arhitectura

1|75

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București, str. Episcopiei nr. 9, sector 1, C.P.—2951—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Intreprinderea de Stat pentru Imprimate și Administrarea Publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R. 64.03.01.53, filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual. De vînzare în principalele librării.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal. Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM — Romanian International Publicity Agency, București, bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 14.75.35, Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
SUBSCRIPTIONS trough ROMPRESFILATELIA — PRESS, PHILATELY, IMPORT-EXPORT, Bucharest, Calea Griviței nr. 64—66, sector 8, Post Office 1, P.O.B. 2001. Excerpts in english, french, russian; yearly subscription: West $ 18, East Rbl. 10.
TIPARUL: Intreprinderea Poligrafică « Arta Grafică » București.

REDACTOR ȘEF: Arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

1|75

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA
ANUL XXIII, NR. 1 (152)

EDUCAȚIE — ÎNVĂȚĂMÎNT II

BIBLIOGRAFIE
Georgeta Vrabie, Gabriela Mészáros • CLĂDIRI PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNT SUPERIOR — Selecții bibliografice 2

AGENDA
Arh. Eugen Dobrotă • ECHIPAMENT DE ILUMINAT — Expoziție de design a arhitectului Florian Dumitriu 3

*** SCHIȚE DE CĂLĂTORIE DIN SPANIA ȘI ITALIA — Expoziția arhitectului Marcel Laurian 3

*** EXPOZIȚIA « REALIZĂRI ȘI PROIECTE ALE INSTITUTULUI DE PROIECTARE „CARPAȚI" » 4

Arh. Valeriu Marion • ARHITECTURĂ ȘI PEISAJ DIN ȚARĂ — Expoziția de acuarelă și desen a arhitectului Hristu Velisaratu 4

Arh. Simon Julman • EXPOZIȚIA « ARTA ȘI ORAȘUL » — REPERE. Meditații pe tema responsabilității sociale a artistului 5

RĂSPUNSURI 6

CRONICA
Dr. arh. Aurelian Trișcu • UNELE PROBLEME ALE SISTEMATIZĂRII MUNICIPIULUI BUCUREȘTI — Pe marginea plenarei Uniunii arhitecților din octombrie 1974 6

Arh. Gheorghe Săsărman • SISTEMATIZAREA MUNICIPIULUI TIMIȘOARA — Plenara filialei Timiș a Uniunii arhitecților 8

*** DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R.S.R. 8

CLĂDIRI ȘI ANSAMBLURI PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNT SUPERIOR
Arh. Bujor Gheorghiu • ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR CONTEMPORAN ȘI PROIECTAREA CLĂDIRILOR UNIVERSITARE 9

Arh. Stelian Catina • FACULTATEA DE MECANICĂ ȘI INDUSTRIALIZAREA LEMNULUI — BRAȘOV 12

Arh. Sandu Miclescu • INSTITUTUL PEDAGOGIC SUCEAVA 17

Arh. Sebastian Moraru • FACULTATEA DE ÎMBUNĂTĂȚIRI FUNCIARE A INSTITUTULUI AGRONOMIC « NICOLAE BĂLCESCU » — BUCUREȘTI 20

Arh. Petre Swoboda • FACULTATEA DE ELECTROTEHNICĂ DIN TIMIȘOARA 22

Arh. Nicolae Vlădescu • NOUL ANSAMBLU PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNT — CERCETARE — PRODUCȚIE PE PLATFORMA CENTRULUI NAȚIONAL DE FIZICĂ — BUCUREȘTI 24

Arh. Bujor Gheorghiu • CENTRUL NAȚIONAL DE FIZICĂ — ÎNVĂȚĂMÎNT, CERCETARE, PRODUCȚIE, COORDONARE, CONDUCERE, DOCUMENTARE 27

Ing. Iulian Dumitrescu • STRUCTURA METALICĂ SPAȚIALĂ A ACOPERIȘULUI AULEI INSTITUTULUI DE FIZICĂ — BUCUREȘTI 34

Arh. Nicolae Vlădescu • CENTRUL NAȚIONAL DE FIZICĂ — HALA DE ELECTRONICĂ, ZONA REZIDENȚIALĂ ȘI ECHIPAREA GENERALĂ A ANSAMBLULUI 36

DEZBATERE
Conf. dr. arh. Aurelian Tănăsescu, conf. dr. ing. Ion Sava • SIMULAREA AUTOMATĂ A UNOR SUPRAFEȚE ARHITECTURALE 45

ISTORIC ÎN DATE
Dr. arh. Gheorghe Curinschi • EPOCA MEDIE (II) 47

CRONICA SUBIECTIVĂ
Arh. Alba Delia Popa • Moda, MODA? 48

ÎNAINTAȘII NOȘTRI
Prof. arh. Nicolae Lupu • NICOLAE GR. NENCIULESCU (1879—1973) 49

Dr. arh. Sanda Voiculescu • ÎNSEMNĂRI 56

RECENZII — NOTE BIBLIOGRAFICE 56

FIȘE TEHNICE
Rubrică redactată de arh. Sandu Miclescu și arh. Marius Smigelschi 59

ACTUALITĂȚI — DEBUT
Arh. Adda Gheorghievici • « HANUL CU NOROC » DIN ALEXANDRIA 63

Arh. Ion Popa, arh. Vlad Calboreanu • GALERIA « CĂMINUL ARTEI » (DEBUT) 64

Prof. arh. Dan Slavici, arh. Ștefan Datcu • CONCURSUL PENTRU SISTEMATIZAREA CENTRULUI NOU ÎN ORAȘUL BISTRIȚA 65

CORESPONDENȚE
*** • EMILE AILLAUD — despre unele probleme ale vieții în oraș 68

CADRAN
Rubrică redactată de arh. Adrian Panaitescu 71

DESIGN — ARTE 74

Arh. Ana Vasilache • MOBILIER POPULAR • SĂ DISCUTĂM DESPRE... • DICȚIONAR

Arh. Alba Delia Popa • ARTĂ DECORATIVĂ LA INSTITUTUL DE ARTE PLASTICE

Arh. Dan Jitianu — SCENOGRAFICA • STUDIOUL TRANSFORMABIL AL TEATRULUI « AL. DAVILA » DIN PITEȘTI

Arh. Gheorghe Ciobotaru — DESIGN INDUSTRIAL • PROPUNERE

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. EMILIA ABRUDEANU, arh. ZOLTAN BALÁZS, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, arh. RODICA GĂLEȘANU, arh. DINU GHEORGHIU, dr. arh. BORIS GRÜNBERG, arh. MIRCEA LUPU* (președinte), arh. NICOLAE MUNTEANU, conf. arh. ALEXANDRU IOTZU*, arh. CONSTANTIN JUGURICĂ*, ing. NICOLAE LÁSZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. DAN PRODESCU, prof. arh. TIBERIU RICCI, arh. ALEXANDRU M. SANDU*, arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN*, arh. LUCIA VLĂDESCU

* Membri ai Colegiului de redacție

bibliografie

CLĂDIRI PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNT SUPERIOR

Bibliografie selectivă de: Georgeta Vrabie și Gabriela Mészáros

Generalități. Cărți și reviste

Arharov, I.M., Naumov, S.F., *Proektirovanie zdanii tehnikumov i vuzov*. Moscova, 1973, 93 p. cu ilustr.

Bauten für Bildung und Forschung. Museen. Bibliotheken. Institute. Gütersloh, 1971, 206 p. cu ilustr. (DBZ Baufachbücher 11).

Brawne, M., *University Planning and Design*. London, 1967, 126 p. cu ilustr. Bibliografie p. 123—126.

Finger, H., *Hochschulbauten. Institutsgebäude*. München, 1973, 143 p. cu ilustr. (Entwurf und Planung 12, Herausgegeben von P. Peters).

Hochschulen. Forschungsbauten. München, 1970, 108 p. cu ilustr. (Baumeister-Querschnitte 9. Herausgegeben von P. Peters).

Linde, H., *Hochschulplanung. Beiträge zur Struktur- und Bauplanung*. Bd. 1—4. Düsseldorf, 1969—1971, Bd. 1 : 131 + XV p. cu ilustr., Bd. 2 : 148 + + XIII p. cu ilustr., Bd. 3 : 235 + XX p. cu ilustr., Bd. 4 : 201 + XV p. cu ilustr.,

Peștișanu, C., *Criterii de bază cu privire la proiectarea și dimensionarea unităților de învățămînt superior*. București, 1971, 76 p. + 45 f. pl.

Grisotti, M., *Architettura per l'università in Europa*. Pe, 1973, 2, p. 2—28.

Hochschulgebäude in London. DBZ, 1971, 5, p. 867—872.

Hochschulbau als Sofortmassnahme. db, 1971, 7, p. 737—755.

Neue Universitäten in der Türkei. db, 1973, 9, p. 997—1004.

Tenkanen, O., *University building in Finland in the 70 s and 80 s*. ARK, 1973, 5, p. 22—61.

Universități

Bâtiment d'enseignement principal de l'université de Tachkent. Afr, 1972, 353—354, p. 32.

Benedek, W., Niewiadomski, R., *Universytet Gdański*. A/PL, 1973, 12, p. 477—484.

Candilis, G., *Neubauten der Freien Universität Berlin-Dahlem*. DBZ, 1974, 3, p. 443—446; D, 1974, 534, p. 2—8; AD, 1974, 1, p. 14—17; db, 1974, 10, p. 887—893.

Dottelonde, R., *Lione 2. Universite Lyon 2 sarà una università pilota?* D, 1974, 533, p. 1—8; L'O, 1972, 209, p. 46—51; T + A, 1972, s. 34, 3, p. 90—95.

Eller-Moser-Walter + Part., *Ruhr-Universität Bochum*. Bm, 1974, 5, p. 527—534; 1971, 8, p. 923—938; DBZ, 1967, 12, p. 2025—2038; db, 1966, 6, p. 455—482.

Fackelmann, I., *Universitatea din Timișoara*. A/R, 1968, 3, p. 48—53.

Hellmuth, Obata & Kassabaum., *Butler University in Indianapolis Indiana*. ar, 1974, 930, p. 130—131.

Karlowicz, R., *Projekt który dal satysfakcje. Miasteczko universyteckie w Toruniu*. A/PL, 1973, 7, p. 269—286.

Matthew, R., *University of Stirling, Schottland*. Bm, 1973, 10, p. 1270—1275; L'a, 1969, 6, p. XV 396—397; AD, 1973, 3, p. 133, 154—161, 170—175.

Moody, Moore, Duncan., *Der Universitätsneubau, Winnipeg*. Det, 1974, 4, p. 689—696.

Niemeyer, O., *Universités d'Alger et de Constantine*. AA, 1974, 171, p. 88—91.

Rasmussen u. Schiotz, *Universität Roskilde*. db, 1973, 9, p. 1006—1017.

Schnebli u.a., *Washington-Universität in St. Louis/U.S.A.* Det, 1973, 5, p. 941—950; W, 1973, 11, p. 1362—1367.

Turnbull, M., *Kresge College, University of California, Santa Cruz*. ar, 1974, 929, p. 28—31; PA, 1974, 5, p. 76—83.

Ulmann, H., *Neubaukomplex der Karl-Marx Universität*. DA, 1974, 2, p. 72—91.

Wejchert, A., *Nowy universytet w Dublinie*. A/PL, 1973, 4, p. 169—175.

Wright, L., *Università di Leeds in Inghliterra*. L'a, 1974, 223, p. XX 39—41; ar, 1974, 923, p. 4—30; db, 1969, 2, p. 90—94.

Institute politehnice

Anaya, F., Medeiros, G., *Université technique d'Oruro, Bolivie*. AA, 1974, 173, p. LV—LVIII.

Čermak, F., *Neubauten der Technischen Universität in Prag*. DA, 1973, 1, p. 30—33.

Choisy, J., *Eindhoven und Rotterdam. Die technische Hochschule Eindhoven*. W, 1973, 11, p. 1385—1386

Davy, Fr., *Institut universitaire de technologie de Reims*. Afr, 1969, 323—324, p. 29—31.

ENSEP, *Université d'Oran Es Senia*. AA, 1973, 167, p. 60—61.

Henn, W., *Institut für Verfahrenstechnik der technischen Universität Braunschweig*. Zfi, 1970, 5, p. 198—208.

Kreuer, W., *Institutsbau der TU Berlin*. Det, 1970, 4, p. 770—775.

Lyons, *Poly 2 — The Polytechnic of Central London: College of engineering and science*. ar, 1971, 887, p. 20—30.

Noul ansamblu al Institutului politehnic București. A/R, 1970, 4, p. 2—17.

Planung von Ingenieurschulakademien im Hinblick auf die Gesamtschule. db, 1970, 12, p. 1068—1093.

Roche, K., *Politecnico di Rochester, N. Y.* L'a, 1970, 178, p. 252—253.

Schürmann, J., *Staatliche Ingenieurschule für Maschinenwesen Gummersbach*. DBZ, 1973, 12, p. 2375—2378.

Institute de arhitectură

College of architecture and advanced building technology Marylebone Road, London. ar, 1971, 887, p. 7—14, 17—19.

Fielden, F & Ass., *Architekturfakultät der Universität Strathclyde / England*. Det, 1969, 5, p. 1005—1012.

Andrews, J., *George Gund Hall. Graduate School of Design. Harvard University*. AF, 1972, vol. 137, 5, p. 50—55; 1969, vol. 131, 5, p. 62—67; AD, 1973, 2, p. 117; AA, 1970, 148, p. XXIX; PA, 1973, 2, p. 62—63.

Institutul de Arhitectură «Ion Mincu» București. A/R, 1973, 1, p. 14—21.

Kalisz, J., *L'École d'architecture après 1968, Nanterre*. L'O, 1972, 209, p. 40—45; T + A, 1971, s. 34, 2, p. 134—136; Afr, 1972, 357—358. p. 22—26; Bm, 1972, 4, p. 430.

Facultăți de medicină și farmacie

Eberlein, K., *Tendenzen im medizinischen Hochschulbau*. DA, 1973, 1, p. 19—23.

Eberlein, K., *Zur räumliche Struktur des klinischen Labor-und Forschungsbereiches bei der Planung medizinischer Hochschulkomplexe*. DA, 1971, 7, p. 406—409.

Köves, E., *Pécsi Orvostudományi Egyetem Kollégiuma*. Me, 1973, 5, p. 26—31.

Medizinische Fakultät der technischen Hochschule, Aachen. B + W, 1973, 1, p. 9—13, Bm, 1972, 9, p. 997—1000.

Roszczyk, S., *Wydzial Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Warszawie*. A/PL, 1971, 9, p. 326—332.

Shin'ichi Okada, *Niigata Fakultät, Nippon Dental College*. B + W, 1974, 1, p. 35—40; Bm, 1973, 10, p. 1308—1310.

Spence, Sir B., *Vorklinikum, Universität von Southampton*. Bm, 1974, 9, p. 963—966.

Wogenscky, A., *Faculté de médecine de l'hôpital Necker*. Afr, 1973, 371—372, p. 74—76.

Facultăți de agronomie

Dedecek, Vl., Minovsky, R., *Landwirtschaftliche Hochschule in Nitra*. DBZ, 1973, 12, p. 2401—2410; ACSR, 1968, 2, p. 99—106.

Facoltà di agraria a Reading. L'a, 1974, 220, p. XIX 600—601.

Franzen, U., *Institut d'agronomie. Univ. Cornell N.Y.* AA, 1970, 148, p. XXXVII—XXXIX.

Institut für Landtechnik der Universität Hohenheim. db, 1969, 2, p. 104—105.

Mitrea, Z. M., *Extinderea Institutului agronomic din Cluj*. A/R, 1968, 5, p. 32—37.

Facultăți de științe economice

Academia de științe economice, București. A/R 1973, 1, p. 6—13.

Förderer, W., *Hochschule für Wirtschafts und Sozialwissenschaften St. Gallen, Schweiz*. db, 1966, 8, p. 654—663; W, 1963, 8, p. 297—315.

Giraldez, G., Lopez, I., *Faculté des sciences politiques, économiques et commerciales, Barcelone*. AA, 1970, 149, p. 76—79.

Joshio, Kobayashi., *Nihon University economics department building nr. 3*. JA, 1974, 205, p. 69—76.

Abrevieri utilizate pentru periodice

AA = Architecture d'aujourd'hui / F; ACSR = = Architektura CSR / CS; AD = Architectural Design / GB; AF = Architectural Forum / USA; Afr = Architecture française / F; A/PL = Architectura / PL; A/R = Arhitectura / R; ar = Architectural Review / GB; ARK = Arkkitehti Arkkitehten / SF; Bm = Baumeister / D; B + W = Bauen und Wohnen / CH; D = Domus / I; DA =/ = Deutsche Architektur-Architektur der DDR/ DDR; db = Deutsche Bauzeitung / D; DBZ = = Deutsche Bauzeitschrift / D; Det = Detail / D; JA = Japan Architect / J; L'a = L'architettura cronache e storia / I; Me = Magyar Epitömüvészet / H; L'O = L'Oeil / CH; Pe = Prefabbricare-edilizia in evoluzione / I; T + A = Techniques et architecture / F; W = Werk / CH; Zfi = Zentralblatt für Industriebau / D.

agenda

ECHIPAMENT DE ILUMINAT
Expoziție de design — arh. Florian Dumitriu

Distribuția luminii în spațiul arhitectural poate fi socotită ca necesitate pentru diversele activități dar și ca necesitate spirituală, ce încarcă un ambient cu mesaje diverse în diferitele ipostaze ale zilei.

Destinat în mare parte locuinței ca program de arhitectură, dar și altor spații de contacte sociale, echipamentul de iluminat din expoziția arhitectului Florian Dumitriu satisface o gamă largă de doleanțe din acest domeniu.

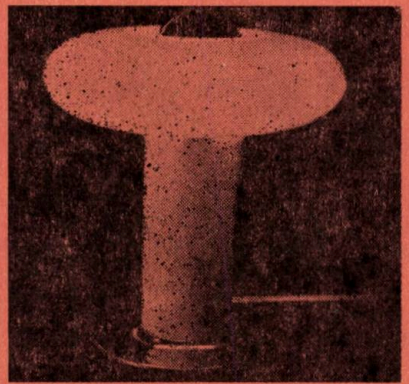

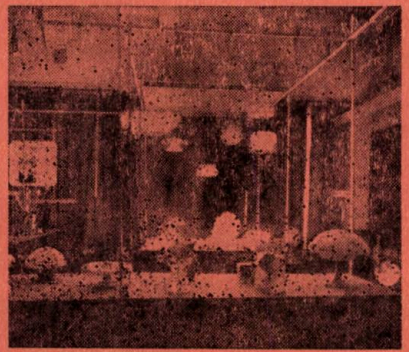

Impresie produsă pe retină, raza de lumină, face ca ochiul să primească o excitare care apoi se transmite creierului. Expoziția de care vorbim ne-a adus o rază de lumină într-un domeniu în care, paradoxal, lipsește, și astfel prin noi cei care am vizitat-o, și-a cîștigat o serie de propagatori convinși.

Expoziția este deschisă, socotim, într-un moment în care, după o perioadă de dezvoltare teoretică și metodologică, este necesar a se trece la realizarea practică, care să satisfacă toate datele unor ambianțe funcționale unitare, ea răspunzînd la întrebarea de prim ordin: « ce trebuie să realizăm » și apoi cum putem realiza ceea ce dorim, rezolvînd pe această cale satisfacerea marelui număr, doleanțele lui, în exigența unui nou climat spiritual.

În echilibrul nostru neurovegetativ iluminatul este de o deosebită importanță, contribuind, cu precădere, la realizarea unui ambient viu, agreabil, personal. Din acest punct de vedere toate exponatele oferite vizitatorilor conțin acest mesaj. Ele scot în valoare demonstrativă posibilitățile executării unor asemenea obiecte atît de utile, care bineînțeles dacă ar fi coordonate și cu celelalte date ale amenajării unui interior (mobilier, materiale textile, etc.) ar asigura, la nivel internațional, toată gama de obiecte la care orice spirit contemporan nu poate și nu trebuie să fie refractar.

Consultînd piața de specialitate și avînd sub ochii noștri realizări prin prezențe de false opinii stilistice apreciate, socotim că realizările din expoziția arhitectului Florian Dumitriu au în ansamblul lor stilul unei gîndiri contemporane, raționale, plină de fantezie, de claritate și optimism, de simplitate și modestie, de valențe estetice corecte neviciate, oportune unei societăți în permanentă schimbare.

De aceea socotim imperios necesară o frecvență mai accentuată de manifestări similare în cadrul Uniunii arhitecților sau chiar pe plan extins, abordînd toate mijloacele mass media.

Arh. EUGEN DOBROTĂ

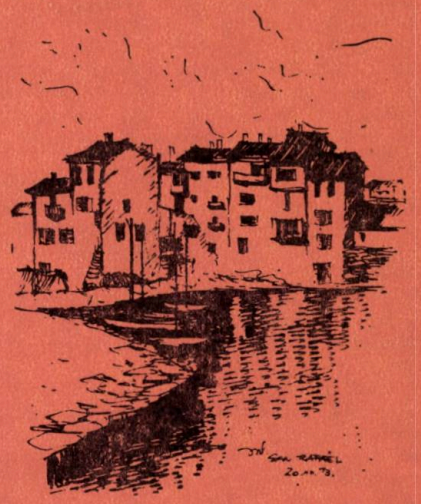

SCHIȚE DE CĂLĂTORIE DIN SPANIA ȘI ITALIA
Arh. Marcel Laurian

Între 14—31 octombrie 1974 Casa arhitectului a găzduit expoziția personală a arh. Marcel Laurian — « Schițe de călătorie din Spania și Italia ».

Parcurgînd un drum de mii de kilometri prin îndepărtata Spanie, cu escale în principalele orașe: Madrid, Malaga, Granada, Torremolino, Alicante, Barcelona, și apoi prin Italia, la Pisa, Roma, Florența, Veneția, prin intermediul celor 128 de exponate, desene în tuș, placate și fotografii, arh. M. Laurian ne înfățișează un itinerar turistic complex al unor țări cu un bogat patrimoniu artistic.

Calitatea fundamentală a expoziției este faptul că reușește să ne impresioneze

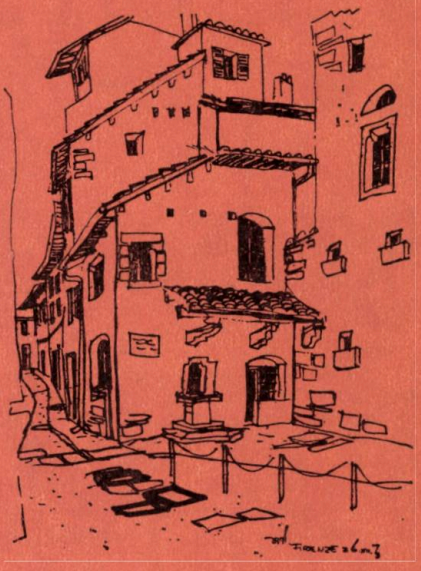

prin transmiterea savoarei locale, a atmosferei atît de pline de pitoresc.

Majoritatea exponatelor sînt simple schițe, adevărate impulsuri estetice trăite și creionate apoi în cîteva linii, pline de nerv, care au darul de a ne localiza, fie în sudul însorit al Spaniei, fie în nordul cețos al Veneției.

Valoarea plastică a acestor simple schițe este spontaneitatea, influența străzii — a străzilor mai puțin cunoscute de turiști — a vieții de toate zilele din vechile cartiere, a străzilor de numai doi metri lățime, în care se mai simte suflul veacurilor scurse peste acoperișurile de olane sau peste gardurile din piatră brută.

Jocul de umbre și lumini, mai mult sugerate, ne încadrează, ne face să trăim, poate numai pentru o simplă clipă, alături de autor, impresiile de neuitat ale unor localități cu rezonanțe atît de îndepărtate pentru noi, fie ele din sudul Spaniei, din Granada, Malaga sau Torremolino, ca apoi să ne regăsim în nordul Italiei, la Veneția, prin care fiecare dintre noi a rătăcit adesea cu imaginația.

Trecînd la schițele prezentate în contururi dure de tuș, delimitînd niște culori vii puse direct din tub, cu nervul unui colorist complex, regăsim, poate, mai mult ca în schițele alb-negru, cerul și atmosfera locurilor vizitate.

Se pare că nemuritoarea Veneție, cîntată sub toate formele de exprimare, fie ele poezie, muzică sau culoare, a avut o mare influență și asupra arh. M. Laurian, care se lasă și el copleșit de vechile străduțe pe apă, a « canaletto »-urilor în care și azi, ca și în trecut, se desfășoară toată viața orașului.

În schițe ca și în culoare se resimte aburul lagunei, ce se așterne ca o rugină peste vechile palate, ca o ceață în jurul turnurilor din piațete.

În fine, este cazul să menționăm și fotografiile — reduse ca număr — din cadrul expoziției, care se supun spiritului global, prin contrastele dure de alb și negru, și care punctează prin imagini reale, din loc în loc, imaginile filtrate prin sensibilitatea unui desenator experimentat.

În totalitate, expoziția ne prezintă un ansamblu, o preocupare de a împărtăși și altora momentele de încîntare trăite într-un scurt voiaj și ilustrate prin modalități simple, dar pline de pasiune.

A.

EXPOZIȚIA "REALIZĂRI ȘI PROIECTE ALE INSTITUTULUI DE PROIECTARE CARPAȚI"

Între 28 noiembrie — 5 decembrie 1974, Casa arhitectului a găzduit expoziția înfățișînd realizări și proiecte ale Institutului de proiectare « Carpați ». Panourile și machetele expuse evidențiază în condiții de prezentare deosebite, activitatea acestui institut, capacitatea de a realiza proiectarea și a urmări edificarea exemplară a unei game largi de programe: centre și platforme ale cercetării, învățămîntului și producției, obiecte cu caracter de unicat, spitale și mari institute, hoteluri și mari ansambluri hoteliere, case de cultură și vaste ansambluri rezidențiale.

Revista a prezentat în paginile sale majoritatea acestor lucrări.

Institutul de proiectare « Carpați » s-a manifestat cu succes și peste hotare. Dintre aceste proiecte, amintim: *Ansamblul rezidențial Fascomilia din Atena* (autori arhitecții Dinu Gheorghiu și Solari Grimberg), *Ambasada R.S.R.-Pekin* (autori prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu, dr. arh. Gabriel Cristea, arh. Adrian Panaitescu, arh. Dan Postelnicu, arh. Eugen Apostol), *Ansamblul hotelier de 3000 de paturi în Creta* (autori arhitecții Dinu Gheorghiu, Solari Grimberg, Șerban Manolescu, Gabriel Tureanu, R. Florea), *Clădirea Adunării poporului din Khartum* (autori prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu, dr. arh. Gabriel Cristea, arh. Adrian Panaitescu), *Hotel Intercontinental din Atena* (arh. Dinu Gheorghiu, arh. Gabriel Iordăchescu), *Sistematizarea turistică Basrah și Samawa-Irak* (autori arhitecții Dinu Gheorghiu, Răzvan Florea, Gabriel Tureanu, Gabriel Iordăchescu, Ileana Neicu, Robert Voll, Victor Fulicea).

Expoziția, în întregul său, întărește imaginea de prestigiu pe care Institutul « Carpați » și-a creat-o în rîndul profesioniștilor, al investitorilor și opiniei publice.

A.

ARHITECTURĂ ȘI PEISAJ DIN ȚARĂ

Expoziție de acuarelă și desen arh. Hristu Velisaratu

La 4 noiembrie 1974 a avut loc la « Casa arhitectului » vernisajul expoziției de acuarelă și desen a arhitectului Hristu Velisaratu.

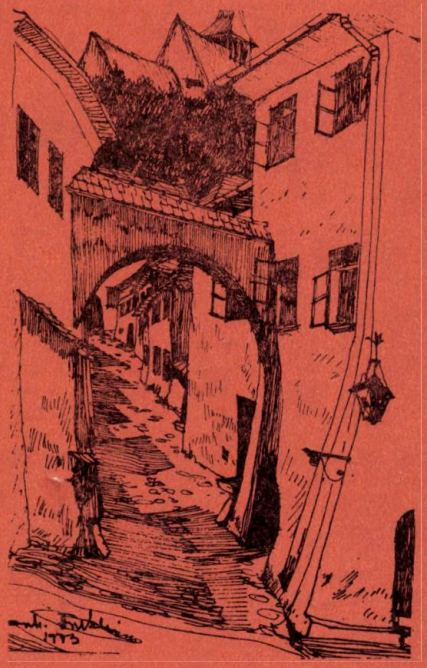

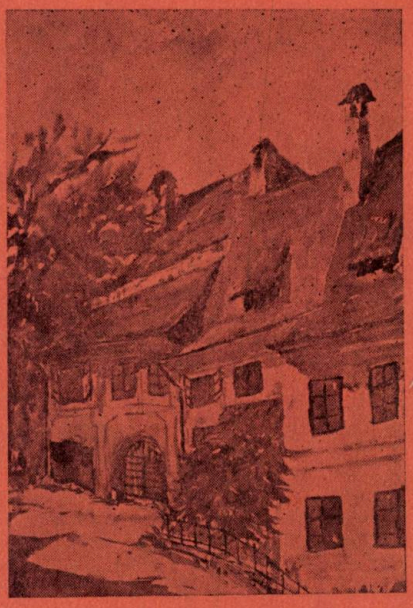

Cunoscut amatorilor de artă din anul 1969 cu prilejul altei expoziții tot la « Casa arhitectului », Velisaratu ne dovedește astăzi că a reușit — și îndrăznim să spunem cu succes — să ajungă pe o treaptă superioară a stăpînirii acestui gen atît de disputat și atît de dificil, care este acuarela.

Căci, dincolo de cîteva nu prea convingătoare tușuri colorate, dincolo de cîteva bune « rapidogravuri » și de un admirabil « creion », Velisaratu rămîne un evident îndrăgostit slujitor al acuarelei.

Expoziția de astăzi demonstrează că artistul a reușit — în cîteva din lucrările sale — să realizeze însăși esența acestei categorii artistice — acuarela — care este credem noi, surprinderea emoției estetice în chiar clipa trăirii ei.

Se mai simte încă tributul datorat meseriei principale a artistului, în aceea că nu poate trece indiferent pe lîngă frumusețea unui element sau ansamblu de arhitectură (Turnul croitorilor, Turnul cu ceas etc., din Sighișoara).

Dar apariția și, mai ales, realizarea cîtorva cu totul alte motive de inspirație, ca cele din: « Dumbrava minunată », « Copacii singuratici », « Lacul Mogoșoaia », în cele două sau trei ipostaze, florile sau naturile moarte, sînt suficiente — credem — pentru a demonstra maturizarea artistică a arhitectului Velisaratu.

Inefabilul mister din « Dumbrava minunată », atmosfera apăsătoare, încercată a « Lacului Sf. Ana », vigoarea, robustețea sau veselia cromatică a unor case din Sighișoara, delicatețea « Bărcilor pe lacul Mogoșoaia », atmosfera deosebită creată de monocromia în galben a « Vasului cu flori ». ni se par a constitui chezășia unui real talent.

Tehnica laviului penetrat a fost părăsită, iar vigoarea tușei este surprinzătoare. Chiar dacă realizarea nu este perfectă, ea lasă deschisă posibilitatea unor explorări viitoare pline de promisiuni.

Le așteptăm cu încredere.

Arh. VALERIU MARION

Expoziția ARTA ȘI ORAȘUL — REPERE

Meditații pe tema responsabilității sociale a artistului

Intervenția artistului în procesul modelării și personalizării cadrului construit are adînci rădăcini și bogate tradiții. Momentele semnificative ale dezvoltării arhitecturii, urbanismului și artelor plastice au consemnat sinteze remarcabile în procesul definirii ambianței urbane. Revoluția științifică și tehnică, explozia demografică și informațională, dinamica urbanizării, pun astăzi creatorului probleme radical diferite prin amploare, modalități, varietatea posibilă a mijloacelor de expresie, efect și sens; extinderea, restructurarea și remodelarea urbană, ritmurile contemporane, un nou sentiment al spațiului și timpului, solicită intens participarea artistului în planul complex al priorităților sociale. Fără însă a pierde din vedere permanen-

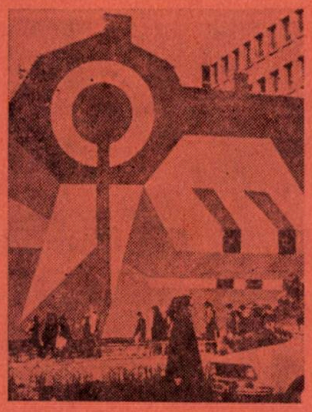

țele umane de echilibru și armonii, necesare colectivității, dar mai ales individului, pentru a se regăsi în unitatea și la scara gesturilor și aspirațiilor sale. « Strategiile de ameliorare » — oricît ar fi ele de ingenioase în caracterul lor inventiv și tehnic — pot realiza numai o fază de tranziție; ele nu pot și nu trebuie să constituie decît o etapă în procesul cristalizării unei concepții generoase, de sinteză, o viziune globală a viitorului cadru urban cu noile sale valențe și funcțiuni.

Expoziția « Arta și orașul — repere », deschisă la Galeria Nouă sub auspiciile Secției de critică a Uniunii artiștilor plastici, poate oferi specialistului și publicului un interesant și util dialog pe tema integrării actului creator în ambianța locală, în contextul căutărilor anticipative. În modul lor de grupare, opțiunile artiștilor sînt bine gîndite, de la « pictura de reprezentare » la « utopia concretă » (așa cum le definește subtil criticul de artă Mihai Drișcu). Întîlnim astfel lucrări de Corneliu Baba, Mihai Horia sau Ion Grigorescu, propuneri de pereți pictați (P. Sălcudescu, I. Krijanovschi, T. Roată), grafism cromatic al turnurilor de apă (T. Roată), elemente pentru animarea spațiului urban (turn informațional al grupului « Sigma », obiectele lui B. Nițescu, semnele unor evenimente temporare — I. Condiescu și S. Epure).

O categorie aparte o formează propunerile arhitecturale: spațiile de meditație ale lui E. Tăutu, obiecte de mobilier urban ale lui D. Scriba, spațiu flexibil — program de modulare cu sens educativ

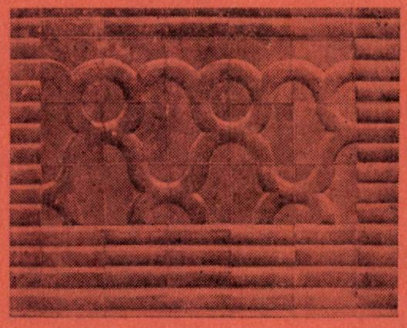

ludic — conceput de A. Albici și, în sfîrșit, proiectul de centru de arte vizuale al arhitecților Beldiman, Verona și Vraciu, polifuncțional și economic în posibilitățile de realizare. Spiritul urban domină categoric actuala expoziție și în acest sens ea constituie o reușită certă. Variate, uneori vag tributare unor modele anterioare (de ex. turnul informațional al grupului « Sigma », propunerile de prospectivă urbanistică ale lui M. Olos), dar încă timide și insuficient stăpînite din punct de vedere al realizării tehnice (de ex. propunerile pentru animarea unui spațiu colectiv în zi de sărbătoare de I. Condiescu și S. Epure), încercările și propunerile prezentate reflectă însă un climat favorabil unor importante realizări viitoare. Și este demn de a fi subliniată prezența activă a arhitecturii, generatoare necesară a unei viziuni globale a cadrului și ambianței urbane de mîine. Citatele excelente care punctează expoziția, subliniindu-i sensurile sînt un rapel continuu la participarea unor mari personalități ale culturii în procesul înțelegerii și constituirii plenare a mediului urban. Reevaluarea profundă a cadrului construit, loc al oamenilor, este un prilej fecund de meditație pe tema responsabilității sociale a creatorului, fie el artist plastic sau arhitect.

Arh. SIMON JULMAN

MARGINALII

MĂSURI ÎMPOTRIVA POLUĂRII LA MOSCOVA

Este îndeobște cunoscut că activitățile tehnologice ale omului impietează asupra echilibrului ecologic stabilit de milioane de ani de evoluție a vieții pe planeta noastră. Poluarea tot mai accentuată a aerului, apei și solului, ca urmare a industrializării, pune în pericol existența unui mare număr de specii biologice, inclusiv existența omului. Semnalul de alarmă a fost dat de mult, cei mai pesimiști susținînd că dacă nu se vor lua măsuri urgente de protecție a mediului înconjurător, viața de pe Terra va dispare cu desăvîrșire în mai puțin de o jumătate de secol. Poate fi oare preîntîmpinată această catastrofă cosmică?

La această întrebare răspunsul este afirmativ. O dovadă în acest sens o constituie exemplul Moscovei, unde, datorită măsurilor adoptate, gradul de poluare al atmosferei scade în permanență, reducîndu-se în același timp simțitor cantitatea apelor reziduale evacuate de întreprinderi. Ca urmare, Moscova, unul dintre cele mai mari centre industriale ale lumii este, totodată, și cel mai « pur ».

La Moscova și în alte centre industriale din Uniunea Sovietică, întreprinderile care au devenit periculoase pentru mediul înconjurător au fost transferate dincolo de centurile acestor orașe. În același timp au fost lichidate micile cazane care poluau atmosfera cu gaze arse, iar un mare număr de întreprinderi și obiective comunale au fost trecute pe sisteme de încălzire nepoluante.

Dar măsurile de purificare a atmosferei, apei și solului nu constituie decît o rezolvare temporară a acestei probleme vitale pentru omenire. Întrebarea logică care se pune este următoarea: de ce mai întîi să se polueze mediul înconjurător și apoi să se depună eforturi uriașe pentru a-l purifica?

Ca răspuns la această întrebare, astăzi știința și tehnica modernă își îndreaptă atenția însăși asupra surselor de poluare, străduindu-se să creeze tehnologii care nu produc nici un fel de noxe, sau dacă le produc, le produc în cantități infinitezimale.

(După acad. IGOR PETRIANOV — Moscova)

MARGINALII

UNIVERSITATEA ANTI-CAMPUS

De la începutul acestui secol, tentația terenurilor ieftine și lipsa de constrîngere în tratarea arhitecturală au făcut ca mai întîi industriile, apoi spitalele, universitățile și birourile și astăzi chiar supermagazinele să părăsească rînd pe rînd centrele orașelor.

În articolul KEEP IT IN THE CITY (Păstrați-o în oraș) din Architectural Review nr. 923 din ianuarie 1974, sînt prezentate virtuțile universității din Leeds, construită

chiar în centrul orașului, contribuție nouă și remarcabilă la viața orașului cu atît mai mult cu cît tendința universitară engleză a creat secole de-a rîndul orașe universitare sau zone universitare distincte, rupte de centrele urbane.

Dar schimbarea poziției în ceea ce privește amplasamentul a atras după sine crearea unui nou tip de universitate: « universitatea urbană », care stabilește relații noi între comunitatea universitară și societate, care în loc să se concentreze asupra propriei ei vieți și să creeze o comuniune introvertită, se deschide către oraș, către viața urbană și problemele acesteia, atît în privința modalităților de învățămînt, cît și în privința plasticii arhitecturale; stabilește o nouă colaborare între clădirile universității și clădirile orașului.

Universitatea urbană, ca antiteză a campusului, s-a dezvoltat pe înălțime, imaginea tradițională academică a acestui tip de instituție fiind înlocuită cu cea obișnuită a centrelor urbane.

Totul, la universitatea din Leeds, seamănă în intenția autorilor cu centrul urban al unei comunități ideale. Nu lipsește nimic — poate doar cu excepția magazinelor.

Spațiile de învățămînt seamănă mai curînd cu birourile decît cu clasele tradiționale, laboratoarele sînt identice cu cele din industrie, spațiile comune, amfiteatrele nu păstrează imaginile tradițional-academice; nimic nu este rupt sau deosebit de viața orașului, atît preocupările cît și imaginile trecînd normal, fluent de la una la cealaltă.

Universitatea din Leeds, ca nouă modalitate de a gîndi locul institutului de învățămînt superior în viața orașului, ca expresie a dorinței de a plasa atît studenții cît și învățămîntul în centrul evenimentelor și acțiunilor, constituie atît o poziție arhitecturală nouă, cît și o poziție socială nouă față de universitatea engleză.

Aceasta a făcut ca autorii, arhitecții Chamberlin, Powell & Bon să fie distinși în anul 1973 cu premiul RIBA (Institutul Regal al Arhitecților Britanici).

O.E.

MARGINALII

UN STUDENT ARHITECT SOVIETIC PREMIAT DE UNESCO

Din cele 150 de lucrări trimise la concursul internațional al studenților în arhitectură, organizat în cadrul celui de al XI-lea Congres al U.I.A. la care au participat reprezentanți din 33 de țări, proiectul studentului sovietic Vladimir Kirpiciov de la Institutul de arhitectură din Moscova a fost distins cu Premiul special UNESCO. Proiectul lui Kirpiciov dezvoltă tema unui « centru de activitate creatoare » și are meritul de a fi reușit să încadreze în centrul istoric al unui oraș mic un complex arhitectonic modern, alcătuit din trei construcții principale cu funcție de loisir, distanțate între ele, dar unite prin pasaje și galerii acoperite.

În concepția autorului, oamenii vor veni la acest centru la început pentru a se distra, a se întîlni cu prietenii. Apoi, poate, ei vor dori să capete informații interesante și să-și ridice nivelul profesional, iar mai tîrziu vor începe ei înșiși să creeze valori materiale și spirituale.

C.F.

răspunsuri

1. *I. B. din București ne întreabă:*

Am fost membru al unei filiale din provincie și transferîndu-mă în București am pierdut legătura cu U. A., la întreprinderea unde lucrez neexistînd un cerc sau o filială. Astfel, nu am plătit cotizația și nu am participat la manifestările Uniunii din ultimii trei ani. Aș vrea să știu dacă mai continui să fiu membru al U. A. și cum trebuie să procedez în continuare?

Aflăm de la U. A. următoarele precizări:

Un membru al Uniunii, printre alte îndatoriri, trebuie să plătească cotizația lunar, atît în calitatea de membru al ei cît și al Fondului de arhitectură. Dacă un membru nou primit nu a plătit cotizația nici măcar o dată timp de un an, pierde această calitate. La fel și membrii mai vechi, care dintr-un motiv oarecare nu mai plătesc cotizația timp de patru ani.

Reintegrarea unui fost membru în Uniunea arhitecților se poate face atunci cînd motivele care au dus la scoaterea sa au încetat să existe.

Deci, în cazul Dvs. apare ca necesar, în primul rînd, să mergeți direct la sediul U. A. și să plătiți cotizația, putînd astfel începe seria unor noi contacte cu diferitele acțiuni și manifestări ale Uniunii.

răspunsuri

2. *Un student din Timișoara ne-a cerut să-i furnizăm următoarele informații:*

Cîți membri are Uniunea arhitecților din R.S.R. și care e ritmul de creștere?

Cînd a luat ființă U.A., ce atribuții are și care este statutul său?

Uniunea arhitecților cuprinde 2 500 de membri. Numărul lor crește în fiecare an.

Uniunea arhitecților a luat ființă în 1952, în urma unei Hotărîri a organelor de partid și de stat cu privire la organizarea activității de construcții, arhitectură și sistematizare în țara noastră. Uniunea arhitecților a urmat Societății arhitecților români, înființată încă de la începutul secolului. Revista « Arhitectura » a însoțit-o permanent, iar în actuala formă, ca organ al U.A., există tot din 1952.

Atribuțiile Uniunii arhitecților, cît și îndatoririle și drepturile membrilor săi sînt precizate în statutul U.A., tipărit într-o broșură care se dă fiecărui membru la primire, ca și celor interesați să-l studieze.

A.D.P.

cronica

UNELE PROBLEME ALE SISTEMATIZĂRII MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

pe marginea plenarei Uniunii arhitecților din octombrie 1974

Expoziția reprezentativă, organizată de Consiliul popular al municipiului București în octombrie 1974 în Palatul sporturilor și culturii, a înfățișat publicului studiile și propunerile de sistematizare întocmite de institutul Proiect București pentru dezvoltarea coordonată a Capitalei, atît în perioada imediat următoare — a cincinalului 1976—1980 — cît și în etapa de perspectivă, pînă în anul 1990.

Intens vizitată de publicul larg și de specialiști, ea a prilejuit o informare destul de adîncă asupra dezvoltării generale a întregului oraș legat de teritoriul înconjurător și a evoluției studiilor pentru amenajarea unor noi ansambluri, piețe și magistrale. Totodată au avut

loc dezbateri profesionale, printre care cele din cadrul plenarei Uniunii arhitecților din 8 octombrie 1974 desfășurată în prezența tov. Șt. Ciurel, vicepreședinte al C.P.M.B. și la care au participat peste 300 de arhitecți și proiectanți specialiști din principalele institute de proiectare din întreaga țară, împreună cu conducerea U.A., în frunte cu prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu.

Arhitecții au manifestat, ca de obicei, un interes deosebit pentru evoluția coordonată a orașului, pentru rezolvarea funcțiunilor, multe și dificile, o dată cu grija de a obține un cadru corespunzător nevoilor și pretențiilor citadinului de mîine.

Reluînd analiza diferitelor etape ale studiilor de sistematizare din anii precedenți și înregistrînd realizările și progresul obținut, arhitecții, urbaniștii și specialiștii au dezbătut mai departe, în cadrul secției de sistematizare din U.A., stadiul actual al lucrărilor, înțelegînd să continue acest dialog, pentru a desprinde unele aprecieri generale, sau observații și propuneri. Sintetizînd o etapă de discuții corespunzătoare unei etape de studiu, aceste opinii încearcă să exprime dorințele pe care un profesionist le-ar vrea împlinite, nu pentru sine, ci pentru satisfacerea mai deplină a comenzii sociale, pentru o mai bună funcționare a acestui organism complicat care este orașul, pentru conturarea unui mediu urban cu scară umană și cu o viață proprie.

În mod deosebit se poate aprecia faptul că cea mai mare parte a importantelor obiective din domeniul industriei, locuințelor, dotărilor social-culturale și de echipament tehnico-edilitar s-au realizat și se execută, în continuare, în cadrul prevederilor din schița de sistematizare, instrument de orientare a dezvoltării complexe, planificate, a capitalei țării, în corelare cu localitățile vecine și cu întregul teritoriu național.

Se consideră pozitivă orientarea de a amplasa noile construcții de locuințe și dotări pentru cincinalul 1976—1980 și perioada de perspectivă, stabilind legături organice între nucleul central și zonele marginale, prin operațiuni de restructurare etapizată — pentru o mai bună folosire a terenului în cadrul perimetrului construibil și pentru înlocuirea treptată a fondului actual necorespunzător, din unele cartiere ale orașului.

Rezolvarea problemelor de circulație și transporturi necesită o strînsă corelare între planul de realizare a metroului și continua dezvoltare a rețelei de circulație la suprafață, punînd de acord previziunile generale pentru etapele următoare cu cele de perspectivă îndepărtată. Un obiectiv special îl poate constitui stabilirea unor zone de polarizare a pietonilor în cadrul unui sistem de piețe, a unei rețele de circulație pietonieră și de dotări. Transporturile grele de tranzit ar putea evita în mai mare măsură zona centrală, prin accentuarea unor trasee tangente la actuala tramă radio-concentrică și reducerea vectorilor care conduc în vechiul centru al orașului.

În vederea obținerii unui grad sporit de confort urban și de personalizare a arhitecturii orașului, se poate sugera ca pentru construcția de locuințe să fie studiate noi posibilități cu privire la:

— prevederea unor ansambluri închegate și omogene, care să cuprindă, în final, echiparea tehnică și toate dotările necesare, în care zonele din vecinătatea principalelor artere de circulație să constituie — cînd este necesar — numai o primă etapă de execuție;

— gruparea funcțiunilor comune în construcții cu dotări social-culturale și comerciale, care să fie adevărate nuclee de animație urbană în noile cartiere și unități de locuit;

— realizarea unui cadru arhiteccural cu o personalitate mai conturată, îndeosebi în unele zone și puncte principale de interes (piețe, intersecții, artere majore), prin diversificare de volume, înălțimi, forme și materiale, prin alternarea clădirilor de locuit cu cele pentru dotări, prin adaptarea adecvată la situația specifică locală;

— integrarea monumentelor de arhitectură și a clădirilor existente corespunzătoare, a elementelor urbane caracteristice (scuaruri, plantații, monumente de artă etc.), care pot contribui în mod favorabil la individualizarea orașului, la ridicarea calității economico-sociale în zonele de locuit.

Urmărind desfășurarea procesului de sistematizare, care este o activitate permanentă, se consideră necesară întocmirea și aprofundarea continuă a unor studii generale prospective, cu privire la problemele complexe care se vor realiza în etape succesive și care privesc, printre altele:

— zona centrală a orașului, cu configurația și cu potențialul său specific, cu rezolvarea necesităților la care trebuie să răspundă, în raport cu dezvoltarea generală a municipiului București;

— restructurarea unor cartiere din interiorul inelului central;

— amenajarea unor zone largi, cu funcțiuni specifice, ca zona lacurilor din nordul capitalei, care a fost obiectul unor studii generale, înlesnind executarea etapizată a complexelor amenajări prevăzute;

— propunerea unui plan de realizare coordonată a diverselor dotări de primă necesitate în cadrul orașului și conturarea unor noi centre social-culturale, pentru o etapă de perspectivă.

Propunerile acestor studii vor putea contribui la prefigurarea municipiului București în anul 2000 și la întocmirea unui plan general de perspectivă, ca îndrumar și cadru pentru luarea deciziilor cu privire la atacarea succesivă a investițiilor din următoarele cincinale.

Față de stadiul actual al lucrărilor, apare necesară adîncirea studiilor tehnico-economice pentru echiparea edilitară generală a orașului — în etape succesive — în care se înscrie, printre altele, sistemul de canalizare și de epurare a apelor industriale și menajere, în vederea protejării mediului înconjurător și a evitării poluării aerului, apelor și solului atît în oraș, cît și în afara sa.

Cunoscînd impetuoasa dezvoltare a diferitelor sectoare economice din întreaga țară, se consideră necesară continuarea studiilor prospective de optimizare, cu privire la precizarea profilului social-economic și a încadrării municipiului București în sistemul echilibrat de localități din teritoriul național, stabilind procentul de investiții și cuantumul de dotări republicane ce-i revin, în corelare cu planurile diferitelor organe centrale, în cadrul prevederilor planului cincinal și al perspectivei mai îndepărtate.

Noi condiții și metodologii fac posibilă abordarea sub alte unghiuri a problemelor de sistematizare, pentru o metropolă care tinde să aibă în curînd 2 000 000 de locuitori. Anchetele sociologice, metode matematice, coordonarea studiilor de specialitate, lărgirea continuă a ariei de studiu, mijloace tehnice îmbunătățite pentru construcții și echipare sprijină evoluția rapidă în domeniul sistematizării, în măsura în care cei ce le folosesc — arhitecți, urbaniști, specialiști din diverse ramuri — rămîn stăpîni ai acestor puternice instrumente și nu devin doar tributarii lor.

Dezbaterea publică a problemelor care se pun nu numai pentru Capitală, ci pentru multe alte orașe care se dezvoltă schimbîndu-și mărimea, profilul și scara, sprijină conturarea pozitivă a studiilor și pe cei care lucrează în acest domeniu, dar și publicul beneficiar care trebuie să fie din ce în ce mai informat și mai interesat, ca participant activ la procesul de sistematizare.

Îmbunătățirea continuă și aprofundarea soluțiilor pentru schița de sistematizare a Capitalei și pentru principalele ansambluri de locuințe și artere de circulație, întocmite în această etapă, reprezintă în mare măsură efortul deosebit depus de arhitecți alături de specialiști din alte ramuri, în cadrul municipiului București, precum și roadele sistemului adoptat, de consultare a opiniei publice și a sectoarelor de specialitate, pentru conturarea cît mai atentă a unui material de lucru, ținut în permanență la dispoziția forurilor de decizie, pentru o dezvoltare rațională și armonioasă a Capitalei.

Dr. arh. AURELIAN TRIȘCU

SISTEMATIZAREA MUNICIPIULUI TIMIȘOARA

Plenara filialei Timiș a Uniunii arhitecților

În zilele de 28 și 29 octombrie 1974 a avut loc la **Timișoara,** cu participarea unui activ central și din județe, **plenara lărgită a filialei locale a Uniunii arhitecților,** avînd drept temă dezbaterea schiței de sistematizare a municipiului. Au fost prezentate opt referate, pe specialități, din cuprinsul cărora spicuim cîteva date de bază: **populația actuală** stabilă 220 000 loc., permanentă — 250 000 loc., cu suburbane — 265 000 loc.; populația stabilă reprezintă 75,4% din populația urbană și 34,2% din populația totală a județului; **varianta medie de creștere** a populației stabile în 1980 — 270 000 loc., în 1990 — 365 000 de loc.; **perimetrul** cuprinde 4610 ha (1975), din care în zona de locuit 2150 ha; **în anul 2000** suprafața actuală a zonei de locuit ar putea găzdui, la o densitate medie de 300 loc./ha, 600 000 loc.; **construcția de locuințe** prevede, pentru anii 1975—1980, 25 000—30 000 de apartamente, în ansambluri cu densități nete între 7 000 și 11 000 m² suprafață locuibilă / ha; industria răspîndită în destul de numeroase zone, grupări sau unități izolate, grupează 53% din populația ocupată (72 000 pers. retribuite); **spațiile verzi,** subdimensionate, asigură 4 m²/loc.; circulația a fost soluționată pe baza unui model matematic, în cadrul unei trame radial-inelare.

Pe parcursul discuțiilor, care au reunit 18 participanți, am reținut o serie de idei și propuneri interesante, dintre care citățm, grupate tematic:

● **Orașul ca întreg.** Referatele au abordat chestiunea pe compartimente; a fost omis esențialul — întregul (S. Bortnovschi). Orașul ar trebui considerat într-un sistem cu teritoriul și localitățile învecinate (Al. Budișteanu). Multe erori ale vechilor schițe de sistematizare au devenit realitate relativ recent, în loc să fie evitate (M. Opriș). Cred că municipiul se va dezvolta spre sud, spre elementele naturale valoroase de aici — pădurea Giroc, rîul Timiș — și este esențial să nu îngrădim această posibilitate (R. Grumeza). Este oare necesar centrul nou, nu dispune centrul istoric de suficiente spații, nu cumva cartierele noi au mai multă nevoie de centre proprii? (Gh. Curinschi).

● **Structura urbană.** Istoricește, orașul s-a constituit după un ax longitudinal NE—SV, dar o fatalitate pedantă îl împinge spre o schemă radial-inelară (M. Silianu). Am rezerve față de posibilitatea funcționării viitoare a schemei radial-concentrice; cred, mai degrabă, că ne aflăm în fața unui sistem policentric — vezi Canberra (Al. Budișteanu). Structura Timișoarei este plurinucleară — vezi Veneția, Brașovul (Gh. Curinschi).

● **Populația.** Nu văd necesar ca populația să crească proporțional cu dezvoltarea industriei; în situația actuală, de dezechilibru a orașului, navetismul este preferabil, mai ales că rețeaua teritorială de transport este foarte densă (M. Silianu). De unde vor veni cei 300 000 de noi locuitori pînă în anul 2000? (S. Bortnovschi, O. Popescu).

● **Centrul istoric.** Să temperăm elanul organizatorilor comerțului de a tăia mari vitrine dubioase și de a atîrna firme de prost gust pe clădirile centrului; suita alveolelor istorice să fie redată pietonilor (A. Damian). Sugerez o revitalizare a centrului istoric; dar nu cu lucruri discutabile, cum sînt blocul din capul Căii Aradului sau Casa de mode, în privința integrării în cadrul existent (Gh. Curinschi).

● **Locuințele.** În nici un alt oraș al țării, calitatea execuției nu e mai proastă ca aici (apreciere cvasiunanimă). Densitatea zonelor de locuit e suspectă: să nu se ajungă la îndesiri întîmplătoare, cu efecte de nedorit! (A. Damian). Ideea « locuința lîngă locul de muncă » e iluzorie. (...) Pentru cei care nu locuiesc în blocuri ce se face? (M. Silianu).

● **Industria.** Fărîmițarea amplasamentelor industriale este o primejdie potențială: poluarea poate să se strecoare pretutindeni în oraș (A. Damian).

● **Spațiile verzi.** Timișoara respiră abundent prin pori, dar e lipsită de plămîni (A. Damian).

● **Circulația.** S-a pierdut un mare avantaj: navigația pe Bega (M. Opriș). Să fie scoasă circulația auto și a tramvaielor între Catedrală și Operă, din Piața Libertății (O. Popescu). N-ar putea fi eliminată traversarea orașului de calea ferată, iar gara să devină terminală? (A. Damian). Nu calea ferată a frînat dezvoltarea orașului; în lume, gările terminus devin gări de tranzit, nu invers (H. Götter).

● **Metodologia.** Soluționarea circulației, oricît de savantă, nu poate fi suport pentru dezvoltarea viitoare a unui oraș, ci doar o componentă a ei (Gh. Curinschi). Este necesar un studiu pe ipoteze paralele, condițional; metoda modelării, utilizată în privința circulației, ar trebui generalizată, dar concepția generală nu poate aparține decît urbanistului (M. Enache). Nu este posibil un model matematic global al dezvoltării urbane, ci doar o modelare pe secțiuni (Al. Budișteanu).

La lucrările plenarei au asistat primarul Timișoarei, George Micota și primul său adjunct, ing. Vasile Pop.

Arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN

CRONICA U. A.

CONSULTĂRI PROFESIONALE. La solicitarea organelor locale, au avut loc, în cursul lunii octombrie, două consultări profesionale cu participarea reprezentanților consiliilor populare, a unor arhitecți și specialiști, autori ai proiectelor, precum și a unor echipe de arhitecți din activul central al Uniunii arhitecților. Astfel, în zilele de 22—23 octombrie a avut loc în orașele Bîrlad și Huși (jud. Vaslui) o consultare privind sistematizarea acestor orașe, iar în zilele de 30—31 octombrie la Rm. Vîlcea o consultare privind sistematizarea centrului municipiului și a noului ansamblu de locuințe Ostroveni.

CONFERINȚE PROFESIONALE. Marți 15 octombrie a avut loc la Casa arhitectului deschiderea ciclurilor de conferințe profesionale organizate de U.A. în anul 1974—1975. Conf. dr. arh. Aurelian Trișcu a expus tema « Sarcinile arhitecturii și urbanismului în lumina proiectelor de documente ale Congresului al XI-lea al P.C.R. ».

EXPUNERI ȘI FILME DOCUMENTARE. Marți 22 octombrie, conf. dr. arh. Al. Budișteanu, a făcut expunerea, însoțită de diapozitive « Impresii de călătorie, din Etiopia, Uganda, Kenya, Tanzania »; marți 29 octombrie — arh. Ștefan Antonianu, expunerea însoțită de diapozitive « Arhitectura veche și nouă din R.P. Ungară »; marți 1 octombrie a avut loc proiecția unor filme documentare din Franța, iar marți 8 octombrie a unor filme documentare din U.R.S.S.

EXPOZIȚII: 9—15 octombrie — Expoziție de design (echipament de iluminat) — arh. Florian Dumitriu; 18—30 octombrie — Schițe de călătorie din Italia și Spania — arh. Marcel Laurian; 4—17 noiembrie — Acuarelă, desen (Arhitectură și peisaj din țară) — arh. Hristu Velisaratu.

DEPLASĂRI ALE ARHITECȚILOR ROMÂNI PESTE HOTARE. În cadrul programelor de colaborare cultural-științifice, arhitecții Viorica Zărnescu și Paul Mihalik s-au deplasat în Belgia (16—24 octombrie), iar dr. arh. Anca Borgovan în Finlanda (4—14 noiembrie); conf. arh. Al. Iotzu a participat la reuniunea grupei de lucru « Habitat » a U.I.A la Erevan (U.R.S.S.) în perioada 17—24 octombrie, iar arh. Victor Fulicea la Seminarul grupei de urbanism a U.A. din R.D. Germană (Rostock, 23—25 octombrie).

ÎNVĂȚĂMINTUL SUPERIOR CONTEMPORAN ȘI PROIECTAREA CLĂDIRILOR UNIVERSITARE

BME KÖZPONTI KÖNYVTÁRA
F
1920
FOLYÓIRAT OSZTÁLY

Budapesti Műszaki Egyetem
Központi Könyvtára
Folyóiratolvasó
87 | 1975

Din dorința de a cuprinde un număr cît mai mare de informații referitoare la tema pe care o tratează acest număr al revistei, mi-am îngăduit să părăsesc schema și forma obișnuită a unui « articol de fond ».

Prin enumerarea unor idei, principii, mesaje și măsuri, prezentate într-o succesiune subiectivă, am urmărit să semnalez importanța covîrșitoare pe care a căpătat-o, în epoca contemporană, instruirea și educarea tineretului din întreaga lume.

1. Învățămîntul superior în epoca noastră

1.1. Lumea contemporană este confruntată cu transformări sociale profunde, înregistrînd totodată progrese spectaculoase în toate domeniile de cercetare științifică și tehnologică, pe care istoria omenirii nu le-a cunoscut vreodată.

1.2. Schimbările sociale și performanțele științifice, înregistrate în istorie ca evenimente epocale, supun învățămîntul la o continuă presiune, obligîndu-l să treacă la dezvoltări, adaptări și reînnoire.

1.3. Conducerile statelor, organisme mondiale și regionale, ministere de resort, legiuitori, profesori și cercetători, părinți, elevi și studenți, sînt direct angrenați și interesați în procesul complex și dificil totodată, al schimbării învățămîntului, al reconsiderării întregii sale structuri, pentru a-l face apt să răspundă ritmului impetuos de dezvoltare a societății contemporane.

2. Sarcinile actuale ale învățămîntului superior

2.1. Sub auspiciile UNESCO s-a organizat prima Conferință a miniștrilor educației din statele membre din Europa, care a avut loc la Viena între 20—25 noiembrie 1967.

2.2. În conformitate cu recomandarea Conferinței de la Viena și a unei rezoluții a Conferinței generale UNESCO ținută în 1972, dialogul început la Viena s-a continuat între 26 noiembrie — 3 decembrie 1973 la București, ca urmare a invitației lansată în acest sens de guvernul României.

2.3. Semnalăm contribuția țării noastre și la înființarea, în 1972 la București, a Centrului european pentru învățămîntul superior din cadrul UNESCO, al cărui rol și sarcini au fost precizate cu ocazia Conferinței din 1973 și care va fi cu siguranță unul din instrumentele dezvoltării învățămîntului superior în Europa.

2.4. Conferința de la București a reunit 187 delegați reprezentînd 28 de state membre, precum și un număr de observatori ai unor state membre sau nemembre, ai unor organizații din sistemul Națiunilor Unite, organizații interguvernamentale, internaționale neguvernamentale și fundații.

Lucrările Conferinței au fost prezidate de ministrul educației și învățămîntului din Republica Socialistă România, tovarășul Paul Niculescu.

3. Președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prezent la ședința de deschidere a Conferinței, a enunțat cu clarviziune, umanism și profundă dragoste pentru tinerele generații, principiile și sarcinile fundamentale care stau la baza dezvoltării și reînnoirii învățămîntului superior contemporan:

3.1. « Noi facem tot ceea ce este necesar, pentru ca învățămîntul nostru superior să evolueze în pas cu marile descoperiri ale științei contemporane, fiind totodată organic legat cu cerințele vieții materiale și spirituale ale societății, pentru ca el să permită absolvenților să-și valorifice cu maximum de eficiență cunoștințele și să-și afirme din plin personalitatea în viața socială. Școala românească formează tineretul în așa fel încît el să poată contribui cu succes la eforturile întregului nostru popor chemat să perfecționeze, fără întrerupere, relațiile sociale, să edifice societatea socialistă multilateral dezvoltată, relații fondate pe egalitate deplină între oameni, pe echitate și dreptate socială ».

3.2. « Trebuie evidențiat, de asemenea, importanța excepțională a rolului educativ pe care îl are în epoca noastră școala și mai ales, instituțiile universitare.

Este evident că tinerei generații care se află astăzi pe băncile școlii îi revine datoria de a realiza dezvoltarea economică și socială a lumii de mîine. Ea este aceea care va trebui să ducă mai departe flacăra progresului pe planeta noastră, care va trebui să traducă în viață aspirațiile arzătoare ale popoarelor de a așeza omenirea pe noi baze, mai drepte, mai raționale, de a instaura un climat de coexistență pașnică, de prietenie și de colaborare fructuoasă între toate națiunile ».

3.3. « Intelectualii și tineretul studios reprezintă o importantă forță socială a lumii contemporane, care, împreună cu alte forțe avansate din lume, pot avea o contribuție deosebit de prețioasă la rezolvarea problemelor internaționale actuale, în spiritul idealurilor de pace și de progres ale popoarelor, în vederea instaurării unei atmosfere de cooperare pașnică între națiuni.

Nu poate exista un ideal mai atrăgător pentru cei care sînt puși în slujba școlii, pentru tînăra generație de pretutindeni, ca acela de a consacra energia, cunoștințele, toate forțele lor pentru a clădi o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră, o lume unde fiecare națiune poate să se dezvolte liber, consacrînd toate resursele lor cauzei progresului și civilizației, înfloririi învățămîntului, științei și culturii, ridicării bunăstării materiale și spirituale a maselor populare ».

4. Domnul René Maheu, director al UNESCO, în cuvîntarea rostită la deschiderea Conferinței, a semnalat în mod remarcabil, printre alte idei extrem de valoroase:

4.1. « Experiența ultimilor ani a arătat cu precădere în ce măsură învățămîntul superior constituie un sector cheie, nu numai în sistemul educativ, dar și în întreaga viață a națiunilor. Sector cheie pentru că educația legată cu cercetarea oferă absolvenților cele mai mari posibilități de plasament.

Sector cheie, de asemenea, pentru că fiind rezerva de forțe intelectuale dotate cu formația cea mai avansată, de el depinde într-o mare măsură viitorul științific, cultural și economic al unei țări. Sector cheie, în sfîrșit, al sistemului educativ, pentru că prin intermediul său, rezultatele cercetării în diversele domenii de cunoștințe, inclusiv ale științelor pedagogice, pătrund în alte grade de învățămînt.

Din aceste considerații generale se pot trage cîteva concluzii. Prima, asupra căreia nu mai trebuie insistat, este că reînnoirea sistemelor educative, care a devenit peste tot un imperativ pentru a face față mutațiilor societății, nu poate fi gîndită fără o prefacere a învățămîntului superior, în funcție de noile cerințe ale comunității, ale indivizilor, și în funcție de evoluția condițiilor de viață economică, socială sau culturală ».

4.2. « După aceste remarci generale, aș vrea să evoc una din trăsăturile proprii ale situației învățămîntului superior în Europa. Este vorba de tradițiile universitare. Bogate în trecutul lor, de cele mai multe ori secular, universitățile europene sînt deținătoarele unei moșteniri venerabile, dar care s-a cristalizat adesea în modele instituționale, cu tradiții de idei și de moravuri mai mult sau mai puțin rigide, care odată cu trecerea timpului, au devenit din ce în ce mai puțin adaptate la realitățile și preocupările prezentului. Cu siguranță faptul că învățămîntul superior european este atît de adînc ancorat în istorie, îi conferă un mare prestigiu și îi permite să joace un rol cultural de prim plan, mulțumită bogăției de mesaje ale trecutului al căror purtător este. Dar aceasta prezintă de asemenea inconveniente pe care evoluția rapidă din ultimii ani le-a pus în lumină. Cel mai serios, pe care trebuie să-l recunoaștem cu curaj, este o rezistență la înnoire și o tendință de a considera universitatea ca pe o lume închisă, după modelul medieval, de origină ecleziastică, al retragerii spirituale, sau urmînd idealul Renașterii, al perfecțiunii spiritelor superioare detașate de constrîngerile condițiilor obișnuite ».

5. « Concluziile », ca de altfel și celelalte documente ale Conferinței, aduc un aport remarcabil la fundamentarea programelor și metodologiilor care urmează a fi promovate, în vederea reînnoirii calitative a învățămîntului superior contemporan.

5.1. « Lucrările Conferinței au evidențiat două fapte fundamentale: pe de o parte, necesitatea unei reînnoiri calitative a învățămîntului superior, ceea ce s-a întreprins de altfel în numeroase state membre și care este în mod special rezultatul creșterii cantitative conside-

BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM 1848

rabile din ultimele decenii, creștere care va continua fără îndoială, în cea mai mare parte a statelor, de-a lungul anilor viitori; pe de altă parte, necesitatea unei cooperări internaționale și mai ales regionale, din ce în ce mai intense între statele de pe continent. Această cooperare intensă este posibilă nu numai datorită condițiilor politice care sînt mult mai favorabile în Europa decît în perioada Conferinței de la Viena, dar ea este, de asemenea, o necesitate evidentă pentru a permite transformările calitative ale sistemelor de învățămînt superior, de care majoritatea statelor au nevoie ».

5.2. « În ceea ce privește reînnoirea calitativă a învățămîntului, au fost puse în evidență, în mod cu totul special, următoarele idei: adaptarea învățămîntului superior la nevoile individuale și ale societății, transformarea lui într-un sistem integrat și diferențiat, democratizarea lui, introducerea inovărilor în domeniul conținutului, a metodelor și tehnicii, toate acestea în perspectiva educației permanente ».

5.3. « Adaptarea învățămîntului superior la nevoile societății se referă la indivizi și instituții.

Pe de o parte, trebuie să se favorizeze accesul maselor la educație, la învățămîntul postsecundar și superior, adaptînd învățămîntul superior nevoilor lor și dîndu-le totodată, o formare științifică și culturală, precum și o formare cetățenească. Este la fel de necesar să se lege învățămîntul superior de societate, de economie și de viața practică, legînd pe cît posibil dreptul la educație de dreptul la muncă și formînd specialiștii de care are nevoie societatea ».

5.4. « În ceea ce privește diferențierea și integrarea, trebuie să se creeze filiere de formație cu durată și specialități foarte diferite, care să permită tuturor celor care le solicită și sînt capabili de a beneficia de învățămîntul superior să găsească forme de învățămînt adaptate atît la nevoile lor culturale și profesionale, cît și la nevoile din ce în ce mai diversificate ale societății; pe de altă parte, trebuie incluse toate aceste forme și filiere într-un ansamblu, într-un sistem coerent de învățămînt superior, ținînd cont de interferențele și posibilitățile de trecere care există între ele. Trebuie de asemenea să se lege învățămîntul și cercetarea, să se combine învățămîntul teoretic și practic și să se țină cont în această integrare de structurile « extrașcolare » ale învățămîntului superior ».

5.5. « Democratizarea nu se raportează doar la participarea, la gestiunea democratică a învățămîntului superior, ci mai mult, la organizarea în întregime și la rolul acestui învățămînt, care fiind un sector cheie, nu numai în sistemul educativ, dar și în viața totală a națiunilor, trebuie să fie imaginea societății moderne, să fie o adevărată pregătire pentru viață și prin viață. Democratizarea înseamnă, pe de altă parte, o poartă deschisă consecvent învățămîntului superior pentru categoriile care din diverse motive au fost sau sînt defavorizate în ceea ce privește posibilitatea de a participa la această instruire; această posibilitate se poate practica cu ajutorul inovărilor și transformărilor structurale (crearea de cicluri, accesibile persoanelor angajate în viața activă), cu ajutorul organizării unor posibilități de trecere de la « ciclurile scurte » la « ciclurile lungi », de la formele « extrașcolare » la formele « școlare » ale învățămîntului superior, cu ajutorul inovațiilor tehnice și al metodelor noi, permițînd participarea la studii superioare a persoanelor ce nu locuiesc în apropierea centrelor universitare, sau acelora care sînt angajate într-o activitate profesională ».

5.6. « Inovarea cuprinde în aceeași măsură organizarea, structurile, conținuturile, metodele de învățămînt și de instruire, introducerea de discipline noi, interdisciplinaritatea și felurile de evaluare. Pentru ca profesorii să participe integral la aceste transformări, trebuie ameliorată formarea lor și favorizată reciclarea lor. Inovarea presupune o legătură vie între activitățile de învățămînt și activitățile de cercetare științifică în sînul instituțiilor superioare, ținînd desigur cont în determinarea domeniilor de cercetare, de particularitățile și posibilitățile proprii fiecărei instituții. Asemenea legături sînt indispensabile, între altele, pentru reînnoirea continuă a conținuturilor și a metodelor de învățămînt superior ».

5.7. « Perspectiva educației continue sau permanente a apărut ca o soluție valabilă pentru problemele ce se pun în aceste domenii.

Numai în contextul unei asemenea educații se pot realiza adaptarea la nevoile societății, crearea unor sisteme integrate și diferențiate, inovarea și democratizarea. Orice restricție a accesului la învățămîntul superior și orice reformă a structurilor acestui învățămînt trebuie să țină cont de perspectiva educației permanente. Măsurile luate, trebuie să satisfacă totdeauna următoarele principii:

a) o selecție nu poate niciodată să fie reversibilă;

b) participarea la studii superioare rămîne totdeauna deschisă oricărei persoane capabile, indiferent de originea sa socială, de a beneficia și folosi cunoștințele dobîndite pentru un acces la cultură, pentru dezvoltarea personală și pentru binele tuturor. Dacă învățămîntul superior nu ar mai apare ca o culme, ca o încheiere a studiilor, ci mai degrabă ca o etapă, o parte din tot, el va reuși să iasă din izolarea sa și să se integreze în viața culturală, științifică, economică și socială a întregii națiuni ».

6. Învățămîntul superior în România: măsuri ample pentru perfecționare, formule îndrăznețe pentru organizarea sa pe o bază nouă

6.1. Pornind de la realitatea că învățămîntul reprezintă principalul factor de educație și formare a omului nou, Partidul Comunist Român se preocupă permanent de perfecționarea continuă a învățămîntului, de integrarea sa cu cercetarea și producția, în strînsă corelare cu cerințele dezvoltării rapide a forțelor de producție.

6.2. Plenara Comitetului Central din 1973 a trasat un amplu program de organizare pe baze noi a întregului nostru învățămînt și îndeosebi a învățămîntului superior; în Programul partidului și în Directivele de dezvoltare economico-socială a țării în anii 1976—1980 și în perspectivă, pînă în 1990, documente ale celui de al XI-lea Congres, al P.C.R. se subliniază că la baza întregii noastre activități economico-sociale trebuie să așezăm cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne și că, în acest sens, sînt necesare noi măsuri pentru dezvoltarea învățămîntului, științei, culturii, în pas cu cuceririle cunoașterii contemporane.

Conferința cadrelor și activului de partid din învățămîntul superior, organizată din inițiativa secretarului general al partidului (12—13 septembrie 1974), a constituit un alt prilej de analiză a rezultatelor obținute în acest domeniu de activitate, oferind în același timp posibilitatea de a se stabili un vast program pentru transpunerea în viață a prevederilor Programului partidului și Directivelor Congresului al XI-lea.

6.3. Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința cadrelor și activului de partid din învățămîntul superior a demonstrat încă o dată contribuția esențială a secretarului general al partidului la soluționarea teoretică și practică a problemelor de bază ale învățămîntului, la adoptarea deciziilor de mare importanță referitoare la dezvoltarea și perfecționarea acestuia:

6.4. « Este necesar să punem pe prim plan ridicarea nivelului de cunoștințe profesionale și tehnice, a pregătirii generale a maselor populare, dezvoltarea conștiinței socialiste a tuturor celor ce muncesc. Nu trebuie să uităm nici un moment că rolul hotărîtor în înfăptuirea măreților perspective de progres ale patriei noastre socialiste îl au oamenii. De aceea trebuie să asigurăm o temeinică pregătire multilaterală fiecărui cetățean și, totodată, să ne preocupăm de educarea sa, a întregului popor, în spiritul concepției revoluționare despre lume și viață a partidului nostru ».

6.5. « În lumina acestei concepții revoluționare trebuie să trecem la organizarea pe baze noi a învățămîntului superior, a întregului nostru învățămînt, la pregătirea tinerei generații, a constructorilor societății comuniste. Subliniez încă o dată acest lucru pentru a se înțelege că nu dorim doar niște măsuri de îmbunătățire, ici-colo, a ceea ce există, ci vrem să realizăm o reorganizare fundamentală a învățămîntului, restructurarea sa pe baze noi, revoluționare, atît în ce privește concepția cît și organizarea.

Noua concepție trebuie să se bazeze pe unitatea organică a învățămîntului cu cercetarea și producția. Aceasta presupune ca fiecare institut, fiecare facultate, să devină un puternic centru de învățămînt și, totodată, un laborator de cercetare și o uzină de producție.

Numai așa vom realiza integrarea — de care vorbim de mult — numai așa vom asigura formarea generației constructorilor comunismului în spirit nou ».

6.6. « Se impune, de asemenea, o folosire unitară a bazei materiale de cercetare, aparținînd atît învățămîntului, cît și cercetării, și pentru nevoile învățămîntului și pentru nevoile cercetării lucrîndu-se după un plan unic. Trebuie să realizăm o bază materială temeinică, adevărate fabrici în care să se integreze organic învățămîntul, cercetarea și producția — lucrîndu-se după un plan unic ».

6.7. « Așa cum am mai menționat, o atenție deosebită trebuie acordată bunei gospodăriri a instituțiilor de învățămînt, administrării căminelor și cantinelor, participării nemijlocite a cadrelor didactice și studenților la conducerea și administrarea bunurilor obștești universitare, la gestionarea căminelor și cantinelor, a întregii baze materiale a învățămîntului ».

7. Reorganizarea fundamentală a învățămîntului superior generează noi elemente tematice pentru proiectarea bazei sale materiale:

7.1. Învățămîntul superior se perfecționează continuu, sau, uneori, este supus unor reorganizări profunde. În aceste condiții, baza materială trebuie să se adapteze rapid și fără cheltuieli importante, la noua situație. Dacă mobilierul, aparatura și utilajele, elemente mobile prin natura lor, se pot înlocui sau adapta cu ușurință, operațiunea înregistrînd numai un efort material, în schimb, clădirile și instalațiile aferente acestora, elemente fixe și cu durată îndelungată, trebuie astfel concepute încît să permită, din mers, redistribuirea spațiilor, în funcție de noile cerințe ale învățămîntului. Aceasta se poate obține prin:

a) modularea și sistematizarea structurilor de rezistență, astfel încît spațiile interioare să fie delimitate numai prin elementele de planșeu și elementele de contur exterior;

b) compartimentarea interioară a spațiilor prin elemente amovibile, asigurîndu-se astfel o suplețe maximă în redistribuirea spațiului;

c) echiparea standard a modulilor constructivi, la nivel maximal, cu rețelele de instalații cerute de profilul învățămîntului respectiv, favorizînd alimentarea cu utilități, în toate ipotezele de redistribuire a spațiilor.

7.2. Noua concepție de integrare organică a învățămîntului cu cercetarea și producția influențează profund și direct concepția proiectelor ce se vor elabora pentru viitoarele unități integrate. Aceasta presupune:

a) elaborarea de către toți factorii interesați — învățămînt, cercetare, industrie — a unei teme de proiectare în care să se formuleze clar și fundamentat modul de integrare în cazul profilului respectiv; la această lucrare trebuie să participe activ arhitectul și echipa de specialiști, desemnați pentru elaborarea proiectului;
b) amplasarea unităților integrate în condiții de eficiență maximă și de funcționalitate optimă; mărindu-se ecartul numărului de variante (lîngă o industrie existentă, lîngă o unitate de cercetare existentă, în cadrul unui ansamblu de învățămînt existent etc.), utilizarea calculatoarelor pentru determinarea variantei optime apare iminentă;
c) extinderea universalității clădirilor la întregul ansamblu de construcții al unității integrate, pentru a permite variații cantitative de spații între toate funcțiunile componente ale ansamblului;
d) proiectarea unor soluții prin care să se valorifice la maximum avantajele cooperării dintre cei trei parteneri ai unităților integrate; soluțiile în care se elimină paralelismele, în care se folosesc în comun o serie de dotări, echipamente și instalații, care favorizează o exploatare și o administrare unică, conduc nemijlocit la înregistrarea unui efect economic favorabil.

7.3. Conducerea, administrarea și gestionarea de către cadrele didactice și studenți a întregii baze materiale universitare, are implicații, de asemenea, în soluțiile proiectelor noilor unități integrate:
a) materiale folosite la realizarea clădirilor trebuie să fie rezistente în timp și de bună calitate;
b) finisajele trebuie să fie simple și ușor de întreținut;
c) instalațiile trebuie să fie robuste și de cea mai bună calitate;
d) mobilierul trebuie să fie confortabil, rezistent și ușor de întreținut;
e) clădirile trebuie să fie frumoase, intime, atrăgătoare și executate impecabil; garanția că ele vor fi bine administrate și întreținute este, în acest caz, asigurată;
f) clădirile trebuie să fie dotate cu toate aparatele și utilajele moderne de întreținere; în acest fel tinerii vor învăța să le utilizeze și vor păstra cu plăcere sporită spațiile pe care le folosesc și le au în gestiune.

8. Poate contribui arhitectura clădirilor de învățămînt la educarea tineretului?

DA:

8.1. La primele contacte cu localul școlii, copilul, pe lîngă celelalte imagini, fapte și emoții provocate de întîlnirea cu semenii săi și cu profesorii, va reține, cu siguranță, și înfățișarea clădirii, a curții, a grădinii. Dacă școala este curată, luminoasă, dacă dimensiunile încăperilor creează o ambianță intimă, la scara copilului, dacă suprafețele interioare și mobilierul sînt armonios colorate, într-un cuvînt, dacă școala este frumoasă, el o va ține minte vreme îndelungată, poate toată viața, iar detaliile acesteia se vor păstra intacte, datorită vîrstei la care au fost înregistrate.
Memoria sa va reacționa identic și în cazul cînd școala este urîtă, dar emoțiile vor fi de data aceasta exact contrare primului caz. Dacă, prin absurd, îi va place o școală urîtă, aceasta se explică prin lipsa termenului de comparație. În acest caz va trebui să i se arate o școală frumoasă.
După ce va termina ciclul de învățămînt, se va duce din cînd în cînd să mai vadă școala care i-a plăcut și o va evita, probabil, pe cea urîtă.
Multă vreme, din detaliile înregistrate fie în primul, fie în cel de-al doilea caz, își va stabili criterii de comparație pe care le va folosi adeseori.
Dacă nu va reține nimic din înfățișarea școlii în care a învățat, aceasta se poate explica prin asemănarea uimitoare a clădirii școlii cu magazinul, blocul de locuit, policlinica sau clădirea poștei din cartier.
În toate cele trei ipoteze, arhitectura clădirilor școlare, va stimula primele manifestări ale simțului estetic și critic al elevilor.

8.2. Venind în contact cu clădirile universitare, studenții vor avea prilejul, pe toată durata studiilor, să înregistreze, treptat, emoțiile provocate de arhitectura și tehnica acestor clădiri.

Vor aprecia cu siguranță favorabil un ansamblu de clădiri realizat unitar și armonios, în care relațiile între volumele construite permit obținerea unor spații exterioare ierarhizate ca dimensiuni și tratare. Vor fi plăcut impresionați de prezența unor spații plantate și dotate corespunzător asigurării condițiilor necesare recreării.

Dacă arhitectura exterioară a clădirilor reușește să exprime diferențiat funcțiunile pentru care acestea au fost realizate — bineînțeles nu printr-un exces de elemente inutile și adăugite — vor începe să înțeleagă valoarea pe care o are în compoziția arhitecturală tratarea variată și exprimarea sinceră a structurii și funcțiunii edificiilor.

Rezolvarea integrală a funcțiunilor ansamblului, dimensionarea rațională și gradată a spațiilor interioare în vederea obținerii unui mediu confortabil, intim și totodată sobru, precum și adoptarea unor soluții avansate pentru structurile de rezistență, pentru tehnologia de execuție și pentru echiparea cu instalații, vor oferi studenților posibilitatea de a înțelege rolul arhitecturii în opera de edificare a clădirilor.

8.3. Dacă, dimpotrivă, tineretul va studia, va locui, va lua masa, se va destinde și recrea în clădiri:
a) cu o înfățișare impersonală, mereu și pretutindeni aceeași:
b) urîte și meschine, datorită investitorilor care, în aceste cazuri, dovedesc o totală neînțelegere a sensului realelor economii:
c) supradimensionate și excesiv decorate, deci tot urîte, datorită grandomaniei sau nepriceperii arhitectului;
toate generațiile de tineri care vor veni în contact cu asemenea clădiri, vor fi lipsite de climatul la care au dreptul și care le poate asigura un randament maxim în activitatea de instruire.

8.4. În sfîrșit, dacă la primul contact cu ansamblul clădirilor de învățămînt, tinerii vor înregistra o emoție de satisfacere și vor sesiza, în același timp, efortul, priceperea și mijloacele prin care creatorii și realizatorii au reușit să le provoace această emoție, ei vor continua să vină și să lucreze cu plăcere — deci cu randament — în mediul care le-a fost atribuit.

Iar dacă la terminarea studiilor, pe lîngă bucuria încheierii acestei importante etape, vor regreta că se despart nu numai de colegi și profesori, ci și de clădirile în care s-au instruit, aceasta ne îndreptățește să afirmăm încă o dată: DA, arhitectura clădirilor de învățămînt poate și trebuie să contribuie, în toate cazurile, la educarea practică și spirituală a tineretului.

★

Clădirile pe care le proiectăm și executăm în această etapă, indiferent de destinația lor, vor avea o lungă durabilitate în timp. Ele vor întregi volumul de realizări cu care țara noastră se va prezenta la bilanțul mondial al anului 2000. De modul în care acestea vor fi planificate, finanțate, concepute, executate și păstrate, depinde locul pe care îl vom ocupa în clasament.
În acest context răspunderea arhitecților se amplifică considerabil. Va trebui să facem apel la toate resursele de creație de care dispunem, pentru a da clădirilor pe care le proiectăm, o expresie arhitecturală proprie țării noastre, contemporană, sobră, care să reflecte cu sinceritate și demnitate mijloacele de care dispunem în această etapă.

Arh. BUJOR GHEORGHIU

FACULTATEA DE MECANICĂ ȘI INDUSTRIALIZAREA LEMNULUI—BRAȘOV

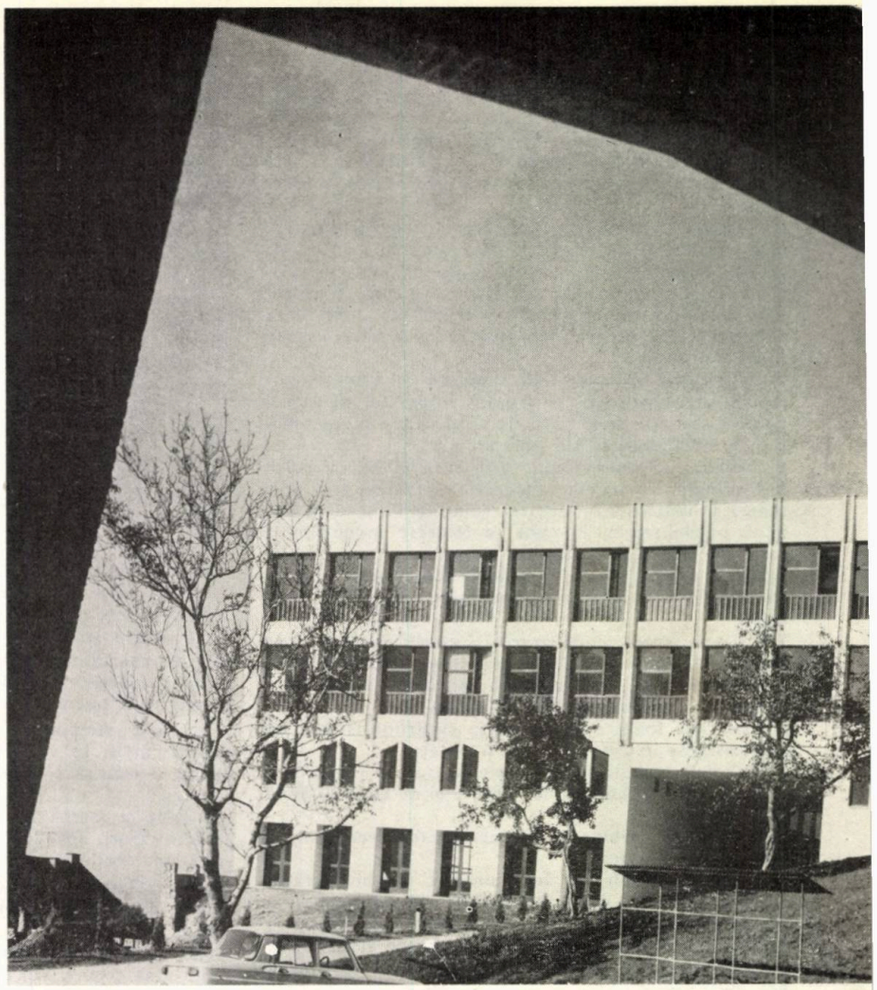

COLECTIV DE PROIECTARE
ARHITECTURA: arhitecții **STELIAN CATINA** (șef proiect complex), **SILVIA STRATU, DAN VOICU**, tehn. **GEORGETA SILVESTRU;** STRUCTURI: inginerii **EUGEN ȚIGĂNESCU, MIHAI STĂNULEȚ, VIOREL TECLICI, IULIAN DUMITRESCU;** INSTALAȚII SANITARE: ing. **GRIGORE DUMITRESCU,** tehn. **MARIN IVĂNESCU;** INSTALAȚII ELECTRICE: inginerii **VALENTIN DRĂGĂNESCU, GHEORGHE NEGOESCU;** INSTALAȚII TERMICE ȘI VENTILAȚII: inginerii **CONSTANTIN BUZDUGAN, MARCELA COLIU;** DRUMURI ȘI SISTEMATIZARE VERTICALĂ: inginerii **TIBERIU MOARCĂȘ, CORNELIU ANGELESCU;** MOBILIER: arhitecții **ION ȘTEFĂNESCU, ȘTEFAN PASCU**
SUBPROIECTANȚI: ISART — Centrala termică

Proiectul a fost elaborat în cadrul Centrului de proiectare pentru construcții de învățămînt și cercetare al Ministerului Educației și Învățămîntului.

CONSTRUCTOR: Trustul 5 Brașov

1. Condițiile care au condus la realizarea de noi spații la Universitatea Brașov

1.1. Desfășurarea activității de învățămînt în condiții nesatisfăcătoare pentru Facultatea de mecanică și Facultatea de industrializarea lemnului, din lipsă de spații corespunzătoare, în cadrul Universității Brașov.

1.2. Creșterea numărului de studenți.
1.3. Integrarea învățămîntului superior în producție.

1.4. Proiectarea și edificarea ansamblului condiționat de punerea în funcțiune a 5 000 m² utili în 1970, iar a restului ansamblului în 1974.

2. Proiectarea și realizarea ansamblului în funcție de datele de temă

2.1. Terenul ales este cunoscut sub numele de Dealul Morii, avînd o suprafață de 17 ha, din care vor fi ocupate de ansamblul Universității Brașov numai 7 ha. Perimetral, terenul este înconjurat de o rețea stradală, fapt care permite o legare carosabilă ușoară cu restul orașului.
Terenul este amplasat în zona centrală orășenească, în apropierea spațiilor de învățămînt universitar și a căminelor studențești.

Între rețeaua stradală perimetrală și vîrful dealului este o diferență de nivel de cca 45 m.

Rezolvarea ansamblului a fost condiționată de caracteristicile terenului, urmărindu-se în special o înscriere cît mai judicioasă pe pantele naturale.
A fost ocupată zona superioară a amplasamentului, oferindu-se spre toate direcțiile fronturi organizate. Nu au fost necesare demolări și expropieri.
2.2. În rezolvarea ansamblului s-a urmărit gruparea funcțiunilor în corpuri de clădiri diferite, în funcție de specificul învățămîntului teoretic sau practic, legate organic între ele.

Pentru Facultatea de mecanică s-au realizat cca 15 000 m² utili, respectiv 30 000 m² desfășurați, iar pentru Facultatea de industrializarea lemnului 3 500 m² utili, respectiv cca 6 000 m² desfășurați.
2.3. Facultatea de mecanică ocupă corpurile A, B, C, D, și E cu învățămîntul teoretic și corpurile G și I cu învățămîntul practic.

Facultatea de industrializarea lemnului ocupă corpul L cu învățămîntul teoretic și corpul H cu învățămîntul practic. Întregul ansamblu are în corpul F sala de gimnastică cu vestiare.

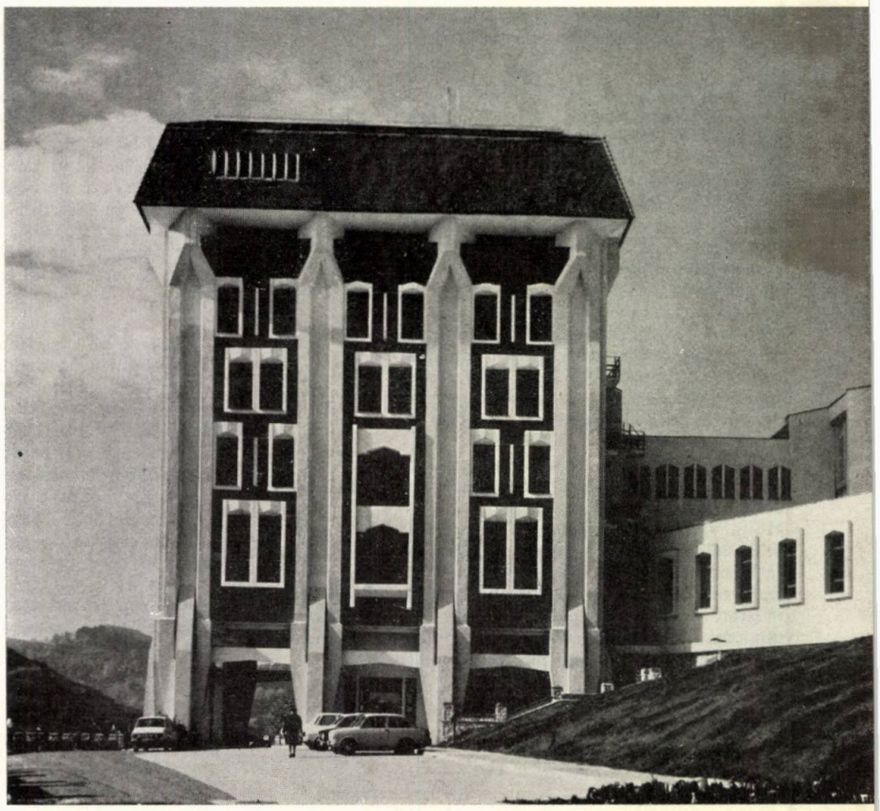

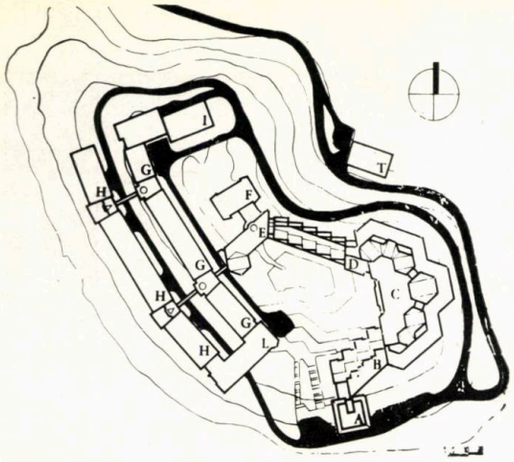

PLAN DE SITUAȚIE
FACULTATEA DE MECANICĂ: A. *Corp decanat — bibliotecă — administrație* — B. *Corp săli seminarii — săli desen anul I—III* — C. *Corp săli cursuri amfiteatrate* — **100** *și* **150** *de locuri și aulă* **300** *locuri* — D. *Săli seminarii și săli desen-proiecte anii III—V* — E. *Corp intrare studenți — vestiare — bufet* — F. *Sală de gimnastică* — G. *Hale laborator TCM* — I. *Hale laborator UTPC*
FACULTATEA DE INDUSTRIALIZAREA LEMNULUI: H. *Corp hale laborator ind. lemnului* — L. *Corp L: săli seminar — laboratoare — amfiteatru — sedii de catedră* T. *Centrală tehnică: centrală termică — centrală aer comprimat — dedurizare apă*

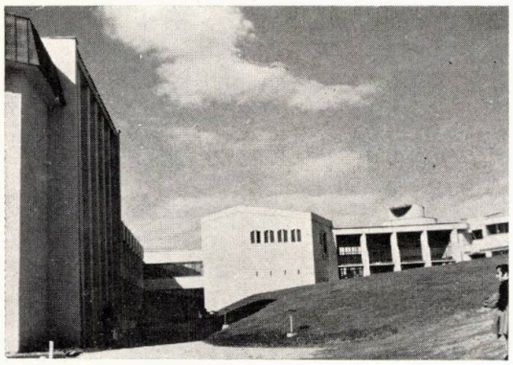

PLAN NIVEL I — *cota* **601** *m:* 1. *Sedii catedră fără laborator* — 2. *Administrație — burse* — 3. *Hol studenți* — 4. *Laboratoare* — 5. *Săli cursuri amfiteatrate cu* **100** *de locuri* 6. *Săli cursuri amfiteatrate cu* **150** *de locuri* — 7. *Aulă* **300** *de locuri* — 9. *Săli desen anii III—V* — 10. *Hol intrare studenți — vestiar* — 12. *Laboratoare tip hală* — 13. *Sedii catedră* — 14. *Ateliere întreținere* — 15. *Spații tehnice — ventilație* — 16. *Grupuri sanitare* — 17. *Amfiteatre* — 18. *Laboratoare*

PLAN NIVEL II — *cota* 605 *m:* 1. *Sedii catedră — decanate* — 2. *Administrație* — 3. *Săli de cursuri* — 4. *Săli de seminarii* — 5. *Săli cursuri amfiteatrate cu* **100** *de locuri* — 6. *Săli cursuri amfiteatrate cu* **150** *de locuri* — 7. *Aulă* **300** *de locuri* — 8. *Hol intrare studenți* — 9. *Săli de desen-proiecte anii III—V* — 10. *Hol intrare studenți-vestiare* — 11. *Sală de gimnastică — vestiare* — 12. *Laboratoare tip hală* — 13. *Sedii catedre* — 14. *Ateliere de întreținere* — 15. *Spații tehnice-ventilație* — 16. *Grupuri sanitare* — 17. *Amfiteatre* — 18. *Laboratoare* — 19. *Săli de cursuri* — 20. *Pasarele de circulație* — 21. *Curte centrală studenți*

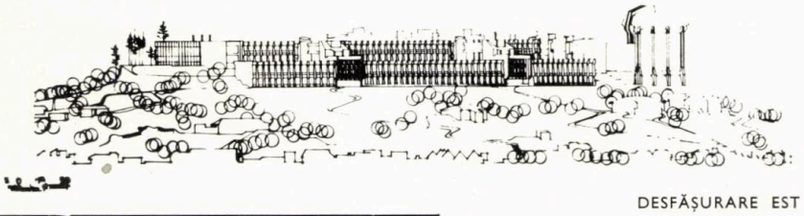

DESFĂȘURARE EST

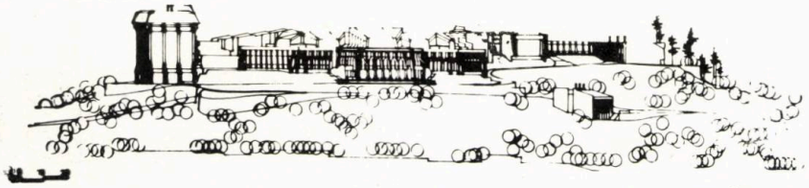

DESFĂȘURARE VEST

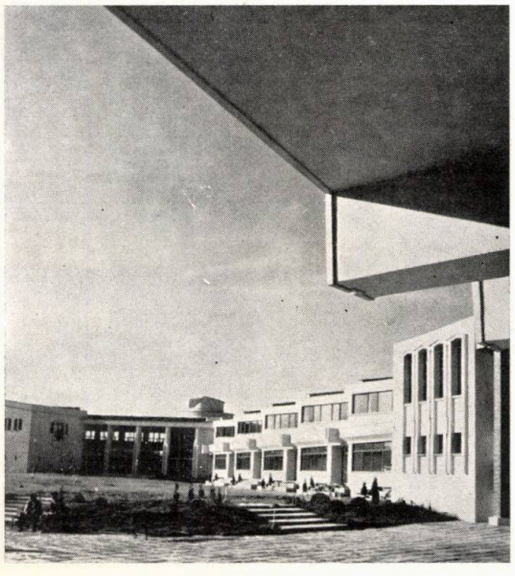

PLAN NIVEL III — *cota* **609** *m:* 1. *Bibliotecă — săli lectură* — 3. *Săli de cursuri anul III—V* — 4. *Săli seminarii anul III—V* — 5. *Gol săli cursuri amfiteatrate cu* **100** *de locuri* — 6. *Gol săli cursuri amfiteatrate cu* **150** *locuri* — 7. *Gol aulă* **300** *de locuri* — 8. *Gol hol intrare studenți* — 9. *Săli desen anii I—III* — 10. *Bufet studenți* 11. *Gol sală de gimnastică*

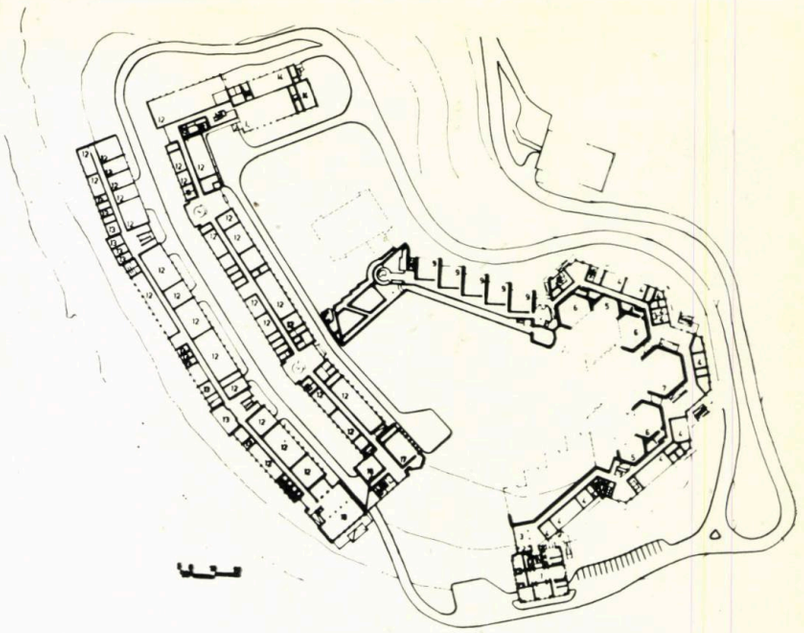

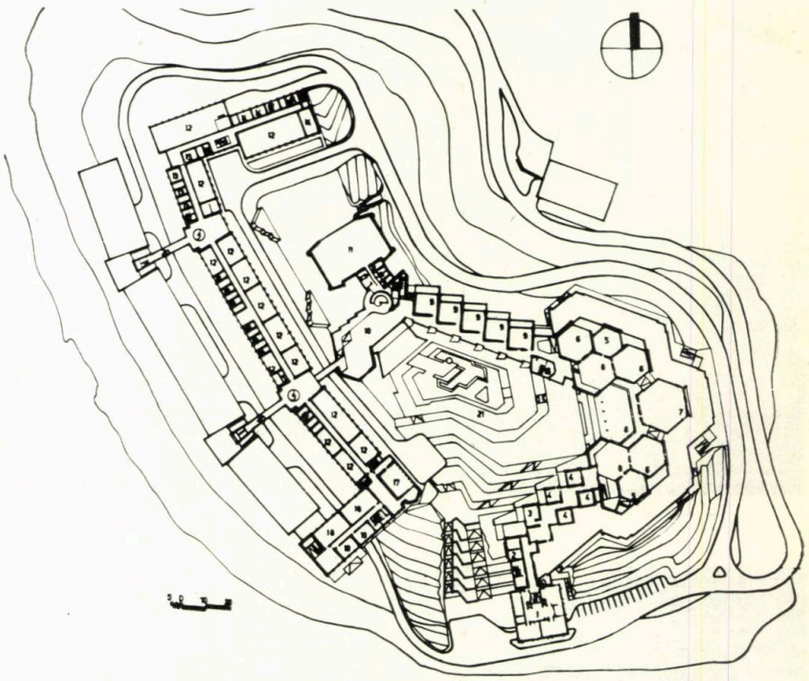

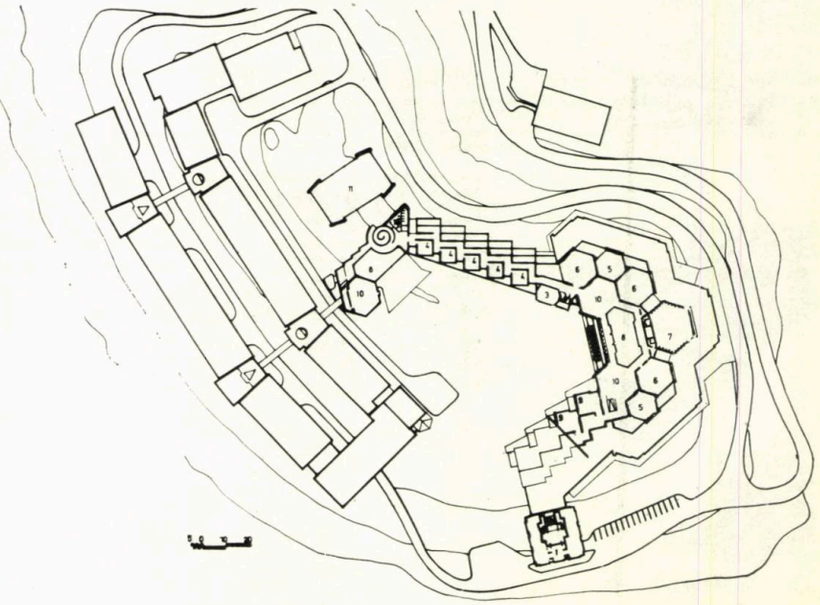

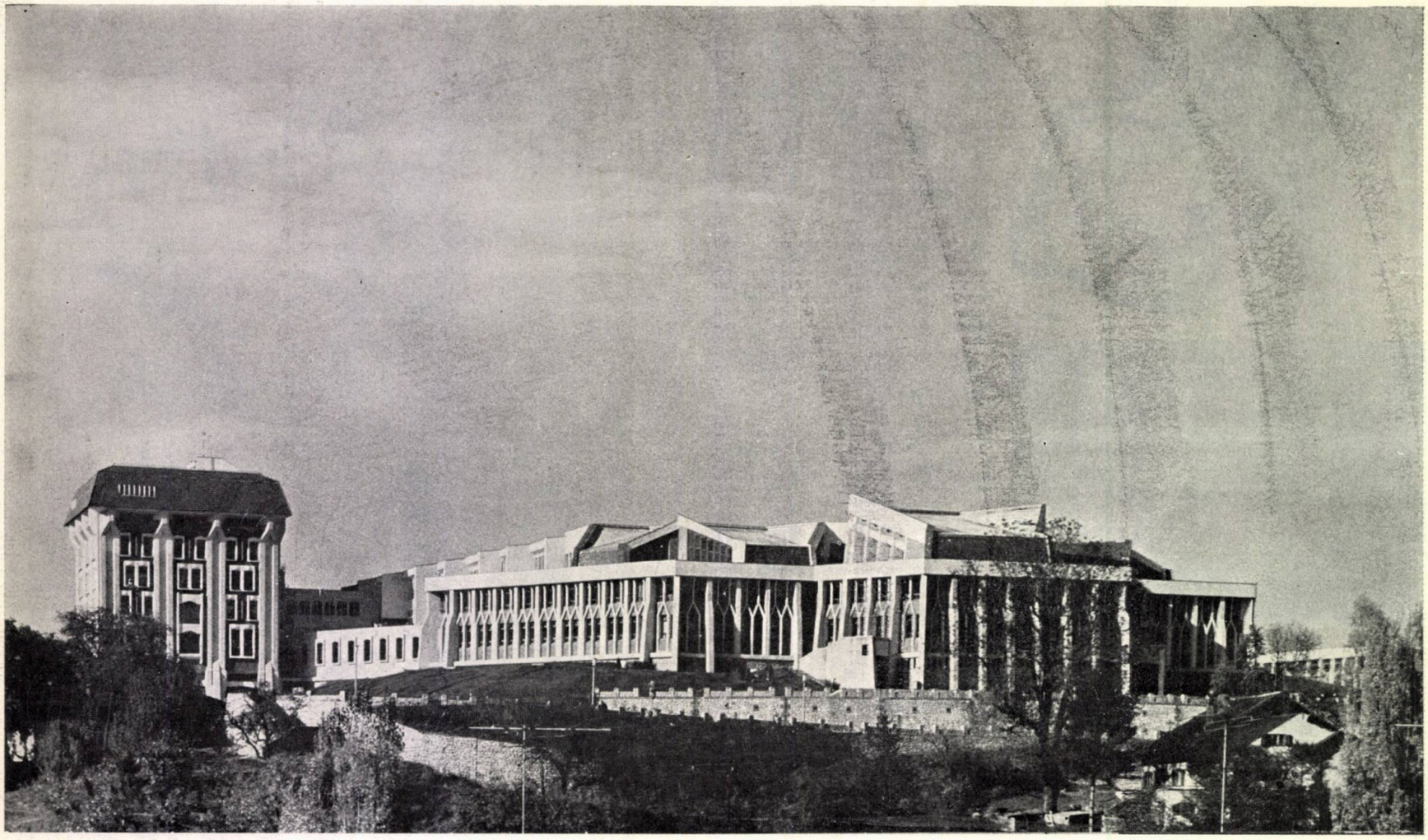

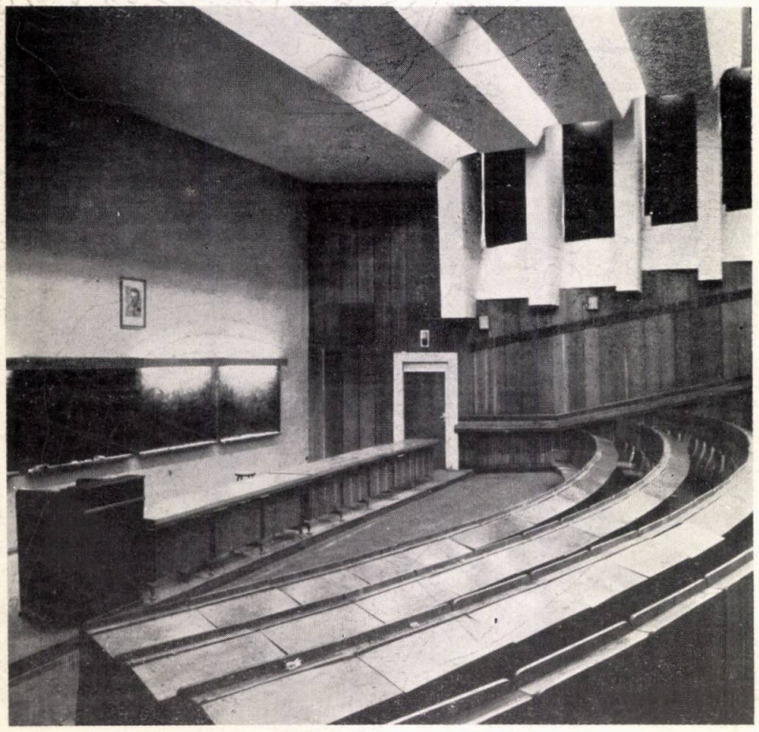

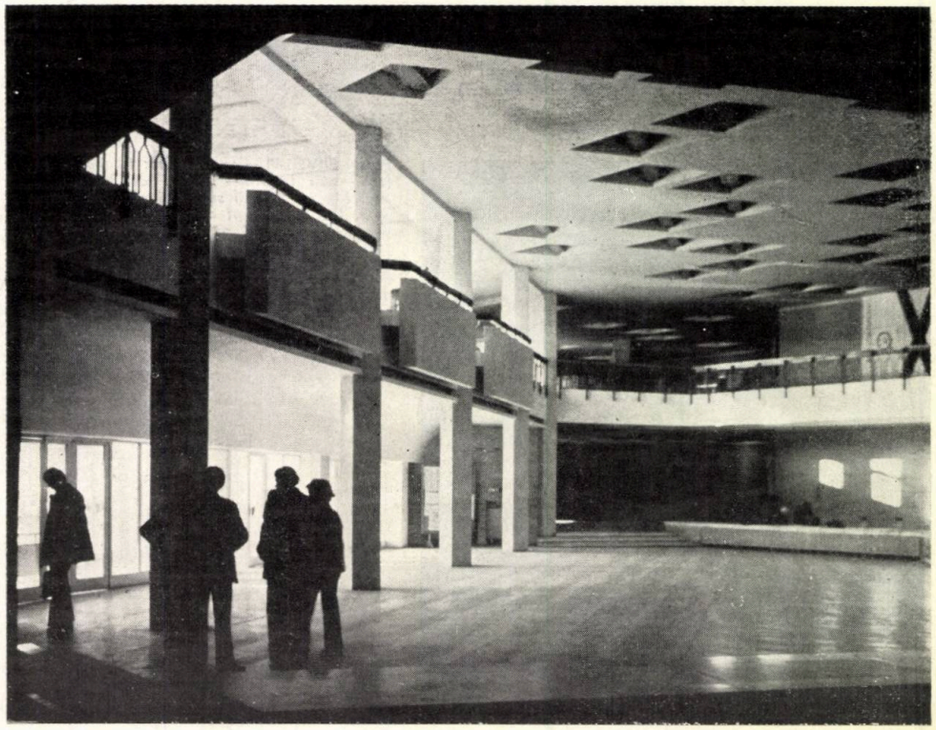

arhitectura

1 — 1975

SOMMAIRE

BIBLIOGRAPHIE

Georgeta Vrabie, Gabriela Mészáros ● CONSTRUCTIONS DESTINÉES À L'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR — **Sélections bibliographiques** (page 2).

AGENDA

Eugen Dobrotă, architecte ● ÉQUIPEMENT D'ÉCLAIRAGE — **Exposition de design de l'architecte Florian Dumitriu** (page 3).

* * * ● ESQUISSES D'UN VOYAGE EN ESPAGNE ET ITALIE — **Exposition de l'architecte Marcel Laurian** (page 3).

* * * ● L'EXPOSITION « RÉALISATIONS ET PROJETS DE L'INSTITUT D'ÉLABORATION DES PROJETS CARPAȚI » (page 4).

Valeriu Marion, architecte ● ARCHITECTURE ET PAYSAGE DU PAYS — **Exposition d'aquarelles et de dessins de l'architecte Hristu Velisaratu** (page 4).

Simon Julman, architecte ● L'EXPOSITION « L'ART ET LA VILLE » — **Méditations sur le thème de la responsabilité sociale de l'artiste** (page 5).

MARGINAUX (page 5).

RÉPONSES (page 5).

CHRONIQUE

Dr Aurelian Trișcu, architecte ● CERTAINS PROBLÈMES D'AMÉNAGEMENT DU MUNICIPE DE BUCAREST — **En marge du plénum de l'Union des architectes tenu en octobre 1974** (page 6).

Gheorghe Săsărman, architecte ● AMÉNAGEMENT DU MUNICIPE DE TIMIȘOARA — **Plénum de la filiale de Timiș de l'Union des architectes** (page 8).

* * * ● DE L'ACTIVITÉ DE L'UNION DES ARCHITECTES DE LA R.S.R. (page 8).

EDIFICES ET ENSEMBLES DESTINÉS À L'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR

Bujor Gheorghiu, architecte ● L'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR CONTEMPORAIN ET L'ÉLABORATION DES PROJETS D'ÉDIFICES UNIVERSITAIRES (page 9).

Stelian Catina, architecte ● LA FACULTÉ DE MÉCANIQUE ET L'INDUSTRIALISATION DU BOIS — BRAȘOV (page 12).

Sandu Miclescu, architecte ● L'INSTITUT PÉDAGOGIQUE DE SUCEAVA (page 17).

Sebastian Moraru, architecte ● LA FACULTÉ D'AMÉLIORATIONS FONCIÈRES DE L'INSTITUT AGRONOMIQUE « NICOLAE BALCESCU » à BUCAREST (page 20).

Petre Swoboda, architecte ● LA FACULTÉ D'ÉLECTROTECHNIQUE DE TIMIȘOARA (page 22).

Nicolae Vlădescu, architecte ● NOUVEL ENSEMBLE D'ENSEIGNEMENT — RECHERCHE ET PRODUCTION SUR LA PLATE-FORME DU CENTRE NATIONAL DE PHYSIQUE à BUCAREST (page 24). Les directives du Xe Congrès du P.C.R. ayant trait au dévelopement de l'enseignement ont formé la substance sur laquelle résidait la conception de l'ensemble réalisé dernièrement sur la plate-forme de Măgurele, donnant corps à la nécessité de considérer l'enseignement, la recherche et la production en tant qu'un processus unitaire, indivisible dans la formation du spécialiste de demain. On a, en deux ans et quatre mois, effectué l'élaboration du projet, en passant de pair à l'exécution d'un volume de travaux de près de 400 millions de lei.

On a réalisé et mis en service avec l'équipement intégral les objectifs qui devaient assurer:

— le déroulement du processus d'enseignement lycéal et universitaire;

— le déroulement du processus de la recherche, et

— le déroulement du processus de la production dans le domaine nucléaire, le tout constituant une première à l'échelle du pays, non seulement pour la branche de la physique, mais encore pour la conception même, moderne, garantissant aux nouveaux cadres de spécialistes les conditions de leur formation.

De pair avec les objectifs précités, on a aussi prévu toutes les fonctions nécessaires à l'existence, dans le cadre d'acceptation d'une unification, réalisant comme suit:

— des espaces réservés à l'hébergement des élèves, des étudiants, des cadres de spécialistes et d'autres catégories de salariés, participants au processus de production de la plate-forme;

— des espaces fermés ou ouverts destinés aux sports;

— des espaces de commerces pour les 5000 et plus d'habitants de la plate-forme et, en outre, pour ceux de la zone de Măgurele;

— des espaces d'alimentation pour régimes différenciés, selon la catégorie des consommateurs (écoliers, étudiants, employés et leur famille), en disposant de la préparation et de dépôts centralisés;

— des espaces réservés à différentes prestations de services et de protection de la santé (garderies, etc.).

Pour la réalisation de ce programme complexe d'objets, il nous faut encore ajouter la nécessité de résoudre toutes les utilités demandées tant par les nouvelles fonctions que par les restructurations imposées dans le cadre des réseaux existants dans les deux groupes de production nucléaire, avec toutes les particularités propres aux processus technologiques, notamment: alimentation en eau, énergie électrique et thermique, gaz méthane, canalisation, nouvelles stations d'épuration, le tout approprié au nouveau potentiel, en outre les espaces verts, les routes, l'éclairage extérieur, les services publics de salubrité, de transport en commun, etc.

En d'autres termes, le thème exigeait la réalisation d'une petite ville — dans notre cas, d'une cité des physiciens — avec tous les compartiments naturels à une existence supposant travail, loisirs et repos, dans les conditions d'une harmonieuse intégration de l'enseignement à la recherche et à la production.

Aménagement de la zone

L'étude urbanistique a, dès le début, été fondée sur des données globales comprises dans les analyses effectuées par l'Institut « Proiect »—Bucureşti, lesquelles ont, chemin faisant, acquis un contenu précis, ce qui a permis d'attaquer d'une manière complexe les relations fonctionnelles imposées aussi bien par l'étape immédiate que par celle en perspective. Il fallait surtout trouver des solutions aux relations de conditionnement réciproque des trois composantes:

— les deux groupes de production de l'Institut de physique atomique où allaient être implantées des unités nouvelles d'importance nationale (le Centre de production radiochimique, le Centre d'appareillage nucléaire, la halle d'étalonnement, le Centre de médecine nucléaire, etc.);

— le nouveau centre d'enseignement et de recherche;

— la zone résidentielle avec tous les équipements imposés, d'un côté, par les espaces d'hébergement nouvellement créés et, de l'autre, par le voisinage immédiat de la commune de Măgurele.

On a analysé dans les études d'aménagement les conséquences de différentes hypothèses de collaboration entre les composantes précitées, en tâchant d'imprimer au concept d'implantation urbaine du nouveau centre les flux de la vie contemporaine, avec leurs actions et leurs interactions, et cela dès cette première étape, assurant en temps voulu les liaisons naturelles et les possibilités de développement.

L'on a ainsi, opté en faveur d'une solution qui permette, **dans l'idée du développement des deux groupes de production, allant jusque à leur unification, d'amplifier sans entraves les structures de l'enseignement, de pair avec l'extension de la zone résidentielle en direction de la commune de Măgurele, en visant à changer le caractère rural de cette dernière en commune urbaine, ce qui évidemment suppose aussi des mutations correspondantes dans la gamme des occupations.**

Zonage fonctionnel

En essayant de réduire à des limites plus étroites le champ d'aménagement de la zone pour en faire un micro centre urbain, on a recherché une même sélection fonctionnelle par profils spécifiques. C'est ainsi que l'on a groupé les espaces de l'enseignement et ceux de la recherche, y compris ceux nécessaires à une microproduction, en un seul ensemble, dominé par l'immeuble où se déploient les activités communes à tout le centre, notamment la coordination, la direction et la documentation.

Un autre groupement fut réalisé avec les espaces d'hébergement destinés aux écoliers, aux étudiants et à ceux qui suivent des cours.

Jouxtant ce dernier, se développait le bloc d'alimentation publique, à profils variés:

— un restaurant-cantine pour les écoliers, les étudiants, les élèves des cours et les salariés de l'I.F.A., avec un local annexe de type « Gospodina », où l'on puisse se procurer des plats semi-préparés à emporter chez soi;

— un restaurant, un chai, une buvette et une confiserie pour le public.

Dans le cadre de ce bloc on a également résolu les espaces affectés au commerce et aux prestations de services, y compris un dispensaire et sa pharmacie.

Un dernier groupement était constitué par les logements, dans la zone desquels fut implantée une garderie.

Composition d'ensemble

Le nombre relativement élevé d'objets très différents auxquels devait se modeler l'ensemble a posé à l'étude des problèmes complexes, complexité accrue par la nécessité de trouver une commune mesure avec tout ce qui avait déjà été construit dans le cadre de l'Institut de Physique atomique I. Il fallait, en d'autres termes, agir dans l'idée d'une intégration génératrice d'harmonies communes, de connexions spatiales directes dans certains cas, indirectes dans d'autres. Nous devions réaliser pour les futurs habitants de cette petite ville, un climat de certitudes urbaines. On a, par conséquent, œuvré dans le sens de trouver un ordre recherché par la communauté, une harmonie de l'existence qui devait être reflétée par la composition urbanistique d'ensemble, soutenue par un langage architectural intelligible pour tout le monde, mis au service de l'homme.

Cette option a conduit à une volumétrie générale intégratrice des deux étapes qui devaient se compléter (le fond ancien et celui nouvellement construit).

A partir d'une image globale de l'existence de l'homme au sein de cet ensemble, on a cherché à ce que la spatialité citadine devienne une dimension contrôlée par sa vie. A cet effet, la volumétrie générale devait lui être proche et en parfaite concordance avec l'horizontale du champ environnant, créant des contrastes harmonieux et assurant une osmose naturelle par la proximité directe.

Dynamique des formes

La conséquence naturelle de ce que nous avons énoncé plus haut, la perception du contact de prime abord, en quittant les grandes étendues, recherche la confirmation en étayant chaque objet indépendamment dans le cadre de l'ensemble. Les groupements des diverses fonctions trouvent leur personnalisation dans leur traitement alvéolaire et la présence de l'horizontale, en tant que résultat d'une conception d'ordre esthétique mais aussi constructive-technologique, conception revenant dans les accents verticaux qui ponctuent les volumes fonctionnels.

— petite suite à un ou deux lits.

Toutes les chambres ont des balcons. Chaque module a un groupe sanitaire comprenant douches, lavabo et WC. Les suites ont des baignoires au lieu de douches; huit d'entre elles sont pourvues d'une kitchenette.

Pour la finition des murs on a également eu recours à l'aspersion au vynarom, les revêtements du sol étant en « moizotex », produit nouveau de l'industrie des matériaux de construction (il s'agit d'une moquette thermo et phonoisolante sur support en textile). Au rez et au sous-sol de l'immeuble se trouvent des unités d'alimentation publique et un salon de coiffure « Igiena ».

4. Destinés encore à l'hébergement, on a exécuté sept immeubles à R + 3, dont les appartements ont deux, trois et quatre pièces, une loge au sous-sol et une buanderie au dernier étage. Chaque appartement possède sa loggia. La technologie de l'exécution est identique à celle des foyers.

Espaces de commerce

Afin de satisfaire aux demandes des plus de 5000 « habitants » de la plate-forme lors de cette première étape ainsi qu'à celles des habitants de la commune Măgurele, on a ouvert un magasin commercial de I.J.COOP Ilfov. La conception adoptée pour résoudre l'indication donnée d'avoir tout à portée de main au rez et dans un espace unique, nous a conduit à renoncer aux trames classiques des commerces.

Pour assurer les meilleures conditions fonctionnelles, on a estimé nécessaire de trouver des solutions à ce qui suit:

— une flexibilité intérieure maximale par l'emploi des préfabriqués de catalogue — poutres T — étayées par des piliers périmétraux coulés en des coffrages métalliques modulés;

— assurer un éclairage naturel optimum au moyen de vitres périmétrales au niveau du piéton et au plafond par un suréclairage provenant d'entre les poutres « T »;

— assurer un niveau constant d'éclairage naturel, en supprimant les conséquences défavorables des rayons de soleil frappant directement les vitrines ou les marchandises des rayons du magasin, en prévoyant un portique, ce qui fait que l'on n'a pas besoin d'avoir recours à des rideaux antisolaires;

— assurer une ventilation transversale pendant l'été, au niveau du plafond;

— réaliser un contact direct entre l'homme de la rue et la marchandise à vendre, en supprimant pratiquement la barrière que constitue parfois la vitrine;

— assurer une circulation protégée pour les acheteurs, dans les conditions de climat spécifiques au Bărăgan (chaleur torride, vents, pluie, etc.);

— créer un milieu environnant favorable durant l'été, notamment en agrémentant la circulation principale par un miroir d'eau;

— prévoir pour le public des liaisons directes en direction des fonctions collatérales telles que l'alimentation publique, les différents services et utilités quotidiennes.

La surface de vente du magasin est de 700 m², les dépôts étant emplacés au sous-sol et séparés selon le type de la marchandise. L'approvisionnement est assuré par une cour de service pour laquelle on a cherché à faire en sorte que l'accès soit une présence mineure dans le cadre de l'ensemble.

Alimentation publique

Etant donné la très grande variété des consommateurs, différents types d'unités ont paru être nécessaires, telles que cantine, restaurant, buvette, chai, bar et confiserie. Leur répartition s'est effectuée compte tenu de la nécessité de se trouver en contact direct avec la catégorie spécifique de consommateurs, ce qui a imposé leur dispersion, en respectant cependant, dans le même temps, le principe de réunion des locaux auxiliaires de préparation et de dépôt, groupés autour d'une seule cour de service.

Estimant que le bar et la confiserie sont fréquentés sans continuité, qu'ils sont plutôt reliés à la zone accédant à l'enceinte de l'I.F.A. et à la station terminus d'autobus, qu'ils ne sont pas étroitement conditionnés par la présence de certains dépôts ou espaces de préparation, on a considéré qu'ils peuvent être implantés séparément.

Toutes les autres unités ont été groupées comme suit:

● **La cantine,** emplacée dans la zone des foyers d'étudiants et de l'internat, prépare des repas pour:

— 1000 étudiants et écoliers;

— 500 membres du personnel de l'I.F.A.;

— 500 repas à emporter chez soi, par un office du type « Gospodina ».

Les 1 500 repas sont servis en trois séries par l'intermédiaire de deux groupes de services: l'un distribuant le menu à la carte pour le personnel de l'I.F.A., deux autres s'occupant des menus à prix fixe destinés aux élèves et aux étudiants.

Les espaces de consommation sont distribués de façon à ce que, bien qu'emplacés dans une halle unique ayant aussi en commun la cuisine, ils dégagent, par leur disposition en forme de « L », à l'articulation de laquelle se trouve une salle plus petite, le sentiment d'une certaine intimité.

La petite salle joue en cas d'agglomération, le rôle d'espace compensateur pour l'une ou l'autre des salles ou bien elle permet, lorsque les circonstances le demandent, d'y organiser des réunions.

Pour rendre l'ambiance plus propice à l'intimité, le mobilier a été conçu de manière à former dans le cadre de la salle de petites alvéoles qui remplissent également la fonction d'atténuer le bruit, les salles n'ayant pas de traitement phonoacoustique.

Directement perceptible à partir des salles de consommation, l'espace de la cuisine est délimité par une barrière optique qui descend du plafond, barrière formée par un module complexe d'installations qui assurent l'aération mécanique, le passage de plusieurs conduits pour l'écoulement des eaux de pluie, la pose de conducteurs électriques, servant dans le même temps aussi de corps d'éclairage de la zone des lignes de libre-service ainsi que de dissimulation des diffuseurs.

Au demi-sol se trouvent les sanitaires, pour l'accès desquels l'on descend à partir de l'entrée d'un demi-niveau, ainsi que les dépôts de denrées alimentaires (y compris celles du restaurant de l'hôtel), les locaux de préparation des plats, les vestiaires du personnel et la centrale de ventilation.

Au point de vue constructif, la cantine a été conçue sur une structure presque identique à celle du magasin: poutre « T » dans la zone du milieu où se trouve la cuisine et qui peut être ainsi aérée transver-

tier; pour les corps C, D et E, l'on n'a utilisé que deux types de caissons-plancher et un seul panneau de façade, et, pour le corps A, un seul panneau de façade;

c) en ce qui concerne la grande salle, les éléments de pourtour et les gradins sont en béton armé préfabriqué, tandis que le plancher est également modulé et réalisé en éléments métalliques spatiaux, exécutés en usine et assemblés au chantier;

d) la division intérieure en compartiments des espaces destinés aux laboratoires (corps C et D) et aux bureaux (corps A) a été assurée par des panneaux amovibles, ce qui permet la redistribution des espaces en fonction de l'évolution, dans le temps, des fonctions;

e) les modules constructifs sont équipés « standard » de tous les réseaux d'installations afin d'assurer, dans toute hypothèse de redistribution des espaces, la possibilité d'alimentation des appareillages et des outillages, tandis que les réseaux magistraux de distribution, rigoureusement coordonnés aux éléments constructifs, sont placés dans les demi-sols des établissements (réseaux horizontaux) et dans les espaces adjacents aux corridors (réseaux verticaux).

1.5. Matériaux et finitions:

a) les éléments préfabriqués de béton armé apparent ont été traités avec une pellicule colorée (en blanc) aussi bien à l'extérieur qu'à l'intérieur, pour éliminer l'aspect peu uniforme des surfaces, dû aux charges différentes de ciment;

b) la maçonnerie extérieure et intérieure en brique apparente, qui garantit un entretien économique et une exploitation très durable;

c) des placages en céramique non émaillée à certaines surfaces extérieures et intérieures, qui présentent les mêmes avantages que dans le cas précédent;

d) la menuiserie extérieure en bois de sapin, exception faite pour les entrées, les escaliers, etc., où celle-ci est métallique; la menuiserie intérieure réalisée en bois (type Pipera) et les chassis métalliques;

e) les revêtements du sol en plaques de mosaïque, en P.C.V. (polychlorure de vinyle) et en « motex » (moquette);

1.6. Par une expression franche, sobre et différenciée de l'architecture des espaces intérieurs et des façades, on a tâché d'obtenir des images qui suggèrent la destination de l'ensemble: enseignement (théorique et pratique), recherche, production, bibliothèque et bureaux.

1.7. Les prévisions du projet (modulation, préfabrication, finitions simples et robustes), la technologie de l'exécution (réalisation des éléments préfabriqués sur le lieu même du chantier), l'élaboration des projets d'exécution de pair avec l'activité déployée sur le chantier et en étroite collaboration avec le bâtisseur, ont abouti à l'édification, dans le temps record de 2 ans et 4 mois, de l'ensemble ainsi qu'à la bonne qualité des travaux.

Aux résultats satisfaisants obtenus par l'élaboration du projet a, de même, contribué la permanente collaboration avec les représentants de la Faculté de Physique et avec ceux de l'Institut de Physique, avec le représentant coordonnateur du C.S.E.N. et avec les collègues de l'Institut d'élaboration des projets « Carpați ».

Le projet fut élaboré dans le cadre du Centre d'élaboration des projets d'établissements d'enseignement et de recherche du Ministère de l'Education et de l'Enseignement.

Iulian Dumitrescu, ingénieur ● STRUCTURE MÉTALLIQUE SPATIALE DE LA TOITURE DE LA GRANDE SALLE DE L'INSTITUT DE PHYSIQUE DE BUCAREST (page 34).

Nicolae Vlădescu, architecte ● LE CENTRE D'APPAREILLAGE NUCLÉAIRE, LA HALLE D'ÉLECTRONIQUE; LA ZONE RÉSIDENTIELLE ET L'ÉQUIPEMENT GÉNÉRAL DE L'ENSEMBLE (page 36).

Espaces d'hébergement

Cette catégorie fonctionnelle a représenté pour l'élaboration des projets l'adoption de solutions spéciales, spécifiques à chaque type d'occupant. Il en a résulté ce qui suit:

1. Un internat pouvant accueillir 300 élèves, dont la construction comprend R + 4 niveaux, à 6 lits par chambre. Les groupes sanitaires, placés à l'extrémité du corridor, sont communs. Au rez-de-chaussée, l'on a prévu un poste sanitaire muni d'un isoloir. Un aspect particulier a résidé dans le fait qu'il fallait trouver une solution qui assure la possibilité d'entrées séparées pour les filles et les garçons, permettant dans le même temps, la redistribution des groupes sanitaires.

2. Trois foyers destinés aux étudiants et un foyer pour les élèves venus se spécialiser, dont les solutions sont à R + 3 niveaux, leur capacité totale étant de 1008 places. Pour ce type d'hébergement, en effectuant de minutieuses analyses des solutions couramment utilisées dans l'enseignement, on a abouti à la conclusion de l'adoption d'une cellule à trois lits par chambre, prévoyant à chaque deux cellules (l'équivalent d'un module constructif) un vestibule commun et un groupe sanitaire propre, structuré notamment d'une salle de bains (douches) à lavabo, un cabinet de toilette indépendant et un second lavabo emplaçé dans une niche du vestibule. Au-dessus de l'entrée du vestibule, on a prévu l'installation d'une vaste étagère pour le dépôt des valises.

Les quatre foyers ont été reliés deux par deux au moyen de plusieurs espaces communs, principalement par une pièce remplissant de multiples fonctions: salle de préparation aux cours, chambre commune pour des réunions, salle de lecture, etc.

L'aspect extérieur, sous le rapport plastique des foyers et de l'internat, est semblable, résultant aussi bien de la structure fonctionnelle intérieure que du caractère spécifique des éléments statiques: verticaux sont les murs de béton armé, coulés dans des coffrages métalliques plats chauffés, tandis que les éléments horizontaux sont des prédalles recouvrant un module constructif de 6×6 m.

Pour les foyers, le mur médian du module constructif a été réalisé en bandes de b.a.c., aspergées pour la finition de vynarom de couleur, appliqué par ailleurs dans toute la pièce. Les revêtements du sol sont en P.C.V. (polychlorure de vynile).

3. Une unité de logement du type hôtel pour les célibataires, où l'on a également prévu 16 appartements destinés aux hôtes du Centre national de physique.

En se basant sur un module constructif semblable à celui des foyers, la cellule d'hébergement a été étudiée de manière à permettre, en fonction des nécessités de conjoncture, les utilisations suivantes:

— chambre commune à trois lits;

— chambres séparées à un ou deux lits;

On a, tout à la fois, cherché à ce que les espaces séparant les objets puissent aussi déterminer par leurs dimensions et leur déploiement, des certitudes de rythme, unifiant l'ensemble.

Le dynamisme d'accents présents dans les microgroupements s'inscrit dans la vision contrôlée de la volumétrie générale, dépourvue de stridences, contribuant par leur présence à fixer des images globales, dont l'atmosphère soit déterminante d'un sentiment de tranquillité.

Organisation et ameublement du cadre environnant

Dans le problème touchant l'organisation de l'espace extérieur, la préoccupation de l'élaboration du projet s'est dirigée vers l'établissement d'un système de relations que nous pourrions nommer nouvelles, étant donné le caractère totalement neuf de ce *campus* des physiciens.

On a, dans ce sens, soigneusement analysé le contenu sémantique de la rue qui tend à devenir actuellement une piste de trafic. On a cherché, aussi bien par les ségrégations imposées que par la configuration des rues du centre, à atténuer l'aggressivité mécanique dans ses rapports avec l'homme, en rendant à l'espace la priorité pédestre. Des allées piétonnes, des points de rencontre des agglomérations furent conçus dans l'idée de favoriser une image environnante différenciée non seulement par les volumes architecturaux mais encore par un équipement spécifique d'une gamme très variée: miroirs d'eau, portiques, bancs, terrasses, pergolas, jardinières, pelouses vertes, et groupes d'arbres (pour l'instant non finalisés à cause du rythme de l'exécution qui n'en a pas permis la plantation lors de la meilleure saison). Il faut encore ajouter à tout cela l'éclairage public. S'inscrivant dans le concept précité touchant la trame et le caractère de la rue, on a cherché à avoir un type de corps d'éclairage qui humanise les espaces par sa simplicité et ses particularités, par le mode dont il souligne les directions visuelles et les points d'intérêt.

En ce qui concerne le contenu fonctionnel des différents objets, on a adopté également une solution technologique adéquate dont il a aussi résulté une certaine expression architecturale.

La coopération directe avec le Trust de constructions « CARPAŢI » a permis à l'Institut d'élaboration des projets « Carpaţi » et à ses autres collaborateurs, notamment le Centre d'élaboration des constructions de l'enseignement et de la recherche du M.E.I. de procéder aux travaux d'élaboration du projet de pair avec ceux de l'exécution.

Dans le même temps, on a commencé une série d'objets, tels que le centre d'appareillage nucléaire, la halle électronique et les foyers d'étudiants, lesquels, par leur structure et leur division intérieure en compartiments puissent être utilisés, jusqu'à la mise en service, en tant qu'espaces affectés à l'organisation du chantier.

D'amples travaux ont été nécessaires pour réaliser la centrale thermique de la plate-forme tout entière, pour les conduits de gaz méthane pour l'alimentation en eau à l'aide de nouveau puits forés en profondeur, pour canaliser et épurer les eaux radioactives et ménagères, pour fournir l'énergie électrique en instituant une station de 110/220 kW, un point d'alimentation et cinq postes de transformation.

Bujor Gheorghiu, architecte ● LE CENTRE NATIONAL DE PHYSIQUE: ÉDIFICES AFFECTÉS À L'ENSEIGNEMENT, À LA RECHERCHE, À LA PRODUCTION (page 27).

1. Conception et édification de l'ensemble, confronté aux éléments thématiques établis

Les bâtiments édifiés pour l'enseignement, la recherche, la production, pour la bibliothèque centrale et le siège de la direction du Centre national de physique sont, par leur volume et leur contenu fonctionnel des éléments d'importance de l'ensemble urbanistique accompli.

On a cherché à obtenir, par contraste, deux dominantes: l'une horizontale, étayée par le front destiné à l'enseignement, qui clôt la place vers l'est et l'autre, verticale, réalisée par la haute bâtisse de la bibliothèque et du siège (R + 10), qui ferme la place vers le sud et constitue, tout à la fois, le point de mire de la perspective vue de la chaussée Bucarest-Măgurele.

1.2. Pour l'enseignement, la recherche et la production, l'on a adopté un parti de bâtiments de type pavillon, les bâtisses étant disposées autour de deux enceintes dont les côtés comprennent les trois fonctions groupées comme suit:

a) le corps F (demi-sol, R + 2), destiné au Centre de formation des cadres (y compris le lycée de physique);

b) les corps D. 1 et D. 2 (demi-sol, R + 2), comprenant laboratoires et ateliers réservés aux étudiants et aux écoliers;

c) les corps C.L. et C. 2 (demi-sol, R + 2), comprenant des laboratoires affectés à la recherche où travaillent également les enseignants et les étudiants des dernières années;

d) le corps E (R) — salle de gymnastique, commune aux écoliers et aux étudiants;

e) les corps B (R et R + 1), qui ferment les deux enceintes sur le côté est de la place et où ont été disposés: une grande salle de 500 places, trois amphithéâtres de 150 places chacun, des salles de séminaire, la bibliothèque didactique, le bureau du doyen, l'entrée des étudiants et des chercheurs, l'accès à la grande salle, le foyer des étudiants, la buvette, etc.

1.3. On a obtenu par le groupement des fonctions autour des deux enceintes:

a) une composition concentrée qui a conduit à une économie de terrain;

b) une disposition indépendante des fonctions, assurant tout à la fois leur liaison brève et directe; les laboratoires de toutes catégories et les ateliers sont facilement accessibles de toutes les directions tandis que la liaison entre ce groupe de fonctions et les espaces destinés à l'enseignement théorique s'effectue, de même, directement par l'intermédiaire des trois importants nœuds de circulation intérieure;

c) un système polyvalent, à la disposition de toute la plate-forme, composé de la grande salle, des trois amphithéâtres et des salles de séminaire, qui assure: les activités didactiques, colloques, séminaires et congrès dans le domaine nucléaire, des spectacles à caractère restreint, des séances de cinéma, etc.

1.4. Lors de l'élaboration des projets des bâtiments, on a eu en vue:

a) la modulation intégrale des structures de résistance; les modules furent établis en directe corrélation avec les modules fonctionnels (nombre de personnes de la plus petite formation de travail) et avec les traits caractéristiques du mobilier, des outillages et des appareillages, spécifiques au profil concerné;

b) la préfabrication maximale d'éléments constructifs de béton armé et l'emploi d'un nombre minimal d'éléments; 80% du volume total des bâtisses est exécuté à l'aide d'éléments préfabriqués sur le chan-

salement au niveau du plafond et prédalles sur piliers de béton armé coulé dans des coffrages métallique dans les zones périmétrales.

● **Le restaurant,** conçu de façon à desservir l'hôtel au moyen de liaisons fonctionnelles classiques (hall de réception de l'hôtel, salon de l'hôtel, bar) possède aussi une entrée de l'extérieur.

Conçues en tant qu'espaces fragmentaires afin d'obtenir un décor intime aussi agréable que possible, les salles de consommation peuvent fonctionner soit en commun, soit avec des circuits spéciaux lors de certaines circonstances. L'une d'entre elles est prolongée par une terrasse placée sur le côté nord, afin de bénéficier, pendant la chaude saison, de l'ombre.

● **Le chai et la buvette.** Implanté au sous-sol du restaurant, le chai a été construit dans l'intention d'y obtenir une atmosphère traditionnelle, tant par sa décoration intérieure que par son ameublement. Il comporte vestiaires et groupes sanitaires en propre. Les espaces de préparation des plats et les dépôts sont les mêmes que ceux du restaurant.

De la même cuisine bénéficie aussi la buvette, dont la présence ne se remarque cependant que de la zone des logements et du magasin, sans pour cela participer à la place du microcentre. Les consommateurs peuvent y être servis directement au comptoir (qui est d'une forme spéciale afin d'en augmenter le front), aux tables, debout, voire à une terrasse-pergola qui constitue l'articulation de l'hôtel et du magasin, pendant la belle saison.

Prestations de services

Ces fonctions sont distribuées dans le plan en direction de la zone des habitations. Elles comprennent des ateliers de couture, de coordonnerie, un laboratoire de photographie, des ateliers de réparations d'appareils de radio, de télévision, des magasins d'articles ménagers et de vente d'eau de Seltz.

Un accès commun et des sanitaires en propre sont assurés pour le personnel de ces unités.

On a encore prévu un ensemble de salons de coiffure « Igiena » (salons pour hommes et femmes) à l'entrée de l'hôtel, un office postal, une pharmacie et un dispensaire pourvu de cabinets de consultation spéciaux, ceux des adultes séparés de ceux des enfants, groupement qui vient compléter la gamme des services offerts lors de cette première étape de construction.

Toutes ces unités ont été exécutées à l'aide de la technologie dont il a déjà été fait mention: prédalles préfabriquées étayées sur des piliers coulés dans des coffrages métalliques réglables.

DÉBATS

Dr architecte Aurelian Tănăsescu, chargé de cours, Dr ingénieur Ion Sava, maître de conférences ● SIMULATION AUTOMATIQUE DE CERTAINES SURFACES ARCHITECTURALES (page 45).

HISTORIQUE EN DATES

Dr architecte Gheorghe Curinschi, chargé de cours ● L'ÉPOQUE MOYENNE (II) (page 47).

CHRONIQUE SUBJECTIVE

Alba Delia Popa, architecte ● Mode, LA MODE? (page 48).

NOS DEVANCIERS

Pr Nicolae Lupu, architecte ● NICOLAE GR. NENCIULESCU (1879—1973) (page 49).
Dr Sanda Voiculescu, architecte ● NOTES (page 56).

RECENSIONS

Petre Derer, architecte ● SIEGFRIED KRESS, WERNER RIETDORF: WOHNEN IN STÄDTEN (page 56).
Dan Voicu, architecte ● D. DEFOUR, D. IANCU: TECHNIQUE DE L'ESQUISSE (page 57).
* * * Dr AURELIAN TANASESCU, maître de conférences, Dr ingénieur ION SAVA: UTILISATION DES ORDINATEURS EN ARCHITECTURE ET PERSPECTIVE ARCHITECTURALE (page 57).
* * * ● NOTES BIBLIOGRAPHIQUES (page 58).

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par les *architectes Sandu Miclescu et Marius Smigelschi* (page 59).

ACTUALITÉS — DÉBUTS

Adda Gheorghievici, architecte ● « L'AUBERGE DE LA CHANCE » À ALEXANDRIA (page 63).
Ion Popa, architecte, Vlad Calboreanu, architecte ● LA GALERIE « CĂMINUL ARTEI » (DÉBUT) (page 64).
Pr Dan Slavici, Ştefan Datcu, architecte ● CONCOURS POUR L'AMÉNAGEMENT DU NOUVEAU CENTRE DE LA VILLE DE BISTRITZA (page 65).

COURRIER

* * * EMILE AILLAUD — **au sujet de certains problèmes touchant la vie en ville** (page 68).

CADRAN

Rubrique rédigée par *l'architecte Adrian Panaitescu* (page 71).

DESIGN — ARTS (page 75).

Ana Vasilache, architecte ● LE MOBILIER POPULAIRE ● PARLONS DE . . . ● DICTIONNAIRE
Alba Delia Popa, architecte ● L'ART DÉCORATIF À L'INSTITUT D'ARTS PLASTIQUES
Dan Jitianu, architecte — SCÉNOGRAPHIE ● LE STUDIO TRANSFORMABLE DU THÉÂTRE « AL. DAVILA » DE PITEŞTI
Gheorghe Ciobotaru, architecte — DESIGN INDUSTRIEL ● PROPOSITION

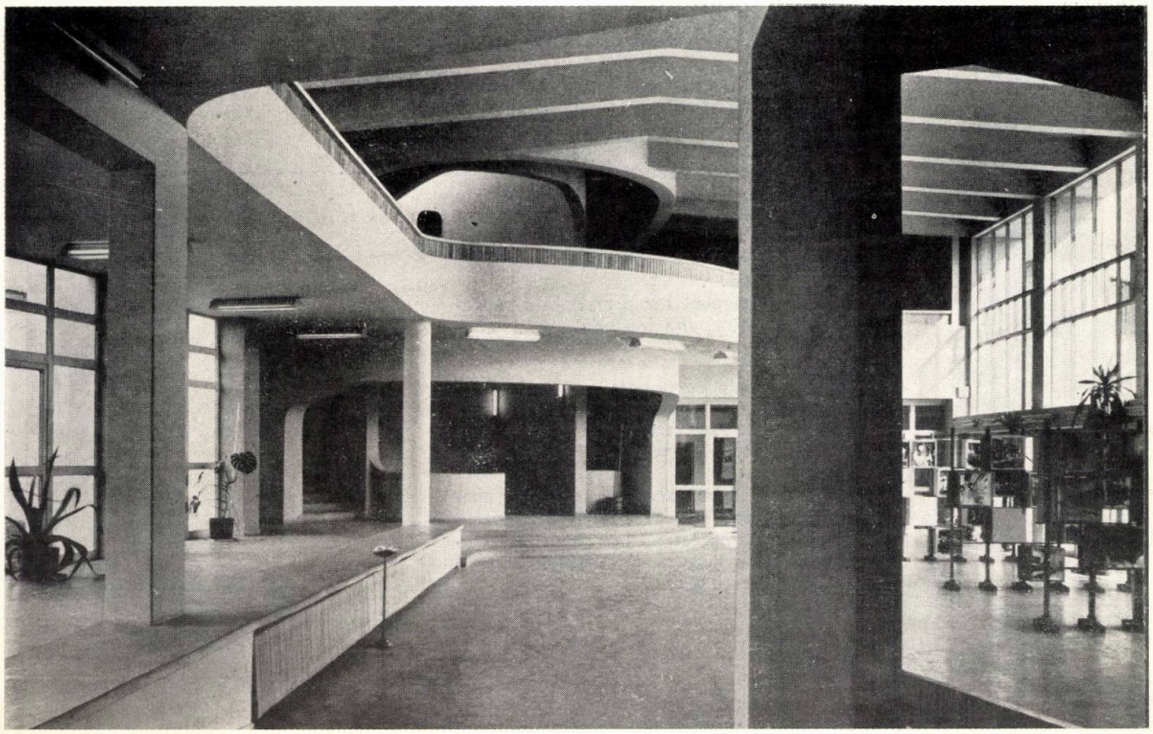

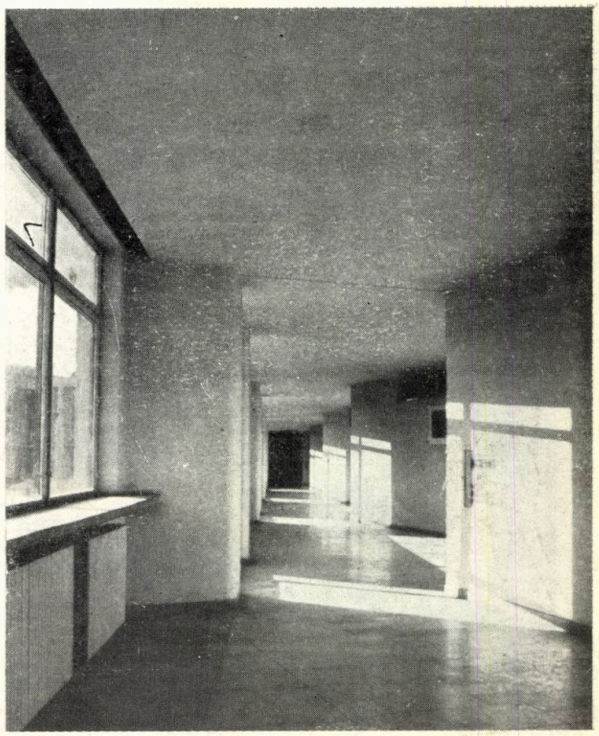

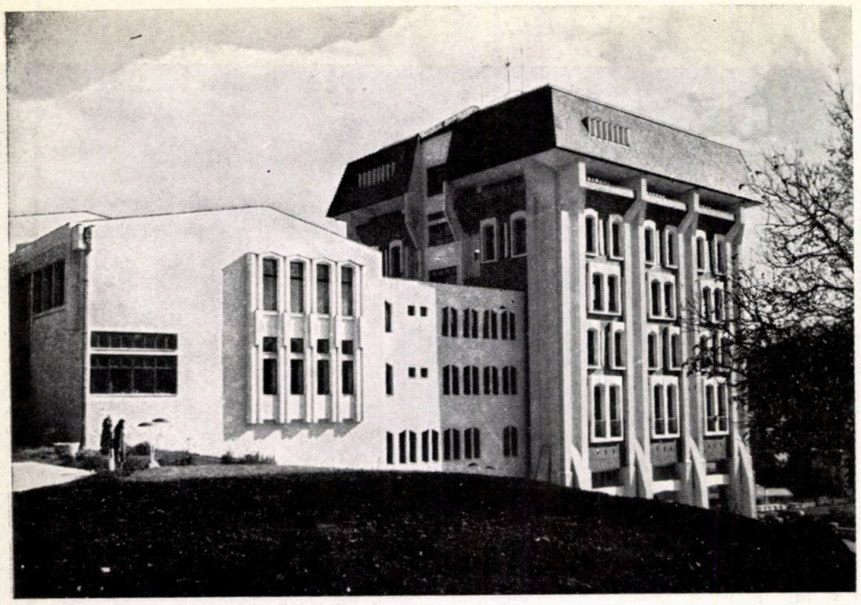

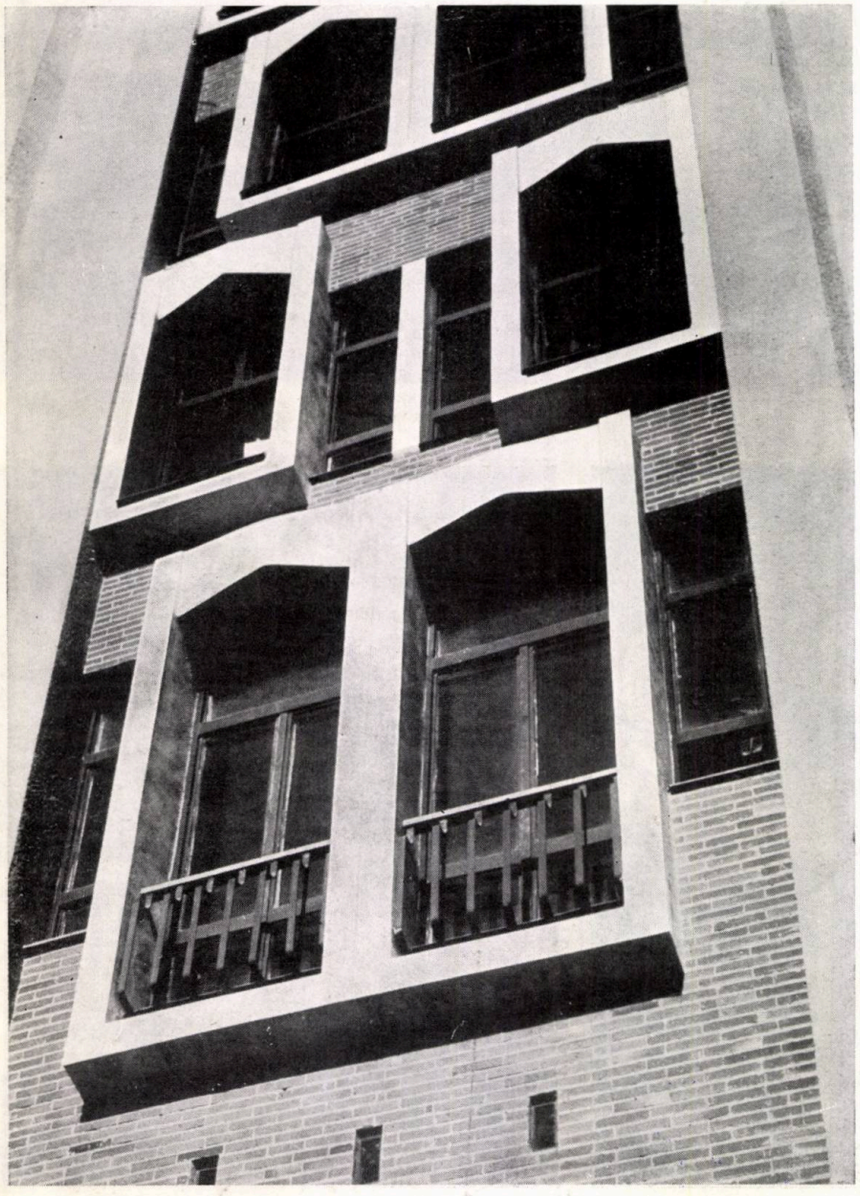

2.4. Gruparea funcțiunilor pe facultăți și corpuri:
a) **Corpul A** (parter + 7) adăpostește sediile de catedră, decanatele, biblioteca generală și spații administrative.
b) **Corpul B** (P+2) cuprinde laboratoare, săli de curs, săli de seminarii și săli de desen pentru anii I—III.
c) **Corpul C** se desfășoară pe trei niveluri, cuprinzînd săli de cursuri amfiteatrate, din care trei săli de 150 de locuri, două săli de 100 de locuri și o aulă de 300 de locuri.
d) **Corpul D,** desfășurat pe trei niveluri, cuprinde săli de seminarii, săli de cursuri și săli de desen pentru anii III—V.
e) **Corpul E** este ocupat de holul principal al studenților, vestiarele studențești, bufet, librărie, desfășurîndu-se pe două niveluri.
f) **Corpul F** este destinat sălii de gimnastică și vestiarelor pentru sportivi.
g) **Corpul G și I,** cu două niveluri fiecare, adăpostește învățămîntul practic și de cercetare al Facultății de mecanică, cu catedrele de specialitate.
h) **Corpul L** cu (P+3) este destinat Facultății de industrializarea lemnului, adăpostind săli de seminarii, săli de cursuri amfiteatrate (două săli de 120 de locuri fiecare) și săli de desen.
i) **Corpul H,** cu două niveluri adăpostește învățămîntul practic în hale-laborator și cabinete de cercetare.
2.5. Prin gruparea funcțiunilor celor două facultăți pe specificul de activități — practic și teoretic — s-a obținut:
a) O grupare judicioasă de funcțiuni pe specificul de activitate.
b) Legarea directă a învățămîntului teoretic și practic de producție.
c) Armonizarea și dozarea spațiilor cu funcțiuni diferite pentru obținerea unui ansamblu unitar.

2.6. În proiectarea ansamblului s-a urmărit:
a) Realizarea de construcții care să se înscrie cît mai judicios pe pantele naturale ale terenului.
b) Ocuparea zonei superioare a amplasamentului pentru realizarea unei poziții dominante a ansamblului.
c) Orientarea unităților de învățămînt în funcție de specific.
d) Înscrierea în peisaj prin realizarea de pavilioane etajate.
e) Introducerea elementelor mari prefabricate de beton armat în construcțiile de învățămînt superior.
S-au folosit panouri de fațadă de 3,00 × × 9,00 și chesoane planșeu de 3,00 × 6,00 și 3,00 × 7,00.
Folosirea elementelor prefabricate reprezintă cca 60% din volumul total construit.

2.7. Materiale de finisaj:
a) Betoane armate în elemente prefabricate aparente, tratarea lor cu spoieli obișnuite atît la interior cît și la exterior.
b) Zidării interioare de cărămidă aparentă la spațiile reprezentative și foarte circulate (amfiteatre, holl central), materiale care asigură o durabilitate și o ușoară întreținere.
c) Placaje ceramice smălțuite la unele suprafețe exterioare; folosirea țiglei smălțuite la acoperișuri.
d) Tîmplărie exterioară metalică cu profile laminate la rece tip lași; la interior s-a folosit tîmplărie de lemn cu tocuri metalice și foi de uși tip Pipera.
e) Pardoseli de mozaic turnat, P.V.C. și parțial parchet.
2.8. Plastica ansamblului imprimă o notă de personalitate construcțiilor printr-o prelucrare a elementelor arhitecturii majore din regiune (corpul A, B, C). Arhitectura interioară a reușit să creeze spații judicios proporționate, tratarea lor făcîndu-se în funcție de destinație.
2.9. În cadrul proiectului au fost rezolvate probleme speciale de deservirea ansamblului cu utilități funcționale, rețele exterioare de apă, canal, gaze, forță, aer comprimat.
Drumurile și sistematizarea verticală au ridicat probleme foarte dificile în rezolvare, datorită reliefului foarte accentuat.
Mobilierul proiectat funcțional cu o notă de eleganță asigură o bună funcționare a tuturor unităților.
Folosirea pentru prima oară în R.S.R. a elementelor prefabricate mari de beton armat la unitățile de învățămînt superior a pus probleme deosebite proiectanților de structuri.
Este de menționat colaborarea satisfăcătoare între beneficiar, constructor și proiectant, colaborare care a condus realizarea ansamblului în bune condiții.

Indici tehnico-economici

Arie teren 70 000 m² (7 ha)
Ad = arie desfășurată 36 000 m²
Au = arie utilă 18 500 m²
Nuf = unități de folosință 2 000 studenți

$$\frac{Au}{Ad} = \frac{18\,500}{36\,000} \times 100 = 51{,}4\%$$

$$\frac{Au}{Nuf} = \frac{18\,500}{2\,000} = 9{,}2 \text{ m}^2/\text{Nuf}$$

Arh. STELIAN CATINA

INSTITUTUL PEDAGOGIC DIN SUCEAVA*

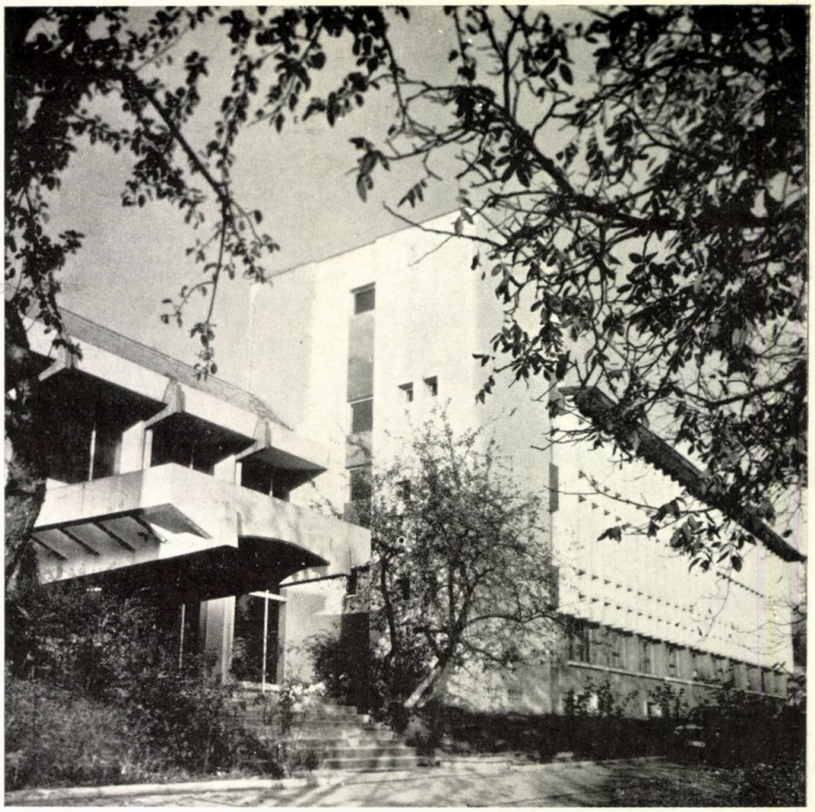

COLECTIV DE PROIECTARE
ARHITECTURA: arhitecții **SANDU MICLESCU** (autor), **CORNELIU GHENCIULESCU, MARIUS SMIGELSCHI** (coautori);
— pentru cămine și cantină: arh. **MARIUS SMIGELSCHI** și arh. **DAN VOICU.** REZISTENȚA: ing. **M. SUCEVEANU.** INSTALAȚII SANITARE: ing. **V. GHEORGHIU.** INSTALAȚII ÎNCĂLZIRE: inginerii **S. PÎRVANU, C. BUZDUGAN.** INSTALAȚII ELECTRICE: inginerii **V. DRĂGĂNESCU** și **GH. NEGOESCU.** SISTEMATIZARE VERTICALĂ: ing. **V. MOARCĂȘ**

Proiectul a fost elaborat în cadrul Centrului de proiectarea construcțiilor de învățămînt și cercetare al Ministerului Educației și Învățămîntului.
CONSTRUCTOR: Trustul de construcții —Suceava

Institutul pedagogic din Suceava asigură pregătirea cadrelor didactice necesare pentru învățămîntul general, în trei specialități: istorie-geografie, limba română și matematică.

Datele de temă prevedeau spațiile necesare pentru 600 de studenți, cifră ce urma să crească în viitorul apropiat pînă la 800. Din acest motiv s-a mers cu dimensionarea suprafețelor de învățămînt la limitele superioare.

În afara datelor temei de proiectare am considerat necesar să ținem seama, ca parametri determinanți în adoptarea partiului de arhitectură, și de o serie de alți factori pe care vom încerca să-i enumerăm.

Construcția urma să fie realizată în vechea cetate de scaun a Sucevei, în centrul unei zone de mare interes arhitectural și etnografic în care trebuia să se încadreze armonios ca formă și îndeosebi ca spirit. Aceasta cu atît mai mult cu cît e vorba de un institut pe băncile căruia învață studenți din regiune și ai cărui absolvenți se reîntorc, în marea lor majoritate, la locurile lor de baștină pentru a-i învăța la rîndul lor pe alții.

Considerînd, deci că o școală nu te formează numai prin mijloacele programei analitice ci, aproape în egală măsură, și prin cadrul și ambianța în care înveți, am adoptat, pe cît ne-a fost cu putință, acele soluții ce ni se păreau conforme cu bunul simț, la fel de îndepărtate atît de tendințele moderniste, cît și de cele tributare unei concepții similiartizanale.

Un alt factor care a determinat configurația noului ansamblu a fost terenul. Amplasamentul ales de municipalitate, o fostă livadă de meri și de nuci, se află la intersecția arterei de penetrație în oraș — șoseaua Ștefan cel Mare cu strada Arini — și este mărginit, pe latura sa de sud, de un frumos parc public cu arbori seculari.

Cruțarea unui număr cît mai mare de copaci, precum și evitarea unei zone cu apa freatică aproape de suprafața terenului au dus la retragerea ansamblului față de ambele artere de circulație, soluție de altfel justificată de însăși funcțiunea unei instituții de învățămînt.

Noul complex ce urma să adăpostească primul institut de învățămînt superior din Suceava era o investiție de reală importanță pentru municipiu și județ, unele din dotările sale, în special aula și biblioteca, trebuind să fie astfel concepute încît să poată fi folosite și ca dotări orășenești.

În sfîrșit, clima regiunii — cu ierni aspre și ploi puternice în timpul verii — a constituit, alături de alte considerente plastice și funcționale, unul din

* Această construcție dată în folosință în 1968 a fost proiectată și realizată înaintea unei serii de obiective care au apărut în ultimii ani în revista noastră: teatre, case de cultură, ansambluri pe litoral etc. (N.R.)

motivele importante care ne-au determinat să nu adoptăm o învelitoare în terasă, ci cu placă de beton înclinată.

Planul de ansamblu

Corpul de învăţământ, volum principal al ansamblului, se află pe latura de est a terenului, beneficiind de o perspectivă ascendentă, datorită pantei naturale a terenului care coboară către artera de circulaţie.

Intrarea cadrelor didactice şi a publicului se face direct din strada Arini, evitîndu-se astfel accesul în restul complexului.

Accesul studenţilor se face pe latura de sud, fie străbătînd parcul, în cazul sosirii dinspre oraş, fie prin intermediul unei alei ce leagă direct corpul de învăţământ de cămine şi de cantină.

În colţul de nord-vest se află un al treilea acces, pentru personalul tehnico-administrativ.

Pe latura de vest a terenului, în zona sa cea mai ridicată, au fost amplasate căminele şi cantina, care necesitau un subsol înalt.

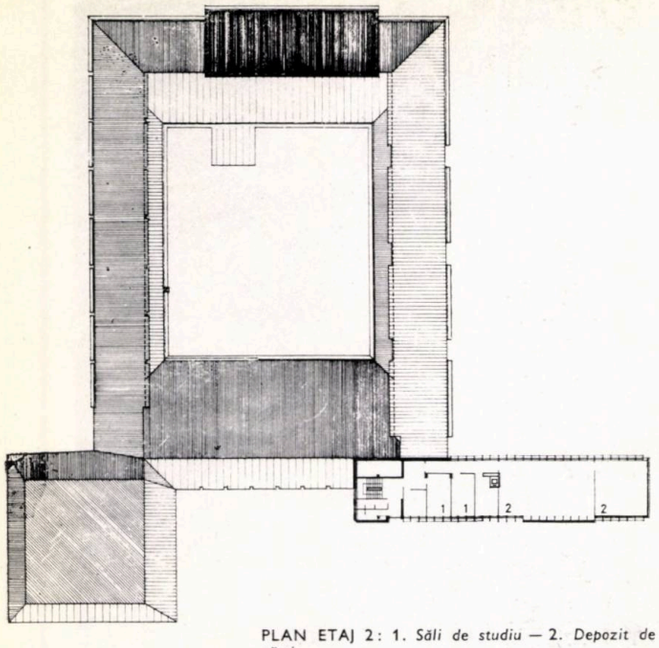

PLAN ETAJ 2: 1. *Săli de studiu* — 2. *Depozit de cărţi*

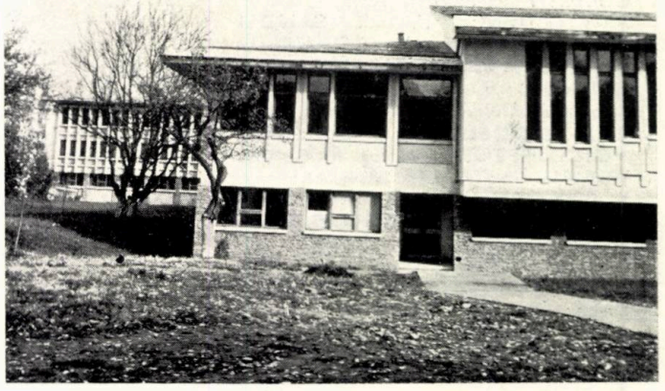

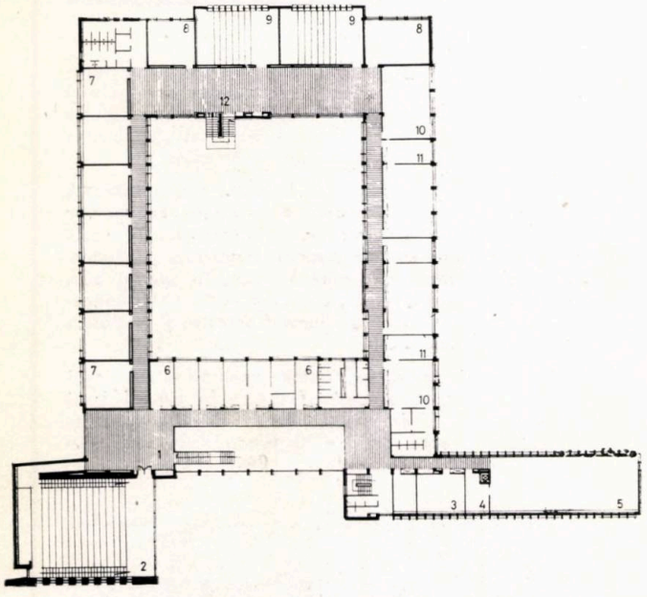

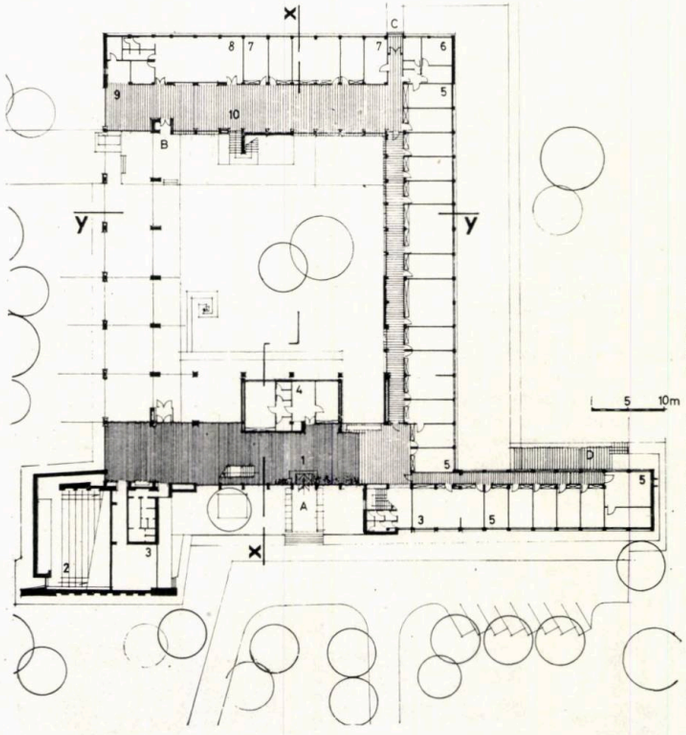

PLANUL ETAJULUI I: 1. *Hol principal* — 2. *Aula cu 300 de locuri* — 3. *Sala de lectură pentru cadrele didactice* — 4. *Custode* — 5. *Sala de lectură* — 6 *Săli cadre didactice* — 7. *Săli de seminarii* — 8. *Săli de cursuri* — 9. *Amfiteatrei cu 100 de locuri* — 10. *Laboratoare* — 11. *Preparăr* — 12. *Hol studenţi*

PLAN PARTER: A. *Acces principal* — B. *Acces studenţi* — C. *Acces serviciu* — D. *Curte de serviciu* 1. *Hol principcl* — 2. *Aulă cu 300 de locuri* — 3. *Sală de consilii* — 4. *Rectorat* — 5. *Săli cadre didactice* — 6. *Centrala telefonică* — 7. *Birouri personal tehnico-administrativ* — 8. *Garderobă studenţi* — 9. *Bufet* — 10. *Hol studenţi*

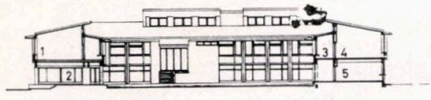

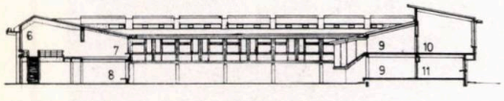

SECŢIUNE x—x SECŢIUNE y—y
1. *Săli de cursuri şi seminarii* — 2. *Portic deschis către parcul Arini* — 3. *Culoare de circulaţie* — 4. *Laboratoare* — 5. *Birouri tehnico-administrative* — 6. *Hol principal* — 7. *Catedre* — 8. *Rectorat* — 9. *Holuri studenţeşti* — 10. *Amfiteatre* — 11. *Vestiar studenţi şi birouri personal tehnico-administrativ*

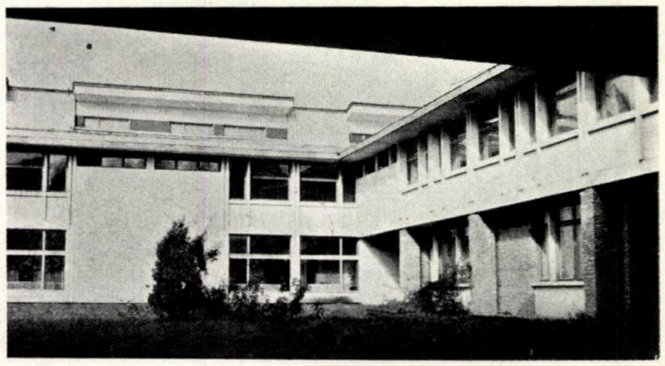

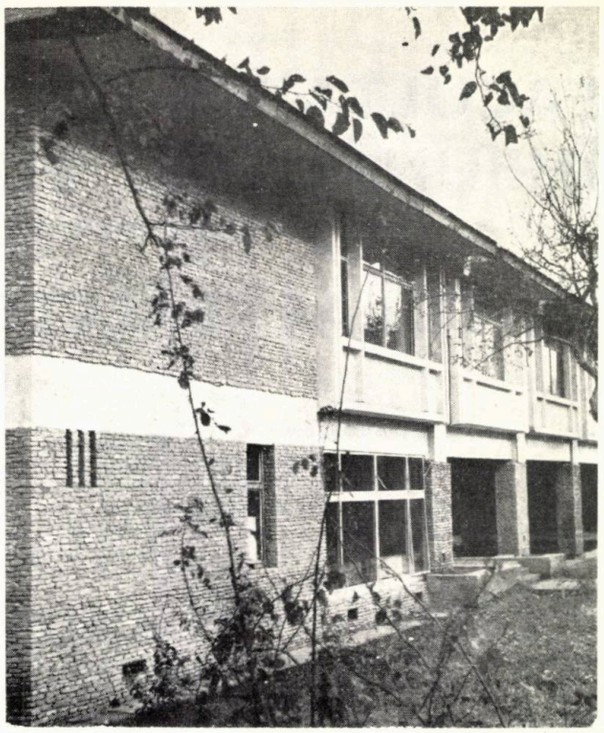

Circulația de serviciu se face fără interferențe prin spatele ansamblului, folosindu-se o intrare existentă care leagă terenul de șoseaua Ștefan cel Mare.

Între corpul de învățămînt, cămine și cantină rămîne, astfel, o zonă deschisă către parc afectată circulației studenților, care beneficiază de o vegetație bogată. Atît această zonă, cît și curtea interioară ar putea fi tratate în viitor ca lapidarium în aer liber, în care să fie expuse reproduceri ale celor mai interesante și valoroase elemente de arhitectură ce se găsesc în această regiune atît de bogată în vestigii ale trecutului.

Corpul de învățămînt

Corpul de învățămînt este alcătuit din trei volume clar exprimate, legate între ele de holul principal situat pe latura de est a construcției.

Aceste trei volume corespund celor trei grupări funcționale principale: aula, biblioteca și spațiile de învățămînt.

Atît aula de 300 locuri, avînd anexele amplasate la parter, cît și aripa bibliotecii, avînd subsol tehnic și trei etaje, sînt direct accesibile din holul principal, fără a se intra în zona afectată studenților.

Ideea grupării principalelor funcțiuni de învățămînt în jurul unei curți centrale este justificată atît de tendința de concentrare și de interiorizare specifică unui asemenea program, cît și de alcătuirile tradiționale ale gospodăriilor țărănești și ale complexelor mănăstirești din regiune. Deschiderea curții către parcul Arini, care pătrunde astfel pînă în centrul compoziției, realizează o legătură organică între interiorul construcției și spațiile exterioare.

Pentru o mai bună separare a funcțiunilor, la parterul corpului de învățămînt au fost amplasate, pe două din laturile opuse ale curții interioare, la est holul principal, iar la vest holul studenților, garderoba, bufetul și birourile personalului tehnico-administrativ. Latura de nord, între cele două holuri, este ocupată de încăperi pentru cadrele didactice, iar latura de sud a curții rămîne deschisă către parc.

La etaj au fost amplasate spațiile de învățămînt.

Sălile de seminar, orientate către sud, sînt însorite numai în timpul pauzei de prînz, în celelalte ore ale zilei fiind protejate de radiația solară directă de copacii parcului.

Sălile de cursuri și amfiteatrele au fost orientate către vest, ținîndu-se seama de faptul că ele sînt folosite în special dimineața.

Laboratoarele ocupă, la etaj, toată aripa de nord a construcției.

Soluția adoptată pentru învelitoare, cu placă de beton înclinată și cu înălțimea mai mică a culoarelor au permis luminarea bilaterală a tuturor spațiilor pentru învățămînt. Structura de beton monolit rămîne vizibilă la exterior.

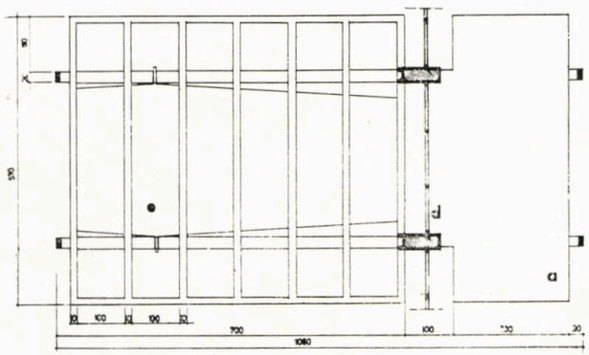

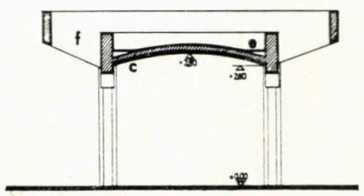

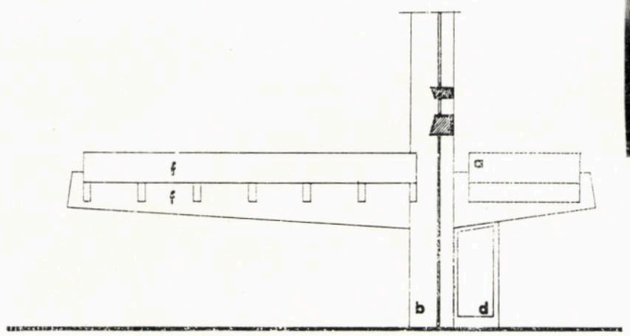

COPERTINA DE LA INTRAREA PRINCIPALĂ *la care consola de 7 m este echilibrată de o contragreutate: a. Contragreutate — b. Stîlpi și grinzi din simili piatră spituită — c. Tavan din lamele de lemn — d. Tîmplărie metalică — e. Mozaic din marmură armat cu plasă de rabiț — f. Mozaic alb baciardat*

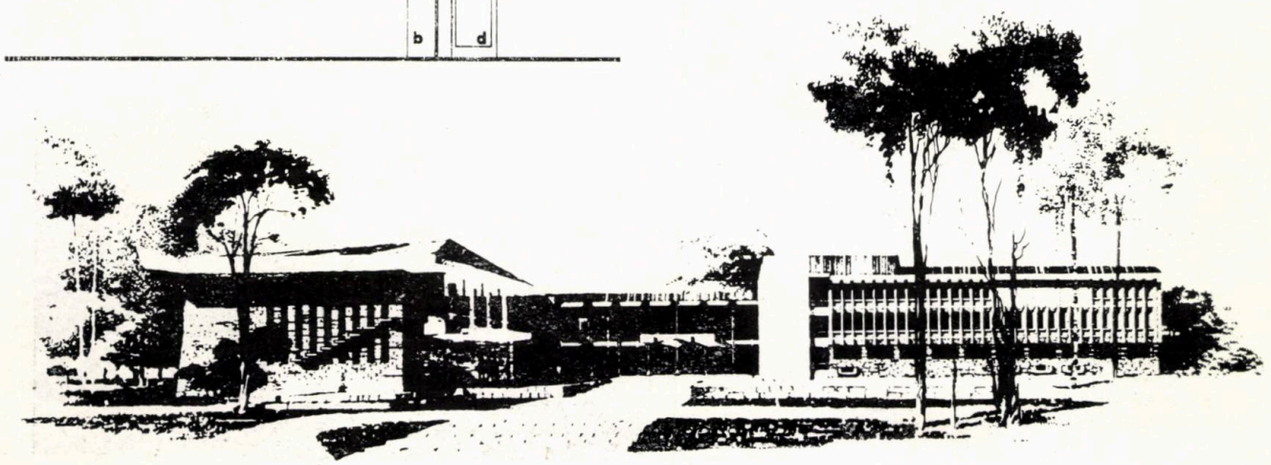

FACULTATEA DE ÎMBUNĂTĂȚIRI FUNCIARE A INSTITUTULUI AGRONOMIC "NICOLAE BĂLCESCU" — BUCUREȘTI

COLECTIV DE PROIECTARE
ARHITECTURA: arhitecții **SEBASTIAN MORARU** (șef proiect), **TUDOR DUMITRAȘCU, ȘTEFAN COCIOABĂ, pr. VIORICA ACHIM**

STRUCTURI: ing. **VASILE VASILIU**
INSTALAȚII SANITARE: ing. **VENERA GHEORGHIU**
INSTALAȚII ELECTRICE: ing. **VALENTIN DRĂGĂNESCU**
INSTALAȚII TERMICE: ing. **LAURENȚIU DRĂGĂLAN**
TEHNOLOGIE: ing. **R. GIUȘCĂ**

LUCRĂRI DE ARTĂ PLASTICĂ MONUMENTALĂ realizate ca proiecte de diplomă în cadrul Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu », clasa prof. Simona Chintilă, promoția 1974, de absolvenții Sabina Pop, Silvia Badea, D. Mohanu, D. Dumitrache, O. Boldura

Proiectul a fost elaborat în Centrul de proiectare pentru construcții de învățămînt și cercetare al Ministerului Educației și Învățămîntului.

CONSTRUCTOR: Întreprinderea de construcții-montaj nr. 5 — București

Recent înființată, Facultatea de îmbunătățiri funciare este o instituție de învățămînt superior tehnic, absolvenții săi fiind chemați să asigure asistența de specialitate, înalt calificată, în marile campanii de irigații, desecări, îndiguiri, ameliorări de soluri, în executarea construcțiilor zootehnice și agrotehnice, a tuturor lucrărilor de artă inginerească legate de amplul program de dezvoltare a agriculturii românești.

O mare diversitate de discipline își dau concursul la conturarea profilului acestui specialist: de la matematici, fizică, chimie și biologie, pînă la materiale

Pentru corpul bibliotecii și amfiteatre fațadele sînt portante, elementele verticale de rezistență lamelare, asigurînd astfel și o protecție solară eficientă.

Funcțiunile clar exprimate, marcate prin puncte de interes și ritmuri specifice ușor de cuprins în unghiuri de perspectivă relativ mici, asigură o predominanță a caracterului intim și pitoresc asupra celui monumental.

Cu gîndul la alcătuirile tradiționale și pentru a evita o arhitectură interioară încărcată, materialele de finisaj puține și rezistente — cărămidă aparentă, piatră, lemn — au fost puse în operă simplu, fără prelucrări migăloase și dificile.

Căminele și cantina

Căminele și cantina au fost tratate mai modest, dar într-o arhitectură unitară cu cea a corpului de învățămînt — volume jucate, ritmuri individualizate, acoperiș cu șiță de azbociment.

Satisfacția realizării acestei construcții rămînînd esențială pentru proiectanți, acum, odată cu trecerea timpului, ne apar totuși mai clar unele neajunsuri dintre care am releva pe cele mai importante.

Învelitoarea din șiță de azbociment destul de casantă, cît și unele detalii de streașină complicate și, mai ales, prost executate, se dovedesc nesatisfăcătoare pentru climatul excesiv din regiune.

Schimbările dese în conducerea șantierului și dificultățile de urmărire de către proiectant, datorită distanței mari, au dus la modificarea sau la nerealizarea unora dintre soluțiile prevăzute în proiect.

Indici tehnico-economici

Corp învățămînt:	
— număr studenți	606
— suprafața desfășurată	5 562 m²
— suprafața construită	3 689 m²
— suprafața desfășurată / student	9,20 m²
Cămine:	
— 2 × 200 locuri	
— suprafața desfășurată / student	10,90 m²
Cantină	
— 600 porții, în trei schimburi	
Proiectare: 1966—1967	
Execuție: 1967—1968	

Arh. SANDU MICLESCU

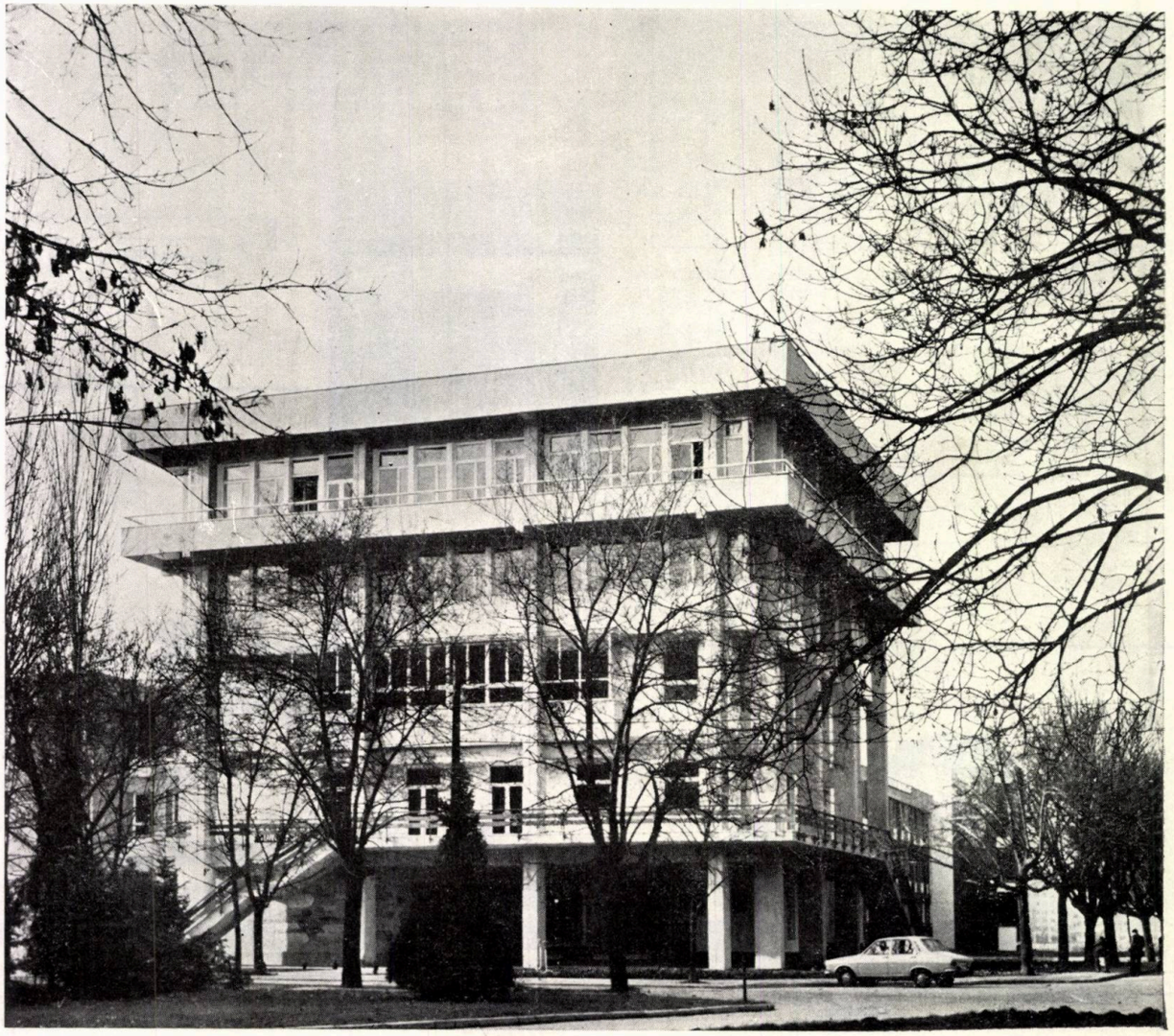

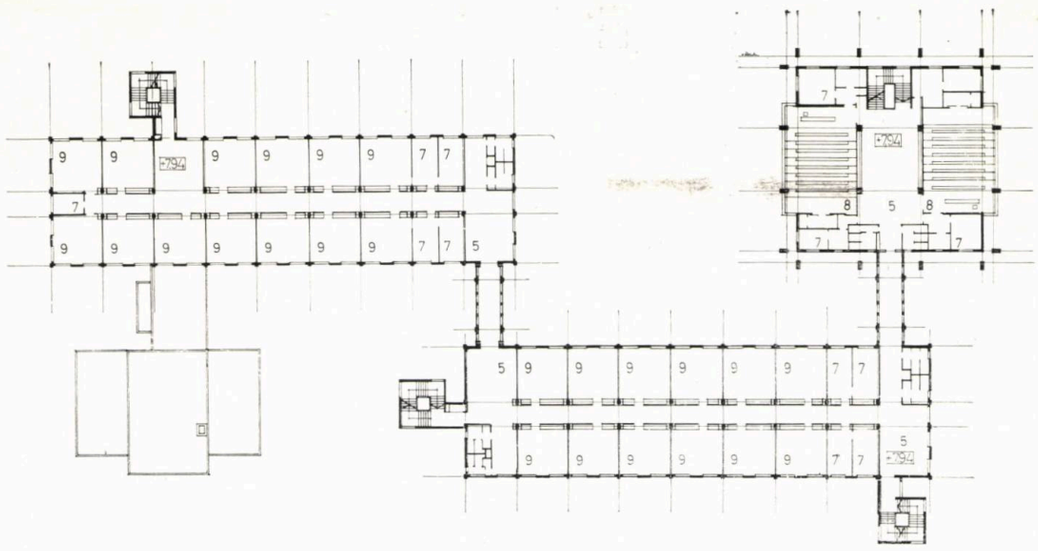

PLAN ETAJ, PLAN PARTER: *1. Hol principal — 2. Vestiar — 3. Bufet — 4. Intrare laboratoare — 5. Hol — 6. Laborator studenți — 7. Anexă — 8. Amfiteatru — 9. Laborator cercetare*

SECȚIUNE S — S'

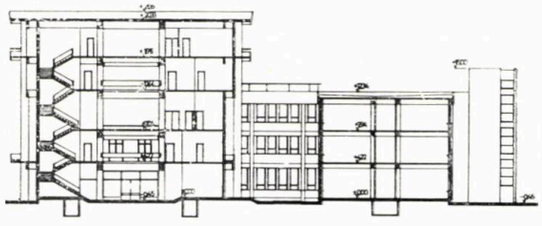

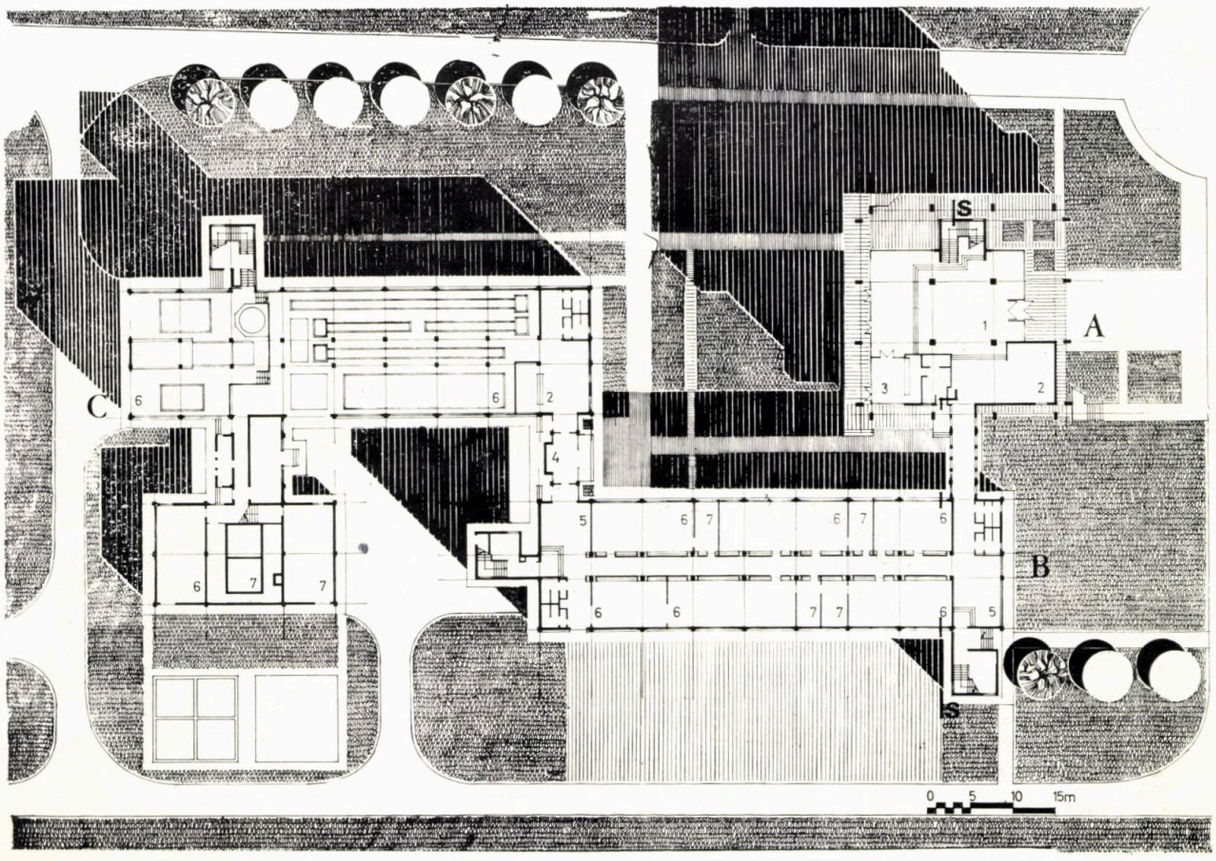

și mecanică în construcții; de la topografie și fotogrammetrie pînă la electrotehnică, mecanizarea lucrărilor și hidraulică.

Aceasta se reflectă în structura funcțională a noii clădiri, în care prepondereța este asigurată laboratoarelor de diverse specialități, atelierelor de producție și spațiilor de cercetare.

Modulate spațial, standardizate ca structură constructivă și ca echipare, laboratoarele au fost dispuse în două clădiri liniare, articulate, însumînd cca 100 m lungime. Realizate integral prefabricat, în moduli de 6,00 × 6,00 m pe dublu tract, cu culoar median, corpurile laboratoarelor se desfășoară pe trei niveluri. Nu fără dificultăți a putut fi încadrat în această tramă și laboratorul de hidraulică, cu o tehnologie pretențioasă, spațial variată.

Pe desfășurarea neutră a fațadelor acestor corpuri, casele scărilor realizate monolit se conturează ca volume relativ independente, cu valori de accent local.

Spațiile destinate învățămîntului teoretic (amfiteatre, săli de curs și de seminar, cabinete fonetice), sălile de proiecte, precum și spațiile destinate conducerii, administrației și funcțiunilor de interes general, au fost grupate într-un corp separat, care se desfășoară pe cinci

niveluri. Simetric rezolvată pe două direcții, structura monolită a acestui corp, cu travei și deschideri largi (7,20 m — respectiv 8,40 m), permite înglobarea spațiilor, diferite calitativ, într-o tratare structurală unitară, diferit exprimată, în raport cu diversitatea funcțională.

★

Noua construcție este situată în incinta, generos dimensionată și bogat plantată, a Institutului agronomic « Nicolae Bălcescu », în zona de nord a orașului (adiacentă parcului Herăstrău și ansamblului Expoziției). Incinta însumează un fond de clădiri executate în ultimele decenii, unitare ca scară și realizînd un dialog echilibrat cu masele plantate; este tocmai lucrul pe care ni l-am propus spre realizare, din punct de vedere al compoziției. De aceea am evitat masele volumetrice cu amplitudini prea mari, fronturile opulente, urmărind în schimb compunerea unor incinte, divers orientate, care să comensureze spațiul arhitectural cu volumele vegetale.

Încercînd să concepem, astfel, o relație deschisă a clădirii în raport cu situl, am căutat mijloacele prin care această stare de relație se poate exprima în modelarea spațiilor interioare; și astfel, transparențele transversale se multiplică, părăsind orizontala spre a regăsi, în plan vertical, valorile de demnitate și amploare pe care le pot exprima spațiile ce se dezvoltă pe mai multe niveluri simultan percepute.

Este un laitmotiv al clădirii principale, acela de a descoperi, în fiecare nivel, surpriza etajului următor deschis, stabilind astfel o comunicare spațială pe verticală, cu perceperea tuturor ipostazelor ambientului.

Din atitudinea aceasta, realizată în fapt cu mijloace materiale obișnuite, a rezultat o arhitectură deschisă către peisaj, cu secțiuni transversale transparente, cu elemente liber exprimate, capabile să convertească masa clădită la un dialog viu cu peisajul și să îmbogățească funcționalitatea materială a clădirii cu valențe noi, pe care le considerăm deloc neglijabile în structurarea psihică a tinerilor ce se vor forma aici.

Arh. SEBASTIAN MORARU

FACULTATEA DE ELECTROTEHNICĂ DIN TIMIȘOARA

COLECTIV DE PROIECTARE
ARHITECTURA: autori arhitecții **PETRE SWOBODA** (șef proiect complex), **PANAIT TOADER;** coautori: arhitecții **NICOLAE MOISESCU, MATEI NEDELESCU**

STRUCTURI: inginerii **EUGEN ȚIGĂNESCU, DAN BUCURESCU, IULIAN DUMITRESCU**
INSTALAȚII SANITARE: ing. **VENERA GHEORGHIU**
INSTALAȚII TERMICE ȘI VENTILAȚII: inginerii **MIHAIL BLUOSS, ILEANA TUDOSE**
INSTALAȚII ELECTRICE: ing. **VALENTIN DRĂGĂNESCU**
SISTEMATIZARE VERTICALĂ: ing. **TIBERIU MOARCĂȘ**
MOBILIER: arh. **MIRCEA NICOLAE**
DEVIZE: arh. **ALEXANDRU ANASTASESCU**
Proiectul a fost elaborat în Centrul de proiectare pentru construcții de învățămînt și de cercetare al Ministerului Educației și Învățămîntului.
CONSTRUCTOR: Trustul de construcții -montaj Timișoara, director ing. GHEORGHE CIULEA
Data începerii lucrărilor: iulie 1974

Amplasament, încadrarea în zona construcțiilor universitare

În Timișoara terenurile « non aedificandi » din lungul canalului Bega au ușurat conturarea, într-o zonă relativ centrală a orașului, a unui teritoriu cu construcții pentru învățămîntul superior. Destinația fixată prin amplasarea, în 1922, a primelor construcții universitare, Facultatea de mecanică cu căminul și cantina sa, a fost definitiv marcată prin realizarea Universității timișorene în 1957, dublată și de un studiu de sistematizare al zonei cu construcții și dotări universitare de-a lungul bdului V. Pârvan și a canalului Bega. Timișoara beneficiază de o zestre valoroasă de construcții pentru învățămînt, în această zonă din apropierea centrului civic, construcții reprezentative care contribuie la caracterul orașului.

Fondul general de construcții P+3 și P+4 (cele mai raționale pentru învățămîntul superior), alternate cu construcții înalte P + 7, au constituit reperele extrase din acest studiu, care împreună cu volumul înalt al Universității să constituie un ritm de accente în lungul bulevardului.

Terenul neconstruit de cca 2 ha dintre Facultatea de mecanică și Universitate s-a dovedit cel mai adecvat noii construcții, avînd în vedere distanțele reduse atît față de celelalte facultăți cu care electrotehnica își completează reciproc disciplinele de cultură tehnică generală, cît și față de atelierele-școală și ale grupurilor sociale studențești existente în aceeași zonă.

Soluția grupării volumetrice a construcțiilor Facultății de electrotehnică este urmarea acomodării tuturor acestor repere cu dorințele beneficiarului, Institutul politehnic « Traian Vuia », de a organiza incinta construcțiilor noi și a construcțiilor existente în ideea unor eventuale dezvoltări viitoare. În acest context a rezultat sistemul construit liniar, cu volumul înalt amplasat în apropierea intersecției celor două bulevarde, constituind cap de perspectivă pentru trei direcții majore.

Tema-program, grupare funcțională

Necesarul de spații utile pentru învățămîntul teoretic a fost calculat pe baza cifrei de școlarizare a planului de învățămînt din semestrul cel mai încărcat și a indicelui mediu de utilizare a acestor săli, de 42 de ore săptămînal. Necesarul de spații utile pentru laboratoare de specialitate a fost stabilit în baza schemelor tehnologice a utilajului didactic întocmite de beneficiar, raportate la aceiași indici ca la celelalte spații. Pentru corpul didactic s-au prevăzut 12 m² de persoană.

Gruparea funcțională a construcțiilor și amplasamentul diverselor funcțiuni din tema-program s-a făcut astfel încît să asigure, în această dispoziție volumetrică, o circulație lesnicioasă a studenților și profesorilor între spațiile de învățămînt teoretic și laboratoare.

Corpul A (P+3), amplasat în centrul de greutate al ansamblului, adăpostește spații pentru învățămînt teoretic, săli de curs și seminar, săli de desen, decanat.

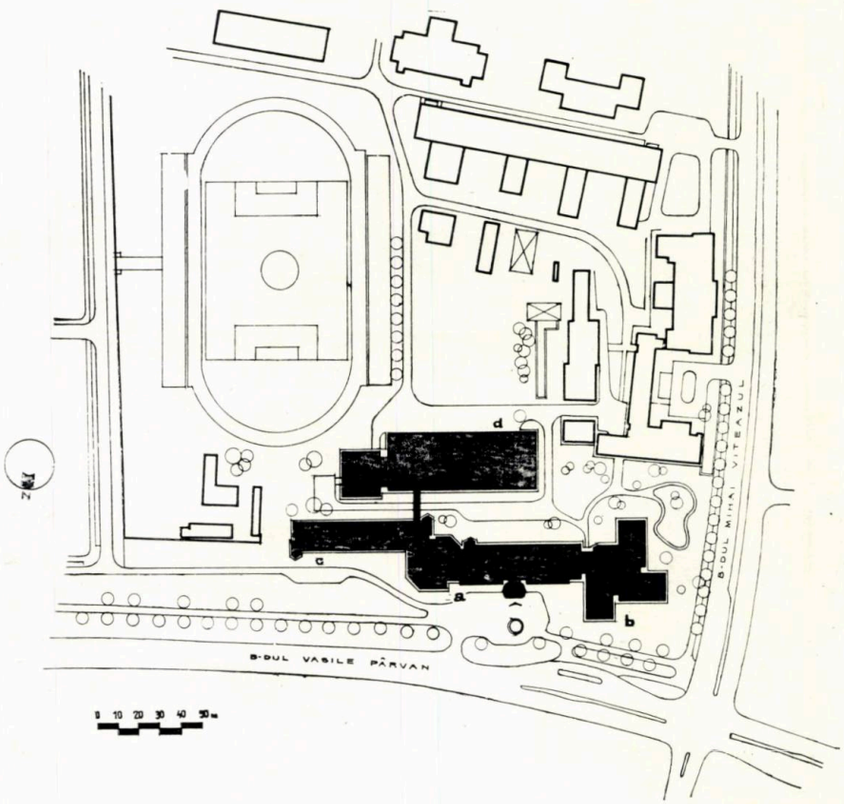

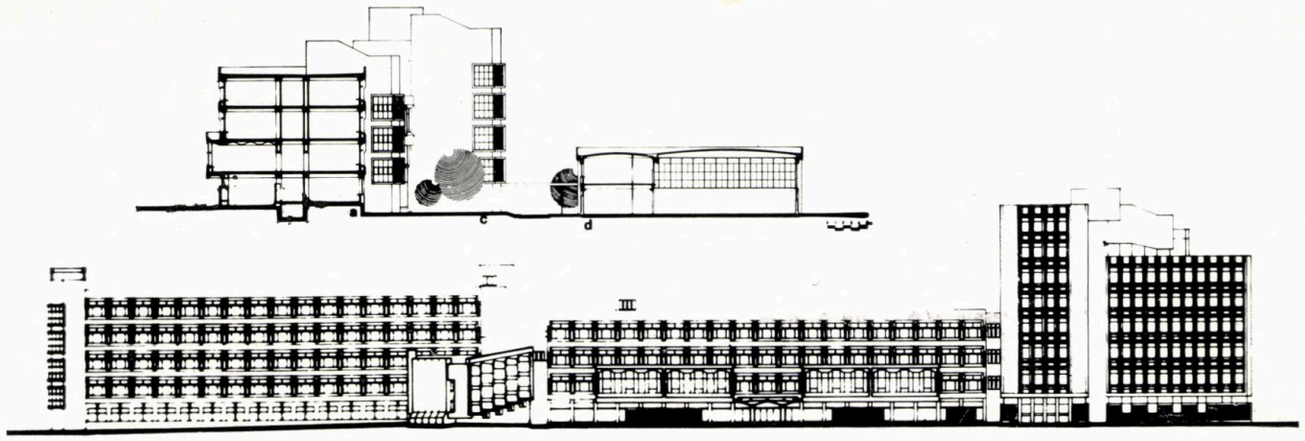

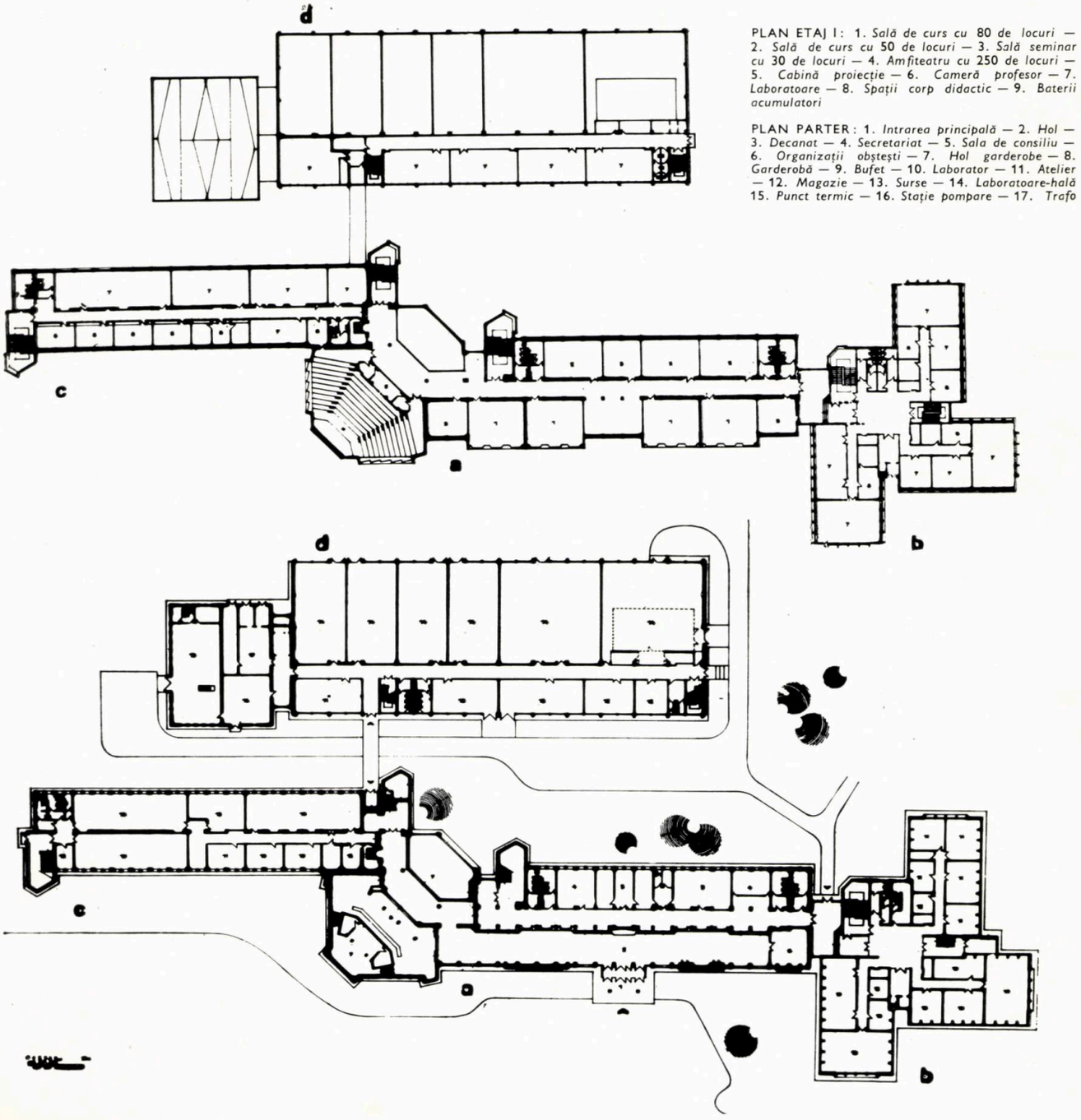

PLAN ETAJ I: 1. *Sală de curs cu 80 de locuri* — 2. *Sală de curs cu 50 de locuri* — 3. *Sală seminar cu 30 de locuri* — 4. *Amfiteatru cu 250 de locuri* — 5. *Cabină proiecție* — 6. *Cameră profesor* — 7. *Laboratoare* — 8. *Spații corp didactic* — 9. *Baterii acumulatori*

PLAN PARTER: 1. *Intrarea principală* — 2. *Hol* — 3. *Decanat* — 4. *Secretariat* — 5. *Sala de consiliu* — 6. *Organizații obștești* — 7. *Hol garderobe* — 8. *Garderobă* — 9. *Bufet* — 10. *Laborator* — 11. *Atelier* — 12. *Magazie* — 13. *Surse* — 14. *Laboratoare-hală* 15. *Punct termic* — 16. *Stație pompare* — 17. *Trafo*

În **corpul B (P+7, P+6, P+5)** au fost amplasate laboratoarele relativ mai ușoare ale Catedrei de electronică, automatică și măsuri electrice și ale Catedrei de calculatoare electronice. Pe parcursul proiectului s-a trecut prin trei variante volumetrice, pentru ca să se ajungă, în final, la forma treflată, cu avantaje funcționale, constructive și cu fațade organizate către toate direcțiile.

Corpurile C (P+4) și (P, P+1) adăpostesc laboratoare și laboratoare-hală ale Catedrei de utilizările energiei electrice și mașini electrice și ale Catedrei de electroenergetică. Laboratoarele-hală au fost concepute ca niște spații complexe, cu tehnologii variate, de la simplele socluri de mașini electrice pînă la cușca electromagnetică sub care se efectuează încercări la înaltă tensiune.

Spațiile de studiu și cercetare pentru cadrele didactice au fost amplasate în imediata apropiere a laboratoarelor, făcînd posibilă participarea studenților la toate categoriile de lucrări.

Sisteme constructive, utilități

Modularea aproape integrală a structurilor de rezistență după un modul propriu învățămîntului superior a condus la un procent mare de prefabricare (cca 82%) din volumul total al construcțiilor.

La corpurile A și C s-au utilizat prefabricate speciale de b. a., chesoane la planșeu și panouri portante la fațadă, stîlpi monoliți în zona centrală, pe o tramă modulată de 3,45 × 6,90 m.

Imperativele de folosire a unor elemente de producție curentă nespecifică învățămîntului superior au condus la utilizarea unui sistem mixt la corpurile D și B cu elemente de catalog, unele chiar adaptate pentru planșeu și acoperiș și elemente speciale la fațadă. Adaptarea prefabricatelor mari a necesitat măsuri tehnice speciale și dificile.

Zonele speciale — amfiteatru, sălile mari de curs, scările — au fost rezolvate monolit.

Utilitățile, în special o mare gamă de tensiuni electrice de la rețea și de la surse proprii, amplasate în toate corpurile cu laboratoare, echipează uniform unitățile de laboratoare.

Traseul acestor utilități este asigurat prin ghene verticale prevăzute în zona centrală a construcțiilor și în unele locuri prin canale vizitabile în pardoseală. Numeroase tablouri-dulapuri electrice completează utilajul didactic de specialitate.

Ca urmare a amplasamentului fix al utilajelor grele, uneori pe socluri de beton, schimbarea destinației și dimensiunilor la unele laboratoare este anevoioasă și costisitoare.

În laboratoarele ușoare, însă, aceste modificări sînt posibile, dată fiind echiparea uniformă a modulului funcțional.

Suprafața desfășurată:	21 350 m²
Suprafața utilă:	13 000 m²
Număr studenți:	1 650

Arh. PETRE SWOBODA

« La Măgurele s-a creat un adevărat orășel al fizicienilor unde, cercetători, profesori, studenți și muncitori lucrează, învață, trăiesc împreună. Este, într-adevăr, un model de felul în care trebuie să trecem la realizarea în viață a orientării privind legarea învățămîntului, cercetării și producției într-o unitate desăvîrșită. Aș putea spune că, de fapt, acest centru reprezintă prototipul organizării viitoare a activității noastre de cercetare, învățămînt și producție. Din punct de vedere al condițiilor de cercetare, învățămînt și viață el reprezintă un model a ceea ce trebuie să existe în societatea socialistă multilateral dezvoltată și în societatea comunistă. Se poate spune că este, de fapt, un sîmbure al comunismului! Sperăm că acest prototip va fi urmat rapid și în celelalte domenii de activitate. »

« Aș dori, cu acest prilej să felicit pe proiectanți și constructori, pentru realizarea într-un timp relativ scurt a acestei construcții care, în felul său, este unică în România, asigurînd îmbinarea într-un centru a învățămîntului, cercetării și producției. »

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din cuvîntarea rostită la Conferința națională a cercetării științifice și proiectării — 25 octombrie 1974 și din cuvîntarea rostită la Centrul național de fizică — București, în ziua de 22 octombrie 1974)

Noul ansamblu pentru învățămînt-cercetare-producție pe platforma Centrului Național de Fizică-București

INVESTITOR: OFICIUL ECONOMIC CENTRAL « CARPAȚI »
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTARE «CARPAȚI»

PROIECTANT DE SPECIALITATE: CENTRUL DE PROIECTAREA CONSTRUCȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI DE CERCETARE AL M.E.I.

CONSTRUCTOR: TRUSTUL DE CONSTRUCȚII « CARPAȚI »

COORDONATOR INVESTIȚII: ing. **GABRIEL MĂCIUCĂ**

ȘEF PROIECT COMPLEX: Arh. **NICOLAE VLĂDESCU**

ȘEF PROIECT PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CERCETARE: Arh. **BUJOR GHEORGHIU**

COORDONATOR GENERAL AL BENEFICIARILOR: ing. **MIHAI BĂLĂNESCU**

ȘEF GRUP ȘANTIERE: ing. **I. ILIESCU**

Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea învățămîntului au constituit substanța care a stat la baza concepției complexului recent realizat pe platforma Măgurele, materializînd necesitatea de a considera învățămîntul, cercetarea și producția ca un proces unitar, inseparabil în formarea specialistului de mîine.

Pe baza prevederilor H.C.M. 550/1972 s-a realizat prima etapă: în doi ani și patru luni s-a făcut proiectarea, trecîndu-se în paralel la execuția unui volum de lucrări de aproape 400 milioane lei.

S-au realizat și dat în folosință cu echipare integrală obiectivele ce trebuiau să asigure:

— desfășurarea procesului de învățămînt de grad liceal și universitar;
— desfășurarea procesului de cercetare, și
— desfășurarea procesului de producție în domeniul nuclear, toate constituind premieră pe țară, nu numai în ramura fizicii, ci în însăși concepția modernă a asigurării condițiilor formative a noilor cadre de specialiști.

Paralel cu obiectivele de mai sus au fost prevăzute toate funcțiunile necesare vieții, în cadrul acceptului de unificare, realizîndu-se următoarele:

— spații pentru cazarea elevilor, studenților, a cadrelor de specialiști și a altor categorii de personal retribuit participante la procesul de producție pe platformă;

— spații închise sau deschise pentru sport;

— spații comerciale pentru cei peste 5 000 de locuitori ai platformei, plus cei din zona Măgurele;

— spații de alimentație pentru regimuri diferențiate, în funcție de categoria de consumatori (elevi, studenți, personal retribuit și familiile lor), avînd prepararea și depozitările centralizate;

— spații pentru diferite prestări de servicii și ocrotire a sănătății (grădiniță etc.).

La realizarea acestui program complex de obiecte trebuie să mai adăugăm necesitatea de a se soluționa toate utilitățile cerute atît de noile funcțiuni, cît și de restructurările impuse în cadrul rețelelor existente în cele două grupuri de producție nucleară, cu toate particularitățile specifice proceselor tehnologice: alimentarea cu apă, energie electrică și termică, gaze, canalizare, stații noi de epurare, toate la noul potențial, plus spațiile verzi, drumurile, iluminatul exterior, serviciile publice de salubritate, transportul în comun etc.

Cu alte cuvinte, prin temă se cerea realizarea unui orășel, în cazul nostru a unei cetăți a fizicienilor, cu toate compartimentele firești ale vieții pe care le presupunea munca, recreația și odihna, în condițiile unei armonioase integrări a învățămîntului cu cercetarea și producția.

Sarcina de a materializa această înaintată idee prevăzută în Directivele celui de-al X-lea Congres al P.C.R. a revenit Oficiului economic central « CARPAȚI », ca titular principal de investiții, proiectant și constructor, Institutul de fizică atomică fiind coordonatorul de beneficiari, întrucît edificarea noului centru urban s-a făcut prin cooperarea Comitetului de Stat pentru Energie Nucleară, a Ministerului Educației și Învățămîntului, a Consiliului popular al municipiului București, a Centrocoop, a Ministerului Energiei Electrice, a Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor.

Sistematizarea zonei

Studiul urbanistic a fost început pe baza unor date globale cuprinse în analizele efectuate de I.P.B., care pe parcurs au căpătat un conținut precis, care a permis atacarea complexă a relațiilor funcționale impuse atît de etapa imediată, cît și de cea de perspectivă. În principal, trebuiau soluționate relațiile de condiționare reciprocă a trei componente:

— cele două grupuri de producție ale Institutului de fizică atomică în care urmau să se amplaseze unități noi de importanță republicană (Centrul de producție radiochimică, Centrul de aparatură nucleară, hala de etalonări, Centrul de medicină nucleară etc.);
— noul centru de învățămînt și cercetare;
— zona rezidențială cu toate dotările impuse, pe de o parte, de spațiile de cazare nou create și, pe de altă parte, de adiacența nemijlocită cu comuna Măgurele.

În studiile de sistematizare s-au analizat consecințele unor ipoteze diferite de conlucrare între componentele de mai sus, încercînd să se imprime conceptului de așezare urbană a noului centru, fluxurile vieții contemporane, cu acțiunile și interacțiunile lor, încă în această primă etapă, asigurînd legături firești și posibilități de dezvoltare în timp.

S-a optat, astfel, pentru o soluție care **în ideea dezvoltării celor două grupuri de producție, mergînd pînă la unificarea lor, să permită amplificarea nestingherită a structurilor de învățămînt, paralel cu extinderea zonei rezidențiale către comuna Măgurele, tinzînd la schimbarea caracterului acesteia din rural în urban, presupunînd, evident și mutațiile corespunzătoare în gama de ocupații.**

Zonificarea funcțională

Încercînd să restrîngem aria de cuprindere a sistematizării zonei la microcentrul urban s-a urmărit o aceeași selectare funcțională pe profile specifice. S-au grupat, astfel, spațiile de învățămînt și cercetare, inclusiv cele necesare unei microproducții, într-un singur ansamblu, dominat de clădirea activităților comune întregului centru: coordonare, conducere, documentare.

O altă grupare s-a realizat cu spațiile de cazare pentru elevi, studenți și cursanți.

Adiacent acesteia, s-a dezvoltat nucleul de alimentație cu profile variate:

— restaurant-cantină pentru elevi, studenți, cursanți și personal retribuit al I.F.A., cu o anexă de tip « Gospodina », în cazul semipreparatelor luate acasă;
— restaurant, cramă, bufet, bar, cofetărie pentru circuitul public.

În cadrul acestui nucleu s-au soluționat și spațiile comerciale și de prestări de servicii, inclusiv un dispensar cu farmacie.

O ultimă grupare au constituit-o locuințele, în zona cărora s-a amplasat o grădiniță de copii.

Compoziția de ansamblu

Numărul relativ mare de obiecte foarte diferite cu care trebuia să se modeleze ansamblul a pus probleme complexe în studiu, complexitate amplificată de necesitatea găsirii unei măsuri comune cu ceea ce era deja construit în cadrul nucleului I.F.A. I. Trebuia, cu alte cuvinte, să se acționeze în ideea unei integrări generatoare de armonii comune, de conexiuni spațiale directe în unele situații și indirecte în altele. Trebuia să realizăm, pentru viitorii locuitori ai acestui orășel, un climat al certitudinilor urbane. S-a acționat, astfel, în direcția găsirii unei ordini căutate în comunitate, în armonia existenței care trebuia să fie reflectată în compoziția urbanistică de ansamblu, susținută printr-un limbaj arhitectural inteligibil pentru toată lumea, pus în slujba omului.

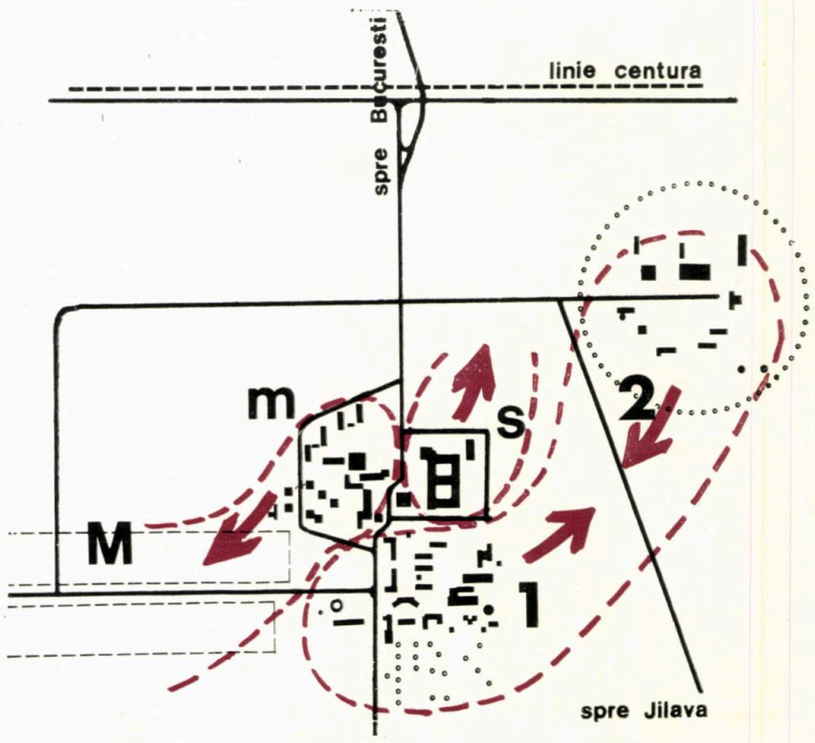

DIRECȚIILE PRINCIPALE DE DEZVOLTARE A COMPONENTELOR FUNCȚIONALE ALE PLATFORMEI 1. *Grup I.F.A. 1—2. Incinte I.F.A. — s. Zonă învățămînt — m. Zonă microcentru urban — M. Zonă comuna Măgurele*

Această opțiune a condus la o volumetrie generală integratoare a celor două etape care să se completeze (fondul vechi și fondul nou construit).

Plecînd de la o imagine globală a existenței omului în acest ansamblu, s-a urmărit ca spațialitatea citadină să devină o dimensiune controlată a vieții lui. În acest sens, volumetria generală trebuia să-i fie apropiată și în deplină concordanță cu orizontala cîmpiei înconjurătoare, creînd contraste armonice, asigurînd o osmoză firească, prin directă vecinătate.

Dinamica formelor

Consecință firească a celor enunțate mai sus, percepția de prim contact, părăsind planurile mari, caută confirmare în susținerea fiecărui obiect de sine stătător în cadrul ansamblului. Grupările diferitelor funcțiuni își găsesc personalizare în tratarea lor alveolară și prezența orizontalei, ca rezultat al unei concepții de ordin estetic, dar și constructiv-tehnologic, preluată de accente verticale care punctează volumele funcționale.

S-a urmărit, prin aceasta, sublinierea unor direcții prioritare în deplasarea oamenilor, care să asigure o serie de comunicări vizuale în cadrul unui ansamblu stăpînit de om, elementele de arhitectură subliniind punctele lor fixe de interes. S-a urmărit obținerea unui ritm al cadrului în care se deplasează omul, marcat de accente alternate cu pauze necesare fixării acestora.

S-a urmărit, în același timp, ca spațiile care despart obiectele, să determine prin dimensiunile și scurgerea lor certitudini de ritm, unificînd ansamblul.

În privința detaliului component al formelor arhitecturale s-a urmărit înlăturarea căutărilor de estetică pură, el înscriindu-se în economia generală ca parte funcțională subordonată ansamblului.

Dinamismul unor accente prezente în microgrupări se înscrie în viziunea controlată a volumetriei generale, fără stridențe, contribuind prin prezența lor la fixarea unor imagini globale, a căror atmosferă să fie determinanta sentimentului de calm.

Organizarea și mobilarea cadrului ambiant

În problema organizării spațiului exterior, preocuparea proiectării a fost îndreptată către stabilirea unui sistem de relații, le-am putea numi noi, dat fiind caracterul cu totul nou al acestui *campus* al fizicienilor. Dacă s-ar fi adoptat sistemul urban tradițional, sau cel general acceptat în orașele noastre, s-ar fi alunecat într-o simplificare a problemei, eludînd specificul programului, trecînd cu ușurință peste factori importanți de natură psihologică, condiționînd un metabolism al cetății, prin sentimentul prioritații omului asupra cadrului creat pentru el.

În acest sens, conținutul semantic al străzii, care astăzi tinde să devină o pistă de circulație, a fost cu atenție analizat. Atît prin segregările impuse, cît și prin configurația stradală a centrului, s-a urmărit atenuarea agresivității mecanice în raportarea sa la om, restituind spațiului prioritatea pedestră. Aleile pietonale, punctele de întîlnire de aglomerații au fost gîndite în ideea favorizării unei imagini ambientale diferențiate nu numai prin volumele de arhitectură, ci și prin echipamentul specific de gamă foarte variată: oglinzi de apă, portice, banchete, terase, pergole, jardiniere, peluze de verdeață și grupuri arboricole (pentru moment nefinalizate din cauza ritmului de execuție care nu a permis plantarea în anotimpul optim). La acestea ar mai fi de menționat iluminatul public. Înscriindu-se în conceptul enunțat anterior asupra tramei și caracterului stradal, s-a căutat un tip de corp de iluminat care să umanizeze spațiile prin particularitatea și simplitatea sa, prin modul în care subliniază direcții vizuale și puncte de interes.

Tehnologii și expresii arhitecturale

Dată fiind orientarea imprimată procesului complex de proiectare de către O.E.C.C., ca for tutelar atît al proiectantului cît și al constructorului, s-a putut constata cu satisfacție că în momentul apariției indicațiilor conducerii superioare privind dirijarea activității de construcții către prefabricarea pe șantier, folosirea prefabricatelor grele de catalog, simplificarea finisajelor, utilizarea de tehnologii de execuție de mare randament, economia de materiale deficitare, pe de o parte, și a activității de concepție către crearea de spații ample, cu posibilități de compartimentare prin elemente amovibile, comasarea funcțiunilor asemenea, creșterea indicelui de folosire a terenului etc., pe de altă parte, toate acestea ne-au găsit deja angajați pe făgașul enunțat.

Evident, în raport cu conținutul funcțional al diferitelor obiecte s-a adoptat și soluția tehnologică corespunzătoare, din aceasta rezultînd și o anume expresie arhitecturală.

Cooperarea nemijlocită cu Trustul de construcții « CARPAȚI » a permis Institutului de proiectare « CARPAȚI » și subproiectanților săi, în principal Centrului de proiectare a construcțiilor de învățămînt și cercetare al M.E.I., să desfășoare lucrările de proiectare paralel cu cele de execuție. În acest sens, pentru a asigura o imediată deschidere a șantierului, cu atacarea cît mai multor obiective, la clădirea cu profil de învățămînt s-a recurs la valorificarea studiilor efectuate anterior de către specialiștii « Centrului de proiectare al M.E.I. » pentru Facultatea de fizică pe alte amplasamente din Capitală, dar concepute similar. Proiectul de sistematizare a fost astfel condiționat, pe lîngă parametrii arătați anterior, și de aceste studii.

Șantierul a fost deschis cu atacarea lucrărilor de drumuri, fapt care, pentru definitivarea rețelelor exterioare, s-a tradus printr-un tur de forță, fiind obligatorie precizarea tuturor traversărilor spre a permite betonarea zonelor carosabile.

În același timp au fost începute o serie de obiecte (centrul de aparatură nucleară, hala electronică și căminele studențești), care, prin structura și compartimentarea lor interioară, să poată fi folosite, pînă la darea în exploatare, ca spații pentru organizarea șantierului.

Lucrări de amploare au fost necesare pentru realizarea centralei termice a întregii platforme, a rețelelor de gaze pentru alimentarea cu apă prin forarea a noi puțuri de adîncime, pentru canalizarea și epurarea apelor radioactive și menajere, pentru alimentarea cu energie electrică prin crearea unei stații de 110/220 kV, a unui punct de alimentare și a cinci posturi trafo.

Arh. NICOLAE VLĂDESCU

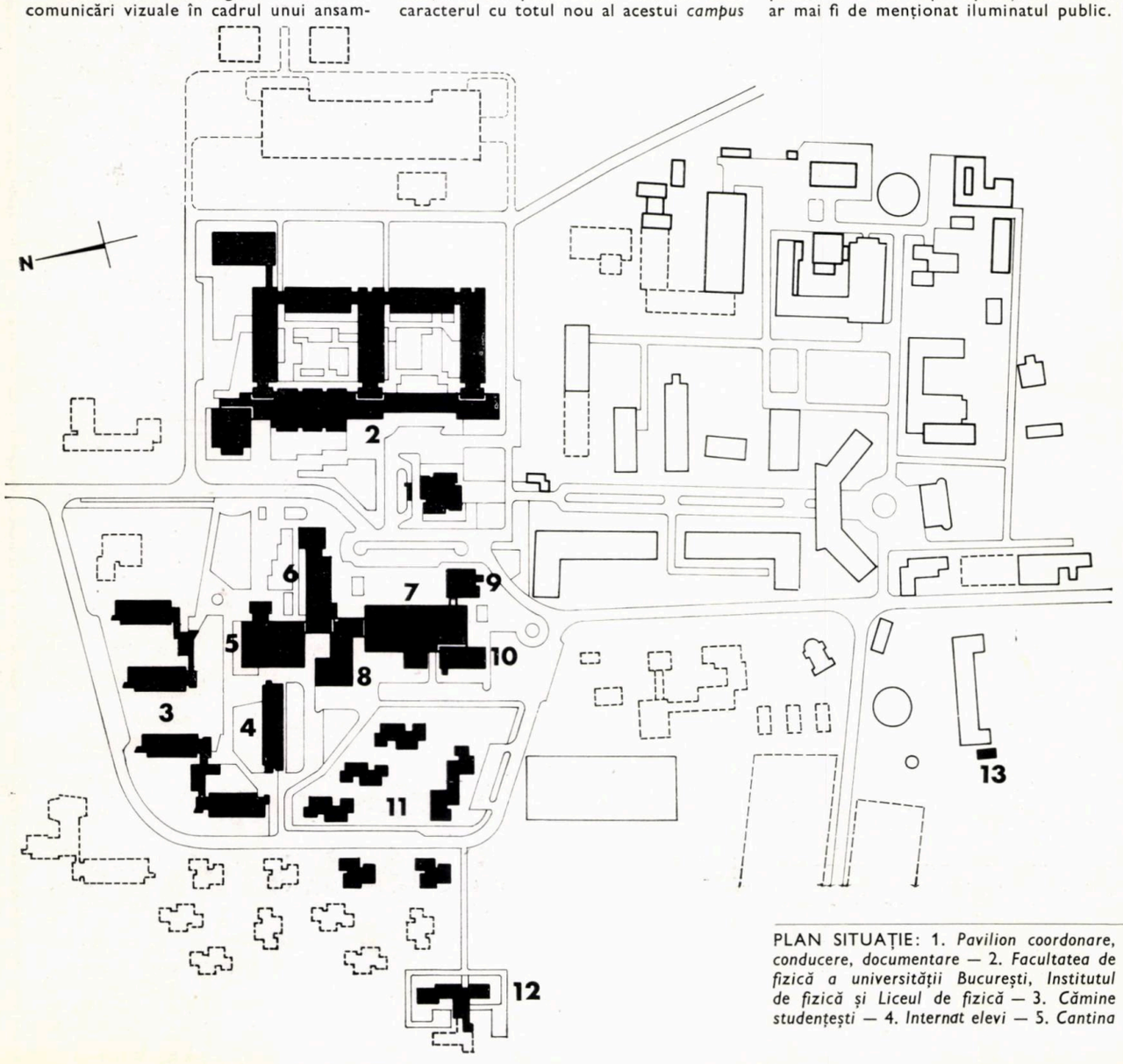

PLAN SITUAȚIE: 1. *Pavilion coordonare, conducere, documentare* — 2. *Facultatea de fizică a universității București, Institutul de fizică și Liceul de fizică* — 3. *Cămine studențești* — 4. *Internat elevi* — 5. *Cantina* 6. *Cămin nefamiliști* — 7. *Complex comercial* — 8. *Prestări servicii* — 9. *Cofetărie, bar* — 10. *Dispensar, farmacie, poșta* — 11. *Locuințe* — 12. *Grădiniță* — 13. *Spălătorie.*

ÎNVĂȚĂMÎNT, CERCETARE, PRODUCȚIE, COORDONARE, CONDUCERE, DOCUMENTARE

COLECTIV DE PROIECTARE
ARHITECTURA: autor: arh. **BUJOR GHEORGHIU** (șef de proiect), coautori: arhitecții **NICOLAE RĂDULESCU, RODICA LUCA, RADU CRISTESCU, DAN VOICU**

STRUCTURI DE REZISTENȚĂ: inginerii **IULIAN DUMITRESCU, DAN BUCURESCU**
INSTALAȚII ELECTRICE: inginerii **VALENTIN DRĂGĂNESCU, GHEORGHE NEGOESCU**
INSTALAȚII SANITARE ȘI GAZE: ing. **VENERA GHEORGHIU,** tehn. **MARIN IVĂNESCU,** ing. **MIHAI VOICULESCU**
INSTALAȚII DE ÎNCĂLZIRE ȘI VENTILAȚII: inginerii **MIHAIL BLUOSS, ILEANA TUDOSE**
SISTEMATIZARE VERTICALĂ, DRUMURI ȘI SPAȚII VERZI: inginerii **TIBERIU MOARCĂȘ, FLORIN TEODOSIU**
MOBILIER: arh. **AGRIPA POPESCU**
DOCUMENTAȚIE ECONOMICĂ: arh. **ALEXANDRU ANASTASESCU**

Proiectul a fost elaborat în cadrul Centrului de proiectarea construcțiilor de învățămînt și cercetare al Ministerului Educației și Învățămîntului.

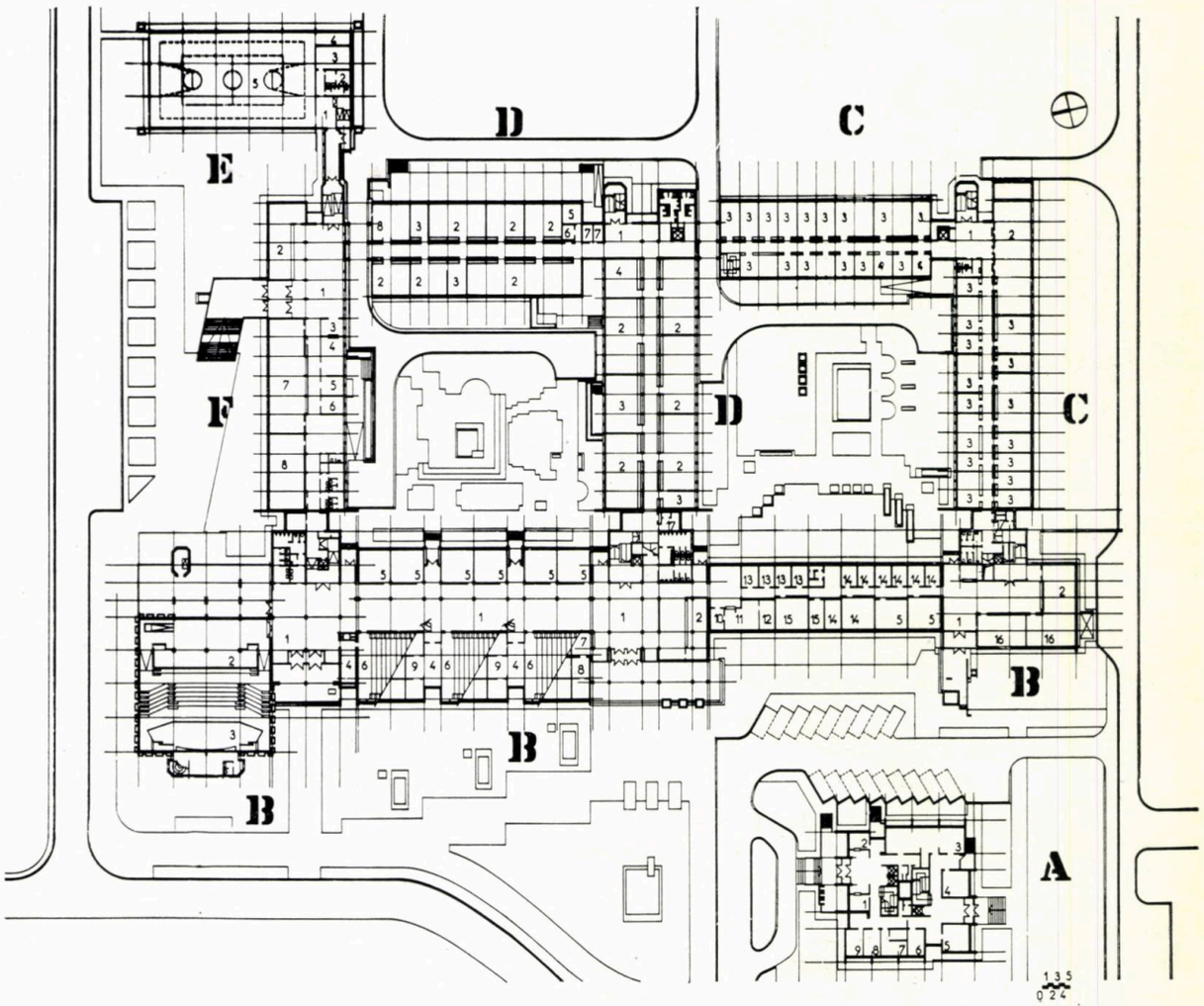

PLAN PARTER
CORP « A »: *1. Portar — 2. Registratură — 3. Bufet — 4. Depozit — 5. Atelier Xerox — 6. Primire Xerox — 7. Atelier foto — 8. Probleme speciale — 9. Punct medical*
CORP « B »: *1. Hol — 2. Garderobă — 3. Aulă — 4. Preparare — 5. Seminar — 6. Amfiteatru — 7. Cabină portar — 8. Baterie acumulatori — 9. Depozit —10. Secretar șef — 11. Secretariat — 12. Arhivă — 13. Catedră matematici — 14. Catedră fizică — 15. Cabinet științe sociale — 16. Sală cursuri — 17. Cameră curățenie*
CORP « C »: *1. Hol — 2. Laborator cercetare plasmă fierbinte — 3. Laborator cercetare spectroscopie și raze X — 4. Cameră foto*
CORP « D »: *1. Hol — 2. Laboratoare studenți — 3. Colecție — preparare — 4. Laborator întreținere— 5. Dozimetrie — 6. Cameră foto — 7. Cameră curățenie — 8. Centrala ventilație*
CORP « E »: *1. Hol — 2. Duș băieți — 3. Depozit aparate — 5. Sală sport*
CORP « F »: *1. Hol — 2. Garderobă — 3. Hol ghișeu — 4. Secretariat — 5. Secretar șef — 6. Arhivă — 7. Sală machete — 9. Sală desen*

1. Concepția și edificarea ansamblului, confruntate cu elementele tematice stabilite

1. 1. Clădirile proiectate pentru învățămînt, cercetare, producție și pentru biblioteca centrală și sediul conducerii Centrului Național de Fizică sînt, prin volumul și conținutul lor funcțional, elemente importante ale ansamblului urbanistic realizat.

S-a urmărit ca, prin contrast, să se obțină două dominante: una orizontală, susținută de frontul destinat învățămîntului, care închide piața spre est și cealaltă, verticală, realizată prin clădirea înaltă a bibliotecii și sediului (P+10), care închide piața spre sud și constituie, totodată, cap de perspectivă de pe șoseaua București-Măgurele.

1. 2. Pentru învățămînt, cercetare, producție, s-a adoptat un partiu pavilionar, clădirile fiind dispuse în jurul a două incinte, ale căror laturi cuprind cele trei funcțiuni grupate astfel:

a) corpul F (demisol, P+2), destinat Centrului de pregătirea cadrelor (inclusiv Liceul de fizică);

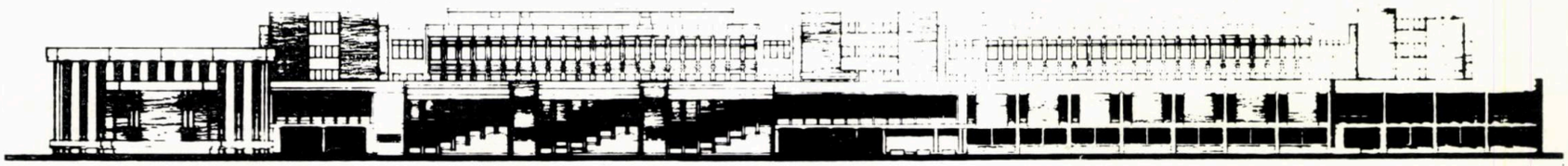

FAȚADĂ EST

P

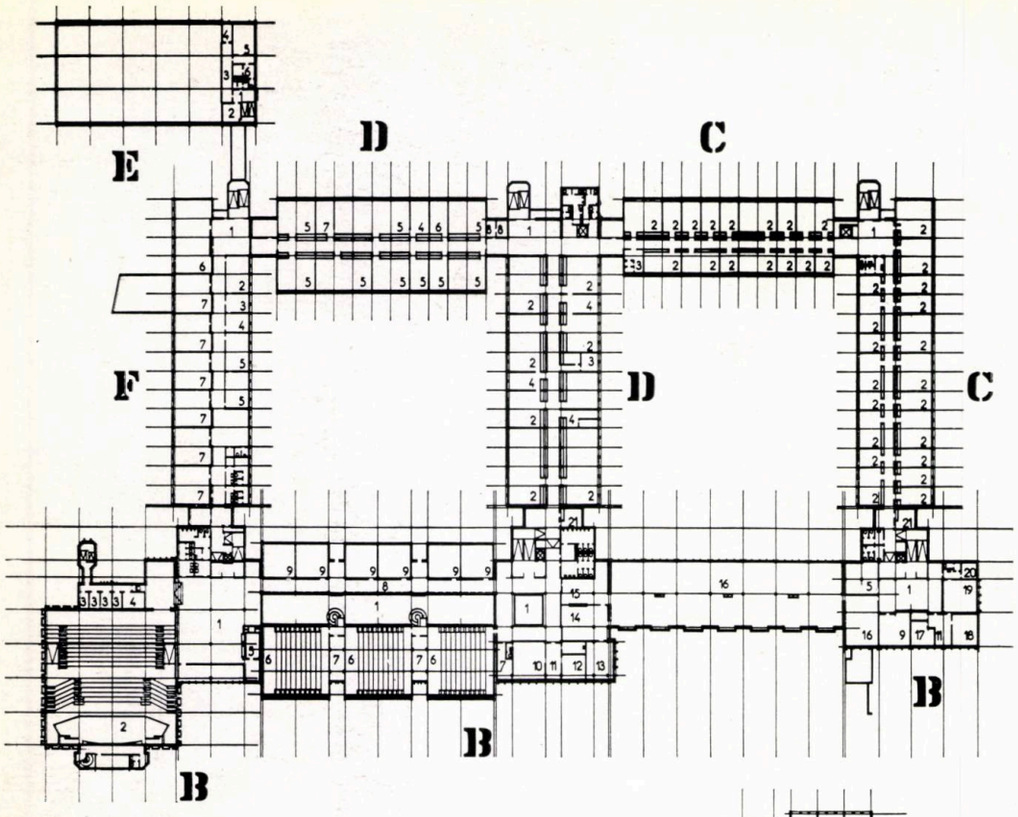

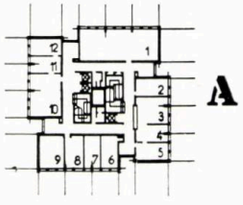

1 3 5
0 2 4

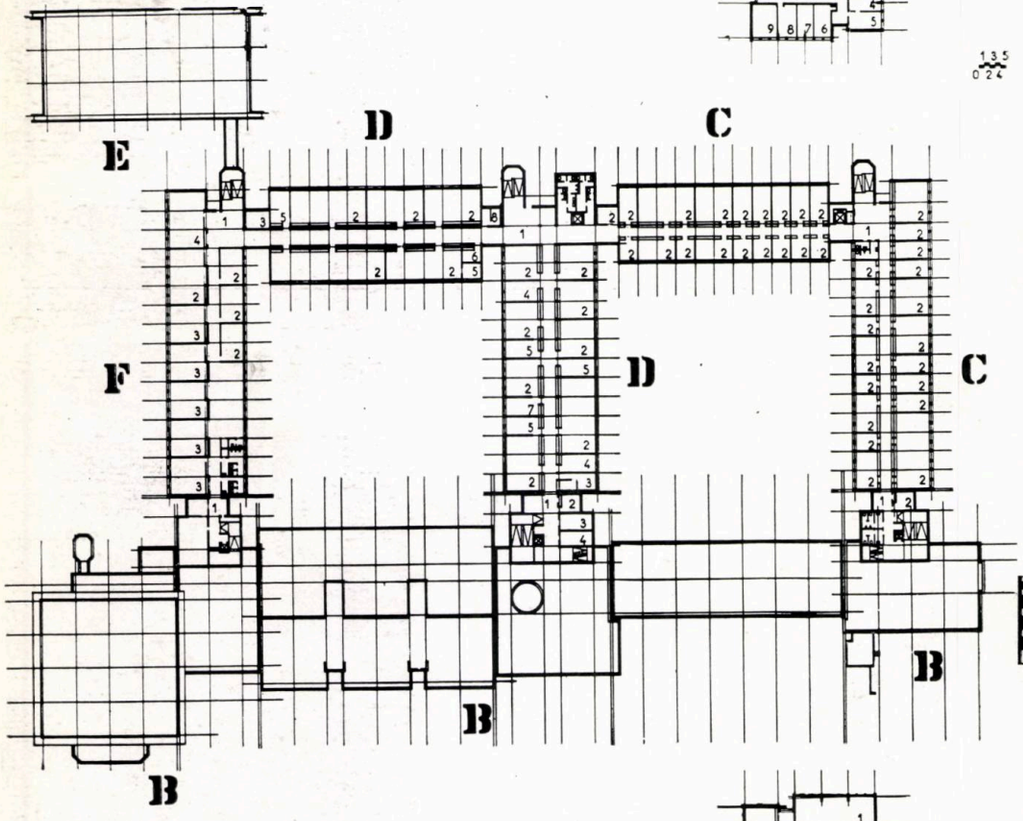

1 3 5
0 2 4

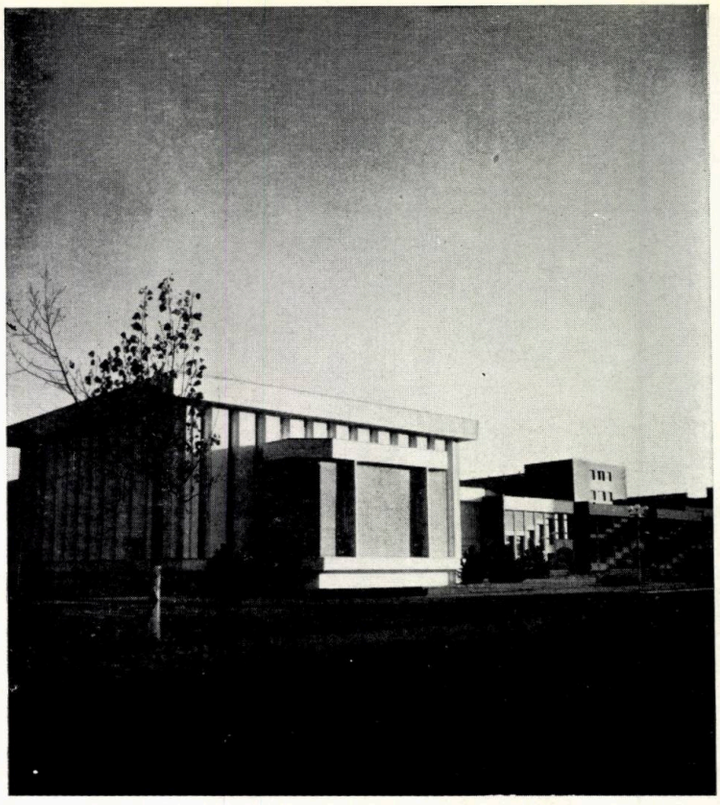

PLAN ETAJ I
CORP « A »: 1. Sală cataloage — 2. Biirou informații — 3. Garderobă —4. Bircu împrumuturi — 5. Birou schimb cu străinătatea — 6. Birou conducere bibliotecă — 7. Birou procurare publicații — 8. Birou evidență — 9. Birou clasificare și catalcage — 10. Sală lectură — microfilme — microclișee — 11. Lectură publicații — 12. Depozit publicații
CORP « B »: 1. Hol — 2. Aulă — 3. Cabinete traducere simultană — 4. Regie sonorizare — 5. Bufet — 6. Amfiteatru — 7. Cabină proiecție — 8. Galerie — 9. Sală seminar — 10. Decan — 11. Secretar — 12. Prodecan — 13. Bibliotecari — Xerox — 14. Depozit publicații uzuale — 15. Fișier — 16. Bibliotecă — 17. Director adjunct — 18. Director științific — 19. Director — 20. Odihnă — 21. Cameră curățenie
CORP « C »: 1. Hol — 2. Laboratoare cercetare semiconductori și magnetism — 3. Centrala de ventilație.
CORP « D »: 1. Hol — .2 Laboratcare studenți — 3. Șef catedră — 4. Preparare — 5. Laboratoare specializare — 6. Foto — 7. Balanțe — 8. Curățenie
CORP « E »: 1. Hol — 2. Cameră profesori — 3. Galerie — 4. Depozit material sportiv — 5. Vestiar fete — 6. Duș fete
CORP « F »: 1. Hol — 2. Director — 3. Secretar — 4. Director adjunct — 5. Cancelarie — 6. Sala desen — 7. Sală cursuri
PLAN ETAJ II
CORP « A »: 1. Documentare tehnică — 2. Documentare chimie — 3. Documentare generalități — 4. Documentare matematică — 5. Documentare fizică
COFP « B »: 1. Hol — 2. Cameră curățenie — 3. Centrală ventilație — 4. Depozit
CORP « C »: 1. Hol — 2. Laboratoare cercetare plasmă, bicfizică — chimie, electricitate
CORP « D »: 1. Hol — 2. Laboratoare studenți — 3. Șef catedră — 4. Cadre didactice — 5. Preparări — 6. Foto — 7. Laborator întreținere aparate — 8. Cameră curățenie

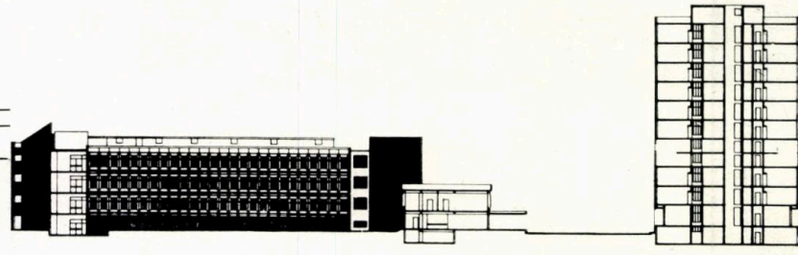

SECȚIUNE TRANSVERSALĂ PRIN CORPURILE « A », « B », « C ».

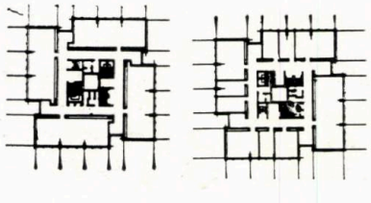

PLAN ETAJ IV — CORP « A »: Săli de lectură
PLAN ETAJ V — CORP « A »: Birouri

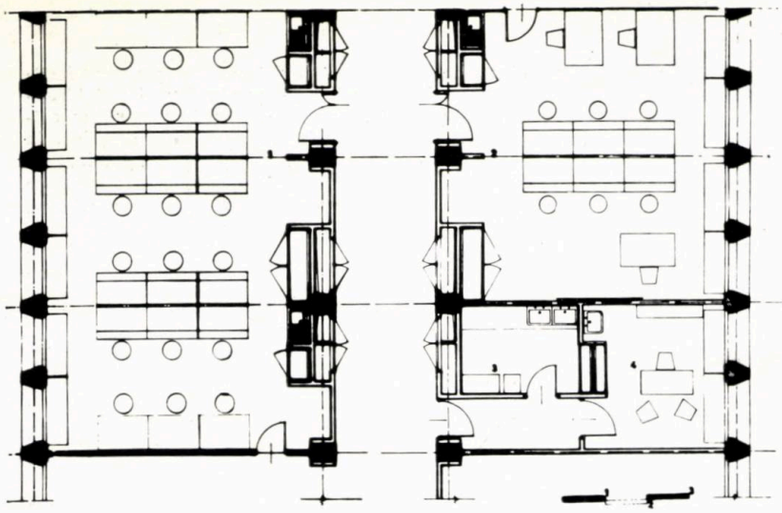

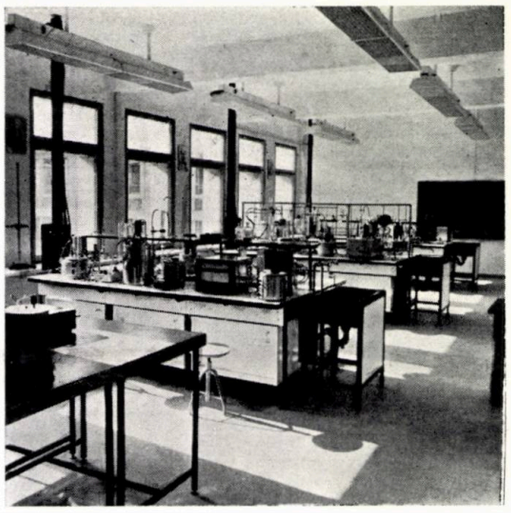

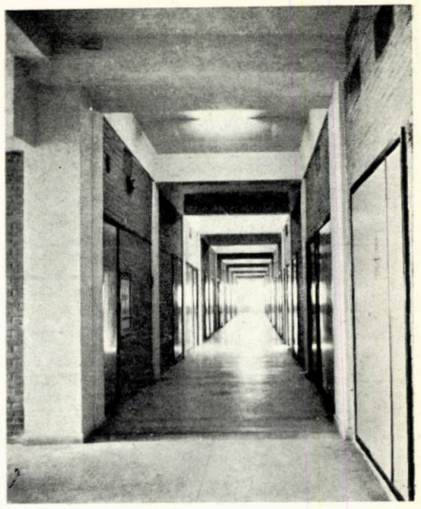

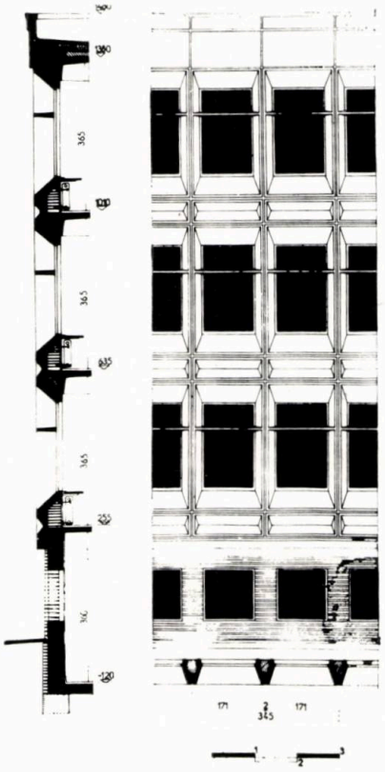

INSTITUTUL DE FIZICĂ-MĂGURELE
DETALIU TRAVEE LABORATOARE STUDENȚI: *1. Laborator general studenți — 2. Laborator specializat studenți — 3. Laborator foto — 4. Șef catedră*

b) corpurile D.1 și D. 2 (demisol, P+2), cuprinzînd laboratoarele și atelierele pentru studenți și elevi;
c) corpurile C. 1 și C. 2 (demisol, P+2), cuprinzînd laboratoarele pentru cercetare în care lucrează și cadrele didactice și studenții din ultimii ani;
d) corpul E (P) — sala de gimnastică, comună elevilor și studenților;
e) corpurile B (P și P+1), care închid cele două incinte pe latura dinspre est a pieței și în care au fost dispuse: aula de 500 locuri, trei amfiteatre de cîte 150 locuri, sălile de seminar, biblioteca didactică, decanatul, intrarea studenților, cercetătorilor și a aulei, foaierul studenților, bufetul etc.

1. 3. Prin gruparea funcțiunilor în jurul celor două incinte, s-a obținut:
a) o compoziție concentrată care a condus la economisirea terenului;
b) dispunerea independentă a funcțiunilor, asigurîndu-se totodată, o legătură scurtă și directă între ele; laboratoarele de toate categoriile și atelierele sînt ușor accesibile din toate direcțiile, iar legătura dintre acest grup de funcțiuni și spațiile destinate învățămîntului teoretic se face, de asemenea, direct prin intermediul celor trei noduri importante ale circulației interioare;
c) un sistem polivalent, la dispoziția întregii platforme, compus din aulă, cele trei amfiteatre și sălile de seminar, care asigură: activități didactice, colocvii, seminarii și congrese în domeniul nuclear, spectacole cu caracter restrîns, cinematograf etc.

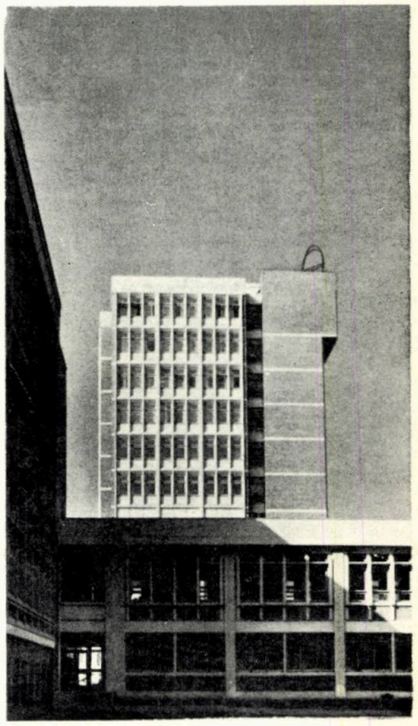

1. 4. La proiectarea clădirilor, s-a avut în vedere:
a) modularea integrală a structurilor de rezistență; modulii s-au stabilit în directă corelare cu modulii funcționali (numărul de persoane al formației minime de lucru) și cu caracteristicile mobilierului, utilajelor și aparaturii, specifice profilului respectiv;
b) prefabricarea maximă a elementelor constructive din beton armat și utilizarea unui număr minim de elemente; 80% din volumul total al clădirilor este executat cu elemente prefabricate pe șantier, pentru corpurile C, D și E s-au utilizat doar două tipuri de chesoane-planșeu și un singur panou de fațadă, iar la corpul A, un singur panou de fațadă;
c) la aulă, elementele de contur și gradenele sînt din beton armat prefabricat, iar planșeul este, de asemenea, modulat și realizat din elemente metalice spațiale, executate în uzină și asamblate pe șantier;

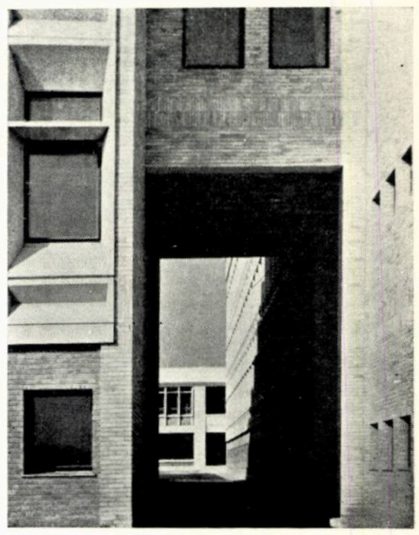

d) compartimentarea interioară a spațiilor destinate laboratoarelor (corpurile C și D) și birourilor (corpul A) s-a asigurat prin panouri amovibile, ceea ce permite redistribuirea spațiilor, în funcție de evoluția, în timp, a funcțiunilor;

e) modulii constructivi sînt echipați « standard » cu toate rețelele de instalații pentru a asigura, în orice ipoteză de redistribuire a spațiilor, posibilitatea alimentării cu utilități a aparaturii și utilajelor, iar rețelele magistrale de distribuție, riguros coordonate cu elementele constructive, sînt plasate în demisolul clădirilor (rețelele orizontale) și în spațiile adiacente coridoarelor (rețelele verticale).

1. 5. Materiale și finisaje:

a) elemente prefabricate din beton armat aparent, tratate cu o peliculă colorată (alb) atît la exterior cît și la interior, pentru a se elimina aspectul neuniform al suprafețelor, datorat șarjelor diferite de ciment;

b) zidării exterioare și interioare din cărămidă aparentă, care asigură o întreținere economică și o mare durabilitate în exploatare;

c) placaje din ceramică nesmălțuită la unele suprafețe exterioare și interioare, care prezintă aceleași avantaje ca în cazul precedent;

d) tîmplărie exterioară din lemn de brad, cu excepția intrărilor, scărilor etc., unde este metalică; tîmplăria interioară realizată din lemn (tip Pipera) și tocuri metalice;

e) pardoselile din plăci de mozaic, P.V.C. și motex.

1. 6. Prin expresia sinceră, sobră și diferențiată a arhitecturii spațiilor interioare și a fațadelor, s-a încercat obținerea unor imagini care să sugereze destinația ansamblului: învățămînt (teoretic și practic), cercetare, producție, bibliotecă și birouri.

1. 7. Prevederile proiectului (modulare, prefabricare, finisaje simple și robuste), tehnologia de execuție (realizarea elementelor prefabricate pe șantier), elaborarea proiectelor de execuție paralel cu activitatea de pe șantier și în strînsă colaborare cu constructorul, au condus la edificarea ansamblului într-un timp record de 2 ani și 4 luni, precum și la o bună calitate a lucrărilor.

La rezultatele obținute în proiectare a contribuit, de asemenea, și colaborarea cu reprezentanții Facultății de fizică și ai Institutului de fizică, cu reprezentantul coordonator al C.S.E.N. și cu colegii din cadrul Institutului de proiectare « Carpați ».

Indicatori tehnico-economici

Ad	Arie desfășurată	24 200 m²
Au	Arie utilă	15 970 m²
Nuf	Număr unități folosință	1 740

$$\frac{Au}{Ad} = \frac{15\,970}{24\,200} \times 100 = 66\%$$

$$\frac{Au}{Nuf} = \frac{15\,970}{1\,740} = 9{,}2 \text{ m}^2/\text{Nuf}$$

Arh. BUJOR GHEORGHIU

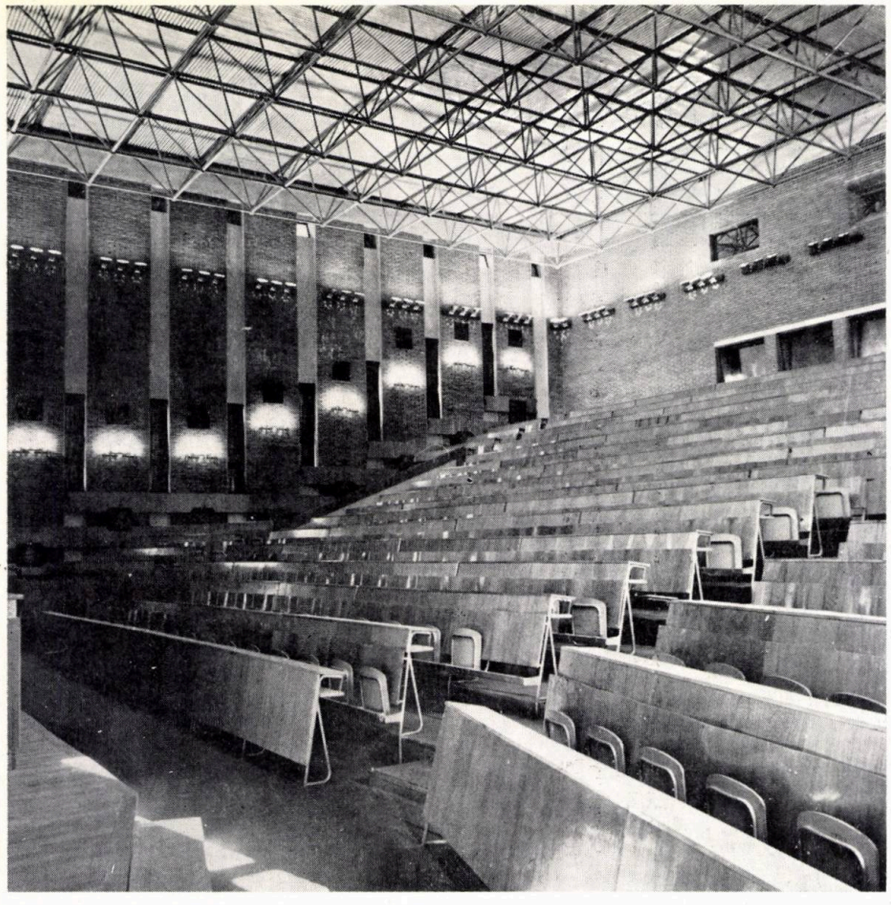

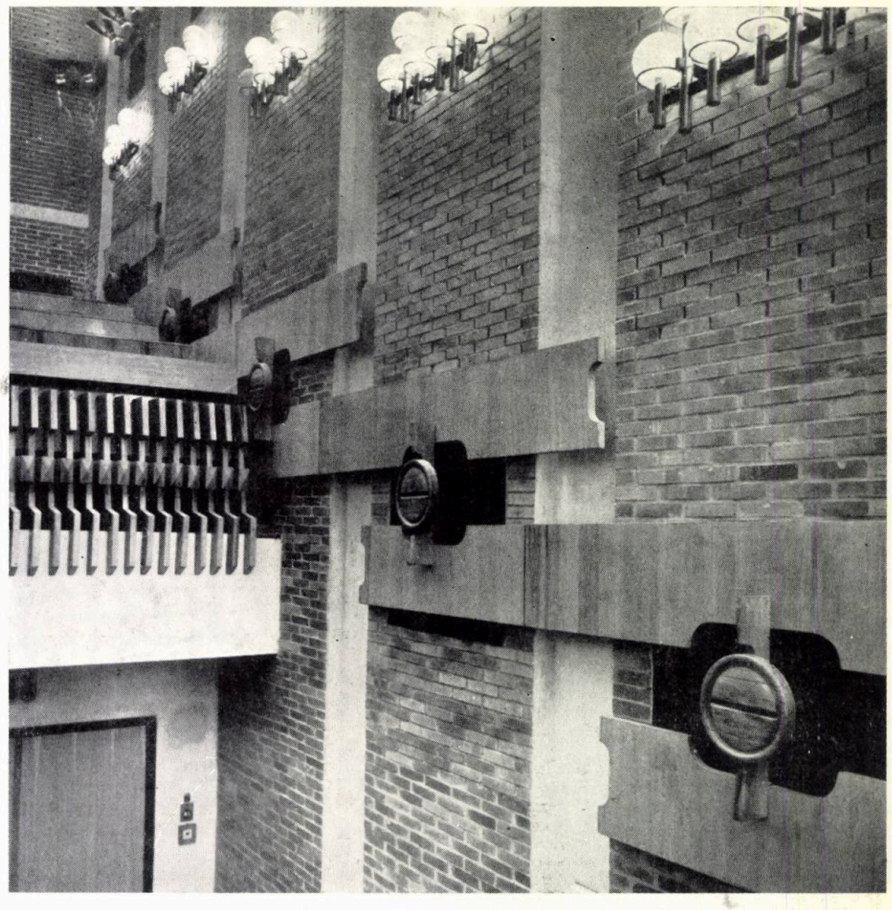

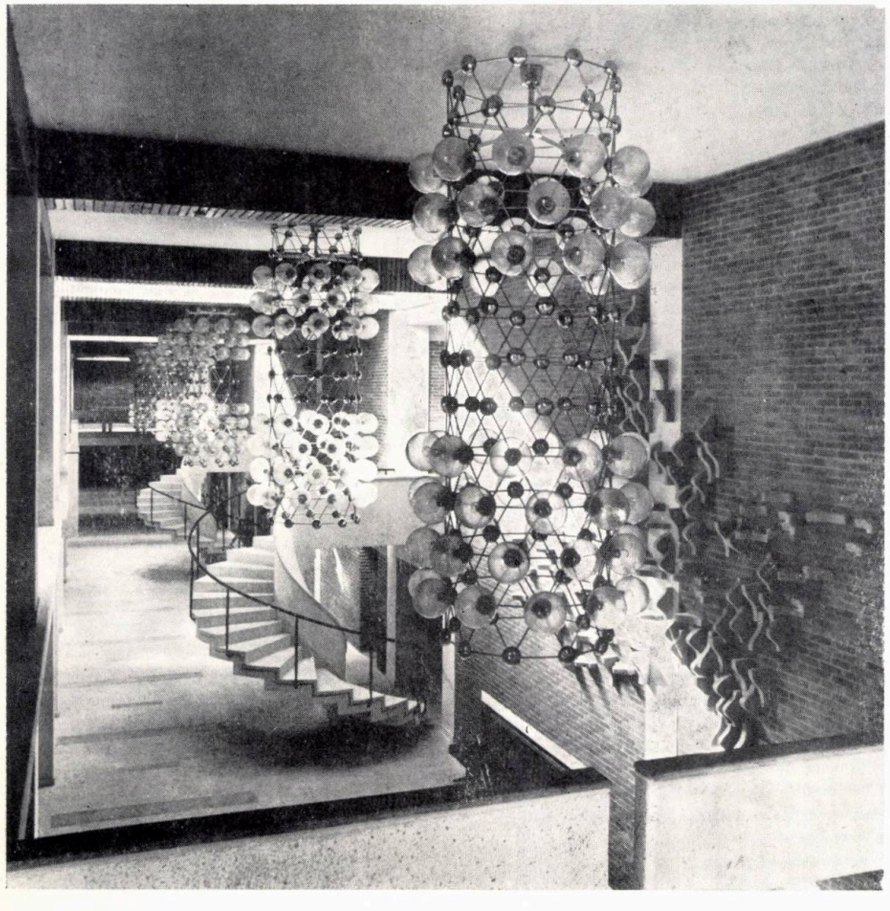

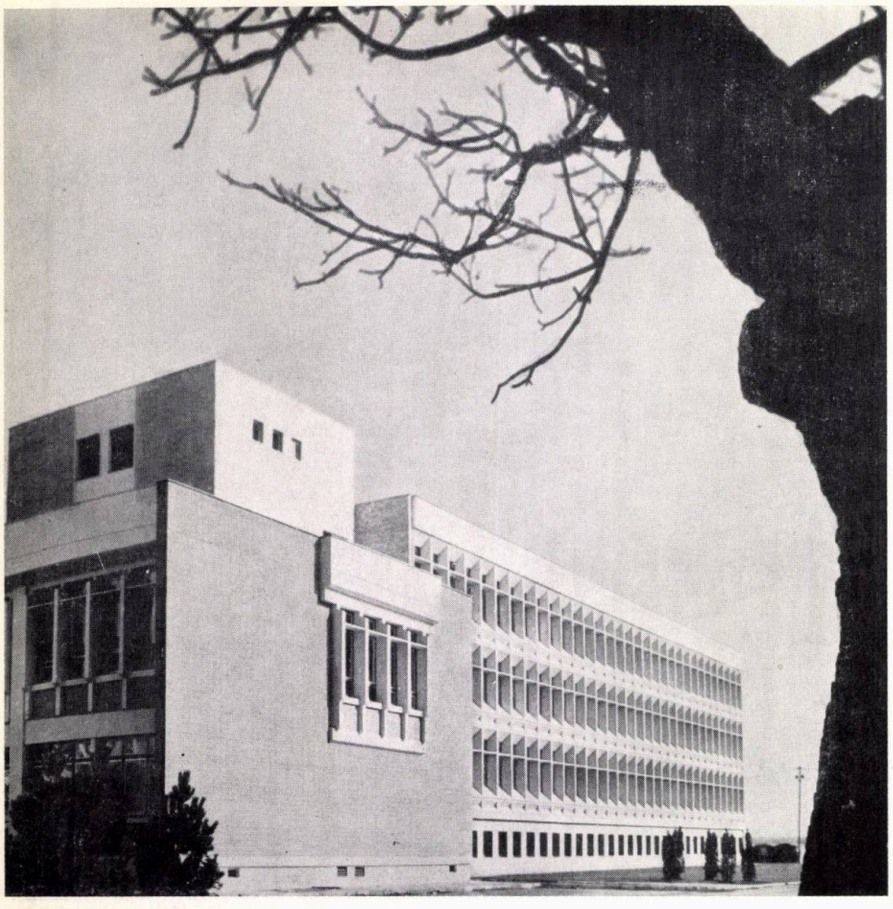

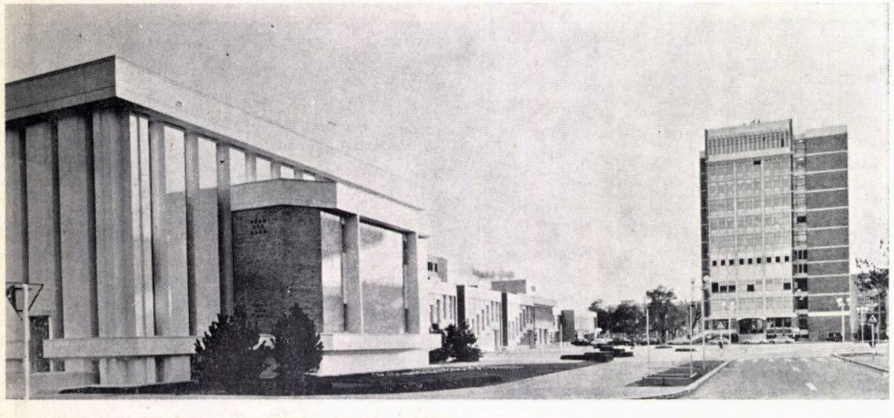

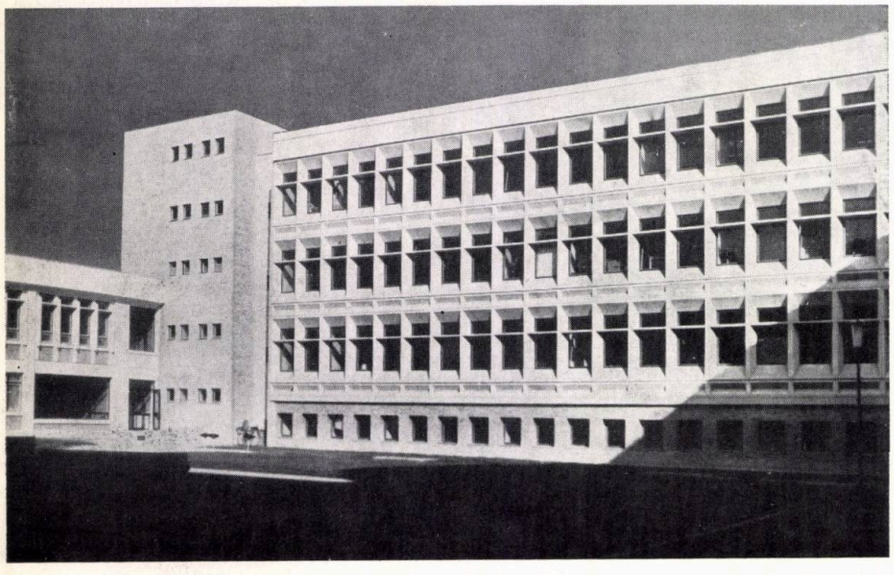

STRUCTURA METALICĂ SPAŢIALĂ A ACOPERIŞULUI AULEI* INSTITUTULUI DE FIZICĂ —BUCUREŞTI

În ultimele două decenii, structurile spațiale au cunoscut o puternică dezvoltare pe plan mondial, ajungînd, practic, ca în țările dezvoltate să înlocuiască sistemele tradiționale pentru acoperirea deschiderilor mari. Dezvoltarea lor a fost favorizată de îmbunătățirea calității oțelurilor, de dezvoltarea posibilităților de realizare a nodurilor spațiale și de introducerea automatizării în procesul de analiză a eforturilor în structură, folosind calculatoare electronice. Avantajele de ordin economic, estetic și funcțional ale structurilor spațiale planare în două straturi rezultă atît din caracterul lor modular repetitiv, specific pentru industrializarea executării, cît și din înălțimea redusă de construcție și consumurile scăzute de materiale, datorită participării tuturor barelor la transmiterea forțelor.

Cîteva structuri de acest tip, de dimensiuni importante, au fost realizate sau sînt în curs de realizare la noi în țară, mai ales pentru acoperirea sălilor de sport.

În acoperirea aulei Facultății de fizică, este însă pentru prima oară cînd în România o structură spațială metalică este lăsată aparentă într-o sală de conferințe. În acest caz, cînd structura se integrează în opera arhitecturală, este foarte important ca geometria, proporțiile și aspectul ei estetic să fie alese în raport cu plastica compoziției arhitecturale. Pe lîngă aceasta, cerințele legate de acustică și iluminarea sălii au trebuit luate în considerație. Dimensiunile reduse ale suprafeței de acoperit (24,00 X X24,00) reprezintă limita inferioară pentru utilizarea acestui tip de structură și, din această cauză, pentru a păstra competitivitatea, soluția constructivă a trebuit să permită o tehnologie de execuție și montaj extrem de simplă.

Structura aleasă în urma analizei acestor date, este o structură spațială din bare, deci care se înscrie în forma generală a unei dale plane și este formată din două rețele plane constituind fețele, unite între ele prin diagonale. Distribuția barelor în planele fețelor corespunde împărțirii în pătrate, iar cele două rețele sînt decalate una față de alta astfel încît nodurile uneia corespund cu centrele pătratelor celei de a doua. Dacă se consideră barele structurii drept muchiile unor volume, se constată că aceste volume sînt numai tetraedre (T) și semioctaedre (1/2 O), iar structura definește o echipartiție a volumului general avînd ca modul repetitiv grupul (1/2 O+T). Alegînd pasul structurii (distanța între noduri) de 2,00 m, a rezultat o înălțime $h=2 \cdot \sqrt{2}/2=1{,}41$ m și frecvența 12 (numărul de intervale pe o latură). Prin adoptarea modului (1/2 O+T) toată structura s-a realizat cu bare de aceeași lungime, unghiurile dintre ele fiind de 60° sau 90°.

Considerații estetice și de montaj au dus la rezemarea structurii în nodurile feței superioare. În urma unei analize comparative s-a ajuns la concluzia că rezemarea în toate nodurile de contur nu este justificată, așa că reazemele s-au dispus la 3 intervale (6,00 m).

Poziția nodurilor de reazem corespunde stîlpilor de beton armat, astfel încît grinzile de contur nu sînt încărcate de structura metalică, ele servind numai la formarea cadrelor de contur și la prinderea cornișei prefabricate. Fixarea structurii în plan orizontal se obține prin împiedicarea deplasărilor în lungul conturului nodurilor din mijlocul laturilor, evitînd prin această soluție eforturile care ar putea apare datorită diferențelor de temperatură între structura metalică și cea de beton armat.

Sistemul constructiv folosit pentru realizarea structurii se caracterizează prin utilizarea unor piramide prefabricate, cu baza pătrată (semioctaedri), ca element constitutiv (vezi fișele tehnice). O astfel de piramidă este formată dintr-un cadru superior realizat din corniere cu aripi inegale și din diagonale de țeavă rotundă care se întîlnesc pe nodul sferic al tălpii inferioare. Asamblarea elementelor se face prin sudură. Conectorul sferic se obține din două emisfere de tablă ambutisate la cald, sudate între ele pe diametrul din planul orizontal al nodului, împreună cu o diafragmă inelară. Rețeaua superioară a structurii este constituită din cadrele piramidelor asamblate prin sudare pe gusee spațiale avînd forma unor cruci, iar rețeaua inferioară din țevi rotunde sudate pe noduri sferice. Introducerea guseelor între cornierele cadrelor superioare ale piramidelor permite prelucrarea eventualelor inexactități de execuție.

Pe lîngă avantajele de montaj, adoptarea sistemului constructiv cu fața superioară din corniere a permis rezolvarea foarte simplă a tavanului fonoabsorbant și a învelitorii. Învelitoarea este realizată din tablă cutată ROMCOR 37-A1 așezată pe pane din profile, pentru a se obține pantele de scurgere.

Dimensionarea elementelor structurale s-a făcut pe baza unei analize complecte a eforturilor, prin calcul automatizat, cu

---

* Interiorul aulei la pag. 33. Detalii la „Fișe tehnice".

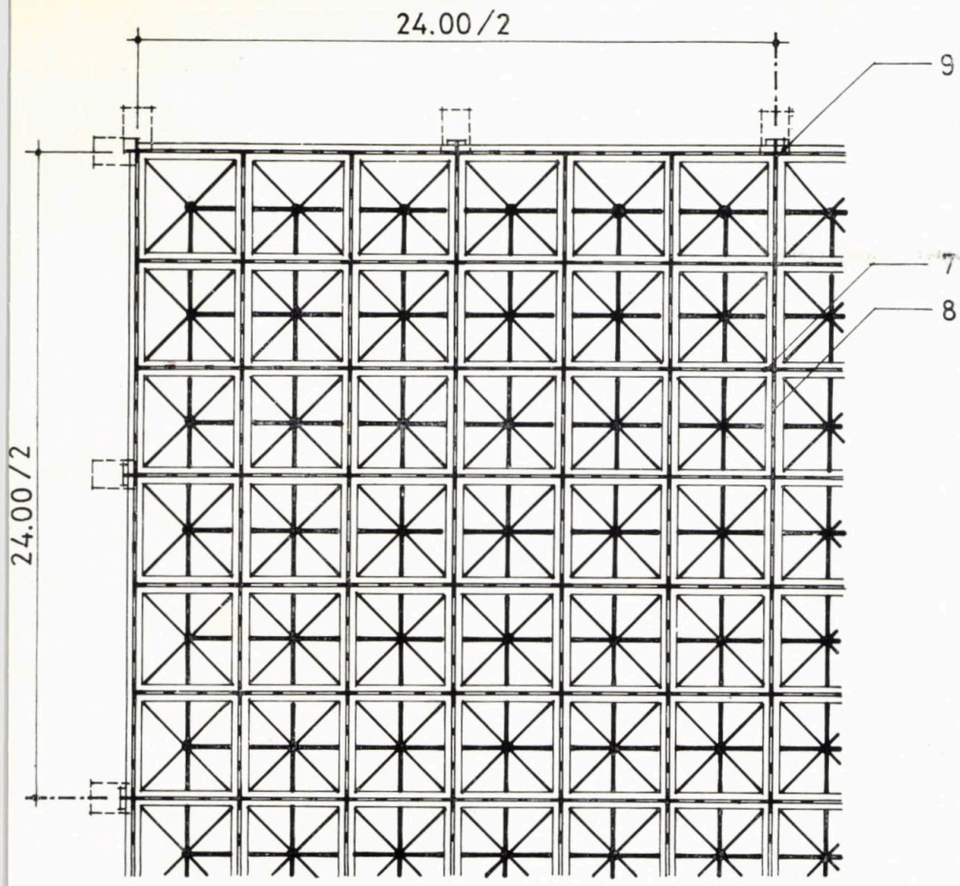

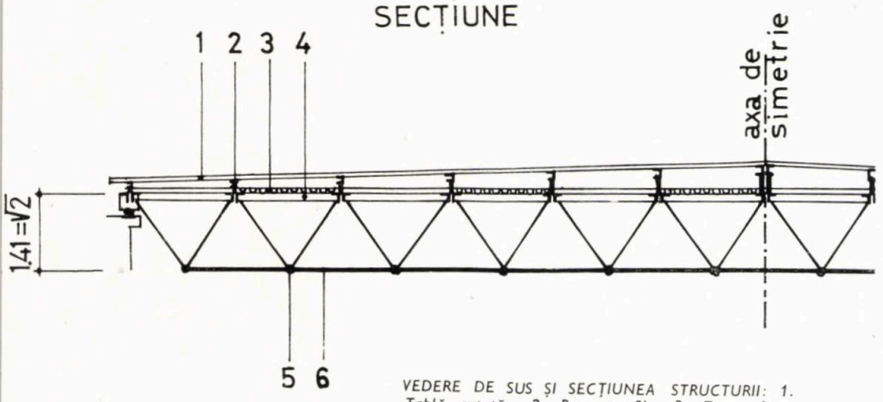

VEDERE DE SUS ȘI SECȚIUNEA STRUCTURII: 1. Tablă cutată — 2. Pane profil — 3. Tavan fonoabsorbant — 4. Cadru superior din corniere — 5. Conector sferic — 6. Bare în rețeaua inferioară — 7. Element cruciform de solidarizare — 8. Solidcrizare corniere — 9. Aparat reazem.

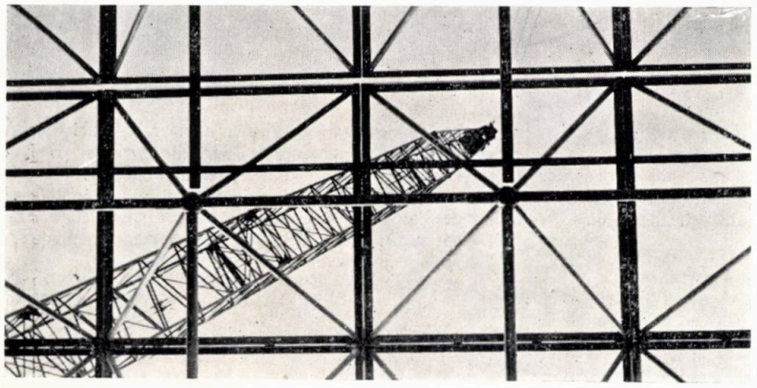

ajutorul unui sistem de programe specializat pentru analiza structurilor spațiale planare, cu generarea automată a caracteristicilor structurii.

Sistemul de programe ASTRAS (Analiza structurilor articulate spațiate) a fost realizat de autorul acestui articol și este catalogat în biblioteca de programe a Centrului de calcul al Institutului de fizică atomică. Analiza sub încărcarea cu sarcini verticale a durat un minut.

În vederea stabilirii dimensiunilor nodurilor și a definitivării detaliilor de sudare a barelor pe nod s-au executat zece probe care au fost încercate la tracțiune. Încărcarea totală pe structură a fost considerată de 250 kg/m², din care 155 kg/m² a reprezentat încărcarea cu zăpadă, evaluată pe baza căderilor de zăpadă din ultimii douăzeci de ani. Consumul de oțel în structură rezultat este de 29,2 kg/m², utilizîndu-se OLT 45 în țevi și OL 37 în corniere. Au fost folosite trei familii de bare avînd aceleași dimensiuni exterioare (țevi ⌀ 50 X2,5÷6, ⌀ 76 X3÷6 și corniere 65 X X80 X6÷8).

Elementele prefabricate piramidale au fost uzinate pe același șablon și au fost transportate pe șantier împachetate unul într-altul, în grupuri de cîte 12. Asamblarea la sol s-a făcut pe o platformă din șine CF lîngă aulă, sudarea definitivă executîndu-se după asamblarea și fixarea provizorie a elementelor între ele.

Deși capacitatea și dimensiunile macaralei folosite pentru montajul în poziție ar fi permis ridicarea întregii structuri (13 t) deodată, condiții legate de poziționarea macaralei în raport cu construcțiile înconjurătoare și platforma de montaj au dus la montarea structurii în două bucăți. Cea mai mare a avut dimensiunile de 14,00 X X24,00 m și greutatea de cca 11 tone. Cele două bucăți au fost așezate pe reazeme și potrivite, iar sudarea definitivă între ele s-a făcut de pe o platformă locală agățată de structură.

După așezarea tablei învelitorii, structura a fost încărcată cu calupuri înlocuitoare de cărămidă pînă la 200 kg/m², simulînd greutatea izolațiilor și a încărcării cu zăpadă. Încărcarea s-a realizat în cinci trepte, dintre care două nesimetrice, iar descărcarea în trei trepte. În fiecare treaptă s-au măsurat deplasările verticale în cca 100 de puncte și eforturile în unele bare. Rezultatele măsurătorilor au confirmat ipotezele calculului, fiind, în general, cu cca 15% mai mici decît valorile calculate.

Încheind prezentarea acestei lucrări, țin să mulțumesc profesorului ing. Andrei Caracostea pentru sfaturile și îndrumările acordate atît în timpul proiectării, cît și al execuției.

Acoperirea aulei Institutului de fizică cu o structură spațială planară este o dovadă a eficienței acestui sistem structural și a posibilităților sale de adaptare pentru diverse programe de arhitectură. Robustețea marilor suprafețe de cărămidă din interior, pune în valoare, prin contrast, eleganța și suplețea structurii adoptate.

Ing. IULIAN DUMITRESCU

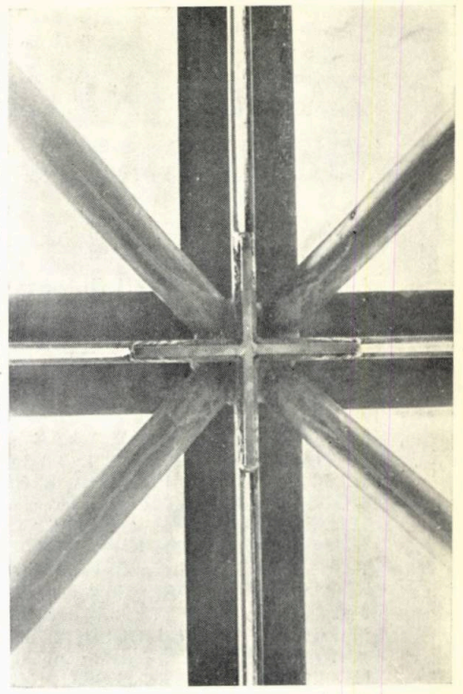

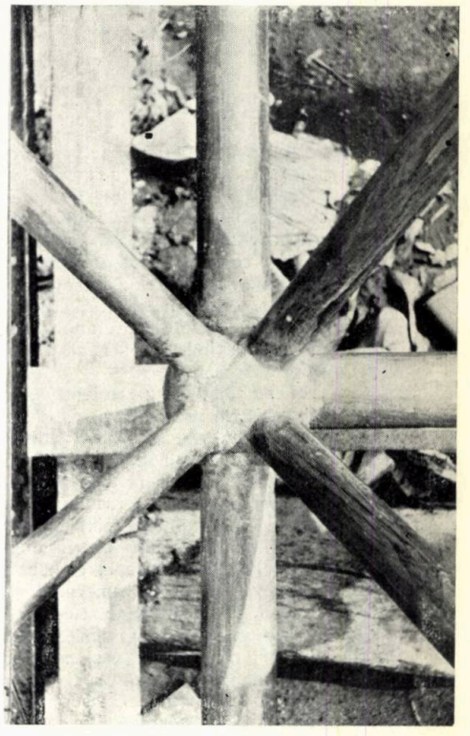

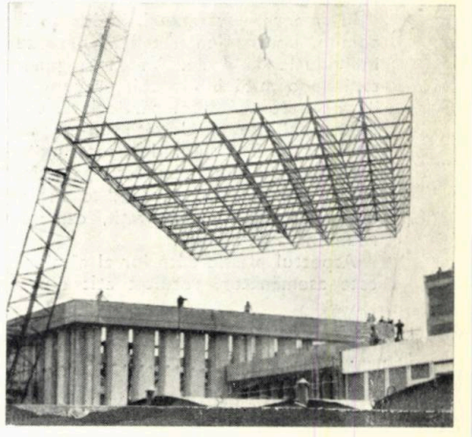

ZONA REZIDENȚIALĂ ȘI ECHIPAREA GENERALĂ A ANSAMBLULUI

COLECTIV DE PROIECTARE

ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE: arhitecții **CONSTANTIN FRUMUZACHE** și **NICOLAE VLĂDESCU** (autori)

A. TOMA, C. GRIGORE, C. SUCU, D. IACOB, V. NEGOESCU (coautori)

REZISTENȚA: inginerii **D. LAZĂR, D. BADEA, T. STOIAN, F. CATANĂ, I. TARȚA;** INSTALAȚII ELECTRICE: inginerii **D. TIPA, R. PUHA, GH. NEGOESCU, A. BĂILESCU** (consilier); INSTALAȚII TEHNICO-SANITARE: inginerii **P. VASILESCU, Gr. DUMITRESCU, CR. CÎMPEANU, C. ȚĂRANU, T. PINTEA** (consilier), **G. ZAHARIA, F. ONOIU;** REȚELE EXTERIOARE: inginerii **S. TOADER, R. MACOVEI;** DRUMURI ȘI SPAȚII VERZI: inginerii **T. MOARCĂȘ, F. TEODOSIU;** MOBILIER: arhitecții **V. ABRAHAM, O. DIMITRIU;** DOCUMENTAȚIE ECONOMICĂ: ec. **M. POPESCU, X. STAIN, GH. PANAIT**

Spații de cazare

Această categorie funcțională a reprezentat pentru proiectare adoptarea unor soluții specifice fiecărui tip de ocupanți. Au rezultat, astfel următoarele:

1. Un internat pentru 300 elevi, rezolvat cu P+4 niveluri, prevăzut cu 6 paturi într-o cameră. Grupurile sanitare sînt comune, la capătul coridorului. La parter este prevăzut un punct sanitar cu izolare. Un aspect particular l-a constituit faptul că trebuia găsită o soluție care să asigure posibilitatea unor intrări separate băieți-fete, permițînd în același timp redistribuirea grupurilor sanitare.

2. Trei cămine pentru studenți și un cămin pentru cursanți veniți la specializare, rezolvate pe P+3 niveluri, cu o capacitate totală de 1 008 locuri. La acest tip de cazare, făcîndu-se minuțioase analize ale soluțiilor utilizate în mod curent în sistemul de învățămînt, cu reflectarea complexă a tuturor parametrilor economici înscriși în situațiile de plată, precum și a efectelor conceptului de cazare în funcțiune pe plan educativ și administrativ, s-a ajuns la concluzia adoptării unei celule cu trei paturi în cameră, prevăzute la fiecare două celule (echivalentul unui modul constructiv) cu un vestibul comun și un grup sanitar propriu, structurat astfel: o cameră de baie (duș) cu lavabou, un cabinet de toaletă independent și un al doilea lavabou plasat într-o nișă a vestibulului. Deasupra intrării în vestibul s-a prevăzut o poliță amplă pentru depozitarea valizelor.

În camere, păstrarea hainelor se face într-un dulap comun, pentru lenjerie fiind prevăzute dulapuri mici individuale cu cheie. Ambianța generală este completată de o mică bibliotecă, precum și de corpurile de iluminat de o factură particulară, creație a atelierului de specialitate al Unității de producție auxiliară de la Pipera a Trustului de construcții « Carpați ».

Cele patru cămine au fost legate cîte două prin cîteva spații comune, în principal o încăpere cu funcțiuni multiple: sală de meditații, cameră comună pentru reuniuni, lectură etc.

Aspectul plastic exterior al căminelor și internatului este asemănător, rezultat atît din structura funcțională interioară, cît și din specificul elementelor statice: cele verticale sînt pereți de beton armat, turnați în cofraje metalice plane încălzite, iar cele orizontale sînt predale acoperind un modul constructiv de 6 × ×6 m.

La cămine, peretele median din modulul constructiv este realizat din fîșii din b.c.a. finisate cu strop de vinarom colorat, aplicat de altfel în întreaga cameră. Pardoselile sînt din P.V.C..

3. O unitate de cazare tip hotel pentru nefamiliști, la care s-au prevăzut și 16 apartamente pentru oaspeții Centrului Național de Fizică.

Celula de cazare a fost astfel studiată încît, bazată pe un modul constructiv similar celui de la cămine, să permită, în funcție de necesitățile de conjunctură, următoarele utilizări:

— cameră comună cu trei paturi;
— camere separate cu unul sau două paturi;
— mic apartament cu unul sau două paturi.

Toate camerele sînt prevăzute cu balcoane. Fiecare modul are un grup sanitar prevăzut cu duș, lavabou și WC. La apartamente, în loc de duș este prevăzută cadă; opt dintre ele beneficiază și de o chicinetă.

Finisajul pereților este tot strop de vinarom, pardoseala avînd moizotex, un produs nou al industriei materialelor de construcții (mochetă termo și fonoizolantă pe suport textil). La parterul și subsolul clădirii se află unități de alimentație publică și o unitate « Igiena ».

4. Tot pentru cazare au fost executate șapte blocuri P+3 cu apartamente de două, trei și patru camere, cu boxe la subsol și spălătorie la ultimul nivel. Fiecare apartament este prevăzut cu loggie. Tehnologia de execuție este identică cu cea a căminelor.

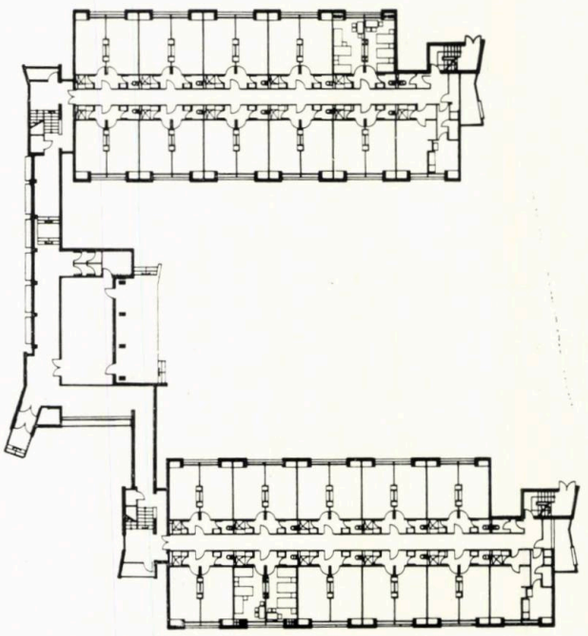

PLAN NIVEL CURENT CĂMINE

Spații de comerț

Pentru asigurarea necesităților celor peste 5 000 de « locuitori » ai platformei în această primă etapă și a locuitorilor comunei Măgurele, s-a creat un magazin general al IJECOOP — Ilfov. Concepția adoptată pentru soluționarea indicației date de a avea totul la parter și într-un spațiu unic ne-a condus la renunțarea la tramele clasice de spații comerciale.

Pentru a asigura condiții funcționale cît mai bune s-a considerat necesar a se soluționa următoarele:

— flexibilitate interioară maximă prin folosirea prefabricatelor de catalog — grinzi T — rezemate pe stîlpi perimetrali turnați în cofraje metalice modulate ;

— asigurarea unui iluminat natural optim prin vitrarea perimetrală la nivelul pietonilor și a plafonului prin supraluminile rezultate între grinzile « T »;

— asigurarea unui nivel constant de iluminare naturală, îndepărtînd consecințele nefavorabile ale razelor de soare direct în vitrine sau în magazin, pe mărfuri, prin prevederea unui portic, eliminîndu-se astfel, necesitatea perdelelor antisolare;

— asigurarea unei ventilații transversale la nivelul plafonului pe timp de vară;

— realizarea unui contact direct între omul de pe stradă și marfă, prin înlăturarea, practic, a barierei pe care uneori o constituie vitrina;

— asigurarea unei circulații protejate pentru cumpărători, în condițiile climatologice specifice Bărăganului (arșiță, vînt, ploi etc.);

— crearea unui ambient favorabil pe timpul verii, în special prin agrementarea principalei circulații cu o oglindă de apă;

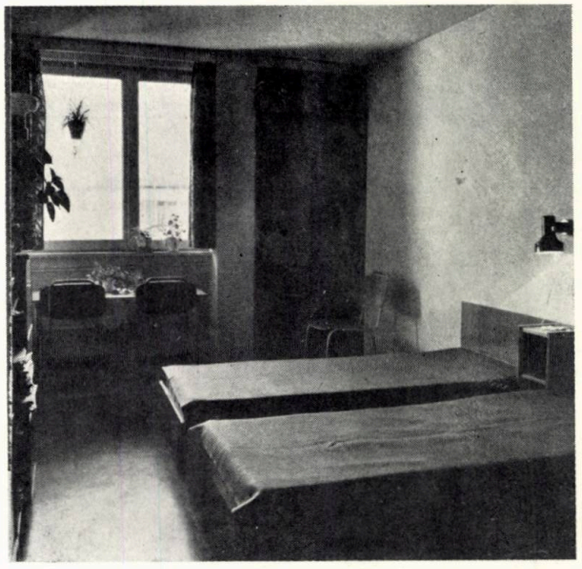

— prevederea, pentru public, a unor legături directe către funcțiunile colaterale, ca alimentație publică, diferite prestări de servicii și utilizări zilnice.

Suprafața de vînzare a magazinului este de 700 m² avînd depozitele la subsol, separate pe specific de mărfuri. Aprovizionarea este asigurată printr-o curte de

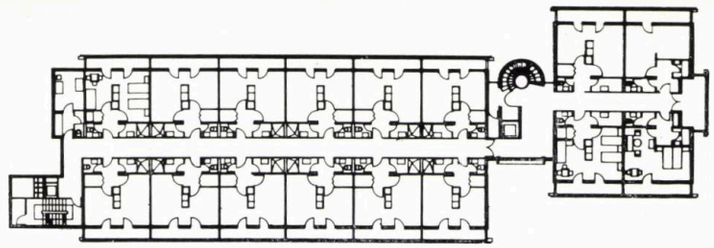

PLAN ETAJ — HOTEL

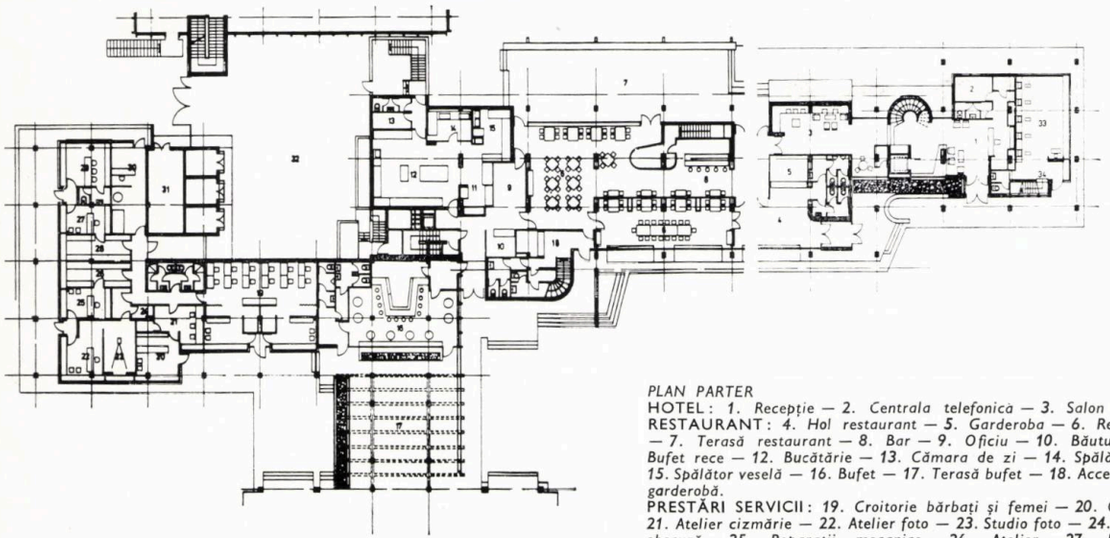

PLAN PARTER
HOTEL: *1. Recepție — 2. Centrala telefonică — 3. Salon*
RESTAURANT: *4. Hol restaurant — 5. Garderoba — 6. Restaurant — 7. Terasă restaurant — 8. Bar — 9. Oficiu — 10. Băuturi — 11. Bufet rece — 12. Bucătărie — 13. Cămara de zi — 14. Spălător vase 15. Spălător veselă — 16. Bufet — 17. Terasă bufet — 18. Acces cramă-garderobă.*
PRESTĂRI SERVICII: *19. Croitorie bărbați și femei — 20. Cizmărie 21. Atelier cizmărie — 22. Atelier foto — 23. Studio foto — 24. Camera obscură — 25. Reparații mecanice — 26. Atelier — 27. Reparații radio — TV — 28. Atelier — 29. Birou administrație — întreținere — 30. Sifonerie — 31. Post transformare — 32. Curte serviciu — 33. Frizerie —34. Acces salon coafură*

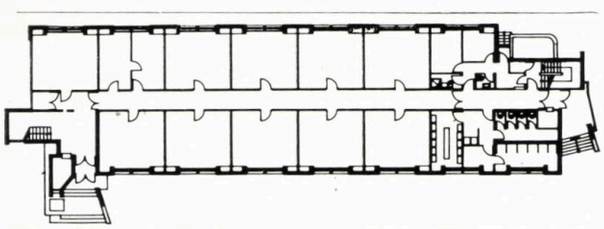

PLAN PARTER INTERNAT

serviciu, al cărei acces s-a urmărit să fie o prezență minoră în cadrul ansamblului.

Alimentația publică

Dată fiind varietatea foarte mare de consumatori, au apărut necesare tipuri diferite de unități: cantină, restaurant, bufet, cramă, bar de zi și cofetărie. Repartizarea acestora s-a făcut ținîndu-se seama de necesitatea de a fi în contact direct cu categoria specifică de consumatori, ceea ce a impus o dispersare a lor, în același timp însă respectîndu-se și principiul comasării anexelor de preparare și depozitare, grupate la o singură curte de serviciu.

Apreciind că barul și cofetăria sînt de frecvență întîmplătoare, că ele sînt mai legate de zona de acces în incinta I.F.A. și de stația terminus de autobuze, că nu sînt strîns condiționate de anume depozite sau spații de preparare, s-a considerat că acestea pot fi plasate separat.

Toate celelalte unități au fost grupate astfel:

● *Cantina*, amplasată în zona căminelor de studenți și a internatului, prepară masa pentru:

— 1 000 studenți și elevi;

— 500 personal I.F.A.;

— 500 porții servite acasă printr-un oficiu de tip « Gospodina ».

Cele 1 500 de porții se servesc în trei serii prin intermediul a două grupuri de linii: una cu meniu la alegere, pentru personalul I.F.A. și două cu meniuri fixe, pentru elevi și studenți.

Spațiile de consumație sînt distribuite astfel încît, deși amplasate într-o hală unică în comun cu bucătăria, prin dispunerea lor în « L », la articulația căruia se găsește o sală mai mică, dau sentimentul unei anume intimități.

Sala mică are rolul de spațiu compensator pentru una sau cealaltă dintre săli, în caz de aglomerație, sau permite, atunci cînd este cazul, organizarea unor întîlniri cu caracter special.

Pentru favorizarea unei atmosfere mai intime, mobilierul a fost conceput în așa fel încît să se creeze alveole mici în cadrul sălii, acestea avînd, în același timp, și funcțiunea de atenuare a zgomotului, sălile nefiind tratate acustic.

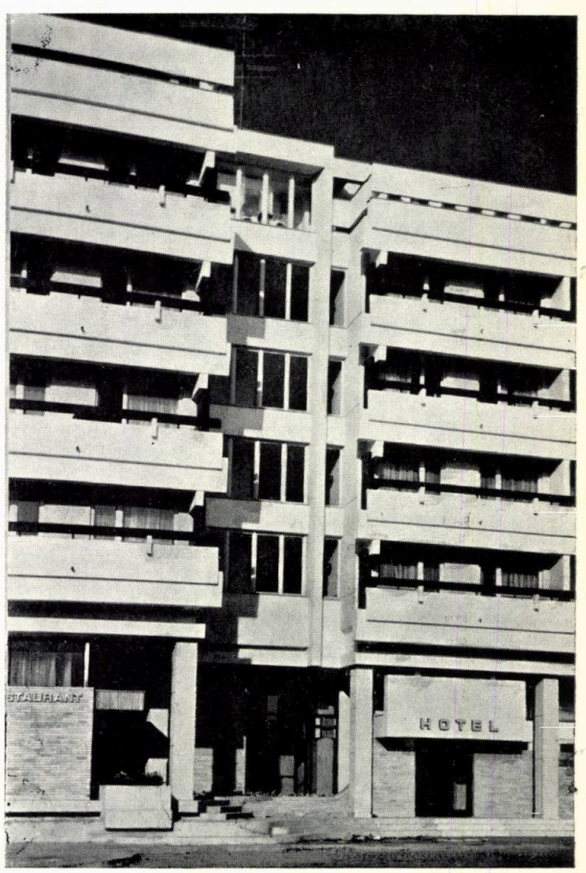

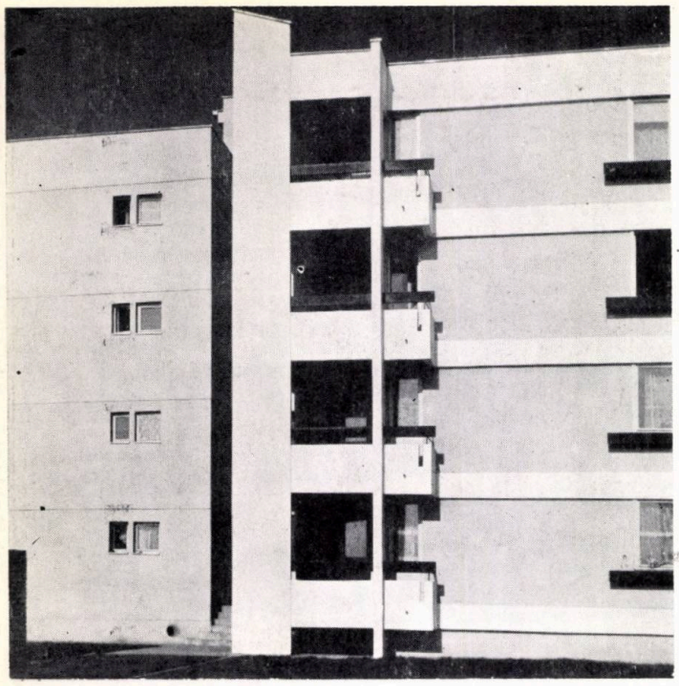

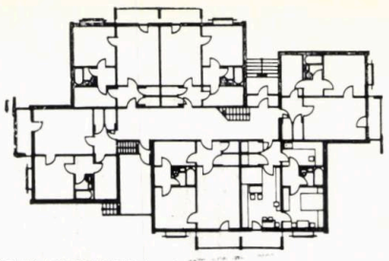

PLAN PARTER LOCUINȚE L_1, L_2, L_3

PLAN PARTER LOCUINȚE M_1, M_2, M_3

Spațiul bucătăriei, direct perceptibil din sălile de consumație, este delimitat printr-o barieră optică ce coboară din plafon, realizată dintr-un modul complex de instalații care asigură ventilația mecanică, trecerea unor conducte pentru scurgerea apelor de ploaie, pozarea conductorilor electrici, fiind în același timp și corp de iluminat al zonei liniilor de autoservire, precum și mască pentru difuzoare.

La demisol se găsesc grupuri sanitare, pentru care se coboară o jumătate de nivel de la intrare, precum și depozitele de alimente (inclusiv cele ale restaurantului din hotel), preparările, vestiarele personalului și centrala de ventilație.

Din punct de vedere constructiv, cantina a fost concepută pe o structură aproape identică cu cea a magazinului: grinzi T în zona de miez în care este plasată bucătăria și care astfel poate fi ventilată transversal, la nivelul plafonului și predale pe stîlpi de beton armat turnați în cofraje metalice, în zonele perimetrale.

● *Restaurantul*, conceput a deservi hotelul prin legături funcționale clasice (hol recepție hotel, salon hotel, bar de zi) are asigurată și o intrare din exterior.

Sălile de consumație, gîndite ca spații fragmentate pentru a asigura un cadru intim, cît mai agreabil, pot funcționa fie în comun, fie cu circuite speciale în anumite ocazii. Una din sălile de consumație se prelungește cu o terasă amplasată pe latura de nord, astfel încît în timpul verii să beneficieze de umbră.

● *Crama și bufetul*. Amplasată la subsolul restaurantului, crama este rezolvată în intenția obținerii unei atmosfere tradiționale atît ca decorație interioară, cît și ca mobilier. Ea este prevăzută cu garderobă și grupuri sanitare proprii. Preparările și depozitele sînt comune cu ale restaurantului.

De aceeași bucătărie beneficiază și bufetul, a cărui prezență însă se remarcă numai dinspre zona de locuințe și magazin, fără a participa la piața microcentrului. Servirea consumatorilor se poate face direct la tejghea (care are o formă specială pentru a-i mări frontul), la mese, în picioare, sau, în anotimpul frumos, pe o terasă pergolată ce constituie articulația hotelului cu magazinul.

Prestările de servicii

Aceste funcțiuni sînt distribuite în plan către zona de locuințe. Ele au unități de croitorie, cizmărie, laborator foto, atelier de reparații radio, televizoare, articole de menaj și o sifonerie.

Pentru personalul tuturor acestor unități s-a asigurat un acces comun, cu grup sanitar propriu.

Au mai fost prevăzute un complex « Igiena » (frizerie și coafură) la intrarea în hotel, un oficiu poștal, o farmacie și un dispensar cu cabinete speciale, separat pentru adulți și separat pentru copii, grupare care completează gama de servicii asigurate în această primă etapă de construcții.

Toate aceste unități sînt executate cu tehnologia de care am mai amintit: predale prefabricate rezemate pe stîlpi turnați în cofraje metalice reglabile.

★

Întreagă această lucrare reprezintă un început de idee, un nucleu al unei concepții pe care s-au străduit, cu pasiune, s-o facă viabilă toți cei care au concurat, cu gîndul sau cu fapta, la realizarea ei. Beneficiari, proiectanți și constructori s-au angrenat într-un efort de cercetare aplicativă, cu rezultate imediate. Sîntem astăzi în fața unei concretizări a ideii de integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția, iar ca profesioniști încercăm sentimentul de satisfacție a împlinirii gîndurilor noastre, transformate din bune intenții, marcate nu o dată de îndoieli, în confirmări ale unui moment, pe care dorim ca timpul să-l ateste ca certitudine.

Arh. NICOLAE VLĂDESCU

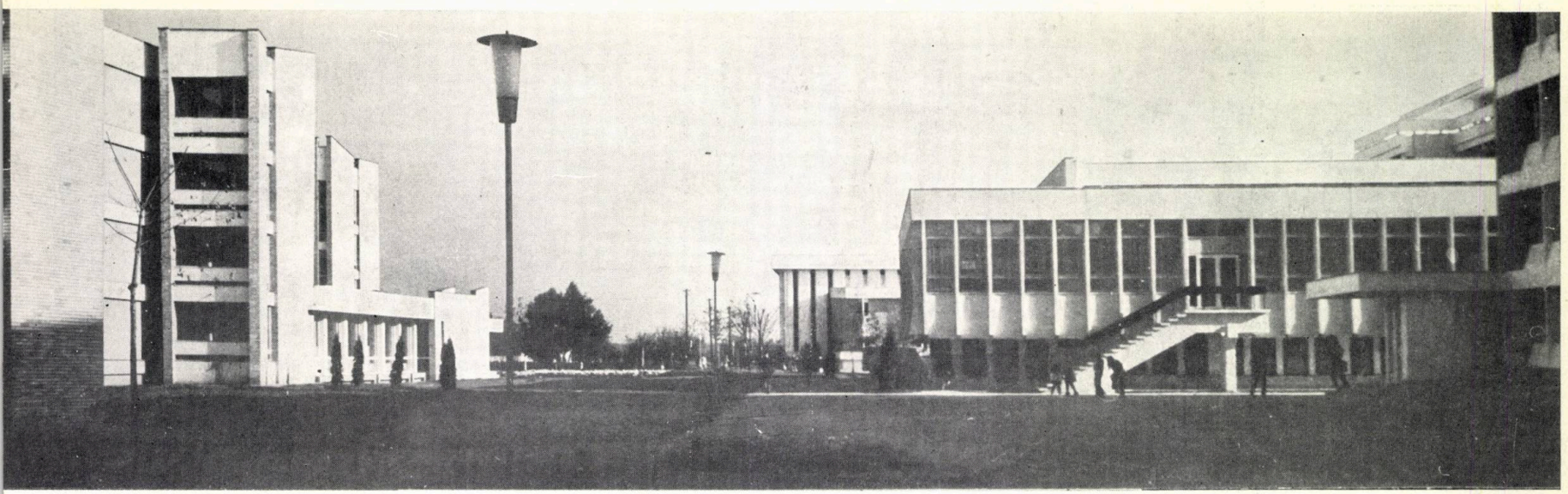

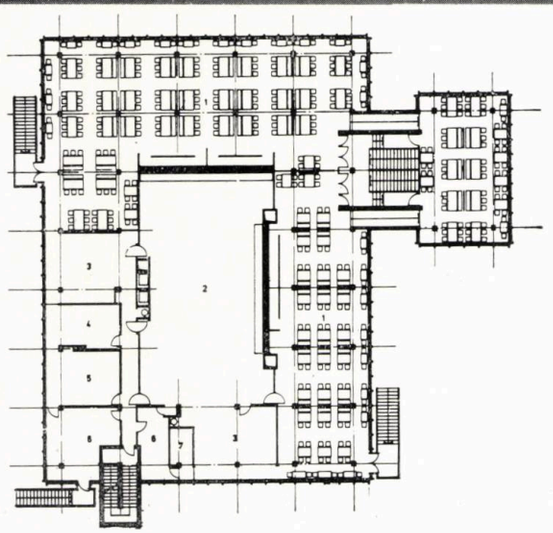

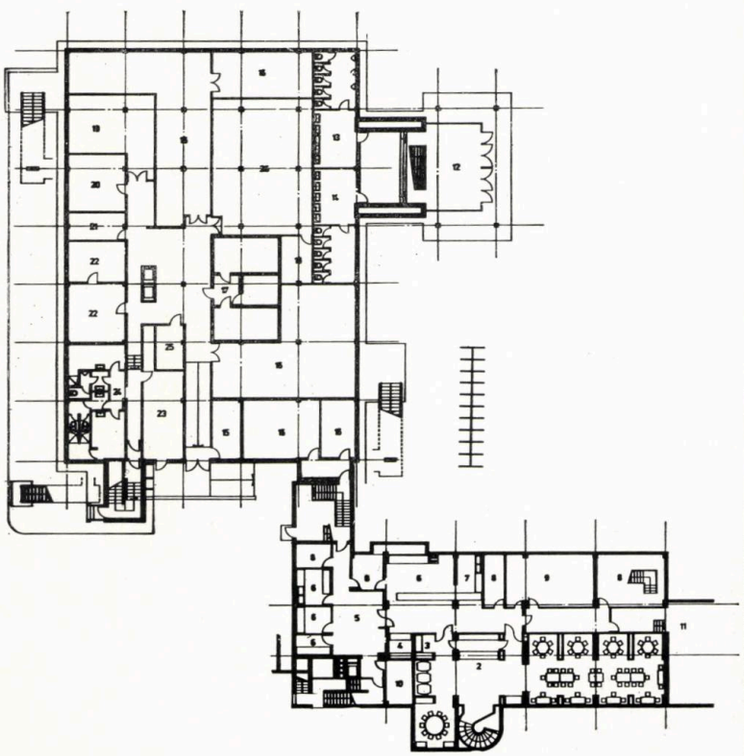

PLAN PARTER

CANTINA: *1. Sala de mese — 2. Bucătărie — 3. Spălător veselă — 4. Spălător vase — 5. Bucătărie rece — 6. Bucătar șef — 7. Cămară de zi — 8. Gospodina*

PLAN SUBSOL

CRAMA: *1. Crama — 2. Bar — 3. Grătar — 4. Băuturi — 5. Oficiu 6. Preparare cramă — 7. Spălător — 8. Depozite — 9. Centrală ventilație — 10. Tablou electric — 11. Subsol tehnic*

CANTINA: *12. Vestibul — 13. Grup sanitar bărbați — 14. Grup sanitar femei — 15. Recepție — 16. Depozite — 17. Camere frigorifice — 18. Agregate frigorifice — 19. Preparare legume — 20. Preparare carne — 21. Preparare pește — 22. Patiserie — 23. Cameră deșeuri — 24. Grup vestiare — 25. Tablou electric — 26. Centrală ventilație*

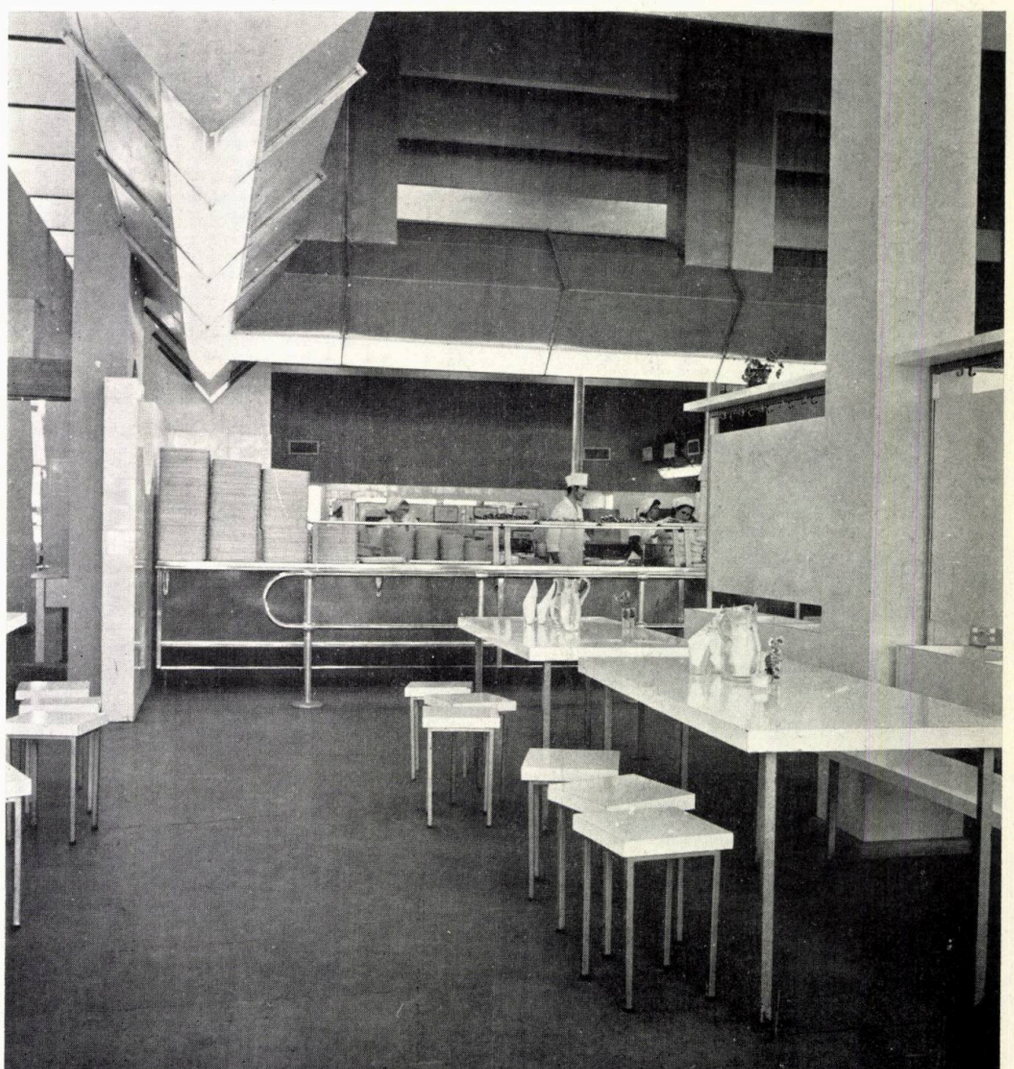

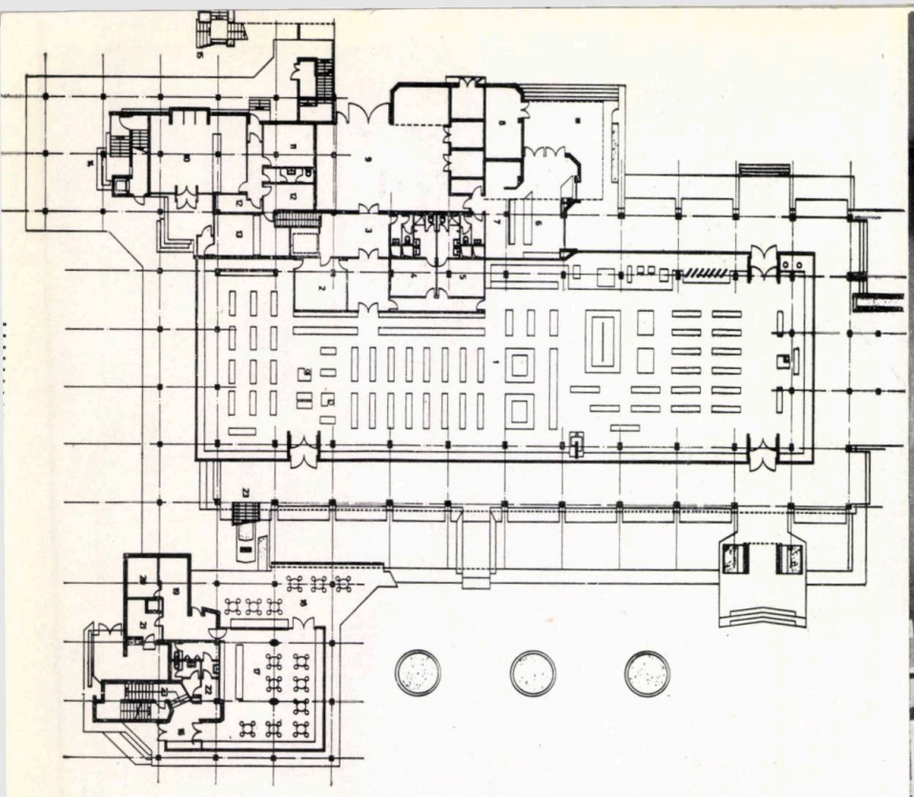

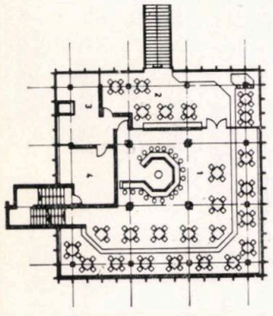

PLAN PARTER

COMPLEX COMERCIAL: *1. Magazin — 2. Depozit — 3. Recepție-primire — 4. Vestiare bărbați — 5. Vestiare femei — 6. Legume-fructe — 7. Spații depozitare — 8. Post transformare — 9. Curte serviciu*

OFICIU PTTR: *10. Oficiu PTTR — 11. Diriginte — 12. Depozite — 13. Mesagerie — 14. Acces farmacie — 15. Acces dispensar*

COFETĂRIE: *16. Vestibul — 17. —Cofetărie — 18. Terasă — 19. Preparări — 20. Depozit — 21. Acces serviciu — 22. Grupuri sanitare — 23. Scara acces bar*

PLAN ETAJ

BAR: *1. Sala bar — 2. Terasă — 3. Preparări — 4. Centrala ventilație*

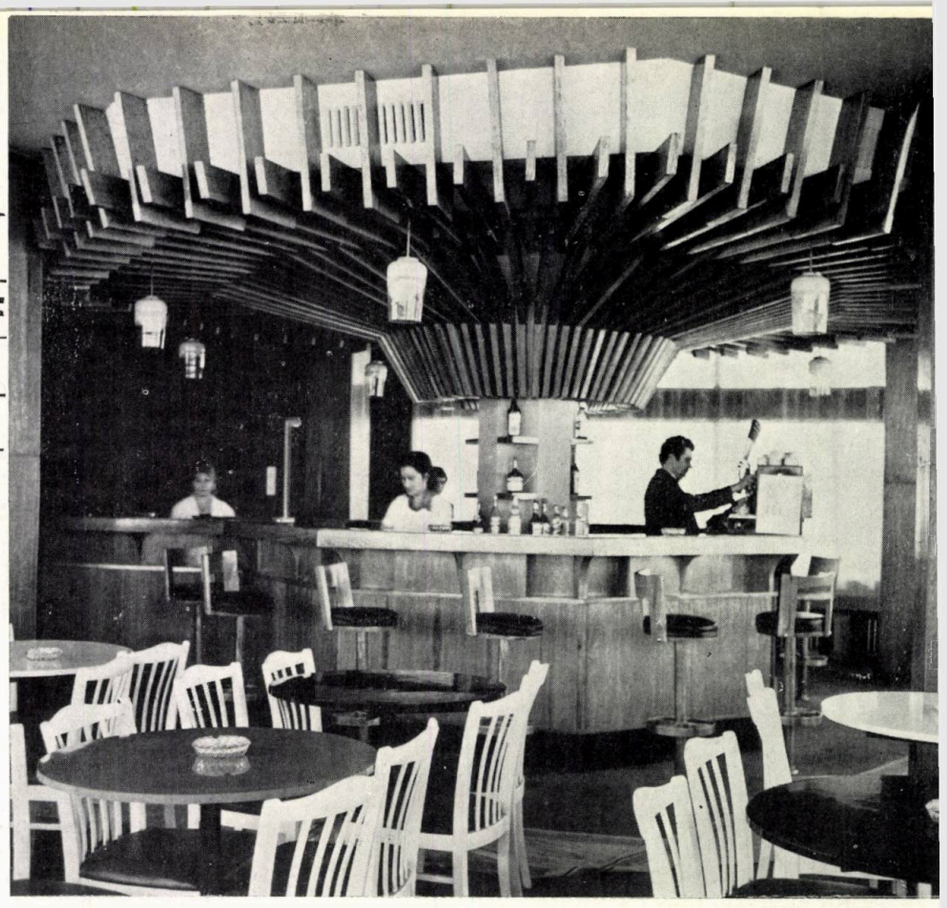

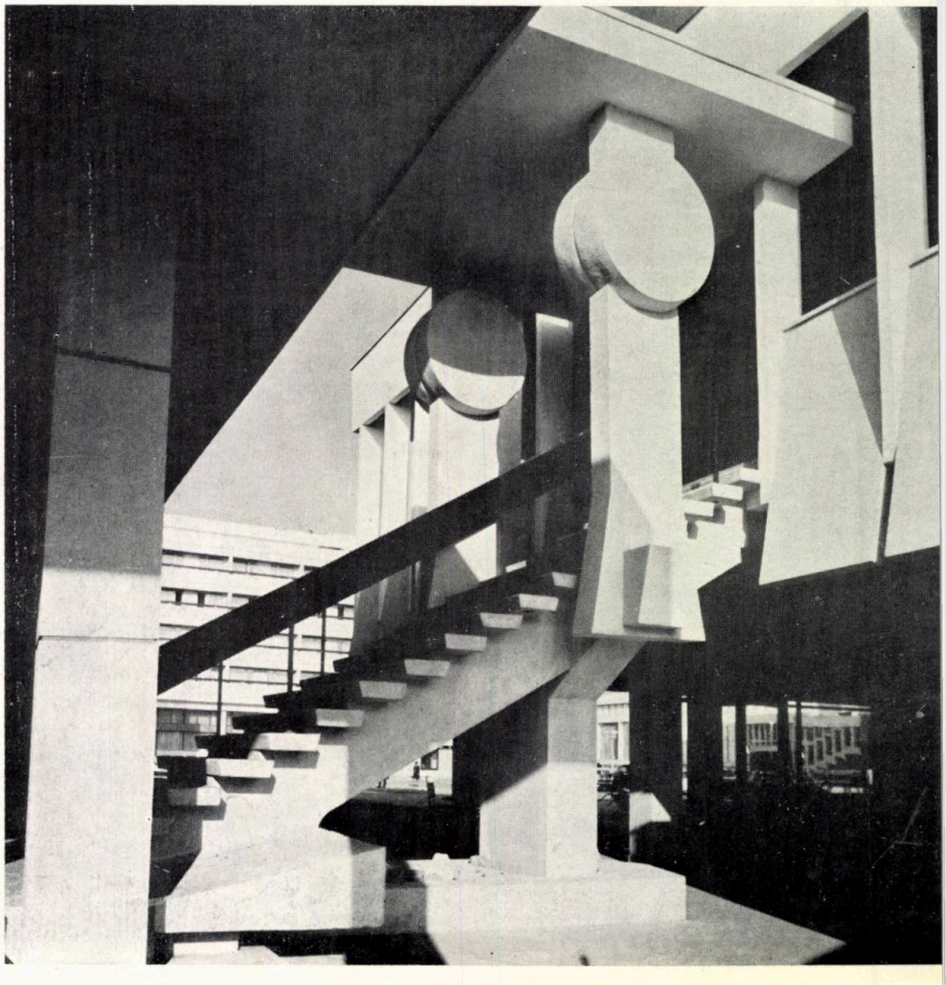

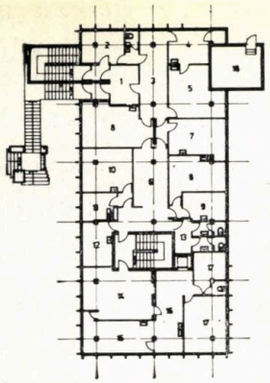

PLAN ETAJ
DISPENSAR — FARMACIE: *1. Vestibul — 2. Izolare copii — 3. Așteptare copii — 5. Pregătire — 5. Cabinet consultații — 6. Așteptare adulți — 7. Stomatologie — 8. Cabinete consultații — 9. Recoltări — 10. Laborator — 11. Cameră sterilizări — 12. Felcer — 13. Grupuri sanitare — 15. Oficină — 15. Receptura — 16. Laborator farmacie — 17. Depozite — 18. Cameră mașini*

Dezbatere

Conf. dr. arh. TĂNĂSESCU AURELIAN
Conf. dr. ing. SAVA ION

SIMULAREA AUTOMATĂ A UNOR SUPRAFEȚE ARHITECTURALE

Lucrarea conține cîteva exemple de utilizare a calculatoarelor la simularea unor suprafețe de largă utilizare în arhitectură; suprafețele riglate. Rezultatele obținute întrevăd posibilitatea asistării chiar și a desenelor artistice de către computer.

Automatizarea proceselor de orice natură este un proces ireversibil. Mijloacele moderne capabile să înlocuiască munca omului își dovedesc utilitatea în toate domeniile de activitate. Chiar în profesii cum ar fi creațiile artistice unde realizările depind într-o măsură accentuată de aptitudinile naturale ale individului, cibernetizarea poate să-și spună cuvîntul. Din această cauză posibilitățile grafice ale calculatoarelor încă mai constituie un subiect de fascinație pentru mulți arhitecți sau artiști ai penelului. Că acesta este un subiect general nu este surprinzător din moment ce un volum mare din munca atelierelor de proiectare este grafică într-o formă sau alta. Utilizarea tuburilor cu afișare catodică controlate de calculatoarele electronice permite să se întrezărească o dezvoltare a graficii acestor echipamente în arhitectură, inginerie, și de ce nu, în artele grafice.

În prezent sînt cunoscute numeroase tipuri, mai mult sau mai puțin avansate, de aplicații grafice ale calculatoarelor; în desenarea unor schițe, în filme de desen animat, în alergări simulate, în selectări de perspective ale volumelor arhitecturale etc., deja realizate, dintre care unele pe scară mare.

În această lucrare vor fi prezentate cîteva simulări ale unor suprafețe de largă utilizare în arhitectură sau considerate ca modele artistice, simulări care își au geneza în compunerea unor mișcări oscilatorii derivate din modele matematice corespunzătoare.

De exemplu dacă se consideră modelul matematic al vibrațiilor libere al sistemelor disipative

$$\ddot{x} + 2h\dot{x} + \omega^2 x = 0$$

soluția are forma

$$x = e^{-ht}(B_1 \sin\omega t + C_1 \cos\omega t) \qquad (1)$$

Schimbînd variabila dependentă x prin y și admițînd alte condiții inițiale soluția are forma

$$y = e^{-ht}(D_1 \sin\omega t + E_1 \cos\omega t) \qquad (2)$$

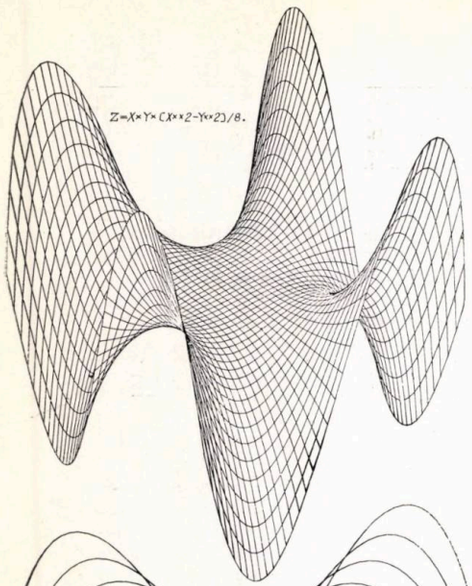

Însumînd două soluții de forma (1) pentru condiții inițiale diferite și procedînd la fel și cu două soluții de forma (2) se obține

$$x = e^{-h_1 t}B_1 \sin\omega_1 t + e^{-h_2 t}B_2 \sin\omega_2 t + e^{-h_1 t}C_1 \cos\omega_1 t + e^{-h_2 t}C_2 \cos\omega_2 t \quad (3)$$

$$y = e^{-h_1 t}D_1 \sin\omega_1 t + e^{-h_2 t}D_2 \sin\omega_2 t + e^{-h_1 t}E_1 \cos\omega_1 t + e^{-h_2 t}E_2 \cos\omega_2 t$$

În continuare se va prezenta programul de calcul și trasare împreună cu rezultatele obținute pentru diferite valori ale constantelor din modelul matematic (3).

a. **Notații.**

Admițînd următoarele notații pentru programul de calcul

$h_1 = A_1$, $h_2 = A_2$, $t = T$, $\omega_1 = F_1$, $\omega_2 = F_2$

și grupînd convenabil relațiile (3) se obține

R1 = 100xEXP(−A1x.01xT)
R2 = 100xEXP(−A2x.01xT)
S1 = R1xSIN(F1xT)
S2 = R2xSIN(F2xT)
T1 = R1xCOS(F1xT)
T2 = R2xCOS(F2xT)
X = 511. + B1xS1 + B2xS2 + C1xT1 + + C2xT2
Y = 511. + D1xS1 + D2xS2 + E1xT1 + E2xT2

Pentru diferite valori ale constantelor A_i, B_i, C_i, D_i, E_i, F_i ($i = 1,2$) succesiunea punctelor (X, Y) creează imaginea unor suprafețe riglate, teoretic foarte greu de realizat iar practic imposibil prin metodele cunoscute.

b. **Ordinea de introducere a datelor.**

Ai, Bi, Ci, Di, Ei, Fi ($i = 1,2$)

c. **Informația extrasă la ieșire.**

Reprezentarea grafică a rezultatelor compunerii mișcărilor definite prin relațiile (3) pentru diferitele valori ale constantelor introduse.

d. **Organigrama programului pentru calculator.**

Întrucît programul de calcul nu comportă dificultăți, programul însuși reprezintă o organigramă detaliată și se va prezenta în continuare.

Instrucțiunilor (4) traduse în FORTRAN li s-au mai asociat instrucțiunile corespunzătoare trasării desenului utilizînd biblioteca BENSON, nivelul I.

La baza fiecăruia din figurile care urmează sînt trecute și valorile constantelor de intrare.

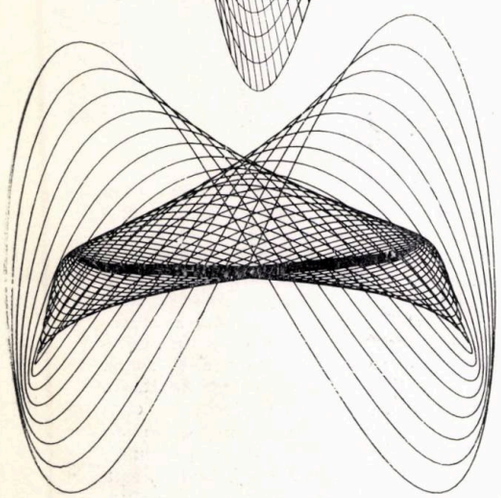

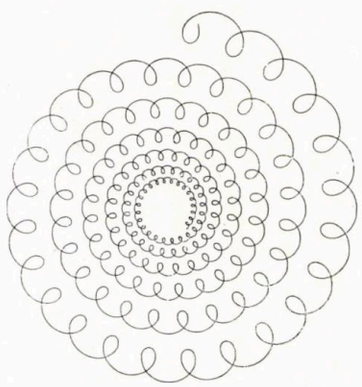

A1= 1.000 B1= 3.000 C1= .000 D1= .000 E1= 3.000 F1= .200
A2= 1.000 B2= .000 C2= .300 D2= -.300 E2= .000 F2= 5.000

A1= .250 B1= 4.000 C1= .000 D1= .000 E1= .000 F1= 1.000
A2= 2.000 B2= .000 C2= .000 D2= 4.000 E2= .000 F2= 2.000

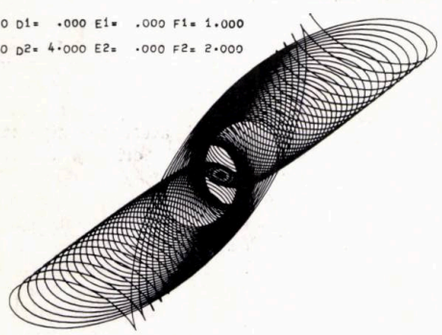

A1= .400 B1= 1.400 C1=1.400 D1=-1.400 E1=1.400 F1=2.000
A2= 1.000 B2=-1.500 C2=1.500 D2= 1.500 E2=1.500 F2=3.000

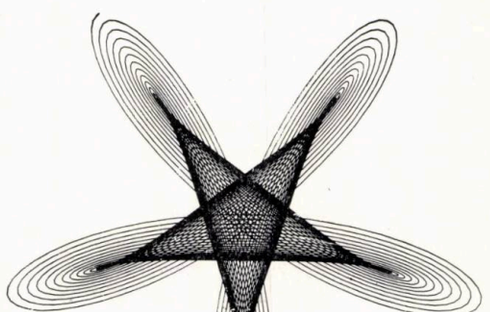

A1= .300 B1= 1.500 C1= 1.500 D1=-1.500 E1= 1.500 F1= 2.800
A2= .100 B2= 1.550 C2= 1.550 D2= 1.550 E2= 1.550 F2= 2.864

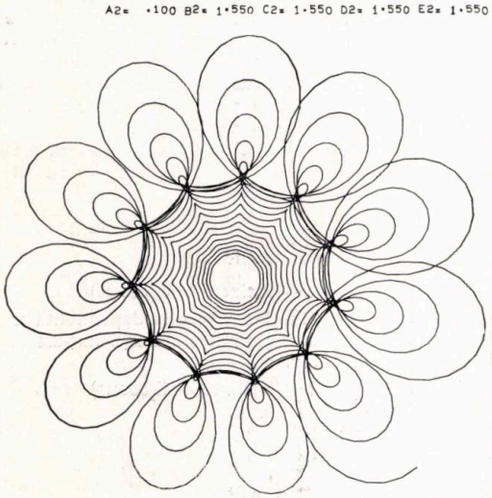

A1= 1.000 B1= 2.000 C1= 2.000 D1= 2.000 E1=-2.000 F1= .500
A2= 3.000 B2=-1.000 C2= 1.000 D2=-1.000 E2=-1.000 F2= 5.000

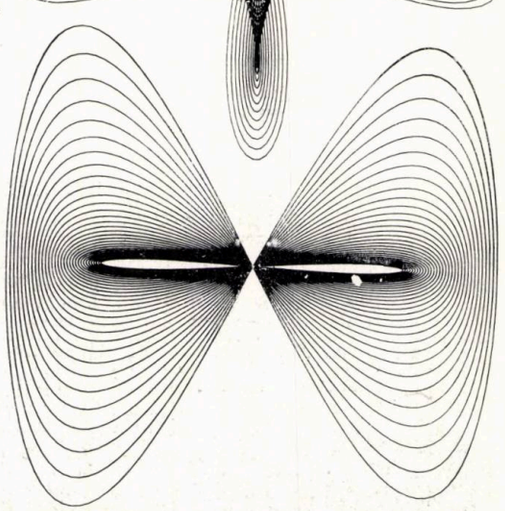

A1 = .250 B1= 4.000 C1= .000 D1= .000 E1= .000 F1=1.000
A2= 2.000 B2= .000 C2= .000 D2=4.000 E2= .000 F2=2.000

TABELA PROGRAM

```
 1  *   SEGMENT BENSØN, BENBUF
 2  *   DEF INE FILE Z2 (DVT: MT, RCF : V,BFS:
         : 2488) = 9
 3      CØMMØN /BENSØN/ XP, YP, XØ, YØ, IX,
        IY, NPØS, PAS, ICAR, IBUF, NCAR, MBUF, EX,
 4  *   EY, NBUF, INBUF, IBLØC, NTAPE, IBIT
 5      CØMMØN / BENBUF / IBUFF
 6      DIMENSIØN IBUFF (620)
 7      DIMENSIØN A (2), B (2), C (2), D(2), E (2) F (2)
 8      ND = 9
 9      LBUF = 620
10      CALL IBENA (IBUFF, LBUF, ND)
11      DØ 1 J = 1,5
12      NBLØC = J
13      READ 5, (A(1), B(1), C(1), D(1), E(1), F(1),
        A(2), B(2), C(2), D(2), E(2), F(2)
14      1) )
15    5 FØRMAT (12F6.3)
16      PRINT 10, A(1), B(1), C(1), D(1), E(1), F(1),
        A(2), B(2), C(2), D(2), E(2), F(
17      12)
18   10 FØRMAT (' ','A1 = ',F6.3,1X,'B1 =
        = ',F6.3,1X,'C1 = ',F6.3,1X,'D1 = ',F6.3,1X
19      1,'E1 = ',F6.3,1X,'F1 = ',F6.3/ /' ','A2 =
        = ',F6.3,1X,'B2 = ',F6.3,1X,'C2 = ',F26.3,1X,'
20      D2 = ',F6.3,1X,'E2 = ',F6.3,1X,'F2 = ',F6.3/)

21      H = .05
22      CALL PNUMA (O.,0.,NBLØC,O.,O.)
23      CALL ECHEL (0.02,0.02,0.0,0.0)
24      DØ 20 I = 1,4001
25      T = (I−1) * H
26      R1 = 100. *EXP(−A(1)* .01 * T)
27      R2 = 100. *EXP(−A(2)*.01*T)
28      S1 = R1*SIN(F(1)*T)
29      S2 = R2*SIN(F(2)*T)
30      T1 = R1*CØS(F(1)*T
31      T2 = R2 *CØS(F(2)*T)
32      X = 511. + B(1)*S1 + B(2)*S2 + C(1)*T1 +
        + C(2)*T2 + (J−1)*1500J/2.
33      Y = 511. + D(1)*S1 + D(2)*S2 + E(1)*T1 +
        + E(2)*T2
34      IF(I−1)7,8,7
35    8 CALL TRAS (X,Y,0)
36    7 CALL TRAS (X,Y,1)
37   20 CØNTINUE
38    1 CØNTINUE
39      CALL PNUMA (0.0,0.0,999,0.0,0.0)
40      STØP
41      END
```

Dr. arh. GHEORGHE CURINSCHI

ISTORIC IN DATE AL ARHITECTURII IN ROMANIA

Cercetare documentară selectivă

Epoca medie (II)*

Sfîrșitul secolului al XII-lea — începutul secolului al XIII-lea

În Transilvania s-au păstrat urmele unor cetăți cu incinte de forme neregulate, datînd din vremea cuceririi ungurești sau chiar din cea anterioară: cetățile de la Biertan, Proștea Mare și Moldovenești. Cea din urmă, cunoscută sub numele de Cetatea Turzii, inițial din pămînt, a fost refăcută în piatră. O dispoziție similară o avea « Cetatea Secuilor » de lîngă orașul Turda, probabil contemporană, atestată în anul 1249, din care s-au păstrat resturile unui turn de plan circular, flancat de două curtine scurte de piatră. Ca și Cetatea Turzii și cea a Secuilor, o seamă de alte cetăți realizează trecerea de la fortificații de pămînt la cele de piatră, cum sînt cele situate lîngă localitățile Almașu și Oncești. În ambele cazuri, în interiorul incintei de pămînt, alcătuită din valuri late de 8—10 m și înalte de 4—5 m se ridica, în vîrful unui deal, un donjon de piatră de plan dreptunghiular. La Crizbav — Codlea, se păstrează un donjon legat de o curtină de piatră, socotit a fi castelul contelui Fulcum, ucis în timpul invaziei mongole.

Similar ca factură cu turnurile rectangulare din Transilvania este donjonul cetății Poenari de lîngă satul Căpățîneni, care poate fi pus în legătură cu infiltrarea feudalismului maghiar, în prima jumătate a secolului al XIII-lea, la sud de Carpați.

1197. Este menționată la Cetatea de Baltă, **Villa Cuculensis Castri,** așezare fortificată, aflată sub controlul regelui maghiar, cedată mai tîrziu ca feudă de către Matei Corvin lui Ștefan cel Mare.

1199. Este atestată documentar mănăstirea Sf. Dionisie de la Ineu, înzestrată cu o biserică de tip bazilical, cunoscută numai după planul fundațiilor, cu trei nave și o singură absidă.

1202—1207. Întemeierea abației filiale de la Cîrța, de călugări proveniți de la Igriș, distrusă în timpul năvălirii tătarilor.

1211—1225. În intervalul de la așezarea lor în Țara Bîrsei și alungarea lor de către regele maghiar Andrei al II-lea, pentru faptul că încălcaseră obligația de a se limita numai la construirea unor cetăți de lemn, edificînd cetăți de piatră, cavalerii teutoni ar fi ridicat cetățile de piatră Feldioara, Codlea, « a Crucii » și eventual cea de la Rucăr.

1222. Din privilegiul acordat de regele Andrei al II-lea lui Herman, maestrul ordinului teuton, rezultă că vechiul castru regal dăruit teutonilor în anul 1212, situat în pasul Buzăului pe dealul Crucea Măndii, în apropiere de cătunul Zlon, fusese refăcut în piatră.

Este amintită în documente mănăstirea de la Mănăștur (Cluj-Napoca), precizîndu-se că biserica refăcută complet în epoca gotică, cu hramul Sf. Marii și a Sf. Ladislau a suferit stricăciuni.

1223 este anul în care un Magister Gocelinus dăruiește biserica Sf. Mihail de la Cisnădioara, împreună cu « ținutul luat de la valahi » abației cisterciene de la Cîrța, construită, împreună cu zidul de incintă, probabil în jurul anului 1200, considerată a fi cel mai important monument de cult al populației săsești de la începutul secolului. Biserica de la Cisnădioara aparține tipului așa-numitelor « bazilici scurte » de țară.

Din același an datează o referință documentară despre biserica mănăstirii de la Glogovăț. Aceasta, judecînd după vestigii, pare să fi fost o bazilică cu trei nave, transept, trei abside corespunzătoare navelor și două turnuri în vest.

1224. Existența Orăștiei este atestată documentar.

Cetățile atribuite cavalerilor teutoni au incinte de plan neregulat, adaptate reliefului, întărite cu turnuri rectangulare. Dimensiunile cetăților sînt asemănătoare, cea maximă variind în jurul a 100 m.

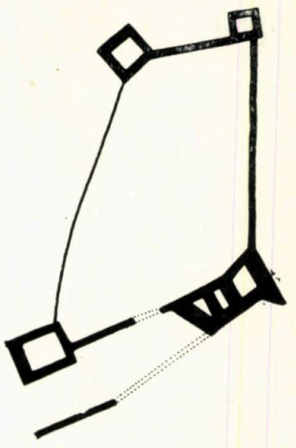

1. CETATEA CRUCII refăcută în piatră în 1222 (?) are o incintă pe plan romboidal, precedată de o curtină exterioară (zwinger).

2. CETATEA FELDIOARA, atestată în 1240, a fost probabil reședința cavalerilor teutoni. De plan oval neregulat, incinta era întărită cu turnuri cuprinzînd încăperi boltite cilindric. Clădirile din interior au dispărut, cu excepția urmelor unei capele. Ancadramentul simplu, semicircular, de caracter romanic, al unei ferestre este unicul element stilistic de datare.

1

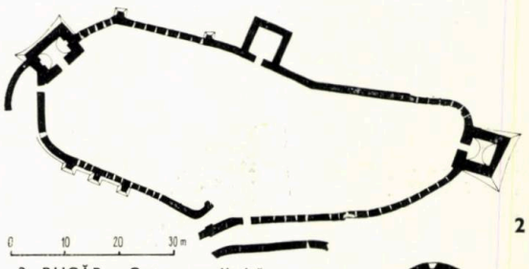

2

3. RUCĂR, Cetate atribuită teutonilor, 1211—1225. Bastionul semicircular constituie o excepție față de celelalte cetăți atribuite teutonilor din Țara Bîrsei, care nu posedă decît bastioane rectangulare.

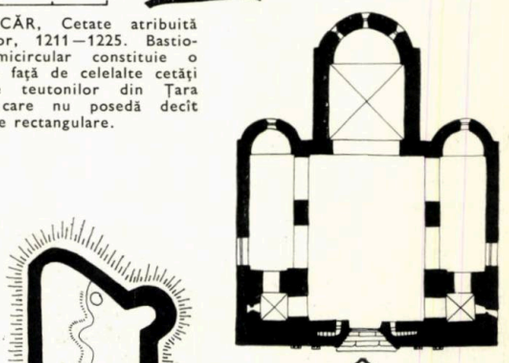

3

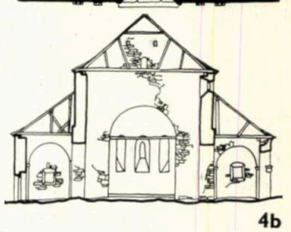

4b

4. CISNĂDIOARA. Biserica Sf. Mihail, construită către cca 1200, atestată documentar în 1223, este o bazilică cu trei nave, un cor boltit în cruce și trei abside. Intrarea de pe fațada de vest este flancată de două turnuri rămase neterminate, corespunzătoare navelor laterale. *a)* Vedere de ansamblu. *b)* Plan și secție transversală. *c)* Fațadă principală.

4c

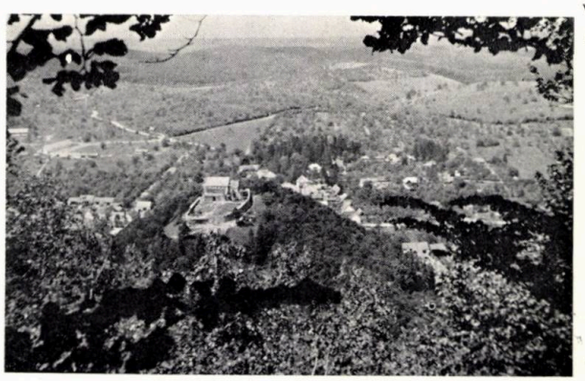

4a

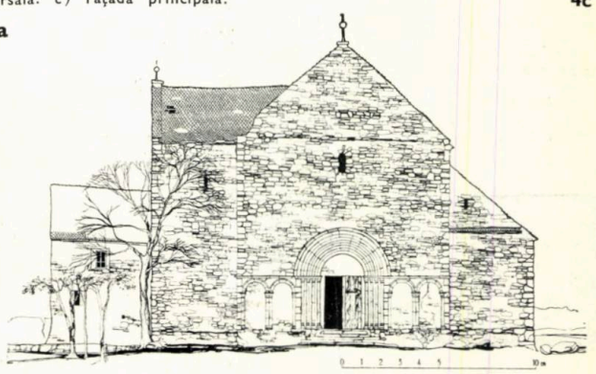

5. CETATEA POENARI DE LÎNGĂ CĂPĂȚÎNENI, secolele XIII—XV. Ridicată pe o stîncă deasupra Cheilor Argeșului, cetatea este alcătuită dintr-un turn rectangular din prima jumătate a secolului al XIII-lea similar cu donjoanele feudale din Transilvania, și o incintă apărată de patru bastioane semicirculare legate de tradiții bizantine, care corespund ca datare perioadei de organizare a statului feudal al Țării Românești.

(Vezi figura în pag. 48)

* La întocmirea istoricului au colaborat studenții: Mihai Dima, Georgeta Tănase, Ladislau Kerekes, Dan Bistriceanu, Doru Filip.

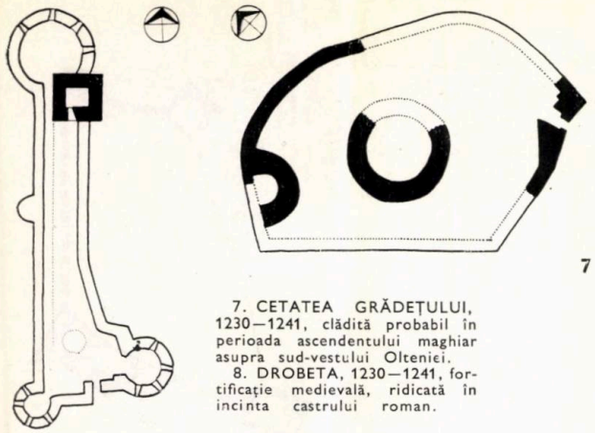

7. CETATEA GRĂDEȚULUI, 1230—1241, clădită probabil în perioada ascendentului maghiar asupra sud-vestului Olteniei.
8. DROBETA, 1230—1241, fortificație medievală, ridicată în incinta castrului roman.

5 7

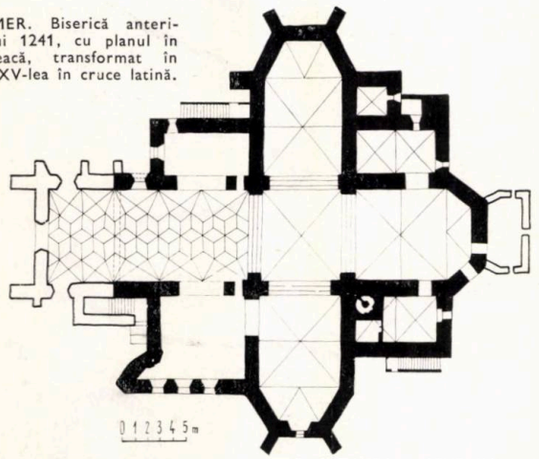

6. PREJMER. Biserică anterioară anului 1241, cu planul în cruce greacă, transformat în secolul al XV-lea în cruce latină.

6

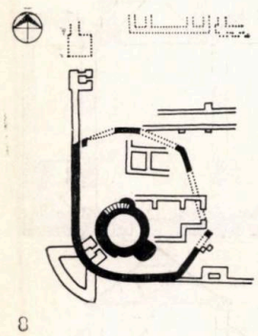

9. CETATEA SEVERINULUI 1230—1241. Incinta interioară înzestrată cu turnuri de plan rectangular, construită probabil în perioada întemeierii Banatului de Severin, a fost dublată în cursul secolului al XV-lea de o a doua incintă.

8

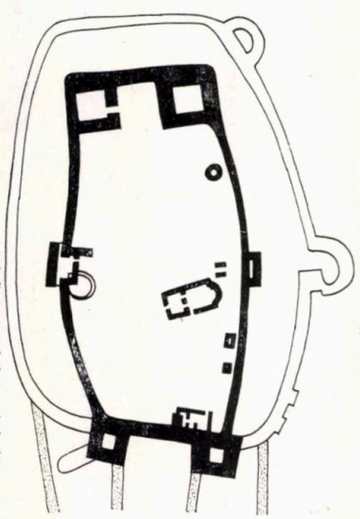

10. OCNA SIBIULUI. Bazilica, anterioară anului 1241. Posedă o caracteristică comună cu toate celelalte bazilici săsești ridicate în prima jumătate a secolului al XIII-lea și anume prezența unei travee boltite (corul) între absidă și nava principală și o trăsătură particulară: turnul clopotniței ridicat deasupra cerului.
11. CÎMPULUNG. Biserică romanică din prima jumătate a secolului al XIII-lea (?). După părerea prof. V. Vătășanu, cu prilejul întocmirii releveului fundațiilor, în 1925, s-ar fi suprapus în desen bazilica romanică inițială, cu trei nave, peste faza de transformare a acesteia în biserică ortodoxă, celei din urmă datorîndu-i-se pronaosul și terminația absidală care îmbrățișează cele trei nave.

9

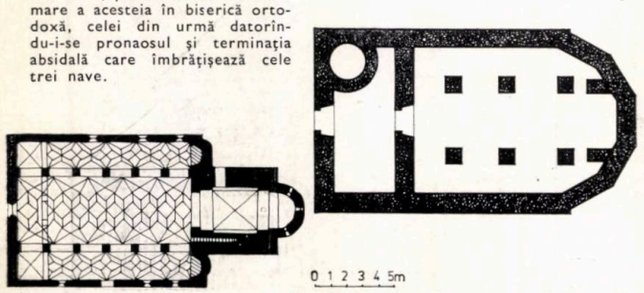

0 1 2 3 4 5m

10 11

După 1225, în urma plecării cavalerilor teutoni, este ridicată pe vîrful Tîmpa cetatea Brașovia, un castru regal destinat apărării frontierei. Cetatea cuprindea în interiorul incintei, încăperi de locuit și o capelă. Ea a fost dezafectată de brașoveni, în baza dreptului ce li se acordase în anul 1455.

1227. Cu prilejul constituirii episcopiei catolice a cumanilor este menționată localitatea de reședință **Civitas Milcoviae,** care a precedat Odobeștilor, fiind distrusă de tătari în 1241.

1228. Reghinul este menționat documentar.

1240, martie, 21. Un document din vremea regelui Bela al IV-lea atestă existența bisericii din Prejmer care, împreună cu alte biserici, este donată călugărilor cistercieni. Tipul central al monumentului se poate explica printr-o înrîurire orientală adusă de cavalerii teutoni sau ajunsă prin intermediul arhitecturii romanice. Repararea bisericii după distrugerea ei de către tătari va prilejui apariția unor elemente caracteristice arhitecturii cistercienilor, comune cu arhitectura abației de la Cîrța.

1230—1241. În perioada situată între întemeierea Banatului de Severin, la frontiera cu țaratul bulgar, și năvălirea tătarilor, se execută în preajma orașului Drobeta-Turnu Severin cetatea Grădeștului, la 25 km nord-est de orașul actual și o fortificație care se suprapune peste colțul de sud-vest al castrului Drobeta. Amîndouă sînt constituite dintr-un turn circular, cuprins într-o incintă poligonală neregulată.

Probabil, din aceeași perioadă datează incinta interioară, întărită cu turnuri de plan rectangular, a cetății Severinului.

Înainte de 1241. Fără ca datarea unor monumente să iasă din cadrul secolului al XIII-lea, apariția lor este anterioară anului 1241, prin faptul că au suferit deteriorări cu prilejul năvălirii tătarilor. Datarea altor monumente, înainte de anul 1241, se face în baza unor analogii stilistice cu cele precedente.

Sînt considerate contemporane, în temeiul similitudinii unor reliefuri, bisericile din Ocna Sibiului și Vurpăr. Cea dintîi este o bazilică cu trei nave și turn-clopotniță ridicat deasupra corului, cea de-a doua face parte din grupul « bazilicilor scurte » iar în locul absidiolelor corespunzătoare navelor laterale are simple nișe scobite în grosimea zidurilor. Aceste bazilici, la care se mai adaugă bisericile din Gușterița și Turnișor, au absida despărțită de navă printr-un cor rectangular, boltit.

Arhitectura de cult ortodox, aparținînd populației românești, este reprezentată de bisericile din Ostrovul Mare și Nucșoara, situate în Hațeg, zonă cu o anumită autonomie, biserici a căror datare exactă rămîne o problemă. Deși considerabil refăcute, arhitectura lor păstrează o trăsătură inițială: legarea absidei de nava unică pe toată lărgimea, fără nici o retragere.

Este posibil să dateze din perioada anterioară năvălirii mongole și biserica romanică de la Cîmpulung-Muscel, datorată expansiunii maghiare și la sud de Carpați sau, mai precis, coloniștilor sași, ale cărei fundații s-au găsit sub biserica mănăstirii Negru-Vodă. Zidurile acestei biserici ar conține înglobate, după N. Ghika-Budești, profile romanice aparținînd, probabil, clădirii care i-a premers.

BIBLIOGRAFIE

1. Gheorghe Anghel, *Cetăți medievale în Transilvania*, București, 1972 ● 2. Gheorghe Anghel și Ion Berciu, *Cetăți medievale din sud-estul Transilvaniei*, București, 1968 ● 3. M. Davidescu, *Monumente medievale din Turnu Severin*, București, 1969 ● 4. Grigore Ionescu, *Istoria arhitecturii în România*, vol. I, București, 1963 ● 5. *Documente de arhitectură din România*, 12, București, 1966 ● 6. Acad. George Opr«scu și colectiv — *Istoria artelor plastice în România*, vol. I, București, 1966 ● 7. Constantin C. Giurescu și colectiv — *Istoria României în date*, București, 1971 ● 8. George Oprescu, *Bisericile cetăți ale sașilor din Ardeal*, București, 1956 ● 9. Virgil Vătășanu, *Istoria artei feudale în Țările Române*, vol. I, București, 1959.

Cronica subiectivă

Moda, MODA?

M-am întrebat de multe ori dacă e mai normal ca omul să umble îmbrăcat sau gol. Nu vă încruntați, pentru fiecare tînăr problemele deja cunoscute sînt noi, și fiecare generație se îndoiește mai întîi de unele convenienție pentru a le accepta sau contesta.

La ora friguroasă la care scriu răspunsul e clar, vara poate ar fi altul. Hainele îndeplinesc rolul de protecție, ca si ambalajul pentru produsele alimentare, mai avînd, ca și el, un rol estetic, semantic etc.

E totuși interesant cum s-a transformat rolul de protecție, amplificînd sau diminuînd, uneori, importanța omului gol dinăuntru. Mai mult, același corp arată altfel în haine diferite, potrivit modei. S-au purtat cînd umeri lați și talie strîmtă, cînd umeri înguști; totul se poate modifica, aplicînd corecțiile optice învățate în timp. Dacă din antichitate se aplicau aceste « corecții » (chiar și în arhitectură), de ce să ne mirăm că unii au ajuns maeștri în arta de a arăta altfel decît sînt.

Dar, să revenim. Ceea ce urmează este o pledoarie pentru înțelegerea corectă a modei.

Ca să iubești din nou un lucru, trebuie să-l uiți cîtva timp. Iată unul din secretele modei, iar timpul variază de la secole la decade.

Moda în vestimentație și decorație corespunde unei nevoi psihologice de variație existentă în orice om, nu înseamnă neseriozitate și cuprinde mase prea largi de oameni pentru a nu se ține cont de ea. Chiar dacă e exploatată și condusă în unele locuri de însăși fabricanții de textile, mobile și accesorii, chiar dacă exagerările ei ne fac să zîmbim sau să întoarcem capul.

Nu trebuie să confundăm moda cu înțelegerea ei la diferite nivele, să atribuim modei lipsa de educație, să confundăm cauza cu efectul.

Cînd în autobuz, în locuri publice un tînăr obraznic se întîmplă să aibă părul mai lung și pantalonii prea largi, sîntem înclinați să credem, nu știu de ce, că numai acestea sînt de vină, uitînd de familia în care trăiește, de colectivul în care lucrează. E firesc ca acest tînăr să se îmbrace potrivit timpului său, așa cum a văzut la televizor, dar, în același timp e absolut necesar ca televiziunea să propage mult mai multe emisiuni educative.

Un om care are acum 60 de ani mi-a spus că în tinerețea sa, dacă pantalonii nu depășeau în lărgime vîrful pantafului nu erau serioși.

O generație nu poate avea memoria mai lungă decît propria ei durată, dar trebuie să intervină cultura și înțelegerea pentru a nu ne revolta ceea ce era normal pentru generația dinaintea noastră.

Moda este și un fenomen de promovare a noului, vedem asta foarte bine și în arhitectură. Casele lui Wright au fost « la modă » în '930, elementele esențiale ale arhitecturii sale răspîndindu-se apoi în cercuri largi.

A existat o modă a apendicitei, cînd s-a descoperit, a colitei, a psihanalizei (care a ajutat la răspîndirea ei).

Nu confundăm stilul cu moda, aceasta fiind un subfenomen al stilului, dar putem spune că stilul este o modă care a prins, s-a lărgit și s-a închegat. Dar un stil, prin unele din aspectele sale, mai poate reveni la modă, și astfel „istoria" se repetă.

Fără încheiere de data aceasta.

Arh. ALBA DELIA POPA

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

Nicolae Gr. Nenciulescu
1879–1973

Invitația Academiei Republicii Socialiste România adresată profesorului arhitect N. Gr. Nenciulescu și răspunsul său au demonstrat însemnătatea personalității sale artistice și constructive, el înscriindu-se printre făuritorii unor opere care alcătuiesc, cum se spune în scrisoarea de mulțumire, « o prețioasă documentație, un aspect important din istoria arhitecturii românești » [1].

Studiul monografic de față își propune să prezinte, să clarifice și să analizeze succint unele dintre cele mai importante creații arhitecturale ale sale, prezente în tumultuoasa perioadă de formare a arhitecturii din primele decenii ale secolului nostru. În acest scop, am folosit date biografice și ilustrații din valorosul memoriu depus la Academie, la care am adăugat altele, menite să susțină și să profileze rolul său însemnat în arhitectura timpului [2].

Din datele cunoscute rezultă că numele și viața lui se leagă direct de orașul București, în care își începe instruirea și apoi practicarea profesiunii însușite.

Aici se naște în ziua de 6 septembrie 1879, aici își începe pregătirea sa pentru viață, întîi în clasele școlii primare, apoi în cele ale Liceului Sf. Sava pe care l-a absolvit după opt ani și tot aici își desfășoară roadele profesiunii sale, după înapoierea de la Paris.

După studiile generale din școlile bucureștene, care i-au deschis orizontul pregătirii sale în domeniul arhitecturii [3], N. Nenciulescu pleacă, în 1905, la Paris unde intră, prin concurs, la Școala națională superioară de bele-arte, în atelierul Laloux, pe care o absolvă în 1910.

Aici, în Parisul de la începutul sec. al XX-lea, dominat mulți ani în urmă de o arhitectură eclectică, ca rezultat al contopirii fecunde dintre curentele neoclasicismului și romantismului, se manifesta o frămîntare puternică, între răbufnirile încă persistente ale curentului eclectic în artă și arhitectură și lecțiile pline de învățăminte ale apropiatului curent al raționalismului, dar mai ales atracția noilor materiale de construcții, metalul, sticla și betonul, larg răspîndite în noile construcții ale secolului al XX-lea.

Din pleiada marilor arhitecți de la începutul secolului XX, care au orientat arhitectura nouă în Franța și au putut exercita o influență asupra celor ce se pregăteau pentru practicarea ei, Auguste Perret, arhitect și inginer, atrăgea atenția asupra posibilităților nelimitate pe care le oferea betonul armat în arhitectură, prin cunoscutele sale lucrări din Paris. În același timp, inginerul Maillart folosea cu îndrăzneală resursele aceluiași material de construcții pentru realizarea cunoscutelor sale poduri, adevărate opere de suplețe și virtuozitate plastică.

Exemplele curentului Art nouveau la Bruxelles, ale lui Otto Wagner și A. Loos la Viena, sau ale lui Berlage la Amsterdam, precum și noile concepții funcționale, sociale, artistice, influențau tot mai mult arhitectura primului deceniu al sec. XX, așa cum se pregătea în artă apariția curentului cubist al lui Picasso, sau introducerea noțiunii de timp între caracterele fundamentale ale celor trei dimensiuni care condiționau spațiul arhitectural.

La Paris, exemplele arhitecturii clasice și ale Renașterii rămîneau în continuare trepte de urcat în învățămîntul de arhitectură al Școlii naționale superioare de bele-arte.

În această ambianță de prefaceri și preocupări noi în arhitectură, dar și de prețuire a învățămîntului clasic, N. Nenciulescu obține diploma de arhitect, după care se reîntoarce în țară.

★

Înapoiat în țară, el revine în Bucureștiul său natal pe care îl lăsase cu șase ani în urmă, în Bucureștiul care — în dezvoltarea aproape dublă ca populație și teritoriu, de la Războiul de independență la primul război mondial — își urma cursul său ascendent, în înfăptuirea unor reforme tehnico-edilitare și social-culturale, menite să micșoreze diferențele care existau între centrul îngrijit ocupat de clasele avute ale burgheziei și periferia clasei sărace, lipsită de cele mai elementare lucrări edilitare [4]. N. Nenciulescu menționează în memoriul său: « s-a spus pe drept cuvînt că Bucureștiul este un mic oraș înconjurat de un mare sat ». După introducerea apei, a luminii, îndreptarea și asanarea cursului de apă al Dîmboviței, refacerea unor drumuri de acces, crearea de cartiere noi, cum ar fi cartierele « Filipescu », « Dacia », ale burgheziei înstărite, Bucureștiul cunoaște în aceste prime decenii ale sec. XX apariția unor însemnate edificii publice și particulare, a căror plastică, mai puțin legată de noile exigențe funcționale sau constructive, reprezenta concretizarea curentului tradiționalist în arhitectură, « școala națională », al cărui inițiator și animator a fost Ion Mincu [5].

Arhitectura Expoziției din 1906 continua să se impună și să constituie sursa de inspirație pentru arhitecții primului

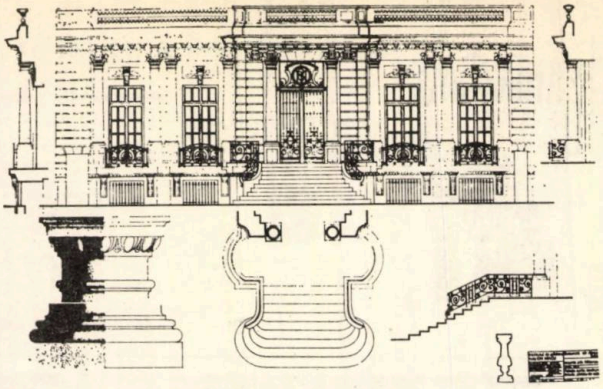

2

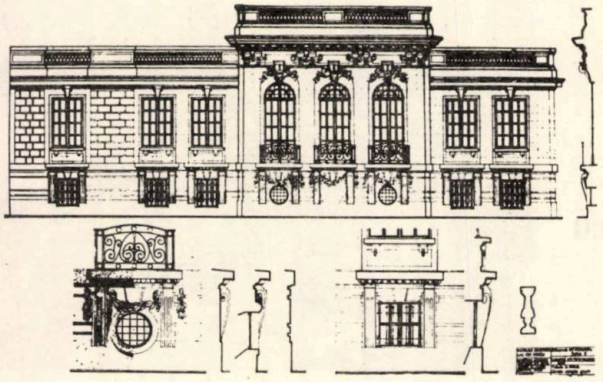

3

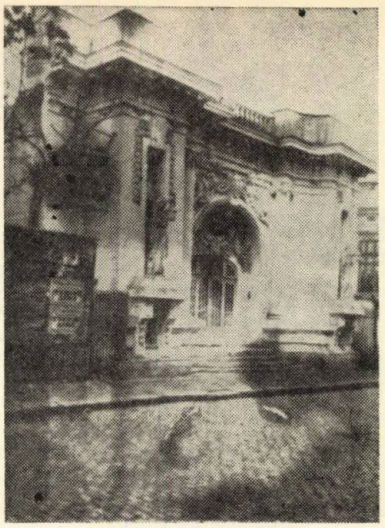

1

1. *Teatrul de vară din Sărindar, intrarea principală pe str. Constantin Mille (Colecția d-na Nenciulescu)*
2. *Locuința proprie, fațada pe str. Alex. Sahia (Releveul Inst. de arhitectură)*
3. *Locuința proprie, fațada pe str. N. Filipescu (Releveul Inst. de arhitectură)*

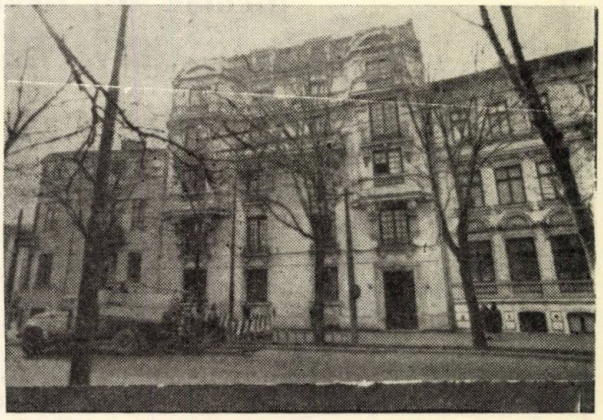

4

4. *Casă de raport pe bdul. Republicii* **90** *(foto arh. Gh. Gogulescu)*

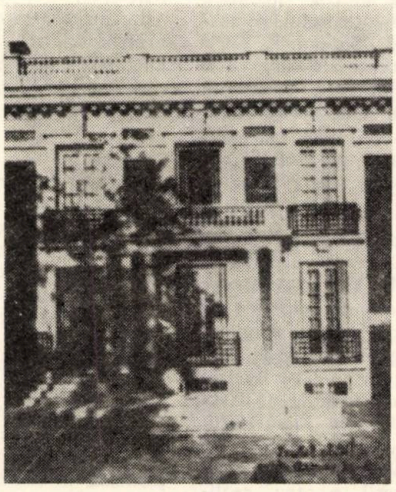

5

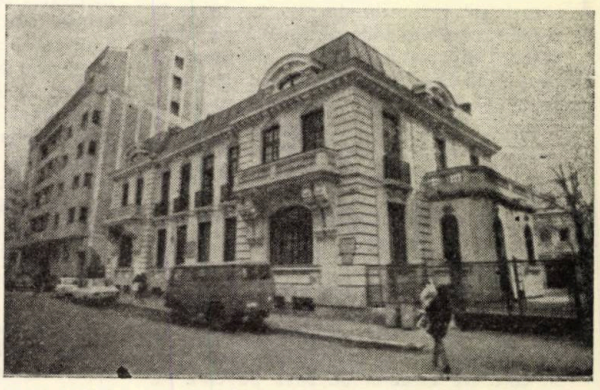

6

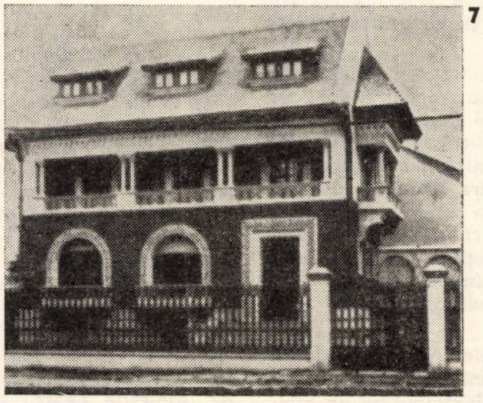

7

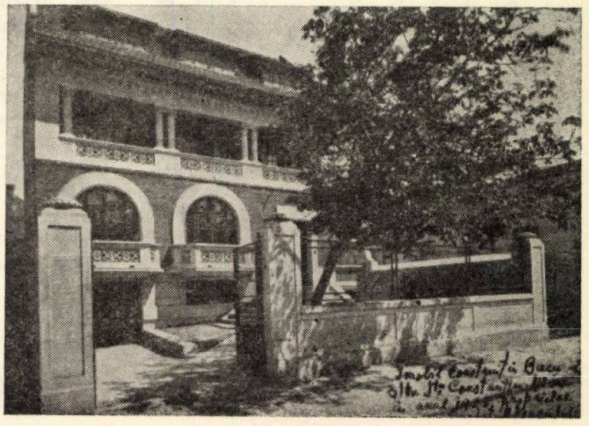

8

5. *Locuință pe str.* **gen.** *Eremia Grigorescu nr.* **26**, *fațada principală (Colecția* **d-na** *Nenciulescu)*
6. *Locuințe amplasate pe str. Progresului* **8—10**, *vedere generală (foto arh. Gh. Gogulescu)*
7. *Locuință pe str. Sf. Constantin* **12** *A, fațada spre stradă (Colecția* **d-na** *Nenciulescu)*
8. *Locuință pe str. Orlando* **6**, *fațada principală (Colecția* **d-na** *Nenciulescu)*

deceniu. Înființarea Societății arhitecților români în 1891 și recenta organizare a învățămîntului de arhitectură (1904) au sprijinit arhitectura curentului tradiționalist, dar în același timp au creat condiții spirituale și artistice pentru aprecierea noii plastici a curentului modernist.

Formele arhitecturii autohtone, susținute de spiritualitatea vremii conferă producției arhitecturale a acestei epoci o categorică « amprentă națională » [6].

După primul război mondial investițiile în construcții cunosc creșteri susținute atît în construcțiile publice ale statului sau societăților particulare cu capital străin, cît și în construcțiile de locuințe în care burghezia înstărită găsea un plasament sigur de capital.

Deceniile al doilea și al treilea cunosc, pînă la criza economică capitalistă dintre anii 1929—1933, o însemnată perioadă de înflorire a culturii și artelor, cu manifestări de multe ori controversate [7].

Este epoca în care mai apar clădiri în arhitectura franceză « fin du siècle », sau încercările arhitecților români pregătiți în școala franceză de a folosi în arhitectură podoaba stilurilor istorice.

N. Nenciulescu nu rămîne în afara incertitudinilor și frămîntărilor din domeniul arhitecturii, așa cum vom vedea mai departe, iar în deceniul următor crizei economice îl găsim, alături de alții, între arhitecții convinși pentru o arhitectură modernă elaborată în spiritul atributelor sale principale: funcția utilitară, structura constructivă și o plastică nouă, eliberată de constrîngerile stilistice ale trecutului.

Ca să putem cunoaște valoarea documentară a contribuției sale în evoluția istorică a arhitecturii din țara noastră, în perioada de la întoarcerea sa în țară pînă în preajma ultimului război mondial, în calitate de conducător al unor servicii publice de arhitectură, sau ca realizator al unui număr însemnat de construcții particulare, vom prezenta activitatea sa profesională, creațiile sale arhitecturale sub aspect stilistic, în ordinea succesiunii lor în timp și în contextul evoluției arhitecturii de la stilul « neo-românesc » pînă la așa-zisul « stil internațional », cu contribuția sa de seamă la formarea acestui stil modern.

După înapoierea sa de la Paris și după opt luni de activitate în Direcția geniului din Ministerul de Război, N. Nenciulescu a fost transferat ca arhitect șef în Serviciul de arhitectură al Ministerului Agriculturii și Domeniilor la 1 decembrie 1912. Aici, cu modestie și demnitate profesională a dăruit folosului public toate cunoștințele și însușirile sale umane și profesionale timp de 35 de ani, pînă în 1947, data pensionării sale.

În primul deceniu al veacului XX, țara noastră, cu o societate sărăcită de o continuă exploatare de clasă, în pragul primului război mondial găsea cu greu fondurile pentru construcțiile necesare administrației, iar formele lor tindeau spre o artă românească cu realizări « destul de răușite în direcția stilului românesc ».

În cel de al doilea deceniu, N. Nenciulescu realizează o locuință a administrației de la fabrica Letea din Bacău (1914) și Teatrul de vară Sărindar din București pe str. C. Mille (1916) (fig. 1), expresii plastice alcătuite în spiritul compozițional francez.

Ca o exemplificare a utilizării formelor tradiționale, N. Nenciulescu construiește în Bucureștiul postbelic (1919), pe str. Radu de la Afumați nr. 44 o locuință cu parter și un etaj.

Înfăptuirea unității naționale în 1918 și dezvoltarea postbelică a economiei au fost urmate, cum am văzut, de o intensă campanie de construcții, sprijinită de încurajările date de stat prin legiuirile de dezvoltare a construcțiilor și sporirea randamentului capitalului investit în construcții.

La începutul deceniului următor, N. Nenciulescu se ocupă cu refacerea și transformarea locuinței sale din Alex. Sahia nr. 6 (1920), pentru ale cărei fațade face apel la resursele arhitecturii clasice interpretate de școala franceză (fig. 2,3).

Cu aceleași particularități stilistice se înscrie în evoluția arhitecturii noastre dintre cele două războaie mondiale și un grup de locuințe, executate de N. Nenciulescu în decursul deceniului al treilea.

Astfel, printre acestea semnalăm « casa de raport » din b-dul Republicii nr. 90, una din formulele noi, poate prima în București, de grupare de apartamente pe înălțime, pe mai multe etaje (fig. 4) și locuința de pe str. Speranței nr. 42, executată în același an (1921).

În anul următor a proiectat și condus construcția unei locuințe de pe str. gen. Eremia Grigorescu nr. 26, diferențiată de celelalte printr-o proporționată grupare de elemente de decorație arhitecturală și coloristică, folosind cu discreție și măsură cărămida aparentă, într-un ansamblu stilistic care amintește de arhitectura franceză a sec. XVIII (fig. 5), o locuință pe str. Polonă nr. 16 și două locuințe cuplate pe str. Progresului nr. 8—10 (fig. 6).

Mijlocul deceniului înseamnă pentru N. Nenciulescu abandonarea școlii franceze ca sursă de inspirație pentru creațiile sale arhitecturale și îndreptarea atenției spre o interpretare stilizatoare nouă, personală, a resurselor arhitecturii bizantine, adeseori întîlnită în arhitectura românească [8]. Una din ele pe str. Sf. Constantin nr. 12 A (fig. 7) și cealaltă pe str. Orlando nr. 6 (fig. 8) au ca trăsături distincte și originale aceeași loggie pe toată întinderea fațadei principale și abundente motive ornamentale de factură neo-bizantină, detașate de culoarea cărămizii aparente [9].

În același timp, cam între 1923 și 1925, ca arhitect șef al Ministerului Agriculturii și Domeniilor, N. Nenciulescu a fost însărcinat să proiecteze o extindere a clădirii ministerului pe terenul propriu neconstruit, spre actuala piață « Nicolae Bălcescu ». Soluția găsită, « cea mai scumpă subsemnatului », se impunea de la sine, ca o continuare a arhitecturii clădirii Ministerului Agriculturii și Domeniilor executată după proiectul arhitectului francez Louis Blanc. N. Nenciulescu, prin crearea ansamblului care prelungește plastica arhitecturală a monumentului existent, s-a înscris în respectarea unui principiu valabil și azi în cele mai multe cazuri asemănătoare. Prin volumetria creată se accentua importanța majoră a clădirii existente, desfășurată în jurul curții de onoare, punîndu-se în valoare secundară, cu aceleași mijloace de expresie, intrarea dinspre piață (fig. 9).

Între soluțiile propuse se prevedea și partiul unei fațade inspirată din arhitectura neoclasică, cu un etaj acoperit în terasă, care înlocuia acoperișurile mansardate ale soluției arhitecturale inițiale.

În baza acestui proiect întocmit în atelierul serviciului de arhitectură de sub conducerea sa, Ministerul Agriculturii și Domeniilor a publicat un concurs, cu predarea la 15 august 1925, rămas fără finalitate.

★

Tot deceniul al treilea cunoaște începutul celei mai importante creații arhitecturale a lui N. Nenciulescu, Palatul Republicii, fostul palat regal.

După incendiul din 7 decembrie 1926 de la corpul central, serviciul de arhitectură al Ministerului Agriculturii și Domeniilor, condus de N. Nenciulescu, a fost însărcinat cu lucrările de refacere [10].

În același timp se numește o comisie de supraveghere compusă din arhitecții C. Liman, Petre Antonescu și N. Nenciulescu și se confirmă totodată numirea lui N. Nenciulescu ca diriginte al lucrărilor de refacere a palatului din Calea Victoriei.

Fără a parcurge toate etapele de dezvoltare ale acestei construcții monumentale [11], mă voi limita a puncta doar elementele ultime care au determinat volumetria și stilistica actualului Palat al Republicii.

Partea cea mai veche a ansamblului arhitectural de azi a fost clădirea, « fără seamăn în mijlocul Bucureștiului », a stolnicului Dinicu Golescu (fig. 10), în care a avut reședința și Domnitorul Al. I. Cuza după Unirea Principatelor de la 1859. Ea era construită cu o fațadă pe Calea Victoriei și alta spre curtea în care se găsea și intrarea principală. Saloanele celor două niveluri ale clădirii, cu spațiile de acces aferente, erau exprimate într-o echilibrată și impunătoare arhitectură, ale cărei forme și proporții clasice amintesc epoca Renașterii.

Această stilistică solemnă și deosebit de valoroasă a fost continuată de arhitectul francez Paul Gottereau [12], cînd a fost chemat să construiască un nou palat în locul celui ars, cu săli de reprezentare și recepție, vechea clădire a lui Dinicu Golescu devenind locuința domnitorului.

Pornind de la crearea unui corp central, cuprinzător, al sălilor principale pe două niveluri, amplu dezvoltate, în special etajul I care conținea sala tronului, Gottereau proiectează un corp de gardă spre Ateneu, perpendicular pe corpul central. Ansamblul se completa volu-

metric cu casa stolnicului Dinicu Golescu care rămînea înclinată față de corpul central. Legătura între ea și corpul central a fost realizată prin construirea unei săli circulare, al cărei volum și forme alcătuiau o relație și trecere iscusită între cele două expresii arhitecturale.

Importanța sălilor și saloanelor centrale în ansamblul volumetriei formate a fost subliniată de Gottereau prin decroșarea puternică a corpului central, idee pe care o găsim și în creația lui N. Nenciulescu.

Început în 1882, palatul a fost inaugurat, după cum se arată în publicațiile vremii [13], în mai 1885 (fig. 11).

Incendiul din 1926 nu a avariat decît o parte din zidurile corpului central. În această situație, la cererea expresă ca studiul să cuprindă așezarea unui etaj peste corpul central, arhitecții N. Nenciulescu și C. Liman au prezentat, încă în același an, două variante cu supraînălțarea etajului principal, adăugarea etajului curent și menținerea structurii traveelor și decroșului central (fig. 12).

Dar proiectul definitiv al lui N. Nenciulescu, prevede, într-un partiu asemănător cu cel realizat de P. Gottereau pentru partea centrală și corpul de gardă dinspre Ateneu, o plastică diferită, de factură neoclasică. Dacă înălțimea parterului a fost determinată de scara de marmură din vechiul palat al lui Gottereau, care a fost remontată, etajul I cu saloanele principale de recepție a fost înălțat pentru obținerea unor spații interioare armonios proporționate și exprimarea mai hotărîtă a acestui registru de fațadă în ansamblul compozițional. (fig. 13, 14).

Întreaga lucrare, ale cărei planuri au fost aprobate în 20 iulie 1928, concepută într-un riguros respect al simetriei, accentuată și modelată în axul ei de valorile plastice ale unei colonade monumentale cu proporționate coloane corintice, constituie, cu certitudine, una din realizările strălucite ale lui N. Nenciulescu, inspirată din exemplele arhitecturii neoclasice ale veacului al XVIII-lea.

Între 1928 și 1932 a fost executată (recepționată în 1932—1933) o primă parte din proiectul său și anume corpul central și parte din corpul de gardă (fig. 15).

O altă etapă foarte importantă în evoluția în timp a lucrărilor acestui ansamblu arhitectural a constituit-o construirea aripii dinspre Biserica Kreţulescu, înclinată față de corpul central. Această aripă a fost proiectată și condusă de arhitectul A. Lorenz, care l-a înlocuit la conducerea lucrărilor pe N. Nenciulescu între 1933—1937, pe alinierea fostei case a stolnicului Dinicu Golescu, dărîmată în 1935 (fig. 16).

Deși această aripă a continuat formele arhitecturii de factură neoclasică create de N. Nenciulescu, realizată parțial în corpul central și aripa corpului de gardă, volumul și așezarea noii aripi au impus o mai amplă dezvoltare spațială a ansamblului, gîndit de Nenciulescu, ca un tot simetric, proporționat în raport cu colonada centrală, cu spațiul curții de onoare și cu spațiul din fața actualei Biblioteci universitare. Această nouă rezolvare s-a impus mai departe în proiectarea și execuția noii aripi spre Ateneu [14].

În sfîrșit, ultima etapă în completarea acestui ansamblu a marcat-o proiectarea și executarea prelungirii aripii spre Biserica Kreţulescu, care a continuat formele arhitecturii lui N. Nenciulescu, adaptate la noul program de arhitectură.

Etapele arătate, care punctează în timp transformări importante în proiectul inițial al lui N. Nenciulescu, au condus la realizarea unui ansamblu stilistic unitar, însă cu greu de sesizat volumetric din cauza alinierii Căii Victoriei, care a determinat înclinările respective (fig. 17).

Sesizîndu-se această situație dezavantajoasă, în 1940 a fost întocmit un plan general de situație, cu o machetă în ipsos, pentru « o mare piață publică », în care se crea un amplu și separat spațiu în fața corpului central și se prevedea coborîrea nivelului pieței, pentru a se obține o ușoară pantă ascendentă spre intrările principale [15]. Studiul a fost prezentat de N. Nenciulescu în rev. „Arhitectura" nr. 1—2/1942, susținînd totodată motivele care au condus la această soluție spațială și urbanistică (fig. 18).

În temeiul cerințelor evidente de a se găsi o rezolvare a acestor dificultăți de punere în valoare a unuia dintre cele mai însemnate monumente de arhitectură a Bucureștiului, Ministerul Lucrărilor Publice și al Construcțiilor a organizat în 1942 un concurs public, încheiat în 24 martie 1943.

Problema rămîne deschisă și noile condiții politice, sociale și urbanistice, constituie premise sigure în rezolvarea ei printr-un nou concurs public.

★

După criza economică capitalistă mondială din 1929—1933 a urmat din nou o înviorare, o perioadă de ascendență în economie, datorită stabilizării capitalismului în țara noastră. Ca și în perioada anterioară, Capitala, cu cele mai importante industrii și activități comerciale, cunoaște, alături de alte centre ale țării, importante investiții în construcții.

În cadrul legislației importante din anii anteriori crizei economice și care a înlesnit declanșarea campaniei de construcții în primii ani ai deceniului al patrulea, trebuie subliniat că încă din 1928 a fost promulgat regulamentul de construcții și alinieri, iar aplicarea planului de sistematizare a început, cu toată hotărîrea, să devină o realitate.

În stilistica arhitecturală, procesul de transformări și înnoiri continuă, fiind dominat de pătrunderea experiențelor, teoriilor, materialelor și metodelor de construcție folosite în arhitectura modernă.

În lupta dintre curentul tradiționalismului și cel așa-zis al modernismului, odată cu sfîrșitul deceniului al treilea, au învins concepțiile noi în arhitectură. Eclectismul stilurilor istorice și formalismul întîlnit uneori în construcțiile noi au dispărut sau sînt pe cale să dispară în fața raționalismului noilor coordonate ale arhitecturii moderne.

Puternic a fost răsunetul discuțiilor aprinse, vii, care au avut loc în jurul anilor 1925 asupra arhitecturii, atributelor, rosturilor și perspectivelor ei în relație cu dezvoltarea societății.

Construcțiile lui Marcel Iancu, Horia Creangă, Duiliu Marcu, G. M. Cantacuzino, atrag tot mai mult atenția și pun o seamă de întrebări la care pot răspunde numai exigențele și realitățile vieții sociale de atunci.

N. Nenciulescu se dovedește un vizionar în contemporaneitate cînd mărturisește mai tîrziu: « Fiind convins de valoarea și logica artei moderne universale am devenit adeptul ei convins ».

Încă înainte de zorile acestui deceniu al patrulea — construcția a fost executată în 1929 și recepționată în 1930 — N. Nenciulescu împreună cu G. Negoescu au proiectat și condus, pentru societatea de asigurări « Generala », lucrările unui bloc de birouri, magazine și apartamente la intersecția Căii Victoriei cu str. Umbrei.

Studiate cu inventivitate profesională, diversele funcțiuni ale clădirii și forma specială a terenului sînt exprimate de o plastică simplă, cu alese accente de compoziție volumetrică, cvasiacademică (fig.19).

El continuă să devină, în anii următori realizării clădirii « Generala », un susținător pasionat al formelor și volumelor noi în stilistica arhitecturală.

Printre publicațiile de specialitate care indică prezența lui N. Nenciulescu alături de arhitecții care propovăduiau o arhitectură nouă, recentul și valorosul studiu al dr. arh. Radu Patrulius, asupra arhitecturii din țara noastră dintre cele două războaie [16] prezintă pe N. Nenciulescu drept « un exemplu clar de gîndire funcționalistă ». În adevăr, această însușire, am putea spune esențială în formarea arhitectului, o evidențiază cu prilejul elaborării proiectului « Un abator de export », conceput pentru Ministerul Agriculturii și Domeniilor, la Constanța (1933—1936).

Rod al unei colaborări strînse cu inginerul constructor B. Stinghe, ansamblul spațiilor construite reflectă o intimă legătură cu construcția lor și o ordonare a acestor spații în raport cu cerințele funcționale ale unui asemenea nou și dificil program de arhitectură [17] (fig. 20).

Începînd cu piațeta din fața intrării principale, ordonarea și alternarea spațiilor libere și a celor construite dovedesc preocupări de echilibru și simetrie, ca metode de creație artistică (fig. 21).

Comentînd această construcție, pe care o califică drept « un ottimo esempio » de arhitectură industrială, Agnoldomenico Pica spune despre N. Nenciulescu, ca autor al abatorului de pe malul Mării Negre: « E fra i piu attivi e vivi esponenti della nuova architettura in Romania » [18].

La înapoierea sa de la congresul XIII al arhitecților de la Roma, N. Nenciulescu a fost invitat de către Banca Națională a României să proiecteze și să conducă construcția sanatoriului maritim

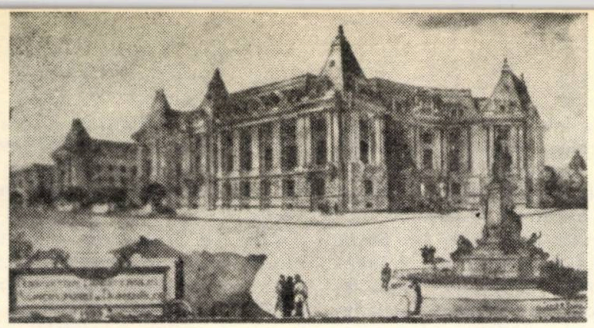

9

9. *Proiect pentru prelungirea clădirii Ministerului de Agricultură și Domenii. Vedere perspectivă (Colecția d-na Nenciulescu)*

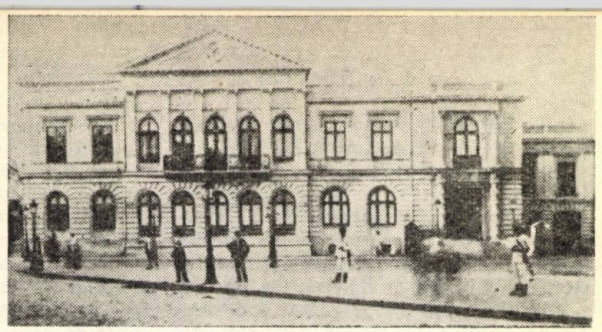

10

10. *Casa stolnicului Dinicu Golescu pe fundațiile căreia s-a ridicat, în parte, aripa spre Biserica Kreţulescu (Cabinetul de stampe al Academiei R.S.R.)*

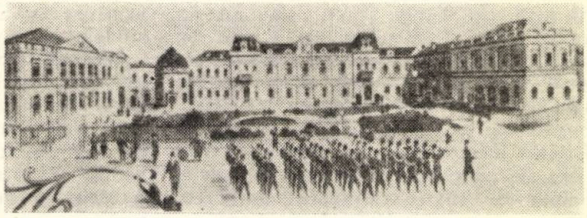

11

11. *Ansamblul palatului construit de Paul Gottereau cu corpul de gardă și casa stolnicului Dinicu Golescu, într-o stampă de la începutul secolului al XX-lea (Cabinetul de stampe al Academiei R.S.R.)*

12. *Proiect pentru refacerea corpului central după incendiu, „primul meu studiu" 1926 (Colecția d-na Nenciulescu)*

13. *Proiect pentru refacerea palatului, plan de situație (Colecția d-na Nenciulescu)*

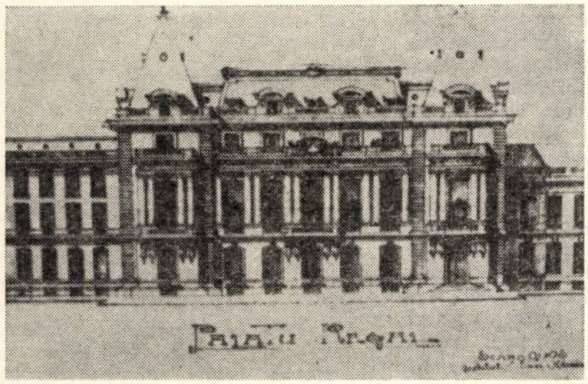

12

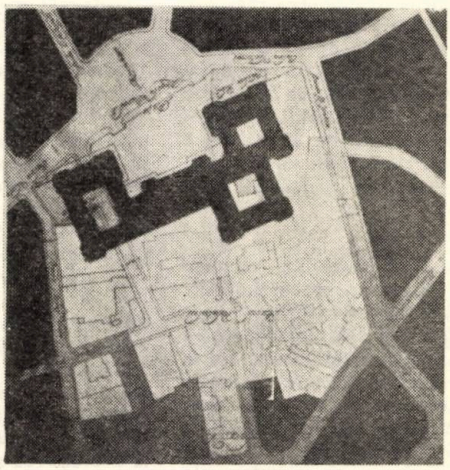

13

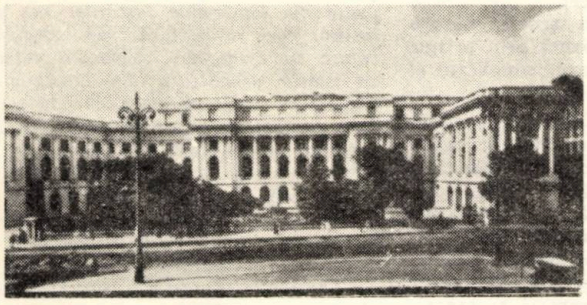

16

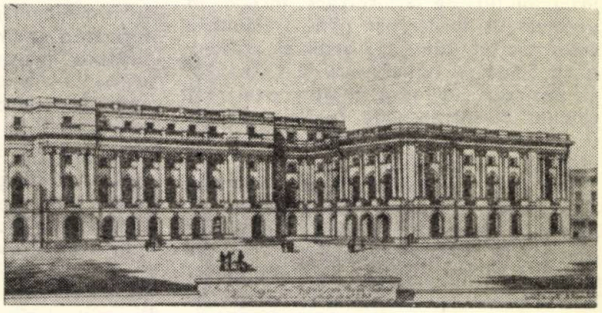

14

14. *Proiect pentru refacerea palatului, perspectiva ansamblului (Colecția d-na. Nenciulescu)*

15. *Vedere generală a corpului central și a corpului de gardă, realizate după proiectul N. Nenciulescu (Colecția ing. E. Prager)*

16. *Vederea ansamblului rezultat după construirea aripii spre Biserica Kreţulescu după proiectul A. Lorenz (Colecția d-na Nenciulescu)*

17. *Vedere generală a Palatului Republicii, cu bombamentul pieței care reduce din înălțimea construcției (Colecția d-na Nenciulescu)*

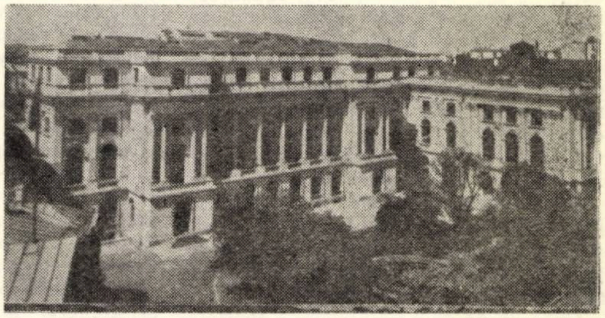

15

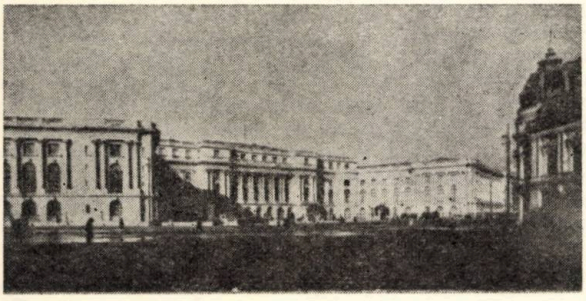

17

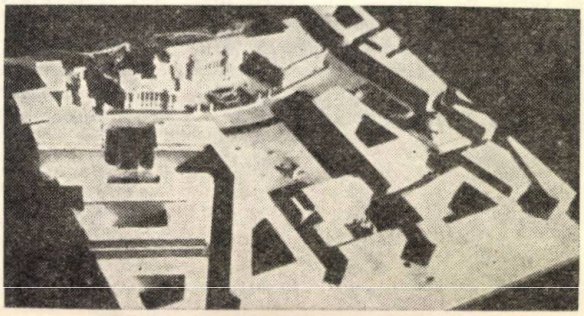

18

18. *Macheta amenajării spațiilor din fața Palatului Republicii (Colecția d-na Nenciulescu)*

pentru băi calde și tratamente din stațiunea Eforie. Începută în februarie 1936 și terminată în același an, lucrarea a fost concepută într-o arhitectură dirijată de criteriul funcționalist la întocmirea spațiilor interioare pentru bărbați și femei, reflectîndu-l cu claritate în exterior într-un partiu de simetrie (fig. 22, 23).

Mai tîrziu, între 1937—1940, a proiectat și realizat, împreună cu arhitecții Al. Iosif, Gh. Lungu și alți colaboratori, un ansamblu de locuințe, garaje, sală de festivități, remize, depozite, dispuse în jurul unui amplu manej acoperit, pe Splaiul Independenței colț cu str. gen. Angelescu, azi cămin de studenți. Această lucrare exprimă elementele variate ale programului, într-o volumetrie simplă dar eficace ca expresivitate, cu felurite accente funcționale și plastice, unite într-o concepție modernă (fig. 24).

În afară de lucrările proiectate și conduse de N. Nenciulescu prezentate pînă aici, memoriul său de la Academie menționează și alte construcții, ca Școala de sericicultură din București, locuințe-tip la Zlatna și Certejul de Sus și altele care nu aduc elemente noi, cu atît mai puțin definitorii pentru creația sa arhitecturală.

*

Creațiile sale arhitecturale menționate în acest succint studiu monografic își aduc, în timp, contribuții însemnate la evoluția stilistică a arhitecturii dintre cele două războaie și prezintă un înțeles mai profund, mai ancorat, în realitățile vieții sociale, economice, artistice, dacă sînt privite împreună cu activitatea sa didactică.

Participarea asiduă și devotată la învățămîntul de arhitectură începe în deceniul al treilea, în plină frămîntare creatoare în domeniul artei și arhitecturii, odată cu numirea sa, la 1.XI.1928, ca profesor suplinitor și apoi titular al cursului de stereotomie, teoria umbrelor și perspectivă de la Facultatea de arhitectură din București.

Încă de la înapoierea sa în țară, N. Nenciulescu s-a preocupat de misiunea pe care și-o asumase Societatea arhitecților români în privința organizării învățămîntului tehnic superior la noi în țară. P. Antonescu, președintele societății, în darea de seamă din anul 1919, subliniază astfel interesul său pentru această problemă decisivă în formarea arhitecților: « Comitetul a recurs la priceperea și experiența multora din membrii societății noastre, care s-au grăbit să ne dea concursul lor cel mai necondiționat: d-nii S. Burcuș, E. Doneaud, Nănescu și Nenciulescu sînt printre aceștia ».

Atașamentul și interesul său pentru învățămînt s-au făcut cunoscute după numirea sa, atît prin grija cu care-și pregătea prelegerile, cît și prin transmiterea acestora studenților săi.

După un deceniu de predare a teoriei, prin cursul de stereotomie, teoria umbrelor și perspectivă, la sfîrșitul anului 1938 a fost transferat ca suplinitor, apoi, în 1942, ca profesor titular, la catedra vacantă de arhitectură generală aplicată cu atelier de la aceeași Facultate de arhitectură.

În organizarea învățămîntului de arhitectură, cu cursuri pregătitoare, medii și superioare, studenții din atelierul condus de prof. N. Nenciulescu făceau primii pași în însușirea profesiunii alese, sub îndrumarea atentă și, am putea spune părintească, a profesorului N. Nenciulescu [19]. Convins de însemnătatea fazei propedeutice în acumularea cunoștințelor necesare pregătirii profesionale, urmărea cu atenție evoluția lucrărilor studenților săi în atelier.

În acest scop, formația sa, pregătită de școala franceză, le deschidea o viziune clară despre însemnătatea învățămîntului clasic, nu a clasicului din rețetele lui Vignola, ci a unui clasic legat de natura materialului, de tehnologia construcției și de compoziția de arhitectură.

Totodată aducea la planșetele studenților săi, la corectură, experiența rodnică a unui încercat creator și constructor și convingerea asupra unui sens mai larg, universal, al experienței clasicismului de-a lungul timpului.

Adeseori amintea de continuitatea și justețea afirmațiilor marelui și vizionarului Le Corbusier, cuprinse în scrisoarea trimisă, în 1931, lui Marcel Iancu: « Clasicismul pentru mine nu-i altceva decît imaginea continuității unui efort de perfecționare sau de menținere a artei într-un echilibru dictat de posibilitățile umane ... este o stare de spirit care se regăsește în fiecare epocă » [20].

Din unirea acestui sens universal al clasicismului rezultat din învățătura monumentelor antichității, cu pregătirea sa academică și cu participarea sa activă la proiectarea și construirea unor însemnate opere de arhitectură în Capitală și de-a lungul țărmului Mării Negre și-a format o anumită concepție, pe care o susținea mereu și în școală, despre arhitectura modernă văzută prin prisma unui determinat echilibru, simplitate și seninătate compozițională.

Poate astfel pot fi găsite și premisele pentru înțelegerea purității formelor clasice utilizate la stabilirea stilistică a plasticii arhitecturii Palatului Republicii.

În afara activității sale pedagogice directe la catedră și în atelierul Facultății de arhitectură, N. Nenciulescu a arătat, în repetate rînduri, în comisiile Societății arhitecților români, interesul și capacitatea sa în soluționarea problemelor învățămîntului, exprimînd puncte de vedere, cele mai multe înscriindu-se între rezolvările exigențelor organizatorice contemporane.

Astfel, în paginile revistei « Arhitectura » (nr. 3—4/1941), în articolul « Memoriu asupra școlii de arhitectură », preconizează înființarea unui « institut de urbanism pentru arhitecți și inginerii diplomați și alți diplomați » și amplificarea învățămîntului științific și artistic în ateliere. În revista « Arhitectura » nr. 1—2/1942 susține înființarea liceului artistic pentru pregătirea artistică a candidaților în arhitectură.

Dar, pentru a fixa mai bine raportul dintre profesor și studenții săi, chipul cum reușea să-i apropie pentru deprinderea artei și științei de a construi, socotesc că este mai nimerit să citez un fragment din scrisoarea unei arhitecte, care i-a fost studentă, trimisă d-nei Nenciulescu:

« De la profesorul Nenciulescu am învățat, în afară de meserie, să fim demni, să fim oameni, să ne respectăm și să respectăm pe cei din jurul nostru, să muncim și să prețuim satisfacțiile realizărilor noastre, să ne bucurăm de tot ce e frumos în viață » [21].

Munca sa îndelungată și deosebit de valoroasă în domeniul construcțiilor și arhitecturii, desfășurată cu modestie și prestigiu profesional de-a lungul multor ani, i-a fost distinsă, prin Decretul din 22 februarie 1966, cu Ordinul Muncii Cl. I.

Creațiile sale arhitecturale se înscriu ca jaloane ferme în evoluția stilisticii arhitecturii din România din prima jumătate a secolului XX [22].

Ele au constituit, în trecut, directive vrednice de urmat și alcătuiesc astăzi mărturii de mare preț pentru cunoașterea scării evolutive a arhitecturii din țara noastră [23].

Prof. arh. NICOLAE GH. LUPU

NOTE

[1] *La cererea nr. 1125 din 4 septembrie 1965, N. Nenciulescu a depus la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România un memoriu cuprins într-un « Album de schițe, proiecte și clădiri executate de prof. Nenciulescu Niculae », care se află azi în colecția de stampe a Academiei R.S.R.*

[2] *Aș vrea, în primul rînd, să mulțumesc pe această cale d-nei Nenciulescu, soția sa, care mi-a pus la dispoziție, cu nostalgică retrăire în trecut și spontaneitate, multe din fotografiile lucrărilor sau proiectelor de arhitectură; de asemenea, doresc să mulțumesc conducerii catedrei de Istoria arhitecturii din Institutul de arhitectură « Ion Mincu » și studenților care au întocmit releveele lucrărilor sale executate în București.*

[3] *Într-o notă autobiografică depusă la I.P.C., unde a lucrat din 1948 pînă în 1953, arată că « după absolvirea Liceului Sf. Sava a intrat elev la Școala de arhitectură din București ».*

[4] *Constantin Giurescu — Istoria Bucureștilor, București 1966.*

[5] *Mircea Lupu — Arhitectura în România în sec. XIX și începutul sec. XX. Școala românească de arhitectură, în rev. « Arhitectura » nr. 4/1970.*

[6] *Richard Bordenache — Evoluția urbanismului și arhitecturii în România în perioada dintre cele două războaie mondiale (1918—1944), 1959, în manuscris la catedra de istorie a Institutului de arhitectură « Ion Mincu ».*

[7] *Gh. Curinschi — Tradiționalismul și modernismul în arhitectura României burghezo-moșierești și gîndirea estetă a epocii, 1960, în manuscris la biblioteca Institutului de arhitectură « Ion Mincu ».*

[8] *Duiliu Marcu — Arhitectura, București* 1960.

[9] *Mai tîrziu, în 1933, Nenciulescu avînd de proiectat o locuință pe str. I. L. Cara-*

giale, la întretăierea cu aleea Caragiale, creează un ansamblu stilistic foarte înrudit cu locuințele din str. Sf. Constantin și Orlando.

[10] V. Rădulescu — Istoricul și realizările arhitecturale în serviciile publice, în rev. „Arhitectura" nr. 1/1941, p. 116—119. În Monitorul Oficial din 9 august 1928 se precizează că serviciul de arhitectură care se ocupă de aceste lucrări funcționează pe șantier. El a luat ființă încă din 1.II. 1927. În compunerea sa cu cadre ale Ministerului Agriculturii și Domeniilor, alături de N. Nenciulescu au fost numiți arhitecții Liman și Dobrescu, ajutați de arhitecții Ernst și Stoppa.

[11] Pentru cunoașterea mai amănunțită a diferitelor perioade de transformări din istoria acestor clădiri, de la Nicolae Gramaticul la Dinicu Golescu, aș menționa studiile de înaltă competență ale prof. univ. Em. Virtosu, prof. univ. arh. Gr. Ionescu, V. I. Ghica, prof. St. Ionescu, prof. Gh. Cruțescu, consultate și de mine la întocmirea acestei monografii.

[12] T. Socolescu — Fresca arhitecților, în manuscris la biblioteca Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România.

[13] Doina — revistă artistică și literară, muzică, teatru, arte frumoase, nr. 41 din 1 iunie 1885, București.

[14] De la 15 octombrie 1938, construcțiile fostului palat regal au fost conduse de o Comisie a construcțiilor, din care făcea parte N. Nenciulescu, cu un birou tehnic condus de cel ce scrie aceste rînduri.

[15] Arh. Marius Smigelschi în articolul « Să nu uităm suprafețele orizontale », publicat în rev. „Arhitectura" nr. 5/1973, scrie că « Piața Palatului este o mare de asfalt peticit în care apa lasă băltoace, avînd în plus în zona centrală un bombament care influențează negativ percepția spațială ».

[16] Dr. arh. Radu Patrulius — Contribuții românești în arhitectura anilor '30, în rev. „Arhitectura" nr. 6/1973 și 1/1974.

[17] R. Bordenache op. cit. p. 79 spune că vasta construcție a abatorului este « ilustrarea tot atît de grăitoare a rodului acestei colaborări, intimă colaborare de creație între arhitecți și constructori pentru fixarea pînă și a expresiei plastice a edificiului ».

[18] Agnoldomenico Pica — Nuova architettura nel mondo, Milano 1938, p. 55.

[19] După numirea mea la catedra de arhitectură generală (18.II.1944) am condus, în calitate de asistent și sub îndrumarea sa prețioasă, spontană și afectuoasă, grupa de studenți ai anului I.

[20] Contemporanul nr. 98 din ianuarie 1931.

[21] Scrisoarea d-nei arh. Gabriela Contescu a fost trimisă în împrejurarea decesului profesorului N. Nenciulescu din 18 octombrie 1973.

[22] Desenele și fotografiile lucrărilor profesorului N. Nenciulescu, reproduse în prezentul studiu, formînd colecția d-nei Nenciulescu, au fost donate bibliotecii Institutului de arhitectură « Ion Mincu ».

[23] Studiu prescurtat din monografia N. Nenciulescu depusă la Institutul de arhitectură « Ion Mincu ».

19

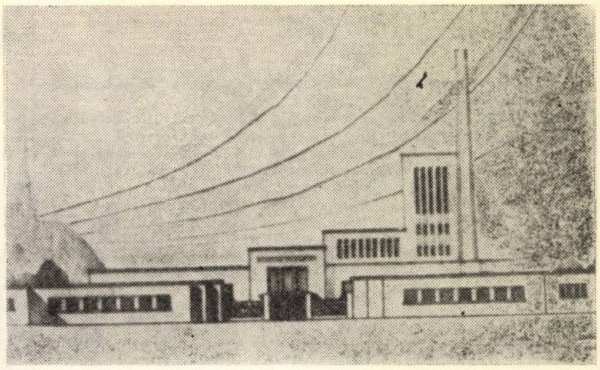

20

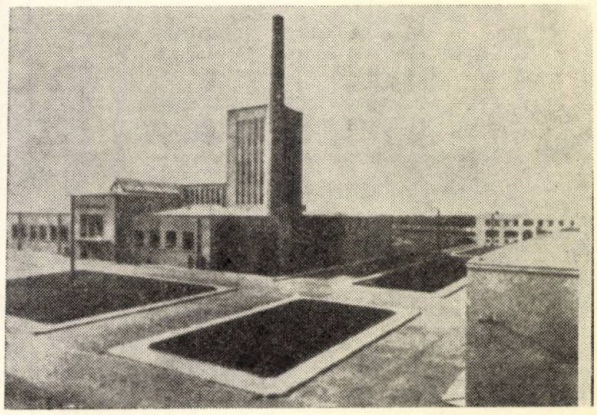

21

19. Clădirea soc. « Generala », pe calea Victoriei, vedere generală (Colecția ing. E. Prager)
20. Abatorul de export din Constanța, fațada principală în proiectul N. Nenciulescu (Colecția d-na Nenciulescu)
21. Abatorul de export din Constanța. Vedere generală (Colecția d-na Nenciulescu)

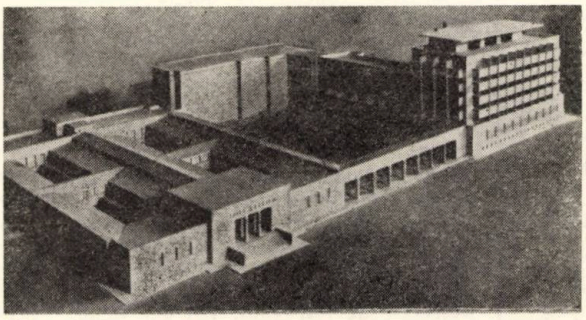

22

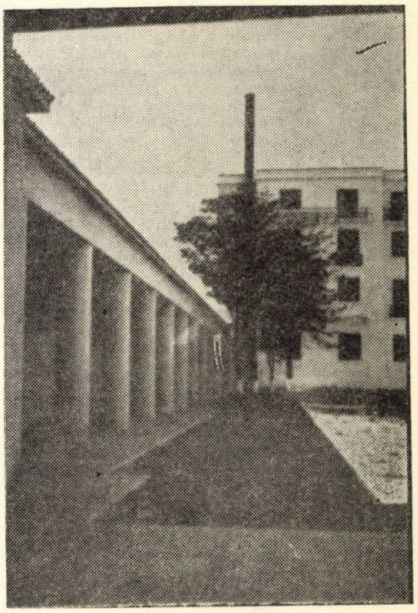

23

22. Sanatoriul maritim pentru băi calde de nămol și tratamente de la Eforie. Macheta cu zona băilor și cazarea (Colecția d-na Nenciulescu)
23. Sanatoriul maritim de la Eforie, vederea colonadei de legătură cu partea existentă (Colecția d-na Nenciulescu)
24. Ansamblul de locuințe și anexe din splaiul Independenței colț cu str. gen. Angelescu. Vedere generală (Colecția d-na Nenciulescu)

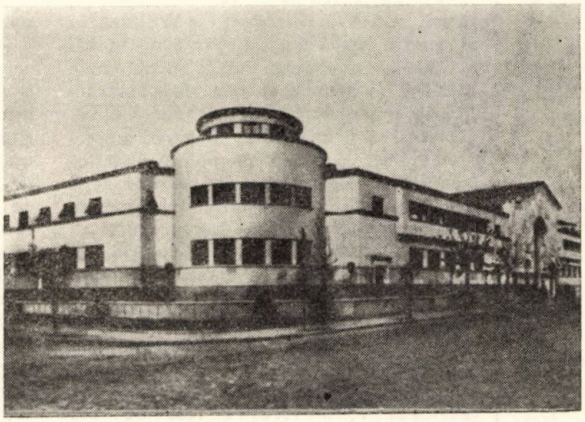

24

ÎNSEMNĂRI

● *ARHITECȚII ȘI ARHITECTURA ÎN PRESA SECOLULUI TRECUT*

Marile personalități ale arhitecturii secolului trecut au participat activ, alături de alți oameni de cultură, la acțiunile menite să protejeze și să restaureze monumentele de valoare ale trecutului. În 1891, două nume de prestigiu, *Alexandru Orăscu* și *Dimitrie Maimarolu*, au fost înscrise, după cum ne informează presa epocii pe lista membrilor *Comisiunei Monumentelor Publice*: « *Este timp îndelungat de cînd arhitecții români reclamă punerea în aplicare a regulamentului de la 1874, privitor la Comisiunea monumentelor publice. Deși prin acel regulament se stabilește că comisiunea va fi arhitecto-arheologică, totuși, pînă mai zilele trecute nu se găsise cu cale a se numi în comisiune nici un arhitect. Fostul ministru al Instrucțiunii Publice și al Cultelor, d. G. D. Teodorescu, mai bine voitor pentru corpul de arhitecți și mai doritor de legalitate, a făcut un pas înainte, numind doi arhitecți în această comisiune pe lîngă cei opt nearhitecți* » (Al. Orăscu și Dimitrie Maimarolu, n. n.).

● La 7 aprilie 1874, Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor a promulgat primul REGULAMENT ASUPRA COMISIUNEI MONUMENTELOR PUBLICE care prevedea printre altele:

« ART. 1 — Se instituie o comisiune arhitecto-arheologică, sub numele de Comsiunea Monumentelor Publice (. . .) al cărei scop este de a clasa și a conserva monumentele publice (. . .).

ART. 2 — (. . .) Membrii săi se numesc (. . .) dintre bărbații cei mai competinți în cunoscințe de arhitectură sau arheologică.

ART. 4 — Îndată după numirea și instalarea sa, comisiunea va forma un tablou de toate edificiile din țară care merită a fi clasate între monumentele publice și asupra cărora trebuie să se ia măsuri de conservare (. . .) ».

100 de ani despart această primă încercare de a proteja valorile culturale ale țării noastre de recenta LEGE A OCROTIRII PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL AL R.S.R. care sintetizează într-o viziune nouă, la nivelul cerințelor societății contemporane, tradițiile valoroase ale culturii românești în acest domeniu.

De incontestabilă actualitate apar ideile lui Gr. G. Tocilescu cuprinse în expunerea de motive făcută în fața Senatului cu prilejul discutării, în 1891, a unei alte legi, cea pentru clasarea, conservarea și restaurarea monumentelor istorice: « *Legea ce ni se propune vine să răspundă unei nevoi de mult simțită: aceea a conservărei și restaurărei monumentelor nemișcătoare și mișcătoare, publice și private, care pentru interesul lor istoric sau artistic merit a fi clasate printre monumentele publice sau naționale (. . .). Această îngrijire pentru monumente însufletește astăzi toate popoarele culturale ale pămîntului; ea a devenit chiar mijlocul de a recunoaște și de a prețui treapta de cultură pe care stă fiecare popor, și nu este pierdere mai mare și mai ireparabilă pentru un popor decît atunci cînd în sufletul său s-a stins conștința vie a legăturei sale cu origina și cu trecutul său* ».

● *ANUL EUROPEAN AL PATRIMONIULUI ARHITECTURAL*

Printre obiectivele propuse de forurile de specialitate se numără: punerea în valoare a ansamblurilor arhitecturale de interes artistic; conservarea caracterului orașelor vechi; integrarea edificiilor vechi în viața contemporană.

Această tematică ilustrează lărgirea sferei de preocupări a științei restaurărilor de la monumentul istoric - piesă de muzeu, la monumentul istoric - element al unor structuri urbane, integrat în viața societății.

● *STUDII ȘI CERCETĂRI*

Direcția patrimoniului cultural național în colaborare cu Muzeul de istorie a municipiului București întreprind cercetări arheologice complexe în cadrul unor ansambluri de prestigiu ale Capitalei, ce urmează să fie restaurate: mănăstirea Sf. Gheorghe Nou și mănăstirea Văcărești.

● *TENDINȚE ACTUALE ÎN CERCETĂRILE DE ISTORIA ARHITECTURII*

Învinsă în confruntarea cu arhitectura modernă, de avangardă a sfîrșitului de secol, disprețuită de creatori și negată de critica de specialitate, arhitectura secolului XIX, cea care și-a pus de fapt amprenta asupra majorității orașelor europene, își recucerește treptat locul cuvenit în istoria culturii materiale. În acest context, este simptomatic faptul că un întreg număr al reputatei reviste franceze LES MONUMENTS HISTORIQUES DE LA FRANCE (nr. 1/1974) are ca temă *protecția și studiul monumentelor de arhitectură din secolul XIX*.

S. V.

● recenzii ● recenzii ● recenzii ●

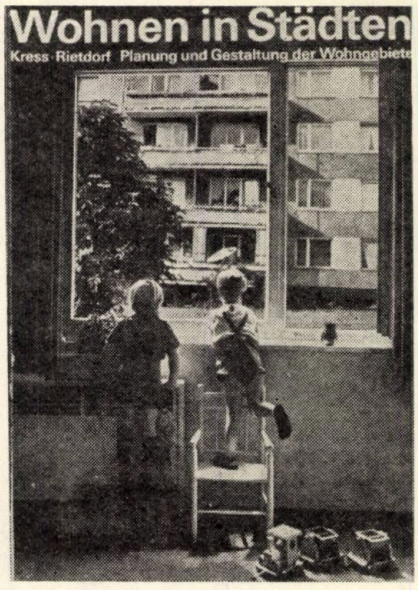

SIEGFRIED KRESS, WERNER RIETDORF: **WOHNEN IN STÄDTEN.** Planung und Gestaltung der Wohngebiete. (Locuirea urbană — proiectarea și organizarea zonelor rezidențiale). Editura VEB Verlag für Bauwesen, Berlin, 1973. 288 pag,, 351 ilustr., 100 tab.

Principiul abordării complexe a funcției de locuire urbană este prezent în activitatea de sistematizare fizică de aproape o jumătate de secol. O întreagă pleiadă de gînditori ca Le Corbusier, Gropius, Perry sau Stein au contribuit în scris sau prin desen la conturarea ideii exprimate în unitățile rezidențiale autonome sau în clădirile de locuit colective proiectate de Markelius, van der Rohe, Hoff, Gradow sau Reidy. Totuși, în ciuda persistenței și răspîndirii principiului locuirii complexe, lucrările teoretice care să ilustreze în toată diversitatea lor numeroasele și complicatele aspecte ale procesului de construire a ansamblurilor rezidențiale sînt relativ rare.

În această scurtă suită, cartea lui S. Kress și W. Rietdorf « Wohnen in Städten » ocupă un loc aparte nu numai pentru că abordează toate problemele specifice (scopurile sociale ale construcției ansamblurilor de locuit din R.D.G., proiectarea și finanțarea, alegerea amplasamentelor optime, elemente funcționale componente ale ansamblurilor rezidențiale, organizarea ansamblurilor de locuit, probleme de igienă urbană, aspecte economice, rezolvări spațiale în ansamblurile de locuit, amenajarea complexă a mediului rezidențial), dar mai ales pentru că prezintă coerent și în detaliu experiența unei țări cu economie planificată, bazată pe structuri sociale noi.

Producția anuală de locuințe în R.D.G. (perioada 1949—1970) a fost de cca 65 000 unități, dintre care cca 80% în clădiri P + 4. Apelul obligat la tehnici noi explică de ce în 1970 cca jumătate din locuințe au fost construite din panouri prefabricate, determinînd micșorarea timpului de execuție de la 16,4 luni (în 1960) la 9,8 luni (în 1970). Mărimea medie a locuințelor este de 55 m^2 loc., reprezentînd global 1,1 persoane la încăperea de locuit. În paralel s-au executat și dotările social-culturale aferente, reușindu-se înscrierea a 25,6% din copiii de vîrstă corespunzătoare în creșe și 59,7% în grădinițe de diferite tipuri.

Pentru cincinalul 1970—1975 s-a planificat realizarea a 500 000 locuințe (majoritatea cu puține camere), 17 000 săli de clasă, cca 100 000 locuri în grădinițe și 45 000 locuri în creșe, exclusiv celelalte dotări sanitare, comerciale etc. Finanțarea acestor lucrări se face din fonduri de stat sau ale întreprinderilor, din fonduri cooperatiste sau personale. În ceea ce privește locuințele, în 1969, din cele 6,1 milioane 34% erau proprietate de stat, 13% proprietate a diverselor cooperative (asociații de locatari) și 53% din total proprietate personală. În 1971—1972, în scopul atragerii în mai mare măsură a altor rezerve bănești pentru construirea de locuințe, s-au emis o serie de acte și legi pentru încurajarea realizării de locuințe personale, dotările social-culturale finanțîndu-se în continuare din fonduri centralizate sau ale întreprinderilor.

În dorința de a obține maximum de obiecte la un cost redus (cheltuieli de investiție și exploatare) proiectanții intervin atît în fazele inițiale de prognoză (20—30 de ani) sau de stabilire pe termen lung (10—15 ani) a folosințelor terenului, cît și în fazele corespunzătoare planurilor cincinale sau a bugetelor anuale. Astfel se explică atenția cu care sînt alese amplasamentele pentru complexele rezidențiale (criteriile privesc reducerea și uniformizarea în timp a investițiilor, accese convenabile la locul de muncă, în zonele de dotări și de recreație, condiții bune de locuire etc.) în care scop s-au pus la punct și adaptat modele de optimizare (Erfurt, Halle).

Paralel s-au efectuat studii privind cele mai eficace combinații de locuințe și dotări (structura aditivă, structura integrată), dispozițiile optime ale clădirilor de locuit în scopul ocupării economice a terenului și stabilirea regimului de înălțime corespunzător (categoriile de înălțime fiind de 2—5, 6—11, 12—17 caturi). Studiile teoretice sînt prezentate detaliat, în scheme și tabele fiind analizate relațiile complexe dintre locuințe (ca așezare, grupare, înălțime), dotări social-culturale (ca grupare și capacitate) și spațiile amenajate (parcaje, și garaje, plantații, locuri de joacă, platforme gospodărești). Diversele ipoteze sînt apoi comparate cu ajutorul unor indi-

catori de cost, şi, lucru notabil, cu date concrete colectate după realizarea proiectelor.

O parte însemnată a lucrării înfăţişează exemplele cele mai semnificative din producţia de ansambluri rezidenţiale complexe din R.D.G., dovedind trăsături proprii atît prin respectarea normelor de proiectare cît şi prin însuşirea condiţiilor impuse de regulile de igienă urbană (însorire, protecţia contra zgomotului, ventilaţie etc.). Fără a evidenţia imagini orăşeneşti variate, ansamblurile citate sînt interesante prin unitatea de ansamblu, prin generozitatea spaţiilor, prin atenţia cu care sînt rezolvate unele aspecte de detaliu (parcaje, locuri de joacă etc.). O menţiune deosebită merită modul în care este înţeleasă amenajarea ambientală unitară a ansamblurilor care susţine o dată mai mult afirmaţia din primele pagini: « Garanţia pentru proiectarea optimă a zonelor rezidenţiale rezidă în conştiinţa înaltei răspunderi sociale a tuturor celor răspunzători din consiliile locale, din rîndul beneficiarilor, a proiectanţilor din birouri sau fabricile de materiale de construcţie, a inginerilor de diverse specialităţi de pe şantier sau de la întreprinderile comunale ».

Chiar dacă se referă la o experienţă specifică (ceea ce nu rezultă din titlu), cartea « Wohnen in Städten » reprezintă un important punct de referinţă pentru proiectanţii de ansambluri rezidenţiale, nu numai prin bogăţia materialului grafic, dar mai ales pentru contribuţia substanţială la cercetarea complexă, sistematică a problemei.

Arh. PETRE DERER

• recenzii • recenzii • recenzii • recenzii •

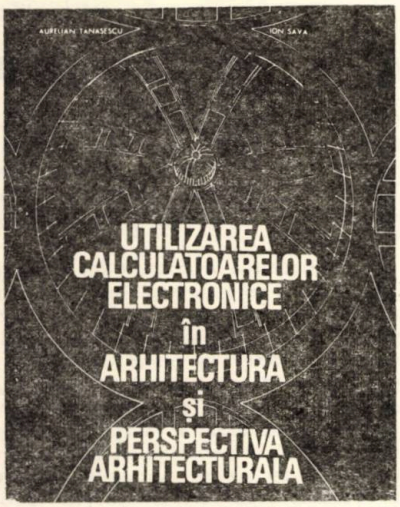

Conf. dr. arh. AURELIAN TĂNĂSESCU, conf. dr. ing. ION SAVA: **UTILIZAREA CALCULATOARELOR ELECTRONICE ÎN ARHITECTURA ŞI PERSPECTIVA ARHITECTURALĂ**, Bucureşti, f. a.

Apărut recent la Editura didactică şi pedagogică din Bucureşti, volumul are ca obiect aplicarea calculatoarelor electronice în creaţia arhitecturală. Pentru prezentarea acestei lucrări dăm, mai jos, un extras larg din CUVÎNTUL ÎNAINTE al autorilor: « ... lucrarea de faţă înfăţişează posibilităţile prezente şi constituie un ghid al celor potenţiale de perspectivă ale calculatoarelor numerice în rezolvarea aplicaţiilor specifice domeniului arhitectural.

Întrucît lucrarea se adresează în primul rînd arhitecţilor, la alcătuirea capitolelor s-a ţinut seama de necesitatea înţelegerii progresive a posibilităţilor oferite de calculator, la rezolvarea problemelor arhitecturale, devenind astfel de extremă utilitate tuturor acelora ce vor să cunoască întocmirea programelor pentru efectuarea calculului automatizat. Evident că conţinutul lucrării va găsi o popularitate sporită cînd calculatoarele vor deveni mai uşor accesibile, după cum a şi început în ţara noastră prin realizarea calculatorului românesc, de capacitate medie FELIX 256.

În ansamblul său, lucrarea evidenţiază modul în care se poate îmbina fantezia creatoare a arhitectului cu calculul logic automatizat. În întregul text s-a pus accent pe tratarea unitară a problemelor abordate şi coordonarea lor cu tehnica de programare.

S-a intenţionat să se asigure lucrării toate informaţiile necesare pentru a o face utilă arhitecţilor, studenţilor şi tuturor acelora ce vor să se perfecţioneze în rezolvarea problemelor de orice natură prin mijloace automatizate, indicîndu-se pentru aprofundare şi o bibliografie selectivă corespunzătoare (anexa 3).

Capitolele I şi II cuprind elemente introductive, dar de extremă importanţă pentru înţelegerea tehnicii calculului automatizat care a stat la baza rezolvărilor din capitolele următoare.

Capitolele III—IX sînt consacrate în exclusivitate utilizării efective a calculatorului la rezolvarea problemelor concrete ridicate de construcţia perspectivelor arhitecturale (centrale sau axonometrice). Cele 19 aplicaţii ce abordează probleme ale construirii perspectivelor, umbrelor, reflexelor etc., sînt tratate corespunzător; exemple concrete de programe în baza cărora s-au rezolvat şi aplicaţiile în arhitectură prezentate pot servi la două scopuri: primul, de a ajuta pe cei interesaţi la deprinderea unei abilităţi de programare, iar al doilea, de a prezenta arhitecţilor proiectanţi programe ce pot servi la rezolvarea unor probleme efective. Este dat în lucrare şi programul de trasare a perspectivelor centrale sau axonometrice.

Cunoscute fiind dificultăţile întîmpinate de orice începător în tehnica programării s-a prezentat detaliat trecerea de la modelul matematic la scrierea programului pe calculator, în raport cu instrucţiunile prezentate în Capitolul I şi în anexa 1.

Pentru scrierea programelor s-a utilizat limbajul FORTRAN IV — corespunzător calculatorului IBM 360, ţinîndu-se seama că o bună cunoaştere a acestuia permite o uşoară trecere la alte limbaje.

Capitolele X, XI şi XII cuprind alte aplicaţii atît în arhitectură cît şi în alte domenii ale tehnicii, precum şi posibilităţile grafice ce sînt sau pot fi oferite de calculatoarele electronice.

Pe ansamblu lucrarea este astfel organizată, încît să fie accesibilă necunoscătorilor limbajului utilizat FORTRAN, putînd lua în considerare, pentru informare, numai capitolul sau subcapitolul ce îl interesează.

Cititorului familiarizat cu această lucrare îi va fi mai uşor să abordeze probleme mai complexe de programare sau să consulte lucrări de specialitate mai restrînse în problemele programării ».

A.

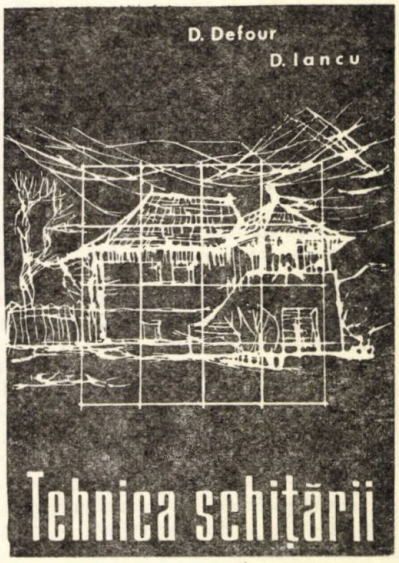

D. DEFOUR, D. IANCU: **TEHNICA SCHIŢĂRII**
Editura tehnică, Bucureşti, 1972, 191 pag., numeroase schiţe

Apărută în Editura tehnică, cartea arhitecţilor Dorel Defour şi Dumitru Iancu intitulată « Tehnica schiţării » vine să se adauge numărului destul de restrîns al publicaţiilor din domeniul desenului ornamental şi tehnic.

Lucrarea se adresează în principal — aşa cum de altfel se precizează în introducere — elevilor de la clasa IV în sus şi învăţătorilor, studenţilor de alte specialităţi decît ingineria şi arhitectura, lucrătorilor din industrie şi agricultură, profesorilor care sînt obligaţi să facă numeroase schiţe la tablă şi pe planşe didactice, în final oricăror amatori necalificaţi în elaborarea schiţelor, care consideră necesar să se perfecţioneze pe această latură, fie în scopuri practice, tehnice, fie în scopuri recreative, documentare, artistice sau didactice.

Tema principală pe care şi-o propune lucrarea este ca acumularea noţiunilor strict necesare şi obţinerea obişnuinţei de a schiţa, inclusiv exerciţiile de acomodare să nu depăşească 280—320 ore, modul de prezentare fiind o pagină de text şi cîteva pagini cu schiţe.

Cuprinsul prezintă cam tot ceea ce se poate prezenta în 191 de pagini, de la materiale uzuale pentru desen pînă la schiţe şi planuri de arhitectură.

Ambiţia mărturisită a lucrării de a se adresa unei categorii atît de vaste şi diverse de oameni, cu vîrste şi niveluri de pregătire atît de diferite, este susţinută de o organizare foarte judicioasă, într-o ordine bine gîndită, a materialului prezentat. De altfel, sistematizarea cărţii este calitatea ei principală, iar materialul prezentat consider că poate ajuta la înţelegerea şi la deprinderea obişnuinţei de a schiţa a celor cărora le este adresat.

Încercarea, însă, de a condensa într-un spaţiu atît de restrîns, ca cel afectat cărţii, ceea ce se învaţă în mod obişnuit în 4—5 ani a dus — şi era firesc să fie astfel — la imposibilitatea de a fi cuprinse explicaţiile strict necesare pentru a putea înţelege noţiunile şi ideile prezentate. Astfel apar termeni ca « şarpantă », « OL 38 » şi mulţi alţii care mă îndoiesc că sînt înţeleşi de un elev de clasa a IV-a, de un lucrător din agricultură, sau de oricare altul care nu lucrează în construcţii.

Foarte utile sînt capitolele privitoare la elemente şi noţiuni generale ajutătoare legate de schiţe şi desene expeditive, precum şi cel legat de citirea planurilor, capitole care puteau fi prezentate ceva mai dezvoltat. Maniera de a schiţa, alegerea detaliilor, a proporţiilor juste sînt de fapt noţiuni de bază în tehnica schiţării, iar în cele cîteva pagini care le sînt consacrate nu poate fi cuprins strictul necesar unui atare subiect.

Şi ar mai fi ceva; găsesc că unui asemenea îndreptar, atît de util pentru nespecialişti în formarea deprinderii de a desena schiţe, crochiuri, de a citi planuri de construcţii, i s-ar fi cuvenit o prezentare grafică mai atrăgătoare, cel puţin egală cu interesul pe care sînt convins că l-a produs apariţia acestei lucrări.

Arh. DAN VOICU

• recenzii • recenzii • recenzii • recenzii •

Horst Linde, **HOCHSCHULPLANUNG. BEITRÄGE ZUR STRUKTUR UND BAUPLANUNG.** Bd. 1 — 4. Düsseldorf, Werner-Verlag, 1969—1971, Bd, 1: 131 + XV p. cu ilustr.; Bd. 2: 148 + XIII p. cu ilustr.; Bd. 3: 235 + XX p. cu ilustr.; Bd. 4: 201 + XV p. cu ilustr.

Această lucrare, bazată pe documentaţia mondială la zi, editată în 4 volume, încearcă să dea răspuns problemelor de proiectare, organizare şi construcţie a clădirilor şi ansamblurilor de învăţămînt superior.

Volumul I cuprinde un scurt istoric din evul mediu pînă la cele mai recente construcţii din lume.

Volumul II tratează aspectele filozofice, psiho-pedagogice, sociologice, metodologice ale universităţilor.

Volumul III conţine o descriere a diverselor categorii de clădiri de învăţămînt superior, precum şi o serie de probleme legate de standardizare, industrializare şi echipare.

Volumul IV studiază universităţile ca element al planificării urbane şi regionale.

În literatura de specialitate — indiscutabil — această lucrare constituie o cercetare fundamentală.

I. M. Arharov, S. F. Naumov, **PROEKTIROVANIE ZDANII TEHNIKUMOV I VUZOV.** (Proiectarea clădirilor de şcoli medii tehnice şi de învăţămînt superior). Moskva, Izdatelstvo literaturî po stroitelstvu, 1973, 93 p. cu ilustr.

Lucrarea cuprinde unele îndrumări metodologice despre proiectarea clădirilor pentru învăţămînt mediu şi superior. Se face clasificarea acestor instituţii de învăţămînt şi se dezbat problemele de proiectare ale clădirilor în funcţie de procesul de învăţămînt. Se dau numeroase recomandări în vederea formării reţelei, amplasării clădirilor, sistematizării terenurilor. Se arată unele rezolvări compoziţional-arhitecturale ale clădirilor.

Cartea reflectă experienţa sovietică în proiectarea acestor clădiri.

BAUTEN FÜR BILDUNG UND FORSCHUNG. MUSEEN. BIBLIOTHEKEN. INSTITUTE. AUSGEWÄHLT UND BEARBEITET VON S. NAGEL UND S. LINKE. (DBZ-BAUFACHBÜCHER 11). Gütersloh, Bertelsmann Fachverlag, 1971, 206 p. cu ilustr.

Autorii se ocupă de trei categorii de clădiri: muzee, biblioteci şi institute. Ele au fost reunite sub titlul de « Clădiri pentru educaţie şi cercetare ». Folosesc acest termen pentru a evidenţia SCOPUL în educaţie, spre deosebire de expresia « Clădiri pentru învăţămînt şi cercetare » care reprezintă CALEA în educaţie.

Sînt prezentate: biblioteci, muzee şi institute care se ocupă atît de cercetare cît şi de învăţămînt. Capitolul « Institute » prezintă 13 exemple destinate « atît instalaţiilor universitare, cît şi cercetării şi învăţămîntului ». Exemplele date vor să ofere cititorilor o idee asupra manierei cu care arhitectura contemporană rezolvă sarcinile ce-i revin în domeniul educaţiei şi cercetării.

HOCHSCHULEN. FORSCHUNGSBAUTEN. BAUMEISTER QUERSCHNITTE 9. HERAUSGEGEBEN VON PAULHANS PETERS. München, Verlag D. W. Callwey, 1970, 108 p. cu ilustr.

În proiectarea construcţiilor pentru învăţămînt şi cercetare arhitectul trebuie să fie la curent cu dezvoltarea vertiginoasă a acestora. Azi şi în viitor, arhitectul va construi nu numai « frumoase » monumente de arhitectură, ci în primul rînd clădiri care să se adapteze la continua perfecţionare a învăţămîntului şi cercetării. Cartea conţine exemple tipice de clădiri cu scopuri variabile, precum şi reconstrucţia şi extinderea unor construcţii vechi.

Georges Candilis, **PLANEN UND BAUEN FÜR DIE FREIZEIT. RECHERCHES SUR L'ARCHITECTURE DES LOISIRS. PLANNING AND DESIGN FOR LEISURE.** Stuttgart, Karl Krämer Verlag, 1972, 144 p. cu ilustr. (Dokumente der modernen Architektur, 9).

Arhitect de renume mondial, G. Candilis publică această lucrare (în trei limbi), operă de pionierat, care dă sugestii privind proiectarea arhitecturii de loisir, începînd cu casele de week-end pînă la planificări regionale.

« Loisirul, ieri apanajul unei clase, a devenit azi un drept al maselor. » Fiind o problemă actuală, arhitectura loisirului trebuie să se încadreze mediului geografic şi uman.

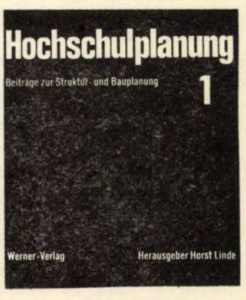

Prezentări de cărţi de GEORGETA VRABIE şi GABRIELA MÉSZÁROS

A. AULA CENTRULUI NAȚIONAL DE FIZICĂ

FIȘA TEHNICĂ NR. 00106

ANSAMBLU — STRUCTURA TRIDIMENSIONALĂ

A 1/1975

Secțiune longitudinală prin aulă

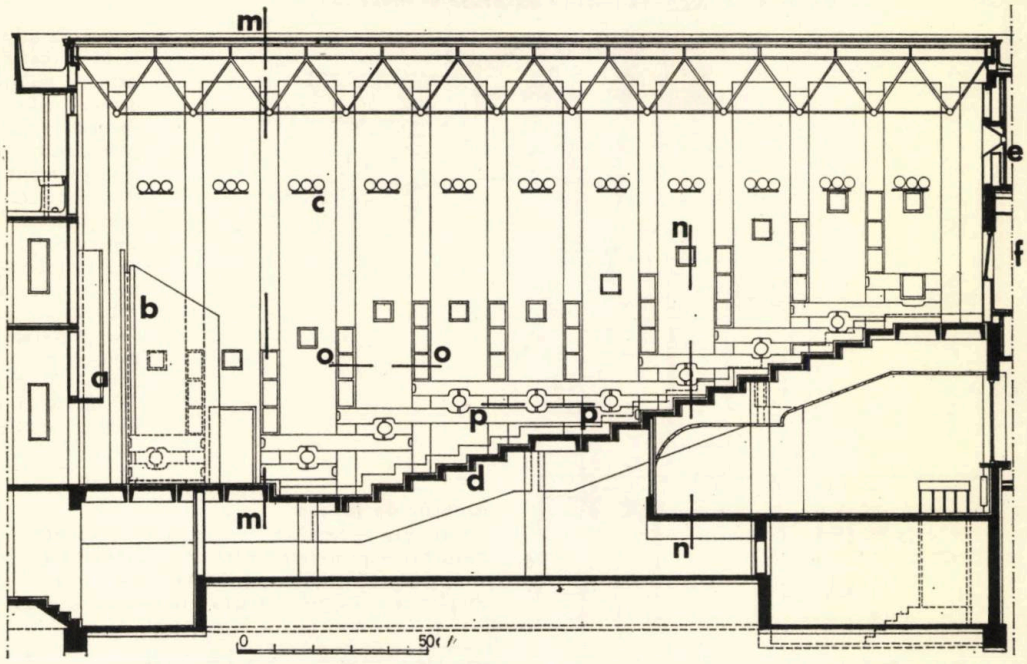

a. Ecran — **b.** Panouri fundal — reflectoare de sunet realizate din zidărie tencuită — **c.** Corpuri de iluminat — **d.** Gradene prefabricate — **e.** Cabină de proiecție — **f.** Cabine tehnice
Secțiunile **m, n, o, p** sînt prezentate în fișa următoare

Aula de 500 de locuri a Centrului Național de Fizică este o construcție cu schelet de beton armat monolit, cu elemente prefabricate de planșeu și fațadă.

Acoperirea este realizată cu o structură tridimensională planară de 24×24 m realizată din țevi și profile metalice, rezemată pe stîlpi de contur la 6 m interax.

Structura este executată din piramide semioctaedri prefabricate din profile metalice laminate și țevi, la care s-au adăugat la montaj o serie de bare (țevi) suplimentare pentru realizarea tălpii inferioare (pentru o descriere de detaliu, vezi în corpul revistei la pag. 27—31).

Elementele prefabricate uzinate au fost preasamblate la sol în două bucăți de 14×24 și, respectiv, 10×24 m, care au fost ridicate în poziție cu o automacara.

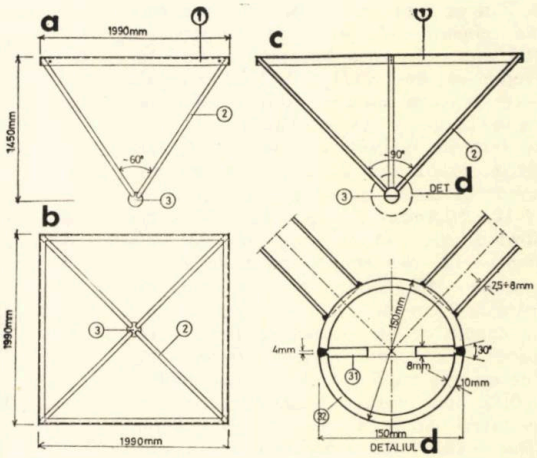

Piramidă prefabricată pentru structura tridimensională
a. Vedere laterală — **b.** Plan — **c.** Secțiune în lungul diagonalei patratului de bază — **d.** Secțiune de detaliu prin conectorul sferic.

1. *Cadru talpă superioară din cornier 80×65×(6÷8) mm* — **2.** *Bare diagonale din țeavă ⌀ 50×(3÷8) mm* — **3.** *Conector sferic ⌀ 150 mm* — **31.** *Diafragmă inelară* — **32.** *Emisferă din tablă ambutisată la cald*

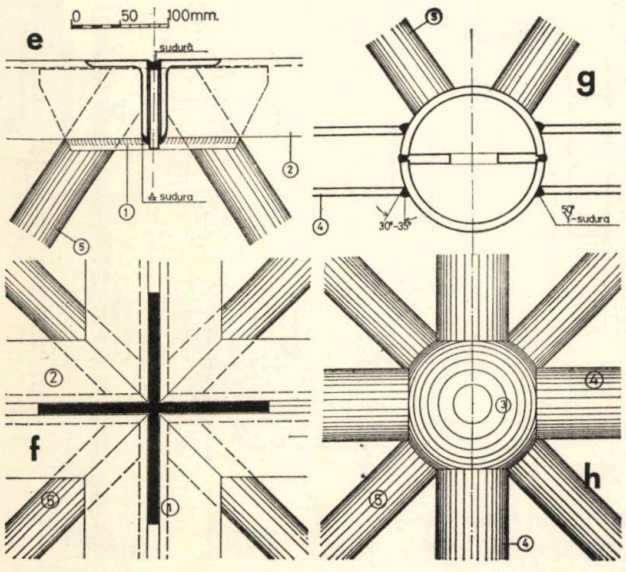

★

Detaliu nod în talpa superioară
e. *Secțiune* — **f.** *Vedere de sus*
Detaliu nod în talpa inferioară
g. *Secțiune* — **h.** *Vedere de jos*

1. *Element cruciform de îmbinare, platbande de 5 mm grosime* — **2.** *Cadrul superior al piramidei* — **3.** *Conector sferic* — **4.** *Bare talpa inferioară — țeavă ⌀ 76×(3÷6) mm* — **5.** *Diagonale țeavă ⌀ 50.*

A. AULA CENTRULUI NAȚIONAL DE FIZICĂ

FIȘA TEHNICĂ NR. 00107

DETALII DE FAȚADĂ ȘI ÎNVELITOARE

A 1/1975

Detaliu de cornișă, perete exterior și învelitoare

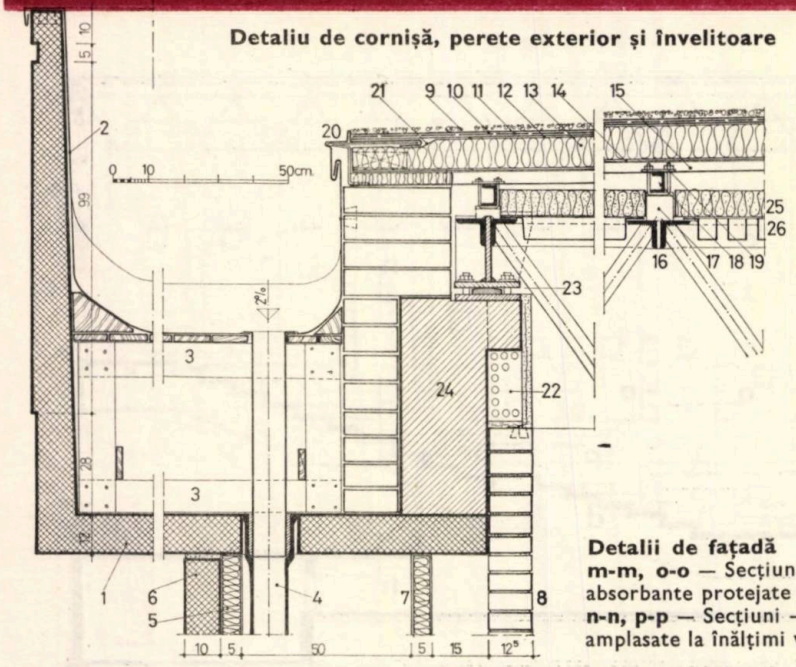

Închiderea orizontală se realizează cu o învelitoare bituminoasă și termoizolație de polistiren celular ce reazemă pe panouri de tablă cutată ROM-COR. Peretele exterior are o serie de elemente prefabricate de mari dimensiuni între care se montează ferestrele și prin care trec tuburile de ventilație.

Suprafețele interioare ale pereților și ale tavanului sînt tratate din motive acustice ca fonoabsorbante, cu ajutorul unor panouri de vată minerală.

La tavan panourile de vată minerală sînt protejate și susținute de o serie de panouri din lamele de tablă subțire vopsită, iar la pereți se realizează un trafor de cărămidă aparentă prin lăsarea rosturilor verticale neumplute.

Detalii de fațadă

m-m, o-o — Secțiuni — orizontală și verticală — prin ferestre și panourile fonoabsorbante protejate cu trafor de cărămidă aparentă

n-n, p-p — Secțiuni — orizontală și verticală — prin nișele de radiator ce se găsesc amplasate la înălțimi variabile în funcție de gradenele amfiteatrului

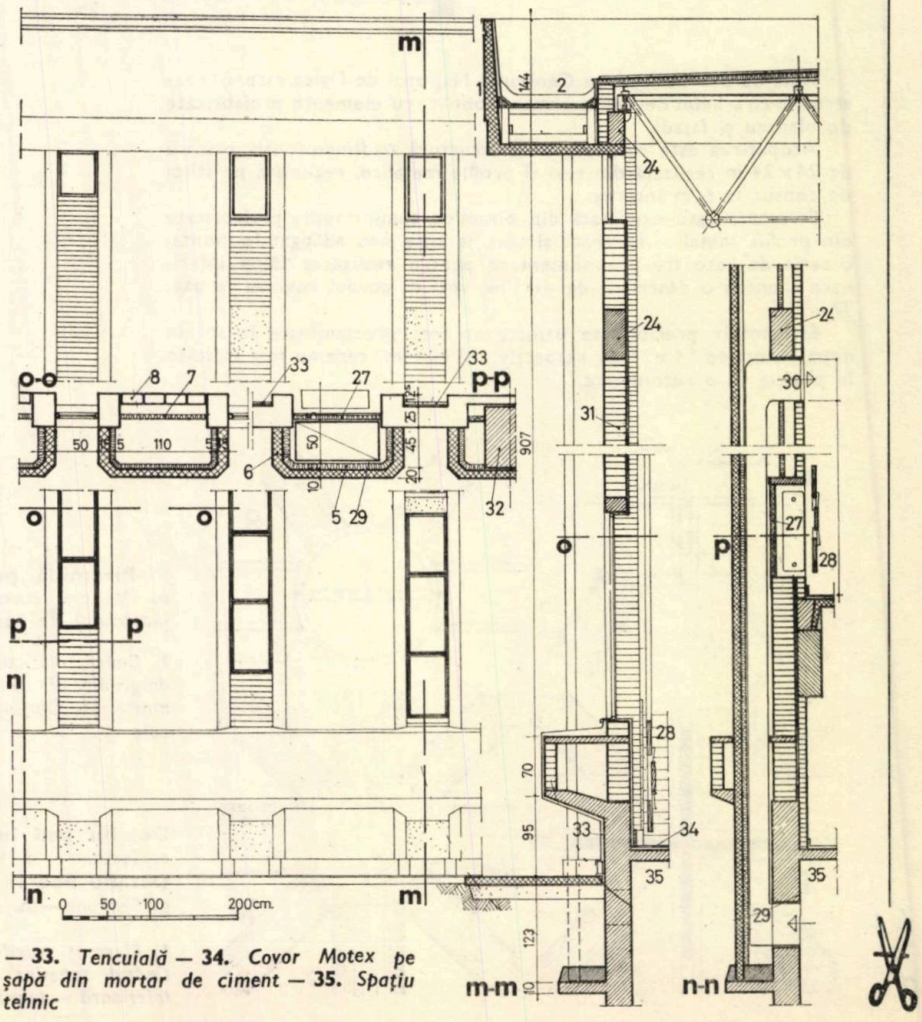

1. *Cornișă prefabricată* — **2.** *Șenou și șorț de tablă zincată de 2 mm grosime* — **3.** *Astereală pe scaune de lemn realizate din scînduri* — **4.** *Țeavă de scurgere ∅ 100 mm* — **5.** *Vată minerală 5 cm* — **6.** *Prefabricat de fațadă* — **7.** *Vată minerală 5 cm cu rol de absorbție fonică* — **8.** *Zidărie din cărămidă aparentă Bucov de 12,5 cm cu rosturile verticale neumplute* — **9.** *Protecție hidroizolație din pietriș mărgăritar, calcar de Sinaia 20 kg/m² fixat în bitum* — **10.** *Hidroizolație 2p + 1c + 4b* — **11.** *Strat difuzie dintr-un carton bitumat perforat* — **12.** *Mortar de aracet de 2 mm grosime* — **13.** *Termoizolație polistiren celular de 8 cm realizat în două-trei straturi cu canale de aer pentru ventilație* — **14.** *Barieră de vapori, carton asfaltat* — **15.** *Panouri din tablă cutată Rom-Cor 6000 × ×0,75 mm grosime protejate anticorosiv cu grund reactiv în două straturi și bitum tăiat* — **16.** *Talpa superioară a structurii tridimensionale (2 corniere 80×80×8 mm)* — **17.** *Știuturi din țeavă metalică variabile ca dimensiune pentru realizarea pantei* — **18.** *Pană 50×35×5 mm* — **19.** *Sistem de ancorare a tablei cu bride de oțel ∅ 8, piulițe cu șaibe M 6 și plăcuțe de oțel 40×100×3 mm* — **20.** *Șorț din tablă zincată susținut de agrafe de 2 mm grosime la 35 cm distanță* — **21.** *Fișie carton bitumat* — **22.** *Șliț pentru tuburi electrice închis cu tencuială pe rabiț* — **23.** *Aparat de reazem* — **24.** *Grinda structurii portante* — **25.** *Vată minerală de 8 cm* — **26.** *Plafon profile metalice de tablă subțire* — **27.** *Tencuială pe rabiț și termoizolație vată minerală în nișa radiatorului* — **28.** *Balustradă și mască radiator* — **29.** *Canal de ventilație* — **30.** *Gură de admisie la minimum 3 m deasupra pardoselii* — **31.** *Zidărie aparentă de 25 cm din cărămidă de Bucov.* — **32.** *Stîlp structură la 6 m interax* — **33.** *Tencuială* — **34.** *Covor Motex pe șapă din mortar de ciment* — **35.** *Spațiu tehnic*

A. FAȚADA ȘI PLANȘEE PREFABRICATE FACULTATEA DE ELECTROTEHNICĂ TIMIȘOARA

FIȘA TEHNICĂ NR. 00108

DETALIU DE FAȚADĂ

A 1/1975

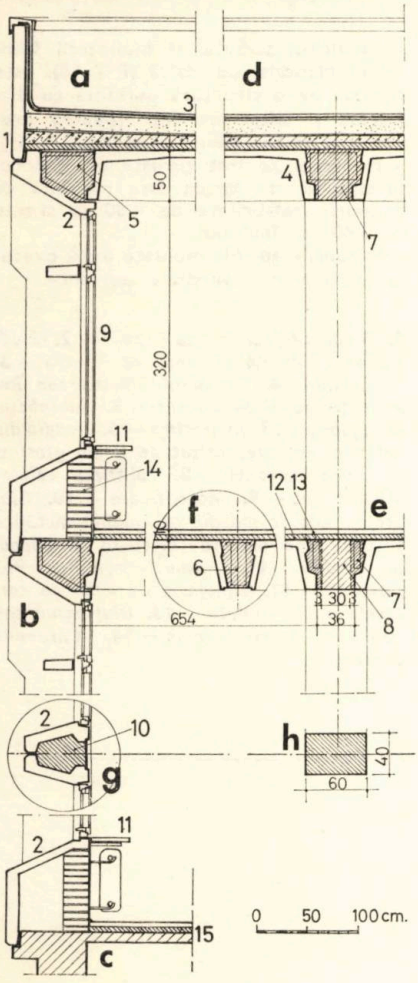

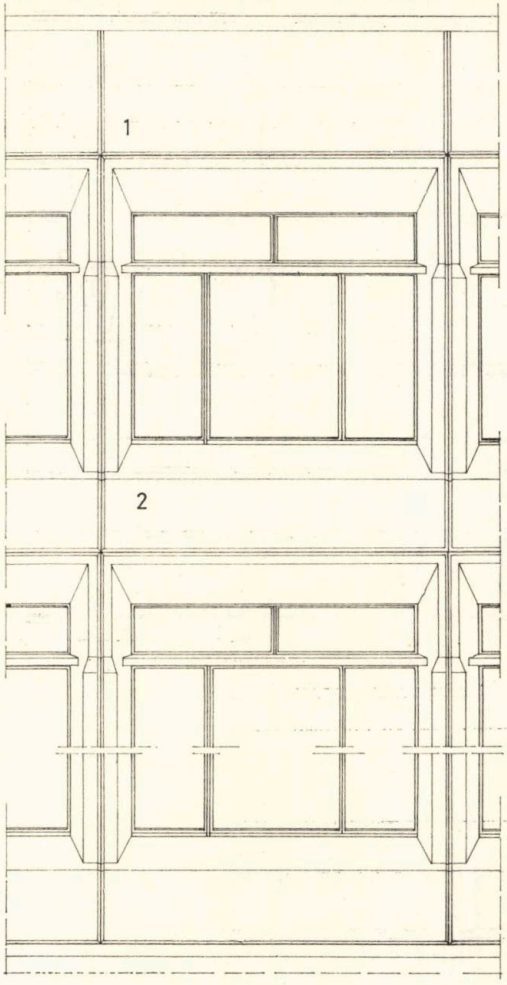

Prezentăm în fișele de față trei construcții de învățămînt, parțial prefabricate, proiectate de Centrul de proiectarea construcțiilor de învățămînt și cercetare al Ministerului Educației și Învățămîntului.

Este vorba de fațade din panouri mari prefabricate, și planșee realizate cu chesoane sau cu predale.

Comun celor trei exemple, este reliefuI foarte pronunțat al panourilor de fațadă (60—80 cm), motiv pentru care nu a fost posibilă realizarea termoizolației din atelier. Pe șantier, însă, pe înălțimea parapetului se realizează un perete de cărămidă eficientă. O observație ar putea fi făcută cu privire la lipsa unor lăcrimare pe linia cea mai avansată a panourilor.

Rosturile între prefabricate sînt etanșate într-o soluție complet închisă, cu polistiren celular, chit și mortar de ciment.

Eventualele infiltrații de apă sînt împiedicate și de monolitizările cu rol de structură, ce sînt destul de mari, asigurînd conlucrarea panourilor de fațadă.

La Facultatea de electrotehnică a Institutului politehnic din Timișoara (vezi și prezentarea din corpul revistei la pag. 22), o serie de pavilioane cu 2—5 niveluri urmează a fi realizate cu un sistem structural unificat ce pornește de la un modul de 3,45 m considerat ca recomandabil pentru construcții de învățămînt, în urma unor studii comparative.

Structura cu cadre monolite se toarnă după montarea panourilor de fațadă și a chesoanelor de planșeu, ce realizează suprafețe finite aparente, servind în același timp și de cofraj.

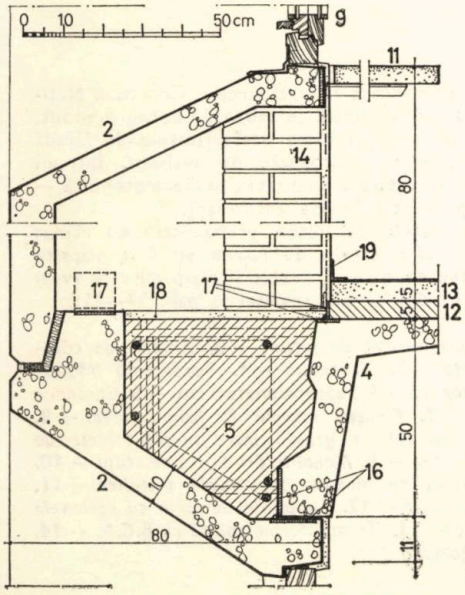

Secțiune verticală prin fațadă: a. Planșeu terasă — **b.** Niveluri curente — **c.** Planșeu peste parter.

Secțiune prin grinzile longitudinale mediane: detaliile **d-e.** Aceste grinzi au o lățime mai mare pentru a permite realizarea unor goluri de instalații.

f. Secțiune verticală printr-o grindă transversală de cadru, turnată între chesoanele prefabricate.

g. Secțiune orizontală printr-un stîlp de fațadă turnat între panourile prefabricate.

h. Secțiune orizontală printr-un stîlp median.

1. *Panou de atic* — **2.** *Panou curent de fațadă* — **3.** *Terasă (hidroizolație bituminoasă și termoizolație de B.C.A.)* — **4.** *Chesoane de planșeu 6,54 × 3,28 × 50 cm* — **5.** *Monolitizare cu rol de grindă de fațadă* — **6.** *Grindă transversală* — **7.** *Grindă longitudinală mediană* — **8.** *Goluri pentru trecerea instalațiilor* — **9.** *Tîmplărie dublă cu cercevele cuplate* — **10.** *Monolitizare — stîlp de fațadă* — **11.** *Glaf prefabricat de mozaic sprijinit pe console metalice sudate de plăcuțe înglobate în prefabricat* — **12.** *Suprabetonare 5 cm* — **13.** *Pardoseală Renolit* — **14.** *Zidărie de cărămidă eficientă* — **15.** *Planșeu de beton monolit peste parter* — **16.** *Plăcuțe în cheson și în panoul de fațadă, ce se sudează la montaj* — **17.** *Plăcuță și cornier în prefabricatele de fațadă sudate la montaj* — **18.** *Mortar de ciment — 2 cm* — **19.** *Plintă de P.V.C.*

A. DOUĂ FAȚADE PREFABRICATE LA CENTRUL NAȚIONAL DE FIZICĂ

FIȘA TEHNICĂ NR. 00109

DETALII DE FAȚADĂ

A 1/1975

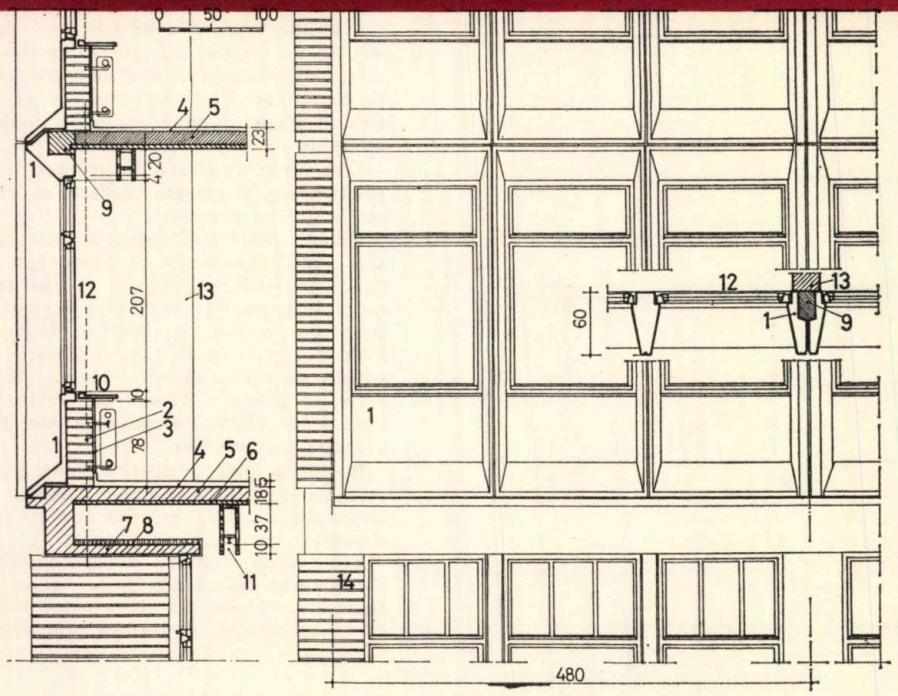

Pavilionul sediului și bibliotecii Centrului Național de Fizică (P + 10), este realizat pe o structură portantă cu diafragme și stîlpi monoliți (pentru prezentarea de ansamblu vezi și pag. 27—31).

Planșeele au fost turnate cu ajutorul predalelor, iar fațada este realizată cu panouri prefabricate de 4,80 m travee și 3,40 m înălțime.

Panourile au fost montate după executarea structurii verticale portante.

1. *Panou prefabricat de fațadă* — **2.** *Zidărie de cărămidă eficientă de 25 cm* — **3.** *Tencuială* — **4.** *Pardoseală Motex sau Renolit pe șapă de ciment* — **5.** *Suprabetonare planșeu 13 cm grosime* — **6.** *Predală din beton armat prefabricat de 5 cm grosime* **7.** *Placă monolită* — **8.** *Polistiren celular 5 cm, lipit* — **9.** *Monolitizare* — **10.** *Glaf prefabricat de mozaic pe consolă metalică sudată de o plăcuță înglobată în panoul de fațadă* — **11.** *Panou rilogă de PAL furniruit* — **12.** *Tîmplărie de lemn cu cercevele duble cuplate* — **13.** *Diafragmă sau stîlp de beton armat* — **14.** *Cărămidă aparentă*

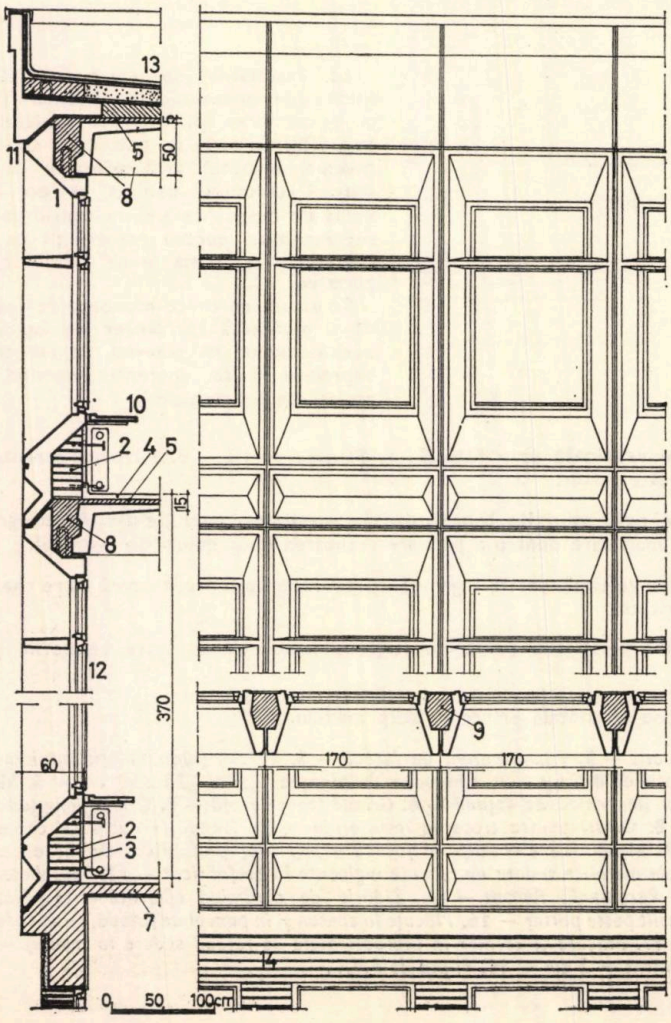

Structura portantă a laboratoarelor Centrului Național de Fizică este realizată cu cadre de beton monolit, turnate ca monolitizări între prefabricatele de fațadă și, respectiv, între chesoanele de planșeu, într-un sistem similar cu cel de la Facultatea de electrotehnică — Timișoara, prezentat în fișa anterioară.

Toate suprafețele de beton prefabricate au rămas netencuite. Prefabricatele de fațadă au fost vopsite cu un amestec de ciment, aracet și nisip cuarțos (vezi și prezentarea din corpul revistei la pag. 27—31).

1. *Panou prefabricat de fațadă* — **2.** *Zidărie de cărămidă eficientă* — **3.** *Tencuială* — **4.** *Pardoseală Motex, Renolit sau mozaic* — **5.** *Suprabetonare 5* cm — **6.** *Chesoane prefabricate* — **7.** *Planșeu monolit la primul nivel* — **8.** *Monolitizare cu rol de grindă între prefabricatele de fațadă și chesoane* — **9.** *Monolitizări cu rol de stîlpi* — **10.** *Glaf prefabricat de mozaic pe console metalice* — **11.** *Prefabricat de atic* — **12.** *Tîmplărie de lemn cu cercevele duble cuplate* — **13.** *Terasă termoizolată cu B.C.A.* — **14.** *Cărămidă aparentă*

actualitati

„HANUL CU NOROC“ DIN ALEXANDRIA

Autor: arh. **ADDA GHEORGHIEVICI**
Colaboratori:
Arhitectură: tehn. arh. **LUCIAN GHEORGHIU**, arh. **MONICA ALAMARIU**; Rezistență: ing. **GHEORGHE ZAGAICAN**, ing. **SIMION MORARU**; Instalații termice: ing. **ALEXANDRU MĂRGĂRITESCU**; Instalații apă-canal: ing. **HRISTOFOR ZIDROS**; Instalații electrice: ing. **NICOLAE CARSOTE**; Drumuri-sistematizare verticală: ing. **GHEORGHE DĂNILĂ**

Amplasată la ieșirea din orașul Alexandria, pe DN 6 — București, Craiova, Timișoara — această dotare turistică este destinată a servi în primul rînd traficul auto care se desfășoară din ce în ce mai intens în această zonă săracă în dotări de cazare și alimentație publică corespunzătoare.

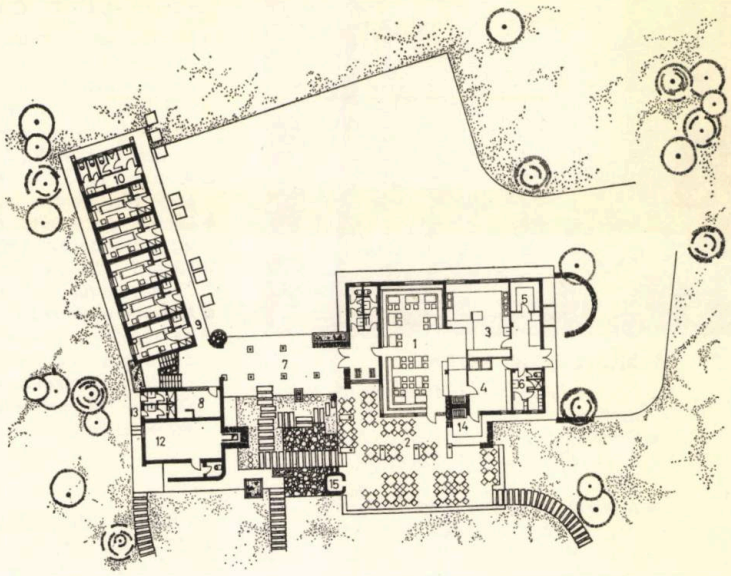

PLAN LA NIVELUL TERENULUI: 1. Restaurant cu 50 de locuri — 2. Terasă acoperită și descoperită 80 de locuri — 3. Bucătărie — 4. Bar — bufet — 5. Cămară — 6. Grup sanitar personal — 7. Portic acoperit — 8. Recepție — 9. Cazare 20 de locuri — 10. Grup sanitar cazare — 11. Grup sanitar restaurant — 12. Centrală termică — 13. Grup sanitar camping — 14. Grătar exterior — 15. Cuptor pîine

Mica poiană înconjurată de păduricea de stejari și plopi în care este amplasat hanul, asigură un microclimat favorabil odihnei și destinderii la sfîrșit de săptămînă pentru locuitorii orașului Alexandria, localitate cu climă specifică de bărăgan.

Ansamblul cuprinde un restaurant cu 48 de locuri în sală, 84 de locuri pe terase acoperite și 44 de locuri pe terase descoperite. O galerie deschisă, acoperită cu olane, face legătura între restaurant și corpul de cazare parter și etaj, cu o capacitate de 20 de locuri în 10 camere de confort III.

Hanul funcționează tot timpul anului. Adiacent poienii din fața hanului, pe liziera pădurii, au fost amplasate căsuțe de vacanță cu o capacitate de 24 de locuri, cu grup sanitar propriu, amplasat la parterul corpului de cazare.

Corpul de cazare cuprinde recepția centrală, spălătoria hanului și locuința administratorului.

Camerele de cazare, orientate spre zona liniștită a păduricii, se compun fiecare din tampon cu dulap înzidit, grup sanitar redus (lavoar + duș) și cameră de 11,20 m² cu două paturi. Pe fiecare nivel, la capătul galeriilor de acces în camere, se găsesc grupuri sanitare comune, diferențiate pe sexe, corespunzătoare gradului III de confort.

În proiectarea mobilierului restaurantului s-a urmărit o linie simplă, apropiată de mobilierul țărănesc din zonă, din lemn de rășinoase ars cu lampa; s-au prevăzut corpuri de iluminat care amintesc de felinarele și lămpile tradiționale.

Pantele de olane ale învelitorilor restaurantului și cazării, stîlpii de lemn ai teraselor acoperite, spoielile albe de var ale fațadelor, combinate cu tencuielile rustice în culorile nisipului — finisaje simple dar bine executate — asigură obiectivului o atmosferă specifică, armonizată cu cadrul și zona de amplasare, fără a recurge la stridențele unui « rustic » exagerat.

S-a urmărit implantarea cît mai organică a ansamblului în cadrul natural cu vegetație bogată, o orientare optimă, prevăzîndu-se trasee acoperite și descoperite, elemente de înviorare a cadrului (cuptor pentru pîine, grătar deschis spre terasa acoperită, jardiniere și ziduri din bolovani de rîu spălați). Au fost amenajate, de asemenea, terenuri pentru campare cu corturi personale, teren de joacă pentru copii, parcaje, parc decorativ la accesul spre han.

Capacitate de cazare:
număr de camere — 10
număr de locuri — 20

Arh. ADDA GHEORGHIEVICI

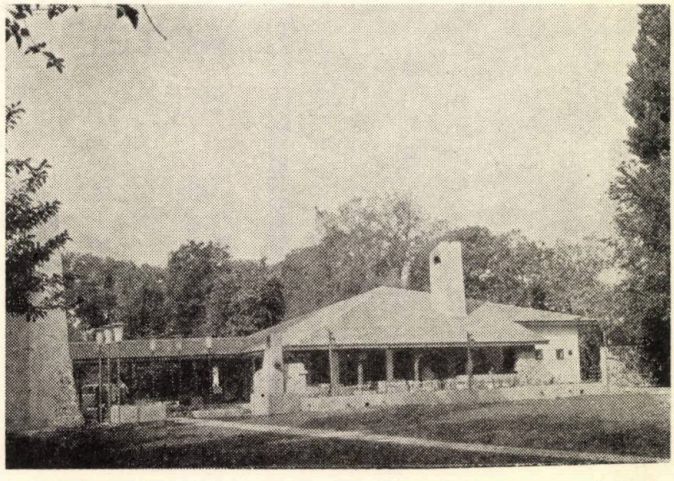

Arhitect ION POPA

- *Născut la 14 mai 1944, Creţeşti, judeţul Ilfov.*
- *Diplomat al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din Bucureşti, în anul 1972.*
- *Arhitect în cadrul Centrului de consulting în design, ambalaje şi promovarea produselor de pe lîngă Academia de studii economice.*
- *Mentor şi model: arh. Ascanio Damian, profesorul meu şi Victor Papanek.*
- *Arhitectul a fost întotdeauna coordonatorul echipei multidisciplinare creatoare de mediu artificial. Stadiul tehnologic în care se află societatea umană, necesarul crescînd al mediului artificial, repun serios în discuţie locul şi rolul arhitectului.*

  Ca membru al Studioului de design DA (design-arhitectură) militez pentru deschiderea cîmpului nostru de acţiune către toate domeniile conturate sau cristalizate în ultimii ani: marketing psihosociologie, ergonomie, cibernetică etc.

Arhitect VLAD CALBOREANU

- *Născut la 3 martie 1946, Bucureşti.*
- *Diplomat al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din Bucureşti în anul 1971, student al profesorilor acad. arh. Octav Doicescu, arh. Anton Dîmboianu şi arh. Virgil Niţulescu.*
- *Arhitect la I.S.P.C.A.I.A. (Institutul de proiectări pentru industria alimentară).*
- *Lucrări personale: Centrul pentru condiţionare, depozitare, îmbuteliere-Brăila.*
- *Lucrări colective: fabrici de ulei (Vaslui, Carei), tutun (Dăbuleni) etc.*
- *Mă impresionează exemplele complete de rezolvare a unei necesităţi care nu neglijează « aspectele minore » ca în cazul programului de design al firmei Olivetti şi arhitectura concepută de James Stirling.*

Arhitecţii ION POPA şi VLAD CALBOREANU, împreună cu alţi patru arhitecţi (Francisc Echeriu, Romeo Simiraş, Marica Solomon şi Alba Delia Popa) sînt membri ai studioului de design « DA », avînd, în afara programului, următoarele activităţi:

— organizarea (secretariatul) primului Seminar naţional de design în 1974;

— organizarea de expoziţii de design la ASE;

— cursuri de design la ASE;

— cerc de design la aceeaşi facultate, întîlniri pe aceeaşi temă cu studenţi de la alte facultăţi.

DEBUT

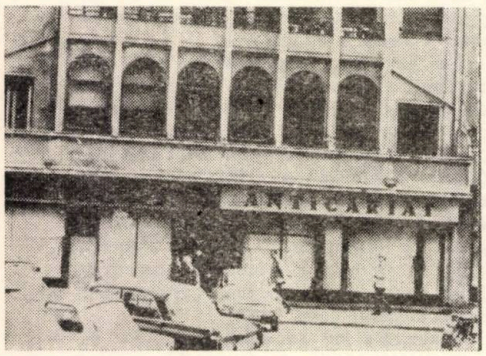

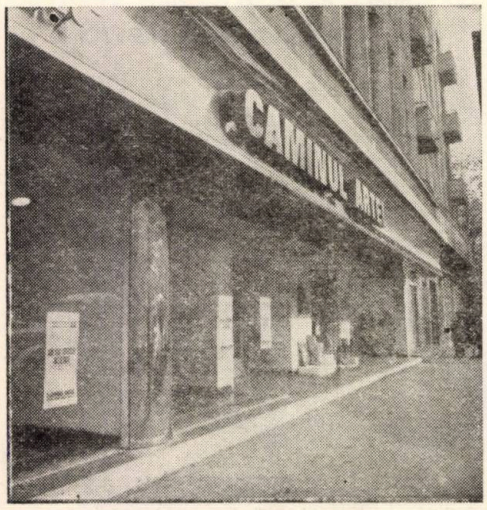

GALERIA „CĂMINUL ARTEI“

Galeria « CĂMINUL ARTEI » este o amenajare a fostului atelier SZATMARY, în vederea continuării tradiţiei artistice a locului, prin realizarea unor spaţii de expoziţie şi magazin pentru vînzarea obiectelor de artă.

Spaţiul ce urmează să adăpostească galeria a fost ales de beneficiar — U.A.P. — pentru poziţia sa centrală într-o zonă unde mai există alte trei galerii similare, cu un flux permanent de vizitatori-cumpărători, precum şi pentru prezenţa unui mare număr de hoteluri, datorită cărora afluenţa cumpărătorilor, în sezonul de vară, poate creşte apreciabil.

Galeria magazin este un program mult mai complex decît cele existente pînă acum, cuprinzînd spaţii destinate expoziţiilor periodice, spaţii comerciale pentru diferite obiecte de artă (de la bijuterii, ceramică, sticlărie pînă la mobilier, tapiserie de mari dimensiuni, design etc.), spaţii de odihnă — bar, spaţii destinate unor expoziţii permanente « de cotă » pentru pictură, sculptură, anexe.

Proiectarea şi execuţia au întîmpinat dificultăţile specifice amenajărilor, rezolvările adoptate fiind impuse de multe ori de datul constructiv.

S-a căutat asigurarea unei funcţionalităţi şi dotări tehnice optime, precum şi conferirea de personalitate şi individualitate în contextul celorlalte galerii, insistîndu-se, totodată, în mod special, asupra confortului pentru public şi personal (printre altele menţionăm centrala de ventilaţie proprie) şi asupra participării corespunzătoare la viaţa străzii. De asemenea, s-a căutat o rezolvare corespunzătoare a mobilierului, atît pentru etalare, cît şi pentru vînzare, odihnă, depozitare.

Realizarea dotărilor a permis unele premiere: oglindă de inox continuă, de 16 m lungime şi 1 m lăţime, pentru faţadă, corpuri de iluminat din ţeavă de aluminiu.

Arh. ION POPA, arh. VLAD CALBOREANU

PLAN LA NIVELUL INTRĂRII

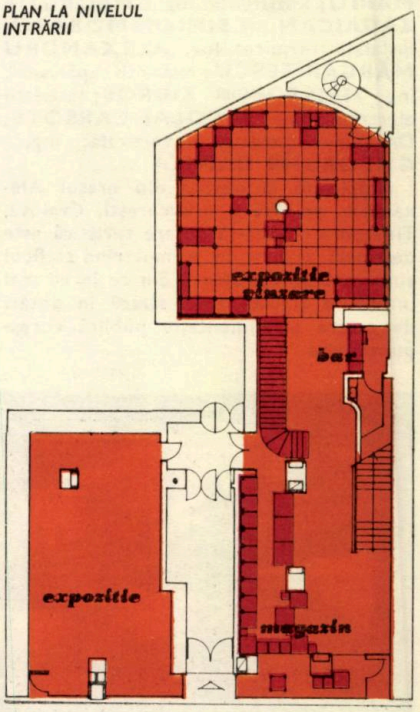

CONCURSUL— SISTEMATIZAREA CENTRULUI NOU ÎN ORAŞUL BISTRIŢA

Participarea arhitecților în număr atît de mare la acest concurs demonstrează interesul pe care îl prezintă această preocupare în cadrul profesiunii noastre.

Arhitectul, ca factor activ în dezvoltarea socială, politică și culturală a țării, a dovedit și cu această ocazie înțelegerea pe care o are față de problemele majore ridicate de sistematizarea zonei respective, implantată în cadrul unui oraș cu un caracter precis și cu o arhitectură specifică locului, peisajului și oamenilor care trăiesc acolo.

Îmbinarea gîndirii noi, care trebuie să domine întregul ansamblu, se înscrie armonios și logic în patrimoniul existent în zonă. Majoritatea soluțiilor respectă cadrul urban, îl pune în valoare și îl coordonează cu amprenta nouă pe care viitorul oraș va trebui să o capete.

Tema-program conține toate datele necesare întocmirii unui detaliu de sistematizare capabil să cuprindă factorii determinanți necesari unei dezvoltări viitoare a orașului, într-un mod armonios și în raport cu etapele viitoare de evoluție.

Considerăm că o serie de date, ca cele referitoare la schema de circulație, la zonele de agrement și mai ales la cele rezidențiale trebuiau lăsate la libera interpretare a candidaților.

Astfel, s-ar fi putut obține propuneri de poziții mai îndrăznețe care ar fi generat soluții mult mai deosebite între ele.

Schema de circulație impusă de temă limitează posibilitățile de rezolvare a zonei și înscrie totalitatea soluțiilor în cca 3—4 tipuri, care, între ele, capătă valori deosebite datorită unor rezolvări de detaliu sau de înțelegere mai aprofundată a unei scări a orașului și a relațiilor între obiectele componente ale spațiului urban.

Dificultatea de clasificare a celor mai valoroase proiecte a constat tocmai în aprecierea în detaliu a unor rezolvări ce păreau la prima vedere sensibil asemănătoare. Sînt proiecte (în special cele premiate) care și-au propus și au reușit chiar să creeze o plastică și o volumetrie cu un specific adecvat noilor spații urbane, în raport cu cele existente, realizate în trecut sau în prezent.

Socot că în viitor un concurs de valoarea celui prezentat, cu implicații majore în dezvoltarea viitoare a orașului, să fie lansat înainte ca o serie de dotări importante să fie construite, astfel ca ele să nu limiteze sau să oblige la anumite rezolvări asemănătoare.

Prof. arh. DAN SLAVICI

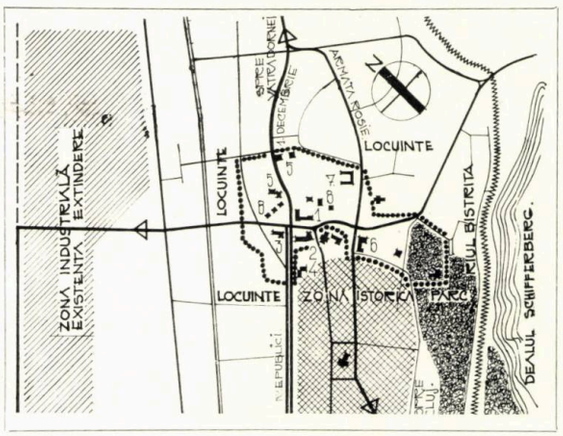

În viitoarea perioadă, orașul Bistrița va cunoaște o dezvoltare rapidă, datorită funcției de reședință a județului, pe de o parte, și transformărilor economice și sociale din întreaga țară, pe de altă parte.

Schița de sistematizare preconizează o dublare a populației orașului pînă în 1985 și o extindere a zonei industriale. Organizarea concursului pentru sistematizarea zonei centrale a orașului Bistrița vine să justifice și să confirme începutul acestei prefaceri în mod organizat.

Trecutul istoric al orașului, prezent prin monumente de arhitectură de o anumită factură și scară și nevoia satisfacerii unor funcțiuni actuale impun concurenților rezolvarea armonioasă și abilă a acestei conviețuiri. În mare parte, concurenții au reușit acest lucru, prin realizarea unor croieli de spații, volumetrii și perspective locale stăpînite, fără un împrumut aspectual direct din zona istorică. Acesta, fiind un concurs de idei, se ocupă de organizarea spațiilor în cele trei dimensiuni, de rezolvarea funcțiunilor și relațiilor lor în tot contextul intereselor majore. În etapele de proiectare care vor urma, realizatorii acestui ansamblu vor încerca să personifice în dialectul bistrițean volumetria propusă și vor da rezolvare în amănunt obiectelor, în armonie cu existentul.

Numărul mare de participanți la concurs — 67 proiecte — a adus în fața juriului un material bogat

DIN APRECIERILE JURIULUI PRIVIND PROIECTELE PREMIATE

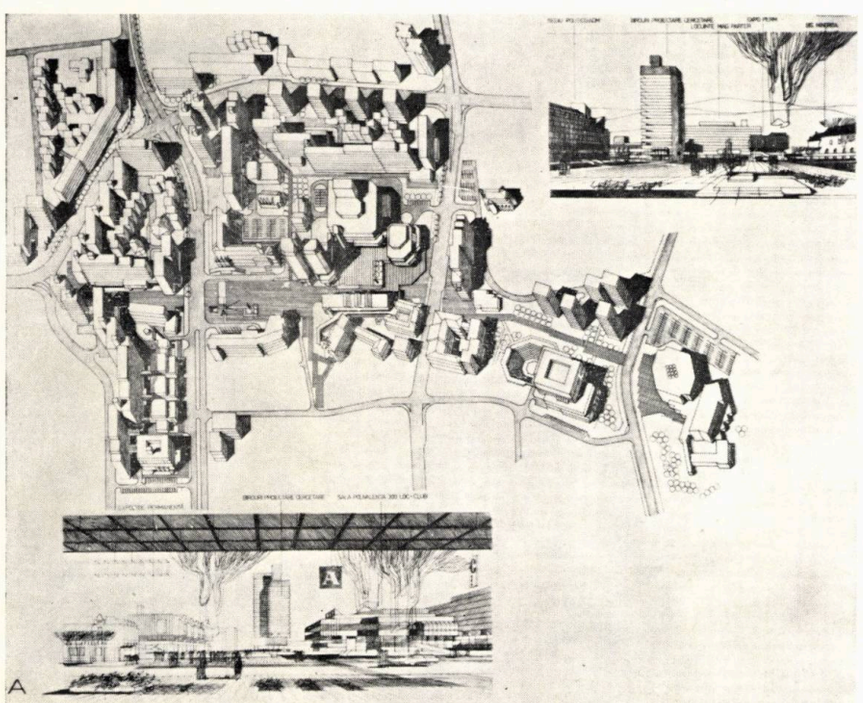

Premiul I—II ex aequo

Proiect nr. 48 — indicativ 166202 — autori: arhitecții **Constantin Dobre, Victor Ivaneș, Toma Olteanu,** stud. arh. **Teodor Anghel.** Grupare de piețe cu funcțiuni diferențiate (piața Consiliului popular și piața Casei de cultură), legate printr-o clădire turn, vizibilă din centrul istoric. Circulația ocolitoare a noului centru deservește în bune condiții toate funcțiunile ansamblului. Circulația pietonală, judicios compusă, leagă ansamblul celor două piețe cu zona de sport și agrement, cu centrul istoric și cu zona de locuințe propuse în jurul centrului.

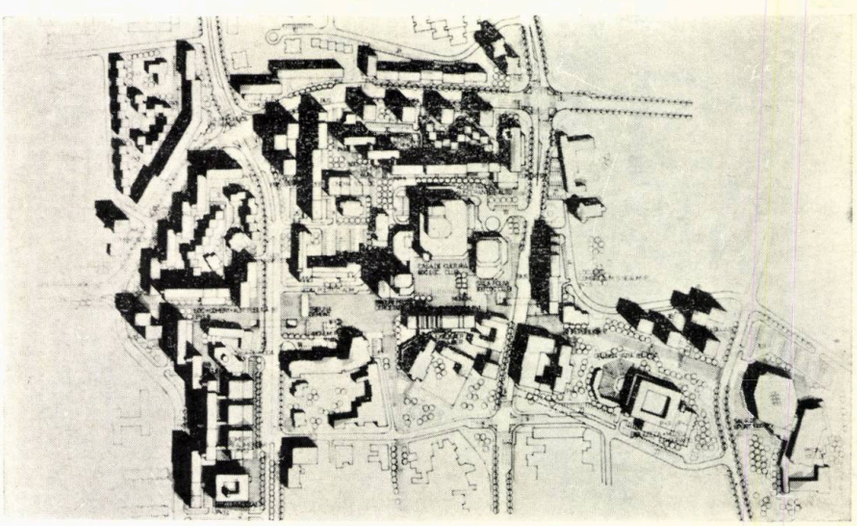

în idei, de un înalt nivel de soluționare. La prima vedere, acest lucru a creat dificultăți în alegerea celor mai bune proiecte. Repetarea, la o serie de proiecte, a modului de abordare, a adus însă confirmarea soluțiilor valabile. Departajarea proiectelor premiate s-a făcut printr-un plus de maturitate și echilibru general, printr-o dozare corectă a elementelor, pe scurt, prin calități profesionale.

Concursul de idei fiind o formă selectivă de valori pentru același subiect, permite găsirea răspunsului celui mai potrivit pentru ETAPA de dezvoltare, CEREREA socială, POSIBILITATEA de rezolvare și PREGĂTIREA participanților. De aceea, în concretizarea etapei de dezvoltare economică și în valorificarea investițiilor, concursurile de arhitectură sînt indispensabile. Însă ansamblurile de locuințe reprezintă fondul de arhitectură care dă expresie orașului și numai cîteva unicate vin să se profileze pe acest fundal. Deci, construcția care are o mare repetabilitate este locuința tipizată, care ar trebui să se bucure de o participare în masă a arhitecților prin concurs. De aceea, sugerez scoaterea la concurs a secțiunilor de locuințe, în vederea tipizării ulterioare a proiectelor premiate. Aprobarea secțiunilor, ca secțiuni tip, să se obțină pe proiectele premiate, după care să se realizeze proiectele de execuție de un institut specializat. Se înțelege că scopul poate fi atins numai în cazul unor teme care vor reflecta exact necesitatea etapei imediate sub toate aspectele: economie, tehnologie, industrializare și varietate plastică, densitate cu un număr sporit de regimuri de înălțime etc.

TEMA-PROGRAM (rezumat)

ZONA SUPUSĂ STUDIULUI:

- suprafață: *23,46* ha
- construcții recente: *1. sediul politico-administrativ (P+3) — 2. hotel cu 200 de locuri (P+3) — 3. clădirea PTTR (P+2) — 4. sediul miliției — 5. patru blocuri de locuit (P+3)*
- construcții vechi care se mențin: 6. *Consiliul popular orășenesc (P+2) — 7. construcție transformată în birouri (P+1) — 8. 4—5 vile*
- vecinătăți ale zonei

la SUD—VEST: centrul istoric al orașului dominat de biserica evanghelică, vizibilă de la mare distanță; biserica minorită cu fragmentul zidului vechii cetăți, casa parohială (muzeu) și statuia lui Liviu Rebreanu; la SUD—EST: parcul orașului, și la cca 600 m rîul Bistrița și elementul natural dominant, dealul Schifferberg;

la NORD, EST și VEST: ansambluri de locuințe în curs de execuție, însumînd 7 500 de apartamente

- circulații carosabile majore, *conform schiței de sistematizare, paralele cu axul orașului: bdul Republicii continuat cu bdul 1 Decembrie; str. Armata Roșie, cu transport în comun, cu ieșire spre Cluj și Vatra Dornei; perpendicular pe ax, asigurînd legătura cu industria: str. Crinilor, actuala piață Petru Rareș, Vasile Conta.*

DATE DE PROGRAM

Se cere amplasarea următoarelor obiective:

— *casă de cultură cu 600 de locuri + sală polivalentă de 300 de locuri;*
— *bibliotecă orășenească* 2 000 m²
— *expoziție permanentă* 1 500 m²
— *sală de sport* 1 000 *locuri*
— *bazin de înot* 300 *de locuri în tribune*
— *spații comerciale* 10 000 m²
— *spații de deservire* 2 000 m²
— *parcaje, garaje*
— *blocuri de locuit*
— *facultativ: casă de mode, cinematograf cu 500 de locuri*

S-A CERUT:

- *realizarea unui cadru urbanistic adecvat unei reședințe de județ;*
- *rezolvarea unei scheme stradale de circulație carosabilă pe direcții majore, evitîndu-se traversarea centrului;*
- *realizarea unor legături pietonale către zona istorică și zona de agrement, plus un spațiu pentru mitinguri;*
- *o legătură organică între centrul nou și zona istorică.*

Arh. ȘTEFAN DATCU

CRITERII DE JUDECATĂ

Criteriile care au stat la baza selecționării proiectelor au fost următoarele:

Premiul I-II ex aequo

Proiect nr. 53 — indicativ 214365 — autori: arhitecții **Radu Stancu, Ion Dan Teodorescu,** stud. arh. **Silviu Zaharia.** Circulația majoră este tratată foarte rațional, reușind să soluționeze traficul de tranzit și transportul în comun în mod cît mai direct.

Casa de cultură, amplasată judicios, delimitează piața Consiliului popular de piața cu caracter comercial, legată în continuare de ansamblul de sport și agrement.

Menționăm rezolvarea corespunzătoare a zonei de locuit, care completează ansamblul.

Cadrul arhitectural expresiv și armonizat cu scara orașului.

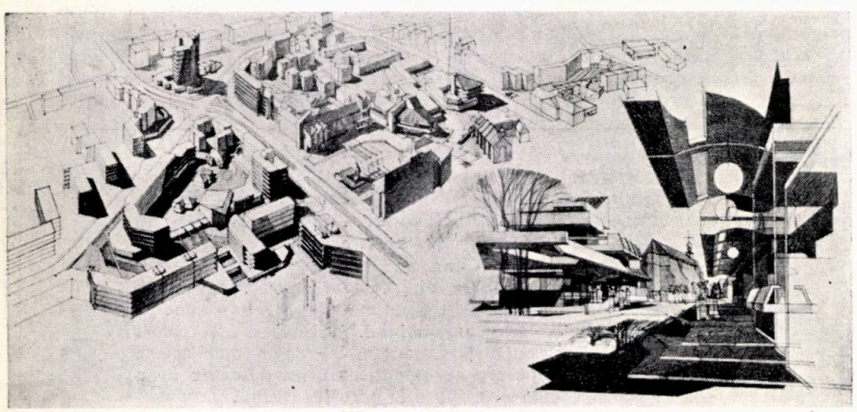

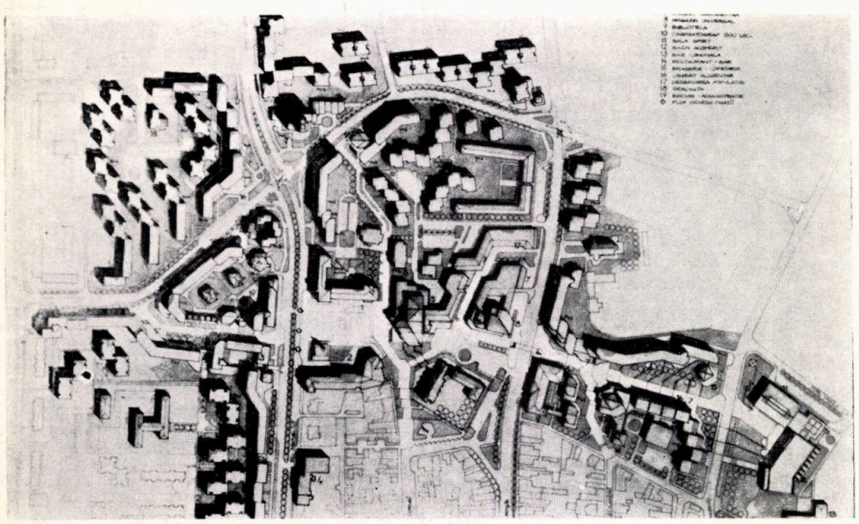

Premiul III

Proiect nr. 20 — indicativ 173528 — autori: arhitecții **Elena Iurov, Cosma Iurov.** Ansamblul central se delimitează favorabil pe latura NV cu volumul clădirii administrative și se continuă în direcția SE cu zona dotărilor de sport și agrement.

Menționăm în mod deosebit rezolvarea ingenioasă a circulației pietonale, care leagă centrul cu zona de sport și cu zona de locuit, realizînd volumetrii arhitecturale remarcabile.

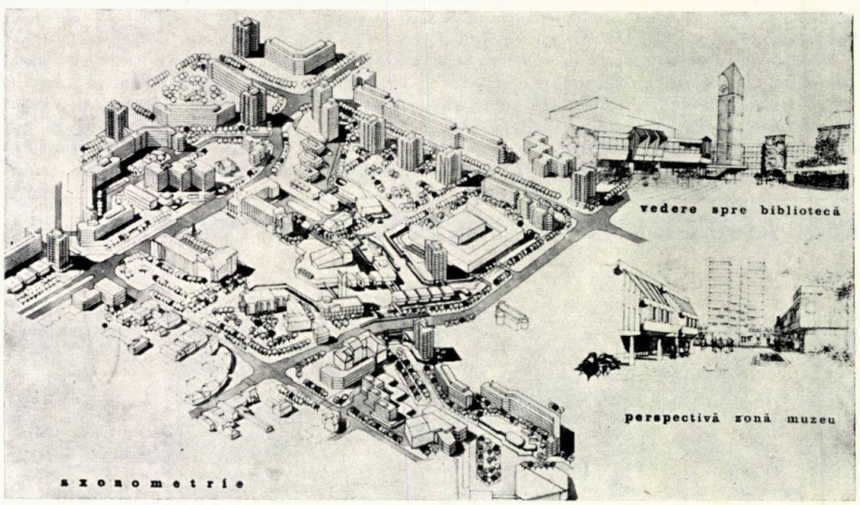

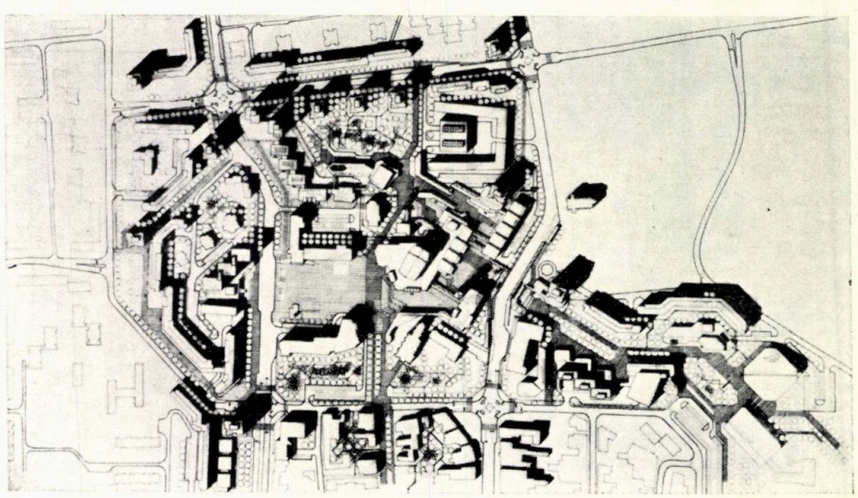

a. **Rezolvarea cadrului urbanistic**

— aprecieri de ordin tehnico-economic asupra spațiului construit: ● folosire judicioasă ● densități ● capacități;
— aprecieri de ordin funcțional privind zonificarea și repartiția dotărilor în raport cu situația existentă și prevederile schiței de sistematizare;
— aprecieri de ordin arhitectural-urbanistic asupra cadrului construit: ● mărimea (scara) ansamblului și a elementelor în raport cu orașul și importanța clădirilor ● rezolvarea dotărilor ● soluționarea zonelor de locuit ● respectarea normelor de proiectare;
— aprecieri asupra modului de menținere și încadrare a construcțiilor existente;
— aprecieri asupra datelor de bilanț.

b. **Rezolvarea circulației**

— aprecieri de ordin funcțional și economic asupra traseelor carosabile principale și secundare: ● asigurarea legăturilor pe diferite direcții ● transport în comun, stații ● accese la clădiri, parcaje, garaje;
— aprecieri asupra calității schemei stradale în rezolvarea ansamblului în general și, în special, în realizarea legăturii organice între centrul nou, zona istorică și zona de agrement;
— aprecieri asupra circulației pietonale pe direcțiile de interes.

Mențiunea I

Proiect nr. 3 — indicativ 847362 — autori: arhitecții **Georgeta Voia-Mocănel, Viorel Voia.** Circulația carosabilă majoră este rezolvată favorabil, menținînd traseele străzilor existente. Se creează o legătură compozițională clară între ansamblul central, zona de sport și agrement.

Menționăm, de asemenea, tratarea realistă și simplă a volumelor ce compun cadrul zonei centrale, cît și rezolvarea economică și corectă a zonei de locuit.

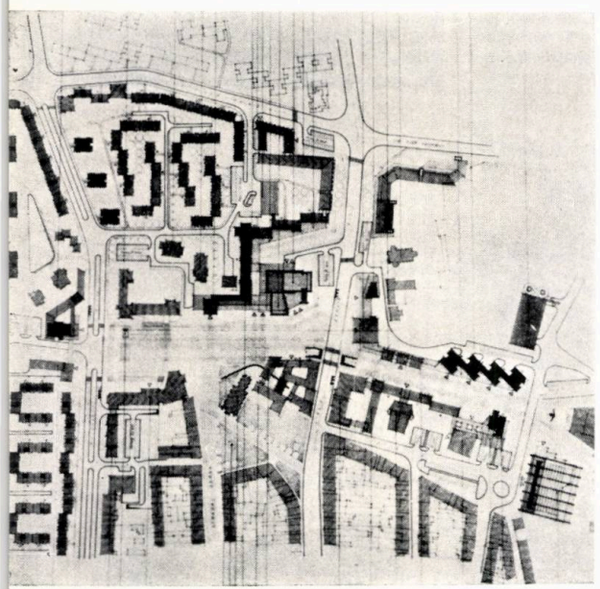

Mențiunea II-a

Proiectul nr. 15 — indicativ 103579 — autori: arhitecții **Monica Mărgineanu-Cîrstoiu, Mara Cuculaș, Nicolae Lascu,** propune un cadru urban variat, creînd un ecran fundal susținut cu înglobarea clădirii poștei, pe latura de NV a pieței; menține clădirile mici valoroase de la nord de piață într-o zonă verde justificabilă funcțional în centrul orașului.

Circulația majoră rezolvată funcțional, pe trasee existente, cu introducerea de restricții de sens pe str. 1 Decembrie. Circulația pietonală ușor supradimensionată străbate zona centrală legînd-o de ariile afectate comerțului, sportului și agrementului.

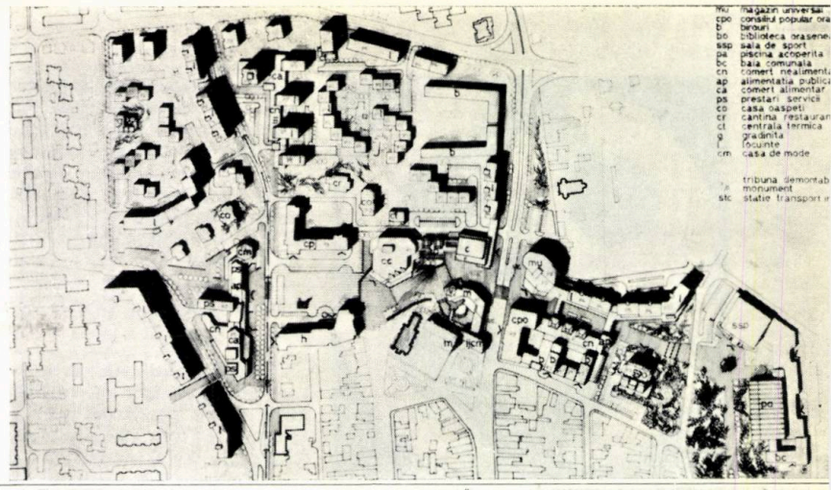

Mențiunea a III-a

Proiect nr. 36 — indicativ 475166 — autori: arh. **Traian Popescu, tehn. arh. Mircea Mihail Neagoe.** Suită de piețe bine proporționate și tratate variat, avînd ca spațiu dominant piața Consiliului popular. Se menționează rezolvarea reușită a laturii NV a pieței Consiliului popular prin amplasarea institutului de proiectare, eliminînd astfel din compoziție clădirea PTT.

Circulația carosabilă majoră se rezolvă favorabil printr-un inel ocolitor al zonei centrale, folosind în cea mai mare parte traseul străzilor existente.

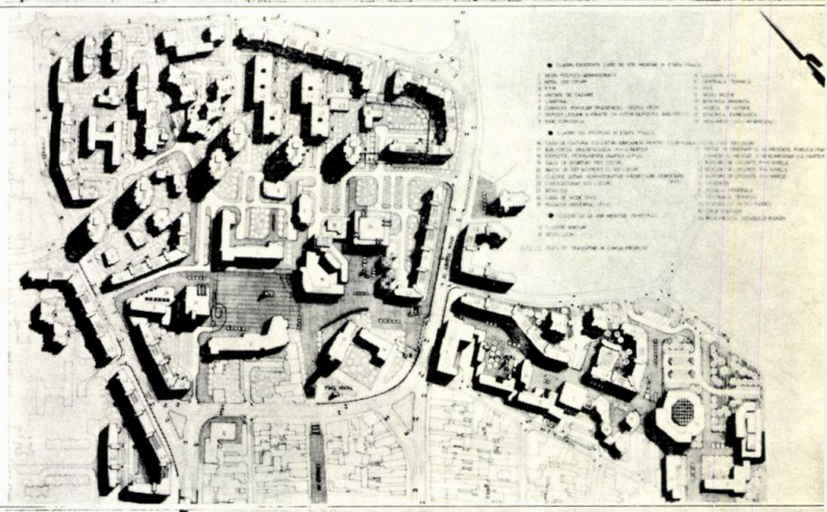

Mențiunea a IV-a

Proiect nr. 31 — indicativ 654321 — autori: arhitecții **Doina Cristea, Alexandru M. Sandu, Angela Pavelescu, Victor Fulicea.** Soluție complexă, echilibrată, tratată cu sensibilitate, realizînd astfel integrarea noului ansamblu în arhitectura tradițională, locală.

Se propune o suită de piețe cu dimensiuni variate în lungul unei promenade pe direcția NV—SE, prilejuind monumente de surpriză rezolvate cu abilitate.

Circulația carosabilă majoră este rezolvată judicios prin menținerea traseelor existente și realizarea unei străpungeri în prelungirea str. Crinilor, permițînd accese lesnicioase pe toate direcțiile și buna funcționare a transportului în comun.

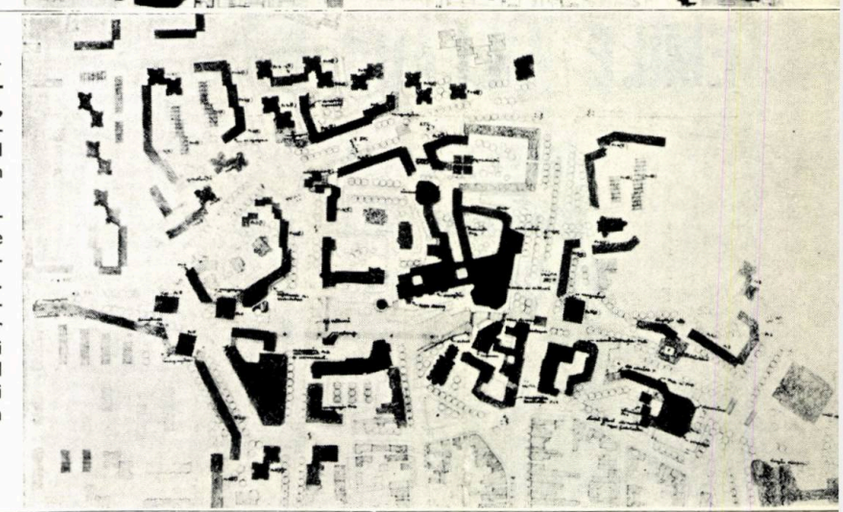

Mențiunea a V-a

Proiectul nr. 52 — indicativ 139568 — autori: arhitecții **Petre Marinescu, Vladimir Slavu,** propune o înlănțuire de spații variat dimensionate, afectate pietonilor în centrul unui cadru urban gîndit cu sensibilitate, cu respect pentru caracterul istoric, impus de edificiile medievale existente și cu deosebit simț al proporțiilor.

Organizarea dotărilor este judicioasă, iar accesele — atît cele carosabile cît și cele pietonale — în piața centrală, sînt funcționale și bine modelate volumetric.

Circulația majoră carosabilă de pe traseele cele mai directe, fie existente, fie prin zone în care se poate realiza cu demolări foarte reduse.

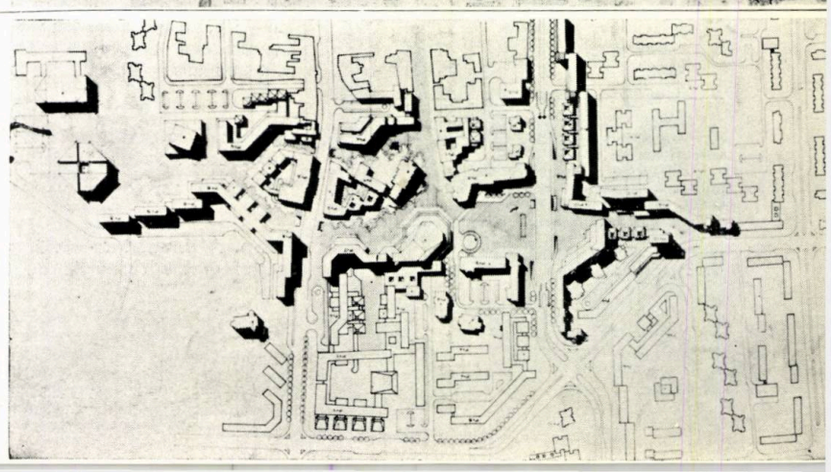

corespondenta

EMILE AILLAUD

despre unele probleme ale vieții în oraș

Red.: Probabil că majoritatea convorbirilor cu dumneavoastră încep cu « *La Grande Borne* ». Pentru că totul este atît de diferit față de imaginea clasică a ansamblurilor H.L.M. [1]: șerpuirea continuă a volumelor, culoarea fațadelor, amenajarea pieților cu pavajele decorative și sculpturile gigant. Știm că acest insolit reprezintă mai mult decît un joc al formelor. Ce a însemnat pentru dumneavoastră *La Grande Borne?*

Em. Aillaud: Am devenit arhitect și am profesat într-un moment în care arhitectura și urbanismul în Franța se aflau — se mai află și astăzi — dominate de « naturismul » corbusian și de știința compoziției *Beaux-arts-iste* a « Marilor Premii ale Romei » [2]. Aceasta pentru că un Le Corbusier, vegetarian, naturist și montagnard a inventat într-o zi preeria și de atunci aceasta s-a întins peste tot. Am spus-o și cu alte ocazii. [3] Preeria dezagregă orașul. Ideea că iarba face parte din existența urbană este o invenție modernă. Este ceva artificial. Orașul este **un alt** univers poetic. În admirabilele orașe italiene *Mantua, Siena, Parma,* nu există iarbă și uneori nici copaci. Un oraș este un loc mental, un loc civilizat în acest sens, unde **oamenii** sînt cei ce discută, cei ce se întîlnesc și trăiesc.

Priveam deunăzi patru fetițe trecînd pe o alee trasată la unghi drept într-un parter cu gazon și trandafiri. Nu le-a trecut prin gînd să culeagă vreun tran-

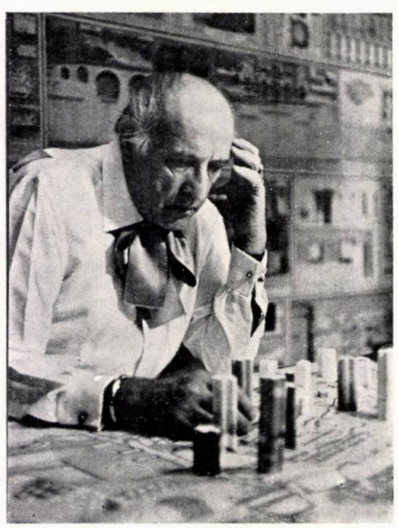

dafir. Nu era în ele nici o umbră de spontaneitate, de copilărie. Am simțit, văzîndule, că **erau** deja cele patru secretare ce trebuiau să devină.

Red.: Dumneavoastră ați înlocuit în multe ocazii spațiile verzi cu suprafețe ondulate pavate decorativ . . .

Em. Aillaud: Într-adevăr am modelat spațiul dintre turnurile de la *Nanterre*

[1] H.L.M. (Habitations à loyer modéré): locuințe cu chirie moderată, construite de stat în scopuri sociale.

[2] « Premiile Romei » au fost acordate de la înființarea Academiei franceze de la Roma (Colbert, 1666), studenților merituoși în pictură, sculptură și arhitectură, în vederea specializării.

[3] Em. Aillaud a pus la dispoziție redacției și o serie de materiale publicate.

Grupaj realizat de arh. MIRCEA LUPU

LA GRANDE BORNE la Grigny

Ansamblul, cuprinzînd 3 700 de locuințe pe o suprafață de 90 ha, a fost conceput și realizat de Em. Aillaud și echipa sa în anii 1967—1971.

Această lucrare care a stîrnit numeroase comentarii încă din faza de proiect, reprezintă în mare măsură materializarea unei poziții critice vehemente față de depersonalizarea și izolarea « marilor ansambluri » ale urbanismului modern.

Față de un urbanism care « suprimă orice noțiune de individual, considerînd omul ca pe o cifră a unui număr », Em. Aillaud susține că orașul este un fenomen uman înainte de orice altceva, că faptul arhitectural, departe de a-l condiționa, trebuie să i se adapteze.

Calea de urmat ar putea fi o schimbare a procesului compozițional, de la abstractul « plan de ansamblu » la o așezare după principiul succesiunilor în care parcurgerea unor « locuri arhitecturale » corespunde fluxului momentelor vieții.

Condițiile de amplasament (forma triunghiulară a terenului, vecinătățile deosebite — autostrada Sudului, stații de radio) au condiționat de asemenea, în mare măsură, alegerea soluției.

S-a încercat să se realizeze un oraș jos — majoritatea clădirilor nu depășește trei niveluri — care să apropie oamenii prin caracterul spațiului urban creat.

O « dezordine » aparentă ascunde ritmuri largi, mai complexe, puțin perceptibile la prima vedere. Cu trei dimensiuni de ferestre și posibilitatea amplasării lor diferite pe fiecare panou, prin jocul volumelor — ce formează grupări denumite sugestiv LABIRINTUL (1), MERIDIAN (2), RADARURILE (3), LOCUL CU PLOPI (4), SERTARELE (5), ORAȘUL DE SUS (6), ORAȘUL DE JOS (7) — și al culorii s-a reușit o anume personalizare a clădirilor.

« La Grande Borne » a reprezentat una dintre primele încercări de realizare a unei arhitecturi variate în condițiile industrializării totale (panouri mari) și a unor plafoane de cost limitative (locuințe H.L.M.).

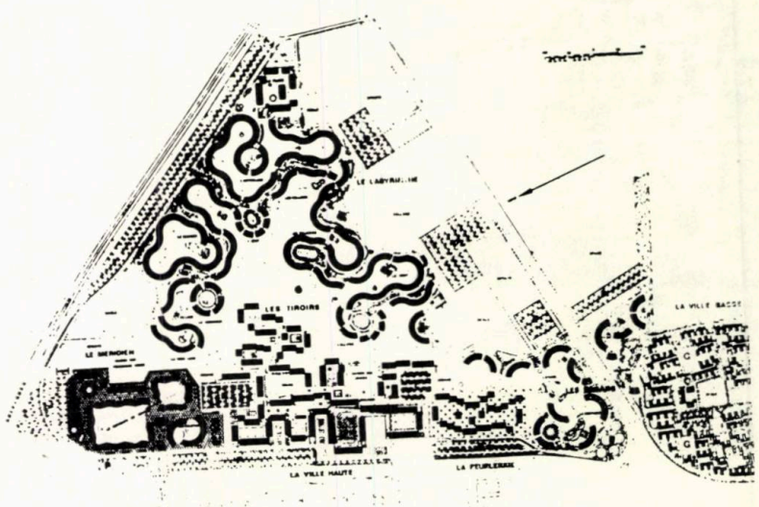

în coline din calupuri de pavaj și cărămidă. O împletitură de drumuri « scobite » și monticuli. Am plantat și arbori. Se formează colțuri, locuri ferite, unde poți să te întîlnești în doi sau în trei, unde poți citi jurnalul sau să-ți lași copilul să se joace fără să vezi neapărat pe cei 3 000 sau 6 000 de vecini care locuiesc acolo. Fiecărui apartament îi corespunde un arbore: 3 000 de arbori pentru 3 000 de apartamente. Fiecare locatar va avea arborele « său ». El se va ocupa de acest arbore, se va întreba dacă *paulownia* sa crește la fel de bine ca cea a vecinului. Dar să revenim la prima problemă. *La Grande Borne* a fost concepută în maniera unei opere de artă, a unui roman dacă vreți. Dar nu este o operă de artă. Dacă curbele au forma pe care o au, este pentru că mi-au plăcut. Dar, de altfel, pot face un oraș fără curbe și într-o coloratură total diferită. Ceea ce interesează este în primul rînd **demersul.** În acest caz demersul este psihologic. De altfel nu doresc să se spună: « Este un oraș exemplar, este ceea ce trebuia făcut ». Nu este vorba de a face orașe în formă de tăieței în alte părți. Sau nu în mod necesar. Un oraș este un loc psihologic. Și ceea ce trebuie să creeze orașul este o condiționare psihologică. Lucrez, de exemplu, în momentul de față la un alt oraș — *Chanteloup-les-Vignes* — și am început altul la *Nanterre*. Ele sînt cu totul diferite unul de altul și la fel de diferite de *La Grande Borne*. La *Chanteloup*, în primul rînd, nu există « spații verzi » în sensul marilor pajiști costisitoare, greu de întreținut. Cu 70 de locuințe la hectar, *Chanteloup* va avea o densitate mai mare față de *La Grande Borne*, ceea ce, personal, prefer. Sînt pentru marile concentrări urbane. *Chanteloup* va fi un loc totalmente **urban.**

Ceea ce voi spune poate părea extrem de pretențios, dar dacă noul meu oraș va fi apropiat de ceva, aceasta va fi *Roma*.

Un oraș trebuie să fie ca un apartament; o serie de piese, un coridor, o altă piață. *Roma* este un apartament. *Chanteloup* va avea o serie de piețe, rotunde, pătrate, lungi, triunghiulare, în formă de « drac ». Pentru a merge dintr-un punct în altul vei traversa **locuri arhitecturale.** Cinci sau șase piețe. Va fi un urbanism pe măsura timpului, a mersului, format din locuri eminamente practicabile, contrariul acelor suprafețe de gazon decorativ și interzis, căci, între piețe, într-un țesut conjunctiv împietrit și în același timp plantat cu arbori, se va putea merge. Ca și cum piețele ar fi amplasate la *Tuileries*.

Și mai presus de orice structurile ce le creăm nu trebuie să transforme în « prizonieri » pe locuitori. Condiționarea este ceva teribil.

Red.: Condiționarea?

Em. Aillaud: Condiționarea poate începe foarte curînd. Iată, unii copii din

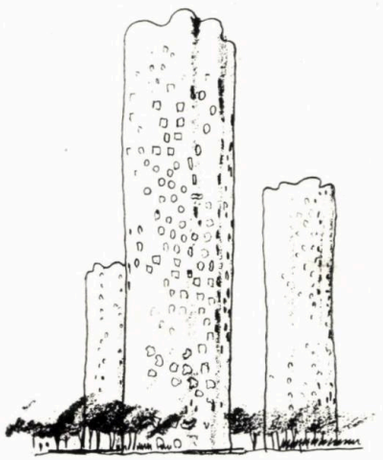

NANTERRE B_1 SUD

AMPLASAMENT. Pe o suprafață de 15 ha, în apropierea zonei A — Défense, avînd ca vecin un parc de 24 ha., s-au proiectat 3 000 de locuințe cu o densitate de cca 800 loc./ha.

Terenul este situat într-o zonă intens urbanizată, în apropierea viitoarei stațiuni a R.E.R. și a unui Centru administrativ. Această situație privilegiată implică — pentru o zonă destinată locuințelor din care o proporție importantă sînt locuințe sociale — realizarea unei mari densități.

Pentru a lăsa solul cît mai liber, în vederea prelungirii plantațiilor și a decorului parcului vecin, s-a hotărît a se construi imobile foarte înalte. S-a ținut seama de anchetele sociologice din care rezultă că cei ce ocupă locuințele sociale acceptă cu plăcere și chiar cu predilecție etajele cele mai înalte, de la etajul 25 la etajul 37.

Au fost proiectate 20 de blocuri turn de 100 m înălțime (37 niveluri). Impactul lor foarte redus pe sol permite eliberarea aproape integrală a acestuia.

ARHITECTURA a urmărit în primul rînd ca blocurile turn să nu aibă decît cinci apartamente pe nivel, față de 8 sau 10, cît se realizează în mod obișnuit în acest fel de construcții, pentru a amortiza investițiile de utilaje și echipament. În felul acesta se evită coridoarele lungi și întunecoase pe care apartamentele se aliniază asemena camerelor de hotel, sutele de cutii de scrisori (3—400), care materializează, în holurile de intrare, noțiunea innumerabilului și accentuează impresia de solitudine. Blocurile turn își bazează, de obicei, standingul pe caracterul panoramic al arhitecturii ceea ce le apropie de imobilele de birouri de lux, prin esență puțin apte de a conține individualitatea existențelor private, locuirii.

Forma blocurilor turn de la Nanterre prevăzute a se realiza în cofraje glisante sau cățărătoare, este suficient de suplă și de complexă — după părerea autorilor — pentru ca volumele să apară ca niște sculpturi diferite unele de altele. Inflexiunile planurilor permit mai ales ca fiecare apartament să aibă două aripi, ca din camera de zi să se poată comunica vizual și auditiv cu cei din celelalte camere.

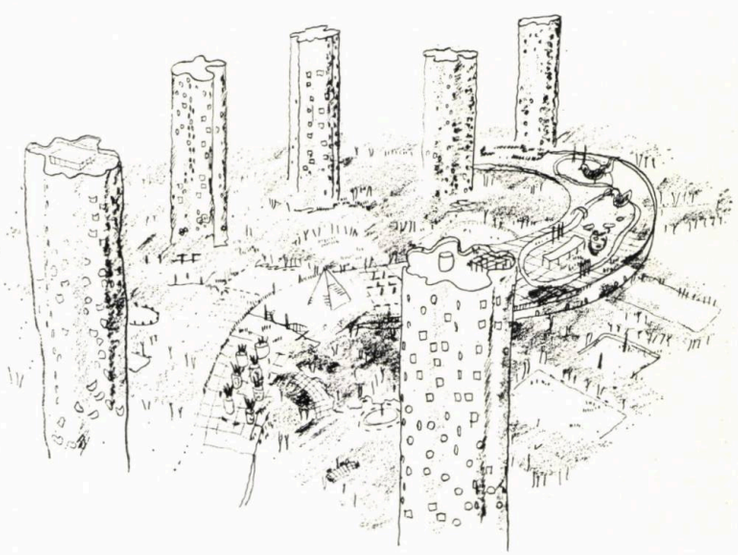

De asemenea, pentru a preveni amețeala, deschiderile parietale sînt reduse și au forma unor amprente. Avînd în vedere că betonul este esențialmente plastic, este inutilă menținerea vechiului ortogonalism al deschiderilor. Geamurile groase și securizate permit prin sisteme pivotante etanșe suprimarea montantului central care divizează peisajul.

Paramentul exterior este în mozaic din pastă de sticlă. El compune un decor foarte liber, diferit pentru fiecare edificiu, fragmentînd, decupînd și făcînd să dispară orice aspect de monumentalism și de falsă « noblețe ».

Văzut de departe, ansamblul va depăși arborii, cu o libertate de implantare și de culori care îl vor face să semene cu niște popice dezordonate sau cu niște tije vegetale.

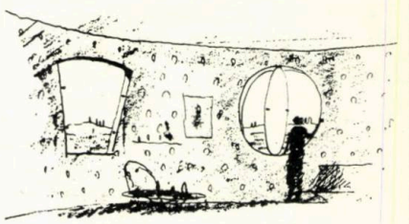

AMENAJAREA SOLULUI. Toate automobilele sînt grupate într-un parking subteran cu trei niveluri, îngust și sinuos ca o alee. În felul acesta s-a evitat, « dala », această arie de beton a cărei vastitate, cu toate jardinierele cu care este decorată, rînd pe rînd fierbinte sau acoperită de polei, descurajează primirea și jocul.

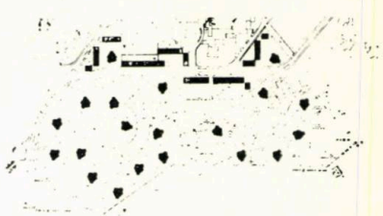

Această alee de 30 m lărgime, (4 rînduri de automobile) și 700 m lungime ondulează în teren, cînd pe loc drept, cînd pe terasă. Accesul în parking se face la fiecare extremitate aproape de aleea centrală, ceea ce evită prezența auto în interiorul terenului. Circulațiile de serviciu: pompieri, salubritate. . . sînt simple consolidări ale solului, jalonate cu borne; partea de deasupra parkingului este deci o promenadă ocupată de locuri de joacă.

Restul terenului este modelat în coline, de piatră cubică, cărămidă sau sol stabilizat, în așa fel încît să dividă spațiul, să formeze un labirint de piețe, alei și terase care să permită, în ciuda marii densități izolarea și varietatea situațiilor.

La Grande Borne trebuind să-și deseneze orașul la școală l-au reprezentat cu clădiri încărcate de televizoare.

Or, primul lucru pe care-l remarci, sosind la *La Grande Borne*, dacă îți ridici ochii, este că nu există antene. Sînt, de fapt, patru — colective — pentru întreg orașul.

O altă fetiță, fiind întrebată dacă îi place orașul a răspuns: « O! nu. — Dar de ce? — Vedeți, cu casele astea verzi, roz . . . » Arhitectul care concepe compoziții cadrilate omogen și riguros nu se preocupă suficient de felul în care ansamblul este locuit. Micuțul băiețel care trăiește în bara din dreapta este « echilibrat » de băiatul din clădirea din stînga. Acest băiat simte că nu locuiește într-un loc care să-i fie propriu. El trăiește într-o « simetrie ».

Red.: Știm că lucrați aproape numai în domeniul locuinței sociale. Cum se explică această alegere pentru o personalitate solicitată în diferite domenii?

Em. Aillaud: După război am construit uzine. Nimic nu este mai frumos decît arhitectura uzinei cînd o structurezi și o simplifici. Apoi am construit orașe muncitorești. De douăzeci de ani H.L.M.-uri. M-am ferit de « rezidențial » care înseamnă plictiseală, o coborîre profesională, pentru că poți deveni repede un fel de valet al promotorului. Întrebat cum își alege arhitectul, unul dintre aceștia a răspuns: « îl iau pe cel ce face numai ce vreau eu. » Nu este numai ceea ce vrea el, dar este și ceea ce spune agentul său comercial că se vinde. Și se pot vinde orice detergenți spumoși sau detergenți care nu fac nici un fel de spumă. Sau, chiar, de ce nu? — detergenți care lasă rufăria murdară.

Acest « joc » devine însă vinovat atunci cînd este vorba de orașe. Pentru că ele determină viitorul. Oamenii sînt răsuciți, manipulați pentru a-i face, în general, subdezvoltați bogați. O anumită publicitate este făcută pentru a surprinde burghezia, ca pe niște insecte, în punctul cel mai sensibil, a o fixa într-un cadru și a o lăsa — cu aripile întinse și imobile — în contemplarea nivelului de standing la care a ajuns. Lipsa de sinceritate în arhitectură nu poate să ducă decît la o lipsă de sinceritate a vieții.

Fiecare epocă trebuie să aibă stilul său, felul de viață singular pe care epoca îl imprimă. Pastișele secolelor trecute oferite în compensația invențiilor uniforme și monotone, **nu sînt** expresia timpului nostru. Trebuie să învățăm din nou lecția sincerității. Trebuie să rămînem moderni, regăsind, în același timp, o calitate a habitabilității, care să nu semene cu altceva. După mine, actul inițial al creației arhitecturale procede de la **demersul intuitiv.**

De aceea, lumea nu poate renunța la arhitecți. Este în primul rînd o meserie care poate fi practicată cu onorabilitate fără a fi neapărat un artist. Dacă arhitectul n-ar exista, ar funcționa în toată libertatea așa-zisele « birouri de studii » ale promotorilor și industriașilor care sînt, fără îndoială, mai rele decît cel mai mediocru dintre noi. Ele ar « oua » ca insectele, ar multiplica, « locuințe » ca celulele cancerigene. Arhitectul este păstrătorul visului vechi al oamenilor privind casa, familia.

Red.: *Nanterre* reprezintă, aparent, o aliniere la concepțiile actuale . . .

Em. Aillaud: Am spus că orașul poate și trebuie să fie conceput diferit. Ideea turnurilor era o necesitate la *Nanterre* [4], unde terenul este scump. De altfel, turnurile îmi plac. Nu sînt împotriva lor decît atunci cînd sînt urîte. Urîțenia poate să apară atunci cînd sînt concepute « ca arhitectură ». Să faci « arhitectură » la 100 sau 200 de metri de sol, credeți că aceasta are un sens? Dimensiunea obiectului este suficientă. Ea este în sine, frapantă și poetică, cu condiția să nu fie considerată ca « o arhitectură », ci ca un obiect, un cristal lis și somptuos.

Turnurile nu sînt obligatoriu agresive. Ele pot crea o lume destul de proaspătă, de juvenilă, de aleatorie. La Nanterre ele sînt foarte înalte — 100 de metri — dar foarte înguste. Cel mai greu a fost să reușim să prevedem numai cinci apartamente pe nivel; de obicei se fac zece—cincisprezece.

Turnurile mele au forme complexe, planul lor nu este desenat decît în curbe. Vor fi sculpturi colorate, îmbrăcate în mozaic de sticlă, pictate ca cerul, copacii, norii, cu un volum ce nu va fi cu totul lizibil.

Apartamentele vor fi așezate în echer. Se va putea vorbi, vedea dintr-o cameră în alta, ceea ce cu toată altitudinea poate da o anume căldură, mai puțină nelinițte. Formele ferestrelor: rotunde, pătrate, dreptunghiulare, în formă de frunză, vor fi ca sculptate în beton. Îmi amintesc de un palat de vară din Pekin, de vederea poetică și nobilă pe care o aveai prin ferestre decupate în formă de evantai, de frunze. Aceasta poate fi o punere în pagină a peisajului în același timp prețioasă și convenabilă.

Despre amenajarea terenului am vorbit mai înainte. Înțelegeți atunci de ce cred că turnuri nu înseamnă totdeauna « Turnuri ».

Red.: Încotro credeți că se îndreaptă arhitectura?

Em. Aillaud: Arhitectura nu poate fi înlocuită. Ea se transformă și se va transforma, dar sensul ei profund uman ne este necesar. Trebuie, însă, să nu uităm, furați de mirajul unor mode că lucrăm pentru toți oamenii, dar și pentru fiecare om.

[4] Nanterre se află în imediata apropiere a ansamblului Défense.

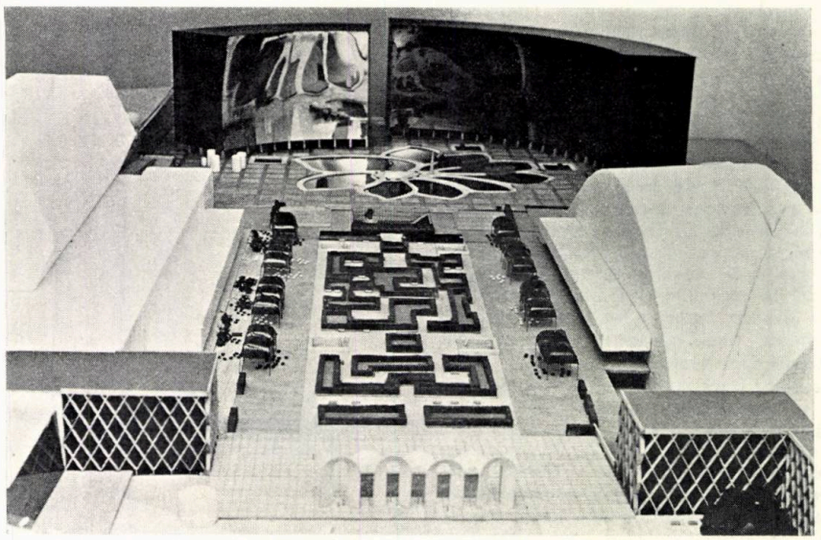

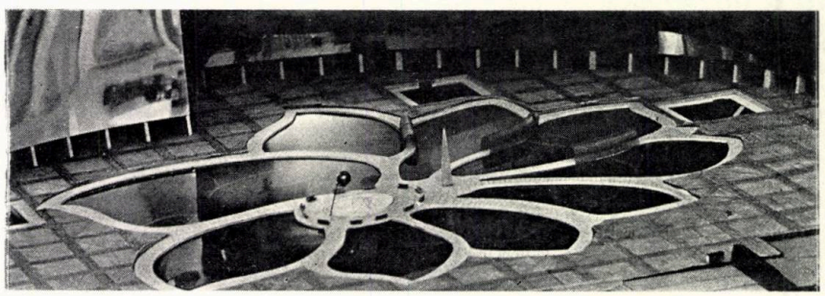

IMOBILELE-OGLINDĂ DE LA DÉFENSE

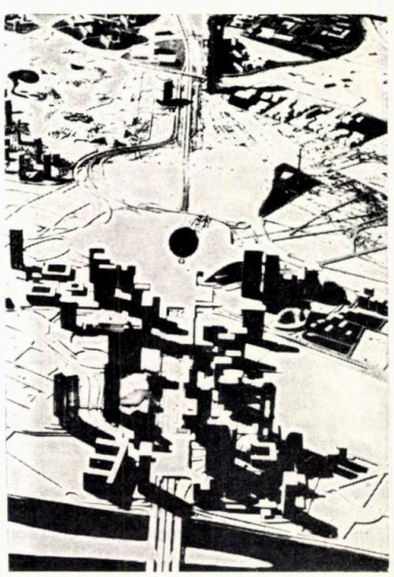

Propunerea-proiect prevede realizarea în extremia vest a zonei A—Défense a două clădiri cu dublă concavitate — pe orizontală și pe verticală — orientate spre marele parviu al dalei centrale. Emile Aillaud susține această alegere afirmînd în primul rînd necesitatea găsirii unui element ponderator de echilibru al axului Louvre — Carrousel — Étoile, poate prea puternic marcat și în compoziția zonei A-Défense.

Această oprire a clasicului ax urbanistic parizian est-vest a antrenat vehemente critici și luări de poziție din partea unor personalități din lumea artelor, politicii, arhitecturii. Deși proiectul a fost la un moment dat acceptat de autorități, nu a apărut ulterior vreo hotărîre privind realizarea.

Emile Aillaud neagă posibilitatea reală a cuprinderii unor repere fizico-spațiale situate la cinci kilometri depărtare: Arcul Carrousel și imobilele-oglindă. El susține că Défense — zona A — are nevoie de o piață conturată unde viața, animația continuă să se reflecte în două uriașe oglinzi — albă și neagră — pe care le formează suprafața, vitrată tratată anume, a clădirilor propuse.

Imobilele-oglindă reprezintă în cea mai mare măsură spiritul poetic ce animă creația lui Aillaud.

cadran

Rubrică redactată de
arh. ADRIAN PANAITESCU

FACULTATEA DE ARTE — OSAKA

Arhitecți: Dai-ichi — Kobo

Pe un teren desfășurat în lungime, străbătut de la est la vest de o arteră importantă, se încheie o etapă de zece ani de construcție, fără un « plan general » absolut definit de la început, definite fiind doar zonele mari de activitate — zonne de cercetare și producție, zona de recreație, și, în fine, cea de locuit.

Situat la cca 25 km de Osaka (25 minute cu trenul), terenul a fost considerat de la început, a fi protejat de circulația automobilistică și lăsat în întregime pietonilor, deși cu vremea au apărut automobilele particulare.

Acest principiu inițial a fost continuat, în timp, prin folosirea unui sistem de circulație pietonală, un fel de coridoare exterioare ce leagă pavilioanele cu 3—4 niveluri și limitează, totodată, unele incinte în care elementul vertical (scări, lifturi, grupuri sanitare) devine un motiv unificator. Se încearcă un fel de replică a străduțelor înguste și în pantă a orașelor medievale, tinzîndu-se la crearea unui anumit climat în cadrul incintelor.

Există o continuitate și o interdependență între spațiile exterioare, coridoarele de acces (care sînt deschise către acestea) și incintele controlate de fronturile construite, interdependență ce se manifestă și la nivelul superior al circulațiilor, unde forma acoperișurilor intervine cu multă forță în definirea imaginii.

Poate că, în încercarea de a se creea o arhitectură variată, au apărut, în acest ansamblu construit în timp, prea multe feluri de arhitectură. În unele construcții, prin folosirea unor bandouri orizontale corespunzînd coridoarelor de acces la clase și verticalelor date de holurile înalte pe mai multe niveluri, s-a încercat să se stabilească un principiu clar de compoziție.

Construindu-se în etape, au apărut cazuri de adaptare la condiții existente și la realizări date. O grijă extremă, de altfel regăsită și în alte ansambluri japoneze, a fost acordată amenajărilor exterioare, în ceea ce privește geometria lor și finisajele.

Japan architect, iunie / 1974

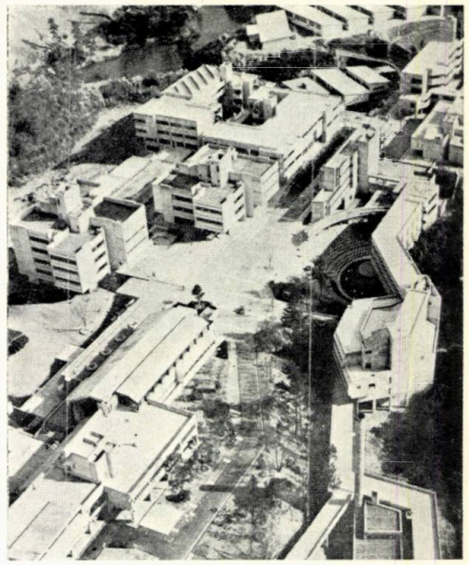

KRESGE COLLEGE, UNIVERSITATEA CALIFORNIEI, SANTA CRUZ, S.U.A.

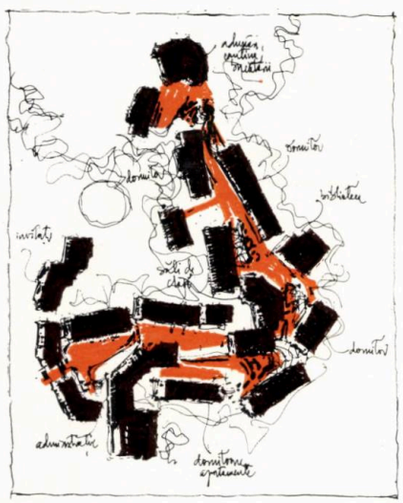

Un efect mediteranean, o stradă ce șerpuiește în susul unei coline împădurite, cu piețe de forme diferite din loc în loc, iată ce au încercat arhitecții Charles Moore și William Turnbull la Santa Cruz. Plecînd de la dorința de a crea o arhitectură cu aluzii istorice, folosind un sistem de construcție din lemn, elemente simbolice cum ar fi fîntîna, arcul de triumf, rostra, s-a presupus că se poate ajunge, în cadrul ansamblului, la un mod de viață care să se adapteze la diverse moduri de comportament. De aici a rezultat o dorință de a amesteca funcțiunile, de a evita zonificările, de a asigura străzii importanța pe care o avea în trecut, de a se face o legătură cît mai firească cu solul denivelat.

Studenții au participat în procesul de proiectare și chiar și la realizarea pavilioanelor, în definirea programului și a necesităților comunității. Mai mult, în dorința de a reduce cît mai mult circulațiile, s-a găsit soluția grupării unităților de cazare pe nuclee de servicii.

Se pune întrebarea sincerității acestei arhitecturi care tinde a crea un climat, poate artificial, în contextul Americii actuale. De asemenea, este de discutat valoarea și forța unor simboluri în « crearea unui nou loc ». Pînă acum studenții sînt convinși că este bine ce s-a făcut, dar, în timp, întreținerea acestei arhitecturi (curent folosită în climatul californian) pune probleme la care vor trebui să răspundă cei care folosesc construcțiile.

Dispoziția clădirilor în ansamblu s-a făcut astfel încît să se ofere tot timpul perspective controlate, care să culmineze cu sala de adunări și cantina, așezată pe o înălțime și legată cu terase și trepte de nivelul general al terenului.

Progressive architecture, mai / 1974

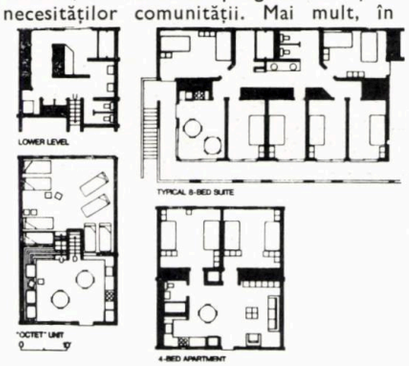

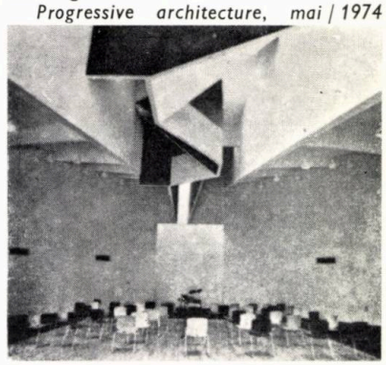

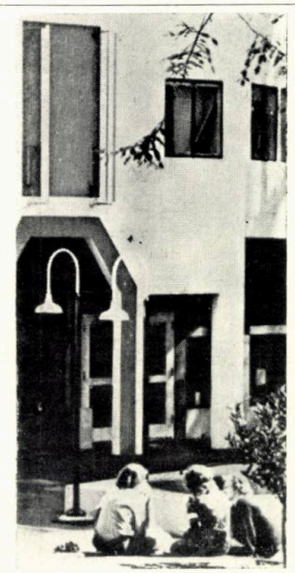

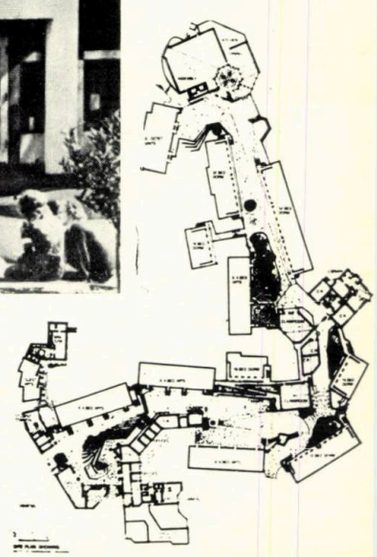

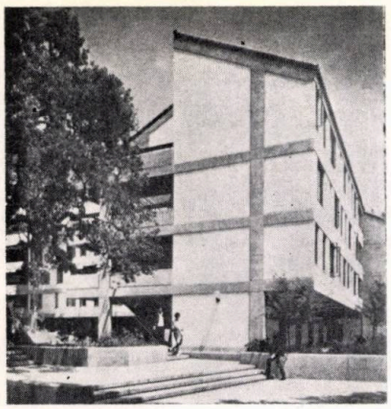

COLEGIUL 5, SANTA CRUZ, CALIFORNIA, S.U.A.

Arhitect: Hugh Stubbins

Un alt exemplu de arhitectură universitară în America, de data aceasta cu aluzii la arhitectura alpină (și la Christ's College din Oxford) îl constituie această operă a lui Hugh Stubbins.

Dacă în exemplul precedent am văzut o încercare de a folosi lemnul ca material de structură, aici avem betonul armat și zidăria.

Ca și în alte exemple, se caută a se defini o suită de piețe, cu denivelări, în jurul cărora sînt dispuse clădirile de dormitoare, învățămînt, adunări, administrație, bibliotecă, pentru un număr de 500 de studenți.

S-ar putea regăsi o influență a arhitecturii nordice în rezolvarea sistematizării verticale și a adaptării la sol a construcțiilor, în grija păstrării vegetației și a folosirii învelitorii. Un alt procedeu, acela de a folosi unghiuri mai mici de 90° în alinierea volumelor produce o impresie de dinamism prin planurile ce se suprapun în spațiu.

Sistemul de circulație este parțial deschis la nivelurile inferioare, la etaj devenind închise și ducînd la un joc interesant în fațadele orientate spre incinte.

Progressive architecture, mai/1974

UN EDIFICIU CU POSIBILITĂȚI DE SCHIMBARE: UNIVERSITATEA LIBERĂ — BERLIN

Arhitecții: Candilis, Josic, Woods

Este cunoscut concursul cîștigat de această echipă, al cărei proiect încerca o rezolvare de natură organică, cu aluzii mediteraneene, o ieșire din canoanele macrostructurilor de tip Bochum. Iată că s-a realizat o primă etapă din complexul universitar și apar deja unele elemente noi.

Concepția generală se bazează pe o varietate de spații, cu posibilități de subîmpărțiri ulterioare. Față de alte scheme bazate pe curți interioare, în acest caz nodurile verticale sînt dispuse mult mai liber, asigurîndu-se, astfel, o mare varietate de forme și spații. Față de concurs, se poate constata o oarecare « potolire » a jocului de volume, cu rezultatul că pe alocuri compoziția pare mai săracă, și mai ales întîmplătoare așezarea unor funcțiuni pe curți; multe dintre acestea au forme nedefinite; dar se pare că aceasta a fost poziția arhitecților: de-a face o construcție elastică și mai puțin arhitectură definită. Pentru a se asigura modularea, s-a folosit o tramă destul de deasă, ceea ce a dus, uneori, la o expresie cam domestică, și, în același timp, puțin desuetă.

Dar sînt și calități în acest ansamblu, în special în nuanțarea spațiilor și circulațiilor interioare, a surprizelor pe care le oferă curțile interioare și mai ales a posibilităților de modificare în timp, care au și apărut și au fost efectuate.

Pentru a ușura circulația în cadrul acestui sistem complex, s-a folosit o gamă cromatică, pe planurile orizontale și verticale. Caracterul domestic al arhitecturii se exprimă cel mai bine în cadrul curților interioare, care au rol de spații de adunare atunci cînd vremea o permite.

Deutsche Bauzeitung (db), nr. 10/1974

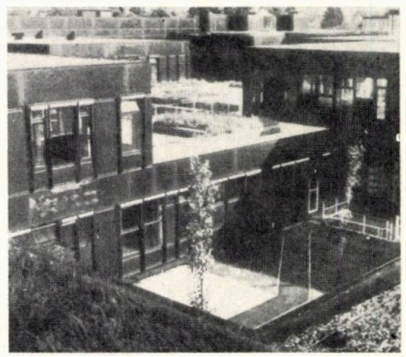

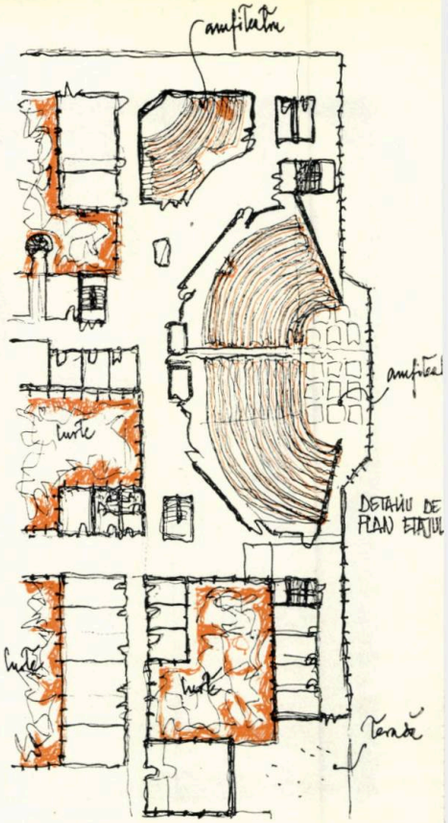

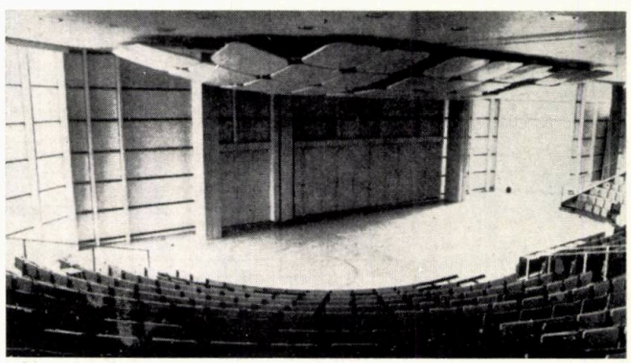

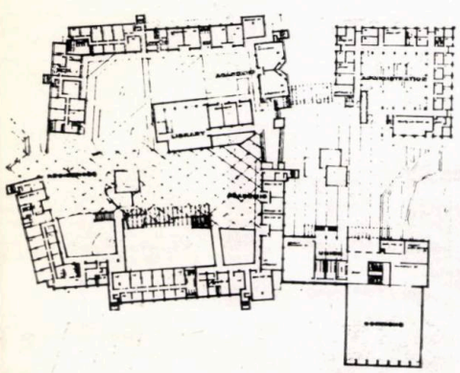

MUZEUL DE ARTĂ CONTEMPORANĂ — SKOPJE

Arhitecți: Waclaw Klyszenski, Jerzy Mokrzynski, Eugenisz Wierbicki

Amplasamentul pe care se ridică această construcție proiectată de trei arhitecți polonezi prezintă condiții excepționale, atît în ceea ce privește vederea spre oraș, cît și interesul pe care-l prezintă în silueta generală a acestuia.

O suită de terase asigură posibilitatea expunerii în aer liber și, în același timp, devine platforma pe care se așează cele două volume ale muzeului — o prismă cu baza patrată, cu o curte interioară și o alta dreptunghiulară — legate la nivelul parterului.

Pentru a nuanța poziția ridicată a muzeului și a-i da o anumită eleganță, parterul este retras și vitrat. Etajul, avînd un sistem de luminare specific programului, apare opac în fațadă.

Existența curții ca factor esențial în cadrul volumului principal, după cum se vede în secțiune, afectează forma plafonului și prin aceasta capătă emfaza necesară. Legăturile verticale constituie elementul ce permite citirea spațiilor și, în același timp, creează un dinamism al acestuia, în cadrul ortogonal al construcției.

Soluția volumetrică și plastică, tributară întrucîtva arhitecturii lui Le Corbusier, prezintă o anumită eleganță și, în același timp, o decență necesară unui cadru, unui fundal al operelor de artă.

Architektura, nr. 4/1974

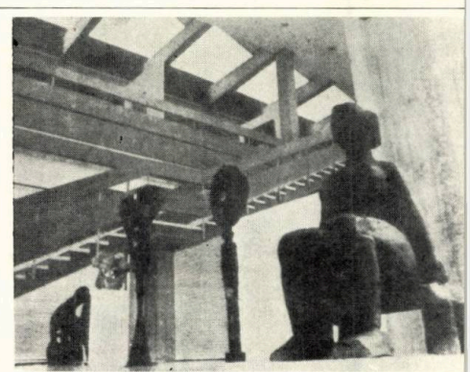

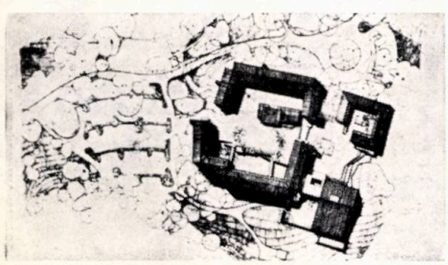

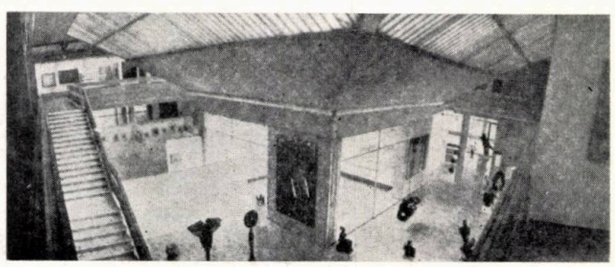

CENTRUL INTERNAȚIONAL «COPERNIC» DE ÎNTÎLNIRI AL ASTRONOMILOR — VARȘOVIA

Arhitecți: Maria Barbara Dabska, Ryszard Czervinschi

Un program complex, cuprinzînd spații de întrunire — hale, expoziție, bibliotecă, sală de conferințe și săli de seminarii, precum și spații de cazare cu anexele necesare, este rezolvat într-un ansamblu compus din trei volume conținînd funcțiunile amintite.

Plecînd de la necesitatea unor parcaje acoperite, în fața construcției se propune o platformă pietonală amenajată cu elemente decorative. Ridicarea de la sol a acceselor a dus la rezolvarea, în demisol, a serviciilor și instalațiilor.

Între cele trei volume se încearcă o relație subtilă, atît în ceea ce privește dimensiunile în plan a acestora, cît și jocul de înălțimi față de sol. Cornișa încearcă să unifice ansamblul, iar rezolvările asemănătoare (pe baza unei curți interioare) a volumelor principale omogenizează ansamblul.

Architektura, nr. 3/1974

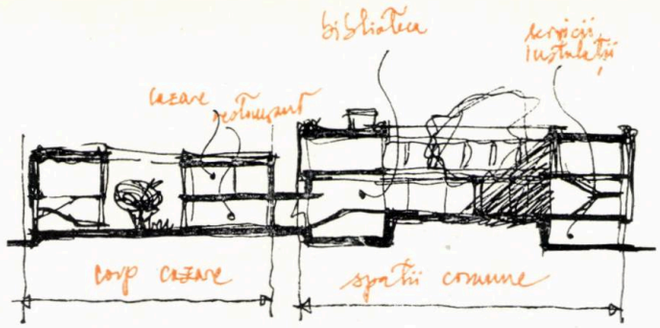

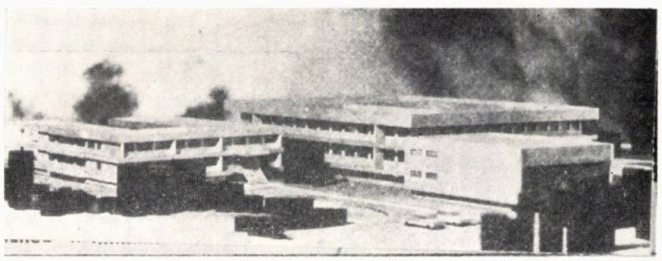

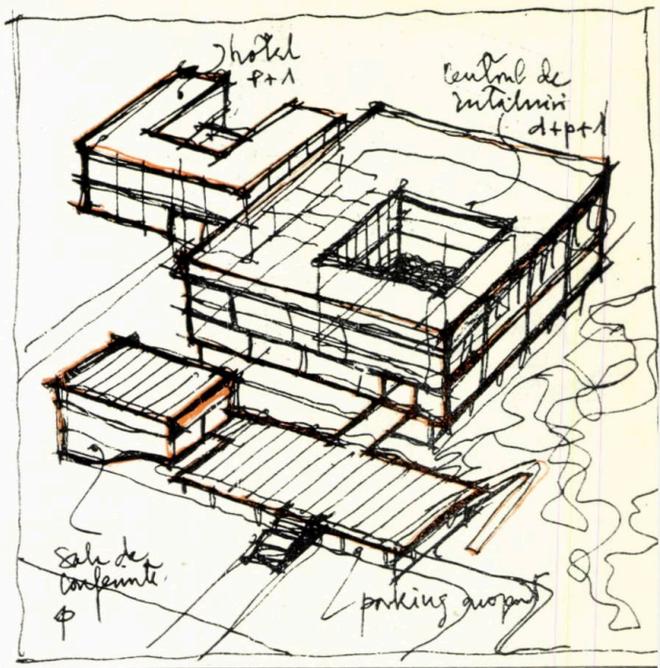

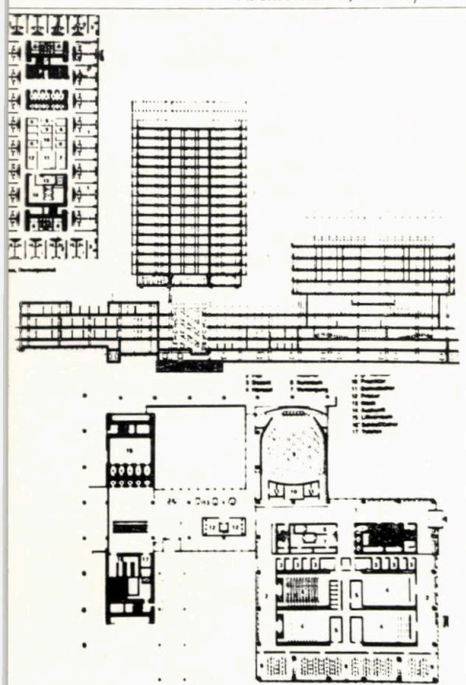

CENTRU DE CLINICĂ UNIVERSITARĂ FACULTATEA DE MEDICINĂ — KÖLN

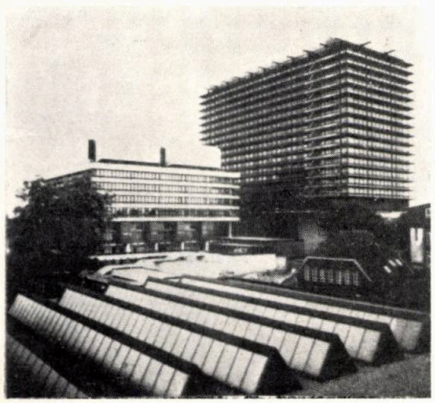

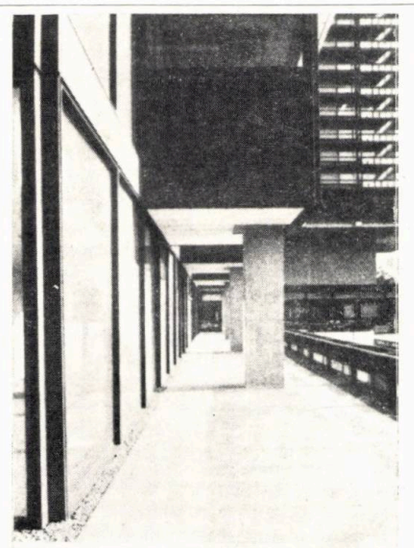

Arhitecți: Heinle, Wischer și asociații, Stuttgart

Reconstruit după război în două etape, complexul cuprinde un corp de spitalizare, un corp care conține serviciile și un corp destinat învățămîntului, cercetării și informării.

Turnul conține unitățile de spitalizare dispuse în jurul unui nucleu de servicii și aprovizionare ce capătă și rol structural. Camerele sînt dotate cu grupuri sanitare și depozitare spre coridor, precum și toate elementele moderne caracteristice unui spital actual.

Sistemul constructiv este rezolvat pe nucleul central, de care se agață la partea superioară, prin tiranți, planșeele celor 15 niveluri. Astfel, structura definește și expresia fațadei. Elemente de protecție orizontale — și, în același timp, galerii de evacuare în caz de incendiu — contribuie întrucîtva la formularea unei imagini asemănătoare construcțiilor de birouri.

Unele rezolvări — cum ar fi tratarea nivelurilor superioare drept cornișă a edificiului, o anumită rezolvare de masă sugerează o influență a arhitecturii engleze.

Deutsche Bauzeitschrift (DBZ), nr. 1/1974

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII DIN WISCONSIN, S.U.A.

Arhitecți: Hellmuth, Obata și Kassabaum

Edificiul constituie punctul focal al întregului ansamblu ce va fi construit în viitor.

Structural, construcția prezintă o serie de tuburi care conțin circulațiile verticale și planșeele pe care sînt dispuse funcțiunile bibliotecii. La parter se află un spațiu definit ca « forum » al studenților, legat de un punct de alimentație.

La etaj sînt zonele de lectură, depozitare și săli de lecturi specializate.

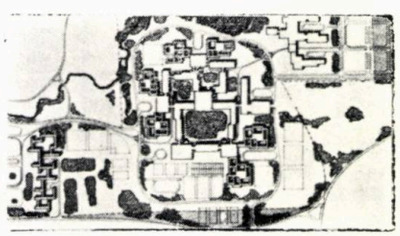

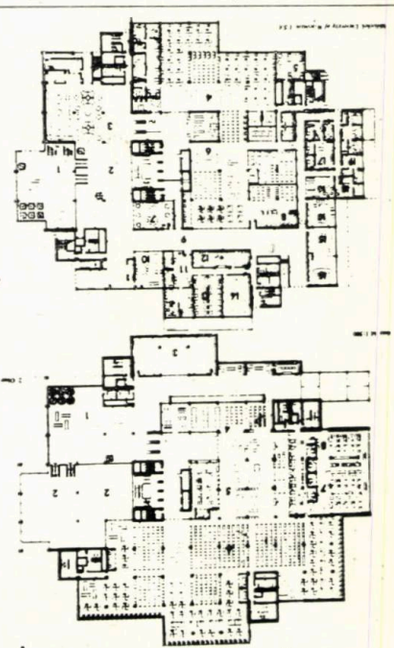

În rezolvarea spațială s-a încercat un joc între înălțimea pe trei niveluri a holului și înălțimea redusă a sălilor de lectură. De asemenea, holul contribuie, odată cu intrarea în edificiu, la descifrarea jocului de niveluri din interiorul volumului.

Baumeister, nr. 5/1974

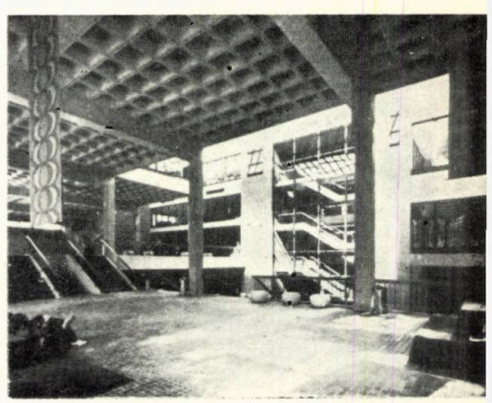

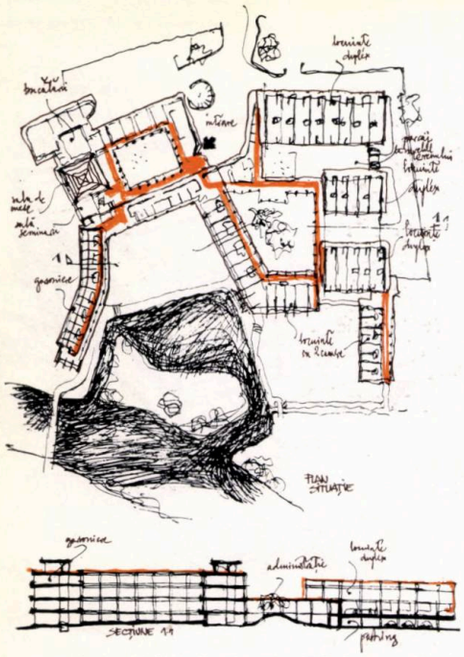

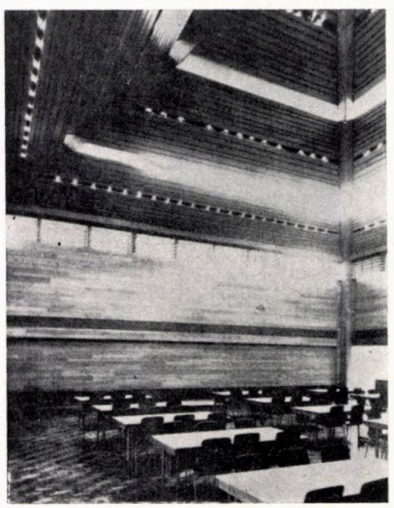

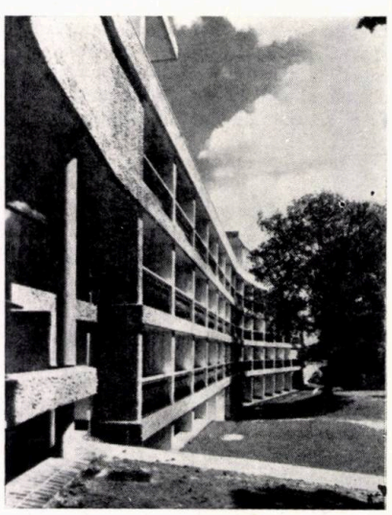

COLEGIUL WOLFSON, OXFORD, ANGLIA

Arhitecți: Powell și Moya

Construit pe un teren în nordul orașului Oxford, teren ce prezintă o vedere spre un rîu, ansamblul de locuințe, pentru cca 250 de persoane, inclusiv corpul didactic, se dezvoltă pe un sistem de curți interioare și parțial deschise, cu înălțimi reduse, limitate de cornișa locuințelor din epoca edwardiană, cu care se învecinează.

Ca și în alte scheme, se încearcă o separare a traficului și — prin folosirea unei pante a terenului — se realizează parcaje acoperite la nivelul acestuia.

Zona spre rîu se amenajează cu alei și pajiști intrînd, într-un fel, în circuitul zonei verzi a orașului.

Volumul rezolvat cu mai multă emfază este sala de mese, cu un anumit specific reluat din trecut, avînd o înălțime mai mare și o tratare mai deosebită ca finisaje.

Volumetria este remarcabil adaptată la panta terenului, incluzînd construcții parter, parter și etaj, parter și trei etaje.

Rețeaua de circulație, care în general privește către o latură a fiecărei curți, unifică nivelurile și asigură o continuitate a traficului pietonal în ansamblu. Din jocul abil al curților închise și parțial deschise se realizează, de fapt, în lungul acestei circulații orizontale, o serie de ambienturi diferite, cu aluzii la curțile tradiționalelor colegii engleze. Arhitectura sugerează întrucîtva o interpretare a stilului Internațional, exprimată în folosirea unui anume sistem de coloane cilindrice și dale de beton, cu intervenții locale de travei constructive exprimate în fațadă — uneori cam diferite — ducînd la o impresie ambiguă. Dar aceste trăsături trec pe planul al doilea față de extraordinar, de abila rezolvare a amplasării pe teren și a amenajărilor exterioare.

Architectural Review, octombrie/1974

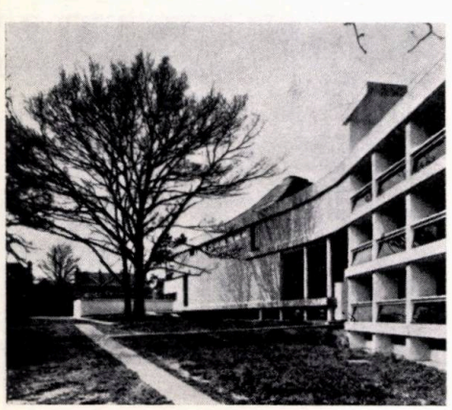

SCENOGRAFICA

STUDIOUL TRANSFORMABIL AL TEATRULUI „AL. DAVILA" — PITEȘTI

AUTORI: Arhitecții scenografi
LIVIU CIULEI și DAN JITIANU

În curînd se va inaugura la Pitești, în clădirea teatrului « Al. Davilla », un nou studio transformabil, prilej cu care creatorii de spectacole și publicul se vor întîlni într-un tip de spațiu contemporan, susceptibil de transformare de la un spectacol la altul, spațiu care poate face față unei relații noi între spectator și actor, într-un teatru care favorizează spațial angajarea și participarea.

Inițiativa amenajării acestui spațiu aparține conducerii teatrului. Ea a găsit înțelegere și sprijin la Comitetul județean P.C.R. și la Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă.

Spațiul afectat acestei săli se află la etajul III al clădirii teatrului, clădire recent renovată după proiectul arhitectului Nicolae Ernst (I.P.J. Argeș).

Funcționînd actualmente ca sală de repetiții, ea are un acces generos pe o scară semirotundă care o leagă cu foaierele sălii mari. Suprafața sălii este de cca 9×17 m. Din aceasta, o porțiune de 9×5,5 m este înălțată cu 1 m față de restul sălii. Sala este acoperită cu o placă de beton armat sprijinită pe grinzi transversale cu secțiunea de 0,8×0,5 m. Înălțimea pînă la grindă este de 3 m și de 2,15 m în partea înălțată.

Plafonul are, de asemenea, două luminatoare de 2×9 m care se ridică cu cca 2,50 m peste placa de beton a plafonului.

Actualmente, spațiul este împărțit în două cu un picior de zidărie sub prima grindă transversală (H = 2,15 m).

Autorii au adoptat o soluție care folosește configurația spațiului dat cu maximum de suplețe.

În proiectarea gradenelor și a scaunelor pentru spectatori s-au avut în vedere cerințele de vizibilitate și confort, ținînd seama însă și de caracterul lor mobil și manevrabil cu un personal redus.

Platforma scenei a fost concepută pliantă, demontabilă și mobilă. Ea poate fi folosită în întregime (8,50×5 m), parțial, în diferite poziții, sau de loc.

Proiectanții au fost obligați să folosească partea înălțată a sălii pentru gradene cu public, înălțimea de 2,15 m sub grindă fiind nesatisfăcătoare pentru jocul actorului.

Plafonul tehnic, care acoperă, practic, toată suprafața transformabilă, permite folosirea instalațiilor electrice și acustice pentru toate variantele posibile.

Zigzagarea în plan a panourilor care acoperă pereții a urmărit evitarea fenomenului acustic de undă staționară care se petrece acum.

Dar iată lista principalelor lucrări pe care le necesită această amenajare:

1. Modificări de arhitectură:
   - — eliminarea piciorului de zidărie care fragmentează spațiul;
   - — practicarea unor goluri suplimentare în pereții existenți;
   - — crearea unei cabine tehnice într-un spațiu limitrof sălii.
2. Amenajarea suprafeței înălțate cu gradene fixe (6 rînduri, 66 de spectatori). Spațiul de sub planșeele gradenelor este destinat depozitării.
3. Amenajarea restului suprafeței cu gradene mobile pentru public și o platformă de scenă demontabilă și mobilă.
4. Amenajarea plafonului sălii ca plafon tehnic. Între grinzi sînt amplasate grile metalice pentru susținerea aparatelor de iluminat și difuzoarelor. Într-unul din luminatoare s-a creat un depozit de mobilier iar celălalt a fost prevăzut cu un schnurboden cu scripeți și o pasarelă electrică mobilă.
5. Acoperirea pereților cu panouri acustice, o parte cu rol fonoabsorbant, altă parte cu rol reflectant.
6. Lucrări de instalații:
   - — orgă de lumini cu cca 60 de circuite și cca 80—100 de proiectoare de 500—1000 W;
   - — racordarea sălii la instalația de ventilație existentă.

La elaborarea proiectului au colaborat arhitecții Crișan Atanasiu, Mircea Bivolaru, Ania Boiangiu și Gheorghe Bălășoiu.

Lucrarea este în curs de execuție.

Arh. DAN JITIANU

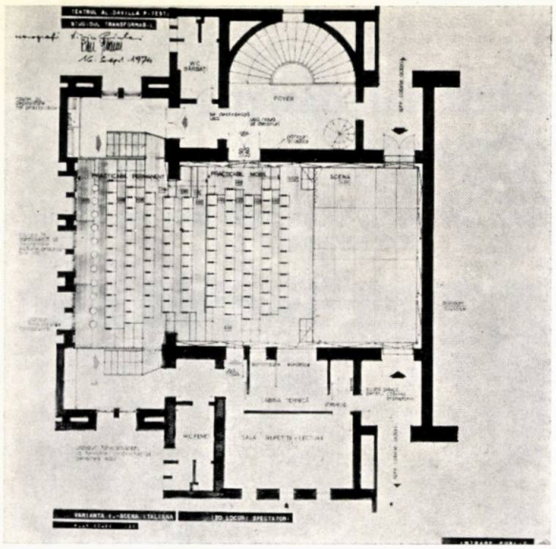

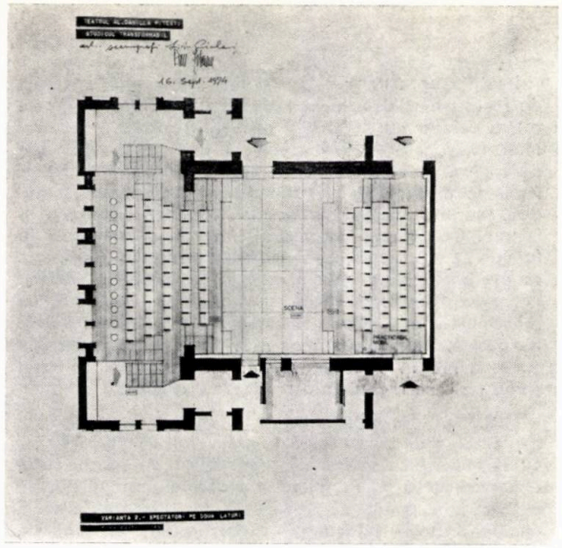

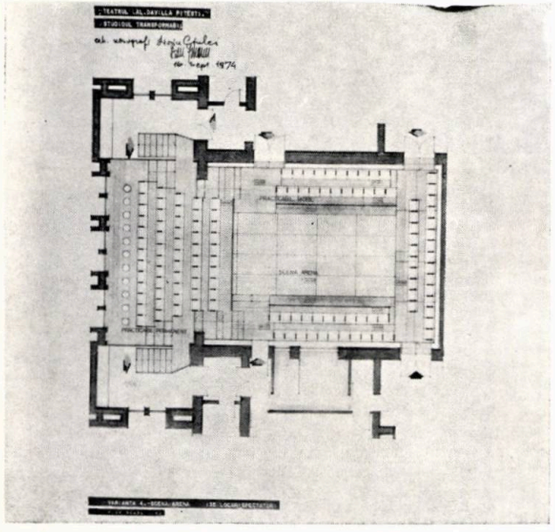

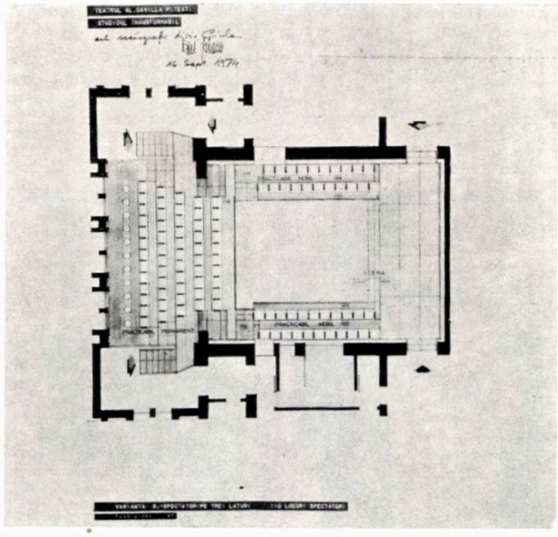

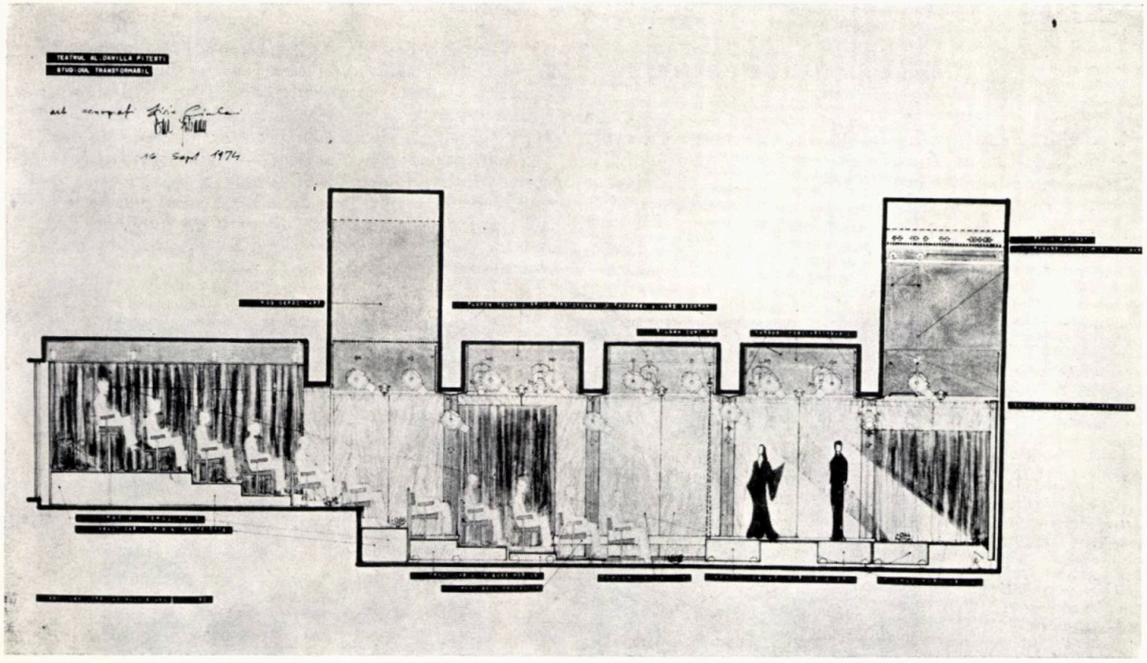

design - arte

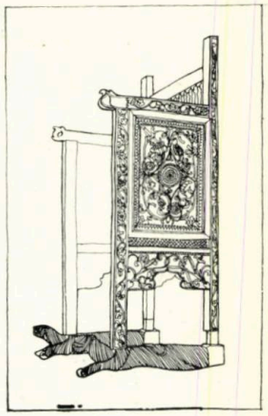

DICŢIONAR

BRÎNCOVENESC (artă decorativă)*

Logofătul Constantin Brîncoveanu a venit la domnie la 28 octombrie 1688 și a fost ultimul domn pămîntean al Țării Românești înainte de epoca fanariotă. Domnia lui a fost o oază de relativă liniște în acele vremuri zbuciumate și nesigure, în care pe teritoriul țării se înfruntau interesele marilor imperii învecinate. Liniște greu cîștigată printr-o abilă activitate diplomatică.

Pacea și stabilitatea au permis Țării Românești să treacă printr-o adevărată efervescență culturală. Semnele ei de început apar încă de pe vremea lui Matei Basarab și apoi, în perioada dominată de figura domnului cărturar Șerban Cantacuzino. Gîndirea și arta încep să se deschidă spre largi orizonturi europene, căutînd să-și descopere în același timp adîncile rădăcini istorice. În timpul lui Brîncoveanu, se poate afirma că arta a atins acele culmi ce duc la închegarea unui stil. Prin continuarea formelor tradiționale și asimilarea cu discernămînt a influențelor îndepărtatului Orient și ale Italiei Renașterii tîrzii, ia naștere o originală sinteză pe care o numim artă brîncovenească.

Constantin Brîncoveanu și demnitarii săi au patronat, investind mult, construcții de palate, mănăstiri și biserici.

Din nefericire, după tragicul eveniment al morții sale, palatele lui Brîncoveanu și cele ale boierilor săi au fost jefuite, iar bogățiile risipite. Mărturii a ceea ce a fost arta brîncovenească au rămas doar lăcașuri religioase (citez cîteva: mănăstirile Hurez, Antim, Sîmbăta de Sus, biserica mănăstirii Govora, biserica din Doicești, Sinaia, biserica Colțea, Fundenii Doamnei) și cele cîteva palate (Mogoșoaia, Potlogi, Doicești) care au reușit să reziste timpurilor tulburi ce au urmat. Arta brîncovenească s-a manifestat sub diversele forme ale arhitecturii, sculpturii, picturii, broderiilor și argintăriilor: o uimitoare fertilitate a unei societăți dornice de afirmare.

Toate aceste forme ale artei brîncovenești au comune principiile unei structuri clare și riguroase și un repertoriu ornamental inspirat din natură: forme vegetale, vrejuri, frunze, flori, legate în compoziții bazate pe repetiție, formînd cîmpuri de o bogăție exuberantă. Dincolo de această bogăție, se poate citi gustul sigur al echilibrului și armoniei.

— Sculptura în piatră a beneficiat de patronajul spiritual al stolnicului Mihail Cantacuzino, care întorcîndu-se de la studiile făcute în Italia a adus cu sine motivele florale și reprezentările antropomorfe ale Renașterii tîrzii. Înfruntînd îngrădirile religiei ortodoxe care interzicea chipul cioplit în piatră, aceste

* Am consultat « Arta brîncovenească » de Vasile Drăguț, Nicolae Săndulescu, Ed. Minerva 1971

reprezentări antropomorfe apar tot mai des în decorarea portalurilor bisericilor. Foișoarele palatelor, mănăstirilor și bisericilor ca și sălile de recepție ale palatelor, au coloane simple sau torse, citeodată decorate cu ghirlande vegetale, capitelurile compozite, cu frunze de acant susțin grațioase arcade trilobate, balustradele sînt ajurate cu vrejuri și frunze încolăcite.

— *Decorația în stuc este des folosită în interioarele caselor domnești și o singură dată la decorarea integrală a fațadei bisericii Fundenii Doamnei. Desene fine, cu motive orientale, persane, înfășoară pereții în jurul ferestrelor sau formează ancadramente pe suprafața zidurilor.*

— *Pictura murală a format adevărate școli în jurul unor personalități al căror nume a ajuns pînă la noi, ieșind din anonimatul obișnuit al artiștilor Evului mediu — Pîrvu Pîrvescu zis « Mutu » și pictorul de origine greacă Constantinos, adus în țară de Cantacuzini, fondator al școlii de pictură de la Hurez, au înnoit pictura murală a bisericilor și palatelor, au creat portrete realiste eliberate de canoanele hieratizante ale artei bizantine, au introdus detalii pline de viață în scenele religioase, au adoptat sistemul decorării bolților și pereților cu cîmpuri ornamentate cu motive florale.*

— *Sculptura în lemn formează un capitol aparte în arta brîncovenească. Din păcate s-au păstrat puține mobile. Mărturii în acest sens rămîn jilțurile domnești din biserici, cu monumentale forme gotice, acoperite de o broderie fină de motive sculptate, uși de biserici și tîmple monumentale, adevărate bijuterii lucrate în lemn stucat și poleit cu aur. Aceleași motive grațioase, desăvîrșit executate înfășoară suprafețele.*

— *Formele cele mai exuberant baroce le-au îmbrăcat obiectele de argintărie și broderiile. Meșteri transilvăneni — Johannes Henning, Georg May II, Sebastian Hann — au creat în tehnica metalului ciocănit și cizelat, evanghelii ferecate în aur, argint și pietre scumpe, cădelnițe și alte obiecte de cult. Meșteri ca Gherasim Galatianul și Despinetas din Constantinopol au lucrat somptuoase broderii liturgice, încărcate de ornamente și materiale scumpe, reprezentînd deseori tablouri votive.*

Vasile Drăguț și Nicolae Săndulescu, în cartea lor « Arta brîncovenească », afirmă că arta brîncovenească a creat pentru prima dată la noi un stil artistic național. *Timp de mai bine de 100 de ani motivele ei s-au răspîndit, duse de meșteri pribegi dincolo de hotarele Țării Românești, în Moldova și Transilvania, fiind reluate și reinterpretate în cele mai diverse medii de la tîrguri și sate.*

A.D.I.

Asociația pentru Design Industrial a luat ființă în anul 1956, *din inițiativa unui grup de designeri, arhitecți și industriași milanezi. În* 1957, *aderă la I.C.S.I.D. (International Council of Societies of Industrial Design).*

Este unul din organismele culturale italiene care a reușit să unească toate forțele interesate în domeniul designului industrial. Scopurile și le-a precizat, de la înființare, în Regulamentul Asociației.

« Unirea tuturor profesioniștilor, artiștilor, tehnicienilor, industriașilor sau a oricăror altor persoane sau firme, ce activează în sectorul designului industrial ».
« Promovarea unor noi relații de colaborare între membrii asociației, cît și cu partenerii străini »
« Recunoașterea drepturilor juridice ale designului, ca meserie și organizarea de școli corespunzătoare formării noii generații de designeri ».

A.D.I. are o vastă activitate internațională și internă, sprijinind în același timp activitatea practică a profesioniștilor afiliați.

A.V.

Revin asupra unor relații și mai ales a unor niveluri de realizare a designului industrial, deoarece am încercat să privesc cu alți ochi Expoziția Realizărilor Economiei Naționale — 1974, decît ai unui entuziast care descoperă obiecte noi și necesare. Designul se manifestă pe diverse planuri funcționale, industriale, estetice sau de promovare și, privite astfel, constați și lacune. Cercetarea organizării interne a structurii în funcție de un cost minim și centrată pe relația om-obiect se prelungește pe plan psihologic și fiziologic. Astfel, noțiunea frumuseții utile se adresează unui produs funcțional și util, dar în același timp agreabil și frumos. Noțiunea clasică de frumos este de aceea mai greu de atins, avînd în vedere acordul dintre formă și funcțiune pe care trebuie s-o realizeze designerul.

Iată de ce doresc să propun Catedrelor de design ale Institutelor de arhitectură și arte plastice să participe cu idei pentru realizarea unor tipuri de motociclete electrice, produs prezentat în cadrul expoziției și care rezolvă din punct de vedere tehnic un deziderat la ordinea zilei — înlocuirea carburanților cu energia electrică — dar care nu are însă o realizare funcțională și estetică. Lansarea unei teme de proiectare cu un astfel de subiect ar determina studenții la cunoașterea tehnologiilor de care dispune industria, unele idei putînd fi preluate de beneficiari și coordonate pînă la realizare de către autori. Consider că este o bună ocazie de integrare a învățămîntului în cercetare și proiectare.

G.C.

industrial design — propunere

ACȚIONARE: electrică
AUTONOMIE: 40 km
EXECUTANT: INSTITUTUL DE CERCETĂRI ȘI PROIECTĂRI ELECTROTEHNICE

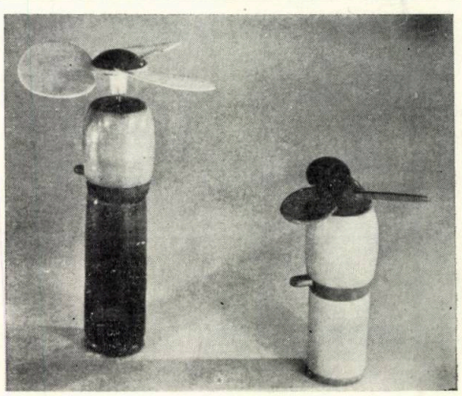

design pentru obiecte de uz caznic

Design: arh. **MUGUR CERNESCU**

1. **Obiecte din sticlă alb-albăstrie:** serviciu de apă — cană, pahar, pahar cu picior, pahar cu cupă dublă (acesta fiind folosit după necesități: cupa cea mare pentru vin, iar cea mică pentru lichior sau șampanie, prin schimbarea poziției de așezare)

2. **Din sticlă aurie au fost executate:** sticlă pentru lichior în două variante și un tip de pahar ce poate îndeplini și funcția de vază

3. **Ventilatoare de buzunar** din piese detașabile din material plastic alimentate de baterii, ceea ce le asigură o anumită autonomie. Avînd un volum redus și fiind capabile să primească baterii de 1,5 sau 3 V (după necesități) sînt foarte practice în lunile de vară

4. **Lampadar din plastic cu filtru colorant,** conceput prin asamblarea unor simple mingi de tenis de masă, care fac foarte ușor de realizat acest gen de lampadar sau orice altă formă de corp de iluminat. Prin colorare se pot obține corpuri de iluminat de mare diversitate.

C.F.

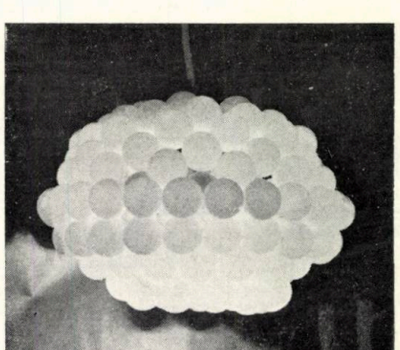

SĂ DISCUTĂM DESPRE...

EREN '74 SAU ÎNCĂ O DATĂ DESPRE MOBILIERUL STIL

Saloanele de mobilier ale Expoziției Realizărilor Economiei Naționale 1974 au prezentat, pe suprafețe întinse, produse ale fabricilor de mobilă aparținînd atît marii industrii cît și industriei locale, într-o impresionantă desfășurare de forțe dovedind puternicul potențial economic din acest domeniu.

Mobilierul expus era executat impecabil din materiale de foarte bună calitate (atît furnirurile, stofele de mobilă cît și vopselele), așa cum se cuvine unei expoziții reprezentative pentru economia noastră. Prezentate frumos și cu bun gust, grupurile de mobilier aveau în față cîte o plăcuță pe care se putea citi marca fabricii care le-a produs. Din păcate nu și numele celor care le-au conceput.

Marea majoritate a mobilierului prezentat era destinat locuințelor, problemă prioritară și de foarte mare actualitate. Camere de zi, bucătării și dormitoare pentru copii, tineri și adulți au fost propuse a fi mobilate cu mobilier stil sau modern. Din păcate însă, majoritatea mobilelor prezentate n-au ținut seama de mărimea apartamentelor care se construiesc astăzi și cărora, de altfel, le erau destinate.

Mă refer la marele număr de propuneri de mobilier « stil », dominant în producția de serie a multor fabrici, în dauna mobilierului modern, a acelui mobilier modern care să poată rezolva problema mobilării suprafețelor noilor apartamente.

Această situație ar avea și explicații, care însă nu o pot justifica.

Pe de o parte, se pare că există fabrici care de 20 de ani și mai bine (și încă cît timp de-acum încolo?) produc același tip de mobilier, în baza unei inerții avantajoase, bazate pe faptul că, pe de altă parte, acest gen de mobilă are căutare în rîndurile consumatorilor. Poate pentru că există încă și astăzi prejudecata după care noțiunea de bunăstare este legată de un mobilier « stil » și de o cameră încărcată cu mobilă masivă. Este adevărat că și puținul mobilier modern din magazine nu face decît să deservească cauza, prin forme cîteodată neinspirate și de execuție neîngrijită. Alte surse de educare în acest domeniu sînt, practic, inexistente, astfel că marea masă a cumpărătorilor nu poate avea o idee exactă despre ceea ce este un mobilier modern și care sînt avantajele sale, deci nu poate cere un lucru despre care știe prea puțin sau nimic. Și iată cum cercul se închide.

Nu contest dreptul la existență al mobilei stil, ci faptul că domină producția de serie a unor fabrici, în dauna celei moderne. Iar această situație favorizează apariția nenumăratelor pastișe lipsite de gust, ceea ce la origine a fost gîndit a fi unicat, lucrat în mod artizanal, bucată cu bucată, nu poate să se transforme într-un produs de serie, pentru că transformarea trece prin nenumărate concesii făcute procesului de producție și mașinilor prelucrătoare. Se obțin detalii și forme simplificate grosolan, iar aceste concesii duc de multe ori la falsuri. S-a ajuns chiar pînă acolo încît sculptura în lemn de pe piesele de mobilier a fost înlocuită cu ornamente din material plastic turnat și vopsit la culoarea lemnului, procedeu care în viitor va fi extins, avîndu-se în vedere economia de manoperă și material lemnos. Oare n-ar fi fost mai bine ca plasticul să fie folosit la mobilier din plastic, lemnul sculptat pentru mobila stil, iar industriile să producă în serie mare ceea ce cu adevărat se pretează a fi industrializat?

Dar chiar discutînd despre un mobilier stil autentic, frumos proporționat și bine executat, pe care unele fabrici reușesc să-l producă, acesta nu are posibilitatea de a rezolva mobilarea unui apartament nou, fiind creat de o altă epocă și pentru necesitățile altor spații. Funcțional, nu mai poate face față sarcinilor multiple pe care trebuie să le îndeplinească fiecare din camerele noilor apartamente. Camera de zi, cu cei 16—18 m² ai ei, trebuie să joace rolul de altă dată al sufrageriei, salonului și uneori al biroului de lucru. Niciodată nu vom reuși s-o mobilăm cu mobilierul stil corespunzător tuturor acestor funcțiuni. Nici estetic mobilierul stil nu mai corespunde ambianței unei locuințe moderne. Nu ajunge să așezăm pe clasicul linoleum verde al apartamentelor noastre o mobilă stil. Îi vor lipsi spațiul și atmosfera în care a fost gîndită să trăiască (stucaturile sau tapetul de mătase de pe pereți, perdelele și draperiile grele, candelabrele).

Am văzut la EREN și mobilier modern. Modernul anilor 50—60 (fotolii lalea, cu un picior, canapele și biblioteci masive), care nici ele nu erau gîndite pentru a economisi spații mici.

Am văzut și mobilier modern care rezolvă ingenios și inteligent problema acestor spații mici: fotolii formate din perne (care se puteau transforma și în canapea sau tăburețI), biblioteci și dulapuri modulate multifuncțional (unele dintre ele aveau înglobate o masă rabatabilă în jurul căreia se putea sta pe scaune pliante), dormitoare pentru copii cu paturi suprapuse vopsite în culori vii, frumoase, dormitoare pentru adulți cu elemente de depozitare bine rezolvate și paturi cu forme simple.

Ar fi bine ca acest gen de mobilier să treacă, în sfîrșit, de faza de prototip pe care o lăudăm de atîția ani în expoziții, la cea de produs de serie. Ar fi bine să vedem mai multe încercări de acest fel cu materiale și sisteme noi (țeavă lăcuită cu pînză de cort, material plastic turnat, mobilier moale fără schelet, mobilier asamblabil acasă din elemente mici și cu mijloace dintre cele mai simple).

Astăzi, arhitectura pe care o construim are forme simple, raționale, eliberate de decorații inutile. Atunci de ce acest decalaj între arhitectură și mobilier?

Arh. ANA VASILACHE

1. *Sufragerie realizată de CPL Arad, numită « Regence A »*
2. *Sufragerie Renaștere spaniolă realizată tot de CPL Arad, execuție impecabilă. Apreciată la tîrgul de mobilă din Köln—'74*
3. *Sufragerie stil rustic realizată de IPL Tg. Mureș*

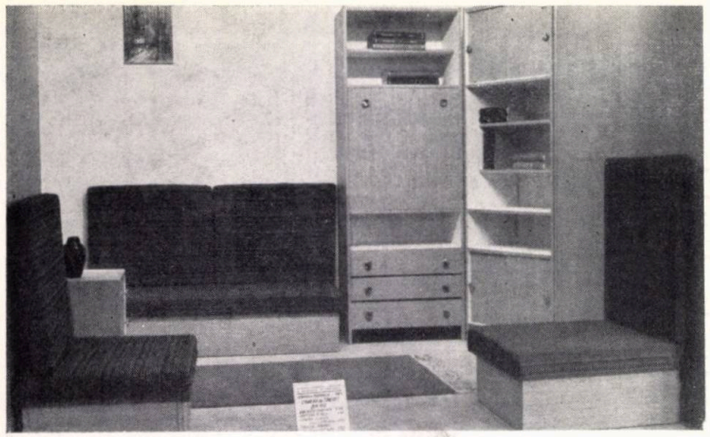

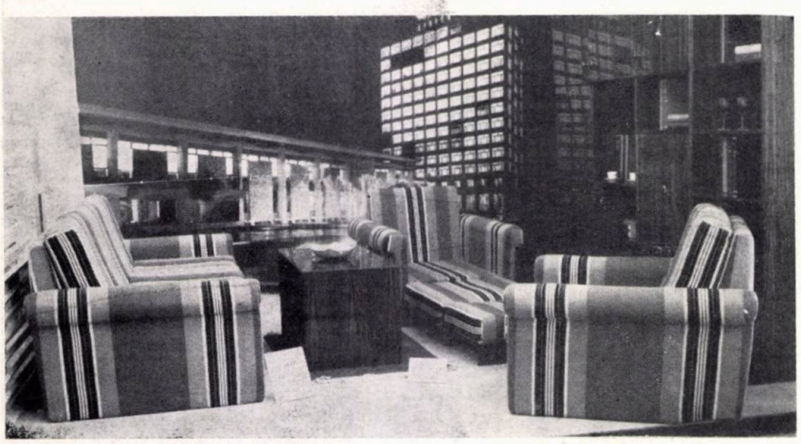

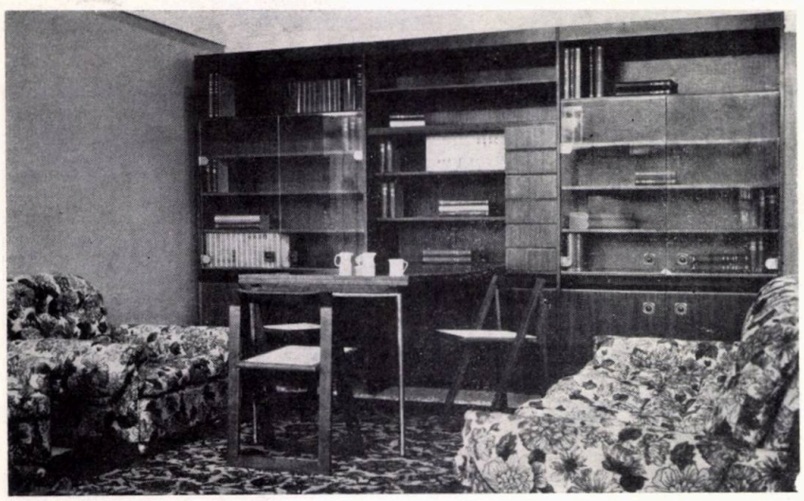

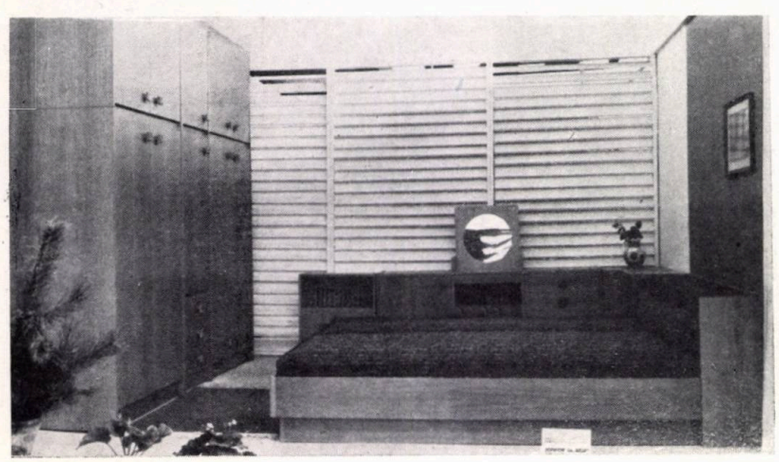

MOBILIER POPULAR

Masa cu ladă

Este lucrată în același sistem constructiv, cu motive decorative și compoziții asemănătoare lăzilor de zestre, de meșterii țărani care executau pe lîngă lăzi și acest tip de mobilier.

Aceasta explică răspîndirea ei în Moldova de nord, Maramureș, Beiuș, Crișana și zona Branului, în locuri în care există sau au existat centre de astfel de mobilier.

Este folosită pentru păstrarea alimentelor și hainelor. În unele sate din Moldova de nord joacă un rol la fel de important în ceremonialul nunții ca și lada de zestre.

Locul ei, este în « casa mare » (cameră reprezentativă păstrată pentru oaspeți sau sărbătoare) în colțul opus vetrei. Loc de cinste cu semnificație socială deosebită. În jurul ei și a lămpii fumegînde, în seri de sărbătoare sau în ocazii deosebite, se așezau stăpînii casei și cinstiții lor oaspeți.

Ca tip de mobilier, pare a avea o vechime mare. Exemplarele păstrate în muzee o dovedesc prin grosimea scîndurilor de lemn ce-i formează blatul cît și prin păstrarea sistemului dulgheresc de îmbinare a picioarelor cu laterale, în pană și uluc. De multe ori picioarele sînt rotunjite spre interior, imitînd arcadele pridvoarelor, dînd o anumită grație și ușurință masivității scheletului.

Sînt « scrise » cu horjul, gravate cu un vîrf metalic încins la foc sau crestate cu dalta. Tehnica crestării considerată a fi cea mai veche, este păstrată la împodobirea meselor cu ladă mai mult decît la alte tipuri de mobilier.

Cele gravate sînt de multe ori vopsite în 2—3 tonuri de maro cu ajutorul cenușii și a diverșilor coloranți vegetali.

Sînt decorate cu motive, care călătorind prin spații geografice și timp, s-au simplificat sau dimpotrivă, au devenit mai complexe.

La origine pline de înțeles, legate între ele într-o anumită ordine corespunzătoare unor simboluri și ritualuri, cu timpul motivele și-au pierdut înțelesul, complicîndu-și forma, prin suprapunere și combinare, transformîndu-se în cele din urmă în simple motive decorative, golite de semnificație. Forma a supraviețuit conținutului său.

Apare motivul soarelui cu diverse variante de rozetă, vîrtej, romb sau roată, apar motive antropomorfe foarte stilizate și geometrizate, apare motivul crucii sau alte motive realizate cu ajutorul liniei drepte.

Par lucrate cu spontaneitate și siguranță. Sub această suprafață se ascund însă, nenumărate experiențe purtate de mintea, ochii și mîinile țăranilor timp de secole și transformate la capătul acestui drum lung și greu în ceea ce numim aptitudini moștenite, fantezie și putere de creație, simț al proporției și al culorii, siguranță a mîinii.

Lemnul meselor este lucrat cu dragoste în lumini și umbre, în tonuri moi și suprafețe calde, sprijinite pe un schelet robust și sănătos. Vremea și folosința îndelungată l-au patinat și l-au încărcat de viață.

Puteți și dumneavoastră să le admirați și să vă bucurați de farmecul lor la Muzeul de artă populară și Muzeul satului din București, și dacă vă este în drum la muzeele din Rădăuți, Suceava, Cîmpulung Moldovenesc, Cluj-Napoca, Negrești-Oaș sau Golești.

A.V.

Arta împodobirii mobilelor a folosit motive și compoziții înrudite cu cele ale artei decorării pridvoarelor, stîlpilor, bisericilor realizate de multe ori cu aceleași instrumente.

Stîlp de pridvor sau picior de masă, grindă sau față de ladă, toate alcătuiesc o familie, purtînd pecetea unei unități de concepție. Masă cu ladă, Moldova de nord — Muzeul satului, București

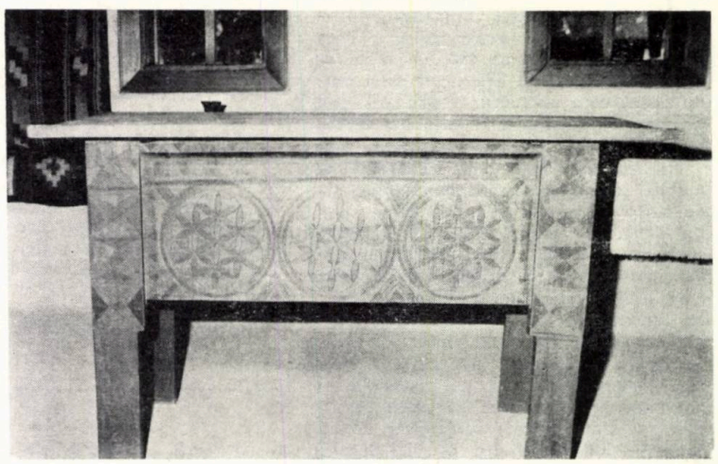

◀ 4. *Cameră de zi pentru tineret — CPL Bistrița*
5. *Hol « Lucia » — fotolii masive, transformabile*
6. *Bibliotecă tip* 1450 *realizate de IPL Rădăuți — masă rabatabilă, scaune pliante*
7. *Dormitor, cu forme simple și cu elemente de depozitare bine rezolvate.*

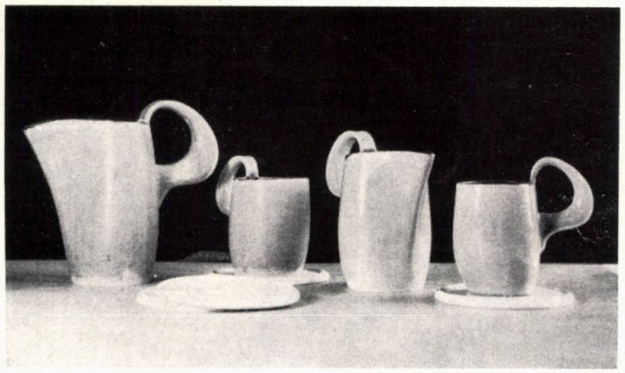

1

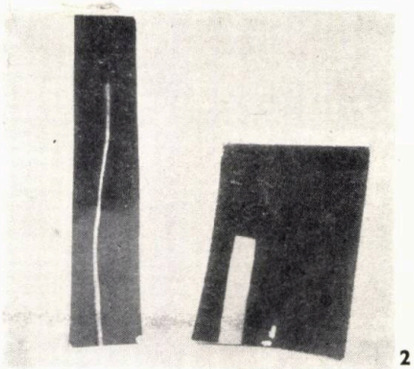

2

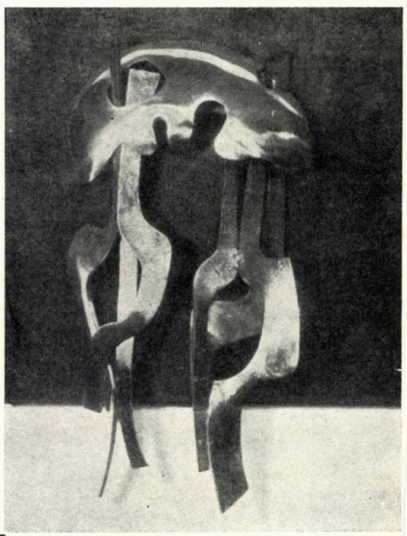

3

1. *Serviciu pentru bere compus din 11 piese, faianță bej, interior albastru. Lucrare de diplomă, anul 1973, Bogdan Manea.*
2. *Forme decorative, porțelan albastru cu alb, realizate în practica de vară de Alvaro Botez.*
3. *Panou decorativ, inox și fier 50×50 cm. Lucrare de an, realizată de studenta Corina Ștefănescu.*
4. *« Muncitori » — farfurie din argilă în culori, ocru și roșu, autor Delia Iliești.*

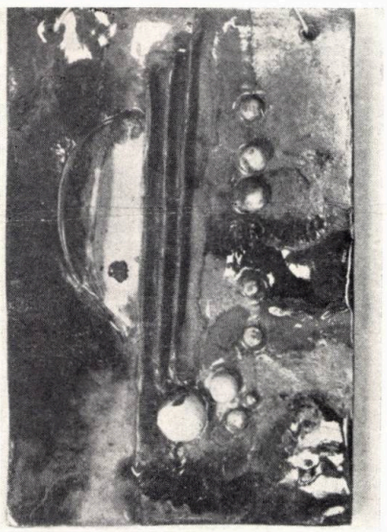

6

5

4

Atrași de expoziția trimestrială a studenților, am vizitat sălile de expunere ale Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu ». Astfel, sala din str. Kalinderu a prezentat lucrări și fotografii după realizările studenților Institutului de forme industriale din Halle, în timp ce corespondenta română a acestei manifestări este văzută în orașele Berlin și Halle din R.D.G.

În sala din str. Transilvaniei studenții au expus lucrări de artă decorativă realizate în cursul trimestrelor în atelierele proprii sau în timpul practicii de vară.

Lucrări de sticlă, ceramică, tapiserii, textile imprimate, confecții, bijuterii, au fost expuse pentru vînzare.

Deoarece majoritatea exponatelor s-au vîndut chiar în prima zi a expoziției, nu le-am putut fotografia. Am recurs pentru aceasta la muzeul Institutului, unde se păstrează cele mai meritorii lucrări.

A.D.P.

ARTA DECORATIVĂ
la Institutul de arte plastice

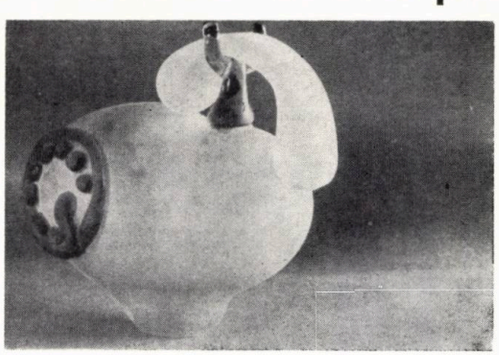

8

7

9

5. *Placă decorativă, faianță 25×30 cm în culori bleu, gri, bej, realizată de Cristina Popescu.*
6. *Placă decorativă în culori vii, verde, galben, cu relief roșu și alb, pe fond negru, autor Cristina Popescu.*
7. *Formă decorativă — vas de argilă roșu, înalt de 30 cm, autor Delia Iliești.*
9. *Vas de sticlă, culoarea mov, tuburile roșii, galbene, albastre; lucrare de diplomă, Mihaela Kvasnevski.*
8. *« Telefon », sticlă sablată, alb, albastru, ocru. Plastică mică, lucrare realizată în anul de specializare (după diplomă) de Ion Iancuț.*
10. *Compoziție, tablă nichelată cu arc. Lucrare realizată de Corina Ștefănescu, anul II specialitatea metal.*

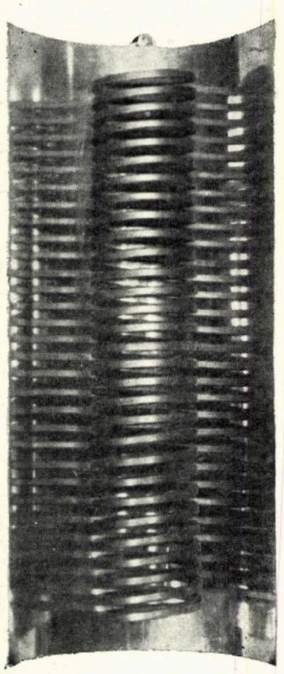

10

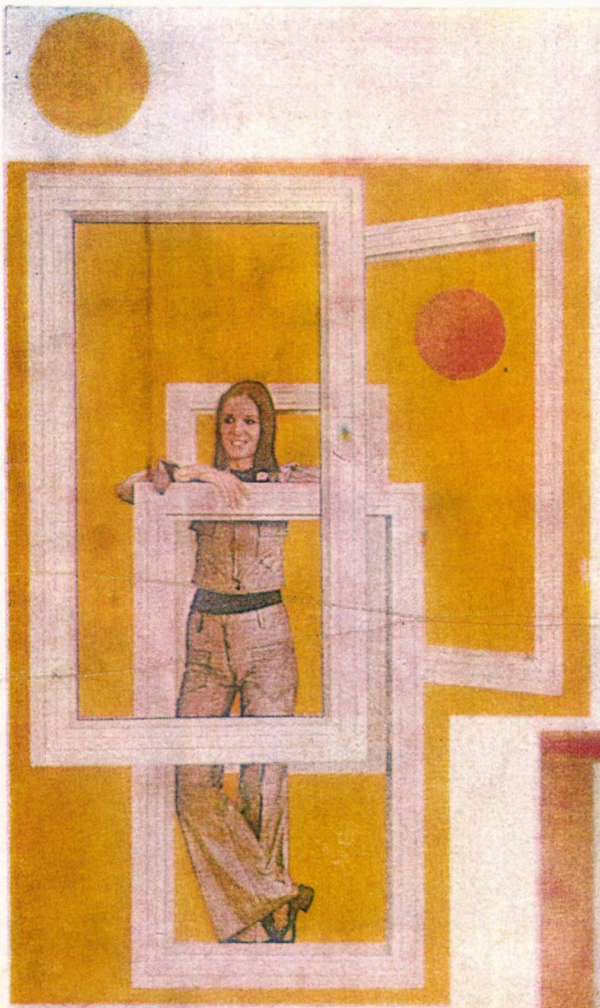

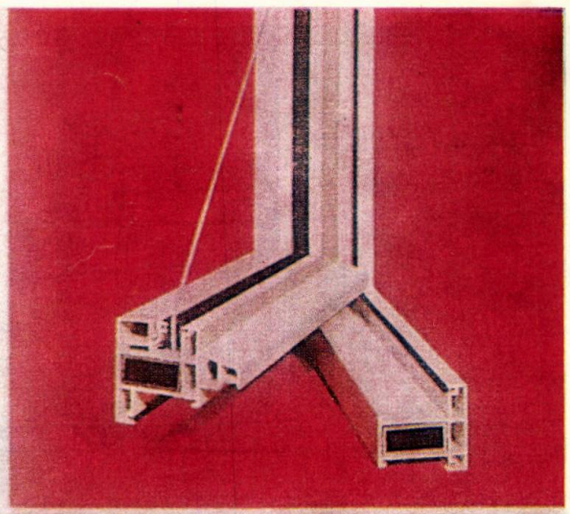

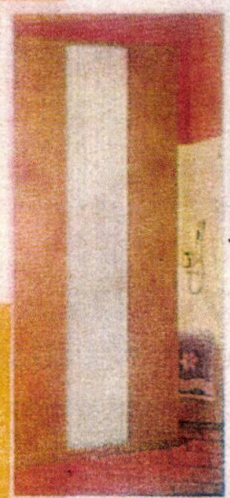

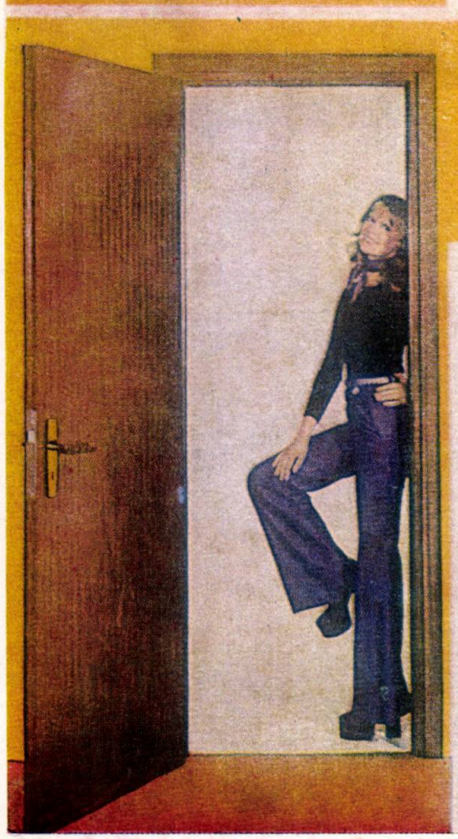

ÎNTREPRINDEREA DE TÎMPLĂRIE METALICĂ ȘI PRODUSE PENTRU CONSTRUCȚII DIN MATERIALE PLASTICE

Produce și livrează:

- materiale pentru construcții din materiale plastice:
  - — pereți despărțitori din PVC rigid într-o gamă variată de culori, în lungimi la cerere
  - — placaje din PVC rigid pentru finisarea pereților pe toată lungimea lor sau parțial ca lambriuri
  - — jgheaburi și burlane din PVC
  - — țevi și fitinguri din polietilenă pentru presiuni de 6—10 atm.
  - — țevi din PVC tip ușor pentru instalații sanitare
  - — profile pentru etanșarea rosturilor la panouri mari la locuințe (profil trident în asociere cu profil echer, profil rost cu talpă)
  - — mînă curentă pentru balustradele scărilor interioare
  - — apărători muchie treaptă scară pentru protejarea treptelor din beton aparent
- uși și ferestre din PVC gata finisate pentru locuințe și construcții social-culturale (intră în producția de serie din anul 1975)
- jaluzele din PVC cu rulou, gata finisate
- ferestre și uși metalice pentru construcții industriale cu geam termopan sau simplu, într-o gamă variată de culori și dimensiuni
- plăci termoizolatoare din polistiren expandat

Buzău, Aleea Industriilor 5 — telefon: 12345 — telex 01184250

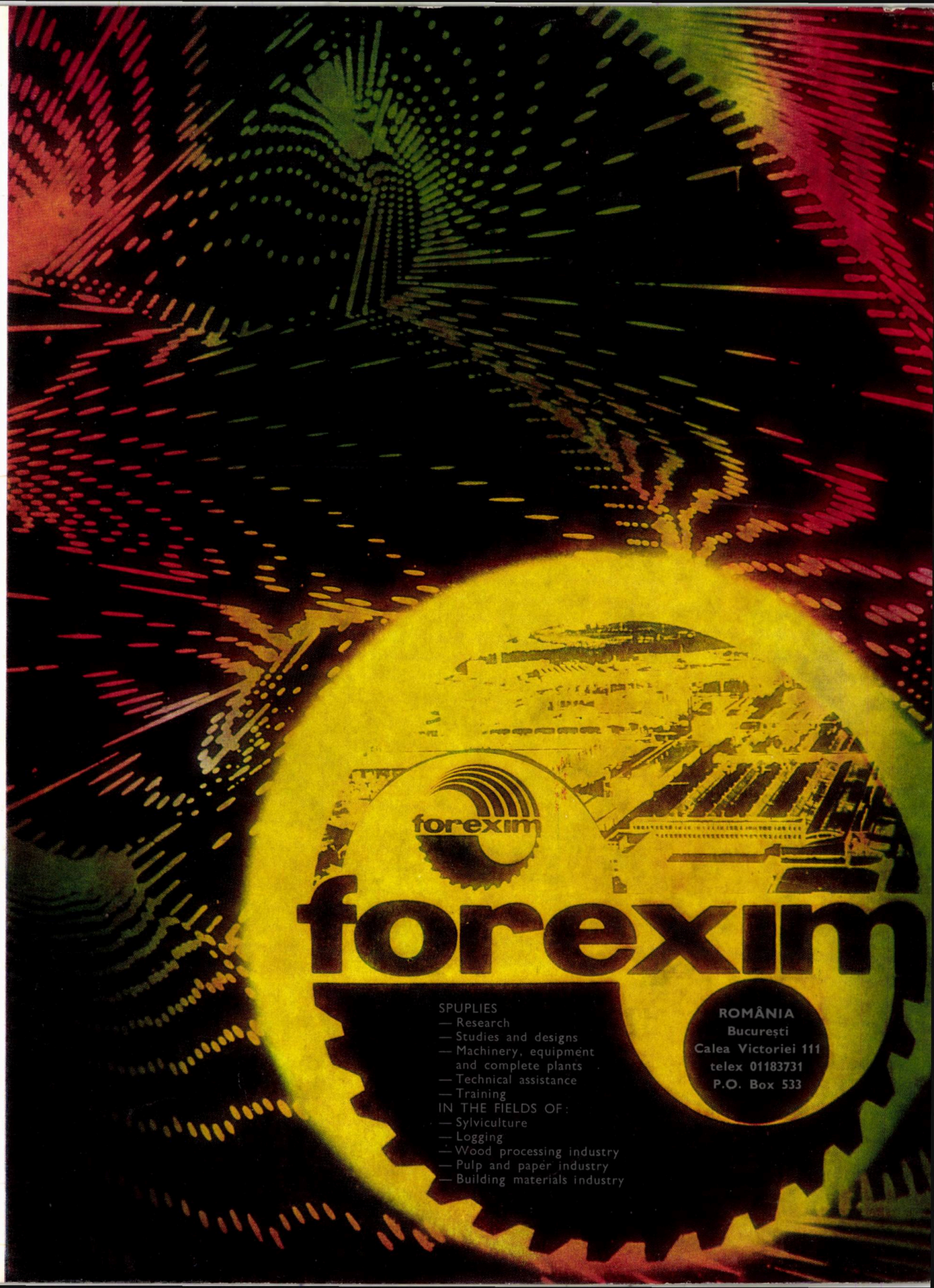
forexim
forexim
SPUPLIES
— Research
— Studies and designs
— Machinery, equipment and complete plants
— Technical assistance
— Training
IN THE FIELDS OF:
— Sylviculture
— Logging
— Wood processing industry
— Pulp and paper industry
— Building materials industry
ROMÂNIA
București
Calea Victoriei 111
telex 01183731
P.O. Box 533

MOBIROM MOBIROM

TEHNOFORESTEXPORT

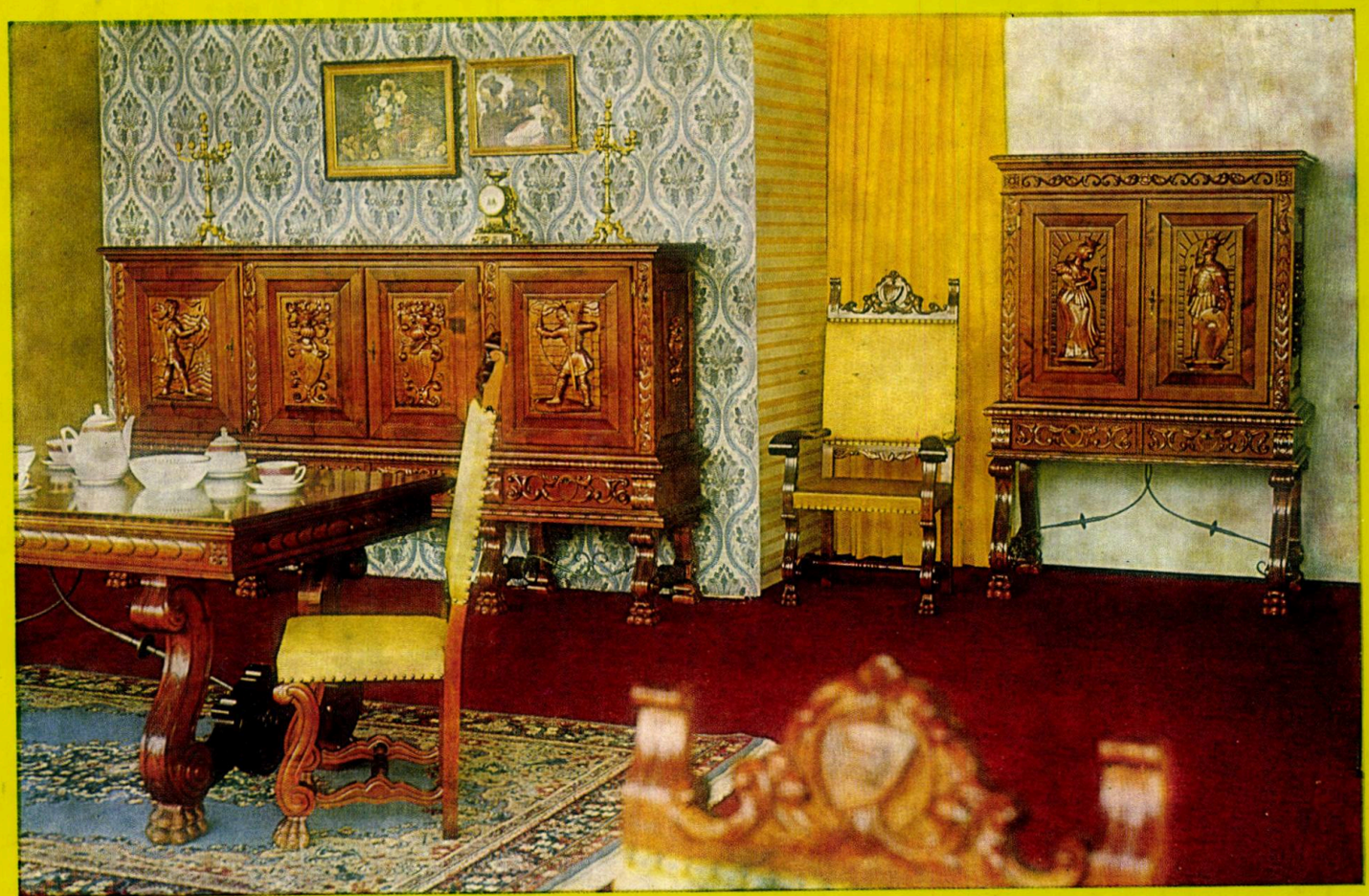

TEHNOFORESTEXPORT

EXPORTATION: Moderne Möbel ● Stilmöbel ● moderne Kleinmöbel ● Stil—Kleinmöbel ● geschweifte Stühle ● kunstgeschreinerte Stühle ● Klappstühle ● Hocker ● Anbaumöbel ● Fertighäuser ● Camping (Ferien —) häuschen ● Verpackungsmaterial ● Bierfässer aus Eichenholz ● Fässer aus Eichenholz (nicht zusammengefügt) ● Kisten aus Eichenholz für Agrumen und andere Früchte und Gemüse ● Kisten (nicht zusammengefügt) ● Sportartikel: Boote, Ski, Schlitten, Wurfscheiben, Wurfspiesse, etc.

4 PIAŢA ROSETTI ■ BUKAREST ■ ROMANIA
Tel.: 14.30.02 ■ Telex: 399 ■ B.P. 579

T. P. Taxele poştale achitate pentru anul 1975 conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/6501/1974

40538

Lei 20

arhitectura

3 | 75

VII

1920

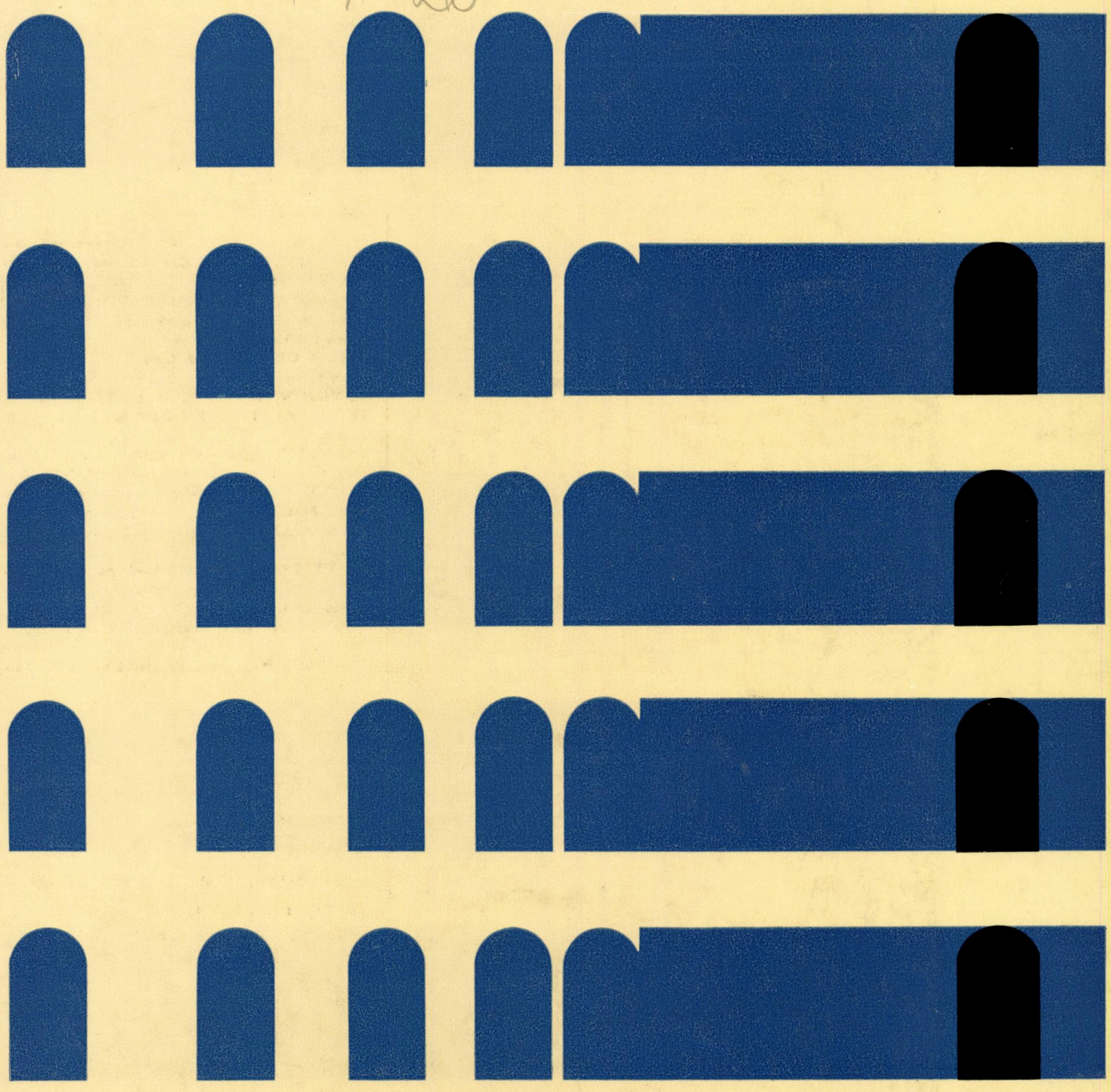

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Episcopiei nr. 9, sector 1, C. P.—2951—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13·98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Intreprinderea de Stat pentru Imprimate și Administrarea Publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R. 64.03.01.53, filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual. De vînzare în principalele librării.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București, bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 14.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
SUBSCRIPTION trough ILEXIM — Departamentul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001, Telex: 011631. Excerpts in english, french, rusian; yearly subscription; West $ 18, East Rbl, 10.
TIPARUL: Intreprinderea Poligrafică « Arta Grafică » București.

REDACTOR ȘEF: Arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

3—1975

SOMMAIRE

HÔTELS URBAINS

BIBLIOGRAPHIE

Georgeta Vrabie et Gabriela Mészáros ▪ HÔTELS URBAINS. Sélections bibliographiques (page 2).

AGENDA

* * * ▪ TROISIÈME PRIX ET MEDAILLE DE BRONZE POUR LA REVUE « ARHITECTURA » (page 3).
Pr. Dr. Dimitrie Vernescu, architecte ▪ LES SENTIERS DE JIU. Exposition de peinture sur verre de l'architecte Nicolae G. Pencioiu (page 4.)
Mihail Iliescu, architecte ▪ EXPOSITION DE L'ARCHITECTE VASILE ALBOI-ŞANDRU. Aquarelles-graphisme (page 4).
Anghel Marcu, architecte ▪ GRAPHISME — PEINTURE — ART DÉCORATIF. Exposition de l'architecte Călin Hoinărescu (page 5).
Ştefan Radu Ionescu, architecte ▪ SESSION MENSUELLE DE COMMUNICATIONS SCIENTIFIQUES DE LA DIRECTION DU PATRIMOINE CULTUREL-NATIONAL (page 5).
Constantin Suter ▪ PIRANÈSE (page 6).

RÉPONSES

CHRONIQUE

Traian Chiţulescu, architecte ▪ CENTRES SOCIO-ECONOMIQUES À CARACTÈRE URBAIN. Plénum de l'Union des architectes du 28 janvier 1975 (page 7).

* * * ▪ SÉANCE ÉLARGIE DU BUREAU DE L'UNION DES ARCHITECTES (page 7).

* * * ▪ CHRONIQUE DE L'U.A. (page 8).

CRITIQUE — OPINIONS

Mircea Lupu, architecte ▪ SUR LA CRITIQUE EN ARCHITECTURE. DE NOUVEAUX HÔTELS DANS LE SITE URBAIN (page 9).

Le niveau relativement bas *d'information* et *d'entraînement de l'opinion publique* au sujet de l'organisation de l'espace urbain, l'approche fragmentaire de ces problèmes au moyen des mass-média et des vecteurs culturels, plaçent dans le champ de l'actualité la nécessité d'une critique de l'architecture, qui attire ce domaine créateur et constructif d'activité à la connaissance, aux débats et à l'appréciation publique.

La revue « Arhitectura » présentera, de pair à certains ouvrages, les appréciations et opinions d'architectes aussi bien que de représentants de la critique n'appartenant pas à la corporation.

Un point d'essai sera celui de l'approche des thèmes touchant l'architecture « de série », les exemplaires « uniques » à la sémantique reconnue s'avérant être plus accessibes à la critique, en sorte que les démarches critiques futures s'efforceront de refléter particulièrement, *la masse du décor construit* formant les nouveaux ensembles d'habitations, éléments principaux de définition du *caractère urbain contemporain* du pays.

En fonction du thème abordé par le numéro de la revue, on effectue des références à la présence de *nouveaux hôtels dans image urbaine*. La sémantique urbaine des hôtels *Dorobanţi* et *Modern* de Bucarest, a été bien perçue ; tous deux furent conçus en tant que *signaux*. Tandis que *l'hôtel Modern* est un signal dans un contour, *l'hôtel Dorobanţi* est un signal à un *point stratégique*.

L'hôtel Dorobanţi présente une intégration exemplaire dans l'ambiance de la microzone, adoptant une solution adéquate, tant en ce qui regarde la relation avec le site (urbain), qu'en ce qui est de la liaison des parties entre elles (le volume bas des services communs duquel « décolle » la verticale de la tour). Harmonieuse en soi et ayant beaucoup de caractère, la tour est bien « orchestrée » de n'importe quel point on la contemplerait. Conjointement à l'Académie des Etudes Economiques, aux immeubles anciens et plus neufs des environs, à la statue de Lahovary et à la place du même nom, l'*hôtel Dorobanţi* définit l'un des plus intéressants espaces urbains bucarestois.

A son tour, l'*hôtel Modern* s'inscrit remarquablement dans l'image locale urbaine. On y a adopté la solution du retrait de l'alignement du Boulevard Republicii, tandis qu'une partie du bâtiment se maintient à la corniche des constructions voisines. La galerie de style « cerdac » du restaurant du premier étage, contribue à la réalisation d'un passage équilibré vers le corps en retrait.

En ce qui concerne l'*Intercontinental*, il s'avère, plusieurs années s'étant déjà écoulées, que le choix de la forme de base en étoile triangulaire a constitué des prémisses particulièrement favorables à l'insértion de l'édifice dans l'image urbaine. Les régistres supérieurs de l'hôtel — la « terminaison » du volume — se sont bien adaptés au rôle de *repères de distance* qui est le leur.

En conclusion, on remarque que l'expressivité des hautes bâtisses se définit par une série d'éléments caractéristiques. Secondement, on remarque encore la nécessité d'implanter un immeuble de ce genre dans un concept qui rechercherait leur apport à l'*image* urbaine globale. Il s'agit d'études complexes ayant trait au caractère urbain de certaines zones, de trouver les meilleures modalités d'insertion des édifices élevés, de l'harmonisation de l'expressivité de détail dans l'image urbaine globale également pour les silhouettes-tours successives.

Vasile Mitrea, architecte ▪ REMARQUES AU SUJET DE CERTAINS NOUVEAUX HÔTELS (page. 11).

Après le « littoral » et les édifices culturels, les hôtels constituent un autre domaine privilégié des tâtonnements de l'architecture roumaine contemporaine.

Leur programme est convoité par les architectes, bien que les indicateurs exigés pour leur inscription dans les investissements soient peu commodes.

Lorsque l'architecte a atteint un certain potentiel créateur et quand les autorités locales désirent faire de cet équipement une pièce *de choix*, le risque de l'uniformisation pourra être annulé.

A l'heure actuelle, dans toutes les villes du pays, l'hôtel est l'un des édifices déterminant la configuration des nouveaux centres civiques, à certaines exceptions près — telles qu'à Oradea ou à Cluj-Napoca — formant généralement la verticale à laquelle ne font concurrence que quelques immeubles-tours (malhabilement implantés à proximité) ou que. . . les clochers des églises. En participant directement à la silhouette urbaine (exception faite pour ceux de la VIe décennie), les hôtels sont la « carte de visite » de la ville, contribuant à juste titre, à créer les premières impressions qui ne s'effaceront pas de la photothèque de la mémoire.

L'hôtel n'est pas seulement « un lieu de halte », destiné à satisfaire à des nécessités biologiques et psychologiques, mais il est aussi un centre de la vie sociale et culturelle.

Si sa position au centre de gravité de la ville, ainsi que le volume du corps d'hébergement l'impose à première vue, cette première impression pourra ultérieurement être estompée ou même altérée par des proportions manquant d'harmonie entre les volumes, par une plasticité confuse, le manque d'unité, etc.

L'hôtel Dorobanți reprend à son compte la hauteur des fronts de la Place Romană et, mettant à profit la massive présence de l'Académie des Sciences Economiques, ne fait que poursuivre une nécessité précise de hauteur et assurer *un final* méritoire par l'imposant volume de l'hébergement (16 étages), qui domine avec autorité les immeubles voisins.

L'hôtel Modern se signale fortement à l'attention le long du Boulevard Republicii, bien que son implantation rigide ait peu favorisé une solution fonctionnelle et plastique. Les profils du registre surplombant le restaurant ainsi que l'auvent de l'entrée, étroit et disproportionné, ne donnent pas satisfaction, tandis que les deux registres de la façade où se trouve la réception, donnent l'impression d'avoir été disposés au hasard.

A *l'hôtel Parc*, de l'aveu de l'auteur du projet, on a préféré *une mise en mouvement de l'ensemble* en concentrant un nombre élevé de volumes divers sur une superficie relativement restreinte. Le dosage attentif et le discernement dans l'usage des matériaux et des détails font que cette recherche de l'inédit ne devienne pas obsessionnelle.

A *l'hôtel Dorobanți*, le vocabulaire plastique est plus retenu qu'à *l'hôtel Parc*, le danger de s'égarer en métaphores n'existant pas. L'entrée de l'hôtel revêt l'importance qui lui est dûe dans la composition et ne paraît pas avoir été *trouvée*, comme c'est le cas pour les hôtels *Parc* et *Modern*. L'unité intérieur-extérieur est plus qu'accusée par une certaine empreinte métropolitaine, naturelle eu égard à la position de ce grand hôtel dans la ville.

En revanche, à *l'hôtel Parc*, le volume, écrasant lorsqu'on se trouve à l'extérieur, est soudainement oublié une fois que l'on a pénétré dans le hall accueillant.

Petre Derer, architecte ■ L'HÔTEL DANS LA VILLE (page 12). Bien que convoité en tant que programme architectural et offrant une vaste gamme de solutions fonctionnelles, l'hôtel implique au point de vue urbanistique, des conditions plus malaisées à satisfaire.

L'hôtel est un *symbole de multiplication des contacts* et il est la *fonction de croissance du degré de mobilité.*

Dans les pays industrialisés, où la mobilité moyenne se chiffre à 15 000 km/personne, on atteint 5 à 7 nuitées hors de son domicile, fait qui explique le développement du réseau hôtelier en diverses villes.

Munich, à l'époque des Jeux Olympiques de 1972, a atteint un maximum de 12 lits /1 000 habitants.

A Bucarest, outre les hôtels maintenus en fonction après 1944, on a encore bâti cinq nouvelles unités (comptant plus de 3 000 lits) et on a mis en train des travaux de reéquipement et rénovation de certains hôtels anciens, utilisés jusqu'il y a peu de temps, en tant que logements, bureaux, commerces, etc.

Il existe *plusieurs modalités de localisation des hôtels* bucarestois, l'implantation de chacun d'entre eux influençant le caractère de l'hébergement, le degré de confort, la solution des fonctions.

Autour des points d'accès à la ville (ferroviaires ou routiers) se groupent les hôtels dits de « transit » (Cerna, Nord, Bucegi). La grande majorité des hôtels présentant divers degrés de confort, se concentre dans la zone centrale, à proximité d'institutions administratives, économiques et commerciales (Ambasador, Lido, Union, Negoiu, Modern, etc.). Le nombre des contraintes y étant élevé, la difficulté des solutions architecturales et fonctionnelles est, elle aussi, grande.

Une autre catégorie de localisations est celle, moins nombreuse, que forme les hôtels situés dans des parcs (Parc, Turist).

La multitude des implantations possibles soulève le problème d'une corrélation, nécessaire à l'échelle de toute la ville, un schéma directeur s'avérant absolument indispensable pour la zone du centre qui suggère les localisations optima d'hôtels en rapport avec les autres fonctions du territoire et les diverses contraintes.

Parmi ces dernières, *la contrainte urbanistique la plus importante est celle de l'accès*. La position des hôtels Modern, Intercontinental et Dorobanți à proximité d'importants noeuds de circulation est heureuse comparativement à celle de l'hôtel Ambasador, par exemple, où les difficultés de l'accès se ressentent.

On peut encore ajouter aux problèmes que pose l'accès ceux touchant le parking (temporaire ou de durée) ainsi que ceux que soulève la pollution sonore, en raison de laquelle certains auteurs de projets manifestent du scepticisme à l'égard de l'implantation des hôtels dans les zones centrales des villes.

Quant au rôle dévolu à l'hôtel pour la création d'une *image urbaine*, il est encore, au stade actuel de développement du réseau, une pièce unique, ce qui fait croire à certains auteurs de projets que l'hôtel doit à tout prix devenir l'élément dominant de n'importe quel ensemble urbain.

Un semblable point de vue, justifié dans les cas de l'Intercontinental, a récemment été infirmé par la mise en service des hôtels Dorobanți et Modern, bien plus déférents à l'égard de l'espace construit environnant.

En ce qui regarde l'ancien hôtel Continental, actuellement en rénovation, il forme l'un des plus notables exemples de la discrétion et du raffinement avec lesquels il a trouvé sa place dans la ville.

Dinu Hariton, architecte, Gheorghe Nadrag, architecte ■ L'ACTUALITÉ DES HÔTELS DE GRANDE CAPACITÉ. ASPECTS SPÉCIFIQUES DE L'ÉLABORATION DES PROJETS DE CE TYPE D'HÔTELS (page 13). Lors des deux dernières décennies, l'hôtellerie a enregistré dans le monde entier, un développement extraordinaire.

Les Etats-Unis d'Amérique qui détenaient avant la dernière conflagration mondiale le second rang, alors que l'hôtellerie européenne et particulièrement l'hôtellerie française avaient eu dans ce domaine la primauté, ont eu pendant cette période le temps et les conditions requises pour développer et organiser leur réseau hôtelier avec conséquence et d'une manière rentable. Les conclusions tirées de l'expérience américaine ont fortement influencé le revirement produit dans l'après-guerre en matière de constructions hôtelières, remplaçant au fur et à mesure l'ancienne conception artisanale-romantique. Cette mutation a engendré la rationalisation et la systématisation des constructions hôtelières, la création d'organismes spécialisés, internes et internationaux qui se livrent à des recherches touchant le domaine hôtelier, élaborant normes, barêmes, classifications, etc.

Dans notre pays, l'important volume d'hôtels a été réalisé sur le fondement d'une législation spéciale qui comprend : une classification par catégories, le dimensionnement des espaces, l'ensemble de fonctions et l'équipement technique en outillages et mobilier. On a aussi fondé un centre de recherches pour la promotion du tourisme.

Il est dommage que l'on n'y ait pas compris les hôtels de classe internationale ayant une forte capacité (de 400, 1 000 et 1 500 chambres), équipés d'espaces variés et multiples qui favoriseraient les activités de groupe (conférences, congrès, symposiums, réceptions) et engendrent une forte attraction, suscitant l'intérêt de certains promoteurs et attirant des investissements internes ou externes avec des possibilités de coopération.

Une suite de mentions techniques méritant d'être retenues, se rapportent à ces sortes d'hôtels, véritables « usines de production », tirées de l'expérience propre en matière d'élaboration de projets et de la littérature spécialisée, et qui sont présentées par les auteurs au cours de l'article.

HÔTELS

Virgil Niţulescu, architecte ■ L'HÔTEL DOROBANȚI (page 14). Ouvert en juillet 1974, l'hôtel *Dorobanți*, de Ie catégorie, comprend: 304 chambres totalisant 530 lits (chambres à 1 lit, à deux lits et suites) ; 630 couverts dans la partie réservée à l'alimentation publique (restaurant de 200 couverts au premier, restaurant à libre-service de 150 couverts au rez, bar de 30 places au rez, bar de 30 places au Ire étage, salle de banquets de 120 places et patio-jardin d'été de 100 places à l'étage) ; 32 bureaux pour des représentances commerciales avec une salle de conférences et de projections de 50 places ainsi qu'un garage pour 150 voitures de tourisme.

D'une stature peut-être insolite dans sa matérialité, la construction a fait son apparition dans l'espace voisin de la Place Romană et au carrefour des rues Eminescu et Dorobanți et du Bd Dacia.

Un point permanent de référence pour la construction de l'hôtel a été celui de l'édifice de l'Académie d'études économiques, la plus importante bâtisse de l'ensemble urbain, une présence de valeur, d'une sobre et austère qualité architecturale. L'horizontale soutenue et catégorique de l'Académie a déterminé l'option en faveur d'un parti punctiforme pour l'hébergement, pouvant offrir les plus favorables orientations et les plus opportunes perspectives libres.

La tentation a existé au cours de l'élaboration du projet d'exécution de désarticuler le volume de l'hébergement en une triple disposition des corridors, mais une réduction de 14 % des investissements a eu pour effet que l'on ait renoncé à une solution qui eut peut-être été davantage en accord avec les décrochements successifs de la plate-forme des deux premiers niveaux donnant sur la rue Eminescu.

Constantin Jugurică, architecte ■ L'HÔTEL MODERN (page 20). Le municipe de Bucarest offre encore des possibilités d'élever des constructions dans ses zones centrales.

Le problème de revitaliser le centre est, aussi à ce jour, d'actualité par suite de l'apparition de nouvelles fonctions urbaines parmi lesquelles se compte celle du tourisme international et interne qui s'intensifie considérablement d'année en année.

En raison de son implantation, de la solution trouvée et du traitement adopté, l'hôtel Modern tâche de s'inscrire dans le contexte des nouvelles exigences.

Situé Bd. Republicii en plein centre de la capitale, à l'intersection de la rue Armeneasca et de la calea Moşilor et à proximité de monuments historiques significatifs (« l'Eglise aux Saints », une série d'immeubles d'habitation sur la calea Moşilor, dont l'architecture est caractéristique au XIXe siècle, etc), l'hôtel Modern constitue une première étape de la restructuration et revitalisation de la zone.

La capacité d'hébergement y est de 346 lits répartis en 197 chambres tandis que le compartiment de l'alimentation publique comprend : un restaurant de 200 places, une salle pour le petit déjeuner pourvue de banquettes offrant 136 places, une terrasse couverte de 44 places et un bar de 25 places.

L'hébergement se développe dans le corps élevé comportant sous-sol+rez+12 — et partiellement, 13 étages tandis que le restaurant et le salon à banquettes reservé au breakfast font partie d'un volume à rez + 1, situé à la corniche et à l'alignement de bâtiments existants sur le Bd Republicii qui seront encore conservés lors de l'étape actuelle.

Adrian Panaitescu, architecte ■ UN HÔTEL À BISTRITZA (page 25). La position adoptée par les auteurs de l'hôtel a été celle d'intervention limitée et de reconsidération de certaines données appartenant au langage architectural existant dans le cadre de la ville, greffées sur une structure nouvelle, fonctionnelle et constructive.

Sis face à l'hôtel, le siège politique et administratif reprend la solution de couverture, existente à la plupart des habitations et des constructions anciennes, sur un plan et des fonctions différentes. On a, pour l'hôtel, adopté une solution semblable, conduisant à une section caractéristique à étage supplémentaire donnant sur la façade principale, tant pour honorer le front situé en direction du siège politique et administratif départemental que pour occuper logiquement l'espace de la toiture. L'intention avait été d'avoir une grande couverture qui habille les espaces et non pas un volume parallélépipède pouvant être recouvert de terrasses ou d'une toiture.

Là où cela s'est avéré nécessaire, des fenêtres ont été pratiquées, étayées sur des consoles ou bien des lucarnes, pour des motifs fonctionnels aussi bien que plastiques, comme interprétation des éléments de détail et ayant le caractère un peu naïf mais non dépourvu de charme, des habitations de Bistritza.

Le manque d'inhibition de la voirie de Bistritza, avec des fronts brisés, propres aux villes médiévales, a étayé la décision d'utiliser des angles différents de l'angle droit.

Un certain trait caractéristique du rapport entre plein et creux, la forme triangulaire présente en maints endroits de la ville, la couverture en pente de certains bâtiments ayant un mur de limite isolé, sont appliqués dans certains éléments de détail.

Le couplage normal des installations a également mené à l'assemblage des ouvertures et, respectivement, à l'association des balcons.

Le décrochement de l'entrée devient, au niveau urbain, un pendant de la loggia de la mairie d'en face, la suite de luxe située au dernier niveau étant encadrée par deux lames de béton, réplique des contreforts du passé.

Si à la façade principale l'accent est mis sur l'entrée, à la façade postérieure, c'est sur l'escalier principal qu'il tombe, les lucarnes des chambres mansardées du troisième marquant les accents secondaires.

Solari Grimberg, architecte ■ LE FOYER DE L'ACADÉMIE « ŞTEFAN GHEORGHIU » (page 32).

Constantin Rulea, architecte ■ LA CANTINE DE L'ACADÉMIE « ŞTEFAN GHEORGHIU » (page 34).

Dan Iovănescu, architecte ■ L'HÔTEL CONTINENTAL (page 35). L'ancien « Grand Hôtel Continental », sis au centre des commerces et des institutions de Bucarest (au coin de la Calea Victoriei et de la rue 13 Decembrie), retrouve sa destination première sous le nom de « Hôtel Continental ».

La réfection de l'édifice, dans sa fonction première, s'inscrit dans l'action de large mise en valeur, de restauration et conservation du patrimoine culturel, que l'on relève être aussi le cas d'une grande partie de l'ancienne architecture de la ville.

Si la restauration extérieure n'a pas posé de problèmes particuliers, vu que l'on y a procédé à la répétition de certains éléments de décoration et de profils de portions de la façade qui étaient bien conservés, ou encore en utilisant une documentation formée par des photographies d'archives, le reconditionnement architectural et fonctionnel de l'extérieur a, par contre, soulevés des problèmes de la plus grande complexité.

Les trois étages du secteur de l'hébergement comprendront 44 chambres à 115 lits, en chambres double et en suites. L'alimentation publique totalisera 380 places réparties en un restaurant, une brasserie, une bodega et un jardin d'été.

La restauration de cet édifice et sa mise en valeur comblent une lacune et sont, tout à la fois, une révélation. La révélation du fait que l'architecture peut être un fait émotionnel particulier et que le présent édifice reconsidéré — tout comme d'autres — peut ressusciter des possibilités conditionnelles d'une architecture complétée dans son contenu par l'art.

Nicolae Pruncu, architecte ■ CERTAINES REMARQUES CONCERNANT LA RÉINTÉGRATION URBAINE DES ANCIENS HÔTELS. Hôtel « Bulevard ». Hôtel « Capitol ». Hôtel « Naţional » (page 38). Dans le cadre de l'œuvre de restitution dans le circuit touristique de certaines constructions ayant eu à l'origine des fonctions hôtelières mais dont la destination fut ultérieurement changée, entrent aussi plusieurs ouvrages plus complexes, ayant un caractère de restauration et de réinsertion urbaine.

Il convient de mentionner parmi ceux-ci les hôtels « Bulevard », « Capitol », « Continental », « Mica », implantés le long Calea Victoriei ainsi que l'hôtel situé 33 Bd Republicii.

De tous temps, la valeur générale humaine d'un processus de modernisation a été étroitement liée au degré par lequel euf » a réussi à s'intégrer aux œuvres anciennes, qu'elles soient architecturales, urbanistiques ou de tout autre nature. La on des anciens hôtels de Bucarest est un exemple de la manière dont un semblable problème peut être résolu.

TION, INDUSTRIALISATION, PREFABRICATION (II)

eriu Ricci, architecte ■ NOUVELLES PRÉOCCUPATIONS TOUCHANT L'ÉLABORATION D'IMMEUBLES D'HABITATIONS STRIALISÉS (page 43). La reprise du problème de l'industrialisation, amplement débattu sur le plan international et national, éterminée par la constatation encourageante des multiples opinions convergentes des articles, parus dans le numéro précédent la revue et appartenant à des professionnels chevronnés. On entrevoit, dès à présent, un courant généralisé d'opinion en ce ui concerne le problème de *l'industrialisation* et notamment celui de la *typisation* et *de la préfabrication*.

La réussite de cette action exige d'avoir des hommes ayant de l'expérience et une bonne formation, capable d'adopter le neuf avec confiance et de quitter les modèles et les méthodes routiniers. Les résultats ne pourront avoir pour effet le bond qualitatif escompté aujourd'hui, sans *la programmation et la coordination de tout le système de travail* mis en train dans cette opération; *investisseur, auteur de projet et exécutant*, avec les cases et les industries de préfabriqués réorganisées à ces fins.

Nombre d'architectes ont fait, au début, des concessions, subordonnant la conception aux moyens, ce qui a abouti à des aspects critiquables dans certaines villes, mais surtout dans la capitale.

A Bucarest, on cherche actuellement à procéder à partir de nouvelles prémisses, tant pour le concept fondamental de l'élaboration du projet que pour le processus de la construction-montage, axé sur une industrialisation ouverte, basée sur les larges gammes des technologies modernes.

Il a été nécessaire afin d'obtenir une gamme étendue de silhouettes et de volumes, de faire certaines concessions, action permise grâce à l'adoption d'une interprétation plus large — et objective — des documentations économiques, le tout bien pesé à l'échelle de *la rue*, de l'*ensemble* et, lors d'une phase plus évoluée, de *la ville même*.

On a aussi interprété d'une façon moins rigide les superficies affectées aux loggias et aux balcons, leur implantation dans le plan ainsi que le dimensionnement des fenêtres (par conséquent, les rapports plein-creux).

Obtenus de la sorte, les résultats constituent une première étape d'un chemin nouveau, aux images améliorées par la variété des volumes, la plasticité et le jeu des ombres et de la lumière, résultats qui demandent à être poursuivis : par l'accroissement du confort des appartements, par la conception de partis architecturaux libres, à même de se conformer à plusieurs types d'appartements.

Exceptant les points fixes qui résident dans les circulations verticales et les noeuds sanitaires, l'espace demeuré libre satisfaira, par la division répétée en compartiments légers, les besoins de confort et d'espace, sans cesse changeants, des hommes, à l'heure actuelle aussi bien qu'à l'avenir.

On distingue dans l'ameublement des artères principales, deux grandes catégories d'immeubles : ceux qui sont conçus à rez-de-chaussée et Ier étage totalement libres, permettant d'y organiser des espaces de commerce, administratifs et sociaux, solution qui a conduit à l'adoption de *systèmes de construction sur cadres*, à industrialisation maximale du béton, coulé ou préfabriqué, en éléments de structure d'équipement fonctionnelle et sanitaire et ceux intégralement occupés par des appartements, conçus en des *systèmes constructifs à diaphragmes rares*, ce qui a, dans ce cas-ci également pour effet de créer de vastes espaces, pouvant librement être divisés en compartiments, chose qui permet d'aborder différentes formules d'appartements.

La gamme pratiquement infinie de possibilités du concept architectural, en transforme la composition sur le base d'éléments de catalogue, en *un processus de création possible*.

HISTORIQUE EN DATES

Dr Gheorghe Curinschi, architecte ■ L'ÉPOQUE MOYENNE (IV) (page 47).

NOS DEVANCIERS

Adda Gheorghevici, architecte ■ LA MISE EN VALEUR DE PLUSIEURS MONUMENTS HISTORIQUES — AMÉNAGEMENT TOURISTIQUE DE « CETĂŢUIA » — BRAŞOV (page 49). L'œuvre de restauration, de recherche et de conservation scientifique des monuments historiques évolue constamment vers l'inclusion de certains ensembles ou objets isolés dans la vie actuelle des villes, enrichissant de la sorte leur physionomie et cachet propres. Les monuments historiques acquièrent ainsi une efficience culturelle et éducative accrue. Le Ministère du Tourisme a pris en charge une série d'ensembles historiques et de monuments singuliers qu'il aménage aux fins de répondre aux demandes d'un produit touristique d'un intérêt certain.

La mise en valeur touristique de *l'ensemble Cetăţuia-Braşov* qui date du XVIe siècle, détermine l'agencement d'une plus vaste zone d'agrément, de repos et de loisirs sous la forme d'un parc pouvant tout à la fois offrir une ambiance adéquate au monument et une perspective inédite sur le vieux Braşov ainsi que sur les nouveaux quartiers de la ville.

Les recherches archéologiques sont effectuées sous la surveillance des spécialistes du Musée d'histoire de Cluj-Napoca et dirigées par le professeur Virgil Vătăşianu, tandis que l'élaboration du projet d'aménagement de l'ensemble est effectuée par l'Institut d'études et d'élaboration de projets pour le commerce — IPROCOM — en collaboration avec les facteurs responsables de la Direction du patrimoine culturel national, du Musée départemental de Braşov, des Archives du municipe de Braşov, etc.

On a prévu pour la première étape : l'aménagement d'un restaurant de typique médiéval, installé dans le « corps de garde » et comprenant trois salons, une terrasse d'été située dans le bastion sud de la citadelle et un café.

On poursuivra de front les recherches spécialisées ayant trait aux ailes de l'édifice, résolvant et mettant définitivement au point l'accès principal à la citadelle, la reconstitution du pont-levis et la réfection de certains segments du fossé de défense et des palissades, leurs redonnant leur aspect et leurs formes premières.

Sanda Ignat, architecte ■ UN ENSEMBLE MONUMENTAL-HISTORIQUE SIGNIFICATIF : LE CHÂTEAU DE CRIŞ. PROPOSITION D'AMÉNAGEMENT (page 55). Sis à 19 km au nord-ouest de Sighişoara, le château forme un ensemble à caractére défensif; il fut bâti au XVe siècle par Mark Bethlen et complété depuis par des ajouts, des transformations, des désaffections et des extensions ultérieures, effectuées au cours des âges jusqu'au XIXe siècle.

Le projet de restauration prévoit de consolider et de rendre sa physionomie originale au monument tout en mettant en valeur et en revitalisant le château qui assumerait les fonctions de *motel* et de *musée de chasse*.

La partie réservée à l'hébergement comprendrait 23 à 28 chambres (en deux variantes), disposées au premier et dans les mansardes du corps nord-est et de l'aile ouest, qui totaliseraient 60 à 68 lits. On propose que la réception soit ouverte séparément dans le corps nord qui abritera également les bureaux de l'administration. Le restaurant, avec 150 couverts à l'intérieur et 80 au jardin, fonctionnera dans le corps ouest du château qui est aussi le plus représentafif, l'accès s'effectuant par l'escalier monumental et la loggia formant le centre compositionnel de l'ensemble.

Un escalier secondaire et « la tour de ronde » couverte, situés sur le côté sud de l'enceinte, assureront la liaison de la partie affectée à l'alimentation publique (quatre salles de restaurant, deux bars et une terrasse-jardin) à celle réservée à l'hébergement. La cuisine, les salles de préparation et les locaux annexes au restaurant se trouveront au rez-de-chaussée, leurs accès de service étant placés sous l'escalier principal et la liaison avec les offices du premier s'effectuant au moyen de montes-charge.

On propose que le *musée de chasse* soit implanté au rez et au sous-sol du corps nord-est, ses pièces à voûte juxtaposées permettant la réalisation d'un flux continuel de visiteurs qui plaçerait la circulation verticale aux extrémités de la barre est.

L'accès au musée sera complétement séparé des zones affectées au logement.

Le château de Criş deviendra assurément un point de grand intérêt touristique et un précieux lieu de détente.

RECENSIONS (page 58).

CHRONIQUE SUBJECTIVE

Alba Delia Popa, architecte ■ LE CLUB « A » ACCOMPLIT 7 ANS (page 60).

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par les *architectes Sandu Miclescu* et *Marius Smigelschi* (page 61).

ACTUALITÉS—DEBUTS

Dr architecte Gabriel Cristea, maître de conférences ■ LE CONCOURS POUR L'ENSEMBLE TOURISTIQUE DES JEUNES À NEŞTI (page 65).
Ştefan Şteblea, architecte ■ DÉTAIL D'AMÉNAGEMENT DE LA ZONE SUD-COSTINEŞTI (page 66).
Victor Mihailovici, architecte ■ LE MAGASIN UNIVERSEL « MOLDOVA » (Début) (page 68).
Eugen Vernescu, architecte ■ ÉLÉMENTS SPATIAUX FABRIQUÉS À CRAIOVA (page 69).

COURRIER

* * * ■ UN PROJET ROUMAIN PRIMÉ À VARSOVIE (page 70).

CADRAN

Rubrique rédigée par *Adrian Panaitescu, architecte* (page 74).

SCÉNOGRAPHIE

Dan Jitianu, architecte ■ LES JEUNES SCÉNOGRAPHES. (page 77).

DESIGN—ARTS

Ana Vasilache, architecte ■ ENZO MARI (page 78).
Vladimir Popov, architecte ■ LE DESIGN À L'ÉCOLE (page 79).
Ana Vasilache, architecte, Mariana Fetti, architecte ■ AMEUBLEMENT HÔTELIER. INTERCONTINENTAL. FOYER DE L'ACADÉMIE « ŞTEFAN GHEORGHIU » (page 81).

L'ART DANS LA VILLE

Pr Dr Adrian Gheorghiu, architecte ■ L'EXPOSITION « CONCEPTS CONSTRUCTIFS » D'ADINE CALOENESCU (page 83
Alba Delia Popa, architecte ■ DESIGN — INTERCONTINENTAL (page 84).

arhitectura

3|75

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA
ANUL XXIII, NR. 3 (154)

HOTELURI URBANE

BIBLIOGRAFIE

Georgeta Vrabie și Gabriela Mészáros ■ HOTELURI
2 URBANE. Selecții bibliografice

AGENDA

PREMIUL AL III-lea și MEDALIA DE BRONZ pentru
3 «ARHITECTURA» la concursul revistelor de arhitectură
Prof. dr. arh. Dimitrie Vernescu ■ POTECILE DE LA
JIU. Expoziția de pictură pe sticlă a arhitectului Nicolae
4 Pencioiu
Arh. Mihail Iliescu ■ EXPOZIȚIA ARHITECTULUI VASILE
4 ALBOI-ȘANDRU. Acuarelă-grafică
Arh. Anghel Marcu ■ GRAFICĂ — PICTURĂ — ARTĂ
5 DECORATIVĂ. Expoziția arhitectului Călin Hoinărescu
Arh. Ștefan Radu Ionescu ■ SESIUNEA LUNARĂ DE
COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE A DIRECȚIEI PATRIMONIULUI
5 CULTURAL NAȚIONAL
6 Constantin Suter ■ PIRANESI

6 RĂSPUNSURI

CRONICA

Arh. Traian Chițulescu ■ CENTRE SOCIAL ECONOMICE
CU CARACTER URBAN. Plenara Uniunii arhitecților
7 din 28 ianuarie 1975
xxx ■ ȘEDINȚA LĂRGITĂ A BIROULUI UNIUNII
7 ARHITECȚILOR
8 xxx ■ CRONICA U.A.

CRITICĂ — OPINII

Arh. Mircea Lupu ■ DESPRE CRITICA DE ARHITECTURĂ.
9 NOI HOTELURI ÎN IMAGINEA URBANĂ
Arh. Vasile Mitrea ■ OBSERVAȚII PRIVIND UNELE
11 NOI HOTELURI
12 Arh. Petre Derer ■ HOTELUL ÎN ORAȘ
Arh. Dinu Hariton, arh. Gheorghe Nadrag ■ ACTUALI-
TATEA HOTELURILOR DE MARE CAPACITATE. Aspectele
13 specifice proiectării acestui tip de hoteluri

NOI HOTELURI

14 Arh. Virgil Nițulescu ■ HOTELUL DOROBANȚI
20 Arh. Constantin Jugurică ■ HOTELUL MODERN
25 Arh. Adrian Panaitescu ■ HOTEL LA BISTRIȚA
Arh. Solari Grimberg ■ CĂMIN LA ACADEMIA
32 «ȘTEFAN GHEORGHIU»
Arh. Constantin Rulea ■ CANTINĂ LA ACADEMIA
35 «ȘTEFAN GHEORGHIU»
35 Arh. Dan Iovănescu ■ HOTEL CONTINENTAL
Arh. Nicolae Pruncu ■ UNELE OBSERVAȚII PRIVIND
REINTEGRAREA URBANĂ A FOSTELOR HOTELURI ■
38 Hotel «Bulevard» ■ Hotel «Capitol» ■ Hotel «Național»

TIPIZARE, INDUSTRIALIZARE, PREFABRICARE (II)

Prof. arh. Tiberiu Ricci ■ NOI PREOCUPĂRI ÎN PRO-
IECTAREA CLĂDIRILOR DE LOCUINȚE INDUSTRIA-
43 LIZATE

ISTORIC ÎN DATE

Dr. arh. Gheorghe Curinschi ■ EPOCA MEDIE (IV) 47

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

Arh. Adda Gheorghievici ■ VALORIFICAREA UNOR
MONUMENTE ISTORICE. AMENAJAREA TURISTICĂ A
«CETĂȚUII»-BRAȘOV 49
Arh. Sanda Ignat ■ UN SEMNIFICATIV ANSAMBLU
MONUMENTAL-ISTORIC: CASTELUL DIN CRIȘ 55

RECENZII 58

CRONICĂ SUBIECTIVĂ

Arh. Alba Delia Popa ■ CLUBUL «A» LA 7 ANI 60

FIȘE TEHNICE

Rubrică redactată de arh. Sandu Miclescu și arh. Marius
Smigelschi 61

ACTUALITĂȚI — DEBUT

Conf. dr. arh. Gabriel Cristea ■ CONCURS COMPLEX
TURISTIC PENTRU TINERET LA COSTINEȘTI 65
Arh. Ștefan Șteblea ■ DETALIU DE SISTEMATIZARE
ZONA SUD-COSTINEȘTI 66
Arh. Victor Mihailovici ■ MAGAZINUL UNIVERSAL
«MOLDOVA» (Debut) 68
Arh. Eugen Vernescu ■ ELEMENTE SPAȚIALE FABRICATE
LA CRAIOVA 69

CORESPONDENȚĂ

xxx ■ UN PROIECT ROMÂNESC PREMIAT LA VARȘOVIA 70

CADRAN

Rubrică redactată de arh. Adrian Panaitescu 74

SCENOGRAFICA

Arh. Dan Jitianu ■ TINERI SCENOGRAFI 77

DESIGN — ARTE

Arh. Ana Vasilache ■ ENZO MARI 78
Arh. Vladimir Popov ■ DESIGNUL ÎN ȘCOALĂ 79
Arh. Ana Vasilache, arh. Mariana Fetti ■ MOBILIER HOTE-
LIER ■ INTER-CONTINENTAL ■ CĂMINUL-HOTEL
AL ACADEMIEI «ȘTEFAN GHEORGHIU» 81
Arh. Alba Delia Popa ■ DESIGN — INTER-CONTINENTAL- 84

ARTA ÎN ORAȘ

Prof. dr. arh. Adrian Gheorghiu ■ EXPOZIȚIA «CON-
CEPTE CONSTRUCTIVE» A ADINEI CALOENESCU 83

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. EMILIA ABRUDEANU, arh. ZOLTAN BALÁZS, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, arh. RODICA GĂLEȘANU, arh. DINU GHEORGHIU, dr. arh. BORIS GRÜNBERG, arh. MIRCEA LUPU* (președinte), arh. NICOLAE MUNTEANU, conf. arh. ALEXANDRU IOTZU*, arh. CONSTANTIN JUGURICĂ*, ing. NICOLAE LÁSZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. DAN PRODESCU, prof. arh. TIBERIU RICCI, arh. ALEXANDRU M. SANDU*, arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN*, arh. LUCIA VLĂDESCU

* Membri ai Colegiului de redacție

bibliografie

Selecţii bibliografice de Georgeta Vrabie şi Gabriela Mészáros

HOTELURI URBANE

Numere tematice de reviste

AA, 1972, 162; Afr, 1972, 355—356; 1970, 329—330; 1965, 269—270; 1962, 241—242; A/R, 1970, 5; B+W, 1971, 6; DA, 1970, 11; db, 1967, 9; DBZ, 1971, 8; Md, 1968, 3; Me, 1968, 4; Rec, 1971, 11; 1969, 12; W, 1972, 11.

Generalităţi

Hotel-und Restaurantbauten. Herausgegeber und redaktionelle Bearbeitung: Deutsche Bauzeitschrift unter Mitarbeit von Steinbüchel Rheinwall. Gütersloh, 1970, 208 p. cu ilustr.

Lăzărescu, C., *Construcţii hoteliere.* Bucureşti, 1971, 307 p. cu ilustr.

Principles of hotel design. Edited by the Architects' Journal London, 1970, 87 p. cu ilustr.

Weisskamp, H., *Hotels-international.* Stuttgart, 1968, 212 p. cu ilustr.

Wenzel, Kl., *Hotelbauten.* Berlin, 1967, 224 p. cu ilustr.

Balanovskii, L., *Gostiniţi v G.D.R.* Jil, 1971, 3, p. 20—23.

Gostiniţi. ASSSR, 1973, 11, p. 39—41.

Hotels. ar, 1972, 907, p. 129—146.

Problemi na proektiraneto izgrajdaneto na gradskite hoteli. A/BG, 1972, 2, p. 4—9.

Steinbüchel, R., *Gedanken eines Architekten zum neuen Hotelbau.* A/D, 1974, 10, p. A 480— A 492.

Stephenson, S., Neligan, J., *Hotels.* AD, 1974, 10, p. 640—647.

Wenzel, Kl., Hotelbauten. Perspectiven des Hotelhaus. DA, 1970, 11, p. 644—648.

Arhitectura hotelurilor în diverse ţări

Elvin, R., *Neue Hotelbauten in England.* DA. 1974, 8, p. 490—493.

Finta, J., *Neue Hotelbauten in Budapest.* DA, 1974, 8, p. 486—489.

Hagmajer, M., *Projekty nowych hoteli warszawshkich.* A/PL, 1971, 9, p. 336—339.

Manyoky, L., *Nouveaux hôtels en Hongrie.* AA, 1969, 146, p. XXXI.

Mateev, M., *Zwei neue Stadthotels in Bulgarien.* DA, 1967, 12, p. 738—743.

Hoteluri în oraşe

Aarau/CH. Dahinden, J., *Hotel Aarauerhof, Aarau.* W, 1972, 11, p. 644—645.

Alma-Ata/SU. Benešová, M., *Současná Alma-Ata.* ACSR, 1973, 6, p. 280—285; AA, 1969—1970, 147, p. XXIII.

Arad/R. Miloş, Cr., *Hotelul « Astoria »-Arad.* A/R, 1970, 5, p. 2—5.

Arbon/CH. Bächthold und Baumgartner, *Hotel Metropol in Arbon (Schweiz).* DBZ, 1969, 7, p. 1303—1306; A+W, 1968, 4, p. 176—179.

Berlin/DDR. Korn, R., *Interhotel, « Stadt Berlin ».* DA, 1971, 12, p. 732—742.

Bournemouth/GB. Jelinek, R. *Hotel in Bournemouth (Grossbritannien).* DBZ, 1971, 8, p. 1499—1500; CM, 1967, 6, p. 38—42.

Bucureşti/R. Arvanitache, E., *« Nord-hotel » Bucureşti.* A/R, 1966, 2—3 p. 40—51.

Bucureşti/R. Hariton, D., *Hotelul « Intercontinental-Bucureşti ».* A/R, 1971, 5, p. 6—25; ACSR, 1972, 9. p. 410.

Budapesta/H. Finta, J., Kovacsy, L., *Hotelul « Duna-Intercontinental »-Budapesta.* A/R, 1971, 5, p. 60—63; Me, 1968, 4, p. 16—17; Bm, 1970, 12, p. 1470—1473.

Budapesta/JH. Finta, J., *Hotel Volga, Budapesta IV.* Me, 1972, 6, p. 14—21.

Buzău şi Botoşani/R. Lăzărescu, C., Gheorghiu, D., *Două hoteluri: la Buzău şi Botoşani.* A/R, 1969, 1, p. 46—50.

Cluj/R. Litvin, D., Buzuloiu, A., *Hotelul « Napoca »-Cluj.* A/R, 1970, 5, p. 14—19.

Cracovia/PL, Projet d'un hôtel à Cracovie en Pologne. AA, 1974, 174, p. XX—XXI.

Deva/R. Gheorghiu, D., Tureanu, G., Steblea, St., *Hotel « Sarmis »-Deva* A/R, 1973, 1, p. 54—55.

Dresden/DDR. Kayser, Cl., *Interhotel « Newa » in Dresden.* Da, 1973, 3, p. 154—159.

*Hokkaido/J.*Minoru, Takeyama, *Hotel Beverly Tom.* JA, 1974, 208, p. 17—28; La, 1974, 227, p. XX 334—335.

Iaşi/R. Hussar, Gh., *Hotelul «Unirea »-Iaşi.* A/R, 1970, 5, p. 6—13.

Leningrad/SU. Speranski, S., *Hôtel « Leningrad » á Leningard* (URSS). Afr, 1973, 373—374, p.44—45.

Linz/A. Perotti, A., *Tourotel Linz Donau (Österreich).* DBZ, 1974, 9, P. 1507—1510.

London/GB. London Tara hotel à Londres. Tt, 1974, 349, p. 221—226.

London/GB. Wood, R.H., *Das Tower Hotel, London.* DBZ, 1974, 9, 0. 1503—1506; ar, 1973, 922, p. 344—361.

Moskva/SU. Boreţkii, A., *Pervaia oceredi gostiniţi « Belgrad ».* Str+AM, 1973, 10, p. 9—13.

Moskva/SU. « Inturist » — novaia krupnaia gostiniţa v ţentre Moskvî. Str. + AM, 1970, 12, p. 8—15.

München/D. Heese, Kl, *Hotel und Parkhaus in München.* DBZ, 1971, 8, p. 1497—1498.

Paris/F. Gillet, G., Guibout, H., Maloletenko, S., *Hôtel Concorde-La Fayette.* Tt, 1973, 344, p. 277—290.

Paris/F. Giudicelli, P., *Hôtel P.L.M. boulevard Saint Jacques à Paris.* Afr, 1972, 355—356, p. 3—7; 1973, 371—372, p. 55; R+A, 1972, 10, p. 42—46; Tt, 1973, 339, p. 3—12; AA, 1972, 162, p. XVI.

Ploieşti/R. Rădulescu, M.M., *Hotel « Prahova ».* A/R, 1973, 2, p. 31.

Potsdam/DDR. Wenzel, Kl., *Interhotel « Potsdam ».* DA, 1970, 11, p. 669—675.

Pozsony/CSR. Finta, J., *Hotel Bratislava, Pozsony (CSR).* Me, 1973, 1, p. 9—11.

Praha/CS. Polak, J., Rejchl, M., Zeleny, V., *Hotel Olympik Prag. (Tschehoslowakei).* DBZ, 1973, 7, p. 1345—1346; ACSR, 1972, 2, p. 84—87.

Praha/CS. Wenzel, Kl., *Das « Parkhotel » in Prag.* DA, 1967, 12, p. 724—726.

Rostov/SU. Kalaidjan, E., *Novaia gostiniţa v Rostove na Done.* ASSSR, 1974, 2, p. 58—61.

San Francisco/USA. Portman, J., *Hyatt Regency Hotel.* ar, 1973, 922, p. 397—398; AF, 1973, vol. 140, 4, p. 46—55; L'a, 1974, 223, p. XX 44—45.

Sarpsborg/N. Fronth, A., *Hotel Saga in Sarpsborg (Norwegen).* DBZ, 1971, 8, p. 1483—1486; aw, 1971, 7, p. 292—295.

Sofia/BG. Barov, A., *Grand Hotel « Sofia ».* A/BG, 1969, 10, p. 6—21.

Stockholm/S. Hotel « Anglais » in Stockholm. DA, 1970, 11, p. 683—688.

Székesfehérvár/H. Skoda, L., Vellay, I., *Alba Regia Szálló. Székesfehérvar.* Me, 1973, 6, p. 9—15; Mi, 1973, 1, p. 48—51.

Szombathely/H. Fazékas, P., *Szombathely, Claudius Száló.* Mi, 1973, 1, p. 45—47; F+R, 1974, 5, p. 115—19.

Tg. Jiu/R. Petraşcu, Gh., Lupu, M., *Hotel de mică capacitate.* A/R, 1973, 3, p. 37.

Timişoara/R. Gîrleanu, Gh., *Hotel « Continental »-Timişoara.* A/R, 1972, 3—4, p. 116.

Tokio/J. Kisho, N., Kurokawa, *Raumzellen-Hotel für Geschäftsreisende.* A+W, 1974, 8, p. 530—532; AA, 1972, 161, p. XXIV; D, 1973, 520, p. 3—5.

Turnu-Severin/R. Iotzu, Al., Zaharia, Al., *Hotelul « Parc »-Turnu Severin.* A/R, 1970, 5, p. 20—21.

Viena/A. Appel, C., und Jaksch, W., Holabird & Root. *Hotel Vienna Intercontinental in Wien.* DBZ, 1971, 8, p. 1489—1492.

Zürich/CH. Hotel International Zürich. DBZ, 1974, 9, p. 1511—1514.

Complexe hoteliere

Aloi, G., *Hotel. Motel.* Milano, 1970, 328 p. cu ilustr.

Bayer, D., *Hotel-und Gaststättenkomplex « Interhotel Prager Strasse » in Dresden.* Da, 1970, 11, p. 660.

Cristescu, D., *Complexul hotelier « Carpaţi » din Braşov.* A/R, 1966, 5, p. 10—18.

Portman, J., *Hôtel « Regency Hyatt House » à Chicago.* Tt, 1974, 345, p. 29—41; AA, 1972, 160, p. 43—47.

Takenaka Komuten, *Complex hôtelier à Tokyo,* Afr, 1972, 355—356, p. 12.

Interioare de hoteluri

Kolcianova, G. I., *Interer sovremennih gostiniţ.* Moskva, 1971, 128 p. cu ilustr.

Formes intérieures. Hôtel « le méridien » chambre type. Afr, 1972, 355—356, p. 80.

Hotel Gatwick, Sussex (Interior Design). ar, 1974, 925, p. 139—143.

Hotel Marylebone London. (Interior Design). ar, 1974, 925, p. 144—146.

Jansen-hôtellerie. R+A, 1972, 12, p. 28—30.

Sturdza, M., Hotels: *The Inn on the Park. Skyline-Ottawa.* Cl, 1968, vol. *5, 11, p. 24-31.*

Extindere-renovare

Béchu, A., *Renovation de l'hôtel de l'Université à Paris.* Afr, 1972, 355—356, p. 70—71.

Hertz, F. und Thomsen, O.R., *Behaglichkeit auf Lager. Hotel « Nyhavn 71 ». Kopenhagen.* db, 1973, 12, p. 1332—1334; DA, 1973, 7, p. 429.

Pruncu, N., *Extinderea şi modernizarea hotelului « Athénée Palace »-Bucureşti.* A/R, 1969, 1, p. 37—45.

Rénovation du Grand-hôtel à Paris. Afr, 1972, 355—356, p. 24—25.

Taschner, E., *Rekonstruktion Interhotel « Astoria » in Leipzig.* DA, 1972, 8, p. 476—480.

Unbehaun, H., *Rekonstruktion Interholtel « Erfurter Hof ».* DA, 1970, 11, p. 676—681.

Abrevieri utilizate pentru periodice

AA = Architecture d'aujourd'hui/F;! A/BG = Arhitektura/BG; ACSR = Architektura CSR/CS; AD = Architectural Design/GB; A/D = Der Architekt/D; AF = Architectural forum/USA; Afr = Architecture française/F; A/PL = Architektura/PL; A/R = Arhitectura/R; ar = Architectural Review/GB; ASSSR = Arhitektura SSSR/SU; aw = Architektur Wettbewerbe/D; A+W = Architektur und Wohnform. Innendekoration/D; Bm = Baumeister/D; B+W = Bauen und Wohnen/CH; Cl = Canadian Interior/CDN; CM = La construction moderne/F; D = Domus/I; DA = Deutsche Architektur — Architektur der DDR/DDR; db = Deutsche Bauzeitung/D; DBZ = Deutsche Bauzeitschrift/D; F+R = Farbe und Raum/DDR; JA = Japan Architekt/J; Jil = Jiliştcinoe stroitelstvo/SU; L'a = L'architettura cronache e storia/I; Md = Moebel Interior Design/D; Me = Magyar Epitömüvészet/H; Mi = Magyar Epitöipar/H; R+A — Recherche & architecture — suplement des Cahiers du Centre scientifique et technique du bâtiment/F; Rec = Architectural Record/ USA; Str+AM = Stroitelstvo i arhitektura Moskvî/SU; Tt = Technique des travaux/B; W = Werk/Oeuvre/CH.

agenda

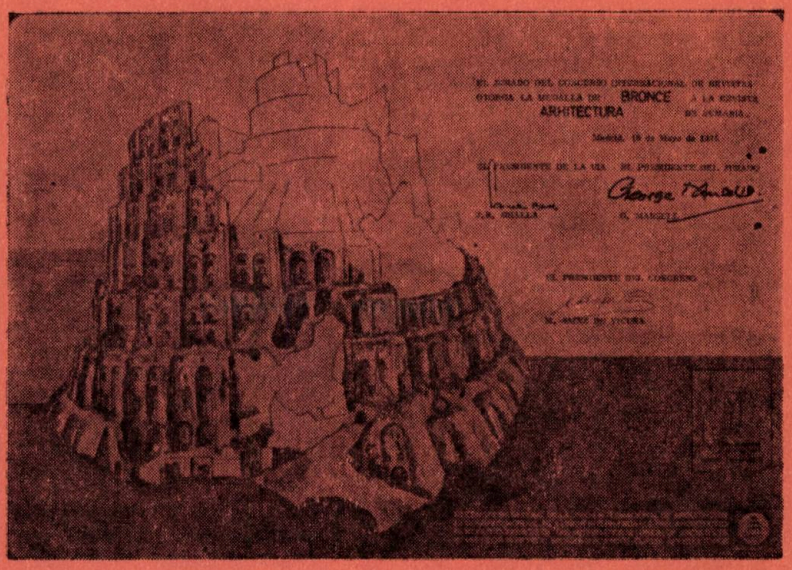

PREMIUL AL III-lea și MEDALIA DE BRONZ pentru „ARHITECTURA"

la concursul revistelor de arhitectură

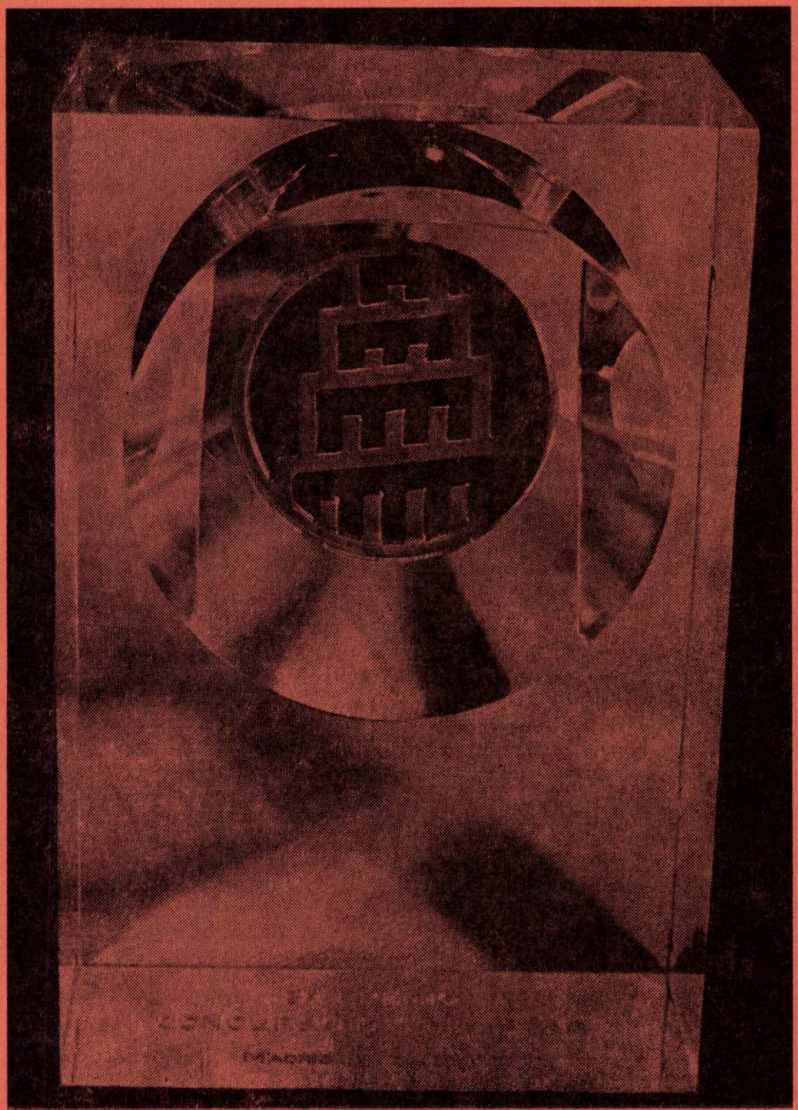

Sîntem bucuroși să anunțăm că revista „Arhitectura" a fost laureată cu premiul al III-lea și medalia de bronz la Concursul revistelor de arhitectură din cadrul celui de al XII-lea Congres Mondial al U.I.A., ce s-a desfășurat în zilele de 5—10 mai a.c. la Madrid.

Această prestigioasă apreciere a muncii colectivului redacțional, a prezenței permanente și valoroase a colaboratorilor, calității realizării tuturor instituțiilor ce contribue la apariția revistei, reprezintă un imbold pentru a continua și îmbunătăți publicația arhitecților români, ce va împlini în curînd șaptezeci de ani de existență.

ARHITECTURA

POTECILE DE LA JIU

Expoziția de pictură pe sticlă a arhitectului Nicolae G. Pencioiu

Sînt și acum unii pictori care mărturisesc că nu pot să reprezinte nimic dacă nu au un model în față. Noi arhitecții, dimpotrivă, figurăm în grafie ceea ce nu există încă, și poate că tocmai aceasta este adevărata operă de creație. Iar cînd arhitecții fac și pictură, îmbinarea acestor două moduri de manifestare este ceea ce dă lucrărilor lor acel caracter inefabil care satisface și încîntă sensibilitățile cele mai subtile.

Arhitectul Nicolae G. Pencioiu — autor, printre altele al decorației hotelului turistic de la Tîrgu-Jiu, realizată cu propriile lui mîini și stîrnind admirația străinilor veniți să contemple **in situ** operele lui Brâncuși — a deschis, la Casa arhitectului, o expoziție de pictură pe sticlă, intitulată semnificativ **Potecile de la Jiu,** cu teme din viața populară a Olteniei,de azi și de altădată, transpunînd în tonalitate laică modalitățile mai vechi ale icoanelor meșteșugite de anonimii de pe lîngă « glăjăriile » de sub munți.

Desigur că a avut și folosit modelele rămase de la aceștia, ca și multe alte surse de folclor. Dar folclorul este ca o mină de diamante: trebuie să fie răscolite zeci și sute de metri cubi de pămînt pînă cînd să se afle cîteva pietricele, și acestea nu își dezvăluie strălucirea pînă ce nu sînt prelucrate cu migală și multă iscusință. Așa e și în poezia, muzica și arhitectura populară și, poate cu atît mai mult, în iconografia pe sticlă, căci acest suport era folosit de iconari pentru producția în serie, așa cum întrebuințăm noi hîrtia de calc.

Față de aceste surse, Nicolae Pencioiu a adus contribuții personale de majoră importanță. Mai întîi în **tehnica** picturii pe sticlă, cu anumite materiale și procedee, care, după îndelungi încercări l-au dus la efecte noi, neîntîlnite încă în acest gen, cum sînt unele « dégradé »-uri, precipitări de pigmenți și « craquelure ». Apoi în **compoziție** — inclusiv ramele, decorate deosebit pentru fiecare lucrare și în acord cu ele — unde motivele sînt alese sau inventate într-o subtilă armonie, cu predominanța elementelor principale și subordonarea detaliilor, plastice sau de semnificație, în desen sau culoare. Și, cel mai mult, în **temele** alese, de obicei cuprinse și într-un titlu, discret inserat în însăși compoziția fiecărui tablou.

Reprezintă, aceste teme, o serie de impresii profunde din viața populară oltenească, imprimate în sensibilitatea artistului și decantate în conștiința sa, vreme de cinci decenii. Copil încă, dar mînuind deja creionul și penelul, a auzit și văzut pentru prima dată **Bocitoarele** la Preajba, la ctitoria Jienilor, cu cimitirul și vechiul conac, cîtva timp în posesia părintelui său, avocatul G. D. Pencioiu, distins literat al cenaclurilor craiovene și militant socialist pe la începutul secolului. Tot el i-a sugerat adolescentului de mai tîrziu, ca temă, poezia Elenei Farago care cuprinde versurile: **Era o fîntînă cu cumpăna grea / cu apa sălcie și caldă și rea...,** și această temă a reprezentat-o acum, cînd după ani și ani a înțeles cum se înnoadă și se răsfiră cărările către fîntînile vieții. **Paparudele, Spoim tingiri** sau **Precupețul** cu sedilele de caș — acolo nu se zice « olteanul » fiindcă toți sînt olteni — reprezintă aspecte vechi, care se pierd. Dar **Cu găteala de la tîrg,** și altele, prind noua față a satelor noastre, în transformările ce se produc, care cred că nu vor desființa folclorul, ci îl vor îmbogăți și înnoi. Arhitect al Mitropoliei Olteniei pentru restaurări și apoi al Institutului regional de proiectare pentru lucrări noi, activitatea sa l-a dus pe tot cuprinsul acestui ținut, cu olari, tîlvuri și lubenițe, și artistul din el a cules impresii, le-a frămîntat și le-a transpus într-o modalitate proprie, prin culori pe sticlă. Sensibilitatea, talentul și cultura artistului au știut să facă o transfigurare a tipicurilor tradiționale într-un mod cu totul personal; în pofida unei modestii excesive, pietricelele alese din țărînă au fost șlefuite și au căpătat strălucire. Iar pe ici pe colo se strecoară și maliționzitatea unor portrete reale, pe care numai cei ce cunosc persoanele reprezentate pot să le discearnă și să le savureze, din omogenitatea seriei de lucrări expuse.

Căci toate aceste lucrări formează, de fapt, un ansamblu, și nici o piesă nu se poate rupe de celelalte. Seria completă ar trebui să intre în patrimoniul unei instituții craiovene de prestigiu, în care se perindă o lume mereu înnoită, ca Teatrul Național, Universitatea, Casa de cultură a tineretului... Iar de la Nicolae Pencioiu, așteptăm și alte lucrări, care să ne aducă aceleași bucurii, îmbinînd o sensibilă înțelegere cu o reprezentare emoțională și estetică a realităților de la noi, ce vin din adîncul timpului și privesc către viitor.

Prof. dr. arh. D. VERNESCU

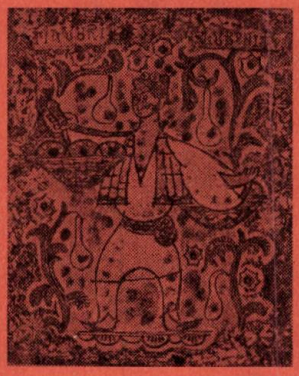

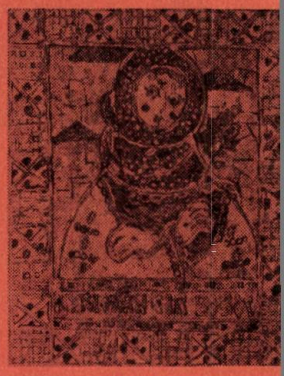

Expoziția arhitectului Vasile Alboi-Șandru

ACUARELĂ — GRAFICĂ

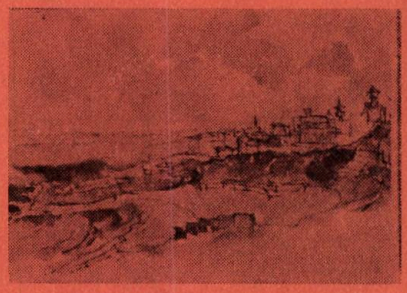

Între 18 februarie și 4 martie, Vasile Alboi-Șandru ne-a prezentat, la Casa arhitectului, o serie de lucrări de acuarelă și grafică, realizate în ultimii cinci ani. El se află la prima manifestare de acest fel, în trecut participînd doar la expoziții de grup, alături de alți arhitecți sau colegi din proiectare.

Lucrările arhitectului Vasile Alboi-Șandru ne prilejuiesc o întîlnire cu imaginile încîntătoare ce formează, în mare măsură, cadrul monumentelor arhitectonice din nordul Moldovei, cît și cu alte imagini din locuri tot atît de interesante și atrăgătoare.

Originar din pitoreștile meleaguri bucovinene, artistul vădește o opțiune afectivă pentru monumentele acestor locuri, pentru valoarea lor arhitectonică și istorică, de cronică a unor vremuri de glorie și luptă a poporului român.

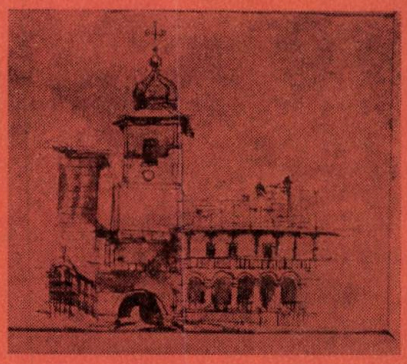

Cîteva tuşeuri, în culori din familia verde-albastru, pentru peisaj, şi în bruncărămiziu, pentru construcţii, conturează imagini într-o atmosferă sugestivă, ce lasă loc şi unor interpretări personale, proprii spectatorilor. Deşi, între desen şi petele de culoare, corespondenţa nu este totdeauna precisă, formele se conturează, oferind atît viziunea morfologică, cît şi cea afectiv-coloristică a subiectului. Elaborate într-o manieră proprie personalităţii autorului, imaginile sintetizează un punct de vedere artistic, reuşind, în mare măsură, să redea esenţa afectivă a cadrului.

Aşternute în grabă, sub impulsul unor impresii spontane şi vii, fără a apela la o tehnică savantă şi subtilă, acuarelele au prospeţimea sentimentelor sincere tinereşti.

Aşteptăm de la arhitectul Alboi o mărturisire mai amplă a viziunii sale artistice, poate cu o inspiraţie şi din surse mai actuale, care să ne dezvăluie valenţe mai greu de sesizat pentru marele public, dar pe care temperamentul artistic al creatorului de frumos le poate scoate la iveală.

Prin natura ocupaţiei lor, arhitecţii vădesc o permanentă tendinţă de integrare a operei lor în natură şi a armonizării peisajului creat de om cu cel natural.

Imaginile expoziţiei pledează pentru această poziţie a arhitectului şi ne dezvăluie din tainele unei îmbinări armonice şi a unei integrări a operelor arhitectonice de valoare în mediul natural ambiant.

Arh. MIHAIL ILIESCU

Expoziţia arhitectului Călin Hoinărescu

GRAFICĂ-PICTURĂ-ARTĂ DECORATIVĂ

Abordarea de către arhitecţi şi a altor mijloace de exprimare decît cele curente, face din nou dovada complexului învăţămînt din şcoala românească de arhitectură şi, poate că, dacă uriaşa încleştare constructivă nu ar absorbi **atît de intens** forţele arhitectului, acest profesionist s-ar face deopotrivă de cunoscut şi în multe alte domenii ale culturii.

De unde vine această nevoie de lărgire a sferei de activitate? Multilaterala formaţie poate fi o explicaţie, dar nu se poate exclude nici faptul că, sub avalanşa condiţiilor şi recomandărilor încorsetătoare din avize şi normative, acest creator se îndreaptă spre un pămînt al făgăduinţei cu alte posibilităţi de exprimare.

Călin Hoinărescu, implicat în comenzile concrete ale unei ţări aflate într-un impetuos avînt constructiv, în care arhitectului i se cere — nu de puţine ori — să ia decizii, găseşte timp să asculte răsuflarea tîrzie a unor vechi aşezări urbane, ce se sting pentru a renaşte la scara timpului, dar care au încorporat, uneori, în alcătuirea structurii lor, la un loc cu mizeria apusă, un farmec ce lipseşte, încă, multor cartiere noi şi bine salubrizate.

Vechi peisagii urbane — din care multe vor dispare sub valul înnoirilor — rămîn ca documente sensibile în emoţionantele picturi şi acuarele prezentate în expoziţie.

Alteori, viziunea îşi împinge hotarele. Legendele, adevăruri învelite în mistere şi prelungiri ale istoriei în întunericul veacurilor, nu-l pot lăsa indiferent pe arhitectul din teritoriul meşterului Manole. Zîne, eroi şi ctitori legendari devin subiectele unor lucrături de metal, care ne duc cu gîndul spre ferecăturile vechilor scoarţe de evangheliare, ori ale unor desene, ecouri ale gravurilor din epoci de glorie.

Proiecte de ţesături — în viziune şi tehnică modernă — şi sculpturi în lemn lărgesc gama preocupărilor şi, toate la un loc, alcătuiesc vise de arhitect care se simte în stare să lucreze şi cu alte materiale decît betonul şi cărămida.

Dacă Uniunea arhitecţilor, generoasă gazdă a expoziţiilor, i-ar îndemna pe tineri să adune la un loc cu astfel de preocupări şi fotografii cu realizările lor arhitecturale, ar ajuta mult la consolidarea unor personalităţi în devenire, care vin şi trebuie să vină din urmă.

Manifestările acestor tineri trebuiesc considerate de extremă importanţă. Ele sînt sau strigătul ce-a mai rămas dintr-o profesie în impas, după unii, sau mai degrabă întărirea convingerii nestrămutate a unei generaţii în viitorul arhitecturii româneşti şi locului ce i se cuvine în scara artelor.

Arh. ANGHEL MARCU

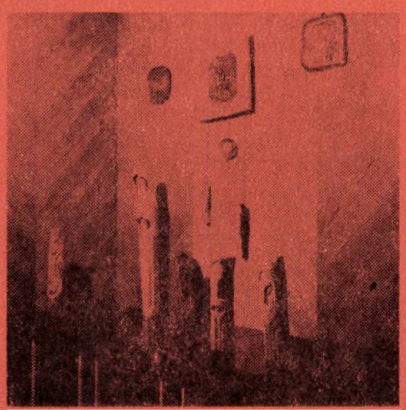

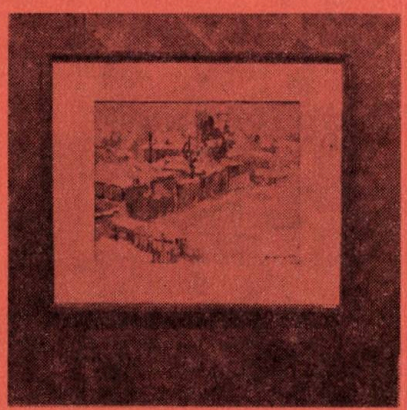

SESIUNEA LUNARĂ DE COMUNICĂRI ŞTIINŢIFICE A DIRECŢIEI PATRIMONIULUI CULTURAL NAŢIONAL

Promovînd, consecvent, excelenta iniţiativă de a face cunoscute, public, cele mai noi preocupări şi rezultate ale activului său de cercetare-proiectare-conservare şi restaurare a monumentelor istorice şi de artă, Direcţia patrimoniului cultural naţional a programat, miercuri 26 februarie a.c., în sala de conferinţe a Muzeului de istorie a municipiului Bucureşti, obişnuita sesiune lunară de comunicări ştiinţifice.

Arheologul **Radu Florescu,** în comunicarea sa intitulată « **Modul de construcţie a monumentului roman de la Adamclisi** », a prezentat o interesantă ipoteză ştiinţifică asupra procesului constructiv al monumentului triumfal. Este pentru prima oară cînd se încearcă, la noi, o reconstituire a « calendarului de şantier », a ordinii ipotetice a etapelor de execuţie, pentru diferitele părţi ale construcţiei unui monument arheologic de amploare.

Pornindu-se de la analiza amănunţită — sub raport dimensional, morfologic şi stereotomic — a unor piese, se reconstituie poziţia acestora în ansamblul restituit — deocamdată grafic — într-o anume ordine, posibilă, a asizelor.

Radu Florescu împinge mai departe cercetările sale, descifrînd caracteristicile montajului blocurilor din piatră — cu mijloace manuale, la unele, ori cu folosirea unor utilaje de tipul macaralelor, la altele — precum şi modalităţile de fasonare a feţelor aparente ale blocurilor — fie concomitent cu execuţia asizelor, direct pe şantier, fie în poligon, deci anterior punerii lor în operă.

Cea de a doua comunicare, a arheologilor **Lia Bătrîna** şi **Adrian Bătrîna,** a avut ca obiect « **Mănăstirea Bistriţa-Neamţ în epoca lui Alexandru cel Bun** ». Prospectările celor doi cercetători au scos la iveală importante vestigii, de natură a dovedi că « epoca lui Alexandru cel Bun nu era o epocă de debuturi, ci de strălucite împliniri » — după cum remarca, în cuvîntul său, directorul Direcţiei patrimoniului cultural naţional, Vasile Drăguţ.

În încheiere, s-au prezentat: filmul documentar « Cetatea de la Adamclisi » — consultant ştiinţific fiind arhitectul Cristian Moisescu, directorul tehnic al D.P.C.N. — şi filmul de arhivă « Bucovina, ţara mănăstirilor ».

Arh. ŞTEFAN RADU IONESCU

PIRANESI

Muzeul de artă al Republicii Socialiste România a organizat o expoziție consacrată lui Giambattista Piranesi (1720—1778), una din figurile remarcabile ale istoriei universale a gravurii.

Arhitect, arheolog, colecționar și gravor în tehnica acvaforte, Piranesi aparține acelui curent al gîndirii italiene care afirma înspre jumătatea secolului al XVIII-lea un sentiment istoric, național. Entuziast admirator al Romei și al trecutului ei glorios, Piranesi va reacționa prin arta sa împotriva nivelului scăzut, cu viziuni tipologice, reci și monotone în care erau prezentate monumentele ei, în ghiduri, tratate de arhitectură, cărți de călătorii etc. și va consacra întreaga sa activitate și creație exaltării măreției lor.

Expoziția, care cuprinde cca 60 de planșe selectate din principalele sale opere pe care le-a grupat în « Le Antichità Romane », « Vedute di Roma », « Carceri » sau « Capricci », ilustrează cu claritate direcțiile orientării sale, concepțiile noi estetice pe care le aduce și modul fericit în care a îmbinat știința arhitecturală cu pasiunea arheologului și talentul artistului într-o operă unitară și fascinantă.

Piranesi studiază și prezintă vestigiile Romei antice nu tipologic, ci prin structura și raționamentele construcției și inaugurează drumul arheologiei moderne. El folosește apoi resursele perspectivei pentru a le fixa în așezări variate, interpretări scenice pline de fantezie, astfel încît să apară dotate cu vitalitate, să suscite interes pentru biografia lor eroică și să contopească prin fascinația pe care o exercită elementele difuze ale tradiției cu nevoile de exaltare patriotică ale generației sale.

Planșele selecționate din « Vedute di Roma » aduc spectacolul grandios al Romei baroce, forfota străzilor principale și a piețelor, palate impunătoare și biserici celebre, fîntîni și monumente etc., în concepția barocă de interpretare a spațiului urban, raporturi variate de

distanțe și mărimi, spații deschise definite arhitectonic prin limita unor edificii, direcții multiple de atracții inserate într-un context grandios și adesea panoramic etc.

Jocurile intense de umbre și lumini care scaldă suprafețele, suprimă sensurile raționale, perspectivele, ale spațiului rezultat din planuri și valori, în favoarea unor vederi de ansamblu care plasează Roma într-o viziune exaltată lirică și romantică.

Printre meritele expoziției trebuie subliniat faptul că prezintă 12 din cele 16 planșe din ciclul « Carceri », care au contribuit la faima sa. Ele sînt fantezii arhitecturale care dezvăluie în interioare cu o lumină dramatică a unor temniți aflate sub pămînt, victime și aparate de tortură. Într-un secol străbătut de o cultură iluministă și care luptă pentru libertate și independență, Piranesi glorifică atît geniul constructiv al omului cît și drama pe care o trăiesc cei scoși din comunitatea umană.

Piranesi s-a bucurat de succese încă din timpul vieții sale și planșele sale erau larg răspîndite în multe țări ale Europei. Apoi interesul pentru planșele sale a scăzut și abia în secolul nostru, studii și expoziții l-au readus în actualitate și l-au așezat la locul de merit printre marii creatori, alături de Callot, Rembrandt sau Goya.

O expoziție consacrată lui Piranesi nu poate, de aceea, decît să fie salutată cu interes.

CONSTANTIN SUTER

L.A. din Cluj ne-a pus trei întrebări la care am încercat să răspundem, apelînd la U.A. și I.S.L.G.C.

1. *Retribuirea arhitecților încadrați în producție depinde de gradul întreprinderii sau instituției unde lucrează?*
2. *Cum se face cercetarea de arhitectură la noi în țară și de ce nu există un Institut de cercetări specializat?*
3. *De ce sistemul de concursuri nu este generalizat, de ce nu se aplică la mai multe obiective importante?*

răspunsuri

1. Citățm din Legea retribuirii după cantitatea și calitatea muncii nr. 57 din 2 octombrie 1974:

— art. 119 (2) Retribuția t rifară a inginerului-arhitect proiectant și a celui principal este aceeași pentru toate gradele institutelor de proiectare, cu excepția retribuției inginerului-arhitectului-proiectant principal I

— art. 124 (2) Pentru personalul din secțiile, atelierele și colectivele de proiectare organizate pe baza normelor unitare de structură stabilite pentru unități economice, retribuirea se face în aceleași condiții ca și pentru personalul din unitatea în care funcționează.

răspunsuri

2. Din numeroasele discuții purtate la U.A. a reieșit că, activitatea de cercetare face mai des obiectul lucrărilor științifice ale cadrelor didactice și studenților Institutului de arhitectură, în institutele de proiectare nealocîndu-se timp și mijloace suficiente.

În domeniul sistematizării, în urma Directivelor Conferinței Naționale a P.C.R. din iulie 1972 s-a înființat, în cadrul I.S.L.G.C., *Centrul de sistematizare*, care, din anul acesta, are lucrări de cercetare propriu-zisă în sistematizare.

răspunsuri

3. Fondurile alocate acestui domeniu în cadrul bugetului U.A. nu permit decît acțiuni în colaborare cu consi.iile populare și diferite ministere. Uniunea arhitecților consideră necesară organizarea cît mai multor concursuri de arhitectură, sistematizare, design etc., preocupîndu-se de găsirea partenerilor interesați.

A.D.P.

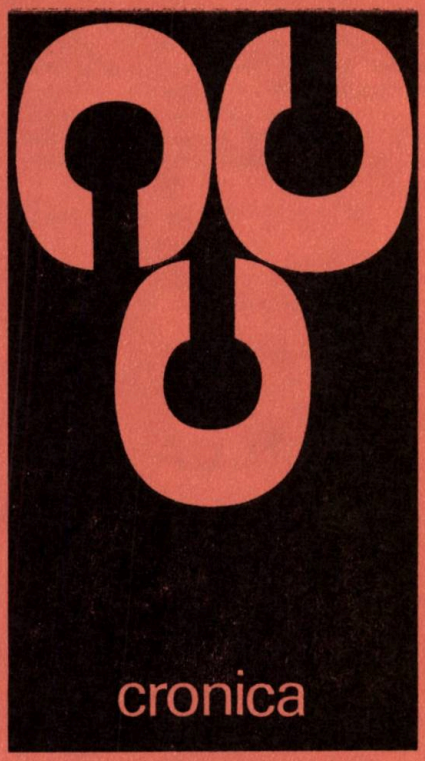

ȘEDINȚA LĂRGITĂ A BIROULUI UNIUNII ARHITECȚILOR

În ziua de 4 martie a.c. s-a desfășurat la Casa arhitectului ședința lărgită a biroului U.A.

În prima parte a lucrărilor, **prof. em. dr. arh. Cezar Lăzărescu,** președinte al U.A. a prezentat o serie de probleme actuale ale sistematizării în lumina aprecierilor și indicațiilor pe care secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** le-a dat cu prilejul întîlnirii cu specialiștii și edilii Capitalei, în care a examinat sistematizarea și dezvoltarea în perspectivă a Bucureștiului.

A fost evidențiată utilitatea folosirii la maximum a fondului urban ce îl oferă orașele: clădiri, dotări edilitare, artere de circulație. S-a subliniat oportunitatea păstrării construcțiilor valoroase ale arhitecturii tradiționale, necesitatea reducerii la minimum a demolărilor, evitării străpungerilor cu noi demolări, prin folosirea traseelor existente.

A fost evidențiată, de asemenea, necesitatea acordării unei atenții deosebite păstrării specificului Capitalei noastre. Unele acțiuni întreprinse privind determinarea caracterului urban — printre care cea a Catedrei de istorie și teoria arhitecturii din institutul « Ion Mincu », și-au dovedit interesul și utilitatea. În acest sens, este, însă, necesară o poziție mai activă pentru definirea unei metodologii complexe de abordare a zonelor cu fond construit diferențiat. Aceste categorii de proiectare trebuie să pornească de la analiza minuțioasă a tuturor construcțiilor din zonă, atît în scopul unei posibile valorificări funcționale, cît și în acela al armonizării expresivității noilor propuneri în cadrul construit.

S-a subliniat faptul că unele detalii de sistematizare, aflate în faza finală de execuție, nu pot fi privite ca exemple pozitive ale modului în care se pot rezolva problemele de circulație, funcționalitate, și, mai ales, cele de compoziție spațială urbană (Obor).

În legătură cu spațiile afectate circulației, s-a arătat că ele trebuie să se înscrie într-o concepție unitară, să facă obiectul unei ierarhizări mai clare, să se evite abuzurile în dimensionare. Se află în curs de elaborare studii privind această problemă.

S-a pus accent, de asemenea, pe realizarea unei mai mari varietăți arhitecturale.

În finalul prezentării sale — care a fost completată cu numeroase referiri concrete — profesorul Cezar Lăzărescu a subliniat necesitatea întăririi poziției profesionale a arhitecților, prin realizarea unor lucrări de calitate, bine fundamentate, ca și oportunitatea susținerii consecvente, argumentate a acelor soluții care, fiind rodul unei activități laborioase, se bucură de recunoașterea și aprecierea breslei.

Arhitecții trebuie, de asemenea, să manifeste inițiativă în angajarea unor studii și rezolvări asupra unor probleme ce par a confrunta sistematizarea și arhitectura.

În acest sens, este de dorit ca atît organismele de proiectare, cît și factorii din execuție, să găsească formele cele mai potrivite pentru a se adapta sarcinilor ce apar prin intervenția în perimetrul construit al orașului.

Poziția arhitectului în societate, este, în cea mai mare măsură, rezultatul felului în care el găsește răspunsuri sarcinilor ce se pun domeniului sistematizării și arhitecturii.

În continuarea lucrărilor, au fost discutate probleme organizatorice și s-a prezentat o analiză a prognozei necesarului de arhitecți.

Participanții la discuții, au adus, în sensul celor prezentate, contribuții la lămurirea unor probleme, au subliniat o serie de aspecte legate de activitatea de proiectare, de necesitatea unei mai ample desfășurări a activității de cercetare, de statutul profesiunii de arhitect.

A.

CENTRE SOCIAL-ECONOMICE CU CARACTER URBAN

Plenara Uoiunii arhitecților din 28 ianuarie

În cadrul ședinței plenare a Uniunii arhitecților din 28 ianuarie 1975 s-a dezbătut tema « Centre social-economice cu caracter urban ». Arhitectul **Traian Chițulescu** a prezentat problema viitoarelor centre urbane, reamintind că în Directivele Conferinței Naționale a P.C.R. din 1972 se prevede ca, în următorii 15—20 de ani, un număr de localități rurale să devină localități urbane. Pe baza studiilor întreprinse, această problemă a fost reluată la Congresul al XI-lea al P.C.R. precizîndu-se în Programul Partidului Comunist Român că se vor crea 300—400 de noi centre orășenești, urmînd ca, în jurul orașelor existente și al celor noi, să graviteze toate localitățile rurale. Aceasta va asigura ridicarea generală a nivelului de civilizație a satelor, a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.

În Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R., pentru cincinalul 1976—1980, se prevede, în vederea creării unei rețele de orașe și centre urbane repartizate echilibrat pe întreg teritoriul, ca minimum 100 centre comunale să treacă pe calea modernizării, transformîndu-se în orășele agricole sau agroindustriale.

Pe baza studiilor de sinteză pe țară, în urma propunerilor comitetelor executive ale consiliilor populare județene, din totalul de 13 149 de sate, s-au determinat circa 10 000 care au perspectivă de dezvoltare, dintre acestea avînd condiții mai bune circa 1 200. Analizîndu-se în mod atent acestea și ținînd seama de următoarele criterii principale:

— asigurarea unei repartiții echilibrate a centrelor urbane în teritoriu, pentru a crea condiții mai bune de servire a populației din zona lor de influență;

— dezvoltarea lor economică, socială și de echipare existentă și a posibilităților de viitor;

— asigurarea unor legături și accese ușoare între aceste centre urbane și orașele din imediata apropiere, precum și între acestea și localitățile din zona lor de influență.

S-au determinat circa 330 de localități rurale care pot deveni centre urbane,

SE VA PERMITE, OARE, APARIȚIA DE NOI «MONȘTRI» PE CERUL PARISULUI?

Într-o discuție ocazională cu un turist francez, acesta vorbind despre unele construcții recente din Paris, care, prin dimensiunile lor, distrug scara întregului oraș (turnul Montparnasse, turnurile de pe Champs-Élysées), le-a calificat drept «monștri». Același calificativ îl folosește și urbanistul francez Maurice-François Rouge, care, într-un articol publicat în «Le Monde» din 2 august a.c., referitor la cele două recente operații de sistematizare din capitala Franței: cartierul Halelor și platoul Beaubourg, unde au și început lucrările de construcție ale *Centrului francez de comerț internațional* și, respectiv, ale *Centrului de artă contemporană*, își pune întrebarea: oare se va permite apariția altor «monștri» pe cerul Parisului?

Problema dărîmării Halelor, pe care Emile Zola le-a definit, printr-o imagine frapantă drept: *le ventre de Paris*, s-a pus de mai mulți ani. Instalate pe actualul lor amplasament către 1110, mărite sub Philippe Auguste în 1183, dezvoltate în permanență, începînd din secolul al XVI-lea și modernizate sub Napoleon al III-lea, cînd, între 1854—1866 au fost construite zece pavilioane dotate cu pivnițe imense (în 1936 au fost construite alte două pavilioane), Halele din Paris au devenit, începînd din 1939, net insuficiente pentru aprovizionarea întregii capitale a Franței. În afară de aceasta, îngrămădirea de construcții în «insula» delimitată de străzile Louvre, Etienne-Marcel, Rivoli și bulevardul Sevastopol a creat un adevărat «embouteillage».

Dărîmarea Halelor a revelat existența unui sit extraordinar: un mare spațiu începînd din str. Berger și avînd ca fundal fațada sud a bisericii Saint-Eustache, una dintre cele mai frumoase biserici pariziene, după Notre-Dame (gotică prin plan și osatură, renascentistă prin decorație). Ocuparea acestui spațiu cu clădiri funcționale de 40 000 m² de birouri ar tăia, în parte, vederea spre această biserică.

Iar, construirea pe platoul Beaubourg a unei bare gigantice înaltă de 42 m, lungă de 166 m și lată de 60 m și de alte suprastructuri enorme și de forme bizare, avînd o înălțime de peste 50 m — dublul înălțimii maxime permise de reglementările în vigoare pentru centrul istoric — ar fi, după părerea urbanistului francez, o mare greșeală.

Într-adevăr, deși începute, lucrările de construcție, ale celor doi «monștri» au fost oprite prin anularea, de către tribunalul administrativ, a permisului de construcție. Și Maurice-François Rouge își exprimă speranța că, ori care ar fi dificultățile, se va interzice această degradare a centrului istoric al Parisului.

C.F.

MARGINALII

AMBIANȚA CAMEREI DE HOTEL

Ministerul Turismului a inițiat studierea posibilităților de adecvare a decorării camerelor unor hoteluri, din centrele istorice mai importante ale țării, la specificul cultural și istoric al orașelor și zonelor respective.

Se urmărește, astfel, treptata eliminare a rezolvărilor, încă stereotipe, în care tablouri oarecari și nereflectînd întotdeauna interesul locului, mobilează inexpresiv pereții camerelor de cazare.

Se are în vedere declanșarea unei acțiuni de largă eșalonare în timp, în cadrul căreia să fie studiate și aplicate, treptat — în funcție și de posibilitățile locale reale — măsurile cele mai potrivite de decorare particularizatoare a camerelor de hotel din: Constanța, Brașov, Tulcea, Suceava, Drobeta-Turnu Severin, Deva etc.

Fără a se ajunge la convertirea în «săli muzeale» a camerelor și evitîndu-se exagerările costisitoare, se vor adopta forme vii și sugestive de oportună și eficientă informare a călătorului asupra valorilor cultural-istorice și artistice ale orașului vizitat.

Camera de hotel va înceta să mai fie un simplu «dormitor ocazional» și va primi, odată cu noua ei ambianță, valențe cultural-educative, oferind turistului, prin mijloace artistice, informații asupra coordonatelor spirituale din zonă, frumuseților naturale, monumentelor, așezămintelor culturale etc.

La confortul și calitatea serviciilor hoteliere, se caută a se adăuga, în acest mod, și o lăudabilă preocupare «culturală».

stabilindu-se pentru cincinalul 1976—1980, 100 de localități, 20 altele putînd fi luate în considerație, avînd condiții asemănătoare.

Cele 120 de localități sînt repartizate, pe județe, în mod neuniform, variind între 2 și 5 localități, ținînd seama și de repartiția existentă a localităților urbane pe teritoriul județelor — de exemplu județul Prahova are 14 localități urbane, iar județele Brăila și Buzău 2 localități urbane. De asemenea, sînt județe cu un grad ridicat de urbanizare, de exemplu Hunedoara, care au 72% față de media pe țară de circa 42%, iar alte județe, de exemplu Buzău sau Olt, cu circa 21% populație urbană din totalul populației județului respectiv.

În continuarea expunerii, s-au dat unele date referitoare la dotarea existentă a acestor localități rurale ce urmează să devină centre urbane precum și la investițiile necesar a se realiza aci în cincinalul următor.

Numai faptul că în cele 100 de localități urmează să se realizeze circa 32 000 apartamente, din fondurile statului sau cu sprijinul statului, arată cît de mult se va ridica nivelul de confort și de viață al populației din cuprinsul lor.

O a doua expunere a fost făcută de arhitectul **Ion Geicu**, șeful atelierului de sistematizare al Institutului de proiectări județene Ilfov, care a prezentat schița de sistematizare a unuia din cele 100 de viitoare centre urbane, localitatea Cujmir din județul Mehedinți. A fost expusă metodologia care a stat la baza elaborării acestei schițe de sistematizare, inclusiv studiul zonei de polarizare, precum și detaliul de sistematizare a zonei centrale a acestei localități.

O a treia expunere, făcută tot de arhitectul **Traian Chițulescu**, s-a referit la studiul întocmit de Institutul de cercetare și proiectare pentru sistematizare, locuințe și gospodărie comunală, privind punerea în valoare a monumentelor istorice și elaborarea unor planuri de locuințe rurale inspirate din arhitectura locală a județului Caraș-Severin.

Acest studiu a fost elaborat, avînd ca șef de proiect pe arhitectul Ion Stancu și drept colaboratori pe arhitecții Șerban Nădejde și Gheorghe Deaconeasa, și reprezintă un exemplu de modul în care fiecare județ ar trebui să studieze realizările valoroase de arhitectură, în vederea elaborării unor propuneri de clădiri de locuit specifice fiecărei zone din țară. Această acțiune respectă prevederea legii sistematizării de a pune la îndemîna populației din fiecare județ proiecte de locuințe care să păstreze specificul local.

În cadrul discuțiilor, conduse de președintele Uniunii arhitecților din R.S.R., **prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu**, au luat cuvîntul, în ordine: **arh. Stan Bortnovschi, arh. Dinu Vernescu, arh. Bujor Gheorghiu, arh. Ascanio Damian, arh. Gustav Gusti, ing. Virgil Ioanid, arh. Dorel Defour** și **arh. Dan Iovănescu**, care au pus unele întrebări și au atras atenția asupra unor aspecte ce ar trebui avute în vedere la continuarea studiilor referitoare la viitoarele centre urbane.

Arh. TRAIAN CHIȚULESCU

CRONICA U.A.

DEZBATERI PROFESIONALE

În ziua de marți 11 februarie, a avut loc la Casa arhitectului o dezbatere profesională privind «Probleme ale dezvoltării zonelor centrale ale municipiului București în etapa 1976—1980». Au participat arhitecți, artiști plastici, critici și istorici de artă. Dezbaterile au fost conduse de prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu, președintele U.A. Arh. Constantin Jugurică, director tehnic al Institutului Proiect București, secretar al U.A., a prezentat un referat care a fost urmat de discuții.

MANIFESTĂRI LA CASA ARHITECTULUI

Expuneri

● În ziua de marți 18 februarie, arh. Ion Lucăcel a prezentat impresiile unei deplasări documentare intitulată «Prin Republica Populară Chineză», pe care a însoțit-o cu diapozitive color.

● În ciclul de conferințe profesionale, marți 11 martie, dr. arh. Gh. Curinschi a prezentat concepțiile încadrării ansamblurilor istorice în structura orașului contemporan, în cadrul expunerii intitulate: «Raportul între vechi și nou — temă majoră a arhitecturii contemporane». Diapozitive color au ilustrat ideile relevate în cadrul conferinței.

● Marți 18 martie, arhitecții Dan Georgescu și Florentin Trișcu au prezentat «Impresii de călătorie din Grecia» printr-o suită de diapozitive comentate.

● Marți 25 martie, arhitectul Gheorghe Sebestyén și ing. Adrian Lupescu au prezentat — în ciclul de conferințe profesionale (A) — conferința «Problemele habitatului contemporan în România» (II).

DEPLASĂRI ALE ARHITECȚILOR ROMÂNI PESTE HOTARE

În cadrul programelor de colaborare cultural-științifică între România și alte țări, arhitecții Dan Georgescu și Florentin Trișcu au efectuat o deplasare documentară în Grecia în perioada 28 ianuarie — 6 februarie a.c.

critică opinii

1. DESPRE CRITICA DE ARHITECTURĂ

Arhitectura și opinia publică

Se vorbește din nou deespre necesitatea criticii de arhitectură. Este un subiect vechi, mereu « la modă ». Interesul pentru el a crescut, însă, odată cu intrarea arhitecturii în sfera unor diferite stringențe sociale.

Vorbind despre critica de arhitectură, am înțelege în primul rînd aducerea arhitecturii în cunoașterea și dezbaterea publică. Se poate replica, că arhitectura se *află* în aprecierea publicului. Nu există locuitor căruia să-i fie indiferente, buna sau mai puțin buna împărțire a locuinței, confortul ce i-l asigură, vecinătățile, situarea față de anumite puncte de interes.

Cercetările privind unele componente ale indicatorului Calitatea vieții oferă, din acest punct de vedere, prin ierarhizarea unei serii de factori — printre care și cei de mai sus — imaginea unui *prag* al transferului interesului individual către cel general, pentru oraș. Nu reprezintă o noutate atașamentul locuitorilor pentru urbea lor. Ar fi, însă, de studiat cu mai multă atenție determinările, componentele, formele de manifestare ale acestui atașament.

Am observa, atunci, o diluare a gradului de concretizare și de acțiune — pe măsura trecerii de la habitat la oraș — care nu este proporțională cu creșterea reală a scării problemei. Este posibil ca acest fapt să fie datorat, în mare măsură, nivelului relativ scăzut de *informare și antrenare a opiniei publice* în problemele organizării spațiului *urban*. Cu toate numeroasele îndemnuri ce s-au adresat, nu s-au găsit încă formele concrete pentru a transforma un principiu într-o realitate.

Mijloacele de mass media ca și vectorii de cultură surprind numai *fragmente* ale acestor probleme, nu au înscrise în agenda permanentă o preocupare specializată, profesionistă.

S-au făcut comparații între locul ce se oferă în dezbaterea publică unor opuscule puțin semnificative și absența referirilor la lucrări de arhitectură care, dincolo de efortul material ce l-au necesitat, angajează — nu pentru o generație — profilul moral al întregii națiuni.

Acest interes limitat alimentează lipsa de acțiune a celor capabili de a susține și prezenta pertinent problemele: arhitecți, urbaniști, critici. Este de datoria noastră de a rupe acest cerc.

Revista « Arhitectura » — cu mijloacele și audiența ce le are — va însoți autoprezentările unor lucrări cu aprecieri și opinii din rîndul breslei și din afara ei.

Sensul criticii de arhitectură

Absența criticii de arhitectură este, poate, datorată și dificultății elaborării ei. Ieșirea arhitecturii dintre arte și intrarea în sfera produsului condiționat de comandamente economice și tehnice, aduce în interiorul judecății de valoare elemente concrete, cuantifiabile, aparent de nemodificat, care pot face să apară ca subiectivă, arbitrară chiar, analiza *gesturilor* spre o anume expresivitate.

Paradoxul situației constă în faptul că arhitectura este, însă, *în continuare judecată* de toți, mai ales din unghiul *expresivității spirituale*. Referindu-se la identitatea spirituală a lumii contemporane, Kenzo Tange observa, în 1966, că: « arhitecți, noi trebuie să cercetăm profund cum să traducem această lume spirituală în arhitectură ». [1]

Sensul principal al criticii ar fi deci în a evidenția *în ce măsură arhitectura răspunde laturii spirituale a comenzii sociale*. Această poziție nu contravine concepției « clasice » a unicității și globalității fenomenului de arhitectură. Ea accentuează numai importanța *scopului prim* al arhitecturii într-o etapă în care apar *noi priorități* care determină cercetări vizînd « elucidarea interacțiunii dintre creștere și *condiția umană* ». [2]

Nu este, fără îndoială, ușor ca pornind de la profunda asimilare a determinărilor tehnico-economice să angajezi discuția pe planul general uman al actului arhitectural.

Este necesar, însă, ca această discuție să fie purtată, să-și îndeplinească rolul stimulator, educativ, critic.

Critica ar putea să reconstituie procesul comunicării reale în care imaginea se definește dintr-o succesiune de variate impresii. Acest « puzzle » reprezintă, alături de studii analitice cuprinzătoare, o modalitate de surprindere a ceea ce este viu și dinamic în arhitectură.

De aceea, nu ar trebui să reproșăm unor eventuale intervenții, conciziunea sau cîmpul redus de desfășurare. Este evident că am saluta apariția unor « tablete » care să sintetizeze aprecieri generale, definitorii pentru ceea ce se discută.

Un punct de încercare îl va reprezenta, fără îndoială, abordarea temelor arhitecturii « de serie ».[3] « Unicatele » cu semantism recunoscut s-au dovedit relativ mai accesibile criticii. Intervenția noastră trebuie, însă, să privească, îndeosebi, *masa cadrului construit* cu noile ansambluri de locuit, elemente principale ale definirii *caracterului urban contemporan* în țara noastră.

2. NOI HOTELURI ÎN IMAGINEA URBANĂ

Ne vom înscrie, de această dată, în tema numărului, încercînd să facem unele observații cu privire la prezența unor noi hoteluri în imaginea urbană.

Imagine a hotelului « Modern » din Piața Roset.i
Hotelul « Dorobanți » din Piața Cosmonauților

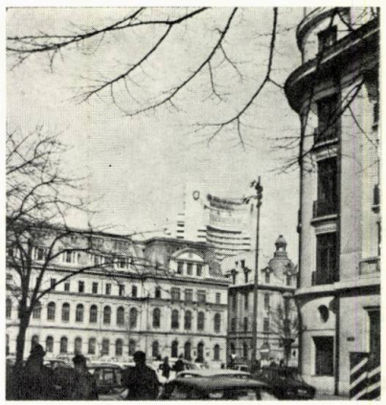

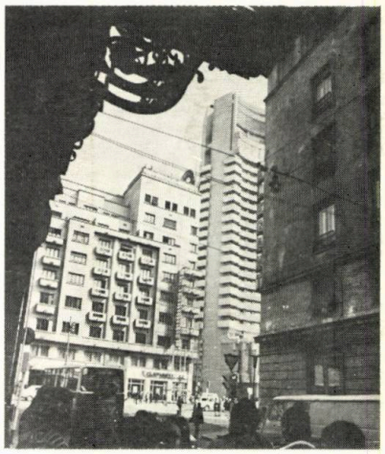

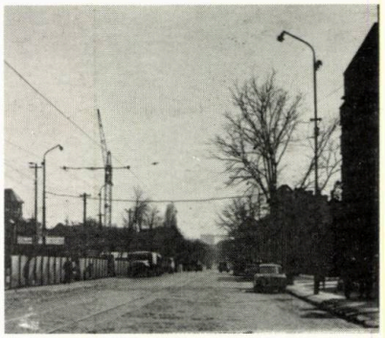

Apariții mai cunoscute și mai puțin cunoscute ale « Intercontinentalului »

[1] Kenzo Tange — Funcțiune, structură și simbol — în KENZO TANGE, ed. Artemis, Zürich, 1970.

[2] Pavel Apostol — De la « Limitele creșterii » la «Creșterea organică » — în rev. ,,Era Socialistă'' nr. 4/1975, subliniereа noastră.

[3] În cunoscutele sale cronici din « The New Yorker », Lewis Mumford nu a ocolit subiectele spinoase ale cartierelor de locuit. — Lewis Mumford — From the Ground Up — Harcourt Brance & N.Y.1956

[4] Kelvin Lynch — The image of the City — M.I.T. Ress. Cambridge, Mass. 1960.

Bucureștiul de pe « Casa Scînteii » . . . și de pe Dealul Piscului

Categoria *imagine urbană* a fost definită de Kelvin Lynch[4] — într-un moment în care arhitectura se afla încă sub imperiul funcționalismului exhaustiv, ca o formă *specifică* a procesului ce dă înțeles relației dintre lumea înconjurătoare și observator.

Trecînd prin vizualitatea și intelectul fiecăruia, ea se constituie în « imagine publică semnificativă » și este posibil a fi analizată, controlată, dirijată conjugat atît în ceea ce privește intervenția în realitatea înconjurătoare cît și în influențarea capacității de percepere a individului.

Rămînînd în interiorul sistemului, putem observa de la început că semantismul urban al hotelurilor « Dorobanți » și « Modern » a fost bine intuit.

Ambele au fost concepute ca *semnale*. În timp ce, însă, hotelul « Modern » este un semnal într-un *contur* , « Dorobanți » este un semnal într-un *punct strategic*. « Modern » *se înscrie* în liniaritatea conturului *punctînd*, în același timp, un accident al acestuia (din acest punct de vedere apropierea dinspre Piața Rosetti oferă o soluție volumetrică remarcabilă, în mai mare măsură consecventă principiului decît masa, p ate puțin agresivă, ce te întîmpină din direcția opu ă).

« Dorobanți » este *o țintă* și opțiunea pentru paralelipipedul înalt a constituit, fără îndoială, o premisă corectă. De fapt, cred că ar fi mai exact să spunem: « opțiunea pentru un volum înalt generat de un plan centrat ». Pentru că, ajunși în acest punct, orice încercare de apreciere a poziției în imaginea urbană ar trebui, după părerea noastră, să se desfășoare pe două planuri. Un plan « local » cu raportări apropiate, și altul mai larg al incidențelor, uneori neprevăzute, în imaginea generală urbană.

Pentru planul amplu, urbanismul apelează, de obicei, la categoria de « siluetă », deși se pare că ea este privită de mulți arhitecți mai degrabă ca rezultat (istoric) al unui complex fericit de împrejurări, decît ca un criteriu și instrument al proiectării curente.

Este cunoscut faptul că o importanță deosebită are, în această privință, configurația teritoriului urban și a vecinătăților. Din acest punct de vedere, Bucureștiul este considerat a avea puține resurse. Poziția se dovedește, astăzi, numai parțial corectă. Pentru că, pe de o parte intrarea în circuitul curent a celor cîtorva puncte mai înalte (Dealul Piscului, Mitropolia, Arsenalul) deschide largi panoramice asupra orașului, iar pe de altă parte, la o medie de înălțime P + 1, « conul de impact » al oricărei clădiri înalte este mare și capricios.

Alături de sensul clasic al categoriei « siluetă », apare, în același timp, ca necesar a se introduce în cîmpul de manevră al analizei și o raportare la stadii intermediare de cuprindere, la *cadre-siluetă* curente ale imaginii urbane.

Revenind, însă la aspectul « local », vom observa exemplara încadrare a hotelului « Dorobanți » în ambianța microzonei.

Ideea volumului jos al serviciilor comune din care se ridică turnul cazării, (idee care nu este, fără îndoială, nouă), își găsește o rezolvare potrivită atît în ceea ce privește relația cu situl (urban) cît și a legăturii părților între ele. Succesiunea de redane de pe strada Eminescu, preia, pe de o parte, dificila angulație obtuză a intersecției cu Calea Dorobanți, constituind, în același timp, un pandant dinamic, masei de mare fermitate și pregnanță a clădirii A.S.E. Liniaritatea frontului de pe Calea Dorobanți reprezintă o inserție corectă în succesiunea porțiunii de *contur* vest al acestei artere. El este, în același timp, un suport *necesar-echilibrat* atît funcțiilor ce-i revin cît și « decolării » verticalei turnului. Acesta este bine « paginat » privit din oricare dintre punctele apropiate ale « locului ». În sine este armonios, are mult caracter. Economia de mijloace compoziționale — jocul bine cîntărit al suprafețelor și al materialelor, ca și alegerea unui « pas » larg care nu ne poate împiedica să ne reamintim predilecția japoneză pentru acest ritm ca și o anume vigoare și sinceritate brutalistă — au avut un cuvînt hotărîtor în obținerea acestei calități.

Împreună cu Academia de Studii Economice, cu vechile și mai noile clădiri din apropiere, cu statuia Lahovari și piața acesteia, Hotelul « Dorobanți » definește unul dintre cele mai interesante spații urbane bucureștene.

Am evidențiat mai sus modul remarcabil în care hotelul « Modern » se înscrie în imaginea locală urbană. Această problemă dificilă a fost depășită prin adoptarea unei soluții de retragere de la alinierea bulevardului, în timp ce o parte a construcției rămîne la cornișa construcțiilor vecine. Golul marelui « ceardac » de la etajul I — în afara interesului în sine — contribuie la realizarea unei treceri echilibrate spre corpul retras. Volumul cazării este cel mai consecvent în privința limbajului componistic. Există o anume diferență, în această privință — puțin dorită în cazul unui asemenea partiu compact — între parter, mezanin și restul clădirii. Acest fapt este evident mai ales în fațada cu intrarea, ca și în cazul loggiei, unde o serie de elemente, prin rapoarte, forme, detalii, creează expresivități diferite.

Deși ne-am propus să ne limităm în cele de față la aspecte ale integrării în *imaginea urbană*, vom sublinia reușita organizării interiorului, care, dimensionat cu economie, oferă, în același timp, o spațialitate dinamică, stăpînită și agreabilă.

Volumul hotelului « Modern » nu este, în general, reperabil *în oraș*, decît de pe bulevardul Bălcescu și de pe Calea Moșilor. Restructurarea acestei artere va trebui să țină seama de prezența sa.

Hotelul « Dorobanți » în Piața Romană și pe bulevardul Ana Ipătescu

[5] O notă discordantă face amenajarea spațiului verde din fața intrării A.S.E. unde trunchiuri de copac din beton sînt înconjurate de balustrade metalice.

OBSERVAȚII PRIVIND UNELE NOI HOTELURI

Hotelul « Dorobanți » se numără, însă, printre acele puține clădiri înalte care « se văd » și contează din multe puncte ale Bucureștiului. Dacă pentru noile panoramice ca și pentru « deschiderile-surpriză » mai apropiate, prezența sa este interesantă, el apare ca un cap de perspectivă nefavorabil al axului Nord-Sud (bulevardul Ana Ipătescu). Pe fundalul modest al pieței Romane, « ajutat » de importanta reclamă « Romarta », volumul hotelului este nepotrivit așezat, pare scurt și greoi văzut pe « o muche » cu două fațade la 45°. Acest fapt l-am avut în vedere atunci cînd am făcut precizarea cu privire la un plan *centrat*. Într-adevăr — fără a încerca să propunem soluții unor rezolvări cu atenție cîntărite — ne întrebăm, totuși, dacă direcția axului nord-sud nu ar fi putut fi mai bine preluată într-o variantă poligonală sau în altă formulă a turnului. Exemplul « Intercontinentalului » este semnificativ. Se dovedește acum, după trecerea unor ani, că alegerea formei de bază stelat-triunghiulare a constituit o premisă deosebit de favorabilă pentru înscrierea în imaginea urbană.

Din același punct de vedere și registrele superioare — « terminarea » volumului — s-au adaptat, la « Inter-Continental » în principiu, bine rolului de *repere de distanță* (cu excepția emblemelor de pe timpane lipsite de scară și avînd alt caracter).

Paralelipipedul pur al « Dorobanților » a fost probabil conceput a se termina net.

Au apărut, însă, micile volume de pe terasă, foarte vizibile din diferite locuri, ca și cele două firme-reclamă, fragile și distonante, care contribuie la înstrăinarea volumului de ambianță.

Se dovedește, că, în asemenea ocazii, părți considerate în proiectarea curentă ca secundare, intervin cu o pondere importantă în identificarea expresivității.

Am putea observa, în primul rînd, în finalul acestor rînduri, că expresivitatea clădirilor înalte se definește printr-o serie de elemente caracteristice. În al doilea rînd — și aceasta este aspectul cel mai important — că amplasarea clădirilor înalte trebuie făcută în interiorul unei concepții privind contribuția lor la *imaginea urbană globală*. Nu este vorba de așezarea unor turnuri « pe la răscruci », ci de studii privind caracterul urban al unor zone [5] și de găsirea celor mai potrivite modalități de inserție a clădirilor înalte în zonă și în oraș, prin armonizarea expresivității de detaliu cu imaginea urbană globală ca și cu siluetele-cadru succesive.

Arh. MIRCEA LUPU

După « litoral » și edificiile de cultură, se pare că un alt domeniu privilegiat al tatonărilor în arhitectura contemporană românească este cel al hotelurilor. Programul acestora a devenit o comandă mai accesibilă (spre deosebire de cel al sediilor politico-administrative, de exemplu), rîvnită de majoritatea arhitecților, deși Ministerul Turismului a *excelat* în a găsi tot felul de indici-cadru în care înscrierea investiției e tot mai incomodă. Dar tentația rămîne, pentru că riscul uniformizării, spre care ar duce indicațiile Ministerului (să se facă și-n orașul X un hotel ca la ...), poate fi anulat atunci cînd arhitectul a ajuns la un anumit potențial creator, i se acordă creditul cuvenit iar organele locale doresc să facă din această dotare o piesă *grea* în noua imagine urbană a localității. În prezent, este evident că în toate orașele din provincie, hotelul, venit o dată sau imediat după casele de cultură și înaintea sediilor administrative sau a magazinelor universale (mă refer la primele hoteluri), este unul din edificiile ce determină configurația noilor centre civice, cu unele excepții, ca la Oradea sau Cluj-Napoca. El este în general verticala și nu-l concurează la înălțime decît unele blocuri-turn (implantate în vecinătate din inabilitate com pozițională) sau ... turlele bisericilor. Participă, deci. direct la silueta orașului (cu excepția celor de mică capacitate din deceniul al VI-lea). Este « cartea de vizită » a acestuia în adevăratul sens al cuvîntului. De el depind primele impresii, iar, în general, acestea nu se prea șterg din fototeca memoriei. Iar dacă centrul civic este „livingul" localității, atunci hotelul este principala valoare a acestuia.

Dar, în definitiv, ce dorim de la un hotel? Să ne odihnim apelînd la un confort cît mai *receptiv* față de doleanțele noastre. Să ni se ofere posibilitatea alegerii dintr-un mediu foarte diferit dar și cu un specific local. Să ni se ofere serviciile pretinse de sejur sau de obligațiile de serviciu, profesionale. Să ni se faciliteze direct și indirect relațiile cu orașul. Dar el nu este numai un « loc de popas » menit a ne satisface necesitățile biologice și chiar cele psihologice. El va deveni un centru al vieții sociale și chiar al celei culturale. În curînd, deci, nu ne vom mai mulțumi ca aici să fim doar primiți *în numele orașului* cu amabilitate și prestanță, ci vom pretinde mult mai mult.

Dar să revenim la ziua de azi.

În provincie, spuneam, hotelul este, mai ales în orașele mijlocii sau mici, a doua, dacă nu prima, *personalitate marcantă* a arhitecturii orașului. În piața publică, de la *înălțimea* sa, el nu-și permite să dialogheze decît cu sediul politico-administrativ sau magazinul universal; mă refer la ambianța nouă. Este o prezență categorică la Iași, Piatra Neamț, Vaslui, Brașov, Pitești, Orașul Gh. Gheorghiu-Dej, Baia Mare, ca să nu dau decît cîteva exemple. Este un impunător cap de perspectivă directă la Piatra Neamț, Bacău, Tulcea, Tg. Mureș, Timișoara. Rareori iese din centrul civic ca la Cluj-Napoca, Oradea, sau este o prezență mai discretă ca la Arad, Ploiești, Alba-Iulia. Dar dacă poziția în centrul de greutate al orașului ca și volumul corpului de cazare, îl impun la prima vedere, mai apoi această primă impresie poate fi estompată sau chiar alterată de proporții nearmonice între volume sau de o plastică confuză, de un mostrar de detalii și materiale sau de lipsa unității sau a prestanței (Bacău, Rm. Vîlcea). Se impun hotelurile « Carpați » (nou) — Brașov, « Trotuș » — Gh. Gheorghiu-Dej, « Dacia » — Oradea, « Astoria » — Arad, « Unirea » — Iași, « Ceahlăul » — Piatra Neamț, « Sarmis » — Deva, « Parc » — Drobeta-Turnu Severin, « Turist » — Galați, « Continental » — Timișoara și « Napoca » — Cluj-Napoca (față de ultimele două permițîndu-mi să revin, cu o altă ocazie, deoarece se impun unele observații suplimentare). Desigur că, în cele afirmate, nu este vorba de o judecată a valorilor, pentru că nu ne-am ocupat decît parțial de poziția în oraș, funcțiunile și plastica rămînînd în afara ariei noastre de discuție. Poate ne vom ocupa de ele cu o altă ocazie.

Nici la București nu vom aborda prea multe aspecte. Considerațiile se vor referi, foarte succint, la poziția în structura urbană, la unele probleme ale plasticii și, poate, mai pe larg la partea de recepție. Și nu vom viza decît hotelurile « Dorobanți », « Parc » și « Modern ».

Implantarea în sit, nu cred că trebuie comentată la « Parc », unde este o situație aparte determinată și de programul său de unitate de exploatare și învățămînt (a se vedea datele din temă publicate în « Arhitectura » nr. 5/1974). La « Dorobanți » s-a pus însă o problemă de *scară* și de relații cu cadrul. Regimul de înălțime variază pe parcursul a numai cîțiva zeci de metri, de la parterul, elegant desigur, al « Casei oamenilor de știință » pînă la cele opt niveluri ale blocurilor de pe arterele Dacia și Dorobanți. Dar, preluîndu-se înălțimea fronturilor înalte din piața Romană și profitîndu-se de prezența masivă a Academiei de studii economice, nu s-a făcut decît să se continue o necesitate firească de înălțime și să i se dea un *final*, meritoriu, prin volumul impozant al celor 16 etaje ce adăpostesc cazarea. Cu această verticală riguroasă, hotelul își subordonează autoritar vecinătățile (și e normal), devenind în același timp un polarizator al privirii, atît cînd vi dinspre Piața Victoriei cît și dinspre arterele Dorobanți sau Dacia. Și « Modernul » se anunță cu multă convingere (P+M+12) de-a lungul bulevardului Republicii, deși, amplasamentul rigid nu a fost comod rezolvării problemelor funcționale și de plastică. Volumele fac însă un efort conjugat pentru a da o anume dinamică lansării spre înălțime, ceea ce nu se poate spune însă și despre plastica registrelor. Și pentru că am ajuns la fațade, este momentul să ne oprim puțin. Exceptînd parterul și mezaninul, cea mai reușită imagine ni se oferă cum vii pe bdul. Republicii, dinspre Piața Teatrului. Am evitat să includem în această apreciere și plastica zonei restaurantului, pentru că nu putem subscrie la ea, azi, cînd plastica se vrea expresivă prin armonia proporțiilor, prin asamblarea ingenioasă a formelor, prin inteligen a și abila dispunere a decupajelor, prin eliminarea detaliilor inutile, prin valorificarea potențialului plastic al materialelor puse în operă, totul într-o manieră cît mai simplă, principii de care se pare că s-a ținut seama la corpul de cazare, dar care parcă au fost uitate atunci cînd s-a apelat la niște profile ce amintesc de caneluri, la registrul de deasupra restaurantului, un fel de suită de coloane evazate jos, ce se suprapun pe stîlpii de secțiune simplă ai parterului. O similară insatisfacție dă și copertina: stîngace, îngustă și disproporționată, și cu un placaj de ... capete de scînduri de travertin, pe contur. Cele două registre ale fațadei cu recepția dau impresia de întîmplător, holul, casa scării și vitrina shop-ului făcîndu-și concurență reciproc.

La « Parc » se pun altfel problemele: după mărturisirea autorului, se preferă *o punere în mișcare a ansamblului* prin « concentrarea unui număr mare de volume diverse pe o suprafață relativ redusă », printr-o anume succesiune a formelor și detaliilor, prin abundența acestora din urmă și prin imaginile mereu noi ce se oferă ca planuri, unghiuri și efecte de lumină, prin parcurgerea ansamblului. Curios, această căutare a ineditului, nu devine obsesivă, datorită unui dozaj atent, poate și mulțumită aducerii la un numitor comun a diversității de detaliu, prin utilizarea ace ui alb-gri dat de un singur material dar în două texturi diferite: una lisă și alta striată.

Același discer. ământ la alegerea materialelor (doar două) întîlnim și la « Dorobanți ». Dar la ultimul, vocabularul plastic e mai reținut față de « Parc ». Aici nu există pericolul de a te rătăci printre metafore. Laconic, arhitectul își stăpînește aici foarte drastic mijloacele de expresie (cu unele excepții din care amintim capetele de grindă de deasupra holului și braseriei), proba cea mai reușită în acest sens fiind corpul cazării și, trebuie să recunoaștem, că un limbaj simplu e handicapat de cel metaforic în

afirmarea unei note personale. Funcțiunile își găsesc un corespondent sincer și pregnant pe fațadă. Intrarea în hotel își capătă importanța cuvenită în compoziție și nu pare *găsită*, ca la « Parc » sau « Modern ». Ea se impune și nu se deduce, dictează textul și nu se deduce din el, iar unitatea interior-exterior este mai mult decît acuzată de o anume amprentă metropolitană, firească, poate, față de poziția acestui mare hotel în oraș. Acesta e și mobilul ce te obligă, de la distanță, la o anume ținută. La « Parc », în schimb, volumul ce te copleșea din afară, îl uiți aproape subit o dată intrat înăuntru, în nu prea extinsul, dar primitorul hol, unde intimitatea pare a fi la ea acasă. Proporțiile plăcute, detaliile variate, materialele abil prelucrate și asamblate, rafinamentul dovedit în alegerea texturilor și culorilor sînt cîteva din atributele acestei intimități cochete, de o căldură aparte. Și totuși nici aici, deși comoditatea ar vrea să fie peste tot, nu ți-ai permite să parcurgi holul înainte de a-ți fi revăzut, măcar în fugă, ținuta. E vorba de a nu distona. În timp ce la « Dorobanți » se sugerează etalarea unui anumit « steif », trebuie să accepți o anume notă oficială. Un asemenea hol nu se uită. Pentru că îți redă calmul necesar după o zi agitată. Îți permite o reculegere prin simpla plimbare a ochilor pe mobilier, detalii, culori, toate cu o anumită doză de personalitate. Purtînd un asemenea dialog vizual dintr-un fotoliu comod, preocupările anterioare se estompează și ... începi să te regăsești. Buna dispoziție e readusă în drepturi. În curînd poți deveni un om de acțiune sau un partener agreabil pentru cei din jur. Iată-te, deci, ieșit mai mult sau mai puțin urgent din realitate și readus în ea, refăcut, după un miraculos tratament cu psiho-ambient.

La « Dorobanți », climatul e altul: austeritatea pietrei fasonate (primul factor ce se impune încă de afară), lipsa de ambiguități în delimitarea spațiului, generozitatea oficială a acestuia și scara la care se gîndesc elementele interiorului, fotoliile înalte și sobre și, poate, mai ales, contactul permanent cu strada prin imensul perete vitrat, toate acestea, zic, nu te lasă să rămîi prea mult în această ambianță (la « Parc » era, cred, ambient). Ai impresia că cineva îți amintește mereu: « Mai puteți sta, dar v-ați consumat tot programul de pe agenda Dv? Ați auzit, desigur, că la Galeria nouă expune X! Nici recitalul de la Ateneu nu credem ca să-l fi uitat! » Și, poate e firesc; hotelul e-n inima orașului, orașul e trepidant, sub tensiune. Iar tu ... rămîi cu tine însuți în acest univers agitat!

Nu la fel e la « Modern ». Hotel mic și într-un anume fel conceput, te obligă, de cum ai intrat, să iei o decizie. Dacă formele de la recepție s-au făcut, atunci luarea liftului, urcatul scării sau intrarea în restaurant sînt următoarea acțiune. Oare chiar asta să fi dorit Ministerul Turismului?! Și asemenea exemple mai sînt și-n țară.

Arh. VASILE MITREA

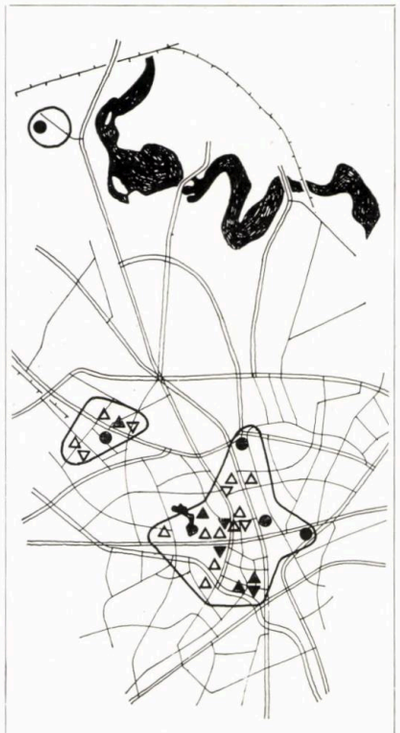

SCHEMA AȘEZĂRII ÎN ORAȘUL BUCUREȘTI
cerc negru — hoteluri noi
triunghi negru — hoteluri în curs de renovare
triunghi alb — hoteluri vechi

HOTELUL ÎN ORAȘ

Deși hotelul, ca program arhitectural, oferă o gamă largă de rezolvări funcționale, constructive și estetice-compoziționale (făcînd parte din categoria lucrărilor mult visate de orice arhitect), el presupune din punctul de vedere urbanistic condiții mai greu de satisfăcut. Unele dintre aceste condiții au fost evidențiate odată cu dezvoltarea rețele hoteliere, altele paralel cu reînnoirea parțială a centrelor orășenești, unde de regulă hotelul își găsește locul.

Evident, hotelul este *funcție de creșterea gradului de mobilitate* (regională și internațională) a populației, *simbol al înmulțirii* contactelor de toate felurile și la toate nivelurile. Considerînd, de pildă, mobilitatea medie din unele țări industrializate care se cifrează la cca 15 000 km/persoană, reies aproximativ 5—7 înnoptări în afara domiciliului. Acest du-te-vino perpetuu explică dezvoltarea rețelei hoteliere din diverse orașe, unul din punctele maxime fiind atins (conform datelor avute la dispoziție) în timpul Olimpiadei din 1972 la München: aproape 12 paturi/1000 locuitori (comparativ cu Göteborg — 6 paturi/1000 loc. sau 5 hoteluri/100 000 locuitori, Oslo — 7 hoteluri/100 000 loc., Varșovia — 2 hoteluri/100 000 loc., București 1,8/hoteluri/100 000 loc., sau aproape 3 paturi/1000 locuitori).

Industrializarea și dezvoltarea serviciilor, pe plan intern, intensificarea relațiilor cu străinătatea au impulsionat mărirea capacității de cazare. Astfel, pe lîngă hotelurile menținute în funcție după 1944, s-au construit cinci unități noi (cu peste 2 000 paturi) și au început lucrările de renovare a unui număr de hoteluri vechi, folosite pînă acum drept birouri, locuințe, magazine etc.

O trecere în revistă a hotelurilor din Capitală, din punctul de vedere al amplasamentului, confirmă *existența mai multor modalități de localizare*, ceea ce influențează caracterul cazării, gradul de confort și rezolvarea funcțională. Astfel, în jurul punctelor de acces (feroviar, rutier) în oraș, se grupează categoria hotelurilor denumite generic « de tranzit » (Cerna, Nord, Bucegi). Marea majoritate a hotelurilor, cu grade variate de confort, se concentrează în zona centrală, în vecinătatea instituțiilor administrative, economice și comerciale. Prezența acestor hoteluri (Ambasador, Lido, Union, Negoiu, Modern, Victoria ș.a.) în inima orașului, teritoriul cel mai valoros datorită densității și calității dotărilor, convergenței principalelor circulații și intensității vieții sociale, justifică condiții de amplasare, confort și rezolvare arhitecturală cu totul deosebite, cu atît mai mult cu cît numărul și complexitatea constrîngerilor este mai mare. O altă categorie de localizări o formează cea a hotelurilor de parc (Parc), mai puțin numeroasă la noi după cum într-o serie de țări a apărut formula unor hoteluri domestice— o grupă de apartamente rezervate pentru oaspeții locatarilor din ansamblul rezidențial.

Multitudinea de amplasamente posibile pune, fără îndoială, problema unei corelări necesare la scara întregului oraș, care să ia, eventual, forma unor insule dispersate la 1—2 km distanță. În orice caz, pentru zona centrală este absolut indispensabilă existența unei scheme directoare care să propună localizările optime pentru hoteluri în raport de celelalte funcțiuni din teritoriu, precum și cu diferitele constrîngeri semnalate.

Constrîngerea urbanistică cea mai însemnată rămîne, evident, accesul, mai ales atunci cînd lipsește vecinătatea stațiilor de transport colectiv (fie el urban sau regional etc.). În acest sens, situarea hotelurilor Modern, Inter-Continental și Dorobanți lîngă noduri importante de circulație (Piața Universității, Piața Romană) este fericită, spre deosebire, de pildă, de Ambasador unde se resimte dificultatea accesului (cu ponderea dominantă) dinspre nord. Un caz similar este cel al grupului de hoteluri din jurul Bisericii Enei sau al amplasamentului, curtat de atîta vreme, din Piața Unirii. Adăugînd la problemele de acces pe cele de parcare (temporară sau îndelungată), precum și cele ridicate de poluarea sonoră, devine limpede de ce o serie de proiectanți manifestă oarecare scepticism față de amplasamentele din zonele centrale ale orașelor.

Consecință a localizării este și *rolul ce-l poate juca hotelul în imaginea urbană*. La nivelul actual de dezvoltare a rețelei, hotelul rămîne în continuare o piesă unicat, ceea ce face pe unii proiectanți să creadă că trebuie cu orice preț să devină elementul dominant al oricărui ansamblu orășenesc. În multe cazuri, o asemenea poziție este perfect justificată, fără a depăși însă măsura (așa cum pare să se întîmple cu noul Inter-Continental). Hotelurile recent date în folosință (Dorobanți, dar mai ales Modern) sînt mai politicoase față de cadrul construit înconjurător, infirmînd părerea potrivit căreia arhitectul școlit trebuie să-și afișeze cu orice preț personalitatea în fiecare proiect semnat. N-ar trebui amintit în această discuție decît vechiul hotel Continental, actualmente în renovare, probabil unul dintre cele mai notabile exemple prin discreția și rafinamentul cu care și-a găsit locul în oraș.

Arh. PETRE DERER

ACTUALITATEA HOTELURILOR DE MARE CAPACITATE

Aspectele specifice proiectării acestui tip de hoteluri

Istoria hoteleriei marchează, în ultimele două decenii, o dezvoltare extraordinară, în întreaga lume, un adevărat « boom » al construcției de hoteluri de dimensiuni pînă acum necunoscute, mai ales în Europa, unde acestea au fost distruse sau erau învechite, și în Africa și Asia, unde exista o mare lipsă în acest domeniu.

Aflate pe planul al doilea înaintea ultimei conflagrații mondiale, cînd hoteleria europeană — și în special cea franceză — deținea primatul, S.U.A. au avut, în acest răstimp, liniștea și condițiile propice spre a-și organiza rețeaua hotelieră, urmărind consecvent și analitic aspectele atît de complexe ale rentabilității — corolar al funcționalității și al condițiilor de exploatare.

Concluziile științifice ale experienței americane au înrîurit puternic revirimentul de după război al construcției hoteliere, înlocuind, din ce în ce mai mult, vechea concepție artizanal-romantică, antebelică, prin sisteme integrate de exploatare tehnologică rațională, care urmăresc obținerea unei rentabilități sigure, în condițiile oferirii unui înalt grad de confort și a unui complex de servicii, de o mare diversitate, cu maximă economie de personal.

Această mutație calitativă a generat raționalizarea și sistematizarea construcțiilor hoteliere, crearea de organisme specializate, naționale și internaționale, care cercetează domeniul hotelier elaborînd norme, baremuri, clasificări etc.

Și în țara noastră, volumul impresionant de hoteluri, construite în ultima perioadă, s-a executat, în parte, în temeiul unei legislații speciale care cuprinde clasificarea pe categorii, în funcție de dimensionarea spațiilor, de ansamblul de funcțiuni și dotarea tehnică, de utilaje și mobilier. S-a înființat, de asemenea, și un Centru de studii și cercetări pentru promovarea turismului, care însă, din păcate, nu-și face simțită prezența și în domeniul proiectării, de care ar trebui să fie indisolubil legat.

Foarte utilă în momentul apariției ei și făcînd posibil uriașul efort înfăptuit în cîțiva ani, interval în care toate zonele turistice și majoritatea orașelor reședințe județene au fost dotate cu hoteluri moderne, legislația în cauză este depășită, astăzi, sub anumite aspecte. Ea nu cuprinde, spre exemplu, categoria hotelurilor internaționale de mare capacitate (400, 1 000 și 1 500 camere), dotate cu variate și multiple spații ce favorizează activități de grup (conferințe, congrese, simpozioane, recepții) și care generează o mare atracție, atît pe plan internațional cît și local, urban.

Această categorie de hoteluri captează interesul major al unor promotori, atrăgînd investiții interne sau din străinătate, din fondurile proprii sau prin diferite forme de cooperare, interrețele, lansate de cele mai prestigioase societăți, cum ar fi SHERATON, HILTON, INTER-CONTINENTAL, STATLER.

Din experiența noastră de proiectare și din literatura de specialitate, am desprins un număr de mențiuni demne de reținut, referitoare la astfel de hoteluri, ce constituie adevărate « *uzine de producție* » oferind clientelei toate înlesnirile, pe care tehnica și viața modernă le pot asigura.

Un aspect specific, ce trebuie avut în vedere la proiectarea și exploatarea hotelurilor de mare capacitate, este evitarea strictă a risipei de timp, cerință care, însumată altor considerente, de ordin economic, tehnologic sau de aliniere la necesitățile specifice epocii, duce la următoarele caracteristici funcționale:

a. prevederea de largi spații publice, pentru manifestările de grup;

b. necesitatea unui snack-bar, restaurant cu deservire rapidă — în afara restaurantului clasic;

c. înglobarea de spații comerciale cît mai complete în directă legătură cu spațiile comune (holul principal);

d. necesitatea unui parcaj propriu pentru adăpostirea autovehiculelor clientelei.

În exploatare, ponderea majorității acestor spații, aparent străine de specificul hotelier, aduce un aport financiar substanțial, pozitiv, deși încarcă valoarea investiției.

Dezvoltarea continuă a acestor funcțiuni a dus la separarea volumetrică, după principiul corpului de cazare dezvoltat pe înălțime și al corpului spațiilor publice și de servicii dezvoltat pe orizontală, pe unul sau mai multe niveluri supraș subterane în funcție de necesitate.

Raționalizarea exploatării impune, pe lîngă înglobarea ultimelor cuceriri ale tehnicii, scurtarea la maximum a circulației de producție, printr-o organizare spațială cît mai rațională, accentul punîndu-se pe economisirea și folosirea eficientă a forțelor și mijloacelor productive.

Un indice satisfăcător se consideră a fi: un activ din cadrul personalului/cameră.

S-a normat, de asemenea, sectorul de camere, ce revine zilnic unei îngrijitoare, la indicele de minimum 12 și maximum 18 camere.

În ceea ce privește aportul diferitelor sectoare de activitate ale hotelului, în venit net, se dau următorii indici de către societatea STATLER (considerată a fi una dintre cele mai preocupate de aspectul raționalizării și bunei organizări tehnologice):

— sector cazare	70%
— sector băuturi	50%
— sector alimentație	0%
— sector sp. comerciale	20%

O cotă ridicată de venit net este asigurată și de spațiile de închiriat — birouri, săli pentru activități de grup etc.

Spațiile publice de recepție nu aduc nici un venit, ceea ce justifică tendința de a le reduce și de a se renunța la spațiile de lectură, corespondență, joc și relaxare, holul principal al hotelului nemaiservind decît pentru circulație și, în foarte mică măsură, pentru așteptare.

Legat de holul principal se cere, în măsura posibilului, separarea acceselor la sălile pentru activități de grup, de cele obișnuite ale clientelei hotelului.

Exploatarea eficientă a marilor spații afectate activităților de grup impune asigurarea divizării lor flexibile, după necesități, prin pereți amovibili, cu înalt grad de izolare fonică.

Structura de rezistență cea mai economică pentru clădiri pînă la cca 30 niveluri s-a dovedit a fi cea din beton armat monolit, pe cadre și dală groasă.

Unitățile de cazare vor asigura o mare flexibilitate în exploatare, pentru a putea face față cît mai potrivit cerințelor, foarte diferite pe parcursul anului; în general se cer cel puțin cinci tipuri de camere pentru acest standard. Iată o schemă de tipuri folosite în majoritatea marilor hoteluri, precum și la INTER-CONTINENTAL — București:

1. camere convertibile cu pat simplu și studio transformabil în pat, în procent de cca 45%;
2. camere convertibile cu pat dublu (1,40 × 2,00 m) și studio în procent de cca 15%;
3. camere convertibile cu două paturi simple, în procent de cca 20%;
4. camere cu pat matrimonial (1,80 × × 2,00 m), în procent de cca 7%;
5. camere convertibile cu canapea extensibilă transformabilă în pat dublu (2,00 × 2,00 m), în procent de cca 8%;
6. camere cu pat simplu (1,00 × 2,00 m), în procent de cca 5%.

Numărul de camere pe nivel va fi multiplu de minimum 12 sau maximum 18 (în cazul unor camere mici); fiecare nivel va avea cameră îngrijitoare cu grup sanitar separat, cu spațiul necesar pentru depozitarea echipamentului de curățenie (cărucioare speciale, aspiratoare, dulapuri lenjerie curată, saci pentru lenjerie murdară, substanțe și accesorii pentru curățirea camerelor și băilor și pentru reechiparea lor). De asemenea, sînt necesare tuburi de evacuare a gunoiului și a rufelor murdare (INOX), acesta din urmă trebuind să debușeze, la capătul inferior, în spălătoria mecanică a hotelului.

Suprafața camerelor, exclusiv baia și vestibulul, va avea 18—21 m², ceea ce va permite o adaptabilitate mai mare în perspectiva viitorului. Majorarea suprafeței construite cu 4—5% conduce la un spor al investiției de maximum 1% (după studiile efectuate de Institutul de cercetare hotelieră din R.D.G., confirmat și de alte surse).

Camera de baie, cu cadă, lavoar, dulăpior sanitar cu priză de bărbierit înglobată, WC, bideu, eventual cu ultimele două obiecte într-un compartiment separat, cu acces din baie, va avea o suprafață de la 3,60 la 5 m².

Vestibulul, prevăzut cu dulap încăpător de haine, cu uși glisante și cu oglindă amplă, va avea suprafața totală de cca 3,60 m².

Aproximativ 20—25% din camere vor putea fi cuplate, prin uși duble cu trapă de izolare fonică, pentru constituirea de suite cu două camere, avîndu-se grija ca una din piese să poată fi folosită drept living și cealaltă drept dormitor, ceea ce este înlesnit de mobilarea camerelor după tipurile menționate. În afara acestora, se cere, curent, amenajarea unui număr de apartamente de trei patru, cinci sau chiar șase camere pentru clienți marcanți, delegații oficiale etc., dispuse întotdeauna la etajele superioare ale cazării, unde condițiile de locuire sînt mai bune și de unde priveliștile panoramice asupra orașului sînt întotdeauna interesante.

Standardul impune dotarea foarte completă, cu instalații și utilaje de mare varietate și înalt nivel tehnic.

Instalațiile de pompare, filtrare, declorizare și dedurizare a apei, instalațiile împotriva incendiului, cele de alimentare cu energie electrică de la două surse diferite și cu grup electrogen de siguranță, instalații de condiționare primară și secundară, automatizate și controlabile de la un dispecerat central sînt lucruri curente.

Pentru evidența contabilă eficientă, controlul permanent și anularea multor drumuri inutile, se prevăd instalații de poștă pneumatică între punctele de consum și prestări de servicii și casieria centrală, precum și un sistem de evidență a situației camerelor, cu tablouri electronice centralizatoare distribuite la: casierie, recepție, intendentul șef, camerele îngrijitoarelor la fiecare etaj.

Centrala telefonică va fi echipată cu toată gama de servicii hoteliere, adică

mesaj, linie de așteptare, convorbiri interioare, în oraș și internaționale, legătura directă cu diversele servicii specializate ale hotelului cu o singură cifră, etc.

Toate spațiile vor fi echipate cu instalații radio, în camerele de oaspeți cu programe la alegere și cu posibilitatea de intervenție a centralei în orice moment și pe orice canal pentru anunțuri urgente etc.

Rețeaua de televiziune cu circuit închis pentru emisiunile proprii ale hotelului și cu circuite normale pentru recepționarea emisiunilor naționale în alb-negru și culori este impusă de epoca în care trăim.

Instalații specifice de sonorizare, traducere simultană cu și fără fir, proiecții cinematografice de toate felurile, racorduri la rețelele orășenești RT / pentru transmisii de orice fel, centrale telefonice speciale pentru comunicații de presă internaționale, telexuri etc., vor echipa spațiile activităților de grup.

De asemenea, se cer instalații de interfon, căutare de persoane, comenzi la garaj etc.

Eliminarea zgomotului în hotel trebuie să fie o preocupare permanentă a proiectării, realizabilă prin măsuri tehnice la amplasarea mașinilor producătoare de zgomote și vibrații, alegerea traseelor coloanelor de instalații și tubulaturii de climatizare, prevederea de amortizoare fonice, prevederea materialelor absorbante, a unei tîmplării etanșe și prin tratamente acustice speciale.

Cerințele internaționale sînt foarte stricte în privința circulațiilor pe verticală și impun prevederea de ascensoare, de capacitate și viteză potrivită, pentru a nu aștepta mai mult de 30 sec. la apel și pentru a asigura evacuarea a 10—13% din clientelă, în timp de cinci minute.

Aceasta presupune instalarea unor baterii de ascensoare dirijate de un calculator electronic, care în fracțiuni de secundă analizează situația pe verticala puțului și trimite la punctul de solicitare cabina aflată în poziția cea mai favorabilă.

Ascensoarele de serviciu trebuie să aibă, în principiu, o capacitate și viteză similară cu ale celor pentru clientelă.

Un alt capitol important, care contribuie esențial la faima hotelului și care, la noi în țară, participă la calculul eficienței economice cu cote importante de venit, deși după literatura străină nu prezintă interes sub acest aspect, este sectorul alimentației publice, cu multiple localuri oferite clientelei, în general după această schemă:

— restaurant clasic
— restaurant cu specific local
— braserie snack-bar
— rotiserie - cramă
— trei - patru baruri de zi
— bar de noapte (facultativ)
— restaurant cu autoservire, ce se adresează numai clientelei exterioare, fără acces din hotel; celelalte localuri sînt accesibile atît clientelei hotelului cît și celor din exterior.

Spațiile afectate depozitelor alimentare, grupelor de preparare și bucătăriilor propriu-zise au un caracter accentuat industrial; ele produc semifabricate și fabricate finite care sînt testate și calculate, pînă la ultima garnitură, în administrația centrală. Dotarea cu aparatură tehnologică modernă, de randament ridicat, pe principiul preparării după metoda lanțului termic, însoțit de spații frigorifice, în toate etapele pregătirii, aduce mari economii de spații față de bucătăriile tradiționale organizate după principiile franceze.

Echipamentul frigorific este esențial pentru asigurarea unei înalte calități a preparatelor, băuturilor și alimentelor brute. Trebuie să se asigure temperaturi de la —40 °C, pentru congelarea prin șoc, la temperaturi curente de —18°; —5°; 0°; +8° sau +10°C.

Păstrarea condiției fizice a clientelei și destinderea sportivă sînt asigurate prin *complexul piscină-sală de gimnastică-saună*, a cărui rezolvare este determinată de posibilitățile de amplasare la sol, peste corpul spațiilor publice sau mai rar, și mai scump, chiar la ultimul etaj al construcției.

Serviciul integral atît de complex și de diversificat în aceste hoteluri, rămîne astfel invizibil și totuși atotprezent la fel ca într-un sistem modern de instalații.

În sfîrșit, dar nu în ultimul rînd, decorația interioară și exterioară, capitol delicat ca orice domeniu al artei contribuie la afirmarea reputației hotelului.

Și aici ca și în celelalte domenii, o justă măsură economică, păstrarea unui echilibru rațional, duce la rezultatele cele mai apreciate.

Prin natura lor, cele două categorii de spații afectate clientelei, cazarea caracterizată printr-un anumit grad de repetabilitate și spațiile publice unicate, impun o linie directoare în tratarea decorativă, astfel încît spațiile de folosință comună să beneficieze de o reliefare a mijloacelor decorative, tratate mai bogat și exprimînd spiritul tradițiilor artei locale, față de camerele de cazare, la care tratarea decorativă va fi mai reținută, restrîngîndu-se la strictul necesar, dar menținîndu-și nivelul calitativ.

Arh. DINU HARITON
Arh. GHEORGHE NADRAG

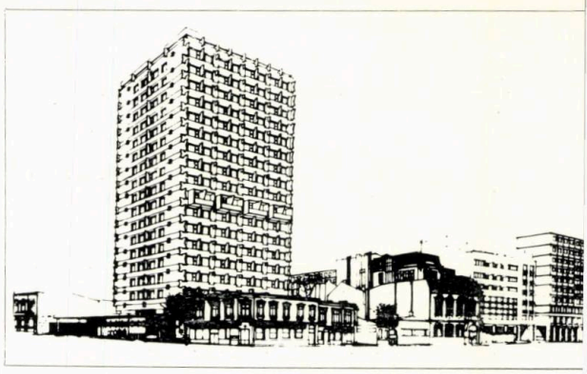

Hotelul «DOROBANȚI»

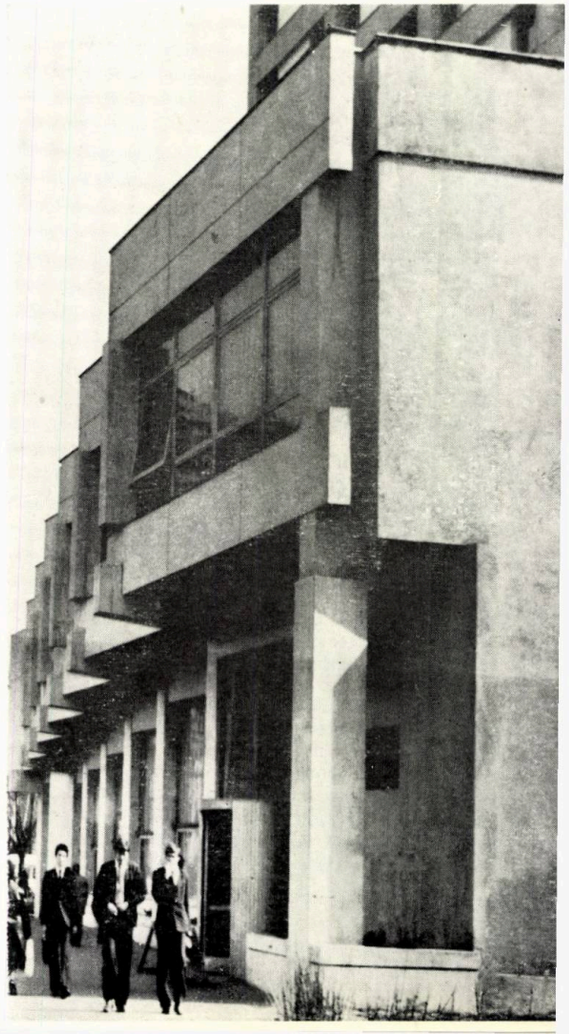

ARHITECTURA: arh. **VIRGIL NIȚULESCU,** colaboratori: arhitecții **PETRE VRACIU, AL. BELDIMAN**

STRUCTURA: inginerii **DRAGOȘ BADEA, VIORICA FRĂȚILĂ, GRIGORE ELIESCU, ANTON IONESCU**
INSTALAȚII ÎNCĂLZIRE, VENTILAȚIE ȘI CONDIȚIONARE: ing. **CONSTANTIN ȘERBU;** colaboratori: inginerii **MIHAI IONESCU, LIVIU MARINESCU**
INSTALAȚII ELECTRICE: inginerii **LIVIU MARCUȚIU, VALENTIN BIRTULESCU**
INSTALAȚII SANITARE: inginer **CAROLINA POP**
MOBILIER: arhitecții **ROBERT VOLL, PAUL FOCȘA**
INSTALAȚII FRIGORIFICE: inginer **ANGELA DIMA**

PROIECTANT GENERAL: **INSTITUTUL DE PROIECTARE « PROIECT BUCUREȘTI »**
CONSTRUCTOR: CCMB — ÎNTREPRINDEREA NR. 1
Ianuarie 1972 — iulie 1974

O fișă statistică, succintă dar săracă și inexpresivă ca o biografie, deși exactă în realitatea ei cifrică, ar rezuma existența hotelului Dorobanți, începînd din iulie 1974 astfel: 530 locuri de cazare — în 304 camere de un loc, de două sau apartamente, 630 locuri pentru alimentația publică (restaurant cu autoservire — 150 locuri, bar de zi la parter — 30 locuri, restaurant la etajul I — 200 locuri, bar de zi la etaj — 30 locuri, sală de banchete — 120 locuri și patio-grădină de vară — la etaj cu 100 locuri) 32 de birouri pentru reprezentanțe comerciale cu o sală de conferințe și proiecție de 50 de locuri și cu garaj pentru 150 de turisme.

În economia turismului bucureștean este doar atît: o nouă capacitate de cazare de categoria I. În spațiul vecin pieței Romane și nodului de intersecții Eminescu-Dorobanți-Dacia, a apărut cu o statură poate insolită prin materialitatea ei o construcție, care, împreună cu cele existente, a dat o anumită expresie acestei zone.

O istorie neștiută consemnează, începînd încă din 1967, niște studii, fără șansa evidentă a unei execuții imediate; de-abia după apariția Hotărîrii Consiliului de Miniștri, din noiembrie 1971, lucrurile se precipită printr-o reluare grăbită a studiului tehnico-economic și, apoi, a proiectului de execuție sub presiunea începerii concomitente a lucrărilor de șantier.

La stabilirea definitivă a partiului, proiectantul a oscilat surprins de multe îndoieli și dificultăți față de premisele favorabile ale amplasamentului.

Un teritoriu restrîns, limitat, mult diferit de larghețea datelor unui concurs inițiat pentru un hotel pe acest amplasament a constituit prima dificultate. (O variantă premiată — nu este aici nici un reproș pentru nimeni — prevedea în afara demolării vilelor de pe intrarea Urali și demolarea unui bloc de locuințe cu opt niveluri din spatele blocului ASIT).

Chiar demolarea unui imobil parter-etaj cu cîteva ateliere ale Ministerului Industriei Ușoare, adiacent sediului întreprinderii « Mecanoexport », a cărei desființare era evident necesară, nu a fost acordată în prima etapă de realizare, ea impunîndu-se autorităților de-abia la terminarea lucrărilor, fapt prevăzut de proiectant, și care, acum, pune problema unei extinderi pe două niveluri (braserie și cofetărie), într-o etapă ulterioară.

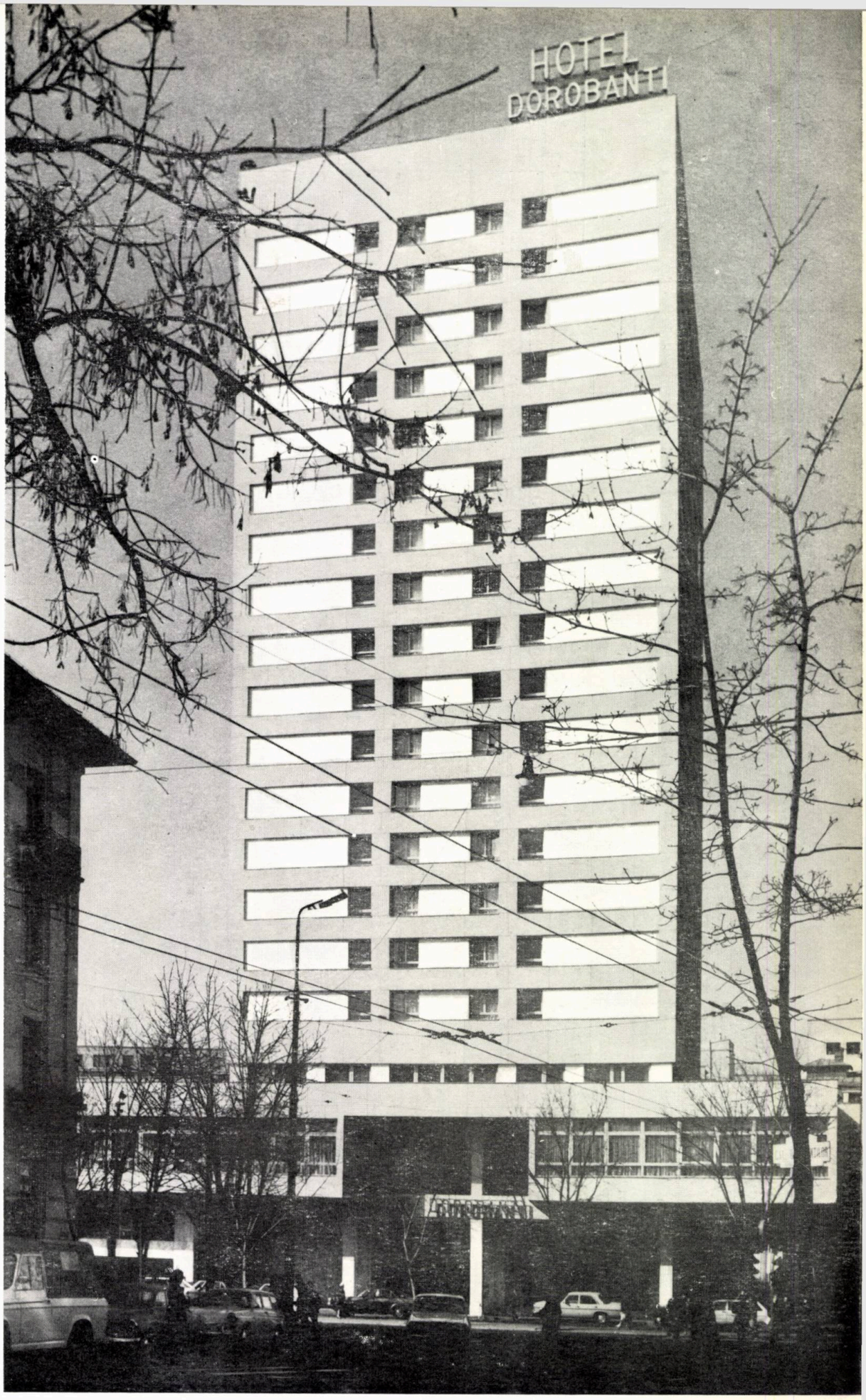

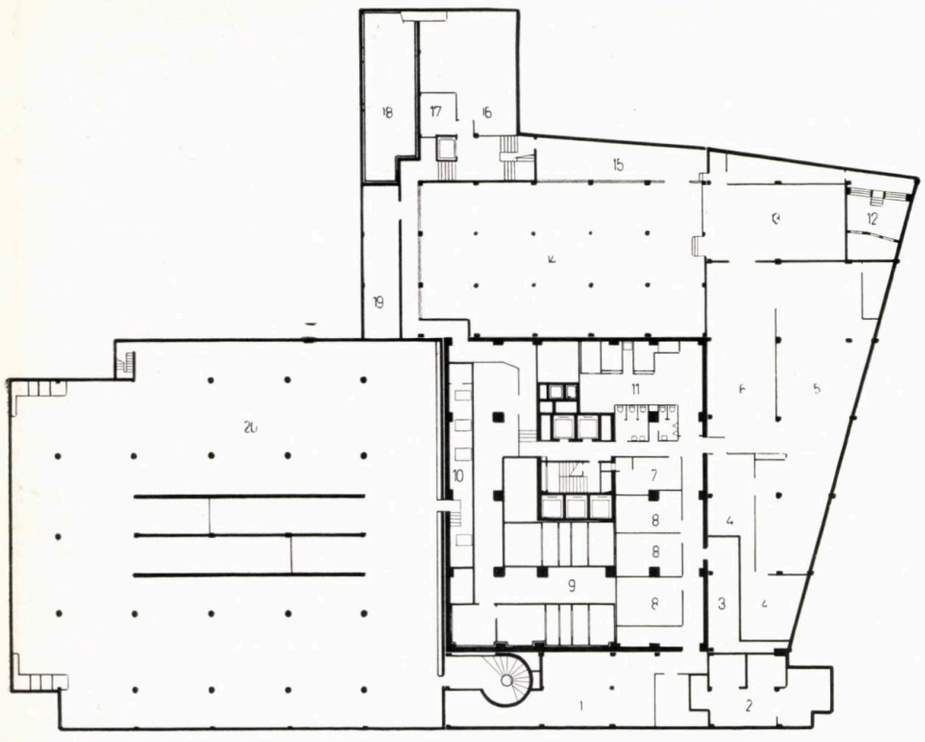

PLAN SUBSOL *(—4,50; — 4,80): 1. Substație condiționare — 2. Post trafo — 3. Tablou general electric — 4. Depozit lenjerie — at. reparații — 5. Călcătorie — 6. Spălătorie — 7. Primire-sortare lenjerie — 8. Ateliere de întreținere instalații — 9. Centrala de ventilație cazare — 10. Grup ventilație garaj — 11. Grup ventilație restaurant autoservire — 12. Grup ventilație spălătorie-călcătorie — 13. Hidrofoare — 14. Centrala termică — 15. Curte adîncită — 16. Depozit rădăcinoase — 17. Depozit conserve — 18. Rezervor apă incendiu — 19. Pompe incendiu — 20. Garaj (56 turisme)*

PLAN PARTER *(cota ± 0,00): 1. Acces principal hotel — 2. Hol — 3. Recepție hotel — 4. Telex, telefoane, schimb valutar — 5. Garderobă — toalete — 6. Acces pentru public — restaurant — 7. Bar de zi (30 locuri) — 8. Shop — 9. Restaurant autoservire (150 locuri) — 10. Bucătăria caldă pentru autoservire — 11. Bucătăria rece — 12. Spălător veselă restaurant autoservire — 13. Preparare legume — 14 Preparare carne — 15. Preparare pește — 16. Depozite frigorifice — 17. Depozit băuturi — 18. Depozit alimente uscate — 19. Depozit ape minerale — 20. Recepție mărfuri — 21. Depozit ambalaje — 22. Deșeuri gunoi menajer — 23. Atelier tîmplărie — 24. Atelier sudură — 25. Grup electrogen — 26. Rampă descărcare mărfuri — 27. Acces personal hotel — 28. Depozit bagaje pasageri — 29. Curte de serviciu — 30. Garaj (Cota — 0,70) — 31. Acces separat la reprezentanțele comerciale*

A. Extindere hotel etapa a II-a
Braserie — parter
Cofetărie etaj
B. Extindere hotel — Centrala de frig pentru condiționare

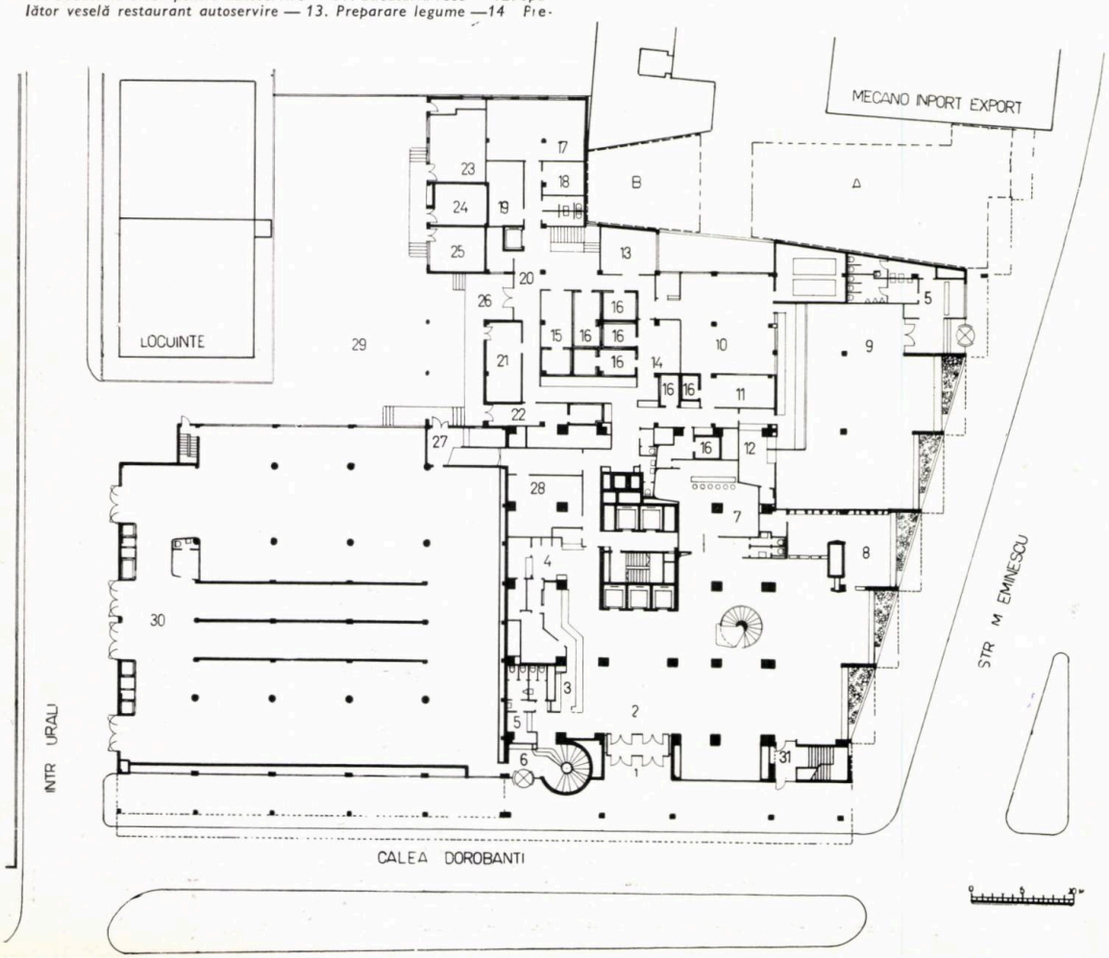

Prezențele arhitecturale în zonă, orientarea și prospectele favorabile au determinat însă structurarea actuală a partiului. Mărturisesc, că nu am avut măcar ambiția naivă de a construi un bloc turn pentru cazare; toate variantele au fost încercate în faza de studiu, cu cea mai mare probitate profesională și supunere față de datele arhitecturale ale amplasamentului. Chiar varianta unei lame vag ondulate, care prelua și colțul Eminescu-Dorobanți a fost încercată; rezulta, însă, și așa un regim mai înalt decît cel al fronturilor existente pe Eminescu, și cu sincopa imobilului « Mecanoexport », care se va păstra încă mulți ani, ca și crearea unor prospecte nefavorabile pe tractul interior de cazare. Soluția unei construcții lamă, cu simplu tract, cu camerele orientate spre est, perpendiculară pe strada Eminescu și mult retrasă de la Calea Dorobanți a fost respinsă de inginerii de structură, aceștia neacceptînd o lamă îngustă de 70 m înălțime cu două noduri de cadru transversal.

Cea mai importantă construcție din ansamblul urban, Academia de studii economice, a cărei valoroasă prezență de sobră și demnă calitate arhitecturală n-a suscitat, parcă, la apariția ei, suficient de subliniat, comentariul elogios — cel puțin al oamenilor de meserie — a constituit o existență permanentă de referire pentru construcția hotelului.

Orizontala susținută, categorică, a ASE-ului ne-a determinat la optarea pentru un partiu punctiform, pentru cazare, care oferă în același timp și cele mai favorabile orientări (nord-est-sud) și cele mai convenabile prospecte libere; chiar și în ceea ce privește textura și culoarea finisajelor am considerat necesară păstrarea unei aceleiași game, respingînd și pe parcursul execuției propunerea insistentă a constructorului de a placa brîiele orizontale ale parapetelor cu cărămidă aparentă.

Conformarea plastică a turnului de cazare a constituit o permanentă îndoială pentru mine și dispută, mai tîrziu, cu constructorul.

Este un truism, că desenul arhitectural nu este decît un semn pentru transpunerea lui materială, proiectul — exceptînd unele propuneri care conțin un mesaj sau o idee cu un germene exploziv, generator, chiar dacă nu s-au realizat — fiind doar afirmarea

unor intenții de organizare spațială și de relații funcționale virtuale. Lipsa oricărei surprize sau a unui plus de expresie prin materializare, față de desenele anterioare, acuză parcă undeva o greșeală. Este vorba aici, cred, de acea aură a unui spațiu inefabil proprie unei existențe materiale implacabile și dramatice, prin simpla ei prezență.

Evoluția plastică a hotelului, de la desen la realizare, a parcurs diferite etape. Conceput inițial ca o construcție de cadre lamelare, similare unor scînduri înalte de beton, imaginea plastică încerca să traducă, prin similitudine, ideea construcțiilor de lemn, soluție abandonată pe parcurs, pe care, în deplină sinceritate, cu tot agrementul ei, nu o regret. În studiile care au urmat, desenul a fost epurat de aceste elemente, accentul trecînd pe acuzarea structurii, a traveii de 7,50 m, stîlpi și rigle, a căror simplă afirmare ne-a părut suficientă. Intervenția unui bandou aplicat de loggii la etajele 9 și 10 (numai la apartamente) creau poate un element necesar pe fațadele de nord și sud ale turnului de cazare; la execuție, în urma protestelor și argumentelor tehnologice ale constructorului, s-a renunțat și la aceste loggii, urmînd ca turnul să-și găsească o simplă structurare din desenul acuzat al stîlpilor și riglelor prin placarea lor cu prefabricate finisate cu mozaic spălat.

Și acum sînt convins că acest finisaj, similar ca textură materialului cofrat, ar fi fost suficient pentru a-i da densitate și pregnanță, densitate pierdută prin finisajul întins cu drișca în ultimă instanță, în iureșul de conjunctură al realizării hotelului la o scadență apărută pe parcursul execuției.

Proiectantul a avut și alte ezitări pe parcursul elaborării proiectului de execuție, fiind tentat de dezar-

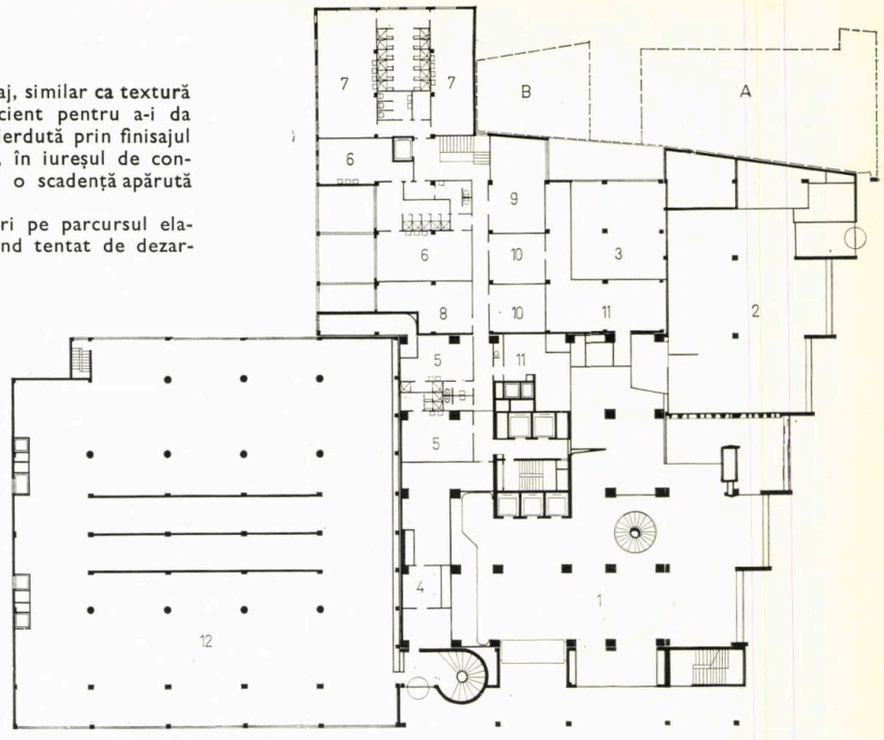

1

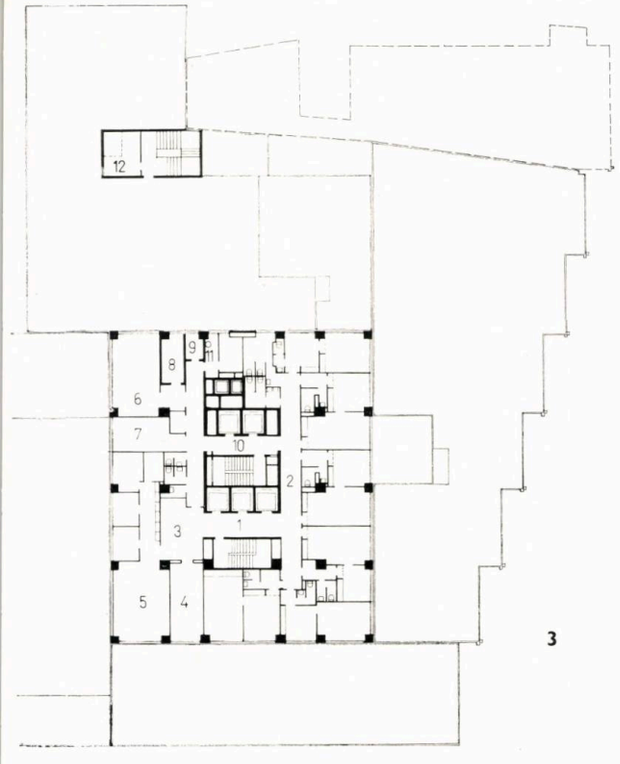

3

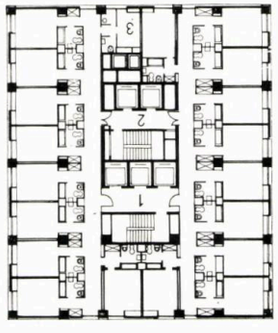

4

1. PLAN MEZANIN *(+ 2,80): 1. Vid hol — 2. Vid restaurant autoservire — 3. Vid bucătărie — 4. Birouri direcție hotel — 5 Garderobe — dușuri toalete personal hotel-recepție — 6. Garderobă — dușuri — toalete personal alimentație publică — 7. Garderobă — dușuri — toaletă personal serviciu hotel — 8. Birou alimentație publică — 9. Atelier reparații tapițerie — 10. Depozite inventar hotel — 11. Spații tehnice pentru instalații — 12. Garaj (+ 2,10)*

2. PLAN ETAJ I *(+ 5,80): 1. Hol acces principal — 2.S ală conferințe-proiecții (50 locuri) — 3. Foaier sală conferințe — 4. Birouri reprezentanțe comerciale — 5. Patio — 6. Sală mic dejun (60 locuri) — 7. Hol acces restaurant — 8. Garderobă — 9. Toalete — 10. Galerie « Prefunction » — 11. Bar — 12. Restaurant cu 200 locuri — 13. Sală de banchete cu 120 locuri — 14. Patio — Grădină de vară cu 700 locuri — 15. Oficiu banchete — 16. Rezervă — depozit mobilier — 17. Grup ventilație alimentație publică — 18. Oficiu principal — 19. Spălător veselă — 20 Dispecerat comenzi pentru cazare — 21. Bucătăria caldă — 22. Bucătăria rece — 23. Bufet — 24. Bar de zi — 25. Camere frigorifice — 26. Laboratorul de patiserie-cofetărie*

3. PLAN ETAJ II *(+ 10,30): Acces principal — 2. Reprezentanțe comerciale (12 birouri) — 3. Hol frizerie-coafură — 4 Frizerie — 5. Coafură + pedicură, cosmetică — 6. Centrala telefonică (aparataj) — 7. Centrala telefonică — operatoare — 8. Acumulatori — 9. Acizi — 10. Degajament acces serviciu — 11. Tub gunoi — 12. Mașini — monte-charge*

4. PLAN ETAJ CAZARE *(+ 14,80 — + 58,30) 16 niveluri: 1. Acces principal — 2. Degajament serviciu — 3. Serviciu etaj*

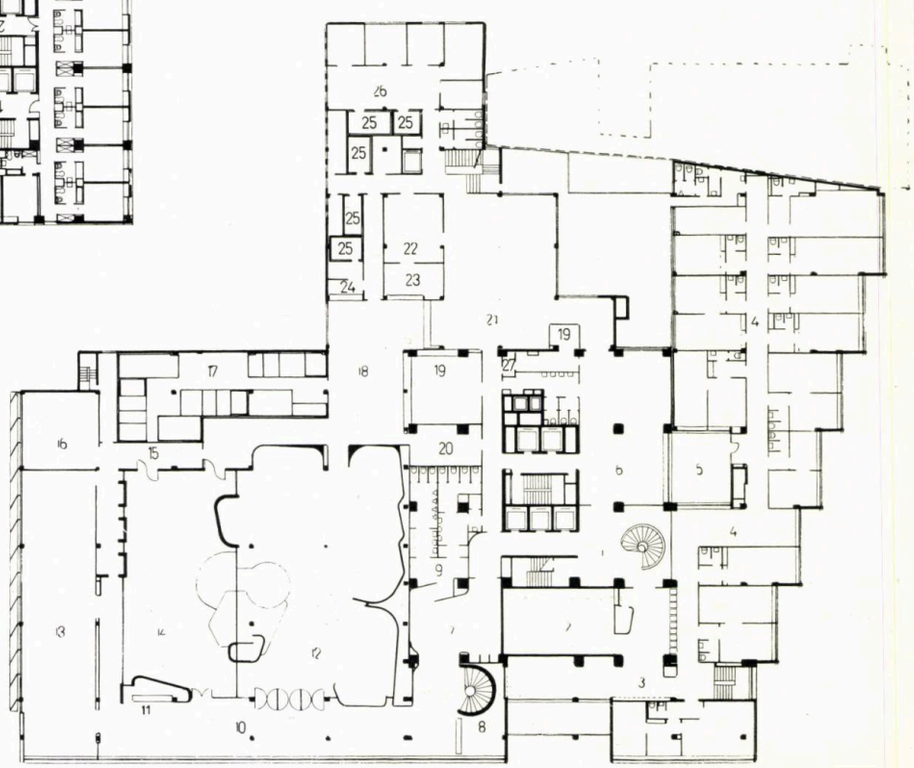

2

BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖNYVTÁRA 1948

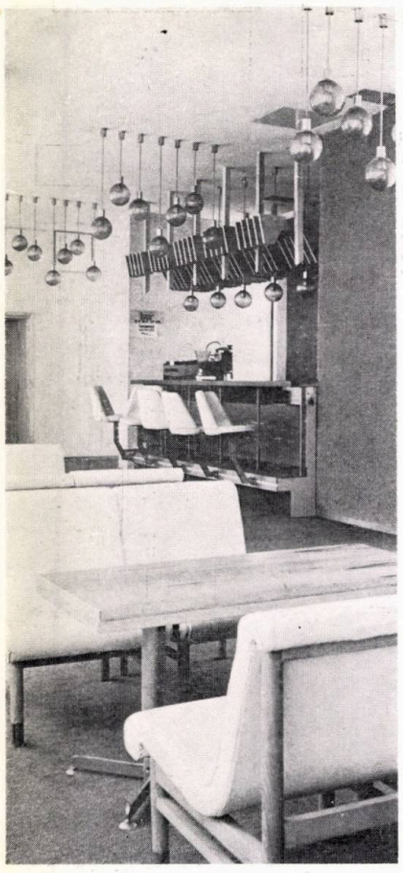

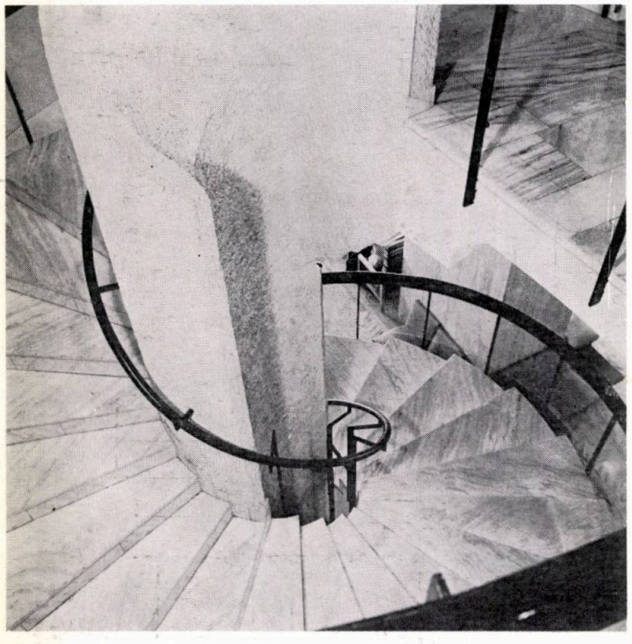

ticularea volumului pe trei tracte (pe tipul construcției de birouri de la Düsseldorf) și aplicată cu vervă în partiul hotelului « Sarmis » din Deva, exact în aceeași suprafață de nivel curent, dar cu o fațadă cu 40% mai mare decît cea a blocului punctiform; lipsa unui suport economic al unei documentații exacte, față de cei 28 000 m² propuși prin proiect și față de reducerea investiției cu 14% prin avize, ne-a condus la renunțarea la o soluție poate într-o mai consonantă conformare cu decroșurile succesive realizate în platforma primelor două niveluri pe str. M. Eminescu.

Conținută implicit în gîndurile și intențiile de început, prin realizare, construcția hotelului a căpătat o existență autonomă, față de care pot marca o anumită detașare critică. Schematic, la modul conceptual, realizarea reprezintă proiectul; la modul palpitului material, ca densitate, textură culoare, la modul materialității potențate printr-o determinare geometrică, sensibil cenzurată, pot să manifest unele rezerve, din vina mea sau a altora (deși una sîntem din punctul de vedere al realității ei). Astfel, parcurgînd holul de la etajul I al scării rotunde, constat încă o dată, că realizarea exactă a unor funcțiuni este necesară dar nu și suficientă; și restaurantul cu autoservire marchează un impas spațial, lipsit de valențele unui « loc bun » — cea mai concisă și simplă definiție a unui loc arhitectural. Sigur și renunțarea la sistemul principal de iluminat, a unui sistem de bare-suport pentru globurile suspendate, mult mai numeroase decît în improvizația actuală, care ar fi coborît sensibil planul imaginar al plafonului, este de vină.

De altfel, renunțările la unele detalii, înlocuirea lor simplistă sau mutilarea lor sînt vizibile în multe locuri ceea ce conduce la sărăcirea sau alterarea spațiului (patio — grădină de vară la etajul I), fie la prezențe insolite în mobilier sau corpuri de iluminat, care poartă cel mai mult caracterul unor improvizații.

Încă o dată se verifică faptul că « nu există detaliu în arhitectură », că totul contribuie la realizarea consonantă a unui spațiu organizat; orice lacună în gîndire, prevedere sau execuție se răzbună, sunetul este impur, lumina tulbure.

Fără să fie o pledoarie « pro domo » un hotel cu funcții multiple și mari capacități, este mai puțin propriu desfășurării unei idei unice, generatoare, a partiului, cu o funcție unică și anexe categoric subordonate cantitativ și calitativ, ca în cazul unei săli de sport, de exemplu, a unei construcții administrative, locuințe sau altor programe, care se înscriu cursiv în cadrul unei singure structuri; acuzarea dominantă a unei funcțiuni (cazarea, de exemplu) poate conduce la afirmarea categorică a acesteia, ideea ei generatoare constituind unicul ei suport. (Hotelul Europa, de la Eforie, de exemplu).

La același nivel de dificultate, se plasează configurația plastică a unui hotel citadin, fără loggii. Hotelul Dorobanți, unitar și consecvent pe fațadele nord și sud, detașează net structura prin plasarea ferestrelor adiacent stîlpilor, între care se încadrează un plin, care maschează golurile verticale pentru condiționare. Fațadele est și vest ar fi intrat consecvent în sistem, dacă aș fi renunțat la un anumit confort interior al camerelor de colț prin plasarea unor ferestre suplimentare, adiacente stîlpilor de colț.

Încă o dată, scrupule riguroase au avut prioritate. (De altfel, ferestrele camerelor de cazare, care par mai mici decît în realitate, din cauza spaleților foarte adînci, măsoară 1,80 × 1,80 m și sînt bine proporționate în economia spațială a camerelor).

Lucrurile sînt acum încheiate; într-o ținută de civilizată urbanitate, cu noi, și dincolo de noi, Hotelul Dorobanți își continuă propria lui existență.

Arh. VIRGIL NIȚULESCU

HOTEL
DOROBANTI

Hotelul «MODERN»

Autor: arh. **CONSTANTIN JUGURICĂ**
Colaboratori: arh. **ANCA PRUNCU** (arhitectură), arhitecții **PAUL FOCȘA** și **MIHAI KROHMALNIC** (mobilier)

Municipiul București oferă, încă, multe posibilități de construcții chiar în zona sa centrală. Desigur, nu poate fi vorba de desfășurarea în masă a construcțiilor, ci de amplasamente care vizează spațiile rămase libere, între imobile existente, zonele ocupate cu construcții insalubre sau într-o stare rea, lipsite de valoare, rămășițe ale dezvoltărilor necontrolate din trecutul bucureștean. Valorificarea teritoriului orășenesc, folosirea sa rațională și eficientă, valorificarea patrimoniului imobiliar, punerea în valoare a tot ceea ce generațiile trecute au lăsat moștenire culturii noastre materiale și spirituale — moștenire pe care ne străduim să o descifrăm și să o evaluăm pe criterii științifice, obiective — reprezintă pentru arhitecți și edili obligații civice de prim ordin.

Problema revitalizării centrului este astăzi în actualitate și ca urmare a apariției unor noi funcțiuni urbane, printre care cea a turismului internațional și intern, prezentînd creșteri considerabile, de la an la an.

Hotelul « Modern », prin modul său de amplasare, de soluționare, și tratare, încearcă să se înscrie în acest context.

Situat în plin centrul Capitalei, pe bdul. Republicii, la confluența cu str. Armenească și calea Moșilor, această nouă dotare urbană a avut la bază un studiu de sistematizare al microzonei orășenești aferente, în care se mai află valoroase vestigii, cum ar fi: « Biserica cu sfinți » — monument istoric, precum și o serie de construcții de locuit cu o arhitectură caracteristică sec. XIX — pe calea Moșilor.

O primă etapă, a restructurării și revitalizării zonei, o reprezintă construirea noului hotel « Modern ».

În rezolvarea acestei dotări orășenești, s-a urmărit înscrierea într-un cadru construit de o ținută urbană corectă. De aceea, s-a încercat obținerea unei arhitecturi contemporane, fără exagerări decorativist-emfatice, care să ducă la o justă valorificare urbanistică și chiar la o individualizare, printr-o tratare diferențiată a elementelor de fațadă și volumelor. Elementele compoziționale și de tratare plastică, materialele folosite pentru exterioare, raporturile dintre plinuri și goluri, se înscriu fără ostentație în carateristicile construcțiilor vecine.

O succintă analiză a amplasamentului atrage atenția asupra unor reale dificultăți în rezolvarea unor astfel de funcțiuni complexe. Din punct de vedere geografic, amplasarea, în imediata apropiere a centrului, a unui hotel, reprezintă un argument convingător, iar în măsura în care terenul oferă și posibilități de desfășurare corespunzătoare a tuturor funcțiunilor hoteliere, un astfel de amplasament poate fi considerat optim. Hotelul

HOTEL
MODERN
RESTAURANT
MODERN

1 PLAN PARTER ŞI NIVEL PARŢIAL COTA — 0.95 : *1. Hol hotel — 2. Recepţie — 3. Birou — 4. Birou valută — 5. Depozit bagaje — 6. Director — 7. Acces restaurant şi sala de banchete — 8. Garderoba — 9. Sală restaurant — 10. Grup sanitar — 11. Oficiu bucătărie — 12. Bucătărie caldă — 13. Spălător veselă — 14. Grătar — 15. Spălător vase — 16. Preparare carne — 17. Preparare peşte — 18. Preparare legume — 19. Bucătărie rece — 20. Bufet — 21. Băuturi — 22. Spălător pahare — 23. Camere frigorifice — 24. Laborator cofetărie — 25. Sală mese personal — 26. Şef unitate alimentaţie — 27. Intrare mărfuri şi personal hotel şi restaurant — 28. Gunoi hotel — 29. Depozit ambalaje — 30. Pubele*

2. PLAN MEZANIN (+ 2.75) : *1. Acces vestiare — 2. Acces bucătărie — 3. Vestiar ospătari bărbaţi — 4. Vestiar ospătari femei — 5. Vestiar bucătărie bărbaţi — 6. Vestiar bucătărie femei — 7. Depozite — 8. Vestiar personal hotel*

3. PLAN ETAJ I ŞI NIVEL PARŢIAL COTA + 2.60 : *1. Salon conversaţie — 2. Bar de zi — 3. Oficiu — 4. Depozit — 5. Centrala telefonică — 6. Acumulatori — 7. Garderoba — 8. Grup sanitar — 9. Salon banchete — 10. Terasă acoperită — 11. Oficiu bucătărie — 12. Spălător veselă — 13. Preparări calde — 14. Băuturi — 15. Spălător pahare — 16. Camere frigo — 17. Atelier întreţinere — 18. Telex — 19. Depozit — 20. Spaţii tehnice*

4 PLAN ETAJ CURENT : *1. Vestibul — 2. Baie — 3. Cameră — 4. Camera de zi — apartament — 5. W.C. suplimentar — 6. Tablou electric 7. Cameră serviciu — 8. Tub gunoi — 9. W.C. serviciu*

5. FAŢADA CU INTRAREA ÎN HOTEL, SPRE STR. ARMENEASCĂ

6. FAŢADA SPRE B.DUL REPUBLICII

7. SECŢIUNE

8. DETALIU CAMERE

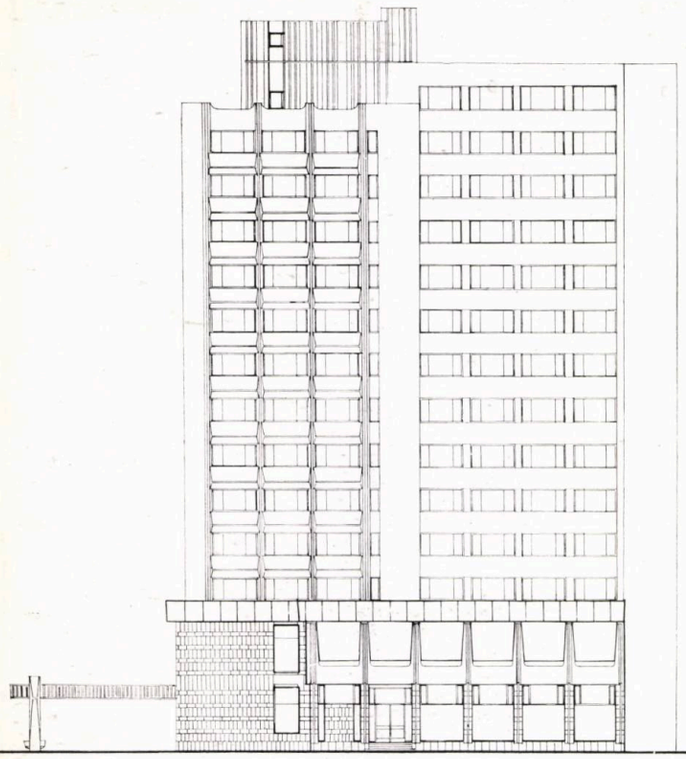

6

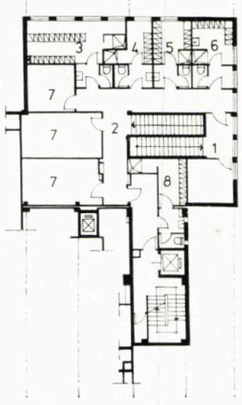

2

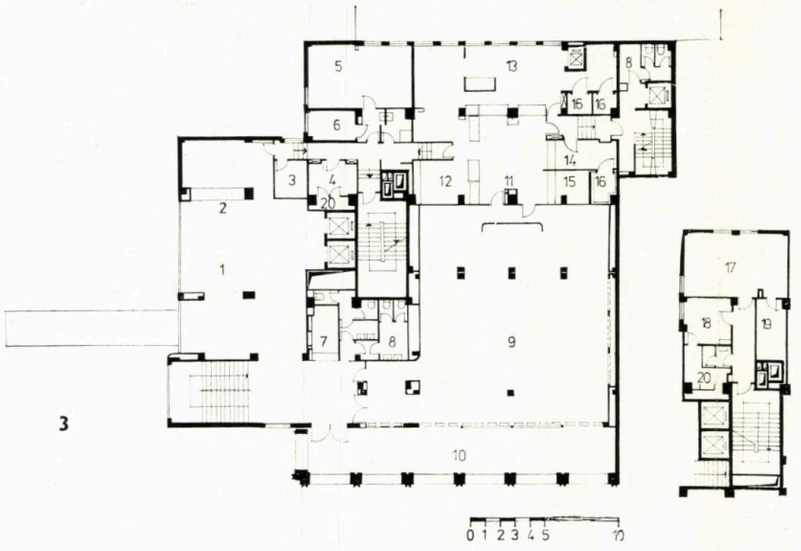

3

4

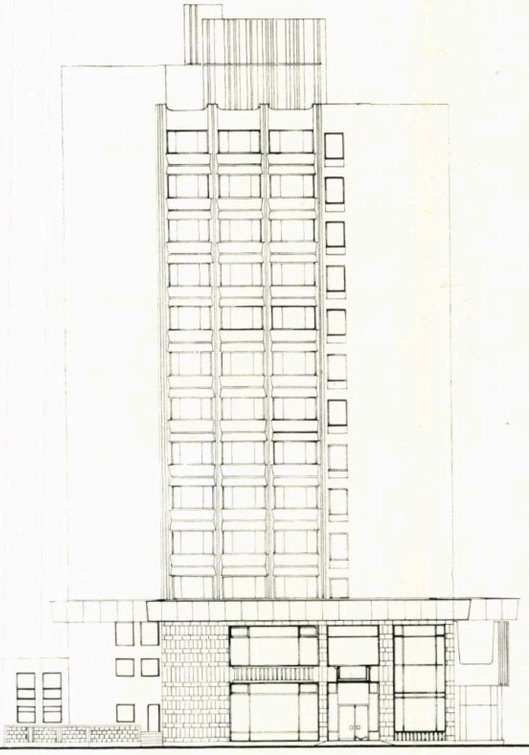

5

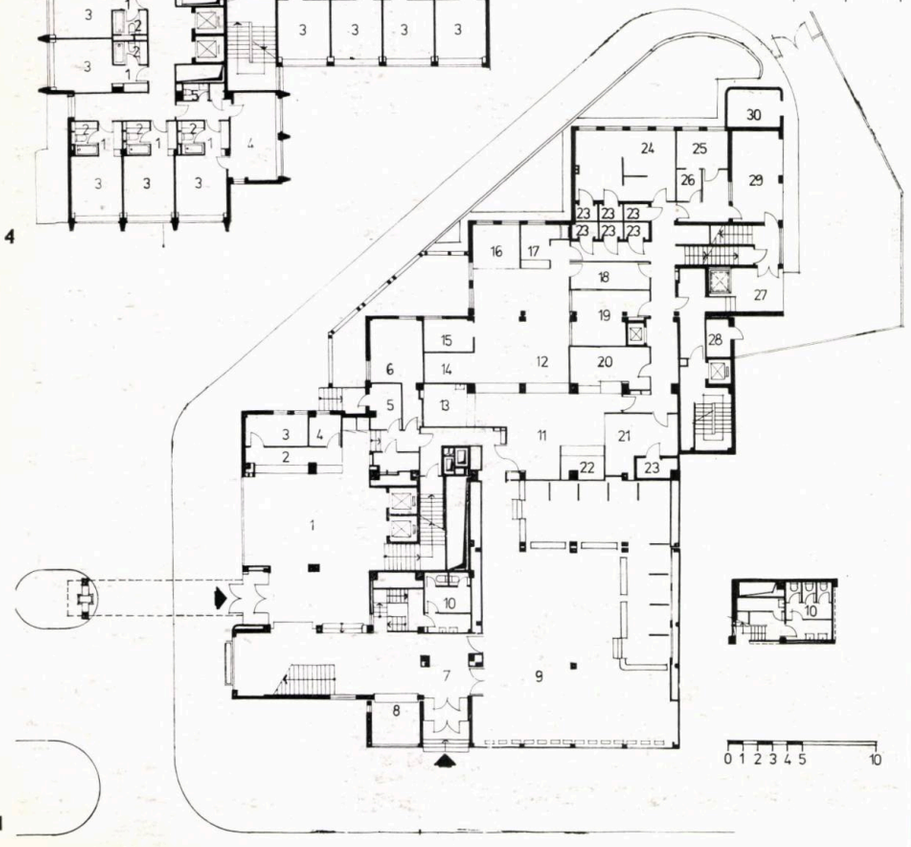

1

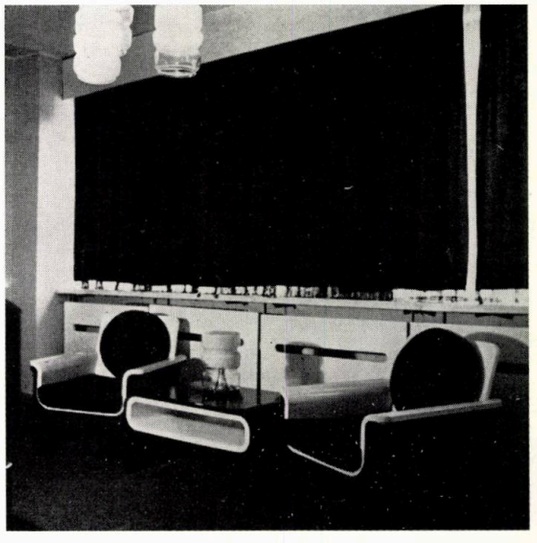

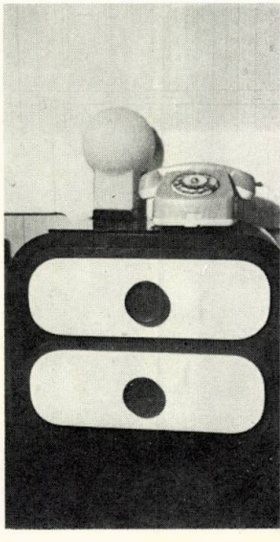

RECEPTIE

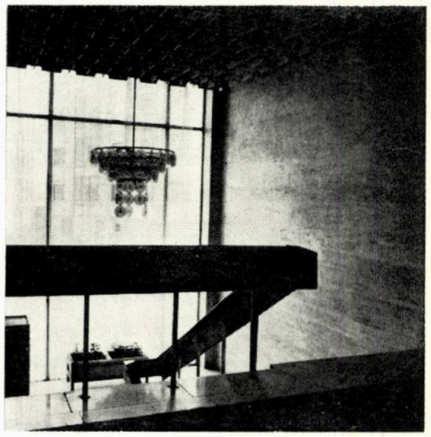

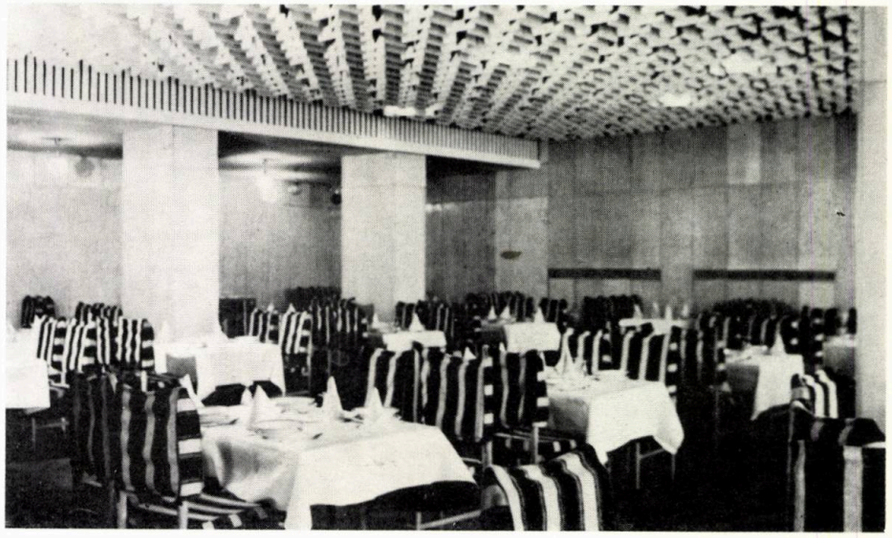

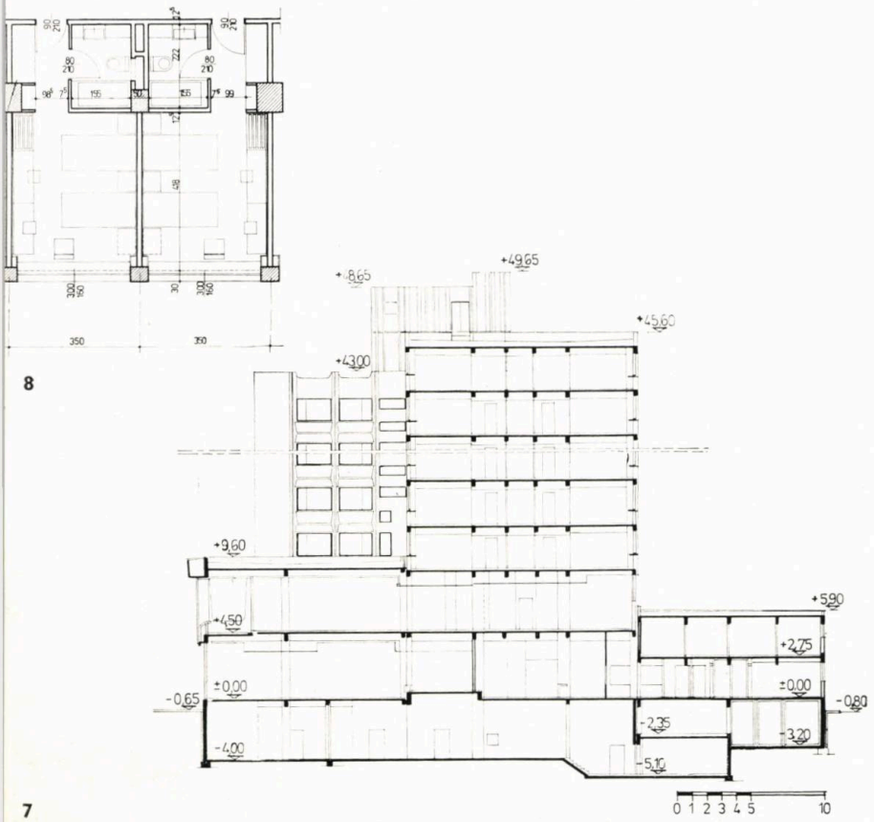
+49.65
+8.65
+45.60
+43.00
+9.60
+5.90
+4.50
+2.75
±0.00
±0.00
-0.65
-0.80
-2.35
-3.20
-4.00
-5.10
0 1 2 3 4 5 10

8

7

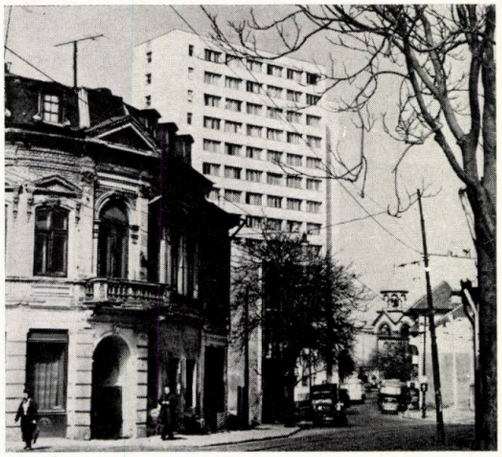

« Modern » beneficiază numai de prima condiție, cea de-a doua făcînd necesar un efort deosebit pentru rezolvarea funcțională corectă, pe o suprafață de teren relativ mică.

Amplasamentul a determinat soluționări economice care au permis realizarea unei capacități de 341 locuri, în 197 camere de hotel, a unui restaurant, cu 200 locuri, sală de mic dejun și banchete, de 136 locuri, cu terasă acoperită de 44 locuri la mese, precum și un bar de zi de 25 locuri.

Aceste funcțiuni se dezvoltă într-un corp, diferențiat ca volume și fronturi, cu elemente și tratări plastice particulare, pentru înscrierea cît mai bună în terenul disponibil. Cazarea este rezolvată în corpul înalt S + P + 12 — și, parțial, 13 — etaje, iar restaurantul și salonul de banchete - recepție, într-un volum de P + 1, la cornișa și alinierea unor construcții existente pe bdul. Republicii, care se păstrează în această etapă.

Corpul hotelului a fost conceput pe un sistem mixt de rezolvare a nivelului curent, încercînd să combine avantajele economice ale sistemului de culoar central, cu dispunerea camerelor pe ambele laturi, ca cele ale sistemului de bloc punct, cu dispunerea camerelor pe toate laturile.

Această soluționare a permis realizarea unor volume diferențiate, în mod deosebit spre artera principală, bdul. Republicii, încercîndu-se obținerea unui semnal personalizat, pe parcursul acestei artere, cît și dispunerea cu preponderență a camerelor spre orientările cele mai bune.

În tratarea plastică și volumetrică, s-a pornit de la ideea unei cît mai bune înscrieri a noii construcții în caracterul zonei. Fără ca finisajele exterioare să depășească calitățile materialelor pe care le folosim în mod curent, totuși, prin dozarea și asocierea lor, s-a încercat obținerea unor aspecte și efecte inedite. Astfel, la parter și etajul 1, au fost concepute cîteva elemente cu intenția unei mai mari personalizări: firme din piatră, o largă « prispă », acoperită, la nivelul salonului de banchete, care amintește de pridvoarele din arhitectura noastră tradițională, finisaje interioare din cărămidă aparentă, lemn, piatră etc.

Arh. CONSTANTIN JUGURICĂ

CARACTERISTICILE HOTELULUI

— Număr de niveluri: S + P + 12 — parțial 13 — etaje

Repartizarea funcțiunilor pe niveluri:

— **SUBSOL** — anexe comune, centrala termică, post trafo, hidrofor, boiler, centrală ventilații, depozite hotel și restaurant

— **PARTER** — recepție hotel, restaurant, bucătării, anexe preparări restaurant

— **ETAJ I** — sala de banchete, terasă acoperită, anexe — preparări

— **ETAJ 2—13** — camere hotel

— 11 apartamente

— 142 camere × 2 paturi

— 33 camere × 1 pat

— Structura de rezistență: — cadre b.a.

Hotel la BISTRIȚA

AUTORI: Arhitecții **MIRCEA ALIFANTI, ADRIAN PANAITESCU,** inginerii **DRAGOȘ BADEA, VIORICA FRĂȚILĂ GRIGORE ELIESCU,**

Este uzual să se înceapă cu descrierea condițiilor locale, considerate ca date materiale ale programului, privit drept factor imuabil, pentru a se ajunge, în final, la o apologie a partiului, a finalizării acestuia în volume construite.

Poate că ar trebui abordat un alt drum, anume acela de alegere din mulțimea de impresii pe care imaginea orașului Bistrița le lasă celui ce-l parcurge, a acelora considerate valabile, și, ca atare, reluate și interpretate în lucrarea de față.

De la început, ar fi necesar de afirmat că poziția pe care s-au situat autorii a fost aceea de intervenție limitată, adică de reconsiderare a unor date ce aparțin limbajului arhitectural existent în cadrul orașului, grefate pe o structură nouă, beneficiind în consecință, de un suflu nou de natură constructivă și funcțională.

O astfel de poziție ar fi, s-ar putea obiecta, nepotrivită zilelor noastre, considerîndu-se convenabil o intervenție nouă, capabilă să afirme valoarea limbajului arhitecturii moderne, într-un cadru istoric dat. În cazul de față, în apărarea poziției mai sus definită, s-ar putea aduce argumentul situației și importanței construcției în oraș, precum și unele exemple de încercări din țările cu un bogat cadru istoric, în care s-a preferat să se afirme o continuitate, mai degrabă, decît o fractură în cadrul mediului construit, o nevoie de a relua elemente învechite în dorința de a asigura o trecere mai nuanțată de la vechi la nou.

După această scurtă explicitare a poziției autorilor, să vedem care sînt acele elemente ce au fost considerate valabile și ca atare au putut fi reluate, în mod direct sau indirect.

Există în Bistrița o anumită unitate rezultată din folosirea învelitorii din țiglă pentru majoritatea locuințelor vechi, din tablă pentru construcțiile mai noi.

Nu este vorba, în cazul hotelului, de o reluare a țiglei ca simplu material de acoperire a casei, ci, mai degrabă, o aplicare a ideii de croire a volumului în sensul unei construcții **cu învelitoare,** deci aplicarea acestui deziderat, ab originem, în procesul de proiectare.

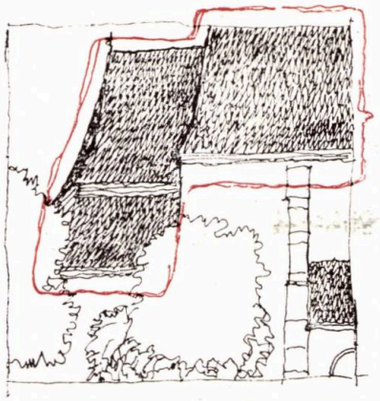

Unele monumente, cum ar fi Biserica Evanghelică din piața veche, prezintă o învelitoare concepută ca element dominant în mod covîrșitor. În comparație cu acestea, construcțiile din centrul nou — în special sediul politico-administrativ — reiau soluția acoperirii pe un plan și funcțiune diferite.

Prezența Sediului în fața hotelului și adoptarea unei idei asemănătoare pentru acesta, a condus la o secțiune caracteristică ce prezintă spre fațada principală un etaj suplimentar, atît pentru onorarea frontului spre Sediu, cît și pentru ocuparea logică a spațiului acoperișului, intenția fiind de a avea o mare învelitoare ce îmbracă spațiile și nu un volum paralelipipedic ce se poate acoperi cu terasă sau cu învelitoare. Am dorit de la început să eliminăm acest posibil « sau ».

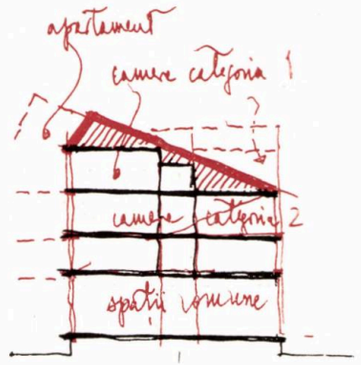

— Ar fi necesar să amintim elementele de detaliu cu caracter ușor naiv, dar nu lipsite de farmec, caracteristice locuințelor, elemente ce constituie un modul de scară arhitecturală destul de important în oraș, cum sînt foișoarele, turnurile, cupoletele, ferestrele scoase în consolă, lucarnele; toate acestea agită fronturile străzilor, definind cunoscuta siluetă a orașelor ardelenești.

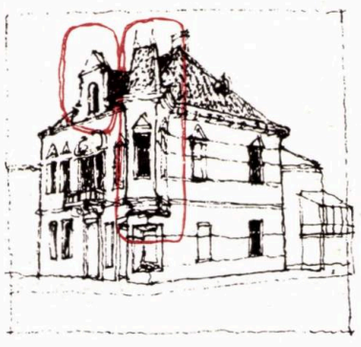

O interpretare locală, ușor provincială, a detaliilor clasice, nu lipsită de oarecare ironie la adresa acestora, apare aplicată unor elemente de serie de dimensiuni reduse.

Nu se poate afirma, în cazul proiectului de față, că a existat o intenție de a aplica sau folosi elemente de acest tip; totuși, acolo unde a fost nevoie, au apărut ferestre scoase în consolă sau lucarne, atît din motive funcționale, cît și plastice.

— Am aminti fronturile frînte ale străzilor bistrițene, caracteristice orașelor medievale; lipsa de inhibiție a traseelor acestor străzi ne-au ajutat în decizia folosirii unor unghiuri diferite de cel drept. Fără a scrie un poem al unghiului ascuțit sau obtuz, considerăm o posibilă

direcție de abordare a problematicii formale, ținînd evident seamă de datele funcționale și de situația reală, așa cum vom încerca să le descriem mai tîrziu.

Unele fronturi date au intervenit ca un factor material indiscutabil în stabilirea trasării acestei construcții pe baza unor unghiuri diferite de unghiul drept.

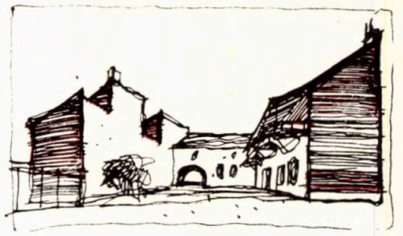

— Am aminti, de asemenea, o anumită caracteristică a raportului între plin și gol, aflat în construcțiile prezente în oraș. Predominarea plinului asupra golului nu a devenit în sine o dată a temei, dar a existat o anumită preocupare de a nu contrasta brutal cu cadrul, ceea ce ne-a condus la o controlare atentă a deschiderilor și chiar la alegerea dispoziției de dominare a plinului asupra golului, exprimînd prin dimensiunea golului anumite funcțiuni specifice.

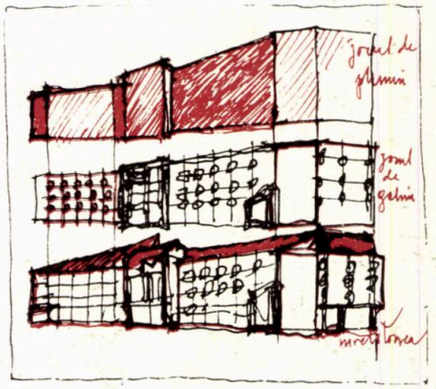

În fine, s-ar cuveni să amintim existența formei triunghiulare, prezentă în multe locuri din oraș, rezultat al unor date funcționale, acoperirea într-o pantă a unor construcții cu calcan. Repetarea cantitativă a triunghiului și preferințele noastre pentru acesta, ne-a condus spre aplicarea lui în unele elemente de detaliu.

Aceasta ar fi prezentarea acelui fundal care a părut autorilor a fi demn de remarcat și — mai mult — demn de onorat prin intervenirea lui în definirea formulei funcționale și plastice a hotelului.

Dar să vedem, acum, elementele fizice care au impus direct rezolvarea. Să ne imaginăm construcția sediului politico-administrativ și, în fața acestuia, două locuințe, ambele trebuind a fi păstrate. Să ne imaginăm convergența a două străzi — una venind dinspre centrul vechi, alta fiind un bulevard destul de important — ambele avînd unghiuri diferite de intrare în piața sediului.

Pe una din laturile pieței, destul de prezentă ca masă, o biserică monument

istoric; pe cealaltă, clădirea poștei, volum greu de descris în ceea ce privește arhitectura.

La început, studiul a fost îndreptat în sensul realizării unei clădiri izolate, tipică construcție hotelieră actuală, în formă de bară, orientată cu latura lungă spre sediu. Prima dificultate a apărut din cauza limitei de înălțime la care obliga construcția Sediului (parter și trei niveluri); acest factor ne-a impus o dezvoltare în adîncime a hotelului, desfășurarea fiind limitată de locuința izolată ce trebuia păstrată.

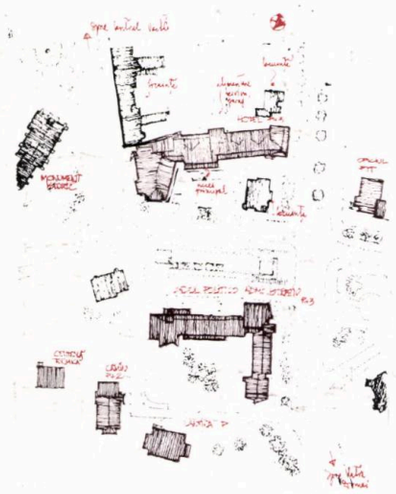

Cele amintite mai sus, plus așezarea întîmplătoare față de sediu, ne-au condus pașii spre o variantă avînd o curte interioară, soluție foarte atrăgătoare pentru proiectanți, dar, din păcate, nu și pentru beneficiar. O curte interioară cu camere, ar fi fost apropiată de sistemul tradițional de locuire în Bistrița; mai mult, documentația prezintă numeroase exemple de acest fel de rezolvare.

Destul de încet s-a concretizat ideea unui volum desfășurat în lungime, care să acopere una din locuințele existente și să treacă în spatele celeilalte, oferind un front larg în fața sediului. Această intenție s-a cuplat cu alta, destul de pregnantă, de a forma o incintă, un ecran orientat spre sediu, cu un front care se întoarce, cel puțin pe o latură; o incintă care să aibă și o a doua față, orientată de data aceasta, spre monumentul istoric. Astfel a apărut schema formală a volumului. Elementele funcționale au intervenit și ele, impunînd oarecum poziția serviciilor și a accesului la acestea spre zona din spate, orientarea pieselor importante spre sediu și, desigur, poziția acceselor la diversele funcțiuni.

În privința partiului însuși, s-ar putea face următoarele observații: există o structurare a soluției pe niveluri — idee, desigur, folosită curent în cazul construcțiilor hoteliere — aici nuanțată de limitarea funcțiunilor comune de la parter în cadrul conturului etajului curent, cu cîteva excepții acolo unde au apărut suprafețe mai ample, precum și o grupare a camerelor de categoria I-a la ultimul etaj, considerînd că, dotate cu lift, acestea beneficiază de o zonă mai liniștită.

De asemenea, a existat preocuparea de a se rezolva, poate și din cauza suprafețelor relativ reduse — o dispoziție fluentă a funcțiunilor comune. Această dispoziție spațială a fost amplificată de un joc limitat al nivelurilor pardoselilor, nuanțînd, în acest fel, spațiile de circulație și cele ale activității statice. O astfel de soluție — care corespunde și unor nevoi funcționale ale spațiilor și serviciilor din subsol — este susținută de jocul paralel al plafoanelor, plafoane ce încearcă să interpreteze elementul de boltă întîlnit în multe case vechi din Bistrița. Am considera favorabil ideea perceperii spațiului total chiar de la intrarea în clădire și descifrarea elementelor funcționale dintr-o singură privire.

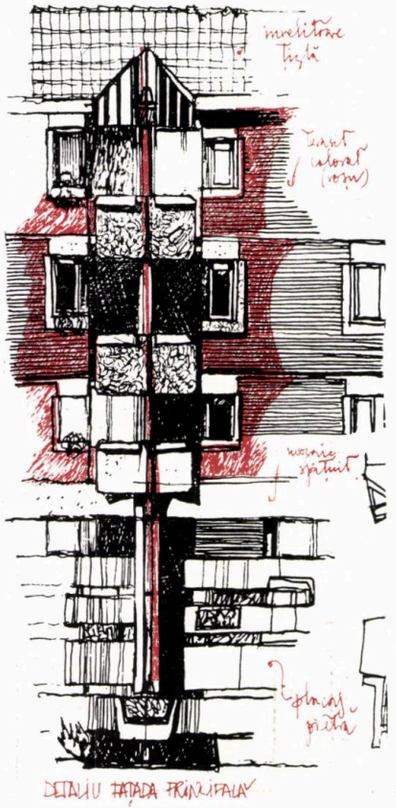

Urmărirea unei fluențe spațiale a condus la interpretarea altor cîteva detalii, cum ar fi tratarea cu mai multă emfază a scării principale — în sensul continuării spațiului de la parter pe verticală — într-un tub bine luminat și cu vizibilitate spre oraș.

Scara evoluează independent de pereții cajei, devenind element de legătură între parter, etaje și exterior. Un alt element cu interes spațial este terasa restaurantului orientată spre spatele clădirii, închisă spre exterior prin aceeași limită verticală a spațiilor recepției, punct de perspectivă al întregii zone de conversație. Un al treilea detaliu ar fi amplasarea liftului principal în așa fel, încît, pe lîngă asigurarea unui acces imediat spre apartamentul de la etajul trei, să asigure distribuirea către trei zone cu funcțiuni diferite — bar, restaurant, recepție.

Gruparea anexelor în zona cea mai defavorabilă, din punct de vedere urban, a implicat orientarea unei săli de restaurant către sediu și orientarea bufetului cu autoservire în afara incintei, pe strada ce duce spre Centrul Vechi. Agenția turistică ocupă capătul opus al clădirii, fiind singurul spațiu pe două niveluri din cadrul hotelului, și expri-

Cuplarea normală a instalațiilor a dus la o cuplare a golurilor în fațadă; și cum am dorit să animăm fațada cu elemente aplicate (și nu continue, cum ar fi loggiile), adică balcoane, acestea s-au alăturat, ducînd la un ritm specific în care plinul capătă o mai mare pondere față de gol.

Pentru a asigura fațadei o spațialitate, separarea între exterior și interior se face pe o linie jucată, corespunzînd trecerii de la ușă la ferestre de colț. Structura și culegerea apelor pluviale se cuplează pe aceeași linie verticală.

mat ca atare în fațada principală; el capătă emfaza necesară unui organism ce reprezintă turismul în orașul și regiunea Bistrița.

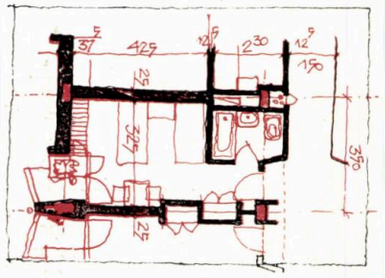

Elementul de cazare se nuanțează în funcție de gradul de dotare al grupurilor sanitare și al orientării.

Planul fațadei principale, pe care se dezvoltă ritmul descris mai sus, este întrerupt de un element ce avansează, corespunzînd intrării în hotel și — la ultimul nivel — apartamentului de lux, încadrat de două lame de beton care constituie o replică a contraforților din trecut.

Acest decroș devine — la nivel urban — un pandant loggiei primăriei de vizavi; înălțimii mai mari a acestuia i se opune, asemenea unui contrapunct, triunghiul luminatorului scării secundare ce leagă nivelurile de cazare, dezvoltate în jurul ei, cu nivelul serviciilor. Astfel, corpul ce avansează spre primărie permite — prin forma sa în plan — ca accentul să cadă pe pavilionul intrării, așezat deplasat, către « centrul de greutate » al compoziției.

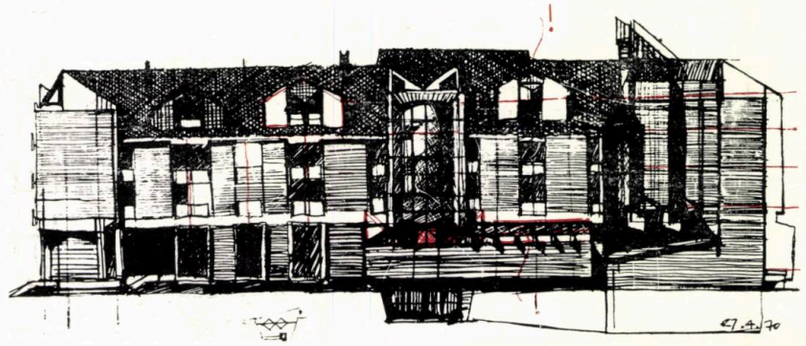

În comparație cu alte rezolvări a intersecției planurilor fațadei în unghi obtuz, aici se folosește formula retragerii și apoi avansarea planului spre incintă, corespunzînd unor funcțiuni diferite de cele rămase în planul al doilea.

Dacă în fațada principală accentul cade pe intrare, în cea posterioară, după cum se poate vedea într-o schiță care prezintă elementele definite în mare, accentul este pus pe scara principală, accentele secundare fiind marcate de lucarnele camerelor în mansardă, de la etajul trei. A existat preocuparea tratării într-un caracter ceva mai domestic al acestei fațade, pentru o relație mai apropiată cu construcțiile învecinate.

În fațada laterală, orientată spre biserică, se reiau elementele celei principale, cu diferența dezvoltării parterului față de linia etajului, continuînd întrucîtva frontul existent, pe o linie mai retrasă în plan, pentru a lăsa mai în față elementul de colț al construcției alăturate.

Acestea sînt trăsăturile esențiale și mai puțin esențiale ale proiectului.

Desigur că la fața locului, lucrurile, în realizarea lor, nu prezintă aceeași claritate. Execuția a influențat destul de mult imaginea finală, de multe ori nu în bine și, desigur, au existat compromisuri neconvingătoare. Au fost finisate, neașteptat de bine, unele lucruri care păreau mai dificile, și, mai puțin bine, altele care, normal, ar fi trebuit să fie. Rolul structurii a fost destul de important, nu numai în definirea spațiilor, ci și în croirea unor elemente de arhitectură în mod organic — în interior și exterior.

Mizînd pe intervenția unor meșteri în realizarea finisajelor construcției, au rezultat în mod inerent succese și eșe-

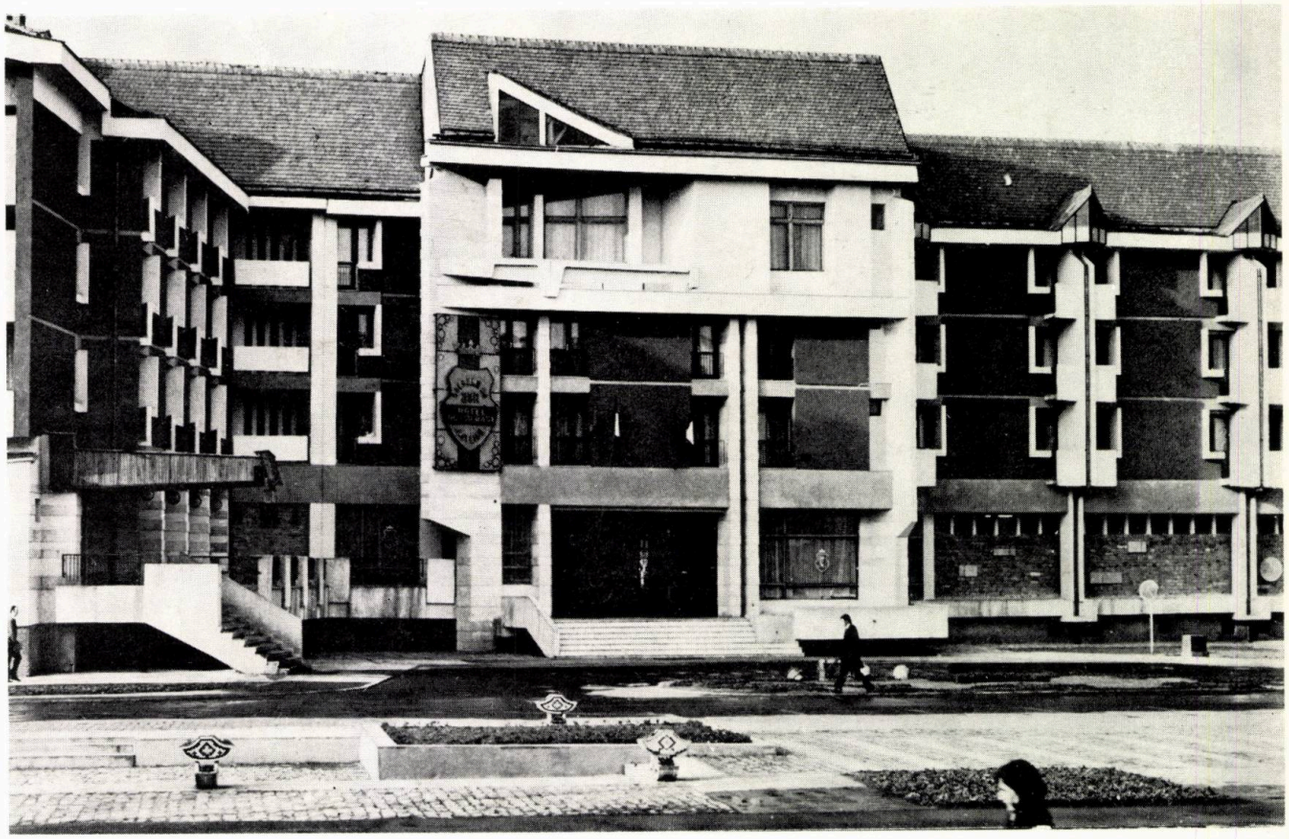

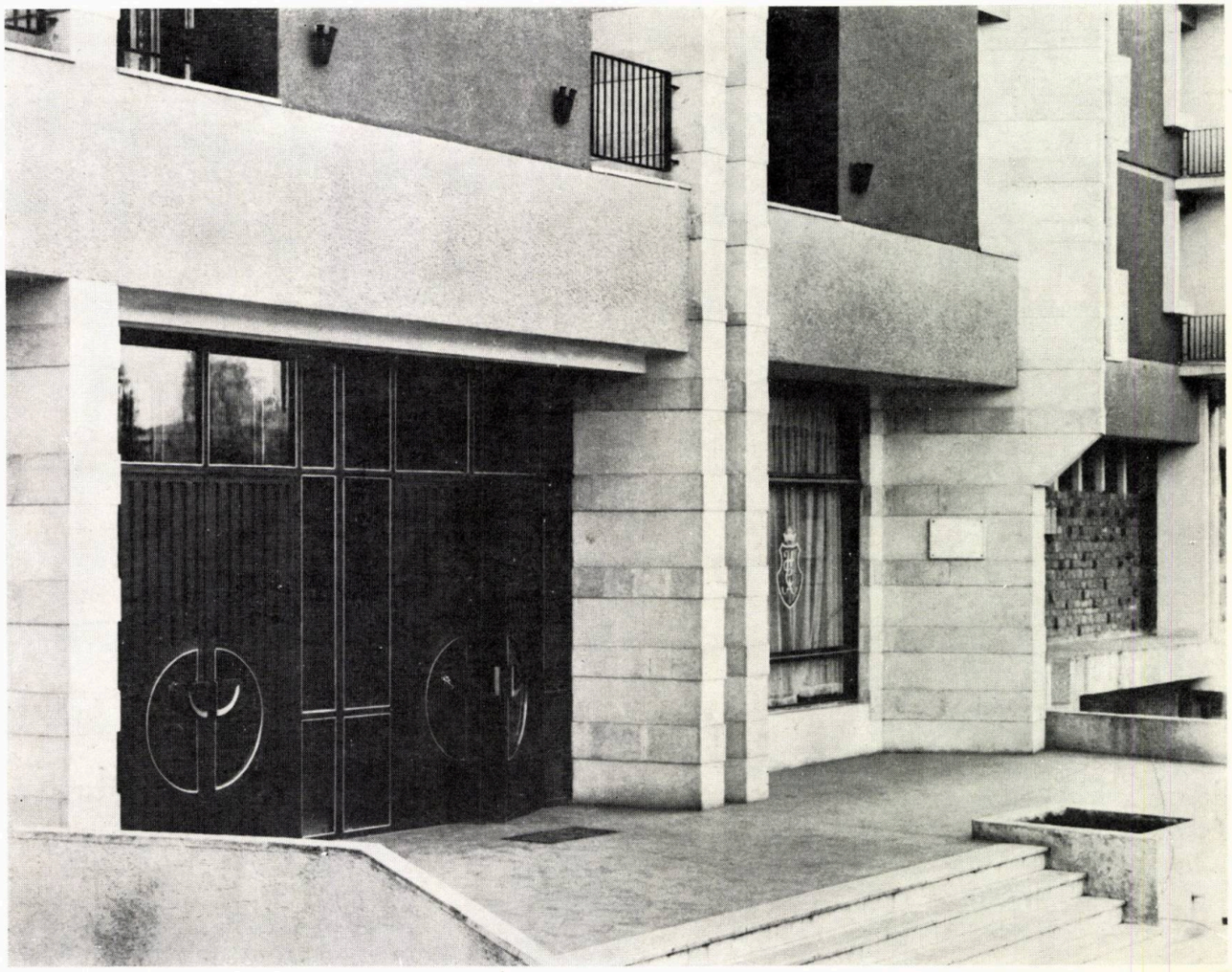

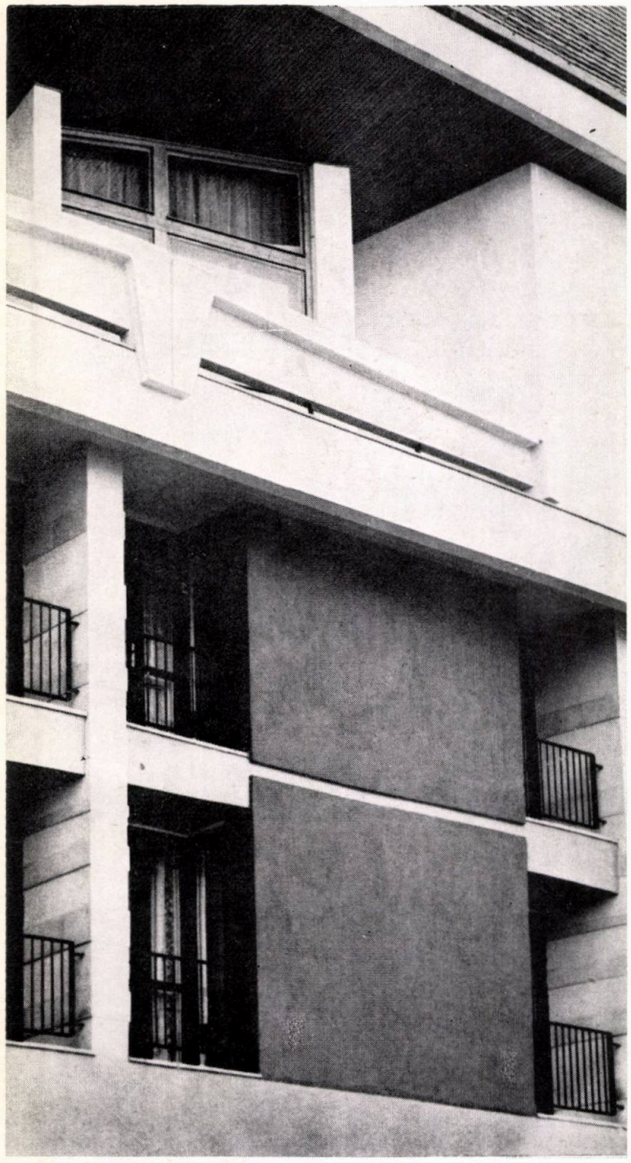

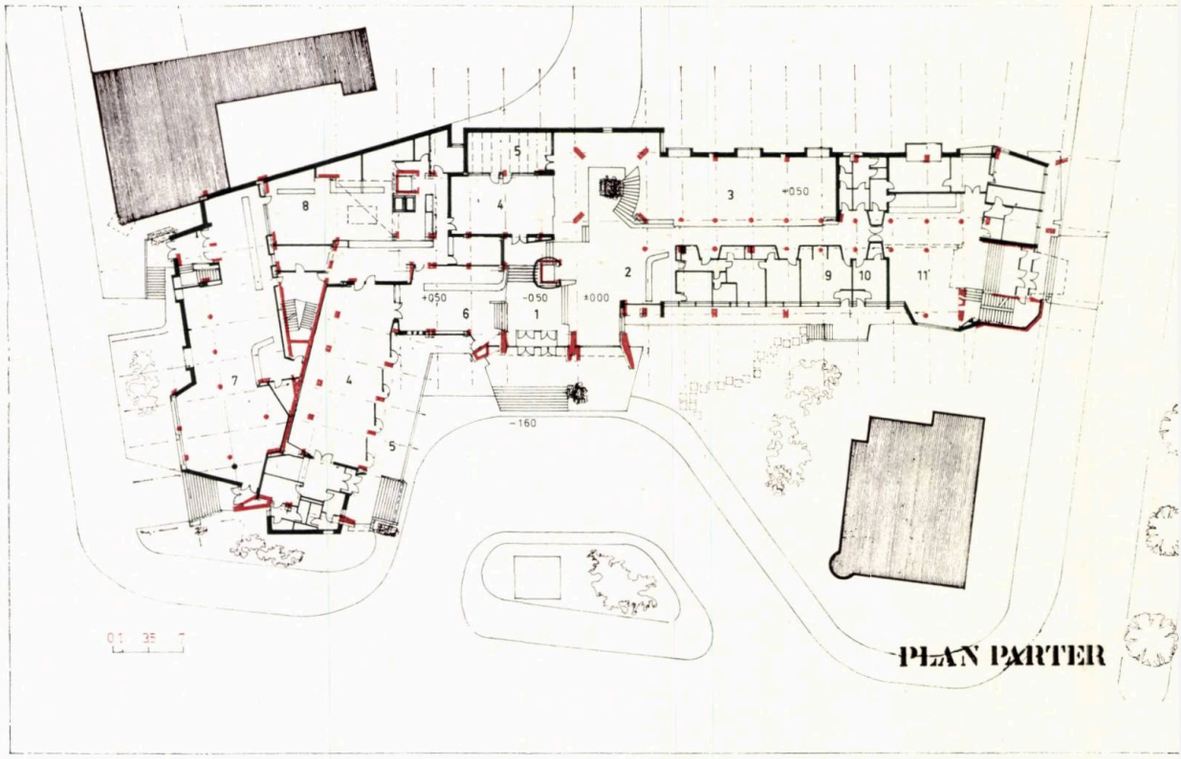

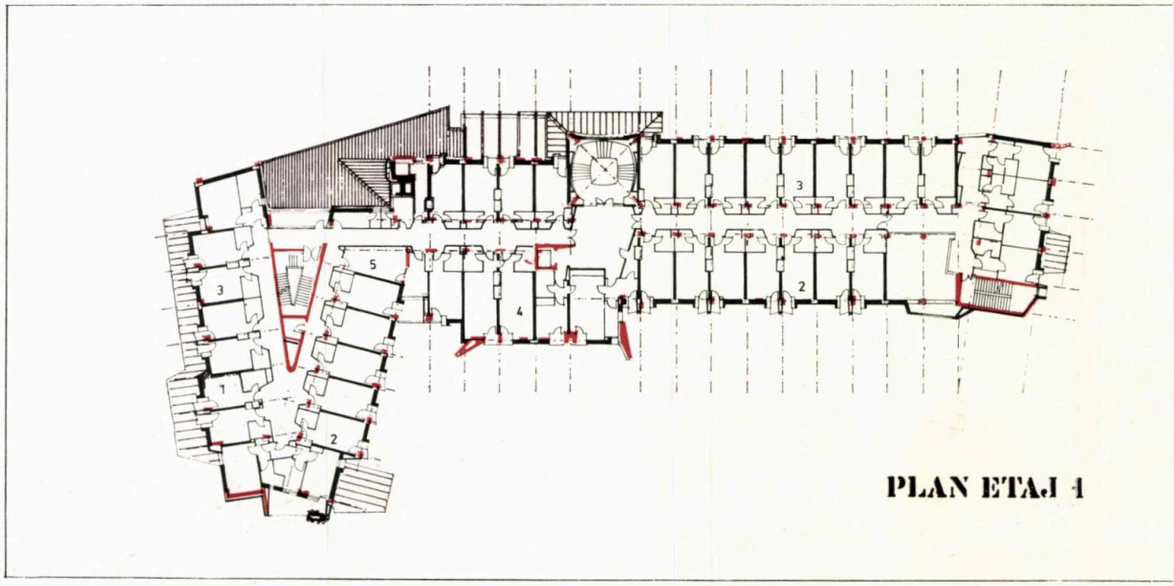

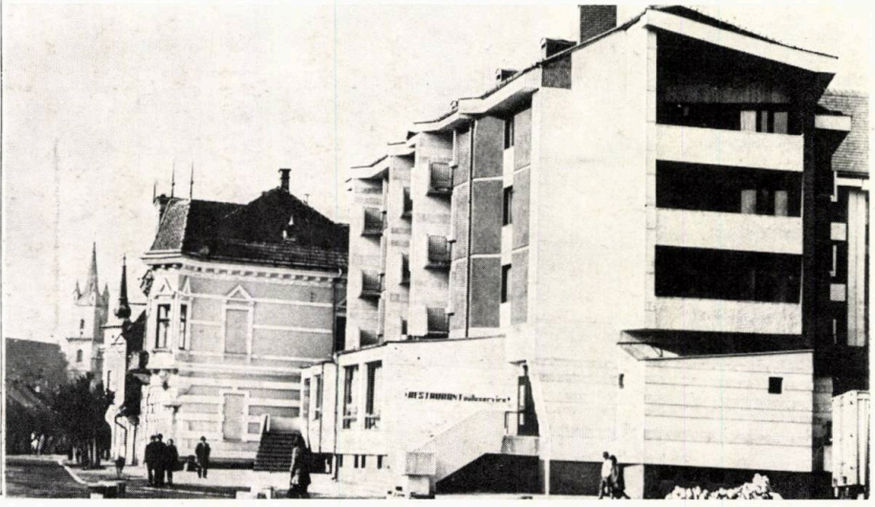

PLAN PARTER: *1. Vestibul — 2. Recepție — 3. Conversații — 4. Restaurant — 5. Terasă — 6. Bar — 7. Restaurant cu autoservire — 8. Bucătărie — 9. Florărie — 10. Frizerie — 11. Agenție CJT*

PLAN ETAJ I: *1. Cameră cu un pat, categ. I — 2. Cameră cu două paturi, categ. I. — 3. Cameră cu două paturi, categ. a II-a — 4. Apartament cu două camere — 5. O ciu*

PLAN ETAJ III: *1. Cameră cu un pat, categ. I — 2. Cameră cu două paturi, categ. I — 3. Apartament cu trei camere*

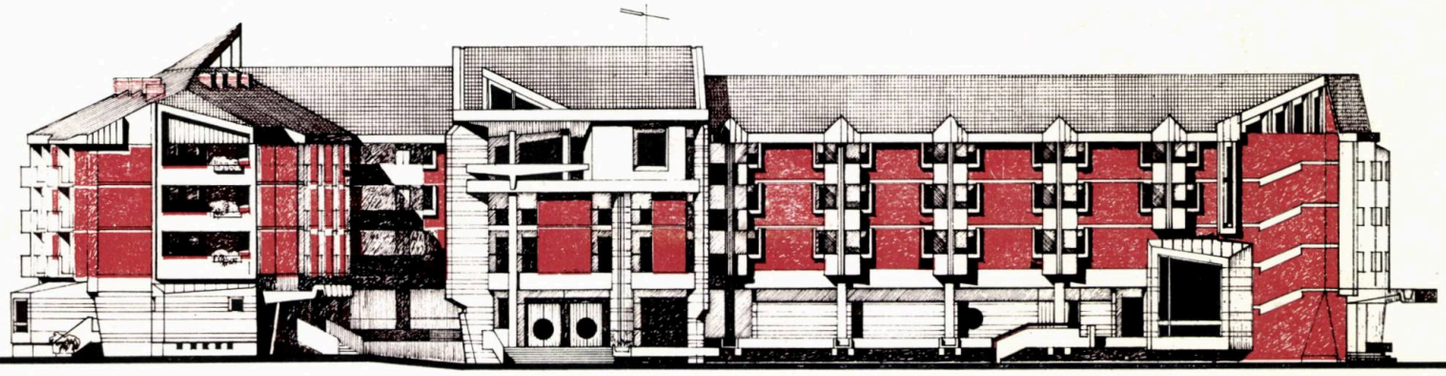

curi; dar ar fi fost greu de abordat alt drum, odată ce am afirmat premisele de la început. Pentru o verificare a validității celor afirmate de proiectare și o corespondență a realizării, nu vă putem recomanda decît o deplasare la Bistrița.

Arh. ADRIAN PANAITESCU

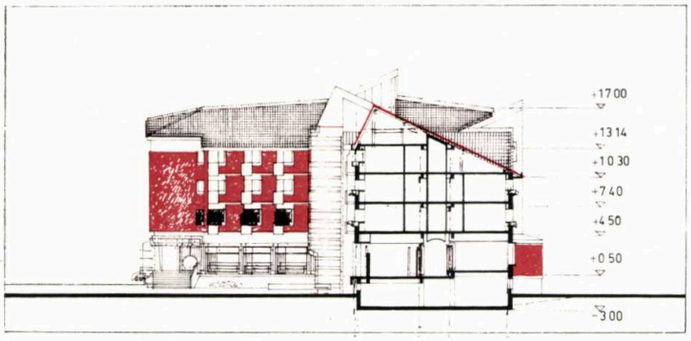

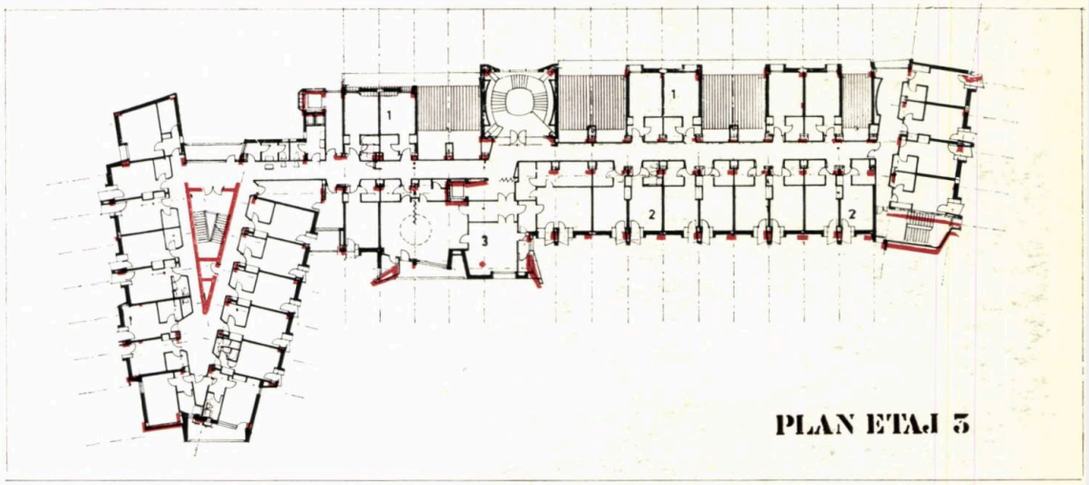

PLAN ETAJ 3

receptie

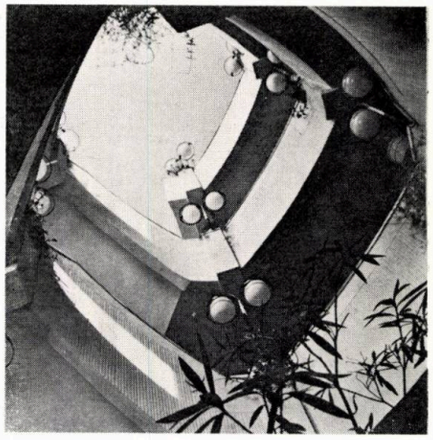

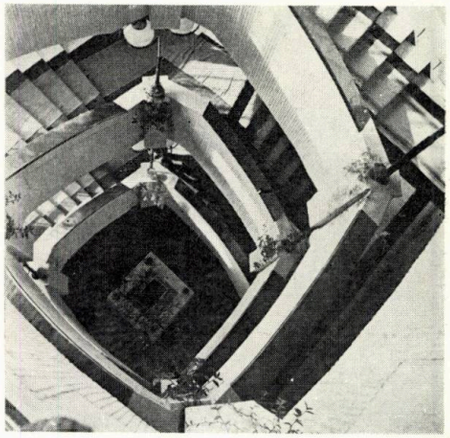

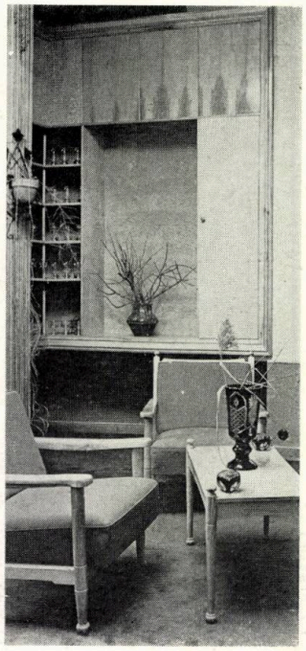

CĂMIN la Academia „Ștefan Gheorghiu“

AUTORI: arhitecții **ARON SOLARI GRIMBERG** (șef de proiect), **JOAQUIM DE DIEGO, RĂZVAN FLOREA,** pr. **MARIETTA DINU**

Acțiunea de dezvoltare și remodelare a spațiilor de învățămînt și de cazare, necesare activității Academiei « Ștefan Gheorghiu », s-a întocmit etapizat, în primul rînd prin realizarea, ca prime obiective, a unei cantine și a căminului.

Tema elaborată de beneficiar pentru cămin, cerea proiectarea unor spații de cazare pentru 1 500 studenți, terenul fiind ales în actuala incintă ocupată de Academie, între bdul. Cotroceni, bdul. Geniului și str. Ho Și Min, delimitat la sud de o cale ferată uzinală. Detaliul de sistematizare realizat pentru rezolvarea tuturor funcțiunilor, ce trebuiau avute în vedere la reorganizarea și dezvoltarea Academiei, stabileau amplasamentul căminului, la aliniamentul bdul. Cotroceni, pe un spațiu destul de înghesuit între construcțiile mai vechi aflate în incintă.

Ținînd seama de alinierea la un bulevard important, de terenul foarte mic pus la dispoziție și de necesitatea de a rezolva cazarea pentru 1 500 studenți (cea mai mare construcție, de acest tip, din țară), s-a căutat rezolvarea cerințelor din temă, prin concentrarea spațiilor într-o singură clădire, cu un regim de P + mezanin + 10 niveluri.

S-a căutat adoptarea unui partiu funcțional clar, simplu — o bară — avînd pe nivelurile curente dublu tract de camere.

Marea majoritate a camerelor au cîte trei paturi, cu un mic spațiu de studiu în dreptul ferestrei, dulapuri în cameră și grup sanitar propriu.

Pentru numărul neobișnuit de mare de studenți, grupați într-o singură clădire, s-a căutat o corectă normare a spațiilor comune.

La parter, clădirea cuprinde, în afară de spațiile afectate circulației (scări, lifturi), recepția, birourile administrației, grupurile sanitare și un hol (de cca 500 m — la nivelul parterului).

Holul, pe două niveluri, se dezvoltă în continuare cu un spațiu afectat clu-

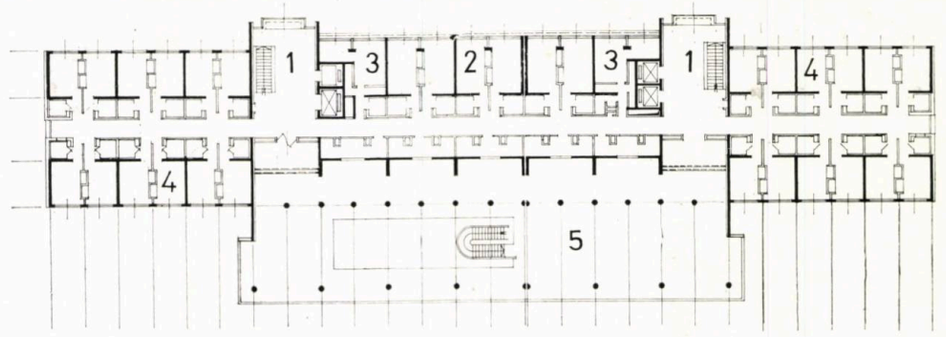

1

1. PLAN MEZAZIN: *1. Hol etaj — 2. Cameră cu trei paturi — 3. Oficiu — 4. Cameră cu două paturi — 5. Salon televizor și expoziții*
2. PLAN PARTER: *1. Hol recepție — 2. Cameră cu trei paturi — 3. Cameră cu două paturi — 4. Oficiu — 5. Hol etaj*
3. PLAN ETAJ CURENT: *1. Hol etaj — 2. Cameră cu trei paturi — 3. Oficiu*
4. SECȚIUNE TRANSVERSALĂ
5. *DETALIU CAMERA CU TREI PATURI*
6. *DETALIU CAMERA CU DOUĂ PATURI*

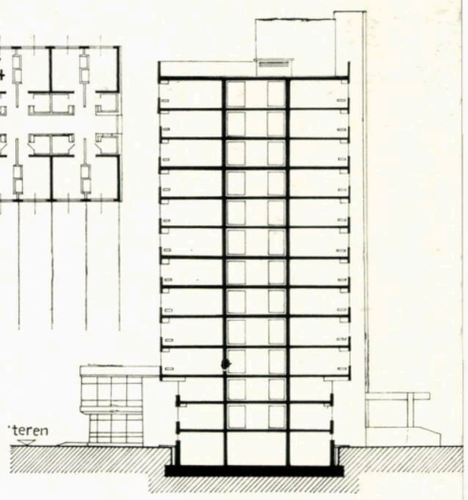

4

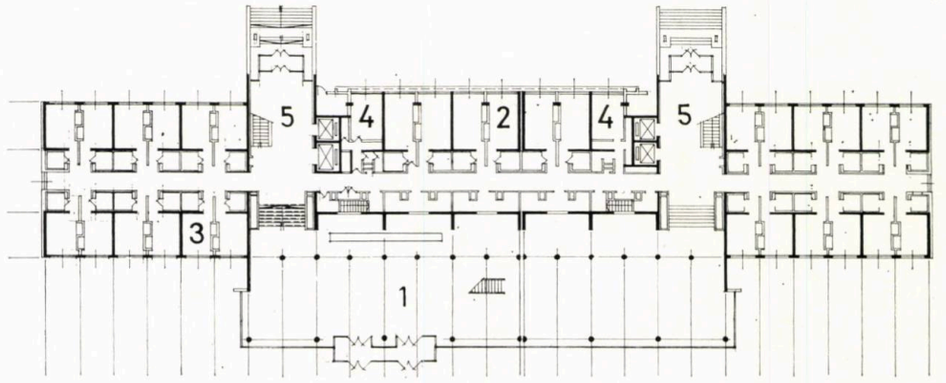

2

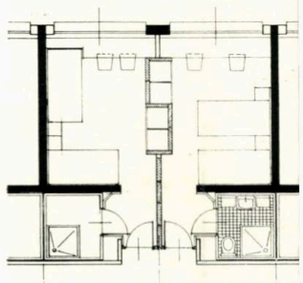

5

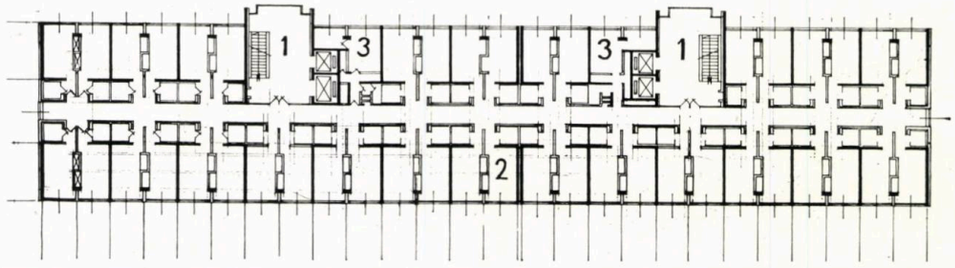

3

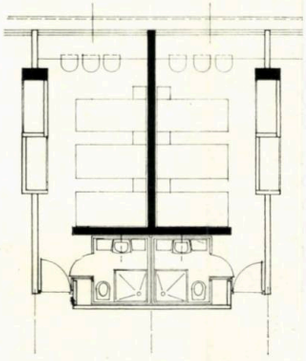

6

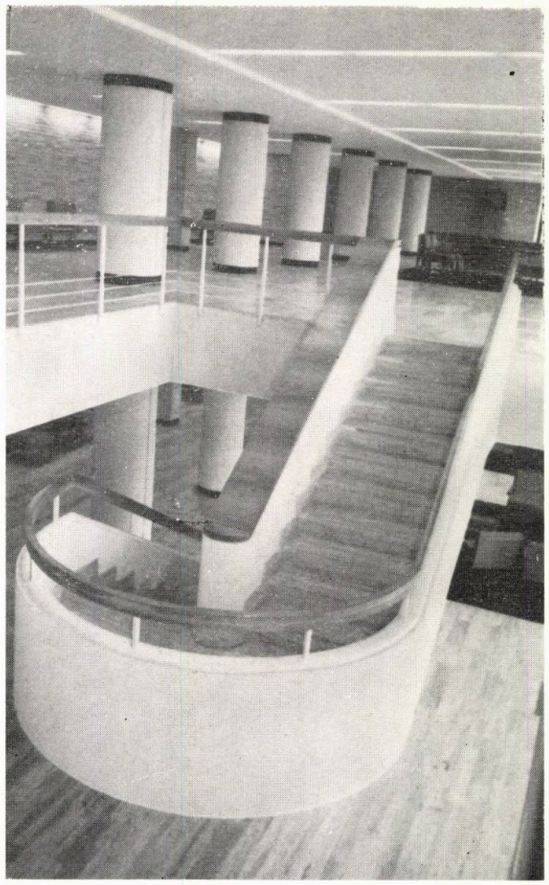

bului. În acest spațiu, se organizează expoziții de cărți, de artă, permițînd compartimentarea cu ajutorul unor panouri mobile. Depozitele mai ample, de la acest nivel, pot prelua mobilierul și dotările necesare diverselor activități.

Deoarece construcția trebuia realizată într-un timp foarte scurt, s-au adoptat o serie de soluții în vederea prefabricării a cît mai multe elemente din construcție.

Astfel, s-au folosit: o structură de beton realizată din diafragme turnate în cofraje metalice, planșee predale, prefabricate de fațadă și băi spațiale, realizate pe cale industrială într-un poligon special.

Finisajele sînt simple: pentru camera de cazare, pardoseli din linoleum, tencuieli simple la pereți, zugrăveli calciu, un mic lambriu-cuier la intrare etc. Pentru spațiile comune finisajele sînt mai simple: pardoseli din travertin, tîmplărie metalică, tavane din ipsos.

Fațadele sînt tratate simplu, lăsînd volumul să fie subliniat prin tratarea primelor două niveluri (care adăpostesc spațiile comune) în cărămidă de placaj, tîmplărie metalică, iar nivelurile curente, prin simplitatea prefabricatelor albe de beton ale parapetelor și desenul format de chenarele din aluminiu ce delimitează ferestrele, cu jaluzele de lemn, ce glisează în cadrul acestor chenare.

Arh. SOLARI GRIMBERG

CANTINĂ la Academia «Ștefan Gheorghiu»

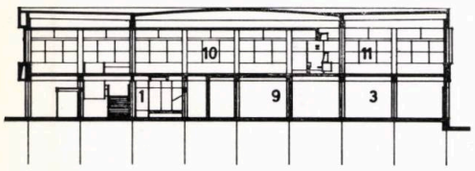

PLAN PARTER: *1. Hol — 2. Bufet — 3. Preparări — 4. Depozite — 5. Depozit frigorific — 6. Patiserie — 7. Birou — 8. Vestiare — 9. Spațiu tehnic*
PLAN ETAJ: *10. Sala de mese — 11. Bucătărie — 12. Spălător veselă — 13. Bucătărie rece — 14. Spălător vase — 15. Evacuare deșeuri*
SECȚIUNE TRANSVERSALĂ

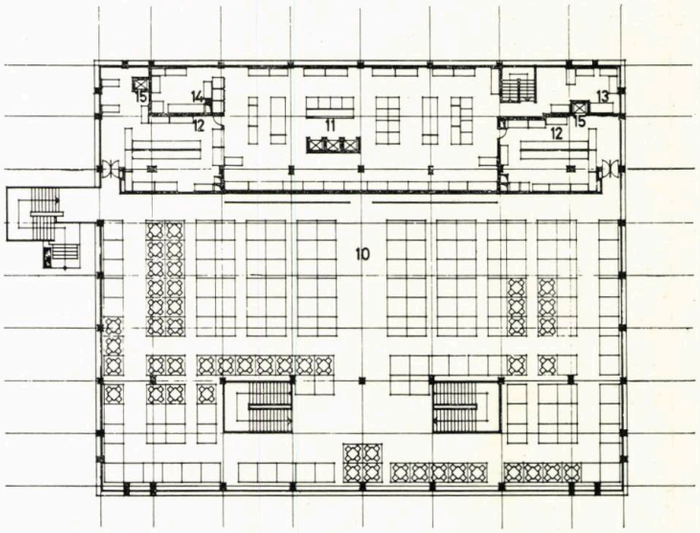

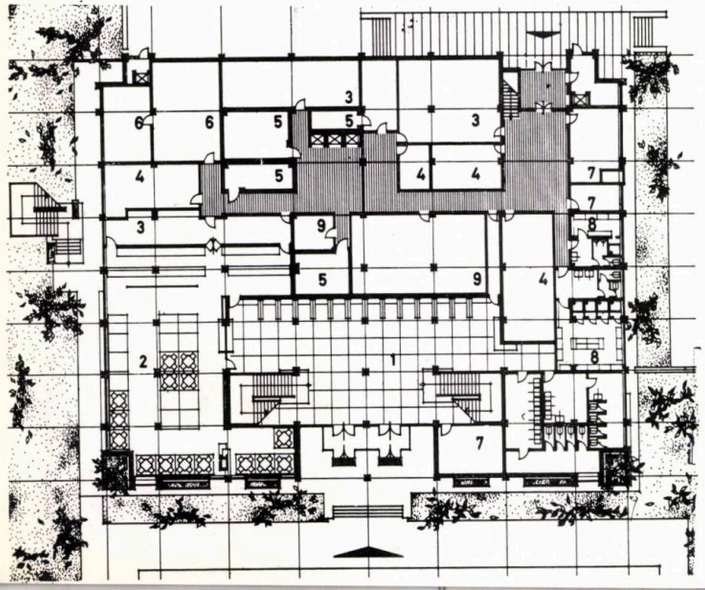

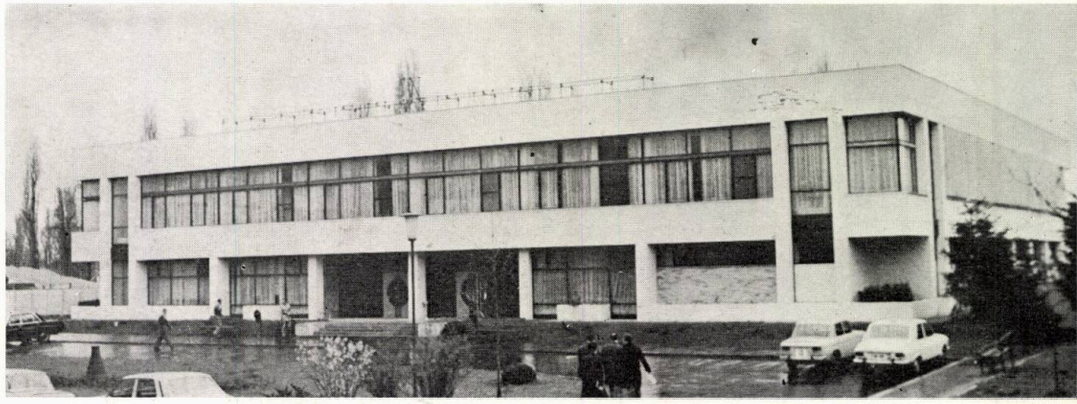

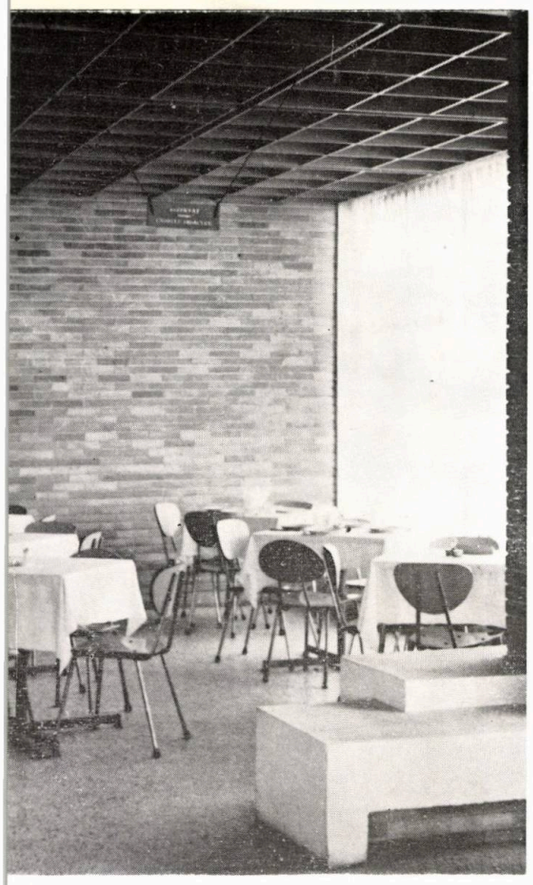

AUTORI: arhitecții **CONSTANTIN RULEA** și **MIRCEA ANANIA**
INSTITUTUL DE PROIECTĂRI « CARPAȚI »

EXECUTANT: TRUSTUL DE CONSTRUCȚII « CARPAȚI »

În cadrul acțiunii de îmbunătățire a rețelei de dotări a Academiei « Ștefan Gheorghiu », a fost construită o cantină cu 800 de locuri, în incinta acestei instituții din bdul Armata Poporului.

Construcția a fost concepută cu parter și un etaj.

Distribuția principalelor funcțiuni a fost determinată de respectarea unei tehnologii clare și simple pe principiul evitării încrucișărilor de fluxuri.

Astfel, spațiile de primire de la parter pot conduce publicul la un bufet de cca 100 de locuri sau, prin două scări ample, la sala de mese de la etaj.

Un al doilea acces dinspre curtea de serviciu asigură circulația alimentelor spre zona de depozitare și preparare de la parter, iar de aici, cu ajutorul unor lifturi, alimentele preparate ajung la etaj, în bucătărie.

Acoperirea spațiilor mari de la etaj a fost realizată din elemente prefabricate de catalog, iar planșeul peste parter din predale.

Clădirea este echipată cu instalații de ventilație care asigură o depresiune continuă în zona bucătăriilor și a preparărilor.

Au fost prevăzute finisaje obișnuite, cu excepția plafonului sălii de mese, care a fost tratat fonoabsorbant, folosindu-se un sistem ingenios și ușor de acoperire a izolației fonice cu un grătar de fabricație curentă din material plastic.

Construcția a fost proiectată și executată în opt luni, iar proiectul de execuție a început, practic, odată cu deschiderea șantierului.

Arh. CONSTANTIN RULEA

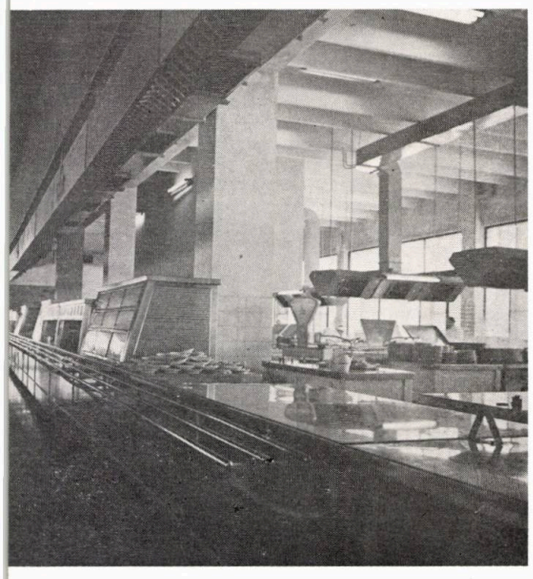

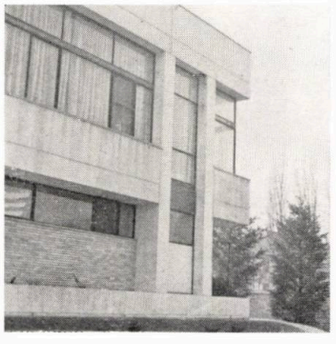

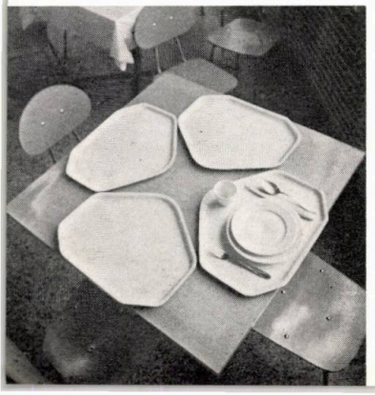

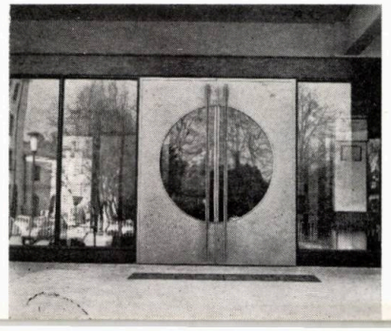

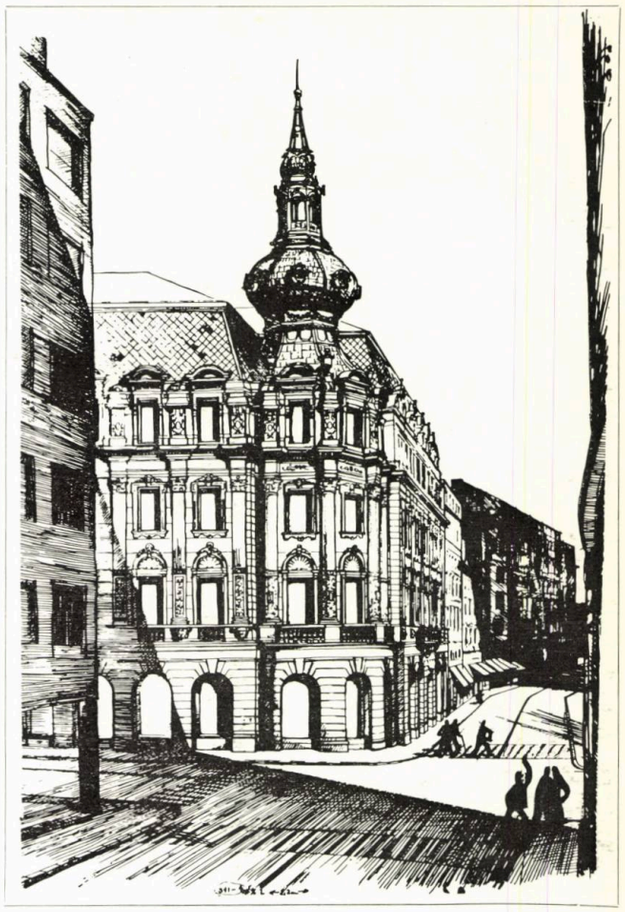

Hotel CONTINENTAL

Prin hotărîrea conducerii superioare de stat, un număr de vechi hoteluri, care în timp căpătaseră alte destinații, se redau folosinței lor inițiale, în scopul măririi capacităților hoteliere și turistice ale Capitalei.

În acest cadru a intrat în preocuparea de restaurare și vechiul « Grand Hotel Continental », situat în centrul comercial și instituțional al Bucureștiului (calea Victoriei colț cu str. 13 Decembrie), a cărui clădire își recapătă în acest fel vechea sa destinație de hotel sub denumirea de « Hotel Continental ». Mai trebuie adăugat că datorită valorii sale arhitecturale, cît și unei anumite tradiții împletite cu unele evenimente istorice și de cultură legate de acest edificiu, refacerea Hotelului Continental se înscrie și în acțiunea mai largă de punere în valoare, restaurare și conservare a patrimoniului cultural ce se relevă a fi și o mare parte din vechea arhitectură a orașului București.

Clădirea Hotelului Continental se ridică pe înălțimea unui parter și a trei etaje, iar volumul total se compune

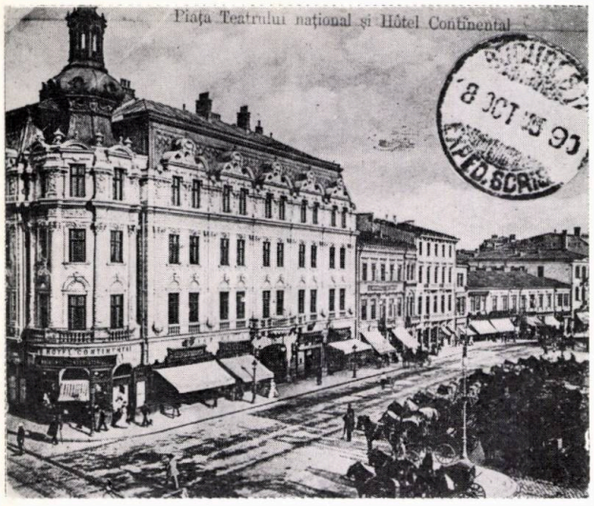

1

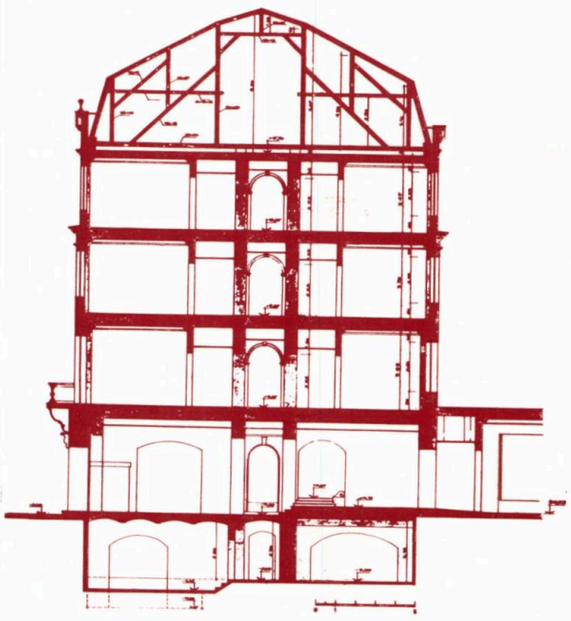

SECȚIUNE (RELEVEU)

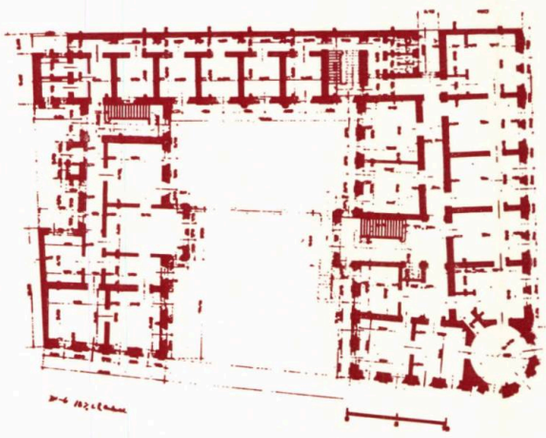

PLAN ETAJ CURENT (RELEVEU)

PLAN PARTER — (RELEVEU-VECHILE DESTINAȚII): *1. Vestibul — 2. Recepție — 3. Magazine (comerț) — 4. Restaurant — 5. Bodegă, în parterul blocului vecin — 6. Bucătăria — 7. Bucătărie bodegă — 8. Oficiu — 9. Anexe bucătărie în parterul blocului vecin*

2

din două aripi și un corp de legătură, grupate toate în jurul unui spațiu liber deschis către strada 13 Decembrie. Compoziția planului urmărește alcătuirea unui partiu care să ofere echilibrul volumelor și al fațadelor. Cu toate că se pot citi în plan două axe de compoziție, perpendiculare pe cele două fronturi ale străzilor, datorită volumului cilindric ce formează joncțiunea pe colț, sub formă de turn și cupolă, efectul final este al unei asimetrii foarte bine ponderată, ieșită din mîna unui abil mînuitor al formelor arhitecturii clasice. Caracteristică sfîrșitului de secol trecut (al XIX-lea), arhitectura aceasta, cu marcat accent de monumentalitate, cu proporții, ritm, modenatură și ornamentație din lexiconul ordinului corintic, mult împins în baroc, exprimă strălucitor sentimente de exuberanță și elan romantic. Nu cunoaștem numele arhitectului autor al proiectului, dar din factura detaliilor, al desenului acestora, din finețea și acuratețea ornamentelor, se vădește o proveniență posibilă, a unui arhitect de origine vieneză.

Clădirea a suferit mult în decursul timpului; multe modificări, reparații, readaptări, impuse de necesitatea de a corespunde „noului", sau, mai ales, din cauza schimbărilor de destinație din cursul existenței sale. Edificiul a fost folosit, în ultimul timp, ca sediu a diverse instituții, adăpostind, printre altele, cu peste un deceniu în urmă, și primul mare institut de proiectare de construcții și arhitectură (IPC). Nu este exagerat cînd se spune că, pentru o construcție sînt mai distrugătoare nu atît calamitățile naturale și timpul, cît, mai ales, schimbările de destinație cu tot cortegiul de mutări, de reveniri, de modificări cu spargeri de zidărie și suprimări de părți din elementele fundamentale ale structurii. Și, din acest motiv, pentru Hotel Continental, intervențiile de refacere și consolidare au format un important volum de lucrări.

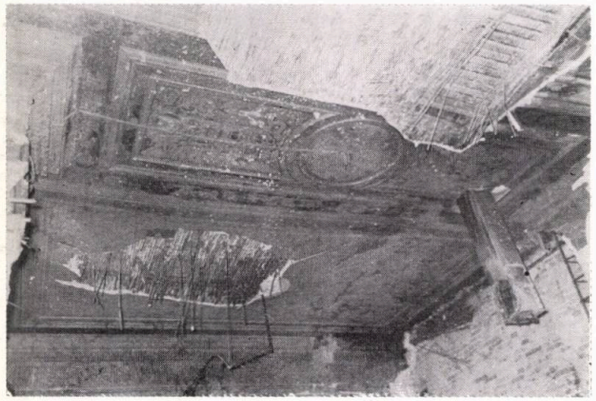

3

PLAN DE SITUAȚIE

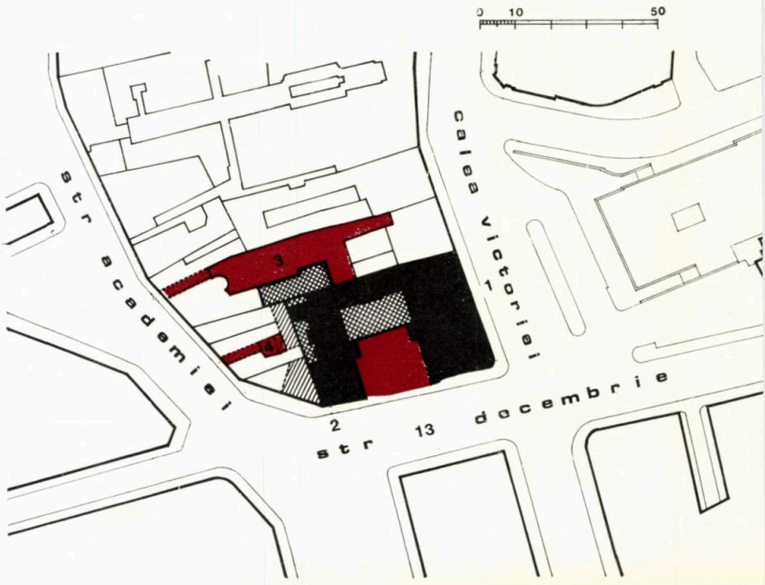

Construcție cu patru niveluri și subsol

Construcție cu parter

Suprafață în parterul blocului vecin

1. Intrare în hotel și restaurant — 2. Intrare în braserie — 3. Intrare la bucătărie prin str. Academiei nr. 25. — 4. Intrare servicii din str. Academiei nr. 29

4

1. HOTELUL ÎN ANUL 1890 — 2. FRAGMENT DE DECORAȚIE LA TAVAN — 3.4. DETALIU

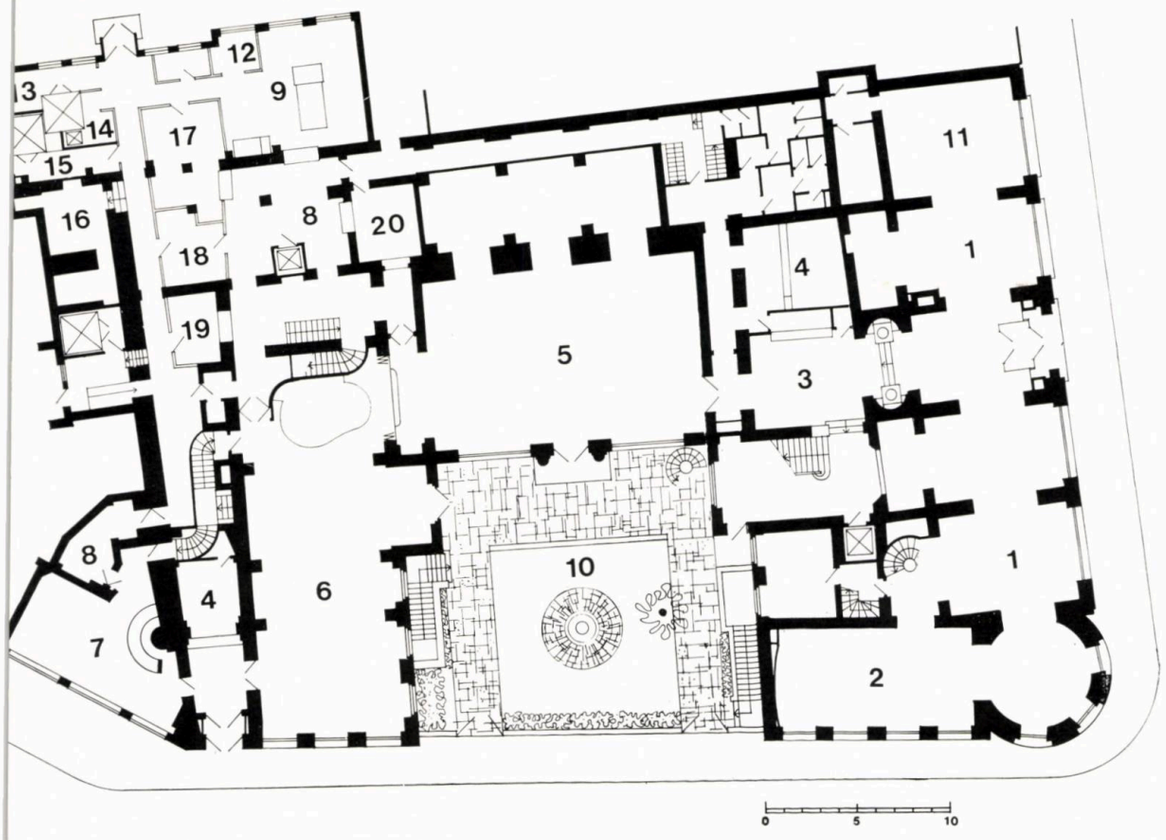

PLAN PARTER (PROIECT): *1. Hol — 2. Bar hol — 3.Recepție — 4. Garderoba — 5. Restaurant — 6. Braserie — 7. Bodegă — 8. Oficiu — 9. Bucătărie — 10. Grădină de vară — 11. Shop — 12. Spălător de vase — 13. Preparare carne — 14. Preparare pește — 15. Depozit — 16. Preparare legume — 17. Bucătărie rece — 18. Oficiu serviciu camere — 19. Bar băuturi — 20. Spălător vase*

PLAN ETAJ (PROIECT): *1. Baie — 2. Vestibul — 3. Cameră hotel — 4. Cameră de zi*

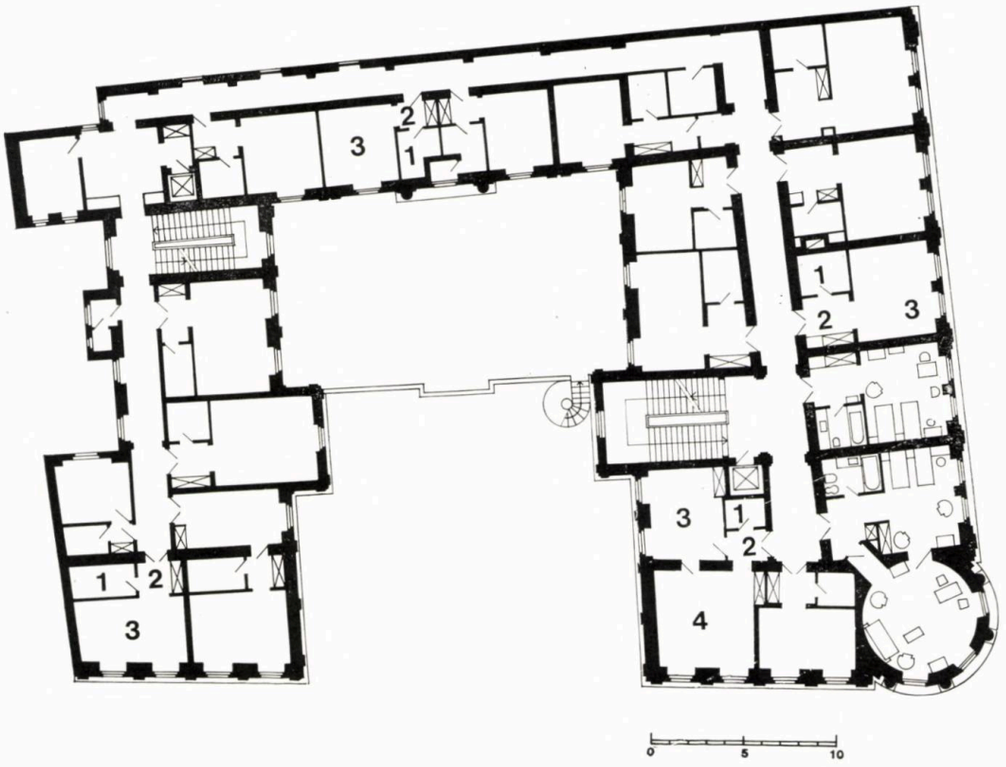

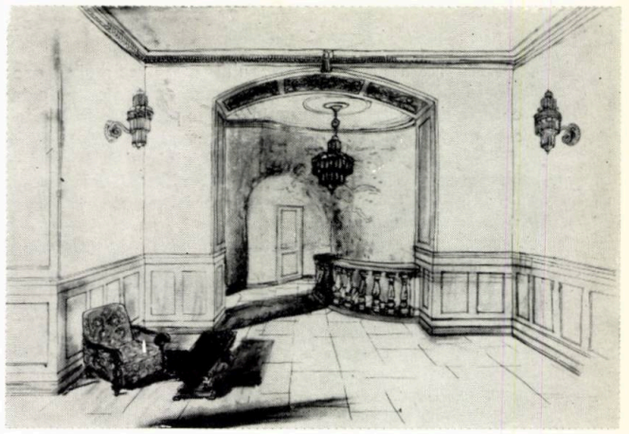

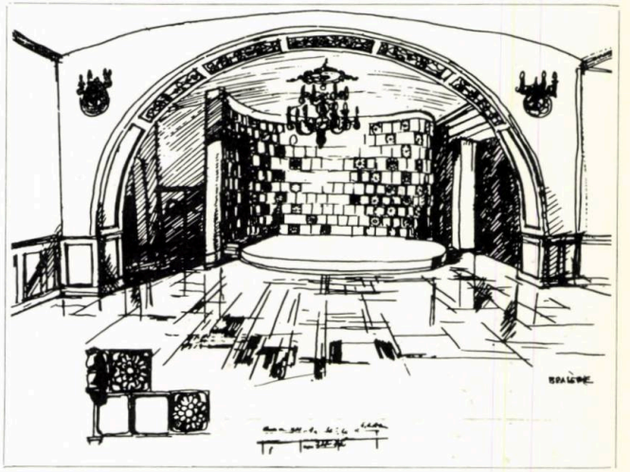

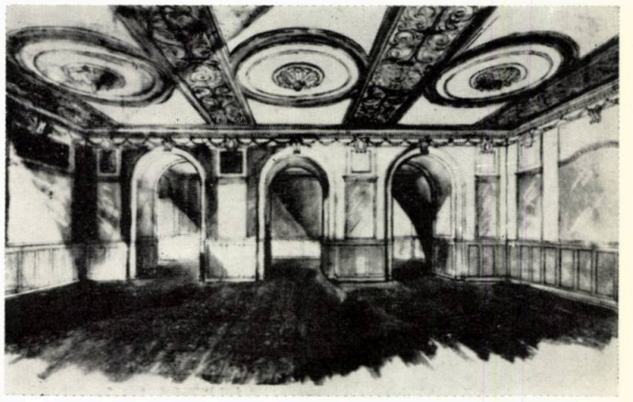

Dacă restaurarea exteriorului n-a pus multe probleme, procedîndu-se la repetarea unor elemente de decorație și profilație din porțiuni bine păstrate ale fațadei, sau prin utilizarea unei documentații de fotografii — găsite la Muzeul de istorie a Municipiului București — cu ajutorul căreia imaginea finală a fațadelor a căpătat toată autenticitatea, în ceea ce privește însă modenatura interioarelor numai o foarte mică parte s-a păstrat, respectiv la tavanele unor camere sau în spatele unor tavane.

Recondiționarea arhitecturală și funcțională a interiorului, atît în ceea ce privește etajele, pentru partea de cazare a hotelului, parterul pentru recepție și holuri, cît și în sectorul de alimentație publică al restaurantului și bucătăriei, a pus probleme de cea mai mare complexitate, deoarece se impunea aducerea vechiului la o funcționalitate și un confort la nivelul exigențelor celor mai în pas cu timpul în care trăim.

Cele trei etaje ale sectorului de cazare sînt compuse pe un partiu identic, avînd în total 44 camere cu două paturi și nouă apartamente, formînd o capacitate totală de cazare de 115 locuri. Camerele sînt prevăzute cu cel mai modern confort: vestibul, baie, dulapuri înzidite, climatizare încorporată arhitecturii interioare, televiziune, radioficare, telefon, comenzi automate, serviciu complet la camere, mobilare în stil acordat la arhitectură, tapete, mochetă etc.

Părțile comune cuprinzînd: recepția, holul, barul de hol, cît și spațiile comerciale aferente holului, și-au găsit loc în spațiul din care au fost eliminate magazinele comerciale, altădată cu intrare directă din stradă. În rest, parterul mai cuprinde un salon restaurant, o braserie cu acces separat din str. 13 Decembrie, o bodegă situată la parterul blocului vecin, dar legată de circuitul de servire al bucătăriei hotelului Continental, și o grădină de vară. Capacitatea totală a părții de alimentație publică este de 380 locuri. Pentru asigurarea serviciului acestei capacități, a fost necesară mărirea bucătăriei și a anexelor sale, care în forma veche nu puteau face față normelor de producție și sanitare, astăzi în vigoare. În acest scop, a fost reorganizat spațiul vechii bucătării, adăugîndu-se și o suprafață suplimentară de construcție nouă în curtea vecină din str. Academiei nr. 25.

Profitînd de accesele din str. Academiei (nr. 25 și nr. 29) în curțile interioare vecine, au fost amenajate intrări pentru aprovizionarea cu alimente a bucătăriei, precum și pentru evacuarea gunoaielor; înainte, hotelul și restaurantul foloseau în acest scop căi cu interferențe de fluxuri, inadmisibile astăzi.

Clădirea posedă subsol pe toată suprafața sa, dar acesta a putut fi folosit ca spațiu util numai într-o foarte mică măsură; în mare parte a căpătat destinația de nivel tehnic, adăpostind centrala termică, hidrofoarele, centrala de ventilație și condiționare și post trafo. Spațiul disponibil a fost redus considerabil și din necesitatea ca unele elemente de susținere să fie betonate prin cămășuire sau diafragmare.

S-ar putea crede că lipsesc unele prevederi de spații pentru o gospodărire optimă, la anexele bucătăriei sau administrative. Dar beneficiarul — în speță, Ministerul Turismului — a socotit că unele funcțiuni, ca aprovizionarea, cu stocare, pe timp mai lung, cît și funcțiunile administrative și de conducere, se vor face centralizat, pe grupuri hoteliere, după o organizare proprie.

Restaurarea și punerea în valoare a acestui monument, în afara faptului utilitar ce umple o lacună, este, după multe aprecieri, nu numai a unor oameni de cultură, dar și a majorității celor ce trec pe stradă, o revelație!

Revelația că arhitectura poate fi un fapt emoțional deosebit, iar acest edificiu și altele la fel — reconsiderate — pot resuscita potențele către o arhitectură întregită în conținutul ei de artă.

Arh. DAN IOVĂNESCU

Arh. NICOLAE PRUNCU

Unele observații privind reintegrarea urbană a fostelor hoteluri

În cadrul acțiunii de restituire în circuitul turistic, a unei serii de construcții care au avut inițial funcțiuni hoteliere, dar cărora le-a fost, ulterior, schimbată destinația, au fost cuprinse și unele lucrări mai complexe cu un caracter de restaurare și reintegrare urbană.

Astfel pot fi considerate, datorită valorii lor arhitecturale și a implicațiilor urbanistice, lucrările pentru hotelurile « Bulevard », « Capitol », « Continental », « Mica », amplasate de-a lungul Căii Victoriei, hotelul din bdul Republicii nr 33 etc.

Conducînd, în cadrul Institutului « Proiect București » colectivele care au realizat proiectarea hotelurilor Bulevard, Capitol și Republicii 33, am avut ocazia să analizez o serie de probleme specifice unor astfel de operațiuni și am crezut că ar fi util să fac unele observații privind cadrul concret al acestui gen de proiectare, înainte de a prezenta caracteristicile acestor trei hoteluri.

Sîntem aproape cu toții convinși că, în toate timpurile, valoarea general umană a unui proces de schimbare, de modernizare, a fost și este în strict raport cu măsura în care « noul » a reușit să integreze și să valorifice, alături de « investițiile proprii », vechile creații, fie ele arhitecturale, urbanistice, sau de altă natură. În fond, a renunța la aceste creații, a porni mereu totul de la început, înseamnă a te condamna la stagnare.

Dificultatea constă, însă, pe de o parte, în alegerea acelor creații care pot fi integrate și, pe de altă parte, în alegerea acelui mod de integrare care, valorificînd eficient vechea creație, să completeze armonios și să sublinieze calitățile noului.

În mod evident, restituirea fostelor hoteluri este un exemplu, din toate punctele de vedere, al modului cum poate fi rezolvată o astfel de problemă. Acest exemplu, am certitudinea că va trebui să fie continuat și, de aceea, consider că este necesar ca analiza soluțiilor adoptate acum să scoată în evidență condițiile ce trebuie respectate pentru a obține rezultate optime.

O primă serie de observații, pe care aș vrea să le fac, sînt legate de reticența care se manifestă față de valoarea economică a unor astfel de lucrări, reticență manifestată, de cele mai multe ori, atît la nivelul proiectării cît și la unii factori intermediari de avizare și execuție. Se susține, de exemplu, că este mai eficientă demolarea construcțiilor vechi sau menținerea lor într-o stare precară de exploatare pînă într-o etapă cînd, datorită degradărilor neremediate în timp, construcția să poată fi demolată, iar investițiile să fie dirijate spre construcții noi.

Lăsînd la o parte practica curentă a unor țări care repetă de multe secole « modernizările » unor construcții vechi, cu programe dificile în adaptarea la condițiile impuse de evoluția tehnicii, să ne referim la experiența noastră recentă.

Prima parte a acțiunii de restituire a hotelurilor, în prezent terminată, dovedește că, dacă sînt alese judicios lucrările necesare, în funcție de specificul fiecărei construcții în parte, operațiunea poate fi deosebit de eficientă economic și poate acoperi unele funcțiuni reale, pînă atunci fără soluție (de tipul hotelurilor de tranzit intern, de exemplu, sau al celor tradițional reprezentative).

De cele mai multe ori, o neatentă (sau chiar intenționat inexactă) comparație a investițiilor specifice este folosită ca argument pentru justificarea reticențelor amintite. Este nevoie de o foarte laborioasă analiză pentru a pune în evidență elementul care falsifică o astfel de comparație, și, de aceea, această metodă este în continuare practicată.

Ar fi de ajuns să menționez că pentru construcții vechi din Capitală, unele chiar valoroase ca arhitectură, au existat studii economice care demonstrau că este mai avantajoasă demolarea decît reintegrarea lor urbană și că această « teză » mai circulă și azi în unele cercuri restrînse.

Pentru a verifica autenticitatea unei astfel de comparații sau pentru a determina o eficiență reală, este necesar să se elimine elementele de investiție de tip similar la construcțiile noi și la cele vechi, păstrîndu-se doar cele specifice și evidențiindu-se independent eventualele investiții de restaurare.

Uneori, restaurarea unor elemente valoroase de arhitectură poate fi, parțial sau total, amînată și înlocuită cu o conservare pînă la o etapă ulterioară, la care efectele economice favorabile ale reintegrării vor fi fost deja obținute. Într-o astfel de situație, se poate obține o economie de investiție specifică de pînă la 50%, față de o construcție nouă, procentul fiind în funcție de starea construcției. În ansamblul investiției, acest procent este însă mult mai mic și poate fi deci ușor anulat de o diferență nespecifică (de dotare de exemplu).

În cadrul acțiunii de restituire a hotelurilor, s-a aplicat varianta amînării restaurării la cîteva hoteluri, în prezent date în folosință, dintre care menționez hotelul « Rahova », a cărui arhitectură valoroasă nu a fost restaurată în etapa aceasta și unde investiția specifică, aferentă exclusiv construcției reintegrate, este minimă, apropiată de cea a unei întrețineri curente.

Rezultă că și în situația în care, din anumite motive, negăm necesitatea conjuncturală a restaurării unei construcții vechi, ea poate fi reintegrată eficient economic, iar opțiunea restaurării poate fi amînată pentru o etapă ulterioară.

Sînt, însă, situații în care restaurarea construcțiilor este impusă de valoarea lor ca document de cultură, ca valoare tradițională, urbană etc. În afară de restaurările Hanului Manuc sau Athénée Palace, citäm, în acest sens, exemplul restaurării fațadelor hotelului Continental, care, încă în construcție, constituie un excelent model de revalorificare urbanistică și reabilitare arhitecturală a unei creații din epocile anterioare. Ar fi inexactă confundarea investiției specifice de reintegrare a vechii construcții, cu investiția aferentă restaurării unei valori arhitecturale. O astfel de bază ine-

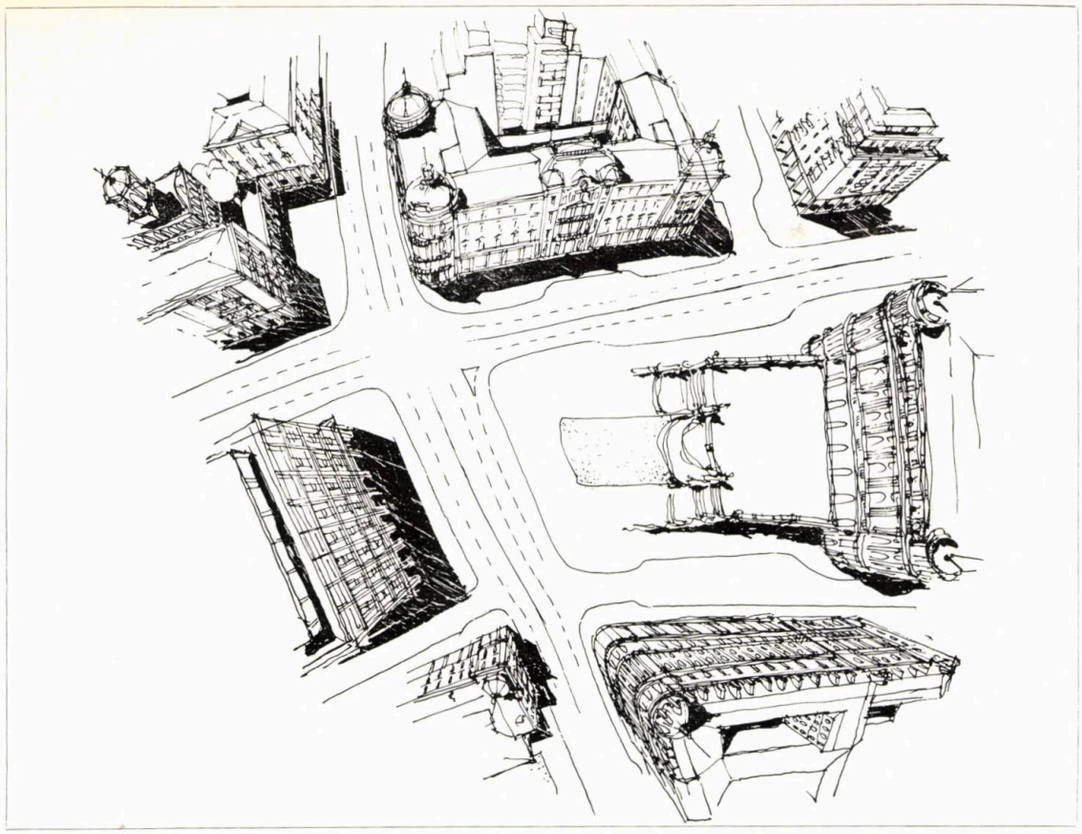

Este greu de susținut că turiștii, care ne vizitează Capitala, doresc ca, pentru a li se asigura liniștea și parcajul, să fie cazați departe de viața trepidantă a centrului Capitalei. Este mai ușor de acceptat că hotelurile, deficitare în privința parcării, dar amplasate central, ca cele din lungul Căii Victoriei, vor contribui la folosirea mai eficientă a parcajului subteran al Teatrului Național, iar în viitor, pe măsura nevoilor create în ansamblu, vor determina realizarea eventuală a unui nou mare parcaj central.

Experiența arată că hotelurile amplasate central sînt căutate în mod special de anumite tipuri de turiști, cu un standard mai ridicat, cărora li se oferă condiții de servire și asistență turistică, superioare, turiști interesați de caracterul viu, trepidant al zonei centrale a Capitalei.

Această constatare este valabilă și pentru acele hoteluri, de cură și tratament, aflate în circuitul turistic, în care sînt cazate persoane valide, în tratamentul preventiv al cărora intră și psihoterapia deconectării, a participării la o ambianță socială normală etc.

POZIȚIA ÎN ANSAMBLU A HOTELURILOR « BULEVARD » ȘI « CAPITOL » : *1. Casa Centrală a Armatei — 2. Hotel « Bulevard » — 3. Hotel « Capitol » — 4. Casa Nifon — 5. Biserica Doamnei — 6. Magazinul « Romarta copiilor » — 7. Restaurantul « Simplon » — 8. Teatrul « C. Tănase » — 9. Extindere hotel « Capitol » — 10. Restaurantul « Berlin » — 11. Agenția O.N.T. — 12. Extindere agenție O.N.T. — 13. Extindere TELEFOANE*

chitabilă nu poate să demonstreze ineficiența economică a acțiunii fiindcă ar fi fost posibilă o reintegrare, fără restaurarea în prima etapă, a acestor fațade, dar valoarea ambianței urbane a zonei respective ar fi fost mult diminuată.

Aceeași remarcă este valabilă și pentru hotelul « Bulevard », operă a arhitectului Alexandru Orăscu, din 1867. Aci, investiția aferentă restaurării este determinată de degradarea gravă, în timpul celui de-al doilea război mondial, a unor prețioase finisaje interioare (salonul de marmură, recepția, etc.). Restaurarea acestei clădiri și a interioarelor ei constituie, nu numai un omagiu deplin meritat adus primilor arhitecți români, dar și un document concret, de prim ordin, al nivelului de cultură și al ambianței urbane a Capitalei, la jumătatea secolului al XIX-lea. Nu poate fi confundată, nici în acest caz, investiția pentru reintegrare cu cea aferentă restaurării.

În ambele exemple, însă, cuplarea investiției specifice cu cea aferentă restaurării și reabilitării, va avea ca efect posibilitatea realizării unor unități hoteliere de categorie maximă, reprezentative și deosebit de rentabile, cu un termen real de recuperare a investiției foarte scurt.

O altă serie de observații, pe care aș vrea să le fac, se referă la raportul dintre ambianța urbană existentă și construcțiile reintegrate.

S-a emis, cu ocazia reintegrării fostelor hoteluri, ideea că vechile lor amplasamente nu ar asigura condiții corespunzătoare confortului hotelier modern, pentru că nu dispun de parcaje, de accese comode de serviciu etc.

Trebuie, în astfel de situații, avută în vedere relația de reciprocitate dintre ambianța urbană și funcțiunea acordată construcției existente.

Astfel, pentru valorificarea unei construcții existente ambianța urbană poate și trebuie să-și modifice, în anumite limite, caracterul său, tot așa cum funcțiunea modernă atribuită construcției existente se schimbă în anumite limite, în funcție de ambianța urbană, diversificîndu-se.

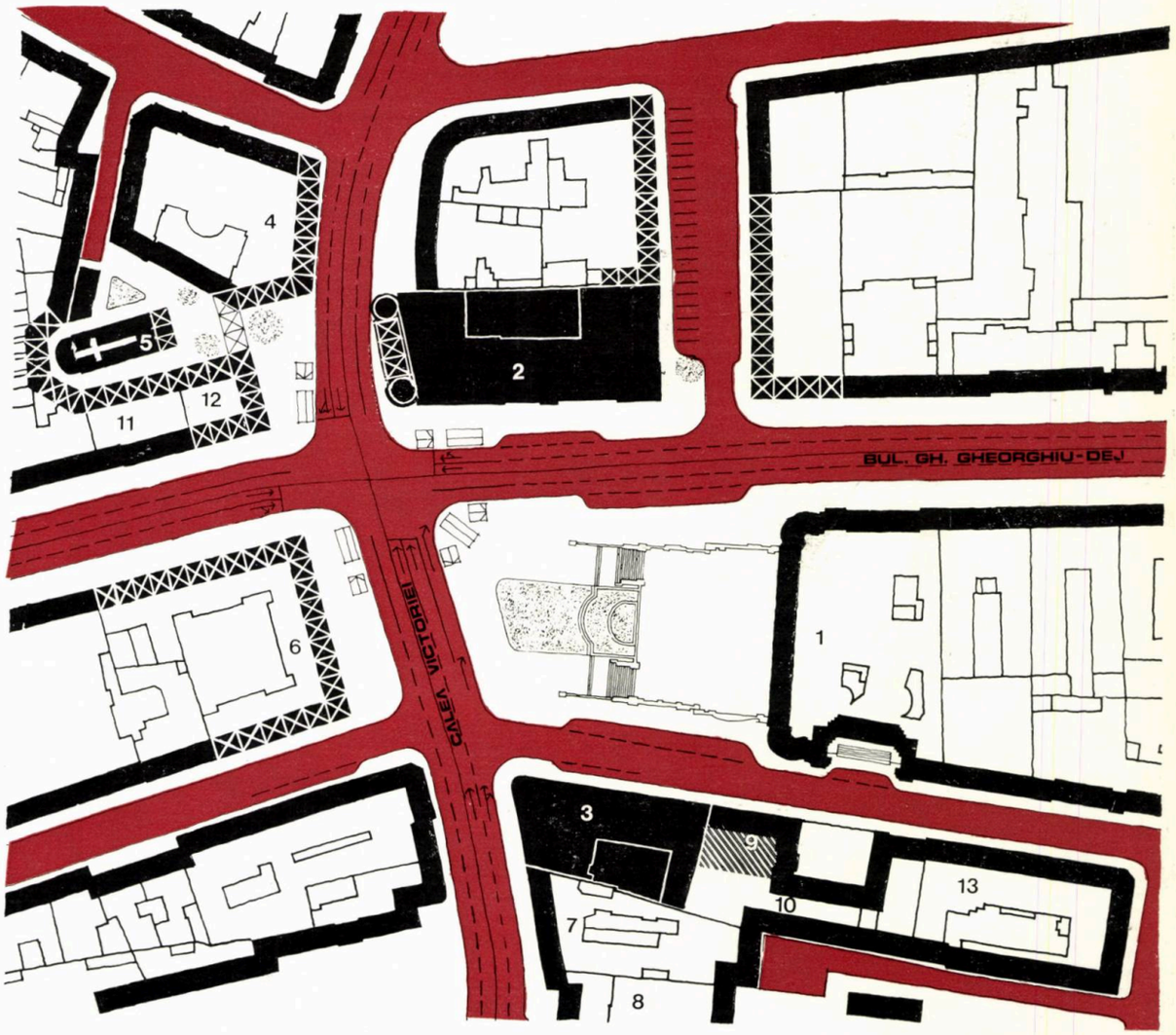

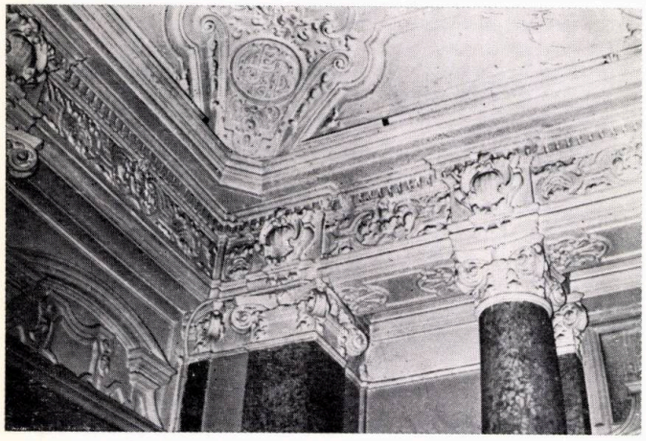

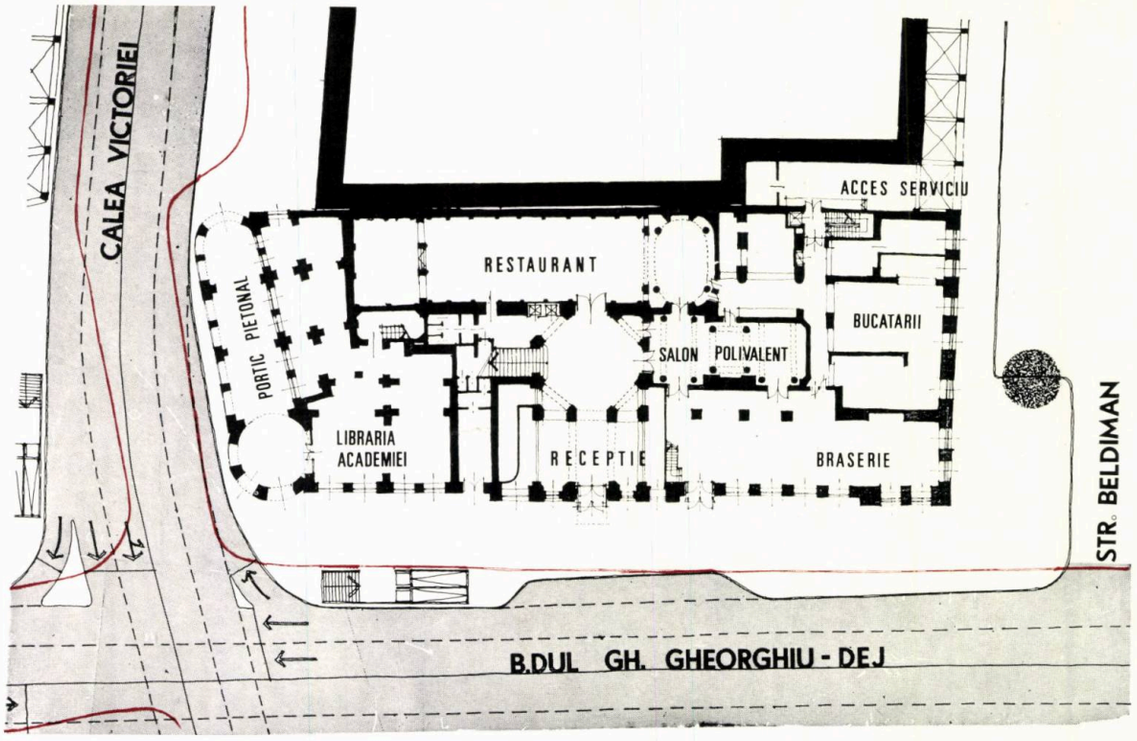

PLAN PARTER și SISTEMATIZAREA *intersecției Calea Victoriei —Bd. Gh. Gheorghiu-De*

Hotel BULEVARD

Colectiv proiectare arhitectură: arh. **NICOLAE PRUNCU**, arh. **CARMEN EFTIMIE**

Proiectant: Institutul „Proiect-București"
Executant: CCMB—ICM 4

Hotelul într-o carte poștală din anul 1912
Salonul polivalent cu stucatura bine păstrată dar acoperită de succesivele văruiri
Detaliu plafon cu vechea emblemă a hotelului G.H.B. «Grand Hôtel Boulevard»
Sondaj efectuat la fațada principală evidențiind modificările structurale ce au denaturat plastica originală

Vechea destinație: *« Grand Hôtel Boulevard », construit în 1867 arhitect: Alexandru Orăscu; construcție pe lista monumentelor istorice*

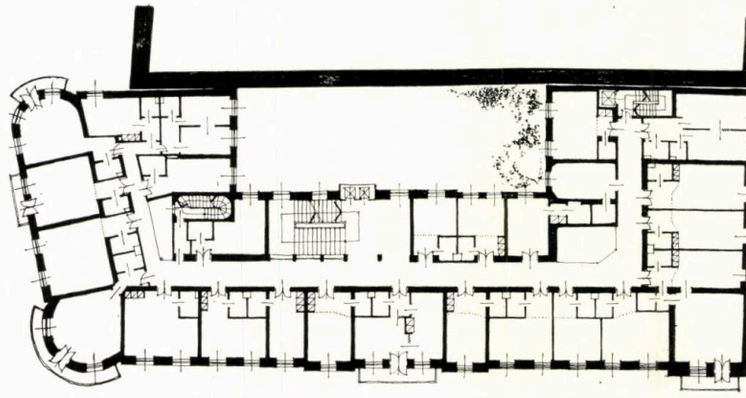

PLAN ETAJ CURENT
RELEVEUL ETAJULUI CURENT *(1974)*
TRANSFORMAREA CALCANULUI de pe *Calea Victoriei (dinspre Casa de mode)*

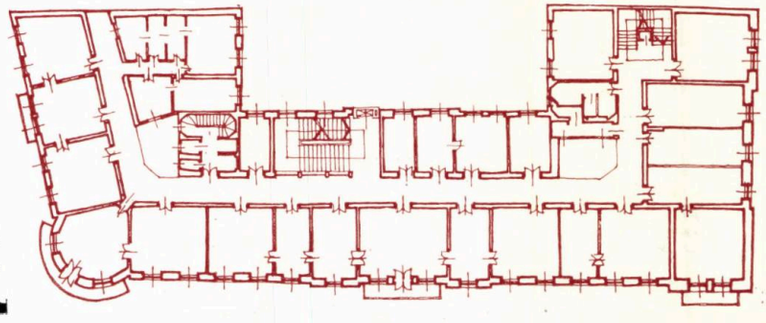

Un alt exemplu concludent de interdependență, între ambianța urbană și funcțiunea acordată construcției existente, îl întîlnim la hotelul « Bulevard » care constituie, pe tot traseul Căii Victoriei, singurul punct de strictiune, obligînd la numai două fire de circulație.

Modificarea funcțiunii la parterul clădirii, pentru realizarea unui portic pietonal care elimină trotuarul, degajînd zona carosabilă, va permite crearea a trei fire de circulație, încă din prima etapă. În următoarea etapă, va fi posibilă și crearea firului patru, prin eliminarea similară a trotuarului din dreptul Casei Nifon — monument istoric, la restaurarea căruia este, de asemenea, posibilă realizarea unui portic pietonal.

Ambianța urbană își va schimba și ea caracterul, devenind, din zonă de strictiune a circulației, o zonă de interes pietonal, ce va integra cîteva monumente de valoare, inclusiv Biserica Doamnei, în prezent ascunsă de construcții parazitare și rău încadrată arhitectural.

Trebuie să observăm că astfel de rezolvări complexe ale problemelor de reintegrare urbană comportă pentru proiectant dificultăți serioase, datorită opoziției părților care trebuie să-și modifice funcțiunile și care se pot considera cîteodată lezate. De înțelegerea acestora depinde obținerea acordurilor necesare, și, în ultimă instanță, succesul reintegrării urbane.

O astfel de opoziție a fost întîmpinată de proiectanți la crearea intrării de serviciu pentru Hotelul Capitol, soluția optimă, atît urbanistic cît și funcțional, trebuind să fie părăsită. Aceasta presupunea crearea unei alei de serviciu, care ar fi rezolvat complet accesele de serviciu pentru restaurantele Simplon (aprovizionat prin Calea Victoriei), și Berlin, ca și pentru hotelul Capitol (aprovizionate în trecut prin piața Casei Centrale a Armatei).

O ultimă observație privește condiția proiectării și executării reintegrărilor și a eventualelor restaurări implicate de acestea.

Remodelarea centrelor urbane — și în special a centrului Capitalei — va multiplica, în viitor, situațiile de proiectare de acest gen, cărora va trebui să li se facă față în cadrul existent al instituțiilor noastre.

Aceste instituții sînt însă organizate și structurate pentru un tip diferit de proiectare și execuție, repetitivă, cu raportări cantitative spectaculoase și cu formații de lucru fluctuante, în funcție de sarcinile imediate. În cadrul lor, lucrările de reintegrare și de restaurare apar intruse, străine, menite să încurce « realizarea planului » etc.

Într-o măsură foarte mare, această situație generează atitudinea ambiguă constatată curent față de integrarea reală a construcțiilor existente în ansamblurile noi. Ea este practic determinată de imposibilitatea încadrării în tehnologia de proiectare, de avizare și de execuție repetitivă a proiectării, avizării și execuției reintegrărilor construcțiilor existente. De aceea, construcțiile existente bune se mențin în ansamblurile noi în etapa actuală, dar aproape niciodată nu se reintegrează ambianței urbane nou create. Construcțiile noi și cele vechi coexistă un timp indiferente unele de celelalte, așteptînd etapa următoare de demolări.

Proiectarea restaurărilor are exact aceeași condiție precară, agravată de faptul că există o grupă de proiectare și execuție specializată în acest gen de lucrări în cadrul Direcției patrimoniului cultural național,

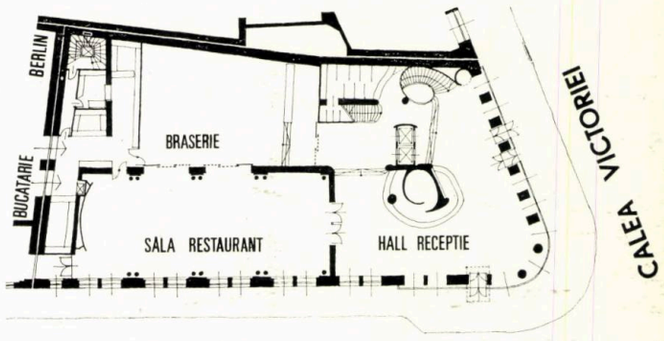

Hotel CAPITOL

STR. C.TIN MILLE - PIAȚA C.C.A.

Colectiv de proiectare arhitectură: arh. **NICOLAE PRUNCU**, arh. **VIOREL ONIȚĂ**

Proiectant: Institutul «Proiect-București»
Tehnologie: ITHRB
Executant: CCMB—ICM 4

Vechea destinație: « *Hotel Royal* »; *construcție pe lista monumentelor istorice*

Capacitate:

- *cazare: 90 camere — 180 locuri categoria I*
- *alimentație publică: restaurant 140 locuri*
  braserie 90 locuri
  bar de zi 50 locuri

Indicatori spațiali:

— *Suprafață desfășurată totală:*	*4 940 m²*
— *Suprafață aferentă cazare etaje:*	*3 150 m²*
— *Suprafață aferentă publicului la alimentația publică:*	*270 m²*
— *Suprafață aferentă recepții:*	*325 m²*
— *Suprafață servicii și spații tehnice:*	*1 215 m²*

Dotări tehnice specifice:

- *Climatizare cu reglaj local — climoconvectori*
- *Stație radioficare cu patru programe*
- *Centrală telefonică tip hotel*

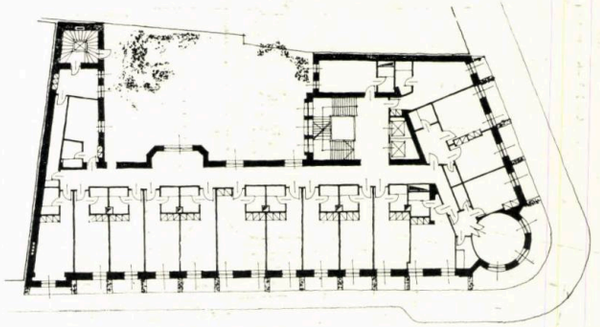

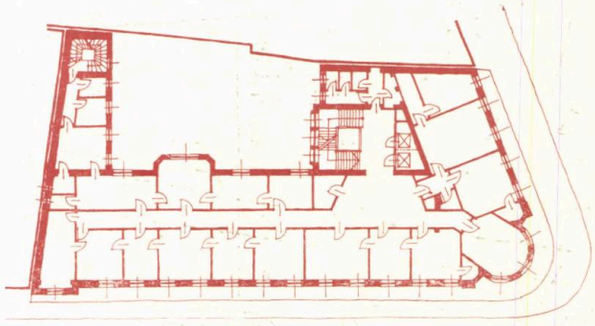

Hotelul într-o carte poștală din anul 1912
PLAN PARTER
PLAN ETAJ CURENT
RELEVEUL ETAJULUI CURENT (1974)

Capacitate:

- *cazare: 104 camere; 201 locuri categoria I-a*
- *alimentație publică: restaurant 160 locuri*
  salon polivalent 50 locuri
  braserie 130 locuri
- *magazine: 220 m²*
- *portic pietonal: 150 m²*

Indicatori spațiali:

— *Suprafață desfășurată totală:*	*8 125 m²*
— *Suprafață aferentă cazării propriu-zise:*	*4 625 m²*
— *Suprafață aferentă recepției:*	*265 m²*
— *Suprafață aferentă alimentației în săli publice:*	*470 m²*
— *Suprafață aferentă magazinelor, inclusiv depozite:*	*450 m²*
— *Suprafață portic pietonal:*	*150 m²*
— *Spații tehnice și de serviciu:*	

Dotări tehnice specifice

- *Climatizare cu reglaj local : climoconvectori*
- *Stație de radioficare cu patru programe*
- *Centrală telefonică tip hotel*
- *Automatizări pentru exploatarea instalațiilor speciale*

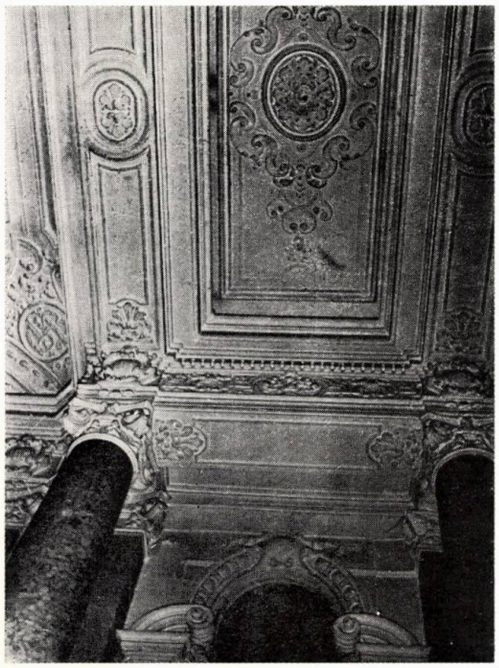

Hotel NAȚIONAL

Bd. Republicii 33

Colectiv de proiectare arhitectură: arh. **NICOLAE PRUNCU**, arh. **PAULA CUMPĂNAȘU**, tehn. arh. **MIOARA POPESCU**

Proiectant: Institutul « Proiect-București »

— Institutul « Carpați »

— Centrul de cercetări economice pentru promovarea turismului internațional

Executant: O.E.C. CARPAȚI

Destinație inițială: *clădire de birouri, folosită în ultimii ani ca Minister de Externe*

Capacități realizate:

— cazare: *categoria hotelieră I A — 314 locuri în 152 camere de două paturi, 3 apartamente și 1 cameră de un pat*

— alimentație publică:
— *restaurant — salon principal 600 locuri*

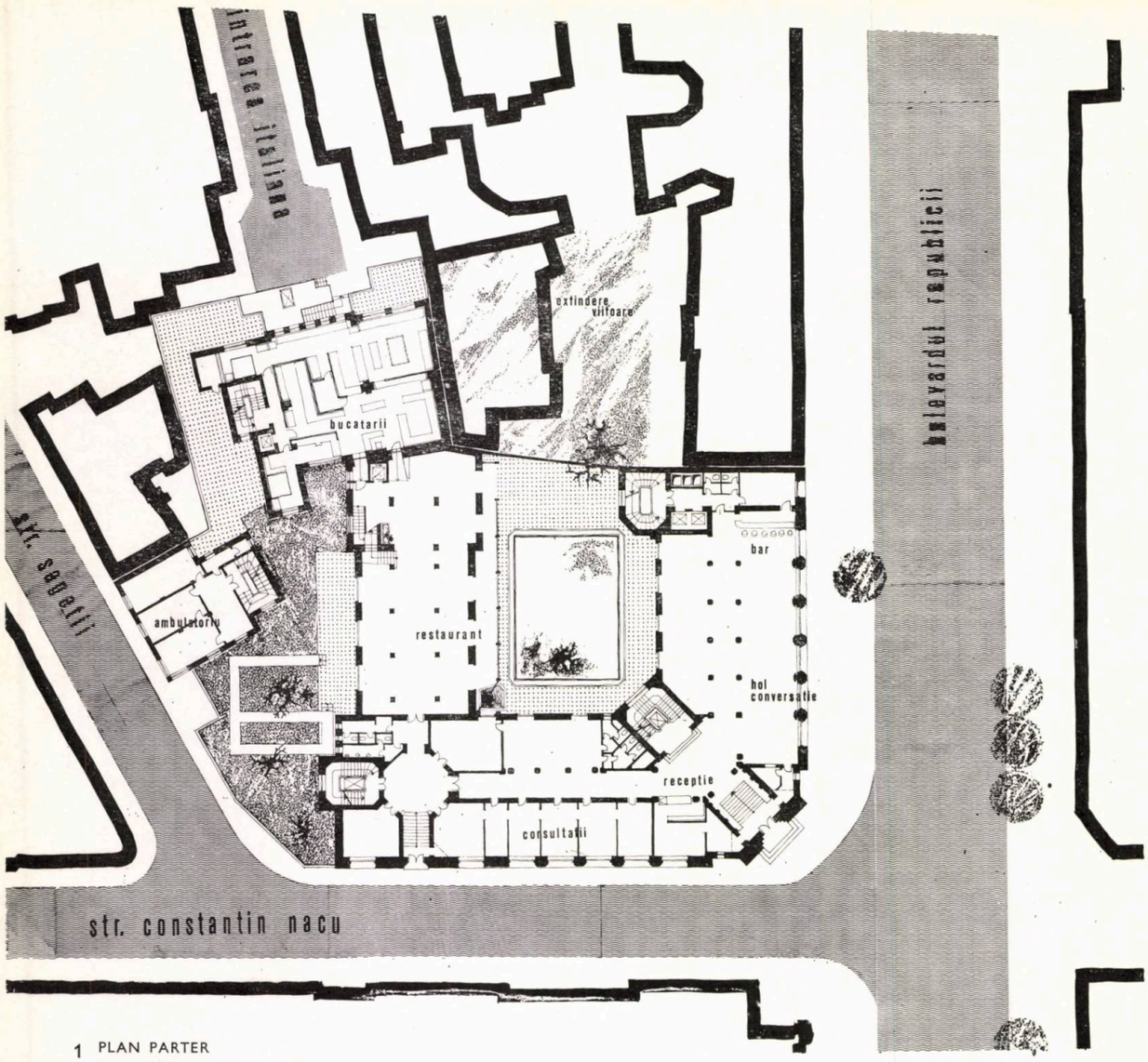

1 PLAN PARTER
2 PLAN ETAJ CURENT
3 PLAN DEMISOL (TRATAMENTE)
4 RELEVEUL ETAJULUI CURENT (1975)

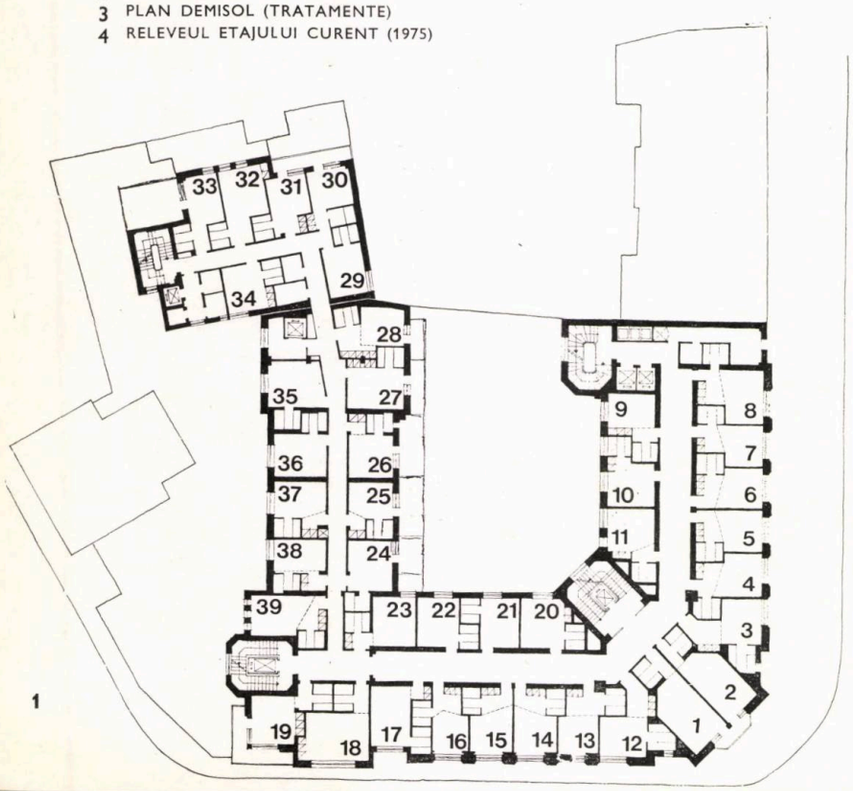

1

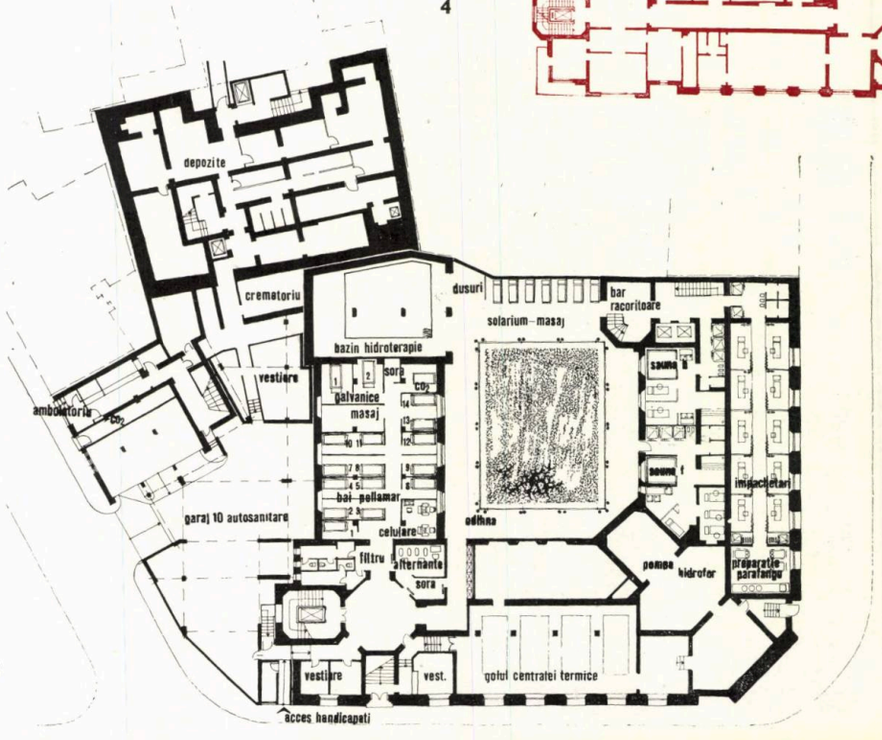

3

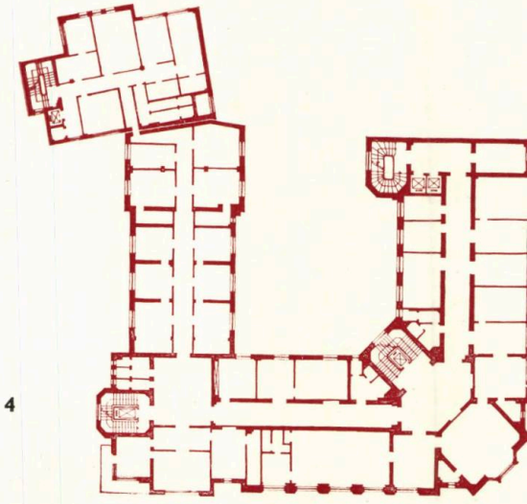

4

— *salon mic dejun*	*110*	*locuri*
— *terase*	*66*	,,
	336	*locuri*
— *bar de zi*	*18*	,,
— *bar răcoritoare tratament*	*30*	,,
	384	*locuri*
— Sală polivalentă club	*190*	*locuri*

— Tratament sanatorial :

— *proceduri complete Pell-Amar*	*1 050m²*
— *bazin hidroterapie*	*50m ³*
— *cabinet dentar*	*2 scaune*
— *radiologie*	*2 aparate*

— Tratament ambulatoriu :	*150 proceduri complete*
— Garaj autosanitare :	*10 locuri*

Indicatori spațiali

— *Suprafața desfășurată totală :*	*15 500 m²*
— *Suprafață aferentă cazării :*	*7 910 m²*
— *Suprafață aferentă tratament :*	*2 460 m²*
— *Suprafață aferentă alim. în săli publice :*	*600 m²*

Dotări tehnice specifice :

— *Climatizare cu reglaj local — climconvectori*
— *stație radioficare cu patru programe*
— *televiziune cu circuit închis*
— *centrală telefonică tip hotel*
— *sisteme de semnalizare la personalul medical*

căreia îi revine sarcina proiectării și executării restaurărilor de pe tot teritoriul țării și a cărei capacitate de cuprindere este insuficientă, chiar și pentru acoperirea necesarului lucrărilor de restaurare a monumentelor de interes național. Această secție este suprasolicitată în plus și de consultările cerute de proiectanții ocazionali, din alte institute de proiectare care restaurează monumente de interes local. Existența secției DPCN dă o justificare în plus refuzului de a proiecta și executa lucrări de restaurare celorlalte institute și întreprinderi.

Este necesară, deci, **crearea unui cadru corespunzător în structurile organizatorice ale instituțiilor de proiectare și a celor de execuție**, care să asigure condiții normale proiectării și executării lucrărilor de reintegrare urbană a construcțiilor existente.

Ar trebui să fie atrase spre acest gen de lucrări, deosebit de dificile, cadre de proiectare și de execuție cu înaltă calificare, orientate azi mai mult spre organizarea proiectării și execuției decît spre practica directă la planșetă și, respectiv, pe șantiere. Spre munca nobilă de valorificare superioară a fondului urban existent, la crearea ambianței urbane specifice prin îmbinarea armonioasă dintre vechi și nou sau dintre elemente repetitive și unicate pregnant expresive, trebuie, credem noi, să se dirijeze adevărații arhitecți și ingineri, cadrele cu maximă calificare.

Comanda socială va reflecta foarte curînd schimbarea raportului dintre proiectarea și execuția repetitivă, pe de o parte, și cea cu caracter pregnant specific, impunînd reciclarea cadrelor specializate în organizarea colectivelor fluctuante către proiectarea și execuția propriu-zisă. Acest fenomen trebuie pregătit prin modificări structurale corespunzătoare în cadrul instituțiilor de proiectare și de execuție.

Observațiile pe care le-am enunțat sînt desigur departe de a epuiza problemele pe care o politică judicioasă de valorificare și reintegrare a fondului existent le-a ridicat și le va ridica în viitor. Sper însă ca ele să constituie măcar o invitație spre discutarea acestor probleme într-un cadru corespunzător pentru formularea unor soluții concrete.

Arh. NICOLAE PRUNCU

Arh. TIBERIU RICCI

TIPIZARE, INDUSTRIALIZARE, PREFABRICARE (II)

NOI PREOCUPĂRI ÎN PROIECTAREA CLĂDIRILOR DE LOCUINȚE INDUSTRIALIZATE

Apariția unor numere din revista Arhitectura, specializate pe anumite probleme sau preocupări majore din activitatea noastră, lucru uzitat și de alte renumite reviste de specialitate, prezintă multe avantaje — expunerea unor multiple păreri și exemple pe aceeași temă, centralizarea unui material documentar ușor de găsit la un moment dat, informare cît mai completă comparativă, ș.a.m.d. — dar și unele inconveniente, dacă ne gîndim numai la faptul că periodicitatea acestei reviste unice de specialitate nu permite decît la mari intervale de timp reluarea unor probleme, cum este industrializarea, care preocupă continuu și intens majoritatea proiectanților și constructorilor volumului imens de locuințe și dotări social-culturale din țara noastră.

De aceea, profitînd de un spațiu disponibil în acest număr — și el specializat —, încerc să reiau problema industrializării, adăugînd sau completînd unele idei și poziții, care mi s-au părut interesante și corecte.

Departe de a încerca o sinteză a articolelor publicate anterior, care ar fi totuși interesantă și poate necesară, nu mă pot reține de a face o constatare îmbucurătoare de ordin general, și anume, aceea a părerilor convergente — apărute în articolele numărului trecut — a profilării unei adevărate opinii sau început de opinie, ce se desprinde clar, din expunerile personale ale multor profesioniști încercați în această problemă foarte dezbătută pe plan internațional și național, *a industrializării și în special a tipizării și prefabricării*. Acesta mi-a apărut, la prima vedere, ca cel mai important lucru, avînd în vedere optica personală, recunoscută în general ca o caracteristică a profesiunii noastre, factor subiectiv ce duce rareori la crearea de opinii comune sau curente generalizate. Cu excepția expunerii celor două încercări de industrializare a locuințelor în sisteme închise — panouri mari și celule spațiale — toate celelalte prezentări teoretice, aplicate în realizări concrete sau proiecte de viitor, s-au axat pe necesitatea evidentă de a găsi noi și variate posibilități de a părăsi rutina dobîndită — necorespunzător ancorată în realitate — în care au intrat majoritatea țărilor, care au abordat, mai devreme sau mai tîrziu, problema industrializării construcțiilor de masă și în special aceea a locuințelor. *Apare evidentă dorința de evadare din sistemele constructive așa-zise închise, cu produs final global — blocul tip — concepte rezultate din aplicarea unor tehnologii noi imperfect stăpînite, fenomen aproape inevitabil oricărui început!* De asemenea, stagnarea sau lipsa de evoluție firească a acestor noi concepte, ce a dăinuit aproape douăzeci de ani, se datorește în bună parte multor argumente de ordin economic, precum și volumului imens la care a trebuit să fie abordată problema locuințelor în societatea contemporană. Utilizarea prin repetare a acestor tehnologii, cu imperceptibile trăsături de progres, în special pentru volumul construit, a dus inevitabil la o rapidă uzură morală în toată lumea.

Această acțiune non stop, se află încă în curs de desfășurare pentru majoritatea țărilor ale căror planuri de perspectivă prevăd acțiuni la scări nebănuit de mari. Se ridică în continuare orașe noi, se restructurează orașe vechi. Experiența și rezultatele căpătate au început să preocupe masele largi ale populației și conducerile politice, deoarece aspectele noi obținute în modul de organizare al acestora, în modul lor de abordare a problemelor complexe de viață ale omului și familiei, dacă au fost satisfăcute ca necesități imediate de cazare, sînt încă, de multe ori, departe de satisfacerea cerințelor psihice, de ordin social, privite în special în perspectiva progresului imediat și mai ales al necesităților societății viitoare, beneficiara deplină a acestor realizări de astăzi.

Critici din ce în ce mai aspre despre monotonie, lipsă de varietate, tendința de despersonalizare a orașelor și a altor efecte de ordin psihic, constituie, de mai mulți ani, subiecte interesante pentru presă, radio și televiziune, conferințe și congrese de specialitate, căutîndu-se pretutindeni căi noi de ieșire din acest impas. În mod firesc și U.I.A. a dezbătut în ultimii ani și își propune să dezbată în continuare diferitele aspecte pe care această acțiune a conceperii și realizării construcțiilor de masă le ridică în viitor.

Îmi reamintesc de la *seminarul « Pentru o locuire umană »* ținut la București, din intervenția bine conturată a *arh. Jean Duret*, secretarul grupului « Construcție + Industrializare », corecta remarcă: « *Noi sîntem în parte răspunzători de primejdiile unei industrializări în continuare a construcției, care a răspuns pînă în prezent la numeroase nevoi imediate, dar nu la valorile de expresie civilizatoare cerute de acum înainte de societate* ».

De asemenea, din analiza plină de observații bine conturate și sugestive, ale *acad. arh. Octav Doicescu*, făcută cu ocazia intervenției sale « *Pentru o locuire omenească* », expusă la același colocviu, nu pot să nu citez:

« *Asistăm în evoluția noastră de constructori și arhitecți la confuzii, în scopurile pe care le urmărim, în evoluția tehnicilor de edificare incipiente și mai ales în căutările de ușurare a sarcinilor imense, prin industrializare* ».

« *Dar cum această industrializare totală este abia la început, mirajul inventivităților tehnice specifice industriei se transferă pe nesimțite în scop final, în produsul finit, în însăși conținutul lui valoric de creație, care trebuie să fie spațiul locuit «al omului». Din această cauză, monotonia și lipsa de vivacitate a spațiului nostru construit* ».

« *Firesc, în acest stadiu de început, această industrializare a fost preocupată, în primul rînd, de procesul producției în sine și mai puțin de substanța calitativă a produsului finit, de suplețea interpretării funcționale, de diversificarea în formă pe care am dori să o însușim. S-ar putea chiar pune întrebarea, pe baza rezultatelor însumate pînă acum, dacă inventivitatea care stă la baza industrializării actuale nu este greșit pusă* ».

Anul trecut la Budapesta, în cadrul *Colocviului grupului « Construcție + Industrializare » al U.I.A.* problemele s-au pus cu și mai mută acuitate. Am fost surprins, chiar, de trecerea pe planul al doilea a altor teme, care constituiau de fapt referatele de bază ale zilelor respective și revenirea ca un laitmotiv asupra aspectelor nefavorabile obținute pînă în prezent în prefabricarea grea și închisă, a cauzelor care au generat aceste insatisfacții, a măsurilor și a posibilităților întrevăzute pentru îmbunătățirea acestora, în viitorul apropiat.

Nu au lipsit nici mărturisirile sincere, ale unor delegați, în a arăta impasul în care se află, în special cei ce au pornit pe acest drum pe scară mare, investind sume considerabile în utilaje grele și fabrici mari încă neamortizate, care produc acum inevitabil astfel de sisteme închise de clădiri prefabricate global — bloc tip — a căror reproducere la nesfîrșit, cu mici variațiuni de detaliu, neesențiale, vor agrava în continuare aspectele neplăcute, atît de criticate, în ansamblurile urbane realizate, cît și în concepția lor de distribuție interioară, necorespunzătoare și nemodificabilă, aceeași pretutindeni, sau cu o gamă foarte restrînsă de tipuri, pentru satisfacerea tuturor necesităților unei societăți complexe.

Din acest punct de vedere, prezența ultimului număr al revistei este binevenită și degajarea opiniei generale pentru *o liberalizare a conceptului de bază, a partiului și compoziției arhitecturale*, cu nuanțe de creație, trebuie să ne încînte, momentul critic fiind depășit odată cu încurajările și indicațiile date de conducerea superioară a statului nostru, încă din vara anului trecut.

Dar aceasta nu este desigur suficient. Trecerea la operațiuni concrete de proiectare și realizarea unor concepte noi, bazate pe o industrializare rațională este dificilă. Puținele propuneri realizabile, care apar în multitudinea articolelor din numărul trecut, confirmă dificultatea problemei.

Pasul în proiectare și construcție — de la concept la realizare — este relativ lent — de doi pînă la trei ani — iar modificările în concepte și execuție nu se pot face fără o pregătire temeinică. Saltul calitativ, de la sistemele prefabricării grele închise, la sistemele deschise, abordînd o gamă mai largă de tehnologii, care să permită prin asamblare varietate în plan și volum, presupune atît studii, cercetări și experimentări în proiectare, reorganizarea bazelor de producție și de utilaje ale constructorului, precum și o producție de materiale de construcție și finisaje corespunzătoare acestui scop.

Trecînd peste articolul « *Amintiri despre tipizare* » *al arh. Mihai Caffé*, plăcut și plin de observații subtile la adresa celor care trebuie să acționeze în acest sens, trebuie să subliniem necesitatea care se desprinde, *că pentru reușita acțiunii și realizarea indicațiilor primite, este nevoie de oameni bine pregătiți și experimentați, dar și capabili de a privi și îmbrățișa noul cu încredere*. Aceasta presupune forță și curaj, în vederea părăsirii treptate a modelelor și metodelor de rutină, cu cele capabile să satisfacă cerințele actuale și viitoare de confort și estetică urbană. *Apare necesară o concepție mai largă în interpretarea factorilor economici și o informare corectă asupra rezultatelor obținute.*

Fără o programare și o conducere a întregului sistem de lucru, antrenat în această operațiune, investitor, proiectant și executant — cu mijloacele noi de execuție, cu bazele și industriile sale de prefabricate reorganizate în acest scop — *la care să se alinieze treptat și industria materialelor de construcție, rezultatele nu vor putea aduce acel salt calitativ care se așteaptă în momentul de față!*

Căci ce se poate face, dacă un concept bun de proiectare nu poate fi realizat de constructor în condițiile proiectului, din lipsă de mijloace tehnice, industrie de prefabricate corespunzătoare sau materiale de finisaj? Desigur, sau respingerea lui, ceea ce nu este încă foarte grav, sau, așa cum se întîmplă adeseori, compromisuri; modificarea proiectului prin aplicarea de tehnologii improprii, înlocuiri cu materiale de finisaj necorespunzătoare, din care rezultatul este sigur negativ; obiectul construit nu mai are de fapt nimic comun cu proiectul conceput! Dar, de cele mai multe ori, situația este și mai gravă, deoarece cei ce trebuie să conceapă proiecte noi sau să aplice proiecte refolosibile și tip, sînt obligați să se plieze posibilităților de moment existente, oferite de beneficiar și de executant, precum și de încadrarea riguroasă în complicatele norme impuse de prețul plafon. Majoritatea proiectelor astfel concepute, pe baza acestei complicate și uneori greșite situații, se înscriu în limite ce nu ating parametri funcționali și estetici, considerați acum ca necesari. Astfel, mulți arhitecți au făcut concesii inițiale subordonînd conceptul mijloacelor! Aceste rezultate au dus, de fapt, la imaginile atît de criticate în toată țara și în special în Capitală. În momentul de față, în municipiul București se încearcă să se producă însemnate schimbări, atît în conceptul de bază al proiectării, cît și în conceptul de organizare al constructorului, pornindu-se de la premise noi, în ceea ce privește întreg procesul de construcție-montaj, *adică al unei industrializări pe baza unei mai largi game de tehnologii moderne, care să permită, concomitent cu atingerea scopului final — construcții de locuințe corespunzătoare — și realizarea acelor avantaje de ordin material și economic specifice industrializării construcției*. Pentru aceasta, însă, este nevoie, în primul rînd, de *adaptarea și liberalizarea temei*, care stă la baza apartamentelor pe care le construim. Nu este vorba de măriri de suprafețe, locuibile sau construite, ci de acea libertate de a concepe funcțiunile apartamentelor astfel încît, corespunzînd necesităților de viață, să poată satisface și cerințele unor procese de industrializare. *Tipizarea și standardizarea dimensională a unor elemente de bază, interșanjabile, cu mare repetabilitate și productivitate — aș adăuga și calitate — necesită unele concesii dimensionale în compunerea partiurilor arhitecturale și constructive*. Fără aceste concesii elementare în interpretarea temei, nu se poate face industrializare rațională deschisă, nu se poate obține varietate mare.

NOI PARTIURI ARHITECTURALE

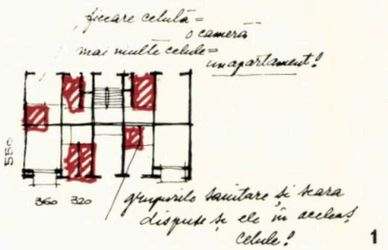

1

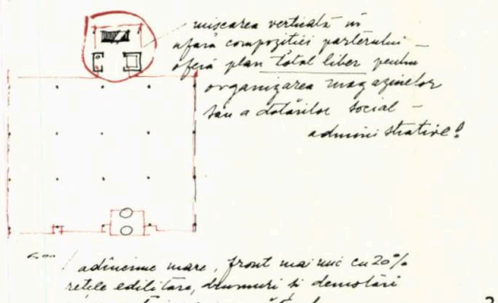

2

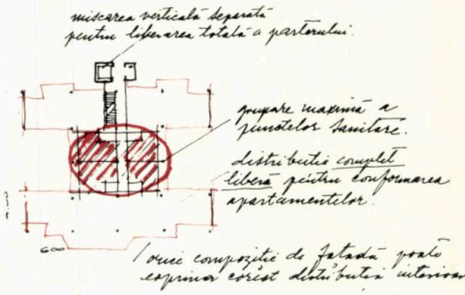

3

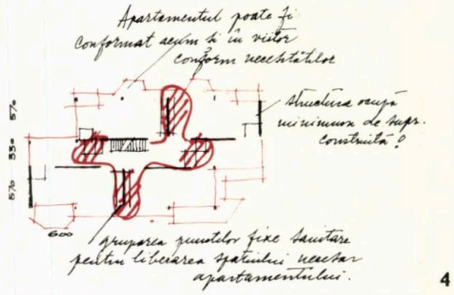

4

1. Secțiune de sistem închis — panouri mari grele. P+4 etaje. Plan nivel curent, distribuție celulară, — nimic nu mai poate fi modificat în structura de secțiune sau de apartament.

2. Secțiune în sistem pe cadre. Plan liber determinat de stîlpi. Distribuția parterului se face în funcție de necesitățile magazinului sau a dotării social-administrative necesare.

3. Secțiune în sistem pe cadre. Nivelul curent precizează punctele sanitare (concentrat) și mișcarea verticală (în afara compoziției). Spațiul liber va fi conformat în funcție de necesitățile apartamentelor. Prezența a trei sau patru nave în adîncime permite eliminarea unor grinzi transversale de cadru

4. Secțiune în sistem de diafragme rare. Nivelul curent și parterul nu oferă un plan complet liber, însă dispunerea diafragmelor rare pe cele două direcții oferă o libertate suficientă pentru o bună conformare interioară a apartamentelor. Lipsa grinzilor liberează complet plafonul, ceea ce favorizează aspectul interior al apartamentelor și liberează complet fațada.

5—6. SECȚIUNEA D — Sistem pe cadre. Elemente prefabricate: predala, grinda, scara, liftul, gunoiul, camera de baie.
Stîlpii monolit în cofrag metalic (după experimentare prefabricați în coaje).

7—8. SECȚIUNEA B.2. — Sistem în cadre cu deschideri egale pe ambele direcții (elementele prefabricate ca la Secțiunea D).
Plan parter — schemă structurală. Nivel curent; apartam. 3.4.4.4.

9—10—11. SECȚIUNEA B.1 și B.10
Sistem în cadre și respectiv cu diafragme rare (elementele prefabricate ca la secțiunea D).
Planuri parter — scheme de structuri și nivel curent; apartam. 3.3.4.4.

12—13. SECȚIUNEA D.D. Sistem cu diafragme rare, planșee predale (fără grinzi).
Parter schemă de structură și nivel curent; apartam.: 1. 3. 3. 4. 4.
14. SECȚIUNEA M. Sistem cu diafragme rare, planșee predale, (fără grinzi).
Nivel curent; apartam. 1. 2. 3. 4.
1. 1. 4. 4.
2. 2. 3. 3.

15. Profil stradal curent, de 2 fire pe sens plus tramvai.
Acesta poate suferi modificări, în viitor, pe o stradă comercială.
Prima navă a magazinelor poate prelua un trotuar în portic (parter eventual și mezanin). Actualul trotuar poate deveni al 3-lea fir de circulație-locală-sau parcaj.

Secțiunile B.1 — B1D și B.2
autori: arh. V. Nițulescu, ing. M. Neicu, ing. E. Săftoiu
Secțiunile D și DD
autori: arh. A. Teodorov, ing. M. Neicu, ing. E. Săftoiu, ing. H.Deliu
Secțiunea M autori: arh. V. Nițulescu, ing. E. Săftoiu

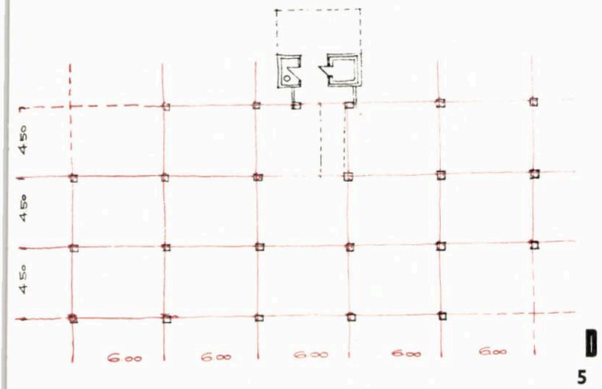

D 5

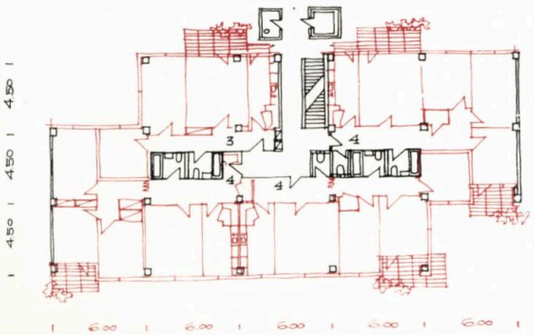

D 6

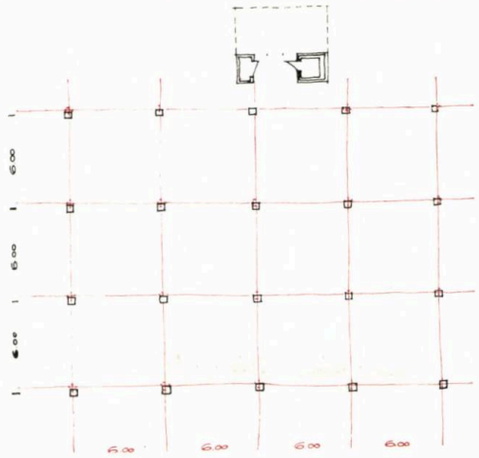

B 2 7

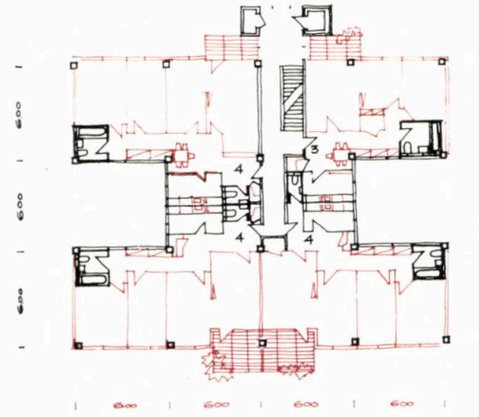

B 2 8

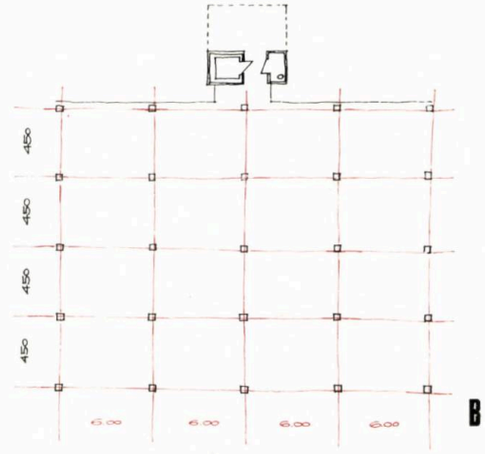

B 1 9

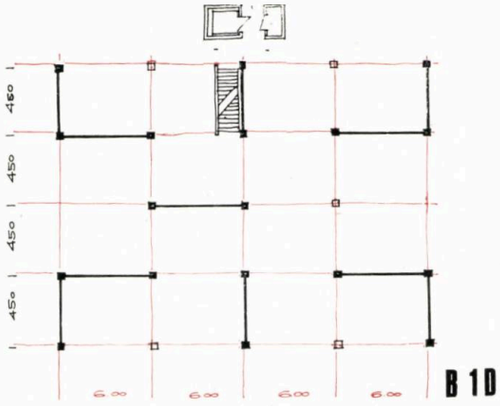

B 1D 10

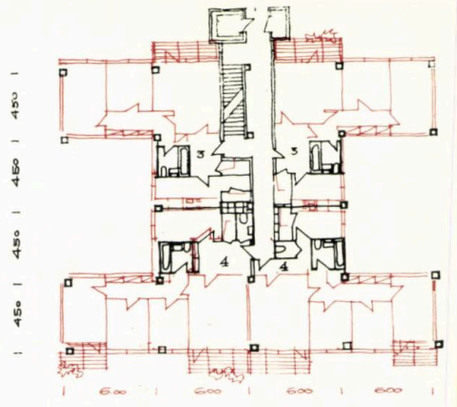

B 1 11

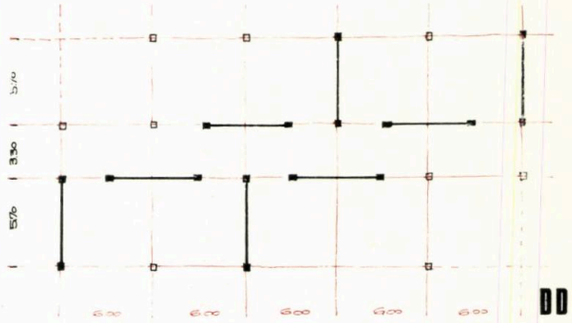

DD 12

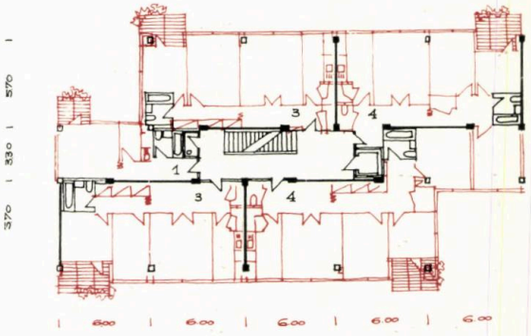

DD 13

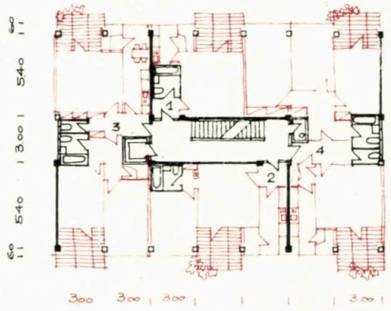

M 14

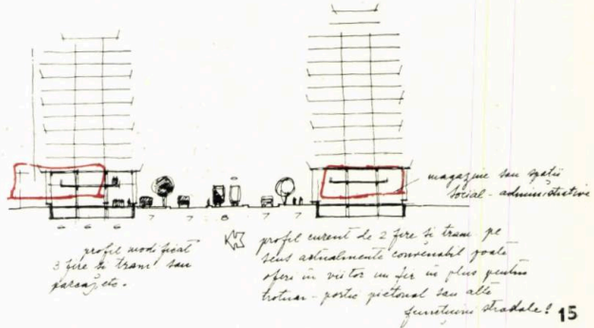

15

Exemplele, pe care le avem în față de atîția ani, spun totul și argumente suplimentare nu mai apar necesare! Este ușor de închipuit și pentru cine nu cunoaște foarte bine acest proces de gîndire împins pînă la produsul final — care este în cazul nostru o construcție complexă de multe apartamente — că dacă fiecare unitate « *apartamentul* » va îmbrăca o singură formulă, asamblarea întregului va duce logic la o singură formă, sau, în cel mai bun caz, la un număr restrîns de forme. Apare deci clar că acest număr restrîns de posibilități de exprimare nu permite să obținem străzi variate, piețe variate, orașe cu specific, deci zeci și zeci de mii de astfel de exemplare diferite!

Temele care au stat la baza proiectării pînă în prezent — funcțiuni, dimensionări și costuri plafon pe unitate și obiect — au precizat în limite exagerat de sensibile fiecare încăpere în parte, pînă în cele mai mici amănunte! Nu s-a lăsat nici o libertate de interpretare! Oricine și oriunde, fără a fi arhitect, asamblînd aceste suprafețe, logic și conform tehnologiei precizate, va da peste aceleași partiuri. Aplicînd în continuare aceiași parametri economici optimizați, se vor contura aceleași volume simple, împinse pînă la limitele celor două înălțimi P + 4 și P + 10 etaje, care însumează avantajele maxime de consum de materiale și costuri. Deci, aceleași partiuri, aceleași volume simple de « turn și bară », aceleași înălțimi. De aici monotonia și insatisfacția.

Arhitectul *Dan Cristescu* arată, în articolul « *Spre o industrializare complexă a locuinței* », referitor la imaginile urbane astfel constituite, că: « *Juxtapunerea celulelor paralelipipedice, cu alte volume paralelipipedice, bare sau turnuri, de fapt un aranjament de circumstanță, este, dintre toate tentativele geometrice posibile, cea mai sărăcăcioasă și cea mai simplistă... Un plan de masă astfel conceput reflectă viziunea depășită a primelor etape industriale, pentru care seria implică identitatea absolută cu produsele* ».

În cazul aplicării unei industrializări rationale — adoptînd tehnologii diferite, proprii atingerii fiecărui scop în parte — așa cum arătau foarte corect *ing. Em. Baiculescu, ing. Traian Ispas* și *arhitect Gh. Polizu*, în articolul « *Nevoi, tehnici, răspunderi* », se pot obține concomitent rezultate corespunzătoare pentru compunerea apartamentului, conformarea structurii și a formei clădirii, obținînd în paralel și avantajele reale ale unei industrializări raționale. Pentru aceasta este, însă, nevoie de *modularea deschiderilor și a elementelor de construcție* necesare sistemului ales. Se impune, deci, o oarecare *disciplină de gîndire complexă*, în care dimensionarea încăperilor trebuie coordonată cu modularea traveii, care determină, la rîndul ei, modularea elementelor de construcție, modularea blocurilor sanitare și a mobilierului fix. *Variația unor travei, cu unități mici de ordinul 3—8 cm., în scopul înscrierii exacte în suprafețele cerute de temă, nu poate duce la o industrializare rațională deschisă a elementelor constructive prefabricate-interșanjabile, ci numai la o industrializare totală-închisă a obiectului finit, care s-a dovedit nesatisfăcătoare.* Deci, pragul speculațiilor dimensionale ale temei are niște limite ce nu pot fi întrecute dacă dorim un rezultat de calitate.

Aș putea spune mai mult, că, în aceste cazuri de speculare meschină, se anulează orice posibilitate de industrializare rațională și se mărește considerabil șansa monotoniei și a uzurii morale rapide. Așa-zisul rafinament speculativ, al jocului de suprafețe impuse pînă la limitele centimetrilor pătrați, duce de fapt la crearea unor « soluțiuni așa-zise optime », pe care repetîndu-le apoi la infinit, numai din rațiuni economice și de comoditate, creăm, de fapt, monotonia perfectă!

Primele încercări, din anul trecut, ale Institutului « Proiect București », au pornit de la selecționarea celor mai bune secțiuni realizate pînă în prezent, aducîndu-le maximum de îmbunătățiri. A apărut deci firesc, ca în primul rînd compunerea clădirilor cu aceste secțiuni să conducă, prin *modificările pe înălțime, la siluete și volume noi*, ieșindu-se din formula « bară și turn de P + 4 și P + 10 etaje ». *Pentru aceasta, au fost necesare concesii*, care nu au fost permise în trecut din motive economice și de tehnologii cunoscute!

Este vorba de crearea de rezalite în plan și de gabarite diferite de înălțime, obținînd astfel o gamă mai largă de siluete și volume. *Această acțiune a apărut posibilă printr-o interpretare mai largă — obiectivă — a documentației economice*, a cărei balanță totală *trebuie* avută în vedere pe stradă sau pe ansamblu (și, într-o fază mai evoluată, chiar pe oraș). Se compensează, astfel, valorile de plus și minus (datorate tocmai acestei variabilități de forme și gabarite), valori care în final se vor înscrie în cifra globală aprobată acestui volum mare de construcții planificat anual.

În al doilea rînd, a fost nevoie *să se interpreteze mai puțin rigid suprafețele afectate pentru loggie și balcon, a amplasării în plan a acestora și, în final, a dimensionării ferestrelor — deci a altor raporturi de plin și gol.*

Rezultatele astfel obținute au fost materializate în cîteva exemple, pe unele artere și magistrale, ele constituind o primă fază a drumului nou, care aduce imagini vădit îmbunătățite, ca varietate de volum, plastică și expresie în jocul de umbră și lumină.

Acțiunea nou întreprinsă, în acest an, prevede un pas mai departe, în sensul creării unor avantaje suplimentare și pentru confortul celor ce locuiesc în aceste apartamente — nu numai pentru aspectul stradal și urban. Aceasta se va obține prin conceperea unor partiuri arhitecturale cu suprafețe mai libere, capabile de a fi conformate pentru diferite tipuri de apartamente. Astfel, în afara punctelor fixe dictate de circulația verticală și nodurile sanitare, *compartimentarea ușoară a spațiului rămas liber va permite satisfacerea, în prezent și în viitor, a nevoilor de confort și spații mereu în schimbare ale oamenilor.*

Bineînțeles, în final, aceste concepte corespund unei industrializări raționale și intensive a construcției.

Așa cum arătau arh. *Ofelia Stratulat* și sociologul *Georgeta Bucheru*, problema diversificării apartamentului, condiționează reciproc modul de viață, ea nu poate fi neglijată.

« *Noile condiții au impus cercetarea și ordonarea mediului de locuit, de către specialiști, în funcție de cunoașterea necesităților și exigențelor unor familii grupate pe tipuri sociale. Beneficiarul construcției, devenit întregi colectivități umane, devine din necesitate « obiect » de investigare și studiu specializat, parametri sociali ai locuinței devenind la fel de importanți ca cei fizici și economici* ».

Astfel au fost atacate, în cadrul temelor existente, mai multe rezolvări de apartamente, plecînd în această fază de la cele două mari categorii de clădiri de locuit necesare deocamdată în vederea mobilării arterelor principale. *O primă categorie* o constituie clădirile cu parterul și etajul 1 concepute total liber, capabile de a satisface organizarea oricăror spații comerciale, administrative sau sociale; aceasta a condus la adoptarea unor *sisteme de construcție pe cadre*, cu industrializarea maximă a betonului turnat și prefabricat, în elementele de structură, de echipare funcțională și sanitară. O arteră comercială astfel soluționată ar putea permite, în viitor, și alte modelări ale funcției urbane (trotuare sub portic, parcaje auto, pasaje etc.).

Concepția parterului liber favorizează, implicit, realizarea unor ample spații libere și pentru conformarea diferitelor tipuri de apartamente, la etajele superioare.

O a doua categorie au constituit-o clădirile care în general sînt ocupate integral cu apartamente; în aceste cazuri, a fost adoptată o soluționare pe *sisteme constructive cu diafragme rare*, creîndu-se de asemenea spații largi, liber compartimentabile, care permit, de asemenea, abordarea unor formule diferite de apartamente, atît în prezent cît și în viitor.

Pentru ambele sisteme a fost ales *modulul de bază de 30 cm.* (3.00, 3.30, 4.50, 5.70 și 6.00 m, pentru traveile de față și de adîncime). Gama acestor travei se va amplifica pe măsura necesităților, repetabilitatea și rentabilitatea economică a elementelor de structură rezultate din aceste travei — stîlpi, grinzi, diafragme, predale — fiind asigurată.

De asemenea, au putut fi tipizate și industrializate, în serie mare, alte elemente cu rol mai mult funcțional, mă refer la scări, camere spațiale pentru lift și gunoi, cameră de baie spațială complet finisată, bloc sanitar pentru bucătării, ventilații și fîșii de pereți din b.c.a. pe înălțimea încăperilor.

Interșanjabilitatea acestor elemente permite o gamă mare de formule pentru secțiunile de cîmp, colț și capăt și orice alte asamblări de blocuri fără secțiuni — cu valoare de unicat arhitectural — dar practic devenit refolosibil sau tip, deoarece a fost conceput și va fi executat cu aceleași elemente, la care se pot adăuga, după caz, și altele.

Se urmărește astfel crearea unor cataloage de elemente de structură și de compartimentare funcțională interioară, care să asigure, treptat, *o gamă practic infinită de posibilități, în conceptul partiului arhitectural, transformînd compunerea acestuia într-un posibil proces de creație.*

Plastica fațadei, de data aceasta, se lasă liber interpretată, cu elemente variate de compoziție, raporturi dorite de plin și gol — pe orizontală și verticală — rezalite sau retrageri în cîmpul fațadei prin crearea de loggii, ieșinduri sub formă de balcon sau bovindou.

Această mobilitate de modelare în adîncime a fațadei apare favorizată prin introducerea predalei, care permite ușor legarea și continuarea armăturilor oriunde de-a lungul întregii fațade, fără a schimba sau complica execuția pe șantier, prin suduri și matări delicate, așa cum este cazul unor planșee sau fîșii complet prefabricate.

Bineînțeles că, în această etapă, mobilitatea posibilă a interpretării fațadelor — mă refer la raportul de plin și gol — va fi limitată de valorile acordate pentru acest scop în costul apartamentelor.

Pentru a fi atinsă această performanță, va fi necesară o restructurare în bazele de producție a prefabricatelor, pe măsura uzurii celor vechi, a organizării transportului și turnării unor betoane « in situ ». Aceste măsuri apar, de altfel, determinate și de noile amplasamente ale clădirilor de locuit, ce se află din ce în ce în zone mai centrale, intens locuite, mai circulate, mai puțin capabile de a fi blocate pentru desfășurarea organizării șantierului.

Astfel, industrializarea construcției de locuințe și a multor dotări social-culturale de masă, nu va rămîne, în cadrul obiectului construit, numai o satisfacere a prezentului, ci o organizare spațială și adaptabilitate la cerințele psihice și de confort viitoare, a cărei importanță, de multe ori, devine imprevizibilă pentru momentul de față.

ISTORIC IN DATE AL ARHITECTURII IN ROMANIA

Cercetare documentară selectivă

Dr. arh. GHEORGHE CURINSCHI

Epoca medie (IV).

Sfîrșitul secolului al XIII-lea. În Transilvania, ultima fază a stilului romanic este reprezentată de relativ numeroase biserici de tip « sală » aparținînd următoarelor categorii: bisericile de la Ciceu-Cristur, Reti și Suseni, cu absidă semicirculară alungită; bisericile de la Ocna Mureșului, Rădești, Băcăinți, Strei-Sîn-Giorgiu (deja semnalată alături de alte biserici ortodoxe) cu absidă semicirculară și turn-clopotniță înglobat în interiorul navei; bisericile din Chinar, Daia și altele cu cor pătrat, absidă semicirculară și, cîteodată, cu o clopotniță alipită fațadei de vest.

Bisericile din Crăciunel, Sîn-Giorgiu de Mureș și Rodbav, aparținînd acestei din urmă categorii, includ elemente răzlețe gotice de factură decorativă.

Sfîrșitul secolului al XIII-lea — începutul secolului al XIV-lea. Goticul cistercian și cel matur exercită influență asupra modenaturii unor biserici-sală, care își adaptează formulele de plan constituite în cadrul stilului romanic. Se întîlnesc două tipuri fundamentale: biserici cu navă pătrată și cor pătrat fără clopotniță (Orman, Cacuiul Vechi și Hevjo) sau cu turnul-clopotniță ridicat deasupra corului (Luncani, 1290—1299; Rîu de Mori) și biserici cu altar poligonal preluat de la bisericile gotice, fără clopotniță (Unguraș, Păcureni, Rugănești, Sîncrai, c. 1347; Sîntana-Niraj) sau cu clopotniță alipită fațadei de vest (Sînvăsii, Meșendort, Remetea).

Bisericile sală, influențate de gotic, sînt în afara zonei romanicului din sud-estul Transilvaniei, reflectînd procesul ulterior de așezare a sașilor în regiunea Tîrnavelor.

În zona dintre Carpați și Dunăre, dezvoltarea vieții feudale în cadrul unor formații statale semnalate încă în diploma loaniților (1247) își capătă expresia în arhitectură prin edificarea unor monumente de cult legate ca factură de arhitectura bizantino-balcanică.

După 1290, dată la care Banatul de Severin trece sub autoritatea unui voievod muntean, se edifică în interiorul cetății Severinului (aflată astăzi în grădina publică) o biserică apropiată ca factură de capela XI din Tîrnovo, datată prin anul 1186 (fig. 1). După 1424, cînd cetatea ajunge în stăpînire maghiară, în conformitate cu mărturiile arheologice biserica este atribuită cultului catolic.

La începutul secolului al XIV-lea trebuie să fi fost construită la Drobeta-Turnu Severin a doua biserică, de același tip cu cea din cetate, ale cărei fundații au fost descoperite în curtea liceului (fig. 2).

În legătură cu trecerea Banatului de Severin în autoritatea unei formații statale românești, trebuie privită și apariția bisericii de tip triconc, denumită Vodița I, înrudită cu biserica de la Niculițel, descoperită sub biserica II a mănăstirii Vodița (1374—1375), ctitorie a lui Vladislav.

La începutul secolului al XIV-lea se ridică numeroase cetăți, reședințe ale unor nobili, între care și familii românești înnobilate: cetatea de la Breaza, cu două turnuri circulare legate prin curtine; cetatea de la Ciacova, un turn locuință, prins într-o incintă; cetatea Colț a familiei Cînde din apropierea localității Rîu de Mori (fig. 4), cetatea Bogdăneștilor de la Cuhea, cuprinzînd în incintă o clădire de lemn și pămînt pe temelie de bolovani, cetatea de la Hațeg (c. 1317) cu un donjon și un bastion circular, cetatea de la Sălașul de Sus, cu o incintă dreptunghiulară întărită cu turnuri (dispărute), cetatea de la Săsciori, cu incinta poligonală și două porți întărite cu turnuri (fig. 5); cetatea de la Subcetate, cu un turn locuință pentagonal, înconjurat de un val de pămînt de plan eliptic.

Arhitectura de cetăți țărănești este reprezentată de fortificația de piatră ridicată pe o înălțime în preajma așezării Rîșnov.

În aceeași perioadă, dar de data aceasta în strînsă legătură cu procesele care vor conduce la constituirea primei formații statale românești independente, Țara Românească, se edifică la Curtea de Argeș, în însuși centrul puterii de stat, biserica Sîn Nicoară, de același tip cu monumentele de la Turnu Severin, dar într-o formulare mai evoluată (fig. 6 a, b, și c)

1310. Dată la care ar fi fost întemeiat castelul de la Făgăraș de către voievodul Transilvaniei, Ladislau Apor.

Reședința voievodală de la Curtea de Argeș este pomenită de Otto de Bavaria.

1311. Biserica Sîntămăria Orlea, ctitoria cnejilor Cînde, este împodobită în interior cu pictură murală, cea mai veche păstrată.

1316. Ca urmare a politicii lui Carol Robert, primul rege angevin, de a-și face aliați din orașe, Clujul primește privilegiul de « civitas ». De atunci datează probabil și prima incintă a orașului al cărei traseu este cunoscut (fig. 7).

1319. Sînt atestate castrul regal de la Valcăul de Jos, de plan patrulater, cu turnuri interioare în colțuri și castrul regal din Cehul Silvaniei, executat din pămînt și lemn.

1319—1356. Se edifică corul gotic al catedralei de la Alba-Iulia, prima manifestare a goticului pur în locul celui romanic. V. Vătășianu susține această datare propusă de St. Möller.

1329. Baia Mare este atestată documentar.

1321, 1330. Date săpate în piatră care ar indica încheierea unor faze ale construcției bazilicii din Reghin, cu navele laterale boltite, monument care denotă persistența unor trăsături ale bazilicii romanice din Sebeș, dar, totodată, asimilarea formelor gotice.

1322. Cea mai veche mențiune documentară a cetății de la Bologa. Un turn de plan pătrat și altul de plan circular sînt incluse într-o incintă lungă și îngustă, întărită ulterior cu două turnuri semicirculare.

1330. Chronicon Pictum, relatînd despre expediția lui Carol Robert la sud de Carpați, vorbește despre o cetate a lui Basarab, probabil cetatea de la Poenari. Admițînd existența turnului pătrat, nelegat constructiv de zidăria bastionului circular adiacent și a curtinei, încă în secolul anterior, cetatea de piatră cu cele patru bastioane circulare trebuie să dateze din perioada de organizare a statului feudal Țara Românească.

C. 1330. Edificarea bisericii-sală din Axente Sever.

1332. Atestarea documentară a Tîrgului Mureș.

1333—1334. Se construiește cetatea sătească de la Aiud, din care se păstrează, probabil, zidul de incintă și două din bastioane (fig. 8). În interiorul cetății se afla o capelă de tip sală, cu altar poligonal (demolată)

1334—1335. Orașul Baia este atestat documentar.

C. 1340. Refacerea de către Basarab I, după respingerea invaziei lui Carol Robert, a curții domnești de la Argeș (incinta mare, casele de pe latura de sud, turnul de intrare, pavajul de piatră al curții) datate cu prilejul cercetărilor

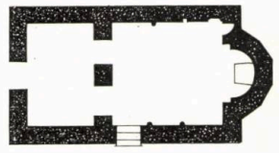

1

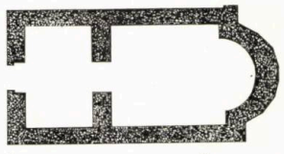

0 10 2

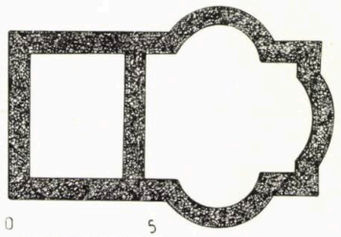

0 5 3

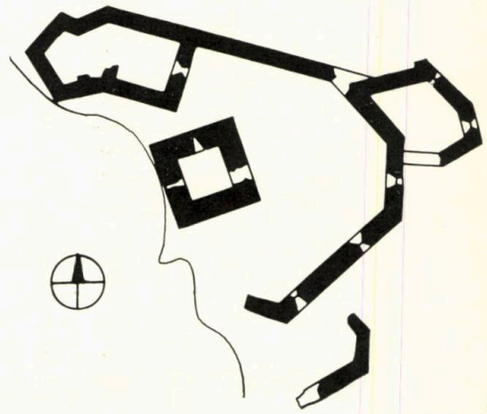

4

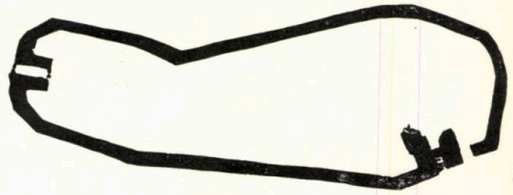

5

NOTA

La BIBLIOGRAFIA PUBLICATĂ în « Arhitectura » 1/1975 se adaugă:
N. Constantinescu, CURTEA DOMNEASCĂ DIN ARGEȘ, PROBLEME DE GENEZĂ ȘI EVOLUȚIE, în « Buletinul Monumentelor Istorice », nr. 3/1971.

La întocmirea « istoricului » au colaborat studenții GEORGETA TĂNASE, DAN BISTRICEANU, MIHAI DIMA, LADISLAU KEREKES și DAN FILIP. Ilustrațiile grafice au fost executate de IRINA ȘERBENIUC

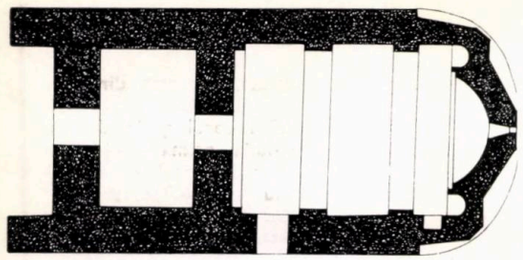

6a

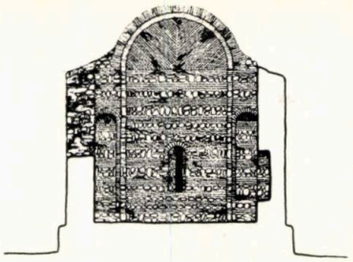

6b

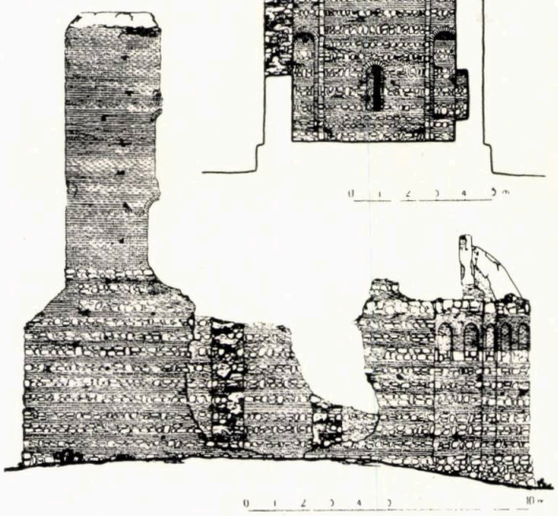

6c

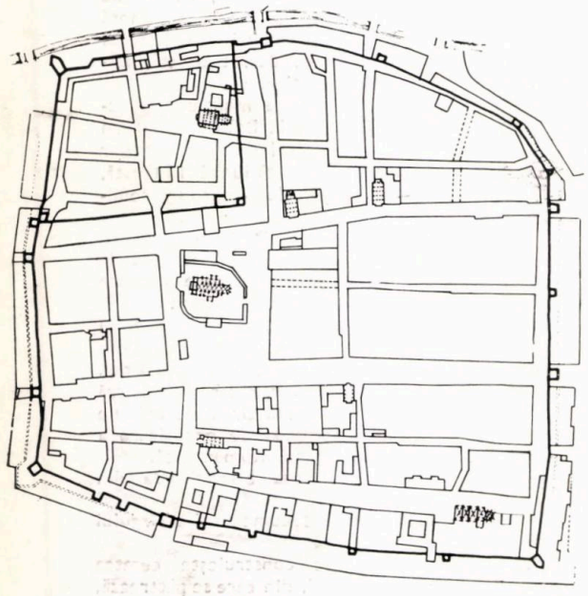

7

arheologice efectuate în anii 1967—1969 de N. Constantinescu, în baza unor monezi găsite în săpături, emise între 1331 și 1335 de Ivan Alexandru, țarul de Tîrnovo, și în 1338 de către Carol Robert. Conform concluziei aceleiași cercetări, curtea domnească a folosit drept capelă o biserică în cruce greacă, ale cărei fundații au fost descoperite cu același prilej sub Biserica Domnească, capelă datată anterior năvălirii tătarilor. (fig. 9 a, b)

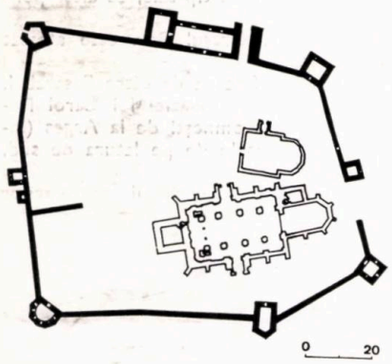

8

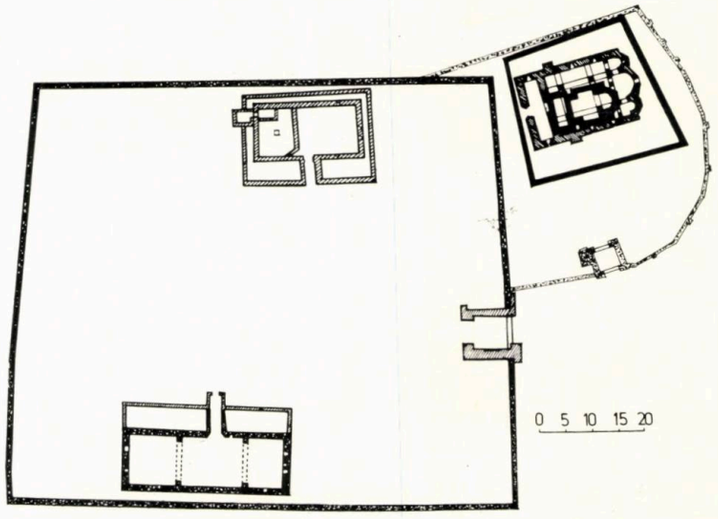

9a

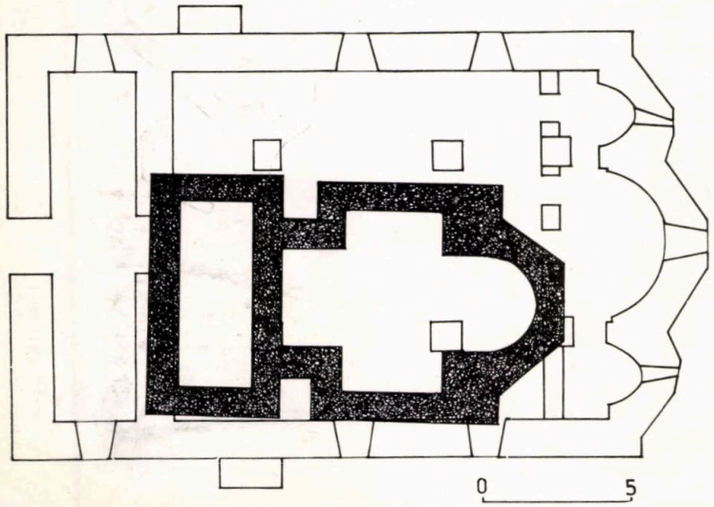

9b

1340. Tîrgul Siret este atestat documentar.

1341—1350 Atestarea documentară a castrului regal « Aranias » de lîngă Cheud.

1349 Cea dintîi știre privind construcția bisericii gotice Sf. Mihail din Cluj-Napoca.

1350 Brăila este menționată documentar.

1. Drobeta-Turnu Severin. **Biserica din incinta cetății, după 1290.** Fundațiile păstrate arată un plan compus din naos și pronaos, boltite cilindric, și un altar (absidă semicirculară în interior, poligonală cu cinci laturi la exterior) acoperit cu o calotă sferică. Paramentul era executat din șiruri alternative din piatră de rîu și cărămidă.

2. Drobeta-Turnu Severin, **Biserica din curtea liceului,** după 1290. Păstrată numai sub forma de fundații și începuturi de ziduri, biserica, cu cele șapte laturi ale conturului exterior al absidei, denotă o influență constantinopolitană și trebuie să fie ulterioară bisericii din cetate.

3. **Vodița I** după 1290. Biserica de tip triconc, descoperită sub fundațiile bisericii mănăstirii Vodița, după toate probabilitățile, ca și biserica din Niculițel nu fusese boltită ci tăvănită.

4. Rîu de Mori. **Cetatea Colț,** înc. sec. al XIV-lea. Locuință nobiliară fortificată a familiei Cînde.

5. Săsciori, **Cetate,** înc. sec. al XIV-lea.

6. Curtea de Argeș, **Biserica în ruină Sîn Nicoară,** construită probabil în primii ani ai celui următor, este compusă din pronaos boltit în leagăn în sens transversal axei lungi a clădirii, un naos boltit cu un cilindru dispus longitudinal, întărit cu două arce dublouri, și un altar, compus dintr-o absidă în arc de cerc, flancată de două absidiole, exprimat în exterior printr-un contur poligonal. Biserica este construită din șiruri de piatră brută, alternată cu cărămidă, cu excepția turnului-clopotniță, ridicat deasupra pronaosului, executat exclusiv din cărămidă. Obiect al unei discuții privind momentul construcției sale, clopotnița, pătrunsă în arhitectura bizantină abia în secolul al XIII-lea, poate să fi fost concepută dintr-un început, ceea ce ar explica îngroșarea zidurilor laterale ale pronaosului și prelungirea acestora sub formă de contraforți. Planul (6a), secțiune transversală (6b) secțiune longitudinală (6c).

7. Cluj-Napoca. **Prima incintă a așezării (C. 1316)** situată în colțul de nord-est al orașului, care dezvoltîndu-se, primește. în secolul al XV-lea o nouă incintă Planul consemnează situația din secolul al XVIII-lea.

8. Aiud. **Cetate sătească** edificată în anii **1333—1334** a transmis ansamblului situat în centrul orașului de mai tîrziu, incinta sa de ziduri. Biserica gotică aparține unei faze de construcție ulterioare.

9. Curtea de Argeș. **Reședință domnească,** secolele XIII—XVI, conform concluziilor cercetărilor arheologice, efectuate de N. Constantinescu între anii 1967—1969, componentele curții s-ar eșalona cronologic în modul următor: 1) Capela domnească cu incinta ei, secolul al XIII-lea, anterioară năvălirii tătarilor. (c. 1220—1235), poate capelă a reședinței voievodului Seneslau, pomenit în « Diploma ioaniților ». 2) Incinta mare, casele domnești de pe latura de sud, cu excepția prispei și poarta de intrare, circa 1340, datorate operei constructive a lui Basarab I. 3) Biserica Domnească, integral ctitorie a lui Vladislav I (1364—1377), terminată, inclusiv pictura, la 1369. 4) Pridvorul caselor de pe latura de sud, casele de pe latura de nord în vremea lui Neagoe Basarab (1512—1521). 9a. planul curții domnești; 9b. planul fundațiilor vechii capele voievodale raportat la planul bisericii Sf. Nicolae Domnesc.

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

VALORIFICAREA UNOR MONUMENTE ISTORICE

Activitatea de restaurare, cercetare și conservare științifică a monumentelor istorice evoluează, din ce în ce mai pregnant, pe direcția includerii în viața actuală urbană a unor ansambluri sau obiecte izolate, care să participe la fizionomia orașelor și ansamblurilor, îmbogățind-o și conferindu-i o amprentă proprie.

Găsirea unor noi funcții, specifice, pentru monumentele istorice, se înscrie în acel proces istoric legic al raportului dintre vechi și nou, ca urmare firească a modificării cerințelor sociale și funcționale.

Participînd și contribuind la satisfacerea unor cerințe și funcțiuni urbane actuale, monumentele istorice capătă o eficiență cultural-educativă sporită.

Cadrul arhitectural al cetăților, castelelor, piețelor, de largi semnificații istorice, oferă o ambianță propice desfășurării loisirului curent al populației locale, într-o inepuizabilă gamă de servicii turistice.

În acest sens, Ministerul Turismului a preluat, ca beneficiar, o serie de ansambluri istorice și monumente singulare, în scopul obținerii unui produs turistic de înalt interes, cu efecte economice și culturale deosebite. Spre a-și putea atinge scopul, o astfel de acțiune trebuie să îndeplinească o serie de condiții obligatorii și anume:

- elaborarea unor teme-program adecvate specificului monumentului, care să țină seama și de gama de servicii și activități existente, de caracterul preocupărilor populației și modului de petrecere a timpului liber, de perspectivele dezvoltării localităților etc.;
- asigurarea unei strînse colaborări între factorii de decizie ai județelor, proiectanți, specialiști în conservarea și restaurarea monumentelor istorice, economiști, sociologi, istorici și, desigur, beneficiari — în vederea aprecierii temelor și soluțiilor;
- rezolvarea problemelor de cercetare sau, cel puțin, asigurarea fondurilor pentru cercetarea, pe cît posibil, anterioară definitivării programelor și elementelor economice;
- asigurarea, din prima etapă, a utilităților care să permită condiții de echipare și confort de nivel internațional;
- aprecierea și avizarea unor astfel de proiecte să fie făcută prin prisma valorificării complexe a obiectului, evitîndu-se tendințele îngust comerciale;
- execuția lucrărilor să fie efectuată de un constructor specializat (Direcția Patrimoniului Cultural Național) cu dezavantajul frontului încă restrîns de lucru, de care dispune, sau prin găsirea acelor constructori apți să execute lucrări atît de delicate și de complexe, fără greșeli ireparabile.

Neputîndu-se acoperi proiectarea și executarea acestui gen de lucrări numai de către D.P.C.N., și avîndu-se în vedere că noile funcțiuni — în special cele turistice — sînt determinante, Ministerul Turismului, ca principal beneficiar, s-a adresat unor institute specializate în proiectarea obiectivelor turistice, printre

Amenajarea turistică a «Cetății» — Brașov

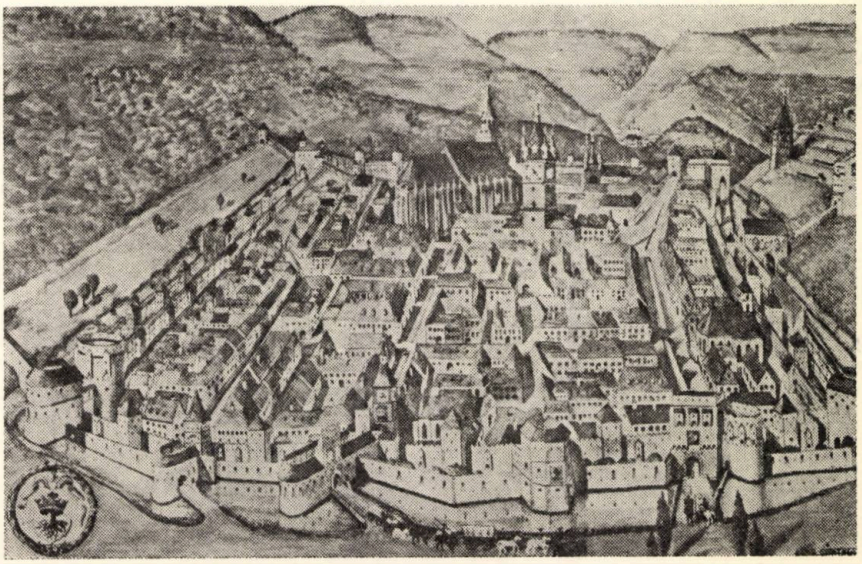

1. BRAȘOV sec. XVI, după o acuarelă a arh. Gunther Schuller

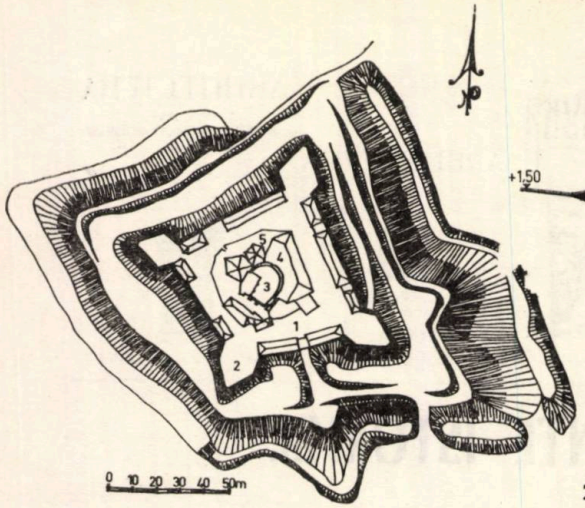

2

2. ANSAMBLUL FORTIFICAT « SCHLOSSBERG » — sec. XVI—XVII—XVIII — azi « Cetăţuia »-Braşov: 1. Corp de gardă + turn intrare S+P+1 — 2. Bastion sud — 3. Curte interioară corp castel — 4. Corp castel + P+2 — 5. Terasă castel şi turnul poligonal

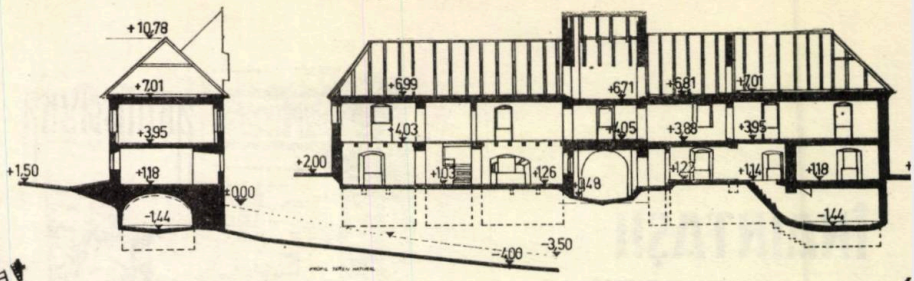

6

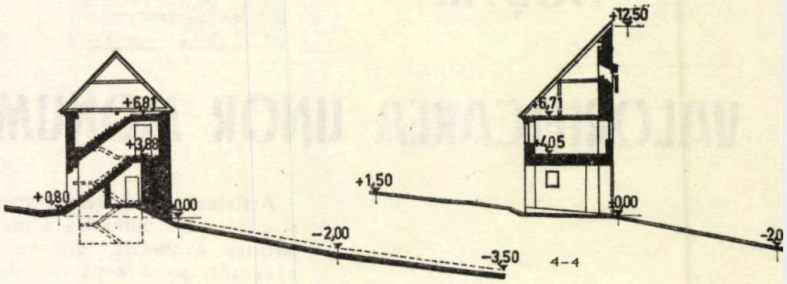

7

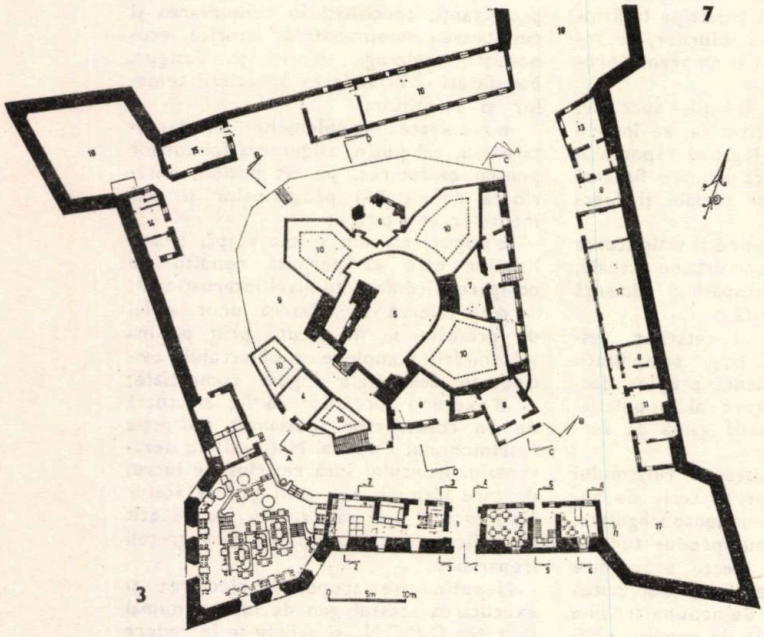

3

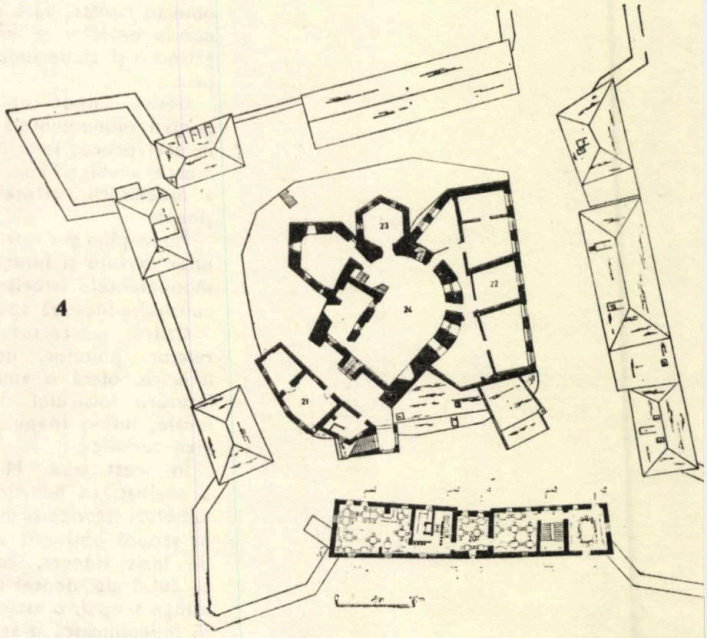

4

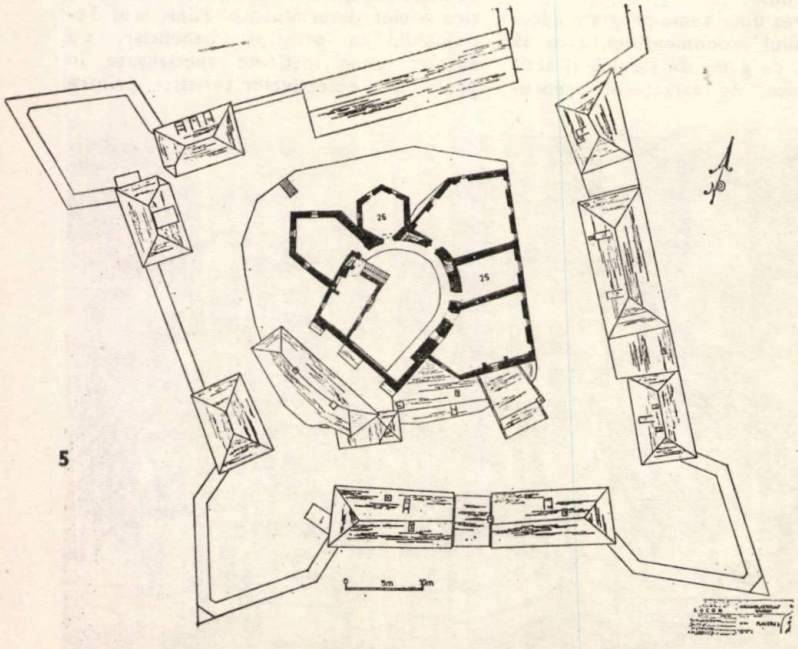

5

3. PLAN NIVEL INCINTĂ « CETĂŢUIA »-BRAŞOV, *releveu şi amenajare, etapa I (PFU): 1. Corp de gardă + turn intrare amenajat drept cafenea şi anexe restaurant — 2. Bastion sud — terasă de vară belvedere (PFU) — 3. Anexă producţie terasă (PFU) — 4. Spaţiu la nivel incintă, propus în STE pentru ateliere meşteşugăreşti — 5. Curte interioară, rezultată la parterul castelului după săpăturile arheologice — 6. Turn poligonal, cu bolţi, propus pentru sală grill — 7. Cuptor cu spaţii boltite — viitor hol — 8. Adăugiri la nivelul incintei — 9. Terasă castel, propusă pentru grill — 10. Spaţii blocate la parter, propuse drept anexe — 11, 12, 13, 14, 15, 16. Căsuţe perimetrale — 17. Bastion est — 18. Bastion nord — 19. Bastion vest —*

4. PLAN ETAJ I — *releveu şi amenajări etapa I (PFU): 20. Corp de gardă, amenajat pentru restaurant cu specific medieval — 21. Spaţii nivel terasă şi acces castel propuse, în STE, pentru comerţ — 22. Etajul I corp castel propus pentru restaurant cu program café-concert — 23. Spaţiu, cu boltă umbrelată, propus drept salon mic dejun —*

5. PLAN ETAJ II — « CETĂŢUIA » — BRAŞOV. *releveu: 25. Etaj II castel propus pentru hotel cu apartamente — 26. Salon jocuri —*

6. SECŢIUNE LONGITUDINALĂ — *Corp de gardă.* — SECŢIUNE TRANSVERSALĂ *(amenajările propuse reprezentate punctat)*

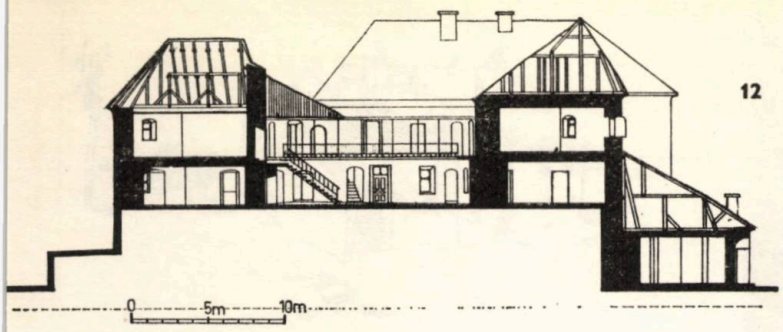

12

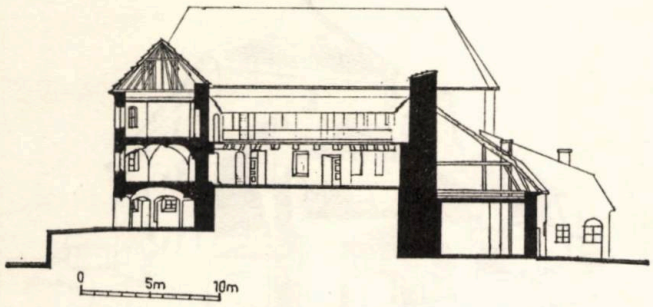

13

7. SECȚIUNEA TRANSVERSALĂ CORP GARDĂ și SECȚIUNE TRANSVERSALĂ CORP GARDĂ 4—4
8. TURN INTRARE «CORPȚ DE GARDĂ», *vedere din afara incintei*
9. TURN INTRARE, *vedere poartă din incintă*
10. SCAUN PICTAT, *propus în salonul transilvănean din «corpul de gardă» — amenajare etapa I (PFU)*
11. SECȚIUNE A-A: *corp castel, releveu*
12. SECȚIUNEB-B: *corp castel, releveu*
13. SECȚIUNE D-D: *corp castel, releveu*
14. BASTION VEST
15. ACOPERIȘURI CORP CASTEL, *vedere din bastionul sud*

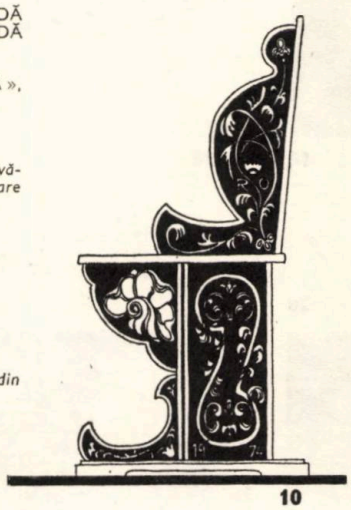

10

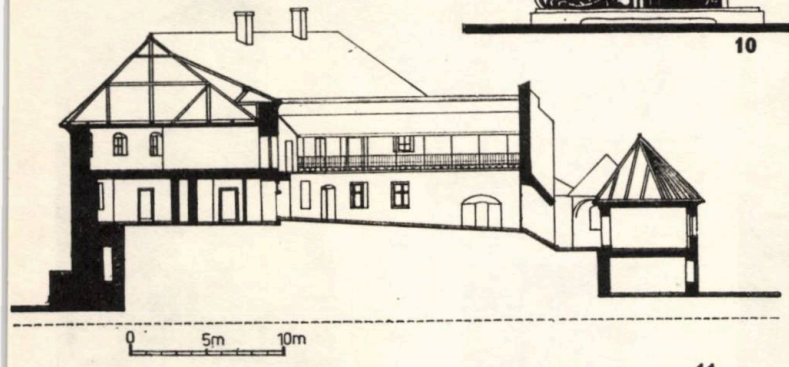

11

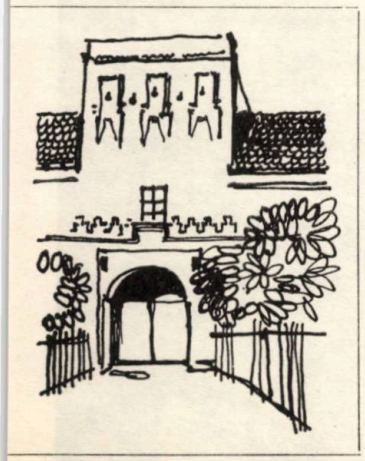

8

9

15

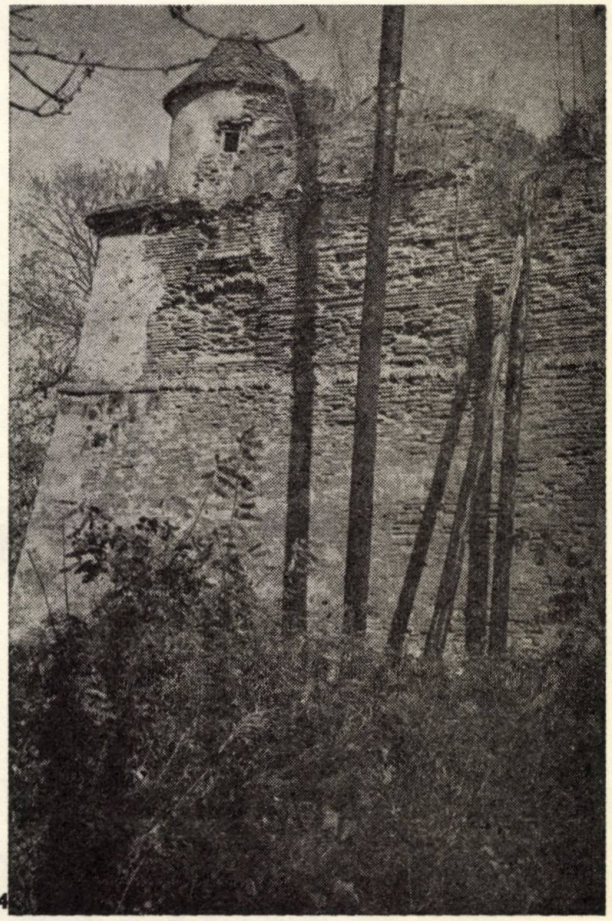

14

16

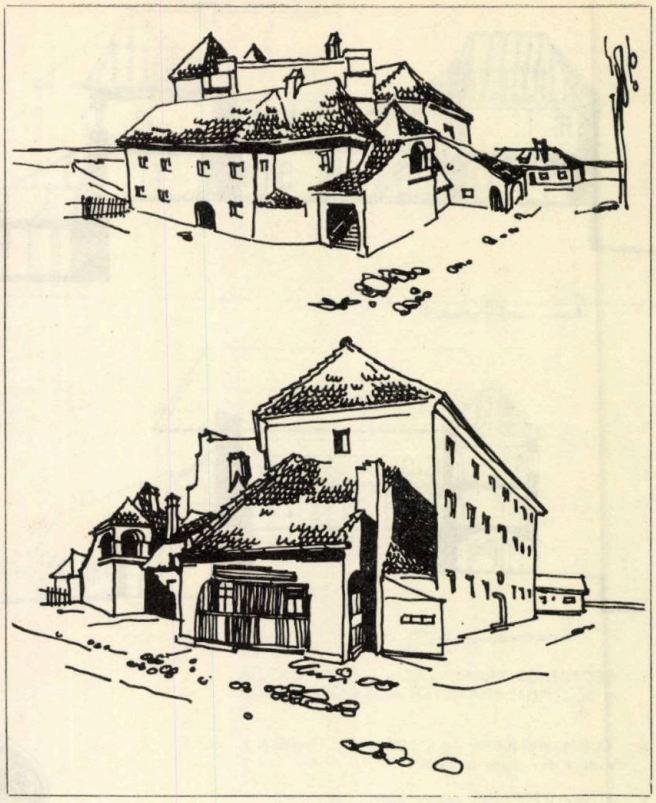

17, 18

16. CORP CASTEL: *imagine din incintă*
17. CORP CASTEL, *văzut din bastionul sudic*
18. CORP CASTEL *şi adăugiri la nivel incintă*
19. SCARĂ ACOPERITĂ *şi foişor acces terasă corp castel*
20. CURTE INTERIOARĂ *şi galerie corp castel*

20

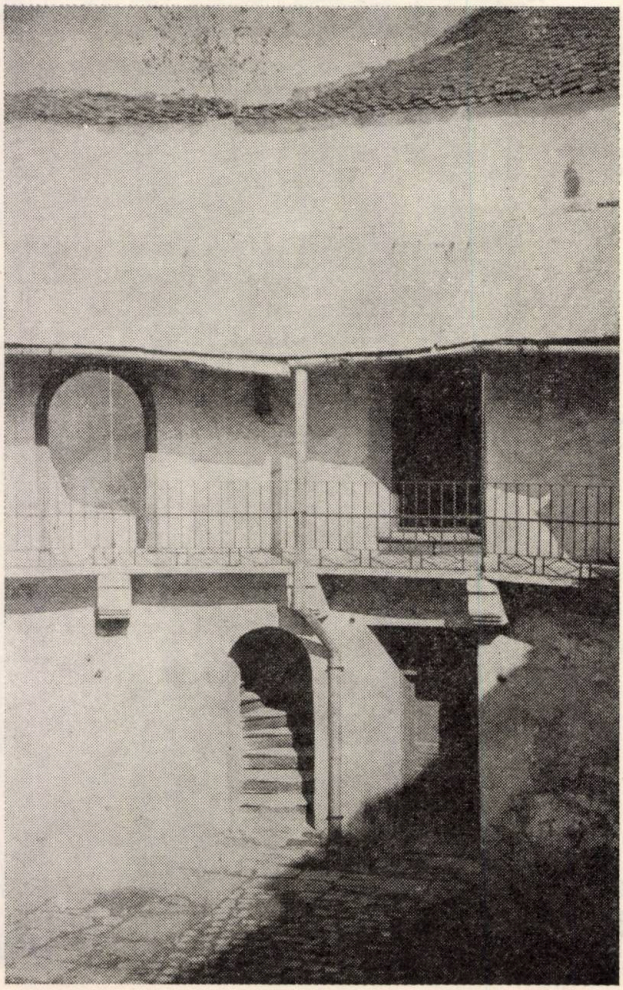

19

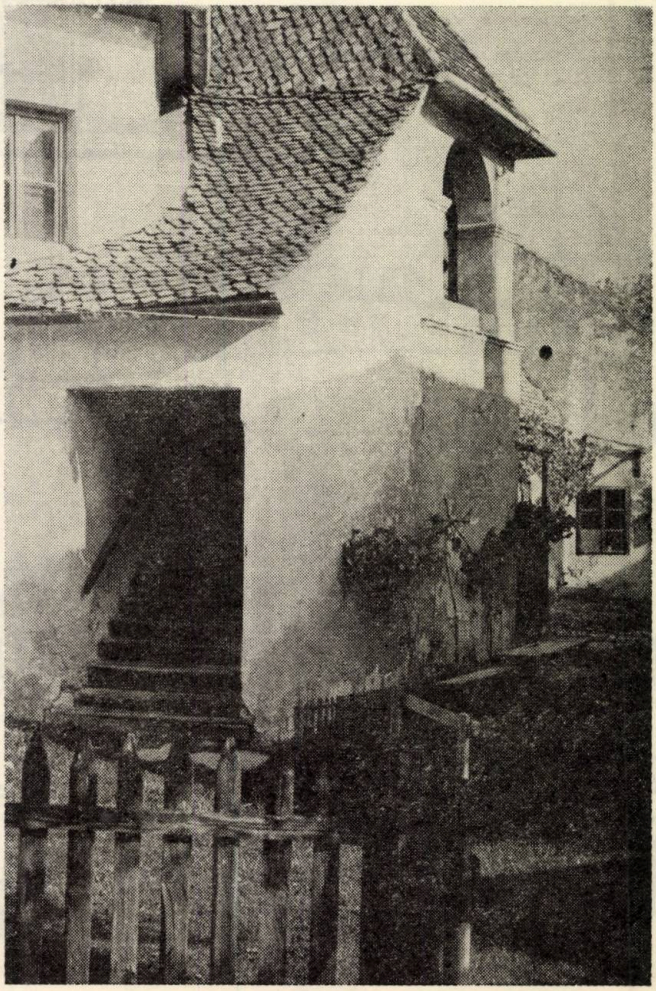

care și Institutului de studii și proiectări pentru comerț (IPROCOM).

Printre lucrările — cu caracter de valorificare, pentru turism, a unor monumente istorice — pe care le elaborează IPROCOM, prin arhitecții Codrea Marinescu, Rodica Ciută, Octavian Nicolae și subsemnata, menționăm: ansamblul *Casa cu cerb* din Sighișoara, *Casa Ion Zidaru* din Bistrița, *Cetățuia-Brașov* și altele.

Programul acestor obiective se axează pe cîteva forme esențiale de turism — turism cultural, turism de sejur, turism itinerant — avînd ca prestații de bază: odihnă-cazare, alimentație publică cu specific, degustări de vinuri, comerț turistic, club, discotecă, concerte și spectacole, secție muzeală, vizitare a complexului restaurat etc.

În rezolvarea unor programe specializate, de acest fel, au apărut, în practica noastră, două modalități de lucru:

1. Proiectul de restaurare și conservare, inclusiv cercetarea de specialitate, ce se efectuează din fondurile și cu specialiști D.P.C.N. (cazul *Casei Ion Zidaru* din Bistrița, șantier de restaurare deschis în prezent, specialist al D.P.C.N. fiind arh. Maria Orășanu).

● Proiectul amenajării propriu-zise, elaborat de IPROCOM în strînsă colaborare cu D.P.C.N. și respectînd concluziile cercetării și elementele-program ale restaurării monumentului.

● În această formulă, toate problemele sînt bine corelate și clare, neapărînd discrepanțe de etape, între cercetare, restaurare și amenajare.

2. A doua modalitate, care, din păcate, este și cea la care se recurge în prezent în lucrările noastre se rezumă la o « asistență tehnică » a D.P.C.N. prin consultații, fără asigurarea fondurilor de restaurare și nici a celor de cercetare, sau cu asigurarea acestora, dar la termene necorelate cu planul de investiții al Ministerului Turismului (cazul amenajării *Cetățuii*-Brașov sau a *Casei Vlad Dracul* din Sighișoara din ansamblul *Casa cu cerb*). D.P.C.N. poate, uneori, să asigure execuția prin șantierele sale (*Casa Vlad Dracul*, Sighișoara), alteori nu, deși au trei alte restaurări în curs în aceeași localitate (Cetățuia-Brașov).

Proiectantul amenajării este obligat, în consecință, să rezolve, cum poate, și probleme de cercetare și restaurare.

Asigurarea utilităților pentru astfel de obiective, mai ales cînd sînt amplasate mai izolat, devine o problemă care pendulează între beneficiarul direct, forul său tutelar și organele locale, soluționările apărînd uneori tardiv în raport cu etapizările preconizate de titular. Ansamblul *Casa cu cerb* din Sighișoara se încadrează în detaliul de sistematizare a orașului vechi, întocmit de ISART — arh. Virgil Bilciurescu — proiect avizat.

În alte cazuri, însă, la *Cetățuia* Brașov de exemplu, deși s-au întocmit unele studii pentru Dealul Cetății și există ideea organizării unui mare parc în această zonă, încă nu s-au acordat vize.

Amenajarea « Cetățuii Brașov » și valorificarea ei turistică, constituie factorul determinant al definitivării acestei zone pentru agrement, odihnă și petrecerea timpului liber, în ambianța specifică monumentului și a unor perspective inedite, panoramice, spre vechiul și noul Brașov.

Denumită în trecut *Schlossberg*, Cetățuia Brașov este o construcție din secolul al XVI-lea cu ziduri de incintă masive, din piatră și cărămidă, cu grosimi de peste 2 m, cu bastioane poligonale în cele patru colțuri. În incintă, se găsește un corp central denumit *castel*, cu parter și două niveluri, curte interioară și galerie exterioară.

Perimetral, de-a lungul zidurilor, s-au amplasat în diverse etape: un corp de gardă care include și turnul de intrare cu poartă, barbacane și goluri de tragere, păstrînd și urmele unui pod mobil, cîteva căsuțe pitorești cu coșuri și lucarne specifice zonei, care au avut, o perioadă, funcția de locuințe. În subsolul unora dintre aceste căsuțe, ridicate chiar pe zidul cetății, s-au păstrat bolți cilindrice cu penetrații specifice secolului al XVI-lea.

După cum rezultă din documentele istorice, din Arhivele municipiului Brașov, un turn central înconjurat de șanț și palisade a fost construit în anul 1524, în scop de apărare, în punctul cel mai înalt al *dealului Sf. Martin*. Cetatea s-a dezvoltat, în continuare, căpătînd zidul înconjurător între anii 1552—1557 și modificarea corpului central, în 1557.

În 1618, cetatea suferă mari stricăciuni datorită unui incendiu. Este reconstruită începînd din 1625 pînă în 1690.

O placă înzidită pe latura nord-est a bastionului nordic poartă stema orașului Brașov cu anul 1630. Tot acum, i se adaugă și bastioanele poligonale pentru artilerie, cu depozite de muniții în tunele subterane sub fiecare bastion, un puț de 81 m și turnul intrării.

Întreținerea cetății reclamînd mari sume, brașovenii o vor dona Mariei Tereza. În 1773, au loc lucrări de reparații, printre care înlocuirea învelitorilor de șindrilă prin țiglă solzi.

Se mai fac lucrări de reparații, modificări, adăugiri și în secolul al XIX-lea, începînd din anul 1817, dată marcată pe placa de deasupra intrării principale.

Monumentul necesită, acum, urgente lucrări de conservare, avînd un grad avansat de uzură și constituind unul din puținele exemple de cetate fortificată care păstrează majoritatea elementelor specifice funcției sale strategice.

Amplasamentul, caracterul inedit al clădirii și interesul pe care astfel de monumente îl reprezintă pentru turism, justifică intențiile de valorificare turistică ce se materializează în studiul IPROCOM (șef proiect arh. Adda Gheorghievici, mobilier și decorații, arhitecții Rodica Ciută și Octavian Nicolae).

Beneficiarul obiectivului este O.N.T. Carpați-Brașov. Studiul se desfășoară în strînsă colaborare cu factorii de răspundere din Brașov, cu D.P.C.N., Muzeul județean Brașov, Arhivele municipiului Brașov etc.

Cercetarea arheologică este efectuată, de către specialiști ai Muzeului de istorie din Cluj-Napoca, sub conducerea prof. Virgil Vătășianu.

Proiectul de execuție pentru prima etapă de realizare va constitui un criteriu concret de evaluare a lucrărilor întregului ansamblu pe baza unor analize de prețuri specifice monumentului (lucrări de zidărie și pietrărie în tehnica epocii, învelitori, barbacane, creneluri, tîmplărie specială, mobilier etc.).

În această etapă, se amenajează corpul de gardă, cu turnul intrării și terasa bastionului sudic. Corpul de gardă — subsol, parter și etaj — a fost realizat, după cît se poate aprecia în prezent, în două etape. Mai întîi turnurile și zidurile de incintă, de 2 m grosime, pe care apar, ulterior, aripile laterale cu ziduri spre incintă de 60—70 cm, la parter, și înălțarea zidurilor incintei, spre exterior, la nivelul etajului. Etapizarea este confirmată de pantele acoperișurilor și de factura diferită a golurilor și ferestrelor turnului, față de cele ale aripilor laterale.

Cu ocazia decapărilor de tencuieli, ipotezele se vor verifica. Nivelurile de călcare au suferit multiple transformări, suprapunîndu-se peste planșeele de lemn originale, pardoseli de ciment. Se păstrează, însă, o foarte interesantă scară de stejar masiv, încastrată între două ziduri, și o porțiune de pardoseală din calupuri mici de granit, specifice Brașovului secolelor XVI—XVII. Deosebit de interesant este turnul central ce marchează intrarea principală printr-o arcadă cilindrică avînd deasupra goluri pentru pod mobil, trei barbacane și ambrazuri cu elemente arhitecturale similare celor folosite la poarta de la Turnul Alb. Pivnița are boltă cilindrică din cărămidă cu penetrații, pentru aerisire.

Cota pardoselii pivniței față de interiorul și exteriorul incintei « Cetățuii » și grosimea zidului exterior permit să se presupună că, și în restul corpului de gardă, pot exista spații similare, la subsol, blocate în prezent.

Lucrările de amenajare prevăd, în etapa I, în corpul de gardă, un restaurant cu specific medieval. În ambianța acestuia se propun: la parterul corpului de intrare, în stînga și în dreapta accesului la etaj, o cafenea cu 34 de locuri, compusă din două săli, una cuprinzînd un mic oficiu, despărțit prin mobilier.

Piesele mobilierului vor fi din paltin băițuit, cu elemente strunjite combinate cu elemente drepte. Pereții zugrăviți alb vor primi, ca elemente decorative, panouri cu gravuri serigrafiate, cașerate pe pînză de sac, galerii din lemn strunjit. Pardoselile din piatră de Albești, în lespezi mari, iar plafoanele își vor menține grinzile de lemn.

Etajul destinat restaurantului, propus pentru 100 locuri, se amenajează astfel: salonul feudal, salonul transilvănean și sufrageria.

Sălile centrale ale etajului vor fi decorate și mobilate în spiritul renașterii țărănești transilvănene cu: pereți albi, aplice din lemn pictat și oglinzi cu rame și cu mobilier din lemn pictat. O sobă, concepută asemănător cu sobele țărănești transilvănene (faianță pictată cu motive florale combinate cu tencuială albă și banchetă din lemn finisată la fel cu mobilierul, va constitui elementul dominant în cadrul salonului medieval. Sufrageria, tratată în același mod, este destinată unor recepții, banchete, reuniuni festive. Sala va fi mobilată cu o masă ovală și 20 scaune, cu un candelabru avînd șase brațe, din metal, iar fotografii cu emblema burgurilor transilvănene vor decora pereții.

Pentru respectarea condițiilor de protecție împotriva incendiilor, în localurile de alimentație publică, s-au prevăzut planșee din beton armat, executate astfel, încît structura originală de lemn să rămînă aparentă, ca element decorativ.

Anexele de producție și sanitare au fost rezolvate în parterul și subsolul clădirii, propunîndu-se subzidire pentru subsol în zona în care încă nu avem certitudinea existenței acestuia.

Spațiile reduse, de care dispune clădirea, au impus profilarea restaurantului pe un număr restrîns de preparate, care nu necesită proces complicat de pregătire, în special grătar și vînat, și pe aducerea unor semipreparate din grupurile de producție centralizate ale O.N.T. Carpați-Brașov.

În aceeași idee s-a propus și amenajarea, în prima etapă, a bastionului sudic al cetății, ca terasă de vară cu 100 locuri, oferind o priveliște deosebită spre zona istorică a orașului. Restaurarea bastionului vizează refacerea parțială a crenelurilor cu pante de țiglă și consolidarea parapetului în vîrful cel mai sudic, la cotele actuale pentru a nu obtura priveliștea spre oraș.

Terasa-restaurant este propusă a se amenaja într-o succesiune de gradene în amfiteatru, cu pantă descendentă spre corpul central — « Castelul » — care oferă un joc deosebit de pitoresc de acoperișuri. Pardoseli de piatră, ziduri și jardiniere din șraifuri de travertin și mozaic alb, spălat, de factură modernă, vor sublinia etapa de realizare a amenajării, fără să contrasteze.

În timpul execuției acestei etape, se va realiza cercetarea subsolului bastionului sud, în prezent inaccesibil, amenajarea terasei urmărind să permită, ulterior, accesul și aerisirea acestui subsol. De asemenea, pe parcursul executării, se va definitiva și rezolva accesul principal în cetate, prin reconstituirea podului în scopul redării aspectului originar.

Această primă etapă va permite cunoașterea în detaliu a problemelor ce apar în acest gen de proiecte, oferindu-ne un instrument concret de lucru și o experiență deosebit de utilă în abordarea valorificării întregului ansamblu « Cetățuia », în cadrul STE-ului ce va urma.

Îmbogățind, cu încă un monument reprezentativ valorificat, istoria în piatră a orașului, se conturează, încă de pe acum ca posibile, o serie de funcții active:

— includerea monumentului în circuitul turistic al castelelor Țării Bîrsei, pentru turismul itinerant;

— realizarea unui obiectiv solicitat pentru turismul de sejur, în spații nepoluate, în ambianță specifică;

— realizarea unor unități de alimentație publică, restaurant specializat pentru un anumit fel de preparate (vînat, ciuperci), patiserie săsească, cramă cu vinotecă și degustări, cabaret;

— cadru adecvat pentru spectacole de sunet și lumină, concerte de muzică preclasică, teatru de păpuși medieval etc;

— spații destinate atelierelor meșteșugărești, în tradiția vechilor bresle brașovene, care să constituie o notă originală, locală;

— muzeu și ateliere de restaurare a obiectelor de artă;

— mici unități comerciale.

Completarea acestor funcții cu dotări de agrement, la nivelul parcului orășenesc de pe Dealul Cetății, va oferi multiple motive de atracție, atît pentru populația locală, cît și pentru turiștii români și străini.

Restaurarea și amenajarea se vor definitiva pe următoarele direcții principale:

1. Asanarea incintei de anumite construcții hibride, care diminuează unitatea ansamblului.

2. Dispunerea atentă a plantațiilor pentru a pune în valoare monumentul.

3. Păstrarea unor construcții perimetrale care dau pitoresc și caracter specific cetății.

4. Menținerea corpurilor de construcții aparținînd secolelor XVI—XVII și curățirea incintei de construcțiile perimetrale noi și fără valoare.

5. Păstrarea corpului central al « Castelului » și « Corpului de gardă » cu turnul intrării, subliniind caracterul unitar de fortificație.

6. Refacerea unor segmente din șanțul de apărare și palisade, la profilul și forma lor inițială.

Corpul central al castelului pare să conțină zidurile inițiale ale unui turn fortificat în plan de potcoavă (similar unor turnuri reconstituite pe bază de documente de arhivă, în perimetrul vechii cetăți brașovene (vezi acuarela arh. Günther Schuller, cu Brașovul secolului al XVI-lea). Într-o altă etapă, s-au adăugat cele trei turnuri poligonale, așa cum rezultă din releveul parterului, amintind planul stelat al unor castele din sec. XVII. Turnul cu șase laturi, de pe latura nordică, aparține altei etape (la parter are calotă cu penetrații, la etajul I boltă umbrelată și la etajul II planșeu din lemn).

În urma cercetării arheologice a curții interioare a castelului, situată la etajul I, s-a descoperit că nivelul parterului se regăsește și în spațiul curții (pereții în adîncime sînt tencuiți, confirmînd existența unui parter blocat).

Secțiunile prin corpul castelului, raportate la nivelul incintei cetății, permit a se presupune că mai există și subsol, fapt confirmat de o serie de urme de treceri, în prezent blocate în terasa-soclu a castelului și într-o pivniță din curtea interioară.

Scările originale, atît de la etajul I la etajul II, în galeria deschisă a curții interioare, cît și cele de acces la pod, realizate în grosimile zidului-potcoavă, permit a se presupune existența unor scări similare între parter și etaj. Cercetarea ulterioară va confirma sau nu aceste ipoteze.

Realizarea unui nivel de apartamente de cazare cu cca 20 locuri, la etajul II al castelului, cu vedere frumoasă asupra Țării Bîrsei, este cu certitudine posibilă.

Dificultatea cea mai însemnată a proiectului de amenajare constă în rezolvarea spațiilor de alimentație publică, și în special, a amplasării anexelor și accesele la spațiile tehnice.

Șantierul de execuție va fi, în același timp, și un șantier de cercetare.

Fiind vorba de valori apreciabile, ce se investesc în astfel de lucrări, atenția în corelarea etapelor și asistența tehnică de cea mai înaltă calitate sînt condițiile de bază ale unor rezolvări corecte, deplin viabile.

Analiza prezentată și-a propus definirea caracteristicilor unei astfel de proiectări pe baza exemplului concret al amenajării Cetății Brașov.

În institutul nostru, s-a concretizat, deja, o experiență în această direcție, permițîndu-ne să tragem unele concluzii.

Amenajarea Casei « Ion Zidaru » din Bistrița, realizată în colaborare cu D.P.C.N., este în execuție. S-a prevăzut amenajarea unei berării, a unei crame, a unui bar de zi și a unui restaurant, realizîndu-se cca 150 locuri de alimentație publică, într-o construcție-matcă din sec. XV—XVI.

Pentru « Casa cu Cerb » din Sighișoara, s-a întocmit, în 1973, un studiu tematic cuprinzînd șase case vechi din centrul istoric al orașului. Au fost propuse: un hotel cu 65 locuri de categoria I, alimentație publică pentru 440 locuri, comerț turistic și diverse servicii.

Pentru acest ansamblu, s-a finalizat, deocamdată, proiectul de execuție al Casei « Vlad Dracul ». De subliniat că și aici s-a predat PE-ul fără realizarea prealabilă a cercetării arhitecturale, execuția restaurării fiind însă asigurată prin constructorul experimentat în astfel de lucrări al D.P.C.N.

Multe monumente istorice valoroase, în prezent utilizate nepotrivit, își așteaptă beneficiarii și proiectanții, care să le redea o nouă strălucire și o folosire vitalizatoare.

Iată un domeniu de activitate captivant, pentru arhitect, plin de satisfacții, de surpriza descoperirilor, dar și de capcane.

Arh. ADDA GHEORGHIEVICI

NOTE

STUDII ȘI CERCETĂRI

Arhitectura veche bucureșteană a devenit obiect de studiu pentru studenții Institutului de arhitectură « Ion Mincu », la solicitarea Consiliului popular al Municipiului București. În cadrul activității de practică productivă, studenții anului IV și V, îndrumați de colectivul catedrei de Istoria arhitecturii, cercetează fiecare construcție din zonele ce urmează să fie restructurate, precizînd vechimea și stilul clădirilor, delimitînd zone de interes ambiental sau trasee stradale interesante, depistînd valori arhitecturale. Într-o primă etapă, au fost studiate zone cum ar fi Calea Moșilor, bdul. 1 Mai, bdul. Lacul Tei, Lînăriei, cartierul Radu Vodă etc., reprezentînd aproximativ 600 ha.

Muzeul de istorie a Municipiului București a întreprins cercetări arheologice menite să furnizeze date științifice pentru viitoarea restaurare a hanului Gabroveni.

ARHITECTURA ÎN PRESA SECOLULUI TRECUT

«În centrul capitalei, acolo unde mișcarea comercială este mai mare, între calea Victoriei, str. Lipscani, Smîrdan și Doamnei, se ridică falnic un edificiu colosal, despărțit prin două frumoase pasagii, care acoperite cu sticlă și luminate cu electricitate, încep amîndouă din calea Victoriei și dau într-o admirabilă rotondă . . . Cu un cuvînt, avem și noi în inima Bucureștilor un fel de Palais Royal ca la Paris sau un fel de Galeria Vittorio Emanuele ca la Milano . . . Planul și execuția acestei clădiri. . . sînt opera cunoscutului arhitect Filip Xenopol » (notiță apărută în ziarul Lupta în anul 1891).

S.V.

FIȘA DE MONUMENT

Un semnificativ ansamblu monumental istoric: Castelul din Criș

Numele monumentului: **Castelul Bethlen**
Localitatea: **Criș**
Județul: **Mureș**

Castelul din Criș este situat pe un promontoriu care domină satul cu același nume, la 19 km nord-vest de Sighișoara (10 km DN Sighișoara-Mediaș + 9 km drum neamenajat). Este vorba despre un ansamblu cu o evoluție istorică îndelungată, a cărui formă finală s-a cristalizat, în linii mari, la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea.

ISTORIC

Etapa I

— Sec. XV — Ansamblu cu caracter defensiv, militar, atribuit lui Mark Bethlen și compus dintr-un donjon pe două niveluri (turnul central) alipit unei clădiri dreptunghiulare înzestrată cu guri de tragere

Etapa II

— A doua jumătate a secolului XVI — Ansamblul militar este transformat în castel de familie de Georgius Bethlen; se boltesc beciurile, se partiționează încăperile de la etaj, se măresc golurile și se montează ancadramente din piatră. Cu același prilej, este construită capela (astăzi în colțul NE al incintei)în stil gotic, cu rol de criptă a familiei, ansamblul celor două construcții fiind înconjurate de o incintă ovală, astăzi dispărută.

Etapa III

— Sfîrșitul secolului XVI — este o etapă de înnobilare a castelului, căruia i se montează noi elemente sculpturale, de o deosebită valoare artistică (ancadramente, brîie decorate cu lei din piatră). Turnul-donjon este supraînălțat cu un nivel. Conform inscripțiilor, acțiunea aparține lui Mihaly Bethlen. Tot acestuia i se atribuie fresca descoperită la primul nivel al turnului-donjon.

Etapa IV

— Începutul secolului XVII (161. . .) se demolează vechea incintă și se construiește una de plan regulat, care cuprinde și capela. Se construiește corpul nord, precum și o poartă fortificată (dispărută) între acesta și capelă. Ansamblul cuprinde în colțul de NE un turn octogonal, fortificat, pe două niveluri. Întinderea acestei etape nu este cunoscută cu precizie, este posibil ca ea să fie mult mai amplă și să cuprindă și laturile est și sud ale incintei actuale (care, pentru un moment, a fost datată prin inscripții la sfîrșitul secolului XVII).

Etapa V

— 1640—1657 — Franciscus Bethlen atenuează caracterul defensiv al complexului prin lărgirea golurilor către exterior și introducerea unor elemente sculpturale (ancadramente cu menouri) la turnul octogonal și încăperea de peste capelă.

Etapa VI

— 1684—1688 — Alexius Bethlen desfășoară o vastă campanie de construcții, la sfîrșitul căreia castelul avea, în linii mari, înfățișarea actuală. Se construiește loggia deschisă, se boltește întreg etajul corpului de vest, se supraînalță donjonul cu un nivel fortificat, se completează incinta actuală, se construiesc turnurile-pană (cel de nord-est îmbracă turnul octogonal preexistent), precum și întreg corpul est, are loc o acțiune de înnobilare a spațiilor de locuit.

Etapa VII

— Începutul secolului XVIII — este atribuită fiului lui Alexius Bethlen, care se ocupă în principal de decorația castelului.

Din documente rezultă că, în această epocă, castelul avea uși și tavane pictate, vitralii, pardoseli prețioase etc. Tot acum se construiește ultimul nivel al turnului-donjon cu celebra friză a lăncierilor, precum și « capcana » adosată capelei.

Etapa VIII

— Sfîrșitul secolului al XVIII-lea — începutul secolului al XIX-lea. Se construiește o nouă incintă exterioară — gospodărească — ceea ce dă posibilitatea desființării vechii porți fortificate, înlocuită cu portalul actual cu decorație eclec-

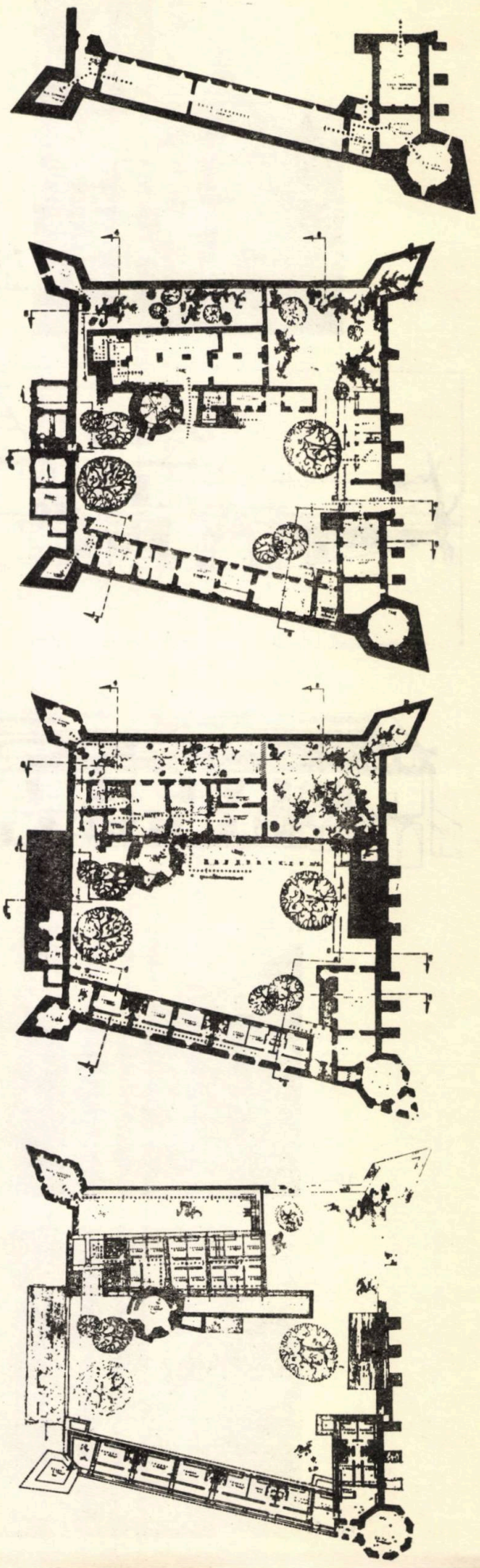

1. Plan subsol — 2. Plan parter — 3. Plan etaj — 4. Plan mansardă

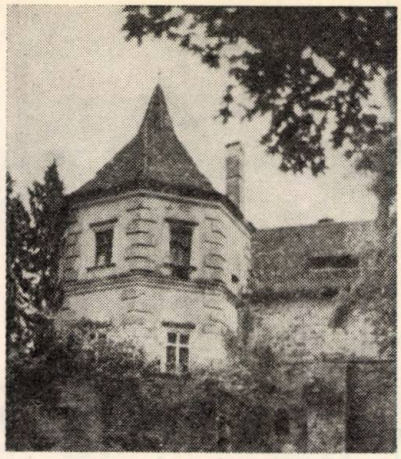

5

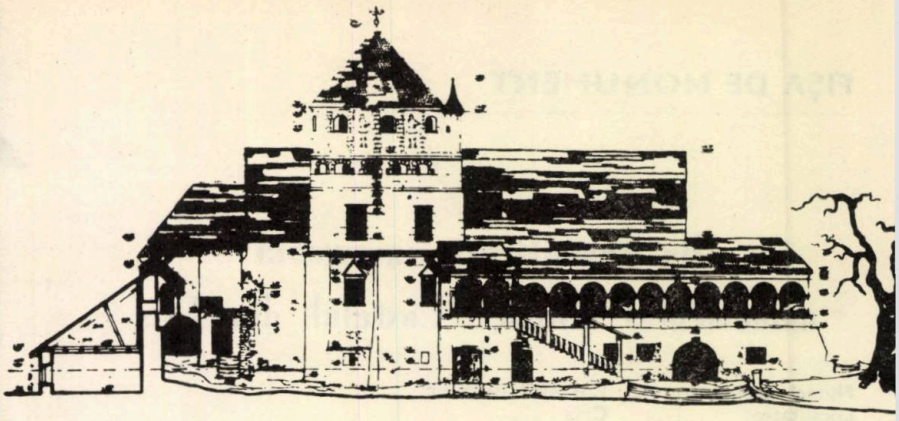

6

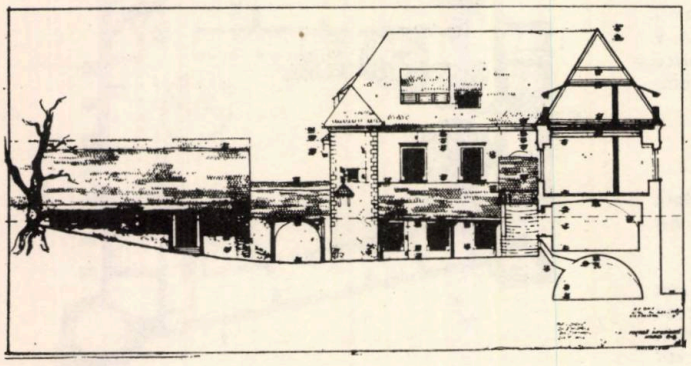

7

8

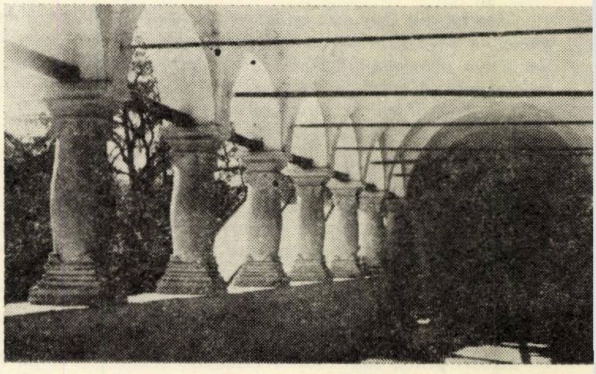

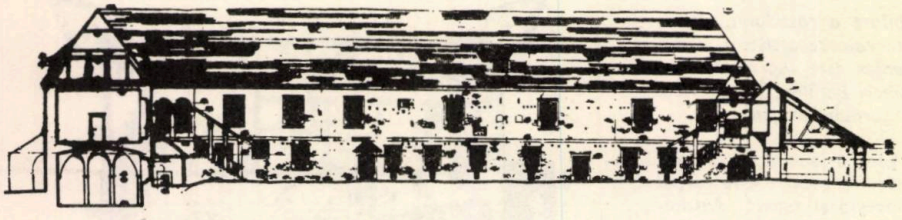

9

5. Turnul octogonal NE — 6. Fațada principală a corpului V — 7. Vedere interioară a laturii nord — 8. Loggia corpului V — 9. Fațada interioară a corpului E — 10. Vedere exterioară a laturii V — 11. Vedere interioară a corpului E — 12. Vedere interioară a colțului NE — 13. Bastionul de SV — 14. Turnul-donjon al corpului V —15. Friza lăncierilor

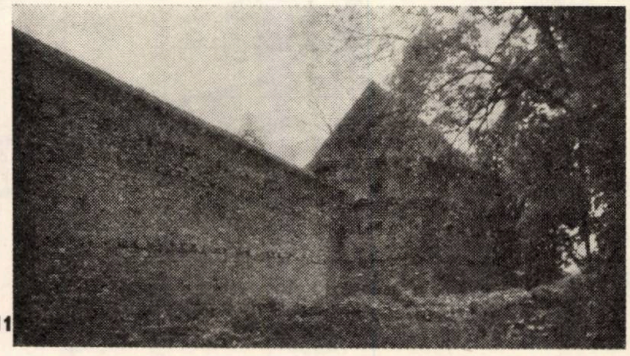

10—11

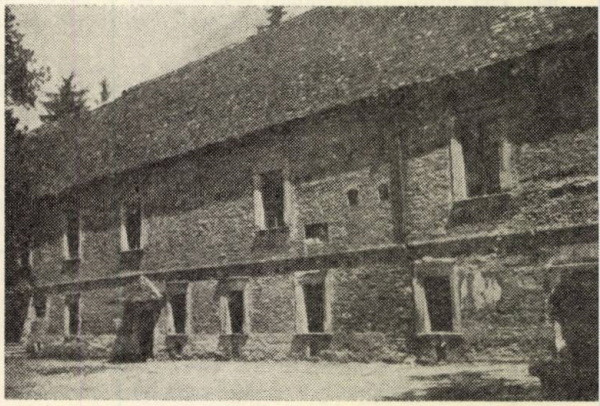

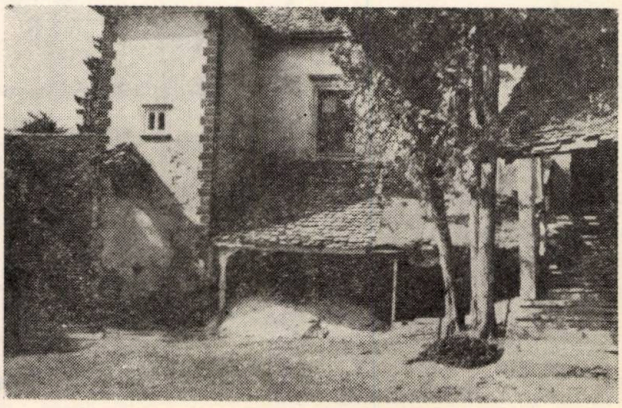

12—13

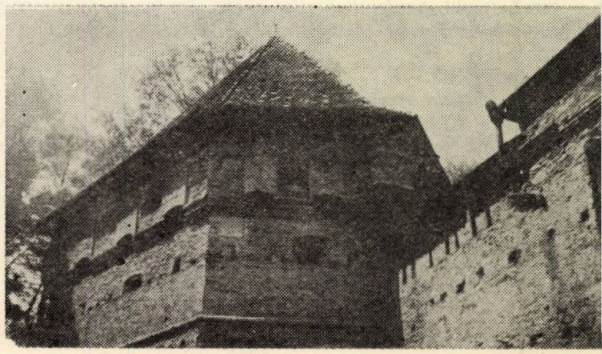

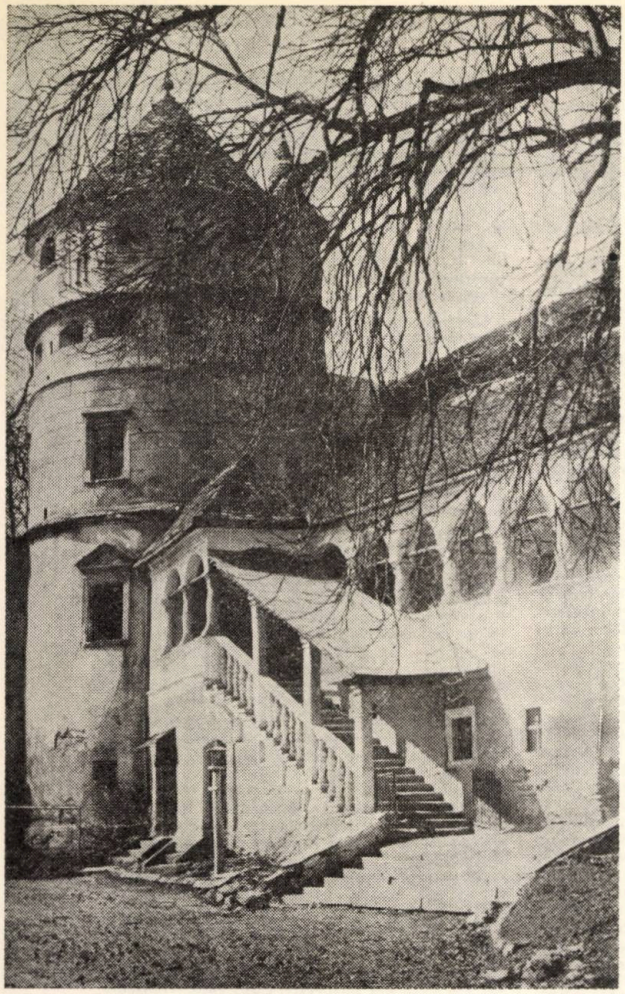

tică (datat 1804). De asemenea, au loc, probabil, și modificări în arhitectura corpului de nord și a etajului capelei, care capătă ancadramente cu profile clasice la ferestrele exterioare.

Precizăm că prezenta etapizare a fost propusă pe baza unor cercetări parțiale asupra monumentului, efectuate de un colectiv al D.P.C.N. (arheolog M. Beldie, ist. artă L. Tugearu, arh. S. Ignat), urmînd ca ea să fie completată pe parcursul lucrărilor de restaurare.

PROPUNERE DE AMENAJARE

Proiectul de restaurare și-a propus să îmbine valorificarea monumentului — în sensul consolidării și restaurării — cu revitalizarea lui. Timp de peste 25 de ani, o funcție improprie — anexă a C.A.P.-Criș — a făcut să se piardă o serie de elemente de valoare din arhitectura și decorația castelului. Noua funcție propusă, aceea de motel și muzeu de vînătoare, are mai întîi avantajul de-a face monumentul accesibil unui public larg care poate cunoaște astfel unul dintre cele mai frumoase castele, din perioada Renașterii din Transilvania, apoi de a răspunde unor necesități — aceea de cazare a numeroșilor turiști care vizitează Sighișoara și împrejurimile ei—și, în fine, de a asigura întreținerea curentă fără de care orice construcție — fie ea monument sau nu — se degradează în timp.

Muzeul de vînătoare a fost amplasat la parterul și subsolul corpului de nord-est cu acces complet separat de zonele afectate cazării. Spațiul muzeal cuprinde încăperi boltite juxtapuse care permit un flux continuu prin realizarea circulației verticale în capetele barei de est. În vecinătatea intrării (în colțul de NE), două dintre încăperile cele mai reprezentative ca decorație au fost afectate unui spațiu de odihnă, fumoar, bufet.

Grupul de cazare este compus din 23—28 de camere (în două variante de confort), dispuse la etajul și mansarda corpului de NE și la mansarda corpului de vest, care corespund unei capacități de 60—68 locuri.

Accesele se fac direct din exterior prin scările plasate în colțurile de NE-SE și SV ale curții principale. Și aici încăperile mai reprezentative, din punctul de vedere estetic, au fost afectate unei folosințe comune: saloane fumoar, sală televizor etc., ele putînd fi vizitate și de publicul din afară.

Recepția a fost proiectată ca un pavilion separat în corpul de nord, actuala magazie, care în decursul evoluției castelului a avut o amploare destul de mare, ai cărei martori sînt ancadramentele de piatră existente încă pe fațada nord. Fără a i se schimba radical expresia (în lipsa unor documentări precise), acest corp este amplificat spre vest cu o travee și conține la parter salonul de recepție, iar la etaj — în subpantă — birouri administrative.

Corpul de vest, cel mai reprezentativ ca arhitectură și decorație, este ocupat la parter și etaj de un restaurant a cărui capacitate de 150 locuri la interior și 80 în exterior depășește cu mult pe cea a motelului, avînd în vedere că valoarea monumentului ca și interesul muzeului de vînătoare fac din castel un obiectiv turistic de sine stătător, ușor accesibil de la Sighișoara.

Accesul publicului la restaurant se face prin scara monumentală și loggie — centrul compozițional al ansamblului — de unde acesta se repartizează în cele patru săli de restaurant, două baruri și grădina de vară. Serviciile restaurantului sînt amplasate la parter — depozite, bucătării, preparări, oficii — cu accesul de servici pe sub scara principală, legătura cu oficiile de la etaj făcîndu-se prin monte-charge. Deși tratat ca o funcție în sine, restaurantul este legat de grupurile de cazare printr-o scară secundară (amplasată la limita de sud a corpului) și prin drumul de strajă acoperit de pe latura de sud a incintei.

Ansamblul nu poate fi însă despărțit de cadrul care îl înconjură: magnificul parc cu enormi arbori exotici, alei, bănci de piatră sculptate de celebri sculptori medievali, fîntîni arteziene, bazine etc. sînt tot atîtea elemente care contribuie la pitorescul ansamblului și trebuie să facă obiectul unei atente restaurări.

Proiectul propune — firesc — și demolarea unor construcții parazitare ridicate în zona de protecție a monumentului pe latura V și NV, unde, pe un spațiu plat în apropierea zidurilor de incintă, se propune amenajarea unui parcaj pentru cca 60 autoturisme.

În această formă și cu asigurarea unor servicii și instalații corespunzătoare — deși subordonate valorificării monumentului — castelul din Criș va deveni cu siguranță un punct de atracție turistică și un valoros loc de agrement; să precizăm totuși că nici autoritățile locale și nici Ministerul Turismului nu s-au decis să-și asume obligațiile și avantajele care decurg din calitatea de beneficiar virtual al acestui monumental complex.

Arh. SANDA IGNAT

Gerhard Schwab: **DIFFERENZIERTE WOHNANLAGEN. Internationale Beispiele. Informationsdaten in Bild und Text.** (Ansambluri de locuințe diferențiate. Exemple internaționale. Descrieri prin text și imagini).
Editura Karl Krämer Stuttgart, 1975 (112 pagini — text în trei limbi: germană, engleză, franceză; numeroase ilustrații și fotografii).

Cartea lui Gerhard Schwab este prezentată în trei limbi: germană, engleză (traducere James C. Palmes și Elisabeth Hobby) și franceză (traducere Jacques Debains).

Ea conține o sumară introducere în temă, urmată de exemplificări bogat ilustrate.

În societatea de masă, modul dominant de locuire este cel în clădiri cu mai multe niveluri. Acest gen de construcție a parcurs diverse faze de dezvoltare în ultima sută de ani. În această perioadă, progresul tehnic accentuat, a atras după sine schimbarea normelor de viață și separarea geografică a zonelor de locuit față de zonele de lucru.

Cu toate că au apărut și noțiuni de planificare a dezvoltării zonelor de locuințe, zonelor comerciale și celor industriale, totuși în multe cazuri acest lucru s-a produs haotic.

Procesul rapid de dezvoltare a ansamblurilor de locuințe, legat direct de creșterea vertiginoasă a populației urbane, este urmărit în această carte, de la formele utilizate la sfîrșitul secolului trecut, trecînd prin concepțiile urbanistice din perioada imediat următoare războiului (după 1945), pînă la cele mai recente viziuni, caracteristice deceniului nostru.

Autorul explică și susține ideea ansamblurilor de locuințe diferențiate ca formă, care țin cont de toate dorințele populației, oferind, pe lîngă protejarea vieții individuale multiple amenajări pentru odihnă, aprovizionarea și deservirea populației.

Exemplificările se referă la ansambluri de locuințe cu cele mai variate compoziții, în cadrul cărora arhitecții au găsit soluții originale unor situații deosebite.

Cele 28 de proiecte prezentate, sînt în majoritatea realizări din Republica Federală Germania, dar și din Anglia, Franța, Elveția, Olanda, Austria, Finlanda, S.U.A. și Venezuela.

Fiecare dintre exemplele citate, conține enumerarea datelor privind: proiectantul și constructorul, suprafața terenului, numărul locuitorilor, descrierea zonei construite din punct de vedere urbanistic, poziția și legăturile acesteia cu zona centrală a orașului și cu centrele comerciale; prezentarea elementelor componente cu specificarea tipurilor de apartamente și numărului de niveluri.

În continuare, sînt arătate condițiile concrete de realizare ale ansamblurilor și specificul lor.

Textul, foarte concentrat, este compensat de bogate ilustrații, cu planuri de situație, desfășurări de fațade, planuri ale construcțiilor de locuit, precum și ale diverselor tipuri de apartamente, machete și fotografii.

Autorul a reușit să strîngă un bogat material de rezolvări foarte variate ale ansamblurilor de locuit.

Unele cazuri au cerut integrarea noilor realizări în ansambluri existente, ca în Neuss (R.F.G.), în ansamblul de locuințe « Foundling Estate » Bloommsbury-Londra sau în ansamblul castelului Höfingen (R.F.G.).

Majoritatea, însă, sînt concepute a fi realizate în zone libere. De la ansamblul « t'Hool » din Eindhoven (Olanda), cuprinzînd clădiri de locuit cu maximum trei niveluri, pînă la « East River » din New York, cu minimum șase niveluri, parcurgem o gamă foarte largă de realizări urbanistico-arhitecturale și de posibilități constructive.

Cartea prezintă un deosebit interes documentar, mai ales acum, cînd problema locuințelor constituie, pe plan mondial, obiectul unor intense investigații și preocupări.

Arh. MARTA SILVAN

László Varga, Sándor Kaliszky: **GRÜNDUNG TURMARTIGER BAUWERKE** (« Noțiuni fundamentale privind construcțiile în formă de turn ») Ed. Akadémiai Kiadó, Budapesta, 1974, numeroase scheme și tabele.

În această carte, sînt prezentate problemele fundamentale ale construcțiilor turn din beton armat, pe un schelet foarte bine sistematizat pe baza analizelor și realizărilor din R. P. Ungară, ca și din străinătate.

Capitolul I se preocupă de probleme de geometrie, diametre funcție de înălțime, forme curent folosite și implicațiile generale ale modului de concepție, ale turnului.

În capitolul următor, se analizează probleme legate de fundarea turnurilor, enumerîndu-se sistemele curente, pe baza realizărilor actuale. Apoi, se prezintă, în rezumat, problema stării de tensiune și deformație din pămînt.

Capitolul IV se ocupă de acțiuni exterioare, tratînd cu precădere problema forțelor din vînt. Se compară normele ungare cu cele străine și se studiază efectele dinamice ale rafalelor, fără a trece în domeniul teoretic, accentuînd doar asupra problemelor de proiectare practică. Nu se analizează caracterul probabilistic al încărcărilor și nici informațiile ce se pot obține în tunelele aerodinamice, folosind încercări pe modele.

În continuare, sînt prezentate probleme de inginerie, în vederea dimensionării elementelor și a modului de sistematizare a calculelor. În linii generale, lucrarea se adresează în special inginerilor proiectanți, în vederea inițierii acestora într-un domeniu complex și mult discutat, fără a aborda probleme de conformare sau legate de alegerea unor forme — printr-un studiu comparat, sau pe baza măsurătorilor de vibrații, existente la ora actuală.

Ing. TRAIAN POPP

Dennis Sharp: **A VISUAL HISTORY OF TWENTIETH-CENTURY ARCHITECTURE** O istorie ilustrată a arhitecturii secolului XX
Heinemann Ldt/Secker & Warburg Ltd., London 1972; 304 pag., numeroase ilustrații.

Arhitectura secolului XX a consemnat evident transformări și mutații profunde, căutări febrile, uneori dramatice, în procesul dinamic al realizării unui acord cu imperativele economice, sociale, tehnico-științifice și spirituale, cu permanențele umane. Cele șapte frămîntate decenii au văzut aduse la viață și dispărînd, uneori într-un răstimp uimitor de scurt, Art Nouveau-ul (cu variantele sale naționale) expresionismul, arhitectura așanumită « internațională », diferite școli de renaștere națională, constructivismul, brutalismul, funcționalismul, arhitectura organică, reveniri în diferite forme ale Art Nouveau, neobarocul, neoeclectismul în variate ipostaze, toate într-o virulentă luptă de opinii și radicale realizări, care urmăreau definitivul și adevărul absolut. Poate că singur Bauhaus-ul, încercare logică și adînc ancorată în realități și perspective lucide, a reușit să se impună ca o viziune și o metodă de abordare diferențiată a fenomenului arhitectural, care s-a adaptat unor condiții economice și tehnologice variate. Între timp, unele rigidități puriste s-au mai atenuat și un raționalism cu unele nuanțe lirice, tinde să instaureze un climat mai sensibil în relațiile dintre obiectul construit și om.

Arhitectura modernă și contemporană a secolului XX își are o proprie istorie și e bine să fim conștienți de acest adevăr, pentru a descoperi și stabili unele repere.

Lucrarea de față, încearcă să ordoneze cronologic, pe decade, această istorie și reușește — în condiții grafice excepționale și într-un sistem de prezentare iconografică sinoptică — să ne facă să sesizăm simultaneitatea actului creator. Un text alert, personal, care vădește și o profundă cunoaștere a realizărilor semnificative, o selecție atentă și o introducere obiectivă — în limitele concepției generale a lucrării — un tablou sinoptic al realizărilor, care constituie un rezumat necesar urmăririi metodice a unui vast material, reprezintă merite incontestabile ale lucrării. Semnalăm, totodată, și prezența destul de importantă a unor exemple valoroase care în alte studii de specialitate au fost uitate sau pur și simplu ignorate și pe aceea a unor opere din Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și U.R.S.S. (pînă în 1935), care dovedesc o înțelegere și o cuprindere mai largă a autorului, față de alte studii de informare generală. Sînt calități care se regăsesc, de altfel, și în studii anterioare ale lui Dennis Sharp (Modern Architecture and Expressionism, Sources of modern Architecture etc.), cercetător avizat al arhitecturii moderne.

Dar și de această dată, ca și în numeroase alte studii similare, nu putem să nu remarcăm unele limite, care, fie din lipsa unei documentări adecvate, fie prin prezența autorului, ar putea lăsa cititorului impresia, că arhitectura contemporană (mă refer îndeosebi la perioada de după 1945) se rezumă la Europa Occidentală, S.U.A., Japonia și două-trei din țările Americii Latine. Realizările postbelice, au consemnat în țările socialiste numeroase exemple interesante în domeniul locuințelor, al echipării cu dotări social-culturale, unicate, pentru a justifica prezența în paginile oricărui studiu care urmărește analiza științifică a fenomenului arhitectural contemporan.

În ceea ce privește țara noastră, realizările Art Nouveau din București, Constanța, Timișoara, unele orașe transilvănene; lucrări ale unor arhitecți precum Horia Creangă, Duiliu Marcu, Octav Doicescu ș.a. (pentru perioada 1928—1944) sau Cezar Lăzărescu, Octav Doicescu, Ascanio Damian, Tiberiu Ricci, Al. Iotzu, Dinu Gheorghiu ș.a.(pentru perioada 1945 pînă în prezent), ne întăresc convingerea în tradițiile și valorile certe ale arhitecturii moderne și contemporane în România, dintre care unele sînt categoric la nivelul căutărilor și împlinirilor arhitecturii europene și care, din păcate, nu sînt cunoscute peste hotare.

Pe de altă parte, studiul lui Dennis Sharp, care urmărește o viziune larg panoramică a arhitecturii secolului XX, își bazează discursul și concluziile pe exemple, în imensa lor majoritate unicate. Nimeni nu contestă valoarea și puterea de seducție a unor opere originale ale unor personalități cunoscute — sau poate mai puțin cunoscute — dar credem că ar fi fost la fel de utilă și prezentarea unor exemple de construcții de masă, ale preocupărilor sporite pentru industrializarea construcțiilor (cu aspectele lor pozitive sau negative și problemele dificile de creație pe care le ridică în toată lumea), după cum ar fi fost necesară și prezentarea unor tendințe și realizări ale urbanismului, a aspectelor relației obiect-cadru, pentru a nu rămîne cu impresia ruperii totale a problemelor arhitecturii de cele ale urbanismului.

•recenzii •recenzii

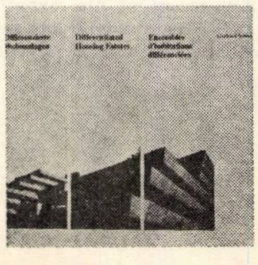

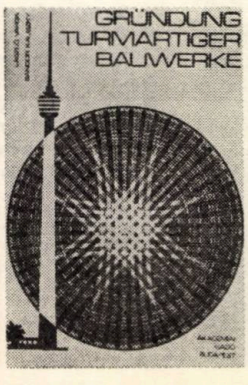

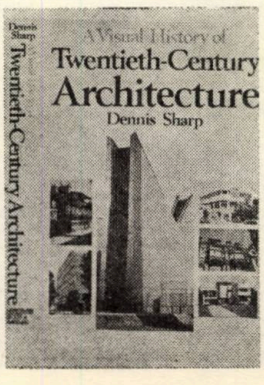

CORIAN HARDT
proiectarea detaliilor de finisaj

În limitele pe care şi le-a impus, studiul reprezintă totuşi o contribuţie importantă şi originală în cunoaşterea arhitecturii secolului XX, un instrument de lucru preţios, pe care l-am dori însă perfecţionat într-o posibilă ediţie viitoare.

Arh. SIMON JULMAN

Conf. arh. Dorian Hardt: **PROIECTAREA DETALIILOR DE FINISAJ** Editura tehnică, Bucureşti, 1974, 210 pag., 454 fig.

Lucrarea constituie continuarea şi completarea volumului « Proiectarea detaliilor de construcţii » de acelaşi autor, apărut anterior în Editura tehnică (Bucureşti, 1974) şi conţine o serie de principii ce stau la baza proiectării detaliilor de finisaj, principii ilustrate prin cele 450 de schiţe, deosebit de sugestive, care atrag în mod special atenţia asupra problemelor cele mai importante ce apar în proiectarea fiecărui detaliu.

În lucrare sînt cuprinse principalele capitole în care pot fi grupate detaliile de finisaj şi anume: scări şi rampe, înveliţori (terase şi înveliţori « cu pante »), ferestre şi uşi, pardoseli, finisaje pentru pereţi şi plafoane şi un capitol referitor la etanşări, izolaţii şi tratamente acustice. De asemenea, în cadrul unor capitole, sînt incluse şi principii de soluţionare a unor detalii mai deosebite.

Se pleacă de la ideea că între lucrările de finisaj şi cele de construcţii, cărora le sînt destinate, există o legătură foarte strînsă; detaliile de finisaj sînt condiţionate şi condiţionează la rîndul lor, deseori, rezolvarea lucrărilor de construcţii ce le preced.

Se accentuează în mod deosebit faptul că detalierea constructivă trebuie rezolvată în cadrul complex al proiectării, ţinînd seama de toţi factorii ce o pot influenţa sau care pot fi influenţaţi de soluţionarea de detaliu adoptată.

În prefaţa lucrării se precizează: « în construcţii nu există soluţii permanent valabile şi soluţii întotdeauna improprii; există numai soluţionări care se pot dovedi potrivite sau nepotrivite unor anumite situaţii concrete date.

Alegerea soluţiei tehnice de detaliu trebuie, deci, să fie rodul unei profunde gîndiri, al unei temeinice analize, concluzia proiectantului însuşi, în deplină cunoştinţă de cauză, în faţa datelor concrete ale proiectării ».

Cartea, adresîndu-se atît arhitecţilor, inginerilor constructori şi diverselor categorii de tehnicieni din construcţii, cît şi studenţilor din învăţămîntul superior de arhitectură şi construcţii, corespunde pe deplin unor cerinţe actuale tot mai mari de sistematizare, de analiză critică, de înţelegere corectă a unui volum din ce în ce mai mare de lucrări, standarde, detalii, detalii-tip, normative de proiectare, execuţie etc., alcătuind documentaţia tehnică din domeniul construcţiilor.

Arh. GHEORGHE GOGULESCU

• recenzii •

Etienne Grandjean, **Ergonomics of the Home.** London, Taylor & Francis Ltd, 1973, 343 p. cu ilustr.

Ergonomia locuinţei este prezentată ca un domeniu de studiu interdisciplinar care cercetează comportarea organismului omenesc, reacţiile şi obiceiurile oamenilor în mediul casnic.

Scopul principal al acestei discipline şi respectiv al cărţii, este de a defini bazele ştiinţifice pentru construirea şi echiparea locuinţelor în funcţie de cerinţele umane.

Lucrarea porneşte de la activităţile gospodăreşti, determinîndu-se dimensiunile corecte ale mobilierului pentru bucătării, băi, camere de zi, dormitoare.

Mediul domestic, iluminatul, zgomotul, sînt privite din punct de vedere igienic, făcîndu-se recomandări pentru încălzire, ventilaţie, izolare fonică.

Ultimele două capitole ale cărţii analizează cauzele accidentelor în casă şi se ocupă de nevoile specifice bătrînilor şi infirmilor.

Ergonomia aplicată la mediul casnic poate contribui la sănătatea, bunăstarea, confortul şi vitalitatea oamenilor.

Cartea se adresează ergonomiştilor, arhitecţilor precum şi tuturor celor interesaţi în proiectarea instalaţiilor şi mobilierului casnic, contribuind astfel la o abordare mai umană a acestei problematici.

Se relatează experienţa în acest domeniu din diferite ţări: Anglia, Franţa, Germania, Olanda, S.U.A.

Beill, A., Koziński, St., Popawaska, J., **Restauracje — Bary — Kawiarnie.** Warszawa, Wydawnictwo Katalogów i cenników, 1972, 80 p. cu ilustr.

Face parte din seria intitulată « Proiectarea şi programarea arhitecturală ».

Sînt examinate în primul rînd acele întreprinderi care creează reţeaua de deservire a întregii ţări, ca de exemplu: restaurante, baruri, cantine, cafenele, bufete, cofetării etc.

Cartea are caracter de ghid şi ridică pe primul plan problema structurii funcţionale şi spaţiale, a căror rezolvare în practica de proiectare întîmpină mari dificultăţi.

Lucrarea se bazează pe analiza proiectelor şi pe experienţe rezultate din crearea şi exploatarea unităţilor de alimentaţie publică.

Lipsa lucrărilor poloneze şi posibilitatea redusă de utilizare a publicaţiilor străine pe tema menţionată, au determinat autorii să prelucreze şi să generalizeze experienţe proprii din proiectare, precum şi datele rezultate din normativele în vigoare în Polonia.

Publicaţia aceasta îmbină atît izvoarele străine, cît şi experienţa poloneză.

Kompoziţia v sovremennoi arhitekture. Sub redacţia L. I. Kirillova, I.A. Pokrovskii, I. E. Rojin. Moskva, Stroiizdat, 1973, 287 p. cu ilustr.

Problemele compoziţiei sînt fundamentale pentru profesiunea de arhitect.

Obiectul teoriei compoziţiei este: forma arhitecturală exprimată artistic, determinată social.

Cartea face cunoscute legităţile de bază ale formării imaginilor în arhitectura sovietică contemporană, legităţi care au perspective de dezvoltare ulterioară.

În capitolul I se dezvăluie semnificaţia concepţiei de formă în dezvoltarea arhitecturii; capitolul II arată bazele obiective ale creării formelor în aspectele sale sociale şi biopsihologice; capitolul III analizează rolul progresului tehnic în arhitectură; capitolul IV cuprinde analiza principiilor fundamentale şi a procedeelor în compoziţia arhitecturii sovietice contemporane; capitolul V caracterizează legitatea însuşirii vizuale a arhitecturii; capitolul VI arată interacţiunea arhitecturii şi a mediului natural, iar capitolul VII indică interdependenţa arhitecturii cu artele plastice.

Teoria compoziţiei este o componentă a ştiinţei arhitecturale. Examinarea problematicii ei se bazează azi pe metodele analizei logice şi estetice ale arhitecturii.

Belousov, B, N., **Sovremennaia arhitektura Iugoslavii.** Moskva, Stroiizdat, 1973, 184 p. cu ilustr.

Cartea dezbate problema dezvoltării arhitecturii şi urbanismului din Iugoslavia. Se vorbeşte, pe scurt, despre arhitectura veche în Iugoslavia şi în special despre arhitectura populară. O atenţie deosebită se acordă construcţiilor în masă a clădirilor de locuit şi publice, de obiective industriale şi rurale. Se analizează problema organizării zonelor de odihnă de masă şi de construire a staţiunilor balneare.

Lucrarea este o încercare de a arăta munca colectivă a arhitecţilor şi constructorilor iugoslavi în opera de dezvoltare socialistă a ţării, de a indica particularităţile arhitecturii iugoslave, realizările industriale etc. O importanţă deosebită se acordă practicii arhitecturale din ultimii ani, ea avînd rolul cel mai mare în rezolvarea problemelor sociale, tehnice şi artistice.

Arhitecţii iugoslavi au obţinut importante succese în făurirea unor clădiri interesante, expresive.

Înfăţişarea oraşelor din Iugoslavia se schimbă văzînd cu ochii, se modifică arhitectura şi construcţiile în pas cu dezvoltarea istorică a ţării.

Cartea este adresată arhitecţilor şi oamenilor de artă.

Hotel- und Restaurantbauten. Herausgegeber und redaktionelle Bearbeitung: Deutsche Bauzeitschrift unter Mitarbeit von R. V. Steinbüchel-Rheinwall Bearbeitung des Beispielteiles: S. Nagel und S. Linke. (DBZ — Baufachbücher 8). Gütersloh, Bertelsmann Fachverlag, 1970, 208 p. cu ilustr.

La sfîrşitul secolului XIX se naşte termenul de « arhitectură hotelieră ». Treptat înţelesul lui devine tot mai complex suferind repercusiunile timpurilor moderne.

Cerinţele vieţii, ale dezvoltării turismului şi recreării au determinat necesităţile noi cărora trebuie să li se răspundă. Se creează o nouă categorie de arhitectură hotelieră care se împarte în: hoteluri în oraşe; hoteluri la periferii; hoteluri la aeroporturi; hoteluri de vacanţă; moteluri, boteluri; hoteluri pentru tineret.

Hotelul trebuie să ofere intimitate, dar mai ales confort.

După paginile introductive, capitolele de mai sus sînt bogat exemplificate.

Hotelul în oraşe a devenit o categorie tipică pentru epoca noastră şi sigur pentru viitor. Trebuie să răspundă necesităţilor de confort, rapiditate, deservire şi calitate. Proiectele prezentate în acest capitol sînt alese din punct de vedere al funcţionalităţii şi calităţii arhitecturale.

Azi se construiesc popasuri rutiere în toate ţările. Confortul este modest, dar amenajarea foarte practică.

Capitolul de hoteluri pentru tineret este reprezentat prin două realizări remarcabile: Jugendherberge in Heilbronn şi Jugendherberge in Zürich.

Partea a II-a a cărţii cuprinde capitolul cu problemele legate de restaurante, cantine, baruri etc. Se urmăreşte în acest capitol realizarea « decoraţiilor » de restaurante pentru a crea «atmosfera ».

Arhitectul are libertatea să confere restaurantelor un accent individual.

Prezentări de cărţi de
GEORGETA VRABIE
şi GABRIELA MÉSZÁROS

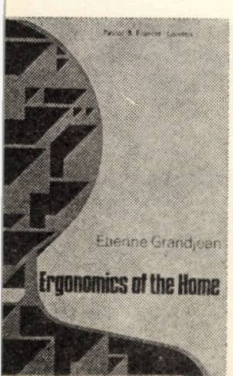

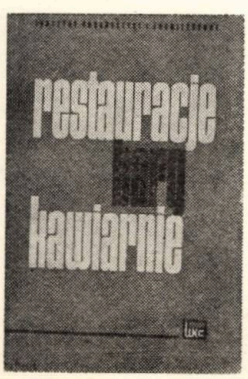

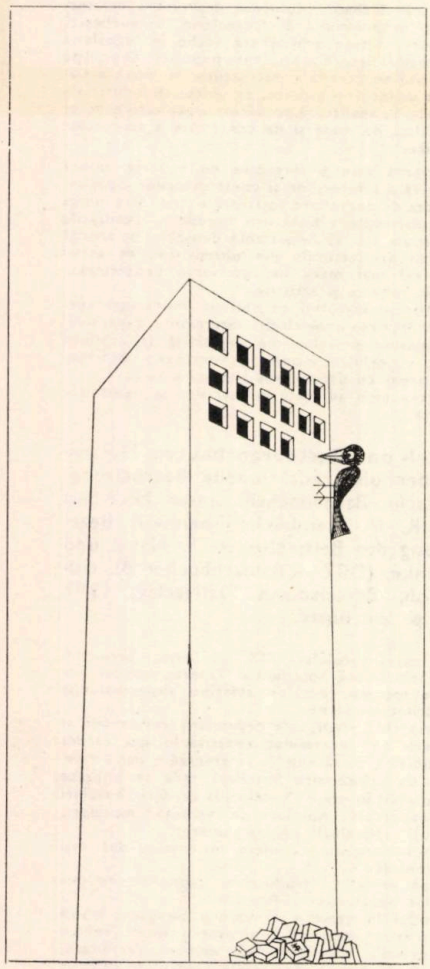

CLUBUL „A" LA 7 ANI

6 martie 1968 a însemnat deschiderea primului club al studenților din București, clubul studenților arhitecți.

De atunci, în fiecare an, într-o zi de martie, se adună membrii, actuali sau foști, fondatori sau simpli, pentru a sărbători evenimentul, pentru a saluta ideea de a avea un loc unde să se simtă ca acasă, să se destindă sau să-și completeze educația.

Tot astfel s-a întîmplat și la 24 martie 1975 cînd Clubul a împlinit 7 ani, sau, considerîndu-l student, a terminat facultatea, fără examenul de treaptă, dar cu unele greutăți.

Simbolic, animatorul de ieri și de azi, asistentul Mac Popescu a susținut diploma cu subiectul « Clubul ». Cu alegerea amplasamentului a fost ușor, mai greu a fost să răspundă de ce și-a ales această temă. A explicat că a fost dorința studenților, preluată de asociație. Obținerea localului, a fondurilor pentru amenajarea subsolului-depozit, fost « bar chinezesc » pe timpuri, a unei chirii rezonabile, au fost obstacolele unui parcurs greu, dar cu un nobil scop.

După luni de muncă, inaugurarea, cu toasturi și șampanie, a încălzit atunci seara friguroasă de martie.

Clubul, administrat de studenți, cu programe alcătuite de studenți, a fost de la început un punct de atracție, deși era greu de organizat în fiecare zi cîte ceva: luni-teatru, marți-muzică clasică, miercuri-seara politică, joi-jaz, vineri-arhitectură, sîmbătă-dans, duminică-seara invitaților din afara facultății.

Prezența la aniversare a studenților din ani diferiți, în număr mare, a arătat că el se bucură și acum de aceeași prețuire, că e foarte necesar pentru schimbul de idei, pentru completarea informațiilor, pentru destinderea după orele de lucru. Căci altfel cum ar fi putut studenții să aibă invitați de-a lungul anilor și să învețe ceva de la: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Radu Beligan, Liviu Ciulei, Irina Petrescu, Ion Caramitru, Virgil Ogășanu, Toma Caragiu, Amza Pellea, Ion Băieșu, Romulus Vulpescu, Andrei Blaier, Adrian Păunescu etc.?

Și nu putem încheia relatarea despre seara jubiliară, fără a aminti de momentele de veselie aduse de un fervent admirator: Nea Fane tîmplarul, cu intervențiile sale sufletiste: « Trăiască dom' Popescu, e băiat bun, îl știu de mic! », « Aici erau numai cărbuni ». Și avea dreptate.

Arh. ALBA DELIA POPA

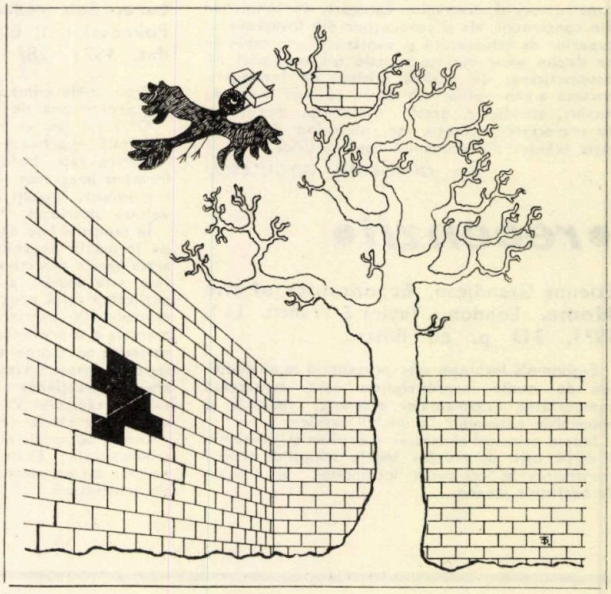

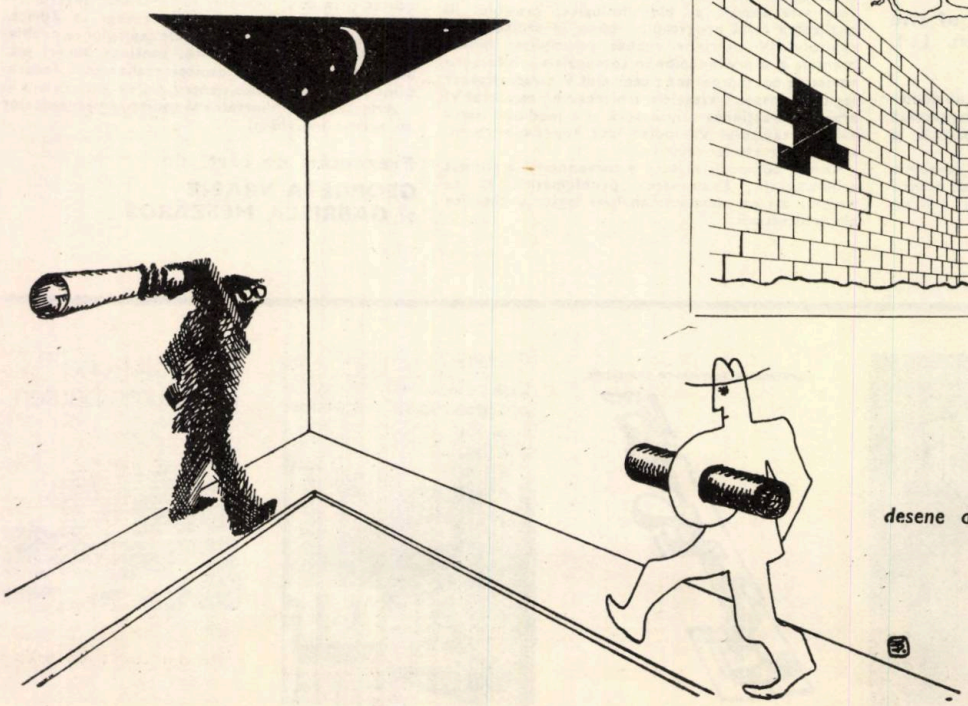

desene de arh. TUDOR DUMITRAȘCU

A. SCARA INTERIOARĂ—HOTEL «COROANA DE AUR»—BISTRIȚA

FIȘA TEHNICĂ NR. 0112

PLAN ȘI SECȚIUNE

A 3/1975

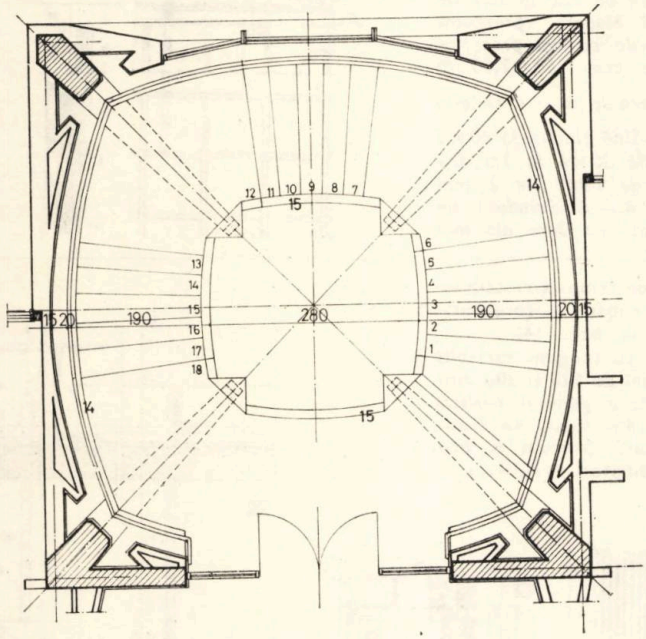

Scară interioară pe plan central la Hotelul „Coroana de aur" din Bistrița-Năsăud (vezi și prezentarea în corpul revistei, la pag. 30).

Rampele cu parapete de beton monolit se desfășoară detașate de perete, sprijinind pe patru console din stîlpii de colț, în dreptul podestului de nivel și a celor două podeste intermediare.

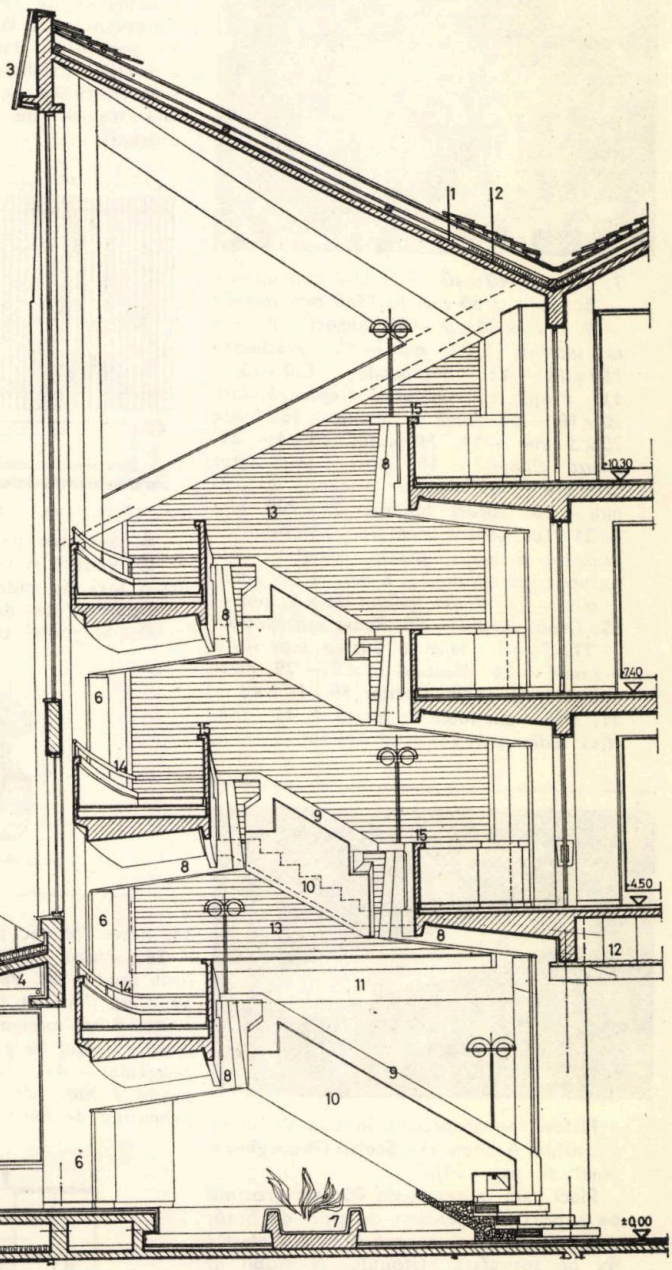

1. *Învelitoare de țiglă solzi pe șipci în două direcții, și carton asfaltat pe astereală de 22 mm* — **2.** *Termoizolație pe carton asfaltat așezat direct pe placa de beton* — **3.** *Tablă arămită cu tasouri* — **4.** *Izolație termică și astereală 22 mm* — **5.** *Glaf de beton mozaicat cu ciment alb, buciardat* — **6.** *Stîlp beton armat, mozaic spițuit* — **7.** *Jardinieră mozaic spițuit* — **8.** *Consolă b. a., finisată cu mozaic spițuit* — **9.** *Mozaic alb buciardat mărunt* — **10.** *Mozaic alb pieptănat cu nuturi 1—2 cm la distanțe inegale* — **11.** *Grindă b. a. mozaic spițuit* — **12.** *Tavan rabiț* — **13.** *Placaj cărămidă aparentă* — **14.** *Mînă curentă țeavă ∅ 2" îmbrăcată în tablă inox* — **15.** *Mînă curentă tablă inox*

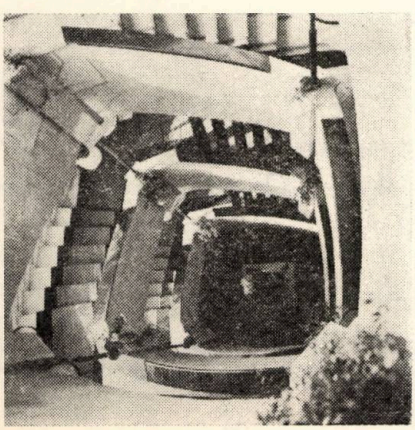

A. TREI TAVANE DE RESTAURANT

FIȘA TEHNICĂ NR. 0113

PREZENTARE ȘI DETALII

A 3/1975

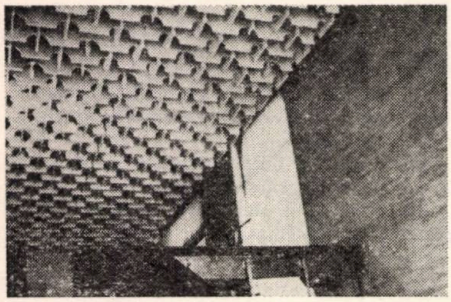

A. *Tavan din scînduri de PAL la sala de banchete a hotelului Modern (prezentat la pag. 20). Scîndurile au fost preasamblate în panouri de cca 1,50×2,00 m*

a. *Secțiune* — **b.** *Vedere de jos* — **c.** *Detaliu*

1. *Mustață ∅ 6* — **2.** *Șină platbandă 40×5* — **3.** *Cîrlig platbandă 30×4 la 1m distanță* — **4.** *Manșon de tablă de 2 mm prins cu șuruburi ∅ 6* — **5.** *Scîndură din PAL chituită și vopsită cu Duco alb mat*

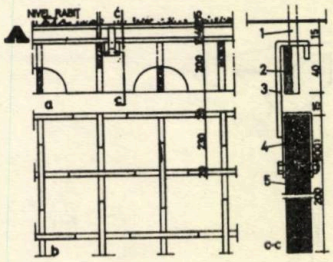

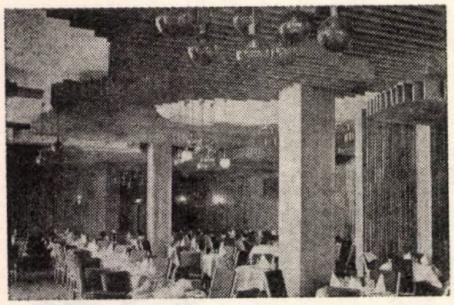

7. *L sau T 40×40×5 la 800 mm interax* — **8.** *Profil U 80 mm la 1560 mm interax* — **9.** *L 30×30×5* — **10.** *Suport ∅ 8 mm la interax 1200 mm* — **11.** *Platbanda 150×12* — **12.** *Platbanda 150×15* — **13.** *Profil cu secțiune dreptunghiulară 30×10* — **14.** *Șaibă ∅ 15 mm* — **15.** *Bulon 20×5 mm* — **16.** *Holțșurub 40×4* — **17.** *Gaură alungită* — **18.** *Șipci frasin natur profilate* — **19.** *Dreptar prindere 25×50 mm* — **20.** *Suport lambriu 25×200 mm* — **21.** *Loc pentru montarea zăvorului de prindere a măștii pentru radiator* — **22.** *Ax pivot ușă specială ∅ 6 mm* — **23.** *Tablă 2 mm* — **24.** *Rama golului 30×5 mm* — **25.** *Geam simplu* — **26.** *Rama ușii speciale* — **27.** *Șnapăr fixat la partea superioară a ramei* — **28.** *Montant 25×3* — **29.** *Pivot ușă hidrant* — **30.** *Opritor 10×10×40* — **31.** *Mîner din tablă în formă de H* — **32.** *Nișă radiator* — **33.** *Nișă hidrant*

Tavan și lambriu de lemn la restaurantul Hotelului « Dorobanți » (prezentat în corpul revistei la pag. 14).

Lamelele de PAL cu lungimi variabile ale tavanului au lățimi de 120 și 300 mm. Pe perete un lambriu general realizat din șipci profilate din lemn de frasin este continuat pe uși, precum și prin fața nișelor de radiator, ventilații și hidranți.

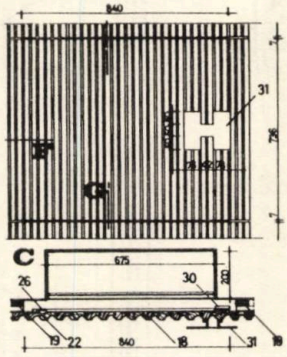

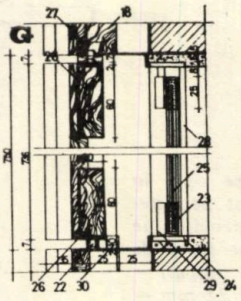

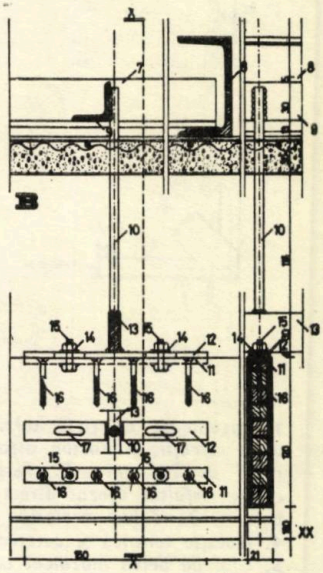

B. Secțiune de detaliu prin tavan

C. Vedere și secțiune orizontală printr-o nișă de hidrant

Secțiuni de detaliu lambriu

D. Secțiune curentă orizontală

E. Secțiune orizontală prin lambriu în fața unei nișe de radiator sau gură de ventilație

F. G. Secțiuni de detaliu prin nișa de hidrant

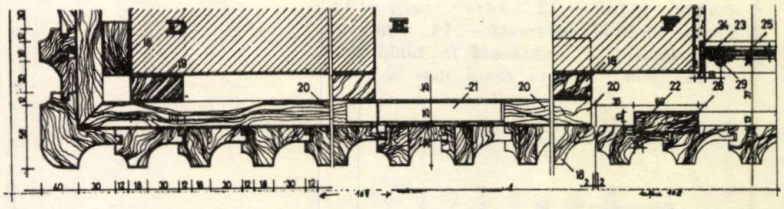

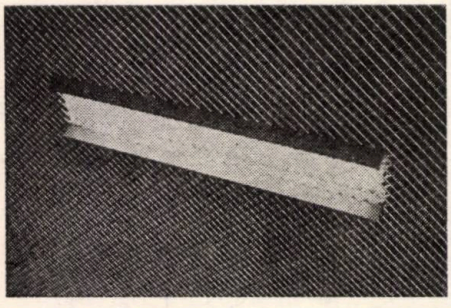

Plafon fonoabsorbant în sala de mese a cantinei Academiei « Ștefan Gheorghiu » (vezi și pag. 34).

Plăci vată minerală de 80 mm grosime pe suport din panouri de șipci de brad, mascate cu pînză neagră și raster plastic fix pe suprafața plafonului și mobil în dreptul corpurilor de iluminat fluorescent

34. *Raster plastic fix* — **35.** *Raster mobil* — **36.** *Pînză neagră* — **37.** *Panou șipci lemn brad* — **38.** *Vată minerală 80 mm* — **39.** *Corp iluminat fluorescent L = 1,50 m* — **40.** *Profil laminat "T" 40×40 la 1,50 m interax agățat de grinzile prefabricate ale planșeului* — **41.** *Suport metalic (platbandă 2 mm) de susținere și ghidaj a panourilor de lemn*

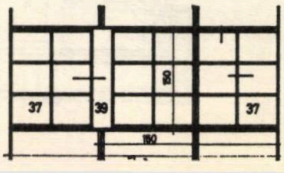

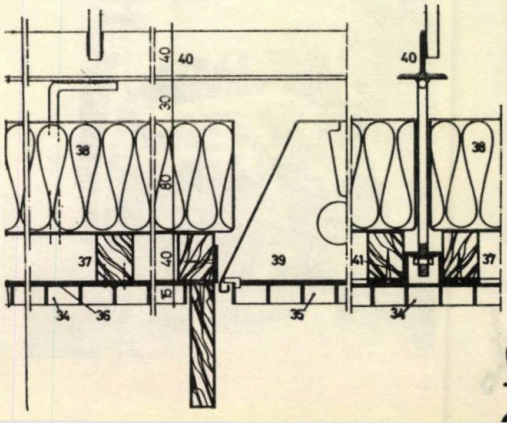

A. FAȚADĂ CU PARAPET PREFABRICAT — CĂMIN ACADEMIA «ȘTEFAN GHEORGHIU»

FIȘA TEHNICĂ NR. 0114

PREZENTARE—DETALII

A 3/1975

Fatada căminului are o tratare pe orizontală, obținută cu ajutorul unor file continue de ferestre și panouri de parapet (vezi prezentarea generală pag. 32).

De notat retragerea puternică a ferestrelor care crează o nișă de radiator la interior și realizarea unui plan avansat cu ajutorul obloanelor rulante și al ramelor de aluminiu ce susțin glisierele.

Cutiile de rulouri sînt termoizolate, dar o mică porțiune de punte termică mai rămîne în zona planșeelor.

1. *Panou prefabricat de parapet* — **2.** *Folie Butarom lipită cu prenadez* — **3.** *Rulou oblon* — **4.** *Polistiren celular 24 mm* — **5.** *Lemn masiv — brad* — **6.** *Ferestre duble cu cercevele cuplate* — **7.** *Completare de stejar a tocului* — **8.** *Cutie de tablă 0,75 mm* — **9.** *Raster plastic* — **10.** *Corp iluminat fluorescent* — **11.** *Azbest* — **12.** *PAL masivuit și furniruit cu stejar* — **13.** *Șipcă 50 × 30 × 100 împușcată lateral în perete* — **14.** *Planșeu monolit* — **15.** *Pardoseală mochetă pe șapă de ciment* — **16.** *Glaf PAL masivuit și furniruit* — **17.** *Solbanc mozaicat* — **18.** *Șorț de tablă* — **19.** *Chit permanent plastic* **20.** *Profil de aluminiu pe agrafă zincată* — **21.** *Diblu* — **22.** *Ramă suport pentru glisiera ruloului, realizată dintr-un profil de aluminiu* — **23.** *Glisieră rulou* — **24.** *Diafragmă sau perete despărțitor din B.C.A.* — **25.** *Tencuială* — **26.** *Locaș pentru chingile rulourilor*

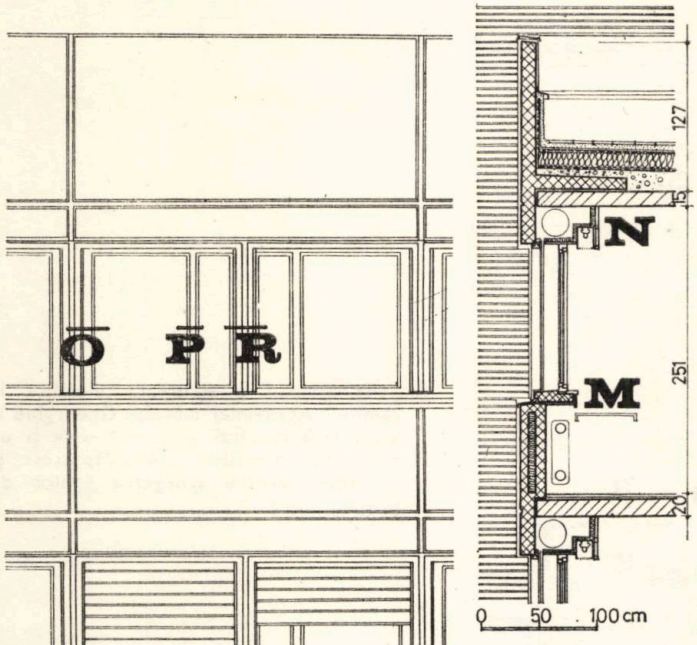

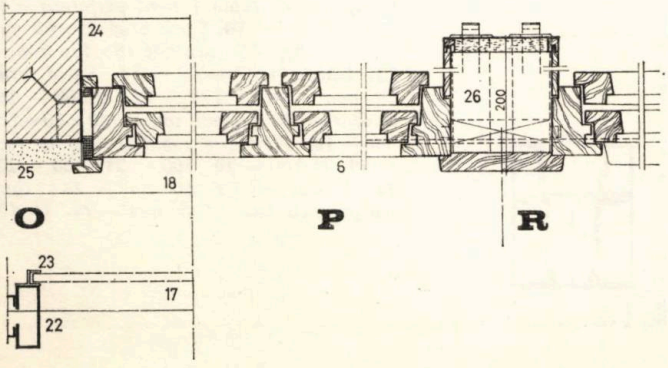

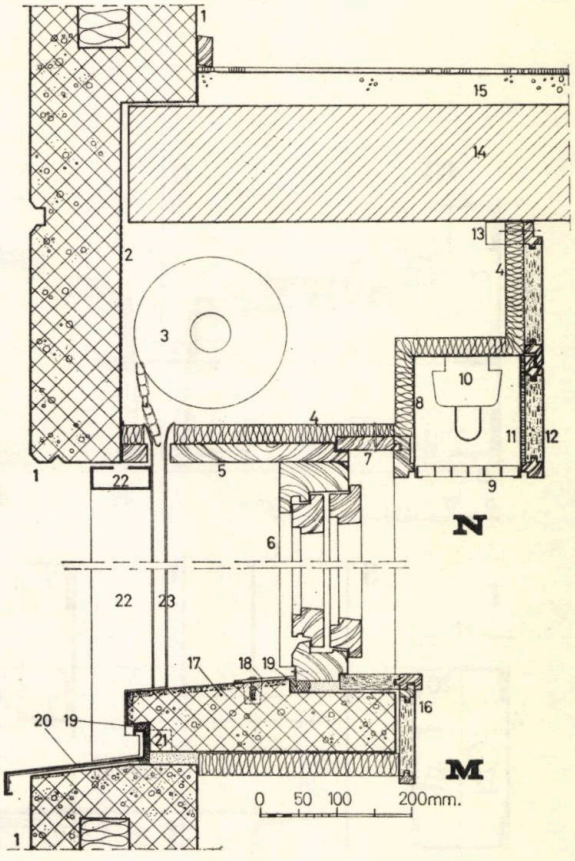

A. COPERTINĂ CU STRUCTURĂ METALICĂ, CĂMIN ACADEMIA «ȘTEFAN GHEORGHIU»

FIȘA TEHNICĂ NR. 0115

PREZENTARE—DETALII

A 3/1975

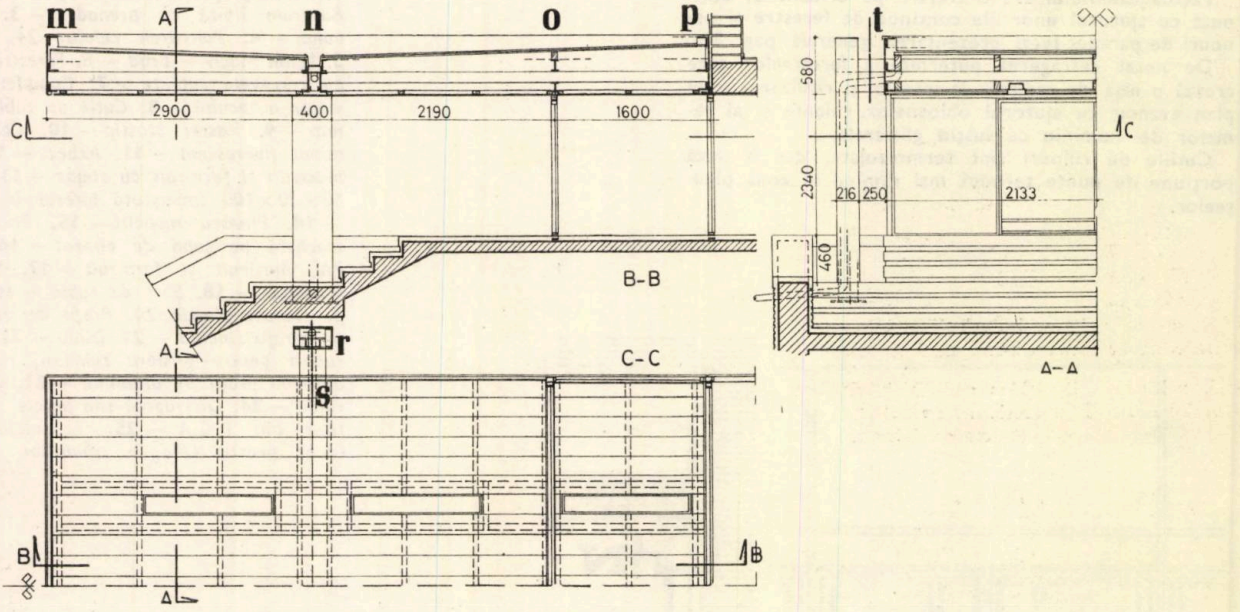

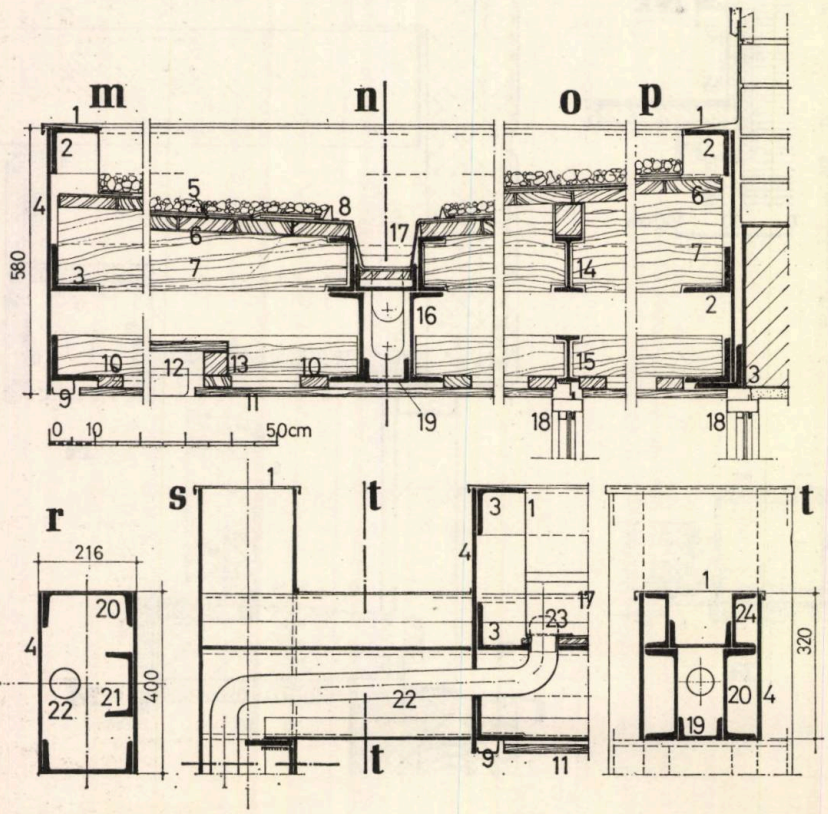

Copertină cu structură metalică la căminul Academiei « Ștefan Gheorghiu ». Copertina reazămă pe construcție și pe doi stîlpi metalici care adăpostesc și coloanele pentru scurgerea apelor de ploaie

1. *Șorț de tablă de 1 mm* — **2.** *L 100×100×10* — **3.** *L 100×100×10 sudat la grinda de beton armat* — **4.** *Tablă 8 mm* — **5.** *Învelitoare 1+2 c+4 b, protejată cu pietriș mărgăritar* — **6.** *Astereală 2,5 cm* — **7.** *Dulap brad cu lățime variabilă* — **8.** *Opritor de tablă 1 mm, perforată* — **9.** *Tablă 2 mm* — **10.** *Șipcă brad 25×60 mm* — **11.** *Riflaj PAL furniruit 18×196 mm* — **12.** *Lampă FIDA — 03* — **13.** *Șipcă brad 50 mm* — **14.** *I 120* — **15.** *I 100* — **16.** *U 200* — **17.** *Jgheab tablă 140×80—120 mm* — **18.** *Tîmplărie tablă îndoită la rece* — **19.** *U 100* — **20.** *200* — **21.** *130* — **22.** *Țeavă scurgere ∅ 60 mm* — **23.** *Gură scurgere cu sită ∅ 8 mm* — **24.** *U 120*

actualitati

CONCURS COMPLEX TURISTIC PENTRU TINERET LA COSTINEŞTI

Ansamblul preconizat va constitui baza turistică — de pe litoralul Mării Negre — a Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, în care toate categoriile de tineri din R.S. România precum și tineri din alte țări își vor putea petrece vacanța de vară și concediul de odihnă, prin Biroul de turism pentru tineret.

Cu toate că tabăra actuală beneficiază de un fond construit valoros (cca 3 600 locuri, în căsuțe și vile, două cantine, un club, un teatru de vară, terenuri de sport etc.), dezvoltarea ei în timp, acuză lipsa de unitate, etapele succesive de realizare fiind prea evident marcate.

Obiectivul principal al concursului a fost găsirea unei soluții de ansamblu care, într-o viziune finală, să integreze într-un tot unitar, etapele realizate pînă în prezent și cele ce urmează să fie realizate, în viitor.

În raport cu volumul final al cazării (cca 6 000 locuri) și cu specificul de tabără pentru tineret, pe care va trebui să-l mențină și să-l dezvolte complexul, dotările existente se vor completa, extinzîndu-se și gama de amenajări necesare desfășurării activităților educative, culturale, sportive și distractive.

La concurs, au participat colective de arhitecți și ingineri, invitate ca urmare a propunerilor Uniunii arhitecților și Biroului de turism pentru tineret.

Juriul concursului a avut drept principal criteriu de apreciere a proiectelor, modul de rezolvare a problemelor sistematizării acestui complex.

— Un alt obiectiv important a fost delimitarea clară a etapelor de dezvoltare a stațiunii, care să țină seama de situația existentă a terenului și de posibilitățile concrete de amplificare, avute în vedere. A fost considerată ca firească încadrarea în terenul existent și realizarea spre sud-vest, așa cum se prevede în soluțiile 5, 6, 7 și 8 și — parțial — în proiectele 1 și 2;

— reconsiderarea accesului principal în stațiune, în spiritul soluționărilor din proiectele 2, 3 și 5, ca și din proiectul 1, dar cu o simplificare a lui și cu separarea fluxurilor, vehiculare și pietoniere, ale vizitatorilor, de cele de serviciu;

— proiectele 1, 2, 6 și 7 prezintă o rețea carosabilă interioară deservind optim toate obiectivele, fără a stînjeni legătura fluentă a stațiunii cu plaja. Aceeași apreciere poate fi făcută și pentru proiectul 3, cu sublinierea faptului că, de astă dată, sînt afectate suprafețe prea mari, în special în zona plajei și în nord-vestul stațiunii, către lac;

— toate proiectele denotă preocupări compoziționale, în vederea realizării unui ansamblu interesant arhitectonic. În privința falezei, juriul consideră nejustificată ocuparea ei în întregime cu unități de cazare, ca în proiectul 5, sau insuficienta ei valorificare prin prevederea de construcții joase, ca în proiectele 4 și 6.

Pentru felul cum este valorificat cadrul natural, se remarcă proiectele 1 și 2, care amplasează construcțiile cele mai înalte pe promontoriul existent, dominant, al stațiunii, reușind să creeze un ansamblu expresiv. Din punct de vedere strict compozițional, relevă calități deosebite și proiectele 4 și 5, dar amplasarea unora dintre construcții rămîne discutabilă.

Cu toate aprecierile, pozitive sau negative, făcute, lucrările existente constituie un fond valoros care nu poate fi dezafectat încă din prima etapă, așa cum prevede, parțial, proiectul 5, nici în final, cum preconizează, în mare măsură, proiectul 7.

O interpretare a relației nou-vechi, ca în proiectele 1 și 2, care intervin cu îmbunătățiri importante în situația actuală, fără demolări importante, a fost apreciată ca fiind pe deplin corespunzătoare.

Pentru modul de amplasare a dotărilor și amenajărilor destinate distracțiilor și sportului, specifice unei astfel de stațiuni, prin concentrarea construcțiilor și rezervarea unor terenuri mai ample permițînd organizarea și funcționarea acestui tip de dotări, se remarcă proiectele 1, 2, 3, 5.

Dispersarea lor, ca în proiectul 7, este o soluție greu de organizat și de întreținut.

Analizate din punctul de vedere economic, soluțiile care prevăd numeroase construcții pe faleză — ca în proiectul

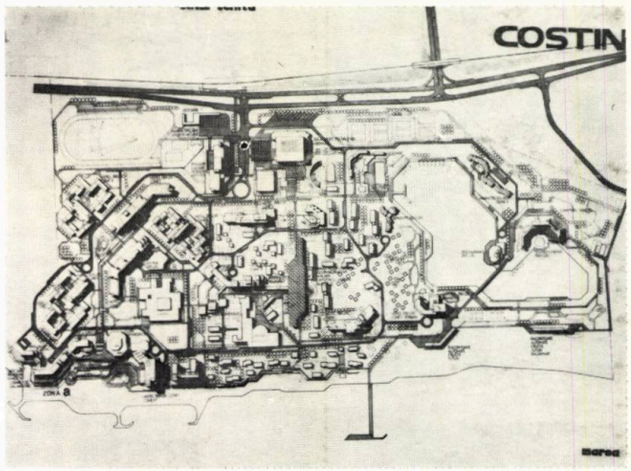

5 — sau transformări substanțiale ale reliefului actual al terenului sînt, în principiu, costisitoare. În ceea ce privește etapele de realizare a construcțiilor, amplasarea celor două obiective ale etapei I (hotel de categoria I și vilă specială) pare cel mai firesc a se face pe promontoriul de la sud-estul cantinei existente, așa cum prevăd proiectele 1, 2, 7 și 8. O amplasare, ca în proiectele 4 și 5, implică amenajarea lacului și demolări importante, iar aplicarea soluției din proiectul 3 ar crea dificultăți în funcționarea stațiunii, pe perioada realizării obiectivelor.

PROIECT 1: arhitecții **Constantin Dobre, Victor Ivaneș, Toma Olteanu**

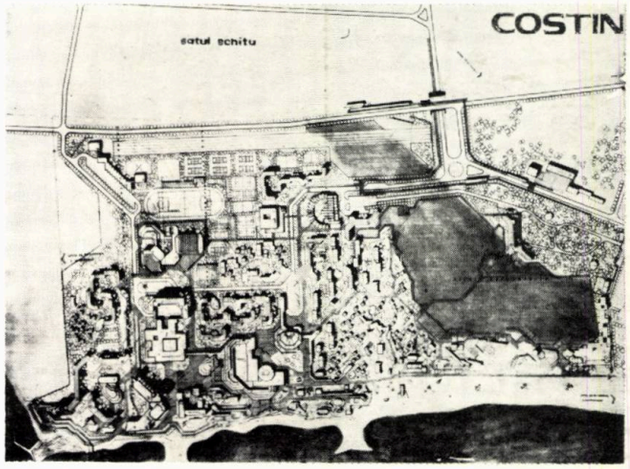

PROIECT 2: arhitecții **Cosma Iurov, Elena Iurov**

PROIECT 3: arhitecții **Victor Fulicea, Doina Cristea, Mircea Enache**

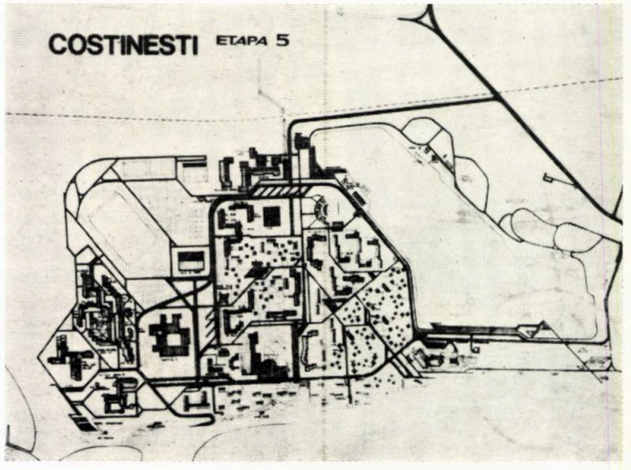

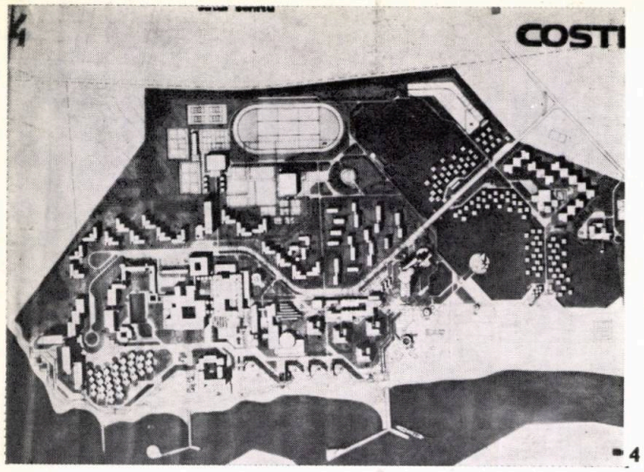

4

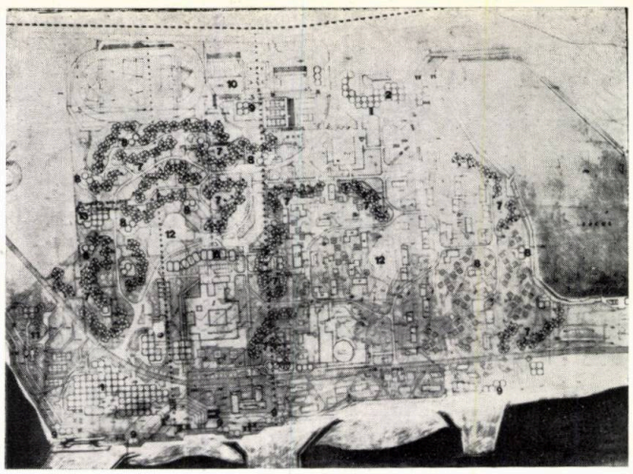

6

În ceea ce privește exprimarea plastic-arhitecturală, la scara elaborării studiului (1/1000), nu puteau să apară decît compoziții volumetrice de principiu și relații între spațiul amenajat și teren. Din acest punct de vedere, aducîndu-se la timpul potrivit inerentele îmbunătățiri, ce vor rezulta din fazele următoare de studiu, juriul apreciază că soluția prezentată în proiectul 1 este cea mai interesantă.

Totodată, juriul recomandă colectivele care au întocmit proiectele 1 și 2, pentru continuarea studiilor necesare trecerii la realizarea lucrărilor din programul acestui concurs.

Conf. dr. arh. GABRIEL CRISTEA

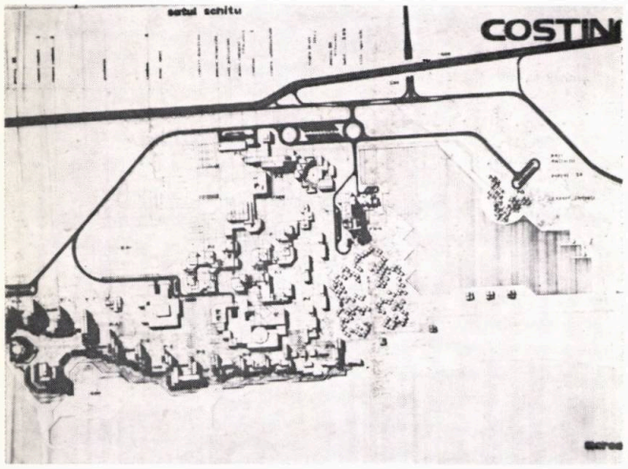

5

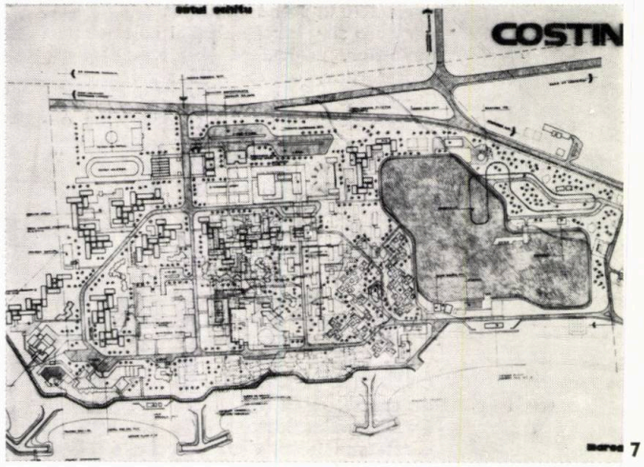

7

PROIECT 4: arhitecții **George Filipeanu, Dan Teodorescu, Radu Stancu**

PROIECT 5: arhitecții **Corneliu Bîrsan, Petre Marinescu, Mircea Bîrsan, Viorel Trocan**

PROIECT 6: arhitecții **Romeo Belea, Panait Toader, Rodica Toader,** studenții **Dinu Patriciu, Dorin Ștefan**

PROIECT 7: studenții **Ștefan Antonescu, Vlad Vrejoiu, Irina Lazaride, Milița Bulat**

DETALIU DE SISTEMATIZARE, ZONA SUD-COSTINEȘTI

AUTORI: arhitecții **ȘTEFAN ȘTEBLEA** (șef proiect complex), **CONSTANTIN DOBRE, RĂZVAN FLOREA, VICTOR IVANEȘ, TOMA OLTEANU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTĂRI « CARPAȚI »

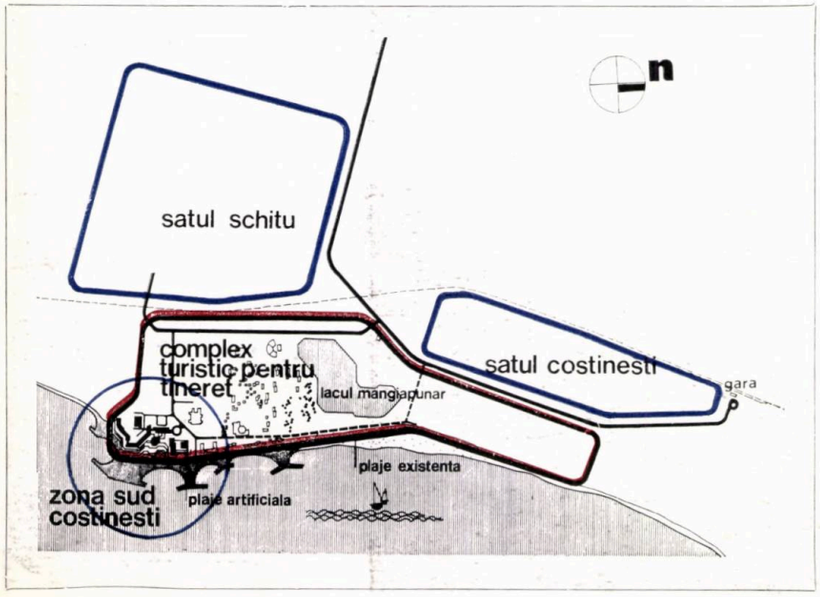

PLAN DE ANSAMBLU

Obiectul detaliului de sistematizare

Importanța acordată dezvoltării permanente a turismului de tineret, a dotărilor cu caracter turistic și serviciilor turistice, prin acordarea de noi investiții pentru această activitate, s-a concretizat printr-un studiu de perspectivă al Complexului turistic pentru tineret Costinești și a unui detaliu de sistematizare din zona sudică a acestui complex.

Proiectul a avut la bază schița de sistematizare a complexului turistic pentru tineret Costinești, întocmită de I. J. P. Constanța, schiță care a dezvoltat propunerile prezentate în proiectele de concurs nr. 1 și 2.

Detaliul de sistematizare a zonei sudice a preluat ideea de grupare a construcțiilor, în jurul unei amenajări în amfiteatru deschis către mare, idee propusă în proiectul nr. 1, ai cărui autori sînt arhitecții: Constantin Dobre, Victor Ivaneș și Toma Olteanu.

La elaborarea proiectului, au fost luate în considerație și recomandările făcute de către beneficiar, pe parcursul studiului.

Studiul de sistematizare a zonei sud din Complexul Costinești, încearcă o rezolvare, în două variante, a cadrului urbanistic și arhitectural al unui ansamblu hotelier cu o capacitate de cca 1 500 locuri. Primul hotel, cu o capacitate de 300 locuri, în imediata apropiere a minihotelului și cantinei nr. 2, (cu o capacitate de servire de 3 000 de porții), este deja în execuție, urmînd a avea un regim de funcționare permanent, față de celelalte dotări și construcții care vor avea caracter sezonier.

Întregul ansamblu a fost proiectat și dimensionat avîndu-se în vedere necesitățile de cazare, masă, distracții, destindere, sport, deservire și plajă, cerute de capacitatea de 1 500 locuri. De asemenea, studiul a urmărit rezolvarea unor considerente de ordin urbanistic, dată fiind poziția de centru focalizator de activități, pe care-l va ocupa noua investiție în contextul stațiunii.

Analiza amplasamentului

Terenul propus prin schița de sistematizare, pentru amplasarea noului ansamblu turistic ZONA SUD-COSTINEȘTI, este situat pe promontoriul de sud al stațiunii care constituie zona cea mai înaltă față de nivelul Mării Negre, fiind mărginită, la nord, de minihotel, la sud-est, de Marea Neagră, și, la vest, de cantina nr. 2.

Terenul prezintă, totodată, caracteristicile specifice ale litoralului din această zonă: faleza abruptă și înaltă, ajungînd pînă la 20 m, inexistența plăjii naturale, țărm stîncos, ce se prelungește adînc în mare; mai are, de asemenea, o pantă ascendentă culminînd în punctul de extremitate sudică.

Accesul carosabil în zonă este nesatisfăcător și se face, actualmente, prin drumul spre plajă, de la nord de lacul Mangiapunar, continuîndu-se, apoi, spre sud, chiar pe malul mării și creînd puncte de convergență între circulația auto, de acces în tabără, cea de serviciu și fluxul turiștilor de la zona de cazare și masă spre plajă. Ținînd cont de aceste neajunsuri, care stînjenesc desfășurarea unei activități turistice normale și scad gradul de confort, noul acces în zonă se va face direct pe latura de vest a acestei microstațiuni, în două variante: una tangentă laturii vestice a lacului Mangiapunar și cealaltă traversînd localitatea Schitu.

Propunerile detaliului de sistematizare

Cele două variante ale studiului se referă la rezolvări diferite ale cadrului « urbatectural », în limitele aceluiași teritoriu și aceleiași teme-program, prin respectarea acelorași capacități și suprafețe pentru obiectele propuse.

În ambele variante, s-a rezolvat legătura și integrarea parametrilor și propunerilor determinate de intrarea

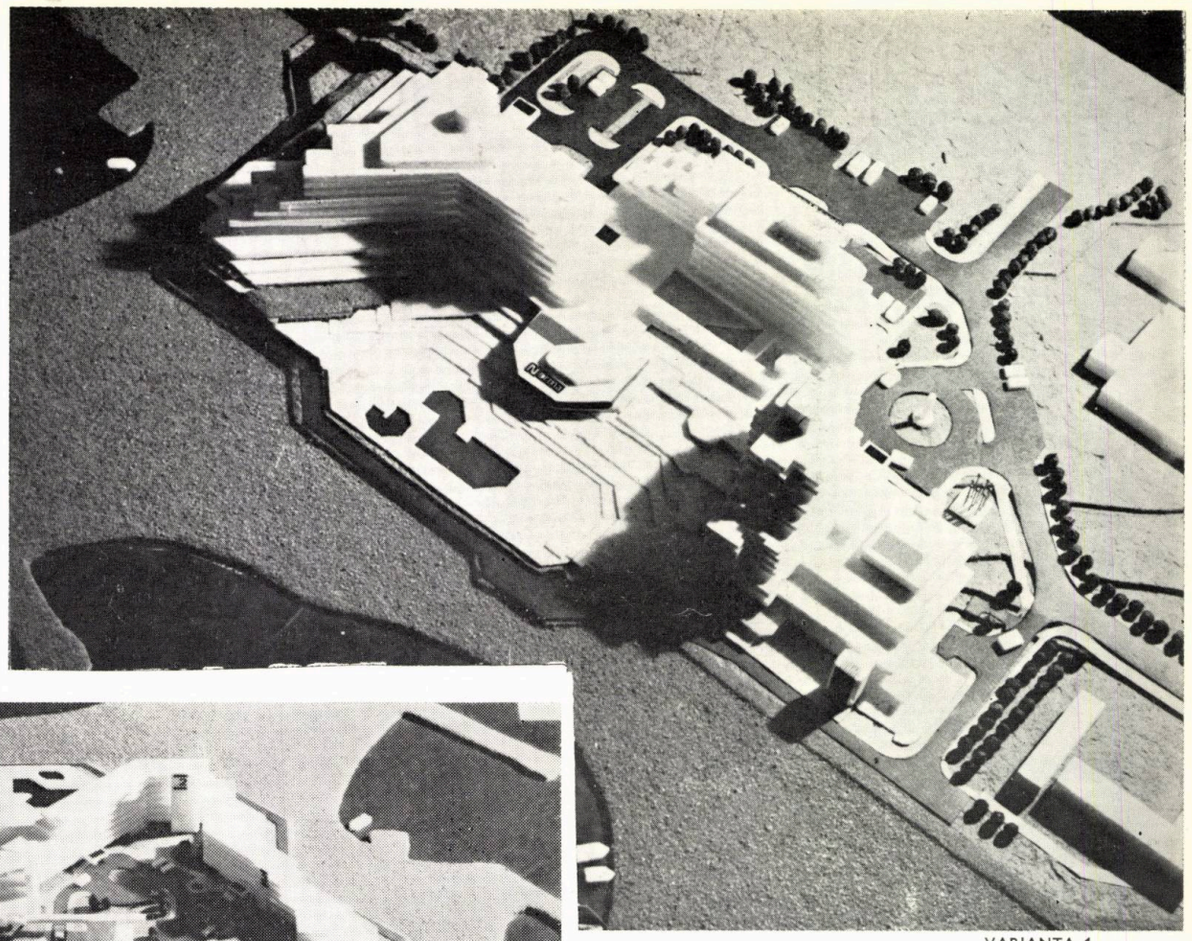

VARIANTA 1

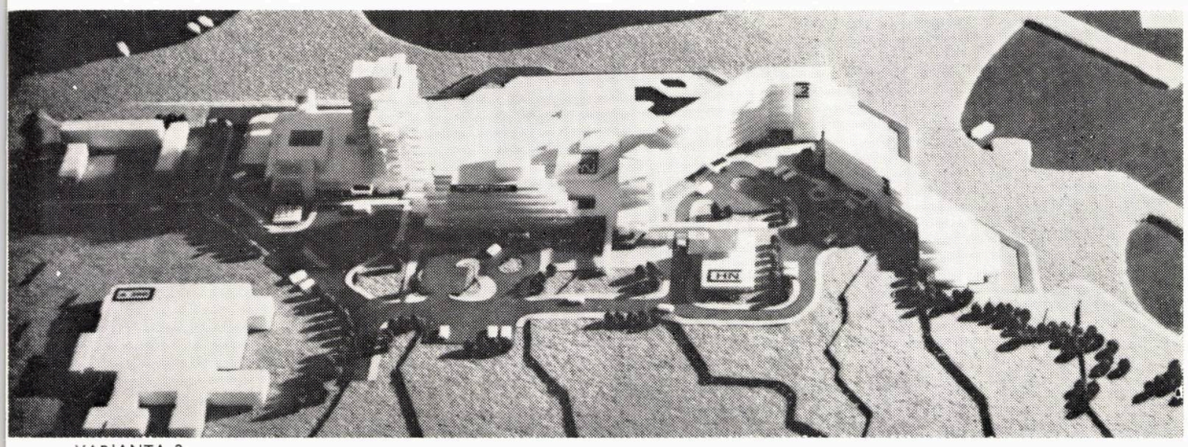

VARIANTA 2

în faza de execuție a primului obiectiv, hotelul de 300 locuri (încălzit), cu elementele ce urmează a fi realizate într-o etapă viitoare.

Conform temei-program, capacitățile și obiectivele ce fac obiectul acestui studiu sînt:

1. Cazare: trei sau patru unități, cu o capacitate totală de 1 500 locuri, în camere de două paturi, cu vestibul și cameră de baie, cu duș, WC și lavoar. Aceste unități au prevăzute spații comune de recepție, așteptare și televizor, precum și spații administrative și de deservire.
   Excepție face hotelul h1 de 300 locuri, care are, pe lîngă funcțiunea propriu-zisă de cazare, spații comune pentru alimentația publică, spații pentru activități de instruire educativ-politică (sală polivalentă cu instalație de traduceri simultane, putînd servi și pentru proiecții cinematografice); salon TV, salon pentru lectură, discuții și banchete, spații pentru distracții (săli de jocuri mecanice, hol-foaier, terase circulabile acoperite și descoperite etc.) și spații tehnice necesare unei bune funcționări permanente.
2. Club-bar, cuprinzînd: hol, circulații, garderobă, grupuri sanitare, salon-bar, audiții muzicale și spectacole, expoziții.
3. Bowling, cu șase piste, cuprinzînd: sala de bowling, bar de zi, săli de jocuri, (biliard, tenis de masă, jocuri mecanice, șah etc.), grupuri sanitare și vestiare, administrație.
4. Unități comerciale, cuprinzînd: comerț alimentar (patiserie, simigerie, băuturi răcoritoare, lacto-bar, cafenea-cofetărie) și comerț nealimentar (articole de plajă, galanterie, artizanat, țigări, presă, punct farmaceutic, drogherie, librărie, articole foto-sport).
5. Dotări de plajă (două unități), cuprinzînd bufet-răcoritoare, chioșcuri de fructe, închirieri de articole de plajă, vestiare, dușuri WC, post de prim ajutor și Salvamar.
6. Piscina descoperită și bazin pentru copii, cu apa de mare încălzită, trambulină, tobogan și dușuri.
7. Sistematizare verticală, ziduri de sprijin, drumuri carosabile, alei pietonale, spații verzi, mobilier urban, plajă artificială și diguri-epiuri.

Varianta 1 — propune rezolvarea capacității de cazare în trei unități hoteliere: hotelul h1 de 300 locuri (încălzit), hotelul h2 de 400—500 locuri și hotelul h3 de 700 locuri, avînd, la primele niveluri de cazare, spații comune și dotări pentru comerț, amplasate în trepte ce folosesc denivelarea terenului, restul nivelurilor fiind rezolvate în dublu tract.

La cota esplanadei de acces, se află intrarea în amfiteatrul în aer liber iar între h2 și h3, și găsește amplasat bowlingul cu funcțiunile sale conexe. Prin această amplasare, s-a urmărit integrarea acestui obiectiv în viața și animația cotidiană, ce vor caracteriza acest ansamblu. Amplasarea și forma celor trei hoteluri, propuse, urmăresc realizarea unui mare amfiteatru, prin succesiunea unor terase ce conturează gradenele și care, în anumite zone, au înglobate o parte a unităților comerciale. Suita de gradene, astfel realizată, este convergentă spre zona centrală unde au fost amplasate clubul-bar, cafeneaua-cofetărie și piscina descoperită, funcțiuni care fiind complementare constituie un punct de atracție, atît în timpul zilei cît și seara, pînă noaptea tîrziu. În această variantă, s-au prevăzut accese caro-

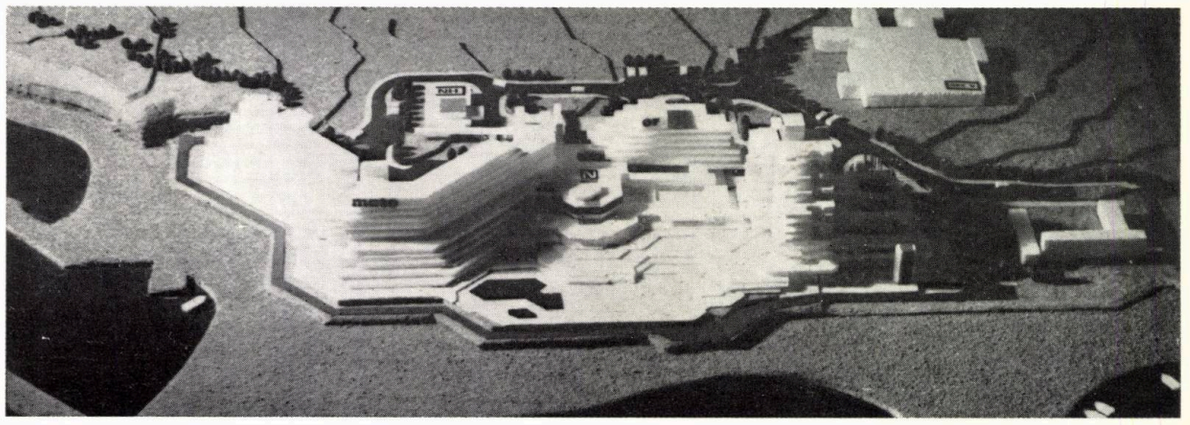

VARIANTA 2

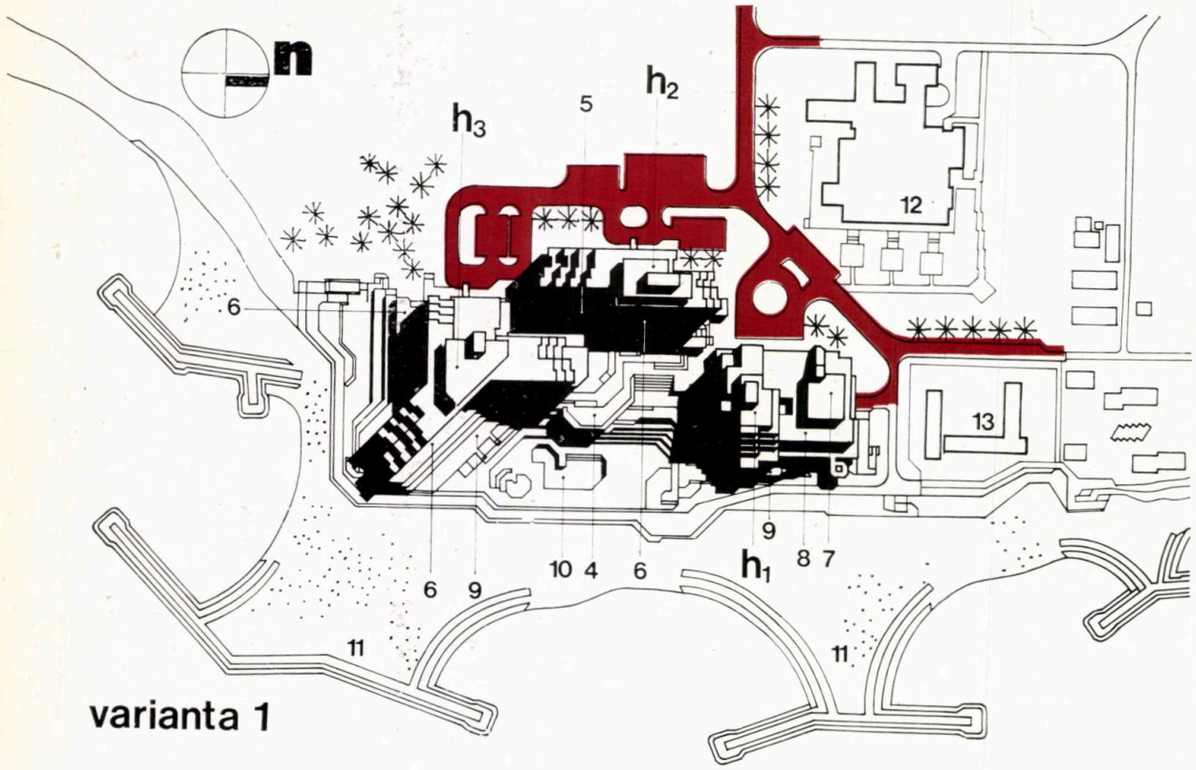

varianta 1

VARIANTA 1 : *h1.Hotel cu 300 de locuri — h2. Hotel cu 400—500 de locuri — h3. Hotel cu 700 de locuri — 4. Club — bar — 5. Bowling — 6. Unităţi comerciale şi alimentaţie publică — 7. Sală polivalentă — 8. Restaurant cu 250 de locuri — 9. Dotări de plajă — 10. Piscină descoperită — 11. Plajă artificială — 12. Cantina nr 2 de 3000 porţii (existentă) — 13. Minihotel (existent)*

VARIANTA 2: *h1. Hotel cu 300 de locuri — h2. Hotel cu 250 de locuri — h3. Hotel cu 500—600 de locuri — h4. Hotel cu 350 de locuri — 5. Club — bar — 6. Bowling — 7. Unităţi comerciale şi de alimentaţie publică — 8. Sală polivalentă — 9. Restaurant cu 250 de locuri — 10. Dotări de plajă — 11. Piscină descoperită — 12. Cantina nr. 2 de 3000 de porţii (existentă) — 13. Minihotel (existent)*

sabile pentru fiecare obiectiv în parte, cu parcaje pentru 50 de autoturisme şi şase autocare.

Varianta 2 — propune realizarea capacităţii de cazare în patru unităţi hoteliere: hotelul h1, de 300 locuri (încălzit), hotelul h2, de 250 locuri, hotelul h3, de 500—600 locuri, şi hotelul h4, de 350 locuri; h1 şi h2 avînd dublu tract, iar h3 şi h4 cu simplu tract. Ca şi la varianta 1, primele niveluri sînt aşezate în trepte care conţin funcţiuni de cazare, comerţ şi alte dotări, restul nivelelor fiind înălţate de la teren, pe simplu sau dublu tract.

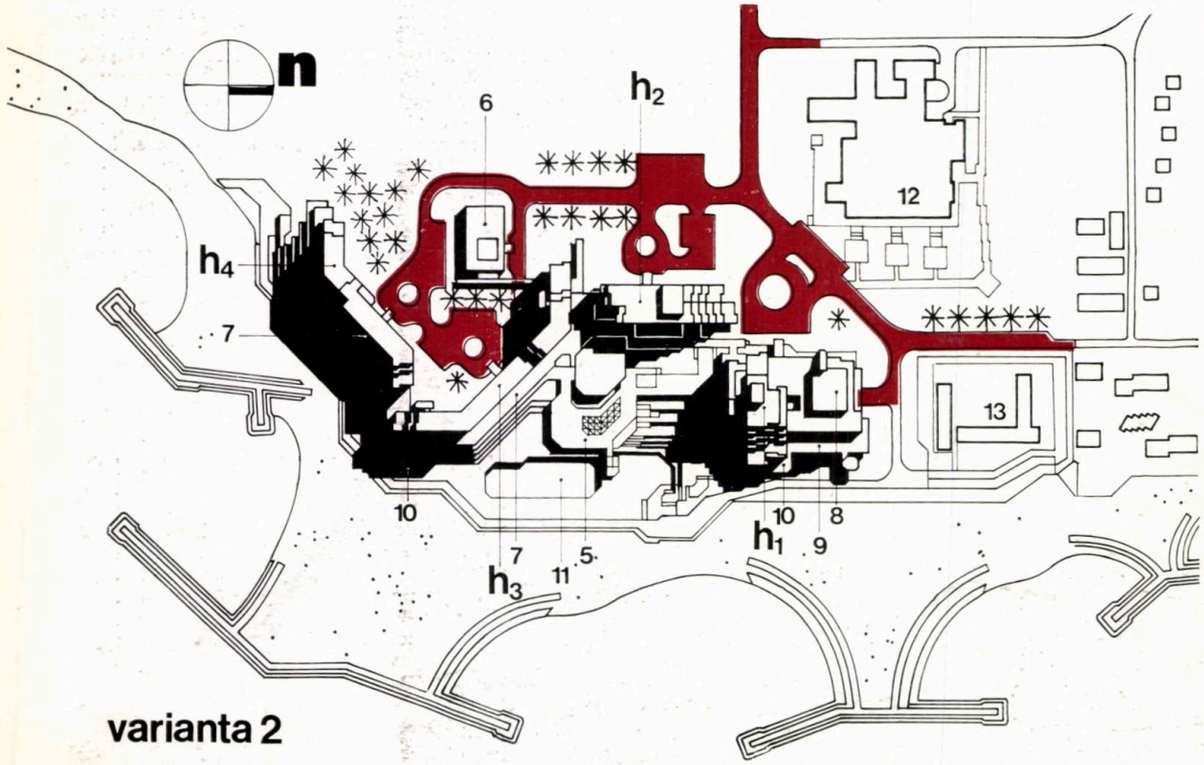

varianta 2

Clubul-bar este amplasat în cadrul amfiteatrului, forma lui rezultînd din conturul hotelurilor. Prin prezenţa sa, animă esplanada şi piaţeta de acces în marele amfiteatru în aer liber, care are în centrul său, la cca 3 m deasupra mării, platforma pe care este realizată piscina descoperită, şi care face legătura cu plaja. În această variantă, bowlingul a fost amplasat într-un spaţiu verde, scos de sub parterul hotelurilor, ceea ce permite o execuţie eşalonată a obiectivelor, element valabil şi în ceea ce priveşte poziţia clubului-bar.

Prin aceste zonificări precise, ale unităţilor funcţionale, ce compun ansamblul, s-a urmărit obţinerea unor centre de atracţie, situate pe ambele părţi ale hotelurilor, care permit o repartizare a activităţilor, în mod unitar pe suprafaţa de teren care intră în dotarea zonei de sud a staţiunii.

În cadrul gradenelor, care realizează marele amfiteatru în aer liber, îşi găseşte locul şi cea mai mare parte a unităţilor comerciale ce vin să întregească aspectul de funcţionalitate al ansamblului; accesele carosabile realizate pe obiective întrunesc un număr de 50 de parcaje pentru autoturisme şi şase locuri de parcare pentru autocare.

Arh. ŞTEFAN ŞTEBLEA

Debut

Arh. VICTOR MIHAILOVICI

- *Născut la data de* 16 *octombrie* 1941.
- *Diplomat al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din Bucureşti în anul* 1968.
- *Arhitect în cadrul Institutului de cercetare şi proiectare din Iaşi.*
- *Lucrări executate: Centrul teritorial de calcul Iaşi, magazinul universal « Moldova », blocuri de locuinţe, şcoli etc.*
- *Mentor şi model: prof. arh. Alexandru Iotzu, arhitect Dinu Gheorghiu, Frank Lloyd Wright.*
- *Preferinţe: mă preocupă sociologia, în măsura în care aceasta îmi furnizează date şi elemente care îmi permit să depistez direcţiile de evoluţie ale solicitărilor societăţii, contribuind, prin intermediul profesiunii la satisfacerea lor, urmărind totodată şi cultivarea gustului estetic al beneficiarilor lucrărilor noastre.*
- *Arhitectura epocii noastre ne solicită să realizăm, cu eforturi materiale cît mai reduse, edificii care să se integreze în ansamblurile arhitecturale existente, care să contribuie totodată la cultivarea aspiraţiei spre un nivel de viaţă evoluat, material şi spiritual.*
  Simbioza activităţii arhitect-inginer, o rodnică colaborare prin care structura se transformă şi se substituie elementului arhitectural, volumetria prin care noile edificii participă, conturînd sau integrînd noua siluetă a oraşelor, definesc dezideratul activităţii mele.
  Preocuparea folosirii noilor materiale în construcţii ne permite realizarea unor edificii la care imaginea de ansamblu este îmbogăţită prin realizarea unor detalii de finisaj care conferă valoare obiectelor.

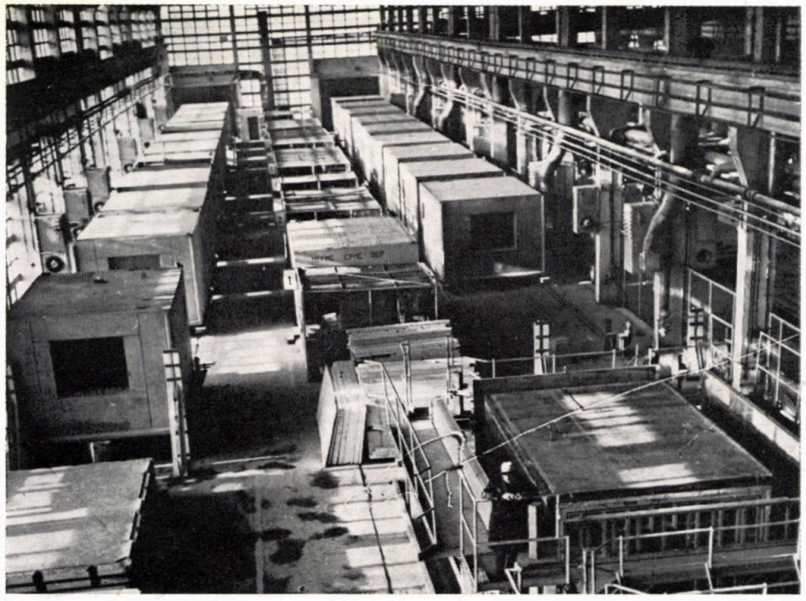

MAGAZINUL UNIVERSAL „MOLDOVA“

Revista ARHITECTURA nr. 3/1973 a făcut o prezentare detaliată, a acestei lucrări, proiectată de arhitectul Victor Mihailovici împreună cu un colectiv de specialiști, din cadrul Institutului de cercetare și proiectare al județului Iași în care își desfășoară activitatea.

În numărul de față, publicăm o imagine caracteristică, menită a reaminti cititorilor noștri trăsăturile arhitecturale ale acestei izbutite și oportune dotări ieșene.

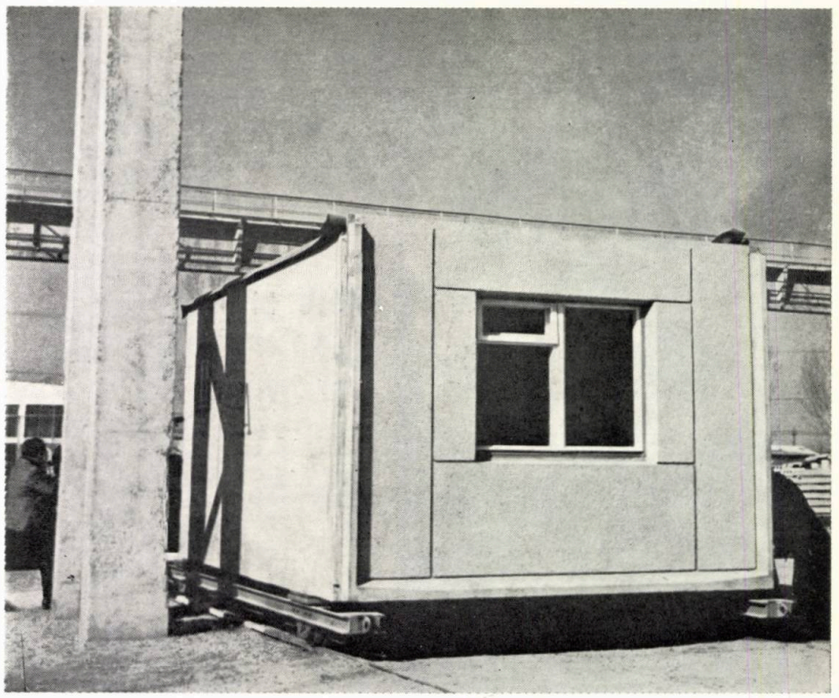

ELEMENTE SPAȚIALE FABRICATE LA CRAIOVA

În completarea articolului publicat în nr. 2/1975 al revistei noastre, cu privire la clădirea prototip din elemente spațiale executată în incinta Întreprinderii « Progresul », publicăm alăturat trei imagini de la Întreprinderea de prefabricate din Craiova unde se realizează, în producție de serie, elemente spațiale pentru clădiri cu parter și patru etaje.

Se prezintă aspecte din hala de prefabricare, finisare și dotare cu instalații, precum și din timpul montajului pe șantier.

Arh. EUGEN VERNESCU

ERATĂ

În « Arhitectura » nr. 2/1975 la pag. 27, legendele figurilor se vor citi în ordine după cum urmează: « Tehnologie tunel »; « Tehnologie cu inele »; « Tehnologie clopot »; « Tehnologie pahar ».

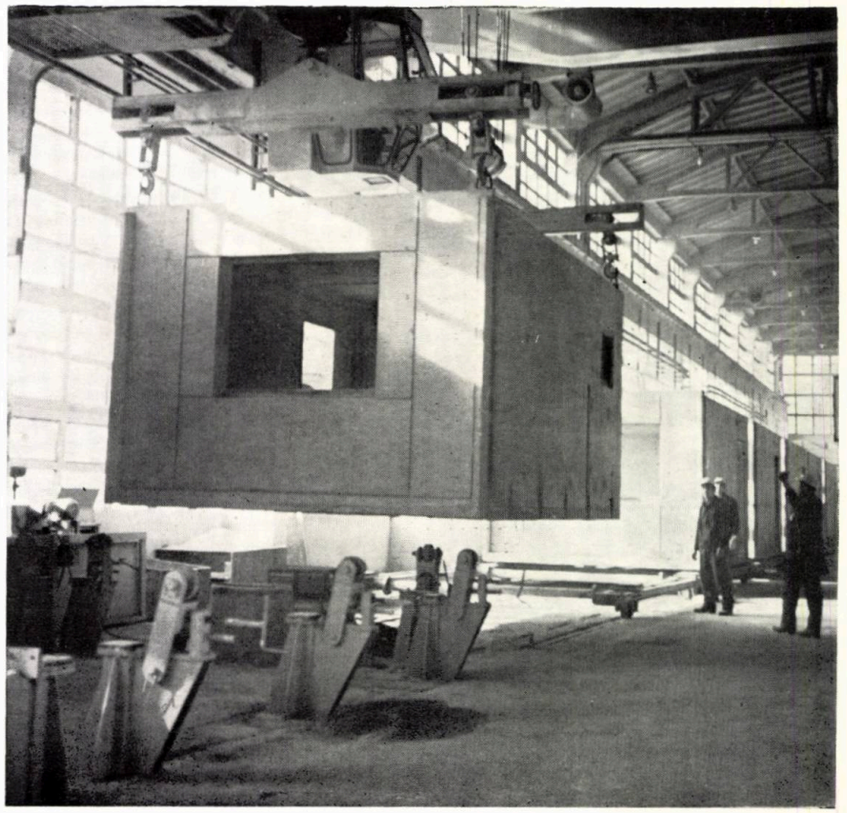

corespondenta

UN PROIECT ROMÂNESC PREMIAT LA VARȘOVIA

''PREMIUL PREȘEDINTELUI UNIUNII ARHITECȚILOR POLONEZI ..... *pentru justa dispunere în ceea ce privește programul și localizarea ansamblurilor științifice, de locuit și de servicii pe întreg terenul supus studiului, conceput într-o manieră complexă și corespunzînd necesităților viitoare ale locuitorilor din zonă și ale locuitorilor orașului*''

KONFRONTACJE WARSZAWSKIE 75

SARP warszawskie zgrupowanie naukowe

Note privind „Confruntațiile varșoviene '75"

Între 10—20 ianuarie a.c. a avut loc în capitala Poloniei cea de-a doua ediție a « Confruntărilor varșoviene » închinate, acum, celei de-a XXX-a aniversări a eliberării orașului. La dezbaterea asupra temei «Complexului științific, de învățămînt și cercetare din Varșovia » au participat delegații de arhitecți, ingineri, peisagiști, din Cehoslovacia, R.D.G., Polonia, România, Ungaria și U.R.S.S., precum și observatori de la Academia de științe din Sofia, Bulgaria, și de la Secția din Bremen a Uniunii Arhitecților din R.F.G.

« Confruntările varșoviene » constituie o manifestare periodică organizată de secția din Capitală a Asociației arhitecților polonezi (SARP) împreună cu administrația orașului, în scopul de a obține, prin concurs și dezbateri, sugestii și idei pentru rezolvarea diverselor probleme edilitare. Prima ediție s-a desfășurat în 1972, luînd în discuție o serie de proiecte prezentate de colective de specialiști din capitalele țărilor socialiste (municipiul București nu a participat), pe marginea unui mare ansamblu de locuit, amplasat pe malul drept al Vistulei, în zona Goclaw. Pe baza concluziilor și experienței acumulate în 1972, organizatorii au perfecționat programul manifestării recent desfășurate, incluzînd următoarele momente principale:

— introducerea în problemele urbanistice ale orașului;
— prezentarea proiectelor, de către autori;
— dezbateri de principiu pe marginea programului;
— deliberarea membrilor juriului;
— expunerea proiectelor și discutarea lor publică;
— decernarea premiilor și recompenselor.

Desfășurarea acțiunilor s-a petrecut în condiții din cele mai bune, evidențiind justețea aprecierilor gazdelor și calitatea spiritului organizatoric. În felul acesta, « Confruntările varșoviene '75 » și-au atins scopurile propuse inițial: stimularea contactelor între profesioniști, dezbaterea problemelor actuale și de perspectivă ale orașelor-capitală, colectarea de propuneri și concepții novatoare pentru activitatea de proiectare, dezvoltarea spiritului de coeziune între diversele uniuni profesionale naționale, difuzarea largă a celor mai notabile realizări în domeniul arhitecturii și urbanismului.

Capitală a unei țări cu peste 30 milioane de locuitori, aflată în plin proces de industrializare (venitul pe cap de locuitor se ridică la cca 1 300 dolari anual), Varșovia are, în prezent, o populație de aproape 1,3 milioane. Prin dezvoltarea unui întreg sistem urban, va ajunge în 1990 la peste 3,0 milioane locuitori, detașîndu-se sensibil de celelalte orașe mari ale țării (Cracovia, Poznan, Gdansk, Wroclaw, Lodz etc). În afara funcției politico-administrative și comercial-bancare, orașul și-a dezvoltat o puternică industrie constructoare de mașini, electrotehnică, poligrafică etc, dar, ceea ce este mai important (îndeosebi din punctul de vedere al « complexului științific»), este faptul că peste 15% din forța de muncă este ocupată în activitatea de cercetare și învățămînt superior, la fiecare 1000 locuitori revenind cca 60 studenți.

Propunîndu-și continuarea tradiției de învățămînt superior și de cercetare, cu posibilitatea de a juca un rol activ pe plan regional, Consiliul municipal și secția locală a SARP, au lansat un concurs pentru definirea programului și rezolvarea unui amplu complex urban amplasat pe vastul teritoriu aflat în partea de sud-est a orașului, conținînd unități de învățămînt superior, laboratoare de cercetări, centre de încercări, unități de producție redusă, centre sociale studențești, ansambluri de locuit și zone de odihnă.

Concursul, desfășurat în două faze, a reunit în final 12 proiecte, dintre care șase poloneze (din Varșovia și Cracovia) și șase străine (cîte unul din Berlin, Budapesta, București, Praga și două din Moscova). Este interesant de amintit că prezența proiectelor din străinătate a modificat ierarhia propunerilor interne, deciziile juriului, din faza finală, nesuprapunîndu-se total peste deciziile fazei anterioare (desfășurate pe plan național), indiferent ce aspect al rezolvărilor s-ar lua în discuție.

Nefiind momentul unei prezentări detaliate, a fiecărui proiect participant (îndeosebi datorită lipsei materialului ilustrativ), merită totuși interes o trecere în revistă a rezolvărilor de principiu. Evident, o clasificare limpede nu este cu putință, în primul rînd datorită complexității programului. Cu toate acestea, o analiză pe baza cîtorva criterii majore desprinse în timpul prezentărilor și dezbaterilor se poate face, ea vizînd, în esență, următoarele aspecte: construcția în bandă-unidirecțională sau construcția pluridirecțională, integrarea la nivelul orașului sau integrarea la scara ansamblului, interpretarea tehnologică sau peisagistă a temei etc.

Conformația amplasamentului (avînd o suprafață de cca 1 300 ha) cuprins între arcul Vistulei, la răsărit, și cornișa acesteia, la apus, ritmat de cîteva elemente naturale și construite, importante (monticulul realizat din dărîmături, centrala termică Siekierki, parcul Wilanow etc) a determinat, în multe dintre proiectele ccelgilor polonezi, o rezolvare a complexului sub forma unor benzi construite. Traseul benzilor (dezvoltate în lungul unor circulații pietonale cu racorduri carosabile exterioare) unește monticulul cu Wilanow la nivelul cornișei, destul de departe de elementul natural major — Vistula. Unul dintre proiectele cracoviene (Bieda-Bohm) propune chiar o modulare a benzii care ar fi compusă din trei tipuri de nuclee funcționale, parțial specializate, structurate ierarhizat.

Alte proiecte, mai puține la număr, au opus construcției în bandă-unidirecțională construcția bidirecțională sau chiar tridimensională. Este cazul proiectului moscovit Ribitzki-Zobkov și cel al mult discutatei propuneri varșoviene a lui Trzaska, Janka, Olszewski. Pe scurt, este vorba de macrostructuri care ar găzdui toate funcțiile complexului științific, instituțiile de învățămînt, ansamblurile de locuințe și centrele de loisir. Mai mult decît alte rezolvări, cea a colectivului polonez trezea interes, nu numai prin posibilitățile de realizare și soluționare funcțională, dar și prin abordarea curajoasă a relației construcție-peisaj (fiind singurul proiect care modifica substanțial datele cadrului natural).

Poate cea mai aprig dezbătută problemă a fost cea a vecinătății dintre complexul științific și orașul existent, problemă, de o stringentă actualitate, abordată și soluționată în diverse moduri. Astfel, al doilea dintre proiectele moscovite (Potokin-Bondarenko) sugera o integrare funcțională dintre nou și vechi, apreciind ca necesar un sistem de relații între instituțiile noi din complex și cele menținute în diverse puncte ale orașului. O propunere care viza racordul spațial între oraș și complexul științific prin regăsirea pe noul amplasament al unor tipuri de spații din vechea Varșovie (gen Krakowskie Przedmiescie) a fost semnată de un alt colectiv din Cracovia. Proiectul bucureștean lua în considerare, pe de altă parte, realizarea unei continuități de cadru construit, prin prelungirea masei construcțiilor între monticul și Wilanov, în timp ce colectivul din Praga (Todl, Doutlik, Marhold, Muzik) a înțeles integrarea la nivelul schemei majore a orașului, extinzînd sistemul de axe plantate caracteristice capitalei poloneze.

Varietatea rezolvărilor, rezultate fie din respectarea temei inițiale, fie din interpretarea ei (așa cum doreau, de fapt, organizatorii) poate fi definită cuprinzător prin două categorii principiale: categoria proiectelor care pedalau pe aspectele tehnice, de execuție etc. și categoria proiectelor cu caracter peisagist. Din această ultimă grupă făceau parte proiectul echipei din București și, mai ales, proiectul praghez, unde elementul central, dominant și unificator, era format dintr-o generoasă axă plantată (desprinsă din pana verde ce pornește din dreptul vechiului palat regal reconstruit, continuînd spre sud în lungul cornișei pînă la Parcul Ujazdowski, Grădina Botanică și Parcul Lazienkowski). Grupurile clădirilor de învățămînt și cercetare, ansamblurile căminelor studențești și de locuințe formează o înșirurire de insule ce flanchează noul ax plantat. Din categoria proiectelor tehnologice interesante fac parte cele două, menționate, (Ribitzki-Zobkov și Trzaska, Janka, Olszewski) la care se cad adăugate cele ale colectivelor din Berlin (Welser, Kraus, Kuntzsch, Thielemenn ș.a.) și Budapesta (Callmeyer, Mester, Tenke, Janossy ș.a.). Proiectul berlinez aducea o contribuție interesantă în ceea ce privește relația dintre elementele arhitecturale și aparatura de cercetare și învățămînt. Propunerea budapestană se preta convenabil la o dezvoltare etapizată, prin adoptarea unei structuri ramificate, permițînd juxtapuneri ulterioare, dar prezenta interes și pentru unele detalii de rezolvare a circulației pietonale, materialelor etc.

Fără îndoială, momentele cel mai animate și instructive le-au constituit dezbaterile în jurul proiectelor. La discuția publică ce a precedat decernarea premiilor (organizată în marea sală a sediului SARP) au luat cuvîntul cetățeni care locuiesc în zona Siekierki, delegați de asociații și instituții, proiectanți, cercetători, ziariști. Interesul pentru proiecte era manifest, el privind de regulă probleme de interes larg, general: buna funcționare și înfrumusețarea orașului și cartierului, rezolvarea poluărilor gazoase și vizuale generate de centrala termică, începerea și etapizarea lucrărilor etc. Au reapărut și unele idei discutate anterior în cercul specialiștilor, unde, pe lîngă oaspeți străini de vază (W. Dutschke din Berlin, E. Heim din Budapesta, Cezar Lăzărescu din București, J. Krise din Praga), au participat persoane marcante din țara gazdă (B. Malisz, R. Karlowicz, Z. Karpinski, L Kolacz ș.a.). Problemele abordate începeau de la însăși oportunitatea realizării unui asemenea program și se terminau la detalii de proiectare și execuție. Menționîndu-se caracterul inedit și dimensiunea programului (exemplele similare sînt puține la număr și se găsesc în țări dezvoltate — S.U.A., U.R.S.S., Japonia), unii dintre vorbitori au pus la îndoială o asemenea prezență la Varșovia. În cazul în care, însă, studiile vor fi dovedit contrariul, localizarea cea mai potrivită rămîne, desigur, suita de terenuri din arcul Siekierki al Vistulei, atît ca relație cu zona centrală cît și în ceea ce privește dimensiunile și conformația. În final, s-a ajuns la concluzia restrîngerii programului și a imperativului coordonării unitare a realizării unui astfel de complex orășenesc, care, potrivit aprecierilor ar trebui etapizat, în condițiile Poloniei, la o perioadă de cca 20 ani. S-au accentuat, de asemenea, o serie de idei referitoare la rolul complexului în schema urbană (în sensul abordării din proiectul praghez), necesitatea menținerii și evidențierii elementelor naturale importante (sublinierea cornișei, zona de vizibilitate în arcul Vistulei etc.), precum și obligativitatea de a se face apel la tehnici avansate de execuție, flexibilitatea spațiilor urmînd a se asigura prin stabilirea unui modul arhitectural pus de acord cu un alt modul urbanistic (aspect prezent, dealtminteri, într-o serie de proiecte). Toate aceste date, la care se adaugă o serie de alte concluzii, au fost cuprinse într-un raport final referitor la « Confruntările varșoviene '75 » difuzat participanților la concursul-seminar, uniunilor profesionale naționale, cît și beneficiarilor (reprezentanți ai președinției orașului, diverselor ministere și organe centrale etc).

Arh. PETRE DERER

1.

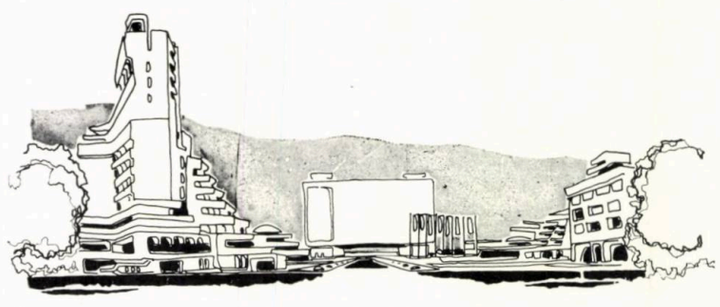

2.

.... din prezentarea studiului

Participarea la « Confruntările varşoviene 75 », cu tema amenajării terenului rezervat unui ansamblu ştiinţific — « WARSZAWSKIE ZGRUPOWANIE NAUKOWE — a obligat autorii acestui studiu la o documentare atentă privind problemele de sistematizare din Polonia şi problemele actuale ale construirii centrelor de învăţămînt superior şi cercetare în unele ţări.

Studiul de faţă prezintă mai ales punctul de vedere determinat de momentul prezent al dezvoltării cercetării şi învăţămîntului superior în România. Datele principale ale acestei dezvoltări, sînt următoarele:

— integrarea învăţămîntului superior cu producţia şi cercetarea, cu scopul de a pune în practică, în mod optim, cunoştinţele însuşite, chiar în timpul studiului, precum şi capacitatea de cercetare, atît a studenţilor cît şi a cadrelor didactice;

— accentuarea foarte puternică a rolului cercetării, în special a cercetării aplicate în toate domeniile economiei naţionale, prin integrarea învăţămîntului superior în producţie;

— utilizarea la maximum a terenurilor şi spaţiilor construite pentru toate funcţiunile, inclusiv cele ale învăţămîntului superior, cercetării şi producţiei;

— tendinţa de a plasa ansamblurile universitare în oraşe, pentru a uşura cooperarea, participarea la problemele generale ale colectivităţii, cu scopul de a determina contacte reciproce directe, la diferite nivele, între cadrele didactice, studenţi, cercetători, pe de o parte, şi comunitatea urbană, pe de altă parte;

— crearea, în paralel, a unei anumite autonomii de viaţă şi de muncă, printr-o echipare socio-culturală importantă a unităţilor de cercetare şi producţie;

Experienţa ţării noastre, obţinută cu ocazia construirii unor centre universitare şi de cercetare, ca Institutul Politehnic din Bucureşti, Institutul Politehnic din Braşov, Centrul naţional de fizică din Bucureşti, precum şi a amenajării cîtorva zone de recreere, ca cele ale lacurilor din nordul Bucureştiului, au orientat, de asemenea, în mod special, studiul de faţă în ceea ce priveşte organizarea funcţională a terenului.

Ţinînd seama de datele temei, care indică plasarea unităţilor WZN pe terenul A, cele ale recreării urbane pe terenul B şi pe terenul C, locuinţele şi facultativ o parte a programului WZN, şi, analizînd modul de dezvoltare şi de intercondiţionare în timp a funcţiunilor, s-a ajuns la următoarele concluzii:

— afirmarea prea accentuată a unui « zonning » ar putea transforma terenul A într-o zonă inertă a oraşului, în special după orele de muncă, fără a fi în măsură de a forma o bază atrăgătoare pentru o viaţă socială intensă;

— mişcarea între zona de locuire şi cea de învăţămînt pentru 10 000—15 000 studenţi, la distanţe care impun utilizarea transportului în comun, are unele consecinţe negative, atît pentru bugetul de timp al studenţilor, cît şi în ceea ce priveşte exploatarea raţională a mijloacelor de transport.

— situarea integrală a studenţilor în zona C creează o distanţă prea mare în raport cu centrul oraşului şi celelalte centre universitare, situaţie criticată în realizările de acest gen;

— prevăzînd pentru loisirul urban numai zona B, se lipsesc malurile Vistulei — situate în zona A — de o punere în valoare adecvată.

În consecinţă, ţinînd cont de aceste date, precum şi de tendinţele actuale de deschidere şi atracţie reciprocă a oraşului şi universităţii, în studiul de faţă, se propune o integrare mai accentuată a funcţiunilor învăţămînt-cercetare-producţie-locuire-servicii sociale-loisir, prin:

— introducerea unei părţi importante a locuinţelor studenţilor, candidaţilor la doctorat şi a stagiarilor, cu echipările respective, în zona A, în relaţie directă cu instituţiile de învăţămînt tehnic şi de cercetare, obţinînd, astfel, unele cooperări avantajoase între echipări şi utilizarea centrelor de interes social şi loisir scurt;

— plasarea în terenul C a Centrului de ştiinţe sociale şi de gestiune, reţinînd aci numai căminele studenţilor care studiază la acest centru, în legătură directă cu însăşi viaţa urbană;

— extinderea funcţiilor de loisir, din zona B, pe malul Vistulei cuprins în limitele zonei A, special pentru activităţi de scurtă durată, mai ales în zonele de sport şi destindere ale studenţilor, spre a le pune la dispoziţia acestora în contextul unei funcţionalităţi complexe;

CIRCULAŢIA ŞI LEGĂTURILE CU ORAŞUL (SCHEMA F)

Relaţiile în interiorul ansamblului au fost stabilite printr-o circulaţie locală care deserveşte terenul studiat, asigurînd accesul la echipamentul WZN, locuinţe şi zonele de destindere; aceasta este legată direct de circulaţia urbană normală şi de circulaţia expres.

Circulaţia locală se leagă în două puncte, prin soluţii denivelate, de şoseaua cu circulaţie accelerată Czernikowska bis.

Circulaţia locală principală permite prelungirea anumitor trasee urbane de transport în comun şi prevede o linie de transport în comun local între zonele A şi C, în timp ce traseele secundare pot fi asigurate printr-un transport de tip minibuz.

Terenul B are acces la circulaţia urbană prin circulaţia locală principală care suportă, de asemenea, transportul în comun local şi urban. Această circulaţie este legată de bulevardul care se întinde de-a lungul Vistulei, pe care se propune un transport în comun sezonier. Se propune, de asemenea, pe Vistula, un transport în comun fluvial de tip sezonier.

În ceea ce priveşte metroul, studiul a luat în consideraţie varianta a doua.

PLASAREA ÎN SIT ŞI VOLUMETRIE

Implantarea într-un cadru mai întins a fost făcută prin conservarea culoarelor de vizibilitate şi ventilaţie indicate în temă şi prin armonizarea cu regimul de înălţime prevăzut pentru terenul din jur. S-a ţinut, de asemenea, seamă de perspectivele care se deschid dinspre Vistula şi intersecţiile denivelate sau drumurile în estacadă.

Considerînd diminuarea poluării ca o problemă de care trebuie să se ţină seama în perspectivă, terenurile cele mai afectate de această problemă au fost repartizate ca rezerve pentru extindere. Nu s-au prevăzut locuinţe pe terenurile afectate de inversiunea termică.

Pentru propunerile de amenajare a zonei A, s-a ţinut seama de regimul de înălţime al construcţiilor existente, de microrelieful colinei artificiale, precum şi de relaţia vizuală între Vistula şi cornişa terasei superioare.

PROPUNERI DE SISTEMATIZARE — TERENUL A

(Schemele f, g, pl. 1/5000, plan 1/2000)

a. **Aspecte funcţionale.** Prin raport cu propunerile generale de sistematizare — în detaliu — transpunerea spaţială a programului principal WZN precum şi a programului secundar, a fost făcută ţinîndu-se cont de următoarele principii funcţionale:

— ierarhizarea funcţională, în sensul unei puneri maxime în valoare, atît în ceea ce priveşte partea reprezentativă a programului (Centrul de congrese), cît şi a fiecărei unităţi făcînd parte din programul principal (existentă sau propusă).

— accesibilitatea directă pentru funcţiunile privind publicul (Centrul de documentare tehnică, edituri ştiinţifice, biblioteca ştiinţifică polivalentă, Centrul de congrese, Centrul de informatică şi calcul);

— gruparea, pe cît posibil, a unităţilor cu profil de cercetare (cu excepţia acelora care impun anumite restricţii, ca, de ex. Centrul pentru electronica corpurilor solide şi centrele de experienţe);

— gruparea unităţilor cu profil de învăţămînt în imediata apropiere a zonei de locuire pentru studenţi, stagiari, doctoranzi etc.;

— punerea în evidenţă a unui ax bipolar care grupează dotările cu caracter social ale salariaţilor şi vizitatorilor zonei cu cele ale studenţilor;

— crearea unui sistem de spaţii verzi, care permit punerea în valoare a elementelor cadrului natural (dîmbul Czernikowski, lacurile, Vistula), precum şi formarea unui microclimat favorabil, echiparea cu terenurile de destindere şi sport rapid, integrarea principalelor culoare verzi urbane; s-au prevăzut posibilităţi de parcare concentrate, direct accesibile dinspre circulaţia principală a zonei.

b. **Circulaţie, accese.** Terenul este accesibil prin strada actuală, precum şi prin prelungirea străzii Gagarin în zona de nord, prin prelungirea străzii Bonifacego în zona de centru şi prin intersecţia străzii Augustowka cu strada Czerniakowska în partea de Sud. Traseul circulaţiei principale locale este independent de drumul de circulaţie expres Czatow şi de cel cu circulaţie accelerată Siekierkowska şi se leagă printr-o soluţie denivelată de str. Czerniakowska bis.

Trebuie spus că panta terenului, necesitatea de a înălţa nivelul circulaţiilor expres şi accelerată pentru traversarea Vistulei permit rezolvarea parţială a problemei acestor drumuri în estacadă, ceea ce prezintă un avantaj funcţional pentru zonă şi cere o soluţionare volumetrică specifică.

S-au prevăzut legături uşoare cu centrul oraşului şi cu zonele B şi C (Schema f)

c. **Situarea spaţială a elementelor ansamblului.** Existenţa unor elemente ale programului principal, posibilităţile de acces în zonă, precum şi cadrul natural, au impus următoarea dispunere spaţială:

Urmărind accesul principal în zonă (prelungirea străzii Gagarin), se propune amplasarea centrului X (edituri, informaţii), care cuprinde: Ansamblul de informare ştiinţifică, tehnică şi economică, Institutul naţional al editurilor ştiinţifice, Biblioteca ştiinţifică polivalentă şi a Centrului de informatică cu Centrul de calcul (II).

Accesul paralel, determinat în partea de N de Centrul de informaţie a construcţiilor, Centrul progresului tehnic şi Organizaţia principală tehnică, Centrul astronomic şi fizic « Copernic » se completează cu Centrul progresului tehnic şi Centrul de congrese (VIII), prin amplasarea pe latura de S a Centrului de formare permanentă a muncitorilor, Centrul de perfecţionare a muncitorilor, un hotel de 1 600 locuri şi Centrul de congrese.

În acelaşi timp, Centrul de congrese constituie elementul major al axului compoziţional care leagă aceste două accese. Acest ax, sprijinit de Centrul « Copernic » pentru astronomie şi fizică, se prelungeşte către nord printr-un coridor verde pînă la malul Vistulei.

Pe axul principal, în relaţie cu Centrul de congrese şi cu Centrul Copernic, se propune amplasarea Centrului de matematici (I,2) care grupează Institutul de matematici, Centrul internaţional Banach, Biblioteca, Facultatea de matematică.

Pe partea de V a axului principal, între Centrul de congrese şi Biblioteca ştiinţifică polivalentă, se propune păstrarea unui coridor verde care să facă perceptibil dîmbul Czerniakowski, dinăuntrul zonei.

(Continuare în pag. 74)

w.z.n.

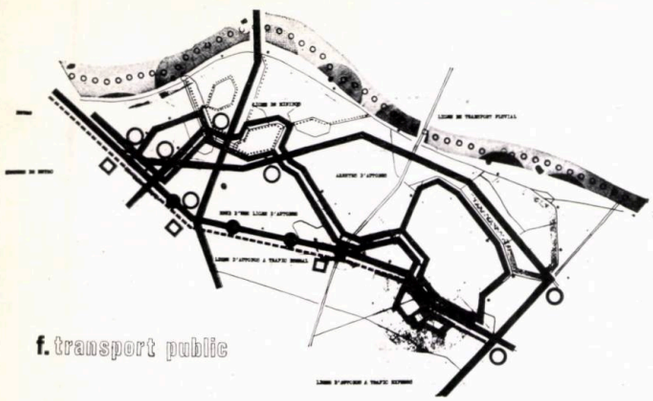

f. transport public

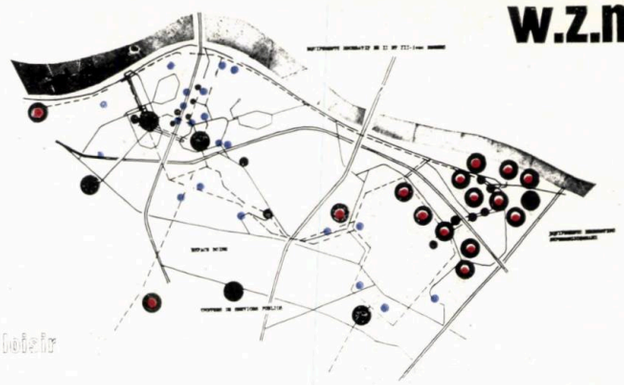

g. loisir

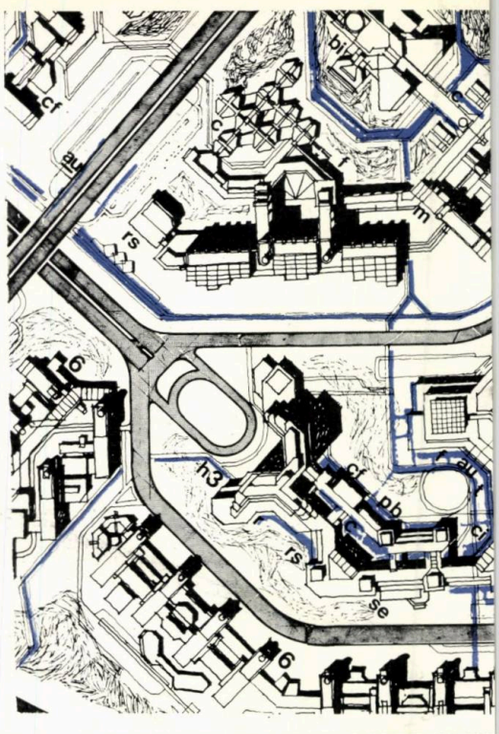

Autori: **arhitecții DOINA CRISTEA, PETRE DERER, VICTOR FULICEA și ALEXANDRU SANDU;**
Colaboratori: **studenții MIRCEA BÎRSAN, LIVIU CONSTANTINESCU, PATRICIU COSMATU, MIHAIL NIȚA, VIOREL TROCAN**

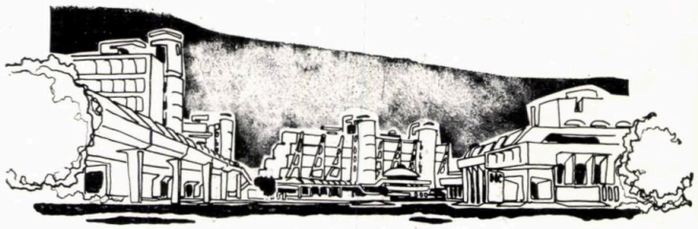

warszawskie zgrupowanie naukowe

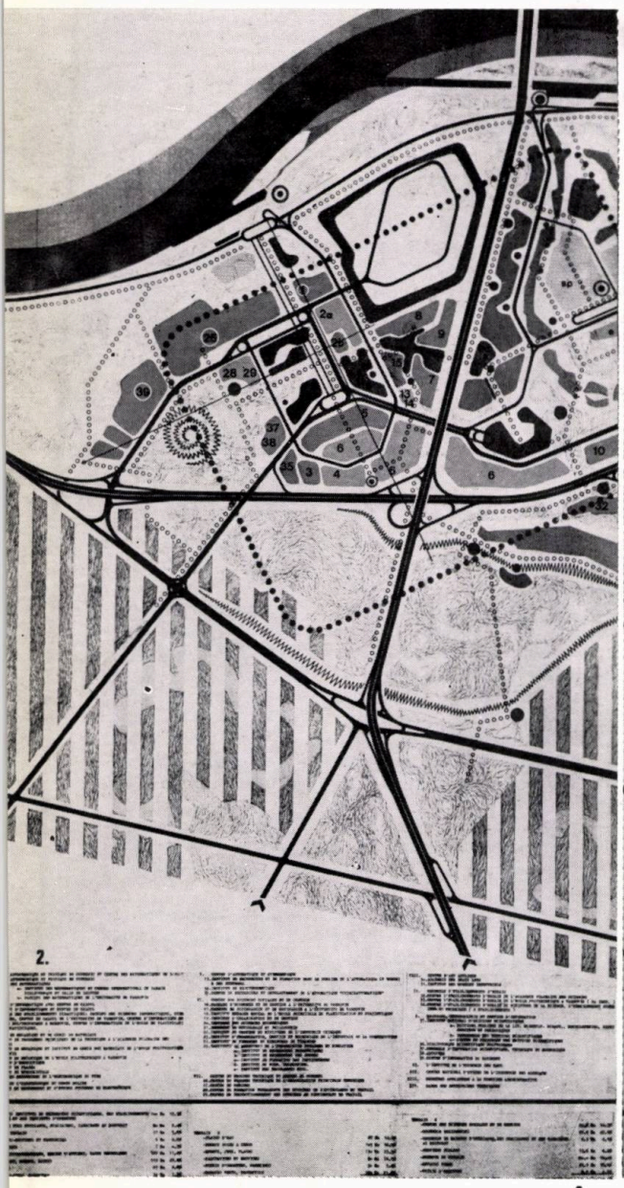

2.

A

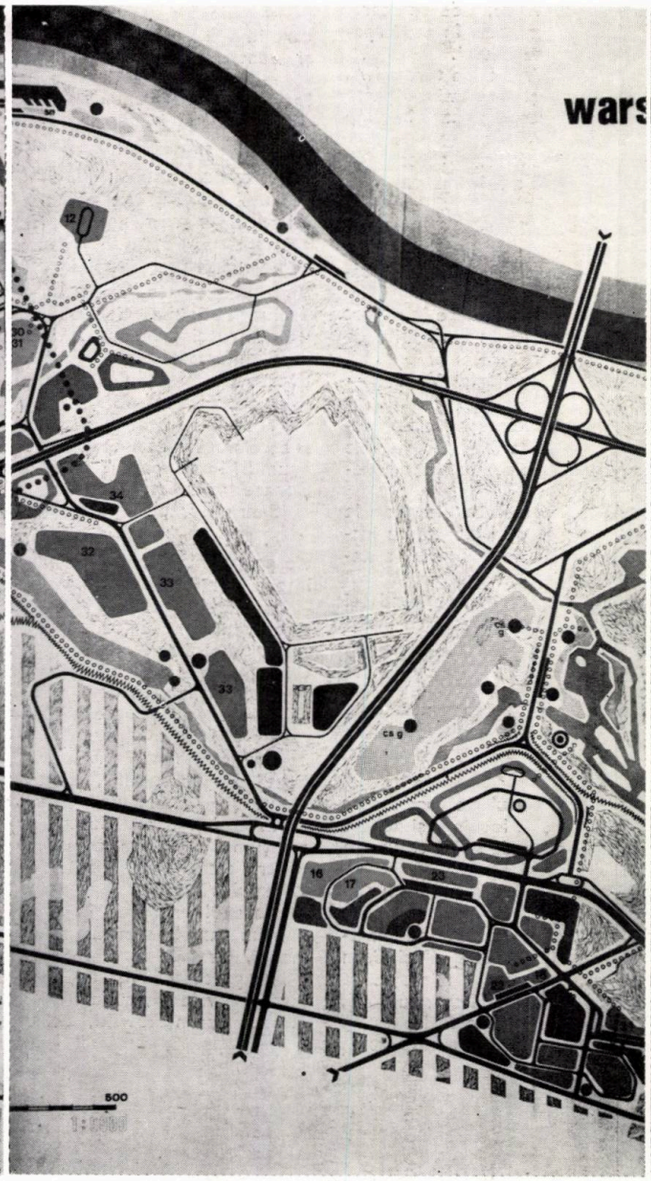

500

C

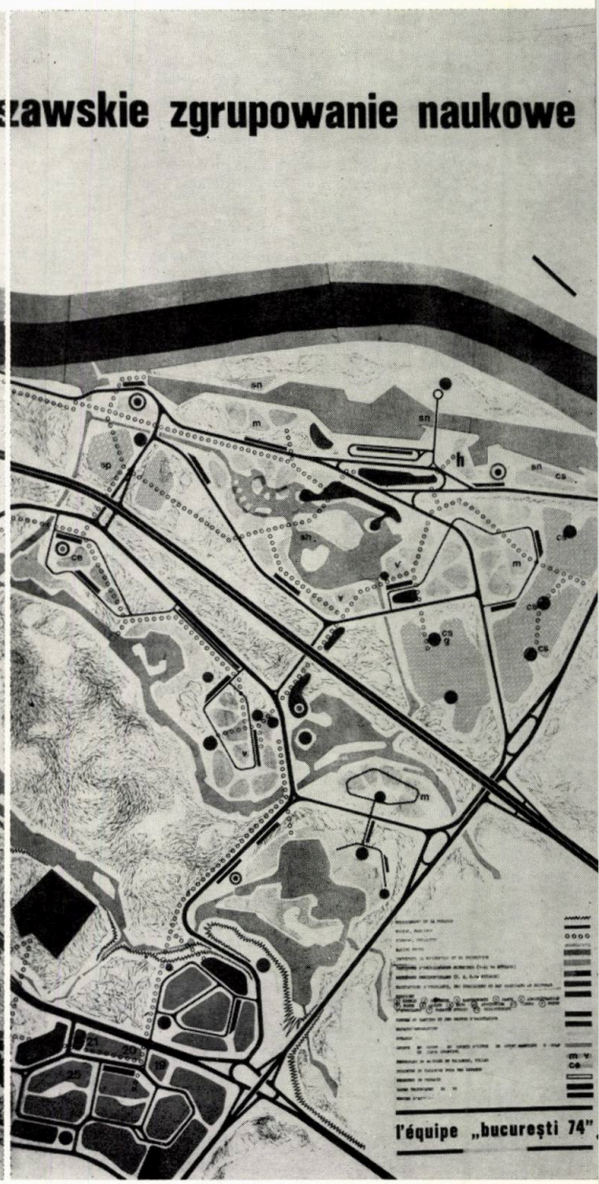

l'équipe „bucureşti 74"

B

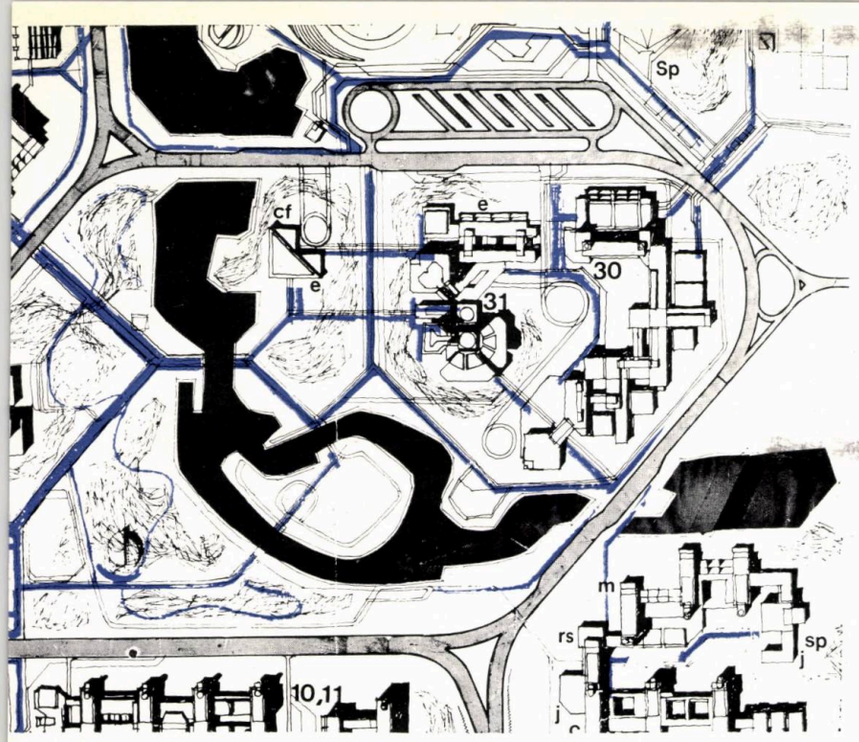

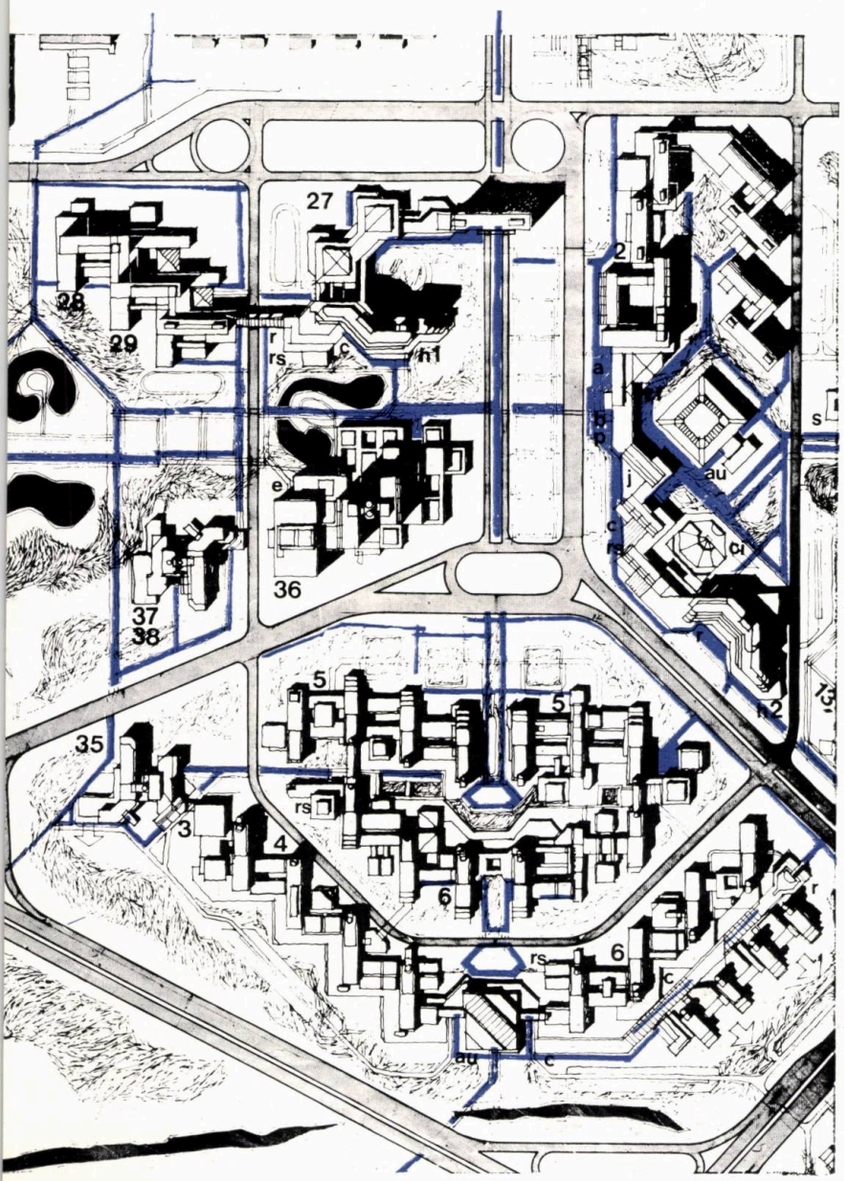

...din intervenția în dezbaterea plenară

Întîlnirea noastră, aici, se desfășoară în sensul unei discuții amicale. Nu este vorba, în primul rînd de «un concurs», ci, așa după cum gazdele noastre au spus-o foarte bine, de o confruntare constructivă. Fiecare dintre colectivele noastre au venit aici cu o imagine precisă, cu o rezolvare prezumată pentru programul propus de către organizatori, prezentînd soluții care se înscriu într-o mare varietate de principii, unele foarte diferite între ele.

Cred, însă, că nu trebuie, pentru că, de altfel nici nu ar fi justificat, să vorbim despre proiecte care sînt, sau despre altele care nu sînt, bune; pentru că, în fond, fiecare dintre aceste proiecte exprimă, în primul rînd, o poziție egală cu celelalte, într-o dezbatere care, în mod favorabil, nu a pornit de la o idee inițială preconcepută.

Pornesc de la o asemena apreciere, pentru a sublinia cîteva principii-tendințe, pe care, însă, nu vreau să vi le prezint drept postulate inatacabile, ci ca aspecte necesar a fi luate în discuție. Încerc să prezint aceste principii în sine (chiar dacă ele au fost ceva mai mult pentru colectivul nostru), deoarece cred că astfel ele pot exprima un punct de vedere general, un punct de întîlnire pentru diferite poziții exprimate deja și, în același timp, un argument pentru o înțelegere umanistă și realistă, aș spune, a organismului ce va trebui să răspundă funcționalității cerute.

S-au exprimat aici păreri pentru și împotriva integrării, principiul integrării situîndu-se în miezul dezbaterii noastre; s-au subliniat avantajele sale pentru un învățămînt modern, dar eu aș sublinia în mod deosebit importanța pe care integrarea o are pentru oraș. Orașul este o continuitate în spațiu și în timp. Varșovia, este un semnificativ exemplu prin istoria sa și, de asemenea prin dezvoltarea sa prezentă — planul orașului ne-a relevat aceasta. Se poate vorbi, între altele, despre o continuitate de spații organizate și de activități; și din aceasta rezultă o serie de observații care pot fi reținute pentru discuție:

— necesitatea dezvoltării noului ansamblu aproape de existentul construit și amenajat (orașul atrăgîndu-l ca un magnet) ca distanțe, bineînțeles; dar nu numai ca distanță de parcurs ci și ca o continuitate în organizarea spațială, nu ca o simplă juxtapunere; o continuitate ca desfășurare de interese în lungul străzilor, de axe de vizibilitate, de scară și «culoare» etc;

— necesitatea legării noului ansamblu cu construcțiile proiectate, unele deja executate, care au importanța lor, nu poate fi neglijată;

— recunoașterea importanței altor funcțiuni urbane în zonă, spre exemplu funcțiunea de recreare și destindere, care ar trebui dezvoltată la toate nivelurile, nu numai prin simple instalații și amenajări de strand și sport nautic, ci și prin ansambluri de vile, amenajări pentru colonii de copii și tabere pentru tineret, amenajări care, în parte, pot, desigur, funcționa tot timpul anului; cred că introducerea în zona B a construcțiilor pentru locuit poate fi posibilă, dar aceasta impune elemente de recunoaștere specială a terenului și a necesităților orașului;

— reconsiderarea valorii reprezentative la scara orașului a ansamblurilor pentru învățămînt și cercetare, aici urmînd a se realiza un important centru de relații (5 000 de persoane vor veni zilnic numai din exterior pentru diferite interese), ceea ce va trebui să se exprime printr-o gamă largă de spații, depășind o simplă organizare de clădiri cu destinație precisă pentru muncă (înțelegînd învățămînt, cercetare, producție specială și servicii administrative);

— promovarea caracterului public al ansamblului ca succesiune de spații urbane deschise locuitorilor orașului; ce vor însemna aceste spații pentru cei care vor veni aici pentru a vedea, pentru a se plimba (în zonă trec importante trasee pietoniere), ce vor găsi ei aici? Și, privitor la aceste trasee, dacă sînt pietonale și nu pentru plimbare în trăsură, ele trebuiesc cuprinse într-un context cantitativ și calitativ corespunzător.

Aceste observații, ca și încă altele enunțate anterior, cred că nu sînt în favoarea acelor rezolvări care ne prezintă o imagine că nu sînt generală funcțional-formală, asemănătoare unor orașe-satelit macrostructurate. Nu cred aici, pentru această zonă și pentru un atare program, posibile astfel de structuri continue, prezentate ca sisteme deschise, deoarece sînt deschise teoretic, adică numai în sensul în care ele au posibilitatea de a crește la infinit, dar în fapt sînt sisteme închise: am putea continua o construcție peste 10—15 ani în același fel cum a fost începută? Sînt, desigur, multe exemple, dar toate sînt «bucăți» în raport cu W.Z.N.-ul. Istoria ne-a demonstrat că orice propunere prezentată în întregime ca ideală, rămîne o construcție teoretică, poate foarte utilă în acest sens, dar fără o folosință practică directă; și privitor la aceasta, în legătură cu organizarea spațială, cred că la nivelul dezbaterii noastre (avînd în vedere și scara de lucru a materialului grafic), trebuie reținută o imagine generală, și nu una întru totul precizată, mai bine—zis: premise pentru o imagine posibilă ca împlinire în decursul timpului, rezultînd unitar în final, dar și pe etape.

Problema utilizării eficiente a terenului nu pare să fi fost reținută în dezbatere, deși ea are implicații însemnate asupra rezolvărilor, atît ca investiție cît și ca realizare și exploatare.

Ocuparea terenului și întreținerea sa, scara spațiilor pentru circulații în raport cu spațiile servite, posibilitățile de realizare în etape, fiecare cu o anumită împlinire, acestea, și încă multe altele, sînt aspecte care pun probleme cum sînt cele privind consumul de energie (atît biologică cît și tehnică), tehnologia de execuție, costul echipamentelor tehnico-edilitare, acestea din urmă prezentînd, de altfel, o mare dificultate pentru construcția și amenajarea terenului Sikierki. În acest context, chiar și întreținerea spațiilor plantate ce vor fi utilizate în zonă, constituie un aspect al utilizării eficiente a terenului în sens funcțional, economic și estetic. Dorind a avea orașul în bună stare, spațiile plantate cuprinse în interiorul său sînt una și altceva cele dinafară. Pentru aceasta, cred că prin organizarea zonei și a ansamblurilor componente, este foarte important a avea spații plantate bine definite ca spații publice, întreținute prin grija comunității și, distinct, spații rezervate unor colectivități restrînse constituite pe baza funcționalității ansamblului, în general, spații plantate rezonabile ca întindere (rezervele pentru extinderi viitoare ale construcțiilor fiind o problemă aparte).

★

Tot astfel se impune atenției și problema transportului în zonă pentru cei interesați și, îndeosebi, a relației între transport — lungimea distanțelor de parcurs — timp. În cadrul zonei W.Z.N.-ului vor fi mari mase de oameni care se vor deplasa în același sens și în aceleași momente ale zilei.

Este o problemă de organizare a transportului public și, în același timp, este o problemă a bugetului de timp, al studentului îndeosebi; (nu este important numărul studenților — considerabil de mare — egal, de altfel, cu numărul celorlalți care lucrează în zonă, dar este important faptul că ei sînt ocupați în această zonă, după un program care se întinde de multe ori pe toată ziua și că locuința lor — căminul — poate fi sau nu în apropiere) și știm cu toții că, între altele, calitatea vieții este definită și prin distanțele de parcurs (timp, mijloc de parcurgere) între diferite puncte de interes ale orașului, între locuință și loc de muncă. În ceea ce privește această problemă, cred că, în cazul de față, integrarea se exprimă prin: ÎNVĂȚĂMÎNT (el însuși constituit din instructie + cercetare + producție) + DESTINDERE + LOCUIT, aceasta putîndu-se constitui ca unitate de bază dacă ar fi vorba de o organizare în unități a ansamblului. Destinderea-recrearea, integrată aici, prin formele sale specifice, cotidiene, nu este o glumă; este o necesitate — o oră de destindere, în locul unei ore petrecută pe drumuri, este preferabilă! Extinderea contemporană a ideii «parcurilor», în incintele instituțiilor și întreprinderilor, este foarte justificată; este chiar preconizată de toți aceia care cercetează problemele recreării și ale productivității muncii. Pentru a depista aspecte specifice și în acest sens, cred că un studiu sociologic va fi absolut necesar în contextul preocupărilor viitoare pentru W.Z.N.

Arh. ALEXANDRU M. SANDU

Pe partea de S, ansamblul central este închis de Institutul principalelor probleme ale tehnicii al Academiei polone de științe (III 5) și Institutul de mecanică și Institutul de rezistență a materialelor al Școlii Politehnice din Varșovia.

Partea de est a ansamblului este formată de Centrul social, care cuprinde săli de conferințe, de expoziție, un hotel, un cinematograf, cafenele, restaurante cu autoservire, servicii, comerț, administrație, spații libere pentru destindere și loisir de scurtă durată.

Se propune, în continuare spre est, amplasarea Centrului de automatică (V) și a Centrului de mecanică (III, 7, 8, 9) în relație directă cu centrul social și cu zona de locuire a studenților, doctoranzilor, stagiarilor. Pe partea opusă a circulației principale locale, se propune amplasarea Centrului de mecanică, care se dezvoltă de ambele părți ale străzii Siekierkowska, avînd legături directe la nivelul terenului, sub estacadă.

Între Centrul de mecanică și căminele pentru studenți, doctoranzi și stagiari, situate între str. Siekierkowska și lacul cu același nume, se propune dezvoltarea Centrului social cu specific dominant pentru studenți. În imediata apropiere a Centrului social, se propune amplasarea unui al doilea nucleu de cămine, în paralel cu prelungirea Centrului de mecanică.

În spațiul delimitat de Vistula și de arcul descris de lacul Siekierkowskie se propune situarea Centrului de electronică a corpurilor solide (IV), ceea ce impune restricții foarte riguroase în ceea ce privește amplasarea acestuia și la o distanță de mai mult de 500 m de Centrul de artă aplicată (VIII) al cărui program se amplifică cu spațiile verzi acoperite și descoperite ale expoziției, ținînd seama de vecinătatea Centrului social, de traseul tangențial al uneia dintre principalele alei pietonale și de spațiile verzi de importanță orășenească. De asemenea, aci se propune dezvoltarea zonei de sport pentru întregul ansamblu studențesc.

Terenul cuprins între centrala electrotermică, lacul Czerniakowskie și circulațiile accelerată și expres este propus a fi afectat următoarelor funcțiuni: zonă de protecție bogat plantată (afară de terenul de lîngă depoul de autobuze și a bazelor tehnice existente) ansamblul Institutelor de încercare (IX), inclusiv zonele de extindere a acestor institute, două nuclee sociale (gastronomie și comerț) în relație cu stațiile de transport în comun și o zonă verde de odihnă și sport de scurtă durată pe malul estic al lacului Czerniakowskie.

Malul estic este rezervat unuia dintre coridoarele urbane plantate pe unde trec traseele majore pietonale.

d. Unele aspecte ale funcționării ansamblului. Flexibilitatea ulterioară a ansamblului a fost asigurată în mai multe direcții:

— rezervarea, pentru fiecare din elementele ce compun ansamblul, a unei suprafețe de teren care să permită o extindere ulterioară, coeficientul de utilizare nedepășind 1,7 m^2 de planșeu/m^2 de teren;

— rezervarea unor terenuri pentru extinderea programului principal;

— adoptarea unui sistem constructiv elastic, avînd posibilități ușoare de extindere, care se exprimă printr-o volumetrie unitară. S-a preferat o tramă de rezistență de 7,20 × 7,20 care permite realizarea unor construcții cu mai multe lungimi și înălțimi, dar cu o adîncime de doi-trei moduli pentru a asigura iluminarea și ventilația naturală. Sălile de mari dimensiuni sînt concepute ca volume distincte cu un singur nivel. Utilizarea acestui sistem permite un indice ridicat de industrializare a construcțiilor întregului ansamblu.

PROPUNERI DE SISTEMATIZARE ÎN ZONA B

În propunerile de sistematizare a terenului B, s-a ținut seamă de indicațiile privind gruparea unor zone de loisir pe malurile rîului Wilanowska și pe țărmurile Vistulei. S-a căutat, de asemenea, punerea în valoare a caracteristicilor sitului — existența lacului și a rîului Wilanowski, a parcului palatului Wilanow cu zona sa de protecție — precum și ameliorarea consecințelor determinate de amenajarea Vistulei și protecția circulațiilor expres și accelerate. S-a luat în considerare o capacitate de recepție simultană pentru aproximativ 50 000 de persoane.

PROPUNERI DE SISTEMATIZARE ÎN ZONA C

Introducerea în terenul B a uneia din funcțiunile principale — Centrul de științe sociale și gestiune (VI) — a fost făcută pentru a accentua integrarea funcțiunilor principale și secundare.

Terenul C, situat de ambele laturi ale străzii Czerniakowska, este dominat de prezența unui important ansamblu istoric — palatul-parc Wilanow, care impune o tratare atentă a cadrului construit. Din această cauză se propune, atît pe str. Czerniakowska cît și în inelul interior de vest, realizarea amplasării diverselor institute ale Centrului de științe sociale și gestiune, împreună cu centrul de cartier, amplificat de echipamentele specifice ale zonei învățămînt-cercetare și de locuire pentru studenți, cercetători și doctoranzi.

Concluzie

Studiul prezentat la nivelul unei schițe de idei, reprezintă una din variantele care ar putea rezolva tema dată în condițiile unor tendințe și indicatori asemănători celor din țara noastră.

Trebuie să menționăm că unele derogări de la temă sau de la intențiile organizatorului concursului se datoresc modului de interpretare a materialului informativ pe care autorii l-au avut la dispoziție.

Arh. VICTOR FULICEA și arh. DOINA CRISTEA

cadran

HOTEL BEVERLY TOM, Toma Komai Hokkaido

Arhitect: *Minory Takeyama*

« Într-un mediu industrial, să așezăm construcții cu caracter industrial » — acesta pare a fi motoul autorului hotelului prezentat aci. Soluția aleasă pare a fi rezultatul dorinței de a orienta toate camerele spre portul și zona industrială în care este amplasat acest hotel; circulațiile interioare sînt orientate spre unica zonă de interes peisagistic, un munte. Ca urmare a acestei premise rezultă, precum se vede, secționarea cilindrului, această formă pură. Segmentul lipsă asigură vederea spre exterior a circulațiilor interioare. Un hol pe mai multe niveluri — de fapt o curte — este acoperit cu o cupolă geodezică, cu rol mai mult de semnal decît element utilitar; terasa de la ultimul nivel asigură o largă vedere panoramică.

Etajul curent oferă numai zece camere pe nivel, plus servicii; circulația verticală este asigurată de două lifturi și două scări.

Formula amintește arhitectura lui F.L. Wright, ca principiu; ideea aplicată unui hotel poate fi discutabilă din punct de vedere al economiei, în sensul că, poate, este nepotrivită pentru un număr redus de camere și de niveluri.

Construcția este rezolvată cu structură de metal și, parțial, din beton armat, exprimată ca atare la nivelul al doilea, unde sînt amenajate o serie de terase. Exteriorul este finisat cu panouri de metal de culoare brună, ce intră în contrast cu volumele tencuite alb ale elementelor din beton.

Japan Architect, aprilie 1974

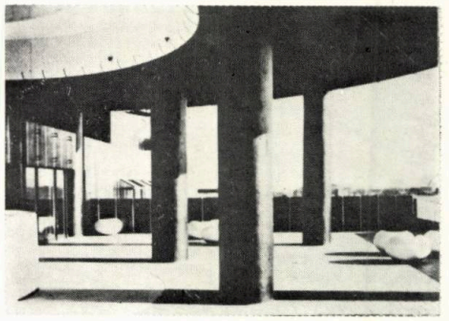

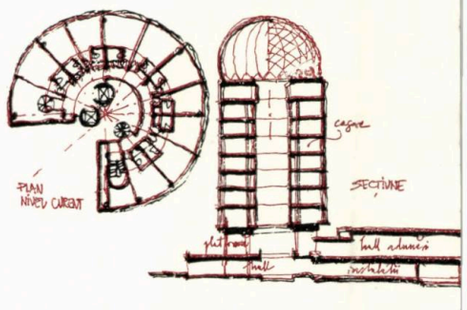

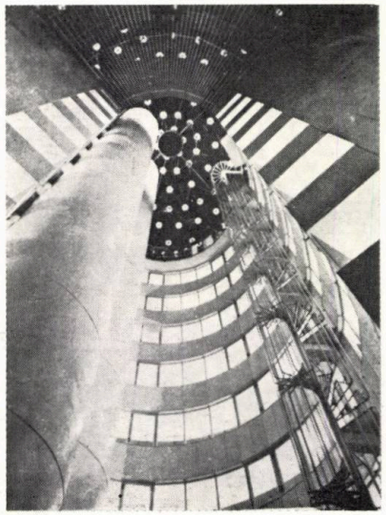

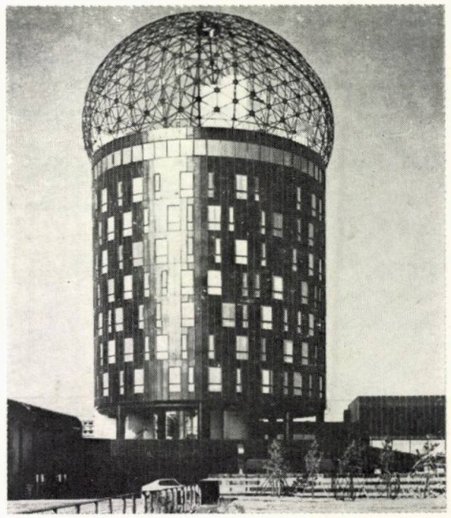

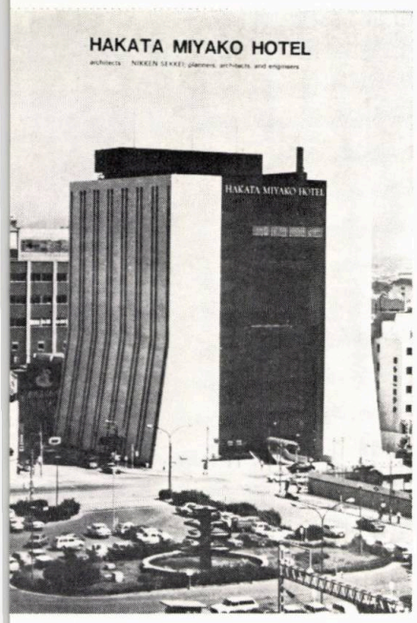

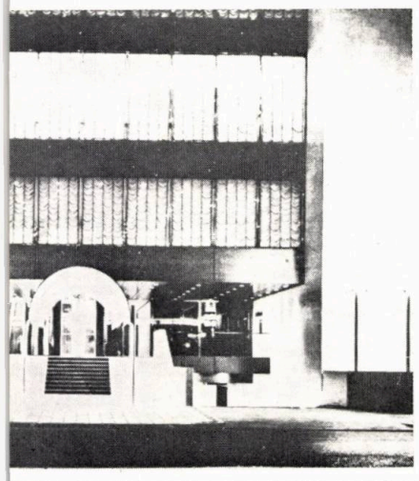

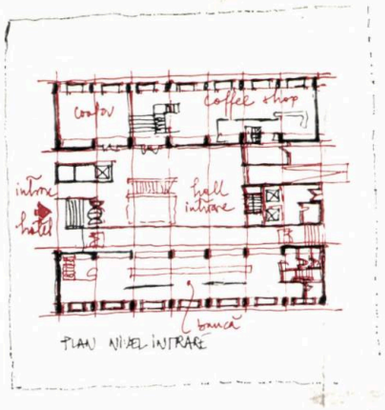

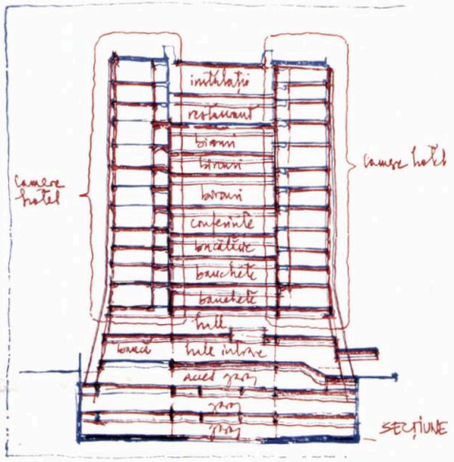

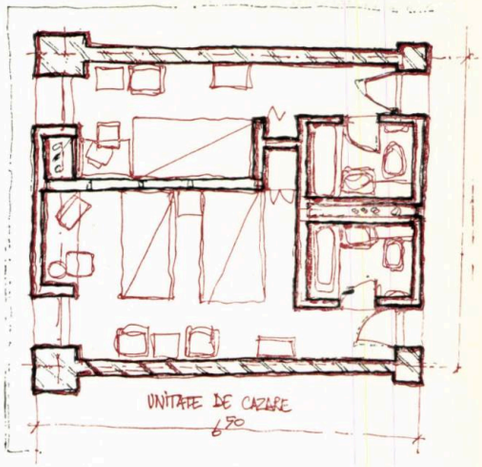

HAKATA MIYAKO HOTEL

Arhitect: *Nikken Sekkei*

Ne-am obișnuit cu imaginile uneori neașteptate ale arhitecturii japoneze și iată, de data aceasta, o structură diferită de tipul cunoscut, cu bara de cazare tipică așezată pe un parter dezvoltat; o grupare paralelă a tracturilor de cazare, orientate spre exterior, cu spațiile comune în interior, în concluzie, în majoritatea lor luminate artificial.

O astfel de soluție, deosebită, corespunde unei funcțiuni specifice hotelurilor japoneze, în sensul existenței unor elemente ce pot funcționa în mod independent, accesibile și celor din afară, ceea ce explică — în majoritatea cazurilor — amploarea acordată acestora ca spații și tratare.

O astfel de structurare și structură duce la o exprimare în consecință în fațade, grupările funcționale descifrîndu-se de fapt pe baza unui joc de plin și gol. Expresiei masive, destul de opace a grupului de cazare i se opun marile panouri vitrate ale spațiilor comune.

Structura constă dintr-o dublă coajă de beton armat și elemente centrale din metal, necesare pentru realizarea elasticității funcțiunilor în cadrul nucleului.

Unitatea de cazare constă într-o cuplare a camerei cu două paturi și a celei cu un pat pe o travee de 5,70 m, dotată cu aer condiționat, televiziune, telefon și baie completă.

În afară de spații pentru conferințe, banchete, birouri, restaurant japonez, coffee-shop, există și un restaurant la ultimul nivel.

Volumul relativ opac stă în contrast puternic cu cadrul înconjurător, care, așa cum se întîmplă în multe orașe japoneze, prezintă un amestec de stiluri și înălțimi; poate că arhitectura aceasta constituie o negare a însăși cadrului.

Japan Architect, ianuarie 1973

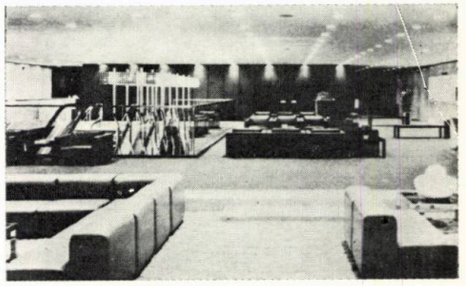

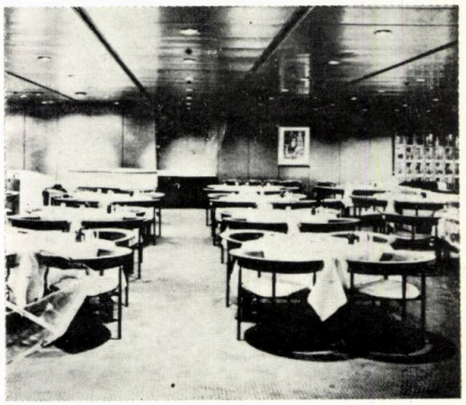

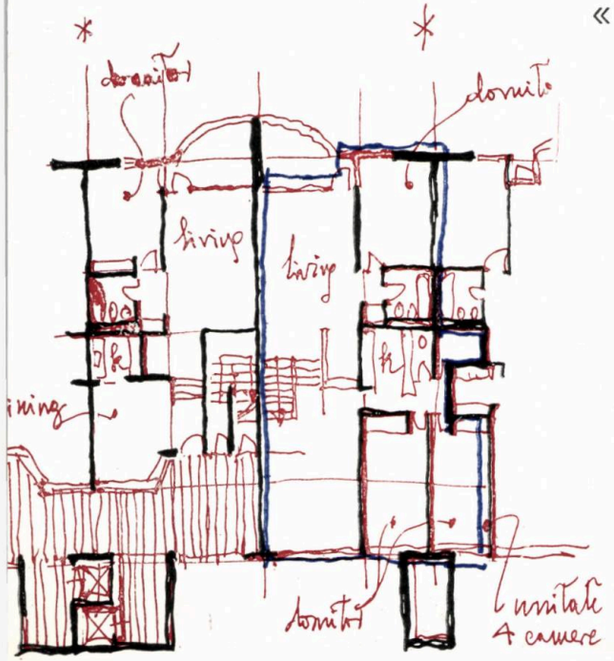

«MANITOU STATION»

Arhitecți: *Lee Harris Pomeroy & Jack Lebduska assoc.*

O încercare de a păstra cît mai intact un sit extrem de valoros, cu pante variate de-a lungul rîului Hudson. Un proiect bazat pe necesitatea de a construi locuințe pentru populația din localitatea Manitou Station, aflată pe drumul spre New York. Pentru a afecta cît mai puțin natura se propune o comasare a tuturor funcțiunilor într-o singură construcție asemănătoare unui dig, cuprinzînd 630 locuințe, comerț, birouri, parcaje și stația feroviară existentă. Forma în V a construcției conține în cele două aripi locuințe cu 4, 3 și 2 camere, iar în vîrful V-ului, orientat spre rîu, dotările amintite mai sus. Din aceleași motive, parcajele au fost dispuse la nivelul superior al construcției, la nivelul inferior fiind așezate spațiile de manevră și depozitare ale dotărilor.

Locuințele sînt rezolvate pe două niveluri, avînd un nivel intermediar de acces de la care se ajunge la apartamente dispuse sus și jos. Toate elementele de serviciu sînt dispuse spre interior, cuplate în plan și pe verticală, bineînțeles ventilate artificial.

Domus, nr. 539/octombrie 1974

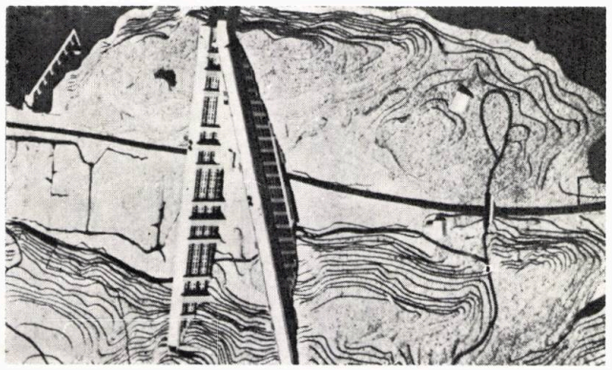

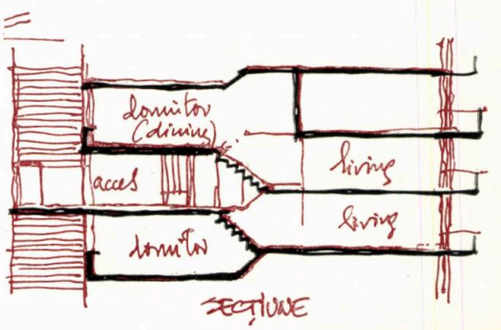

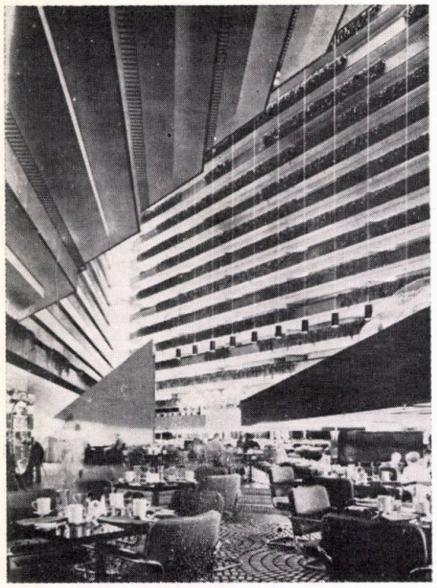

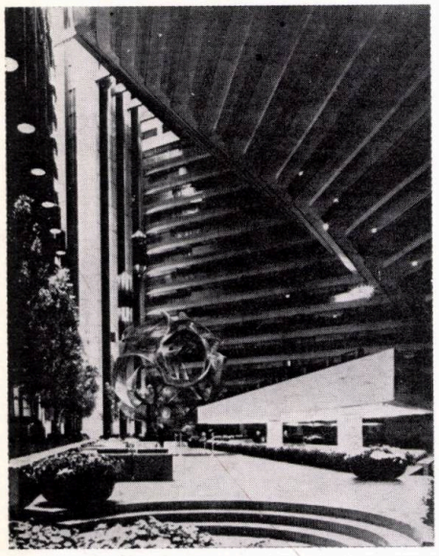

REGENCY HYATT HOTEL, San Francisco

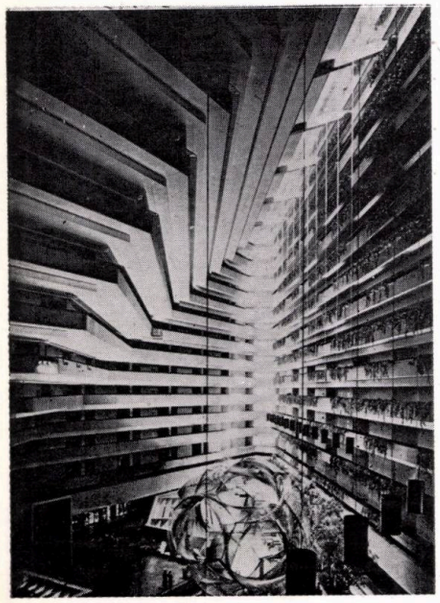

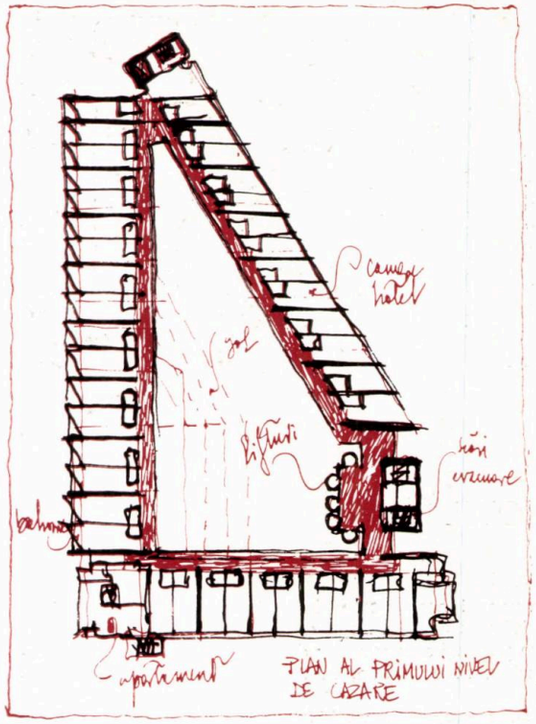

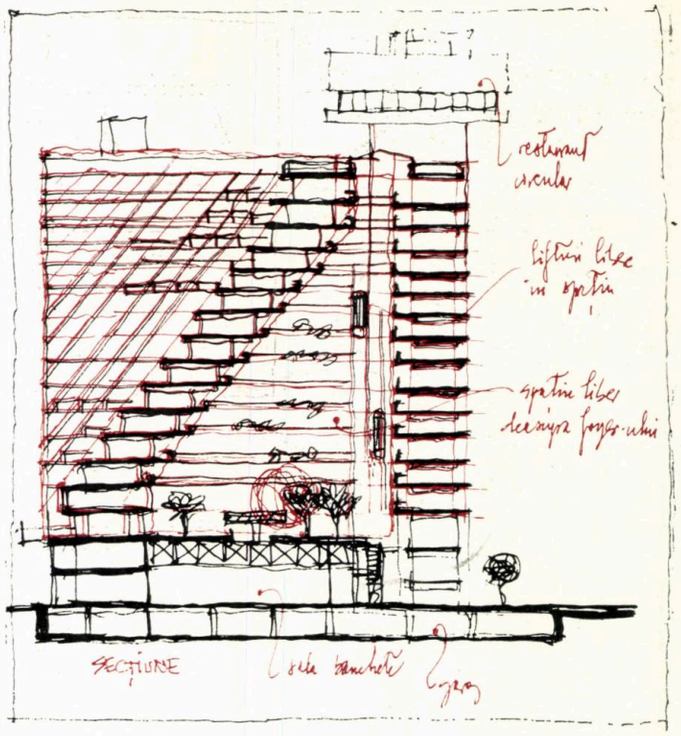

Arhitect: *John Portman*

În cadrul unei zone în expansiune, așezat în ceea ce se numește Centrul Embarcaderas, înconjurat cu clădiri de birouri, comerț și cuprinzînd și o piață amenajată și decorată, se ridică volumul acestui hotel cu 20 de niveluri.

John Portman a decis să orienteze clădirea hotelului cu două laturi spre străzile importante și o latură spre piață; de asemenea, a decis ca fronturile spre străzi să fie verticale, iar cel orientat spre piață să fie rezolvat cu retrageri succesive, în amfiteatru. Această decizie majoră, care face din volumul hotelului o formă sensibilă față de cadrul exterior, a transformat dintr-o dată și rezolvarea spațiilor interioare, căci, pentru ca lumea din exterior să se refiecteze în cea interioară, arhitectul a decis rezolvarea hotelului ca un spațiu închis, înalt, spațiu care depinde funcțional de hotel, dar se explică și justifică și ca spațiu exterior inversat.

Retragerile amfiteatrului se exprimă în interior prin circulațiile deschise pe 17 niveluri, dimensiunile acestea ridicînd spațiul închis la scara celui urban. Holul devine un spațiu public, social, oferind posibilități de adunare a oamenilor, îmbogățit cu pardoseli, amenajări, plantații și arbori, fîntîni etc.

Există o anumită impresie de seră, produsă de lumina filtrată de sus, ce apare la intersecția planului înclinat al circulațiilor cu cele verticale; plantele care asigură o « natură îmblînzită » în spațiul imens nu fac decît să o accentueze.

Pentru animarea holului, Portman a optat pentru soluția tratării lifturilor ca elemente mobile în spațiu, asigurîndu-le seara o lumină suplimentară, soluție spectaculoasă, dar, poate, mai puțin sobră față de restul exprimării, remarcabil de unitar susținută. O serie de spații de restaurație, aflate la diverse niveluri, culminează cu un restaurant rotitor aflat la ultimul etaj.

Sub pardoseala holului se găsesc săli de banchete și adunări, cu anexele necesare, rezolvate cu înălțimi destul de reduse, ca și alte funcțiuni, de altfel, în dorința de a accentua contrastul cu dominanta spațială. O grijă deosebită a fost aplicată în rezolvarea detaliilor holului, grijă ce impune în timp o întreținere meticuloasă și o bună administrare.

Forum, noiembrie 1973

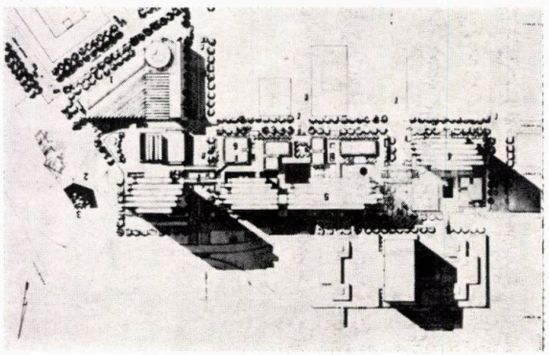

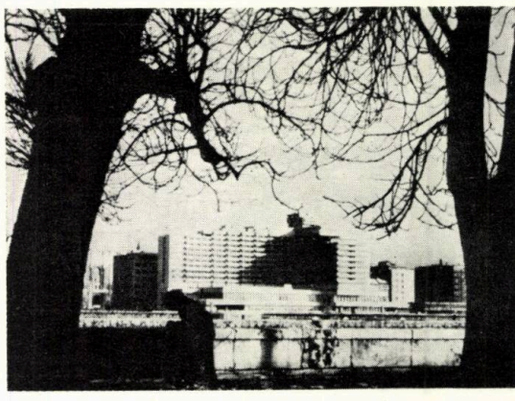

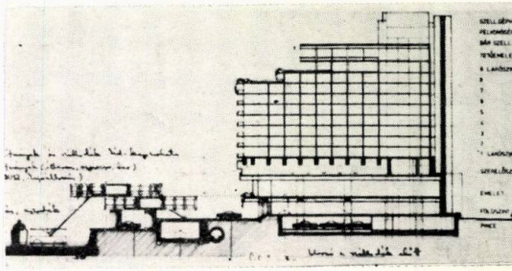

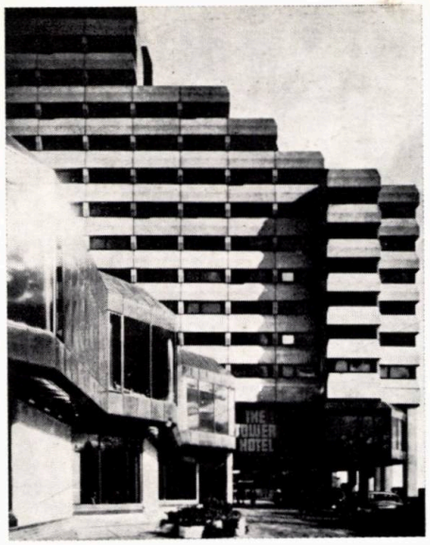

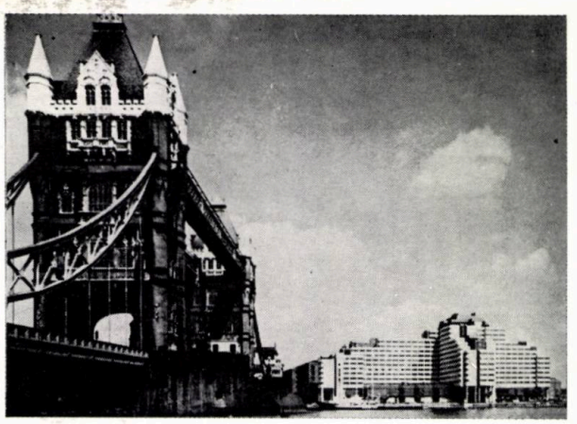

DOUĂ HOTELURI...

Prezența unui fluviu în oraș obligă funcțiunile importante ale diferitelor clădiri a fi orientate către acesta; pare o concluzie logică și iată două cazuri de aplicare a acestui deziderat.

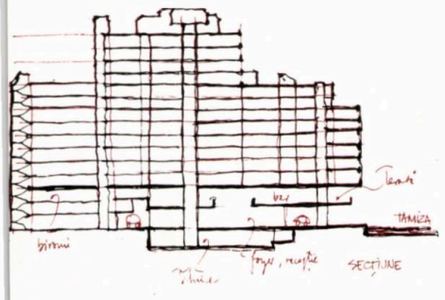

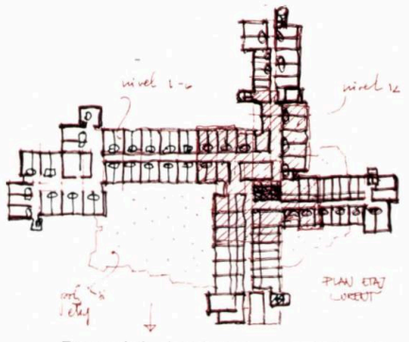

... Exemplul londonez prezintă un volum de cazare mai complex, provenit dintr-un plan în formă de turbină, cu patru brațe, cu nodul circulațiilor verticale în centru. Forma aceasta se justifică prin existența Docului St. Katherine, așezat opus Tamisei, dar care urmează a fi reamenajat, în viitor, devenind punct de interes și făcînd posibilă orientarea camerelor spre el. Retragerile succesive ale nivelurilor superioare spre nodul central duc la o formă piramidală a maselor.

Ca și la Budapesta, la primul etaj și la parter sînt dispuse o serie de săli de restaurant, banchete, baruri, spații de recepție, orientate, evident, spre Tamisa; anexele sînt orientate spre partea opusă.

Se încearcă o varietate de forme și spații, lucru exprimat și în fațadă, ducînd la o imagine interioară foarte căutată, ajutată fiind de o foarte îngrijită rezolvare de detaliu.

Hotelul are cca 800 de camere din care cca 100 sînt cu un singur pat, dotate cu băi complete și aer condiționat. Fațada este rezolvată cu elemente prefabricate de beton armat cu agregatul vizibil, colorat ușor.

Arhitecții au căutat o anumită rupere a volumelor în intenția de a nu opune clădirilor învecinate și structurii binecunoscute a TOWER-BRIDGE-ului o masă prea greoaie. La nivelul parterului a fost rezolvată cu foarte multă grijă o terasă cu vedere largă spre fluviu.

Autori: *Renton Howard Wood Partnership.*

Architectural Review, dec. 1973

Hotelul Duna Inter-Continental din Budapesta, este amplasat pe malul Dunării. Operă a tînărului arhitect József Finta, hotelul are un număr relativ redus de niveluri, din cauza construcțiilor învecinate. Partiul decurge din orientare; bara de cazare se dezvoltă paralel cu fluviul, cu un accent perpendicular pe acesta. Parterul, mai dezvoltat, cuprinde serviciile comune pe două niveluri, plus un garaj la subsol. Accesul în hotel se face la un nivel mai ridicat față de nivelul apei, astfel că circulația în lungul fluviului nu este întreruptă. În afara recepției și serviciilor, parterul mai cuprinde săli de restaurant; la etaj se află săli de banchete și restaurant, orientate spre fluviu. Arhitectura este destul de jucată printr-o serie de redane ale volumului înalt și printr-o serie de retrageri ale nivelurilor superioare, care culminează cu un bar la ultimul etaj. Construcția în beton armat are deschideri mai mari la etajul 1 și parter, modificarea în structură se întîmplă la nivelul tehnic aflat peste acestea.

Fațadele sînt tratate pe orizontală, camerele avînd în majoritate balcoane cu parapete transparente și elemente puternice din beton care contrastează cu golurile.

O remarcabilă intervenție modernă pe un loc și într-un cadru deosebit de valoroase.

Architektur der D.D.R., 8741 aug. 1974

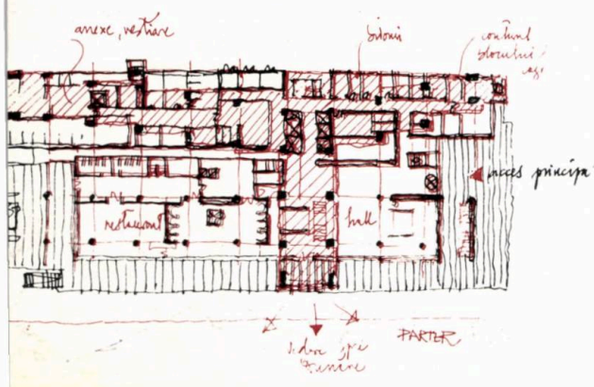

SCENOGRAFICA

TINERI SCENOGRAFI

Făcînd parte din generația tînără de scenografi de formație plastică (absolvent al Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu », promoția 1963), **Mihai Mădescu** se înscrie între reprezentanții de frunte ai acestei școli, printre care se numără Dan Nemțeanu, Adriana Leonescu, Ion Popescu Udrițe, Florica Mălureanu, Helmut Stürmer, Vittorio Holtier.

Scenografia lui Mădescu nu este una cu funcție ilustrativă, decorativă, ci una cu funcție structurantă în spectacol, fapt sesizat de o seamă de regizori de mîna întîi care i-au solicitat concursul.

Lucrînd 11 ani la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț (unul dintre cele mai interesante teatre din România) și colaborînd cu Naționalul din Iași și Teatrul « George Bacovia » din Bacău, el s-a făcut cunoscut în Capitală datorită turneelor de succes ale acestor teatre, cît și datorită scenografiei spectacolului « Viziuni flamande » de M. de Ghelderode la Teatrul « Nottara » în regia lui Dinu Cernescu.

Dintre spectacolele memorabile, la care a colaborat, notăm:

La Teatrul Tineretului din Piatra Neamț:

— « Trei generații » de Lucia Demetrius, regia Lucian Giurchescu
— « Stația de autobuz » de W. Inge, regia Ion Cojar
— « Tristan și Isolda » de Jean de Beer (costume), regia Dinu Cernescu
— « Steaua fără nume » de Mihail Sebastian, regia Gh. Jora
— « Omul cel bun din Sîciuan » de Bertolt Brecht (costume)
— « Noaptea încurcăturilor » de Oliver Goldsmith
— « Britannicus » de J. Racine, regia Aurel Manea
— « Peer Gynt » de H. Ibsen, regia Cătălina Buzoianu
— « Inimă rece » de E. Covali după Wilhelm Hauff, regia Sanda Manu
— « Romeo și Julieta » de W. Shakespeare, regia Silviu Purcărete

La Teatrul Național-Iași

— « Celestina » de F. de Rojas, regia Cătălina Buzoianu
— « Istoria ieroglifică » de Dimitrie Cantemir, regia Cătălina Buzoianu
— « Iașii'n carnaval » de Vasile Alecsandri, regia Cătălina Buzoianu

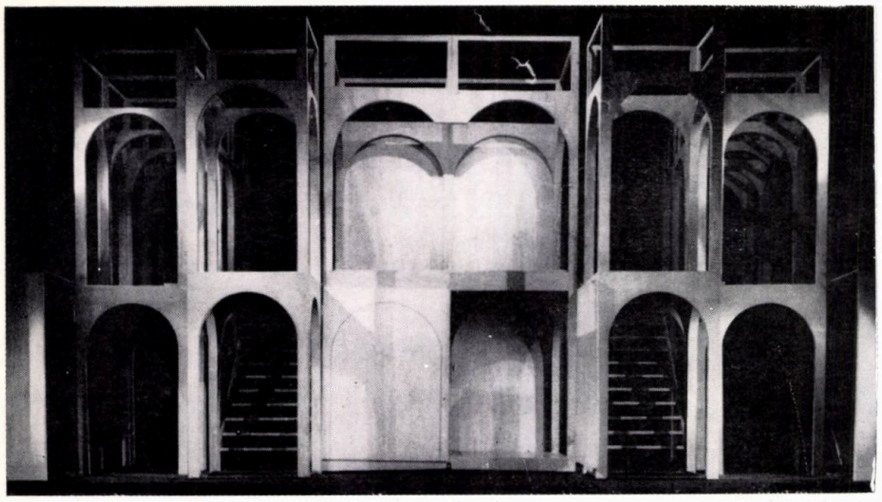

1

2

3

4

5

6

La Teatrul « George Bacovia » — Bacău

— Vicleniile lui Scapin » de Molière, regia Gh. Miletineanu

Mihai Mădescu demonstrează cu tenacitate o scenografie esențializată și de puternică sugestie spectaculară.

Contribuția lui în spectacol este aceea a unui artist, propunerile sale spațiale și plastice integrate intim în reprezentație îl recomandă ca un autentic talent.

Participant la expozițiile de scenografie din țară și străinătate, Mihai Mădescu desfășoară și o activitate paralelă de grafician cu lucrări prezente la saloanele republicane și expozițiile românești de gravură de peste hotare.

În prezent, scenograf la Teatrul Mic, pregătește spectacolul « Galileo Galilei » de B. Brecht, în regia lui D. D. Neleanu.

Arh. DAN JITIANU

1. Decor la « Romeo și Julieta » de W. Shakespeare, Teatrul Tineretului, Piatra Neamț, 1974; regia Silviu Purcărete, scenografia Mihai Mădescu
2, 3, 4, 5, 6. Schițe de costume pentru piesa « Omul cel bun din Siciuan » de B. Brecht; Teatrul Tineretului, Piatra Neamț, 1968

AADD
design - arte

DICȚIONAR

ENZO MARI

Designer italian născut la Navara în 1932. Din anul 1961 este membru A.D.I. (Asociația pentru design industrial a artiștilor italieni).

De mai bine de 15 ani conduce la Milano un atelier de creație. Obiectele ieșite din acest atelier și-au păstrat de-a lungul timpului întreaga lor noutate și prospețime, în ciuda modei schimbătoare și a intensului consum al societății moderne. Această durabilitate o datorează poate formelor epurate, liniilor simple și pure la care Enzo Mari a ajuns după îndelungate studii în care funcționalitatea și gesturile utilizatorului au jucat rolul primordial. De multe ori, Enzo Mari depășește în căutările sale noțiunea funcționalului, redefinind obiectul și obligînd astfel utilizatorul la descoperirea de noi gesturi. Cercetările lui Enzo Mari se extind de la studii de forme la alegerea de noi materiale și noi metode de fabricație, la raționalizarea formelor în vederea unei producții de serie.

Este unul din creatorii depozitării modulare. A creat biblioteca GLIFO din elemente de material plastic montabile și demontabile asemenea unui joc de construcții.

Sute de obiecte cotidiene au fost recreate în atelierul lui Enzo Mari: scrumiere, solnițe, port-reviste, port-umbrele, calendare.

Vasul de flori editat de Bruno Danese ia în 1962 premiul Domus Inox, iar în 1963 primește premiul concursului lansat de firma Artemide, pentru un corp de iluminat. Pentru firma Galbianelli creează rafinate carouri de faianță. Desenează și pentru copii litografii și ilustrații de carte, elemente de abecedar din simple curbe combinabile în litere, obișnuindu-i cu o grafică de foarte bună calitate. Inventează un paravan cu desene variate, pe care copilul și-l poate monta singur. Desenează țesături pentru firma Fiorio, grafică și obiecte pentru Olivetti, ilustrații pentru editura Adelphi.

Una din ultimele sale creații este un vas de bucătărie din fontă pentru firma « Le Creuset ». Obiect consacrat de o îndelungată folosință pe care reușește să-l perfecționeze: i-a creat noi dimensiuni adaptate unui cuplu sau unei familii mai numeroase, i-a făcut mînerele și butonul capacului din materiale ce nu se încălzesc și în general i-a desenat o formă simplă și grațioasă.

Pe lîngă creator de obiecte, este profesor de artă grafică la Centrul Experimental al Cinematografului din Roma și la Scuola Umanitaria din Milano. Cercetează probleme teoretice legate de psihologia imaginii și metodologia concepției grafice. Este conducătorul grupului « Nouvelles Tendences » căreia în 1973 i-a organizat la Zagreb cea de-a treia manifestare.

Renumele său e mondial. Muzeele de artă modernă din Amsterdam, Stockholm, New-York, Zagreb și Roma îi conservă operele sale cele mai marcante.

A. V.

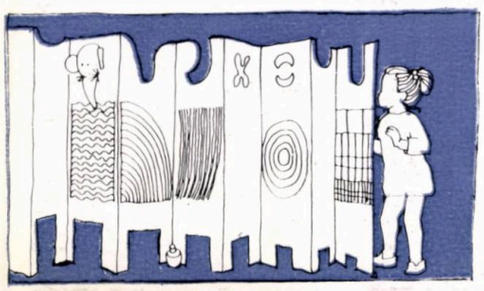

3

1. *Scrumieră și vas cu flori din marmură albă, neagră sau gri*
2. *Port — disc sau port-reviste din material plastic alb, negru sau roșu*
3. *Paravan pentru copii. Educația estetică trebuie să înceapă încă din copilărie, iar acest paravan de carton, de mici dimensiuni, va da copilului gustul aranjării locuinței*

1

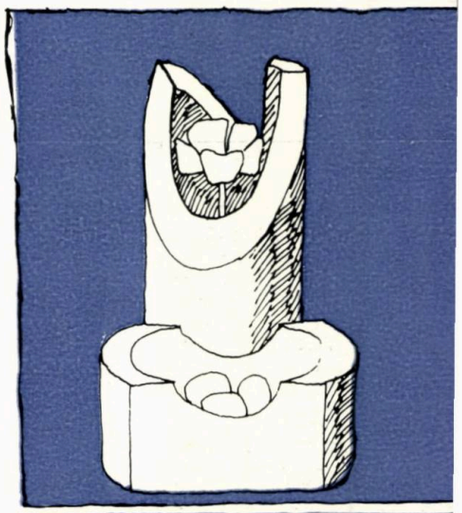

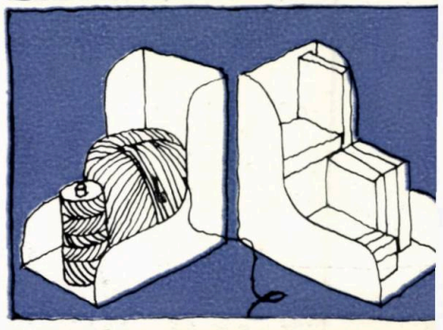

DESIGNUL ÎN ȘCOALĂ

În intenția de a cunoaște și a putea prezenta cititorilor noștri modul în care învățământul superior de arhitectură se preocupă de integrarea *designului* în programul formativ complex al viitorilor arhitecți, ne-am adresat unor profesioniști reputați — arhitecți, plasticieni, sociologi, cadre universitare etc. — rugîndu-i să ne răspundă la următoarele întrebări :

1. Omenirea se dezvoltă în matca ei terestră, în care datul natural se împletește cu mediul artificial. Dorim să punem în discuție dacă, prin design, omul poate să controleze acest mediu a cărui răspundere o poartă. Putem, oare, afirma că industrial designul tinde să îmbrățișeze toate aspectele mediului înconjurător, condiționate de producția industrială?

2. Studiile sociologice, efectuate la nivelul Bucureștilor, urmează a fi materializate, ele constituind date de temă-program. Apreciați că pregătirea unui student arhitect este suficientă pentru a înțelege și interpreta importanța datelor furnizate de psihosociologie, în studiile de design, pe care le concepe?

3. Dezvoltarea unei școli de design este posibilă în structura Institutului de arhitectură, a Politehnicii sau Institutului de arte plastice sau reclamă o formă separată de învățămînt, autonomă, cu o programă aparte de industrial design?

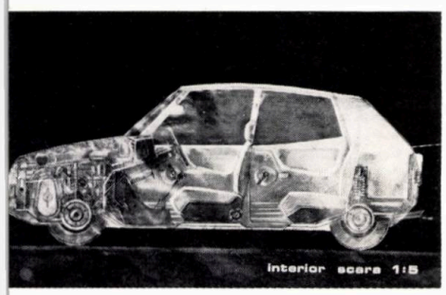

DESIGN INDUSTRIAL

În acest număr, publicăm răspunsurile LECT. ARH. VLADIMIR POPOV șeful disciplinei Arhitectură de interior, design, mobilier din Institutul de arhitectură « Ion Mincu ».

G.C.

Inainte de a răspunde la problemele asupra cărora se începe această dezbatere, țin să-mi exprim satisfacția resimțită în urma faptului că revista « ARHITECTURA » a început să ofere un spațiu din ce în ce mai amplu teoriei și practicii DESIGNULUI, parte integrantă a fenomenului ARHITECTURĂ.

Sînt edificatoare și pledează în favoarea designului, în paginile revistei, și rubrica permanentă INDUSTRIAL DESIGN și CRONICA SUBIECTIVA, dar, mai ales, și numărul revistei dedicat designului. Amplele și documentatele articole, din acest număr, definițiile marilor personalități ca Max Bill, Victor Papanek, Al. Mansfeld, R. Buckminster Fuller ș.a. asupra noțiunilor legate de design, problemele actuale ale producției și învățămîntului, abordate în acest număr, deschid posibilitățile unor interesante discuții.

În argumentarea pe care o voi folosi pentru a răspunde primei întrebări, voi porni de la o scurtă definiție a designerului, inspirată de lucrarea colectivului condus de Zadehl și Polak: « Teoria sistemelor », prin care designerul poate fi considerat « creator de sisteme ».

★

Dezvoltarea societății omenești se realizează în cadrul unor coordonate de **spațiu** și **timp.** Restrîngînd sfera noțiunii de spațiu la cea de **mediu ambiant** și acceptînd că aceasta reprezintă locul evoluției relațiilor umane, sociale în cadrul rezultat prin interacțiunea cu legile naturii, să analizăm noțiunile legate de mediu și de posibilitățile controlului și intervențiilor asupra lui.

Mediul ambiant este compus dintr-o lume de elemente naturale, din lumea creațiilor omenești și din relațiile dintre acestea. Din lumea realizată de om, printr-un proces conștient, se obține mediul înconjurător artificial, compus din **obiecte.**

Colecțiile de obiecte legate între ele prin relații de interdependență creează **sisteme de obiecte,** care participă la realizarea ambientului. Trebuie acceptată ideea existenței unei științe cu legi, reguli și metodologie proprie, o știință a gîndirii și realizării mediului artificial.

În procesul de creație-proiectare, se produc obiecte-instrumente ce sînt realizate ca urmare a unei necesități în vederea utilizării lor. Producerea unui obiect de acest tip implică un complex de operații și legături ce depășesc necesitatea și funcționalitatea lui. Rezultatele gîndirii de proiectare presupun schimbări ale rezultatelor unor gîndiri anterioare. Aceste schimbări ce afectează lumea obiectelor sînt în esență rezultatele schimbărilor **energiei,** a transformărilor acesteia, avînd ca rezultat fenomene ca cele legate de schimbarea stării fizice, deformării, divizării, schimbării de poziționare sau a stării chimice, în esență o **redistribuire a materiei.**

Schimbările pe care le analizăm nu acționează izolat ci influențează multiplu direcțional asupra unui grup întreg de obiecte, ființe sau părți componente ale acestora.

Întregul grup afectat de schimbare poartă denumirea de **sistem.**

Proiectantul are ca obiectiv principal adaptarea sistemului (obiect sau grup de obiecte) în vederea obținerii rezultatului scontat prin introducerea energiei în sistem. În acest caz trebuie considerat întregul sistem, întrucît schimbările generate de energie se reflectă asupra tuturor componentelor sistemului.

Acest proiectant de sisteme — denumit prin convenția acceptată de noi, **designer,** — este preocupat în activitatea sa de sursele de energie ce pot influența sistemul studiat, de selecționarea proprietăților componentelor sistemului, cerute de natura rezultatelor obținute în urma introducerii energiei în sistem.

Ca o consecință procesul istoric al schimbărilor, ca rezultat al **descoperirilor, invențiilor** și **inovațiilor,** aparține domeniului designului. Designerul, în procesul creației este și inventator, iar inventatorul este descoperitorul unui nou sistem. În procesul de proiectare, designerul realizează concretizarea particulară a sistemului, potrivit rezultatului propus, cu obiectele și sursa de energie studiată.

Toate acestea permit definirea **designului** ca știință a proiectării și controlării mediului artificial, a obiectelor și sistemelor de obiecte ce-l compun.

Mediul ambiental este sistemul format de mediul natural și mediul artificial creat. Obiectivul designului este, după cum am arătat mai sus, crearea mediului artificial și controlul asupra mediului ambiental.

Industrial designul este un proces de proiectare multifactorial cu implicații interdisciplinare, a produselor obținute pe cale industrială.

Pentru a putea susține afirmația că industrial designul tinde să îmbunătățească toate aspectele mediului înconjurător produs al omului, este necesară o trecere în revistă a domeniilor de intervenție ale acestei discipline. Pe primul plan se află produsele industriei constructoare de mașini (mașini-unelte), ale industriei electronice și electrotehnice, fiind urmate de cele ale industriei bunurilor de consum — un domeniu vast, cuprins între produsele electrocasnice, textile, sticlărie, mobilier, apoi de echipamentele de comunicații și transport, mijloacele de organizare și utilare a locului de muncă, producția de ambalaje, sistemele de informare, grafica publicitară etc.

Dintre aceste domenii ale ambianței foarte multe sînt strîns legate de arhitectură pentru motivul că mare parte din produsele de arhitectură se realizează azi în serii mari prin procedee industriale.

Produsul industrial design-ului trebuie să corespundă sub aspect funcțional printr-o maximă valoare de întrebuințare, realizarea sa fiind legată de condițiile unui nivel determinat de dezvoltare a tehnicii și a unui limitat cost final. Privit sub aspect tehnologic, produsul trebuie să răspundă necesităților producției de serie mare, prin aplicarea mecanizării și automatizării în scopul unei mai mari productivități. Aceasta în vederea îmbunătățirii conținutului social al muncii.

1, 2, 3. STUDIU CAROSERIE AUTOTURISM DE MIC LITRAJ
Studenți Zoia Djukelici și Walter Hünnel, anul IV
Îndrumător: arh Vladimir Popov
4. STUDIU ERGONOMIC — MASA DISPECER ENERGETIC
Student Sorin Popescu, anul VI
Îndrumător: arh. Vladimir Popov

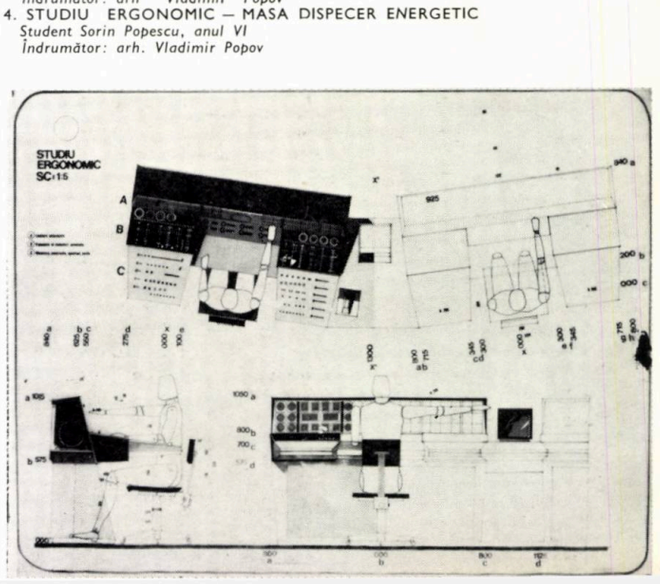

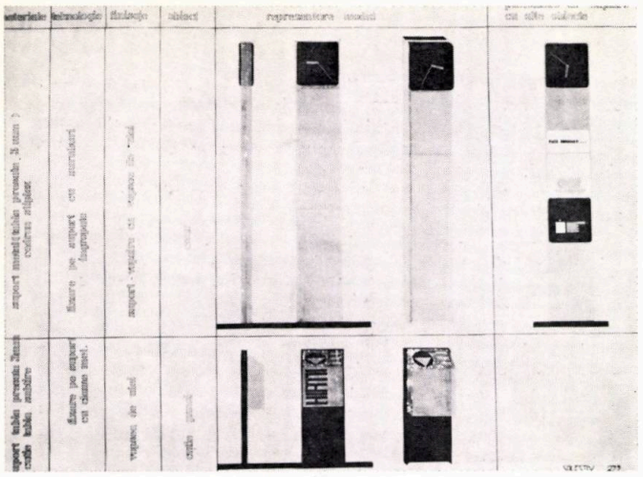

5

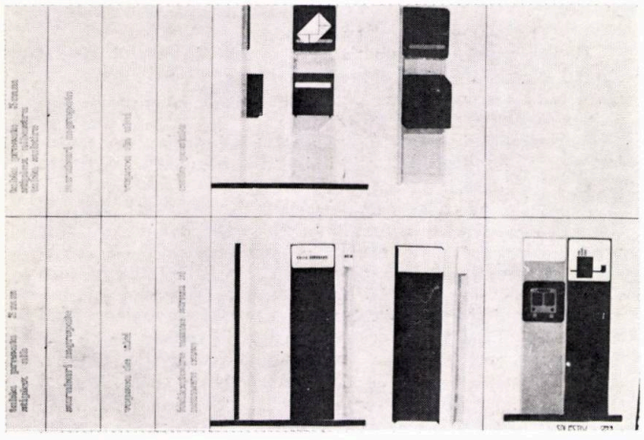

6

Sub aspect estetic acest produs trebuie să devină, în concordanță cu capacitățile de producție, materialele și tehnologiile folosite, un stimulent în vederea educației bunului gust, a comportamentului social, trebuie să permită ca în afară de a fi un bun al civilizației să devină un bun al culturii contemporane.

În consecință, prin industrial design se propune îmbunătățirea, sub toate aspectele, a mediului înconjurător, printr-o producție industrială de mare serie, capabilă să satisfacă cerințele mereu crescînde ale oamenilor, mai ales într-o societate ce se dezvoltă progresiv și multilateral, cum este societatea noastră socialistă.

★

2. În privința **învățămîntului de design** mi-am expus poziția prin comunicări susținute la Seminarul de estetică industrială de la Sinaia din anul 1973 și la Seminarul național de design de la București din anul 1974. De asemenea, prin reorganizarea disciplinei de « Arhitectură de interior, design, mobilier » din cadrul Institutului de arhitectură « Ion Mincu », pe principiul acordării priorității unor preocupări sporite legate de teoria și practica designului, a dirijării către realizări din domeniul practicii productive a procesului de învățămînt, concretizate în contracte apreciate de beneficiari; bazat, de asemenea, pe realizările în domeniul industrial design al unui număr apreciabil de arhitecți, absolvenți ai Institutului de arhitectură, toate acestea mă obligă să-mi exprim, de această dată în paginile revistei « ARHITECTURA », într-un mod foarte succint, poziția referitoare la această problemă.

Învățămîntul de design, pentru a avea capacitatea de a răspunde nevoilor crescînde ale economiei noastre naționale, pentru a putea oferi producției cadre de designeri, trebuie să treacă printr-o serie de reforme și îmbunătățiri, în vederea pregătirii bazei organizatorice pentru ca într-un viitor nu prea îndepărtat, să se poată înființa o școală de design independentă, capabilă de a asigura întregul domeniu al acestei științe în plină dezvoltare.

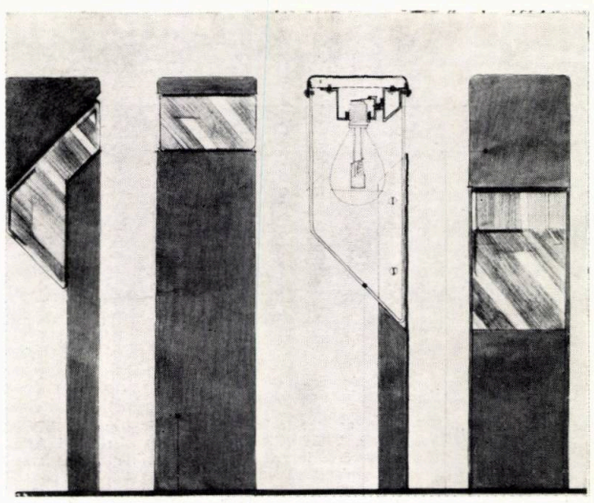

7

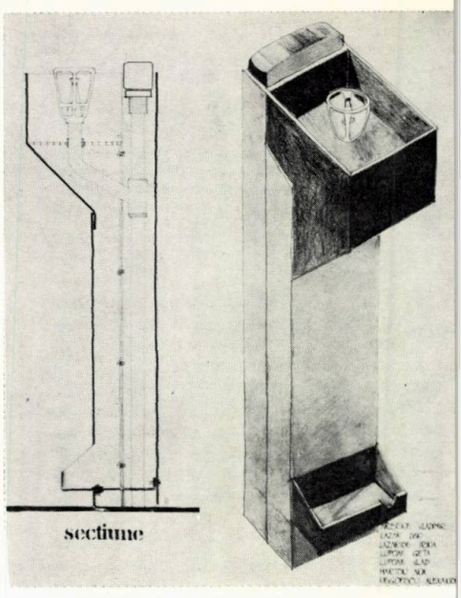

8

Pînă cînd va fi posibil acest lucru, singura instituție de învățămînt superior capabilă să răspundă deziderateloru unui învățămînt de design, apt a pregăti specialiști complecși, este Institutul de arhitectură din București, datorită orientării multilaterale atît tehnice cît și artistice pe care o oferă absolvenților săi.

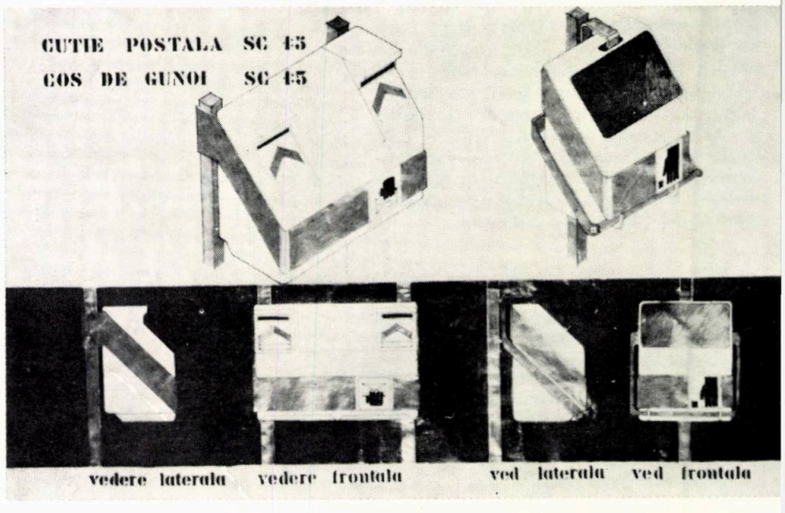

9

Din cauza vastității domeniului designului, se resimte necesitatea predării și experimentării lui la toate gradele și formele de învățămînt, în vederea unei pregătiri graduale.

Ținînd seama de asemănările și legăturile dintre design și arhitectură, în actualele condiții de dezvoltare ale țării noastre, învățămîntul de design trebuie să fie integrat învățămîntului de arhitectură. Această legătură organică ce trebuie să existe între învățămîntul de design și cel de arhitectură nu trebuie să împiedice, ci dimpotrivă impune ca necesară existența unor secții sau catedre de design în instituțiile de învățămînt tehnic, artistic și economic în vederea unor specializări stricte pentru ramurile respective.

În condițiile învățămîntului treptizat de arhitectură și design și a diferențierii sarcinilor impuse absolvenților celor două trepte, este necesar ca în prima treaptă să existe posibilitatea **specializării gradate diferențiate,** în funcție și de nevoile producției, o specializare în domeniile sistematizării, arhitecturii civile sau industriale, restaurărilor de monumente, design de mobilier, industrial design, de care să beneficieze absolvenții liceelor de specialitate, ai treptei I-a a învățămîntului de arhitectură și absolvenții secțiilor de design din învățămîntul artistic, politehnic sau economic (ex. designer de bunuri de consum, designer de ambalaje, designer de mașini pentru prelucrarea metalelor, designer de aparate electronice, etc.) cu durata de 3—4 ani.

Pregătirea unui **specialist complex, multilateral,** a unui designer optimizator și creator de sisteme, urmînd,

5, 6. ECHIPAMENT ȘI MOBILIER URBAN — CALEA DOROBANȚI.
Comandă C.P.M.B. (suporți ceas și semne simboluri)
Colectiv studenți anul V: Viorica Nedelcu, Mariana Novac, Diana Petrescu, Cristiana Popescu, Silviu Zaharia
Îndrumător: Prof. dr. arh. Adrian Gheorghiu.
7, 8, 9. DETALII DE MOBILIER URBAN — ȘOSEAUA PANTELIMON
Comandă C.P.M.B. Colectiv studenți anul V: Vladimir Arsene, Dan Lazăr, Irina Lazaride, Geta Lupoaie, Vlad Lupoaie, Ana Marton, Alexandru Negoescu, Romeo Negrescu, Gheorghe Pătrașcu, Gheorghe Șubovici
Îndrumător: prof. dr. arh. Adrian Gheorghiu

ca și pînă acum, să fie efectuată în cadrul Institutului de arhitectură din București. Diferențierea în cadrul specialităților sistematizare, arhitectură, restaurări și design să se obțină prin cursuri la alegere, proiecte de specialitate, proiectul de diplomă, cursuri postuniversitare, lucrări de doctorat.

Această pregătire complexă-multilaterală din treapta a doua a învățămîntului de arhitectură răspunde nevoii de a pregăti un profesionist de amplă responsabilitate, un coordonator al variatelor activități ale domeniului, necesității coroborării cunoștințelor complexe ale fenomenului sistematizare-arhitectură-design, răspunde nevoilor organizării cadrului de viață al omului — de la elaborarea studiilor de sistematizare a unor mari teritorii și pînă la proiectarea mobilierului, designul produselor industriale, mașinilor și utilajelor, a mijloacelor de transport, designul spațiilor de desfășurare a spectacolelor, designul vitrinelor, a sistemelor informaționale.

Primii specialiști preocupați de îmbinarea funcționalului, tehnologiei de realizare, esteticului și economicului au fost, din cele mai vechi timpuri, arhitecții. Tot ei au fost aceia care au semnat actul de naștere al industrial designului, o dată cu apariția produsului de serie.

Se poate afirma deci că industrial designul este născut din înțelepciunea și practica arhitecturii, că este cultivat și îmbogățit de experiența arhitecților datorită pregătirii lor complexe, a practicii de proiectare și execuție, cît și din cea legată de amplele posibilități de cuprindere a unui vast teritoriu de probleme.

Designul este foarte legat de matricea de gîndire care l-a generat — arhitectura. Din vastitatea domeniilor de cuprindere ale arhitecturii, se pot deosebi de la bun început acele laturi care au comun modul de producere prin serializare și industrializare. Mai fac parte din cadrul gîndirii arhitecturale integrate — mobilierul, produsele industriei bunurilor de consum, aparate casnice, echipamente și utilaje din dotarea clădirilor, echipamente de comunicații și transport, mobilier și echipament urban, amenajarea locului de muncă etc.

Analizînd în continuare înrudirile dintre arhitectură și design, se poate consemna că atît arhitectura cît și designul sînt forme ale cunoașterii în acțiune, ale cunoașterii formative — aspectul final, determinat al acestei gîndiri semnifică luarea în considerație a tuturor constrîngerilor și condiționărilor rezultante de forme. În enumerarea factorilor de determinare a formei, atît arhitectura cît și designul au în vedere în primul rînd ansamblul.

Ambele domenii sînt raționalizatoare de resurse umane, materiale și energetice. Caracterul economic comun acestor forme de gîndire vizează perfecțiunea sistemelor biologice, cea a maximului rezultat cu minimum de efort.

O anumită prudență obligă atît designul cît și arhitectura de a-și forma, pe baza analogiei cu sisteme diferite, modele suficient de perfecționate, pentru a simula, cu maximum de fidelitate posibilă, comportamentul viitor al obiectelor în contactul lor cu acțiunea umană.

Programele abordate de ambele discipline depășesc, în măsură din ce în ce mai mare, competența individuală, apărînd din ce în ce mai des nevoia abordării comune, interdisciplinare a aceluiași program.

Designul și arhitectura operează cu date din cele mai vaste domenii, atribuindu-și prin aceasta caracteristici comune de operator de date, stocate în bănci de informații.

Viteza de schimbare a tuturor factorilor implicați, compunerea acestora în ipostaze din ce în ce mai surprinzătoare, cu urmări de intervenție în mediu, nu întotdeauna lipsite de pericol, duc la dorința legitimă de a schița variantele posibile în baza unei activități comune de prognozare, atît pentru arhitectură cît și pentru design.

În ceea ce privește metodologia de proiectare, comună atît arhitecturii cît și designului, se impune o îmbunătățire a gîndirii de proiectare prin aplicarea metodelor modelării, modulării, integrării interdisciplinare, sondării beneficiarilor, în vederea refacerii și adaptării temelor prin colecționarea, analizarea și sintetizarea tuturor datelor revenite prin retroacțiune (feedback). Toate aceste elemente conturează metoda comună de proiectare pentru integrarea învățămîntului de design în cadrul celui de arhitectură.

Arh. VLADIMIR POPOV

Să discutăm despre...

MOBILIER HOTELIER

Numărul mare de hoteluri ce au apărut în ultima vreme, în București ca și în toată țara, răspunde unor necesități reale create de dezvoltarea pe toate planurile a orașelor țării.

Decorația interioară și mobilierul acestor hoteluri își joacă rolul lor, la fel de important, pe lîngă arhitectura propriu-zisă, în crearea nu numai a unui cadru confortabil, ci și a unei ambianțe specifice pentru ca hotelul să iasă din anonimat și neutralitate și să devină într-adevăr o personalitate distinctă a orașului.

Crearea acestei personalități cu ajutorul decorației și mobilierului se pune ca problemă în mod deosebit la spațiile publice ale hotelului, pentru că acestea, în marea majoritate a cazurilor, folosesc nu numai turiștilor ci și locuitorilor orașului. Astfel că restaurantele, barurile, braseriile și cofetăriile hotelului încearcă să devină unice și de neconfundat. Și aceasta prin întcarcerea la ambianțe și tradiții trecute (medievale, clasice, populare reușite sau mai puțin reușite) și, mai rar, prin crearea unor ambianțe cu adevărat moderne.

În legătură cu camera de cazare, nu problema creării unei ambianțe personalizate aș vrea s-o ating. Mai ales că, la hotelurile urbane, pe primul plan stă funcționarea ireproșabilă a camerei, atît din punctul de vedere al turistului cît și a celui ce o întreține, ci problema executării mobilierului pentru camerele de cazare, pe scară industrială. Numărul mare de hoteluri ce se construiesc și faptul că unitatea de cazare este cuprinsă în norme ce-i stabilesc cu exactitate gradul de dotare și confort, potrivit categoriei hotelului, ar face posibilă și rentabilă producerea acestui tip de mobilier în flux continuu, industrial. Și nu cum s-a făcut pînă acum, la comandă specială sau prin adaptarea unor piese de dormitoare, aflate în comerț.

În acest sens, în cadrul atelierului de mobilier al Institutului de cercetări și proiectări pentru industria lemnului, s-a realizat un proiect care urmează să stea la baza unui catalog al Ministerului Turismului cu ajutorul căruia să se poată mobila toate categoriile de unități de cazare. Proiectul propune patru variante de mobilier încadrate în aceleași gabarite, variante care, la rîndul lor, pot avea subvariante de finisaje și texturi. Mobilierul proiectat urmează să fie executat de una din fabricile republicane de mobilă. Începutul este promițător și fără îndoială că mobilierul astfel executat va fi mai rentabil.

În continuare, vă prezentăm decorația interioară și mobilierul a două hoteluri bucureștene: Inter-Continental și Căminul-hotel al Academiei « Ștefan Gheorghiu », cu toate problemele, diferite, pe care le-au pus arhitecților decoratori.

INTER-CONTINENTAL

Tema generoasă și complexă cît și atenția deosebită ce s-a acordat hotelului Inter-Continental, atît în faza de proiectare cît și în cea de execuție, fac ca decorația sa interioară și mobilierul să merite o prezentare amănunțită.

Camera de cazare a pus arhitecților decoratori atît probleme de confort și eleganță cît și problema diversității ei.

«Intercontinentalul» cuprinde 414 încăperi de cazare începînd de la nivelul 3 pînă la nivelul 21. Există foarte multe variante de mobilare: camere cu două paturi, cu pat dublu și studio, cu pat simplu și studio, suite de două camere cu pat matrimonial sau două paturi și canapea extensibilă.

Pe lîngă aceste unități de cazare, la etajul trei, se află apartamentul directorial destinat directorilor comerciali cu reprezentanță în hotel, iar la etajul 21 apartamentele prezidențial și imperial cu bucătării utilate cu instalații electrice, living room cu salon și sufragerie, dormitoare și băi.

Pentru camerele de cazare, s-a ținut seama de normele obligatorii ale firmei Inter-Continental, privind gabaritele mobilierului și confortul oferit turistului.

Vestibulul cuprinde dulapuri înzidite compartimentate pentru lenjerie și haine, cu uși glisante silențioase. Camera cuprinde paturi, noptieră, toaletă cu oglindă și scaun, un grup de două fotolii cu măsuță.

Paturile și canapelele extensibile sînt executate, la cerere, după patent american. Sînt realizate pe schelet metalic ușor și așezate pe rotile pentru a facilita întreținerea camerei. Toaleta cu oglindă joacă rolul unei mese de scris și a unei comode pentru depozitat lenjerie și articole mărunte. Noptiera dintre paturi are înglobat un tablou de comandă din aluminiu eloxat auriu, tablou de la care se pot capta patru posturi de radio, dintre care unul intern, al hotelului. Tot de aici, se pot stinge luminile din cameră: veioza de pe noptieră, cea de pe toaletă și lampa cu picior de lîngă grupul fotolii-măsuță.

Mobilierul stil a fost realizat în patru variante, de textură și finisaje, dispuse pe coloane verticale, pentru ca încăperile alăturate ale aceluiași etaj să nu se asemene.

Apartamentul prezidențial este mobilat în stil sheraton contemporaneizat; mobilierul este executat din panel finisat cu furnir de mahon și intarsii de lămîiță. Tapiseria este din stofă de mătase, iar lămpile, în același stil, sînt din cristal în monturi aurite.

Apartamentul imperial este mobilat în stil Ludovic al XV-lea. Mobilierul este furniruit și lăcuit alb cu profilaturi aurite și patinate. Pentru tapițerii s-au folosit tot stofe de mătase.

Spațiile publice ale Inter-Continentalului cuprind un vast program menit să răspundă atît necesităților hotelului cît și celor ale orașului.

Nu ne vom opri asupra holurilor de recepție și nici asupra sălilor polivalente, folosite pentru banchete, baluri, congrese, prezentări de mode.

Vă prezentăm cîteva din spațiile publice comune hotelului și orașului.

Braseria « Corso » — cu acces direct din bdul. N. Bălcescu — cuprinde un bar în zig-zag, bar deasupra căruia tavanul coborît are timpanul decorat cu elemente din ulm. Peretele-fundal al barului este îmbrăcat în ceramică brun-verzuie. Mobilierul compus din mese înconjurate de canapele și scaune este grupat sub cele trei candelabre uriașe ce-și întind brațele din lemn de ulm și globurile de cristal mat, deasupra spațiului braseriei. Scaunele, canapelele, ca și scaunele de bar, sînt din lemn de ulm, tapițate cu piele bej deschis. Ambianța este rustică și proaspătă.

Barul « Intermezzo » — aflat la parterul hotelului — are o formă circulară, acoperit cu un tavan realizat în spirală din lemn de stejar sablat și băițuit brun închis. Pereții sînt tapetați cu material textil de culoare tabac, iar fotoliile joase

1

2

3

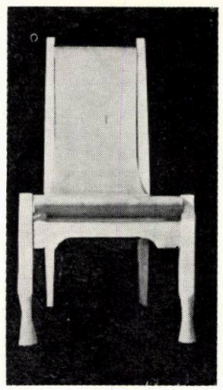

4

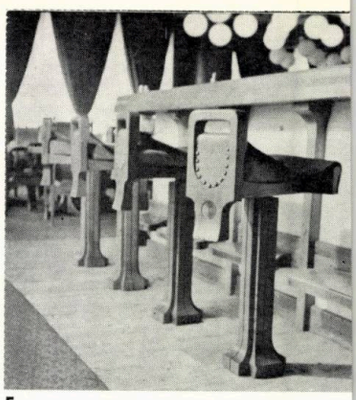

5

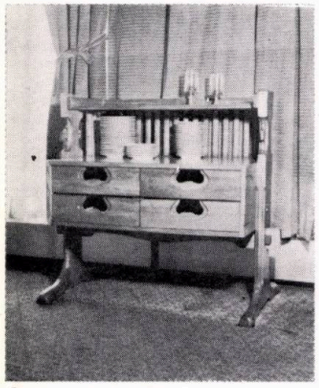

6

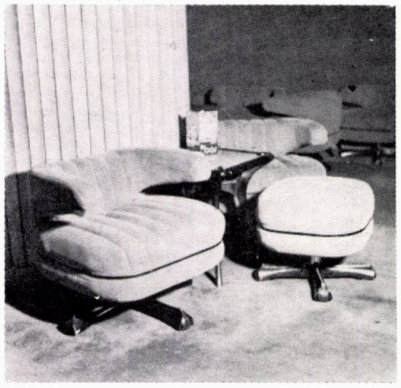

7

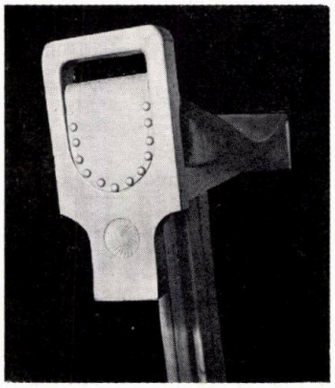

8

1. Pat cu noptieră. Înălțimea neobișnuit de mare a patului e cerută de normele firmei Inter-Continental — 2. Canapeaua extensibilă. Prin apăsarea unui buton, se transformă în pat matrimonial. Patent american — 3. Toaletă-birou cu scaun. Culoarea tapițeriei scaunului formează o pată contrastantă de culoare în ambianța camerei — 4. Vedere frontală scaun — braseria « Corso ». Scheletul din lemn de ulm susține o piele dublă prinsă în ținte — 5,8. Vedere și detaliu de scaun de bar. Același principiu: piele groasă prinsă în ținte. Formă reușită, asemănătoare unei șei — 9. Candelabrele braseriei acoperă anemostatele de condiționare a aerului — 6. « Consolă » în braseria « Corso », servind ca masă de debarasare — 7. Fotoliu și taburet turnant din

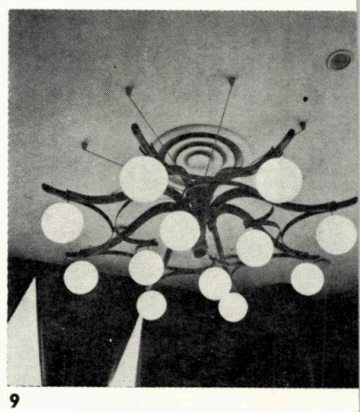

9

10

barul « Intermezzo ». Piciorul metalic este acoperit cu lemn vopsit negru și lustruit oglindă. Tapițeria pe arcuri și poliuretan este din velur — 10. Grațioasă masă de debarasare din restaurantul « Madrigal » — 11. Scaune din piele roșie pe schelet de ulm din sala de banchete—12. Alveolă din restaurantul « Balada » — 13. Scaun tapițat cu piele albă din restaurantul « Balada » — 14. Detaliu de ușă a restaurantului « Balada ». Lemn cu piele presată — 15, 16. Varianta inițială de mobilare a holului la Căminul-hotel « Ștefan Gheorghiu » — Plan: grup de fotolii în iurul covorului rotund — Vedere: Fotolii cu schelet de lemn, îmbrăcat în poliuretan pe chingi — Lămpile cu petale din tablă vopsită în culoarea stofei de mobilă.

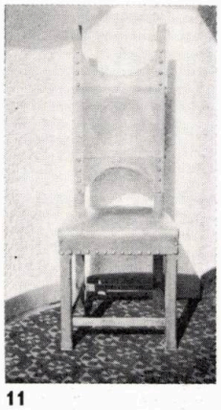

11

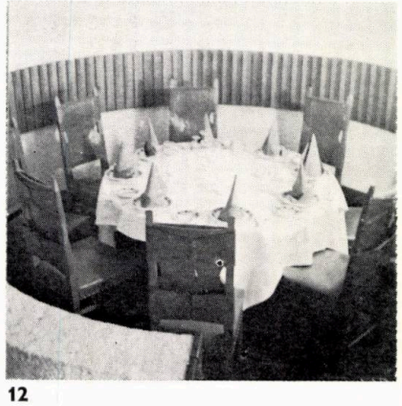

12

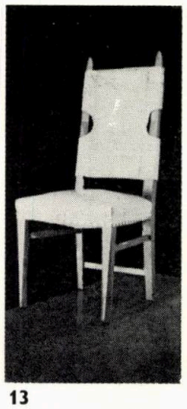

13

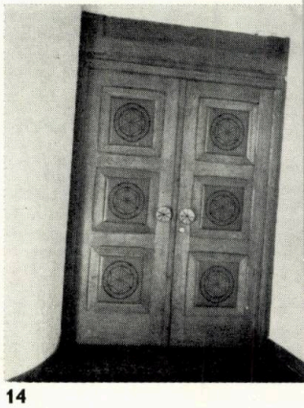

14

formează pete de velur corai și bej pe mocheta oliv. Ambianța este caldă și intimă.

Restaurantul « Madrigal » se află tot la parterul hotelului. Este mobilat cu mobilier stil Ludovic al XV-lea, finisat cu lac alb. Tapițeria scaunelor este din catifea roz cu dungi roșii, mocheta siclamen, pereții tapetați în alb cu un desen discret, tavanul alb cu profiluri fine de ipsos, fețele de masă mov deschis. Atmosfera obținută este rafinată și elegantă.

La etajul 19, se află un alt restaurant-bar, rezolvat interesant, din care vă prezentăm cîteva detalii. Restaurantul « Balada », « Luna »-bar și sala de banchete « Hora ». Atmosfera este rustică. Pereții sînt finisați cu tencuială rugoasă, tavanul alb, iar pardoseala este îmbrăcată în mochetă roșie cu motive geometrice negre. Ziduri despărțitoare curbe, creează alveole intime. Scaunele cu spătar înalt au un aer solemn. Imită stilul brâncovenesc. Sînt realizate din ulm și tapițate cu piele albă sau roșie.

Proiectarea mobilierului și decorației hotelului s-a realizat în cadrul colectivului de specialiști, ai Institutului de proiectări « Carpați », condus de arh. Victor Abraham, colectiv la care s-au alăturat și alți colaboratori externi, după cum urmează:

- Unitățile de cazare, apartamentul directorial și holul parterului: arhitecții Victor Abraham, Rodica Matache, Viorica Gheorghiu și Rodica Ciută.
- Apartamentul imperial și prezidențial: arh. Agripa Popescu
- Braseria « Corso », barul « Intermezzo », restaurantul « Madrigal », mobilierul de terasă: arh. Andrei Olsufiev.
- Sălile polivalente și anexele lor: arh. Robert Voll sr.
- Barul și cofetăria de la etajul doi: arh. Alexandru Pratscher.
- Restaurantele și barul de la etajul 19: arh. Constantin Popescu.

În timpul proiectării, lucrările au fost coordonate și urmărite de arh. Horia Maicu, șeful proiectului de ansamblu, arh. Dinu Hariton, șeful proiectului de specialitate, arh. Simion Sădeanu, director tehnic și ing. Gheorghe Leonte, directorul general al Intreprinderii Inter-Continental București.

Mobilierul a fost executat de Întreprinderea « Heliade ».

Stofele pentru tapițerii, au fost executate, la comandă specială, de Fabrica de stofe de mobilă « București », iar mochetele de fabrica din Cisnădie.

Elementele de iluminat au fost executate la atelierele de la Pipera, conduse de arh. Florian Dimitriu.

CĂMINUL-HOTEL AL ACADEMIEI «ȘTEFAN GHEORGHIU»

Căminul-hotel a pus ca temă arhitecților decoratori rezolvarea mobilării și decorării holurilor de la parter și a camerelor de cazare. Proiectul a fost realizat de arh. Eugen Dobrotă și arh. Mariana Fetti în cadrul Institutului de proiectări « Carpați ».

Holul hotelului, cu o mică supantă, reprezentînd o zonă liniștită și retrasă, este un spațiu simplu, puternic vitrat și finisat sobru: cu pardoseala din fîșii de marmură, tavanul alb și pereții o parte albi, o parte finisați cu cărămidă aparentă. În tot acest spațiu neutru, ca forme și culori, pentru a lăsa arhitectura să respire în voie, mobilierul holului a fost dispus insular. Grupaje de fotolii și măsuțe pentru conversație, fixate în spațiu de petele de culoare ale covoarelor rotunde și de lămpile de pe tavan dispuse circular, pentru a relua forma covoarelor. De-a lungul pereților vitrați, o pazie continuă cu forme din aceeași familie ca și a lămpilor insulare, asigură o perdea de lumină în timp de noapte. Grupurile de mobilier sînt, din cînd în cînd, despărțite de paravane realizate din același material ca și lămpile (tablă vopsită), paravane care, întrerupînd continuitatea spațiului, creează zone intime, asigurînd, în același timp, un iluminat local cu ajutorul unor globuri albe prinse în ele.

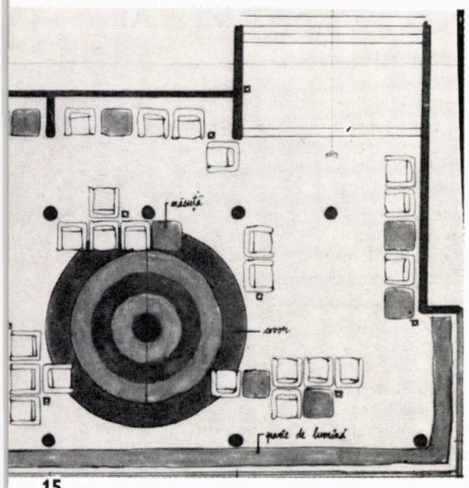

15

Recepția a fost rezolvată de o tejghea simplă, îmbrăcată în cărămidă aparentă ca și peretele din spatele ei, înglobînd atît serviciul de primire al călătorilor cît și cel de vînzare al ziarelor și revistelor. Deasupra tejghelei, un șir des de globuri albe, focalizează atenția noului venit.

Probleme speciale a pus mobilarea camerei de cazare care, pe lîngă obișnuita funcție de cameră de hotel, o are și pe cea de studiu pentru studenții Academiei « Ștefan Gheorghiu ».

Camerele, în variante de două și trei paturi, au fost mobilate cu paturi pe schelet de lemn și saltele așezate pe chingi. De-a lungul a doi pereți a fost prinsă o pazie lată de lemn care, pe lîngă protecția peretelui și rol de tăblie de pat, e folosită la agățarea în consolă a noptierelor. Pe lîngă senzația de mărire a spațiului, prin lipsa unor mobile ce ocupă pardoseala, acest lucru permite și o mai ușoară întreținere a camerei.

În fața geamului a fost proiectat, în continuarea pervazului, un blat de lucru, așezat pe un schelet metalic vopsit. O parte a acestui blat a fost gîndit rabatabil, pentru ca, la nevoie, să se poată mări spațiul de circulație. Scaunele sînt pliante din aceleași motive.

Gamele coloristice ale camerelor au fost dispuse pe niveluri. Pentru individualizarea fiecărui loc de studiu, scaunele au fost vopsite în două culori aparținînd aceleiași familii (roșu-portocaliu, roșu-galben). Aceleași două culori au fost gîndite a se reîntîlni în cuverturile paturilor și la cele două butoane mari ale dulapurilor încastrate.

Din motive obiective, economice, numai o parte a proiectului de decorații și mobilier a devenit realitate, urmînd a fi realizat în întregime într-o etapă viitoare.

Arh. ANA VASILACHE
Arh. MARIANA FETTI

(Continuarea rubricii în pag. 84)

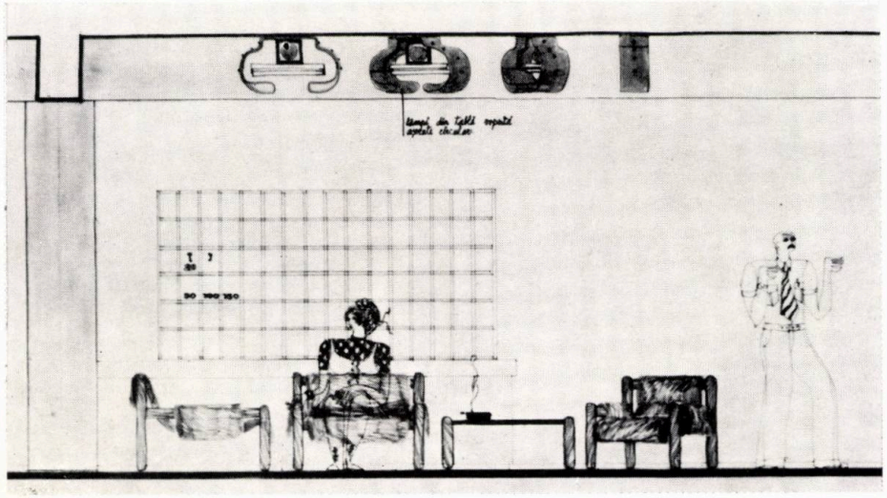
16

ARTA în oraș

În evoluția istorică, orașul a integrat adesea arta, organic, « de la sine ».

Aceasta este cel puțin impresia ce ne-o lasă nouă, oamenilor secolului XX, contactul cu inegalabilele alcătuiri spațiale ale unor orașe vechi.

Ar fi numeroase cauzele care au permis acest lucru. Nu vom observa aici decît unele. Arhitectura și orașul « proiectat » erau considerate ca făcînd parte dintre arte. Arte fiind, concepția dar și instrumentarul componistic erau identice sau apropiate. Spectaculoasa mobilitate « profesională » a vechilor creatori a permis, de asemenea, nu arareori stăpînirea modelării spațiului în toată complexitatea laturilor sale expresive.

Pe de altă parte, arhitectura, artele, splendoarea imaginii urbane erau promovate de edili și oamenii puterii ca un simbol major al prosperității.

Vremurile moderne cu avalanșa schimbărilor au impins orașul într-o poziție de primă importanță în aprecierea mutațiilor explozive. Poziție nu totdeauna dorită și propice.

Ahitectura a fost chemată să răspundă prin soluționări noi unor gigantice comandamente social-economice, fără a fi prin aceasta absolvită — cum greșit s-a crezut la un moment dat — de perpetuarea caracterului său profund umanist. Arta își caută, la rîndul ei, mijloace noi de înscriere activă într-un mod de viață care a părăsit contemplația.

Mai mult ca oricînd, locul artei este astăzi în orașul privit ca formă specifică principală a demersului organizării spațiale.

*Unele manifestări ce au avut loc * cu tema arta și orașul au reînnoit atenția de care se bucură aceste probleme în rîndurile arhitecților, plasticienilor, literaților, altor oameni ai culturii și tehnicii.*

Este însă momentul să promovăm în mai mare măsură acțiunea directă, obținerea de rezultate concrete.

Revista noastră, al cărei obiect îl constituie arhitectura, ca modalitate general-integratoare de organizare a spațiului, își propune să facă cunoscute prin noua sa rubrică realizări și experimente care, prin eforturi conjugate, aduc arta în oraș.

ARHITECTURA

** Expoziția ARTA ȘI ORAȘUL—REPERE, Arhitectura, nr.1/1975*

EXPOZIȚIA « CONCEPTE CONSTRUCTIVE » A ADINEI CALOENESCU

Este clar că geometria — « această hrană spirituală », cum spunea marele Gauss — s-a născut și din artă. Din arta care, de la început, a esențializat uneori pînă la simbol, forme și fenomene ale naturii, ale simțurilor și gîndirii, ale spiritului. Pentru că însăși această esențializare rezultă, după loc, ins și timp, dintr-o **stare geometrică,** împlîntată într-o **stare estetică,** constituind, în total, ceea ce s-ar putea numi contemplare plastică. Iar contemplarea a fost și este, spiritual și pragmatic, activă. Cristalele au condus, printr-o astfel de contemplare, sau intuiție spațială creatoare, la poliedrele regulate. Perspectiva — de la intuiție pînă la o anume treaptă geometrică — a pictorilor renașterii italiene, a condus prin geometrii francezi la geometria proiectivă, iar din ornamentica egipteană, greacă, arabă a rezultat « teoria grupurilor finite ».

Și reciproc, potențialul estetic inițial al obiectelor și operațiilor geometrice a răzbătut, din timp în timp, din nou în artă, în noi stări estetice, care au corespuns în paralel, unor noi geometrii sau, chiar, au condus la acestea.

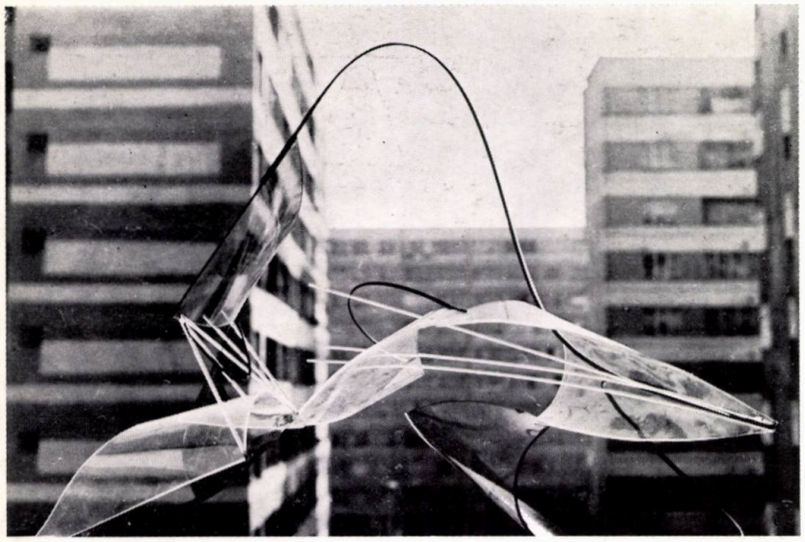

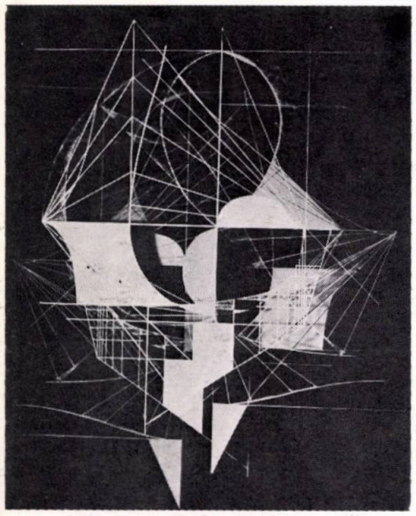

Adina Caloenescu, prin creațiile sale plastice, se înscrie în acest amplu și rar, dar permanent demers. Cu forme și operații geometrice amintind sau sugerînd procesul complex al **genezei** acestora: prin întretăieri de vectori în fascicule, conducînd la curbe; prin suprapunerea acestora pe rețele ritmice sau logaritmice; prin delimitări, între acestea, simetrice-asimetrice de suprafețe; Adina Caloenescu creează noi **unități structurale,** geometrico-estetice, într-un același plan, în suprapuneri sugerate de plane, în spațiu. Și ajunge, prin adaosul unor forme-ecou (armonice), prin adaos de culoare, de tonalități, transparențe și reflexe la o **orchestrație vizuală;** făcînd să vibreze spiritual o lume a cunoașterii — de totdeauna rațional-afectivă — a geometriei. Este vorba, la Adina Caloenescu, de o sensibilitate plastică inițială care se ridică printr-o experiență și fundamentare **viu-geometrică,** la o **sensibilitate a abstractului** prin care — întorcîndu-se în vizual și tactil — forma, mișcarea și materia devin pure și rămîn emoționante.

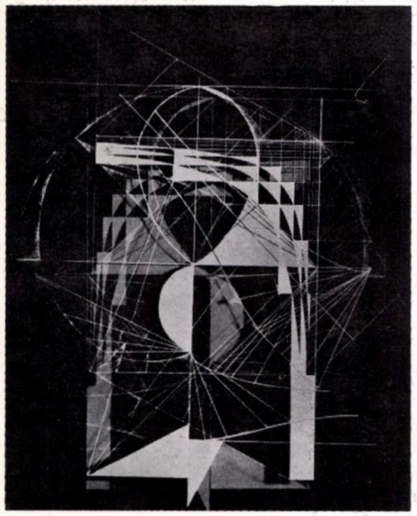

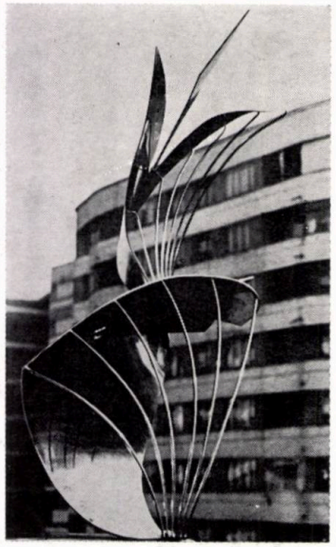

Între creațiile plane, axate pe geneze, multiplicări și reverberații de curbe (cerc, lemniscată, conoide, « melcul lui Pascal ») și creațiile spațiale (acel triedru al lui Frenet, reperul mobil intrinsec al curbelor strîmbe), se înscriu unele **plan-spațiale pictural-sculpturale.**

Sînt creațiile prin care Adina Caloenescu transformă — topologic — o structură plană de curbe și arii, inclusiv razele vectoare și relațiile care le-au generat, ridicînd în spațiu suprafețe, conjugat decupate și racordate, diafane, legate încă prin curbe și vectori, și care adună și totuși eliberează spațiul, care atrag, reține, colorează și împrăștie lumina: dans spațial incorporal și adieri de petale.

Într-un demers mai monumental, vibrația plastică transparentă se desfășoară în jurul unui ax vertical susținînd centric un disc orizontal — ele înșile transparente — și simbol al rotației și evoluției. Adina Caloenescu reține deci din simbolul elicei (nelimitată) elementele esențiale ale genezei ei, mai general și mai concentrat: o lume evoluînd de-a lungul unei dimensiuni în afara ei. Dar această lume își reține trecutul și își întrevede viitorul în jurul propriului său timp și spațiu: discul. Simbolul elicei este acum accentuat și actualizat prin suprafețe din nou transparente, dublu elicoidale, ramificate în, sau însoțite de, curbe care se depărtează și revin în elice. Toate racordate la ax, sub și deasupra discului, și care, purtînd în interior mișcări de apă, devin traiectorii mirifice scînteietoare, în spațiu-timp.

Desigur, contemplarea « conceptelor constructive » ale Adinei Caloenescu — în același timp, aș spune, « concrete structuri geometrico-estetice » — cere o anume concentrare rațional-afectivă, o stăruință de detașare către esențe și act constructiv, o rememorare și o parcurgere euritmică (cu toată ființa) a elementelor în structură, a structurii însăși între alte structuri (mai ales arhitecturale), în natură și în spirit.

Și consider, în adevăr, că aceste « concepte constructive » concrete dar transparente, vibrante și reflectante, pot constitui o trăsătură de unire, între spațiul utilitar construit și spațiul liber (de circulație și plantat) al orașului — urbanistica avîndu-și și ea esențele ei geometrice — contribuind odată cu o arhitectură mai vibrantă și un peisaj mai bogat, dar natural, la realizarea unui **continuum vizual orchestrat.**

Prof. dr. arh. ADRIAN GHEORGHIU

DESIGN — INTER-CONTINENTAL

Prezentînd separat unele obiecte mai mici din dotările complexului Inter-Continental, nu este în intenția noastră să comitem o eroare. Și anume aceea de a crede că există obiecte tip « design » și restul, adică mobilier, decorații etc. Designul este o concepție integratoare, o metodă, care se poate aplica oricărui tip de obiect, mergînd pînă la sistem, și categorii mai largi de activități umane.

Dacă prezentăm separat unele obiecte sau detalii sesizate în dotarea hotelului și restaurantelor firmei Inter-Continental, prezentă la București printr-unul dintre cele mai bune realizări de arhitectură ale sale, o facem pentru a nu întrerupe continuitatea rubricii prezente.

Și, o mai facem, pentru a semnala colegilor și cititorilor un exemplu de urmărire a unității în cadrul diferitelor spații cu diverse destinații. De la televizorul finisat în alb, pentru a se încadra, împreună cu restul mobilierului vopsit alb, în ambianța camerei de hotel, pînă la mocheta desenată special și accesoriile pentru servit masa, se remarcă grija lucrului făcut cu o destinație precisă (o caracteristică a designului) și, în același timp, o gîndire coordonatoare.

Chiar dacă întîlnim și multe decoruri « stil » cerute de latura « romantică » a contemporaneității (sau a personalității) noastre, elementele sale sînt atît de bine corelate încît, refugiu de-o seară, nu supără.

Iar dacă, intrînd în spațiosul și încărcatul hol de la parter, întîlnim, alături de ultimul tip de mobilier circular din sîrmă de oțel, o cutie de poștă melaminată pe patru picioruțe grațios înclinate, este probabil pentru a ne aminti că nimeni nu este perfect.

A.P.

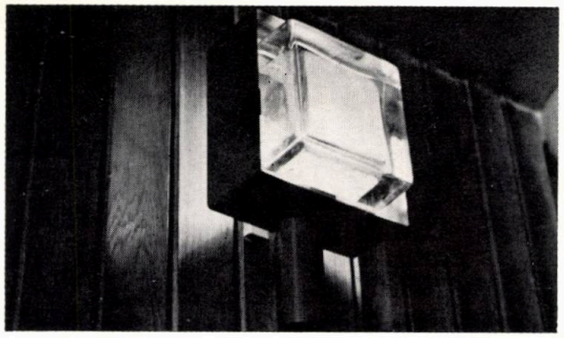

1

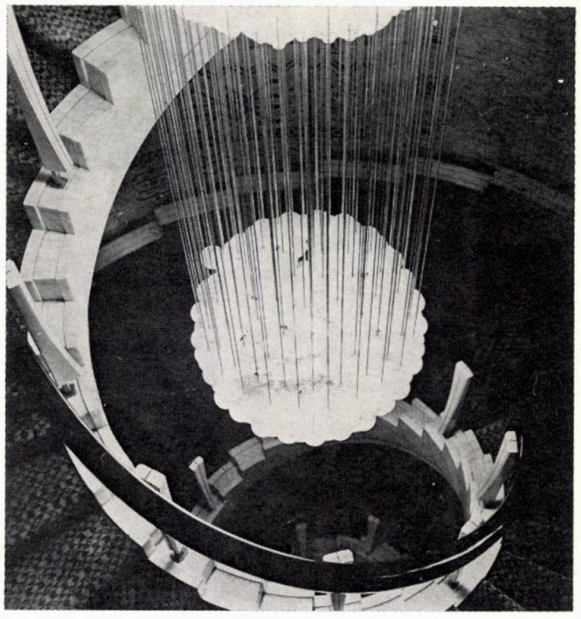

4

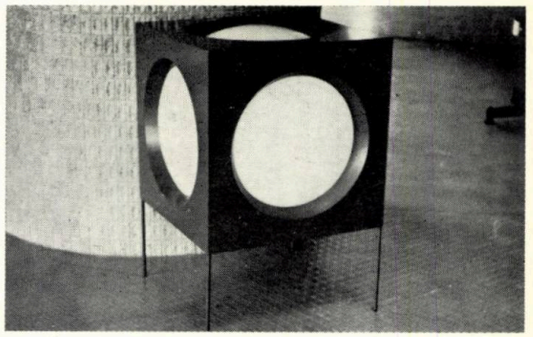

2

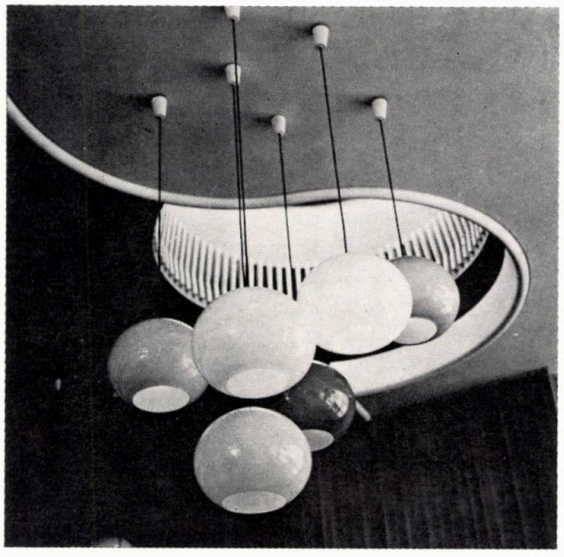

3

1. Aplică la piscina-bar de la etajul 22. Executată din tablă vopsită roşu, are becul în spatele unei lentile groase de sticlă — 2. Tot de la piscină, o lampă de podea în formă de cub, feţele avînd decupări circulare. De acestea sînt prinse lentile concave de plexiglas sugerînd o sferă înscrisă în cub — 3. Coborînd din luminatorul piscinei-bar, grup de lămpi din opal colorat bleu, vernil, portocaliu, galben sau alb — 4. Candelabrul scării principale a hotelului format din aglomerarea unor elemente sferice tip — 5. Set de veselă şi tacîmuri create special pentru restaurante. Farfuriile, tacîmurile, scrumiera de masă sînt marcate cu emblema hotelului — 6. În restaurantul «Belvedere», anexe create de asemenea special, pentru a se armoniza cu mobilierul «stil» cu ambianţa gri, roz-zmeuriu — 7. Zaharniţă, cleşte, recipiente pentru

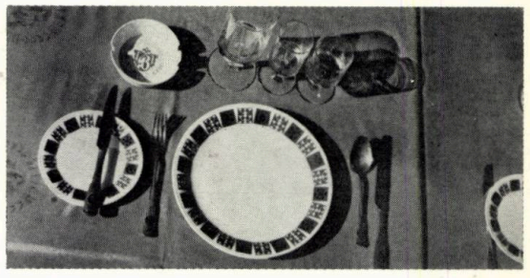

5

11

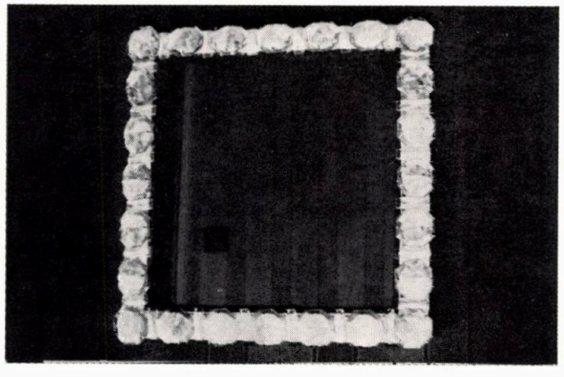

9

7

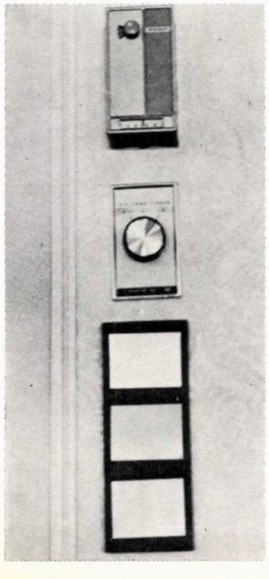

10

sare, piper, din sticlă şi alpaca argintată, aparţinînd braseriei «Corso» — 8. Lampă de masă pentru restaurantul «Belvedere», din aramă cu sticlă groasă coloratâ galben, roşu — 9. Oglindă din holul apartamentului prezidenţial de la etajul 19. Rama din cristale mari este luminată din spate — 10. Clape de comutator pentru iluminat şi butoane reglaj pentru încălzire şi aer condiţionat. — 11. Vitrină frigorifică mobilă, pentru servit, în restaurantul «Madrigal» — 12. Coş din plastic, cu emblema hotelului, în băi

12

8

6

GEAMURI
BUZAU

ÎNTREPRINDEREA DE GEAMURI BUZĂU

Produce și livrează:

- Geam termopan ce asigură o bună izolare fonică și termică. Se utilizează în construcții civile, social-culturale, industriale și la vagoanele de cale ferată
- Cărămizi de sticlă cu goluri. Se folosesc în construcții pentru pereți despărțitori în interior, luminatoare cît și pentru placarea fațadelor
- Geam șlefuit—polizat (cristal) cu dimensiuni maxime: 4000 mm x 2500 mm și grosime între 5—12 mm
- Parbrize din duplex pentru autoturisme: FIAT 1100, 850, 850 S, 124 S, 1300, 1800; FORD CORTINA, TURNIR, TAUNUS M 17, M 15; MOSKVICI 408; OPEL RECORD 1700, CITROEN, MERCEDES 220, 180; SKODA; RENAULT 4, 16; VOLKSWAGEN etc.
- Geam securizat plan și curbat
- Geam emailat în diverse culori pentru placări fațade și blaturi de mese
- Geam prelucrat pentru industria de mobilă
- Oglinzi din geam șlefuit (cristal) și oglinzi venețiene
- Geam tras simplu clar
- La cerere se execută lucrări de montaj, uși securizate, vitrine, fațade etc.

ÎNTREPRINDEREA DE GEAMURI BUZĂU
Aleea Industriei nr. 1
Telefon: 14422—14423
Telex: 056223

ÎNTREPRINDEREA DE PRELUCRARE A ALUMINIULUI SLATINA

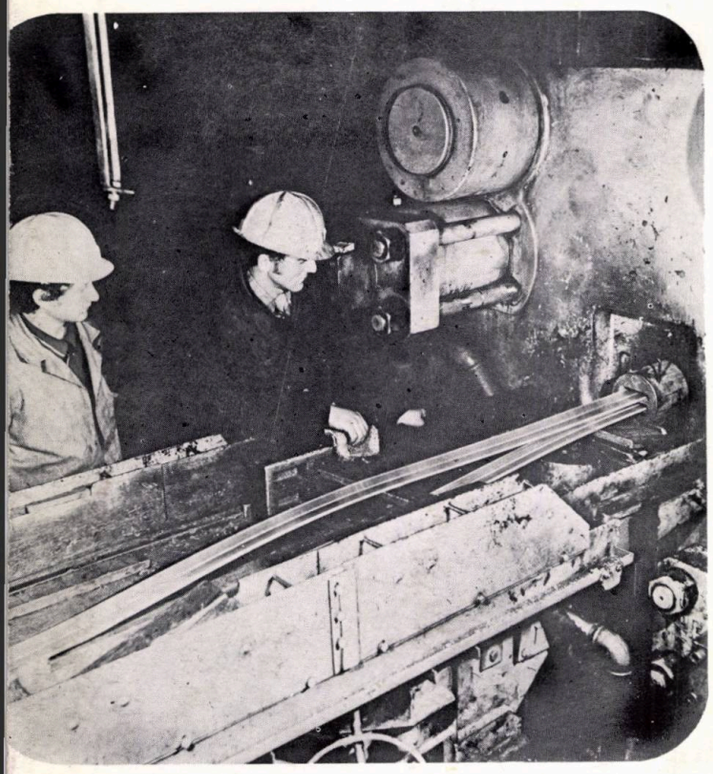

realizează la nivelul tehnicii mondiale o gamă largă de produse din aluminiu și aliaje de aluminiu corespunzătoare celor mai exigente cerințe:

- TABLE, BENZI, FOLII
- TÎMPLĂRIE METALICĂ: uși și ferestre pentru clădiri de locuit, hoteluri, clădiri administrative, spitale, hale de sport etc.; vitrine pentru unități comerciale; tîmplărie metalică pentru construcții industriale; fațade și plafoane, pentru hoteluri, restaurante, săli etc.
- ȚEVI PENTRU IRIGAȚII
- BARE rotunde, dreptunghiulare, pătrate, hexagonale
- PROFILE deschise și închise

PRODUSE ROMÂNEȘTI DE ÎNALTĂ CALITATE

forexim
forexim
SUPPLIES
— Research
— Studies and designs
— Machinery, equipment and complete plants
— Technical assistance
— Training
IN THE FIELDS OF:
— Sylviculture
— Logging
— Wood processing industry
— Pulp and paper industry
— Building materials industry
ROMÂNIA
București
Calea Victoriei 111
telex 01183731
P.O. Box 533

MOBIROM MOBIROM

TEHNOFORESTEXPORT

TEHNOFORESTEXPORT

EXPORTATION: Moderne Möbel ● Stilmöbel ● moderne Kleinmöbel ● Stil—Kleinmöbel ● geschweifte Stühle ● kunstgeschreinerte Stühle ● Klappstühle ● Hocker ● Anbaumöbel ● Fertighäuser ● Camping (Ferien —) häuschen ● Verpackungsmaterial ● Bierfässer aus Eichenholz ● Fässer aus Eichenholz (nicht zusammengefügt) ● Kisten aus Eichenholz für Agrumen und andere Früchte und Gemüse ● Kisten (nicht zusammengefügt) ● Sportartikel: Boote, Ski, Schlitten, Wurfscheiben, Wurfspiesse, etc.

4 PIAŢA ROSETTI ■ BUKAREST ■ ROMANIA
Tel.: 14.30.02 ■ Telex: 399 ■ B.P. 579

T. P.

Taxele poştale achitate pentru anul 1975 conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/6501/1974

40538

Lei 20

POLIGRAFICA

VII
≠1920

arhitectura

4 | 75

1975 SEP 1

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Episcopiei nr. 9, sector 1, C. P.—2951—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Intreprinderea de Stat pentru Imprimate și Administrarea Publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R. 64.51.301.52, filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual. De vînzare în principalele librării.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București, bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 14.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
SUBSCRIPTION trough ILEXIM — Departamentul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001, Telex: 011631. Excerpts in english, french, rusian; yearly subscription; West $ 18, East Rbl, 10.
TIPARUL: Intreprinderea Poligrafică « Arta Grafică » București.

REDACTOR ȘEF: Arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

4—1975

SOMMAIRE

AMÉNAGEMENT URBAIN

BIBLIOGRAPHIE

Georgeta Vrabie, Gabriela Mészáros ● ÉQUIPEMENT URBAIN — CENTRES HISTORIQUES — ZONES PIÉTONNIÈRES. Sélections bibliographiques (page 2).

AGENDA

Marin Mihalache ● L'EXPOSITION DRAGOŞ MORĂRESCU — Lavis et gouaches (page 3).
Bogdan Gheorghiu, architecte ● PENSÉES À UNE EXPOSITION — La peinture d'Emil Ciortan (page 3).
x x x ○ ROBERT HOGG MATTHEW (pag 4)
Mihai Pupăzan, architecte ● LE SEMINAIRE NATIONAL DES ÉTUDIANTS DES INSTITUTS D'ART — SECTION D'ARCHITECTURE (page 4).
Roland Malamuceanu, étudiant-architecte ● LA XIIe SESSION DE COMMUNICATIONS DES CERCLES SCIENTIFIQUES ET DES COLLECTIFS ESTUDIANTINS DE RECHERCHE (page 5).

RÉPONSES

CHRONIQUE

Mircea Cardaş, architecte ● AMÉNAGEMENT DU CENTRE PUBLIC DU MUNICIPE DE SIBIU ET DES FUTURS CENTRES URBAINS D'AVRIG ET DE TĂLMACIU — Plénum de la filiale de l'U.A. de Sibiu (page 6).
Şerban Popescu-Criveanu, architecte ● PLENUM DE LA FILIALE DE L'U.A. d'ORADEA (page 7).
Pr. Dr. agrégé Grigore Ionescu, architecte ● LE PROFESSEUR INGENIEUR GEORGE BORNEANU (1893—1975) (page 7).
x x x ● SUR L'ACTIVITÉ DE L'UNION DES ARCHITECTES DE LA R.S. DE ROUMANIE (page 8).

AMÉNAGEMENT URBAIN

Professeur émérite, Docteur Cezar Lăzărescu, architecte, président de l'Union des architectes ● PROBLEMES ACTUELS DE L'URBANISATION DANS NOTRE PAYS (page 9). Le puissant phénomène de l'urbanisation, vécu par l'humanité contemporaine, a été mis en relief avec force par les récents travaux de l'Année Mondiale de la Population. De 1800 à 1950, la population du globe a augmenté de 2,6 fois, tandis que la population urbaine des villes comptant plus de 20 000 habitants, augmentait de 26 fois. Rien qu'entre les années 1900 à 1950, la population du globe augmentait de 41% et celle des villes, de 239%. Ce phénomène n'est pas seulement spécifique à certaines zones, mais il affecte l'espace peuplé tout entier.

Le taux annuel de croissance de la population urbaine est de 6,5%, ce qui signifie en fait que la population urbaine du globe se double tous les 11 ans.

Ce processus impétueux pose au monde entier — et, évidemment à notre pays également — des problèmes d'envergure, étant donné les effets qu'exercent l'urbanisation sur l'existence de tous les hommes, sous de multiples aspects: physiques, psychiques, socio-politiques, économiques, culturels, sanitaires, etc. Le poids spécifique et l'importance de ces effets sont en fonction des conditions propres à chaque pays et de la politique suivie en matière de direction ou d'influence de l'urbanisation.

L'évolution historique nous présente ce processus comme étant naturel et irréversible. La vie urbaine, avec toutes ses carences, représente le mode de vie de l'avenir, qui doit nécessairement être préparé avec soin, sur des bases scientifiques, en une parfaite connaissance des mutations qui surviennent dans la vie des hommes.

Dans la recherche de formules idéales pour les villes, certains urbanistes ont désigné la *grandeur* de l'ordre de 30 000 habitants comme étant la plus adéquate. D'autres ont estimé à 200 000 le nombre idéal, ou en d'autres formules, à 1 000 000 d'habitants. D'aucuns, se rapportant au *caractère* des agglomérations, ont préconisé l'idée des villes-jardin, dépourvues d'industries, les plus intéressantes de ce genre étant celles réalisées en Angleterre. Le bannissement de la voiture automobile de la vie des villes—élément négatif du fait de la pollution qu'elle engendre — persiste dans l'attention de maintes études.

Les systèmes de villes dites « mégalopolis », résultées du développement intense de territoires à forte densité (tel que New York-Boston, San Francisco-Los Angeles ou Tokyo-Yokohama) fixent l'attention de certains urbanistes, comme étant les formules futures de la vie urbaine. D'autres études démontrent la nécessité de créer des villes — dans le milieu non pollué, sur des hauteurs montagneuses, dans la profondeur des océans — ou bien elles en arrivent à la conclusion que les villes du futur abriteront une population extrêmement nombreuse.

Il est difficile d'affirmer, avec réalisme, quelle sera la solution future de la vie urbaine. La plupart des études mentionnées considèrent plus ou moins unilatéralement ce phénomène, risquant de demeurer, dans leur majorité, à l'état d'utopies.

La vie urbaine subit de constantes évolutions et de lentes transformations.

Des transformations radicales sont incrédibles dans un avenir saisissable, la vie démontrant que l'actuelle situation des villes est le produit d'un ensemble complexe de facteurs, qui peuvent dans une grande mesure être influencés, mais qui ne peuvent être changés dans leur essence. Nous songeons, notamment, au développement économique complexe des industries de toute sorte, à la mécanisation intensive de l'agriculture, à la croissance de la longévité, à l'évolution du processus d'éducation et de culturalisation·

La population de la Roumanie se monte à 21 millions d'habitants environ, dont près de 12 millions vivent dans le milieu rural et 9 millions dans le milieu urbain. Si, en 1948, la population urbaine était de 3,7 millions d'habitants (23,4% sur le total de la population), en 1970 elle se montait à 8,3 millions d'habitants (40,8% du total de la population du pays). Pendant cette période, le nombre des villes passait de 152 à 236, et celui des grandes villes, de 3 à 13.

Les études de prévisions envisagent que la population de notre pays va croître jusqu'à près de 25 millions jusqu'en 1990 et jusqu'à près de 27,8 millions d'habitants en l'an 2000, le poids de la population urbaine atteignant 46% en 1975, 54% en 1980 64% en 1990 et 75% en l'an 2000.

La récente loi d'aménagement des localités urbaines et rurales et du territoire est l'expression de l'attention particulière attachée au développement harmonieux de l'entier territoire national, sous tous ses aspects.

Les nombreuses études élaborées à l'intention de chaque département à part, tout comme à l'intention de zones plus vastes ont recherché avec persévérance, de pair avec la judicieuse répartition dans le territoire des forces de production, un équilibrage des différentes catégories de villes.

On poursuit également, un emploi intensif de la superficie actuelle des villes et la limitation de leurs extensions.

On reconsidère aussi, à ce jour, les systématisations des zones industrielles des villes, dans le sens de limiter le nombre des plates-formes, aux fins d'assurer une coopération optimale dans tous les secteurs de l'équipment technique du territoire en question et de trouver des solutions au déploiement du processus technologique sur la verticale, chose possible et même dans certains cas, recommandable. L'implantation d'unités productives hors du périmètre construit de la ville ne sera permise que dans des cas extrêmes, lorsque la nature du processus technologique l'exige.

La prévision des mesures de limitation et d'élimination des effets de la pollution, la solution des problèmes du trafic et du transport en commun,—désanvantagés par l'implantation périmétrale des nouveaux quartiers d'habitation, afin d'éviter ainsi les démolitions excessives — solution qui a considérablement accru les distances à parcourir entre l'habitation et le lieu de travail, la matérialisation des artères périphériques hors des zones centrales destinées à la circulation des poids lourds, la modernisation des suprastructures existantes, sans changements radicaux affectant le réseau de circulation qui puissent aboutir à des démolitions massives, l'intensification du sens unique et l'utilisation de véhicules silencieux et de grande capacité pour les transports en commun (tramways), constituent les éléments dont on tient compte pour l'aménagement de nos localités.

L'utilisation du fonds construit existant, le maintien et la mise en évidence des valeurs culturelles et historiques, la réintégration viable de ces dernières dans la vie contemporaine des villes, le remodelage des zones, tout cela fait l'objet également, de l'attention de nos spécialistes de l'aménagement.

La population urbaine de notre pays augmentera, passant d'environ 8 800 000 habitants en 1973, à 20 000 000 environ en l'an 2000.

Par les constructions et aménagements complexes nécessaires que nous allons créer, il faudra assurer le cadre matériel de vie à même de satisfaire entièrement un volume de population de près de 12 000 000 d'habitants.

C'est là un programme sans précédent dans l'histoire du développement de notre pays et qui demande une préparation technique et matérielle particulière. Seules des études bien fondées et complexes pourront assurer la réussite de cette vaste action, destinée à contribuer en fin de compte à l'élévation du niveau de vie au cours du développement multilatéral de la Roumanie.

Alexandru M. Sandu, architecte ● DIFFÉRENCIATION SPATIALE ET PARTICULARISATION DE L'ESPACE URBAIN. Manifestations dialectiques de la forme urbaine (page 12). Recherchant une approche plus profonde du concept de « différenciation spatiale », l'auteur propose, outre une clarification de la position touchant l'interprétation de la forme urbaine, la précison des aspects qui contribuent, au cours de l'évolution du phénomène urbain, à définir d'une manière concrète la différenciation dans le cadre de l'espace urbain — résultat de la sélection topique dans le temps. On souligne la valeur positive de la différenciation spatiale dans le bâtiment et dans la vie urbaine, le fait qu'elle n'est pas possible sous les conditions de la ségrégation urbaine et, de même, le fait que la valeur particulière de l'espace urbain — son caractère et sa spécificité — sont les résultats sur des plans différents de généralisation et de singularisation, de la différenciation spatiale. L'auteur estime ainsi que:

La valeur particulière d'un espace urbain constitue ainsi sa détermination qualitative, son individualité, englobant ce qui est général — le reflet de son essence, en une forme propre qui puisse exprimer et être appréciée par son caractère et sa spécificité. Peut-on faire une différenciation de concept entre caractère et spécificité? Je pense que oui et plus encore, ¿Je crois qu'il est nécessaire de reconnaître cette différenciation, car, contrairement à l'art en général (où le terme de caractère vise « l'individualité ou les individualités de premier ordre, capables d'exerçer une action exemplaire sur le public »), pour l'appréciation de la qualité de l'espace urbain, outre l'effet, c'est la cause qui intéresse particulièrement, les moyens de la réalisation — sur lesquels agit — ne l'oublions pas — une détermination directement objective par sa fonctionnalité et les possibilités d'accomplissement, l'adaptation à un matériau existant qui met en cause aussi bien la capacité d'inventer que celle d'assimiler l'expérience précédente, le temps comme coordinateur et l'espace comme lieu de sélection topique tendant à une formation de plus en plus complexe de l'espace urbain. Il faut y ajouter le fait que pour la définition de l'espace urbain, nous n'avons pas toujours affaire à une personnalité unique (dans le sens de capacité) créatrice, qu'interviennent davantage ici que dans l'art — pris en général — la tradition et l'habitude du comportement en tant que reflet des demandes de la majorité. Dans ces conditions, la valeur particulière de l'espace urbain est une résultante de l'interférence dans le contexte de la généralité fonctionnelle tout comme les formes majeures d'une participation de la nature d'une généralité restreinte, conférent également un caractère à certaines participations de la nature du singulier, conférant la spécificité.

Etayée sur le caractère de l'ensemble, génératrice de son unité, la spécificité qui, contrairement au caractère accuse particulièrement la forme, bien qu'elle soit au premier chef justifiée par le but, s'avère être en même temps un élément de cohésion, fondamental pour la valeur de signification de l'espace urbain, s'opposant à l'aliénation résultant du manque de sentiment d'appartenance engendré par l'anonymat et les aspirations non fondées ou par la suffisance et la moindre résistance à l'application d'un programme architectural-urbanistique.

Bien que maintes fois déterminée par l'intuition, la spécificité n'est pas une résultante du hasard, ne provenant que de la ligne de la tradition. On peut dire que la spécificité de l'espace urbain, fondée gnoséologiquement, se situe de la sorte sur la voie allant de la fonction au symbole, imposant aussi bien spontanéité que préméditation logique, aussi bien créativité artistique que créativité technico-scientifique, mais cependant passées au filtre de la sélection topique. Cela ne peut, toutefois, justifier le fait que chaque fois que nous nous référons à la spécificité, nous faisons appel — nous nous réfugions — en particulier aux réalisations accomplies depuis longtemps, aux configurations qui ne sont pas telles que celles, si courantes à ce jour, d'une quantité ayant de beaucoup dépassé les limites de l'individualisation à l'échelle de l'objet. Peut-on encore parler, dans le contexte des grandes opérations urbaines, de la possibilité de maîtriser des valeurs particulières?

Bien que la valeur particulière d'un espace urbain (d'une zone urbaine ou d'une ville) ne puisse résulter, comme il a déjà été montré, que par suite de la différenciation spatiale, on pourra compléter cette conclusion par la constatation que l'affirmation d'une valeur particulière (caractère, spécificité) n'est pas compatible avec la ségrégation, aussi catégorique que paraîtrait celle-ci pour la définition de traits caractéristiques. La ségrégation nous offre une zone minime de traits distincts, tandis que la différenciation nous en offre une infinité — tout au moins théoriquement. A titre de comparaison, dont le terme n'est par ailleurs pas du tout étranger au problème des valeurs particulières de l'espace urbain, il s'agit de la même chose à la différence près existant entre les possibilités que vous offre *n* éléments préfabriqués qui peuvent s'imbriquer d'une seule manière et la possibilité que vous offre également *n* éléments préfabriqués qui peuvent cependant être disposés en de multiples combinaisons. Comme la différenciation spatiale — plus que la ségrégation, subit l'influence en tant que processus, outre de ses propres lois, de celles d'autres processus adjacents (de soudure esthétique, de perception, d'intéressement social), pour sa définition, le rôle de la connaissance est bien plus important dans l'acte de l'intervention-création et bien plus profond, étant « *informée* » et ayant, par conséquent, une plus grande capacité de représenter quelque chose, d'être *informante*.

L'humanisation par la différenciation. Un milieu informatif est un milieu nécessaire à l'homme. Plus le milieu possède un pouvoir plus grand d'information, et plus son degré d'humanisation sera élevé. Le passé, dans l'évolution de la ville, tout comme son présent impose la différenciation spatiale en tant que réalité objective fondamentale pour l'humanisation de l'espace urbain; parce que, résultant d'une approche strictement fonctionnelle, non différenciée ou ségrégative — la ville risque de devenir afonctionnelle par deshumanisation. Un espace *humain* est un espace qui convainc et attire, créant un champ libre à la satisfaction des intérêts individuels et collectifs, devenant ainsi un centre d'intérêt; l'intérêt à l'égard d'un semblable centre d'intérêt est d'autant plus grand que sa valeur particulière sera transposée avec plus de force dans des configurations spatiales-volumétriques, à même d'éveiller et d'éduquer l'esprit esthétique et éthique de la population, à même de porter une signification possible des intérêts réunis au lieu concerné. On établit par conséquent graduellement, par la différenciation spatiale une image de l'espace urbain, image caractéristique ou spécifique, significative même; une image qui présente par elle-même un intérêt en tant que valeur informative, obtenue directement à la suite de sa contraction — restreinte mais riche, comme valeur informative sélective obtenue directement par suite de contractions successives d'images partielles — plus complexe, concluante aussi comme valeur informative mémorable obtenue par la superposition de toutes les images partielles contractées dans le temps, ayant à trait un espace (une zone) urbain caractérisé unitairement — essentialisée et retenant de la sorte la spécificité. Il est ainsi prouvé que la spécificité ne peut être le produit de détails mais celui de l'ensemble, le détail étayant seulement la rétention de la spécificité ou ne devenant élément de spécificité que lorsqu'il devient un ensemble par multiplication (ce qui se passe au niveau de l'objet architectural dans le cas de l'église Trei Ierarhi, de Jassy, par exemple); et le fait est, de même, attesté que la spécificité ne se dessine pas seulement qualitativement mais aussi quantitativement dans le cadre de la différenciation spatiale, étant aussi définie territorialement en rapport avec la taille du territoire affecté.

différencié en tant qu' entité, donc en rapport avec la quantité d'images enregistrées et retenues, synthétisées. Ces remarques aboutissent à la compréhension distincte — particulièrement celle de l'urbanisme — de la spécificité par rapport au spécifique, cette dernière notion désignant non pas l'essentialisation d'un lieu, mais celle d'un lieu commun à plusieurs lieux, une essence des essences. Le trait spécifique de l'organisation spatiale dans un territoire (ne pouvant être question du trait spécifique d'un espace urbain) n'est pas constitué par un trait caractéristique unique, mais par un groupe de traits caractéristiques généraux, centralisés pendant longtemps sous l'action de polissage d'une multitude de facteurs, allant des conditions offertes par le terrain jusqu'aux conditions socio-économiques.

Dr Gheorghe Curinschi, architecte ● RAPPORT ENTRE L'ANCIEN ET LE NOUVEAU, THÈME MAJEUR DE L'ARCHITECTURE CONTEMPORAINE. Repères pour une discipline de la restauration urbanistique (page 18).

Dr Gheorghe Curinschi, arch., Dr Sanda Voiculescu, arch. ● ÉTUDE INÉDITE SUR LA TEXTURE DE LA VILLE DE BUCAREST RÉALISÉE PAR LES ETUDIANTS DE L'INSTITUT D'ARCHITECTURE « ION MINCU » (page 24).

Dan Stoica, architecte ● ASPECTS THÉORIQUES ET MÉTHODOLOGIQUES DE L'ÉTUDE INTITULÉE « RESTRUCTURATION ET VALORISATION DU CENTRE HISTORIQUE DE LA VIEILLE VILLE DE CONSTANTZA » (page 27).

Mircea Lupu, architecte ● L'EXPRESSIVITÉ DE L'ARCHITECTURE ET LE CARACTÈRE URBAIN (page 30). L'article se propose de présenter quelques aspects touchant la place de l'expressivité de l'architecture dans la définition de l'identité d'une localité.

Il est tout d'abord défini—opérationnellement — *le caractère urbain* comme un ensemble de composantes qui, en acquérant au cours de l'évolution historique une manière *propre* d'agencement et de hiérarchisation, confère à une localité sa personnalité. Le caractère évolue de pair avec la ville; mais certaines de ses composantes agissent en tant que dominantes de *stabilité*.

Le *cachet spécifique* est diffus et localisé. Il a une tendance marquée à une incarnation formelle, tandis que le caractère tend vers l'abstractisation.

Parmi les différentes composantes du caractère, *l'expressivité architecturale* occupe une place de choix.

Ensuite, l'architecture de la ville de Bucarest est caractérisée au point de vue de l'expressivité: une masse hétérogène du début du siècle, maintes constructions anodines d'un éclectisme pondéré, certaines réalisations prestigieuses; une architecture de bourgade; une architecture ancienne et, pour finir, l'architecture « moderne » des années '30, le grand volume des accomplissements actuels.

L'architecture de bourgade et l'architecture ancienne sont l'objet d'actions de revitalisation.

Dans le même temps, pour la ville de Bucarest, l'architecture « moderne » constitue un important élément pour la définition du *caractère*.

Au chapitre « ressources de l'architecture moderne », il est procédé à une analyse de l'expressivité de l'architecture « moderne » bucarestoise, avec référence directe à un tronçon de l'axe Nord-Sud formé par le boulevard Magheru-Bălcescu.

Les observations finales définissent la place de l'architecture « moderne » dans le patrimoine culturel national, les mesures qu'il convient d'envisager afin de préserver et de mettre en valeur ce patrimoine, l'intérêt que présentent certains exemples pour l'élaboration contemporaine des projets.

Constantin Jugurică, architecte, directeur technique de l'Institut PROIECT-BUCUREŞTI ● PROBLEMES DU DÉVELOPPEMENT DES ZONES CENTRALES DU MUNICIPE DE BUCAREST LORS DE L'ÉTAPE 1976—1980 (page 34). L'aménagement de la capitale a donné lieu à nombre de débats entre architectes, urbanistes, économistes, sociologues, hommes de la culture et de l'art, citoyens bénéficiaires de la ville, enfin, personne n'est indifférent à l'égard de l'aspect futur de la première ville du pays, destinée à nous représenter.

L'esquisse d'aménagement propose une vision synthétique et ample de tout le processus de modernisation de la ville.

Le programme de construction de logement prévu pour le quinquennat 1976—1980, envisage d'édifier une tranche élevée du nombre d'appartements, notamment 150 000, qui seront implantés, tant dans le contexte de grands ensembles existants déjà — tels que Titan, Drumul Taberei, Berceni — qu'en les complétant sur les plus importantes voies de circulation pénétrant dans la ville et vers la zone du centre, à savoir: Calea Dudeşti, Calea Călăraşi, Calea Moşilor, Bd N. Titulescu, Bd 1 Mai, chaussée Ştefan cel Mare, chaussée Mihai Bravu.

L'harmonieuse intégration des nouveaux ensembles et la garantie de liaisons des plus naturelles entre les nouvelles réalisations et les éléments de la ville ancienne, forment le souci des auteurs de projets.

On a recherché, en priorité, des implantations capables d'assurer les conditions suivantes: réalisation de logements sans désaffectations, rapprochement du lieu de travail, utilisation efficiente des équipements édilitaires — voirie, eau, canal, électricité — réalisés à l'intention des plates-formes industrielles voisines, mise en œuvre d'une rapide exécution des travaux, à une cadence élevée, fondée sur des systèmes industrialisés.

La population de Bucarest passera de 1 559 000 habitants en 1975 à 1 651 000 habitants en 1980, rendant nécessaire à ce que le rythme le meilleur de construction des nouveaux logements soit de 30 000 appartements par an.

Ces dernières années, l'attention de la municipalité et des auteurs de projets a été dirigée vers le maintien et la restructuration d'ensembles d'immeubles plus anciens, aux fins de les insérer dans le circuit de la vie moderne. Les interventions réalisées dans la zone centrale de la ville ont donné de bons résultats, bien qu'un certain manque de continuité s'y fasse ressentir.

On poursuit l'extension de l'action de remodelage de l'entier périmètre central de la capitale, où se construiront la majorité des habitations que l'on prévoit de réaliser au cours du prochain quinquennat.

En intégrant les multiples fonctions du centre et de la capitale du pays, en respectant les valeurs existantes et en tâchant de les mettre en harmonie en un ensemble unitaire et expressif, en faisant rationnellement économie de terrain, les nouvelles constructions auront — pour pouvoir aussi atteindre à une densité optimale — un régime prédominant de 8 à 12 niveaux, avec des accents plus élevés ou des passages graduels vers de plus grandes hauteurs. Le régime de 5 à 8 niveaux sera utilisé pour permettre le passage du fonds construit existant aux nouveaux immeubles.

On obtiendra ainsi des densités qui s'inscrivent dans les prévisions de la Loi de l'aménagement, atteignant des valeurs de 12 000 à 13 000 m² habitables à l'hectare. Il est, de pair, assuré la possibilité de grouper à proximité des logements, les équipements socio-culturels, les espaces verts et les parkings.

Le zonage des fonctions du centre de la ville recherche:

● La délimitation de certains noyaux polyvalents fonctionnels, ayant un caractère complexe ou spécifique (enseignement supérieur, recherche, milieu hospitalier);

● l'admission de certaines unités productives dépourvues de nuisances, ayant un nombre de salariés élevé et comprenant prioritairement des industries à la pointe de la technique. Les industries nocives actuelles qui polluent intensément l'environnement ceront désafectées;

● une meilleure répartition des espaces verts et des équipements de réseau;

● la garantie des fonctions de circulation par l'organisation et la conduite du système existant de la voirie dans les zones bien bâties et présentant pour la ville une valeur traditionnelle.

On a déjà mis en œuvre une série d'actions préparatoires. On dresse ainsi actuellement l'inventaire et la mise en fiches de tous les immeubles ayant une valeur architecturale, qui font partie du périmetre central de la ville. A cette action prêtent leur concours étudiants et cadres enseignants de l'Institut d'architecture « Ion Mincu », tandis que le Musée d'Histoire du Municipe de Bucarest ainsi que d'autres instituts intéressés appuient les démarches et les travaux de recherche scientifique des équipes d'étudiants.

Le complément attentif des fronts au moyen de « plombs » permettra la réalisation à Bucarest d'un surplus de 6 000 appartements environ, dont 5 000 seront bâtis lors de l'étape 1976—1980.

Nous cherchons à ce que dans tout ce que nous allons réaliser, le passé, le présent et les aspirations du futur s'allient en un tout harmonieux, où puissent être retrouvées la sensibilité, la culture et la personnalité de notre peuple, en tant qu'une continuité historique naturelle.

René Ghelman, architecte ● ENSEMBLE D'HABITATIONS DE LA CHAUSSÉE PANTELIMON (page 37). La chaussée Colentina, principale artère de pénétration dans la capitale en venant de l'Est, qui constitue tout à la fois la seconde liaison de Bucarest au littoral, est actuellement soumise à une vaste action de restructuration et de modernisation se déployant sur une longueur de 3,5 km. On prévoit d'y réaliser 13 600 nouveaux appartements, destinés à une population d'environ 36 425 habitants, les étapes s'échelonnant au long de quatre années et la finalisation du dernier tronçon de l'ensemble, sis chaussée Iancului, étant prévue pour l'année 1976.

L'action d'urbanisation proprement dite a débuté en 1973 par la réalisation des premiers petits noyaux d'habitations des ensembles COSMOS et PANTELIMON 305.

Micaela Slomnescu, architecte ● LA RESTRUCTURATION DU BOULEVARD NICOLAE TITULESCU (page 40). Le projet s'inscrit dans l'action de restructuration et de modernisation de l'entière zone se trouvant autour de la Place Victoriei de Bucarest, recherchant à ce qu'en même temps que la solution de cet important ensemble urbanistique on y englobe également les artéres qui convergent vers la place, notamment le Bd 1 Mai, le Bd Ilie Pintilie, le Bd N. Titulescu.

La solution d'aménagement adoptée recherche, de pair avec l'utilisation d'immeubles à R + 10 jusqu'à R + 16 niveaux, la réalisation d'un cadre architectural qui puisse imprimer une échelle adéquate à cette importante voie de circulation.

Les édifices de cette zone présentant une valeur (Mairie du Secteur 8, immeuble du central téléphonique, etc.) sont maintenus et intégrés au nouvel ensemble. La densité finale des superficies habitables augmentera de six fois par rapport à l'actuelle densité, un équipment complexe adéquat de toute la zone étant de même réalisé.

Groupe collectif « Arhitectura » — Doina Cristea, architecte, Petre Derer, architecte, Pr Dumitru Guarnieri, Mircea Lupu, architecte, Şerban Popescu Criveanu, architecte, Alexandru M. Sandu, architecte, Paul Stănescu, architecte ● QUELQUES REMARQUES ET IDÉES AU SUJET DU CENTRE DE LA CAPITALE (II) — CIRCULATION PIETONNIÈRE — APPROCHE D'ENSEMBLE (page 43).

CHRONIQUE SUBJECTIVE

Mihai Pupăzan, architecte ● LA TENTATION DU FOLKLORIQUE (page 51).

DÉBATS

Dorel Abraham, sociologue ● VERS UNE PLANIFICATION RÉGIONALE DE LA VILLE (page 52).
Dan Stoica, architecte ● NOTES EN MARGE DE « UN MODÈLE DE DISTRIBUTION SPATIALE DES ACTIVITÉS D'UN SYSTÈME URBAIN » (page 53).
Sanda Mehedincu, architecte ● LE BRUIT PRODUIT PAR LE TRANSPORT URBAIN ROUTIER MÉCANISÉ—MESURES DE SA RÉDUCTION (page 54).

NOS DEVANCIERS

Dr Radu Patrulius, architecte ● GEORGE MATEI CANTACUZINO — 1899—1960 (I) (page 57).

RECENSIONS (page 62).

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par les architectes Sandu Miclescu et Marius Smigelschi (page 65).

ACTUALITÉS

x x x ● LA PLACE NICOLAE BĂLCESCU ● SUR DES ARTERES EXISTANTES — DES SENS UNIQUES (page 67).
Gheorghe Neagu, architecte ● LE PARC DE DISTRACTIONS DE BUCAREST (page 69).

CADRAN

Rubrique rédigée par l'architecte Adrian Panaitescu (page 72).

DESIGN — ARTS

Paul Caravia, sociologue ● LE DESIGN À L'ÉCOLE (II) (page 74).
Vladimir Popov, architecte ● PROBLÈMES DU MOBILIER ET DE L'ÉQUIPEMENT URBAIN. Enseignement du design à l'Institut d'architecture « Ion Mincu » (page 75).
Ana Vasilache, architecte ● DICTIONNAIRE — PROGRAMME 7000 (page 79).
Ana Vasilache, arch., Mariana Fetti, arch. ● . . . ALLONS À LA FOSSE À SABLE (page 79).
Alba Delia Popa, arch. ● MOBILIER ET ÉQUIPEMENT URBAIN (page 82).

L'ART DANS LA VILLE

Alba Delia Popa, architecte ● PACEA. (page 84).
Alexandru M. Sandu, arch. ● IMPLICATION DE L'ARCHITECTE DANS LA RÉCENTE RÉALISATION D'UN MONUMENT (page 84).

arhitectura

4 | 75

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA
ANUL XXIII, NR. 4 (155)

SISTEMATIZAREA URBANĂ

BIBLIOGRAFIE
Georgeta Vrabie, Gabriela Mészáros ● ECHIPAMENT URBAN — CENTRE ISTORICE — ZONE 2 PIETONALE. Selecții bibliografice
AGENDA
Marin Mihalache ● EXPOZIȚIA DRAGOȘ MORĂ- 3 RESCU — Laviuri și guașe
Arh. Bogdan Gheorghiu ● GÎNDURI LA O EXPO- 3 ZIȚIE — Pictura lui Emil Ciortan
4 *** ● ROBERT HOGG MATTHEW
Arh. Mihai Pupăzan ● FESTIVALUL NAȚIONAL AL STUDENȚILOR DIN INSTITUTELE DE ARTĂ 4 — SECȚIA ARHITECTURĂ
Stud. arh. Roland Malamuceanu ● A XII-a SESIUNE DE COMUNICĂRI A CERCURILOR ȘTIINȚIFICE ȘI A COLECTIVELOR STUDENȚEȘTI DE CER- 5 CETARE
4 RĂSPUNSURI
CRONICA
Arh. Mircea Cardaș ● SISTEMATIZAREA CENTRULUI CIVIC AL MUNICIPIULUI SIBIU ȘI A VIITOARELOR CENTRE URBANE AVRIG ȘI TĂLMA- 6 CIU — Plenara filialei U.A.-Sibiu
Arh. Șerban Popescu-Criveanu ● PLENARA FILI- 7 ALEI U.A.-ORADEA
Prof. dr. doc. arh. Grigore Ionescu ● PROFESORUL INGINER GEORGE BORNEANU (1893— 7 1975)
*** ● DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITEC- 8 ȚILOR DIN R.S. ROMÂNIA
SISTEMATIZARE URBANĂ
Prof. em. dr. arh. Cezar Lăzărescu ● PROBLEME ACTUALE ALE URBANIZĂRII ÎN ȚARA NOAS- 9 TRĂ
Arh. Alexandru M. Sandu ● DIFERENȚIEREA SPAȚIALĂ ȘI PARTICULARIZAREA SPAȚIULUI 12 URBAN. Manifestare dialectică a formei urbane
Dr. arh. Gheorghe Curinschi ● RAPORTUL DINTRE VECHI ȘI NOU, TEMĂ MAJORĂ A ARHITECTURII CONTEMPORANE. Repere pentru o 18 disciplină a restaurării urbanistice
Dr. arh. Gheorghe Curinschi, dr. arh. Sanda Voiculescu ● STUDIU INEDIT PRIVIND TEXTURA ORAȘULUI BUCUREȘTI REALIZAT DE STUDENȚII 24 INSTITUTULUI DE ARHITECTURĂ « ION MINCU »
Arh. Dan Stoica ● ASPECTE TEORETICE ȘI METODOLOGICE ALE STUDIULUI « RESTRUCTURAREA ȘI VALORIFICAREA CENTRULUI ISTORIC 27 ORAȘ VECHI CONSTANȚA »
Arh. Mircea Lupu ● EXPRESIVITATEA ARHITEC- 30 TURII ȘI CARACTERUL URBAN
Arh. Constantin Jugurică ● PROBLEME ALE DEZVOLTĂRII ZONELOR CENTRALE ALE MUNICI- 34 PIULUI BUCUREȘTI ÎN ETAPA 1976—1980
Arh. René Ghelman ● ANSAMBLUL DE LOCUINȚE ȘOSEAUA PANTELIMON 37
Arh. Micaela Slomnescu ● RESTRUCTURAREA BULEVARDULUI NICOLAE TITULESCU 40
Colectiv « ARHITECTURA » — arh. Doina Cristea, arh. Petre Derer, pr. Dumitru Guarnieri, arh. Mircea Lupu, arh. Șerban Popescu Criveanu, arh. Alexandru M. Sandu, arh. Paul Stănescu ● UNELE OBSERVAȚII ȘI IDEI PRIVIND CENTRUL CAPITALEI (II) ● CIRCULAȚIA PIETONALĂ — ABORDARE DE ANSAMBLU 43
CRONICA SUBIECTIVĂ
Arh. Mihai Pupăzan ● TENTAȚIA FOLCLORICULUI 51
DEZBATERE
Sociolog Dorel Abraham ● SPRE O PLANIFICARE REGIONALĂ A ORAȘULUI 52
Arh. Dan Stoica ● NOTE MARGINALE LA « UN MODEL DE DISTRIBUȚIE SPAȚIALĂ A ACTIVITĂȚILOR UNUI SISTEM URBAN » 53
Arh. Sanda Mehedincu ● ZGOMOTUL TRANSPORTULUI URBAN RUTIER MECANIZAT ● MĂSURI DE REDUCERE 54
ÎNAINTAȘII NOȘTRI
Dr. arh. Radu Patrulius ● GEORGE MATEI CANTACUZINO 1899—1960 (I) 57
RECENZII 62
FIȘE TEHNICE
Rubrică redactată de arh. Sandu Miclescu și arh. Marius Smigelschi 65
ACTUALITĂȚI
*** ● PIAȚA NICOLAE BĂLCESCU ● PE ARTERE EXISTENTE — SENSURI UNICE 67
Arh. Gheorghe Neagu ● PARCUL DE DISTRACȚII DIN BUCUREȘTI 69
CADRAN
Rubrică redactată de arh. Adrian Panaitescu 72
DESIGN — ARTE
Sociolog Paul Caravia ● DESIGNUL ÎN ȘCOALĂ (II) 74
Arh. Vladimir Popov ● PROBLEMELE MOBILIERULUI ȘI ECHIPAMENTULUI URBAN. Învățământul de design la Institutul de arhitectură « Ion Mincu » 75
Arh. Ana Vasilache, arh. Mariana Fetti ● ...HAI LA GROAPA CU NISIP... 79
Arh. Alba Delia Popa ● MOBILIER ȘI ECHIPAMENT URBAN 82
ARTA ÎN ORAȘ
Arh. Alba Delia Popa ● PACEA 84
*** ● IMPLICAREA ARHITECTULUI ÎN RECENTA REALIZARE A UNUI MONUMENT 85

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. EMILIA ABRUDEANU, arh. ZOLTAN BALÁZS, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, arh. RODICA GĂLEȘANU, arh. DINU GHEORGHIU, dr. arh. BORIS GRÜNBERG, arh. MIRCEA LUPU* (președinte), arh. NICOLAE MUNTEANU, conf. arh. ALEXANDRU IOTZU*, arh. CONSTANTIN JUGURICĂ*, ing. NICOLAE LÁSZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. DAN PRODESCU, prof. arh. TIBERIU RICCI, arh. ALEXANDRU M. SANDU*, arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN*, arh. LUCIA VLĂDESCU

* Membri ai Colegiului de redacție

bibliografie

Selecţii bibliografice de Georgeta Vrabie şi Gabriela Meszaros

ECHIPAMENT URBAN

Cărţi

Baudetails in Gärten und Anlagen. München 1966, 120 p. cu ilustr.

Derer, P., *Mobilier urban. Elemente de mobilare a spaţiilor orăşeneşti.* Bucureşti, 1974, 199 p. cu ilustr. Bibliografie p. 197—198.

Dotări orăşeneşti. Mobilare stradală şi pentru spaţii verzi. Sinteză documentară elaborată de E. Wiener. Bucureşti, 1967, 34 p. cu ilustr. Bibliografie p. 33—34.

Lawrence, H., *Cities.* New York, 1963, 224 p. cu ilustr.

Malt, H. L., *Furnishing the City.* New York, 1970, 254 p. cu ilustr. Bibliografie p. 243—246.

Pfannschmidt, E-E., *Wasserspiele.* Tübingen, 1967, 208 p. cu ilustr.

Simon, J., *Allées, éscaliers, murets.* Paris, 1962, 76 p. cu ilustr.

Simon, J., *L'eau dans le jardin.* Paris, 1962, 80 p. cu ilustr.

Reviste tematice

Ca, 1969, 339—340. *Arredo urbano.*

Ur, 1965, 90—91. *Equipement pour l'homme.*

Articole de reviste

Arredo urbano, D, 1972, 508, p. 41.

Equipements (Quelques éléments du mobilier urbain). Ur, 1965, 90—91, p. 50—55.

Mathieu, H., Muret, J-P., *Le mobilier urbain.* Ur, 1973, 139, p. 46—53.

Mobilier urbain. Quartier Alsace. T+A, 1971, 34, 2, p. 113.

Simon, J., *Le mobilier urbain.* Ur, 1963, 81, p. 52—57.

Strassen-Möblierung. Bm, 1974, 1, p. 43—46.

Urban design. AA, 1971, 155, p. 29—36.

CENTRE ISTORICE

Cărţi

Curinschi, Gh., *Centrele istorice ale oraşelor. Protejare şi restaurare.* Bucureşti, 1967, 292 p. cu ilustr. Bibliografie p. 275—277.

Gero, L., *Történelmi városrészek.* Budapest, 1971, 237 p. cu ilustr. Bibliografie, p. 233—237.

Strassen und Plätze. Mit einer Einführung von Prof. Dr. e. h. Schmidt. Berlin, 1971, 212 p. cu ilustr.

Ward, P., *Conservation and development in historic towns and cities.* Newcastle upon Tyne, 1968, 275 p. cu ilustr.

Numere tematice de reviste

DA, 1973, 11, *Probleme der Rekonstruktion und Umgestaltung der Altbausubstanz in Klein-und Mittelstädten.*

Ur, 1967, 99, *Centres urbains*

W, 1972, 12, *Restaurieren und Bauen im historischen Kontext.*

W, 1968, 3, *Altstadtschutz. Denkmalpflege.*

Articole de reviste

Banshoya, C., David, J.C. *Projet d'aménagement de la vieille ville d'Alepp.* AA, 1973, 169, p. 84—85.

Bilciurescu, V., *Zonele istorice-noile centre monumentale.* A/R, 1973, 4, p. 20—38.

Bilciurescu, V., *Sistematizarea centrelor istorice ale vechilor noastre oraşe.* A/R, 1966, 6, p. 46—49.

Carloni, T., Snozzi, L., *Studien für einen Richtplan des historischen Zentrums von Bellinzona.* W, 1968, 3, p. 141—149.

Debold-Kritter, A., *Bologna. Centro storico.* Bm, 1971, 9, p. 1023—1024, 1114, 1121.

De Carlo, G., *Urbino-Entwicklung und Erhaltung.* W, 1968, 3, p. 150—153.

Dillschneider, von K., *Schnoorviertel, Bremen.* Bm, 1968, 4, p. 374—380.

Ecochard, M, Banshoya, G., *Renovation du centre de Damas.* AA, 1973, 169, p. 54—57.

Ecochard, M., *Renovation du centre de Mashad, Iran.* AA, 1973, 169, p. 58—60.

Erneuerungsplan von Regensburg. W, 1968, 3, p. 154—156.

Frankel, E., Yaar, Q & Y., Jérusalem. *Projet de restructuration urbaine. Quartier Juif de la vieille ville.* AA, 1970—1971, 153, p. 66—69.

Kubinszky, M., *Bauten in der Altstadt von Sopron, Ungarische Volksrepublik.* DA, 1973, 11, pp 685—687.

Mielke, Fr., *Die alte Stadt und die Altstadtsanierung.* db, 1974, 1, p. 31—36.

Milde, K., Gerlach, P., *Gestalterische Fragen der sozialistischen Umgestaltung historisch wertvoller Stadtkerne.* DA, 1973, 11, p. 673—676.

Nagypál, J., *A városmag — rekonstrukcio gondjairól.* Me, 1972, 2, p. 18—25.

Neues Wohnen in alter Stadt. db, 1973, 12, p. 1329—1331.

Radova-Stikova, M., *Horni naměsti v Prěrěve.* ACSR, 1968, 3, p. 144—146.

Rothstein, F., *Zur Rekonstruktion der Altbausubstanz unserer Städte.* DA, 1971, 9, p. 569—570.

Strauss, E., Birg, H., *Munich. Le «Trunc ou la ceinture de la vieille ville est belle.* AA, 1970—1971, 153, p. 85—87.

Vent, Kl., *Historische Fassaden in Weimar restauriert.* F + R, 1975, 2, p. 16—20.

Yee, R., *Visual conservation in Portsmouth, N.H. Pilgrims with painted faces.* PA, 1974, 12, p. 72—77.

ZONE PIETONALE

Cărţi şi reviste tematice

Mărgărit, N, Fulicea, V., *Oraşul şi circulaţia urbană.* Bucureşti, 1964, p. 141—145.

AA, 1974, 172, *Transports — Circulation.*

Bm, 1974, 10, *Fussgängerzonen.*

DA, 1970, 7, *Stadt und Verkehr.*

W, 1974, 6, *Ville et région. Moyens et problemes des transports.*

W, 1972, 5, *Fussgängerbereiche in der Altstadt. Öffentliche Verkehr.*

W, 1968, 3, *Altstadtschutz — Denkmalpflege.*

Ur, 1973, 134—135, *Transports et urbanisme.*

Articole de reviste

Alexiou, P., *Der Fussgängerverkehr.* W, 1974, 6, p. 683—685, 705.

Amsterdam. AA, 1974, 172, p. 77.

Boyer, M. A., Weiler, D. *De la zone réservée à un système piétonnier généralisé.* AA, 1974, 172, p. 68—72.

Enevoldsen, Chr., *Die Strasse-Wohnraum einer Stadt.* Md, 1970, 12, p. 60—67.

Fanuelle, F., *Rome et Bologne.* AA, 1974, 172, p. 78—80.

Fussgänger auf dem Citypodium. db, 1974, 1, p. 54—59.

Fussgängerbereich im Stadtzentrum-Basel. W, 1972, 5, p. 241.

Fussgängerereich Wilmersdorfer Str. Berlin. Bm, 1974, 1, p. 47—50.

Fussgängerzonen in Bologna. W, 1974, 6, p. 686—687.

Hantschk, W., *Le centre et ses passages. A propos de Munich.* AA, 1970—1971, 153, p. 60—63.

Heinzig, W., *Fussgängerbereich Bahnhofstrasse-Dornsgasse-Alexander-Puschkin-Platz-Teichgasse in Apolda.* DA, 1973, 11, p. 678—679.

Huber, H., *Öffentlicher Projektwettbewerb über die Gestaltung von Fussgängerzonen im Bereich der unteren Bahnhofstrasse.* W, 1969, 8, p. 573—580.

Huber, B., *Projekt fur eine Fussgängerpromenade im Schanzengraben Zurich.* W, 1972, 5, p. 272—273.

Kramer, P. R., *Munchen: Fussgängerbereich in der Altstadt.* W, 1972, 5, p. 253.

Krause, L., *Verkehrerschliessung von Stadtzentren in DDR.* DA, 1970, 7, p. 426—431.

Kuhnert, L., *Verkehrprobleme in Klein-und Mittelstadten.* DA, 1970, 7, p. 424—425.

Monheim, R., *Freizeitaktivitäten beleben Fussgängerbereiche.* Bm, 1974, 10, p. 1092—1096.

Morwich et Watford, *Grande Bretagne. Des interventions chirurgicales complexes.* AA,1974, 172, p. 66—67.

AA, 1970—1971, 153, p. 64—65.

Peters, P., *Fussgängerzonen sind schön, alle Autos sind böse.* Bm, 1972, 12, p. 1389.

Saitz, H., *Alternativen zur autogerechten Stadt.* DA, 1971, 5, p. 311—312.

Schaeffer, B., *Pourquoi les aires pietons?* AA, 1974, 172, p. 73—75.

Thompson, R., *Pedestrianisation.* AD, 1973, 1, p. 46—47.

Wettbewerb Fussgängerbereich Münchener Innenstadt. Stadtkosmetik II. Bm, 1968, 4, p. 387—402,

Wettbewerb Fussgängerzone Sögestrasse in Bremen. Stadtkosmetik I. Bm, 1968, 4, p. 381—386.

Winkler-Starnberg, B., *Der Mensch als Massstab einer Stadt. Fussgängerbereich Munchen.* B + W, 1973, 5, p. 201—204.

Abrevieri utilizate pentru periodice

AA, = Architecture d'auhourd'hui/F; ACSR = Architektura/CS; AD = Architectural Design/GB; A/R = Arhitectura/R; Bm = Baumeister/D; B + W = Bauen und Wohnen/CH; Ca = Casabella/I; D = Domus/I; DA = Deutsche Architektur. Architektur der DDR/DDR; db = Deutsche Bauzeitung/D; F + R = Farbe und Raum/DDR; Md = Moebel Interior Design/D; Me = Magyar Epitömüvészet/H; PA = Progressive architecture/USA; T + A = Techniques et architecture/F; Ur = Urbanisme/F; W = Werk/Oeuvre/CH.

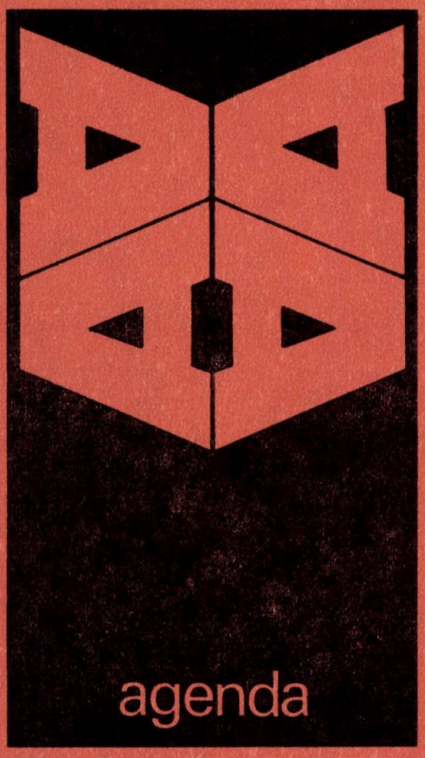

EXPOZIȚIA DRAGOȘ MORĂRESCU

— laviuri și guașe —
Casa arhitectului 1—14 aprilie 1975

Solicitat de preocupări multiple, practicînd aproape toate genurile și tehnicile artei, pe rînd sau în același timp arhitect, pictor, grafician, sculptor, artist decorator, Dragoș Morărescu pare a-și fi luat ca model titanii Renașterii. Spirit iscoditor, proteic, investighează realitatea cu o neobosită disponibilitate, obsedat de anume teme, pe care le reia în diverse variante și ipostaze, căutînd să ajungă la maximum de expresivitate. De o rară hărnicie, adept al străvechii înțelepciuni după care nu trebuie să treacă o zi fără să tragi o linie, el desenează cu pasiune, ori de cîte ori îi îngăduie împrejurările. Mapele sale, multe la număr, cuprind cîteva mii de schițe și crochiuri : portrete nuduri, peisaje, încît i-ar mai trebui încă o viață să le valorifice, folosindu-le ca punct de plecare pentru realizarea unor lucrări definitive.

Virtuoz al gravurii, a publicat de curînd 30 de imagini după casele memorabile ale Bucureștiului, emoționantă retrospectivă a unor locuri istorice, unde a răsunat glasul luptătorilor pentru progres. Iar dintr-o recentă călătorie prin Europa ne-a adus, în linie și culoare, însemnările unui ochi cultivat, în stare să rețină caracteristicul. După cum, de asemenea, ne-a arătat, într-o altă manifestare expozițională, că poate fi un sensibil interpret grafic al unui univers poetic, ilustrînd cu profundă înțelegere versurile poetului V. Voiculescu.

Și iată-l acum, aici, prezent cu o interesantă suită de laviuri și guașe, preocupat de teme generoase : *dansul*, în care sugerează ritmul, jocul formelor în mișcare, plasticitatea corpului uman ; *grupuri statuare* cu forme stilizate, fie în rotunjimi ce simbolizează fecunditatea, fie, altă dată, sugerînd volumele, într-o sinteză a mișcării, întrepătrundere de forme sculpturale, cu îndrăznețe racursiuri. Construite arhitectural, pe înălțime, verticalitatea le conferă virtuți de proiecte ale unor posibile sculpturi. Din toate se desprinde limpede o căutare a esenței mișcării, a expresivității formelor, care ajung adesea la monumentalitate, adică un îmbucurător spirit contemporan.

MARIN MIHALACHE

GÎNDURI LA O EXPOZIȚIE

— Pictura lui Emil Ciortan —

Dau să intru, lumina stinsă.
Oră somnoroasă de după-amiază.
Apăs pe toate comutatoarele și o lume caldă, prietenoasă, mă privește luminos prin ochelari dreptunghiulari.
Perimetrul pătraticei noastre săli, de la Casa arhitectului, vibrează optimist, în culori curate, proaspete.

★

Pictorul e arhitect — el construiește, cu răbdare, cu știință, cu suflet, structurează viguros cu linii sigure, compune echilibrat întregul cadru. Fie că trăiește vastitatea unei depărtări, fie că alătură florilor ibricul, fie că-și surprinde tensiunea creației autoportretizîndu-se, el se dovedește poet.
Pictura ce ne-o prezintă — pictură adevărată — potrivește subtil pe pînză, culori calde-culori reci, ce dobîndesc, prin jocul lor spontan, puteri stenice.

Meșterul ne poartă, cînd la « Margine de Mangalia », unde prin culori coapte, puse cu tușă sigură, în planuri largi, ne arată pitorescul oriental al locului, cînd într-un « Peisaj dobrogean » unde, într-o viziune de mare sensibilitate, topește delicate tonuri, în ceața amurgului.

În pînza « Rîpa galbenă » — unul dintre cele mai izbutite peisaje din expoziție — toată suflarea vibrează în aerul fierbinte al amiezii de vară.

În « Casă veche la Mangalia » demnitatea vîrstei este obținută prin tonuri reținute, patinate, molcome.

Naturile statice, florile, sînt pline de poezie, o poezie a adîncurilor mute, în contrast cu prim-planurile vioaie, pline de sevă, ale vegetalului. Aș cita « Natură statică cu ibric », « Flori albe », « Portocale și pensule » și... aș afirma că o pînză ca « Fața de masă galbenă », realizată în tonuri profunde, șoptite, înțelepte, poate sta cu cinste în oricare muzeu de artă plastică. De altfel, autorul are o veche pasiune pentru pictură și se dovedește a fi un creator matur, într-un domeniu în care se manifesta public încă din anii 1945—1946 la Saloanele Oficiale.

« Personala » sa actuală este o expoziție de ținută.

★

Am ieșit din ambianța sălii noastre pătratice în stradă, în înserare, cu pași mai buni, cu bucuria și liniștea ce ni le dăruise un suflet ales.

Îi mulțumesc.

Arh. BOGDAN GHEORGHIU

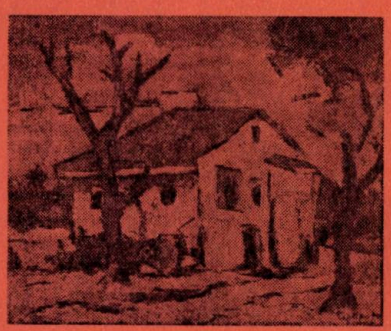

ROBERT HOGG MATTHEW (1906—1975)

A încetat din viață, la 25 iunie a.c., Sir Robert Matthew, personalitate marcantă a arhitecturii contemporane, reputat arhitect al Marii Britanii și unul dintre cei mai activi promotori ai Uniunii Internaționale a Arhitecților, al cărui președinte a fost între 1961—1965.

Elev — și mai apoi profesor — al Școlii de Arhitectură din Edinburgh, Robert Matthew a fost unul dintre cei mai fertili creatori în domeniul celor mai variate programe arhitecturale.

Sir Robert Matthew, prematur plecat dintre noi la numai 69 de ani și în plină forță creatoare, a fost *doctor honoris causa* al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din București.

A.

FESTIVALUL NAȚIONAL AL STUDENȚILOR DIN INSTITUTELE DE ARTĂ -SECȚIA ARHITECTURĂ

Între 18 și 30 aprilie 1975, a fost deschisă la Timișoara o expoziție de proiecte și machete reunind lucrări ale studenților arhitecți din cele patru institute și facultăți de arhitectură: București, Iași, Cluj-Napoca și Timișoara.

Expoziția, înscriindu-se în cadrul manifestărilor prilejuite de cea de-a III-a ediție a «Festivalului național al studenților din institutele de artă», ediție la care școlile de arhitectură participă pentru prima dată, a întrunit peste 100 de lucrări din care autorii a 19 lucrări au primit distincția de laureat al Festivalului. Au fost prezente proiecte de școală, elaborate de studenți în cadrul activității de proiectare, reprezentînd mai toate domeniile de preocupare ale programelor de învățămînt Prin aceasta, expoziția a constituit, în primul rînd, un prilej de confruntare a studenților și, implicit, a orientărilor didactice din diferitele școli de arhitectură din țară, oferind astfel posibilitatea de a contura cîteva din principalele direcții ale învățămîntului de arhitectură de astăzi.

În acest fel, tendința actuală de a pregăti viitorii arhitecți sau conductori arhitecți, în sensul unei gîndiri care să plece de la condițiile obiective și reale ale activității de proiectare, se face remarcată în cea mai mare parte a lucrărilor prezentate. Din păcate, însă, această direcție cu caracter general nu se face în mod egal simțită în toate cele patru centre de arhitectură. Deși programul de învățămînt rămîne în mare parte același, modul de abordare a problemelor capătă uneori orientări particulare, care nu se înscriu în deziderатul unității de gîndire și metodologie necesar sistemului specific de organizare a învățămîntului de arhitectură în țara noastră.

Deasupra acestor considerente, însă, expoziția de la Timișoara a constituit o interesantă manifestare și, totodată, o dovadă a maturității de gîndire a studenților arhitecți.

M. P.

răspunsuri

Asemeni celor din numărul trecut, primim scrisori în care arhitecții se întreabă, mai ales cei din institutele de proiectare mai tinere, cum pot cunoaște toate actele normative în vigoare, legate de profilul obiectivelor de proiectat, mai ales că acestea se împart în două categorii:

— noi, care apar mereu, sub formă de legi, circulare, decizii etc. și nu se cunosc;

— mai vechi, de 15—20 ani, care mai sînt încă în vigoare și care sînt cu atît mai greu de găsit.

Ne-am adresat tov. dr. arh. Gheorghe Sebestyén de la I.S.L.G.C., care s-a preocupat de această problemă, și care ne-a dat următoarele informații:

Pentru actele normative noi se poate consulta Buletinul construcțiilor, o situație la zi obținîndu-se printr-un abonament la această publicație.

Pentru actele normative vechi, documentația este, într-adevăr, greu de făcut și este oportun de menționat inițiativa I.S.L.G.C. pentru ușurarea muncii proiectanților. Ea constă într-o serie de **Îndrumătoare tehnice de proiectare pentru locuințe și clădiri social-culturale** (specificul institutului), editate pe domenii: instalații, arhitectură, rezistență, elaborarea documentației economice (în două părți).

Aceste Îndrumătoare tehnice constituie lucrări cu caracter permanent avînd drept scop culegerea și difuzarea de material documentar cu caracter normativ și metodologic necesar proiectelor, adresate cu prioritate organizațiilor de proiectare îndrumate de CPCP. La elaborarea Îndrumătorului tehnic s-a ținut cont de experiența (I.S.L.G.C.) în proiectarea obiectivelor amintite, fiecare volum cuprinzînd și date obținute în urma acestei experiențe.

Nu este greu de observat că aceste volume documentare, care au necesitat o mare cantitate de muncă de selectare, cuprind toate datele necesare proiectării și că au fost întocmite cu o deosebită grijă pentru timpul consultantului. Astfel, din actele normative au fost extrase numai articolele, iar din articole numai paragrafele, care interesează specificul volumului respectiv.

Materialele difuzate constituie un fond documentar care va fi periodic completat și reactualizat cu documentele nou apărute sau revizuite în intervalul de timp respectiv.

Pentru aceste Îndrumătoare tehnice, institutele de proiectări pot face comenzi la I.S.L.G.C., ca pentru orice proiect tip.

A.

A XII-a SESIUNE DE COMUNICĂRI A CERCURILOR ȘTIINȚIFICE ȘI A COLECTIVELOR STUDENȚEȘTI DE CERCETARE

În zilele de 9—10 mai 1975, au avut loc, în cadrul Institutului de arhitectură «Ion Mincu», lucrările celei de-a XII-a sesiuni de comunicări a cercurilor științifice și a colectivelor studențești de cercetare.

Au fost prezentate un total de 37 de lucrări, organizate în următoarele secțiuni: Istoria, teoria și estetica arhitecturii; Științe sociale, urbanism și lucrări edilitare; Științe tehnice, arhitectura interiorului și design. În afara lucrărilor prezentate în plen, au mai fost ținute la dispoziția participanților celelalte 125 de lucrări. Împreună, lucrările au fost elaborate de un număr de 256 de studenți, sub conducerea a 19 cadre didactice.

Lucrările sesiunii au pus în evidență stadiul actual de organizare a activității de cercetare în Institutul de arhitectură «Ion Mincu». O serie de lucrări și-au adus un aport însemnat în ceea ce privește dezvoltarea unor metodologii noi de abordare a rezolvării unor programe de arhitectură și urbanism. Menționăm dintre acestea: «Studiul texturii istorice a orașului București — etapă a reconstrucției zonei centrale» — autori: Daria Alexandrescu, Mariana Vaida, Cornelia Axinte, Carmen Julea, — anul IV — îndrumător: lect. arh. dr. Sanda Voiculescu; «Studiul de abordare a restructurării urbane în zona veche a centrului orașului București» — autori: Traian Stafie, Sârbu Cătălin, Stoica Gheorghe — anul IV — îndrumător: lect. arh. Alexandru Sandu.

În același timp, există, încă, pentru numeroase lucrări o distanță între abordarea teoretică și aplicabilitatea practică imediată.

Tendințele actuale ale integrării învățământului cu producția vin în întîmpinarea rezolvării unor deficiențe încă persistente în activitatea de cercetare, legate de finalizarea lucrărilor. Astfel, dacă în ceea ce privește integrarea cu învățământul se realizează o bună coordonare între cursurile teoretice și temele abordate de către studenți, în ceea ce privește integrarea cu producția rămîn de rezolvat, pentru viitor, problemele: organizării de colective mixte studenți-cadre didactice și participanți direcți la activitatea de proiectare; problemele autodotării, aflate în strînsă dependență de rezultatele practice obținute și de punerea la punct a legislației reglementînd acest capitol; problemele cointeresării participanților la activitatea de cercetare și problema urmăririi punerii în practică a celor mai valoroase rezultate obținute.

Tot lucrările acestei sesiuni au evidențiat participarea în număr redus a cadrelor didactice din institut la activitatea de coordonare a cercetării studențești, ajungînd pînă la absența totală a catedrelor de proiectare.

Trebuie, de asemenea, menționat faptul că la invitația organizatorilor sesiunii de a participa la lucrări, adresată secțiilor de arhitectură din celelalte trei centre din țară, au răspuns doar studenții din Timișoara și Cluj-Napoca.

În încheiere, se poate afirma că lucrările sesiunii s-au desfășurat în mod corespunzător, demonstrînd că activitatea de cercetare efectuată în cercurile științifice studențești ne poate permite să sperăm pentru viitor la obținerea unor rezultate și mai bune.

Stud. arh. ROLAND MALAMUCEANU

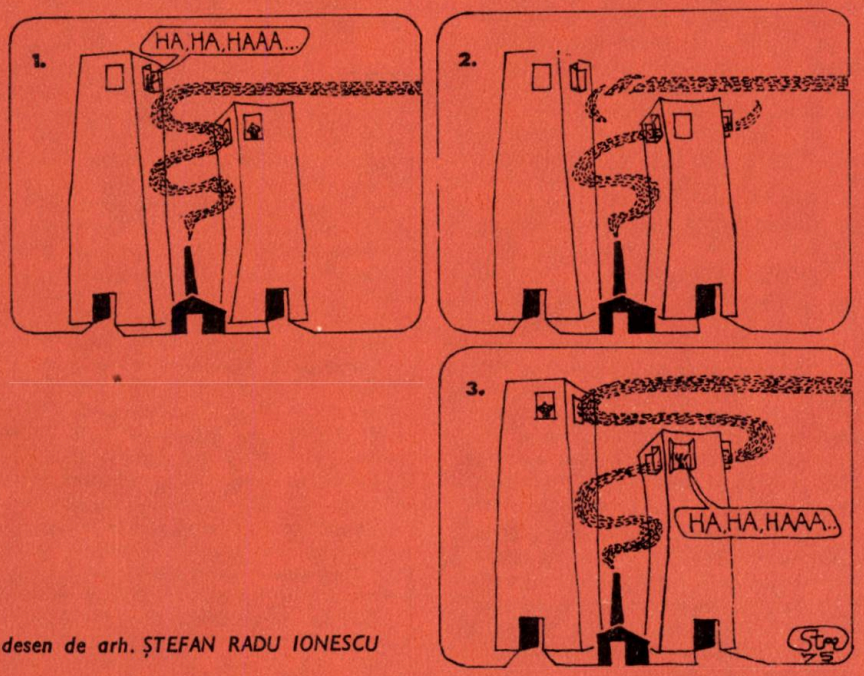

desen de arh. ȘTEFAN RADU IONESCU

MARGINALII

INTEGRAREA ARHITECTURII CONTEMPORANE ÎN ANSAMBLURILE VECHI

Titlul de mai sus a constituit tema seminarului internațional U.I.A. — I.C.O.M.O.S — EUROPA NOSTRA, organizat de Uniunea arhitecților polonezi la Kazimierz Dolny între 16—19 octombrie 1974.

La acest seminar, au fost adoptate următoarele concluzii:

Ca să rămînă viu, orice așezămînt uman trebuie să se adapteze nevoilor, care evoluează. Această evoluție permanentă participă la însăși identitatea lui, dar poate constitui și un pericol pentru această identitate. Pentru a preveni acest pericol este necesară conservarea și valorificarea spațiilor amenajate de generațiile anterioare.

Introducerea unor elemente noi în ansamblurile vechi este posibilă și de dorit în măsura în care prin aceasta se oferă posibilitatea unei îmbogățiri de ordin social, funcțional și estetic a țesutului existent.

Numeroase exemple reușite demonstrează că integrarea unor elemente contemporane, fără a dăuna identității unui oraș sau unui sat, este posibilă cu condiția:

- ca orice proiect de urbanism și de sistematizare a unei zone istorice, care ar trebui să fie întocmit de către o echipă interdisciplinară în cadrul căreia arhitecții să joace un rol important, să ia ca bază a dezvoltării viitoare țesutul vechi, cu componentele sale construite sau naturale și să asigure păstrarea fiecărei părți valabile a acestui țesut;
- ca orice propunere de intervenție, pentru ca să fie justificată, să se bazeze în prealabil pe o analiză sistematică a structurilor spațiale și a raporturilor, deoarece intuiția nu poate constitui, în acest domeniu, un ghid suficient; cercetarea științifică trebuie să contribuie la scoaterea în evidență a relațiilor fundamentale pe care societatea le întreține cu martorii arhitecturali ai trecutului său și a elementelor materiale care constituie suportul acestor relații (inclusiv elementele arheologice și istorice);
- ca o schimbare de funcțiuni și crearea de noi activități să nu distrugă structurile materiale existente într-o zonă prezentînd un interes istoric sau arhitectural (fie chiar de arhitectură populară) și să nu tulbure modul de viață al comunităților stabilite în această zonă;
- ca arhitectura contemporană, făcînd cu toată conștiința uz de tehnici actuale, să respecte calitățile structurale, estetice, sociale și istorice ale cadrului vechi și să țină cont de tradițiile arhitecturale locale.

Grija acordată creației arhitecturale noi și conservarea patrimoniului vechi trebuie să intre în egală măsură în elaborarea unui plan complet de restaurare a unei zone. Asemenea proiecte trebuie să cuprindă amenajarea străzii, reglementarea circulației și integrarea peisajului. Nici unul din acești factori nu poate fi considerat izolat.

Seminarul este de părere că o colaborare strînsă și permanentă între arhitecții și urbaniștii creatori și responsabili de conservarea patrimoniului arhitectural este esențială. O colaborare asemănătoare este necesară între Uniunea internațională a arhitecților și Consiliul internațional al monumentelor și siturilor și, în special, între secțiunile lor naționale; la fel de necesară ar fi stabilirea unor legături similare între aceste organizații, Federația internațională pentru locuință, urbanism și sistematizarea teritoriilor și Federația internațională a arhitecților peisagiști.

Seminarul recomandă ca Uniunea internațională a arhitecților, Consiliul internațional al monumentelor și siturilor și Europa Nostra să pregătească o broșură ilustrată, destinată autorităților publice și instituțiilor interesate din întreaga Europă, care să dezvolte principiile enunțate mai sus. Această broșură, de largă difuzare, va constitui o contribuție la Anul european al patrimoniului arhitectural (1975).

Broșura ar trebui, de asemenea, să atragă atenția asupra necesității de sensibilizare a opiniei publice și de asigurare a fondurilor necesare unui program de formare profesională, destinat mai ales studenților în arhitectură și urbanism. Ea va determina autoritățile competente să prevadă dispoziții legislative, financiare și administrative care să permită o politică de conservare integrată.

C.F.

MARGINALII

REUNIUNEA DE LA MOSCOVA A GRUPEI DE LUCRU « HABITAT » A U.I.A.

Între 18—20 octombrie 1974 s-a întrunit la Moscova, sub președinția lui Alexandru Rocegov și în prezența președintelui U.I.A. Gheorghi Orlov, a secretarului general Michel Weill și a secretarilor permanenți ai Grupelor de lucru « Urbanism » și « Construcție și Industrializare », Henri Calsat și Jean Duret, grupa de lucru « Habitat » a U.I.A.

La această reuniune s-a hotărît să se atragă din nou atenția tuturor Secțiilor naționale asupra importanței Conferinței-expoziție de la Vancouver (mai 1976), organizată de Programul Națiunilor Unite pentru mediul înconjurător, și îndeosebi asupra următoarelor patru puncte, care pot contribui la orientarea în alegerea exemplelor și a contribuției fiecărui guvern care va participa la această manifestare:

1. Alegerea și sistematizarea *sitului* condiționează calitatea vieții.
2. *Beneficiarul* ar trebui să participe la concepția și amenajarea habitatului său.
3. Arhitectura trebuie să fie o mărturie a *valorilor culturale* a fiecărei țări și regiuni.
4. Economia rațională de *materiale* și *energie* trebuie să constituie pentru toți o sursă de bunăstare.

REZULTATELE CONCURSULUI PENTRU BIBLIOTECA PUBLICĂ DIN DAMASC — SIRIA

Membrii juriului, întruniți cu începere din 15 decembrie 1974, au examinat 78 de proiecte decernînd următoarele premii:

- *Premiul*. 1: Dumikowski, Mazurkiewicz, Meissner și Miecznikeski (Polonia)
- *Premiul* 2: Hafkeneyer, Francmeier și Richi (Siria — R.F.G.)
- *Premiul* 3

1. Akili, Nouhanna, Halbouni, Kadi-Amine, Baghdadi, Albert, Hartmenn și Weder (Siria — R.D.G.)
2. Tatarov, Sazdov, Serafinov și Dafinov (Bulgaria)

- *Mențiunea* 1: Orgill și Sabbagh (Siria — R.F.G.)
- *Mențiunea* 2: Seike (Japonia)

Se remarcă, o dată mai mult, participarea constantă la concursurile internaționale a arhitecților polonezi și bulgari, participare soldată de altfel și de astă dată ca obținerea unor prestigioase premii.

MARGINALII

SIBERIA ANULUI 2000

În Siberia trăiesc, în prezent, 25 de milioane de oameni. Se prevede ca, la începutul secolului XXI, populația siberiană să atingă cifra de 100 milioane locuitori.

Numeroase orașe vor crește, unele atingînd dimensiunile actuale ale Novossibirskului.

Noile orașe — mari aglomerații sau complexe de mici localități, în genul Akademgorodokului — nu vor fi atît « orașe-grădină », cît mai degrabă « orașe-păduri ». Verdeață abundentă și absență totală a fumului; industriile vor fi implantate departe de orașe, iar folosirea electricității în viața zilnică se va generaliza. Se va face totul pentru împiedicarea poluării mediului înconjurător și pentru a nu se aduce nici un fel de prejudiciu naturii.

Este, evident, imposibil să se descopere și să se valorifice, în folosul omului, imensele bogății ale Siberiei, fără crearea unei vaste rețele de căi de comunicație. « Pămîntul adormit » va fi trezit definitiv, deîndată ce drumuri și căi ferate vor brăzda, de la un capăt la altul, taigaua, tundra și munții acestui uimitor ținut al muncitorilor și visătorilor.

Sputnik, 1974

cronica

SISTEMATIZAREA CENTRULUI CIVIC AL MUNICIPIULUI SIBIU ȘI A VIITOARELOR CENTRE URBANE AVRIG ȘI TĂLMACIU

— Plenara filialei U.A. — Sibiu —

În zilele de 18 și 19 aprilie a.c., s-au desfășurat la Sibiu lucrările plenarei filialei Uniunii arhitecților din județul Sibiu, cu tema: « Sistematizarea centrului civic al municipiului Sibiu și a viitoarelor centre urbane Avrig și Tălmaciu ».

La lucrări, au luat parte numeroși arhitecți, delegați ai Uniunii arhitecților, în frunte cu academician prof. arh. Octav Doicescu, președinte de onoare al Uniunii arhitecților din R. S. România, prof. arh. Ascanio Damian, vicepreședinte al Uniunii arhitecților, delegați ai unor filiale județene ale U.A., factori locali de răspundere în problemele sistematizării.

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de ing. Ioan Ungur, prim-vicepreședinte al Consiliului popular județean Sibiu.

Arh. Liviu Niculiu, secretar al filialei U.A.-Sibiu, a arătat că plenara își propune ca scop să supună unei largi și competente analize schițele și detaliile de sistematizare ale centrelor civice ale localităților amintite, expunînd, în continuare, tema privind « Politica actuală a sistematizării viitoarelor centre urbane ».

Arh. Constantin Voiciulescu a făcut o prezentare succintă a schiței de sistematizare și a detaliului zonei centrale a municipiului Sibiu și a expus tema privind « Considerații asupra dezvoltării centrului civic al viitoarei localități cu caracter urban Avrig ».

Au mai prezentat referate: arh. Viorel Rusu — « Orientări și principii actuale în sistematizarea viitoarelor localități cu caracter urban din județul Sibiu »; arh. Traian Oprișiu — « Mijloace moderne de calcul și decizii în studiile de sistematizare »; arh. Adrian Isacu — « Cercetări în domeniul coexistenței vechiului și noului în orașele județului Sibiu »; arh. Ioan Tabacu — « Considerații asupra dezvoltării centrului civic al viitoarei localități cu caracter urban Tălmaciu ».

Discuțiile, care au urmat, s-au desfășurat într-o atmosferă de lucru, în fața machetelor și a planșelor, problemele fiind analizate concret, prin exemplificări privind părțile pozitive și negative ale materialelor supuse dezbaterii. Majoritatea discuțiilor s-au axat pe cîteva aspecte prioritare privind, în principal, zona centrală a municipiului Sibiu și a celor două localități (Avrig și Tălmaciu), care au fost propuse să devină centre urbane, în prima etapă 1976—1980.

Municipiul Sibiu, ca de altfel majoritatea localităților urbane și rurale din județul Sibiu, are o personalitate marcată de prezența numeroaselor mărturii ale dezvoltării sale istorice, ceea ce face dificilă introducerea elementelor de arhitectură modernă, mai ales în zona sa centrală. La aceasta, se adaugă necesitatea îmbinării și armonizării lor cu elementele de cadru natural, deosebit de valoroase în cazul zonei înconjurătoare a Sibiului.

O largă atenție a fost acordată, în cadrul discuțiilor, de către numeroși participanți, problemei circulației, care, în cazul zonei centrale a municipiului Sibiu, apare deosebit de acută.

Probleme de circulație au fost ridicate și pentru cele două localități — viitoare centre urbane — Avrig și Tălmaciu, ale căror centre civice sînt traversate de drumuri naționale și europene cu un trafic foarte mare.

Discuțiile au fost deosebit de vii și rodnice, iar participarea multilaterală a vorbitorilor a scos în evidență problemele principale, contribuind la elucidarea lor și venind, astfel, în ajutorul proiectanților. A fost apreciat efortul pe care colectivul format din tineri arhitecți l-a depus la elaborarea proiectelor prezentate, dovedind un studiu laborios, care a ținut seama, în bună măsură, de caracterul complex al fiecărei localități în parte.

Vizita documentară în municipiul Sibiu, cercetarea expoziției organizată în sala « Casei Armatei », unde s-au ținut și lucrările plenarei, referatele prezentate și dezbaterile care au urmat, s-au soldat cu concluzii însemnate — a remarcat, în cuvîntul de închidere, președintele de onoare al Uniunii arhitecților, academician prof. arh. Octav Doicescu. Totul e să nu ne lăsăm pradă nostalgiei în fața vestigiilor trecutului, ci să încercăm să îmbinăm cît mai armonios elementele valoroase moștenite cu noile elemente cerute de dezvoltarea localității și să eliminăm, acolo unde este cazul, construcțiile vechi, insalubre și fără valoare istorică sau arhitecturală, a încheiat vorbitorul.

Arh. MIRCEA CARDAȘ

PLENARA FILIALEI U.A. ORADEA

25—26 aprilie 1975

Intrate de mult timp în practica Uniunii arhitecților, plenarele filialelor U.A. din județe la care participă delegați din alte centre au, credem, avantajele schimbului de opinii de natură profesională și al cunoașterii de către U.A. a activității fructuoase care se desfășoară în toate județele țării.

În acest sens, plenara filialei U.A.-Oradea, consacrată problemelor sistematizării municipiului și a principalelor investiții din perioada cincinalului 1976—1980, a constituit un foarte bun exemplu. Spunem aceasta nu numai pentru faptul că în cadrul plenarei arhitecții orădeni au prezentat cu competență proiecte care dovedesc unele calități remarcabile, ci și pentru că la dezbateri au luat parte toți factorii responsabili ai dezvoltării și funcționării municipiului. Și, în primul rînd, a participat activ la plenara filialei tov. **Petre Blajovici,** prim secretar al Comitetului județean Bihor al P.C.R., care, cu acest prilej, a expus un adevărat program de dezvoltare a municipiului Oradea, program în care, alături de grija pentru dezvoltarea multilaterală a vieții și activității locuitorilor orașului, sînt evidente preocupările pentru realizarea unui mediu construit cu cea mai bună funcționalitate și cu un aspect arhitectural care să întărească trăsăturile specifice ale orașului în concertul urban românesc.

Încercînd să sintetizăm într-un spațiu foarte redus multiplele probleme pe care le ridică continuarea investițiilor în oraș, vom descrie, fără îndoială simplist și parțial, unele aspecte ale sistematizării orașului asupra cărora s-au axat preocupările proiectanților orădeni. Expunerile arhitecților **Valeria Zărnescu** și **Carol Orban** — arhitectul șef al județului, vicepreședinte al U.A. — au scos în evidență principiile de bază ale dezvoltării orașului, stabilite prin schița de sistematizare: populația orașului va crește substanțial pînă în anul 2 000, de la cca. 15 0000 la cca. 220 000 locuitori; în această perioadă se va încerca limitarea suprafeței orașului la cca. 2 800 ha.; principalele zone de realizare în viitor a locuințelor vor fi pe malul Crișului, pe arterele de penetrație din vestul și sudul orașului și în partea de NV a zonei sale centrale; se va realiza centrul noului cartier din vest; se va începe extinderea centrului orașului în zona Cetății Oradiei, monument care astfel va fi pus în valoare și folosit ca centru de recreare; zonele riverane Crișului — redevenit curat — vor fi tratate în așa mod încît vor deveni principalul loc de recreare al locuitorilor; circulația va fi reorganizată în scopul evitării tranzitului prin oraș; valorosul fond construit existent care formează actualmente aspectul de unicat al orașului va fi respectat, iar noile clădiri vor contribui la afirmarea acestei trăsături caracteristice. Proiectele de detaliu ale unora dintre realizările cincinalului viitor, și anume, zona de locuințe și recreare Ioșia Nord și centrul de cartier al zonei Vest — prezentate de arh. **Tiberiu Lantos** — și zona de locuințe de pe Șos. 6 Martie, restructurarea parțială a unor cartiere existente în partea de NV a centrului orașului și zona de recreare de la Cetatea Oradiei — prezentate de arh. **Ion Moga** — au dovedit calități evidente dintre care de notat sînt funcționalitatea, respectarea și punerea în valoare a construcțiilor existente, compozițiile spațiale interesante și folosirea rațională a terenurilor. În toate aceste proiecte ni s-a părut evidentă preocuparea proiectanților și administrației orașului pentru dotarea completă a ansamblurilor și pentru prevederea unor obiective orășenești în imediata lor apropiere.

Reliefînd aceste calități ale proiectelor care vor prinde viață la Oradea, o parte dintre invitații plenarei au făcut și unele sugestii care, fără a fi niște soluții unice, ar putea să constituie adînciri ale proiectelor de viitor. Dintre aceste sugestii, care au fost sintetizate în finalul discuțiilor de conf. dr. **Aurelian Trișcu,** secretar al U.A., credem că mai importante au fost următoarele: studiul întregii zone preorășenești, a tuturor suburbanelor Oradiei — arh. **Ileana Iacobovici;** studierea orașului într-un sistem urban cu Băile Felix, pe baza unor prognoze mai curajoase de creștere a populației — de exemplu, pînă la 300 000 locuitori — prof. dr. arh. **Dimitrie Vernescu;** extinderea părții nordice a orașului pe dealuri și prevederea unei artere noi urmărind traseul liniei c.f. — arh. **Dan Georgescu;** analiza atentă a tuturor valorilor arhitecturale și evidențierea prețiosului caracter al orașului prin judicioase renovări urbane — lect. dr. arh. **Sanda Voiculescu;** aplicarea unei metodologii adecvate în sistematizarea funcțională și fizică a zonei centrale care păstrează imobile de mare valoare — conf. dr. arh. **Alexandru Budișteanu;** luarea unor măsuri pentru îmbunătățirea calității mediului înconjurător în oraș, în special în zona riverană Crișului, zonă în care ar trebui analizate sistemul de circulație auto și cel de circulație pietonală — lect. arh. **Alexandru M. Sandu.**

În cadrul lucrărilor plenarei s-a efectuat și o vizită în localitățile balneare 1 Mai și Felix, unde arh. **Arnold Szabo** a prezentat principalele preocupări ale atelierului complex de proiectare ce asigură dezvoltarea localităților. Credem că funcționarea acestui atelier chiar la Băile Felix, ca și amplitudinea activității celor care fac parte din această unitate a I.P.J. Bihor, este una dintre cele mai utile experiențe ale proiectanților orădeni; se realizează în acest mod o legătură directă cu medicii și pacienții beneficiari ai instalațiilor realizate, urmărirea în exploatare a unităților proiectate, precum și controlul general al dezvoltării celor trei localități care fac parte din complexul băilor.

În încheierea acestor puține rînduri care, bineînțeles, nu pot descrie în totalitate nici proiectele prezentate, nici discuțiile purtate asupra lor, nici atenta organizare a plenarei și calda ospitalitate a colegilor orădeni, ne exprimăm părerea că plenara filialei U.A. — Oradea a constituit un necesar bilanț în acțiunea de sistematizare a orașului și că activitatea conducerii județene de partid și de stat, conjugată cu eforturile proiectanților bihoreni, vor face ca dezvoltarea socială fără precedent a tuturor localităților județului să aibă la dispoziție echipamentele cele mai adecvate.

Arh. ȘERBAN POPESCU-CRIVEANU

Profesorul inginer GEORGE BORNEANU (1893—1975)

Profesorul inginer George Borneanu și-a dăruit cea mai însemnată parte a activității sale profesionale învățămîntului ingineriei și arhitecturii. Începîndu-și munca de îndrumător al studenților, foarte curînd după obținerea propriei sale diplome de inginer, în cadrul Politehnicii din București, el a trecut din 1928 și la Școala Superioară de Arhitectură — devenită ulterior Academia de Arhitectură, apoi Facultatea de arhitectură, și, în sfîrșit, Institutul de arhitectură. În cadrul învățămîntului arhitecturii, profesorul George Borneanu a funcționat din 1928 pînă în 1932 cu titlul de suplinitor, iar din 1932 pînă în noiembrie 1952 cu gradul de profesor titular. În intervalul 1944—1948, ca delegat al Facultății de arhitectură, a deținut și demnitatea de membru în Senatul Politehnicii.

În faza în care Școala Superioară de Arhitectură se găsea încadrată cu puține elemente didactice de specialitate, profesorul George Borneanu a ținut cu deosebită competență și excelente rezultate trei cursuri distincte: matematicile generale, rezistența materialelor de construcție și cursul de construcții metalice și de beton armat. Specialitatea căreia i s-a dedicat din 1932 a fost aceea a construcțiilor, predînd cursurile de rezistența materialelor și de beton armat și construcții metalice. Paralel cu activitatea de predare a îndrumat și a urmărit întocmirea proiectelor de construcție și, pentru latura tehnico-economică, și pe cele de diplomă.

Avînd la bază o solidă pregătire profesională — inginer diplomat și licențiat în matematici — profesorul George Borneanu a adaptat cu grijă și pricepere materia de specialitate a cursurilor sale, nevoilor reale ale arhitecturii. A fost printre prea puținii profesori care, foarte curînd după ce și-a început activitatea, a pus la dispoziția studenților săi materialul didactic necesar însușirii depline a materiei predate. Pentru uzul special al studenților arhitecți a publicat încă din 1936 două cursuri: unul de rezistența materialelor de construcție, altul de beton armat.

(continuare în pag. 8)

MARGINALII

SFÎRŞITUL BLOCURILOR TURN

Revista « L'Architecture d'aujourd'hui » (nr. 175 septembrie-octombrie 1974) menţionează că blocul turn « Apogée », care, în imediată apropiere de Place d'Italie, trebuia să aibă o înălţime de 176 m, fiind vizibil de pe malurile Senei, a fost pus în discuţie de guvernul francez. În locul lui, este studiat un proiect mai modest, de cca 100 m înălţime. Conchizînd că blocurile turn nu sînt bine primite în Capitala franceză, revista admite posibilitatea ca nu numai acest obiectiv, ci întregul plan de urbanism al cartierului Italie, care prevede construcţia unui mare număr de imobile de mare înălţime, să fie reexaminat.

LIFTURI « PANORAMICE » LA HOTELURI

Promotorii de turism, atenţi la tendinţele înnoitoare ce vizează în permanenţă ambianţa, confortul şi serviciile hoteliere, au adoptat şi promovat — printre multe alte idei şi propuneri ale arhitecţilor şi constructorilor — şi pe cea a *ascensoarelor exterioare la hoteluri*.

Plasate în afara construcţiilor şi avînd cabinele cu pereţii laterali vitraţi, aceste ascensoare permit cuprinderea panoramică a împrejurimilor, mişcarea pe verticală determinînd o continuă modificare a orizontului şi liniilor de fugă.

Unul dintre momentele banale ale şederii în hotel capătă, astfel, virtuţi de spectacol, ieşind din categoria gesturilor comune, strict utilitare, deplasarea cu liftul cîştigă interes şi valoare estetico-afectivă.

Dacă la Nagoya Castle Hotel (Japonia) liftul oferă posibilitatea scrutării siluetei urbane, cu senzaţia plutirii în spaţiu şi directei participări la mutaţiile meteorologice, întrucît cabina, glisînd pe un perete exterior, este direct expusă mîngîierilor solare ori sficiuirilor ploii, la hotelurile din reţeaua corporaţiei Regency Hyatt House (S.U.A.), proiectate de arhitectul John Portman, ascensoarele permit călătorului percepera cinetică a unor ample atrium-uri, spre care se deschid galeriile nivelurilor de cazare.

Atît în cazul hotelului Regency Hyatt din Atlanta, cît şi a celor din Chicago ori San Francisco, parterul vastului spaţiu interior central devine un animat « *loc urban* » *acoperit*, cu magazine, restaurante, cafenele « *în aer liber* », cu bazine, elemente decorative, arbori, jardiniere, locuri comode de stat, alături de serviciile de recepţie şi relaţii ale hotelurilor propriu-zise.

Lifturile rapide, adevărate tramvaie verticale, sporesc dinamismul acestor spaţii atent modelate şi echipate.

Realizarea ascensoarelor panoramice ridică o serie de probleme tehnice, dintre care semnalăm:

- necesitatea asigurării unor sisteme autonome de încălzire, ventilare şi iluminare a cabinelor;
- prevederea unor etanşări perfecte la punctele de contact cu golurile nivelurilor de oprire, a unor cuplări automate ale uşilor, bine sincronizate şi etanşe, astfel încît să se evite pierderile de căldură, senzaţia de curent, condensul şi aburirea cîmpului vitrat etc.

Practic, cabinele acestui tip de lifturi exterioare sînt presurizate, ca nişte veritabile capsule, ce asigură însă toate cerinţele confortuale.

St.R.I.

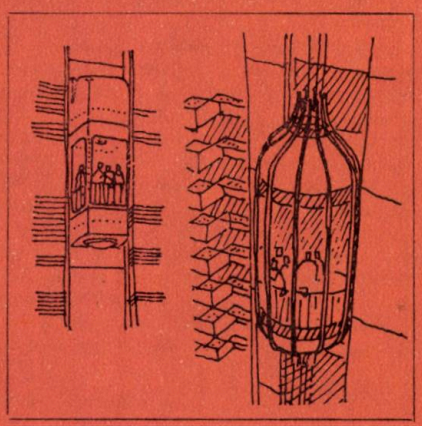

Lecţiile sale, de o structură logică aleasă, erau adevărate conferinţe, în care claritatea şi eleganţa expunerii se sprijineau totdeauna pe un fond de o rară rigurozitate ştiinţifică.

Graţie acestui mod deosebit de predare, atît cursurile cît şi lucrările practice de atelier erau urmărite de studenţii săi cu un mare interes şi cu un real folos. Aprecierea justă a problemelor de inginerie legate strîns de arhitectură şi necesitatea cunoaşterii acestor probleme pentru progresul arhitecturii sînt cîştiguri reale pe care majoritatea arhitecţilor pregătiţi în şcoala noastră între anii 1932 şi 1952 le datoresc modului înţelept în care inginerul George Borneanu a ştiut să-şi îndeplinească datoria de dascăl.

Răspunzînd cu promptitudine, competenţă şi zel tuturor sarcinilor pe care, cu dorinţa şi convingerea că le poate îndeplini, şi le-a asumat, profesorul George Borneanu a contribuit în mod simţitor la ridicarea nivelului învăţămîntului superior al arhitecturii din ţara noastră şi la pregătirea corespunzătoare nevoilor actuale a unui mare număr de arhitecţi şi ingineri.

Pentru toată munca sa neobosită dăruită învăţămîntului, de care s-a simţit totdeauna ataşat, pentru exemplul corectei şi exemplarei sale vieţi de dascăl, pentru preţiosul aport pe care l-a adus la ridicarea prestigiului instituţiei de învăţămînt al arhitecturii, în sfîrşit, pentru orientarea justă pe care a dat-o elevilor săi în domeniul studiului şi al folosirii raţionale a structurilor, arhitectura românească are datoria de a înscrie numele profesorului George Borneanu pe lista acelor personalităţi cărora li se cuvine un îndreptăţit sentiment de gratitudine.

Prof. dr. doc. arh. GRIGORE IONESCU

CRONICA U.A.

ŞEDINŢE ALE BIROULUI U.A.

În zilele de 1 şi 22 aprilie a.c., au avut loc şedinţe lărgite ale Biroului Uniunii arhitecţilor. Au fost trecute în revistă, cu acest prilej, acţiunile U.A. din perioada ianuarie-aprilie, discutîndu-se şi asupra rolului Uniunii în desfăşurarea activităţii arhitectural-urbanistice din ţara noastră.

ACŢIUNI PREGĂTITOARE PENTRU ACORDAREA PREMIILOR ANUALE ALE U.A.

Au fost primite 77 propuneri, pentru premiile anuale ale Uniunii arhitecţilor, pe 1974, din partea unor filiale U.A., institute de cercetare şi proiectare, instituţii centrale etc, cuprinzînd lucrări din domeniul sistematizării, clădirilor de locuit, social-culturale şi industriale, designului industrial, publicisticii de specialitate ş.a.

DIN ACTIVITATEA FILIALELOR ŞI CERCURILOR U.A.

● În zilele de 18 şi 19 aprilie, s-a desfăşurat la Sibiu plenara filialei U.A. cu tema: « *Dezvoltarea centrelor civice ale viitoarelor oraşe* ».

Concomitent cu lucrările plenarei, s-a organizat şi o expoziţie cu proiectele discutate. Dezbaterile s-au purtat pe marginea referatelor prezentate de membri ai filialei U.A.-Sibiu din colectivele de elaborare a proiectelor.

● În zilele de 25 şi 26 aprilie, au avut loc la Oradea lucrările plenarei filialei U.A.-Bihor, cu tema: « Schiţa de sistematizare a municipiului Oradea ». Au luat parte reprezentanţi ai organelor locale de partid şi de stat, reprezentanţi ai Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare, membri ai filialei U.A.-Bihor şi filialelor din judeţele învecinate, precum şi un grup de arhitecţi din activul central al Uniunii. Dezbaterile s-au desfăşurat după prezentarea unor referate de către proiectanţii sistematizării municipiului Oradea.

● La 18 aprilie, a avut loc, la Petroşani, o consultare profesională, solicitată de către filiala U.A.-Hunedoara şi organele locale, în problemele privind dezvoltarea şi sistematizarea municipiului. Au participat reprezentanţi ai organelor de partid şi de stat, reprezentanţi ai filialei U.A.-Hunedoara, o echipă de arhitecţi din activul central al U.A. şi din I.S.L.G.C.

● La Braşov, de asemenea, s-a organizat, în ziua de 18 aprilie, o consultare profesională în problemele privind sistematizarea municipiului, la cererea filialei U.A.-Braşov şi a organelor locale, ai căror reprezentanţi, împreună cu o echipă din activul central al U.A., au participat la dezbateri.

● Sistematizarea pieţei centrale şi realizarea unor lucrări social-culturale din Constanţa au prilejuit o consultare profesională solicitată de organele locale. Desfăşurată la 19 aprilie, cu participarea factorilor de răspundere locali şi a proiectanţilor din cadrul filialei U.A.-Constanţa, consultarea a beneficiat de participarea unui grup de reprezentanţi din activul central al Uniunii arhitecţilor.

● Amplasarea noului sediu politic-administrativ şi sistematizarea, în legătură cu acest edificiu, a pieţei centrale din Brăila au constituit obiectul unei consultări profesionale, solicitată de organele locale şi desfăşurată la data de 23 aprilie a.c. Cu acest prilej, un grup de specialişti din activul central al U.A. a participat la lucrările consultării de la Brăila.

● La 21 martie a.c., arhitectul Mircea Lupu, a conferenţiat la Casa de cultură din Buzău, despre: « Realizări ale arhitecturii româneşti contemporane », însoţindu-şi expunerea cu diapozitive.

● Tot la Buzău — şi tot la invitaţia filialei U.A. şi Comitetului judeţean pentru cultură şi educaţie socialistă — a conferenţiat, la 18 aprilie a.c., arhitectul Ion Stancu despre: « Oraşe noi din Anglia », ilustrîndu-şi cu diapozitive tema prezentată.

● Arhitectul Vasile Mitrea a conferenţiat la 21 aprilie a.c., în Iaşi, la invitaţia filialei U.A. locale, despre: « Arhitectura veche şi nouă din Cluj-Napoca ».

CONFERINŢE ŞI EXPUNERI LA CASA ARHITECTULUI

● Marţi 1 aprilie, dr. ing. Virgil Ioanid a conferenţiat despre « Urbanism şi ştiinţă ».

● Ciclul conferinţelor profesionale a continuat cu prelegerile: « Problemele habitatului contemporan », prezentată la 8 aprilie a.c. de către conf. arh. Alexandru Iotzu şi « Concepţii noi în proiectarea industriilor moderne », prezentată, la 22 aprilie a.c., de dr. ing. Ilariu Cristescu.

● La 15 aprilie a.c., arh. Ştefan Radu Ionescu a vorbit despre « Implicaţiile estetice ale turismului », însoţind expunerea prin diapozitive.

● Arhitecţii Cezar Niculiu şi Constanţa Gheorghian au expus tema « Vechi şi nou în arhitectura Olandei », la data de 29 aprilie a.c., ca urmare a unei deplasări documentare efectuată, anul trecut, în această ţară.

EXPOZIŢII LA CASA ARHITECTULUI

● Între 1—14 aprilie a.c., expoziţia de grafică — laviuri şi guaşe a arhitectului Dragoş Morărescu.

● Între 16 aprilie—3 mai, expoziţia de pictură a arhitectului Emil Ciortan.

DELEGAŢIA ROMÂNĂ LA CONGRESUL AL XII-LEA AL U.I.A.

O delegaţie, formată din prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu, preşedintele Uniunii arhitecţilor din R. S. România, conf. arh. Alexandru Iotzu, arh. Constantin Săvescu şi dr. arh. Gabriel Cristea, a plecat la Veneţia şi Madrid pentru a participa la cea de-a XIII-a Adunare generală a Uniunii Internaţionale a Arhitecţilor şi la cel de-al XII-lea Congres al U.I.A.

PRIMIRI LA UNIUNEA ARHITECŢILOR

Profesorul Richard Clement Wade, de la Centrul de specializare — City University, din New York, S.U.A., a fost primit, joi 24 aprilie, la Casa arhitectului.

Profesorul american, istoric şi expert în problemele de urbanistică, s-a întreţinut cu arhitecţi şi urbanişti români asupra unor probleme ale urbanismului contemporan.

Prof. em. dr. arh. CEZAR LĂZĂRESCU președinte al Uniunii arhitecților

PROBLEME ACTUALE ALE URBANIZĂRII ÎN ŢARA NOASTRĂ

Recentele lucrări ale Anului Mondial al Populației au scos în evidență puternicul fenomen de urbanizare pe care-l trăiește omenirea contemporană; se arăta că, între anii 1800—1950, populația globului a crescut de 2,6 ori, în timp ce populația urbană, cuprinsă numai în orașe cu peste 20 000 locuitori, a crescut de 26 ori. Numai între anii 1900 — 1950, populația globului a crescut cu 41%, iar cea urbană cu 239%. Acest fenomen nu este specific unei anumite zone, ci afectează întreg teritoriul locuit. În aceeași perioadă de timp, creșterea populației urbane în Asia a fost de 444%, iar în Africa de 629% (referindu-ne de asemenea la orașe cu peste 20 000 locuitori).

După unele studii întocmite de organismele internaționale de specialitate, rata anuală de creștere este de cca 6,5%, ceea ce înseamnă de fapt dublarea populației urbane pe glob, la fiecare 11 ani.

Am amintit aceste cifre, pentru că ele conturează elocvent amploarea problemelor ce se pun în toată lumea în acest domeniu și care interesează, în mod evident, și țara noastră, căci acest proces impetuos de urbanizare a avut efecte deosebite asupra vieții tuturor oamenilor, sub toate aspectele, fizice, psihice, social-politice, economice, culturale, sanitare, ș.a.

Nu este în intenția mea de a analiza, probleme cunoscute de toți cei care se ocupă de evoluția acestui fenomen, și în ultimă instanță, de către cei care-l trăiesc. Importanța și ponderea lui au fost însă determinate de condițiile specifice fiecărei țări și societăți, de politica pe care au dus-o sau nu în dirijarea sau influențarea lui.

Analizînd evoluția istorică a acestui proces și a componentelor respective, cred că el este firesc și ireversibil. Opiniile celor ce vor să demonstreze necesitatea întoarcerii la liniștea vieții patriarhale, în mijlocul naturii, cred că sînt mai degrabă cu caracter de speculații decît analize temeinice ale realității. Au fost țări care au încercat în trecut să aplice acest principiu, însă timpul a demonstrat contrariul.

Viața urbană cu toate carențele ei reprezintă, după părerea mea, în mod realist, modul de viață al viitorului, pe care desigur că trebuie să-l pregătim cu grijă, pe baze științifice, într-o perfectă cunoaștere a mutațiilor ce se produc în viața oamenilor.

Găsirea unor formule de orașe ideale, a intrat de mult timp în preocuparea unor urbanități, fie că acest ideal se referea la *mărime*, 30 000 locuitori după unii, 200 000 după alții, 1 000 000 într-o altă formulare — fie la *caracterul* lor, cum au fost orașele-grădină lipsite de industrii — dintre cele mai interesante fiind cele realizate în Anglia. Aceste studii încearcă, printre altele, să excludă pe cît posibil din viața oamenilor circulația automobilelor de tot felul, unul din elementele negative ale dezvoltării urbane datorită importantelor poluări pe care le generează.

S-a vorbit mult despre sisteme de orașe, despre « megalopolis », ca una din formulele viitoare ale vieții urbane, rezultată din dezvoltarea intensă a unor teritorii, chiar astăzi dens populate, cum ar fi zonele New York-Boston, San-Francisco-Los Angeles sau Tokio — Yokohama.

Alte studii caută să demonstreze necesitatea realizării orașelor în mediu nepoluat, pe înălțimile munților sau în adîncurile oceanelor; altele, ca cele ale lui Doxiadis, ajung la concluzia că orașele viitorului vor adăposti o populație care se ridică la cifre astronomice.

Cred că este greu de afirmat, în mod realist, care va fi soluția viitoare a vieții urbane, pentru că aproape toate aceste studii privesc mai mult sau mai puțin unilateral viața urbană, și de aceea, ele riscă, în majoritatea cazurilor, să rămînă utopii. Se poate afirma, însă, pe baza evoluției istorice, că viața urbană suferă continuie evoluții și lente transformări. Nu cred însă în transformări radicale într-un viitor sesizabil, pentru că viața ne-a demonstrat că situația actuală a orașelor este produsul unui complex de factori care pot fi în mare măsură influențați, pentru ca rezultatele să fie mai bune, dar care nu pot fi schimbați în esența lor; mă refer, de exemplu, la dezvoltarea economică a industriilor de tot felul, la mecanizarea intensivă a agriculturii, la creșterea longevității, la evoluția procesului de educare și culturalizare.

★

Acest proces de urbanizare îmbracă, așa cum menționam anterior, aspecte diferite specifice fiecărei societăți sau popor și de aceea atenția noastră trebuie concentrată, cu precădere, la țara noastră.

Populația României se ridică astăzi la cca 21 milioane locuitori, din care aproape 12 milioane locuiesc în mediul rural și 9 milioane în cel urban. Dinamica creșterii populației urbane se prezintă astfel: în 1948—3,7 milioane locuitori, adică 23,4% din populația țării; în 1970—8,3 milioane locuitori, adică 40,8% din populația țării.

În această perioadă numărul de orașe a crescut dela 152 la 236, iar cele mari dela 3 la 13. (Pentru comparație, reamintim că procentul populației urbane în R.D.G. este de 81%, în R.F.G. 81%, Franța 70%, U.R.S.S. 57%, Cehoslovacia 52%).

Unele studii de prognoză prevăd că populația țării noastre va crește la cca 25 milioane locuitori în anul 1990, și la cca 30 milioane locuitori în anul 2000, ponderea populației urbane mărindu-se la 46% în 1975, 54% în 1980, 64% în 1990, 75% în anul 2000.

Preocupările în domeniul sistematizării localităților urbane și rurale sînt vechi la noi în țară, însă recenta Lege a sistematizării localităților urbane și rurale și a teritoriului este expresia deosebitei atenții ce i se

acordă astăzi. Nu cred că este cazul să analizăm acum această lege, pentru că ea este binecunoscută. Trebuie subliniat însă că esența ei este grija pentru o dezvoltare armonioasă a întreg teritoriului țării, sub toate aspectele, constituind prin aceasta expresia politicii statului nostru în desfășurarea acțiunii de urbanizare a țării.

Pe baza a numeroase studii, făcute de fiecare județ în parte cît și pe zone mai largi, s-a ajuns la formulările care prevăd, pe lîngă o judicioasă repartizare a forțelor de producție pe întreg teritoriul, și o echilibrare a diferitelor categorii de orașe.

Nu dorim o creștere excesivă a orașelor mari, ce generează condiții dificile de viață, așa cum se constată în marile metropole, ci considerăm mai justificată, din toate punctele de vedere, dezvoltarea orașelor mici și mijlocii.

Cîteva date din studiile de prognoză sînt edificatoare în ceea ce privește repartizarea actuală și viitoare a populației urbane pe categorii de orașe:

Orașe cu populație de (mii locuitori)

Anul	20 — 50	50 — 100	100 — 200	200 — 300	Peste 300	București	
1970	3,9	0,7	0,9	0,2	0	1,4	
2000	9,3	3,7	1,7	1,8	2,7	2,2	x)

x Cifrele reprezintă milioane locuitori.

În condițiile specifice etapei actuale de dezvoltare a țării noastre, pe baza studiilor anterioare și a concluziilor lor, s-ar putea evidenția cîteva din problemele majore pe care le ridică procesul intens de urbanizare.

Analizarea situației actuale a orașelor noastre evidențiază o densitate încă scăzută în cadrul vetrelor actuale. Cu excepția Bucureștiului care se apropie de 90 locuitori/ha, în restul localităților țării nu se depășește 50 locuitori/ha, ceea ce indică un procent foarte scăzut de utilizare a teritoriului urban și explică, în continuare, situația delicată în multe cazuri a rețelei lucrărilor edilitare.

De aceea, se impune folosirea intensă a suprafeței actuale a orașelor și limitarea extinderilor ei. Înțelegem prin aceasta, pe de o parte folosirea suprafețelor încă libere existente în vatra localităților, dar, în același timp, o reconsiderare a utilizării actuale a unor teritorii.

Cea mai mare parte a suprafeței orașelor noastre fiind ocupată de locuințe, efectele unei raționale utilizări a solului în acest domeniu sînt cele mai importante. Prevederile Legii sistematizării sînt clare și vor contribui la remedierea situației actuale. Trebuie subliniat și faptul că, în comparație cu alte țări, suprafața ocupată de zonele industriale, de depozitare și de circulații în cadrul orașelor de la noi din țară, este excesiv de mare.

În multe cazuri, sistematizarea ansamblurilor industriale s-a făcut cu rezerve mari de teren pentru extinderi, cu desfășurarea procesului tehnologic în special pe orizontală. Se impune astăzi o reconsiderare a sistematizării zonelor industriale a orașelor noastre; pe de o parte, este necesară limitarea numărului platformelor industriale pentru a putea asigura în primul rînd cooperările în toate sectoarele echipării tehnice a teritoriului respectiv, iar, pe de altă parte, în interiorul fiecărei platforme se impune găsirea unor soluții de desfășurare a procesului tehnologic pe verticală, posibil și chiar recomandabil în multe cazuri, ceea ce va duce la o reducere sensibilă a teritoriului ocupat fără a jena procesul tehnologic, ba de multe ori, ajutîndu-l substanțial.

Amplasarea unor unități de producție în afara perimetrului construit al orașului nu se poate face decît în cazuri extreme, în care natura procesului tehnologic obligă la distanțe sanitare ce depășesc limitele orașului. Concentrarea unităților industriale pe suprafețe cît mai reduse va creea în viitor posibilitatea unor cooperări în diverse domenii comune de activitate, și, în același timp, va limita poluarea mediului ambiant, ceea ce trebuie să constituie una din preocupările primordiale în etapa actuală de sistematizare a localităților și teritoriului nostru; prevederea măsurilor necesare în continuare și definitivarea proceselor tehnologice pentru limitarea acestor poluări, și chiar eliminarea lor, se impun cu stringență.

Circulații

Creșterea gradului de motorizare în țara noastră, precum și dezvoltarea economică intensă a teritoriului național, pune probleme din ce în ce mai complexe în rezolvarea rețelei de circulații, atît în afara orașelor cît mai ales, în interiorul lor. Este evident, că orașe istoricește formate pentru un număr redus de locuitori au o structură de circulație care nu poate să corespundă situației actuale sau de perspectivă, în care populația lor se va dubla sau tripla și în care intensitatea circulației va crește; aceasta nu poate duce însă, în nici un caz, la premisa necesității restructurării radicale a situației existente. Desigur că rezolvarea problemelor de circulație și de transport în comun în cadrul orașelor noastre este una din problemele cele mai importante ale schițelor de sistematizare; ea a fost agravată de faptul că, pînă în etapa actuală, atît amplasarea industriilor, cît mai ales a cartierelor de locuit, s-a făcut perimetral, la limitele zonelor construite actuale pentru a se evita demolările, mărind însă considerabil distanțele de parcurs de la locuințe la locurile de muncă.

În perioada actuală în care, în majoritatea orașelor țării, noile ansambluri de locuințe se amplasează către zonele centrale ale orașelor, rezolvarea problemelor de circulație se va îmbunătăți; cu toată creșterea gradului de motorizare, este de presupus că circulația și în special transportul în comun se vor ușura, datorită scurtării distanțelor de parcurs. Este necesară însă, pentru aceasta, materializarea prevederii majorității schițelor de sistematizare a orașelor și localităților noastre, privind rețelele de circulație perimetrală, ocolitoare, care să degajeze zonele centrale de circulația grea, de aprovizionare în special.

În aceste condiții, pe baza unor studii minuțioase, este posibilă o îmbunătățire substanțială a circulației urbane prin modernizarea suprastructurii rețelei existente, fără schimbări radicale care în mod obligatoriu ar duce la demolări masive.

Recentul Decret, care clarifică pentru etapa actuală categoriile de profil transversal de străzi și magistrale ce se vor utiliza în țara noastră, vine în sprijinul acestor acțiuni. Studiile întocmite de specialiști cu îndelungată experiență au demonstrat pentru București, de exemplu, posibilitatea organizării mai bune a circulației fără mari restructurări ale rețelei actuale, folosindu-se pentru direcții majore de circulație, sisteme paralele de străzi, cu o intensificare a folosirii sensului unic. Eliminarea deselor intersecții pe marile artere, prin colectarea locală paralelă, va mări viteza reală de circulație și, prin aceasta, debitul actual al străzilor existente. Pentru o rațională rezolvare a intersecțiilor, care să dea posibilitatea realizării unor cadre arhitecturale la scara localității respective, este necesară simplificarea lor la maximum posibil, încercîndu-se rezolvarea relațiilor secundare la stînga sau dreapta, înainte sau după intersecția respectivă. O atenție deosebită trebuie acordată rezolvării rețelei de transport în comun. În condițiile actuale, în care datorită avantajelor sistemelor moderne de construcții, a economiei de energie pe care o reprezintă și a limitării foarte mari a poluării sonore, tramvaiele reapar în viața orașelor cu o pondere deosebită. În foarte multe orașe din lume, unde ele au fost scoase la un moment dat, au fost recent reintroduse, ținînd seama de perfecționările tehnice ce le-au fost aduse și care au făcut ca zgomotul pe care-l produc să nu depășească pe cel al unui autoturism care circulă pe o stradă asfaltată.

Limitarea dezvoltării teritoriului orașelor și valorificarea optimă a intravilanului implică desigur, în multe cazuri, restructurarea unor zone existente necorespunzătoare. Acest lucru este astăzi necesar și

datorită faptului că în ultimii ani s-a construit în special pe terenuri care nu au necesitat demolări.

Restructurarea unor zone existente, însă, pune probleme deosebit de dificile, atît asupra concepției noii sistematizări, cît și a etapelor de realizare. Este necesară folosirea încă pe o bună perioadă de timp a fondului locativ existent, aceasta însemnînd păstrarea valorilor fizice în limitele lor de utilizare. În același timp, este necesară conservarea valorilor cultural-artistice, mărturie a evoluției istorice a localităților, nu numai pentru evidențierea evoluției istorice a acestora ci și pentru păstrarea și personalizarea caracterului orașului. Desigur, că amplasarea acestor construcții și scara lor nu corespund peste tot structurii contemporane a orașului. Aceasta nu trebuie însă să ducă la dezafectarea sau demolarea lor. Reconstrucția într-un mediu construit pune probleme mult mai grele decît construcția pe teren liber și de aici, necesitatea unui studiu mult mai aprofundat, în primul rînd asupra valorilor existente.

Pentru București, în zonele centrale care ar fi susceptibile remodelării, a fost organizat un studiu amănunțit, casă cu casă, care să releve atît valoarea fizică, materială, a construcției respective, cît și valoarea ei artistică și culturală.

Sinteza acestui studiu urmează să ajute la întocmirea proiectelor de sistematizare, prin propunerile pe care le face de păstrare, transformare, sau renunțare la construcțiile respective.

Inventarierea acestor construcții are ca scop conturarea mai clară, acolo unde este cazul, a caracterului specific al zonei; asemenea studii ar trebui să se facă în toate orașele noastre. Integrarea valorilor arhitecturii din trecut cu cele contemporane cred că ar trebui făcută de pe două poziții : construcțiile a căror valoare fizică-materială nu justifică demolarea lor actuală influențează doar etapele de realizare a noii sistematizări a teritoriului respectiv, nefiind atacate decît în perioada cînd demolarea lor pare rezonabilă; păstrarea lor, însă, nu cred că obligă la structurarea noilor ansambluri în funcție de aceste edificii ce vor fi păstrate temporar. Menținerea și valorificarea edificiilor cu caracter istoric, mărturii ale civilizației și culturii țării noastre, necesită însă o atenție mult mai mare în integrarea cu noile ansambluri realizate; ele pot găsi o bună punere în valoare doar cînd cadrul ce li se creează corespunde scării și caracterului celui în care ele au apărut.

Aș vrea să subliniez și că păstrarea acestor construcții nu înseamnă numai conservarea lor fizică ci și încadrarea într-un nou sistem urban, în care, regăsindu-și personalitatea inițială și definindu-și reorganizarea interioară, să se integreze viabil în viața contemporană a orașului.

★

Noile ansambluri de locuințe ce se realizează în orașele noastre continuă într-o oarecare măsură practicile din etapele anterioare, prin restructurarea unor zone rezidențiale, asigurînd dezvoltarea fondului de cazare corespunzător dezvoltării sociale și economice a localității respective. În multe cazuri însă, noile ansambluri de locuințe ce pătrund în interiorul zonei construite a orașului restructurează arterele principale de circulație, piețe sau intersecții importante, și contribuie prin aceasta la conturarea unor imagini arhitectural-urbanistice ale localității respective. Fără nici un fel de exagerare, ele vor determina și vor contura caracterul specific al acelei localități. Din această cauză, conceperea și realizarea lor depășește sarcinile unui plan economic de asigurare a unui fond de cazare absolut necesar. Nu este posibil de continuat aceleași principii de compunere și aceleași tipuri de blocuri în aceste zone, ca cele pe care le-am realizat în cartierele rezidențiale perimetrale, pentru că ele trebuie să se adapteze situației locale în fiecare zonă a orașului, și pentru că prin expresia lor plastică, trebuie să-și aducă contribuția la personalizarea orașului. În multe din orașele țării, și în special în București, în ultimii doi ani, s-au făcut eforturi deosebite în această direcție și multe realizări marchează pași evidenți pe calea unui progres vizibil.

În unele localități din țară, însă, unele zone și artere principale au început să fie completate cu aceeași concepție spațială și arhitecturală ca cele realizate în cartierele periferice, ceea ce credem că nu mai poate continua. Noul mod de gîndire a acestor ansambluri desigur că necesită un timp mai îndelungat pentru proiectare, el este însă justificat prin importanța deosebită a acestor realizări și poate fi compensat, pentru realizarea planurilor fizice și valorice de care răspunde fiecare municipalitate, prin edificarea în paralel a unor blocuri de locuințe care să completeze, în concepțiile actuale, ultimele ansambluri realizate în zonele perimetrale, asigurînd astfel posibilitatea de deschidere a fronturilor de lucru, pe de o parte, pentru constructori, și, pe de altă parte, încheierea definitivă a unor ansambluri pe o durată mai lungă de timp.

★

Așa cum se menționa mai sus, se presupune, pe baza studiilor efectuate pînă acum, că populația urbană a țării noastre va crește de la circa 8 800 000 în 1973, la circa 20 000 000 în anul 2000. Va trebui să creăm prin construcțiile și amenajările respective, cadrul material de viață pentru circa 12 000 000 locuitori. Este un program nemaiîntîlnit încă în istoria dezvoltării țării noastre și care cere o pregătire tehnico-materială deosebită.

Tot atît de importante însă, după părerea mea, și poate mai dificile, sînt pregătirea și clarificarea principiilor de aplicare a concepțiilor teoretice. Ele nu se pot face decît pe baza unor aprofundate și stăruitoare studii și cercetări, în primul rînd demografice, sociologice și psihologice.

Dezvoltarea studiului sociologiei urbane o consider deosebit de utilă, pentru că în viața oamenilor se produc puternice mutații, cu atît mai evidente cu cît acest proces de urbanizare este mai pronunțat. Nu este suficient să construim blocuri cu apartamente pentru a-i caza, ci trebuie să ne preocupăm și de viața celor ce le vor locui, în condițiile pe care le creăm în cadrul larg al cuprinzătoarei noțiuni de locuire. Și dacă sîntem sinceri, trebuie să recunoaștem că în acest domeniu mai avem încă mult de făcut.

Organizarea cercetării complexe în arhitectură și sistematizare, precizarea atribuțiilor și responsabilităților în domeniul programării, direcționării și controlului, instrumente absolut necesare pentru punerea în aplicare a politicii de sistematizare, sînt absolut necesare dacă dorim să trecem, de la o urmărire fizică cantitativă, la o intervenție activă în modul de organizare a vieții.

S-ar putea astfel defini axele prioritare de dezvoltare în cadrul rețelei de localități, sensul și caracteristicile procesului de eliminare treptată a diferențelor dintre oraș și sat, influența consumului de energie și materiale prin soluțiile de sistematizare

Corelarea problemelor locuirii cu valorificarea optimă a teritoriului urban ar putea contura mai clar tipologia locuinței, atît din punct de vedere al conținutului, cît și al situării în cadrul orașului, ar asigura o diversificare a concepțiilor și soluțiilor de locuire în condițiile asigurării unor densități optime, cu respectarea unor parametri ridicați de confort urban, modele de locuire pentru viitorul apropiat.

S-ar putea de asemenea încerca o revedere a tipizării în domeniul locuirii, prin analiza ariei de desfășurare a acesteia în condițiile unei cuprinderi generale a locuirii în domeniul urban.

S-ar găsi, poate, căi mai clare de păstrare a caracterului umanist al arhitecturii, în condițiile contemporane și în expresivitatea și specificul țării noastre, atît în arhitectură cît și în sistematizare.

Sînt numai cîteva din problemele cărora cercetarea le-ar putea da un răspuns și prin aceasta ar constitui un progres; desigur însă că numai studii temeinice și complexe ne-ar putea asigura reușita pe un drum nou, menit să contribuie, în final, la ridicarea nivelului de viață în cadrul dezvoltării multilaterale a patriei noastre.

Arh. ALEXANDRU M. SANDU

DIFERENŢIEREA SPAŢIALĂ ŞI PARTICULARIZAREA SPAŢIULUI URBAN
manifestare dialectică a formei urbane

CONCEPT

Una dintre problemele mai complicate şi, în acelaşi timp, de mare actualitate, referitoare la forma urbană este aceea privind diferenţierea spaţială ca o modalitate de a explica existenţa în cadrul oricărei situaţii urbane a unor spaţii diferite între ele.

În primul rînd, apare aici aspectul înţelegerii diferenţierii spaţiale în sensul unei rezultante dialectice în procesul de constituire a formei urbane şi anume, în sensul că forma urbană este exprimarea spre o finalitate a fenomenului urban. Această înţelegere nu trebuie însă să încline spre metafizic, adică nu trebuie considerată în sensul că o anumită exprimare a formei urbane este închegată şi recunoscută definitiv ca exprimare finală, dincolo de care nu mai poate să apară nimic. Această finalitate este într-o continuă desăvîrşire, ceea ce înseamnă că, într-o anumită zonă a oraşului, pe parcursul unei anumite perioade de timp, se constituie o anumită existenţă urbană, care exprimă, astfel, la un moment dat, o anumită finalitate; dar trebuie avut în vedere că această existenţă urbană nu rămîne definitivă chiar dacă ea este considerată ca fiind satisfăcătoare în momentul respectiv. O existenţă urbană este definită de o serie de factori, care, la rîndul lor, suportă — inevitabil — o serie de modificări. Din convergenţa acestor modificări poate rezulta fortuit sau firesc, inconştient sau conştient, o deteriorare parţială sau chiar totală, la un moment dat, a unei existenţe urbane. Putem, astfel, avea de-a face cu o înlocuire de ansamblu a existenţei urbane sau numai cu o întregire spre finalitate a acesteia (de obicei, atunci cînd existenţa urbană respectivă prezintă în continuare interes funcţional, economic sau spiritual). Ea evoluează în continuare după o perioadă de timp mai mare sau mai mică, în care se menţine într-o aceeaşi formă (unitară sau neunitară) pînă cînd suferind un nou proces de transformare ajunge la o altă formă, constituindu-se ca o nouă existenţă ce poate fi considerată drept un nou moment de finalitate. Acesta este motivul pentru care putem spune că **forma urbană ca finalitate a fenomenului urban este într-un proces de continuă desăvîrşire.**

Este de semnalat faptul că tocmai acest proces creează diferenţierea spaţială, această diferenţiere apărînd fie în cadrul aceluiaşi spaţiu urban (element-cadru pentru o existenţă urbană) de la un moment la altul al evoluţiei sale, fie în cadrul oraşului, cînd un spaţiu urban ajunge la o finalitate de moment care este diferită de cea a altui spaţiu urban în acelaşi moment. Deci, în interiorul oraşului, avem de-a face cu o diferenţiere spaţială de analizat fie într-o secţiune temporală orizontală (fără a neglija constituirea în cursul timpului a spaţiilor urbane respective), fie într-o secţiune temporală verticală (insistînd asupra caracterului evolutiv al spaţiului urban respectiv). Deşi, cel puţin în prima situaţie, diferenţierea poate fi surprinsă doar prin intermediul unei analize structuraliste a spaţiilor urbane, aceasta nu poate asigura profunzimea concluziilor noastre, cu atît mai mult, cu cît la nivel de detaliu sau, dimpotrivă, la nivel de ansamblu, ele sînt necesare în definirea aspectelor ce caracterizează forma urbană într-o anumită zonă, într-un anumit timp. **Diferenţierea spaţială este pentru oraş o necesitate evolutivă** pentru că, aşa după cum susţine Mircea Maliţa: « *respectarea principiului diversificării a fost din totdeauna o condiţie a progresului, iar gradul de diversificare al unui sistem, un indice semnificativ pentru a-l caracteriza* »[1].

Legile evoluţiei prin selecţie privesc, în principiu, atît convergenţa cît şi divergenţa trăsăturilor caracteristice ca mijloace de realizare. Vorbind despre diferenţierea spaţială în interiorul oraşului, deci în cadrul general al formei urbane, distingem astfel **spaţii omogene şi spaţii eterogene.** Pătrunzînd mai adînc în înţelesul acestor noţiuni, în înţelesul lor practic (caracteristicile respective privind atît spaţialitatea, cît şi activitatea pe care o cuprind) se poate arăta faptul că un spaţiu urban omogen nu este în principiu un spaţiu caracteristic pentru fenomenul urban. Lefèbvre spune despre un asemenea spaţiu omogen că este o « *caricatură a raportului între urban şi componentele sale* »[2], în sensul că un asemenea spaţiu urban omogen este de fapt un spaţiu artificial, pentru că fenomenul urban nu poate să creeze în evoluţia sa continuu spaţii urbane omogene, adică spaţii urbane uniforme lipsite total de orice elemente de particularizare (aspectul unitar — ca valoare urbanistică nefiind implicit uniformităţii). Lefèbvre consideră asemenea spaţii fără particularizare drept spaţii fără topie, desemnînd prin această topie o imagine sau o configuraţie care este pusă în evidenţă, într-un anumit fel. Putem reţine această apreciere, **insistînd însă asupra înţelegerii topiei ca mai mult decît doar o configuraţie spaţială, adică şi funcţională, socială, cinetică etc.** În opoziţie cu un asemenea tip de spaţiu urban este spaţiul eterogen care rezultă firesc din desfăşurarea fenomenului urban, adică un spaţiu diferenţiat, diferenţiat chiar în interiorul lui sau diferenţiat faţă de un alt spaţiu din cadrul aceluiaşi organism urban. Această diferenţiere rezultă pe mai multe planuri. Dintre acestea, de reţinut sînt trei şi anume: (1) **o diferenţiere de funcţiune** în sensul că fiecare spaţiu urban poate să aibă o anumită dominantă funcţională, dar el poate să cuprindă localizări ale mai multor funcţiuni (şi în mod normal funcţiunile respective ca şi funcţiunea dominantă particularizează fie anumite activităţi din spaţiul respectiv, fie spaţiul respectiv în întregime); (2) o **diferenţiere de poziţie** în sensul că aceeaşi funcţiune, aşezată în poziţii diferite (în raport cu condiţiile naturale, cu funcţiile şi spaţialitatea, adiacente), trebuie să genereze, în mod normal, rezolvări şi dezvoltări spaţiale diferite; (3) **o diferenţiere de concepţie,** în sensul că spaţiile urbane care au aceeaşi funcţiune şi au aceeaşi poziţie dar sînt concepute de / pentru oameni sau grupări diferite de oameni, aşa după cum a demonstrat istoria, sînt diferite. Deci este greşită impunerea unor anumite precepte sau reproducerea întocmai a unei imagini, dintr-un timp în altul, dintr-un loc în altul, în edificarea spaţiului urban, deoarece acest lucru duce în mod inevitabil, la acea uniformizare a spaţiului urban, care, aşa după cum arătam, în contextul larg al formei urbane, este o exprimare contrafăcută, falsă, a fenomenului urban.

O deosebită importanţă în diferenţierea spaţială o are modelarea spaţiului urban de către grupările sociale. Urbanistul francez Marcel Poët susţine că motivaţia unei anumite situaţii urbane şi explicaţia evoluţiei, deci a continuităţii în acest proces de transformare a formei urbane, se datoreşte aşa-numitului « *elan vital* », care în spiritul concepţiei bergsoniene desemnează ceva ce există în sufletul — să spunem aşa — unei colectivităţi şi care face produsul acelei colectivităţi să evolueze într-un sens ascendent atît cantitativ cît şi calitativ.

Criticînd aplicarea acestei concepţii la dezvoltarea oraşului, Lefèbvre arată că nu acest « *elan vital* » ar explica în fapt fiecare situaţie urbană, ci că o recunoscută continuitate a unei existenţe urbane este de fapt un rezultat istoric. Diferenţierea spaţială în cadrul organismului urban rezultă, astfel, în urma evoluţiei istorice a organismului urban respectiv. **Proprietăţile spaţiului urban** (proprietăţi care de fapt fac ca acest spaţiu urban să fie diferenţiat) **rezultă în ultimă instanţă din interacţiunea grupărilor sociale, dintr-o interacţiune de interese, atît materiale cît şi spirituale.** Înţelegînd prin aceste grupări sociale, pe de o parte, clase sociale sau pături sociale, iar, pe de altă parte, organizaţii şi instituţii care au caracter de stat, cooperatist sau particular în raport cu contextul social-economic-politic respectiv, prezentînd fiecare anumite interese şi, ca atare, o anumită posibilitate de acţionare asupra spaţiului urban.

Este interesantă, în acest sens, ca exemplu, modalitatea în care a evoluat această diferenţiere spaţială la Paris, în cursul dezvoltării sale istorice: în cadrul zonei sale centrale, axul care s-a dezvoltat iniţial cu o deosebită pondere nu a fost axul est-vest — astăzi atît de caracteristic şi evident, Sena —, ci a fost axul nord-sud, transversal pe Sena. De ce? Acest fapt este legat de anumite interese ale grupărilor sociale din acea perioadă, în sensul că Sena constituia deja un important ax de circulaţie, astfel încît rutier un asemenea ax nu mai era necesar; în schimb era necesară o legătură transversală pe acest ax fluvial, în lungul Senei organizîndu-se de fapt spaţiile importante, din acea perioadă, ale oraşului, spaţii care au generat, între altele, cunoscutul ansamblu al Halelor, atît de caracteristic şi regretat astăzi. Acest ax a suferit o expansiune către nord şi către sud — este interesant de semnalat faptul că burghezia s-a stabilit către sud, iar nobilimea către nord, imprimînd spaţiului urban respectiv caracteristici diferite, pregnante şi astăzi: într-o parte a Senei s-a dezvoltat ulterior celebrul Cartier Latin, în timp ce în cealaltă parte s-a dezvoltat o amplă zonă de rezidenţe fastuoase. Sigur că paralel cu această dezvoltare a oraşului a apărut şi reliefarea axului est-vest, ax legat însă de alte necesităţi, ce s-au conturat, treptat, ulterior. El s-a constituit printr-o serie de adăugiri şi caracteristica lui este cu totul şi cu totul deosebită faţă de celelalte zone ale Parisului, ca succesiune de spaţii, prezentîndu-se ca un ax al expunerii festive, chiar dacă parţial este afectat uzului comercial. Totuşi, desfăşurarea acestui ax nu a fost suficientă pentru o asemenea exprimare festivă a urbanităţii, fapt pentru care, de o parte şi de alta a sa, au apărut o serie de spaţii categoric diferenţiate, avînd în esenţă o aceeaşi funcţiune de festivitate, însă o funcţiune, am putea spune, particularizată în sensul că, dacă în lungul său avem de-a face cu o desfăşurare dinamică a fastului urban, în cadrul acelor spaţii adiacente — cunoscutele pieţe-salon Royale şi Vendôme, spre exemplu — întîlnim o concentrare fastuoasă calmă, în aşteptare. Iată cum, în acest fel, pe teritoriul oraşului se constituie, în fapt, în cursul dezvoltării istorice, o diferenţiere spaţială ca rezultat al interacţiunii între diversele grupări sociale, deplasarea intereselor majore de la un obiectiv la altul, conducînd, chiar atunci cînd este determinată numai intuitiv, la o deplasare sau o restrîngere teritorială a efortului constructiv, o deplasare care, natural, numai arareori se produce brusc, intervenind brutal asupra zonelor în cauză. Brutalitatea intervenţiei în diferenţierea spaţială este însă riscul marilor operaţii de modernizare contemporane, care neglijează zonele afectate în adîncime şi, de asemenea, faptul că orice deplasare de interese are un « traseu » pe care îl preia pînă în momentul în care îşi găseşte un loc propriu. Se disting pe un asemenea « traseu » cel puţin trei zone: cele două marginale distinct diferenţiate prin particularizare şi zona mijlocie diferenţiată prin interferenţa celor două particularităţi, ca legătură necesară pentru sublinierea diferenţierii însăşi: difer ţierea spaţială este slujită nu de separare, ci dimpotrivă, de apropiere.

Bucureştiul poate oferi un interesant exemplu de analiză. Zona sa centrală se constituie astăzi ca o extindere treptată a miezului vechii vetre a urbei, situată de o parte şi de alta a Dîmboviţei, cu precădere, însă, în partea stîngă mai propice unei dezvoltări continue — deja elementul natural introducînd o diferenţiere pe

care încă la 1840, o vom găsi consfințită prin « linia de roșu ». Mai tîrziu, retragerea intereselor majore comerciale din partea de N-V a acestei zone, odată cu realizarea aici a unor reședințe ale protipendadei și construirea centrului festiv prin « montarea » Căii Victoriei și, ulterior, prin lărgirea axei N-S se produce un proces de atrofiere în partea de N-E a vechii vetre, de încărcare reprezentativă în partea de N-V. și de impulsionare a extinderii părții centrale a zonei spre N. Parcurgerea astăzi a axei N-S, de la Casa Scînteii pînă la Parcul Tineretului, relevă în lungul a 14 km, pe 6 tronsoane distincte, o diferențiere spațială — funcțională și volumetrică — exprimînd interese și concepții diferite de organizare, (o diferențiere care, însă, tocmai datorită unor intervenții brutale pe alocuri, nu se simte ca diferențiere de zonă, în adîncime).

CATEGORII TOPICE SPAȚIALE

În cadrul formei urbane, deci luînd organismul urban în totalitatea sa ca exprimare concretă a formei urbane, distingem trei categorii de spații în raport cu conceptul general de diferențiere spațială și anume, este vorba, utilizînd nomenclatura prezentată de Lefèbvre, de spații izotopice, spații heterotopice și spații utopice. **Spațiile izotopice,** așa cum arată și termenul respectiv, sînt spații care relevă un același loc, deci spații concepute în același fel, spații care se dovedesc legate între ele prin aceleași trăsături caracteristice, spații care pot fi identice. Deci, se poate spune că un spațiu urban este izotopic față de un alt spațiu urban (observația fiind valabilă referitor fie la spații unice definite, fie la zone mai largi).

Spațiile heterotopice sînt spații care revelă locuri diferite, susținîndu-se fiecare prin caracteristici funcționale, spațiale și de cuprindere diferite. Dar și în cadrul aceluiași spațiu urban — cu cît el este mai complex cu atît această observație este mai evidentă — putem deosebi, de asemenea, stări izotopice sau stări heterotopice, ceea ce conferă spațiului respectiv omogenitate sau heterogenitate. Relația de diferențiere în sensul izotopie-heterotopie, în contextul unei situații urbane, nu este fixă. Ea se relevă prin variabilitate în cadrul existenței dinamice a orașului: la un moment dat, pot exista două spații foarte asemănătoare pe care le putem considera spații izotopice, numai că în existența orașului se poate întîmpla ceva ducînd la modificarea — într-un alt spirit — a unuia sau a ambelor, astfel încît ele devin spații heterotopice; sau două spații identice — unul rămîne gol, în celălalt se produce o activitate deosebită generînd aglomerație, ceea ce face ca în acel moment caracterul lui în opoziție cu caracterul celuilalt spațiu să se schimbe. Trebuie avut în vedere acest fapt în obținerea diferențierii spațiale, în sensul că un spațiu poate fi suficient de bine diferențiat de alt spațiu prin introducerea de elemente antrenante legate de ritmul, activitatea și mișcarea oamenilor în interiorul lui. Sigur că acest fapt este legat în continuare, chiar în cadrul procesului de modernizare, de o anumită modificare a spațiului respectiv, de o anumită adaptare a lui. Lefèbvre consideră izotopia ca ordine apropiată, în sensul că reflectă cu necesitate o anumită ordine care ne este aproape și care leagă spațiile între ele. În opoziție cu aceasta el considera că heterotopia reflectă o ordine depărtată, adică o posibilă ordine, care nu este percepută ca atare. Se poate reține de aici ideea că heterotopia nu înseamnă în mod inevitabil o stare de haos urban, acea ordine depărtată putînd fi, în multe cazuri, deosebit de subtil constituită.

Spațiul utopic are o caracteristică aparte. Este definit de Lefèbvre ca reunind atît ordinea apropiată, cît și ordinea depărtată, realizînd deci o legătură, la nivelul conceptului, între izotopia și heterotopia urbană. Dar dacă acestea sînt caracteristici care se adresează existenței materiale, deci exclusiv la ceea ce se percepe (la volumetrie, culoare, mișcare, zgomot), spațiul apreciat ca utopic are un profund potențial subiectiv, aprecierea sa fiind strîns legată de psihic. Spațiul utopic este, în general, un spațiu simbolic și, ceea ce arhitecții uită, un spațiu cu disponibilități de imaginar nu pentru ei înșiși, ci pentru cei care îl străbat ca necunoscători ai unei savante metodologii de analiză, dar direct și poate primitiv impresionabili. Spre exemplu, un spațiu utopic poate fi, în cadrul orașului, o piață organizată, însă extrem de amplă, ale cărei limite ies din firescul perceperii umane, imaginea reținînd volumetria dar totodată și o trecere a spațiului în exterior. Atunci intervine psihismul nostru, cît și imaginarul nostru în determinarea unei anumite ambianțe, unei anumite impresii în momentul respectiv și în locul respectiv. Ca spațiu utopic poate apare orice spațiu urban în timpul nopții, atunci cînd o serie de aspecte ale configurației sale se estompează, chiar dacă în timpul zilei el poate fi un spațiu izotopic sau heterotopic. Sigur că această posibilitate trebuie stăpînită de arhitect pentru că numai în măsura în care spațiul respectiv se poate realiza și ca spațiu utopic, el poate să impresioneze, numai în acea măsură el este atractiv, altfel riscă să se piardă în configurația orașului, pierzîndu-și orice semnificație. Semnificația unui spațiu urban, determinată evident de aprecierea sa funcțională și servită geometric-spațial, nu se poate realiza în afara unei cît de reduse, dar constructive, valențe utopice. Monumentalul ca și feericul sînt trăsături, care slujesc valoarea de semnificație a spațiului urban; sînt însă trăsături care se constituie într-o apropiere/recunoaștere/percepție spațială, cel puțin în parte utopică.

Condițiile de cadru natural favorizează evidențierea unui spațiu utopic și, îndeosebi, în acele existențe urbane de mare desfășurare, dominate de elementele naturale, cum ar fi o așezare de munte sau, dimpotrivă, o așezare pe malul mării. De asemenea, deschiderea spațiului, atunci cînd ea nu înseamnă dezbinare, indiferență, ci dimpotrivă orientare, cuprindere a exteriorului, a unor vecinătăți impresionante, este o modalitate (pe care istoria o relevă, pe care prezentul a uitat-o însă), care poate fi « speculată » în determinarea unei anumite ambianțe încărcată de semnificație. Este de reținut, însă, faptul că spațiul utopic rămîne un spațiu real, utopicul fiind o rezultantă a percepției, a senzației, care la rîndul lor sînt rezultante ale apropierii între om și elemente concrete ale realității organizate într-un anumit fel; și, de asemenea, nu trebuie confundată aici noțiunea de spațiu utopic cu utopia urbană, chiar dacă caracteristica de utopic a spațiului urban poate să exprime un anumit idilism urbanistic.

Se dovedește că fără acest idilism urbanistic — strîns legat de premisele utopice ale spațiului urban în general — un oraș poate pierde mult din particularitatea existenței sale (un idilism naiv sau sobru) competent, uneori tradițional, conturat, alteori premeditat contemporan: cum de altfel se relevă zone întregi din Oradea începutului de secol 20, amplele zone plantate care pătrund adînc spre centrul Varșoviei sau al Nürenbergului, ambele orașe reconstruite în nucleul lor istoric, dar atît de bine puse la dispoziția unor funcțiuni contemporane, sau să spunem, cartierul La Grande Borne, realizare-manifest a urbanisticii contemporane?)

De la ordine apropiată spre o ordine depărtată

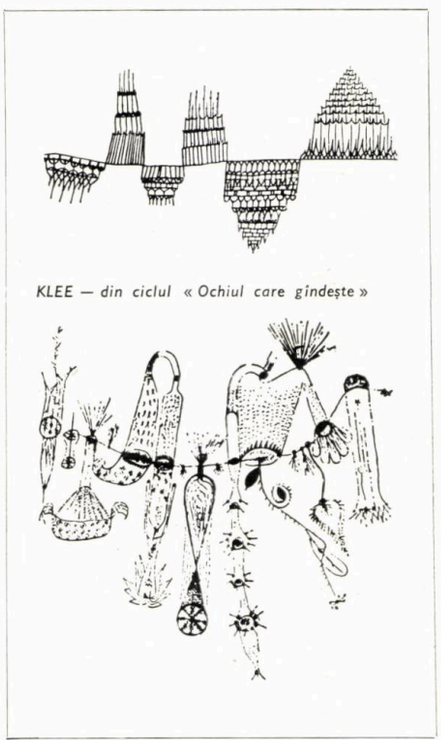

KLEE — din ciclul « Ochiul care gîndește »

Spații « utopice » la MOSCOVA, LOS ANGELES, BUCUREȘTI

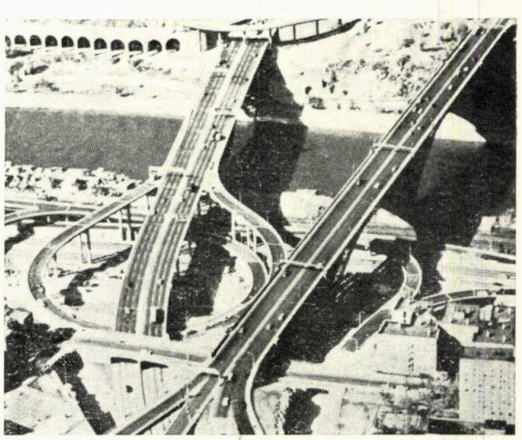

Asocierea în cadrul organismului urban a unor spații izotopice, heterotopice sau utopice reflectă o complexitate multifuncțională, iar la nivelul spațiului urban, ca existență autonomă, o posibilă integrare funcțională. Acesta este și motivul pentru care din ce în ce mai mult, în interiorul orașului, este căutată exprimarea heterotopică, ea susținînd integrarea, tendință evidentă în evoluția contemporană a structurilor urbane.

În cadrul structurii urbane, spațiile acestea, caracterizate distinct ca particulare, indiferent de felul lor — izotopice, heterotopice sau utopice — se găsesc configurate în cadrul unui teritoriu mai larg, în contextul unei țesături de spații care la prima vedere pare a fi nediferențiată. Aceasta datorită prezenței întotdeauna insulare a unor asemenea spații particulare în cadrul organismului urban, spații separate între ele, avînd un caracter ordinar în configurația generală a orașului. **Se poate vorbi, astfel, de utilizarea în teritoriul urban și a unor spații amorfe?** Dacă aceasta este într-adevăr situația pe care o întîlnim în cadrul majorității orașelor existente, se pune problema dacă aceste spații sînt numai spații neorganizate încă și numai spații care datorită neconcordanței între organizare și cerințe se atrofiază sau trebuie menținută în restructurarea orașelor și astfel, în dezvoltarea lor, ideea unor spații urbane amorfe, deci indiferente, avînd rolul unor spații urbane neutre, am putea spune. Considerîndu-se necesar, la prima vedere, s-ar părea că un asemenea spațiu indiferent, ar putea fi constituit cel mai simplu de către arterele de circulație. Putem considera, însă, strada drept un spațiu indiferent? Un asemenea spațiu indiferent nu există decît atunci cînd el este privit — să spunem — biro/tehnocratic, adică simplist-funcționalist, deoarece, chiar dacă ne referim la o mare magistrală situată între zone determinate, fiecare are un anumit caracter.

Magistralele de penetrație, îndeosebi, așa după cum demonstrează restructurările din zona Colentina și Pantelimon, la București, pun probleme dificile a căror rezolvare nu se poate rezuma la simpla prestabilire a unor maxime deschideri ale profilului transversal; echiparea și dotarea lor, tipul și modul de realizare al relațiilor cu adîncimea zonelor, precum și compoziția volumetrică sînt aspecte însemnate, chiar dacă — și poate cu atît mai mult cu cît — cele două zone tind a se constitui ca spații izotopice, în condițiile unei masive construcții din nou. Cadrul său unitar se constituie, astfel, în factor de bază contribuind la definirea rolului pe care o stradă este firesc să-l dețină în cîmpul diferențierii spațiale, ca spațiu de coeziune, sudînd — nu uniformizînd — într-un spațiu heterotopic, valori spațiale diferite sau valori noi cu valori vechi, ca elemente ale fostei existențe urbane.

Această arteră magistrală trebuie să fie un spațiu avînd propria sa existență oarecum autonomă, dar imposibil indiferentă față de zonele adiacente, pentru că și autostradă fiind, lăsînd deoparte relațiile funcționale, și tot apar probleme de încadrare în peisajul urban respectiv.

Deși nu lipsită de grijă pentru vecinătăți, implementarea unui element străin într-o configurație existentă atît de bine stabilită (și acesta este motivul pentru care a și suscitat atîtea discuții) — propusa realizare a arterei rapide pe malul stîng al Senei, la Paris — apare ca un spațiu indiferent de ceea ce se întîmplă în dreapta, de ceea ce se întîmplă în stînga.

În condițiile în care, concepem totuși obligat un asemenea spațiu trebuie de la început să fim avizați că ajungem inevitabil la segregare în cadrul teritoriului respectiv, în sensul că apare o ruptură între o parte și cealaltă a teritoriului; și acest aspect este deosebit de important atunci cînd se referă la artere majore de circulație în interiorul orașului.

ORADEA — centru

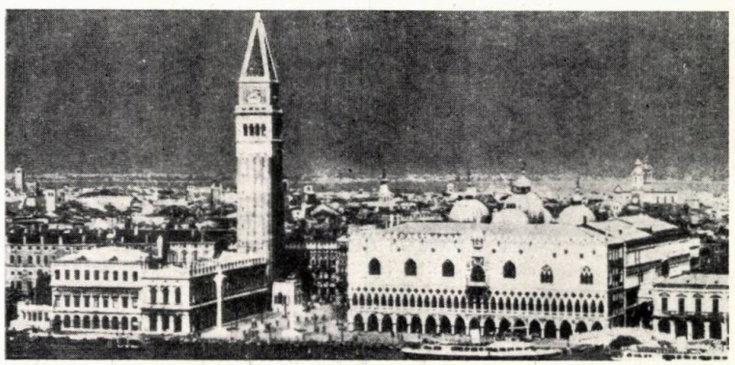

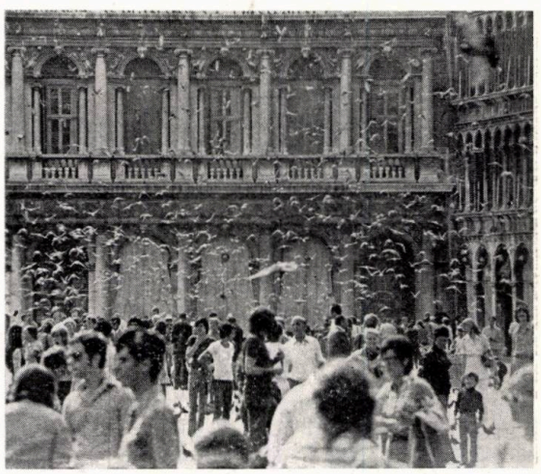

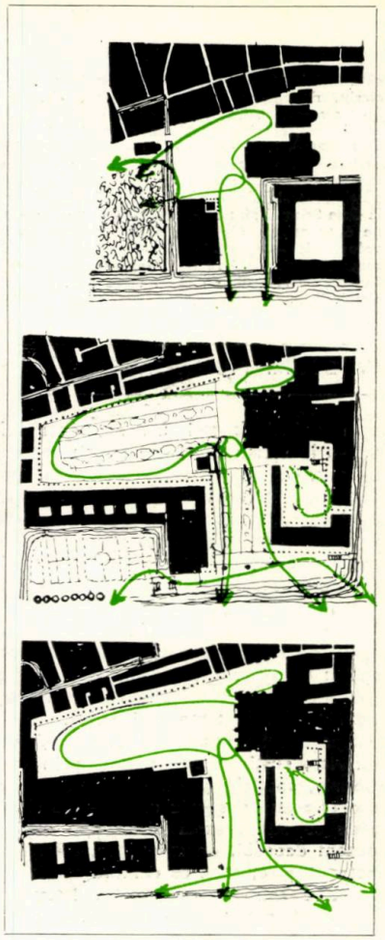

Evoluția ansamblului San Marco la VENEȚIA

Și un spațiu plantat, în multe situații, este greșit conceput, ca un element de segregare între zone configurate ca spații izotopice sau heterotopice. Desigur că este mai ușor a umple spațiul între aceste zone cu un asemenea element care nu pune probleme decît ca realizare în sine, în loc de a concepe realizarea lui într-un anume fel particularizat. Este însă clar că nu poți « simți » un spațiu decît atunci cînd el are o funcție care te cheamă spre el (fie aceasta și numai o funcție estetică) și o funcție devine evidentă, eficientă, numai atunci cînd ea se desfășoară în corelație cu ceea ce se întîmplă în spațiile adiacente.

În cadrul organismului urban întîlnim, totuși, o serie de spații care au un astfel de caracter neutru, dar ele suportă o modificare a caracterului lor de la un moment la altul, în sensul că intervine într-o desfășurare mai rapidă acel dinamism al spațiului urban despre care vorbeam mai înainte. Acesta este, de altfel, și motivul pentru care Lefèbvre susține că neutralitatea unui spațiu urban este de fapt un caz limită: « *un spațiu gol, este un spațiu care atrage și chiar sfîrșește prin a se umple* » (atît la propriu cît și la figurat) în sensul că, atrage la un moment dat oamenii în raport cu o anumită activitate localizată aici temporar, deci atrage anumite interese pentru a se confrunta aici și, ca atare, își poate găsi chiar și o « umplere » simbolică, își găsește un anumit conținut. Este greșit a se susține că un asemenea spațiu trebuie conceput, în contextul modernizării urbane ca spațiu neutru, întrucît atunci cînd este ocupat întîmplător, el exprimă începutul unei noi etape de extindere spațială, iar atunci cînd este ocupat periodic el exprimă o necesitate de spațiu organizat, și într-un caz și celălalt, permanentizarea ocupării lui ca spațiu mono- sau poli-valent impune o configurație care nu-l mai poate lăsa drept spațiu indiferent în raport cu vecinătățile. Există tendința naturală, pentru fenomenul urban, ca treptat, prin perimarea unor spații anterior ocupate acestea să devină spații indiferente în structura urbană, ceea ce duce la unele situații defavorabile pentru oraș: o creștere a teritoriilor afectate astfel, deci deprecierea calităților cadrului urban, deteriorarea echilibrului diferențierii spațiale în teritoriu și pierderea trăsăturilor care particularizau locurile respective. Stăpînirea acestui proces, îi putem spune de neutralizare a unor existențe urbane, prezintă astfel o însemnătate deosebită îngreunînd o intervenție directă asupra fondului construit existent: depistarea valorilor posibile, supravegherea stării, întreținerea și întregirea lor corespunzătoare.

Menținerea în structura urbană a unor spații neutre prezintă pericolul ocupării lor întîmplătoare și, de aici, pericolul permanentizării unor ocupări care, la un moment dat, vor deranja dezvoltarea potrivită a

funcțiilor urbane. Rezultă de aici o concluzie și anume, aceea a necesității privind **mobilizarea spațiului urban în sensul de a nu-l lăsa la voia întîmplării, ci a-l utiliza conform unei organizări spațiale și funcționale care are în vedere necesități prezente, dar și posibilități viitoare.**

O serie de proiecte recente, exprimînd de altfel o tendință de actualitate privind valorificarea complexă a spațiului urban, se referă la o anumită mobilizare a spațiului urban, o mobilizare cît mai integrală, care, înscriindu-se în evoluția firească a fenomenului urban, promovează mobilitatea funcțională și spațială, forma urbană însăși sporindu-și elasticitatea: crește interesul pentru diferențierea spațială, sensul acesteia înclinînd contradictoriu, dar firesc, pentru că este dialectic, spre prețuirea extremelor, a marilor valori permanente și totodată a efemerului curent. În momentul de față se militează îndeosebi spre o mobilizare de ordin cultural-educativ a spațiului urban, ceea ce înseamnă transformarea lui într-un mijloc de culturalizare a societății. Nu se neglijează însă aici îmbinarea intereselor efective de cultură și de informare (care se sprijină pe valori permanente și pe mijloace de profunzime) cu interese comerciale sau pur și simplu interese ludice (care se sprijină pe valori și mijloace efemere).

SELECȚIE TOPICĂ ÎN SPAȚIUL URBAN

Rezultînd din ceea ce am arătat pînă acum, **selecția topică se relevă ca mijloc fundamental obiectiv-subiectiv în conturarea trăsăturilor organismului urban;** mai mult, putem considera o anumită existență urbană (fie un ansamblu compact, fie o piață închegată), rezultînd la un moment dat ca produs efectiv al acestei selecții topice, proces care se desfășoară mai încet sau mai repede în cursul dezvoltării organismului urban.

Piața San Marco, la Veneția, este de fapt o asemenea rezultantă. Construcțiile care sînt realizate acolo nu aparțin aceluiași moment al istoriei, după cum nu toate construcțiile care s-au realizat în cursul timpului în acel spațiu există și astăzi. În urma selecției topice, impusă fortuit sau firesc, intuitiv sau logic, elementelor sale componente, a apărut acest ansamblu astăzi unanim recunoscut pentru perenitatea valorii sale.

Acesta este motivul pentru care se poate spune că în cursul dezvoltării orașului și, în speță, a unui anumit ansamblu, a unei anumite zone din oraș, particularitățile lor se reține prin «filtrul spațiului omogen», rezultînd un spațiu unitar. Este de fapt vorba de un proces evolutiv privind unitatea spațiului urban. Un spațiu urban inițiat, creat la un moment dat într-o perioadă anume, poate avea tocmai datorită acestui fapt un caracter unitar. Treptat însă dispar din cadrul său o serie de elemente, (clădiri, amenajări, plantații) din diferite motive: fie că ele nu mai prezintă nici o valoare (fiind perisabile fizic și moral), fie datorită unor distrugeri întîmplătoare. Unitatea spațiului respectiv s-a pierdut odată cu apariția golurilor în structura sa. Pe locul lor se pot construi însă alte elemente, care pot lua aceeași înfățișare ca cele vechi sau, dimpotrivă, o înfățișare lipsită de orice asemănare, situație în care unitatea rămîne pierdută.

În cadrul procesului de modernizare urbană, studiul zonei respective poate să conducă la găsirea mijloacelor de folosit, spre recîștigarea unității de ansamblu, fiind vorba în acest caz de o unitate care se realizează fie în afara contextului inițial, fie în contextul inițial.

Actuala configurație a pieței situată în Stare Miasto — orașul vechi — din Varșovia, reconstituie vechea unitate de ansamblu în același context inițial (modificările fiind minime, în general de ordin tehnologic și edilitar). Proiecte de restaurare și renovare pentru zona centrală din Sibiu urmăresc același lucru. La Tîrgu-Mureș, însă, întregirea esplanadei centrale impune o nouă unitate într-un context nou, în sensul că nu sînt refăcute întocmai elementele deteriorate, ci se realizează elemente noi, cu funcțiuni și forme noi, dar care se încadrează, completînd fericit ansamblul. Înseamnă aceasta, o capacitate deosebită de a înțelege particularitățile unui loc și de a le reține în esența lor, fără a apela la reproducerea formală «salvatoare» și necesară chiar în unele cazuri, dar mai puțin subtilă, mai puțin vie. Referitor la acest aspect al reținerii particularităților unui ansamblu prin procesul de cristalizare a unității lui, se vorbește despre unitatea de stil a ansamblului urban și despre unitatea de convenință, ca despre două principii de bază ce pot asigura formal valabilitatea spațială a unui spațiu urban. Dacă unitatea de stil poate fi o unitate, să-i spunem originală, (în sensul că toate clădirile ansamblului respectiv sînt realizate în același stil) sau o unitate, să-i spunem artificială, (în sensul că realizăm în completare din nou o parte din clădiri în același stil în care au fost realizate inițial, cele existente), unitatea de convenință este, în general, o unitate evolutivă care îmbină configurația de elemente inițiale cu noile rezolvări în cadrul ansamblului respectiv, aparînd construcții aparținînd unor stiluri diferite. Se realizează, în felul acesta, o convenință de elemente, o convenință reflectată prin relațiile de referință ce se stabilesc între elemente noi și elemente de valoare, particulare pe care selecția topică le-a reținut de-a lungul timpului, prezentul utilizîndu-le, fizic și moral, astfel încît se poate vorbi de o integrare, ori a noului în context vechi, ori a vechiului în context nou; indiferent, însă, se poate vorbi de o integrare care ea însăși poate avea valoare de particularizare a spațiului, atunci cînd ansamblul prezintă o alcătuire funcțională complexă și, de asemenea, atunci cînd elementele noi nu se rezumă a fi doar un simplu cadru. Se cunosc, este adevărat, puține ansambluri urbane, care constituite din elemente diferite — fiecare în sine fiind o valoare — să rezulte un ansamblu ca totalitate unitară de valoare. Constatînd în asemenea situații, (ansamblul San Marco, la Veneția, spre exemplu) că fiecare element/valoare se află în relație combinatorie cu celelalte, că nici unul dintre ele nu este «alipit» întregului, nu ne-am putea referi la o integrare formală, care poate opera profund, atît la nivelul spațialității generale, cît și la nivelul plasticii particulare, chiar și atunci cînd integrarea funcțională nu este decît superficială?

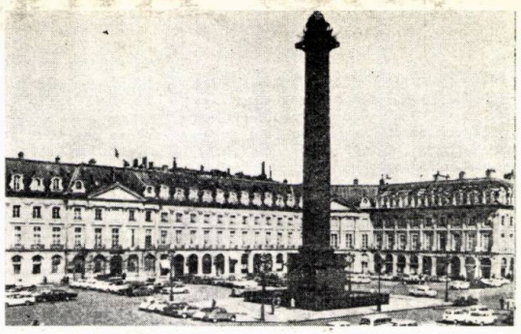

PARIS — unitate de stil în Piața Vendôme

Integrarea formală ca element de coeziune în cadrul diferențierii spațiale se dovedește a fi o certitudine prin aceea că, în atari situații, spațiul formalizat în cursul unei îndelungi selecții topice este altceva decît suma calităților elementelor componente, luate în parte, și totodată prin aceea că ea poartă întotdeauna o semnificație (civică, estetică, etică etc.) și deci este ea însăși funcțională. Privită astfel, în limitele posibilităților ei de afirmare, asocierea între nou și vechi nu mai poate porni de la ideea (pseudo) comparabilității de principiu, preconizînd de fapt o stare fără relații de comparabilitate (pentru că acestea nu pot exista cînd totul este «la fel»), ci de la ideea coexistenței firești a unor elemente diferite într-o stare care, fără a fi obositoare, ne solicită intens în definirea unor relații de comparabilitate. Sporind soluțiile combinatorii, sporește astfel și diversitatea spațiilor urbane; diferențierea spațială evoluează unitar, descoperind, refăcînd sau întregind trăsăturile particulare ale diferitelor spații urbane și totodată confirmînd sau desăvîrșind de fiecare dată altfel caracterul lor unitar. Se poate spune, deci, că **un spațiu urban unitar, este un spațiu urban particular** și celelalte atribute care pot să apară, nu pot decît să întărească, să conducă într-o anumită direcție valoarea sa particulară.

VALOARE PARTICULARĂ: CARACTER ȘI SPECIFICITATE

Ce înțelegem însă prin valoare particulară a unui spațiu urban? Cum se desprinde particularitatea sa ca atare, apreciere, verigă între generalitatea spațiului urban în principiu și singularitatea unui anumit spațiu urban. Valoarea particulară a unui spațiu urban se definește, în acest context, ca trăsătură sau grup de trăsături care-l deosebesc în cadrul formei urbane, înscriindu-se astfel într-o anume tipologie spațială ca generalitate de grup sau ca singularitate. **Valoarea particulară a unui spațiu urban constituie astfel deter-**

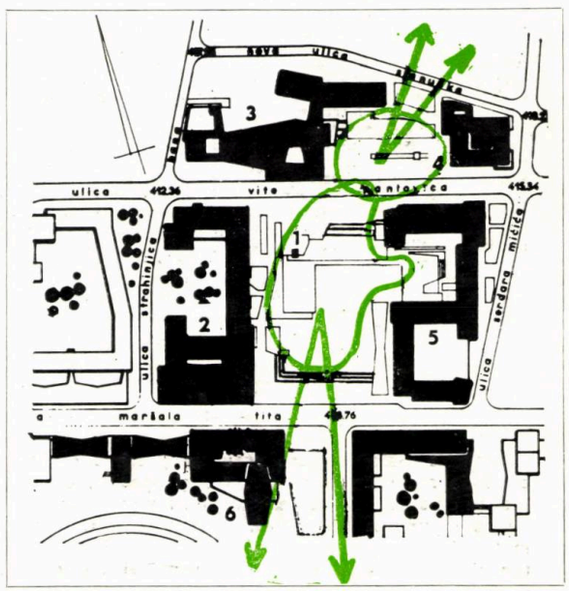

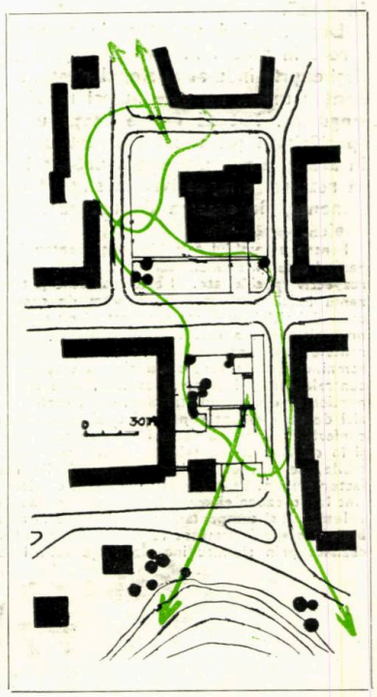

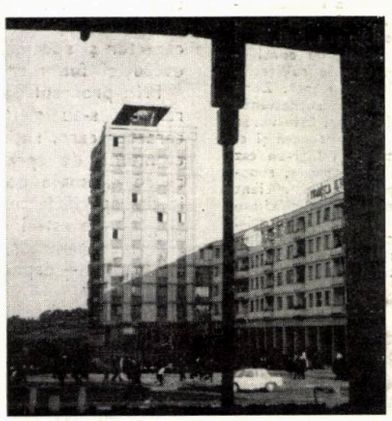

TITOVOGRAD și SUCEAVA — Ansambluri centrale constituite din spații complexe, deschise parțial spre elementele naturale . . . diferențiate prin configurația orientării, prin situarea dominantei . . .

minarea sa calitativă, individualitatea sa, incorporînd generalul — reflectare a esenței, într-o formă proprie care să se exprime și să poată fi apreciată prin caracter și specificitate. Se poate face o diferențiere de concept între caracter și specificitate? Cred că da, și mai mult, cred că este necesară recunoașterea acestei diferențieri, deoarece, spre deosebire de artă în general (unde termenul de caracter vizează « *individualitatea sau individualitățile de prim rang, capabile de a exercita o acțiune modelatorie asupra publicului* »), în aprecierea calității spațiului urban, pe lîngă efect, interesează în mod deosebit (1) cauza, mijloacele de realizare — asupra cărora acționează, să nu uităm, o determinare direct obiectivă prin funcționalitate și posibilități de realizare, (2) adaptarea la un existent material care pune în cauză atît inventivitatea, cît și capacitatea de asimilare a experienței anterioare și (3) timpul ca înfășurător și spațiul ca loc al selecției topice care tinde spre o formație din ce în ce mai complexă a spațiului urban. Trebuie adăugat aici și faptul că, în definirea spațiului urban. nu întotdeauna avem de-a face cu o unică personalitate (în sens de capacitate) creatoare, că intervin mai mult decît în artă — luată în general — tradiția și obiceiul comportamental ca reflectare a cerințelor majorității. În aceste condiții, valoarea particulară a spațiului urban este o rezultantă a interferenței în contextul generalității funcționale și formele majore a unor participări de natura unei generalități restrînse conferind caracter și a unor participări de natura singularului conferind specificitate.

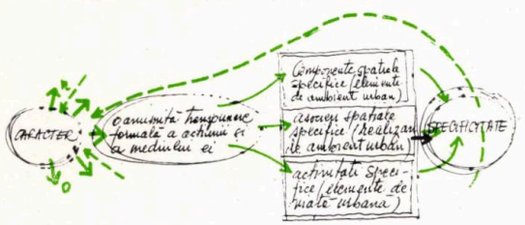

Apare deci necesitatea înțelegerii caracterului unui spațiu urban în sensul de calitate verificată cantitativ pentru un anumit tip de spații urbane, situîndu-se pe poziția unei prime generalizări. În contextul procesului de diferențiere spațială, **caracterul spațiului urban** se determină astfel prin descoperirea în cursul percepției și analizei, a trăsăturilor/elementelor funcționale, spațial-volumetrice și comportamentale care, delimitînd o anumită grupare tipologică, restrîng astfel sfera de analiză/apreciere/încadrare a spațiului sau zonei în cauză.

Deși acuzînd unitatea de ansamblu și intervenind direct în modul în care aceasta se constituie în timp, deși exprimîndu-se ca singularitate, **specificitatea unui spațiu** urban nu este numai rezultatul unei existențe singulare. Pot să existe spații urbane evidențiind o specificitate printr-un element unic, și pot să existe, în același timp, alte spații urbane în care specificitatea să rezulte, dimpotrivă, ca sinteză a elementelor componente, fie acestea de natură izotopică sau heterotopică.

Pentru ansamblul San Marco și pentru întreaga Veneție, Campanilul este un element care-i dă ansamblului și organismului urban respectiv specificitate. El este însă unic și tocmai prin această prezență unică finalizează un sumum de specificitate într-un cadru care nici altfel nu poate fi acuzat că nu este specific; și totuși, cînd prăbușit fiind, a fost refăcut prin efortul comunei, nu considerentele funcționale au dictat această operație, ci cele subiectiv-semnificative, de care specificitatea este în principiu legată. Zona centrală din Bologna, în schimb, este specifică prin succesiunea porticelor din lungul străzilor, de la parterul clădirilor. Este vorba aici de un element comun al unei multitudini de construcții și el conferă specificitate tocmai prin această repetare. Și într-un caz și în celălalt, elementele de specificitate unice sau comune, repetabile, se dovedesc pentru ansamblurile respective, un eficient factor comun. Se demonstrează faptul că elementele de specificitate sînt întotdeauna elementele care subordonează funcțional și spațial volumetric și comportamental asigurînd în acest fel unitatea ansamblului: o specificitate se realizează în cadrul unității prin contrast, cealaltă prin similitudine. În Piața Sălii Palatului din București, există blocul turn și dacă îl luăm în sine, ca obiect, probabil că s-ar confunda cu multe alte blocuri turn de la Cluj-Napoca, Iași sau din altă parte. Totuși, în contextul respectiv, el devine un element specific al acestui ansamblu prin relațiile care se stabilesc între prezența sa și cadru, ceea ce subliniază că legătura între specificitate — dominantă — unitate de ansamblu, ca manifestare posibilă a formei urbane, nu poate fi apreciată pe elemente considerate în sine, ci numai în contextul de ansamblu al spațiului urban respectiv. Se pot evita, astfel, riscurile unor concluzii eronate sugerate de aprecierea unor valori arhitecturale vechi sau noi — ca posibil specifice, în realitate, însă, ineficiente, în acest sens, datorită situării lor brutale într-un cadru neprielnic.

TÎRGUL MUREȘ — centru

Plan de situație

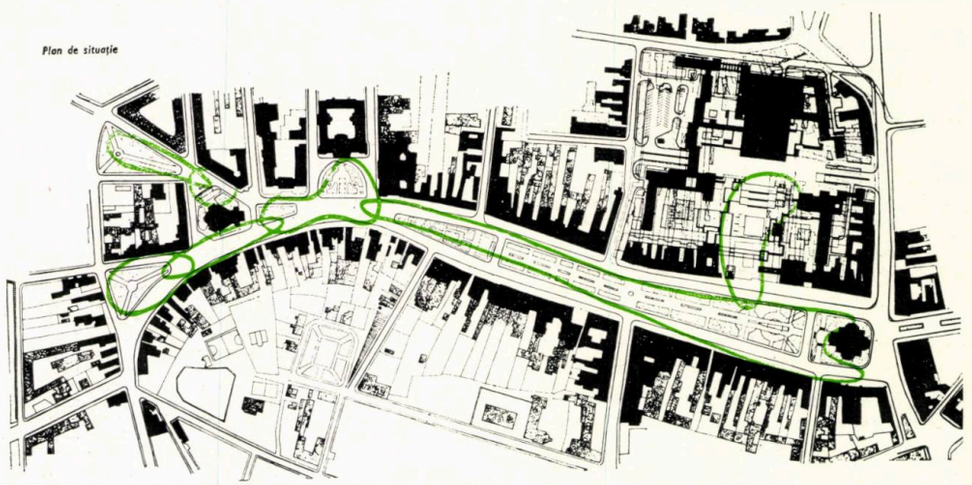

Completarea esplanadei centrale din Tîrgu-Mureș și dezvoltarea ei prin noul ansamblu al Teatrului, restructurarea zonei centrale din Suceava, ca și închegarea unor ansambluri reprezentative la Iași reflectă grija pentru caracterul orașului respectiv și, totodată, modul favorabil în care sentimentul de specific și a celui de modern au fost însușite de oraș. Într-o serie de orașe, se constată, în ultimul timp, tendința spre o înțelegere mai complexă a modernizării urbane, fapt ce se reflectă în realizarea unor centre interesante care contribuie efectiv la sporirea gradului de civilizație a colectivității urbane respective, la caracterizarea acesteia; deși situîndu-se în situații diferite, Sibiul, Brașovul ca și Focșanii, relevă, deja, o experiență pozitivă care, alături altor aspecte pozitive și negative, se cere analizată, cercetată cu toată atenția, asigurîndu-se astfel o dezvoltare « de valoare » tuturor orașelor noastre. Se cere o mai profundă recunoaștere a valorilor specifice fiecărei localități, chiar și acolo unde par să lipsească monumentele evidente, acolo însă unde existentul devine caracteristic, putînd fi preluat într-o imagine urbană contemporană: mă gîndesc, spre exemplu, la multe, foarte multe construcții din centrul orașului Botoșani, care, eliberate de garduri și alte amenajări parazitare, pot constitui alături de plantații și noi construcții, spații urbane deosebit de interesante; și se cere, de asemenea, o înțelegere mai atentă a scării orașului, a dimensiunilor caracteristice ale spațiilor sale, impunîndu-se la fiecare construcție nouă o anumită responsabilitate în raport cu implicațiile pe care această nouă construcție le are asupra contextului în care ea va dăinui. Mă nemulțumește apariția clădirilor înalte de locuințe de pe Faleza Dunării la Tulcea, opuse prin prezența lor cadrului atît de specific al orașului, așezării sale geografice și în același timp (de altfel ca și nediferențiata înșiruire de aici a dotărilor) opuse ca mod de așezare și concepție altor meritorii realizări tulcene: hotelul și noua piață centrală. Mă nemulțumește, de asemenea, așezarea unui hotel înalt cum este cel din Brăila, dăunînd echilibrului unui spațiu atît de caracteristic cum este vechea piață, lipsindu-i acea discreție, care susține în spațiul respectiv, spre exemplu, hotelul (tot o clădire înaltă) din centrul Aradului. Noul centru al orașului Giurgiu constituie, de asemenea, un exemplu privind consecințele subaprecierii valorilor urbane existente.

Justificat dialectic, este greu de precizat o limită clară de separație între caracter și specific, existînd o zonă de suprapunere permanentă. Nu se poate vorbi de suprapunerea lor totală, deoarece, în raport cu motivările enunțate anterior, diferențierea între caracter și specific este evidentă, nu numai conceptual, ci și practic. Posibilitatea, însă, a trecerii reciproce a generalului și singularului (în speță a trăsăturilor de caracter și specificitate) dintr-unul într-altul, în cursul evoluției fenomenului urban, nu trebuie neglijată.

Prin procesul de selecție topică, trăsăturile de generalitate s-au șlefuit, devenind treptat trăsături de caracter care, reținute în timp, se constituie astăzi ca elemente de specificitate. Sînt, de asemenea, numeroase exemple de cazuri în care, trăsături conferind inițial specificitate unui spațiu urban, socotite valabile și preluate astfel ca model, au devenit mai tîrziu trăsături de caracter, tinzînd chiar spre o generalitate și mai amplă — aspect implicînd astăzi, în mod deosebit, construcția urbană industrializată — în raport cu problema relației între creativitate și tehnologie. Dar nu numai temporal, ci și spațial este posibilă o **interferență între caracter și specificitate,** în sensul că ceea ce este caracteristic unui spațiu restrîns, poate fi un element specific pentru un teritoriu mai mare — pentru oraș. În general, însă, elementele singulare conferind specificitate unui spațiu urban se relevă ca elemente de specificitate și pentru toate celelalte încadrări teritoriale posibile — rămînînd în încadrarea respectivă o prezență singulară specifică (Campanilul din piața San Marco la Veneția) sau înscriindu-se într-un tot generalizator cu valoare specifică. Rezultă din cele arătate că, **pentru desprinderea caracterului și specificului unui spațiu urban, este necesară atenta lui încadrare în spațiu și timp,** iar în ceea ce privește stăpînirea procesului de modernizare în raport cu înțelegerea valorii particulare a spațiului urban (a orașului în totalitatea sa), recunoașterea componentelor valabile ale acelui tot generalizator cu valoare specifică, deoarece, îndeosebi în asemenea situații, riscul pierderii specificului este mai mare — elemente mai multe, grijă mai puțin responsabilă și elementele de specificitate cad treptat. Nu trebuie, însă, să ne închipuim specificitatea unui spațiu exclusiv ca o imagine de carte poștală. Ca surprindere a formei urbane, ea se referă nu la o formă înțeleasă metafizic, ci la o totalitate de manifestări îmbrăcînd o multitudine de exprimări statice și dinamice. **Comportamentul spațiului respectiv** (cum răspunde cerințelor, cum se adaptează), precum și comportamentul în spațiul respectiv, intervine în definirea specificității, situîndu-se însă, în același timp, și pe poziția de obiect al influenței sale. Dobîndită în conștiința omenească prin percepție și senzație, **particularitatea** spațiului urban are, pe lîngă valori stabile, și valori ale hazardului pentru că, așa cum constată Kevin Linch: « *întotdeauna într-un oraș, în fiecare moment se poate vedea sau auzi ceva nou, neremarcat pînă în acel moment; și aceste lucruri depind deseori și de mediul ambiant, și de suita evenimentelor care ne-au condus aici, și de amintirea experiențelor trecute* »[4] Ne putem astfel gîndi și la o determinare aleatorie a specificității, determinare posibilă avînd în vedere că suportul său — diferențierea spațială — rezultă într-o oarecare măsură și din ceea ce se petrece în cuprinsul spațiilor respective, deci din întîmplare. Fixarea în conștiința noastră a specificității unui anume spațiu urban este legată, de multe ori, de întîmplare.

Sprijinită pe caracterul ansamblului, generatoare a unității acestuia, specificitatea, care spre deosebire de caracter acuză îndeosebi forma, deși se justifică în primul rînd obiectiv, se relevă și ca element de coeziune fundamental pentru valoarea de semnificație a spațiului urban, opunîndu-se înstrăinării care rezultă din lipsa sentimentului de apartenență generată de anonimat și aspirații nefundamentate sau de suficiență și minimă rezistență în aplicarea unui program arhitectural-urbanistic.

Deși determinată de multe ori intuitiv, specificitatea nu este o rezultantă întîmplătoare, provenind numai pe linia tradiției. Se poate spune că **specificitatea spațiului urban fundamentată gnoseologic se situează astfel pe drumul de la funcție la simbol, impunînd atît spontaneitatea, cît și premeditarea logică, atît creativitatea artistică, cît și creativitatea tehnico-științifică, trecute însă prin filtrul selecției topice.** Aceasta nu poate justifica totuși faptul că de cîte ori ne referim la specific, apelăm — ne refugiem — îndeobște la realizări de mult timp împlinite, la configurații care nu sînt ca/cît cele atît de curente astăzi, cînd cantitatea a depășit cu mult limitele individualizării la scara obiectului. Se mai poate vorbi, în contextul marilor operații urbane de posibilitatea stăpînirii valorilor particulare?

Printre cele mai discutate aspecte ale problemei, se înscriu cele care privesc raportul între creativitate și tehnologie, ca elementele cheie în descoperirea particularului prin general, în construcția urbană. Se constată, de altfel, o intensificare a corelației între creativitate și tehnologie, ambele rezultînd direct din complexificarea relațiilor între necesitățile umane, activitățile urbane și teritoriu. Rezultînd dintr-o înțelegere filozofică dialectică a raportului între creativitate și tehnologie, ca stimul în evoluția organismului urban, este necesară o nouă abordare a tehnologiei: nu numai cantitativ ci și calitativ, și aceasta avînd în vedere că la nivelul ansamblului mulțimea (și nu unitatea) determină calitatea spațiului urban. Creativitatea intervine direct în procesul de stabilire a tehnologiei, influențînd capacitatea acesteia de a oferi mobilitate și varietate spațiului urban (în condiții de optimă eficiență economică, funcțională și spirituală). Cerințele impuse de creșterea nivelului calitativ al vieții ca răspuns la aplatizare reclamă acut diferențierea spațială și în raport cu dezvoltarea urbană, o definire analitică a tehnologiei, în sensul diferențierii unei tehnologii de execuție (aparținînd realizării obiectului arhitectural sau ansamblului arhitectural-urbanistic) și a unei tehnologii de existență (aparținînd teritoriului ca mijloc funcțional, pentru furnizarea schimburilor de orice fel: transporturi telecomunicații etc.). Stabilind gradul de posibilitate al creației, tehnologia — și îndeosebi tehnologia de existență (la nivelul teritoriului urban) — nu se mai rezumă la un rol limitativ, deoarece devine ea însăși un stimul al creativității concrete, a ansamblului tehnologic respectiv, influențînd concepția spațiului urban, a amenajării teritoriului în general. Din punct de vedere metodologic, în mod deosebit, este necesară astăzi coordonarea dezvoltării în timp a raportului dintre creativitate și tehnologie, avînd în vedere că la nivelul teoriei și practicii actuale în sistematizare, acest raport deja nu se mai exprimă ca o simplă relație între creație și execuție: tehnologia prin ea însăși este rezultatul unei munci de creație tehnico-științifică și estetică iar creativitatea (fie ea cuprinsă, fie exprimată printr-o anumită tehnologie) nu se poate situa în afara necesităților de masă și comportament psiho-social.

A ascunde un element de particularizare care ți se oferă într-o anumită situație dată, înseamnă a-ți asuma responsabilitatea unui efort creator și tehnologic deosebit, în vederea obținerii unui spațiu urban diferențiat și valabil în particularizarea sa, față de care neglijarea premiselor inițiale nu ar mai conta. Dar nu aceasta este, spre exemplu, situația în lungul șoselei Pantelimon care trece « dreaptă și rigidă » în noile-i fronturi, indiferentă de existența la cca 100 de metri a unuia dintre lacurile Colentinei. De ce oare, într-un asemenea caz, ne rezumăm a discuta valoarea și varietatea ansamblului doar referindu-ne la jocul balcoanelor, fără a intra în profunzimea concepției spațiale, pornind de la interpretarea unor principii ca precepte date și nu ca elemente de orientare a efortului creator? !

PARTICULARIZARE ÎN SEGREGARE?

Așa după cum rezultă din cele arătate anterior, diferențierea este o manifestare a formei urbane, manifestare care poate fi pusă în evidență numai prin dezvoltarea unei analize comparative între părți ceea ce înseamnă în fapt chiar mai mult: comparăm între ele două sau mai multe părți care s-au situat în cursul timpului sau vor trebui situate în viitor astfel încît comparația să fie posibilă, adică astfel încît la un anumit nivel de organizare ele să constituie un sistem, să aibă un numitor comun, drept bază de comparație. Acesta este motivul pentru care putem aprecia că și în domeniul urbanisticii « diferențiere » nu are același înțeles cu « separare-segregare ». Confundarea lor rezultă, de altfel, nu din neînțelegerea noțiunii, ci dintr-o neînțelegere — mai bine spus o neprecizare — a faptului pe care urmărim a-l înfățișa. Lefèbvre consideră că « *diferența este informantă și informată. Ea dă formă, forma cea mai bună rezultînd dintr-o informație optimă. Privind separarea și segregarea, acestea întrerup informația.* »[2]. Referitor la forma urbană, aceasta transpunînd în practic structura urbană, atributele diferențiat (nediferențiat) și segregat (nesegregat) reflectă două dimensiuni (calitativ-cantitativ) distincte ale formei urbane. Aplicarea principiului separării în organizarea unei structuri urbane înseamnă a accepta, iniția și desfășura la nivelul organismului urban un proces de ordonare aparentă, formală, — de astructurare, de fapt — proces ce ar urma a se confirma în contextul fenomenului urban printr-o formă urbană fals « disciplinată ». Separarea-segregarea în cadrul organismului urban distrug tocmai complexitatea acestuia — în aceasta constînd însăși greșeala interpretării mecaniciste a Cartei de la Atena. Neacceptarea segregării nu înseamnă o creștere haotică a organismului urban, pentru că dezvoltarea sa ca sistem poate fi asigurată pe baza diferențierii. Un organism oricît de integrat ar fi, face posibilă (necesită, chiar!) diferențierea părților sale — pe plan, deci, funcțional, spațio-volumetric și comportamental — dar nu acceptă segregarea lor, nici chiar dacă ar fi un organism mai puțin integrat.

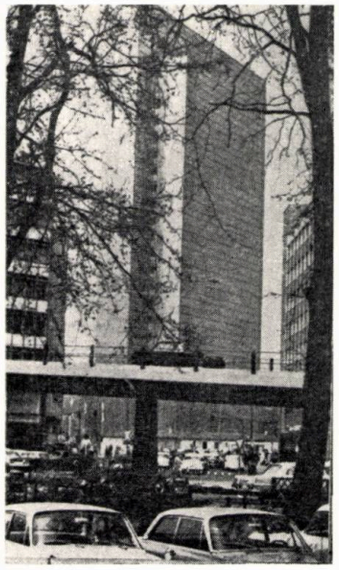

Nu este suficientă o asemenea schiță a lui O. Niemayer pentru a recunoaște o imagine specifică din BRASILIA ?

Un ansamblu modern poate fi particularizat așa cum dovedesc imaginile propuse pentru Market Est la PHILADELPHIA sau imaginea alăturată astăzi deja specifică pentru DÜSSELDORF

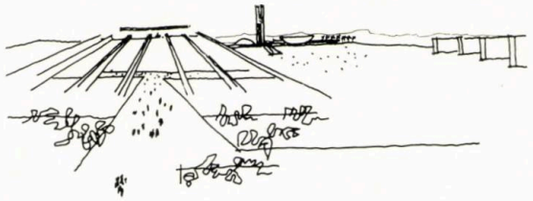

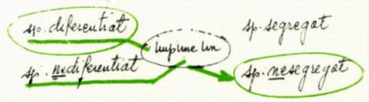

Orașele vechi, deși numai « primitiv » integrate (cred că nu putem discuta fenomenul urban ca prezență pozitivă decît în raport cu o integrare mai suplă sau mai complexă) nu au păstrat nici un semn firesc de segregare; și totuși spațiile lor sînt atît de diferite între ele și, în același timp, atît de potrivite — credem! cel puțin — funcționalității respective.

Dacă valoarea particulară a unui spațiu urban (sau al unei zone urbane, a unui oraș) nu poate să rezulte, așa după cum s-a arătat, decît în urma diferențierii spațiale, se poate completa o atare concluzie cu constatarea că **afirmarea unei valori particulare** (caracter, specificitate) **nu este compatibilă cu segregarea, oricît de categorică ar părea aceasta în definirea unor trăsături distincte.** Segregarea ne oferă o minimă zonă de trăsături distincte, în timp ce diferențierea, o infinitate — cel puțin teoretic. Pentru a utiliza o comparație, al cărui termen, de altfel, nu este deloc străin de problema valorilor particulare ale spațiului urban, este același lucru cu diferența între posibilitățile pe care ți le oferă «n» elemente prefabricate ce se pot îmbina într-un singur chip și posibilitatea pe care ți-o oferă tot «n» elemente prefabricate ce se pot așeza, însă, într-o multitudine combinatorie. Cum diferențierea spațială — mai mult decît segregarea — este influențată ca proces, pe lîngă propria-i legitate și de legitățile unor alte procese adiacente (de închegare estetică, de percepție, de interesare socială), în definirea ei, rolul cunoașterii este mult mai mare în actul intervenției-creației, mult mai profund, ceea ce face ca să cuprindă o încărcătură informativă mult mai mare, fiind **informată** și să aibă, deci, o capacitate mai mare de a înfățișa ceva, de a fi **informantă.**

UMANIZARE PRIN DIFERENȚIERE

Un mediu informativ este un mediu necesar omului. Cu cît mediul conține o potență informativă mai mare, cu atît gradul său de umanizare este mai ridicat. Trecutul, în dezvoltarea orașului ca și prezentul său, impune diferențierea spațială ca realitate obiectivă fundamentală în umanizarea spațiului urban; pentru că, rezultînd dintr-o abordare strict funcționalistă — nediferențiativă sau segregativă — orașul riscă să devină afuncțional prin dezumanizare. Un **spațiu uman** este un spațiu care convinge și atrage, creînd un cîmp liber satisfacerii unor interese individuale și colective, devenind astfel un centru de interes; interesul pentru un asemenea centru de interes este cu atît mai mare cu cît valoarea sa particulară este mai pregnant transpusă în configurații spațial-volumetrice, capabile a stîrni și educa spiritul estetic și etic al populației, capabile a purta o posibilă semnificație a intereselor reunite în locul respectiv. Prin diferențiere spațială, se statornicește, deci, treptat, o imagine a spațiului urban, o imagine caracteristică sau specifică, semnificativă chiar; o imagine care prezintă ea însăși interes (1) ca valoare informativă, obținută direct în urma contractării ei — restrînsă dar bogată, (2) ca valoare informativă selectivă obținută direct în urma contractării succesive a unor imagini parțiale — mai complexă, concluzivă și (3) ca valoare informativă memorativă obținută prin suprapunerea tuturor imaginilor parțiale contractate în timp, referitor la un spațiu (zonă) urban caracterizat unitar — esențializat, reținînd, astfel specificitatea. Se

MOSZAKI EGYESÜLET 1848

dovedește astfel că, **specificitatea nu poate fi un produs al detaliilor, ci un produs al ansamblului,** detaliul sprijinind doar reținerea de către noi specificității sau devenind element de specificitate numai atunci cînd, prin multiplicare, devine ansamblu (ceea ce se întîmplă la nivelul obiectului arhitectural în cazul bisericii Trei Ierarhi din Iași, spre exemplu); și se dovedește, de asemenea, faptul că **specificitatea se conturează nu numai cantitativ, ci și calitativ în cadrul diferențierii spațiale,** ea fiind definită și teritorial în raport cu mărimea teritoriului afectat, diferențiat ca entitate, deci în raport cu cantitatea de imagini înregistrate și reținute, sintetizate. Aceste observații conduc la înțelegerea distinctă — îndeosebi în urbanistică — a specificității față de specific, această ultimă noțiune desemnînd, nu esențializarea unui loc, ci esențializarea unui loc comun mai multor locuri, o esență a esențelor.

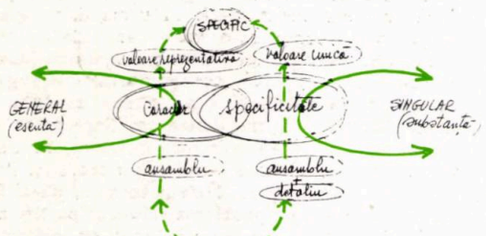

Specificul organizării spațiale într-un teritoriu (neputîndu-se vorbi de specificul unui spațiu urban) nu este constituit de o trăsătură caracteristică unică, ci de un grup de trăsături caracteristice generale centralizate într-un timp îndelungat sub acțiunea șlefuitoare a unei largi multitudini de factori, de la condiții de teren pînă la condiții social-economice.

Pornind de la ideea că imaginea urbană (aparținînd manifestării fizice a formei urbane ca spațiu, dar și ca mod de ocupare dinamică și statică a spațiului) este suportul apropierii spațiului urban de către om pe cale senzorială, se desprinde rolul pe care îl are percepția în definirea imaginii urbane și deci, în înregistrarea parțială a formei urbane. Aceasta, pentru că modalitatea în care se percepe o imagine urbană influențează pe de o parte asupra aprecierii ei (și asupra reținerii diferențierii spațiale, la un nivel superior de generalizare), iar pe de altă parte, în consecință, asupra situării favorabile sau nefavorabile a omului în spațiul urban. Se poate spune, deci, că stabilind o relație directă între noi și spațiul urban în care ne aflăm, **percepția intervine cu legitatea ei proprie** pe linia efect dorit ▶ cauză posibilă și cauză impusă ▶ efect realizat **în definirea diferențierii spațiale.** O asemenea intervenție este de natură dublă, obiectiv-subiectivă incluzînd atît aspecte de ordin optic, dinamic, geometric, climatic, cît și aspecte de ordin social-politic și afectiv. Din acest motiv, diferențierea spațială și, deci, forma urbană este supusă unor variații de apreciere a cărei stabilitate rezultă doar prin verificare continuă în timp și spațiu; este supusă de asemenea, și pe această linie a percepției unei influențe ale hazardului — chiar și atunci cînd spațiul urban rezultă printr-un proces programat de creație.

Cuprinderea diferențierii spațiale într-o schemă concluzivă de relații ne poate înfățișa situarea ei de principiu în contextul formei urbane, raportată la structura urbană:

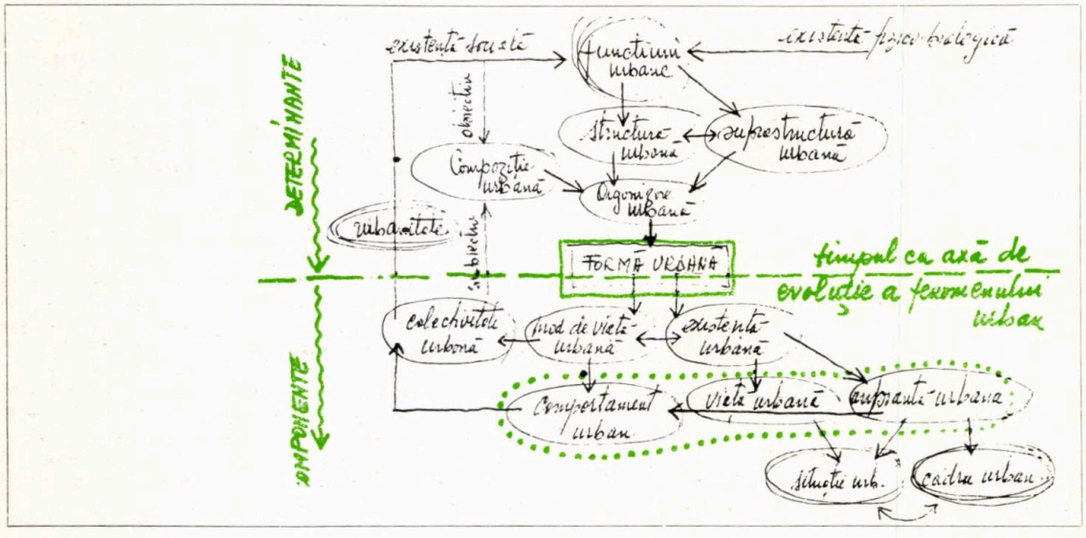

Rezultînd din însăși limitele conceptului de diferențiere spațială, dar și din imposibilitatea obiectivă și subiectivă a stăpînirii acestuia în practica fenomenului urban, **sesizarea-precizarea diferențierii spațiale la nivelul existenței urbane este o operație limitativă,** impunînd la un moment dat o judecată de valoare care se referă la un anumit teritoriu, la un anumit timp, la o anumită tipologie a caracterelor, la o anumită concepție estetică ș.a.m.d. Dar limitele practice ale diferențierii spațiale se manifestă și în raport cu capacitatea noastră de a sesiza comparativ continuitatea sau singularitatea trăsăturilor caracteristice, de a efectua o apreciere asupra dominantelor, de a realiza o sinteză a caracteristicilor, de a esențializa o valoare particulară, de a surprinde transferul trăsăturilor particulare de pe un palier pe altul al diferențierii. Toate aceste intervenții limitative conduc, în final, la o delimitare efectivă a diferențierii prin delimitarea valorilor particulare care se înscriu în teritoriul respectiv. De altfel, numai în cazul în care este posibilă o atare delimitare concluzivă (pe cale naturală, mai simplă, mai arbitrară poate, sau pe cale științifică, mai exactă) putem vorbi de o diferențiere spațială, deci de coerență în organizarea spațiului urban.

REFERINȚE ÎN TEXT

1. M. Maliţa: *Idei în mers*, Ed. Albatros, 1975; 2. Lefèbvre: *La révolution urbaine*, Ed. Gallimard, 1975; 3. R. Barthes: *Semiologie et urbanisme* în rev. « Arhitecture d'aujourd'hui » nr. 153/1970; 4. K. Linch: *The image of the city*, Ed. MIT Press, 1960.

Dr. arh. GHEORGHE CURINSCHI

Repere pentru

Raportul dintre vechi și nou constituie expresia formală a dialecticii dezvoltării arhitecturii. În procesul creației arhitecturale orice treaptă evolutivă reprezintă soluționarea unui raport dintre vechi și nou. În dezvoltarea sa arhitectura asimilează necontenit o seamă de componente ale tradiției, în timp ce altele sînt negate, respinse, în virtutea apariției unor elemente inovatoare. Expresia formală a acestui proces o constituie raportul dintre formulările stilistice specifice unor etape cronologice distincte, dar care coexistă în cadrul aceleiași opere. Elementele noului stil, intervenite inițial sub forma unor premise, în cadrul celui precedent, cresc treptat pînă cînd acumularea cantitativă realizată generează un fenomen calitativ nou. Procedeele goticului s-au născut în cadrul arhitecturii romanice, în arhitectura Renașterii franceze supraviețuiesc caractere gotice, iar arhitectura de început a betonului armat menține aspecte plastice datorate unui istorism de factură eclectică.

Raportul dintre vechi și nou se manifestă la scara ansamblului prin suprapunere sau prin asociere de etape stilistice distincte. Ansambluri urbanistice celebre au un specific care rezultă tocmai din coexistența unor asemenea alăturări stilistice.

Dezvoltarea impetuoasă a orașelor în epoca contemporană, ca urmare a exploziei demografice, acțiunile de remodelare sau de renovare a vechilor cartiere, pătrunderea tot mai virulentă a arhitecturii moderne în zonele cu caracter istoric, fac din raportul dintre vechi și nou o temă majoră a arhitecturii contemporane.

Restaurarea urbanistică, caz particular al renovării așezărilor omenești, reprezintă o formă specifică a rezolvării raportului dintre vechi și nou în cadrul unor situri cu caracter istoric. Tentativa descoperirii unor legități ale procesului de restaurare a monumentelor istorice, a căror dezvăluire este necesară pentru constituirea unei teorii științifice a acestei discipline, ne-a condus la formularea ideii că restaurarea reprezintă o modalitate specifică a reglementării raportului dintre vechi și nou. Acest raport comportă cîteva trepte deosebite prin caracteristici cantitative și calitative, intervenind între componentele originale păstrate ale monumentului și cele care reprezintă reîntregiri sau reconstituiri efectuate de către restaurator, între componentele istorice conservate și restaurate și cele care incluse în compoziția monumentului, în procesul valorificării sale, sînt creația restauratorului, între monument și ambianța sa în continuă transformare.

Această din urmă treaptă situează soluționarea raportului dintre vechi și nou la scara ansamblului urban, constituind o problemă a restaurării urbanistice, o ramură a disciplinei restaurărilor și, totodată, caz particular al renovării urbane, domeniu de graniță între sistematizare și restaurare.

Agreăm denumirea de « restaurare urbanistică » întrucît aduce problemele renovării zonelor cu carac-

RAPORTUL DINTRE VECHI ŞI NOU. TEMĂ MAJORĂ A ARHITECTURII CONTEMPORANE

disciplină a restaurării urbanistice

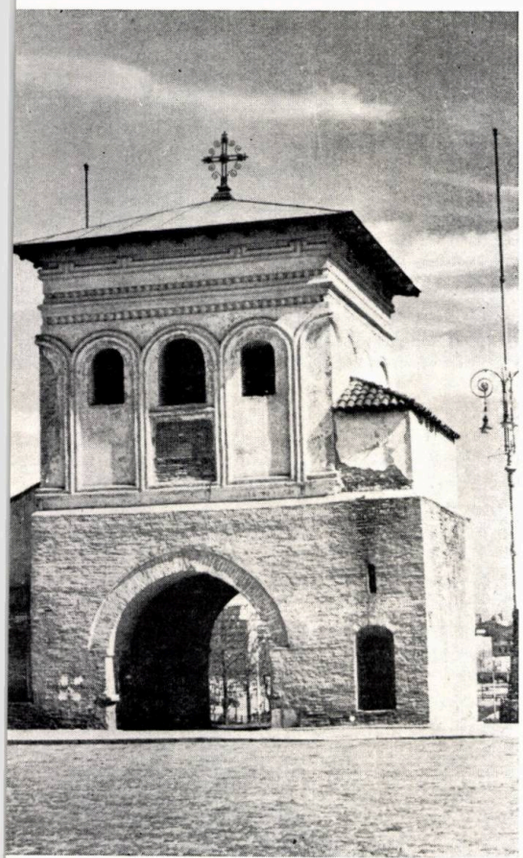

1

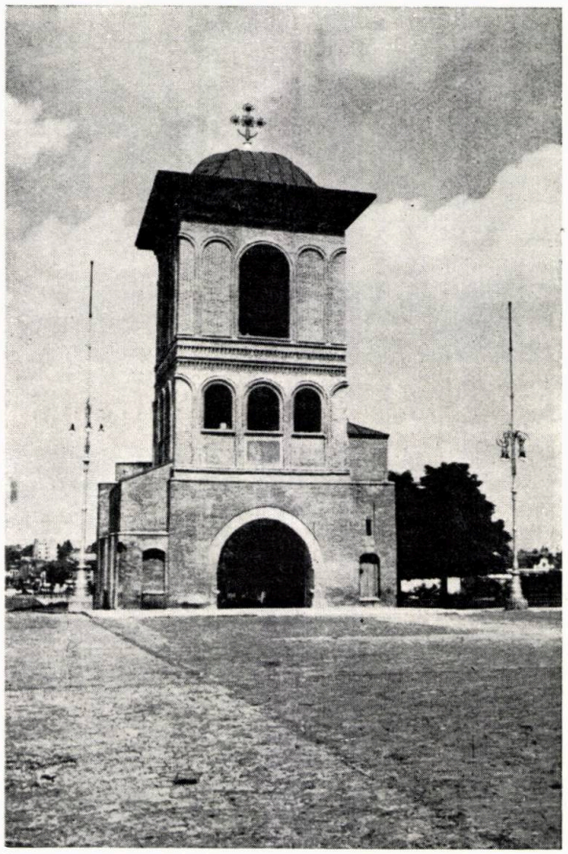

2

3

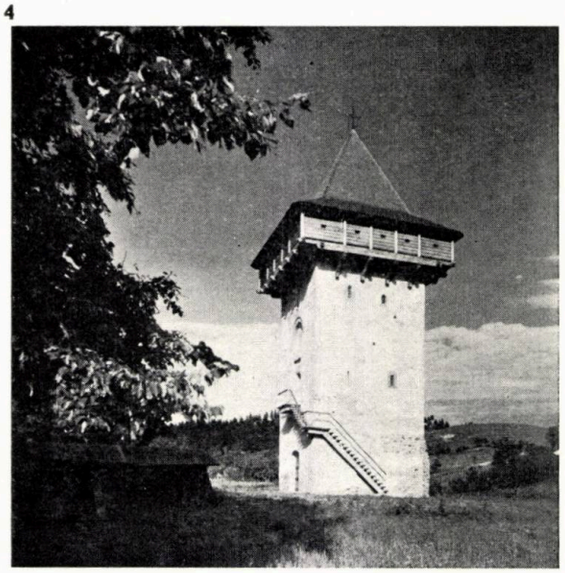

4

ter istoric în sfera restaurării, facilitînd, în același timp, conturarea unui sistem care să cuprindă întreaga gamă a problemelor de restaurare, de la clădirea cu caracter de unicat la așezarea umană.

Orașele reprezintă organisme autonome care se dezvoltă după legități proprii a căror cunoaștere și utilizare reprezintă sursa abordării științifice a problemelor sistematizării în general și a renovării urbane în special.

Numeroase observații făcute asupra nașterii și evoluției orașelor ne-au condus la concluzia că așezările omenești, dezvoltîndu-se spontan, în condiții specifice determinate de mediul fizic și social, deîndată ce se constituie ca tip, se dezvoltă după legități proprii, independente de voința omului. Deși oamenii sînt cei care construiesc orașele, ei nu fac altceva decît să fie interpreții acestor legități obiective, iar încălcarea acestora devine sursa de anomalii a dezvoltării. Apariția sistematizării, ca intervenție deliberată a omului, în măsura în care reflectă acțiunea acestor legități, dă disciplinei urbanistice un caracter științific.

Tipurile de așezări urbane sînt foarte variate. Dacă am urmări totuși să le reducem la niște matrice esențiale, tipurile fundamentale ar fi două: un tip pe care l-am denumi « cu dezvoltare îngrădită », deoarece la un moment dat au apărut incinte de ziduri care au împiedicat dezvoltarea orașului în extensiune, și tipul « cu dezvoltare neîngrădită » de bariere artificiale. Dacă ar fi să surprindem unele aspecte legice ale evoluției acestor tipuri, celui dintîi îi este proprie, cu precădere, o dezvoltare în sensul sporirii densității și apoi în extensiune; celui de-al doilea tip îi este caracteristică, cu precădere, o dezvoltare în sensul extensiunii. În ambele cazuri acționează în mod spontan un mecanism care reglează raportul dintre dezvoltarea în densitate și în extensiune, în așa fel încît, periodic, orașele devin obiectul unor reconstrucții cvasi-integrale, unei substituiri a întregului fond construit, cu excepția unor clădiri înzestrate cu o valoare simbolică și a unor ansambluri care continuă să satisfacă în condiții favorabile anumite funcții urbane. În rest, toate celelalte construcții, independent de valoarea lor istorică și artistică, sînt sortite pieirii, deîndată ce nu mai satisfac exigențele funcționalității orașului, care tinde către o densitate superioară.

Orașele feudale, mai timpuriu cele din Apusul Europei, mai tîrziu cele din Răsărit, au trecut printr-o primă reconstrucție, atunci cînd fondul lor construit, executat inițial din lemn, a fost înlocuit cu un fond de clădiri executat din zidărie. În Transilvania, acest proces s-a desfășurat în secolele XIV—XVI; în provinciile românești extracarpatice, în cursul secolului al XIX-lea. Unele orașe la interval de cîteva secole au fost obiectul a două sau chiar trei reconstrucții integrale. Orașul Milano a trecut prin a doua reconstrucție integrală și, parțial, printr-o a treia. Orașul Suceava, în zilele noastre, a fost complet reconstruit pentru a doua oară.

Dezvoltarea în București, în zone periferice a unor ample cartiere de locuit, avînd capacitatea unor orașe

---

Orice intervenție privind restaurarea și valorificarea unui monument istoric începînd cu o căldire luată aparte și pînă la așezarea omenească constituie o reglementare a raportului dintre vechi și nou care comportă cîteva trepte cantitative și calitative.

PRIMA TREAPTĂ: raportul dintre componentele originare conservate unui monument și cele care constituie rezultatul unei operații de reîntregire sau reconstituire.

La turnul clopotniței, restaurat, al ansamblului Mitropoliei din București acest raport intervine între zidăria parterului, originară, și catul superior, reconstituit după documente iconografice (1, 2).

La turnul fostei incinte a mănăstirii Humor, raportul dintre vechi și nou intervine între trunchiul originar păstrat al monumentului și galeria de lemn exterioară și învelitoarea refăcută de către restaurator (3, 4).

precum Cluj-Napoca sau Brașov, în timp ce zona centrală s-a păstrat cu o densitate scăzută și un regim de înălțime redus, se explică prin cerințele economice ale etapei, prin preocuparea de a evita demolările și a utiliza cît mai eficient fondurile destinate investițiilor. Dar o dezvoltare periferică excesivă poate conduce la anomalii în funcționalitatea orașului. De aceea preocuparea actuală de a aduce reconstrucția către centrul orașului se înscrie în acțiunea legităților obiective ale evoluției organismului urban.

Restaurarea urbanistică reprezintă, în esență, o acțiune de remodelare funcțională a orașelor sau cartierelor istorice, a fiecărui ansamblu și a fiecărei clădiri.

Valorile tradiției urbane pot fi salvate dacă legității oarbe care le condamnă la pieire i se opune o legitate umană bazată pe prețuirea tradiției. Dar respectul față de valorile istorice, ca fapte ale culturii, nu este suficient pentru a le putea conserva. Trebuie făcut apel la o metodologie specifică prin care acel deziderat al modernizării, obținut prin reconstrucție integrală, să fie atins pe calea aducerii vechilor construcții, la nivelul de confort și funcționalitate a celor noi.

Pornind de la stabilirea funcțiilor zonei istorice, în raport cu zonificarea funcțională a întregului oraș, remodelarea funcțională constă în revitalizarea clădirilor și ansamblurilor istorice, în sensul de a reactiva funcțiile lor tradiționale sau de a le atribui funcții noi, contemporane.

Concomitent cu remodelarea funcțională, se realizează și sarcinile reabilitării estetice printr-un ansamblu de intervenții care conduc la degajarea, reîntregirea, sau reconstrucția unor componente ale ansamblului istoric.

În cadrul procesului de remodelare funcțională, apare adesea necesară inserția în zone istorice de edificii noi care intră în relații de natură funcțională și estetică cu arhitectura preexistentă. Prezența noii arhitecturi nu trebuie privită ca o violare a zonelor istorice. Procesul suprapunerii sau alăturării etapelor stilistice a constituit un fenomen caracteristic dezvoltării așezărilor omenești, căruia multe ansambluri sau orașe îi datorează specificul și personalitatea.

Obiectivele restaurării sînt din ce în ce mai rar limitate la conservarea sau înlocuirea pietrelor vechi și din ce în ce mai des echivalate cu includerea monumentelor istorice în circuitul vieții contemporane, fapt care pretinde reglementarea raporturilor dintre edificiile istorice și noua arhitectură integrată în însăși compoziția lor, în ansamblul istoric căruia îi aparțin sau în ambianța acestuia.

Recent, cu prilejul « Anului patrimoniului arhitectural-1975 », un simpozion, organizat de U.I.A., ICOMOS și EUROPA NOSTRA, a dezbătut tema « Integrarea arhitecturii contemporane în ansambluri vechi », enunțînd printre concluzii faptul că « introducerea elementelor noi în ansambluri istorice este posibilă și de dorit întrucît oferă posibilitatea îmbogățirii caracterului social, funcțional și estetic al țesutului existent ».

Reflectînd abordarea problemelor restaurării la scara ansamblului relativ recent, teoria restaurărilor a adoptat și noțiunea de sit istoric, precizîndu-se natura și varietatea acestora: situri naturale, situri legate de evenimente istorice, situri arheologice și situri urbane sau rurale (Carta internațională a restaurărilor, enunțată la Congresul Arhitecților și Tehnicienilor de Monumente din Veneția, 1964).

Dacă am încerca o definire a siturilor urbane, care ne preocupă în contextul prezentei relatări, ar trebui să se rețină următoarele elemente: un teritoriu, delimitat de repere naturale, arheologice sau arhitecturale (gen proxim), care poartă implantate masivele con-

5

6

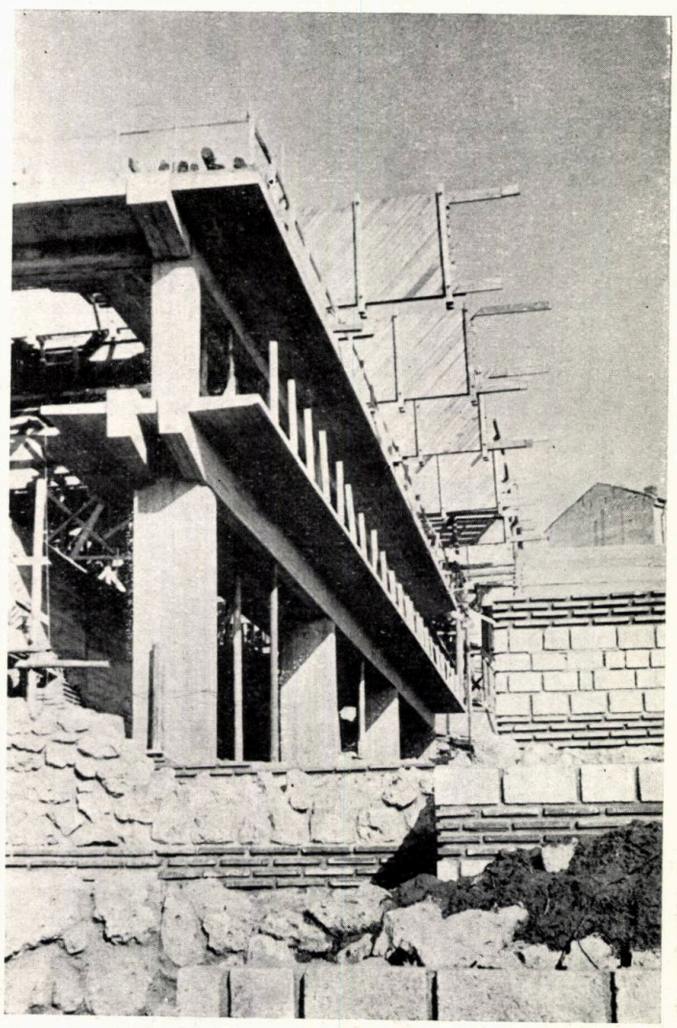

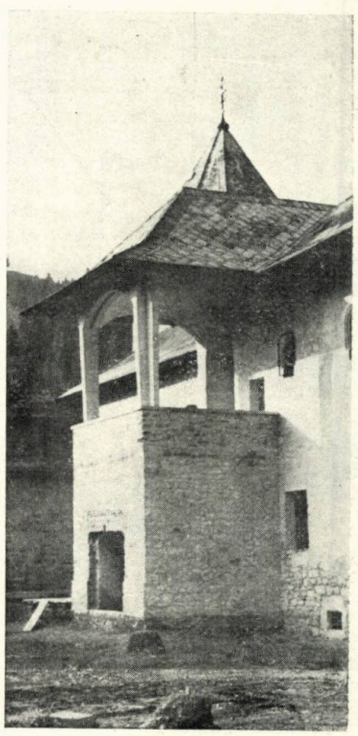

9

La biserica mănăstirii Brebu, raportul dintre vechi și nou apare între trunchiul originar al bisericii și turlele reconstruite (5).

A DOUA TREAPTĂ: raportul dintre monumentul istoric propriu-zis și componentele incluse de restaurator *(lucrările de inovație)* în procesul valorificării sale.

Vestigiile edificiului cu mozaic de la Constanța reîntregite parțial au fost protejate de o construcție de beton armat (în imagine, în curs de execuție) (6).

Clădirile de locuit de pe latura de est a mănăstirii Sucevița, restaurate cu grija de a pune în evidență etapele de construcție, au fost completate cu pridvoare executate pe vechi fundații, în spiritul unei plastici contemporane care sugerează soluția pridvoarelor tradiționale (7).

A TREIA TREAPTĂ: raportul dintre monument, care poate fi un singur edificiu sau un ansamblu de clădiri, și ambianța sa construită sau naturală în continuă transformare.

Biserica Neagră din Brașov apare ca dominantă categorică în raport cu clădirile care formează țesutul istoric al orașului (8).

Biserica de secol XVIII din orașul Piatra Neamț în urma restructurării orașului s-a găsit împresurată de construcții noi la o altă scară în raport cu vechiul fond construit al orașului (9).

Biserica Evanghelică din Bistrița apare ca o dominantă în raport cu masivele construite ale așezării medievale și cu extensiunile sale ulterioare (10).

Perceperea mănăstirii Hagigadar de lîngă Suceava are loc în cadrul ambianței naturale a unei teren vălurit, cultivat probabil din vremuri străvechi (11).

8

11

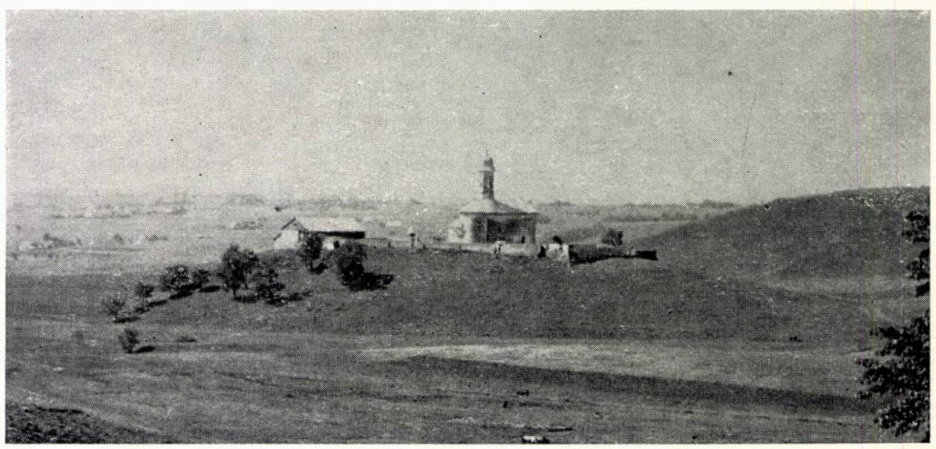

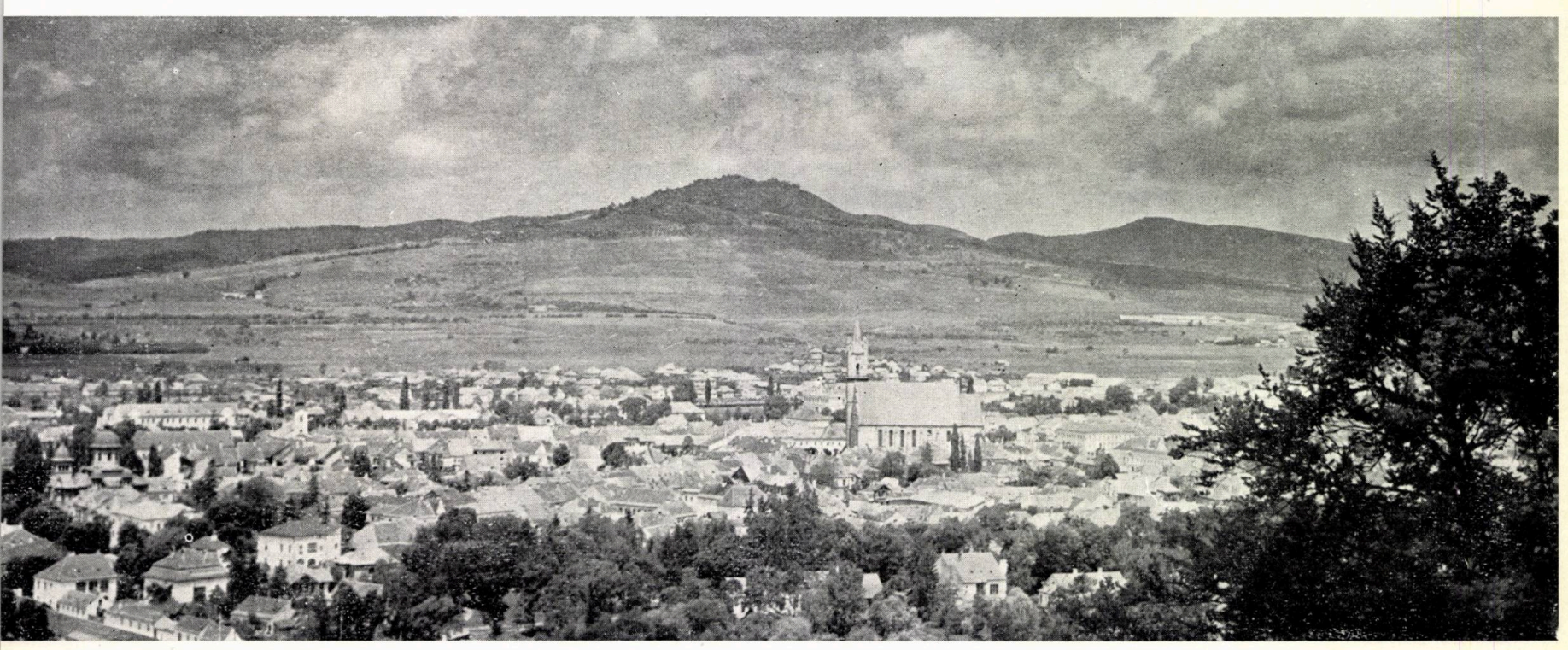

12

struite ale unei așezări cu caracter istoric (diferența specifică), transmițîndu-și reciproc o seamă de caracteristici care contribuie, alături de amprenta unei etape sau a unei succesiuni de etape ale evoluției sociale, în expresia lor stilistică-arhitecturală, la determinarea tipului așezării, a specificului, personalității și valorii sale. Să furnizăm două exemple de intercondiționare dintre topografia locului și arhitectura unor așezări: dispunerea masivelor construite ale orașului Suceava în formă de amfiteatru răsturnat, fapt condiționat de natura reliefului sau, la București, accentuarea prin masa și verticalele ansamblurilor mănăstirești a înălțimilor create de meandrele Dîmboviței.

După cum arhitectura ca fenomen reprezintă unitatea dialectică a laturilor funcțională, constructivă și plastică, orice așezare umană reprezintă unitatea dintre componentele sale funcționale, plastice și cele tehnico-edilitare. Componentele funcționale ale unui sit istoric sînt: masivele construite distribuite în teritoriu după destinația lor, rețeaua stradală, sistemul de spații publice libere (străzi, piețe) și plantate, centrul obștesc; componentele estetice sînt: modalitatea în care construcțiile ocupă teritoriul, dominantele arhitecturale și urbanistice, perspectivele specifice din interiorul așezării, silueta așezării percepută din exterior, raportul dintre așezare și mediul natural înconjurător; componentele tehnico-edilitare sînt: rețelele de alimentare cu apă și energie, de canalizare, de trafic, diverse amenajări și echipări. Componentele estetice sînt expresia soluționării problemelor funcționale și tehnice, în condițiile oferite de configurația teritoriului.

Restaurarea, în general, și restaurarea urbanistică, în special, reprezintă un proces dialectic de negare și selecție prin care sînt respinse, înlăturate, trăsăturile negative, alterări ale monumentului, sînt conservate și valorificate cele pozitive.

În procesul evoluției așezărilor, componentele arătate mai sus pot deveni purtătoare ale unor trăsături pozitive care, tocmai, le conferă calitatea de monu-

---

A PATRA TREAPTĂ: Raportul dintre așezarea umană privită în cadrul perimetrului ei istoric, corespunzător epocii feudale și moderne, și extensiunile contemporane.

Nucleul istoric al orașului Cluj-Napoca se citește ca o entitate relativ independentă în raport cu extensiunile sale contemporane, aflîndu-se cu acestea din urmă în raporturi estetice de intercondiționare deosebit de favorabile (12, 13).

O raportare specifică a vetrei istorice a orașului, obiect al unor intervenții limitate, și zonele din afara perimentrului istoric, radical reconstruite, s-a conturat în cazul orașului Iași (14).

14

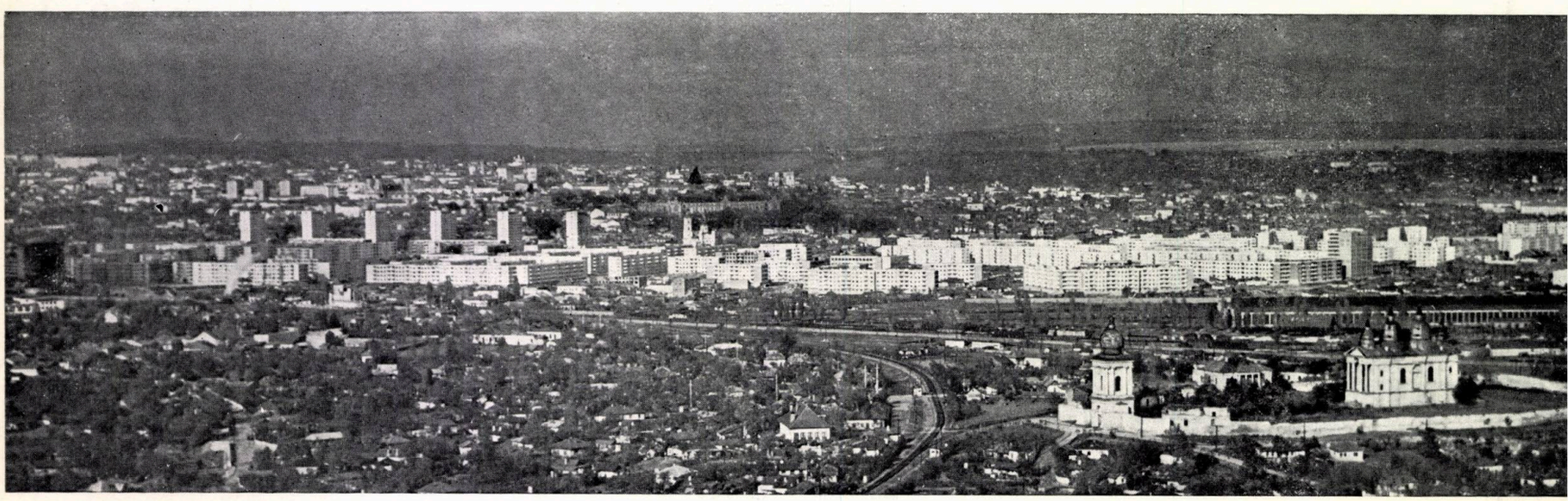

13

ment istoric sau pot suferi degradări sau alterări generatoare ale unor trăsături negative.

O situație tipică este aceea a evoluției orașelor în perioada dezvoltării capitalismului cînd, paralel cu unele aspecte de sporire a confortului urban și constituirea unor noi ansambluri centrale reprezentative, se produce suprapopularea, hipertrofia traficului, creșterea generală a nocivităților, ruptura dintre organismul urban și natura înconjurătoare, alterarea unor caracteristici estetice conturate în etapa feudală, premergătoare.

Datorită mobilității evoluției așezărilor omenești componentele fenomenului urban au o independență relativ superioară celei pe care o au componentele unui monument de arhitectură. Orașele, care își reînoiesc periodic fondul construit, păstrează de cele mai multe ori planul, trama stradală sau parcelarea. Cartierul Spacca din Napoli are o tramă stradală care urmărește arterele vechiului polis grecesc; numeroase orașe din Europa ca Florența, Bologna, Köln sau Trier au preluat în zona lor centrală planul vechilor orașe romane de tipul taberei militare. Vestigii arheologice romane pot face să fie bănuită o situație similară în cazul tramei stradale ordonate a orașului medieval Cluj.

După cum resturile depistate arheologic ale unei clădiri (care se pot reduce la fundații sau începuturi de ziduri) au valoare de monument istoric, în concepția istoricului de arhitectură, planul unei clădiri reconstruite pe vechi fundații, planul unui oraș sau cartier, traseul străzilor sau parcelarea, indiferent de modificările pe care le-au suferit masivele construite, pot avea același caracter de monument. La fel, în condițiile unui anumit stadiu de degradare a unității estetice a organismului așezării, o seamă de caracteristici păstrate — spații, perspective, vederi panoramice specifice — pot fi socotite a avea calitate de monument istoric.

Ca urmare, componentele unui sit istoric, ca și cele ale unui monument de arhitectură, pot constitui în procesul restaurării urbane, obiectul unei atitudini selective. Se poate pretinde păstrarea planului unei zone, a traseului unor străzi, a parcelării, în condițiile în care se remodelează masivele construite; se poate pretinde păstrarea rolului de dominante plastice ale unor monumente istorice, a modalității specifice de percepție a lor dinăuntrul așezării sau dinafara ei, chiar atunci cînd ambianța lor este integral reconstruită.

În vederea luării deciziilor, restaurarea urbanistică trebuie să recurgă, în concepția noastră, la o metodologie specifică de cercetare în măsură să dezvăluie legitățile obiective după care s-a dezvoltat respectivul organism urban.

Luînd în considerare experiența acumulată pe plan mondial în domeniul valorificării siturilor istorice socotim utile următoarele direcții de cercetare ale siturilor istorice care devin, totodată, criterii de clasificare a lor.

Cercetarea așezărilor populate sub aspectul originilor, al condițiilor de apariție și dezvoltare pune în evidență principalele lor caracteristici tipologice. Studiile efectuate de noi asupra evoluției așezărilor din România arată că fiecărui tip de așezare urbană îi corespunde un tip de așezare rurală pe baza căruia s-a născut, așezarea rurală transmițînd organismului urban o seamă de trăsături constituite încă în faza sa de așezare sătească. Diversele faze intermediare între situația de sat și cea de oraș, care reprezintă stadiul de dezvoltare al unor așezări, surprins de epoca noastră, ilustrează, pe de o parte, procesul semnalat, pe de altă parte evidențiază legitățile sale.

Cercetarea așezărilor în funcție de gradul de conservare a valorilor lor istorice arată faptul că unele așezări s-au păstrat neschimbate în plan și elevație, altele și-au păstrat planul, dar masivele lor construite au fost refăcute și, în fine, altele și-au pierdut și planul inițial și vechile masive construite, păstrîndu-se numai o seamă de monumente istorice prinse într-o nouă structură. Concluziile acestei cercetări conturează natura intervențiilor necesare sau posibile cît și, în fiecare caz, raportul ce poate rezulta între valorile istorice și intervenția noului.

Cercetarea așezărilor sub aspectul dinamicii funcțiilor centrului obștesc arată tendința centrului obștesc situat în cadrul perimetrului feudal de a ceda parțial funcțiile sale unor ansambluri conturate în cadrul cartierelor dezvoltate în perioada modernă și contemporană a istoriei. Acest fenomen se exprimă prin raportul teritorial dintre întinderea orașului, succesiv, în perioadele feudală, modernă și contemporană și poziția pe care o ocupă zona care îndeplinește funcțiile centrului obștesc.

Dacă centrele obștești conturate în perioada feudală din orașele de tipul celor cu dezvoltare îngrădită îndeplinesc, cîteodată, și astăzi funcțiile obștești la nivelul întregului oraș, altele, cum sînt cele din Cluj-Napoca, Brașov, Sibiu, au cedat parte din funcțiile lor unor ansambluri reprezentative dezvoltate, în perioada modernă, în afara incintei feudale. Este de remarcat faptul că, probabil, urmărind sugestiile acestei dezvoltări, proiectele pentru noile centre ale respectivelor orașe vizează teritorii situate, geografic, în aceeași direcție pe care a urmat-o deplasarea funcțiilor centrului obștesc feudal în perioada modernă. Spre deosebire de orașele de tip intracarpatin, în cele de tip extracarpatin, cu o structură afînată, spre finele secolului al XIX-lea, s-au conturat ansambluri civice în centrul lor de greutate, prin restructurarea vetrei lor istorice.

Cercetarea după criteriul dinamicii funcțiilor centrului obștesc poate conduce la decizii privind revitalizarea funcțiilor ansamblurilor situate în zona istorică și la repartiția judicioasă a funcțiilor politico-administrative și culturale între diversele centre, la nivelul întregului oraș; de asemenea, poate indica direcția în care se deplasează centrul obștesc.

Cercetările legate de profilul social-economic al așezării urmăresc precizarea situației actuale, totodată a prognozei dezvoltării sale, contribuind la stabilirea rolului pe care îl va juca în viitor sub aspect funcțional și estetic zona istorică în raport cu întregul ansamblu urban.

Cercetarea realizată după cele patru criterii enunțate permite o caracterizare a sitului istoric din care pot rezulta măsurile sau intervențiile specifice restaurării urbanistice.

Tipurile de intervenții specifice restaurării urbanistice reprezintă o transpunere la nivelul ansamblului a operațiilor întîlnite în restaurarea monumentelor de arhitectură.

Reținute în mod diferit, ca denumire și număr, în tratatele teoretice de restaurare, operațiile întîlnite în cadrul restaurării monumentelor de arhitectură se reduc, după părerea noastră, la patru tipuri fundamentale, eșalonate după criteriul cantitativ al pierderii sau cîștigului progresiv de substanță materială, adică, cu alte cuvinte, al raportului dintre elementele autentice păstrate și cele care se înlătură, se reîntregesc sau cele noi incluse în operă de către restaurator: eliberarea, reîntregirea, reconstituirea, inovația. În restaurarea urbanistică, acestor categorii de lucrări le corespund operații care se pot eșalona după același criteriu. Restaurării de eliberare îi corespunde asanarea, ceea ce echivalează cu înlăturarea unor clădiri parazitare sau insalubre. Restaurării de reîntregire și de reconstituire îi corespund lucrări a căror acțiune, de data aceasta, nu se limitează la cadrul unei clădiri, ci se referă la componentele ansamblului urban. Restaurarea de inovație are drept corespondent renovarea urbană care la rîndul ei comportă cîteva trepte:

- **Remodelarea** păstrează structura urbană moștenită, schimbînd unele relații funcționale care își găsesc, sub aspect plastic, expresia în modificări volumetrice mai mult sau mai puțin esențiale.

- **Restructurarea** modifică structura moștenită, înglobînd elemente ale vechii structuri.

- **Reconstrucția** integrală lichidează radical vechea structură, creînd o nouă structură urbană.

Toate aceste trei trepte ale renovării se păstrează în cadrul restaurării urbanistice deoarece conservă monumentele istorice, constituind însă modalități diferite de reglementare a raportului dintre vechi și nou.

Ca și în cazul restaurării monumentelor de arhitectură, intervențiile specifice restaurării urbanistice reprezintă trepte de soluționare a raportului dintre vechi și nou, eșalonate în ordinea creșterii ponderii cantitative a intervenției noului în raport cu vechiul.

Trebuie adăugat că, întocmai ca și monumentele istorice de arhitectură, care intră în relații funcționale și plastice cu mediul ambiant, și siturile istorice urbane intră în asemenea relații cu zonele construite în afara perimetrului sau vetrei istorice. De aceea, intervențiile asupra zonelor istorice trebuie să fie parte componentă, un detaliu al proiectului de sistematizare a întregii așezări.

Conturarea unei discipline a restaurării urbanistice este posibilă datorită acumulării unei vaste experiențe pe plan european și mondial. Analiza realizărilor concrete poate constitui o prețioasă sursă de învățăminte; de aceea, cu un alt prilej, vom reveni asupra istoriei acestei noi discipline, restaurarea urbanistică, și asupra stadiului ei actual de dezvoltare.

Prof. dr. arh. GHEORGHE CURINSCHI
Lector dr. arh. SANDA VOICULESCU

STUDIU INEDIT PRIVIND TEXTURA ORAŞULUI BUCUREŞTI REALIZAT DE STUDENŢII INSTITUTULUI DE ARHITECTURĂ «ION MINCU»

Apropierea reconstrucției orașului București de zona sa centrală generează o gamă de probleme de maximă complexitate. Abordarea lor implică stabilirea unei anumite atitudini față de fondul construit existent menită să se concretizeze într-o soluționare a raportului dintre vechi și nou, dintre istoria orașului și cerințele vieții sale actuale.

Pentru un arhitect, proiectarea unei construcții în vecinătatea unui edificiu existent ridică întotdeauna dificila problemă a raportării la anumite date ale acestuia, cum ar fi plastica arhitecturală sau scara volumelor și a detaliilor. Cînd o clădire nouă trebuie să se integreze într-un ansamblu preexistent, dificultatea sporește, numărul reperelor determinate pentru soluția finală, se multiplică, afectînd și alte componente, cum ar fi cele de natură funcțională și tehnică.

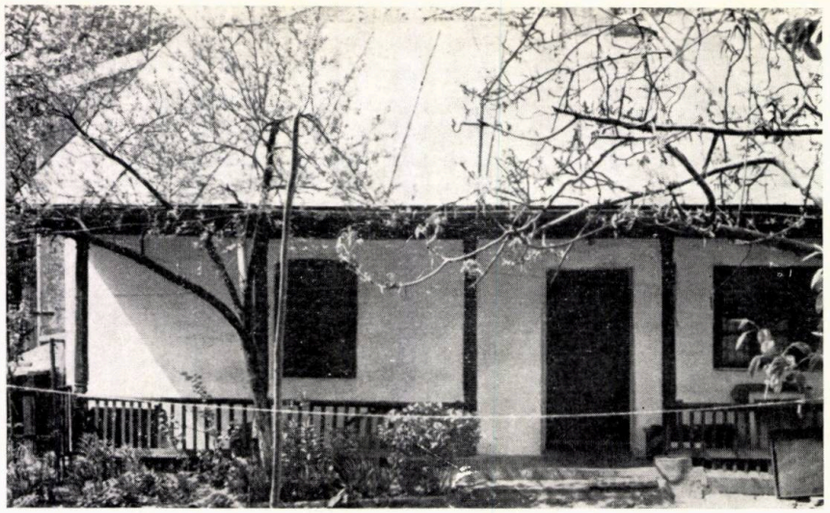

1

PLANȘA I — **Vechimea construcțiilor.**

Este analizată o zonă traversată de Calea Moșilor, în dreptul bisericii Sfinților, limitată la nord de Bd. Republicii. Se remarcă traseul stradal propriu orașului feudal dezvoltat spontan, convergînd spre Calea Moșilor, arteră de importanță majoră încă din primele secole de existență a Bucureștiului. De-a lungul ei se conturează două lărgiri — piețe — a căror geneză este diferită: confluența unor străzi (Armenească și Calea Moșilor) sau spațiul din preajma unei biserici care alcătuia, la origine, un microcentru de cartier. Ocuparea terenului este diferențiată: regim închis și densitate mare datorită funcțiunii prevalent comerciale pe Calea Moșilor și str. Sfinților și așezare izolată, specifică zonelor rezidențiale vechi, pe străzile Negustori sau Cernica. Fondul

1. Casă de tip popular, de pe strada Cernica nr. 1 A, propusă pentru mutare pe alt amplasament.
2. Grajduri cu magazii ale unei gospodării dispărute pe Calea Moșilor 122 propuse pentru mutare pe alt amplasament.
3. Construcție cu elemente neogotice din preajma anului 1850 pe strada Sf. Gheorghe Nou nr. 9.
4. Construcție de factură neogotică pe strada C.F. Robescu 19.
5. Han pe Calea Moșilor 71. Construcția figurează în planul Borroczin întocmit în anul 1846, iar locatarii dispun de unele informații care ar plasa construcția la sfîrșitul secolului XVIII. Fațadele fiind refăcute la sfîrșitul secolului trecut în spirit eclectic, se impune o cercetare arheologică și de arhitectură.
6. Construcție veche cu fațadele refăcute în perioada 1890—1910, pe Calea Moșilor 122.

construit datează în majoritate din perioada 1890—1910, înlocuind construcțiile mai vechi din care se păstrează exemplare izolate (clădirile de pe Calea Moșilor 71 și 122 și biserica din secolul al XVIII-lea). Intervenții de mică întindere marchează perioada interbelică (parcelarea din Intrarea Pictor Vermont, grupul de case de pe strada Caimatei).

PLANȘA II — **Stiluri valori, propuneri**

Se remarcă numărul relativ mare de construcții propuse pentru menținere în sit date fiind calitățile lor plastice sau expresivitatea în raport cu anumite orientări stilistice. Gruparea lor în jurul bisericii Sfinților creează un spațiu urban de mare interes atît prin caracteristicile elementelor care îl determină, cît și prin raporturile de scară rezultate. Biserica Sfinților apare ca unul dintre puținele monumente de arhitectură din București care beneficiază de un cadru construit sugestiv. Aceste considerente au condus la definirea unei zone de interes ambiental propusă pentru păstrare în cadrul viitoarelor restructurări. Clădirile anexe ale locuințelor de pe Calea Moșilor 122 și str. Cernica 1 A, foste grajduri, interesante documente ale arhitecturii secolului trecut sînt propuse pentru menținere, dar se apreciază că în eventualitatea unei restructurări pot fi demolate și refăcute pe alt amplasament. Dat fiind faptul că studiul nu se referă la valoarea fizică a construcțiilor, clădiri de tipul celor de pe Intrarea Pictor Vermont, realizate în condiții tehnice bune, dar lipsite de interes din punct de vedere istoric și estetic, nu au fost semnalate.

înainte de 1848 | 1848–1880 | 1880–1910 | 1910–1930 | 1930–1945 | după 1945

păstrare în sit | mutare pe alt amplasament | înregistrare și relevare | fără valoare | valoare ambientală | perspectivă interesantă

P popular CL clasicism R romantism E eclectism AN Art Nouveau NR neoromânesc M modern
CO contemporan FS fără stil Re amestec de stiluri dintre care unul domimant
MA monument de arhitectură MP monument de artă plastică MM monument memorial

seria 13 coloana A 3

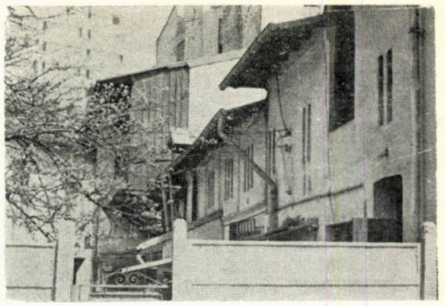
2

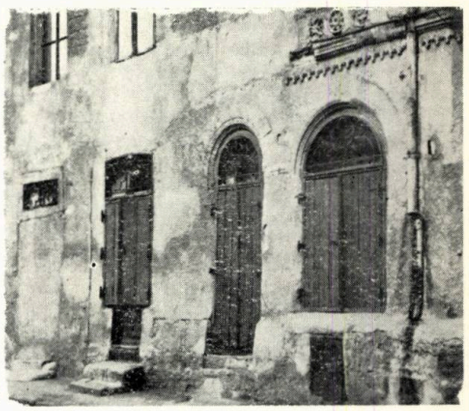
3

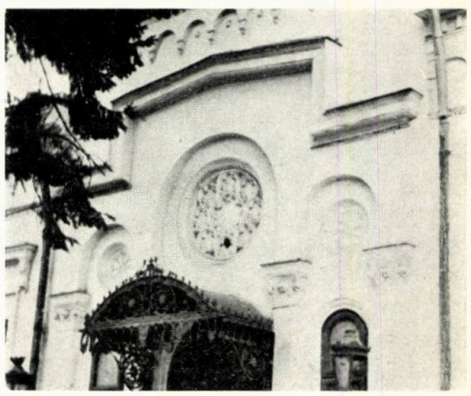
4

5

6

Problema similară pusă la scara unui oraș se transformă în necesitatea integrării a două structuri diferite: cea a orașului constituit de-a lungul istoriei sale și cea nouă, cu legități proprii, contemporane. Chiar dacă cele două structuri nu sînt — sau nu trebuie să fie — antagonice, particularitățile lor creează, în procesul de integrare la care participă, contradicții care contribuie la multiplicarea parametrilor determinanți în alegerea soluției. Rezolvarea finală cuprinde acceptări și renunțări în încercarea de a stabili un echilibru între acești parametri — social-funcționali, funcționali, tehnici sau estetici — ierarhizarea lor conform unei metodologii precise, reprezentînd fundamentarea științifică a studiului urbanistic.

Pornind de la aceste considerente, analiza fondului contruit existent, în vederea depistării valorilor arhitecturale și urbanistice, trebuie să se impună ca un element de bază pentru viitoarele restructurări.

În acest spirit a fost elaborată tema studiului pe care îl întreprind studenții Institutului de arhitectură « Ion Mincu », îndrumați de cadrele didactice de la catedra de istorie și teoria arhitecturii, la solicitarea Consiliului Popular al Municipiului București. Studiul a fost început în noiembrie 1974 și se va eșalona pe mai mulți ani.

Pentru stabilirea priorităților zonelor cercetate, s-a avut în vedere ordinea în care acestea vor fi supuse restructurării, primele abordate fiind cele din preajma Dealului Piscului, B-dului 1 Mai, căilor Călărași, Moșilor, Văcărești. Pînă în prezent, cercetarea s-a extins asupra unei suprafețe totalizînd peste 1 000 ha din cele 4 000 ha care reprezintă suprafața propusă spre studiu. Metoda folosită în elaborarea studiului îmbină diferite forme de cercetare.

O primă fază o constituie documentarea: culegerea de date provenind din materiale de arhivă, studii ale unor specialiști, lucrări generale privind istoria orașului, reviste vechi de arhitectură. Un element esențial îl reprezintă cercetarea planurilor vechi ale orașului, în vederea depistării construcțiilor care se mai păstrează.

Faza următoare caută, prin cercetarea de teren, precizarea pentru fiecare clădire a orientării stilistice în care se înscrie, a perioadei de construcție (după documente, inscripții, informații, aspect formal), precum și a funcțiunii inițiale și actuale. Sînt consemnate inscripții, detalii interesante, elemente istorice legate de existența casei respective. Cercetarea documentară și de teren se concretizează în planșe, cuprinzînd indicațiile de vechime și stil, pentru fiecare construcție în parte, precum și în fișe cu fotografii ale clădirilor care prezintă un interes particular.

Se conturează astfel un prim rezultat al studiului, acela de a oferi o imagine a orașului București în anul 1975, evidențiind repartiția stilistică a clădirilor și, implicit, suprapunerea unor anumite etape istorice. Se poate recompune dinamica evoluției funcțional-spațiale a orașului, desprinzînd principalele sale direcții de dezvoltare și sugerînd posibilități pentru intervențiile viitoare.

Partea a doua a studiului depășește faza informativ-documentară care este însă folosită ca fundamentare pentru aprecierea valorilor arhitecturale și urbanistice și formularea unor propuneri de menținere a acestora.

Pornind de la premisa că cele 166 de monumente de arhitectură și 175 de monumente de artă plastică decretate reprezintă repere necesare dar nu suficiente pentru a defini specificul unui oraș de tipul Bucureștiului, studiul Institutului de arhitectură se îndreaptă și către acele clădiri a căror valoare arhitecturală sau istorică nu le poate asigura statutul de monument, dar a căror prezență în țesutul urban generează imagini interesante, particulare și a căror dispariție ar constitui, în consecință, o pierdere însemnată. În această categorie se înscriu construcțiile reprezentative pentru diferite orientări stilistice: clasicism, romantism, eclectism, Art Nouveau, neoromânesc, modern, contemporan. Unele clădiri au fost semnalate atenției datorită evenimentelor istorice sau culturale de care sînt legate. În alte cazuri, funcțiuni speciale conferă clădirilor respective calitatea de document. Semnalarea valorilor este însoțită de precizarea măsurilor care, mergînd de la obligativitatea păstrării **in situ** a unor construcții, pînă la posibilitatea demolării altora după o înregistrare riguroasă, prin relevee și fotografii, trebuie analizate în cadrul viitoarelor restructurări.

O atenție specială se acordă grupurilor de construcții care, luate fiecare în parte, nu reprezintă excepții, dar creează împreună o configurație spațială urbană de mare valoare: piețe, fronturi de străzi etc. Uneori, modul de organizare al clădirilor și spiritul în care acestea au fost concepute generează o anume atmosferă cu repere istorice, sugestivă pentru vechiul București. În acest sens, de mare expresivitate apare zona cuprinsă între Calea Moșilor, Calea Călărași și B-dul 1848, iar studiul întreprins scoate în evidență apartenența sa la vechiul centru istoric divizat prin străpungerea arterei care a legat Piața Nicolae Bălcescu de Piața Unirii.

În toate aceste cazuri interesul ambiental este predominant iar propunerea de protejare a zonei este menită să atragă atenția asupra necesității păstrării imaginii spațiale a scării ansamblului.

Aprecierile de valoare ca și propunerile corespunzătoare răspund unui alt scop al studiului, acela de a oferi proiectării o fundamentare a metodei de abordare a fondului contruit existent. Este evident că numărul caselor valoaroase sau dimensiunile spațiilor de interes ambiental într-o anumită zonă sugerează sau obligă la alegerea unei soluții anumite: refacere totală, restructurare sau restaurare. Mai mult decît atît, studiul, evidențiind particularități ale tramei stradale, ale spațiilor urbane, ale construcțiilor în sine, poate deveni o sursă de definire a specificului orașului București.

Unul dintre rezultatele cele mai importante ale studiului este legat de eficiența sa sub aspect formativ, în cadrul procesului didactic. El reprezintă concretizarea deziderатului de integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția prin orientarea activității studenților și a cadrelor didactice din Institutul de arhitectură către probleme solicitate de practica de proiectare.

Planșele au fost realizate de studentele Ioana Gelles și Doina Juncu din anul IV. Fotografiile au fost realizate de studentele Ioana Gelles, Doina Juncu, Daria Alexandrescu și Mariana Vaida din anul IV.

10

11

12

10. Clădiri de-a lungul străzii Pătrașcu-Vodă din lotizarea lui Xavier Villacrosse — cea mai veche intervenție urbană conform unui plan prestabilit în București (aprox. 1848).

11. Case cu prăvălii de-a lungul Căii Moșilor propuse pentru menținere în sit datorită valorii ambientale.

12. Case cu prăvălii de-a lungul Căii Moșilor, cu completări în perioada interbelică.

13 Împreună cu clădirile învecinate aparținînd ultimului deceniu al secolului trecut delimitează un spațiu urban de mare interes în jurul bisericii Sființilor.

13

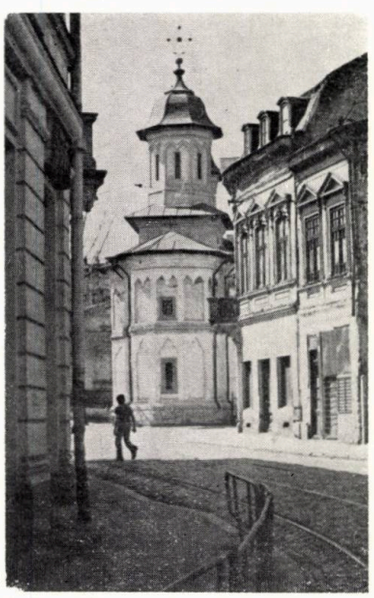

7. Locuință pe Calea Moșilor 69 concepută în forme eclectice, pretențioase.

8. Detaliu de intrare în locuința de pe strada Sfinților nr. 7. Pe fondul arhitecturii eclectice se înserează elemente decorative Art Nouveau

9. Detalii Art Nouveau la construcția din strada Dr. Radu Cristian nr. 8 B.

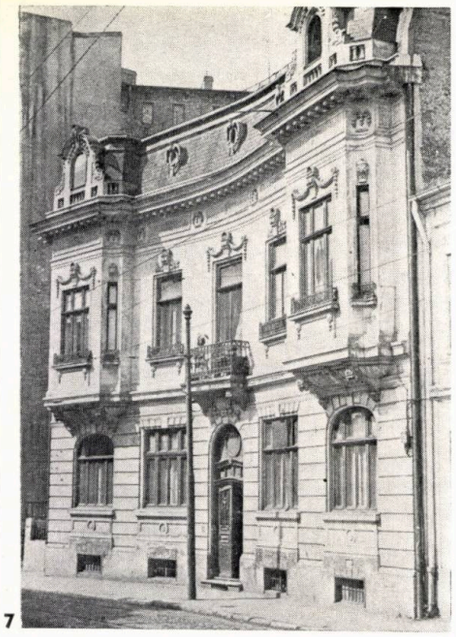

7

8

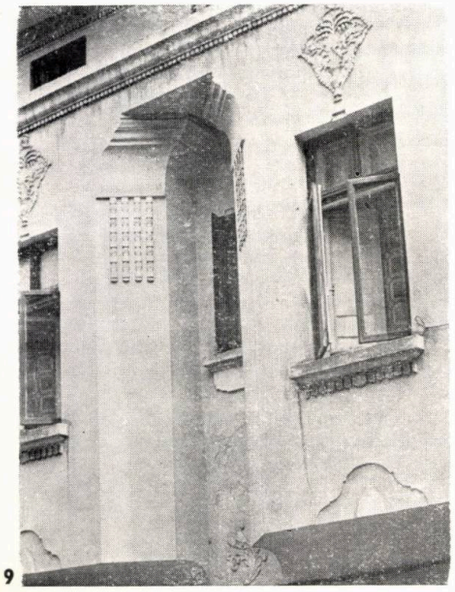

9

Arh. **DAN STOICA**

ASPECTE TEORETICE ŞI METODOLOGICE ALE STUDIULUI «RESTRUCTURAREA ŞI VALORIFICAREA CENTRULUI ISTORIC ORAŞ VECHI CONSTANŢA»

În condiţiile procesului de urbanizare accelerat pe care-l trăieşte ţara noastră, păstrarea specificului oraşului aşa cum s-a dezvoltat în decursul vremurilor, respectarea liniei arhitecturale tradiţionale în cadrul unei concepţii unitare, constituie concomitent act de cultură şi act de conştiinţă istorică.

Considerentele calofile, de natura purismului estetic nu trebuie să constituie criterii determinante în studiul de restructurare a centrelor istorice, pentru că valorificarea unui oraş vechi înseamnă în primul rînd relevarea şi valorificarea unor momente reprezentative în existenţa comunităţii umane care constituie « oraşul », nu numai relevarea unor forme estetice.[1]

Prin complexitatea şi implicaţiile pe care le generează, valorificarea şi restructurarea zonei istorice din cadrul unui oraş presupune stabilirea iniţială a unor premise teoretice care fundamentează studiul, precum şi crearea unei metodologii specifice. Metodologia, care constituie în fond doar o unealtă de lucru, trebuie să corespundă unor cerinţe particularizate, diferite oarecum de acelea ale proiectelor curente.

În rîndurile ce urmează, s-a căutat selectarea în mod special a aspectelor care nu sînt strict specifice oraşului Constanţa şi care se pot generaliza şi pentru alte centre istorice urbane.

Premisele teoretice ale studiului se pot rezuma după cum urmează:

1. Oraşele au cunoscut în decursul existenţei lor migraţii masive şi totodată foarte eterogene.[2]

2. Actul social al urbanizării din ultimii douăzeci de ani s-a produs de obicei cu un caracter exploziv. Integrarea societăţii rurale la societatea urbană se realizează de pe poziţii de inegalitate cantitativă. Apar uneori fenomene de ostilitate şi rezistenţă, care generează anclave rurale în oraş, anclave apărute din menţinerea inerţială a unui mod de viaţă originar.

3. Rolul centrului istoric al unui oraş este acela de a constitui factorul integrator de apartenenţă la un anumit oraş, la o anumită istorie.[3]

Centrul istoric constituie factorul unificator al unor pături sociale şi indivizi foarte diferiţi, facilitînd prin factorul TRADIŢIE întrepătrunderea celor două subculturi (urbană şi rurală) în faza de aculturaţie.

4. Încercarea de a păstra şi valorifica porţiuni caracteristic dintr-un oraş, nu urmăreşte păstrarea unor ziduri, ci a unor semnificaţii, a amintirii unor momente din existenţa trecută, semnificaţii a căror înţelegere ne ajută să avem conştiinţa viitorului.

Cîmpurile de semnificaţie depăşesc sfera elementară a funcţiunii şi se înscriu în aceea mai complexă a fenomenului cultural.

Legea majoră a valorificării şi restructurării unui centru istoric este aceea a PĂSTRĂRII FONDULUI DE SEMNIFICAŢII INIŢIAL, nerespectarea acestei legi putînd altera definitiv strădania păstrării în timp a acestor documente istorice materializate în ziduri.

5. În aprecierea investiţiei necesare valorificării centrului istoric trebuie să se introducă noţiunea de investiţie culturală, care se deosebeşte de investiţia curentă prin aceea că:

- este mai generală şi subsumează investiţia economică
- constituie o investiţie caracteristică societăţii socialiste, investiţie al cărei produs final nu e măsurabil doar în tone sau mii lei, ci în oameni cu un profil moral deosebit
- termenul de amortizare şi eficienţă se măsoară în generaţii şi nu doar în ani.

ASPECTE METODOLOGICE

Simpla observaţie empirică şi experimentală a elementelor unui oraş, nu poate constitui nici un moment o garanţie, sau o posibilitate obiectivă de control a unei soluţii, pentrucă un ansamblu înseamnă ceva mai mult decît suma părţilor componente.

Verificarea unei teorii, sau a unei soluţii propuse prin observaţie empirică sau experimentală, rămîne ea însăşi subordonată unui control reciproc al tuturor « cuplurilor metodologice » (a), care se organizează într-un ansamblu amplu articulat.

Urmărind posibilitatea OBIECTIVĂRII MAXIME A PROCESULUI DECIZIONAL în restructurările urbane, în aşa fel încît factorul subiectiv să fie mai uşor controlabil şi dirijat doar către aspectele legate de « creaţia » arhitecturală intrinsecă, s-a făcut apel la ştiinţele de graniţă, interdisciplinare, singurele capabile să cuprindă într-o mai mare măsură complexitatea unui oraş.

Oraşul înseamnă în ultimă analiză un sistem alcătuit din structuri umane şi materiale care se condiţionează reciproc în timp prin memoria proprie sistemului [4].

Structurile materiale ale acestui sistem — elementele arhitecturale — se articulează spaţial într-un limbaj de semne care devine « semnificativ » din momentul în care aparţine spaţiului uman.

Semnele nu sînt « obiectele în sine », ci coordonarea lor, iar recunoaşterea faptului că anumite forme reprezintă anumite funcţiuni, presupune acceptarea unui « cod formal », care a fost stabilit, recunoscut, şi a cărui descifrare se petrece intuitiv sau raţional. (b)

Posibilitatea descifrării este o condiţie intrinsecă a actului comunicării, iar decodificarea mesajului transmis de o zonă istorică a unui oraş constituie o etapă obligatorie a studiului.

Decodificarea mesajului urban este posibilă printr-un sistem de analiză multifactorială, semiotic şi semantic [5], pe de-o parte, informaţional pe de alta, analiză care va permite clarificarea relaţiilor între componentele urbane, relaţii pe care trebuie să le păstrăm în mod obligatoriu în soluţiile propuse.

În cadrul studiului etapele parcurse în mare au fost:

I. **INVENTARIEREA**. Recunoaşterea elementelor într-o primă fază analitică de descompunere a rapoartelor şi relaţiilor existente. Această recunoaştere a fost împinsă şi în timp, în limita materialului iconografic existent.

În afara analizelor de elemente de detaliu (analiza golurilor, a acoperişurilor, a elementelor de decor), a planşelor de analiză semiotică (vezi figura 1 şi 2), s-a efectuat şi figurat inventarierea construcţiilor după vechime şi aceea după stilurile predominante. [6]

În cadrul aceluiaşi stil, s-au reprezentat diferenţiat ca tonalitate construcţiile prezentînd caractere semiotice pregnante, faţă de cele cu caractere semiotice slabe.

II. **GRUPAREA ŞI COMPARAREA**. O sistematizare a elementelor constructive după clase şi trăsături comune. Stabilirea invarianţilor semnelor şi structurilor semnificative şi împărţirea lor după criteriul importanţei frecvenţiale şi a criteriului de pregnanţă.

Criteriul de importanţă frecvenţială indică de cîte ori o textură a unei zone foloseşte un element sau un altul. Acest criteriu comportă un aspect cantitativ şi statistic, iar în cadrul studiului aceste

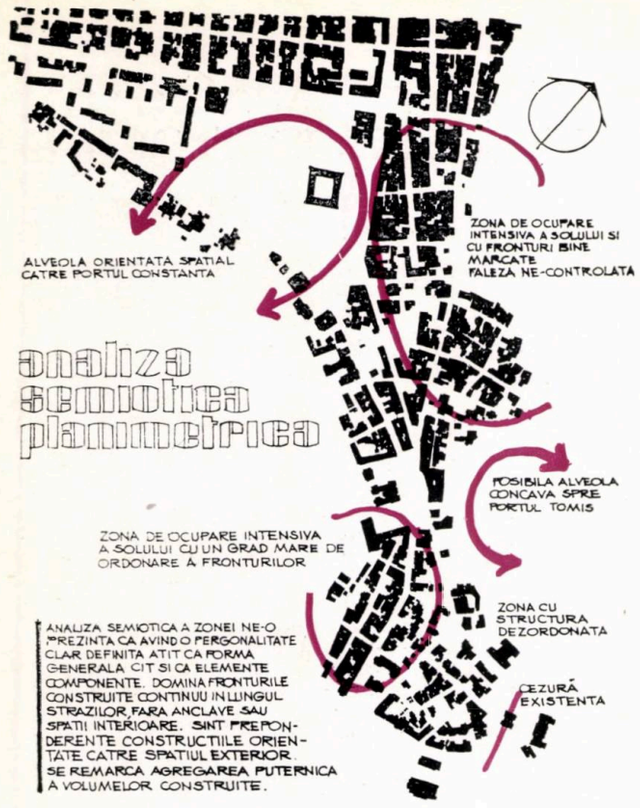

fig 1

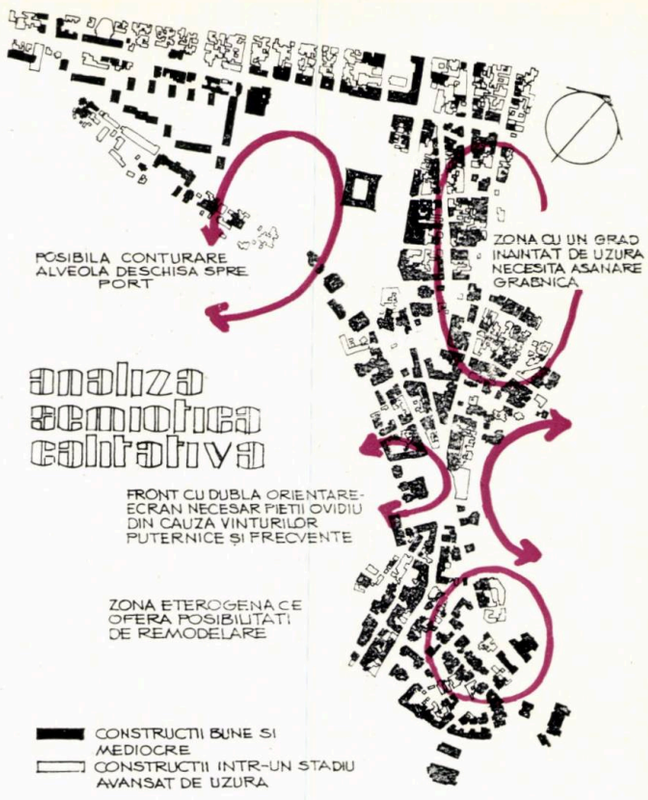

fig. 2

aspecte frecvențiale au fost analizate operațional sub două aspecte.

a. Ca energie informațională (acad. Octav Onicescu)

$$E = \sum_1^n f_j^2 \rightarrow \sum_1^n f_j = 1$$

în care f_j este frecvența de apariție a elementului (sau structurii de semne) în zona unitară « j » de referință. Pentru trecerea dela un grup de elemente α la altul β se utilizează corelația informațională:

$$C_{\alpha\beta} = \sum_1^n p_j q_j$$

iar pentru evidențierea raportului creat între energia informațională și dinamica teritorială a repartiției, coeficientul de corelație informațională $\gamma_{\alpha\beta}$:

$$\gamma_{\alpha\beta} = \frac{\sum_1^n p_j q_j}{\sqrt{\left(\sum_1^n p_j^2\right)\left(\sum_1^n q_j^2\right)}} = \frac{C_{\alpha\beta}}{\sqrt{E_\alpha E_\beta}}$$

b. Ca imprevizibilitate informațională. (entropie) [7].

Pornind de la probabilitatea pi de apariție într-o zonă a unuia din cele « n » semne care alcătuiesc repertoriul semiotic al perimentrului în studiu, se poate calcula valoarea entropiei pentru fiecare zonă în parte.

$$H = -\Sigma\, pi\, \log_2\, p^2$$

Valoarea entropiei este exprimată în unități informaționale BIT, fapt care permite un sistem unitar de referință [8].

Criteriul de pregnanță ne indică nivelul de accesibilitate a texturii în funcție de diversii receptori. Acest nivel se poate măsura prin aprecierea redundanței mesajului. În relațiile de comunicare, rolul redundanței este mai mare decît al informației. Ea creează « cîmpul de tensiune în care apare excitația, atracția ». (f)

Dacă H este informația efectivă și Ho informația maximă, redundanța este:

$$R = \frac{Ho - H}{Ho}$$

În acest sens, o ambianță stilistică stabilă, permanentă, fără nici un fel de variație, nu aduce nici o informație suplimentară.

Continuitatea universului ambinat poate fi (la limită) considerată ca un mesaj.

În cadrul analizei după criteriul de pregnanță, apar implicit și aspecte ne-numerice, de semnificație calitativă, determinante în înțelegerea funcționalității generale a zonei.

Analiza semantică (vezi fig. 3 și 4) determină ca spațialitate și ca frecvență de apariție zonele de aglomerare, de atracție. Funcția de schimb (analizată în timp) se referă nu numai la schimburile materiale, ci și la cele aparținînd sferei psihosociologiei urbane.

Păstrarea, valorificarea și eventuala accentuare a cîmpului semantic inițial constituie singura garanție că vom reuși să redăm eficiența funcțională a zonei, integrînd patrimoniul istoric și cultural în contextul societății actuale, acordîndu-i un rol activ, compatibil cu epoca și fără a comite eroarea de a suprapune (prea vanitoși) o textură caracteristică doar epocii noastre peste textura organică valoroasă realizată de-alungul epocilor istorice.

III. **SISTEMATIZAREA**. Modalitățile de organizare a spațiilor închise și deschise, a relațiilor între elementele caracteristice și elementele neutre, care generează fenomenul semnificației. Prin analiza documentelor mai vechi, s-a căutat stabilirea mutațiilor suferite în timp de raportul « caracteristic » — « neutru » în aria zonei studiate [9].

Din analizele grafice (semiotice, de frecvență a stilurilor și semantice) apar direct

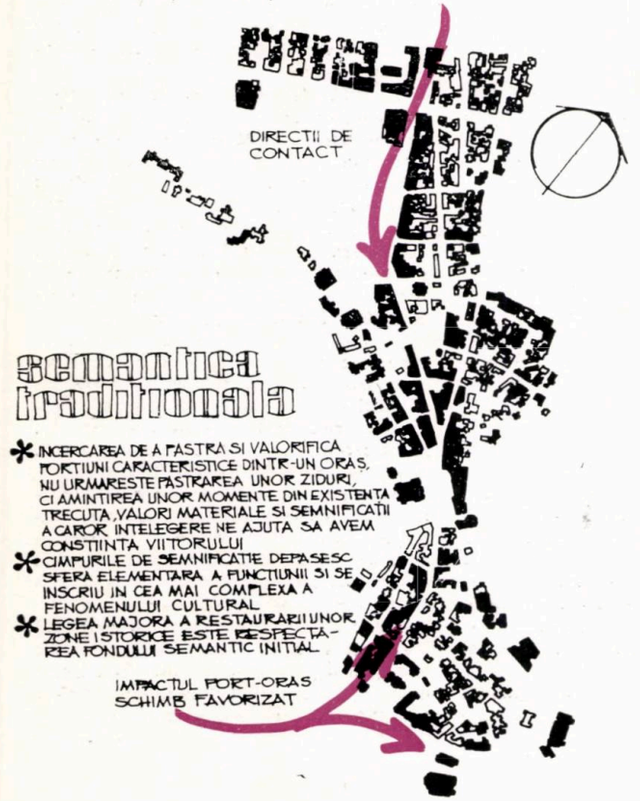

fig 3

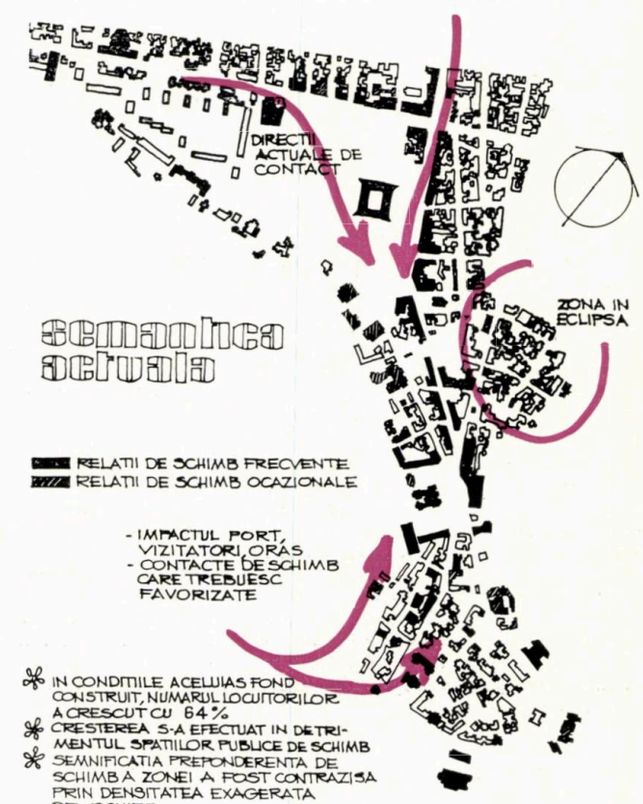

fig 4

cîteva caracteristici pregnante ale zonei centrului istoric:

— diversitatea formală
— diversitatea stilistică
— unitatea semantică

aceasta din urmă rezultă atît din preponderența funcțiunilor de schimb, cît mai ales din semnificația corelării semnelor elementare (ex.: goluri largi la parter, unde erau spații publice și goluri mai reduse la etaje unde erau spațiile intime).

Analiza și propunerile de soluții s-au făcut considerînd determinante următoarele caracteristici ale texturii urbane:

— indicele de continuitate al fronturilor
— redundanța stilurilor dominante
— redundanța semnificațiilor dominante

și că aceste caracteristici (fiecare în parte) prezintă o medie pe întreaga zonă căpătînd valori maxime și minime în microzone particularizate; valori care definesc specificul mai puternic sau mai slab al microzonei.

Importanța deosebită care s-a dat analizei situației existente (privită în timp) se justifică prin premisele teoretice de bază, conform cărora creația arhitecturală modernă într-o zonă istorică nu trebuie să se caracterizeze prin originalitate, cît mai degrabă (să acceptăm termenul) prin mimetism. O astfel de atitudine pare cu atît mai necesară, cu cît numai rareori există în centrele istorice urbane din țara noastră obiective atît de puternic conturate spațial încît să poată subsuma optic zona limitrofă. În general avem de-a face cu zone în care echilibrul este foarte subtil, la el contribuind o multitudine de factori copendenți care trebuie respectați fiecare în parte.

Această multitudine de factori pe care trebuie să-i analizăm concomitent, și să ne conducă la decizii cît mai obiective, fac ca apelul la limbajul matematic să fie o necesitate.

Pentru stabilirea indicelui de continuitate al fronturilor, s-a considerat ca unitate lungimea de 10,00 m (frontul unui lot de teren). Pentru zona situată în extremitatea estică a centrului istoric, raportul între plin și gol este:

frecvență	*posibilitate « P »*	*log. P.*	*—p log P.*
plin 29	0,476	—0,32239	0,1534
gol 32	0,524	—0,28067	0,1470
	1,000	Σ	0,3004

Entropia $H = (\log 2\ N = 3{,}322 \log N) \times 0{,}3004 = 3{,}322 \times 0{,}3004 = 0{,}9979$ bit adică dezordine aproape totală.

Foarte importante sînt însă tranzițiile de la plin la gol. După obținerea matricei probabilităților de tranziție,

	plin	**gol**
plin urmat de plin	i	j
plin urmat de gol	l-i	l-j
	(29)	(32)

se calculează valorile stabilizate prin lanțuri Markov [10] și apoi entropia matricei de tranziție. (Întrucît se face apel la un aparat matematic obișnuit, însă ceva mai greu de rezumat, nu se mai detaliază calculele).

$H = 0{,}6584$ bit

Redundanța este $R = \frac{1 - 0{,}6584}{1} = 0{,}3416$

TABEL DE TRECERE I

Săgeata indică sensul de parcurgere. Ca exemplu: o travee cu stilul « b », este urmată 61 de ori de o travee din același stil, o dată de o travee de stilul « c » și o dată de un gol în profunzime

Din Tabelul I se calculează matricea posibilităților de tranziție

TABEL II, CARE INDICĂ FRECVENȚA RELATIVĂ DE TRANZIȚIE

Comparăm redundanța acestei zone cu aceea a întregului perimetru, care este de 0,7132. Decizia (oricare ar fi ea) se poate lua acum logic și cu posibilitatea urmăririi detailate a intervențiilor constructive.

În analiza stilurilor și a succesiunii lor, considerăm că modelele propuse de Jesberg (f) și Kiemle (e), prezintă în tratarea operațională cîteva dezavantaje și anume:

Jesberg — permite o analiză doar în cadrul aceleiași categorii de semnificație.

Kiemle — pretinde un volum de calcul imposibil de executat la nivelul unei zone urbane mai întinse, în condițiile reale de proiectare.

Se propune o metodă care asigură o precizie mai redusă (suficientă însă pentru sistematizare), prezentînd în schimb avantajul simplității.

Spre exemplificare, se notează stilurile caracteristice:

a. academism eclectic
b. stil 1900 și școală națională
c. influențe orientale
d. geometric
e. lipsa unui stil cu semiotică puternică
f. spațiu gol ecranat la 30,00 m.
g. spațiul gol în profunzime

și se consideră ca unitate, traveea teoretică de 3,00 m. lățime. Pentru o stradă « A » se întocmește un tabel de trecere de la un stil la altul (de la o stare la alta) în sensul de parcurgere a străzii (tabel I) și din el matricea probabilităților de tranziție (tabel II).

Elementele diagonale ale matricei indică stabilitatea într-o aceeași stare. Elementele a_{11}, b_{22}, c_{33}, reprezintă stilurile determinante și redundanța lor este

$P = (0{,}259 + 0{,}186 + 0{,}177 = 0{,}622$

$\log p = -0{,}20663$

$-p \log P = 0{,}1283$, iar $H = 3{,}322 \times \times 0{,}1283 = 0{,}4262$

rezultînd o redundanță de

$$R = \frac{1 - 0{,}4262}{1} = 0{,}5738$$

Strada prezintă o redundanță care nu trebuie scăzută prin implanturi de alt stil (termenul de implant nu este preluat întîmplător din biologie) și nici prin demolări care ar însemna treceri spre stările « f » sau « g ».

Pe un același schelet metodologic se poate aprofunda și detalia studiul în continuare, relevînd în frontul stradal studiat (sau în întreaga zonă) procentul de apariție al unui anumit caracter stilistic sau semantic [11].

Urmează să alegem între două posibilități:

1. Menținem un raport similar cu cel anterior intervenției constructive și atunci implantul va fi determinat din punct de vedere al caracterelor stilistice (sau de semnificație) prin înmulțirea vectorului P cu matricea M, sau

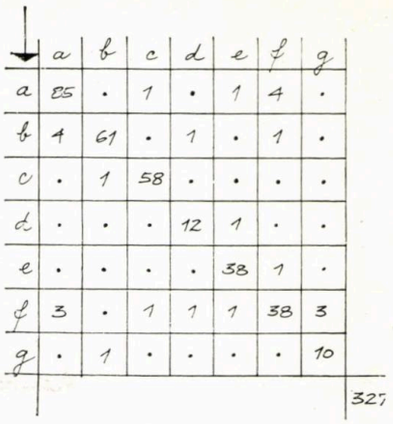

	a	b	c	d	e	f	g
a	85	·	1	·	1	4	·
b	4	61	·	1	·	1	·
c	·	1	58	·	·	·	·
d	·	·	·	12	1	·	·
e	·	·	·	·	38	1	·
f	3	·	1	1	1	38	3
g	·	1	·	·	·	·	10

327

0,259	·	0,003	·	0,003	0,012	·
0,012	0,186	·	0,003	·	0,003	·
·	0,003	0,177	·	·	·	·
·	·	·	0,03[illegible]	0,003	·	·
·	·	·	·	0,116	0,003	·
0,009	·	0,003	0,003	0,003	0,116	0,003
·	0,003	·	·	·	·	0,030

2. vrem să accentuăm (într-o microzonă) caracteristica predominantă a centrului istoric și atunci considerăm matricea ca un lanț Markov în regim permanent (cu proprietate ergodică) și îl rezolvăm algebric, sau prin grafurile de fluență conform teoremei lui Masson.

Posibilitățile de abordare prezentate schematic mai sus, constituie cu precădere o invitație la o dezbatere profesională mai amplă, axată pe căutarea unei metodologii unitare de studiu, care să răspundă cerințelor mereu mai complexe ale activității de proiectare.

În concluzie, considerăm util să rezumăm:

— Păstrarea și valorificarea unui centru istoric nu este o modă sau un capriciu al unei epoci, ci un act de cultură socială.

— Legea păstrării fondului de semnificații inițial este un imperativ al acțiunii de valorificare a unui centru istoric.

— Activitatea de sistematizare este în mod obligatoriu o activitate multi-disciplinară, obligînd la o abordare complexă, acest tip de abordare fiind singurul care permite o analiză aprofundată a fiecărui element urban din textura generală, oferind o bază științifică, de obiectivare a procesului decizional.

NOTE

1. Constanța nu este un « oraș frumos » în sensul teoriilor estetice urbane. Un oraș care acum o sută de ani practic nu exista, care își începea existența prin străbania de a compune organic, într-un singur tot, elemente separate de urgia vremurilor și slăbiciunile oamenilor, ar fi fost de mirare să se fi dezvoltat altfel decît cu tendințe anarhice.

Ar fi fost necesară o concepție unitară (pe care acele vremuri nu au avut-o) care să îmbine armonios pe de o parte setea de viață a unui popor care își căpătase conștiința de sine și își cerea integrarea în istoria europeană, cît mai rapid și mai total, căutînd să scurteze durate și etape istorice, și pe de altă parte patimi omenești care nu întotdeauna își înțelegeau condiția de componente ale sufletului unui popor.

2. În decursul existenței sale moderne din cursul ultimelor două decenii, orașul Constanța a polarizat și arii rurale limitate, dar și arii geografice europene foarte îndepărtate.

3. Nu întotdeauna noii veniți găsesc o matrice culturală căreia să i se subsumeze. « Orizontul formativ » definit de Lucian Blaga a fost înlocuit cu simple « puncte de vedere », fixate de obicei sub impulsul momentului.

În cazul Constanței, contextul generat de mozaicul etnic și religios a determinat ca de multe ori aspirația fundamental umană de apartenență la o anumită cultură, să se canalizeze spre apartenența la un grup etnic sau profesional.

Dacă acest tip de cultură agregativă nu a degenerat niciodată în segregație, nu a putut totuși decît în rare momente să tindă spre o cultură integrată. Aceste rare momente de integrare, își găsesc materializarea în perimetrul centrului istoric.

4. Inerția sistemelor fizice prezintă asemănări cu « memoria » sistemelor sociale, această memorie depinzînd de mărimea grupului uman și de durata sa anterioară.

5. Semiotica este teoria generală a semnelor, iar semantica teoria semnificației semnelor, a semnelor transformate în simboluri.

6. În cazul Constanței, eclectismul academic, stilul 1900, stilul școlii naționale, cel geometric al anilor 20—40 și cel al anilor 60—70, stilul oriental și separat menționîndu-se construcțiile tipice periferiilor urbane.

7. Cantitatea de entropie (H) indică posibilitățile de repartiție a elementelor într-un sistem. Dacă această probabilitate este maximă (H=1), adică dacă un element oarecare se poate găsi oriunde în acest sistem, vom spune (în accepțiunea curentă) că « dezordinea este totală ». Cu cît apare o ordine mai strictă, cu atît posibilitatea de a găsi un element oarecare oriunde este mai mică, deci H tinde către O. (Ordine maximă, entropie nulă).

8. O știre este un sistem de semne. Un aspect măsurabil al știrii îl constituie informația (sub aspect pur cantitativ, nu semantic).

Dacă din două evenimente posibile știm care este cel realizat, avem o informație de un bit ($\log_2 2 = 1$).

Dacă din 52 de evenimente posibile (ex. 52 cărți de joc) știm care este cea aleasă, căpătăm o informație evaluată la 5,7 bit ($\log_2 52 = 3{,}322 \log 52 = 3{,}322 \times 1{,}7160 = 5{,}7$).

Bit-ul nu este cea mai mică informație posibilă, ci doar unitatea tehnică de informație (3, 4, 5, 6).

9. Pentru o înțelegere mai clară, citățm din lucrarea « MORFOLOGIA ARTEI MODERNE » de Titus Mocanu »:

« Prin relația de ordine, înțelegem, în mod obișnuit, caracteristicile de « redundanță ».

Asemenea factori sînt axele de simetrie, simetriile de rotație, sau raporturile de echilibru.

Dimpotrivă, complexitatea indică starea informațională propriu-zisă, și ea crește odată cu sporirea numărului de semne. Această creștere nu poate fi nelimitată. Faptul se explică din punct de vedere informațional, strict psihologic. Această capacitate de flux psihic are — ca limită superioară — valoarea de 16 Bit pe secundă, ceea ce reprezintă suma tuturor informațiilor ce pot « curge » în conștiință în această unitate de timp.

. . . decurge o concluzie cu totul neașteptată: Dacă două obiecte estetice corespund în ceeace privește relațiile lor de ordine, dar nu în ceeace privește complexitatea lor, atunci măsura estetică a obiectului mai complex este mai mică, și este cu mult mai mică decît ne așteptam noi din punct de vedere numeric. Explicația ar consta în faptul că « obiectul mai puțin complex este contemplat mai întîi, cu un respectiv cîștig de redundanță. »

10. Un lanț Markov este un model matematic pentru descrierea evoluției în timp a unui sistem care poate să se afle într-un număr finit de stări (S_1, S_2. . . Sn) și în care probabilitatea trecerii dintr-o stare într-alta nu depinde de stările anterioare (So, S1. . . Sn-1).

Dacă o mulțime de stări comunică cu fiecare din celelalte, adică procesul poate evolua din fiecare stare în alta și dacă mulțimea de stări nu poate fi părăsită, aceste stări formează un « lanț ergodic ». Pe de altă parte, dacă există o mulțime de stări din care procesul odată ajuns nu mai poate ieși, atunci ne aflăm în prezența unui « lanț absorbant ».

11. Considerăm ca exemplificare (g):

P_1 — construcții cu stiluri semiotic puternice = 50%

P_2 — construcții cu stiluri semiotic slabe = 30%.

P_3 — construcții cu stiluri incerte sau goluri = 20% adică vectorul de stare $[P] = [p_1, p_2, p_3] = [0{,}5 - 0{,}3 - 0{,}2]$

Stilurile puternice P1 sînt urmate de cele slabe sau de goluri astfel:

$P11 = 0{,}7 \quad P12 = 0{,}2 \quad P13 = 0{,}1$

respectiv pentru stilurile slabe și respectiv goluri

$P21 = 0{,}5 \quad P22 = 0{,}3 \quad P23 = 0{,}2$

$P31 = 0{,}3 \quad P32 = 0{,}5 \quad P33 = 0{,}2$

și se întocmește matricea posibilităților de trecere

$$|M| = \begin{vmatrix} P11 & P12 & P13 \\ P21 & P22 & P23 \\ P31 & P32 & P33 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0{,}7 & 0{,}2 & 0{,}1 \\ 0{,}5 & 0{,}3 & 0{,}2 \\ 0{,}3 & 0{,}5 & 0{,}2 \end{vmatrix}$$

REFERIRI BIBLIOGRAFICE

a. Lucian Blaga — « *Experimentul și spiritul matematic* », București, 1967

b. Titus Mocanu — « *Morfologia artei moderne* », București, 1973

c. W. Ross Ashby — « *Introducere în cibernetică* », București, 1972

d. V.E. Maşek — « *Artă și matematică* » — București, 1972

e. M. Kiemle — « *Ästetische Probleme der Architektur* », Berlin, 1967

f. P. Jesberg — *Deutsche Bauzeitschrift*, nr. 7/1972

g. A. Măcriș — « *Aplicații ale cercetării operaționale . . .* », București, 1972

Expresivitatea arhitecturii și caracterul urban

Ne propunem să prezentăm unele aspecte legate de locul expresivității **arhitecturii** în definirea identității unei localități.

Pentru aceasta vom face mai întîi cîteva observații cu caracter general.

Acestea nu pot înlocui însă un studiu aprofundat privind cunoașterea cît mai completă a unor categorii ce constituie repere de bază în intervențiile urbane.

CARACTER ȘI SPECIFIC URBAN

În discuțiile ce însoțesc procesul de dezvoltare urbană numeroase referiri privesc necesitatea păstrării **caracterului** unui oraș. Se vorbește, de asemenea, despre **specificul** unor localități. Manevrăm, de fapt, cu noțiuni al căror sens general ne este apropiat, dar sîntem depășiți adesea de complexitatea realității. Sînt cazuri în care **caracterul** unui oraș este evident sau ușor descifrabil; în altele îl intuim, dar ne este greu să-l traducem în limbaj; cîteodată din conjuncturi amorfe sau dimpotrivă excesiv eterogene nu putem obține sintetizarea extremă a definirii caracterului.

Caracterul urban reprezintă un ansamblu de componente ce conferă personalitate unui oraș. El este condiționat de evoluția istorică, de factorii social-economici, de concepțiile și ideile politice, filozofice și religioase, care își capătă în timpul istoric modul lor **propriu** de ordonare și ierarhizare.

Împreună cu organismul urban, **caracterul** evoluează, suferă modificări, se transformă. În diferite cazuri, componente ale sale acționează ca **dominante de stabilitate** (sit și elemente naturale marcante, profil funcțional de continuitate, structuri și alcătuiri spațiale de valoare perenă etc.)

Specificul este difuz și, în același timp, localizat. Diferite alcătuiri **specifice,** răspîndite în teritoriul urban, contribuie la definirea caracterului sau pot rămîne existențe independente, insule în întinderi liniștite sau, dimpotrivă, frămîntate. Specificul are o pronunțată tendință spre întruchiparea **formală** în timp ce caracterul tinde pregnant spre **abstractizare.**

ARHITECTURA, CARACTER ȘI SPECIFIC URBAN

Printre diferitele componente care conduc la definirea caracterului și a specificului urban, **imaginea arhitecturală** — ca realitate a spațiului arhitectural reflectată de conștiință — ocupă o poziție preponderentă. Expresivitatea **acestei** imagini — fațadele / suprafețele, volumele clădirilor și ansamblurilor, ca și fronturile — este determinantă în numeroase exemple istorice urbane caracteristice.

Fără îndoială că desprinderea imaginii arhitecturale din contextul urban nu reprezintă decît o operațiune analitică « de laborator ». De la început apare dificultatea fixării pragului de trecere al imaginii arhitecturale în **imagine urbană.** În afara cazurilor limită, al obiectelor arhitecturale izolate sau al posibilității cuprinderii ample a orașului din puncte favorabile, ne aflăm în fața unui proces în care imagini succesive de detaliu se combină cu imagini de ansamblu și numeroase retroproiecții, formînd o largă zonă în care cele două categorii se suprapun.

Interesul ce-l acordăm astăzi complexității imaginii urbane, ca treaptă superioară a reflectării realității, nu poate justifica, însă, neglijarea imaginii arhitecturale.

Caracterul monoton al unor noi localități sau zone urbane a fost în mare măsură determinat de uniformitatea și sărăcia **imaginii arhitecturale.**

ARHITECTURA BUCUREȘTEANĂ

Evoluția istorică a orașului-capitală, dezvoltat ca centru de meserii și comerț pe baza unei așezări agricole care a căpătat un impuls deosebit odată cu ridicarea la rangul de reședință domnească [1] a marcat îndeosebi **structura** Bucureștiului, contribuind la afirmarea unor elemente de caracter și specifice ce se păstrează în bună parte și astăzi: caracterul de așezare deschisă cu orientare liberă către elementul natural — Dîmbovița — într-o « dublă simetrie ponderată » [2], ocuparea afînată a teritoriului, un regim de înălțime jos, numeroase spații verzi, o tramă stradală relativ densă, determinată de criteriul organic al fluenței legăturilor, etc.

Arhitectura a rezistat mai greu vicisitudinilor istoriei, a fost nevoită a se reface permanent, astfel încît fondul construit actual al Capitalei este reprezentat în mare majoritate de clădiri ce nu depășesc nouă decenii.

Există **o masă construită** a începutului de veac și a anilor ce au urmat — pînă spre al doilea război mondial — **eterogenă,** multe construcții anodine de un eclectism ponderat cu posibilități și arie de inspirație limitată, dar și unele realizări de prestigiu.

Există **o arhitectură « de tîrg » —** ocupînd relativ unitar vechiul centru.

Există **insule de arhitectură mai veche:** Curtea domnească, numeroase biserici, mănăstirile și reședințele limitrofe.

În fine, există **arhitectura modernă** a anilor '30 și marele volum al **realizărilor vremii noastre.**

În anul 1969 au început operațiile de revitalizare a zonei Lipscani-Curtea Veche (arhitectură veche și arhitectură de tîrg), acțiune ce se cere continuată și dezvoltată.

În același timp pare a nu fi suficient de clar stabilit locul acestei zone în definirea caracterului Capitalei.

Considerăm că este corect a privi teritoriul denumit generic « Lipscani — Curtea-Veche — Sfînta Vineri », nucleu al vechiului oraș, ca o **zonă specifică.**

Acceptarea acestei poziții conduce la o serie de concluzii cu privire la **modalitățile de intervenție în interior** și la **joncțiunea cu restul orașului.**

[1] Gh. Curinschi — *Centrele istorice ale orașelor,* Ed. tehnică, București, 1967

[2] R. Șerban, Marilena Șerban — *Integrarea imaginii urbane* — « Arhitectura » nr. 4/1973

Privirea zonei Curtea Veche—Lipscani —Sfînta Vineri ca o **unitate urbană** (fortuit scindată de modernizările de la începutul secolului) atrage după sine o analiză a soluțiilor propuse ori care se propun pentru toate laturile sistematizării și arhitecturii zonei. De la problemele de legături (circulație și spațiale) pînă la cele de amplasament (vezi magazinul « Cocorul ») pot apărea numeroase propuneri. Nu ar putea fi — după părerea noastră — exclusă dintre ele o variantă în care axul N-S, folosind denivelarea existentă devine, în zona respectivă, **subteran,** actuala sa suprafață transformîndu-se într-o esplanadă comercială (suportînd diferite amenajări). Arhitectura zonei, nouă sau rezultat al restructurării și remodelării, ar trebui să pornească de la aceeași premisă a specificității și unității, evitîndu-se soluții hazardate sau întîmplătoare.

Probleme diferite prezintă liniile de joncțiune cu restul orașului. Vor fi probabil necesare îmbunătățiri pentru unele spații de tranzit constituite și, mai ales, multă atenție la contactul cu sectoarele unde urmează să fie realizate ansambluri noi de mare densitate.

În ceea ce privește insulele de arhitectură mai veche, ele ar trebui să fie privite ca **puncte de referință** în compoziția microzonelor din care fac parte, sau ca **puncte de interes urban** atunci cînd intervin direct în imaginea orașului (de ex. suita de monumente de pe cornișa sud a Dîmboviței).

1. *Bloc de locuințe pe strada Izvor. Arhitecții A. Ghinescu și I. Schiller,* 1935—1936. *Exemplu remarcabil de înscriere în teren (preluare corectă a intersecției străzii Izvor cu Splaiul, prezență marcantă într-un punct de interes urban) și expresivitate dinamică, coerentă și echilibrată.*

În viitorul țesut urban al Capitalei aceste categorii de arhitectură se vor manifesta ca unități specifice. Arhitectura nouă va integra, de asemenea, exemplare și grupări de clădiri valoroase, de pe întreg teritoriul orașului.

În mod nuanțat ele vor **contribui** la definirea caracterului Capitalei.

În același timp trebuie subliniat faptul că Bucureștiul a fost puternic și pozitv marcat de idei urbanistice și arhitecturale **moderne.** Oricine parcurge traseul urban Nord-Sud — de la pasajul C.F. Constanța pînă în Piața Universității, este impresionat de calitatea spațiului urban, a imaginii urbane și arhitecturale ce se succede într-o cadență variată dar unitară, evident caracteristică.

În condițiile în care atacăm sistematizarea unor artere centrale, o încercare de analiză a **imaginii** arhitecturii « moderne » bucureștene poate scoate la iveală resurse necunoscute sau — mai ales — neglijate, ale unui domeniu insuficient valorificat.

RESURSE ALE ARHITECTURII MODERNE

Putem recunoaște că există relativ puțină preocupare pentru « arhitectura modernă » din țara noastră. Prin « arhitectura modernă » înțelegem curentul ce s-a manifestat — practic pretutindeni pe glob — în perioada dintre cele două războaie mondiale.

Studii privind locul creației românești în cadrul acestei mișcări, sînt în mod deosebit necesare. Noi ne vom limita la cîteva observații cu caracter general, legate de tema ce ne-am propus:

- « Arhitectura modernă » a ocupat în România interbelică un sector important din volumul construcțiilor.
- Departe de a fi o expresie anonimă a « stilului internațional » în varianta sa « cubistă », « arhitectura modernă » românească prezintă numeroase aspecte originale, care evidențiate fiind pot întregi caracterizarea mișcării în ansamblul ei.
- « Arhitectura modernă », vehement atacată la început, s-a impus unor grupuri politice și de afaceri ca o modalitate propice de a susține modernizările legate de evoluția de după primul război mondial. Ea a constituit, în primul rînd, un răspuns convenabil comandamentelor funcționale, economice și de urgență a execuției.
- Numărînd printre promotori și realizatori personalități de prestigiu ale lumii arhitecturale din țara noastră, mișcarea « modernă » a atins un nivel calitativ relativ ridicat, fapt ce i-a lărgit audiența și răspîndirea.
- Anumite soluționări, îndeosebi în regim urban închis, prezintă interes direct pentru proiectarea contemporană.

Dintre acestea, segmente din principalele bulevarde ale Capitalei pot face obiectul unei utile și de actualitate analize. Ne vom opri la suita Magheru-Bălcescu. Între piețele Romană și Universității, acest tronson al axului Nord-Sud reprezintă o **unitate urbană specifică.** În același timp, prin locul pe care-l ocupă în configurația orașului, prin calitatea spațiului urban și arhitectural, prin capacitatea de concentrare a felurite interese, el intervine ca un **element determinant fundamental al caracterului bucureștean.** Cînd se spune că Bucureștiul frapează pe cei veniți « la porțile orientului » ca un oraș **modern** cu largi și elegante bulevarde, este în primul rînd imaginea suitei Magheru-Bălcescu ce s-a întipărit și acționează prin extrapolare.

Putem afirma chiar — nu înainte de a fi cîntărit cu atenție realizări de renume ale mișcării interbelice în Germania, Austria, Cehoslovacia, Belgia, Olanda etc. — că ne aflăm în prezența uneia dintre cele mai importante și unitare **inserții urbane** de arhitectură « modernă » din Europa.

Unitatea acestei structuri este rezultatul prezenței unor principii și elemente componistice, deliberat urmărite sau constituite din consensuri și intuiții fericit îmbinate. Consensuri în mare măsură determinate de intransigența mișcării moderne la începuturile sale.

Liniaritatea constituie elementul și principiul de bază al compoziției. Arhitectul Horia Creangă observa [3]: « *Totul se înscrie într-o linie mare, continuă, orizontală . . .* »

Această liniaritate a fost în primul rînd urmarea unor necesități funcționale, de legătură simplă, directă, pentru o circulație intensă, rapidă, corespunzătoare vremurilor vitezei, ce se anunțau.

Nu pot fi neglijate nici considerentele de reprezentabilitate legate istoric de **axialitatea** magistralelor.

În același timp, un spectaculos traseu liniar orizontal corespundea în cel mai înalt grad canoanelor estetice proaspăt afișate de « arhitectura modernă ».

Trebuie arătat de la început că acest **principiu-constrîngere,** conținînd suficiente premise pentru a conduce la rigiditate schematică — așa cum exemple mai vechi și mai noi o dovedesc — și-a găsit în tronsonul Piața Romană-Piața Universității, o materializare animată, sensibilă.

Principalele elemente de referire, analiză și apreciere în cazul unor asemenea spații urbane **coridor** sînt: dispoziția, dimensiunile, formele construcțiilor ce determină conturul, raporturile dintre ele ca și cele față de suprafața ce-o delimitează, « cuprinderea » spațială generală.

Construcțiile de pe contur se constituie în fronturi. Ele intervin cu ponderea maximă în definirea imaginii urbane locale. Amenajări ambientale la nivelul circulației pot îmbogăți substanțial imaginea, dar nu pot înlocui o compoziție defectuoasă a fronturilor.

Fronturile suitei Magheru-Bălcescu sînt caracterizate, în primul rînd, de succesiunea unor **ritmuri largi.** Este vorba de **pasul mare** al retragerilor ce formează largourile: « Leonida », « Eva—O.N.T. », « Unic-Adriatica ».

Acest joc al fronturilor, care fără a fi consecvent alternant, prezintă un anume echilibru pentru întreg traseul, constituie elementul esențial al animării compoziției. Sînt retrageri marcate, **la scara dimensiunilor ansamblului,** nu decroșuri de ordinul centimetrilor.

În al doilea rînd este **ritmul intersecțiilor** în care intervine tratarea deosebită a volumelor și suprafețelor arhitecturii adiacente. « *. . . intersecțiile de străzi sunt acuzate prin motive de oprire verticală . . . retrase din primul plan pentru a se face mai puțin simțită această rupere de continuitate* » [4] spune Horia Creangă. Se pot distinge cîteva soluții diferite expresiv volumetrice (R.V.) de preluare a colțurilor care se transferă la nivelul fronturilor în elemente ale ritmului urban.

[3] Horia Creangă: « Anarhia stilurilor și arta viitorului » în *Către o arhitectură a Bucureștilor,* ed. ziarul « Tribuna Edilitară », București, f.a.

[4] Idem

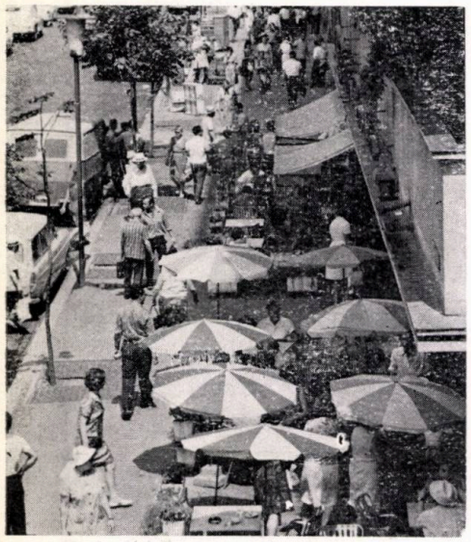

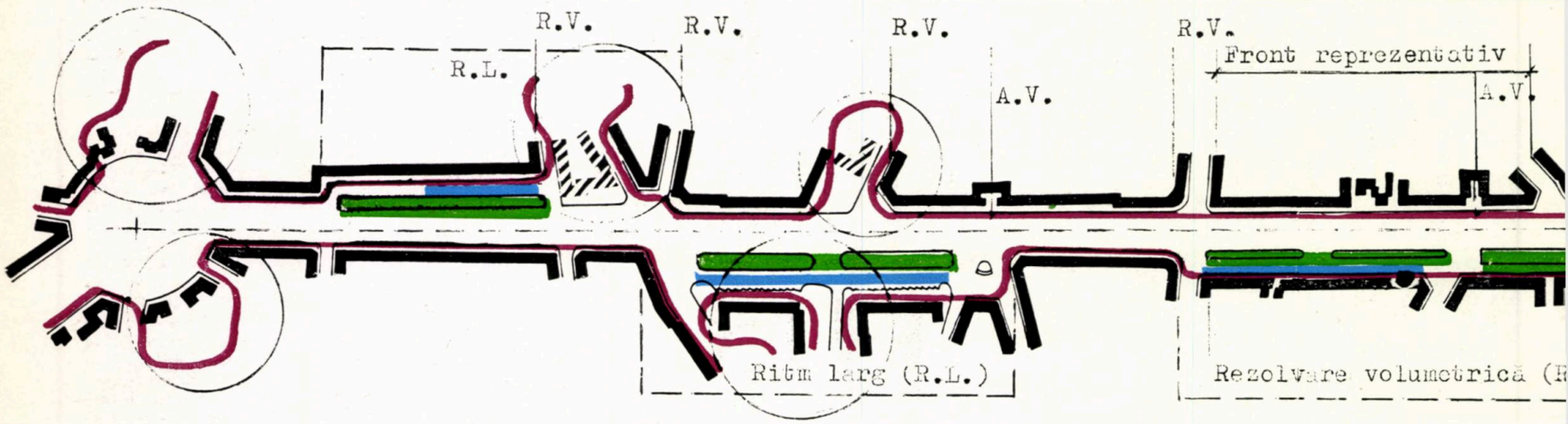

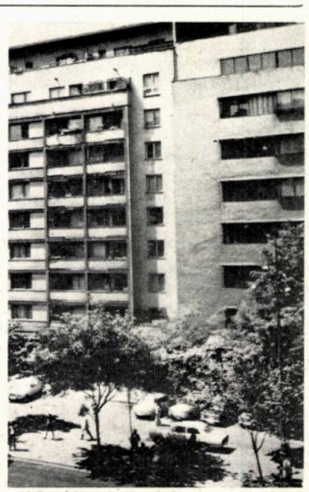

11. *Schema tronsonului « Magheru-Bălcescu » al axului N.S. Au fost marcate: continuități și discontinuități spațiale — culoare roșie — ritmuri (R.L.) și accidente (A.V.), frontul reprezentativ și rezolvări volumetrice specifice (R.V.). Au fost încercuite zonele ce permit sau necesită intervenții și completări. Au fost indicate în culoare albastră și verde locurile care permit o dezvoltare organizată a unor alcătuiri spațiale ușoare destinate comerțului, alimentației, publicității, divertismentului, odihnei.*

12. *Porțiune a frontului vest a bulevardului Magheru. În prim plan o elegantă clădire realizată de arhitectul Smărăndescu.* **13. 14.** *Blocul « Malaxa », lucrare de maturitate a lui Horia Creangă, 1932—1933. În detaliu, legătura mai puțin găsită cu blocul « Unic ».* **14. 15. 16.** *Detaliile de mare acuratețe ale parterului blocului « Malaxa » și intervențiile « inspirate » ale celor ce proiectează (sau controlează realizarea) mobilierului și echipamentului urban.*

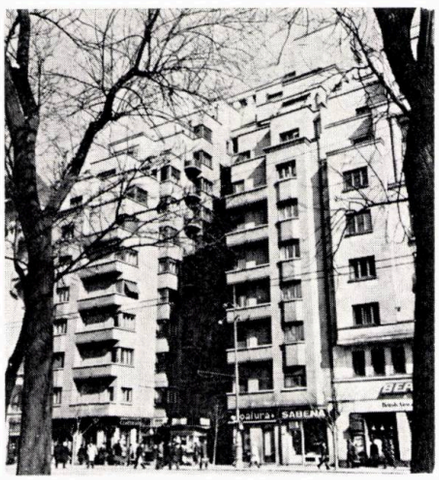

4,5,6,7,8
9,10

2.3. *Bulevardul Magheru și largoul din dreptul cofetăriei « Casata » într-o variantă mai veche și mai puțin rigidă.* **4.** *Preluarea intersecției cu strada Beloianis prin înălțarea unui volum prismatic de colț; orizontalele continuă pe cele două direcții adiacente — arh. J. Văleanu, 1932 — 1934.* **5.** *Fosta Casă a magistraților pe bulevardul Magheru. Schimbare de tratare a fațadei prin acuzarea verticalității și introducerea unui ritm strîns. Soluție ce apare și în alte cazuri de preluare a unor intersecții (mai ales pentru unghiuri ascuțite) — arh. Duiliu Marcu, 1935—1937.* **6.** *O variantă a soluției din imagine — Blocul cofetăria « Scala » — arh. E. Nădejde, 1936 — 1937.* **7.8.** *Una dintre cele mai fericite înscrieri de construcții noi în configurații existente. Blocul « Sanitas » — arh. Virgil Nițulescu și Al. Iosif, 1960. Se pot observa detaliile compoziționale de continuare a caracterului expresiv al suprafețelor vecine.* **9.** *Imagine de ansamblu a « frontului reprezentativ ».* **10.** *Alveola « Ferechide » — arh. State Baloșin, 1932—1934.*

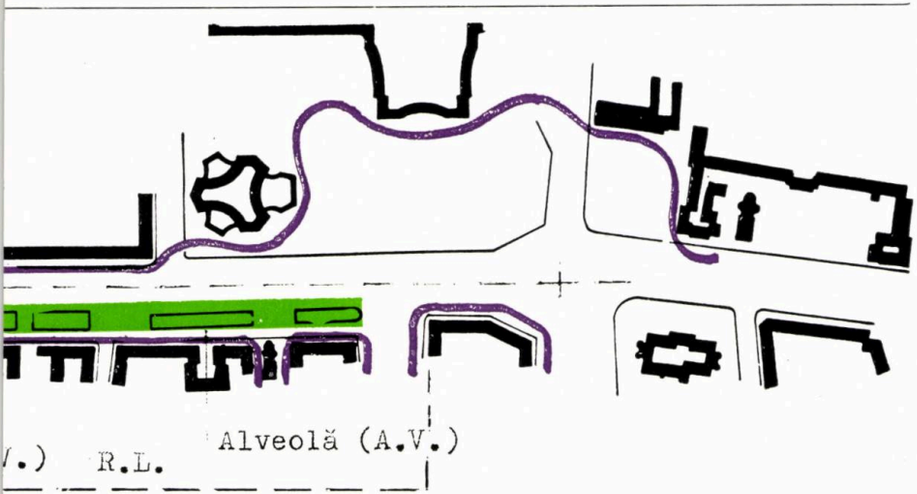

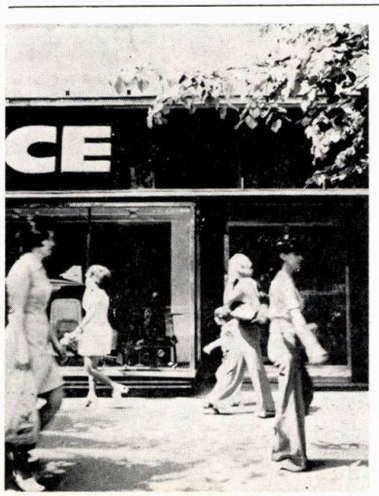

2,13,14,15
16

Alveolele (A.V.) — retragerea unei suprafețe frontale a unui volum cu aceeași arhitectură (Hotel « Ambasador », blocul « Sabena », blocul « Codlea ») — pot fi considerate ca alt element de ritmare. Intervenția lor este discretă, dar nu lipsită de eficacitate plastică. Într-o poziție aparte se află alveola « Biserica italiană », criticată de Creangă la vremea apariției. Introducerea acestui « corp străin » se dovedește astăzi a nu fi stînjenitoare; dimpotrivă, ea a devenit o prezență agreabilă, prețioasă prin pitorescul formelor, bogăția texturii și culorii materialelor. În măsura posibilului ar fi chiar de dorit o integrare mai directă a acestui monument în ambianța stradală.

Am prezentat mai întîi elementele de fragmentare, pentru că așa cum s-a arătat mai sus **adoptarea principiului axialității conține condițiile unității,** pericolul venind de obicei din partea uniformizării rigide. Există însă și situația inversă în care un exces de variație și diversitate poate conduce la incoerență, la contrazicerea sensului principal al expresivității axiale: liniaritatea. Această situație poate să apară ca urmare a unei fragmentări exagerate a fronturilor, a dispoziției planimetrice, volumetrice sau a tratării suprafețelor (fațadelor).

Pe traseul suitei Magheru-Bălcescu, nu apar, după părerea noastră — cu excepția unor realizări relativ recente — discrepanțe în dispozițiile planimetrice sau în configurațiile volumetrice. Regimul de înălțime este relativ constant, urmărindu-se acuzarea unei **trepte volumetrice** principale la nivelul șapte. Liniaritatea este, de asemenea, susținută — mai puțin egal — de orizontala continuă a parterelor destinate unor funcțiuni publice.

Proporționarea volumelor, relațiile între fronturi, cît și cele față de suprafețele orizontale, au fost în general bine puse la punct, se înscriu într-o scară a valorilor de prestanță, rămînînd în același timp agreabile, apropiate.

În ceea ce privește « arhitectura » expresivitatea ei nu este aceeași pentru întreaga desfășurare. Impresia de unitate este dată, însă, de numărul și valoarea lucrărilor aparținînd mișcării « moderne », de calitatea deosebită a majorității celorlalte construcții, de armonia ansamblului.

Caracterizarea cea mai limpede a expresivității arhitecturii « moderne » ce se realiza la noi în acea vreme, ne-a rămas tot de la Horia Creangă: « *În primul rînd simplitate. Volume proporționate și tranșante în spațiu, linii drepte, suprafețe fără podoabe inutile. Ferestre orizontale în friză pentru a se putea înscrie în linia generală a străzii ... Această arhitectură permite să se dezvolte strada și orașul în același cadru de simplitate* » [5].

Vom recunoaște, desigur, printre cele de mai sus, principii și norme compoziționale **generale** care au stat la baza mișcării, în ansamblul ei.

În același timp, realizările practice au condus la particularizări favorabile. Putem spune că expresivitatea « arhitecturii moderne » din țara noastră — în exemplele ei cele mai reprezentative — este lipsită de excese simplist-simplificatoare, a evitat dezmembrarea cînd a practicat articularea volumelor, nu a neglijat proporționarea, a fost chibzuită, nu a apelat la tehnici și modalități constructive improprii [6], este nuanțată, lipsită de rigiditatea și răceala unor exemple din alte locuri.

OBSERVAȚII FINALE

- Expresivitatea arhitecturii constituie un factor hotărîtor al caracterului urban.
- « Arhitectura modernă » intervine cu o pondere deosebită în caracterul bucureștean.
- Ea se definește ca o mișcare coerentă, originală, ghidată în mare măsură de principii teoretice unitare, manifestate și la nivelul expresivității.
- Cunoașterea acestor principii nu a lăsat loc arbitrariului și confuziei; asimilarea lor independentă a permis afirmarea unor trăsături proprii, pornite, însă, de la o bază comună.
- Expresivitatea nu a fost rezultatul întîmplător al unor conjuncturi, ci o preocupare profundă, permanentă a tuturor creatorilor.
- « Arhitectura modernă » românească constituie o sursă **apropiată** de învățăminte și inspirație, atît în ceea ce privește rezolvările « arhitecturale » cît și cele urbanistice.
- Ea trebuie privită, în același timp, cu atenția cuvenită tuturor sectoarelor importante ale patrimoniului cultural național, beneficiind de măsuri de protecție, prezervare și punere în valoare.

A doua categorie de observații se referă direct la « eșantionul » ce l-am discutat.

- Tronsonul Magheru-Bălcescu și zona limitrofă conțin rezerve pentru intervenția majoră urbană. Înscrise într-o concepție clară, privind evoluția zonei centrale a Capitalei, aceste intervenții trebuie să respecte caracterul existent.

În același timp, sînt posibile și necesare amenajări locale simple, care respectînd același principiu, pot spori substanțial atractivitatea și interesul.

- Pentru o serie de clădiri apar necesare operații de întreținere care trebuie să fie realizate sub supraveghere în scopul respectării intențiilor inițiale [7].
- Toate intervențiile de echipament și mobilier urban trebuie să fie concepute în sensul sublinierii caracterului general [8].

Arh. MIRCEA LUPU

[5] H. Creangă, ibidem 3.

[6] Vezi experiența « Centrosoiuzului » — Le Corbusier.

[7] Există numeroase exemple de alterare accentuată a expresivității caracteristice în urma unor operații de întreținere realizate de I.C.R.A.L.-uri.

[8] Și în această direcție rezultatele sînt nesatisfăcătoare. Există puține exemple de înscriere corectă a pieselor de echipament și mobilier urban pe tronsonul discutat.

Arh. CONSTANTIN JUGURICĂ
director tehnic al Institutului
«PROIECT — BUCUREȘTI»

PROBLEME ALE DEZVOLTĂRII ZONELOR CENTRALE ALE MUNICIPIULUI BUCUREȘTI ÎN ETAPA 1976—1980

Sistematizarea Capitalei a oferit întotdeauna suficiente prilejuri de dezbateri, la care au participat și participă deopotrivă sistematizatori și arhitecți, economiști și sociologi, oameni de artă și cultură, cetățenii beneficiari ai acestei urbe. Interesul general este întru totul justificat, pentru că nimănui nu-i este indiferent cum arată și, mai ales, cum va arăta Bucureștiul, primul oraș al țării. În procesul de dezvoltare a acestui organism viu și complicat, în dezvoltarea impetuoasă a acestui mare oraș, nu puține au fost acele atitudini, aparent contradictorii, ale profesioniștilor sau ale altor categorii de specialiști și cetățeni, privind diversele aspecte care apar în fața proiectării. Pe acestea le înțelegem, pentru că avem convingerea că sînt izvorîte din dorința fiecăruia ca acest oraș să ne reprezinte; să ne reprezinte gusturile, sensibilitatea, cultura și personalitatea; să ne reprezinte trecutul materializat în construcții, iar prezentul prin ceea ce realizăm pentru satisfacerea nevoilor actuale, precum și viitorul pe care-l concepem încă de astăzi.

În noua etapă în care am intrat, schița de sistematizare propune o amplă și sintetică viziune asupra întregului proces de modernizare a orașului, condiționarea reciprocă, firească, a tuturor elementelor sale componente — zone de locuit, industriale, de recreație, transport, etc. — închegarea unor artere de circulație judicios dimensionate, organizarea unui sistem eficient de circulație și transport, limitarea extinderii teritoriale a orașului, ceea ce va avea drept rezultat realizarea unei densități mai mari a construcțiilor, evitarea risipei de teren, folosirea eficientă a acestuia.

Pe fondul acestor elemente noi, programul construcției de locuințe și social—culturale în Capitală, în cincinalul 1976—1980, se caracterizează prin cota ridicată a numărului de apartamente — 150 000. Aceastea își vor găsi amplasamente, atît în completarea marilor ansambluri, Titan, Drumul Taberei și Berceni, cît și pe arterele importante de circulație și de pătrundere în oraș către zona centrală, bd. N. Titulescu bd. 1 Mai, șos. Ștefan cel Mare, Mihai Bravu, Calea Moșilor, Calea Călărași, Calea Dudești și altele.

În toate aceste operații de mare amploare important va fi ca, în afară de înscrierile armonioase ale noilor ansambluri în angrenajul urban al viitorului, să se realizeze și o legătură cît mai firească între noile realizări și elementele vechiului oraș.

Evoluția rapidă și profundă a necesităților colective și individuale, orientarea politicii urbane către asigurarea condițiilor tot mai bune de desfășurare a activităților sociale, economice și culturale ale populației, fac indispensabilă renovarea sau remodelarea urbană.

O asemenea acțiune, ce presupune o participare creatoare complexă și care va antrena mari eforturi, tehnice, materiale și economice, trebuie pregătită în mod corespunzător, bazîndu-se pe o analiză critică a fondului imobiliar existent, a caracteristicilor sale, în concordanță cu necesitățile și posibilitățile tehnico-economice ale etapei actuale.

Pentru a avea o imagine cît mai veridică asupra fondului construit al zonei centrale, ca și a caracteristicilor sale, cîteva date ne pot edifica asupra situației actuale a Bucureștilor.

Din analiza teritorială se constată, că, din suprafața existentă de cca 9 250 ha ocupată cu construcții de locuințe și dotările aferente, a rămas, în perimetrul construibil aprobat, o suprafață de cca 7 800 ha.

Din această suprafață, se evidențiază următoarele date:

— 650 ha reprezintă construcțiile bune realizate înainte de 1943

— 2 150 ha reprezintă construcțiile noi, realizate după 1944 pînă în 1970, inclusiv dotările social-culturale

— 800 ha reprezintă construcțiile noi ce se realizează în etapa 1971—1975

— 5 650 ha reprezintă restul teritoriului, care este ocupat de construcții vechi și necorespunzătoare, insuficient dotate.

Luînd în calcul și suprafața de teren necesară pentru realizarea prevederilor cincinalului 1976—1980 (locuințe și dotări), aceasta reprezintă o suprafață de cca 950 ha, rezultă că, din teritoriul orașului, și după 1980 mai rămîne o suprafață de 4 700 ha ocupată de locuințe improprii.

În vederea unei soluționări științifice a modului de amplasare a noilor zone de locuințe, cît și pentru obținerea unei eficiențe maxime, s-a analizat situația fondului de locuit existent, pe baza recensămîntului populației și locuințelor din martie 1966, la care s-au adăugat realizările din ultima perioadă.

Astfel, pentru comparație, se prezintă datele la nivelul anilor 1966 și 1975 privind situația fondului construit cu locuințe:

— din punct de vedere al echipării edilitare a construcțiilor, față de un procent de 36,5% locuințe echipate edilitar în 1966, numărul acestora va crește la 58,5%, la sfîrșitul anului 1975, în timp ce numărul locuințelor care nu beneficiază de racordurile la rețelele edilitare va scădea, de la 6,2%, la 4% în 1975;

— din punct de vedere al materialelor din care sînt executate construcțiile, se estimează că procentul locuințelor din beton armat și zidărie portantă a crescut de la 43%, în 1966, la 63%, la sfîrșitul anului 1975;

— din punct de vedere al uzurii fondului de locuit, se constată că, în anul 1966, 29,5% reprezintă construcțiile bune, iar în 1975, acestea cresc la 54%, în timp ce procentul construcțiilor cu uzură avansată va scădea, de la 17,5%, la 10%, la nivelul anului 1975;

— din punct de vedere al dotărilor fondului de locuințe cu dependințe și în mod deosebit bucătării și băi, din totalul de locuințe existente în 1966, 38,6% beneficiază de aceste dotări, iar în 1975, procentul acestora va crește la 59,3%;

— din punct de vedere al înălțimii clădirilor de locuit față de totalul construcțiilor din 1966, 65,8 reprezintă clădirile parter, care la sfîrșitul anului 1975 vor scădea la 45%, în timp ce procentul construcțiilor cu mai multe niveluri va crește de la 34,2%, în 1966, la 55,0% în 1975.

Procentul ridicat de construcții parter a condus la o densitate redusă a clădirilor și, respectiv, la o utilizare neraționalâ a terenului.

Perioada 1960—1975 s-a caracterizat prin construirea ansamblurilor de locuit, aproape în exclusivitate pe terenuri libere, fără demolări, în imediata apropiere a marilor unități industriale. A fost o etapă în care impetuoasa dezvoltare industrială a Capitalei a dus la creșterea populației și, implicit, la necesitatea găsirii soluțiilor de asigurare a cazării plusului de locuitori. De aceea, în mod justificat, au fost căutate acele amplasamente care să răspundă întru totul acestor imperative sociale și economice: realizarea de locuințe fără dezafectări, apropiere de locul de muncă, folosirea eficientă a instalațiilor edilitare — drumuri, apă, canal, electricitate — realizate pentru platformele industriale vecine. De asemenea, aceste amplasamente au permis organizarea unei execuții rapide — cu un ritm ridicat, bazat pe sisteme industrializate.

Studiile de amplasare a locuințelor pentru etapa 1976—1980, se bazează pe Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, pe prevederile din Legea de sistematizare a teritoriului și a localităților urbane și rurale, urmărind utilizarea judicioasă a terenului și restrîngerea perimetrului construit. Aceasta a condus la necesitatea intrării în zona centrală a orașului, a remodelării fondului construit existent și a creșterii densității construcțiilor.

La sfîrșitul anului 1975, numărul locuințelor de pe teritoriul orașului va fi de 621 000 unități din care 410 000 locuințe bune și 211 000 locuințe improprii. Acest fond de locuințe, ce va exista la sfîrșitul anului 1980, la care se vor adăuga noi construcții, va trebui să asigure cazarea populației pentru care se prevede o creștere de la 1 559 000 de locuitori, în 1975, la 1 651 000 locuitori, în 1980, îmbunătățirea gradului de confort, cantitativ și calitativ, precum și necesitatea de a se recaza populația din zonele ce se restructurează.

Pentru rezolvarea acestor cerințe, se vor construi, în etapa 1976—1980, un număr de 150 000 apartamente, cu un ritm anual de 30 000 de apartamente. Realizarea acestui volum de construcții de locuințe va permite ca, la sfîrșitul anului 1980, orașul București să dispună de un fond locativ de cca 730 000 locuințe, din care 560 000 apartamente bine construite; se va putea astfel lichida coabitarea familiilor în locuințe și se va asigura o suprafață locuibilă de 13 m² pentru fiecare locuitor stabil al Capitalei.

Pentru această nouă etapă de dezvoltare a Capitalei propunerea amplasamentelor pentru locuințe s-a făcut avîndu-se în vedere următoarele principii:

— respectarea perimetrului construibil restrîns în conformitate cu prevederile Legii de sistematizare a teritoriului și a localităților urbane și rurale;

— asigurarea legăturii între zonele industriale și marile ansambluri de locuit, realizate în ultimii ani, cu zona centrală a orașului;

— amplasarea construcțiilor de locuințe în apropierea locurilor de muncă;

— folosirea la maximum a echipamentului edilitar existent, în vederea reducerii cheltuielilor de investiții;

— continuarea construcțiilor în marile ansambluri începute prin completări și mobilări în vederea îmbunătățirii aspectului și a valorificării terenului echipat;

— continuarea lucrărilor de construcții pe arterele de circulație ce pătrund în oraș în vederea definitivării și închegării acestora, a rezolvării problemelor de circulație orășenească și a unor piețe de interes urban;

— îmbunătățirea sistemului de circulație pentru transportul în comun și de vehicule, prin reconsiderarea tramei stradale existente.

Propunerile de amplasare asigură rezolvarea concomitentă a îmbunătățirii aspectului și caracteristicilor arhitectural-urbanistice ale Capitalei, legăturii centrului cu zonele industriale și cu noile ansambluri de locuit, precum și legătura cu principalele orașe din teritoriul preorășenesc și din țară.

Sîntem conștienți că înnoirile care se fac în orașul nostru vor necesita înlocuirea unei părți din construcțiile existente; trebuie să studiem permanent problema raportului dintre vechi și nou, a necesității păstrării unora dintre construcțiile existente care vorbesc și vor vorbi generațiilor următoare despre existența antecesorilor, despre evoluția arhitecturii românești din trecut pînă astăzi.

Tocmai de aceea intervențiile operate asupra construcțiilor valoroase existente au dat, pînă acum și vor da și în viitor, naștere celor mai controversate atitudini, toate izvorîte din dorința de a păstra cît mai mult din ceea ce este mai bun în creația epocilor trecute. Legat de acest aspect, al păstrării a cît mai multe dintre elementele construite în trecut, se duc, nu numai în țara noastră, multe discuții, în scopul elucidării măsurii în care noțiunea de « punere în valoare » este echivalentă, în condițiile vieții moderne, cu cea de « valorificare activă », valorificare care poate ajunge la adaptarea vechilor construcții unor nevoi actuale, diferite de cele care au determinat realizarea construcțiilor respective.

Încercăm, în tot ceea ce facem în remodelarea urbană a Capitalei, să găsim căile de rezolvare și înțelegere justă a relațiilor noilor tendințe urbane cu existențele valoroase, fie ele obiecte, fie ansambluri istoricește constituite.

În ultimii ani, grija municipalității și a proiectanților în conservarea sau chiar restructurarea unor ansambluri de clădiri, pentru a le introduce în circuitul vieții moderne, este evidentă, fără a ascunde că au fost făcute și unele greșeli.

Intervențiile realizate pînă în prezent, în zona aflată în centrul orașului, au condus la obținerea unor rezultate bune, deși există o oarecare lipsă de continuitate. Aceste intervenții, într-un mediu construit care de multe ori este foarte bine realizat, prezintă o variată gamă de aspecte, care pornesc de la problemele relativ simple ale unor completări între construcții existente sau ale schimbării destinației unor clădiri și ajung la ansambluri de mare complexitate, ce impun o remodelare totală a zonei respective.

În acțiunea complexă a sistematizării, desigur că această modestă experiență, pe care am dobîndit-o pînă acum în închegarea fronturilor marilor bulevarde, remodelarea unor zone din centrul orașului, intervenții asupra unor construcții vechi semnificative, restaurarea unor monumente izolate și punerea lor în valoare, reamenajarea unor zone cu fond de clădiri existente bogat și de calitate va contribui la revitalizarea centrului orășenesc, la închegarea unor ansambluri în care să se regăsească și să se producă simbioza între vechi și nou.

De aceea, considerăm că asemenea intervenții trebuie extinse, în continuare, în tot perimetrul central, în vederea scoaterii la lumină a acelor zone caracteristice, pline de valori, de tradiție și reflectînd intensa participare a înaintașilor noștri la îmbogățirea patrimoniului culturii noastre materiale și spirituale.

« Omnia praeclara rara »
(Cicero, De amicitia)
« Tot ce se distinge e rar »
desen de arh. ȘTEFAN RADU IONESCU

În această lumină, programul construcției de locuințe în muncipiul București, pentru cincinalul 1976—1980 și anii următori, prevede în principal intervenții în zonele necorespunzător construite, din centrul orașului, acțiune rezultată din necesitatea unei cît mai raționale valorificări a teritoriului situat în limitele perimetrului construibil, limite propuse de altfel a fi restrînse cu încă 1 600 ha, ca urmare a unei atente analize a posibilităților de grupare a funcțiunilor și de adaptare a unor regimuri de înălțime corespunzătoare mărimii și importanței orașului. Din analizele și calculele făcute, rezultă că, în cadrul celor 15 118 ha - din interiorul perimetrului construibil propus - se poate asigura totalitatea funcțiunilor necesare bunei desfășurări a vieții celor 2 100 000 locuitori prezumați pentru București la sfîrșitul acestui secol.

Acțiunea de reconstrucție a unor teritorii din zona centrală are în vedere înlocuirea unui fond clădit în mare parte cu grad de uzură avansat și cu confort scăzut, asigurîndu-se astfel o legătură între noile ansambluri realizate și centrul orașului și lichidîndu-se, treptat, contrastul între cartierele noi și fondul actual necorespunzător.

Prevederile se coroborează și cu necesitatea unor remodelări parțiale ale tramei stradale principale din zona centrală — cu care prilej se pune și problema reconstrucției fronturilor acestor artere.

Acțiunea va conduce și la valorificarea unor lucrări tehnico-edilitare cu capacitate disponibilă, precum și la o apropiere a populației de locurile de muncă din centrul orașului — avînd o pondere apreciabilă (300 000) față de totalul celor din întreaga Capitală — situație ce va contribui la degrevarea transportului în comun de încărcări excesive.

O serie de factori fac necesar ca, la reconstrucția unor teritorii și remodelarea altora, din zona centrală, să se ia în considerație o concepție avînd la bază principii funcționale și compoziționale noi — diferite de cele adoptate la marile ansambluri realizate, pînă în prezent, pe terenuri libere.

În primul rînd este necesar a se ține seama de faptul că zona centrală grupează funcțiuni multiple legate de funcția de Capitală a orașului, precum și de cea de centru economic, de cercetare științifică și universitar, important.

Păstrarea fondului valorilor existente, realizarea unei asocieri armonioase între construcțiile noi și acest fond, punerea în valoare a unor zone funcționale tradiționale, crearea cadrului și ambianței necesare evidențierii monumentelor de arhitectură, istorice și de cultură, precum și a clădirilor sau grupărilor de clădiri reprezentative pentru anumite perioade de dezvoltare a orașului, valorificarea elementelor de relief, constituie obiective de primă importanță, pe care noua concepție de reconstrucție a centrului le urmărește.

Noul trebuie să reflecte etapa în care trăim, să ne reprezinte, dar, în același timp să reprezinte o continuitate creatoare a tot ceea ce au produs generațiile acestor locuri.

De aceea, încercările și realizările din 1975 au căutat să readucă în ansamblurile nou începute — șos. Pantelimon, calea Dorobanți — imagini urbane total diferite celor obținute în marile ansambluri Titan, Drumul Taberei, Berceni. Urmărirea unei personalități distincte, pentru fiecare arteră sau zonă, închegarea și amplificarea unei sistem de piețe urbane, realizarea unei arhitecturi diversificate, cu fronturi compacte, redarea caracterului de catalizator al vieții sociale pe care l-a avut strada, sînt căi sesizabile în aceste începuturi și care vor fi urmărite cu asiduitate, în continuare, în sistematizarea Capitalei.

În afara acestor probleme de aspect urban, ne confruntăm, astăzi, ca de altfel în toate timpurile, și cu problemele tehnico-economice.

Valoarea terenului, a acestui bun național, este determinantă în acțiunea complexă a sistematizării. Noua concepție în sistematizare, pe lîngă atributele sociale și politice primordiale, are și un pregnant caracter economic. Trebuiesc găsite căile de folosire rațională și eficientă a teritoriului național. Acestea sînt evidențiate în sistematizarea urbană, în special, prin realizarea unor densități corespunzătoare.

În București, densitatea se va realiza într-un regim de înălțime variat cu accente și treceri gradate, în funcție de poziția și importanța arterelor sau ansamblurilor în cadrul orașului cît și a realizării unei relații corespunzătoare cu fondul construit existent ce se păstrează. Se pot obține astfel densități ce prezintă variații, dar care se situează în prevederile Legii de sistematizare și care ating valori de 12 000—13 000 m² locuibili la hectar, asigurînd concomitent și posibilitatea grupării în apropierea locuințelor a dotărilor social-culturale, a spațiilor plantate și parcajelor.

O serie de intervenții, propuse în zonificarea funcțiunilor din centrul orașului, au drept scop:

— delimitarea în cadrul microzonelor centrale a unor nuclee avînd funcții polivalente cu caracter complex sau specific (învățămînt superior, cercetare, spitalicesc),

— asigurarea, în afara locurilor de muncă cuprinse în instituții politico-administrative, de cercetare, învățămînt etc, a unor unități economice nenocive, cu număr mare de retribuiți și cuprinzînd cu preponderență industrii purtătoare ale progresului tehnic. Industriile actuale care poluează mediul ambiant vor fi dezafectate sau mutate în teritoriul preorășenesc sau în alte zone, organizate comasat.

— asigurarea unei mai bune repartiții a spațiilor plantate și a dotărilor de rețea, ținînd seama că în prezent zona centrală a Capitalei are foarte puține parcuri sau grădini,

iar amplasarea acestora este cu precădere în partea de sud și vest a acestei zone. Dotările de rețea existente în teritoriul considerat sînt insuficiente, mare parte a acestora funcționînd în localuri improprii;

— asigurarea funcțiilor de circulație, în special prin organizarea și dirijarea sistemului stradal existent în zonele bine clădite și prezentînd o valoare tradițională pentru oraș. În cadrul acestei organizări și dirijări, sistemul stradal aferent acestor teritorii capătă un caracter pregnant de polarizare a vieții sociale — care se manifestă cu intensitate maximă în nucleele cu funcțiuni complexe sau cu caracter specific.

În cadrul macrozonei centrale, circulația auto urmează a primi unele restricții în favoarea transportului în comun, care devine elementul predominant pentru deservirea deplasărilor populației.

Amplasarea construcțiilor spre zona centrală, în etapa 1976—1980, precum și propunerea ca, în etapa 1981—1990, să se continue reconstrucția zonei centrale, ridică noi probleme de rezolvat și cere metode noi în proiectarea și execuția ansamblurilor de locuit. Această acțiune este determinată de necesitatea de a păstra un fond construit valoros și echipat corespunzător, de a conserva și pune în valoare numeroase construcții reprezentînd monumente de arhitectură, monumente de artă și clădiri istorice, pentru care trebuie să se asigure cadrul construit corespunzător, în care ele să-și găsească un mediu specific adecvat.

În pregătirea acestei acțiuni, deosebit de importante pentru viitorul acestui oraș, au și început o serie de lucrări specifice de documentare și de inventariere.

Astfel, a fost începută înregistrarea și notarea pe planuri a tuturor clădirilor ce figurează în listele oficiale ale monumentelor patrimoniului cultural național.

De asemenea, este de menționat acțiunea de studiere și cartare a tuturor clădirilor care au valoare arhitecturală, istorică și plastică, necuprinse încă în listele oficiale, acțiune ce se realizează, în principal, cu sprijinul studenților și cadrelor didactice din Institutul de arhitectură « Ion Mincu », cu colaborarea Muzeului de istorie a Municipiului București, precum și a altor instituții interesate în această problemă.

Se va asigura, nu numai conservarea clădirilor care nu împiedică dezvoltarea funcțiunilor principale ale orașului, dar și valorificarea acestora prin noile clădiri ce se vor realiza în spiritul Legii de sistematizare.

Continuarea unor acțiuni de completare a străzilor existente bine construite, prin clădiri plombe, este studiată, în prezent, pentru majoritatea cazurilor în care funcțiunile existente și funcțiunile viitoare permit realizarea de noi construcții. Sînt propuse clădiri plombe pentru cca 6 000 apartamente în diferite puncte ale orașului, în special în zona centrală, din care cca 5 000 apartamente sînt avute în vedere pentru etapa 1976—1980. Aceste construcții, care se vor înscrie în arhitectura contextului construit vor avea funcțiuni complexe: locuințe, comerț, dotări, garaje, etc.

Procesul de trasformare progresivă a orașului este nemijlocit legat și de modul de realizare al construcțiilor. În acest sens, remodelarea urbană ridică dificile aspecte cu implicații intime și profunde în plastica arhitecturală.

Necesitățile de locuire pe care le are Capitala chiar în etapa remodelării urbane nu pot fi satisfăcute decît prin metode de construcții industrializate, singura cale posibilă de asigurare a rezolvării la nivel corespunzător a acestor cerințe cantitative și calitative. Sentimentul de insatisfacție, generat de aplicarea metodelor industrializate într-o anumită concepție, evidentă în marile ansambluri de locuit realizate, își are originea într-o generalizare, simplistă, a acestor tehnologii și procedee. Pornind de la faptul că sistemele industrializate trebuie adaptate cerințelor complexe ale arhitecturii, și nu subordonată arhitectura acestor sisteme, iar prefabricarea, ca principal mijloc al industrializării, să aibă în vedere elementele constructive capabile să-i creeze largi posibilități de variație în asamblare, pentru etapa 1976—1980 sînt prevăzute noi tipuri și sisteme constructive moderne.

În cadrul condițiilor tehnico-economice actuale, au fost create sisteme bazate pe industrializarea elementelor care dau posibilitatea unor variate tipuri de construcții, corespunzător cerințelor tot mai diferențiate ale populației. În acest fel, se pot obține clădiri și ansambluri în care variația se realizează prin utilizarea unor elemente prefabricate interșanjabile: stîlpi, grinzi, planșee, panouri de fațade, pereți despărțitori, etc., unitare ca sistem modular și de asamblare. Prin folosirea, cu discernămînt și în mod adecvat, a diferitelor regimuri de înățime, a tipurilor de clădiri și a materialelor de construcții, se va putea integra, în cele mai bune condiții, noua compoziție a ansamblurilor urbane, din zona centrală a orașului, în specificul acestei zone.

Aceasta va avea ca rezultat o regenerare a zonei centrale, conglomerat constituit în timp îndelungat prin adăugiri și restructurări succesive.

★

Problema sistematizării orașului, cu o vechime de cîteva sute de ani, ne oferă suficiente ocazii de a descifra, în ceea ce a rămas, mărturii ale generațiilor trecute, incrustate în piatră și cărămidă, contribuții bogate la tezaurul culturii naționale și universale, un examen, de fapt, în fața viitorului. De aici, rezultă dificila sarcină, patriotică și profesională, pe, care cei ce răspund de dezvoltarea orașelor noastre o au, cu atît mai mult cu cît în cadrul acestui proces inevitabil de transformare, de dezvoltare și de înnoire a societății, trecutul, prezentul și aspirațiile viitorului trebuie să se împletească într-un tot armonios, regăsind în ceea ce vom realiza sensibilitatea, cultura, personalitatea poporului nostru, ca o continuitate istorică firească.

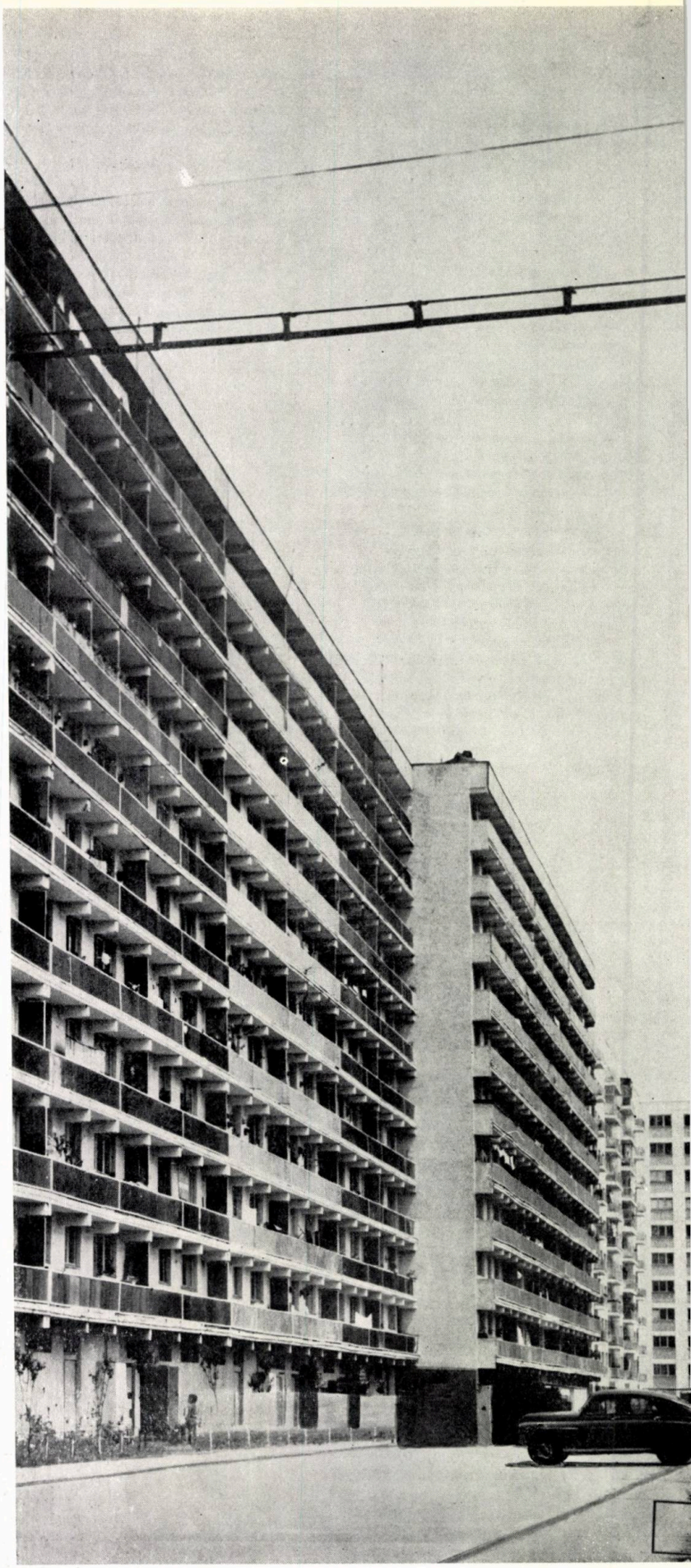

ANSAMBLUL DE LOCUINȚE ȘOSEAUA PANTELIMON

Lucrare elaborată de un colectiv din **Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI »**

Autori: arhitecții **GHEORGHE NADRAG DINU HARITON** și **RENÉ GHELMAN**

Situat în partea de răsărit, acolo unde domoala apă a Colentinei își sfîrșește, aproape, îmbrățișarea cu orașul, oferindu-i la despărțire în dar ultimele oglinzi din șirul lacurilor de la miazănoapte, acolo unde este a doua cale de ieșire din Capitală spre litoral, acolo unde se presimte apropierea răcoroasă a pădurilor Brăneștiului și Pustnicului, acolo unde umbrele istoriei se deslușesc în monumentele de la Cernica și Mărcuța, acolo unde oamenii au ridicat puternice centre industriale, acolo, de-a lungul șoselei Pantelimon, s-a început edificarea unuia din marile ansambluri ale Bucureștiului.

În legătură nemijlocită cu centrul orașului, prin bdul. Republicii, și cu celelalte zone, prin intermediul inelului Mihai Bravu, șoseaua Pantelimon, principala arteră de penetrație în zona de est, străbate pe o lungime de cca 3,5 km un teritoriu dens populat și puternic industrializat. Fondul de locuințe existent la atacarea lucrărilor de sistematizare se caracteriza prin ocuparea unui teritoriu de cca 80 ha cu o densitate medie de 200—250 locuitori la hectar, cu construcții din materiale nedurabile și o dezvoltare neorganizată, specifică zonelor mărginașe din vechiul București. Existența unei populații ocupată, cu precădere, în industriile din apropiere, precum și funcțiunea arterei față de oraș și de întreprinderile productive existente, au determinat necesitatea intervenției edilitare care să creeze și aici condiții moderne de viață și activitate.

Anticipată în 1968 prin realizarea unor mici nuclee de locuințe în ansamblurile « Cosmos » și « Pantelimon 305 », acțiunea de urbanizare propriu-zisă a început în 1973 și va fi terminată în 1976, prin modernizarea întregului traseu de-a lungul șoselei Iancului și Pantelimon, ca o primă etapă, urmînd a se continua, în viitor, cu teritoriile adiacente.

Încadrată în Schița de sistematizare a Capitalei, circulația majoră prevede un sistem de artere ce vor satisface nevoile traficului, atît pe direcția est-vest, cît și pe direcția nord-sud, legînd între ele importante zone industriale și rezidențiale din cartierele Titan — bdul. Muncii și Obor — Colentina. Această tramă stradală, precum și celelalte elemente existente, construcții industriale sau alte dotări, ca și configurația naturală a terenului, au determinat în mare măsură compunerea sistematizării. În aceste condiții concrete, aplicarea în practică a unor principii de urbanizare ideale, în această zonă de locuințe, a fost, de fapt, o amplă acțiune de restructurare și modernizare. S-a urmărit realizarea unui cadru urban cu fronturi compacte, deschise în zona principalelor intersecții și spre pătrunderile în zonele verzi de agrement, deschideri marcate atît prin amplasarea pe teren a clădirilor, cît și prin sporirea numărului de niveluri la unele blocuri, creîndu-se un ritm pe parcursul întregului traseu, ritm

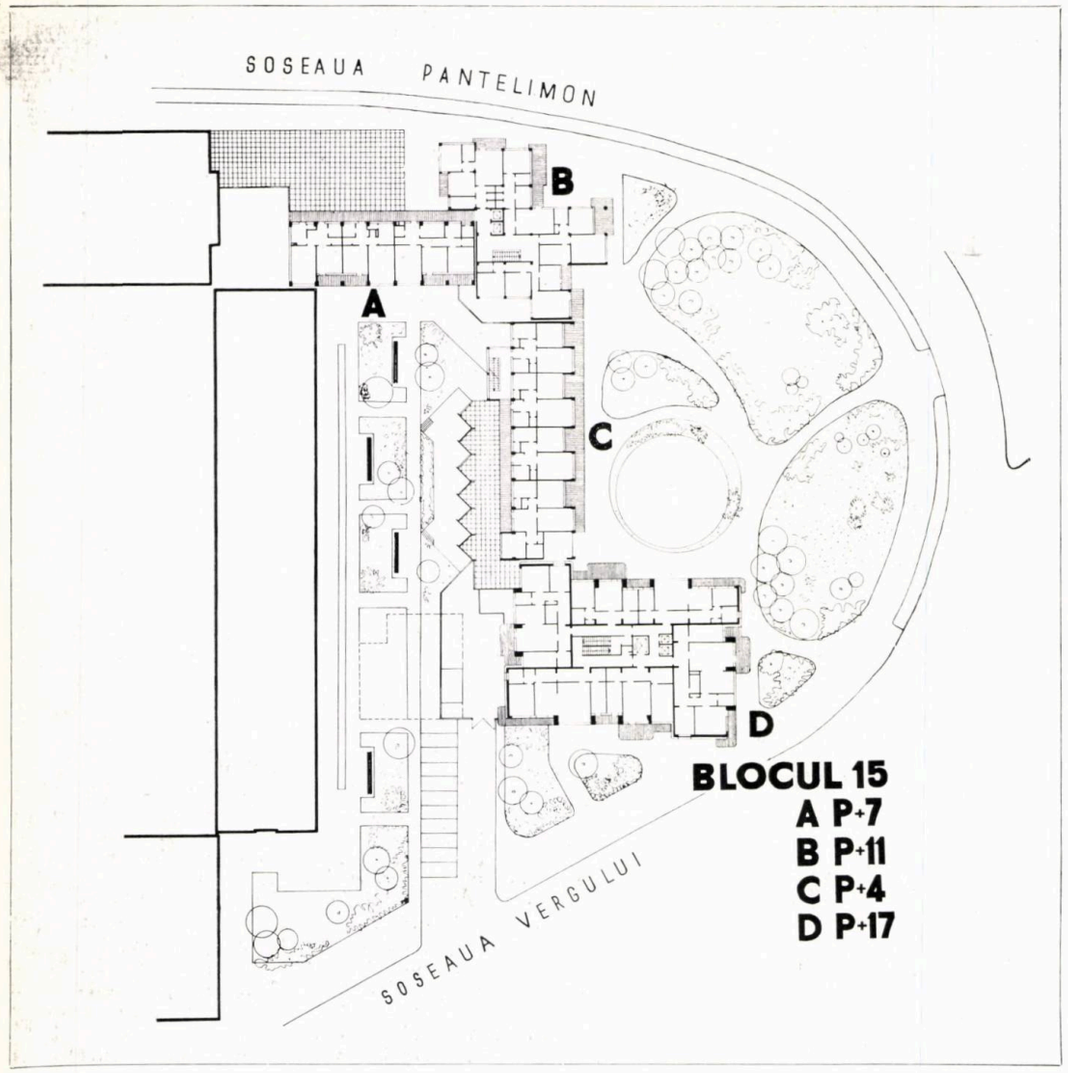

accentuat și prin concentrarea, în aceste puncte, a unor magazine, pe două niveluri, cu profil comercial mai important, cu un cinematograf, restaurante, terase, magazine general-alimentare, magazine cu articole pentru copii « Materna » etc. Astfel de accente sînt la intrarea pe șoseaua Pantelimon, în intersecția cu șoseaua Vergului, la intersecția cu str. Morarilor, cu str. Socului sau cu șoseaua Iancului și bdul. Marelui Stadion.

Transportul în comun, calculat pentru populația ce va locui în etapa finală în ansamblu, se va desfășura pe șos. Pantelimon și șos. Iancului, cu două linii de tramvai și cu autobuze. În interiorul zonelor de locuit, au fost proiectate spații de parcare, iar de-a lungul magistralei au fost prevăzute străzi locale paralele cu fluxul principal, avînd posibilitatea staționării în fața magazinelor.

Dotările social-culturale, amplasate în interiorul ansamblului, completează capacitatea celor existente, satisfăcînd în acest mod necesitățile populației.

Locuitorii zonei vor putea beneficia de marile spații verzi din apropiere, ce vor fi amenajate în jurul lacurillor, spre nord, precum și de cele două parcuri — Hățișului și Morarilor — iar spre est de complexul de sport, agrement și turism de la Cernica.

Etapele de realizare sînt desfășurate de-a lungul a patru ani, în anul 1976 finalizîndu-se ultimul tronson al ansamblului, pe șoseaua Iancului.

Pentru a face posibilă executarea acestui număr mare de apartamente, într-un timp relativ scurt, prefabricarea a fost larg folosită ca și secțiunile directive și refolosibile, cu unele modificări impuse de poziția pe teren a blocurilor.

Obținerea unei plastici variate a fost realizată prin diferențierea volumelor blocurilor, prin alternarea elementelor prefabricate la balcoane, prin coloritul diferențiat al finisajelor.

Pentru tronsonul cuprins între șoseaua Vergului și bdul. Marelui Stadion datele caracteristice sînt:

— Suprafața teritoriului:	50	ha
— Numărul apartamentelor:	13 600	
— Aria locuibilă:	437 100	m^2
— Aria desfășurată:	1 038 700	m^2
— Populația (12 m^2 / pers):	36 425	locuitori
— Densitatea netă:	10 800	m^2 loc./ha

Arh. RENÉ GHELMAN

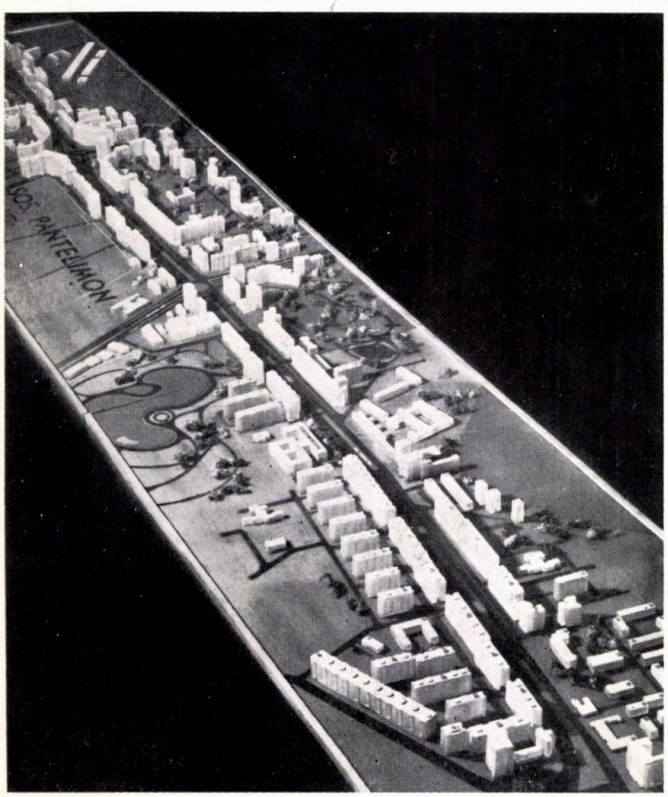

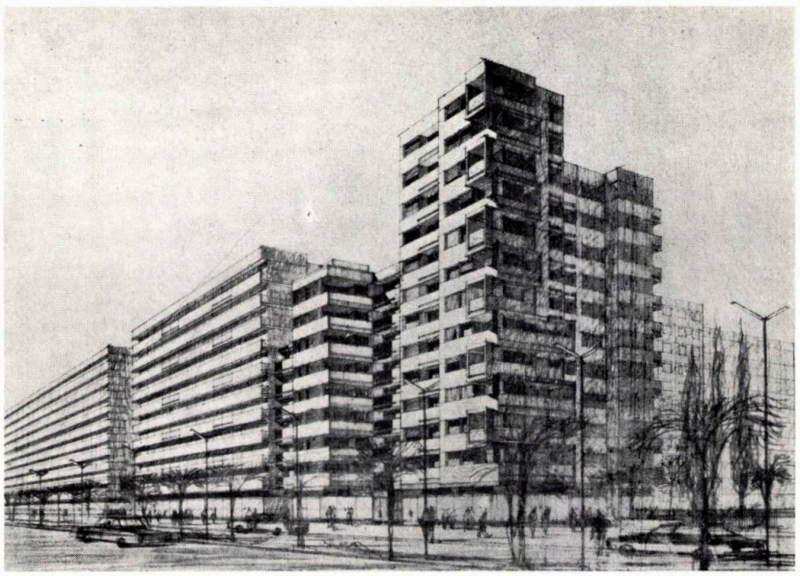

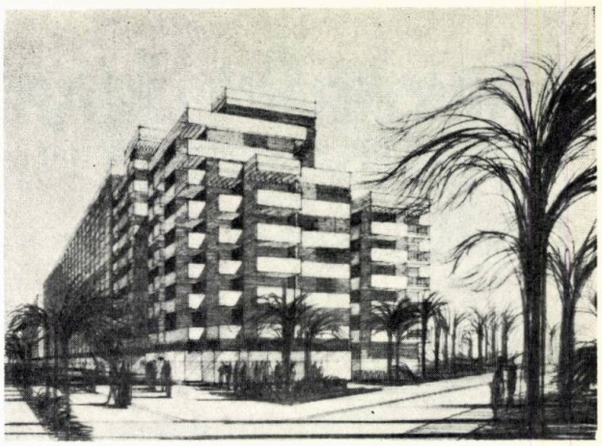

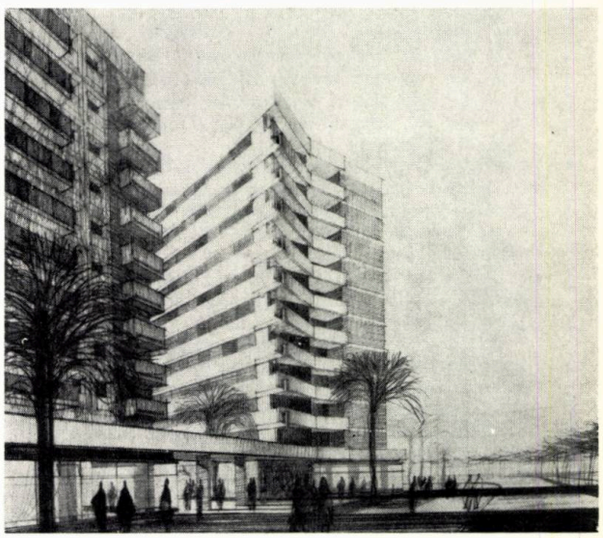

1. BLOCUL 15 *(amplasat la intersecția șos. Pantelimon cu șos. Vergului)* PLAN NIVEL CURENT *cu indicarea amenajărilor exterioare*

2. MACHETA ANSAMBLULUI, privit dinspre est; *în prim plan blocul 15*

3. PLAN GENERAL: *1. Intersecția șos. Pantelimon - șos. Iancului și bdul. Marelui Stadion — 2. Intersecția șos. Pantelimon - str. Socului — 3. Intersecția șos. Pantelimon - str. Morarilor — 4. Parcul Hățișului — 5. Parcul Morarilor — 6. Biserica Mărcuța — 7. Spitalul « 23 August » — 8. Ansamblul « Cosmos » — 9. Intersecția șos. Pantelimon - șos. Vergului*

4, 5, 6, 7: PERSPECTIVELE *unor puncte caracteristice ale arterei.*

RESTRUCTURAREA BULEVARDULUI NICOLAE TITULESCU

Lucrare elaborată de un colectiv din Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI ».

Șef proiect complex: **arh. MICAELA SLOMNESCU**

Elaborarea proiectului se înscrie în acțiunea de restructurare și modernizare a întregii zone din jurul pieței Victoriei, înglobînd, în afară de soluționarea definitivă a acestui important ansamblu urbanistic, și principalele artere ce converg în piață: bdul 1 Mai, bdul. Ilie Pintilie, bdul. N. Titulescu.

În acest sens, reconstrucția bdului. N. Titulescu se impune ca etapă de realizare imediată, în vederea definitivării inelului principal de circulație al Capitalei pe unul din tronsoanele sale cele mai centrale, care, în același timp, împlinește rolul de acces spre centrul orașului.

În prezent, bdul. N. Titulescu are un profil transversal insuficient pentru a putea prelua traficul individual și transportul în comun și este mărginit, în cea mai mare parte, de clădiri joase, parter sau cel mult parter și un etaj, necorespunzătoare, cu grad înaintat de uzură, ori chiar insalubre.

Densitatea construcțiilor este, din această cauză, scăzută și reflectă folosirea neeficientă a teritoriului, deosebit de valoros prin poziția sa centrală.

Prin soluția de sistematizare adoptată, se urmărește realizarea unui cadru arhitectural care să imprime o scară urbană corespunzătoare acestei importante artere.

În acest scop, au fost utilizate clădiri P+10 pînă la P+16 niveluri, avînd în cea mai mare parte, la parter, extinderi, spații comerciale, cinematografe, unități de servire a populației și alte dotări social-culturale.

Construcțiile cu P+14 — P+16 niveluri sînt amplasate în punctele de interes major subliniind principalele trasee și oferind perspective variate, de la mari distanțe.

Construcțiile valoroase din această zonă — Primăria sectorului 8, clădirea centralei telefonice, precum și unele locuințe în bună stare, sînt păstrate și integrate noului ansamblu, imprimînd, astfel, o imagine specifică zonei.

Se regăsesc, de asemenea, și unele elemente de detaliu caracteristice arhitecturii tradiționale, care vor contribui la eviden-

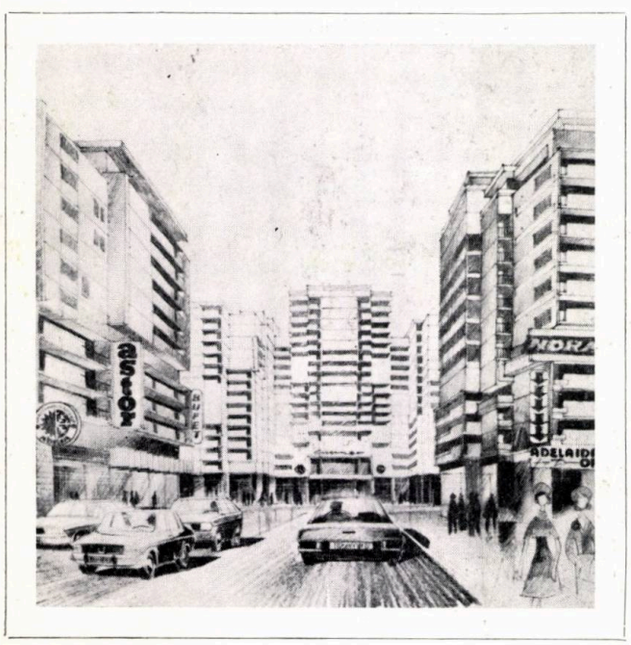

2

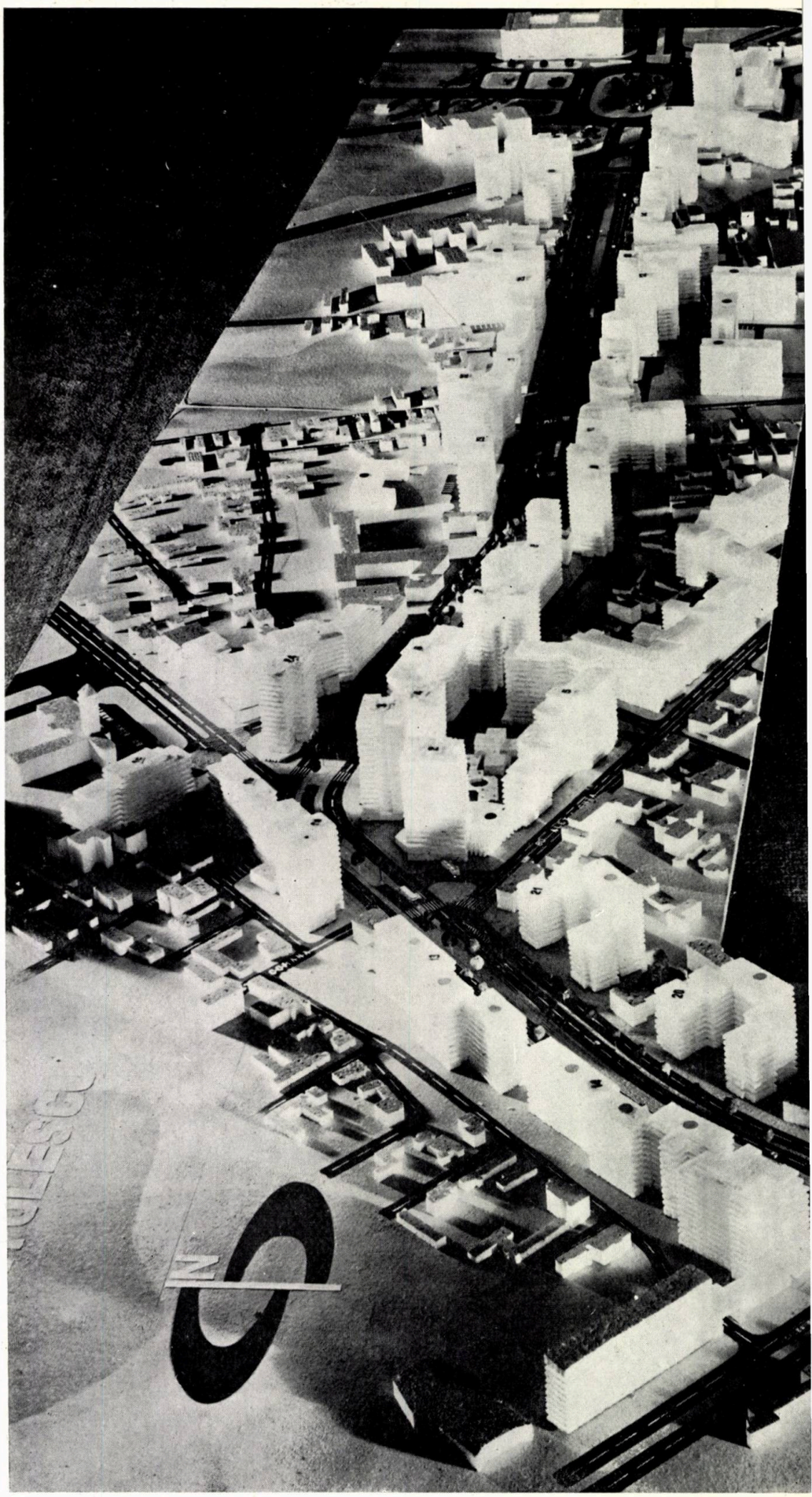

1

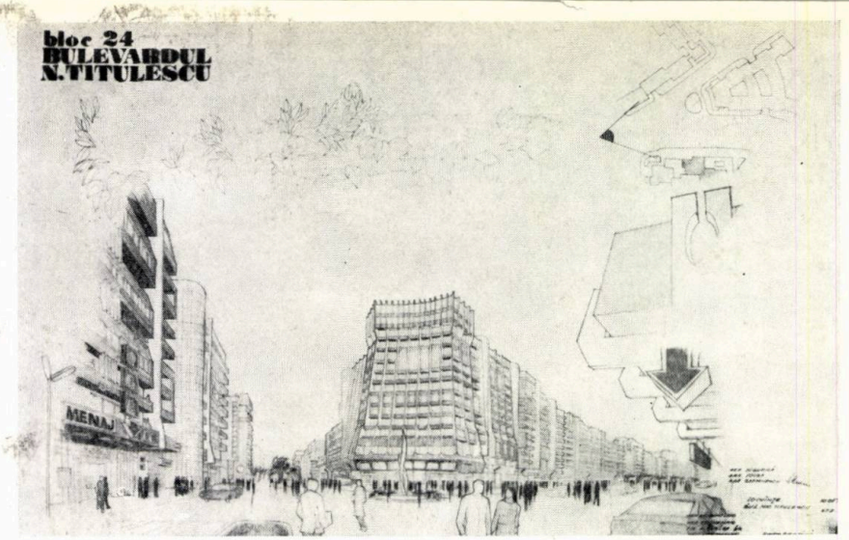

3,4

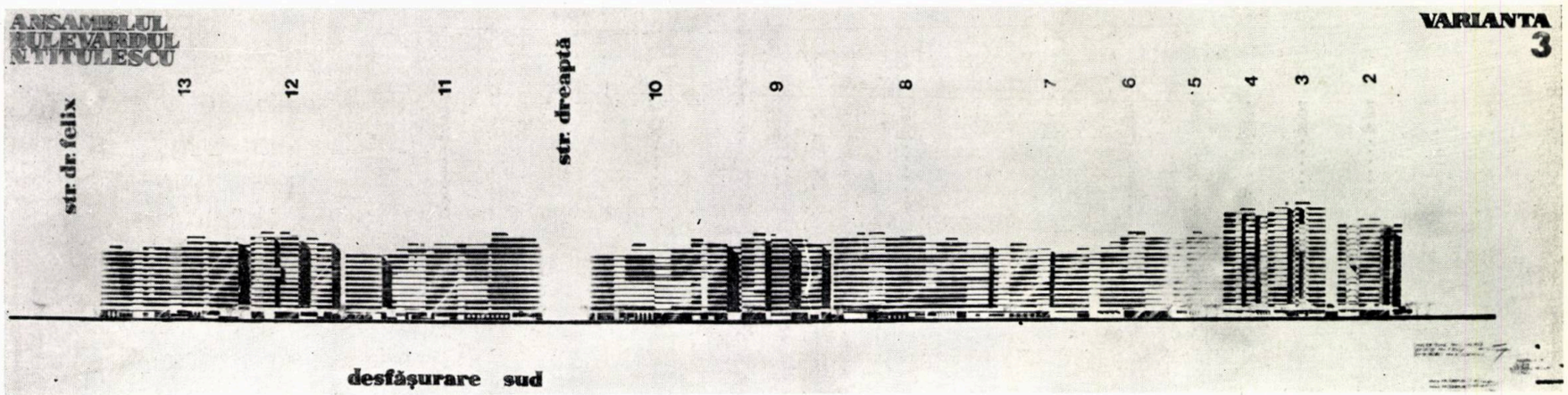

desfăşurare sud

A ANSAMBLULUI, *privit dinspre calea Griviței*

2, 3, 4. PERSPECTIVE *ale unor puncte caracteristice de pe traseul arterei*

5. DESFĂȘURARE FRONT, *între str. Dr. Felix și bd. Alexandru Ion Cuza*

6. PLAN GENERAL: *1. Piața Victoriei — 2. Piața Primăriei sectorului 8 — 3. Intersecția bd. N. Titulescu cu bdul Al.I. Cuza — blocuri turn — cinematograf — centru comercial de cartier — 4. Intersecția bd. N. Titulessu — calea Griviței*

ţierea continuităţii valorilor arhitecturale.

Proiectul prevede soluţionări de amănunt, care să asigure un confort sporit şi un nivel corespunzător al finisajelor.

În paralel cu frontul magistralelor, se prevede realizarea, în interiorul complexelor de locuit, a dotărilor social-culturale (şcoli, grădiniţe, parcaje), care vor deservi, deopotrivă, populaţia actuală şi cea finală a zonei.

În ceea ce priveşte rezolvarea circulaţiei, se prevede reorganizarea profilului transversal, spre a permite preluarea traficului intens de pe această arteră. În acest scop, se prevede lărgirea

5

6

violet = clădiri existente
conturat = blocuri în execuţie

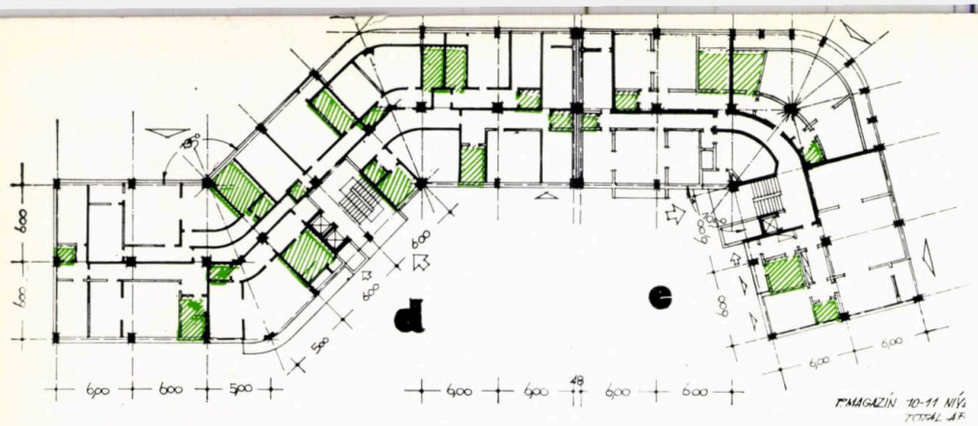
d
e
600
500
6,00
6,00
6,00

UNELE OBSERVAŢII ŞI IDEI PRIVIND CENTRUL CAPITALEI (II)* CIRCULAŢIA PIETONALĂ — ABORDARE DE ANSAMBLU**

Viaţa oamenilor în oraş înseamnă şi mişcarea lor în spaţiu între diferitele puncte ale aşezării. Chiar dacă pentru distanţele lungi ei folosesc mijloace mecanice de transport (în comun sau individuale), rămîne preponderentă în viaţa fiecăruia mişcarea individuală, fie că este vorba de plimbare aparent fără nici un scop, fie că este vorba despre deplasări între diferite puncte de activitate.

Lucru curios, mişcarea individuală este, în prezent, mult mai puţin studiată şi urmărită decît mişcarea autoturismelor sau a altor mijloace de transport, poate datorită dimensiunilor relativ mici ale spaţiului de care are nevoie un om pentru a se deplasa. Necesităţile mişcării pietonale apar mai vizibil în centrele oraşelor, unde aglomeraţia oamenilor este foarte mare. Cu toate acestea, primele sisteme de circulaţie pietonală — sistemul de circulaţie Radburn de exemplu — au fost destinate zonelor de locuinţe, unde circulaţia pietonilor este de mult mai mică amploare decît în centrele oraşelor. Încercări sau realizări de zone sau trasee pietonale în centrele oraşelor s-au făcut mai puţin, de cele mai multe ori ajungîndu-se la soluţii parţiale cum sînt acelea de transformare a unor străzi principale în trasee exclusiv pietonale, sau interzicerea, în momentele de maximă circulaţie pietonală, a accesului autoturismelor în anumite zone. Şi în această direcţie urbanismul britanic a fost un precursor, circulaţia pietonală din centrele oraşelor noi constituind obiectul unui studiu atent, rezolvat în condiţii optime.

Credem că o proiectare completă şi complexă a oraşelor noastre, şi în special a oraşelor mai mari, trebuie să urmărească cu consecvenţă elementul funcţional al circulaţiei pietonale care, în anumite zone, trebuie studiată mai presus de circulaţia mecanică.

În cele ce urmează am căutat să fixăm cîteva dintre principiile esenţiale ale problemei circulaţiei pietonale, principii care, credem, ar trebui să fie urmărite în orice proiect de urbanism şi am încercat să arătăm cum se pot aplica aceste principii în cîteva cazuri care ne sînt sugerate de situaţia centrului oraşului Bucureşti.

CARACTERISTICILE CIRCULAŢIEI PIETONALE

Fără să putem formula în momentul de faţă decît un concept operaţional al circulaţiei pietonale, vom încerca mai întîi să definim cîteva dintre dimensiunile lui esenţiale.

Putem denumi **circulaţie pietonală într-un oraş** ansamblul traiectoriilor individuale pe care se deplasează oamenii aflaţi în exteriorul imobilelor, atît la un moment dat, cît şi în tot timpul unei ore, zile, săptămîni etc. Fiecare individ execută în spaţiul urban, la momente anumite, o suită de mişcări care au ca atribute principale: momentul deplasării; un punct de plecare şi un punct terminus; viteza de deplasare (nulă în cazul opririlor şi diferită din moment în moment şi de la om la om); traiectoria individuală pe calea de circulaţie pietonală; gabaritul necesar fiecărui om în parte (de ex. persoane medii, voluminoase, cu cărucioare cu copii etc.).

Ansamblul tuturor acestor deplasări realizate pe căile special amenajate pentru pietoni în spaţiile străzilor formează circulaţia pietonală în general, aspectul ei cel mai caracteristic fiind **fluxurile de pietoni.** Prezenţa oamenilor pe stradă poate lua următoarele forme:

A. Fluxuri pietonale (pietoni în mişcare), care, după intensitatea lor, se pot împărţi în:

A^1 — de mare intensitate (cu debit maxim, aproape de limită, în care circulaţia se face în filă, om lîngă om)

A^2 — de medie intensitate (cu debit mediu)

A^3 — de slabă intensitate (de la punctul de unde nu se mai poate numi flux, deci pietonii sînt rari, pînă la limită, cînd circulaţia pietonală este nulă)

B. Aglomeraţii statice de oameni (de ex. mitinguri, staţii de transport în comun, mulţimea aşteptînd începutul unui spectacol etc.).

Existenţa unor studii anterioare ne-ar fi putut duce la evaluarea cantitativă a pragurilor care despart fiecare dintre aceste categorii; absenţa acestor studii ne face să ne limităm la descrieri calitative, urmînd ca eventualele aprofundări să le furnizeze o bază cifrică.

Ceea ce este sesizabil în momentul de faţă în Bucureşti este faptul că, în centrul lui, fluxurile pietonale sînt deosebit de intense (înscriindu-se în categoria A1), iar aglomeraţiile statice sînt mari; acesta este un rezultat al centralităţii unor anumite dotări şi a convergenţei în centru a străzilor şi a liniilor de transport în comun. Dat fiind faptul că dotările în zona centrului se vor multiplica din ce în ce mai mult este necesar ca prin studiul deplasărilor pietonale să se aducă îmbunătăţiri importante confortului urban în această zonă.

Pentru aceasta este nevoie să se realizeze un studiu care să pună în echilibru necesităţile circulaţiei pietonale şi capacitatea căilor de circulaţie, în strînsă legătură cu necesităţile circulaţiei mecanice.

ELEMENTELE DETERMINANTE ALE CIRCULAŢIEI PIETONALE

1. INTERESUL DEPLASĂRII

Circulaţia pietonală ca ansamblu al unor traiectorii individuale este generată de necesitatea satisfacerii unei multitudini de interese. Aceste interese implică localizări ce conduc la organizarea în concordanţă a teritoriului.

Punctul de interes urban (PI) se poate defini ca elementul (spaţiul amenajat, volumul construit sau chiar imaginea) care este localizarea a interesului unitar în acelaşi timp pentru mai mulţi (minim doi) locuitori ai oraşului, deci un element care cumulînd interesul particular al mai multor persoane, devine de interes public, general [1].

Conceptul de punct de interes urban astfel definit are următoarele caracteristici sau dimensiuni esenţiale interdependente:

a. **Dimensiunea de utilitate a PI** este dată de activitatea specifică desfăşurată în cadrul punctului, sau, cu un termen general folosit în urbanism, de funcţiunea lui: locuinţă, şcoală, loc de muncă, instituţie publică, comerţ, parc [2] etc. Dintr-un anumit punct de vedere, zonificarea funcţională zoningul este o împărţire a oraşului prin generalizarea anumitor aspecte calitative mai importante ale PI preponderente pe o anumită suprafaţă. Dar chiar în cadrul aceleiaşi categorii de PI există o ierarhizare după felul în care se realizează funcţiunea respectivă: discutăm despre diferitele categorii de şcoli, despre cluburi de diferite feluri; la aceasta trebuie să adăugăm şi faptul că, de exemplu, anumite magazine sînt specializate într-un anumit mod. Deci, prin aspectul calitativ al PI se studiază şi diferenţierea lor în oraş, de la cele banale la cele speciale, de lux, rare sau, în cadrul dotărilor, dotări de reţea sau unicat.

b. **Dimensiunea de cuprindere a PI** este dată de mărimea lui şi de numărul intereselor individuale pe care le cumulează acel punct (sau « puterea de atracţie » a lui). Spre exemplu, numărul locatarilor unei locuinţe, numărul elevilor şi profesorilor unei şcoli, numărul salariaţilor unui loc de muncă sau instituţie şi numărul celor care vin acolo în interes particular sau de serviciu, numărul clienţilor şi salariaţilor unui magazin etc. Se pot face deci ierarhizări după talia PI (bloc cu 3, 4, 5,...n apartamente) şi după caracterul de folosire: individuală (o locuinţă), restrînsă (o şcoală, grădiniţă, dispensar, staţie de taxiuri) sau de mari proporţii care se poate adresa întregului oraş (o mare uzină, un parc orăşenesc, un mare cinematograf, un magazin universal, o staţie de metro aflată în centrul oraşului).

c. **Dimensiunea temporală a unui PI** este dată de modul în care este distribuită în timp folosirea respectivei funcţiuni: orarul zilnic sau anual (de exemplu magazin universal, bar de noapte, ştrand sau instituţie publică). Există deci PI cu funcţionare zilnică, intermitentă, permanentă sau sezonieră. De asemenea, accesul la un PI poate fi neîntrerupt în timpul funcţionării sau intermitent (salariaţii unei întreprinderi şi spectatorii unui cinematograf au intrările şi ieşirile eşalonate pe un timp foarte scurt, pe cînd accesele la un magazin sau la vitrinele lui sînt continue, bineînţeles cu anumite momente de vîrf). Din punct de vedere al locuitorilor oraşului, se pune problema periodicităţii folosirii unui PI: există funcţiuni folosite rar de acelaşi individ (muzeu, aeroport, magazin de bijuterii), folosite periodic sau folosite zilnic (loc de muncă, tutungerie, staţie de transport în comun). În sfîrşit, privit într-o perioadă mai lungă de timp, PI poate avea o evoluţie proprie care să provină din modificarea calităţii lui (de exemplu, o fabrică în care se introduce încă un schimb de muncă, o gară la care se aduc modificări în mersul trenurilor, un grup de locuinţe de vacanţă etc.).

d. **Dimensiunea poziţională a PI** este dată de două componente: poziţia în oraş la nivelul unei suprafeţe mai mari (macrozonă) şi aşezarea propriu-zisă într-un anumit loc şi context (de care depind mărimea şi aspectul, numărul şi poziţia acceselor etc.). Cel de-al doilea punct de vedere aduce în discuţie infinitatea de situaţii particulare care nu se pot interpreta decît dela caz la caz, studiul lor constituind obiectul teoriei arhitecturii. Din primul punct de vedere există zone în care PI sînt mai rare (grupare de unităţi de producţie) sau mai dese (stradă comercială), uniform distribuite în teritoriu (cartier de vile) sau neuniform distribuite (parc, complex sportiv).

e. **Dimensiunea estetică a PI** este dată de atracţiozitatea spirituală pe care o exercită punctul, manifestată prin componenta estetică. Atracţiozitatea poate fi « naturală » sau rezultat al unui proces creativ ce a urmărit introducerea dimensiunii estetice. Nivelul dimensiunii estetice, raportat celorlalte dimensiuni, în caracterizarea P.I., poate fi variabil, între cazurile limită al absenţei sau al unei exclusivităţi estetice. Ca expresie a fenomenului estetic, dimensiunea estetică se află

* Partea I în « Arhitectura » nr. 4/1973

** În numărul 5 al revistei vom publica continuarea acestui material

într-o anume independență în interiorul dialecticii diferitelor dimensiuni ale PI.

Ca factor determinant major al **amenității** — « măsură a plăcutului » [3] — dimensiunea estetică este direct legată de indicatorul global « calitatea vieții ».

Dimensiunea estetică a PI prezintă un interes deosebit în analiza circulației pietonale urbane.

Studierea, în corelație cu toate valorile sale dimensionale, a rolului și deci a importanței PI în teritoriul orașului este de fapt unul dintre principalele aspecte ale analizei structurilor urbane. Este firesc ca mai multe PI grupate în teritoriu să se definească ca o unitate superioară prezenței lor singulare, ceea ce justifică aprecierea pe mai multe paliere a unor asemenea grupuri și deci și a rolului pe care acestea îl au în organizarea teritoriului urban. Fără a tinde să facem un studiu detaliat, vom încerca să explicăm în acest sens conținutul unor noțiuni de care ne vom folosi în continuare:

Centru de interes este un loc din oraș în care sînt adunate mai multe puncte de interes urban de adresabilitate publică, ceea ce are ca urmare o anumită concentrare a oamenilor în acest punct (centrul comercial al unui ansamblu de locuințe poate fi un centru de interes).

Zonă de interes este o suprafață mai întinsă din oraș în care sînt adunate — ca prezențe autonome sau ca centre de interes — foarte multe puncte de interes urban de adresabilitate publică, ceea ce are ca urmare o importantă concentrare a oamenilor în această zonă (centrul unui cartier sau al unui sector urban este de obicei o zonă de interes). Pragul dintre punctul de interes și centrul de interes și acela spre zona de interes se poate determina numai în urma unor studii aprofundate, cu un aparat metodologic deosebit de cel folosit pînă în prezent. Subliniem însă faptul că precizarea distincției între o categorie și cealaltă nu este o rezultantă absolută decît în principiu, pentru că este necesar a se lua în considerație raportul de cuprindere al uneia de către cealaltă și aceasta în corelație cu mărimea și caracterul orașului în cauză. Legat de acest aspect poate fi pusă în discuție relația între cele trei modalități de situare a PI în teritoriul orașului și valoarea în raport cu centralitatea organizării urbane.

Astfel putem vorbi de:

puncte de interes	← punct de dotare centrală	
↓	↑	
centru de interes	← centru (unic) de interes orășenesc	
↓	↑	
zonă de interes	← zonă centrală	
↓	↑	
ca modalități curente de situare a PI considerate **în general** în teritoriul urban	→	ca modalități speciale de situare a PI, considerate **în particular** în raport cu centralitatea serviciilor

Rezultă de aci că **centrul** (unic) **de interes orășenesc** este locul în care se produce o foarte mare (cea mai mare, în cazul centrului unic) concentrare a unor PI caracterizate prin adresabilitatea publică cea mai largă și calitatea cea mai rară sau specială; ca urmare, în asemenea locuri se produce și aglomerarea celui mai mare număr de oameni, deci circulațiile pietonale și auto sînt cele mai congestionate din întreg teritoriul orașului.

Enumerarea dimensiunilor caracteristice ale punctelor de interes ar trebui să fie urmată de stabilirea indicatorilor care traduc definiția conceptului în elemente măsurabile practic, și apoi, prin măsurarea fiecărui indicator, se poate trece la recompunerea punctelor de interes urban printr-o caracterizare completă a lor din toate punctele de vedere. Se poate afirma deci, că unui anumit punct de interes urban îi este proprie o anumită combinație a unor indicatori care descriu aspectele calitative, cantitative, temporale, spațiale și estetice ale funcțiunii respective.

În momentul de față nu putem avea pretenția că epuizăm o asemenea problemă întrucît teoria punctelor de interes urban — pe care o considerăm inedită — poate aduce unele corectări ale modului în care sînt privite în momentul de față conglomerateie urbane și posibilitățile de acțiune ale oamenilor asupra lor.

Ceea ce trebuie însă să accentuăm este faptul evident că dimensiunile sau caracteristicile principale ale punctelor de interes urban determină într-o măsură hotărîtoare circulația pietonală și că acest fenomen este foarte puternic în centrul orașului. Variația circulației pietonale în centrul orașului este dată de combinarea, pe întreaga zonă, a unor indicatori care ar descrie dimensiunile calitative, cantitative, temporale, spațiale și estetice ale punctelor de interes urban aflate pe suprafața luată în discuție.

2. CONFIGURAȚIA TRAMEI STRADALE MAJORE A ORAȘULUI ȘI SISTEMULUI DE CIRCULAȚIE CARE SE APLICĂ PE EA

Circulația pietonală realizîndu-se în spațiul stradal, principalele sale fluxuri se suprapun principalelor căi de circulație, în special acelora care converg în centrul orașului. Aici, fluxuri pietonale puternice apar și pe acele străzi mai mici — în general alăturate bulevardelor — pe care se află mai multe puncte de interes (străzi comerciale, pasaje).

Atît timp cît pe un canal principal de circulație urbană autoturismele și pietonii se deplasează pe căi separate, paralele, coexistența lor nu este prea stînjenitoare; disfuncționalitatea spațiilor de circulație pentru oameni și pentru automobile apare în momentul traversărilor, care, mai ales pe arterele magistrale, tind a deveni cît mai dese. Cînd circulația oamenilor și a automobilelor se stînjenesc foarte mult, se pot rezolva traversările prin denivelarea circulațiilor de naturi diferite și, în cazuri cu totul excepționale, se poate adopta separarea căilor de circulație, soluție costisitoare, greu de realizat și imposibil de aplicat în totalitatea cazurilor.

Putem conchide că în proiectarea canalelor de circulație urbană trebuie pornit de la ideea ușurării coexistenței fluxurilor de automobile și de pietoni, realizîndu-se prin proiectare o cît mai bună rezolvare a ambelor tipuri de circulație. Aici intră în discuție sistemul de circulație care se aplică pe trama de artere majore, care de obicei este gîndit unitar pentru întregul oraș. Este vorba despre sistemul de dirijare a circulației automobile după un model care să fie în concordanță cu necesitățile orașului și configurația tramei majore urbane: într-o rețea de circulație de tipul radial-concentric se obișnuiește limitarea tranzitului prin centru și dirijarea lui pe inelele exterioare; într-o rețea de circulație rectangulară se utilizează străzi cu sensuri unice, străzi speciale pentru mijloacele de transport în comun. În ambele cazuri se pot folosi restricții de circulație mergînd pînă la interzicerea accesului automobilelor pe unele străzi care se rezervă pietonilor, după cum, prin organizarea și dirijarea electronică a circulației, se poate realiza o folosire judicioasă a tuturor arterelor orașului și o descongestionare a punctelor care în anumite momente devin prea aglomerate [5].

Putem trage de aici concluzia că proiectarea atentă a unui ansamblu de măsuri în circulația întregului oraș trebuie să conducă la stabilirea condițiilor optime de mișcare în primul rînd pentru pietoni și apoi pentru automobile și transport în comun.

3. ORGANIZAREA TRANSPORTULUI ÎN COMUN

Traseele mijloacelor de transport în comun clasice sînt direct dependente de trama stradală majoră a orașului și sînt determinate de caracteristicile PI; se poate spune că, într-o anumită măsură, traseele transportului în comun sînt funcții ale primelor două variabile enunțate mai sus.

Transportul în comun extrastradal poate avea traseul necondiționat de străzile principale, dar stațiile sînt de asemenea funcții ale variabilelor de la pct. 1 și 2.

Influența transportului în comun asupra circulației pietonale se face numai prin intermediul stațiilor, dar este atît de puternică încît uneori, în locurile unde se conjugă mai multe linii sau tipuri de mijloace de transport, este necesar un studiu special al așezării stațiilor. De fapt, stațiile pot fi studiate ca puncte de interes urban; specificitatea lor ne-a făcut să le acordăm un interes deosebit, întrucît fiecare stație de transport în comun determină: fluxuri pietonale de mare sau medie intensitate de-a lungul străzilor care converg spre stație; o aglomerare statică de oameni pe trotuar sau pe refugiu; fluxuri pietonale pulsatorii de mare, medie sau mică intensitate care diverg dinspre stație de-a lungul străzilor.

Aceste mișcări pietonale complexe pot produce fie animație pe o stradă liniștită la marginea orașului, fie grave disfuncționalități de circulație în zona centrală a orașului. Deci, rețeaua stațiilor transportului în comun — puncte de interes urban cu o folosire permanentă — trebuie studiată special, avîndu-se grijă ca poziția lor să nu provoace probleme noi în zonele unde circulația este oricum dificilă.

4. PROMENADE

Aceste trasee reprezintă principalele direcții de plimbare ale locuitorilor orașului. Activități de recreere, plimbările locuitorilor se pot face cu predilecție pe arterele centrale ale orașului, pe arterele care duc la marile parcuri orășenești și in aceste parcuri. Deși plimbarea, ca mod de recreere, este specifică anumitor perioade din an, cea în centrul orașului este o activitate constantă în tot timpul anului, variind după anotimp numai numărul celor care o efectuează.

Plimbările spre și în zonele de recreere, « la șosea », specifice anumitor anotimpuri, zile și ore, aduc mari cantități de oameni în zone marginale sau necentrale ale orașului, deplasînd sensibil centrele de greutate ale zonelor de intensă circulație pietonală. Deci, efectul funcției urbane de promenadă asupra orașului și tramei lui stradale se manifestă tot prin fluxuri pietonale de medie și mare intensitate.

5. EVENIMENTELE EXTRAORDINARE — MITINGURI, PARĂZI, PROCESIUNI

Fără a insista foarte mult asupra lor, trebuie să menționăm că aceste evenimente, care survin numai în anumite momente ale anului, produc mari fluxuri pietonale pe anumite trasee și modificarea circulației auto. În general, într-un oraș mare sînt fixate traseele importante pentru manifestații și punctele unde se organizează mitingurile, fiind studiate și posibilitățile de reechilibrare a circulației.

★

Combinațiile tuturor elementelor determinante, cu toate caracteristicile specifice pe care le au ele într-un oraș la un moment dat, duc la o anumită situație a circulației pietonale. Această situație ar putea fi descrisă printr-o multitudine de caracteristici specifice aglomerării respective, dintre care mai importante ni se par a fi:

- caracteristicile psihice, obiceiurile și modul de viață al diverselor grupuri de populație din oraș;
- gradul de perfecționare a structurilor și echipamentelor existente, capacitatea lor de a satisface nevoile populației;
- momentul precis la care ne raportăm (ora, ziua, luna, anul);
- amplasarea teritorială a punctelor de interes urban și modul de compunere a lor în centrul orașului și în subcentre;
- arterele majore ale orașului.

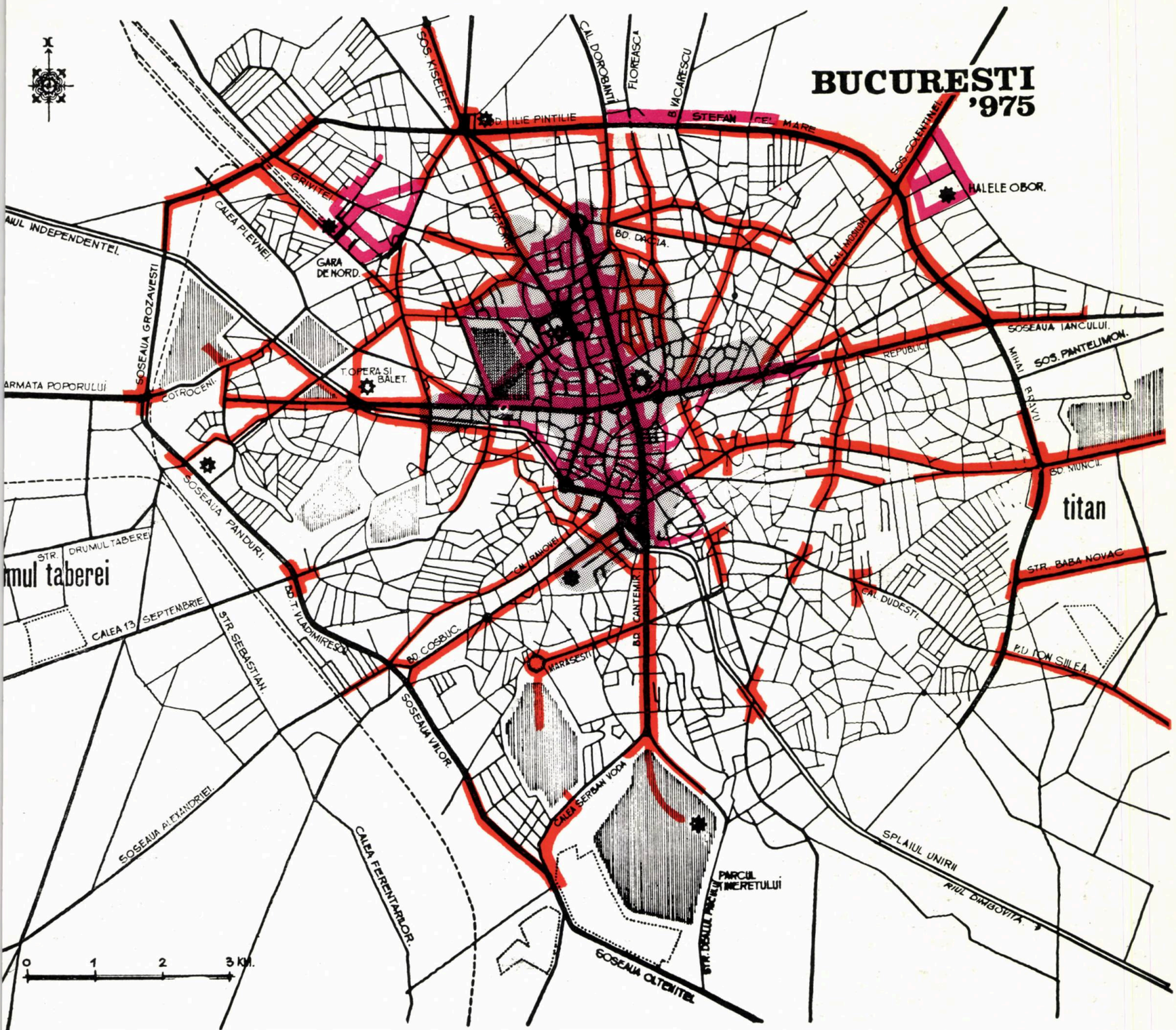

INTENSITATEA FLUXURILOR PIETONALE EXISTENTE ÎN ZONA CENTRALĂ A ORAȘULUI

raster — *Nucleul central al orașului*
roșu — *Fluxuri pietonale de mare intensitate*
galben — *Fluxuri pietonale de medie intensitate*

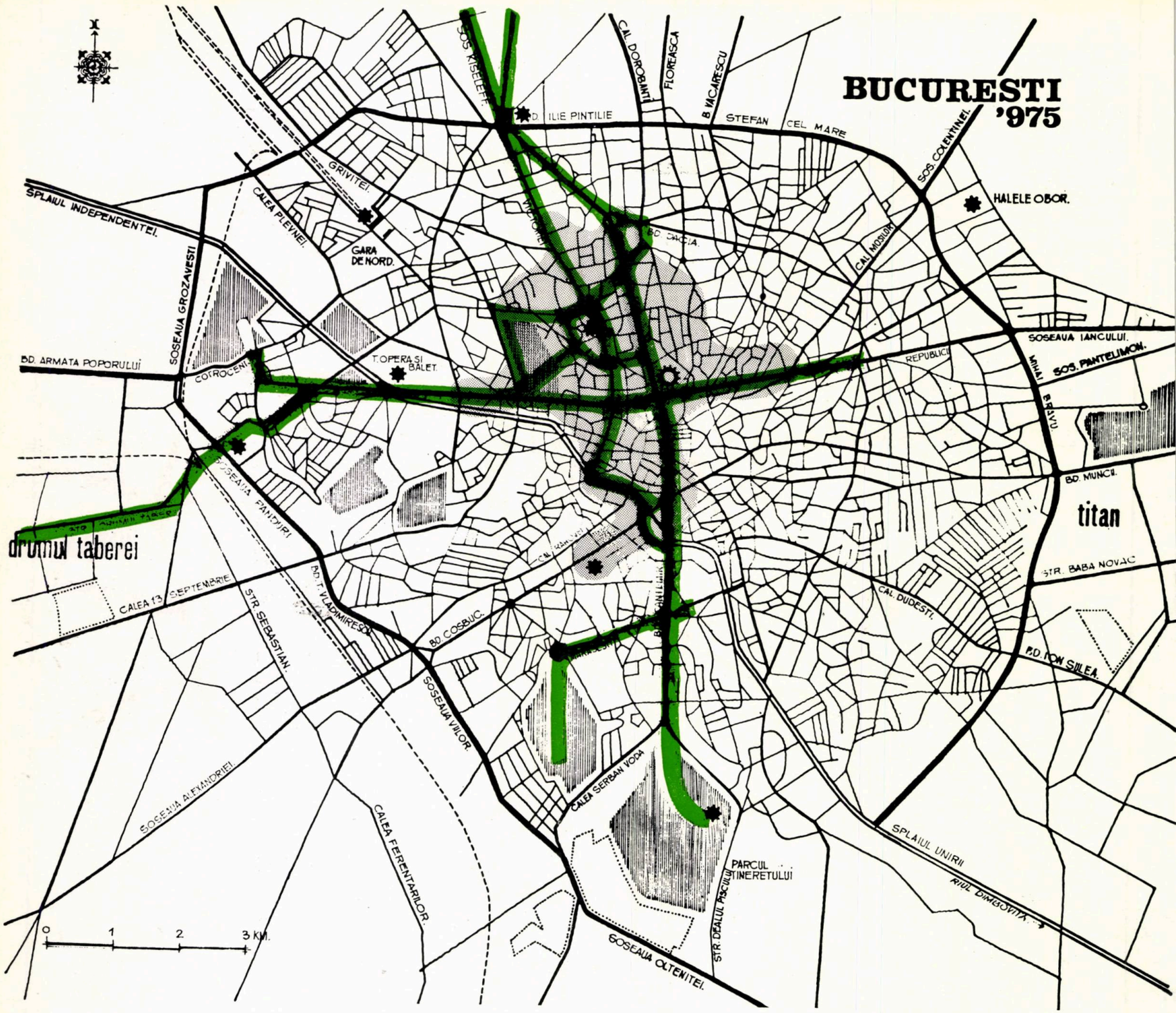

PRINCIPALELE DIRECȚII DE PROMENADĂ ÎN ZONA CENTRALĂ A ORAȘULUI

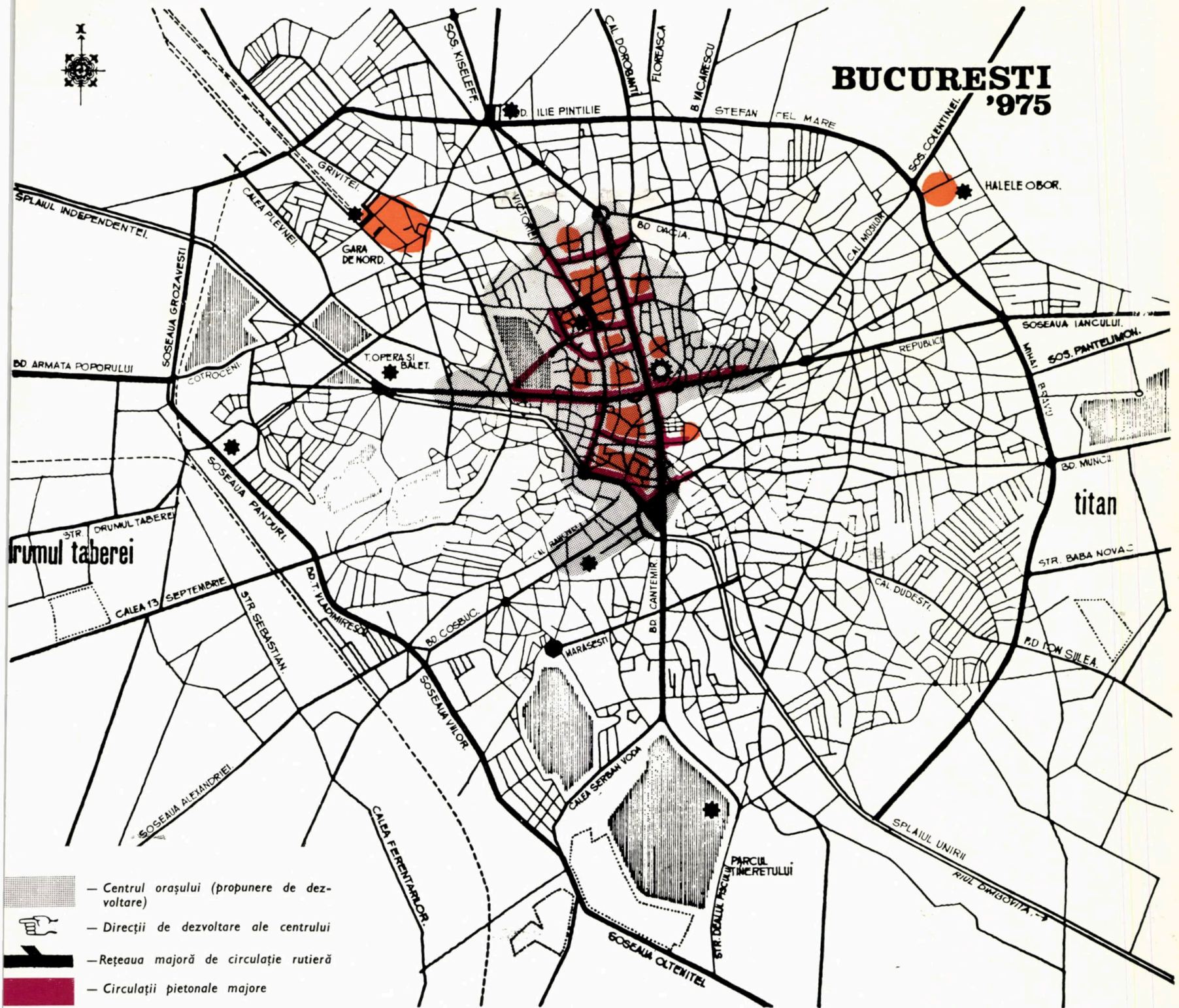

— *Centrul orașului (propunere de dezvoltare)*

— *Direcții de dezvoltare ale centrului*

— *Rețeaua majoră de circulație rutieră*

— *Circulații pietonale majore*

— *Zone de circulație pietonală difuză.*

CIRCULAȚIA PIETONALĂ ÎN CENTRUL ORAȘULUI. SITUAȚIA EXISTENTĂ

Centrul orașului, de fapt nucleul său central, este dezvoltat de-a lungul principalelor artere nord-sud și est-vest (bulevardele Magheru, Bălcescu, 1848, Calea Victoriei, Bdul Schitu Măgureanu pe direcția N-S și str. Știrbey Vodă, Bdul Gh. Gheorghiu Dej, Bdul Republicii, Splaiul Independenței pe direcția E-V).

Circulația majoră auto se realizează atît pe arterele importante mai sus-citate cît și pe un număr mare de străzi de mai mică importanță care nu au profilul transversal și traseul corespunzătoare.

Circulația majoră pietonală, dezvoltată în mod tradițional odată cu creșterea centrului, are cîteva direcții importante: bulevardele mai sus-citate, str. Piața Amzei, str. Lipscani, str. Academiei, Piața Sălii Palatului R.S.R., str. Bărăției, str. Sf. Vineri, Calea Văcărești, Bdul Gh. Coșbuc, precum și o direcție importantă care străbate grădina Cișmigiu. Între aceste axe principale există zone de circulație pietonală difuză, fără direcții bine precizate, care se realizează pe aproape toate străzile existente în centru. Căi de circulație exclusiv pietonale sînt pe o parte a străzilor din zona Lipscani-Curtea Veche, pasajele Villacrosse, Macca, Victoria, traversările din parcurile Sălii Palatului R.S.R. și Cișmigiu, cele două pasaje subterane din piețele N. Bălcescu și 1848.

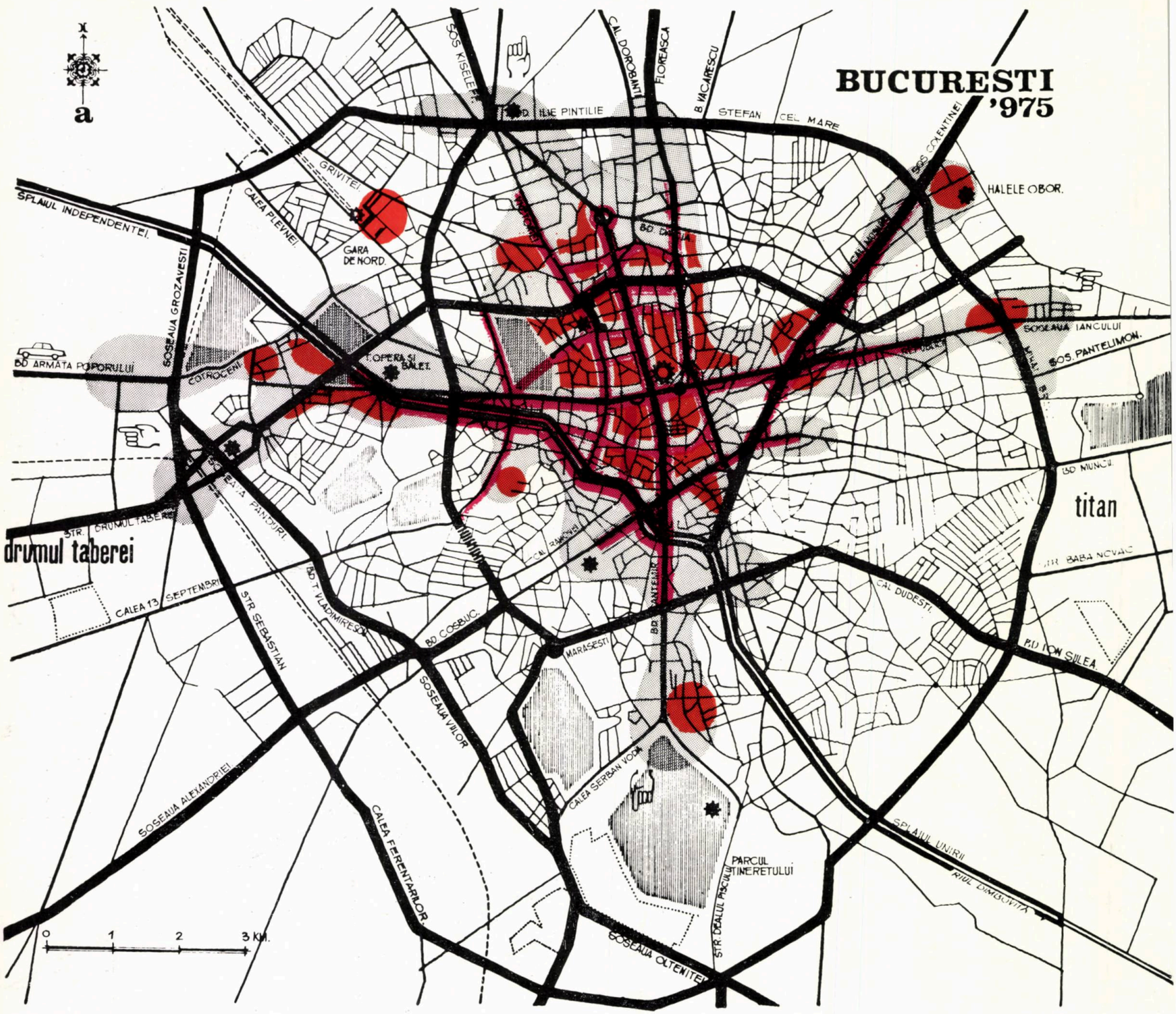

IPOTEZA **A**

DE ORGANIZARE A UNEI REȚELE MAJORE DE CIRCULAȚIE PIETONALĂ

Centrul orașului, conform schemei nr. 3 de dezvoltare a sistemului de centre al orașului (vezi « Arhitectura » nr. 4/1973), este compus din centrul actual dublat de un nou centru aflat în partea de est; dezvoltarea ambelor centre se face și pe două axe spre est și spre vest.

Circulația majoră auto este organizată, conform prevederilor Schiței de sistematizare a Municipiului București, după un sistem radial-concentric. Din punctul de vedere al centrului, elementul cel mai important este așa-numitul « patrulater central », prevăzut în intenția ca, printr-o circulație tangențială centrului, să descongestioneze principalele artere diametrale N-S și E-V existente.

Circulația majoră pietonală este compusă dintr-o rețea aproape rectangulară, formată din cinci axe pe direcția N-S (Bdul Schitu Măgureanu-str. Uranus, Calea Victoriei, Bdul Magheru-N. Bălcescu-1848-D. Cantemir, str. Polonă-A. Sahia-Hristo Botev și Calea Moșilor-str. Mîntuleasa) și șapte axe pe direcția E-V (Piața Amzei-Parcul Ioanid, Biserica Albă-Grădina Icoanei, Bdul Gh. Gheorghiu Dej-Bdul Republicii, str. Lipscani de la Splaiul Independenței la Calea Moșilor, Bdul Gh. Coșbuc-Calea Călărașilor, Splaiurile Dîmboviței). Importanța și lungimea axelor pietonale este diferită, iar între ochiurile rețelei se află zone de circulație pietonală difuză.

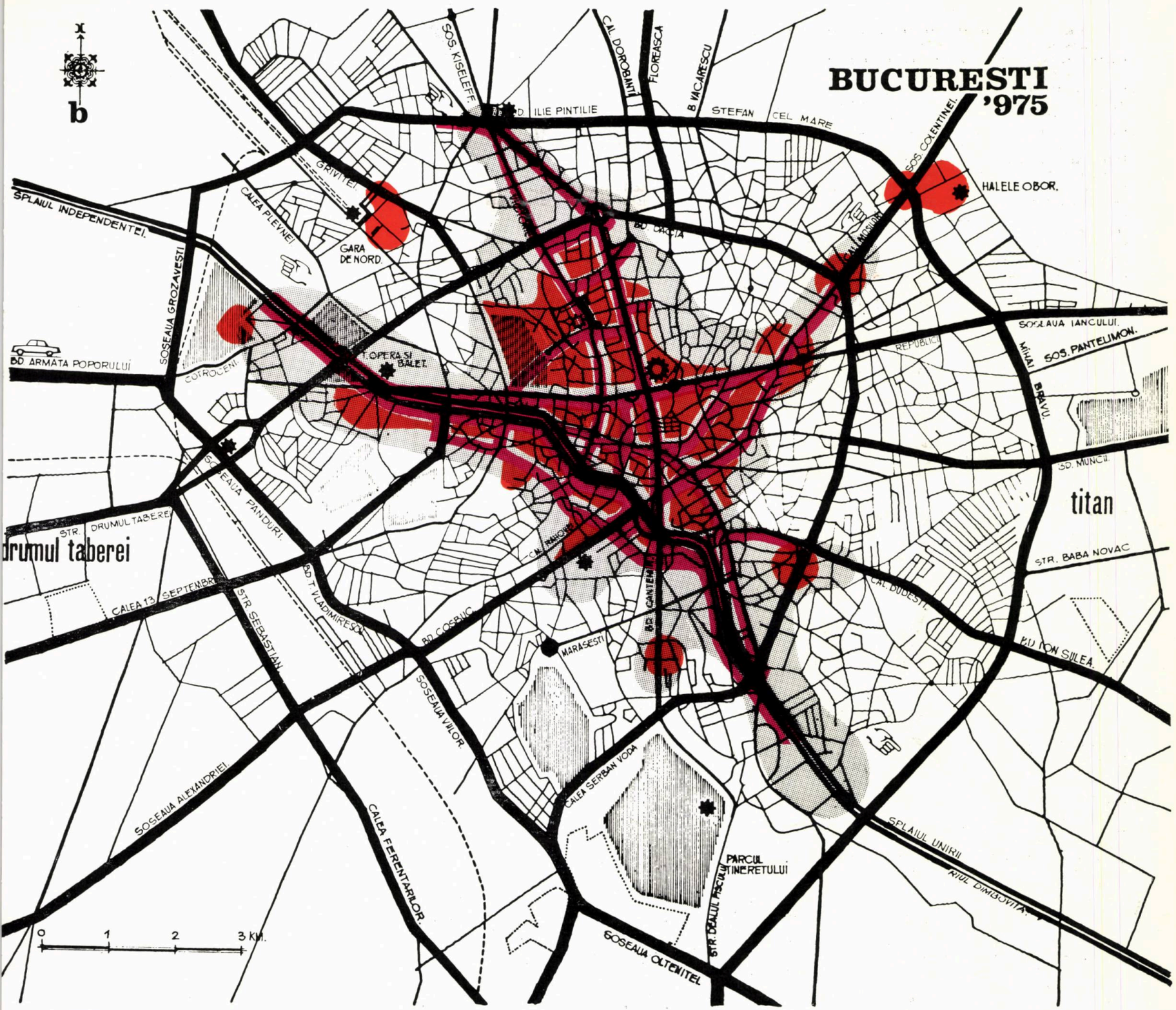

IPOTEZA **B**

DE ORGANIZARE A UNEI REȚELE MAJORE DE CIRCULAȚIE PIETONALĂ

Centrul orașului, conform schemei nr. 4 de dezvoltare a sistemului de centre al orașului (vezi « Arhitectura » nr. 4/1973), este realizat prin extinderile centrului actual de-a lungul Dîmboviței, spre Piața Victoriei și pe direcția Căii Moșilor.

Circulația majoră auto este organizată, în conformitate cu actuala tramă stradală, după un sistem mixt: în evantai pe malul stîng al Dîmboviței și apropiat de rectangular pe malul drept, axul principal al acestui sistem fiind reprezentat de Splaiurile Dîmboviței. Partea centrală a orașului, înconjurată de un semiinel care se sprijină pe splaiuri, va fi traversată de bulevardele existente, Calea Victoriei și noua arteră Călărași-Mîntuleasa-Moșilor.

Circulația majoră pietonală este compusă din trei sisteme principale care se interpătrund: primul, de-a lungul Dîmboviței între șos. Cotroceni și str. Lînăriei, este corespunzător direcției principale de orientare a centrului nou; al doilea, de la Piața Victoriei la Pieței Unirii și ONU, reprezintă o amplificare a circulației pietonale a centrului actual; al treilea, între Piața Unirii și Calea Moșilor, corespunde de asemenea unei direcții de dezvoltare a centrului nou. Fiecare sistem de circulație pietonală este compus din axe longitudinale principale legate prin transversale scurte, între acestea fiind zone de circulație pietonală difuză.

Primele două caracteristici se referă la nivelul de dezvoltare socială a populației și la modul de organizare a structurilor pe care societatea le pune la un moment dat la dispoziția membrilor săi; prin aceasta, ele depășesc cu mult cadrul articolului de față, fiind legate de alte domenii ale studiului societății.

Caracteristica temporală, de mare importanță în studiul oricărei aglomerații, trebuie discutată în special prin prisma momentului de vîrf al circulației pietonale. Putem aprecia că acest moment de vîrf se află situat pe scala timpului în perioada de vară, în zilele de sărbătoare, între orele 17.00 și 22.00. În acest moment de maximă participare a oamenilor la circulația orașului, zonele și centrele de interes de grad inferior, centrele sau centrul orașului sînt punctele cele mai solicitate. Dar, odată fixat momentul de vîrf al circulației pietonale, următorul pas ar trebui să fie evaluarea aproximativă a numărului de persoane care formează această circulație; această evaluare, rezultat al unor studii extrem de laborioase asupra primelor două caracteristici enunțate mai sus, nu s-a încercat pînă acum și depășește posibilitățile noastre. Rămîne deschisă însă această mare problemă care, credem noi, poate fi rezolvată în bune condiții numai prin folosirea tehnicii punctelor de interes urbane (este vorba despre dimensiunea cantitativă a unui PI sau puterea lui de atracție, dimensiunea temporală a PI și însumarea acestor elemente în centrele de interes).

Celelalte două elemente care condiționează circulația pietonală din oraș — **situarea teritorială a punctelor de interes urban în special în zona centrală și arterele majore de circulație** — mai mult legate de mediul fizic, sînt printre principalele direcții în care se manifestă cercetarea urbanistică. De aceea am încercat să demonstrăm posibilitățile pe care le poate avea urbanistul propunînd organelor de decizie un sistem de organizare a circulației pietonale pe baza studierii acestor două tipuri de caracteristici.

PROPUNERE PENTRU O METODOLOGIE DE STUDIU A CIRCULAȚIEI PIETONALE

Propunerea pe care o prezentăm se bazează pe unele elemente ale situației existente și viitoare din orașul București. Încercăm aceste propuneri pentru că am avut ocazia să constatăm, atît în practica profesională, cît și în viața de toate zilele, ca cetățeni ai Capitalei, că, pînă în momentul de față, s-a urmărit mai puțin în proiectare și în funcționarea orașului asigurarea unor circulații pietonale fluente. Sîntem îndreptățiți să ne gîndim în special la centrul orașului-capitală, loc frecventat de toți locuitorii și de toate persoanele care trec prin oraș, întrucît avem convingerea că în această zonă, circulația pietonală este actualmente stînjenită în anumite puncte de multe alte funcții orășenești.

Scopul principal al acestor propuneri este de a contribui la determinarea direcțiilor principale de dezvoltare a circulației pietonale într-un sistem coerent pe care să-l putem numi **rețeaua majoră de circulație pietonală a orașului.** Și, prin comparația pietonalelor majore viitoare ale centrului cu cele existente, să stabilim care ar putea fi punctele de dezvoltare prioritară a acestei rețele, precum și zonele în care se pot aduce îmbunătățiri într-o primă etapă care este imperios necesară.

După cum am arătat și într-o propunere anterioară (vezi « Arhitectura » nr. 4/1973), nu se poate realiza aici o serie exhaustivă de propuneri, ci mai degrabă, un exemplu care poate fi foarte mult îmbunătățit printr-un amplu studiu realizat de instituții specializate.

Avînd în vedere cele arătate în prima parte a studiului, variațiile rețelei majore de circulații pietonale a centrului sînt determinate de dezvoltarea în mare a centrului orașului și de configurația rețelei majore de circulație auto. Astfel încît, am prezentat suprapuse, atît pentru situația existentă cît și pentru propuneri, suprafața centrului urban și rețelele majore de circulație auto și pietonală. Prezentarea suprafeței aproximative pe care se întinde centrul se face nediferențiat, în primul rînd pentru că nu avem la bază un studiu detaliat al punctelor de interes care îl compun acum sau îl vor compune în viitor și, în al doilea rînd, pentru că asupra acestei probleme am făcut cîteva propuneri într-un studiu anterior; de aceea, în prezent ne-am referit la unele dintre schemele de dezvoltare posibilă a centrului orașului publicate mai înainte.

Alegînd două dintre schemele anterioare, am încercat să determinăm în ce mod dezvoltări diferite ale centrului și rețelei majore de circulație rutieră determină variații în alcătuirea rețelei majore de circulație pietonală și, în plus, care sînt elementele acestei rețele care devin comune ambelor propuneri și ar putea reprezenta o primă etapă.

Analiza făcută ne întărește convingerea că, pe marile bulevarde ale orașului, circulațiile pietonală și mecanică trebuie să coexiste într-o formulă mixtă care trebuie însă organizată în mod judicios pentru ambele tipuri de circulație. În plus, trebuie organizat un sistem de circulații pietonale majore separate de cele carosabile, circulații care, avînd direcții paralele cu marile magistrale, vor ajuta la preluarea fluxurilor pietonale importante de pe toată suprafața centrului. Considerăm că această soluție de principiu este singura capabilă să ducă la rezolvarea convenabilă a circulației pietonale în centru, avînd în vedere afluența din ce în ce mai mare a populației către această zonă.

La un alt nivel al studiului, am încercat să detaliem aceste măsuri pe care le credem absolut necesare în funcționarea optimă a orașului. Au apărut astfel în centru direcții pe care circulația oamenilor și a automobilelor se desfășoară în fluxuri majore juxtapuse, precum și direcții principale pe care circulația pietonilor este preponderentă. Sînt justificate și unele măsuri de îmbunătățire locală a circulației pietonale pe anumite trasee importante: o analiză a căilor pietonale poate duce la unele separări de fluxuri, la revederea unor intersecții, la propunerea unor pasaje denivelate, chiar la introducerea unor interdicții pentru circulația auto pe anumite străzi (de exemplu, pe strada Academiei, Piața Amzei, Bărăției).

Din cele prezentate mai sus putem trage concluzia că un studiu atent al circulației pietonale, în primul rînd, ar putea duce la un mod de a gîndi și proiecta o rețea de circulații pietonale majore în special în centrul orașului și, în al doilea rînd, ar putea forma unul dintre cele mai importante elemente de temă pentru studiile de detaliu ale unor microzone aflate în centru.

NOTE

1. Nu este cazul să discutăm aici punctele de interes din teritoriu.
2. Atragem atenția asupra faptului că o instituție, unitate productivă, dotare etc., este în același timp punct de interes ca loc de muncă pentru lucrătorii ei și punct de interes de alt gen pentru persoanele care vizitează unitatea respectivă în interes particular sau de serviciu.
3. Bertrand de Jouvenel — « Arcadie ou l'art du mieux-être » — Seddais Futuribles, ed. II, Paris, 1971.
4. Pentru definirea zonei centrale a se vedea « Arhitectura » 4/1973.
5. Pentru București, notăm două inițiative ale edililor care au început să se realizeze în urma unor proiecte întocmite de colectivul de circulație din I.P.B.: amenajarea circulației cu sens unic pe unele străzi principale și programele de undă verde pe bulevard.

COLECTIV « ARHITECTURĂ »: Arh. **DOINA CRISTEA** arh. **PETRE DERER**, pr. **DUMITRU GUARNIERI**, arh. **MIRCEA LUPU**, arh. **ȘERBAN POPESCU CRIVEANU**, arh. **ALEXANDRU SANDU**, arh. **PAUL STĂNESCU**

1.

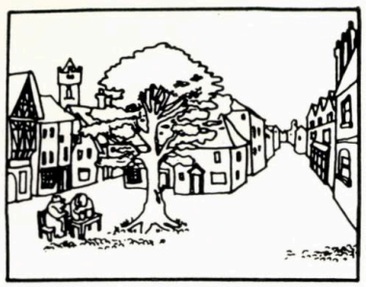

2.

3.

4.

5.

6.

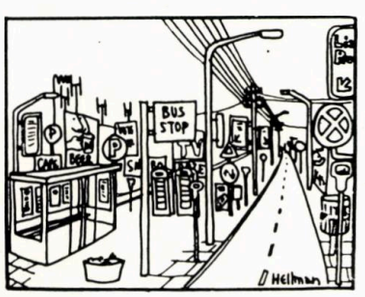

din revista «CONCEPT»

TENTAȚIA FOLCLORICULUI

La o analiză atentă, ne dăm seama că ceea ce definește, în esență, cultura folclorică atît de expresivă a poporului nostru, nu subzistă, așa cum ar părea la prima vedere, în caracterul limbajului formal de care aceasta se folosește, ci ține, în primul rînd, de un substrat mai adînc ce se manifestă la nivelul spiritualității colective. Iar acest substrat, de ordin comportamental, este cel care conferă, prin modul său de structurare, disponibilități sensibile, favorabile unor anumite configurații formale, configurații care, la rîndul lor, se concretizează într-o varietate practic nelimitată de exprimări posibile.

Astfel, dacă inventarul de forme folosit diferă substanțial de la o regiune a țării la alta (nord sau sud, deal sau cîmpie), și mai mult decît atît, în cuprinsul aceleiași zone geografice el se manifestă diferit în funcție de contextul în care este utilizat (broderii sau arhitectură, covoare sau incrustații în lemn), în ultimă analiză toate aceste manifestări ale creației populare ne apar subordonate unei extraordinare unități stilistice, care corespunde, într-un plan mai profund, unor structuri spirituale determinante. Iar « matricea stilistică », astfel impusă, constituie temeiul a ceea ce noi numim în mod curent « specific național ».

Evoluția factorilor de civilizație, caracterizată prin expansiunea tehnologică, cu toate implicațiile acesteia, este însă în măsură să provoace mutații importante la nivelul structurilor comportamentale colective și, în consecință, la nivelul limbajului formal. În primul rînd, revenind la subiectul nostru, dezvoltarea economică și, o dată cu aceasta, dezvoltarea urbană a produs o mutație esențială asupra faptului de arhitectură, dînd naștere unei noi dimensiuni a acesteia — arhitectura de masă. *Iar, legat de arhitectura de masă, ca o condiție a acesteia, în plan tehnologic își fac apariția sistemele industrializate de construcție* *.

In această conjunctură și mai ales sub imperativul necesităților imediate de a construi mult și rapid, desigur, arhitectura nu mai poate ține seama de circumstanțe de ordin stilistic. O dată această fază depășită, problemele legate de specificul național reintră în discuție, constituindu-se, însă, pe cu totul alte temeiuri. Căci, de această dată, matricea stilistică a tradiției populare, ea însăși modificată de noile condiții de existență, va trebui să se obiectiveze în configurații formale ce vor corespunde noilor condiții de dezvoltare a societății și, implicit, a arhitecturii.

Este vorba, prin urmare, de un amplu proces de sinteză *între structurile date ale unei spiritualități colective purtătoare de disponibilități stilistice specifice și condiția arhitecturii industrializate, proces ce invită la o serioasă meditație.*

Privite în această perspectivă, tentativele oarecum simpliste de a folosi elemente decorative de « inspirație folclorică » ne apar lipsite de substanță. În acest context, mișcarea declanșată cam cu un deceniu în urmă, de mult controversata Casă de cultură din Suceava, pare să conducă astăzi, în desfășurarea sa, la finalizări discutabile.

Căci dacă intențiile unei asemenea arhitecturi vizează ideea specificului național și dacă sîntem de acord că specificul național se constituie astăzi pe sinteza a doi factori antinomici (matricea stilistică tradițională și condiția contemporană a arhitecturii), o analiză bazată pe această optică ne dezvăluie fisuri importante în însăși substanța mișcării amintite.

Pe de o parte, la nivelul primului dintre factori, asistăm la folosirea unui inventar de elemente decorative, cu aluzie, poate prea directă, la tradiția folclorică, aluzie ce rămîne însă într-un plan strict formal, căci așezate în alt context, semnificațiile de conținut ale semnelor folosite se pierd. Or, procesul pare să fie invers căci, tocmai înțelesul profund al acestor semnificații socotim că poate constitui substanța reală a unei stilistici cu caracter național. Și aceasta, în măsura în care ele se obiectivează în acele *configurații formale care corespund cel mai bine datelor realității contemporane.*

În al doilea rînd, este știut că una din condițiile arhitecturii contemporane este aceea a eficienței și, ca atare, a primatului factorilor economici și tehnologici. Din acest punct de vedere, folosirea unor finisaje laborioase și a unei încărcături uneori obositoare de elemente nefuncționale, a căror concepție este departe de tehnologiile specifice zilelor noastre, nu constituie un răspuns la cerințele arhitecturii industrializate. Desigur, că majoritatea construcțiilor de acest fel sînt în general obiecte reprezentative (case de cultură, sedii politico-administrative etc.), căpătînd cu acest argument circumstanțe speciale, dar cărora le putem opune exemple din aceeași categorie a căror gîndire se bazează pe o integrală modulare și industrializare.

Și, în sfîrșit, cu atît mai inexplicabilă devine o asemenea poziție atunci cînd este vorba de proliferarea în construcții mai puțin reprezentative, ba care, chiar, ar trebui să vizeze o discretă neutralitate, categorie în cuprinsul căreia, din păcate, exemplele sînt destul de numeroase.

Avem astfel toate motivele să socotim că extinderea unei maniere ce are toate șansele să devină o manie, departe de a fi o soluție salutară, poate deveni chiar nocivă.

Problema specificului național, și a unei stilistici proprii arhitecturii noastre în genere, este un proces complicat și subtil ce nu poate fi rezolvat, credem, de pe o zi pe alta. Va fi nevoie, probabil, de cîteva generații de eforturi colective și sistematice. Pînă atunci, însă, sîntem datori să veghem cu atenție și obiectivitate asupra oricăror denaturări posibile ale sensului acestor eforturi.

Arh. MIHAI PUPĂZAN

° Vezi « Arhitectură și civilizație tehnologică » Rev. ARHITECTURA nr. 2/1975

Dezbatere

SPRE O PLANIFICARE REGIONALĂ A ORAŞULUI

Oraşul a fost conceput mult timp ca fiind izolat şi opus zonei înconjurătoare care era rurală. Definirea şi reprezentarea sa era relativ simplu de efectuat. În vechile scripte hieroglifice ideograma care însemna oraş era o cruce într-un cerc. Crucea însemna convergenţa « drumurilor » (oameni, mărfuri, idei), iar cercul semnifica şanţul cu apă sau zidul care « lega » fizic cetăţenii, accentuînd deosebirile lor de alţii. În esenţă, pînă tîrziu (mijlocul secolului XX) explicarea oraşului (chiar dacă începînd din secolul al XIX-lea el s-a schimbat din punct de vedere funcţional) era realizată prin prisma raportului interior-exterior, oraş-sat, urban rural etc. cu accent pe deosebirile dintre acestea. Specificul dezvoltării oraşului în ultimele decenii, evoluţia funcţiilor acestuia prin extinderea lor în teritoriu (în special pe baza progresului efectuat în mijloacele de transport), creşterea în complexitate, ca şi apariţia unor fenomene noi ca « suburbanizarea », « exurbanizarea », « navetismul » ca fenomen de masă etc., atestă că oraşul nu mai poate fi înţeles şi tratat prin stabilirea deosebirilor sale faţă de sat. Asistăm în zilele noastre la extinderea fenomenului urban în rural, la apropierea ruralului de urban, a satului de oraş şi la osmoza acestora. Această realitate se reflectă şi în modul în care literatura ştiinţifică abordează problema oraşului şi satului. Specialiştii care se ocupă astăzi de problematica dezvoltării oraşelor (urbanişti, arhitecţi, geografi, sociologi etc.) se orientează tot mai mult spre o concepţie funcţională în defavoarea celei morfologice. Accentul se pune de această dată pe atributele comune satului şi oraşului de-a lungul unui presupus « continuum rural-urban ». La baza acestui « continuum » sînt tocmai interrelaţiile care se stabilesc între oraş şi zona sa înconjurătoare. Se afirmă că însăşi raţiunea de a fi a oraşului de astăzi rezultă din raporturile sale cu zona înconjurătoare. În această situaţie multe din funcţiile oraşului dobîndesc o valoare specială, tradusă în influenţa oraşului asupra zonei şi a interrelaţiilor dintre cele două medii. Prin aceste funcţii oraşul cunoaşte un tip de dezvoltare regională, fără « inimă » şi fără « graniţe » am putea spune. În acest sens, în viitor se pare că însăşi noţiunea de oraş va fi depăşită, « oraşul » devenind centrul unui sistem urban. Deocamdată asistăm în cazul oraşelor mari din ţările în curs de dezvoltare la o creştere în intensitate şi complexitate a relaţiilor care se stabilesc între oraş şi suburban, oraş şi zona sa de influenţă. În cadrul acestor oraşe domină fenomenul de « polarizare » şi « atracţie » a oraşului asupra zonei şi este mai puţin accentuată penetraţia urbanului în rural prin « exurbanizarea » locuitorilor săi (situaţie specifică marilor metropole occidentale). Totuşi pentru ambele categorii de oraşe unele probleme, cum este şi cea a modificării relaţiilor oraş-zonă, sînt comune. Oraşul Bucureşti nu se abate de la această regulă. O asemenea problemă se pune şi pentru alte oraşe din ţara noastră şi interesul va fi cu atît mai mare cu cît în programul partidului nostru privind politica de sistematizare şi dezvoltare a localităţilor se prevede crearea de noi oraşe urmînd ca « în jurul oraşelor existente şi a celor noi să graviteze toate localităţile rurale » *.

Pentru Bucureşti, oraş metropolitan cu funcţie de capitală, natura raporturilor sale cu localităţile din zona înconjurătoare transpare în primul rînd.

Relaţiile oraşului Bucureşti cu « regiunea » înconjurătoare sînt bazate pe puterea de concentrare şi atracţie a oraşului, ceea ce determină un ritm mai redus de creştere a populaţiei în această zonă. De altfel principalele relaţii ale oraşului cu zona sa înconjurătoare (« suburbană » sau « regională ») sînt de « atracţie » şi « polarizare » în special a forţei de muncă. O mare parte din populaţia din zona înconjurătoare care vine pentru muncă în oraş nu este atrasă şi rezidenţial. Aproape 20% din retribuiţii unităţilor social-economice ale oraşului şi 25% din muncitori sînt persoane care pendulează între locul de rezidenţă şi locul de muncă pe o distanţă de pînă la 100 km în jurul oraşului. Atracţia pentru muncă este strîns legată de alte tipuri de atracţie, fapt care sugerează abordarea multidimensională a rolului oraşului în cadrul zonei sale înconjurătoare. În acelaşi timp Bucureştiul trimite zilnic în această zonă peste 25000 persoane, în general cu calificare mai înaltă.

Datele unui studiu sociologic** efectuat în 3 localităţi pe aceeaşi linie la distanţe diferite de Bucureşti (A — 10 km, B — 25 km şi C — 45 km) atestă că oraşul influenţează populaţia acestor localităţi în special prin atracţia pe care o exercită asupra acestora. Principalele tipuri de atracţie în funcţie de care s-a testat gradul de « adresabilitate » al populaţiei a fost: atracţia pentru muncă, culturală (cinema, teatru, operă, operetă, concert, circ), comercială (cumpărături alimentare, confecţii, bunuri de uz îndelungat), sportivă şi sanitară (medicală). Ilustrăm mai jos doar aspectul legat de distribuţia în spaţiu a acestor tipuri de atracţie, fără să insistăm aici asupra implicaţiilor sociale (la nivelul oraşului sau satului, familiar, personal etc.) ale acestui fenomen. Precizăm dinainte că proporţiile populaţiei « atrase » diferă atît de la o localitate la alta, cît şi de la un tip de atracţie la altul.

Şi în ceea ce priveşte atracţia sanitară şi sportivă, populaţia care se adresează Bucureştiului din totalul celor care frecventează aceste activităţi este de peste 40%, în toate cele trei localităţi. Calculul coeficientului de corelaţie a arătat că aceste tipuri de atracţie sînt strîns legate între ele, că atracţia pentru muncă determină şi alte tipuri de atracţie. Populaţia « atrasă » se deosebeşte din punct de vedere comportamental de restul populaţiei, în sensul că îşi foloseşte altfel timpul rămas după muncă, frecventează mai intens mass-media etc. S-a constatat în acest sens că forţa

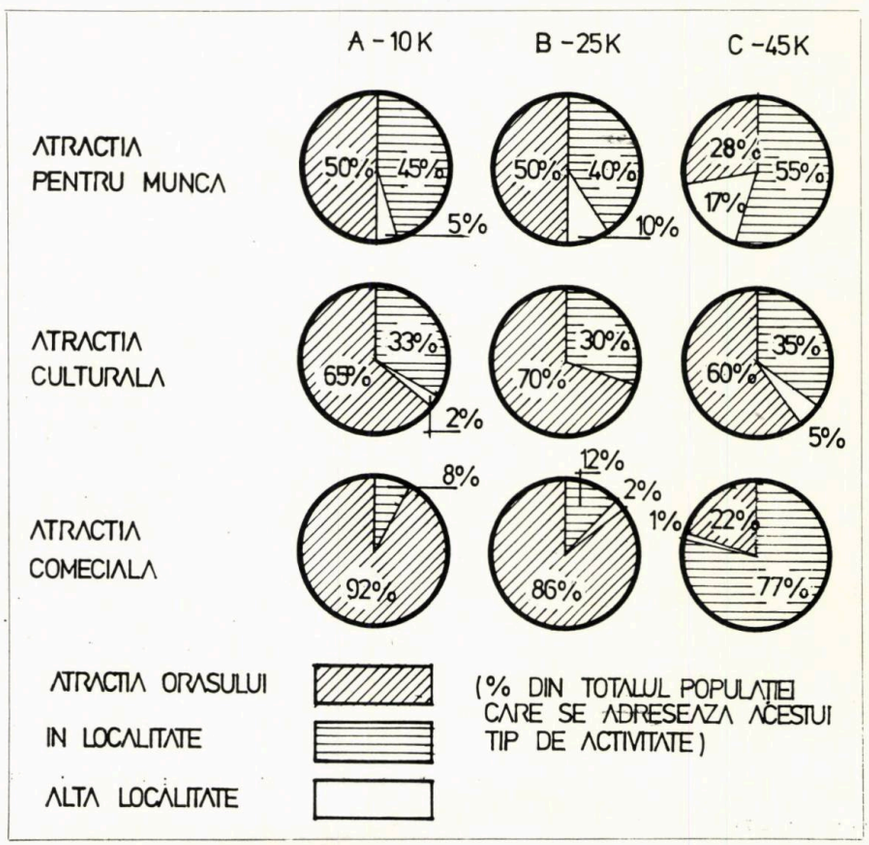

* Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism, Editura Politică, Bucureşti, 1974.

** Studiul s-a efectuat ca o primă etapă în vara anului 1974 în localităţile Popeşti Leordeni (A), Frumuşani (B) şi Budeşti (C) de către un colectiv de cercetători din cadrul Laboratorului de cercetare sociologică urbană al Municipiului Bucureşti. Cercetarea continuă în acest an la nivelul comunelor suburbane şi a localităţilor judeţului Ilfov în vederea descifrării funcţiei regionale a oraşului Bucureşti.

de atracție de un anumit tip este direct proporțională cu cantitatea de timp alocat în general de populație activității respective. Fără să intrăm într-o analiză mai adîncită a unor astfel de probleme, putem afirma că există o interdependență complexă între oraș și zona sa înconjurătoare, cu largi implicații pentru activitatea de conducere economico-socială și de planificare teritorială a acestor realități. Prin urmare, existența funcțională a orașului implică luarea în considerare a relațiilor oraș-zonă, necesare atît înțelegerii sensului dezvoltării lor (orașul va exista în măsura în care va fi regional?), cît și proiectării și sistematizării **integrate** a orașului și zonei sale de influență. Orașul și zona sa înconjurătoare (periurbană) urmează să fie gîndite ca o structură existentă în cadrul unui sistem bine definit și proiectat, un **sistem regional.** Acest tip de regiune se bazează pe interdependența strînsă care există între elementele sale componente. Trăsătura ei dominantă este legată de existența unui punct « focal » care domină viața și activitatea zonei înconjurătoare. Calitatea sa de sistem va fi oferită de gradul în care structura, rețeaua de interconexiuni determină o entitate bine echilibrată și armonizată. Sistematizarea, în acest caz, urmează să remodeleze cadrul material al regiunii, astfel încît să permită dezvoltarea socială și economică a acesteia ca un tot. Elemente ca schimburile reciproce de forță de muncă, produse industriale și alimentare, cultură etc. pot deveni indicatori utili în activitatea de echipare a teritoriului cu amenajări de interes comun (atît la nivelul orașului central, cît și la nivelul orașelor satelit sau a altor tipuri de localități) în vederea asigurării unei funcționalități optime a sistemului. La baza creării acestui sistem stă necesitatea studierii funcțiilor urbane. Acestea determină forma sa tot așa cum funcțiunile unui organism determină forma acestuia (orașul nu este în acest sens decît un organism artificial creat de om pentru satisfacerea intereselor sale). Studiul prospectiv al acestor funcții în vederea determinării unei **regiuni urbane funcționale** este în general considerat a fi mai important pentru activitatea urbanistică și de conducere, decît, de exemplu, a formelor arhitecturale posibile.

Studiul sociologic al acestor realități, avînd ca obiect cunoașterea și măsurarea gradului și tipurilor de interacțiuni, a fenomenelor sociale care apar (navetism etc.), a schimbărilor din modul de viață al populației etc., aduce informații utile atît pentru delimitarea unei astfel de regiuni urbane (sistem urban), cît și pentru sistematizarea și planificarea acesteia. Sociologia dezvoltării regionale — la noi o astfel de sociologie este la început de drum — atestă prin concluziile sale necesitatea orientării nu spre o sistematizare urbană sau rurală, ci spre una regională a cărei finalitate ar fi și aceea a trecerii de la rețea de așezări la sistem de așezări.

Sociolog **DOREL ABRAHAM**

SURSE BIBLIOGRAFICE

Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura Politică, București, 1974.

Gustav Gusti, « *Forme noi de așezare. Studiu prospectiv de sistematizare macroteritorială* », Editura Tehnică, București, 1974.

Ion Iordan, « *Zona periurbană a Bucureștilor* », Editura Academiei, R.S. România, 1973.

R. E. Pahl, « *Readings in urban sociology* », London, 1968.

Hervé Carrier, Ph. Laurent, « *Le phénomène urbain* », Aubier-Montaigne, 1965.

Multi-National Comparative study: « *Cost of urban growth* » in Working Document. No. 9, Viena, 1973.

NOTE MARGINALE LA «UN MODEL DE DISTRIBUȚIE SPAȚIALĂ A ACTIVITĂȚILOR UNUI SISTEM URBAN»

Prezentele note izvorăsc din dorința de a se continua o dezbatere profesională care trebuie să furnizeze, cît mai curînd, un instrument operațional muncii de sistematizare.

Pornind de la convingerea că pasiunea arhitecților contemporani pentru modelarea logico-matematică nu e modă, ci o necesitate vitală pentru înțelegerea fenomenelor sociale *, îmi permit sugerarea unor completări modelului propus de colegii mei Mircea Enache și Ana Maria Sandi. (în ARHITECTURA nr. 6/1974)

Completările le consider strict necesare, întrucît un model parțial, neintegrat în contextul modelului general, poate genera concluzii false.

Datorită cadrului restrîns al acestor note, mă voi limita doar la enunțarea acestor completări propuse.

1. Perimetrul construibil legiferat este deocamdată o restricție administrativă, netransformată încă, din punct de vedere funcțional, într-o restricție operațională.

O corectă politică de construcție urbană depinde de perfecta corelare a trei criterii de restricție și anume:

A — PROGRESIV — dependent de creșterea populației și de aglomerarea ei în centre de tip urban.

B — CONSERVATIV — dependent de necesitatea economică a păstrării fondului construit existent.

C — RESTRICTIV — dependent de limitarea localităților în perimetrele construibile stabilite.

(vezi schema 1)

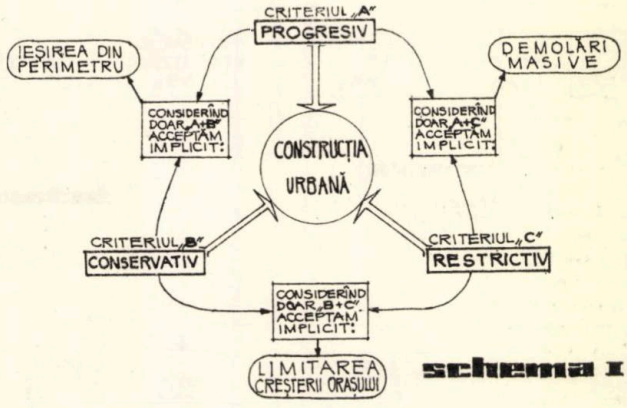

schema 1

2. Ca urmare a mutațiilor funcționale deosebit de rapide și a mobilității teritoriale mereu mai mari a indivizilor, noțiunea de « localitate » tinde să-și piardă conturul, generîndu-se obiectiv apariția noțiunii de « sistem de localități ».

3. Orice grup uman stabil constituie un sistem. Cu cît acest sistem este mai mare, cantitativ, și mai vechi, temporal, cu atît structura lui internă este mai stabilă, beneficiind de o inerție mai puternică și de proprietăți homeostatice mai pregnante.

*. . . și poate și pentru perenitatea sentimentului profund necesar oricărui om, că aparține speciei « homo sapiens » și nu « homo demens ».

4. Orizontul de timp, considerat în sistematizare, trebuie să fie suficient de îndepărtat, ca să permită sistemului, dezechilibrat printr-un implant economic important, să reintre în echilibru prin proprietățile sale homeostatice (de stabilizare a invarianților).

Pornind de la situația ($T_o + 30$ ani) înapoi pînă la ($T_o + 5$), vom acționa de la (T_o) asupra inerției sistemului conform unor premise normative acceptate.

5. Forțele demografice sînt determinante în sistematizare și componentele lor trebuie privite ca variabile de sistem și nu ca variabile mecanice. Ele nu sînt omogene și necesită calcule analitice localizate geografic pentru cele trei variabile majore: natalitate, mortalitate, migrație pe sexe și grupe de vîrste (vezi schema 2).

6. Funcția majoră a sistematizării este stabilirea dezvoltării logice și corelate a forțelor demografice și a resurselor naturale.

7. Dezvoltarea unei ramuri economice majore se poate produce numai corelat cu celelalte ramuri, în conformitate cu inerția sistemului.

Crearea într-o zonă a unui implant, fie că acesta e constituit de o investiție a sectorului secundar (industrială, portuară etc.), fie de una a sectorului terțiar (centru universitar mare, complex turistic), atrage după sine o trenă de implicații a căror analiză nu se poate limita la un singur palier de profunzime. Consecințele acestui implant, afectează întreaga structură, creșterile efectuîndu-se conform legilor sistemelor biologice, nu a celor mecanice. Procesul de creștere este allometric și nu aritmetic (vezi schema 3).

8. Este utilă menționea că în afara unor caracteristici legate de densitate și de gradul de echipare, procesul de urbanizare prezintă și alte consecințe cu implicații deosebite în viața socială, din care ne limităm a cita două:

a. diminuarea indicelui general de activitate;

b. creșterea ponderii sectorului terțiar.

Arh. DAN STOICA

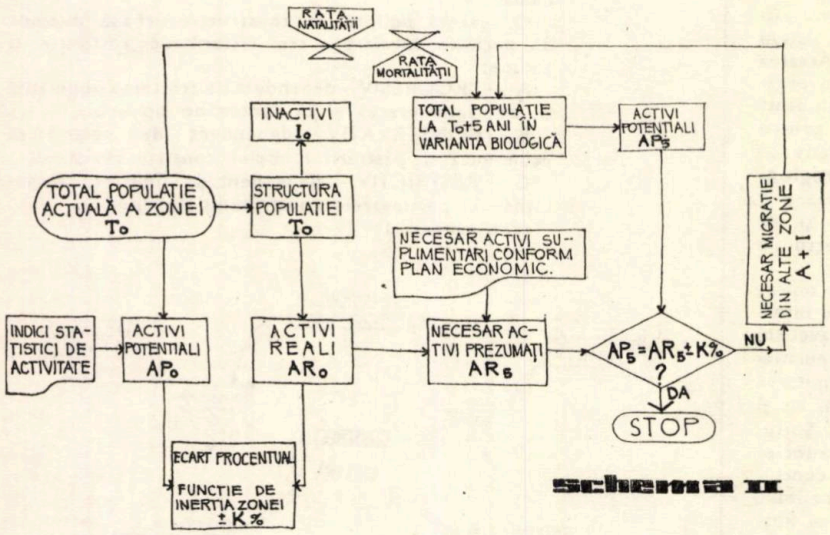

schema II

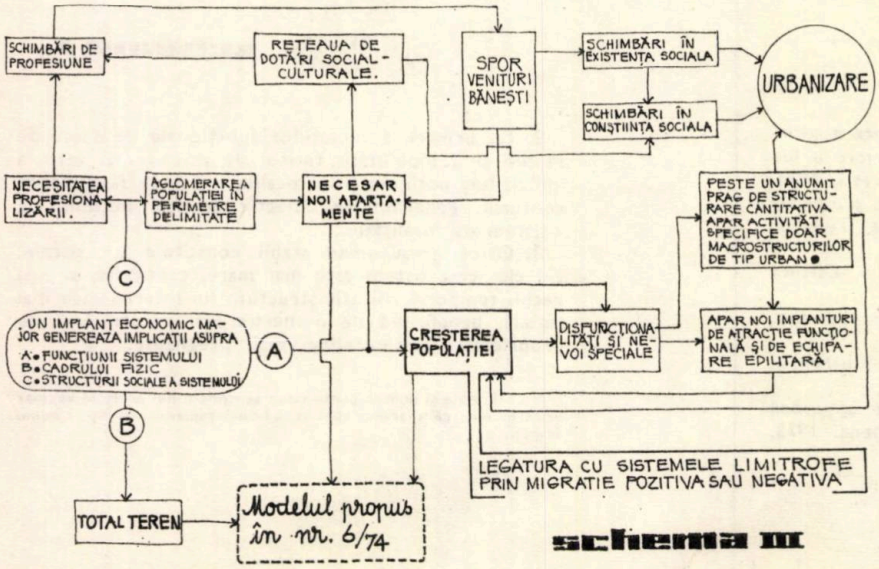

schema III

ZGOMOTUL TRANSPORTULUI URBAN RUTIER MECANIZAT. MĂSURI DE REDUCERE

În cadrul sistemelor complexe urbane, uriașa creștere demografică, procesele uneori anarhice de industrializare și urbanizare creează acel echilibru instabil al raportului contemporan om-natură, depășindu-se frecvent limitele de rezistență biologică ale omului și ale mediului natural față de procesul poluării complexe. Poluarea urbană poate fi definită ca un sistem cibernetic dinamic și complex de interacțiuni între emisiile de nocivități de diferite naturi, mediul natural, mediul construit și organismul uman. În cadrul acestui vast sistem, o pondere importantă trebuie acordată sistemului component al poluării datorită acțiunii sistemelor de transport urban mecanizat, ale căror procese, în desfășurarea lor permanentă și ciclică, prejudiciază dezvoltarea în bune condiții a vieții și activității umane, pe plan fizic, economic și social. Ca rezultante ale nestăpînirii tehnologiilor contemporane, ale varietății și dirijării neorganizate ale sistemelor de transport, a lipsei unui control adecvat, pe lîngă congestie, imobilitate colectivă, ca urmare a mobilității individuale crescute și a neadaptării structurilor existente urbane la noile aspecte de trafic modern mecanizat, se înregistrează degradarea pregnantă a mediului înconjurător, poluarea complexă fonică, atmosferică, fizică și estetică, cu consecințe nefavorabile asupra conservării și vieții omului.

Referindu-ne la poluarea fonică, astăzi trăim anii cei mai zgomotoși ai istoriei omenirii. Zgomotul civilizației noastre contemporane, urbane, motorizate, se propagă la niveluri acustice ridicate, de-a lungul canalelor de transport aeriene, rutiere, navale și feroviare, afectînd în totalitate structurile urbane. În cadrul cîmpurilor cu diferite ponderi de zgomot, ca proveniență, datorită industriilor, jocurilor copiilor, diferitelor agregate informaționale, transpotului, zgomotul produs de sistemele de transport urban mecanizat de tehnologiile nestăpînite, are **cea mai mare pondere** în teritoriul orașelor, ca valori ridicate ale presiunii acustice. Anchete și măsurători arată că, în zone rezidențiale din

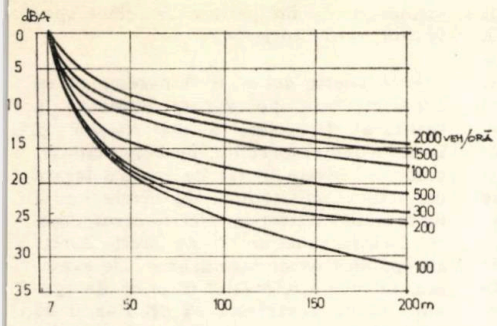

REDUCEREA ZGOMOTULUI FUNCȚIE DE DISTANȚĂ — *comparație de curbe* —

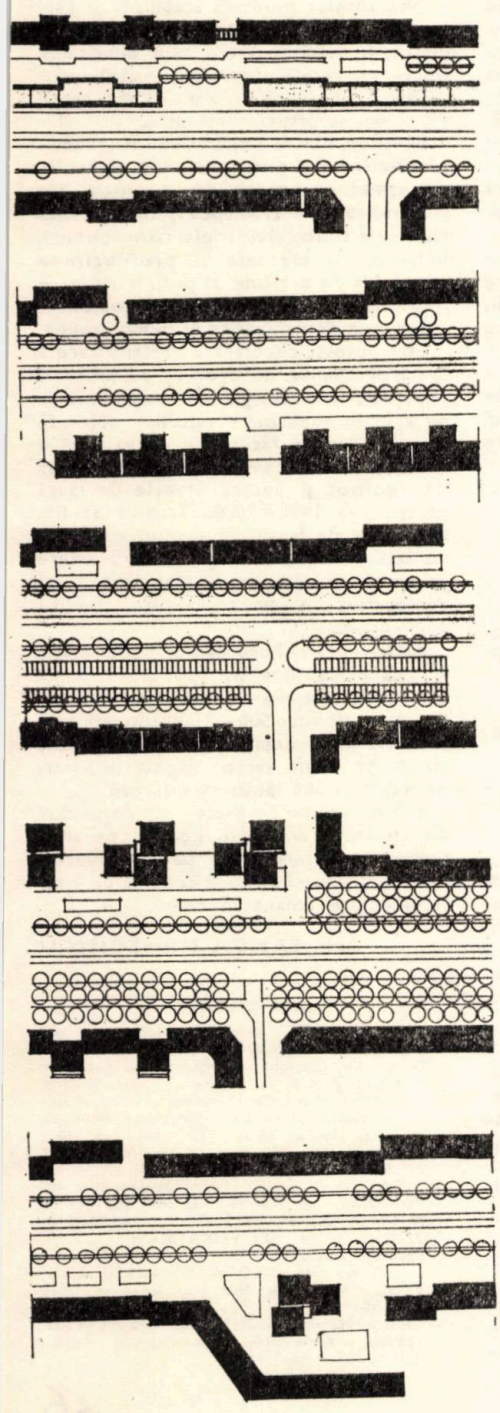

0 10 20 30 50

R.D.G., 66% din zgomotul urban se datorește transportului rutier; în R.F.G., 7 milioane de locuitori sînt incomodați și prezintă stimptomatologii reacționale în urma zgomotului traficului urban, iar în S.U.A., ca medie a măsurătorilor, 70% din populație este iritată de zgomotul traficului rutier. Față de **pragul de toleranță 55 dB,** măsurătorile înregistrează azi, frecvent, niveluri acustice uriașe pe străzile intens circulate din marile orașe: Moscova 70 dB, Leningrad 65—75 dB, Londra 70—90 dB, New York 70—80 dB. La noi în țară, acum cîțiva ani, determinări ale nivelurilor intensității zgomotului stradal au dat rezultate deosebit de interesante pentru diferite tipuri de artere, diferențiate ca funcție de rețea, vecinătăți (centru oraș, limitrofe gării centrale), naturi de infrastructuri, intensitatea circulației, fronturi de clădiri continue sau izolate. S-au înregistrat intensități de zgomot mediu de peste 80 dB (70—95 dB limite), pe șos. Ștefan cel Mare, Calea Griviței, șos. Mihai Bravu, cal. Șerban Vodă, zgomot mediu de 78 dB (limite 61—95 dB) pe șos. Giurgiului, șos. Olteniței, Piața Piscului, Magistrala N.S. și intensități medii de 70 dB, cu maxime de 80—90 dB, pe bdul Nicolae Bălcescu, Magheru, Republicii.

Referitor la zgomotul tramvaielor, pe o perpendiculară situată pe axul de circulație al arterelor cu tramvai (bdul. Ion Șulea), la trecerea unui singur vehicul s-au înregistrat următoarele valori sonometrice: la 5 m de axul arterei 90—95 dB, la 20 m-85 dB, la 50 m-80 dB, la 100 m-60—65 dB. **Corelînd aceste măsurători cu anchete,** în zonele rezidențiale limitrofe, se evidențiază o creștere, în paralel cu cea a zgomotului stradal, a procentelor persoanelor care semnalează zgomotul ca factor incomodant, sau care prezintă tulburări și simptomatologii reacționale. Aceste efecte negative apar chiar și la niveluri de 55—60 dB. Studii suedeze menționează că la un nivel de trafic exterior de 55 dB și interior de 30 dB, 25% din locuitori sînt deranjați în timpul muncii de zgomot. La același volum de muncă apar fluctuații ale calității, zgomotul interferîndu-se mai mult cu calitatea decît cu cantitatea muncii. În general, 1/3 din populația orașelor suferă din cauza zgomotului traficului urban mecanizat.

În realizarea mediului construit urban deciziile noastre trebuie să țină seama și de aspectele fizice ale undelor sonore provenite din desfășurarea proceselor de transport urban și de problematica efectelor sociale și psihofiziologice asupra elementului uman, analizînd aspecte ca: 1) efecte negative ale zgomotului, traume auditive, tensiune, generare de maladii, efecte negative în somn, scăderea calității muncii; 2) scopul pentru care se măsoară efectele. Subliniem că măsurarea efectelor are o importanță uriașă, fiind factor determinant în realizarea controlului zgomotului, adică a tehnologiei obținerii unui ambient acceptabil din punct de vedere al nivelurilor de zgomot.

Trebuie subliniat, de asemenea, că aspectul permanent al zgomotului creează omului impresia unei false imunități contra lui, atmosfera zgomotoasă de zi de zi, care pentru moment pare fără pericol, avînd influențe nocive grave, în timp, asupra fondului sănătății publice.

Măsurile tehnico-organizatorice de sistematizare, de control, trebuie să conveargă spre țelul unic: protecția receptorilor umani, evitarea atingerii limitelor patologicului, crearea condițiilor calitative superioare necesare vieții și activității umane. Ele trebuie concretizate în acțiuni de reducere aplicate **direct la sursa de zgomot** și în **acțiuni de control** pe traseele de propagare a undelor sonore în ambientul urban.

Între măsurile de reducere aplicate direct la sursa de zgomot sînt cuprinse:

— acțiunile directe asupra vehiculelor, prin elaborarea de motoare silențioase și atenuarea zgomotelor caroseriilor;

— acțiunile de modernizare a arterelor de circulație urbană, intensitatea zgomotului fiind influențată de natura pavajelor;

— măsuri de limitare a vitezelor autovehiculelor.

În cadrul procesului de sistematizare se pot urmări cîteva direcții principale:

● ținînd seama că o substanțială creștere a zgomotului rutier se produce în cadrul proceselor de accelerare și dezaccelerare, atingîndu-se valorile zgomotului produs de același vehicul, la viteze de 110 km/h, este necesară determinarea punctelor critice ale rețelei stradale urbane — intersecții congestionate — și eliminarea aspectelor negative de staționare și congestie prin măsuri de terapie a circulației, de modernizare și sistematizare a intersecțiilor, asigurînd scurgerea fluentă în orele de vîrf a curenților de trafic;

● localizarea în planul orașelor a activităților în funcție de dependența lor de fluxurile de circulație și de sensibilitatea lor la zgomot, definind pentru fiecare obiect de arhitectură **relația** sa cu strada. De exemplu, activități foarte sensibile la zgomot, cu grad mare de accesibilitate (spitale, hoteluri, școli) nu sînt indicate a fi amplasate lîngă marea circulație, pe cînd altele puțin sensibile, cu grad mare de accesibilitate (industrie, comerț, servicii) pot fi amplasate lîngă marile artere, aceasta constituind o direcție în contextul integrării urbane;

● o importanță considerabilă o prezintă reducerea volumului de trafic — număr de călătorii, de vehicule — deci implicit reducerea nivelurilor de zgomot. Aceasta se poate obține prin realizarea unei integrări de funcțiuni, creînd zone echilibrate funcțional și prin echilibrarea fluxului de circulație. Îndepărtarea din cadrul orașelor a traficului de tranzit, reducerea procentajului de vehicule grele

în flux, prin prohibiție totală sau parțială pe anumite străzi ale orașului, limitarea folosirii automobilului privat și acordarea priorității transportului în comun.

Planurile de sistematizare prevăd retragerea, pe cît posibil, a zonelor rezidențiale din apropierea traficului major. Acest sistem **nu exclude** însă realizarea de fronturi de clădiri rezidențiale și dotări limitrofe marilor artere de circulație, necesare creării aspectului urbanistic reprezentativ adecvat al marilor artere urbane.

La nivel de front stradal major datorită necesității de protejare a ambientului rezidențial în profunzime, de creare de fronturi reprezentative, de realizare a unei densități mari, se vor construi și fronturi de clădiri paralele cu strada, adoptînd o serie de măsuri de reducere, speciale, a perturbării acestora.

Ultimele exemple de mobilare urbană, practicată în institutele noastre de proiectare, tind spre bordarea marilor artere magistrale ale Capitalei cu fronturi de construcții rezidențiale cu magazine la parter, avînd un regim de înălțime de P+10 niveluri și accente de P+12—20. Acest sistem de placare a magistralelor cu fronturi paralele cu axul străzii este favorabil, avînd avantajul de a crea un paravan protector pentru zona rezidențială în profunzimea teritoriului.

Se preconizează ca distanța între aceste fronturi de clădiri să fie, în medie, între 40—50 m. Subliniem că ar fi necesar ca pe viitor stabilirea acestei distanțe să fie subiectul unei cercetări mai amănunțite și să rezulte din **corelarea unei multitudini de criterii funcționale, ambientale, de protecție, condiționate și de rezultatele spectrogramelor de zgomot ale arterelor Capitalei și de anchetarea efectelor** produse de zgomot asupra omului din ambientul urban limitrof.

Ținînd seama că fiecare obiectiv se definește prin relația activității cu strada, că locuirea este o funcție urbană cu grad mare de accesibilitate dar și de foarte mare sensibilitate la noxe, ar fi necesară analiza și stabilirea acestei distanțe între clădiri, corelată cu funcția străzii în cadrul rețelei de circulație, ierarhizată în funcție de înălțimea fronturilor stradale, de numărul de vehicule în flux în 24 de ore, de componența vehiculelor în flux.

Măsurători pe teren sau aflarea teoretică prin calcul a nivelelor de zgomot ale străzilor, în condițiile de propagare a sunetului în aer liber și funcție de intensitatea de trafic între 20 și 3 000 autovehicole/oră, evidențiază prin curbele de reducere ale zgomotului, dinspre stradă spre interiorul cartierului, eficacitatea reducerii zgomotului de trafic, prin distanță, pentru străzi în domeniul cuprins între 20 și 500 autovehicule/oră, (fig. 1). Pînă la pragul de 500 autovehicule/oră, zgomotul stradal (senzația de jenă și disconfort) descrește brusc, în valori mari, în apropierea arterei de circulație. În aceste cazuri, prin amplasarea locuințelor la distanțe mici față de axul arterei și folosind doar ferestre obișnuite, se obțin în locuințe nivele de zgomot prescrise de normele sanitare în vigoare. Ex.: pentru 400 autovehicule/oră, 18 m de la axul primei benzi de circulație la clădirea de locuit. De la pragul de 500 autovehicule/oră în sus, valorile nivelelor de zgomot de trafic scad foarte încet cu distanța, reducerea prin distanță a zgomotului nu mai contează decît la foarte mare distanță de axul străzii.

Aceasta ar conduce, pe arterele cu un trafic foarte intens, pentru asigurarea în locuințe a unui climat sonor conform normelor sanitare, la construirea clădirilor rezidențiale la distanțe foarte mari de stradă, ceea ce practic nu este posibil în oraș. Ex.: pentru 2 000 autovehicule/oră — 250 m de la axul primei benzi de circulație la locuință.

Dacă, pentru străzile cu un trafic sub 500 autovehicule/oră, nu sînt necesare măsuri de reducere a zgomotului stradal, pentru a doua categorie de străzi, cu mare intensitate de trafic, se impun a fi luate măsuri speciale de protecție a locuințelor, care datorită structurilor de fațadă, a geamurilor și funcțiilor de odihnă și locuire ale omului, sînt extrem de sensibile la zgomot.

Reduceri ale nivelelor de zgomot, și implicit micșorarea distanței stradă-locuință, se pot obține aplicînd diferite soluționări speciale.

— realizarea ecranelor (structuri paravane de protecție) care pot asigura clădirilor de-a lungul traseului străzii « umbra acustică »; (fig. 2).

— plantații între stradă și locuințe;

— realizarea, în sistemele urbane, a arterelor de preferință la nivel sau în debleu;

— există posibilitatea organizării unor anumite grupări de clădiri folosind sistemele de crosă (fig. 6), creînd retrageri, incinte, construind fronturile de clădiri, folosind secțiuni de locuințe cu plan jucat (fig. 3), prezentînd rezalite în fațadă, logii și balcoane;

— de asemenea, se pot încerca organizări de zone plantate (fig. 5) sau interpunerea între stradă, sursa liniară de zgomot și locuințe, a grupărilor de parcaje tampon (fig. 4), care pot avea rol de izolare față de zgomotul străzii (practicat în Anglia și Suedia);

— este necesară studierea și posibilitatea de a crea fațade, reușite din punct de vedere plastic, din secțiunile de locuință cu orientarea spre strada circulată a încăperilor de serviciu, a băilor și bucătăriilor, iar a încăperilor de locuit spre spațiul verde interior;

— în aceste zone, ar fi necesar să se experimenteze pe viitor folosirea, la realizarea fațadelor, a materialelor și structurilor absorbante, pe baza standardelor de nivele limită de izolare legate de natura activităților, de nivele limită de zgomot interior în diferite construcții, cu diverse funcțiuni și de nivele limită ale spațiilor exterioare urbane. De exemplu, în locuințe, nivelul interior de zgomot să nu depășească 35 dB ziua și 25 noaptea (bucătării 40 dB), iar pe străzi 60—70 dB.

Este absolut necesară stabilirea și respectarea unor standarde referitoare la distanțele minime între axul diferitelor tipuri de rețele stradale în cazul propagării sunetului în aer liber, spații verzi sau structuri construite.

În viitor, devine imperativă **integrarea planurilor de sistematizare și trafic cu spectrogramele de zgomot ale sistemelor de transport, în interacțiune cu toate sistemele componente urbane, cu efectele și profunzimea cîmpului de acțiune al poluării fonice în ambient, cu gradul de motorizare, creșterea demografică și urbanizarea.**

Este absolut necesară o reactualizare a spectrogramelor de zgomot pe arterele Capitalei, care desigur, au astăzi nivele de zgomot superioare valorilor obținute în măsurătorile făcute cu cîțiva ani în urmă, și de asemenea stabilirea **hărților de zgomot** și pentru etapele de largă perspectivă 1990—2000. Trebuie să fim conștienți de faptul că mediul construit realizat astăzi, de-a lungul marilor artere de circulație, va exista în etapele de largă perspectivă în cu totul alte condiții ambientale.

Astfel, în cazul Bucureștilor, dacă situația actuală evidențiază pe porțiuni stradale ale rețelei majore de circulație intensități de trafic între 500—2 000 autovehicule /oră, varianta anului 2 000 (cu metrou) atinge pe unele străzi magistrale valori de 4 000—4 500 autovehicule/oră.

Toate aceste aspecte condiționează direcționarea activității noastre de arhitectură și sistematizare pentru crearea, în final, a celor mai bune condiții de viață și activitate umană în orașe.

Arh. SANDA MEHEDINCU

BIBLIOGRAFIE

— *Legea nr. 9/1973 privind protecția mediului înconjurător, București 1973*
— *Directivele Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român cu privire la sistematizarea teritoriului, a orașelor și satelor, la dezvoltarea lor economică și socială — Conferința Națională a P.C.R. 19—21 iulie 1972, București 1972*
— *Arcadie Percek — Poluare sonică — SĂNĂTATEA nr. 8/1973*
— *J. Sadowski dr. ing. — Untersuchungen über den Verkehrslärm in Warsawa, Gdansk und Poznan*
— A TREIA CONFERINȚĂ DE COMBATERE A ZGOMOTULUI ȘI VIBRAȚIILOR, *vol. II, București mai 1969*
— *C. Harris* — HANDBOOK OF NOISE CONTROL — *Mc. Graw Hill Book company, New York 1957*
— *Deutsche Normen* — SCHALLSCHUTZ IM STÄDTEBAU, *Kommission Lärmminderung R.F.G., DIN 18.005 august 1968*

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

GEORGE MATEI CANTACUZINO 1899–1960 (I)

...Arhitect, pictor și mai ales om de vastă cultură...

(Mihail Sebastian, în recenzia cărții «*Pătrar de Veghe*» de G.M.C., publicată în «Revista Fundațiilor» din 1 iulie 1938)

A prezenta cît de succint un antecesor, înseamnă a-l portretiza în trăsături mari, oglindindu-i personalitatea în succesiunea principalelor înfăptuiri.

Justificarea acestui articol nu o constituie numai cei 75 de ani împliniți la 23 mai 1974 de la nașterea lui George Matei Cantacuzino, ci dorința noastră fermă de a păstra în circuitul prezentului atît de mobil, ceea ce din valorile de altădată sînt învățăminte pe drumul *spre nou și spre mai bine.*

Unii creatori sînt complex dăruiți. Printre ei însă, firea lui G.M. Cantacuzino este «foarte complexă». Ea întrupează un arhitect, un dascăl, un scriitor, un pictor. Harurile sale se revarsă generos asupra acestor patru vocații-meserii.

Ar fi nesemnificativ să căutăm a desprinde care din ele este mai «de bază» sau «le violon d'Ingres», acel hobby dus la desăvîrșire, fiindcă la G.M.C. ele s-au integrat spre a-l defini profesional — dar și dincolo de meserie — ca o personalitate de mare orizont cultural.

Pentru un arhitect forma înseamnă organizarea spațiului, limitarea și deci precizarea lui, pentru înfăptuirea unei lumi ale cărei armonii să ne fie utile în viață noastră materială și spirituală.

(G.M.C., *Despre o Estetică a Reconstrucției*, p. 113).

1. *Profesorul George Matei Cantacuzino cu puțin înaintea sfîrșitului său (clișeu autor articol)*

1942—1948 Am avut privilegiul să fiu unul din studenții *profesorului rugat să continue lecția în recreație.*[1] Într-adevăr, noi, studenții în anul III cînd l-am cunoscut, nu puteam uneori admite ca soneria pauzei să întrerupă dizertația sa.

Răsfoind un caiet de note, îmi amintesc, cum a intrat în clasă și în viața noastră, la început de noiembrie 1943.

Era un magician al cuvîntului și al desenului: idei clare enunțate direct, completate cu schițe expresive. Nu avea nevoie de note scrise, punctaje, breviare, cărți, filme sau diapozitive.[2]

Pe o scenă fără decoruri — un podium, catedra și fundalul tablei — învia în fața ochilor noștri mult mîndre lumi apuse.

Cursul său nu a fost o îngrămădire de informații și date solicitînd numai aptitudini de memorizare. Nu agrea nici specializarea îngustă, necum discuțiile de filistini.

Pe tablă apăreau rapid tablouri sinoptice care se explicau în continuare prin trăsăturile lor esențiale. Să-l ascultăm pe profesor:

...Programul unui templu e îngrădirea unui alai religios, limitarea arhitectonică a unei procesiuni, e un alai încadrat plastic pe teren...

...Parthenonul rămîne prototipul care exprimă precis toate preocupările esențiale ale antichității grecești. Acropola sa prilejuiește încadrarea plastică a unei serbări, calea sacră, procesiunea Panathenee șerpuind lent pînă să se angajeze axial în edificiul central al Propyleelor care o dirija în fața monumentalei Athena Promachos...

...Grecii statuează principiul monumentului izolat, compus echilibrat, executat după legi ale sale autonome... Monumentele lor ne procură emoții estetice, de natura unei sculpturi care ar acționa asupra noastră. Acestea sînt bazele plasticii clasice...

Profesorul vorbea continuu, cu bonomie, întrerupîndu-se din cînd în cînd ca să schițeze imagini foarte expresive, cărora le adăuga un autor, o dată, un loc geografic, un termen tehnic, sau un amănunt important. Siluete simbolice — el le numea *semne scrise pe zare* sau numai *profile* — ca și perspective, se completau cu ceea ce le definea mai bine: ideograme de plan sau secție, scheme structurale, epure de trasare, uneori detalii determinante. În viteza schițării, comentariile constituiau legenda desenelor dar concluziile sale făceau trecerea de la linie schematică spre *formă.*

Pe tablă, cu greu mai încăpeau nelipsitele indicații bibliografice, după terminarea celor două ore de curs. Autorii abundau: filozofi, istorici, critici de artă, arhitecți, pictori, scriitori: Nicolae Iorga, Fustel de Coulanges, Auguste Choisy, Vasile Pârvan, Charles Diehl, André Lhote, Henri Focillon, Andrea Palladio, Georges Gromort, Elie Faure, Eugenio d'Ors, Jacques Bainville, P.P. Panaitescu, Henri Bergson, Jules Michelet, Paul Valéry, Camil Petrescu, Gustave Jéquier, Jacques Capart, H. Taine, Lucian Blaga... și cîți alții. Dar, de multe ori, profesorul nu uita să precizeze din titlul indicat capitolul ce interesa îndeobște.

Așadar, triplul plan al expunerilor sale: 1. o prezentare-text general; 2. numeroase schițe, ideograme, detalii; 3. comentariile, gen legende la imagini, totul completat cu numeroase surse bibliografice îmbogățite la rîndul lor cu o literatură de ambianță, oferea studentului dobîndirea cunoștințelor pe toate aceste căi. A urma una singură din ele era îndeajuns; a le cuprinde amplu era cu atît mai profitabil.

Printre inovaţiile sale de seamă era şi aceea de a nu păstra cea mai riguroasă succesiune calendaristică, devansînd cîteodată o epocă, ca să-i redescoperim trăsăturile în lungul curs al unor epoci dinainte, dar numai cu prilejul parcurgerii lor ulterioare.

Spre o pildă, urmărind a dovedi că în evul mediu a continuat o puternică arhitectură religioasă, G.M.C. a inversat ordinea unor prelegeri reajungînd prin sanctuarul oriental poliform, catedrală şi bazilică, la templul antic. A privi uneori într-o neaşteptată ordine spre trecut, însemna pentru profesor a stărui pe anumite exemple, ceea ce poate fi foarte semnificativ în învăţămîntul de arhitectură.

G.M.C. căuta întotdeauna un mod potrivit de a prezenta o temă. Putea să pornească de la o locuinţă ajungînd printr-un mod de viaţă spre definirea unei civilizaţii sau invers; uneori punea accentul mai mult pe construcţie şi material. Lecţiile sale nu erau « şablon » sau rutină, ci surprinzătoare cronologii în poveşti, chipuri şi forme. Avea darul de a vorbi în *mod interesant despre lucruri interesante.*

Poate că această « baie de cultură » ferită de schematismul de care nu te poţi lipsi la alte nivele de învăţămînt — sau chiar la alte discipline — îşi are tocmai rostul de a introduce în procesul formativ cunoştinţele noi în modul cel mai frapant.

Amintirile merg mai departe şi nu mă pot opri a-l descrie. În primul rînd era impunător prin prestanţa sa, privirea vie şi timbrul cald al graiului său. Avea un incontestabil talent retoric. Înainte de a fi profesor se afirmase cu zece ani în urmă ca un bun vorbitor în conferinţele sale radiodifuzate. În mica sală a anului III, intrau şi alţi auditori, cuprinşi ca şi noi, pe nesimţite, de vraja expunerii. Uitam să luăm note. Ne înlănţuia atenţia cu o mare bogăţie de cuvinte, dar fără formulări esoterice.

Deşi cred că era cel mai călătorit dintre profesori, nu obişnuia să amestece amintiri turistice cu impresii strict profesionale. Ne surprindea cu uşurinţa elegantă cu care îşi depăna cursul. Mai tîrziu ne-am dat seama că aceste prelegeri erau pregătite laborios: G.M. Cantacuzino avea o mare disponibilitate pentru muncă.

În timpul lecţiilor inventa cîteodată o mică pauză, anume spre a marca îndepărtare între două idei. Atunci ne retrăgeam împreună pe culoar, angajîndu-ne în discuţii cordiale. Pe cît ne era de apropiat — o dată ne-a afirmat că un profesor este al doilea părinte al studentului — nu împărtăşea probleme personale, de familie, prieteni, călătorii, lucrări, tracasări, deprinderi, amintiri. Nu se distanţa de noi prin această aparentă nefamiliaritate, care la el era discreţie, modestie şi măsură.

Poseda calitatea rară de-a face pe cei din jur să se simtă în largul lor. Firea sa blajină de moldovean se traducea printr-o atitudine curtenitoare şi gesturi generoase.

Reajung la începutul acestor amintiri: am avut privilegiul să-i fiu student. De aceea susţin că a fost un *profesor înnăscut.*

« *Acolo la Iaşi istoria este vie şi arta trecutului de înţeles. Nu e vorba de o mînăstire sau de o curte domnească. E vorba de un întreg oraş românesc* ».

(G.M.C., « Revista Fundaţiilor », 1 august 1935).

Obîrşia sa: o foarte veche familie moldovenească cu înaintaşi însemnaţi în istoria ţării noastre, avînd fieful în Iaşi, patriarhala capitală a Moldovei.

Un străbunic, Nicolae Canta, îl citea pe Homer. Bunicul, Vasile (Basile) Cantacuzino este revoluţionar paşoptist, iar tatăl său Nicolae B. Cantacuzino diplomat [3].

Genealogia sa îl arată înrudit direct şi indirect cu personaje dăruite şi interesante. Citez neexhaustiv: pictorul Eugen N. Ghika-Budeşti, profesorul arhitect Nicolae Ghika-Budeşti, profesorul jurist Matei B. Cantacuzino, pictorul Théodore Chassériau, pictorul Puvis de Chavannes, pictorul Theodor Pallady, Alexandru Ioan Cuza şi Elena Doamna, scriitoarele franceze de origine română Martha Bibescu şi Anne de Noailles, domnitorul Barbu Dimitrie Ştirbey, aviatorul Gheorghe Valentin Bibescu, academicianul Gheorghe Balş.

1899—1909 G.M. Cantacuzino s-a născut în 11/23 mai 1899 la Viena, în Metternichgasse 10. Tatăl său ne-a reprezentat acolo ţara din ianuarie 1895 pînă în septembrie 1909.

Viena a fost pentru el o lecţie fundamentală de arhitectură:

...« *Severa ordine a străzilor şi măreaţa armonie a pieţelor şi grădinilor oraşului împărătesc cu înfăţişarea lor de imobilitate şi permanenţă, confirmat mereu de cupole, fîntîni şi mai ales de turnul catedralei care se ridica peste toate ca o stîncă găurită de furtunile vremilor mă cuprinse iar. Această erarhie de forme dădea vieţii o linişte pe care o resimţeam şi eu. Mă întreb cîteodată dacă n-am devenit arhitect fiindcă am trăit acolo primii ani ai vieţii* mele »...

1916 (G.M.C., Jurnal 26 iunie 1955).

Liceul l-a făcut la Montreux şi la Lausanne în Elveţia, fără ca să fie lipsit de educaţia unui preceptor român în persoana lui D. Mîrza din Bacău. Îşi petrecea vacanţele în ţară. În iulie 1916 îşi trece bacalaureatul la Liceul Sf. Sava.

1917—1918 În 1917 intră voluntar în arma artileriei, devine în scurt timp sublocotenent de rezervă şi astfel la 18 ani îl găsim pe frontul crestelor Carpaţilor. După încheierea armistiţiului, va reajunge în Iaşi, unde este demobilizat la semnarea tratatului de pace.

Tînărul G.M.C. este un autodidact prin excelenţă. Colindă văi moldovene, contemplă turlele bisericilor care îi par un scris al istoriei, descifrează zugrăvelile şterse pe pereţi, cercetează lespezi de morminte, meditează asupra trecutului şi viitorului naţiunii îngenuncheate vremelnic.

Cînd scrie, cînd desenează, cînd citeşte despre fala voievozilor ţării, sau parcurge clasicii de la Montaigne la Eminescu.

1919 După armistiţiul din 11 noiembrie 1918, cînd călătoriile prin centrul Europei erau dificile, mulţi aleg calea apelor pentru drumurile lor.

G.M. Cantacuzino şi Horia Teodoru se îmbracă cu un rest de trupe franceze pe un vas ce pleca spre Marsilia. De aci ei străbat Franţa ca să ajungă la Paris, tot nedespărţiţi de caietele lor de schiţe. În aprilie 1919, îi găsim instalaţi la Paris într-o locuinţă la 115, Rue du Cherche-Midi, în apropiere de Bd. Montparnasse. Se reîntîlneşte cu tatăl său pe care o lungă odisee îl scosese la liman tot acolo.

1920—1929 În decentul apartament cu patru camere, ocupat de tinerii G.M. Cantacuzino, I. Davidescu, Al. Moruzi, H. Teodoru, li se alătură după orele de lucru Sandu Rosetti şi D. Drăghiceanu-Argeş, în conclavuri prezidate uneori de sculptorul Ion Jalea, pe atunci la 33 ani.

...« Ce bucurie aveam să-i surprind o dată sau de două ori pe săptămînă, să iau parte la viaţa lor de muncă şi a asista la mersul atît de interesant al studiilor lor... » mărturisea N.B. Cantacuzino în « Amintirile » sale.

Acestui mic cenaclu i se alăturau Maria Ralet, Lucia Dumbrăveanu, Horia Creangă, Catul Bogdan şi alţii.

La început Beaux-Arts este o citadelă inexpugnabilă pentru tinerii români care nu aveau o deosebită aplicaţie la matematici. În 14 iunie 1920, G.M.C. încearcă a treia oară admiterea. O bisericuţă de ţară tratată în romanic e prima verigă a lanţului de succese: arhitectură-desen -sculptură. G.M.C. e clasat primul. Urmează examenele ştiinţifice şi cel de istorie, şi în 10 iulie reduta Beaux-Arts va fi cucerită.

Studiile sale se vor încheia la 16 februarie 1929, după aproape nouă ani de activitate scolastică întreţesută cu o activitate profesională dezinvoltă şi necontestată de timpuriu. Am putea susţine că la obţinerea diplomei, studentul lui G. Umbdenstock [4] era un arhitect consacrat prin lucrări realizate, rodul unei activităţi notorii.

În vacanţele estivale a fost ocupat încă din 1920 cu lucrările de restaurare la Mogoşoaia, unde... « *întreg palatul se scutura de ţărîna adunată la picioarele sale de vînturile vremii şi ale uitării* »[5]...

Chiar în acea vară, într-un manuscris nepublicat, el scria primele sale gînduri *Despre Arhitectura Română*, despre *Iaşi* şi *Mogoşoaia.*

Drumurile între Paris şi Bucureşti îi prilejuiesc adevărate călătorii de studii în care surprinde pe viu creaţii importante după ce le-a cunoscut livresc. Citeşte, pictează, filozofează, într-una. Viaţa îi pare o călătorie, între preocupări foarte diverse.

În primăvara 1925 îl găsim la Bucureşti, complet prins în angrenajul lucrului, cu preocupări concrete de arhitect, ocupîndu-şi o jumătate de zi pe trei şantiere — primul fiind al Băncii Chrissoveloni — în ateliere de sculpturi şi restul timpului, uneori nopţi tîrzii, în biroul de arhitectură şi studii pe care l-a înfiinţat cu asociatul său din 1923, Aug. Schmiedigen. În notele anilor 1923—1926 revine laitmotivul preocupărilor despre: *Arta Românească, o Estetică Românească, Meditaţie la Comana, Iaşul şi Arhitectura Românească, Arhitectura în România,* care preced şi

2

pregătesc un articol publicat la Paris în 1927. Alteori se ocupă de concepte ale teoriei pure: *ritm*, *armonie*, *stil* etc.

În 1927 continuă lucrările importante ale biroului său, preocupîndu-se totodată foarte mult de pictură. În 1928, la Paris și Vicenza, scrie monografia *Palladio*. Studiile sale la Beaux-Arts, unde îl are șef de atelier pe *evazivul* Gromort, regretînd că nu s-a dus la *îndrăznețul* Expert, se apropie de sfîrșit. La 27 noiembrie obține cu proiectul său o « *I-ère seconde medaille* ». Comisia, în frunte cu primul său mentor, îl felicită pentru diplomă la 19 decembrie 1929. *Era și timpul!* G.M.C., autodidact convins, suporta greu examenele ca și celelalte multe servituți ale meseriei de student.

1930—1935 Stabilit în țară, din primăvara 1929, va gîndi o serie de vile pentru cunoscuți, ansamblul de la Eforie, hala I.A.R. la Brașov, Casa Radiodifuziunii la Bod lîngă Brașov și biserica din Teșcani. De la 1.XI.1934 la 9.V.1935, lucrează la « Planul Director de Sistematizare al Capitalei » [6] alături de colegii R. Bolomey, I. Davidescu, D. Marcu și inginerul T. Rădulescu. Animatorii acestui prim plan complet de sistematizare al orașului București, executat într-un timp record, sînt I. Davidescu și T. Rădulescu care au rezolvat circulația și locuințele. G.M.C. se ocupă în principal de rețeaua sanitară. În februarie 1935 îl găsim în a patra călătorie din Orientul Mijlociu. *Europa amară și înfrigurată este departe..*

1935—1940 În cei cinci ani premergători zilelor cînd ne vom găsi din nou angrenați în război, G.M.C. realizează lucrările sale cele mai importante: imobilul din jumătatea stîngă a laturii semicirculare a Pieții Universității, blocurile Carlton, Cretzulescu (piața Amzei) și Dionisie Lupu, bisericile Băilești-Dolj, Flămînda-Cîmpulung, Seini, Hotelul « Rex » (în colaborare cu arhitectul Vasile Arion), Casa de cură la Olănești, restaurarea conacului Drugănești în colaborare cu Octav Doicescu, cîteva vile (printre care cea de la Băneasa este o mare reușită), Pavilionul României la New York etc.

Primul său voiaj în S.U.A. are loc în mai 1938. În jurnalul său notează că din vîrful lui Empire State Bldg., New York-ul are un aspect funerar, clădirile înalte înghesuindu-se una în alta ca pietrele unui cimitir chinezesc. În vara 1939 petrece trei luni la New York cu prilejul realizării pavilionului țării noastre în ansamblul Expoziției Universale... *De acum știu un lucru: mă simt iremediabil european...*

Cutremurul catastrofal din 10 noiembrie 1940 pricinuiește prăbușirea blocului Carlton. În fața acestei fatalități, autoritățile de atunci se grăbesc să arunce asupra constructorilor și arhitectului toată vina. Însă concluziile Comisiei de anchetă — inginerii A. Ioanovici, A. Beleș, M. Hanganu și arhitectul I. Davidescu — relevă cauze speciale: calcanele perpendiculare preluînd deformațiile celor două direcții care definesc colțul; subsolul doi sprijinea pe un strat de nisip cu apă provocînd reacții mai puternice; balconul cinematografului în consolă intrase în rezonanță cu unda cutremurului. Fragmente ale structurii încercate la presa hidraulică se dovedesc a avea o rezistență dublă celei prescrise.

După o trecere sub furci caudine datorată unei noi comisii, G.M.C. e scutit de orice urmărire penală. Fiind în 1941—1942 studentul eminentului profesor inginer G. Borneanu îi citez părerea după ce a explicat la curs mecanismul prăbușirii: « Dacă cutremurul s-ar fi prelungit cu 30 de secunde, nici jumătate din cele 900 recente construcțiuni înalte n-ar fi rămas în picioare, dar este și probabil că foarte puțini să fie fost aceia care ar mai fi cerut socoteală cuiva pentru distrugeri ». Este de prisos să adaug că exemple, de atunci încoace, justifică finalul aserțiunii?

Războiul întrerupe și activitatea fecundă în construcții. G.M.C., care ajunsese și un scriitor apreciat, se dedică învățămîntului în paralel cu o activitate publicistică notorie. Biroul-atelier din calea Griviței 1—3, devine și redacția revistei *Simetria*, sediul unui veritabil cenaclu. Temele sale favorite sînt urmărite consecvent: în decembrie 1947, termină *Introducerea la cercetarea textelor lui Vitruviu*, din nefericire rămasă în manuscris.

La începutul reconstrucției unele proiecte se nasc și mor peste noapte. Îmi amintesc de cîteva după-amieze de lucru febril pentru un hotel la Rîmnicul-Sărat. Dialogul între G.M. Cantacuzino și N. Nedelescu este pasionant. Le transpuneam schițele în proiect tehnic, iar ei pierdeau nopțile ca să flateze rezolvarea cu perspective remarcabil randate. Alteori răsfoiam vechea colecție « Moderne Bau-

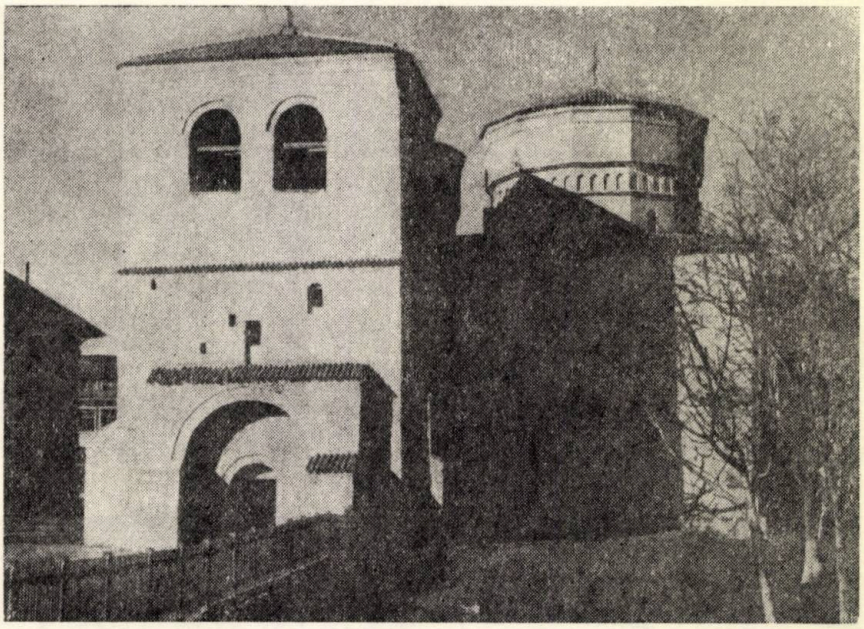

3

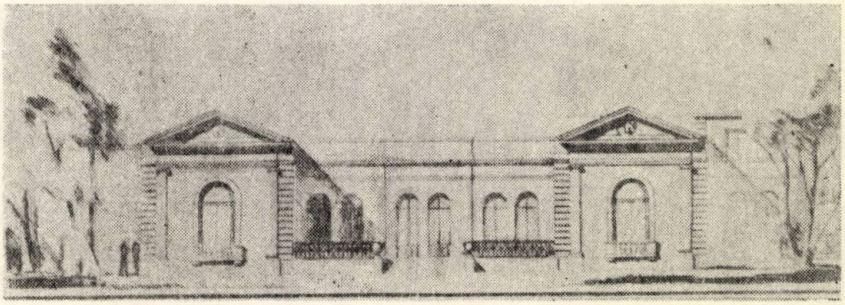

4

2. *G.M.C. își desenează afișul primei sale expuneri publice, aparînd la 19 ani ca un viitor arhitect-pictor (clișeu autor articol)*

3. *Îndrăgostit de tînăr de monumentele țării, G.M.C. avea să-și dezvăluie această trăsătură și ca restaurator: biserica Sf. Sava din Iași (clișeu autor articol)*

4. *Fațada Uniunii arhitecților, inițial Jockey Club (clișeu autor articol)*

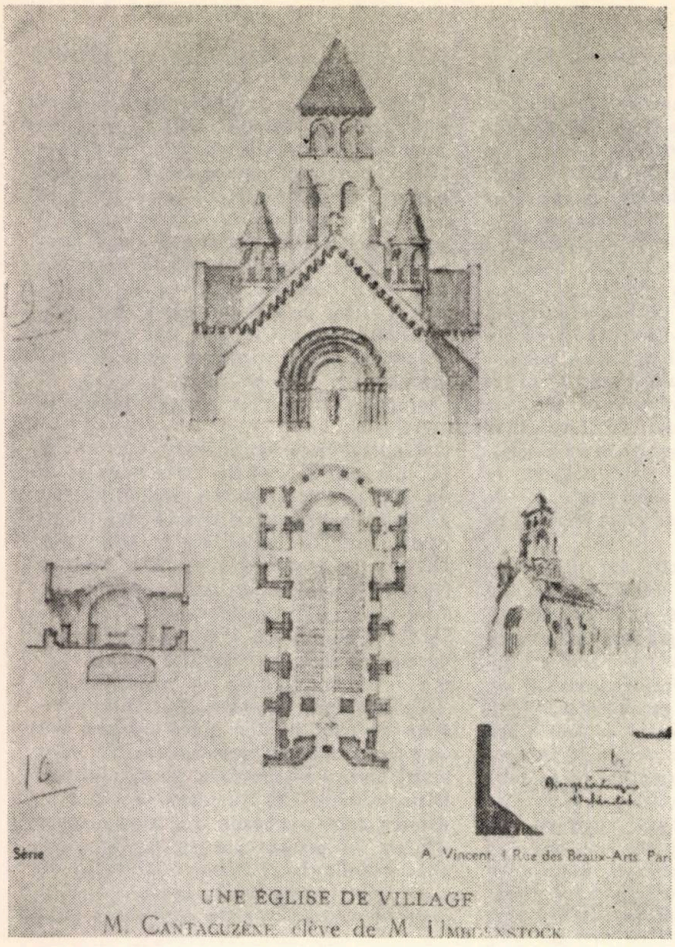

5

6

5. *Admiterea la Beaux Arts (clişeu autor articol)*
6. *Banca Chrissoveloni, prezentată în revista* l'Architecture *la 15 oct. 1927, în articolul* « L'architecture roumaine d'aujourd'hui » *semnat de G.M.C. (clişeu autor articol)*
7. *Banca de investiţii (iniţial Banca Chrissoveloni) integrîndu-se într-un ansamblu valoros de arhitectură veche (clişeu Uniunea Arhitecţilor)*
8. *Vila Aviana la Eforie-Nord; faţada opusă mării (clişeu autor articol)*
9. *Vila Aviana privită de pe promenada falezei (clişeu autor articol)*

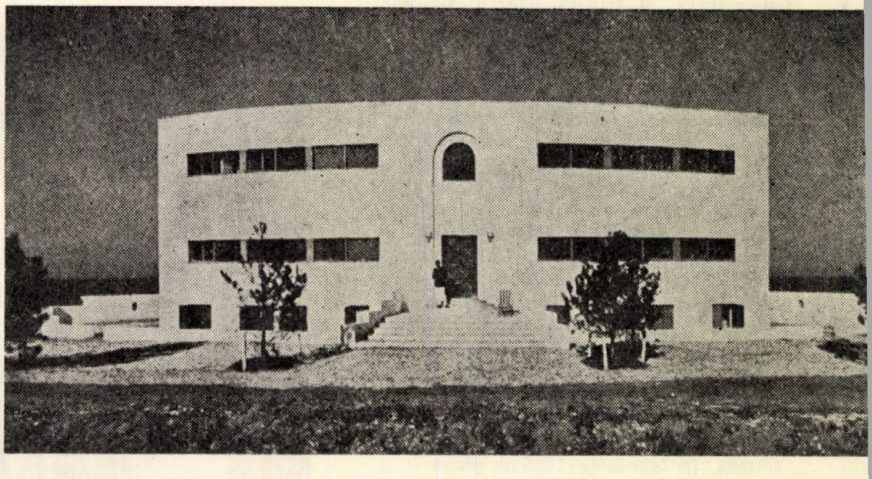

7

8

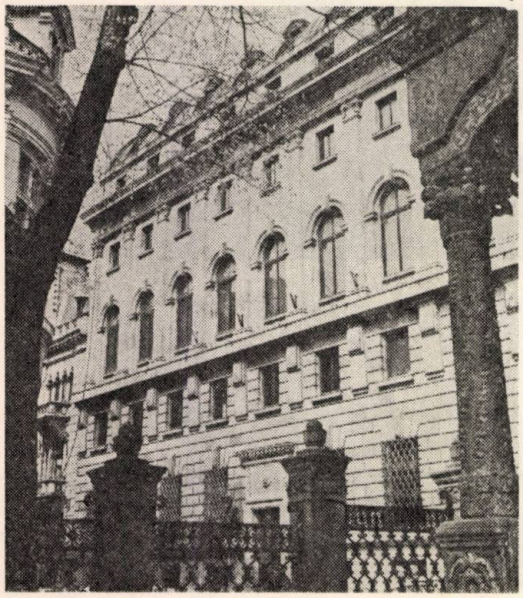

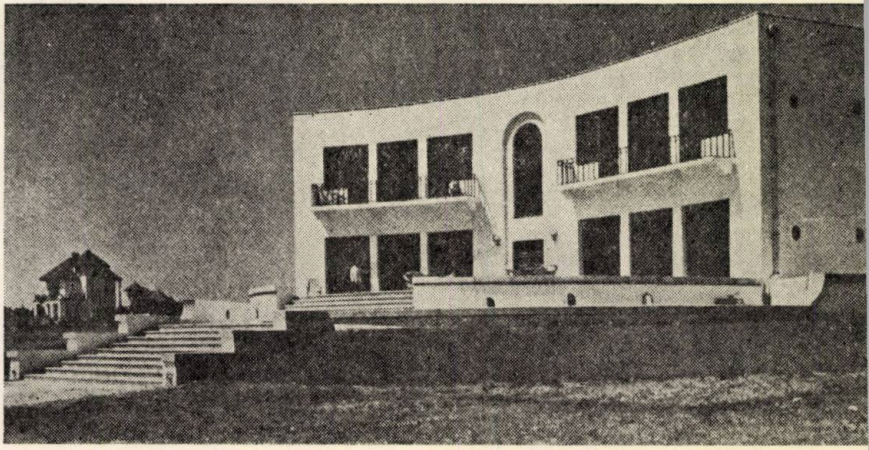

9

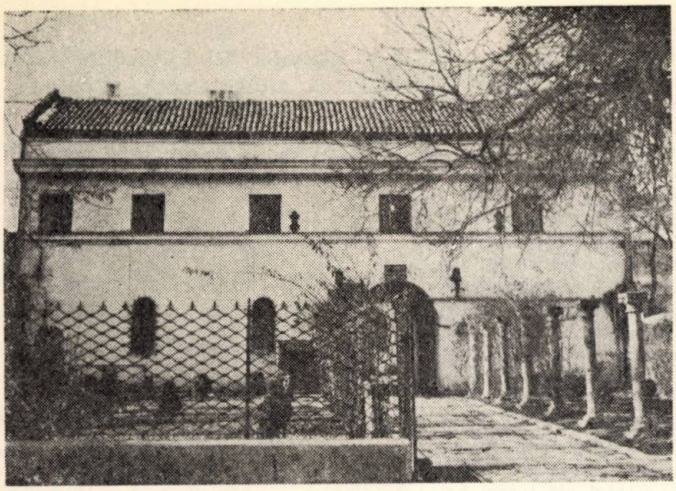

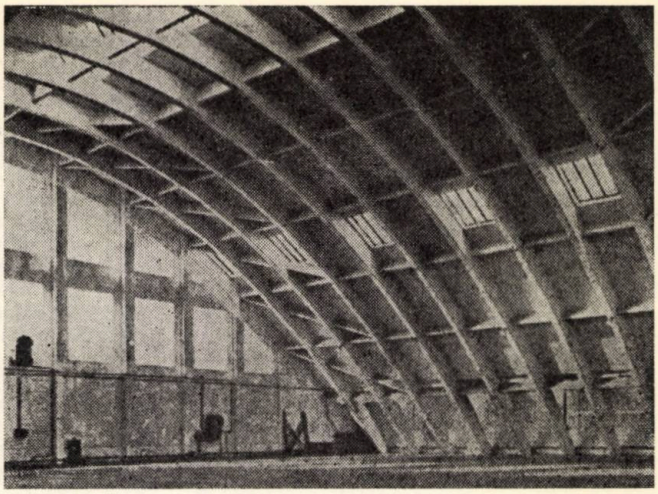

), 11

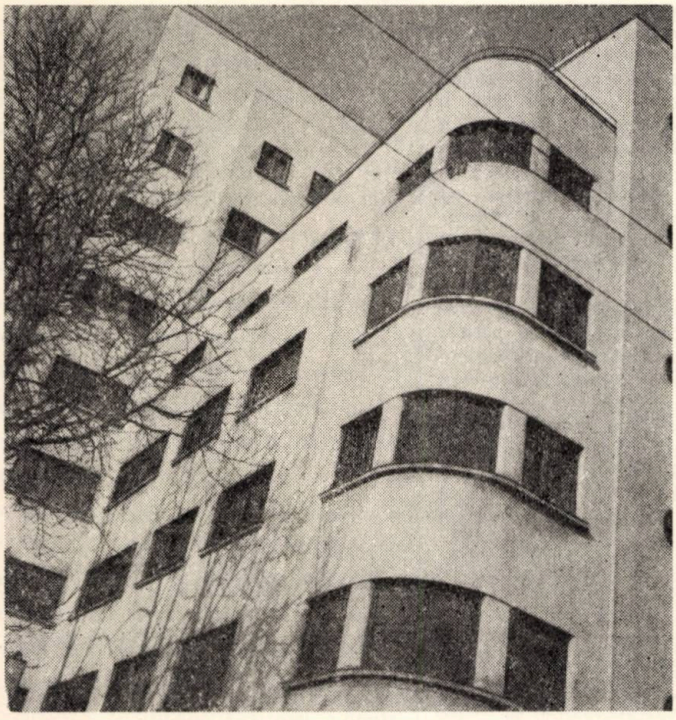

2, 13

14, 15

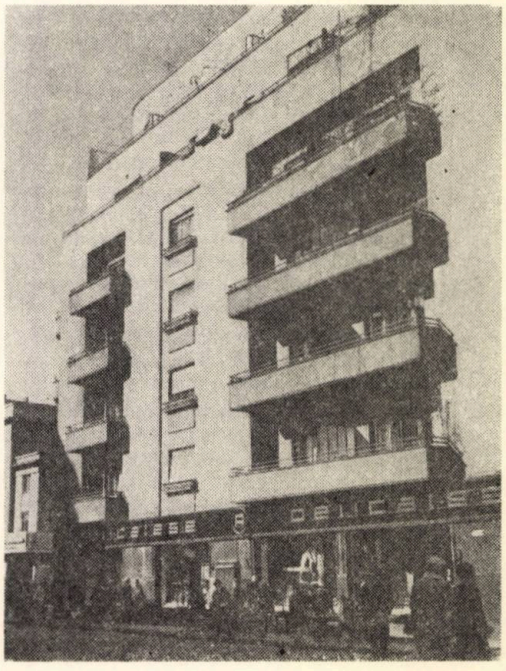

10. « *Casa Ziariştilor* », *pe calea Victoriei, iniţial vilă particulară refăcută şi extinsă de G.M.C. în perioada 1925—1928 (clişeu Uniunea arhitecţilor)*

11. *Hală în ansamblul industrial I.A.R. din Braşov (clişeu autor articol)*

12, 13, 14. *Imobil de apartamente, strada Dionisie Lupu, colţ cu Piaţa Cosmonauţilor (clişeu Uniunea arhitecţilor)*

« Clasicismul... efort de menţinerea artei într-un echilibru... o stare de spirit care se regăseşte în fiecare epocă »... *(citat din corespondenţa lui Le Corbusier de distinsul Profesor arhitect Nicolae Gh. Lupu în « Arhitectura » 1/1975) (clişee Uniunea arhitecţilor)*

15. *Imobilul Kretzulescu — Piaţa Amzei, necontrazicînd ţinuta « oficială » a primăriei de sector (clişeu Uniunea arhitecţilor)*

formen ». Profesorul admira amănuntul tehnic corect: « ... *în arhitectură nu există « detalii », totul e important.* » Dar fluviul inflației transformă totul în amintiri. În afară de cîteva vile, se detașează Institutul de studii și proiectări energetice pe bdul Republicii.

După război, G.M.C. ne apare impresionat de multe eșecuri ale arhitecturii moderne. Poate că era conștient și de faptul că arhitecturile paseiste îmbătrînesc mai frumos, că își ascund mai bine atît ridurile cît și gafele. De altfel, atît H. Creangă cît și el, nu se pot opri a blama licențele unei arhitecturi care se vrea cu orice preț « modernă »: abuzul de ferestre circulare sau ovale, de încărcături ale feroneriei, de rezalituri în consolă sfidînd logica sănătoasă a construcției, de simularea gratuită a structurii, de aticuri care ascund un acoperiș oarecare de tablă, de balcoane sanatoriale, de un searbăd « cubism », de nedurabilitatea finisajelor, în fine de robia modei ieftine. G.M.C. s-a revoltat împotriva funcționalismului pur utilitar, avînd și o mai aparte părere despre acest concept: ... *Marele și definitivul cîștig al arhitecturii funcționale este, fără discuție, îmbinarea progreselor tehnice cu arta, strînsa colaborare între știință și artă și brutala sinceritate în expresia problemelor puse, care ține pe artist strîns într-o disciplină din ce în ce mai aspră.* („Revista Fundațiilor", 1 oct. 1934).

Dar în primul rînd, i se părea că năzuințelor fundamental umane nu li se pot opune numai răspunderi funcționale. Omul, grupul, societatea, națiunea, tind spre identitate — *a fi tu însuți* — iar dacă nu se răspunde acestui imbold lăuntric se ajunge la uniformizare, care finalmente s-a dovedit a deteriora comportamentul oricărei viețuitoare.

În idealul său estetic, G.M.C. n-a avut « cultul minimului » [7]. Pentru el, arhitectura trebuie să fie bogată în semnificații, în amintiri, în emfază.

« Stilul internațional » a sfîrșit prin a-l deranja în măsura în care temeiuri pur cerebrale n-au mai fost împletite cu rădăcinile unui sentimentalism local. Înțegem azi mai mult ca oricînd valabilitatea poziției sale, chiar dacă nu acceptăm decît în parte prezențele și trăiniciile formelor de odinioară.

1949—1956 După o serie de avatare, arhitectul revine la o veche pasiune în cadrul activității sale la D.M.I., consacrîndu-se monumentelor istorice.

În perioada 1953—1956, se va ocupa cu precădere de inventarierea unor monumente de arhitectură majoră și minoră, fișînd sute de biserici, mînăstiri, schituri, hanuri, locuințe, fîntîni, monumente, parcuri, grădini etc.

Și aci activitatea sa este prodigioasă, culminînd cu restaurări și alte lucrări la biserici din nordul Moldovei.

Din notele sale rezultă planul publicării unei cărți: « *Orașe și monumente din Moldova de Nord* ». Din această perioadă rămîne un manuscris nepublicat « *Directive pentru restaurarea și întreținerea monumentelor istorice* ».

Un accident de circulație lîngă Sucevița, în 1956, pune capăt acestei activități, G.M.C. fiind internat mai multe luni într-un spital, pe care îl părăsește nerestabilit dar cu un moral excelent.

1957—1960 Activitatea sa continuă la Mitropolia din Iași.

G.M.C. a debutat în cariera sa cu o restaurare urmată de un exercițiu palladian. Își va termina munca tot cu restaurări și o ultimă lucrare de opțiune vicentină, concepînd pavilioanele care întregesc ansamblurile palatului mitropolitan.

Prin lucrările sale, G.M.C. se conturează a fi unul dintre ultimii « arhitecți-artiști » de la sfîrșitul deceniului cinci. Deși lucid asupra caracterului pluralist al profesiunii, prin structura sa de creator independent își asuma singur obligația dură a realizării « totului arhitectural ».

Iașii sînt pentru el dintre toate orașele « *cel mai românesc, adică cel în care s-au săvîrșit într-un spirit de continuitate o serie de manifestări și experiențe ale unei societăți așezate la răspîntia drumurilor venind din orient, occident, nord și sud* » (citat din conferința *Orașul Iași*, ținută la aula Universității din Iași la 21 martie 1959).

Nopțile și le petrecea recitind pe Proust, traducînd poeziile lui Rainer Maria Rilke, sau, uneori, dialogînd cu confrați cărora le-a fost întotdeauna atît de leal.

În acești ultimi ani se continuă și « *Scrisorile către Simon* », un pretext pentru evocări și meditații cu caracter autobiografic. Și dincolo de toate, bineînțeles, pictura.

Deși sufletește tînăr și fizicește robust, o activitate prea laborioasă și feluritele încercări ale vieții l-au istovit.

La 1 noiembrie 1960... *ațipi într-o după amiază de toamnă pe cînd citea aplecat pe cărțile sale.* [8]

NOTE

1. George Matei Cantacuzino, profesor suplinitor de Istorie și teoria arhitecturii a funcționat din octombrie 1942 pînă în mai 1948 (Din studiul monografic « 75 ani de învățămînt superior de arhitectură », al profesorului universitar emerit dr. docent Grigore Ionescu).
2. Ca membru al corpului didactic al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » sînt evident pentru cele mai moderne căi de predare. Dar atunci — în timpul războiului — era penurie de literatură de specialitate ca și de material didactic. Auditoriul se arăta foarte sensibil și la vocația oratorică.
3. N.B. Cantacuzino este autorul cărții « Amintirile unui diplomat român », Ed. Cartea Românească București, 1945 (traducere din limba franceză).
4. Gustave Umbdenstock (1866—1940), profesor șef de atelier la Beaux-Arts. Autor al pavilionului armatei de uscat și a mării în 1900 la Expoziția universală-Paris.
5. Citat G.M.C. din nota despre Mogoșoaia, Eugen Teodoru, « Săptămîna » din 15.XI.1974
6. Lucrarea este publicată în 1935 în Ed. Bucovina, București.
7. Termenul aparține arhitectului nord-american Robert Venturi, autorul cărții « Complexity and Contradiction in Architecture » (Ed. The Museum of Modern Art, New York, 1966, p. 42). R. V. are agenția sa proprie la Philadelphia și este profesor la Universitatea din Yale.
8. Citat din G.M.C. « Izvoare și popasuri » (Maestrul de altădată)

Dr. arh. RADU PATRULIUS

A.V. BUNIN, T.F. SAVARENSKAIA: ISTORIA ARTEI URBANISTICE, VOL. II. Editura pentru construcții — Moscova, 1971, 412 pag. text cu ilustrații

În 1953 « starostele » istoricilor urbanismului din U.R.S.S, A. V. Bunin, a publicat Istoria Artei Urbanistice, lucrare amplă, de referință, privitoare la întreaga istorie a urbanismului pînă la începutul secolului al XX-lea, una din acele opere care chiar dacă poartă denumirea de volumul I este suficientă să asigure prestigiul și gloria unui autor.

După 18 ani de la apariția acesteia, A. V. Bunin, de data aceasta în colaborare cu T. F. Savarenskaia, realizează al II-lea volum al lucrării cu același titlu care are drept obiect istoria urbanismului secolului XX din țările capitaliste.

S-ar putea crede după denumirea lucrării că autorul se ocupă exclusiv de latura estetică a urbanismului. În realitate A. V. Bunin privește construcția orașelor ca rezultat al unei activități pluridisciplinare, atributul de artă dat urbanismului avînd drept scop să evidențieze cu pregnanță rolul arhitectului în dirijarea proceselor în măsură să confere așezărilor omenești calitatea de fenomen al culturii.

Tratarea evoluției urbanismului contemporan capătă aspectul unei analize aprofundate, istoricul făcînd loc teoreticianului. Cercetarea de pe poziția materialismului istoric a condițiilor dezvoltării urbanismului în țările capitaliste, adîncirea tendințelor în urbanism în deceniile al III-lea și al IV-lea și a celor de după cel de-al doilea război mondial, atitudinea critică, selectivă, față de ceea ce reprezintă trăsături pozitive și negative în teorie și practică, valorificarea moștenirii istorice și apariția unor trăsături specifice, autohtone, surprinderea în consecință a aspectelor care marchează conturarea unei estetici a urbanismului contemporan, sînt teme și preocupări prezente în lucrarea care o fac o contribuție prețioasă la istoria și teoria urbanismului

Dr. Arh. GHEORGHE CURINSCHI

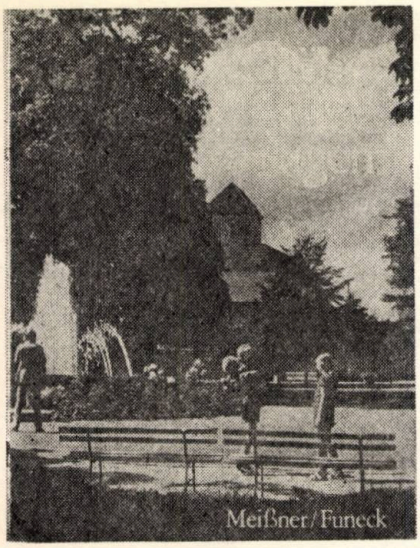

Walter Meissner, Gottfried Funeck: SCHÖNE GRÜNANLAGEN IN STÄDTEN UND GEMEINDEN (Spații verzi în orașe și sate) VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, Berlin R.D.G., 1974, 191 pg. cu numeroase ilustrații alb-negru și color

Autorii abordează aspectele multiple și variate, în același timp, pe care le suscită crearea, dezvoltarea, întreținerea și ocrotirea spațiilor verzi, urbane și rurale.

Soluții, concepții de realizare și creații ale unor elemente specifice, alcătuitoare a ceea ce denumim curent *arhitectură a spațiilor verzi*, ne sînt prezentate ca o amplă trecere în revistă a tot ceea ce specialiștii din Republica Democrată Germană au înfăptuit, mai deosebit, în acest domeniu.

Evantaiul problematic cuprinzător al cărții determină pe autori să nu urmărească neapărata ierarhizare a temelor tratate, după importanță și într-o succesiune explicit gradată a capitolelor.

Materialul « de construcție » precumpănitor al parcurilor — vegetația — este foarte sensibil și dificil de manevrat compozițional. Cunoștințelor horticole, dendrologice, pedo-climatice, li se asociază, firesc, cele urbanistico-arhitecturale, edilitar-gospodărești, constructive. Un creator de spațiu plantat trebuie să fie, deopotrivă de bun, tehnician și artist, să vădească deplină cunoaștere a problemelor socio-economice, psiho-sociologice și estetice, să aibă o perspectivă lucidă asupra rolului vegetației din punct de vedere igienico-sanitar, biostimulator, cultural-educativ, peisagistic și ecologic.

În acest context, cartea se prezintă mai degrabă ca un ghid, în egală măsură util arhitecților și specialiștilor în amenajări de spații verzi, cît și factorilor de decizie în problemele edilitar-gospodărești și urbanistice.

Stilul explicit și atrăgător al cărții, bogatul ei material ilustrativ (16 fotografii color, 96 fotografii alb-negru și 73 desene), ca și largul interes al problemelor tratate, fac din volumul autorilor germani și o excelentă lucrare de popularizare științifică și de dezbatere a unor preocupări cetățenești la ordinea zilei. Puternica înrîurire pe care plantațiile o au asupra calității condițiilor de mediu e deplin concordantă cu țelurile societății socialiste spre îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă și de trai ale populației.

Bazîndu-se pe rezultatele cercetărilor întreprinse de Academia de construcții a R.D.G., asupra unui eșantion de 30 orașe, autorii tratează, în preambulul lucrării, despre importanța spațiilor verzi, subliniind aportul maselor la îmbogățirea patrimoniului plantat al țării, prin acțiuni de muncă patriotică, prin promovarea unor vechi tradiții, cum ar fi plantarea de către tinerele perechi a cîte unui puiet în ziua celebrării nunții etc. Etnografia românească oferă, la rîndul ei, multiple exemple de străvechi ritualuri de fertilitate (pomul udat de miri în ziua cununiei sau « arborele de naștere », plantat în curtea casei în ziua venirii pe lume a noului născut), doveditoare ale profundului respect pentru natură al românului, din totdeauna.

Preluarea — în spirit modern și cu premeditare adaptat cerințelor vieții și necesităților urbanistice și ecologice actuale — a unora dintre aceste obiceiuri uitate, ar putea constitui — și la noi — nu numai o cale de sporire a fondului plantat al localităților, dar și de reabilitare și înviorare a *legăturilor afective ale omului cu natura*.

În continuare, lucrarea tratează despre: spațiile libere, reprezentările spațiului, modalitățile compoziționale, scara și proporțiile de aur, elementele componente ale spațiilor verzi (atît cele de natură vegetală-floricolă-arboricolă, cît și cele construite: alei, trepte, ziduri de sprijin, pergole, fîntîni, bănci, aparatură de iluminat etc.), plantațiile orașului și cele ale satului, parcurile istorice și domeniale — de țară —, plantarea locurilor memoriale și a stațiunilor balneoclimatice etc.

Oricare dintre elementele analizate ar fi putut constitui, fiecare în parte, obiectul cîte unui manual de specialitate. Vom înțelege, deci, dificultățile întîmpinate de autori pentru cuprinderea, în mai puțin de 200 de pagini, a întregii problematici avute în vedere.

Condensarea lucrării, la maximum, este, după părerea noastră, și principala ei calitate. Iar limitarea strictă a exemplificărilor doar la realizări din R.D.G. — susceptibilă de critică, la o primă vedere — cea de-a doua.

Mai întîi, pentru că ne prilejuiește o plăcută informare, de ansamblu, asupra experienței în materie de spații verzi a specialiștilor din țara prietenă. Iar apoi, pentru ideile de principiu pe care le oferă realizatorilor de parcuri, fără a le îngrădi libertatea creatoare printr-o obstinată citare a tuturor rezolvărilor posibile.

Publicul larg va găsi în lectura clarificatoare a lucrării recenzate un îndemn eficace de participare plenar angajată la acțiunile de înfrumusețare a mediului înconjurător, la preocupările de îngrijire și protejare a plantațiilor, « *ca expresie a unei noi conștiințe a responsabilității* ».

Șt. R.I.

• recenzii •

Arh. PETRE DERER: MOBILIER URBAN. Elemente de mobilare a spațiilor orășenești. Editura Tehnică, București, 1974, 197 pag., 170 ilustr., 90 fotografii

Apariția deosebit de binevenită a cărții arhitectului Petre Derer « Mobilier urban » vine cu autoritate și competență în sprijinul tendinței din ce în ce mai acute de reconsiderare a amenajării și mobilării spațiilor publice ale orașelor.

Adresîndu-se atît specialiștilor cît și cititorilor iubitori ai orașului, volumul este prezentat în scopul mărturisit de a atrage atenția factorilor de decizie asupra problemelor specifice mobilierului urban, de a sublinia oportunitatea abordării de metodologii noi de proiectare și execuție, de a sprijini cercetarea în domeniul funcțiunilor și a formelor și de a atrage publicul larg la înțelegerea și exprimarea avizată a opiniei față de amenajarea și mobilarea spațiilor orășenești.

În primul capitol — « viața colectivă și mobilierul urban » autorul își propune să contureze cadrul problemei prin analiza modului de utilizare a spațiilor urbane deschise publicului, a diverselor funcțiuni la care pot răspunde obiectele de mobilier urban și a rolului acestuia în sistematizarea mediului ambiant. Propunîndu-se în mod argumentat clasificarea mobilierului urban în două principale categorii — decorativ și utilitar — categorii a căror importanță a variat în timp, se analizează succint, dar sugestiv evoluția, modul în care a evoluat această componentă a mediului urban în decursul istoriei orașelor.

Abordînd problema mobilierului urban cu caracter decorativ, autorul surprinde cu o finețe a observației, ce însoțește de altfel ca notă dominantă întregul volum, relațiile complexe ce se stabilesc între mobilierul ornamental și spațiul urban pentru ca, evidențiind particularitățile, să prezinte elementele decorative ce introduc apa sau jocuri de apă, plantații, florile, idei, informații și mesaje prin intermediul sculpturii sau al formelor de punere în valoare a vestigiilor istorice. Prezentarea fiecăreia din aceste tipuri de mobilier decorativ, bogat ilustrată, oferă cititorului atît o sumă de referințe, deseori inedite, la exemple din trecut și de astăzi din diverse colțuri ale lumii, cît și o sumă de sugestii privind ipostazele cele mai favorabile de situare în cadrul urban a fiecărui tip de elemente în raport cu valențele sale decorative.

Mobilierul urban cu caracter utilitar, locul acestuia în orașul actual privit ca gest cultural colectiv, gruparea acestuia după funcțiunile propriu-zise de informare-orientare, de delimitare a circulației în planul solului, de satisfacere a unor multiple servicii, — sînt prezentate cu aceeași bogăție de referințe la exemple sugestive. În acest capitol sînt prezente, cu indicații privind specificul și exigențele de utilizare, pardoseli, scări și rampe, ziduri de sprijin și împrejmuiri, edicule și chioșcuri, adăposturi și pavilioane, locuri de joc și odihnă, mobilier auxiliar și de comunicare vizuală. Exemplificarea grafică a acestora este însoțită și de o serie de detalii constructive.

Deși raportul dintre fiecare categorie sau tip de mobilier urban și spațiul urban în care se inserează a fost permanent prezent în fiecare analiză a exemplelor date, în capitolul intitulat « Proiectarea, executarea și gospodărirea spațiului urban » autorul încearcă o sinteză a acestor raporturi luînd ca repere spațiul urban în sine și omul ca beneficiar universal. Sînt analizate din punct de vedere al proiectării efectele de perspectivă și scară, relația dintre funcțiune și aspect, modalitățile de personalizare a spațiilor orășenești cu sublinierea considerării în sistem a tuturor componentelor orașului și deci cu imaginarea mobilierului urban în raport cu întregul organism urban.

În continuitate firească sînt abordate apoi problemele de utilizare și întreținere a mobilierului urban, de corelare a activității celor ce răspund de comanda, finanțarea și controlul calității amplasamentelor, precum și de sprijinire a relațiilor cu publicul beneficiar.

Un alt capitol este dedicat problemei amplasării mobilierului urban în spațiul public, avînd ca puncte de referință armonizarea și ordonarea specifică a acestuia cu funcțiile spațiului public, în vederea sublinierii expresivității specifice. Se prezintă categoriile mari de spații, de reprezentare și cu rosturi utilitare și anume piața civică, vestibulul cultural, strada comercială și esplanada rezidențială, schițîndu-se pe baza unor exemple sugestive modul în care mobilierul urban, sub cele mai felurite forme și localizări, își justifică apartenența activă la mediul ambiant.

Oferind astfel o tratare complexă a tuturor problemelor legate de mobilierul urban, lucrarea arh. P. Derer se recomandă de la sine unei game largi de cititori, atît factorilor responsabili de proiectarea și realizarea acestei componente a cadrului nostru de viață, studenților ce beneficiază astfel de detalierea legăturilor complexe dintre obiectul în sine și sistemul general urban, cît și publicul larg ce reprezintă beneficiarul și criticul cel mai avizat.

Oportunitatea subiectului tratat, ținuta teoretică elevată, bogăția ilustrațiilor, stilul atractiv și personal situează cartea arh. Petre Derer « Mobilier urban » pe un loc privilegiat în peisajul publicațiilor de arhitectură și urbanism.

Arh. DOINA CRISTEA

• recenzii • recenzii •

Arhitekturnoe tvorcestvo SSSR Problemî i sujdeniia. 1. *Moscva*, 1973, 210 *p. cu ilustr. (Tentralnii naucino-issledovatelskii institut teorii i istorii arhitekturi).*

Este o culegere de articole a Institutului central de cercetări ştiinţifice de teoria şi istoria arhitecturii.

Se urmăreşte îndeosebi practica arhitecturală pînă în anul 1970 şi anume construcţia de locuinţe de masă, ansambluri urbanistice, clădiri publice şi de producţie urbane şi rurale.

Cartea cuprinde o privire critică asupra construcţiilor şi ansamblurilor; caracterizează complexul memorial V. I. Lenin din Ulianovsk; analizează realizările industriale şi agricole, noile clădiri şi ansambluri de locuit şi publice; de asemenea tratează problemele conservării trăsăturilor istorice ale centrului în sistemul dezvoltării oraşului Talin.

Sarcinile noi pe care le ridică viaţa, în arhitectură, au determinat căutări de forme noi pentru clădiri.

În culegerea aceasta apar articole despre tendinţe noi în proiectare, rolul şi locul sculpturii în oraş (de exemplu — Sevastopol); se dau scurte interviuri cu arhitecţi, sculptori şi pictori.

Articolul lui N. F. Guliaţkii «Centrul istoric în sistemul dezvoltării oraşului Talin» (p. 139—148) arată strînsa legătură între miezul istoric al oraşului şi construcţiile noi.

Oraşul vechi creat în perioada evului mediu a devenit centrul oraşului şi în structura sa actuală, împreună cu clădirile înconjurătoare, are un rol important în funcţiile orăşeneşti şi republicane.

Structura centrului istoric nu corespunde necesităţilor oraşului contemporan. În 1966 se adoptă hotărîrea privind crearea unei zone apărate de stat a părţii din evul mediu a oraşului Talin, inclusiv teritoriile oraşului vechi. şi spaţiile verzi înconjurătoare.

Scopul acestei hotărîri este păstrarea caracteristicii şi specificul oraşului vechi, ca o unitate istorică.

Analizîndu-se ştiinţific partea istorică a oraşului, s-au formulat principii de conservare a ei în noua structură a oraşului; aceste principii au devenit lege.

Sarcina arhitecturii de azi este de a aplica aceste principii în practica arhitecturală.

Articolul lui A. V. Ikonnikov, «Clădiri noi în ansambluri istorice» (p. 156—166), analizează construcţia palatului de expoziţie gîndită şi creată ca element al centrului istoric din Vilnius. Clădirea se integrează armonios în construcţiile înconjurătoare, fiind în acelaşi timp, contemporană şi originală.

Henri Bahrmann, Ho Van Mang, L'ambiance urbaine. Reflexions sur la ville et l'environnement sensible. *Paris,* 1972, 53 *p. cu ilustr. Bibliografie p.* 52.

A crea un mediu de viaţă sănătos şi confortabil care asigură oamenilor o stare bună, fizică, psihică şi socială, este obiectivul major al urbanismului, aşa îl defineşte OMS — Organizaţia Mondială a Sănătăţii.

Pînă de curînd cercetările de arhitectură şi urbanism n-au ţinut seamă suficient de factorii psihologici. Criteriul celui mai bun «environnement» a figurat întotdeauna în primul rînd în cadrul preocupărilor sociologilor, arhitecţilor şi urbaniştilor. Această scurtă lucrare prezintă constatările unui grup restrîns de experţi privitoare la problemele de ordin psihologic legate de influenţa mediului de viaţă, atît asupra individului, cît şi a grupului. Se enumără problemele care se ridică şi se dau recomandări utile arhitecţilor şi urbaniştilor în munca lor de proiectare. Pentru a aborda mai bine toate problemele de urbanism atît de complexe, se insistă asupra «spaţiului interior» şi a «spaţiului exterior» unei clădiri. Ele trebuie tratate întotdeauna paralel. Pentru convingere este suficient să concepem Palatul Versailles fără parcul său şi invers.

Făcîndu-se aprecieri privind «aspectul funcţional» al spaţiului creat, autorii afirmă că frumuseţea nu trebuie considerată ca un lux superfluu, cercetările estetice avînd aceeaşi importanţă ca şi cercetările utilitare.

Actul construirii pretinde practicieni înzestraţi cu un simţ artistic verificat.

Imre Perény, Die moderne Stadt. Gedanken über die Vergangenheit und Zukunft der Städteplanung. *Budapest,* 1970, 155 *p. cu ilustr.*

În construcţiile de după eliberare, poporul maghiar a descoperit noul; o aşezare urbană bogată în spaţii verzi, însorită, aerisită, eliberată de restricţii.

În problematica urbanisticii viitorului se integrează cartea lui Imre Perény, care prin conţinutul său caută să dea un răspuns clar şi definitoriu în această problemă. Scopul cărţii este expus în introducere: o încercare de a influenţa pozitiv sensul procesului de urbanizare. Autorul schiţează factorii politici, sociali, tehnici ai urbanizării şi sarcinile ce decurg din aceştia pentru proiectarea în urbanism.

Această carte, în cele patru capitole, analizează problemele ce se ridică pentru urbanism ca urmare a noilor condiţii sociale.

În capitolul I se arată precedentele urbanismului de azi, de la oraşele greceşti, oraşul roman, oraşele din evul mediu, renaştere, baroc, pînă la reconstrucţiile orăşeneşti din Franţa secolului al XIX-lea şi la oraşul-grădină din Anglia.

Capitolul al II-lea expune succesele urbanismului de azi prin numeroase exemple din diferite ţări: U.R.S.S., Franţa, România (Bucureşti, p. 65, Galaţi p. 69), Iugoslavia, R.D.G., S.U.A., Brazilia. Tratează problemele interacţiunii dintre direcţiile dezvoltării în urbanism şi polarizare.

Capitolul al III-lea este dedicat oraşului de azi care este «raţional». Perény expune punctul său de vedere în ceea ce priveşte oraşul de azi, bazele sale funcţionale şi estetice şi relaţiile reciproce ale reţelei urbanistice. În continuare prezintă structura viitoare a aşezărilor sat-oraş.

Capitolul al IV-lea arată căile spre crearea unei aşezări raţionale moderne şi a reţelei aşezărilor urbane în Ungaria; analizează problemele reconstrucţiei oraşelor şi satelor maghiare şi-şi exprimă punctul de vedere privind unele probleme referitoare la dezvoltarea Budapestei.

Ilustraţia este bogată. Se adresează specialiştilor şi este un punct de plecare pentru observaţii, cercetări, planuri noi în urbanism.

Gàbor Eszter, A CIAM magyar csoportja (1928 — 1938). *Budapest,* 1972, 40 *p.* + 45 *ilustr.*

În 1928, în oraşul La Sarraz s-a creat «CIAM-ul (Congrès Internationaux d'Architecture Moderne). Se ocupa de sarcinile sociale şi funcţionale ale arhitecturii; nu însă şi de problemele ei estetice.

Grupul maghiar al CIAM-ului s-a creat în 1928 sub conducerea arh. Molnár Farkas, fost colaborator al lui Gropius. El a desfăşurat o intensă activitate agitatorică, importantă prin faptul că dezbătea problemele legate de arhitectura contemporană şi răspîndea ideea că sarcina principală a arhitecturii este rezolvarea necesităţilor de locuit ale oamenilor.

La început grupul s-a ocupat numai de arhitectura urbană; din 1937 s-a dedicat problemelor rurale. S-a ocupat şi de problemele formei. Tot ce funcţionează bine este şi frumos — iată influenţa estetică a arhitecturii. Acest grup a avut şi o activitate teoretică importantă. Au fost primii care au dat noţiunii de arhitectură un înţeles nou, complex. Au considerat de datoria lor să se ocupe de toate problemele legate de construcţia de locuinţe — estetice, tehnice, funcţionale — şi dincolo de acestea, de raporturile sociale. Viziunea lor complexă a stabilit locul grupului în societatea arhitecţilor.

În 1938, după 10 ani de activitate, grupul maghiar al CIAM-ului s-a desfiinţat.

Această carte se ocupă de rolul deosebit pe care l-a avut în istoria arhitecturii maghiare grupul maghiar al CIAM-ului. S-a străduit să execute lucrări moderne, a preluat şi a aplicat în Ungaria principiile noi ale arhitecturii din Europa de vest, şi-a însuşit rezultatele muncii Bauhaus-ului, ale lui Gropius şi Le Corbusier şi le-a transpus pe coordonatele maghiare existente, executînd muncă de pionierat, influenţînd puternic sensul evoluţiei arhitecturii maghiare. Operele lor sînt valori naţionale. Au fost distruse în mare parte de război. Au rămas doar cîteva; ele trebuie păstrate şi reconstruite. Este vorba de operele unor tineri arhitecţi, veniţi din locuri diferite, iar după anii 30, aceştia se răspîndesc: Major Mate (Ungaria), Marcel Breuer (S.U.A.), Fischer (S.U.A.) etc.

Cartea defineşte grupul maghiar CIAM, activitatea, rolul şi influenţa lui în arhitectura maghiară şi cuprinde o bogată ilustraţie cu exemple, proiecte şi realizări.

D. Amouroux, M. Crettol, J. P. Monnet. Guide d'architecture contemporaine en France. *Madrid,* 1972, 407 *p. cu ilustr.*

Este o încercare de a răspunde unei probleme din ce în ce mai acute: definirea spaţiului construit. «Să înveţi să vezi, să înţelegi, să analizezi fenomenul arhitectural care se dezvoltă, să apreciezi contribuţiile şi erorile celor 12 ani de creaţii şi transformări ale spaţiului nostru construit»... Acestea sînt unele din intenţiile care au determinat autorii să scrie acest ghid. Ei se străduiesc, în cîteva cuvinte, să prezinte fiecare edificiu, cu caracteristicile sale, adăugînd şi un punct de vedere personal.

Prezintă 476 realizări din creaţia arhitecturală a Franţei. Cartea are 3 capitole: p. 15—215 cuprinde oraşe din departamentele franceze; p. 217 — 275 Paris; p. 278—383 oraşe din departamentele 77—95 ale regiunii pariziene.

Ghidul cuprinde şi un indice al hărţilor, al arhitecţilor, al departamentelor şi al categoriilor de obiective ilustrate: aeroporturi, centre administrative, centre comerciale, locuinţe individuale, muzee etc.

Prezentări de cărţi de Georgeta Vrabie şi Gabriela Mészáros

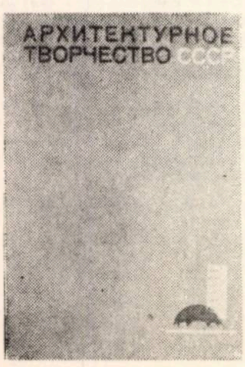

henri bahrmann
ho van mang

l'ambiance urbaine

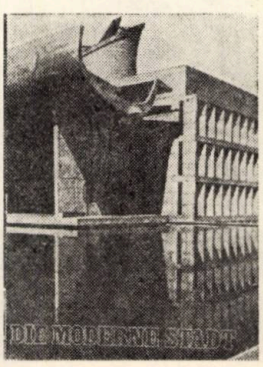

A. PISTA DE KARTING

PREZENTARE — DETALII

FIȘA TEHNICĂ NR. 0116

A. 4/1975

Pista de karting este executată la Parcul de Distracții din București (șef proiect: arh. Gheorghe Neagu). O pistă corectă, trebuie, chiar și pentru carturi sau mașinuțe, să fie realizată cu secțiuni transversale și cu un traseu care să permită conducerea comodă și fără pericol de accidente. Curbele, (a căror trasare este detaliată), sînt astfel alcătuite încît înscrierea în viraj a vehiculelor să se facă progresiv.

Pe toată lungimea pistei sînt necesare borduri cu ghidaje metalice pe tampoane de cauciuc. Către exterior, este montată o balustradă, iar pe contur, rigole înierbate conduc apa către puncte de evacuare.

Pista se realizează din asfalt dur cu criblură. Construcția anexă adăpostește recepția, un mic bar, garajul și întreținerea mașinuțelor.

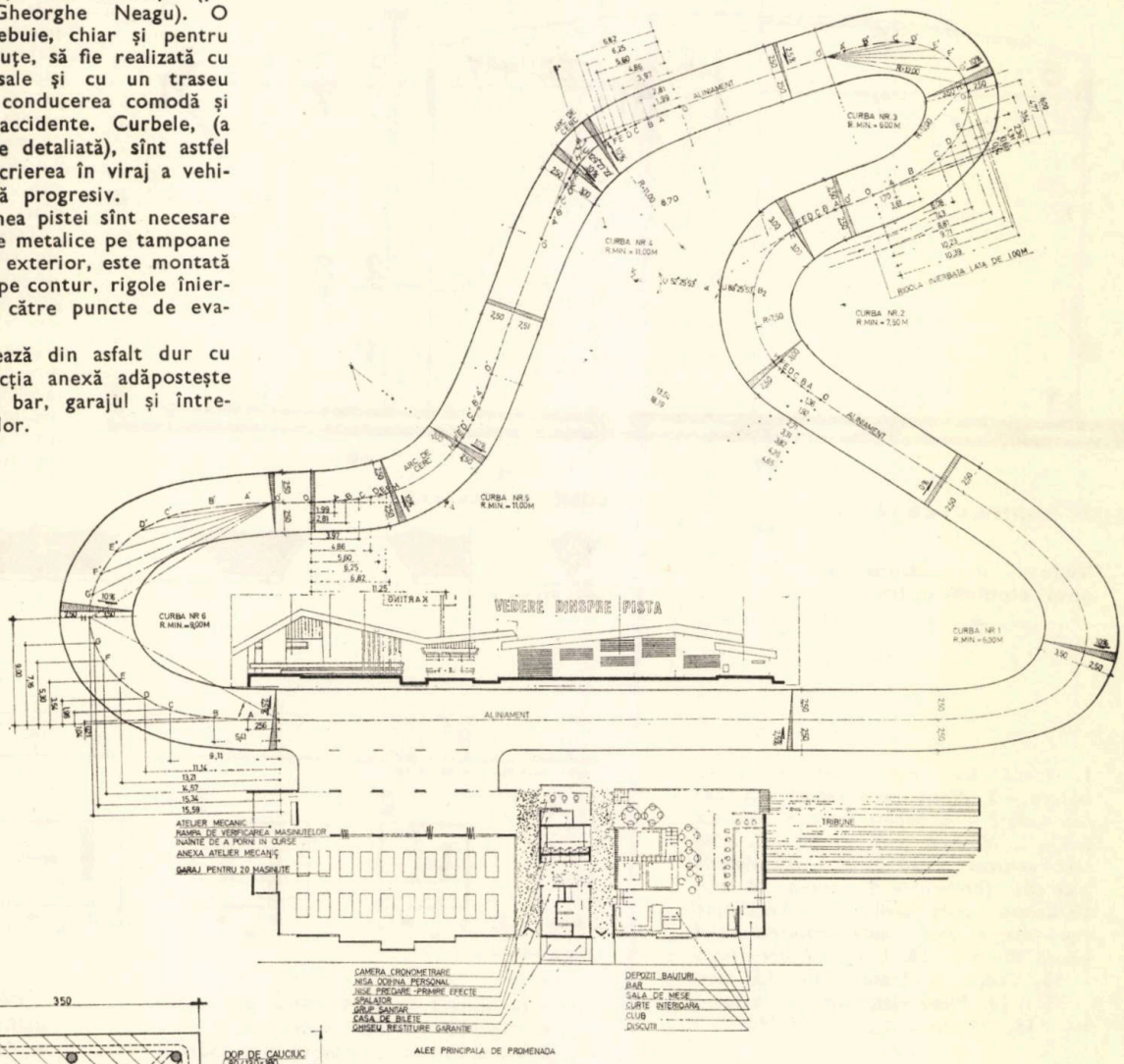

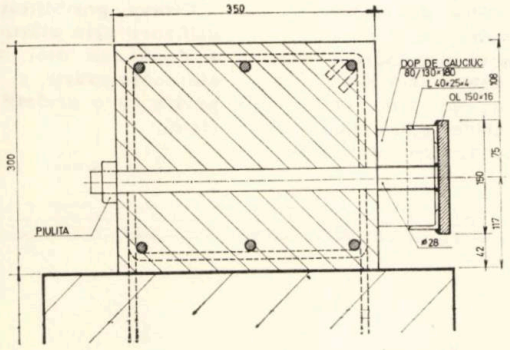

Detaliu de bordură cu ghidaj metalic pe tampoane de cauciuc

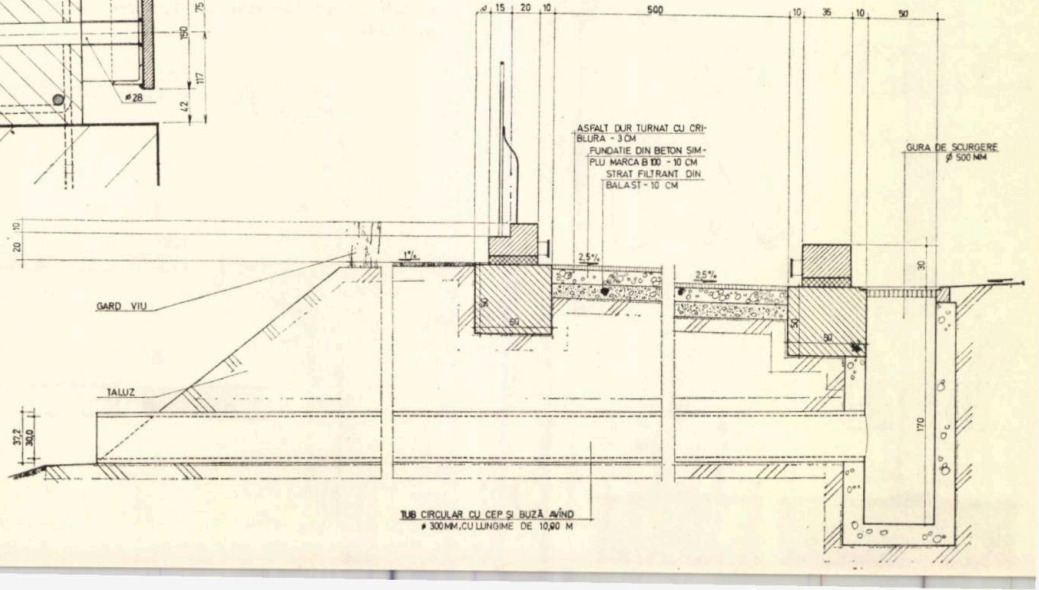

Secțiune transversală curentă

A. CHIOȘC DEMONTABIL

PREZENTARE — DETALII

FIȘA TEHNICĂ NR. 0117

A. 4/1975

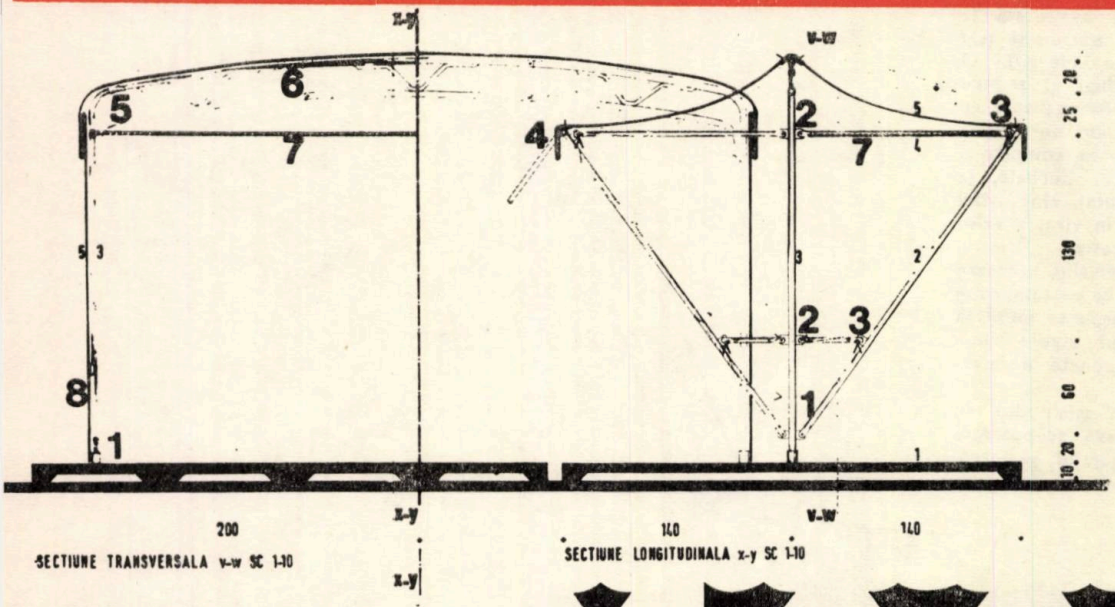

Vedere și secțiune a unui element-cadru

Prezentăm una din piesele de mobilier urban proiectate în Institutul de Arhitectură, în cadrul unui contract cu Consiliul popular al Municipiului Constanța (autori: studenții Iosif Nemeth, Cristian Dima, Iuliu Horvath — îndrumători: arh. Radu Cosma și arh. Carl Heinz Roth).

Este vorba de chioșuri de adăpostire sezonieră a diverselor activități comerciale sau culturale, realizate cu ajutorul unor cadre demontabile din țeavă de oțel, peste care se întinde prelată sau panouri dintr-un material rigid. Pot fi grupate cîte două sau mai multe, în funcție de necesități.

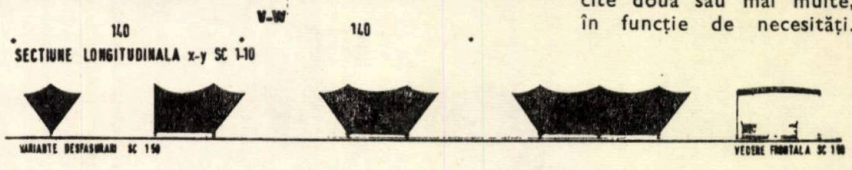

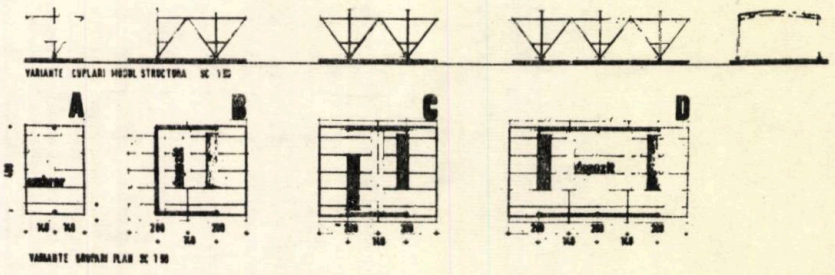

1. *Placă b.a. prefabricat — pardoseală lestare* — **2.** *Placă metal suport* — **3.** *Cordon sudură* — **4.** *Suport montant* — **5.** *Guseu* — **6.** *Montant țeavă ⌀ 35* — **7.** *Montant vertical țeavă ⌀ 35* — **8.** *Material protecție (prelată)* — **9.** *Șurub M 8* — **10.** *Contravîntuire țeavă ⌀ 35* — **11.** *Brățară rigidizare a două cadre alăturate, platbandă 30×3* — **12.** *Manșon fixare prelată* — **13.** *Cadru rigidizare orizontală, țeavă ⌀ 35* — **14.** *Piesă rigidizare fier beton ⌀ 10* — **15.** *Material rigid — (PFL)dur*

Detaliile 1, 2, 3, 5 cadru de bază — 4. Rigidizare a două cadre alăturate — 6. Detaliu prelungire țeavă în ax cadru — 7, 9. Detalii de prindere a unor eventuale panouri din plasă de sîrmă sau PFL, care pot realiza închiderea în timpul nopții — 8. Detaliu solidarizare prelată pe cadru

Cîteva posibilități de utilizare prin alăturarea a două sau mai multe elemente-cadru și acoperire cu o prelată continuă

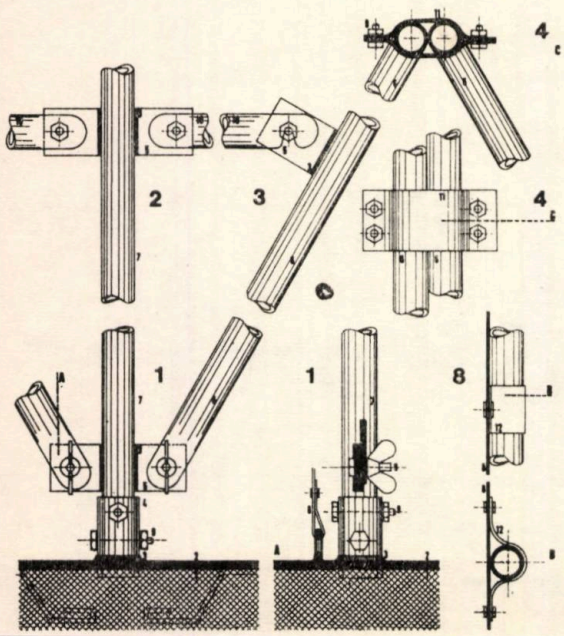

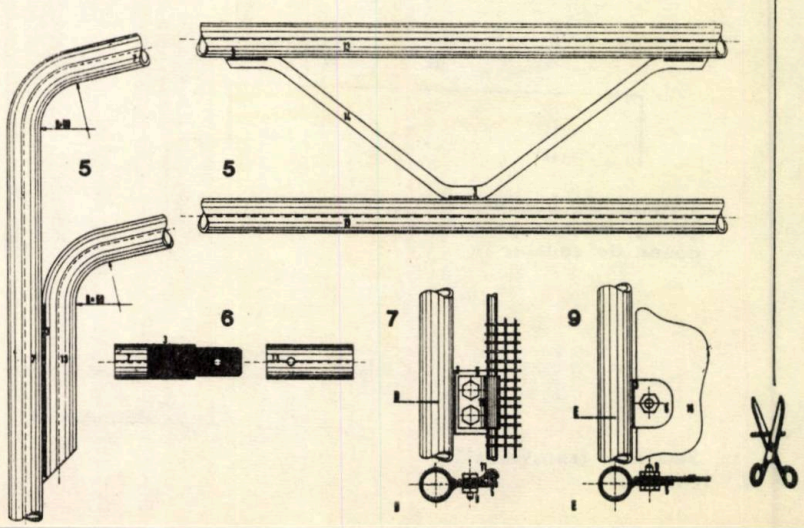

actualitati

PIAȚA NICOLAE BĂLCESCU

Studiu de circulație elaborat de Institutul «Proiect București»

Reamenajarea Pieții Nicolae Bălcescu, prin construcția Teatrului Național și Hotelului Inter-Continental, a creat o serie de probleme suplimentare, legate de circulație, printre care și rezolvarea intersecției Bălcescu — 1848 — Republicii.

Rolul complex al Pieții Nicolae Bălcescu, datorat amplasării sale ultracentrale, apropierii de principalele dotări social-culturale și comerciale, punct de intersecție a unui mare număr de trasee de transport în comun, și placă turnantă de distribuție a unor importante fluxuri de pietoni, este evident.

Prin executarea clădirilor Teatrului Național, Hotelului Inter-Continental și prin amenajarea parcajului subteran, caracterul reprezentativ și polarizator al pieții este accentuat, circulația autovehiculelor, mijloacelor de transport în comun și pietonilor se mărește, iar necesitatea unei reglementări, la nivelul tehnicii moderne a acestei piețe, s-a impus.

Ca urmare, au reieșit, în ceea ce privește circulația autovehiculelor și pietonilor, cifre ridicate, net superioare altor piețe sau intersecții ale Capitalei. În aceste condiții, reglementarea circulației în Piața Nicolae Bălcescu nu poate fi analizată decît în contextul întregii circulații a zonei centrale a orașului.

Din calcularea diagramelor valorilor de trafic, existente și prezumate, a reieșit că apare posibilă reglementarea circulației la nivel, cu relații complexe pînă la limita unor fluxuri de 11 000—12 000 vehicule convenționale, pe oră și sens. Păstrarea fluxurilor sub această valoare nu va fi posibilă, decît prin darea în folosință a unor elemente stradale de descărcare a circulației, cum ar fi magistrala est-vest, denivelările, în Piața Unirii și Piața Victoriei etc.

De asemenea, din calculul valorilor de trafic în intersecție pe direcțiile drept înainte, stînga și dreapta, prezumate la creșterea gradului de motorizare și al mobilității, a reieșit drept preponderentă circulația pe direcția drept înainte și, ca avînd o pondere însemnată în ocuparea intersecției, direcția la stînga.

Varianta propusă se bazează pe utilizarea cea mai completă a caracteristicilor intersecției și pe posibilitatea de a asigura o fluență ameliorată.

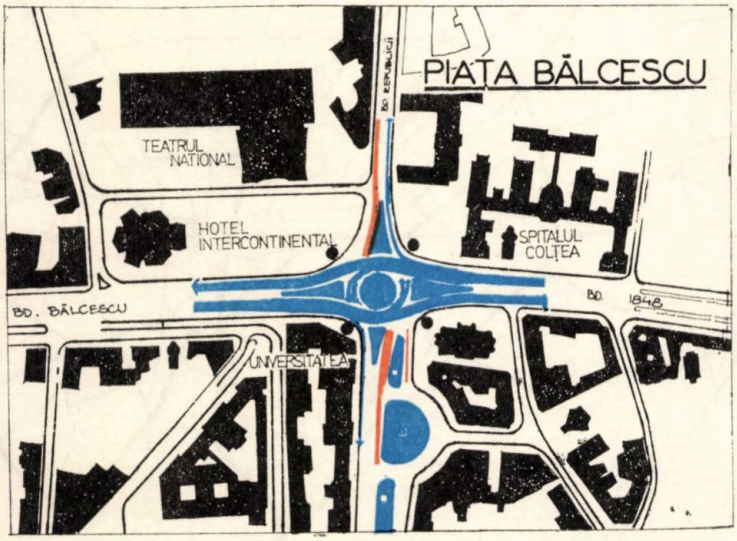

● Avantajele soluției adoptate:

— reprezintă o organizare fluentă a circulației, cu cea mai mare capacitate, atît pentru relațiile drept înainte cît și pentru stînga și dreapta;

— permite o funcționare a semafoarelor în doi timpi;

— asigură spațiul necesar pentru cca 20 autovehicule pe ciclu, direcție și sens, pentru virare la stînga, permițînd și apropierea fluxurilor, pe direcția drept înainte, pînă la marginea intersecției;

— reprezintă o soluție modernă, creînd zone verzi cu suprafețe importante și o pastilă de 26,0 m, în centru;

— asigură un trotuar mare la gurile pasajului subteran, pentru pietoni;

— creează o perspectivă corespunzătoare pentru întregul ansamblu arhitectonic al pieții, punînd în valoare clădirea Teatrului Național și a hotelului.

● Dezavantaje

— necesită o reducere a spațiului parcajului subteran;

— curburile, date de amplasarea pastilei în centru, sînt mai greu de urmărit pentru autovehiculele care merg drept înainte, în comparație cu intersecțiile fără pastilă.

Din cele expuse mai sus, rezultă ca justificată aplicarea în practică a acestei variante. Funcționarea intersecției s-a dovedit bună pînă în prezent; trebuie însă luate măsuri pentru a evita concentrarea excesivă a traficului (peste 11 000—12 000 autovehicule ,pe oră și sens) numai în acest punct, mai ales pe direcția est-vest, prin realizarea proiectelor propuse pentru Piața Unirii, Piața Victoriei etc.

PE ARTERELE EXISTENTE —SENSURI UNICE STUDIU DE CIRCULAȚIE ÎN ZONA CENTRALĂ A CAPITALEI

Elaborat de Institutul « Proiect-București »

Urmărind dezvoltarea tramei stradale prezentată în Schița de sistematizare s-a căutat a se face, prin aplicarea sistemelor în sens unic, un pas înainte către realizarea practică a rețelei majore de străzi prevăzută pentru Municipiul București, în viitor.

Sensurile unice apar de obicei în zona centrală a vechilor orașe, ca posibilități limită de rezolvare a circulației, din ce în ce mai aglomerate, cu cheltuieli mici, înaintea măsurilor radicale: străpungeri cu demolări masive, tunele, subterane, estacade, interzicerea în centru a circulației auto clasice etc.

Majoritatea orașelor dezvoltate au cristalizată rețeaua de sensuri unice, îmbunătățirile circulației nemaiputîndu-se face decît prin măsuri radicale — cu cheltuieli mari — de felul celor enumerate mai sus. Aplicarea practică a acestora se poate face cu un grad mai ridicat de preciziune, oportunitate și economicitate.

Sistemele de sensuri unice constituie un mod de a folosi intensiv un procent cît mai mare din resursele tramei stradale a centrelor orașelor, care trebuie să facă față unei circulații din ce în ce mai active, creșterii gradului de motorizare (inclusiv a transportului în comun) constituie factorul decisiv, care împinge către rezolvarea pe suprafețe din ce în ce mai întinse a cerințelor circulației moderne.

Bucureștiul nu face excepție de la aceste reguli, dar are, ca orice caz particular, caracteristicile sale.

Majoritatea dotărilor orășenești — ministere, universități, comerț — se află în apropierea Căii Victoriei, astfel că, încă înaintea celui de-al doilea război mondial, a apărut necesitatea unui sens unic — Calea Victoriei. Cu timpul prin adăugiri s-a creat sistemul de sensuri unice din jurul acestei străzi. Singurul, în tot orașul, timp de peste 30 de ani.

Capitala, ca urmare a străduinței urbaniștilor, are în exteriorul zonei cuprinse între Splaiuri și Rocada principală de circulație (Ștefan cel Mare — Mihai Bravu) bulevarde, șosele și străzi destul de largi, adaptabile unei circulații destul de rapide în condițiile existenței tramvaiului, ca mijloc principal al transportului în comun.

În interiorul acestei zone — în afară de marile bulevarde, Republicii, Ana Ipătescu, Magheru, Dimitrie Cantemir și a sistemului sens unic Calea Victoriei, ca și a cîtorva tronsoane izolate, Rosetti, Dacia —, nu există decît străduțe cu lățimi de aproximativ 7 m.

Aici, în această zonă, au apărut dificultăți datorate:

1. Modificării rețelei de tramvaie, prin scoaterea lor de pe cele mai solicitate tronsoane, și înlocuirea acestora cu troleibuze, capricioase, și autobuze, nocive, a căror capacitate este mult mai mică.

2. Apariției, în jurul orașului, a unor cartiere noi foarte mari, care au dus la folosirea intensivă a mijloacelor de transport în comun, apoi mărirea numărului de linii de astfel de mijloace, în mare majoritate autobuze, care s-au suprapus peste cele existente.

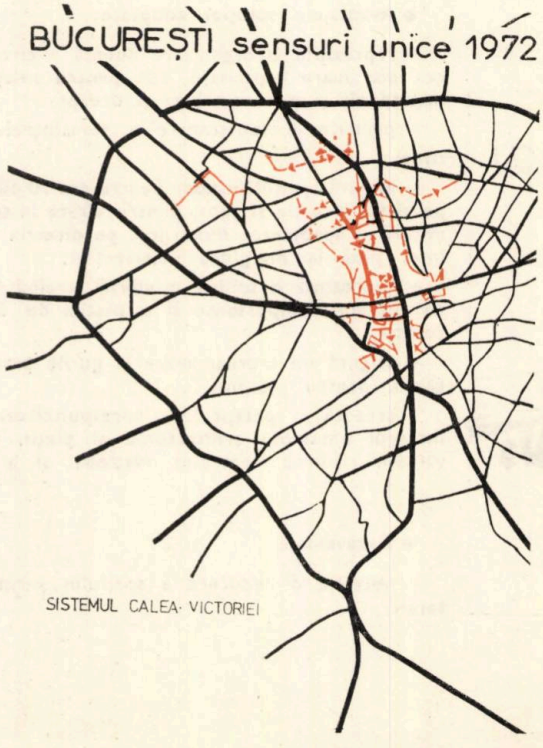

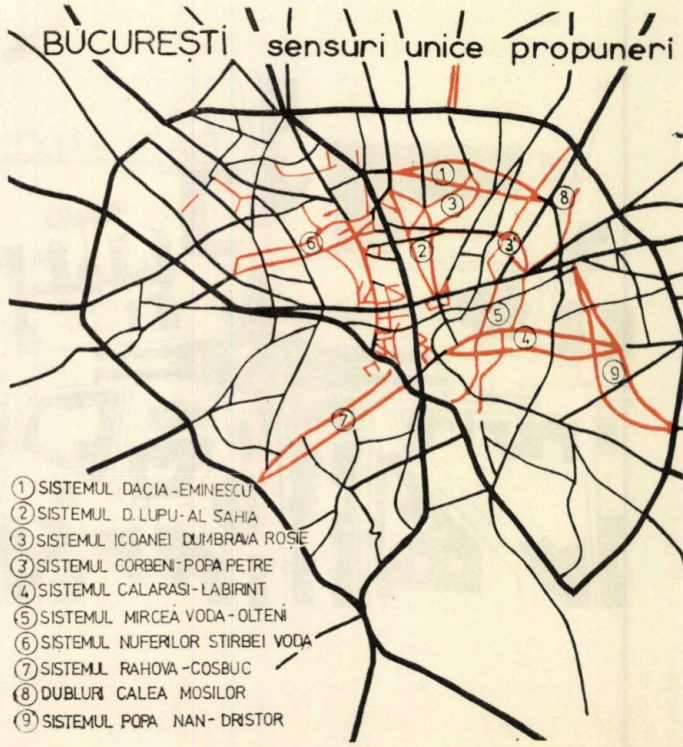

Partea de est, mai ales cartierele Floreasca, Tei, Colentina și întreg Titanul, se leagă de centru prin străduțe de 7 m.

3. Modul de organizare a circulației, în interiorul zonei centrale, deficitare, nu este încă eficient pe o tramă de străzi de 7 m, dintre cele cu « bătaie lungă » (Popa Nan, Icoanei, Galați, Viitor, Eminescu, Traian, Mircea Vodă etc.) care funcționează cu sistem de circulație în dublu sens. Intersecțiile periculoase, care au trebuit să fie semaforizate, depășirile greu de făcut, « luările la stînga » din firul curent, parcările și opririle care obligă la depășirea jumătății străzii, traseul șicanat al străzilor etc., constituie factori care explică modul greoi în care se face circulația, astăzi.

4. Creșterea gradului de motorizare aduce îngroșări de fluxuri care nu fac decît să scoată și mai bine în evidență defectele tramei alese.

În această zonă a orașului, pe care o putem numi și « zona veche », există posibilități pentru aplicarea sensurilor unice, chiar dacă trebuie amenajate mici străpungeri sau întărite pavajele. Avantajele sînt mari:

— se nasc, de fapt, artere de 2 + 2 fire, pe sens, care sporesc capacitatea de circulație;

— se clarifică mult intersecțiile, asigurîndu-se « luări la stînga » ușoare;

— sînt mult înmulțite posibilitățile de parcare, iar circulația pe lîngă mașinile oprite se face mult mai ușor;

— siguranța circulației crește;

— viteza de asemenea.

Pornind de la elementele urbanistice existente, respectînd principiul eficacității, Schița de sistematizare a Municipiului București impune orașului o dezvoltare realistă, rezultat al unor multiple verificări economice constant bune.

Propunerile de sisteme cu sensuri unice sînt, astfel, obligatoriu legate de propunerile imediate ale schiței și de aceea, în enumerarea de mai jos, se arată și acest lucru:

1. SISTEMUL DACIA—EMINESCU constituie un tronson important al rocadei intermediare.

2. SISTEMUL DIONISIE LUPU — ALEXANDRU SAHIA încearcă să suplinească, pe porțiunea Piața Cosmonauților — Piața Rosetti, viitoarea dublură nord-sud.

3. SISTEMELE ICOANEI — DUMBRAVA ROȘIE

3'. CORBENI — POPA PETRE sînt tangente ale patrulaterului central, latura de nord, către nord și est.

4. SISTEMUL CĂLĂRAȘI — LABIRINT se suprapune peste viitoarea magistrală est-vest.

5. SISTEMUL MIRCEA VODĂ — OLTENI caută să suplinească, atît dublura nord-sud, la sud de bulevardul Republicii, cît și patrulaterul central, latura est.

6. SISTEMUL NUFERILOR — ȘTIRBEY VODĂ constituie latura de nord a patrulaterului central.

7. SISTEMUL RAHOVA — COȘBUC.

8. DUBLURILE CĂII MOȘILOR.

9. POPA NAN — DRISTOR prelungire a inelului intermediar.

Realizarea practică a acestor propuneri ar aduce clarificări importante în privința investițiilor ce trebuie făcute în viitor.

AUTOR: arh. **GHEORGHE NEAGU**
(șef proiect complex)

COLABORATORI: arhitecții **LIDIA ANANIA, ANGELICA BODEA, CARMEN NICULESCU, STANCA PERȚACHE, GHEORGHE STĂNCULESCU, VALENTIN VIȘAN**

Institutul PROIECT — BUCUREȘTI

Ca urmare a indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind îmbunătățirea condițiilor de odihnă și recreare ale cetățenilor Capitalei, de toate vîrstele, au început lucrările de construire a unui mare parc de distracții și a unui orășel al copiilor.

Parcul de distracții este amplasat în vecinătatea Palatului sporturilor și culturii, la sud de Parcul Tineretului, la nord-vest de viitorul inel de circulație și la nord-est de Piața Piscului, în configurarea finală a căreia se vor intersecta Șoseaua Olteniței cu marele inel și cu Bulevardul Brâncoveanu.

Parcul se va desfășura pe două platforme, însumînd o suprafață totală de cca 60 ha, dispuse în lungul cornișei naturale, cu diferențe de nivel de aproximativ 18 m. Platforma superioară face obiectul etapei I de realizare, pe o arie de cca 16 ha, cuprinsă între Palatul sporturilor și culturii — Șoseaua Olteniței — viitorul inel. Printre utilajele și mecanismele de distracții, incluse în rîndul primelor amenajări prevăzute, vor figura: « montagnes russes » cu opt « zburători », aviocare pentru copii, bazin cu vaporașe, pistă de karting etc. « Roata mare », panoramică, cu diametru de 45 m, va domina platforma superioară, constituind punct de perspectivă din multiple direcții, printre care și dinspre axul bulevardului Dimitrie Cantemir. Vizitatorul va surprinde, din nacelele sale, panorame ale întregului parc și ale unui București cu totul insolit.

Accesul principal al etapei I se va face dinspre Piața Piscului, primul obiectiv întîlnit fiind « gara de epocă », stație principală

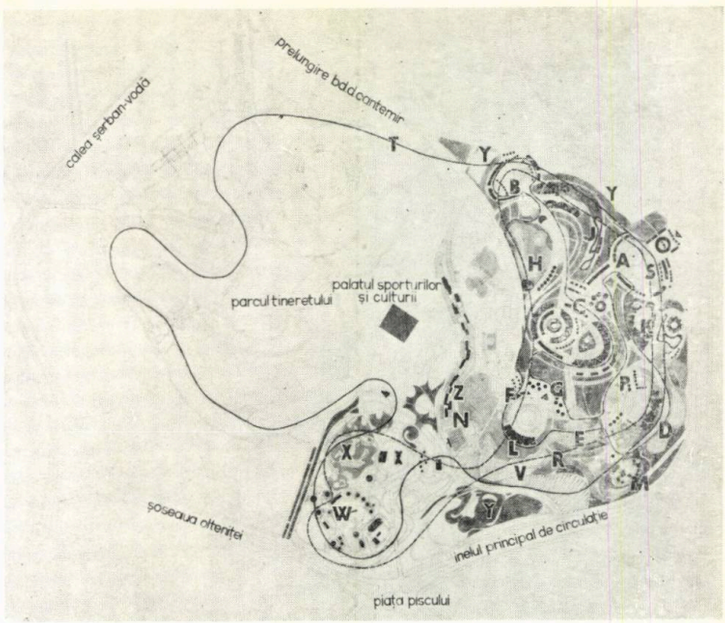

PLANUL GENERAL ZONELE ȘI OBIECTIVELE PARCULUI DE DISTRACȚII

A. PIAȚA PRINCIPALĂ DE ACCES: case de bilete, puncte control, platou central, catarg pentru steagul-semnal al parcului, pavilion fanfară, gara « de epocă », a trenulețului, dotări comerciale — B. PIAȚA SECUNDARĂ DE ACCES: dotări similare celor din piața principală — C. COMPLEX PERMANENT DE DISTRACȚII: clubul tineretului, cinematograf, pavilioane jocuri electromecanice, pavilion « tren fantomă », dotări comerciale — D. « ȚARA BASMELOR ROMÂNEȘTI» castelul lui Făt-Frumos, microrelief, platoul eroilor basmelor românești — E. « LUMEA CELOR MICI DE PRETUTINDENI » — F. « RESTAURANTUL HAIDUCILOR » — G. « ȚARA HAIDUCILOR »: arenă în aer liber pentru adunări — jocuri și — dansuri — pionierești, serbări cîmpenești ș.a., orășelul lui MOȘ GERILĂ — H. ROMÂNIA PITOREASCĂ: microrelief, pavilion UCECOM, terase pentru confecționare « la vedere », demonstrativă, și vînzare a obiectelor de artizanat, restaurant românesc, dotări comerciale — I. ZONA SPORT-DISTRACTIV: pistă Karting, minigolf, teren călărie (căluți), adăpost căluți — K. ZONA DE JOACĂ A CELOR MICI — L. LAC ARTIFICIAL, DESTINAT TRASEELOR PENTRU AMBARCAȚIUNILE DE EPOCĂ ROMÂNEȘTI (Bricul Mircea) — M. INSULĂ PENTRU PISTE AEROMODELISM — N. DOTĂRI COMERCIALE DE-A LUNGUL CORNIȘEI NATURALE — O. ȘTRAND — P. PIAȚA CASTELULUI LUI FĂT-FRUMOS — R. MUNTE ARTIFICIAL — S. TRASEUL MONORAIL-ului: indicat prin linie continuă — T. TRASEUL TELEFERICULUI: indicat prin linie — 3 puncte-linie — V. GROTE-TUNELURI ÎN MUNTELE ARTIFICIAL — W. PLATOUL UTILAJELOR ȘI ORĂȘELUL COPIILOR-ETAPA I-a — X. BAZINUL DE DISTRACȚII, CU TRASEUL MINISUBMARINELOR — Y. PARCAJE — Z. RESTAURANTUL BUCUREȘTEAN DE EPOCĂ

PARCUL DE DISTRACȚII DIN BUCUREȘTI

3 decorație locomotivă

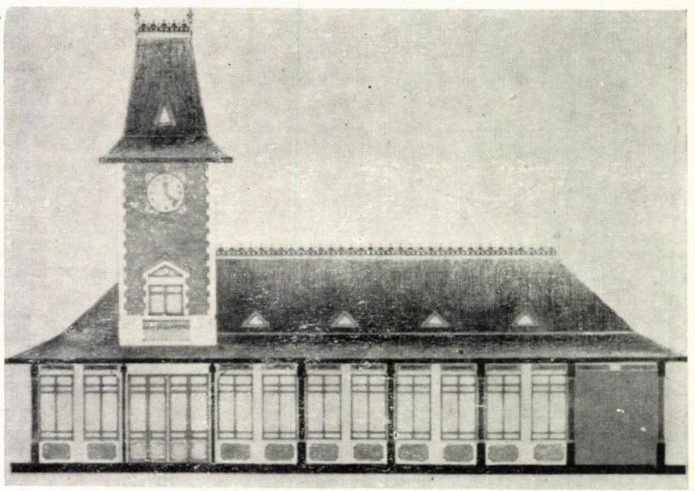

4

2 1. MACHETA ANSAMBLULUI, *văzută dinspre nord*

2. PLATFORMA SUPERIOARĂ — *macheta văzută dinspre nord. În centru-dreapta, bazinul cu minisubmarine, iar deasupra — Roata Mare, în ultim plan-stînga, gara principală a trenulețului*

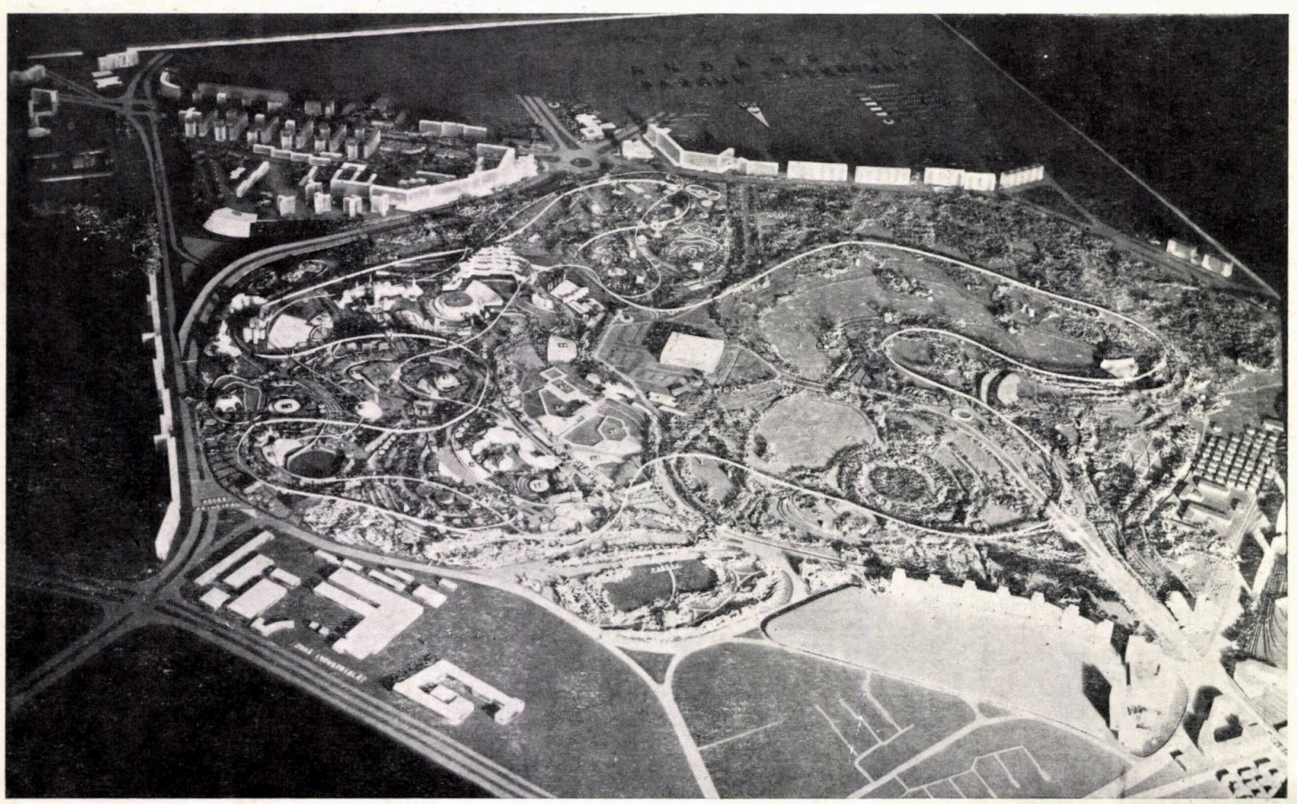

a traseului, lung de cca doi kilometri, al căii ferate miniaturale ce străbate șerpuit întreg platoul etapei I și pe care vor circula două garnituri. Locomotivele și vagoanele clasă, de tip deschis dar acoperite, reproduc cu fidelitate elemente caracteristice trenurilor de călători de altădată.

În apropierea gării, se găsește piața intrării principale, în care se vor desfășura, cu fast, deschiderile și închiderile zilnice ale programului parcului (arborarea steagului-semnal, cu emblema parcului, pe marele catarg, defilarea fanfarei etc.). O alee largă leagă piața principală cu centrul « Orășelului copiilor », platformă circulară dominată în centru de Roata Mare și mărginită de unități comerciale diferite, în căsuțe cît mai variate, ca formă, culoare și profil funcțional (ciupercă, moară, castel, cuburi, măr, pară, igloo etc).

Tot în prima etapă, mai sînt prevăzute spre realizare și: un circ cu 400 locuri, un bazin de cca 2 ha și adîncime de cca 1,80 m, în care vor circula submarine, de 10—12 locuri capacitate, cu hublouri laterale deasupra nivelului apei, și pe fundul vaselor pentru observații subacvatice, o expo-floră și expo-columbofilă, remize pentru miniambarcații etc.

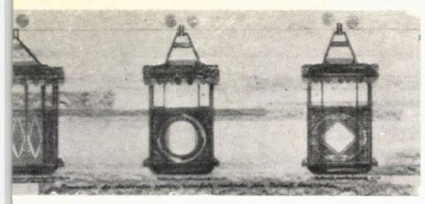

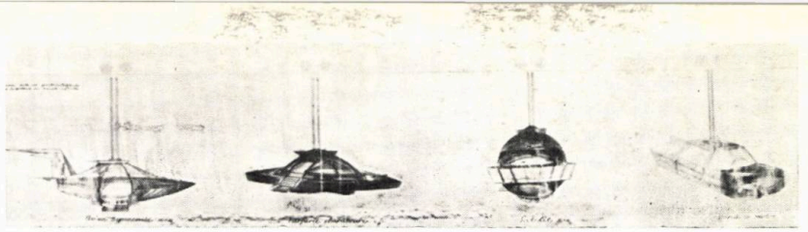

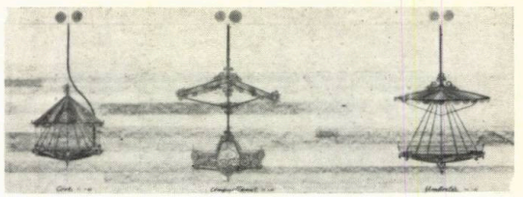

Bazinul va deveni, iarna, patinoar în aer liber, iar insula mare va găzdui orășelul lui Moș Gerilă.

Se mai prevăd, de asemenea, un cinematograf în aer liber, destinat proiecției de filme de desen animat, cu scenă adaptabilă cerințelor tehnice ale spectacolelor de marionete, un restaurant-braserie, un bowling, amenajarea unei construcții existente pe platoul superior în « casă a vînătorilor » și păsărilor din țara noastră.

S-au avut în vedere și elementele privind vestimentația personalului parcului, în concordanță cu funcțiile respective, cu cerințele de expresivitate, culoare și specific ale întregii amenajări. Șeful de gară, casierele, conductorii celor două garnituri ale trenulețului, gestionarii chioșcurilor și tonetelor din parc, componenții fanfarei, personalul tehnic de întreținere a utilajelor, căpitanii mini-submarinelor ș.a. vor avea uniforme atrăgătoare, ce vor contribui la « particularizarea personagiilor » și vor impresiona, credem, plăcut pe vizitatori.

Etapa a II-a de realizare a parcului de distracții și a orășelului copiilor se va referi asupra porțiunii de cca 40 ha, a platformei inferioare, cuprinsă între Palatul sporturilor și culturii, prelungirea bdului Dimitrie Cantemir, calea Văcărești, inelul principal de circulație și cornișa naturală Mărțișor-Pisc.

Dintre elementele de interes mai importante, ce vor anima această parte a parcului, amintim:

Centrul permanent de distracții, aflat la convergența a două axe compoziționale majore, destinat a funcționa în tot cursul anului și care va cuprinde: un club al tineretului, cu sală de spectacole, săli de dans și de activități diferite — lecturi, șah, ping-pong etc. — un pavilion cu jocuri electromecanice, pavilionul « trenului-fantomă », un cinematograf, dotări comerciale specifice, **« Țara basmelor românești »,** dominată de castelul lui Făt-Frumos situat pe o insulă și avînd, ca fundal, un microrelief subtraversat de tuneluri, pe laturile cărora vor fi reproduse scene și decoruri din lumea basmelor copilăriei, cu personajele realizate prin **păpuși electromecanice; « Țara celor mici de pretutindeni »; « Țara pionierilor »; « Țara haiducilor »,** în care copiii vor putea practica echitația pe căluți; microrelieful Carpaților noștri, cu machete de case și monumente din toate regiunile țării, care vor compune zona sugestiv denumită **« România pitorească »,** completată printr-un pavilion UCECOM, cu produse artizanale, precum și cu o platformă în care meșterii artizani își vor demonstra virtuțile creatoare; **restaurantul românesc;** piste de karting, în lungime de cca 700 m și avînd curbe progresive; **un minigolf, parc de ambarcațiuni românești de epocă,** printre care și bricul **« Mircea »,** care vor naviga pe lacul de agrement al parcului etc.

Ansamblul integral al parcului va fi deservit de o serie de mijloace de transport și de agrement, printre care: **trenulețul de epocă,** cu două trasee complet separate și un total de patru garnituri, **caleștile,** ce vor transporta pe copii spre castelul lui Făt-Frumos, **telefericul** și **monorail-u',** ce vor permite survolarea amenajărilor parcului, **ambarcațiunile de epocă** și **mini-submarinele, electrocarele** etc.

Dotările comerciale ale întregului ansamblu, la care s-au inclus și cele trei mari restaurante — românesc, haiducesc și cel bucureștean de epocă — vor însuma o suprafață utilă de cca 4 000 m².

Numărul de vizitatori prezumați, în zi de vîrf, este de 30—40 000 persoane. Se vor prevedea parcaje pentru 3—4 000 autoturisme, elementele geometrice ale aleilor de acces și ariilor de parcare permițînd și ușoara înscriere a autocarelor.

În final, principala dominantă a parcului va fi constituită de **muntele artificial,** ale cărui pante vor fi amenajate ca pîrtii de schi, bob și pentru săniuțe.

Amenajări complexe și de amploare, constituind într-o bună măsură unicate în premieră, pentru Capitală, parcul de distracții și orășelul copiilor vor întruni, sperăm, sufragiile celor cărora le sînt destinate.

Arh. GHEORGHE NEAGU

6

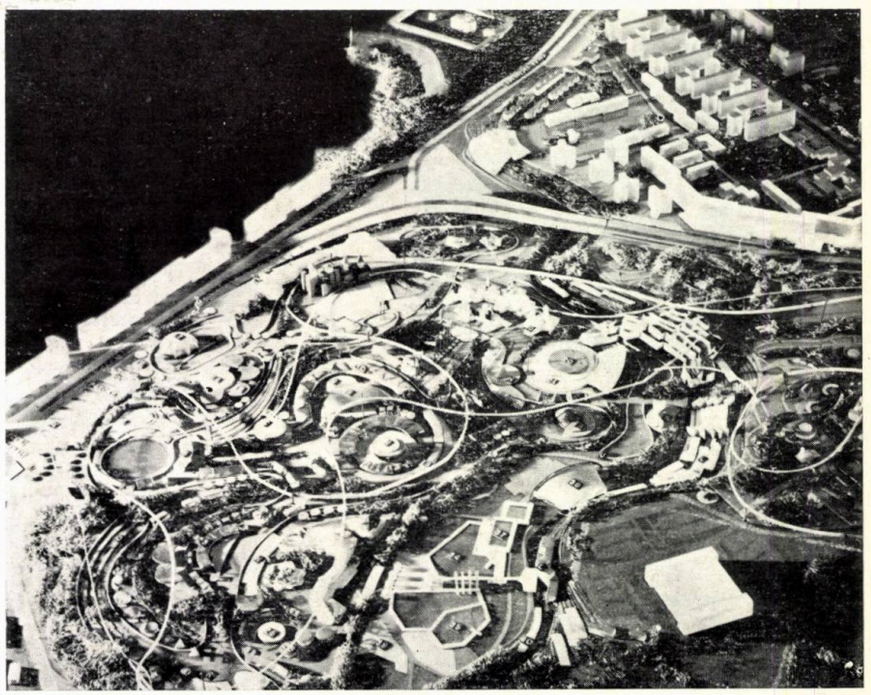

9

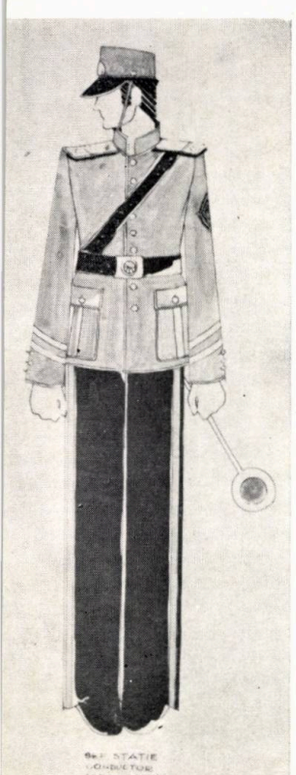

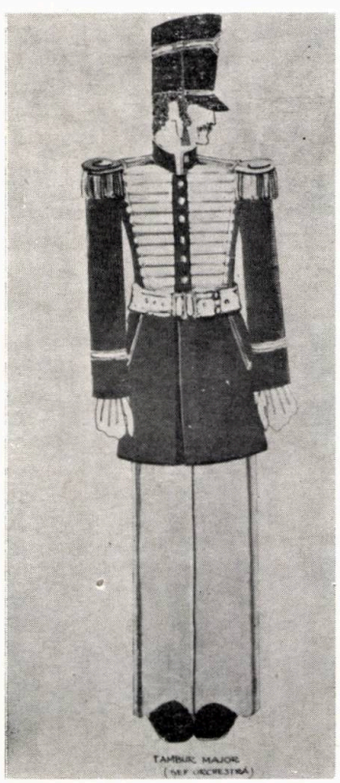

3. DETALIU LOCOMOTIVĂ A TRENULEȚULUI DE EPOCĂ

4. GARA PRINCIPALĂ A TRENULEȚULUI

5. DETALII NACELE ÎNCHISE-TELEFERIC

6. MACHETA ANSAMBLULUI — PLATFORMA INFERIOARĂ. *În prim plan, Palatul sporturilor și culturii; în plan secund, calea Văcărești, inelul principal de circulație, viitor, complexul monumental-istoric cl Mănăstirii Văcărești*

7. DETALIU MONORAIL

8. CLUB-BAR KARTING

9. COSTUME PENTRU PERSONALUL TEHNIC, ORGANIZATORIC ȘI DIN REȚEAUA COMERCIALĂ A PARCULUI: *șeful stației trenulețului, tamburul major al fanfarei parcului*

7

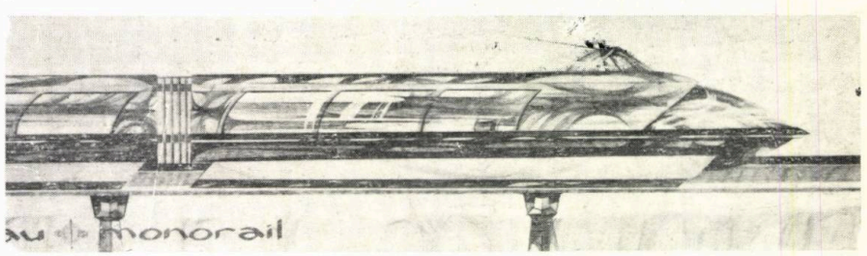

8

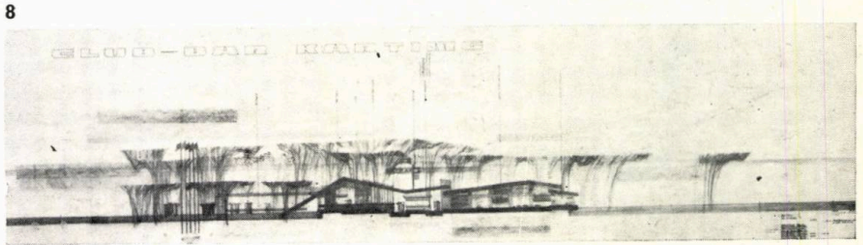

cadran

Rubrică redactată de arh. **ADRIAN PANAITESCU**

CARTIERUL BYKER, NEWCASTLE UPON TYNE, ANGLIA

Arh. *Ralph Erskine*

Terenul în pantă, limitat de o viitoare autostradă a condus la adaptarea unei soluții bogate pe incinte protejate și pe joc de niveluri diferite în cadrul acestora.

Este vorba de o operație de asanare, de păstrare a unor dotări existente precum și de rezolvarea unui climat ce păstrează încă o amintire a cartierului care, la ora actuală, prezintă o coeziune arhitecturală și umană remarcabilă, ambele în relație cu scara urbană foarte plăcută.

Ralph Erskine a plecat de la premisa unor locuințe ecrane care să constituie zidul de protecție împotriva zgomotului autostrăzii — zid care să varieze ca înălțime în funcție de teren; acest prim element se conjugă cu volumele joase ale construcțiilor duplex, destul de compact înșiruite (pentru a obține o densitate de 250 loc/ha), cu amenajările exterioare și loturile tradiționale. Înălțimea blocului variază de la 3 la 8 niveluri; este astfel orientat încît oferă spre est și sud camerele de locuit și spre autostradă anexele — băi și bucătării — exprimare diferită, deci, în fațade și, ca atare, caracter arhitectural diferit. Circulațiile exterioare de acces la apartamente și balcoanele constituie elementele cu care se compun fațadele; materialele — cărămidă și lemn la balcoane, chiar și unele prefabricate balcoane — participă și ele la imaginea arhitecturală.

Ar fi de remarcat modul cum Erskine transformă o construcție lungă de aproape 1 km într-o structură variată și sensibilă, cum realizează o treaptă arhitecturală prin jocul de balcoane și materiale — să fie oare doar acestea sau poate și « participarea » cu care se laudă autorul — participarea celor ce vor locui, la definirea unor pretenții și cerințe precise. Este în orice caz o încercare de a îmbina dorința arhitectului de a face o arhitectură nouă cu un anumit specific legat de tradiția locului cu nevoile unei populații cu venit destul de restrîns, în mare parte lucrători la o industrie care se află în imediata apropiere. Desigur că este un proces mai mult informativ decît formativ, dar este un început, făcut de un arhitect cu renume mondial.

Ca și în multe alte realizări, se încearcă o separare totală a traficului auto de cel pietonal, ultimul căpătînd prin rezolvarea îngrijită de detaliu, o emfază indiscutabilă. La fel de interesantă este și păstrarea dotărilor aflate în cartier și înglobarea lor în mod firesc în schema urbană, care urmează a se realiza în etape.

Architectural Review, decembrie 1974

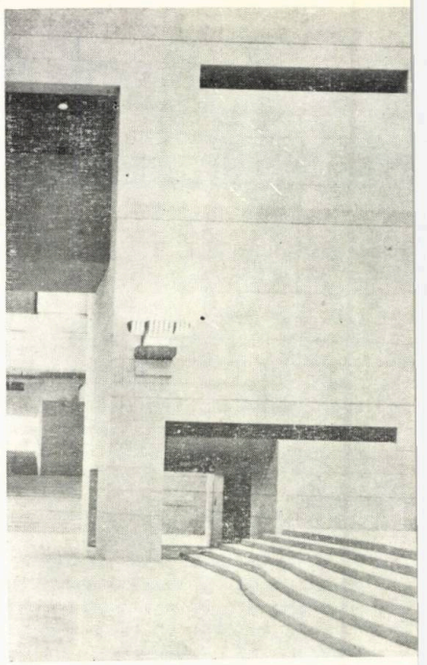

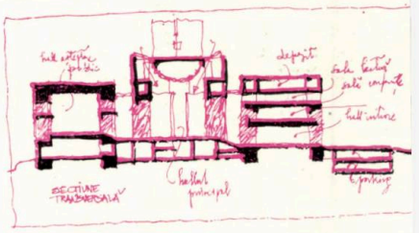

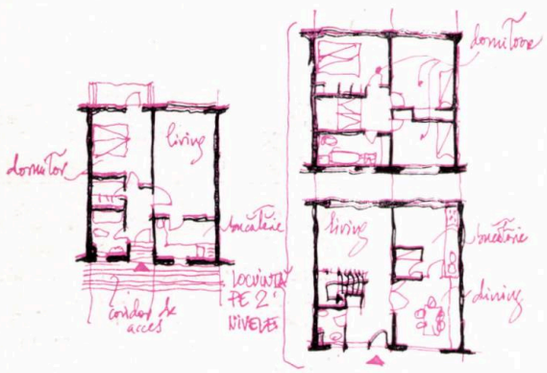

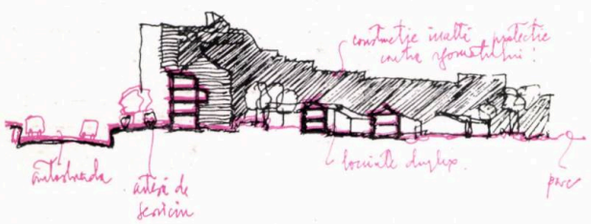

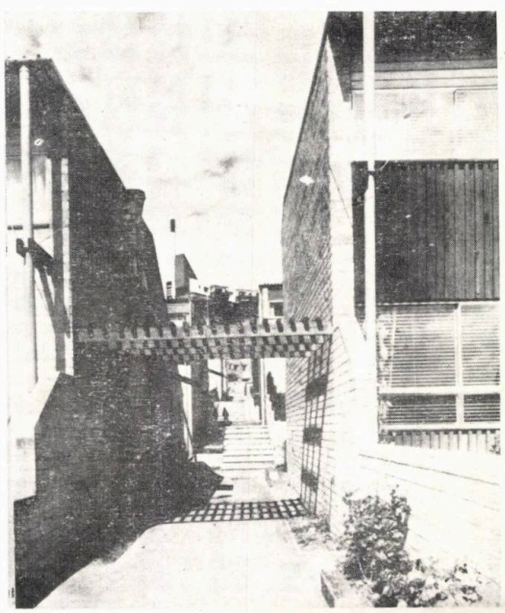

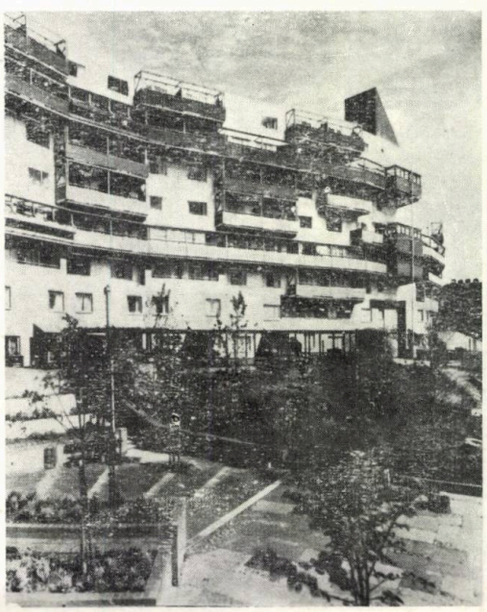

COMPLEX ȘCOLAR
Mümmelmannsberg

ZIDURI ÎNALTE PENTRU CURTEA SUPREMĂ

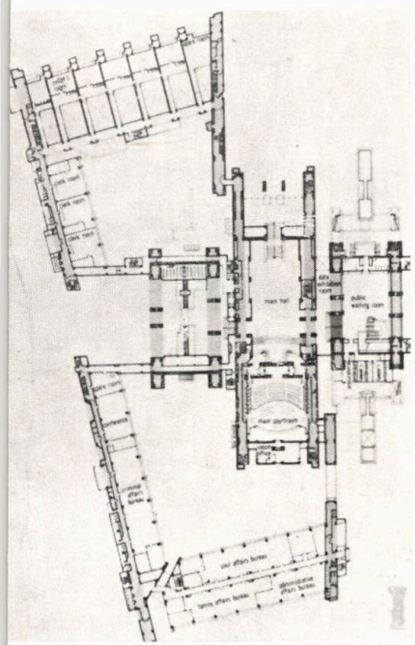

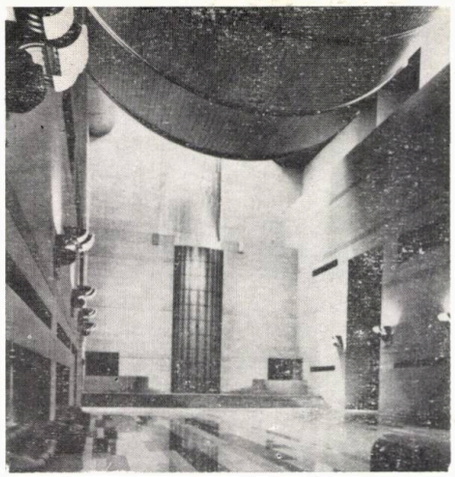

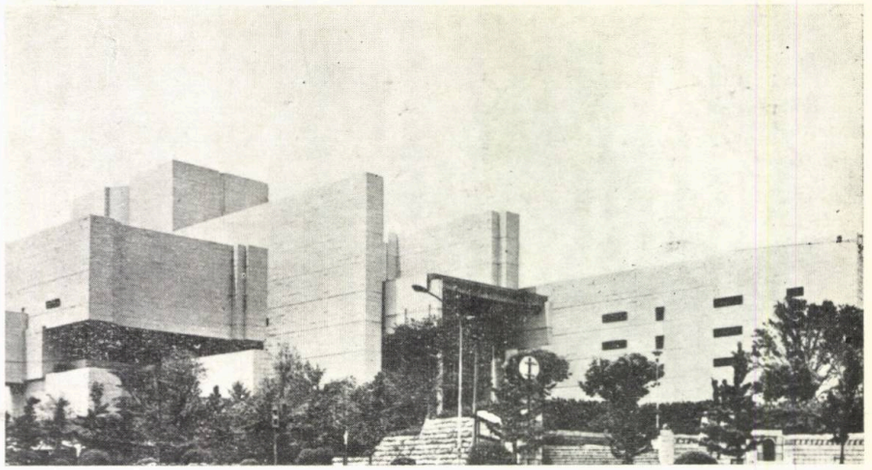

Așezată în zona centrală a orașului Tokio, în apropierea Bibliotecii și Teatrului Național, s-a realizat o nouă operă a arhitectului *Shin'ichi Okada*.

Terenul, cu o formă neregulată, a impus anumite obligații acestuia, obligații ce au fost rezolvate cu mare pricepere, așa cum promitea și concursul în baza căruia s-a realizat lucrarea.

Partiul arhitectural grupează funcțiunile anexe (birouri, săli de conferințe) în jurul unui nucleu ce conține holul principal, sala propriu-zisă, săli secundare, bibliotecă etc. Rezolvarea plastică pleacă de la ideea unor ziduri masive, care capătă pe lîngă rolul plastic și scopuri funcționale și structurale: anexe, instalații, circulații de serviciu și altele.

Între aceste ziduri ce conțin « serviciile » sînt dispuse spațiile principale, fără elemente de structuri intermediare, luminate exclusiv zenital, ceea ce le asigură un caracter specific, amplificat și de exprimarea masivă, cu același material folosit în exterior. Rezolvarea arhitecturală a spațiilor interioare se bazează pe o gamă limitată de materiale — aproape în exclusivitate piatră — și a speculării valorii luminii zenitale.

Natura unui asemenea edificiu pune problema monumentalității și a necesității existenței ei în zilele noastre. Arhitectul consideră că este necesar a se păstra încă unele elemente valoroase — prin materialele durabile și generozitatea spațiilor — chiar în cadrul orașului modern, dar desigur că o astfel de explicație este normală din partea celui ce realizează monumentul. Problema nevoii monumentalului în orașul de astăzi rămîne, și poate că se pune și întrebarea dacă acest fel de instituție este singura capabilă a se asocia unui astfel de caracter.

Personal, consider că la nivel spațial prezența zidurilor este surprinzător de fragilă atunci cînd sînt văzute în plan; de fapt avem de-a face cu o serie de stîlpi care sînt învăluiți de zidărie, rolul structural fiind preluat de aceștia. Poate că ideea intersecțiilor de plane, care a stat la baza compoziției, s-a transformat în realizarea în prea mari elemente structurale, care, atunci cînd apar nevoi funcționale, modifică invariabil claritatea ideii.

Ca de obicei, o extraordinară calitate a detaliilor.

Japan Architect, 214 oct. 1974

Arhitecți: *Graaf, Schweger & Asoc.*, Hamburg

Ansamblu dimensionat pentru 2 400 de elevi, cu o pronunțată nuanță de centru social ce polarizează și locuitorii cartierului — caracteristică ce se manifestă în ponderea unor dotări cum ar fi biblioteca și centrul de informare pentru adulți — școala este concepută plecînd de la grupări funcționale dezvoltate în jurul unor curți interioare. Emfaza activităților multiple se exprimă și în gruparea pieselor pe noțiuni și nu pe cicluri, ora ul avînd rolul de a coordona funcționarea școlii.

Se remarcă o folosire excesivă a luminii artificiale, atît în zonele de învățămînt, cît și în spațiile specializate, ceea ce se exprimă și în exterior prin dimensiunile relativ reduse ale golurilor.

Din punct de vedere volumetric, există o ordine în care apar accidente rezultate din dispoziția generală; ansamblul are și o anumită eleganță, rezultat al formelor folosite.

În același timp se remarcă o oarecare confuzie, din cauza circulațiilor uneori complicate, ceea ce se reflecta, probabil, în dificultățile de orientare; pentru a evita acest lucru se încearcă folosirea culorii ca element de semnalizare.

În exterior, găsim elementele deja intrate în repertoriul genului « container ». Astfel, avem panourile industrializate de fațadă, din metal, pe o structură de beton armat; volumele pline cu guri de ventilație ale spațiilor tehnice, de asemenea în metal; și, în fine, panourile vitrate, de dimensiuni mari, ale circulațiilor, uneori folosite și înclinat, așa cum am mai văzut la japonezi.

Din păcate, apare o oarecare lipsă de unitate a volumelor, culoarea preluînd o prea mare parte din valoarea imaginii. Încercînd, probabil, să creeze un anumit insolit necesar unei dotări pentru copii și tineret, lucru de dorit în cadrul ansamblului de locuit, lucrarea conține poate prea multe « semne » suprapuse. *Domus*, oct. 1974

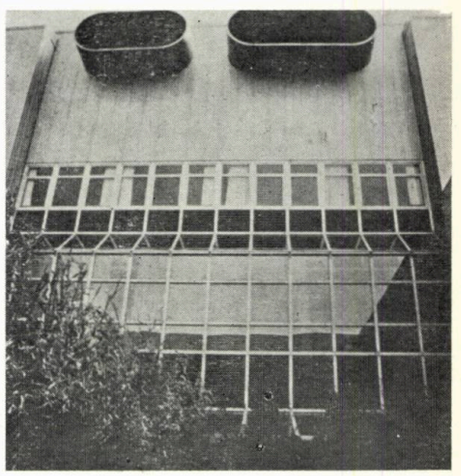

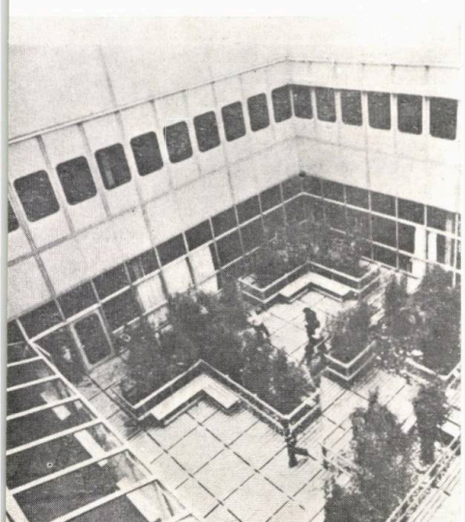

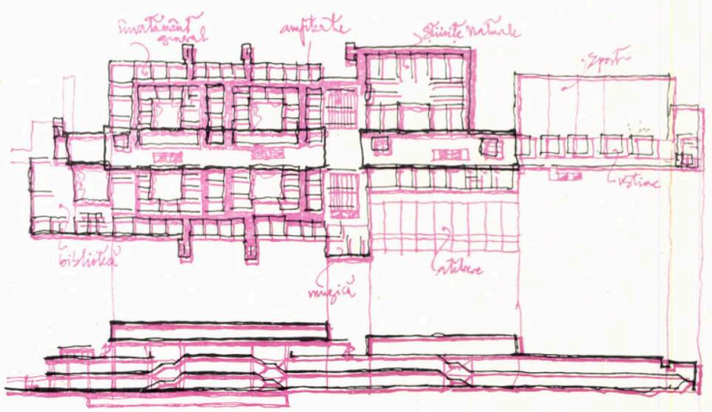

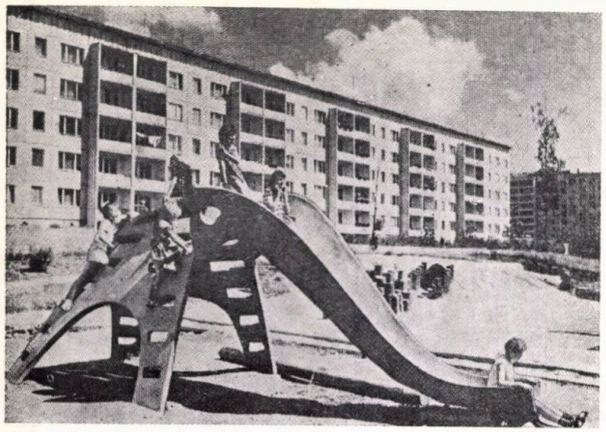

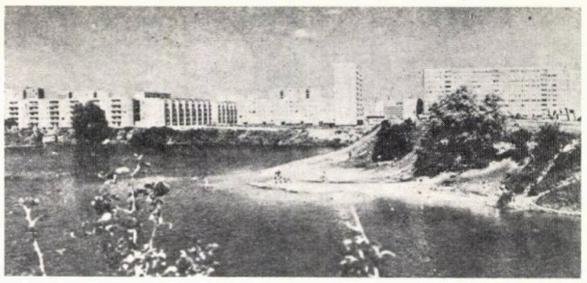

HALLE NEUSTADT, R.D.G.

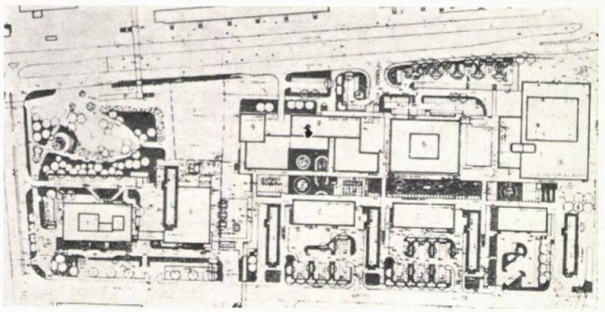

Numărînd deja 70 000 locuitori, noul oraș din R.D.G., prevăzut a avea în final 115 000, este legat de dezvoltarea noilor industrii chimice din regiune. Noul centru se află la intersecția șoselei principale, legînd noul oraș cu Halle. Centrul conține dotările culturale și administrative, comerț, școli și zone de sport, legate cu un acces pietonal.

Zona rezidențială, pentru 15 000—20 000 locuitori, cu zone de servicii dispuse în interiorul unui cerc cu raza de 600 m, este elementul cheie al planului. Locuințele sînt prevăzute a avea cinci etaje (60%) și 8, 11, 14 etaje (40%) realizate în sisteme industrializate. Sistemul de infrastructură este asigurat în tunele combinate ajungînd toate instalațiile. Pentru a evita unele aspecte monotone, s-a încercat o distribuire a accentelor și grupărilor construcțiilor, precum și o mai mare grijă îndreptată asupra amenajărilor terenurilor dintre construcții.

ARCHITEKTUR DER DDR, nr. **10/1974**

OLIVETTI—IVREA

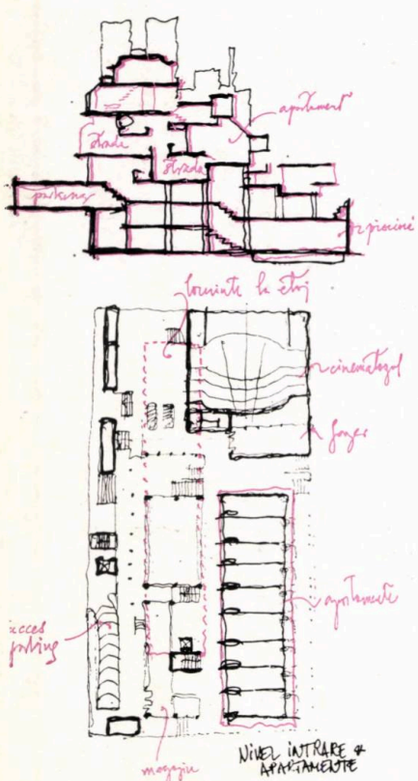

Două noi ansambluri de locuințe în cunoscuta Ivrea, domeniul firmei Olivetti. Primul, realizat de arhitecții *Gabetti* și *Isolu*, conține apartamente și garsoniere pentru funcționarii noi veniți în oraș. Concepția ansamblului se poate descrie ca fiind o reluare a unor formule urbanistice mai vechi, un arc de cerc ce se înscrie, cu multă abilitate în terenul denivelat; denivelarea este preluată astfel încît terasa locuințelor ajunge la cota superioară a terenului; accesul carosabil și garajul se află îngropate în sol. Apartamentele sînt concepute fie ca duplexuri, fie ca garsoniere; anexele sînt grupate pe ventilații în zona neluminată a apartamentelor. Din implantarea în teren rezultă și o singură fațadă a ansamblului, tratată ca perete cortină.

Al doilea ansamblu, al arhitecților *Cappai* și *Mainardis* constituie un complement al primului, conținînd apartamente de diverse mărimi, precum și anexe: săli pentru adunări, cinematograf, expoziție, piscină acoperită și sală de gimnastică, magazine și restaurant. Integrat în țesutul urban al Ivreii, construcția este oarecum autonomă.

Arhitectura pleacă de la premisa unui joc de niveluri al unor străzi interioare ce conduc la apartamente, legate și conjugate cu spațiile comune și dotările într-o arhitectură cu iz industrial.

WERK, nr. **12/1974**

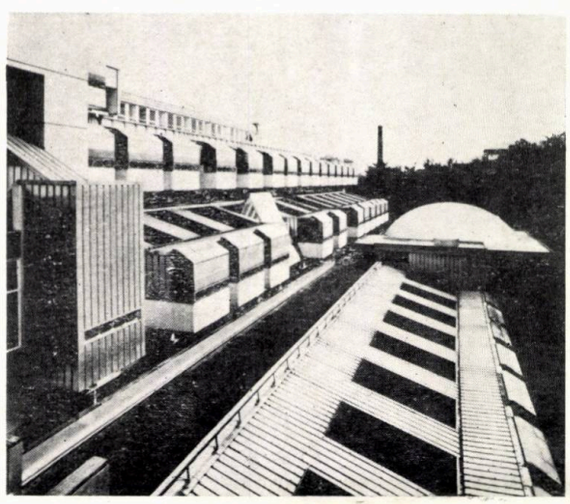

AVADD
design - arte

DESIGNUL ÎN ȘCOALĂ (II)

La întrebările revistei, formulate în numărul 3/1975, *ne răspunde, de astă dată, sociologul* **Paul Caravia,** *cercetător științific în cadrul Laboratorului de cercetare sociologică urbană al Comitetului executiv al Consiliului popular al Municipiului București.*

1. După cum este bine știut întreaga viață de relație a omului, fie că ne referim la relațiile lui cu natura fie la cele cu restul membrilor societății, a generat **mediul artificial.** Teoreticienii culturii și sociologii l-au calificat drept « apt de civilizație ».

Adeseori, însă, s-a considerat ca aparținînd domeniului culturii tot ce exprima creația și construcția geniului uman în prelungirea naturii sau ca urmare a transformării ei. Concepțiile erau justificate bineînțeles, deoarece actul de instituire a mediului artificial este prezidat de capacitatea valorizatoare a omului și societății. Vreau să subliniez ideea că prin cultură omul controlează sistemul social, adică reacționează în diferite situații pe baza deciziilor și a normelor care orientează, de cele mai multe ori în mod conștient, manifestările sale. În acest sens designul este un act de cultură și în aceste limite prin el societatea controlează anumite aspecte, adică pe cele care vizează **umanizarea creației tehnice.**

Cu altă ocazie am propus o serie de distincții care să slujească această idee, diferențiind: a. mediul natural; b. mediul fizic construit de om și relațiile lui cu mediul natural (environul); c. proiecția subiectivă a omului și a societății asupra **spațiului devenit astfel organizabil,** asupra environului, proiecție care implică și repertoriul valorilor ce ghidează intervenția estetică asupra lumii obiectelor, dar și evantaiul perceptiv, al valorizării continue a lumii înconjurătoare. În dialectica celor trei perspective apare « ambientalul » și în cadrul lui se situează designul, care contribuie, cu mijloace specifice, la efortul de a da un sens mediului artificial, de a-l dimensiona pentru om, pentru nevoia sa lăuntrică, care se va accentua probabil, ca reacție complementară, față de tehnologizarea atotcuprinzătoare. Deci eu văd, cu destule temeiuri, designul în expansiune. El trebuie însă apărat de tentația « consumului în sine », de acel utilitarism convențional care duce la substituirea nevoii de **estetizare a cotidianului** cu imperativele comercializării. Mai exact, designul este legat de activități sociale multiple, printre care și aceea de promovare a mărfurilor, dar în nici un caz exclusiv de un asemenea scop. Designul are o finalitate social-culturală.

2. Trebuie spus că, în general, designul formează obiect de studiu al psihosociologiei, dacă prin aceasta vom înțelege, împreună cu A. Moles și alți specialiști, « studiul raporturilor dintre individ și environul său social sau socializat, adică în interiorul unui mediu uman ». Cercetările pe care le-am întreprins în cadrul colectivului nostru au vizat aspecte mai globale ale sociologiei culturii, referitoare la comportamente și practici culturale ale populației. Ele nu au avut în vedere modul în care populația percepe obiectivul industrial, structurile sale formale și stilistice, preferințele coloristice, modalitățile de simbolizare, relația dintre util și frumos, degenerări ale gustului sub presiunea elementelor de kitsch și alte asemenea probleme particulare.

Aici sînt două nivele diferite de discuție și anume:

a. formarea culturii profesionale a specialiștilor în design pentru înțelegerea tendințelor sociale și culturale din societatea noastră și, desigur, din societatea contemporană în ansamblu;

b. predarea obiectului de studiu « design » într-o viziune interdisciplinară conformă cu natura însăși și a actului generator de umanizare a ambientului.

Iată acum și o exemplificare. Dacă studiile de sociologia culturii atestă că în mediul urban existent, în condițiile țării noastre, persistă modele culturale de tip popular-tradițional, politica de design și, desigur orientarea învățămîntului de specialitate va fi astfel făcută încît să se acorde atenția cuvenită, cum și este cazul, particularităților socio-culturale ale țării noastre, comparativ cu al altor popoare. Și în consecință, rezultatele cercetărilor sociologice vor putea fi valorificate efectiv și în deciziile de orientare dar și în proiectarea propriu-zisă a mediului nostru artificial.

După cîte știu însă, concluziile studiului nostru privind nivelul de cultură al populației Capitalei n-a pătruns oficial în structura învățămîntului. S-ar cuveni deci un real dialog, fără obstrucții conjuncturale, între sociologi și proiectanții de design.

În altă ordine de idei, trebuie spus că lipsesc cercetări la nivelul micromediului, acolo unde operează viziunea **psihosociologiei ambientului** (considerat ca ansamblul de relații dintre individ și obiectele mediului său imediat, proxim). În această privință, am încercat o formulare interdisciplinară la cursul pe care l-am predat studenților din fosta secție de design a Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu ».

Am considerat necesar și cred că a fost o experiență utilă, de a reformula în termeni interdisciplinari, cunoștințe din domenii gîndite încă autonom. Cred însă că un astfel de curs ar trebui introdus deopotrivă și în învățămîntul mediu ca și în cel universitar și postuniversitar, atît în cel al artelor plastice cît și în cel arhitectural și chiar tehnic. Un asemenea curs interdisciplinar ar crea o viziune și un limbaj comun pentru o gamă de specialiști care concură la realizarea ambientului și mai cu seamă pentru cei ce se specializează în proiectarea de design.

3. În parte am și răspuns dar trebuie făcută o subliniere și anume: trebuie familiarizat și beneficiarul producției de design și pentru asta se cuvine introdus un astfel de curs în cadrul perfecționării cadrelor de conducere din economie și cultură. Ar fi recomandabil ca la Politehnică să existe un asemenea curs interdisciplinar pentru a crea o mentalitate social-culturală cu privire la construcția mediului artificial în condițiile societății socialiste.

Învățămîntul de design trebuie făcut într-o secție specială a Institutului de arhitectură, cu trepte de specializare adecvate și cu o cvasiautonomie, astfel încît să se excludă pericolul de a reduce designul la obiectul arhitectural sau numai la echipamentul urban, precum și tentația de a identifica designul cu un produs strict estetic, specific artelor plastice ca atare. Pledez deci pentru o secție specializată care să asigure proiectanți ai **ambientului** util și producției de obiecte dar și proiectării ansamblurilor ambientale atît de necesare vieții cotidiene a populației ce trăiește în condițiile conetmporane.

Cu atît mai necesară și oportună este această disciplină și specializare, cu cît avem de înfăptuit, prin Programul director al partidului nostru, vastul efort de modernizare și umanizare a întregului environ.

PAUL CARAVIA

PROBLEMELE MOBILIERULUI ȘI ECHIPAMENTULUI URBAN

Învățămîntul de design la Institutul de arhitectură „Ion Mincu" din București

În continuarea discuției începută în numărul trecut al revistei « ARHITECTURA », referitoare la problemele designului și învățămîntului de design, doresc să prezint în acest număr acțiunile întreprinse în cadrul Institutului de arhitectură în vederea promovării unui învățămînt modern de design, bazat pe cele mai noi descoperiri în domeniul științei, tehnicii și tehnologiei, pentru a răspunde cerințelor social-economice și subiectiv-psihologice.

Ca rezultat al acțiunilor în vederea promovării designului în țara noastră, pe linia învățămîntului de design, în momentul de față există o serie de realizări și perspective ce pot fi considerate îmbucurătoare, dar nu și suficiente.

De cîțiva ani, a luat ființă un liceu cu profil de design la Timișoara și secții de design la institututele de arte plastice din București și Cluj-Napoca.

În cadrul Academiei de studii economice, s-a înființat Centrul de consulting în creație industrială, ambalaje și promovarea produselor și se predau cursuri de design și ambalaje, la Facultatea de comerț. La o serie de facultăți din Institutul politehnic se predau cursuri de design.

În cadrul Academiei de studii social-politice « Ștefan Gheorghiu », la cursurile pentru pregătirea cadrelor de specialitate în probleme de conducere și organizare-specializare în domeniul ergonomiei, se țin prelegeri de industrial design.

Pentru anul viitor, se preconizează cursuri postuniversitare de design la Institutul politehnic.

Organizarea disciplinei de design la Institutul de arhitectură. La Institutul de arhitectură « Ion Mincu », încă din anul 1967—1968, prin înființarea Catedrei de studiul formei, s-au pus bazele unui învățămînt de design, prin evidențierea educației vizuale, bazate pe o nouă optică asupra lumii formelor și ca o reacție la sistemul tradițional de tip « beaux arts ».

În anul 1972—1973, a fost restructurată Catedra de studiul formei, noua catedră impunîndu-și, ca principală sarcină, imprimarea unor activități legate mai mult de pregătirea practică necesară formării unui arhitect multilateral, cît și de înarmarea acestui arhitect cu complexul de cunoștințe noi, proprii metodologiei îmbogățite a designului.

În acest sens, activitatea teoretică din cadrul catedrei a fost legată de activitatea practică de atelier a studenților. Au fost introduse, în programa de învățămînt, două noi cursuri: proiectarea și construcția mobilierului de serie, în anul III, și cursul de design, comunicări vizuale și ergonomie, în anul IV. Cursul de amenajări ambientale, din anul V, a fost adaptat și îmbogățit.

În ceea ce privește numărul de ore de activitate practică, aceasta a crescut, de la media de patru ore săptămînal (două ore la anul II și două ore la anul IV), la media de zece ore săptămînal (în medie cîte două ore săptămînal la anii I, II, III, IV și V), la care au fost adăugate și parte din orele de activitate practică, ore repartizate fie în ședințe scurte de lucrări practice de cîte 4—6 ore, fie în proiecte de specialitate de 60—100 ore.

Începînd cu anul universitar 1973—1974, s-au introdus la anul VI, în ultimul semestru de studiu dinaintea perioadei de realizare a proiectului de diplomă, un proiect de specialitate de 72 ore.

Disciplinele Catedrei de arhitectură de interior-design-mobilier au fost organizate, pe ani de studiu după cum urmează:

— anul I — reprezentări specifice arhitecturii
— anul II — basic design-compoziție-culoare
— anul III — mobilier urban și tehnologia mobilierului de interior
— anul IV — design și comunicări vizuale
— anul V — probleme complexe de amenajare ambientală
— anul VI — proiectare de specialitate din diverse domenii ale designului specific arhitecturii

Temele abordate în cadrul activităților practice au avut un caracter realist, fiind în general teme sau comenzi ale unor beneficiari din producție și avînd angrenați, în calitate de cadre didactice asociate, specialiști.

În cadrul metodologiei adoptate, fără a modifica procesul de învățămînt, se oferă teme în care sînt îmbinate cerințele didactice cu cele ale producției:

În anul II, temele au fost legate de proiectarea modulară a unor garduri prefabricate, bănci, elemente de joacă pentru copii, elemente decorative serializate.

În anul III, după introducerea treptizării, au fost lansate teme de mobilier urban, urmate de proiectare la faza de execuție a mobilierului interior (cameră cămin studențesc, locuință, cameră hotel).

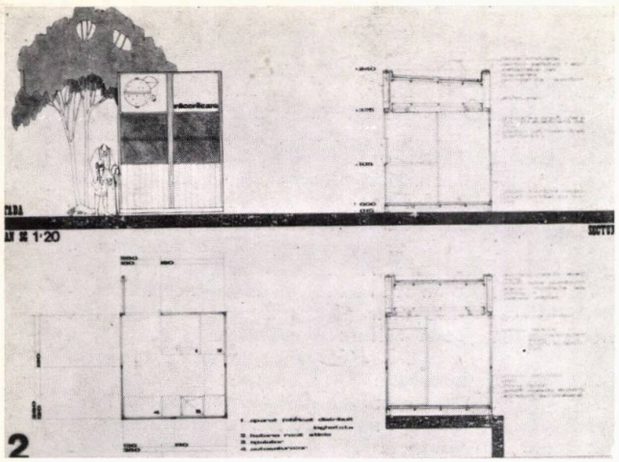

1

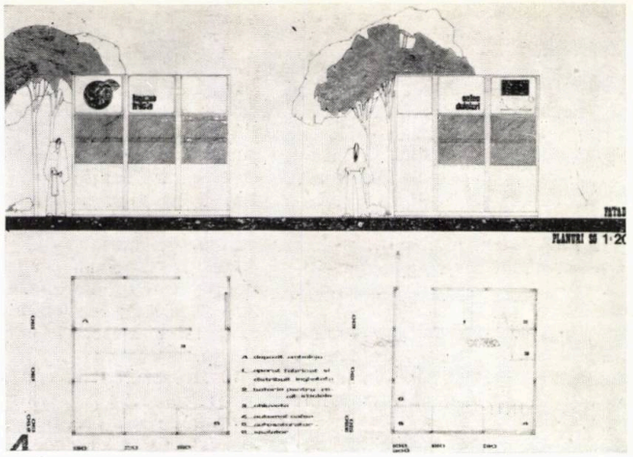

2

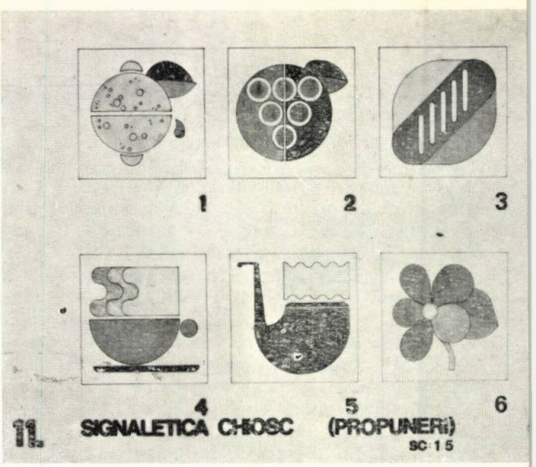

3

Temele caracteristice anului IV au avut o largă cuprindere, de la elemente de mobilier specializat (bucătărie, cameră de zi), la sisteme modulate (dotări de plajă, sisteme de informație, semnale de intrare de oraș), iar cele legate de probleme de amenajare ambientală devenind specifice anului V (amenajarea unui pavilion de expoziție, ambientul unei săli polivalente etc.).

Ținîndu-se seama de importanța elementelor de mobilier și echipament urban în crearea ambientului orășenesc, în acoperirea nevoilor funcționale a unor obiecte de acest gen și, mai ales, în crearea expresivității urbane, s-a pus un mare accent pe **designul** acestor obiecte ce au fost eșalonate în funcție de gradul de dificultate al temelor la toți anii de studiu. Grăitoare în acest sens este experiența unor contracte realizate în perioada următoare.

Experiența din anul 1974—1975

Realizarea contractului « Studiu de mobilier și echipament urban pentru orașul Constanța și litoral »

Cea mai interesantă experiență, din activitatea disciplinei Arhitectură de interior -design-mobilier, a fost realizarea, în anul universitar 1974—75, a contractelor cu Consiliile populare ale municipiilor Constanța și București: « Studiu de mobilier și echipament urban pentru orașul Constanța și litoral » și, respectiv, « Agrementarea ambientală a arterelor Dorobanți și Pantelimon din București ».

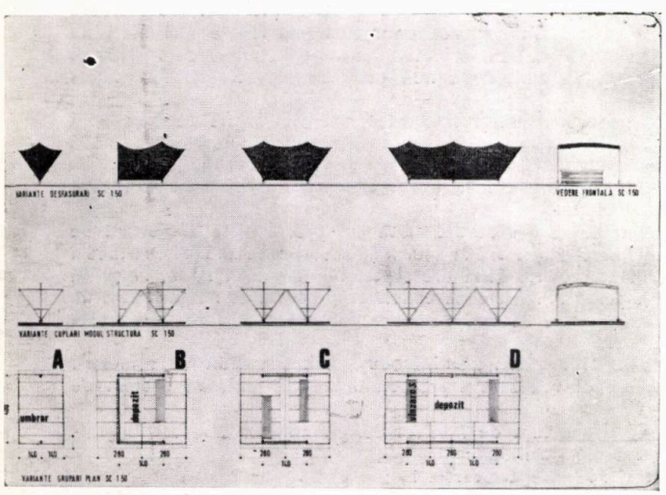

4

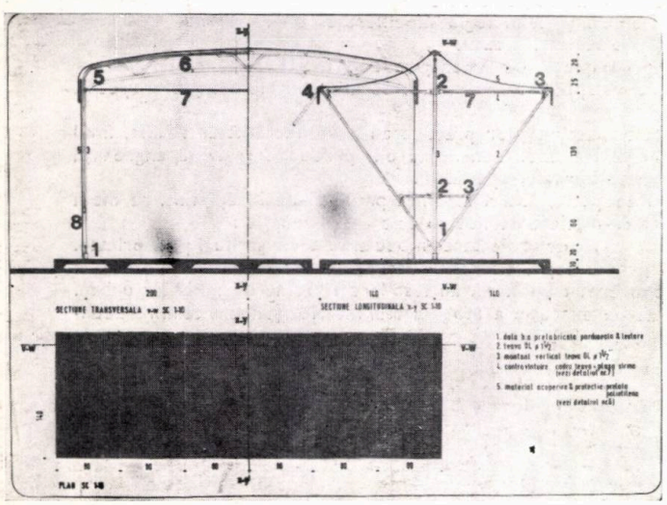

5

1, 2, 3. CHIOȘCURI COMERCIALE *pentru Municipiul Constanța și litoral (variante, ansambluri și simboluri comerciale)*
COLECTIV: *stud. arh. anul IV: MAIA CORAVU, ANA SCALȚIOTI, RODICA PISĂU, RADU OPRIȘ, ALEXANDRU SIMIONESCU, IRENE OLID*
ÎNDRUMĂTORI: *arh. VLADIMIR POPOV, arh. ADDA GHEORGHIEVICI — IPROCOM*

Pentru realizarea celui dintîi contract, s-au repartizat teme ale obiectivelor cerute, în funcție de complexitatea lor, la toți anii de studiu, în afara anului V, căruia i-a fost repartizat cel de al doilea contract, în cadrul disciplinei amenajări ambientale.

În primul semestru, au fost realizate, în general, studii și schițe de idei la anii II, III și IV, astfel că studenții anului II au avut de rezolvat, în cadrul temelor de compoziție și proiectare modulară: garduri prefabricate, bănci și moduli de joacă pentru copii; în anul III, au proiectat întreaga gamă de aparate necesare echipării terenurilor de joacă pentru copii (leagăne, carusele, tobogane, obiecte de cățărat, etc.) și un complex unitar de mobilier stradal format din bancă, coș pentru hîrtii, cișmea, gard despărțitor și ceas urban.

Anului IV, pentru această primă fază a studiului, i-au revenit sarcina propunerilor de organizare a dotărilor necesare echipării plajelor și falezei (în baza unor principii de modulare, serializare, prefabricare), a proiectării unor sisteme modulate de informare-orientare-afișaj și a corpurilor de iluminat pentru spații libere.

În acest an, s-au introdus, pentru prima dată în perioada premergătoare realizării proiectului de diplomă, proiecte de specialitate la disciplinele sistematizarea urbană, arhitectura clădirilor de producție, restructurare-restaurare urbană și design-amenajare ambientală. În cadrul unui proiect de 72 ore, la această din urmă disciplină, studenții anului VI au realizat, într-o fază mai avansată de studiu, proiecte pentru dotări complexe de plajă, stații pentru mijloace de transport în comun, sisteme informaționale, mobilier stradal și lucrări de sistematizare și sintetizare a materialelor reprezentînd realizările studenților celorlalți ani de studiu sau provenind din alte surse de informare.

Trebuie remarcate lucrările de sinteză și tablourile sinoptice realizate de studenții din anul VI: Dorin Ștefan (în colaborare cu Dana Modorcea, Vlad Irimescu, Liliana Trestioreanu — anul IV) — referitoare la « **Dotări de plajă** »; Ecaterina Dumitru — « **Bănci pentru exterior** » și « **Garduri prefabricate** », cît și lucrarea « **Echiparea terenurilor de joacă pentru copii** », realizate de colectivul Cristian Brăcăcescu, Georgeta Uzoni, Cristina Olteanu.

În ceea ce privește proiectele realizate de studenții anului VI, trebuie menționate: « **Stații de autobuz** » — colectiv Vlad Vrejoiu, Marius Berindei, Laurențiu Brînzeanu, Mihai Eftene, Adina Schrager, « **Dotări de plajă** » — colectiv Agneta Toth, Mihnea Radu, Corina Brătescu, Gheorghe Dumitrescu, Constanța Văzdăuțeanu și « **Dotări de plajă economice din rame de metal și pînză de cort** » — colectiv Maria Carătuș, Adrian Gusti, Rodica Opriș și Dan Teodorescu.

Pe parcursul realizării acestei faze a studiului, s-au întreținut contacte cu reprezentantul beneficiarului, arhitectul-șef al municipiului Constanța, care prin intervențiile sale a adus o serie de îmbunătățiri încă din faza inițială de proiectare.

După realizarea acestei faze, caracterizată printr-un număr mare de lucrări și o abundență de idei, în urma unei selecții efectuată de îndrumători, au fost prezentate beneficiarului un număr de peste 300 de planșe la sediul Consiliului popular municipal Constanța.

Discuțiile purtate de participanți au relevat, în primul rînd, seriozitatea cu care au fost abordate studiile, calitatea lor, multitudinea ideilor interesante, stabilindu-se în unanimitate necesitatea înmulțirii contactelor de acest tip dintre învățămînt și producție.

Următoarea fază a acestei colaborări s-a realizat cu studenții anului IV, care au avut ca sarcină proiectarea și redactarea finală, în vederea realizării unor albume cu propuneri de mobilier și echipament urban, a următoarelor obiective: chioșcuri comerciale, stații pentru mijloace de transport în comun, jocuri de copii, mobilier stradal și sisteme de informare în noile cartiere.

Dintre lucrările realizate de studenții anului IV, se remarcă în mod deosebit proiectul de **chioșcuri comerciale** al colectivului Maia Coravu, Ana Scalțioti, Rodica Pisău, Radu Opriș, Alexandru Simionescu, Irene Olid (îndrumat de arh. Vladimir Popov și arh. Adda Gheorghievici de la IPROCOM), **sistem extensibil de chioșcuri din rame metalice și pînză de cort** al studenților Iosif Nemeth, Cristian Dima, Iuliu Horvath (îndrumători: arh. Radu Cosma și arh. Carlheinz Roth) și **sistem de infor-**

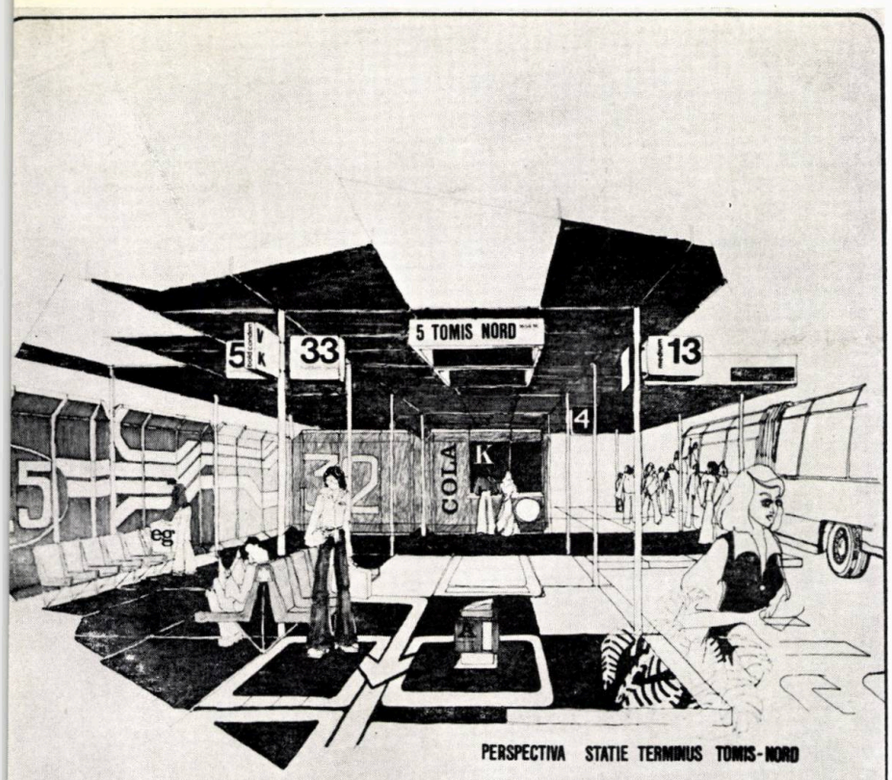

PERSPECTIVA STATIE TERMINUS TOMIS-NORD

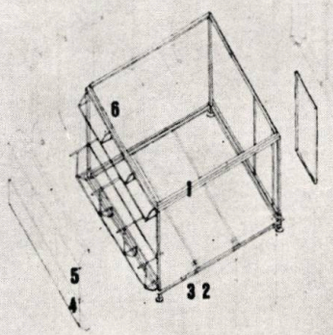

PERSPECTIVA AXONOMETRICA

1 STRUCTURA DE REZISTENTA PROFILE DE OTEL SUDATE
2 PANOU DE CIMP DIN POLIESTER ARMAT CU FIBRE DE STICLA
3 ELEMENT INCHIDERE COLT DIN POLIESTER ARMAT CU FIBRE STICLA
4 PANOU ALUMINIU CU STRUCTURA DE REZISTENTA DIN OTEL
5 VITRINA GEAM SECURIT
6 CHESON ACOPERIRE DIN POLIESTER ARMAT CU FIBRE STICLA

A0

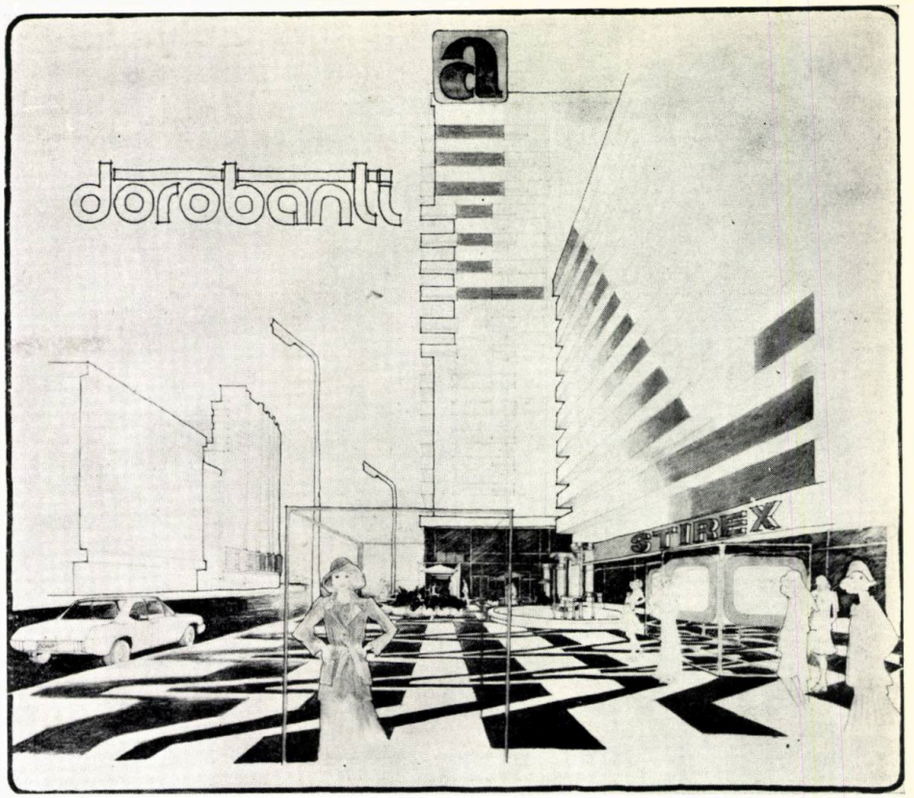

6

4. 5. CHIOȘCURI EXTENSIBILE *din rame metalice și pînză de cort pentru Constanța și litoral*
COLECTIV: *stud. arh. IOSIF NEMETH, CRISTIAN DIMA, IULIU HORVATH*
ÎNDRUMĂTORI: *arh. RADU COSMA, arh. CARLHEINZ ROTH — Televiziune*

6. 7. 8. 9. PROPUNERI AGREMETĂRI AMBIENTALE PE CALEA DOROBANȚILOR COLECTIV: *stud. arh. anul V — MARIANA CLEPER, PAUL BĂDULESCU, BOGDAN BOCĂNEȚ*
ÎNDRUMĂTOR: *conf. arh.* ANTON DĂMBOIANU

7 8

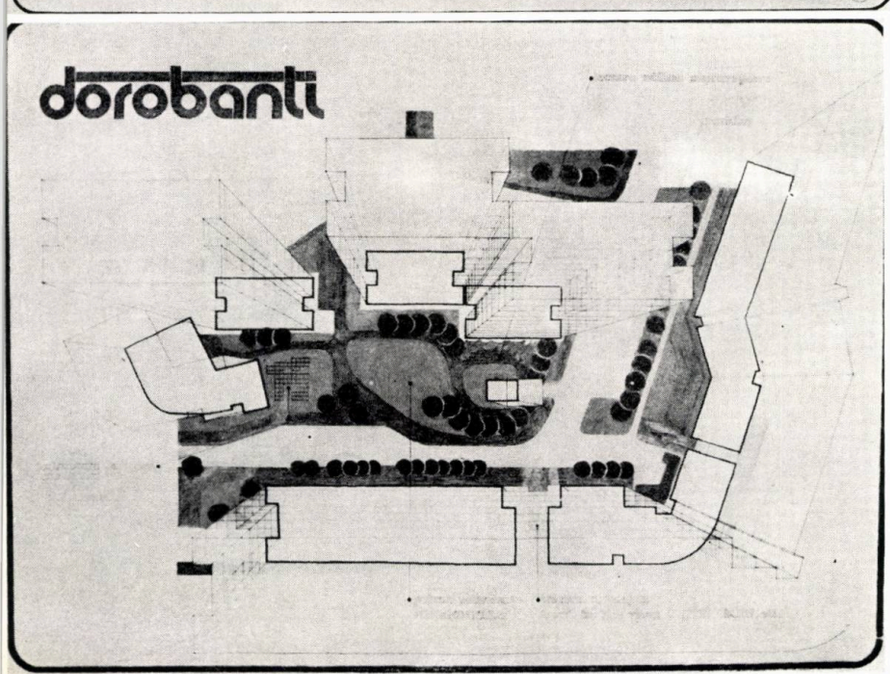

9

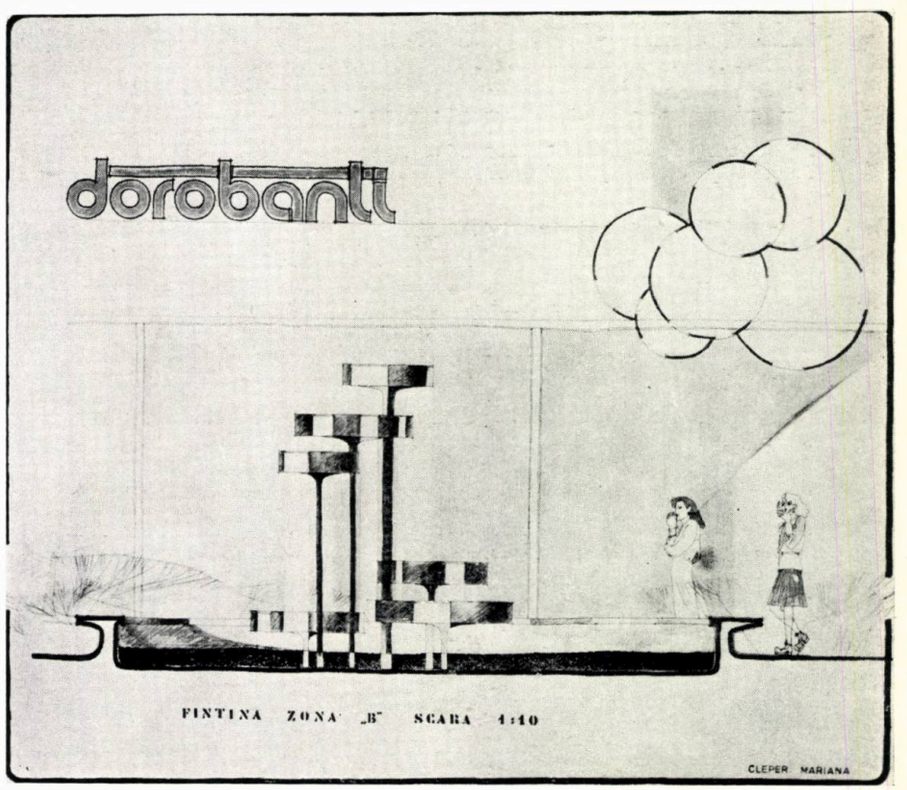

FINTINA ZONA „B" SCARA 1:10

CLEPER MARIANA

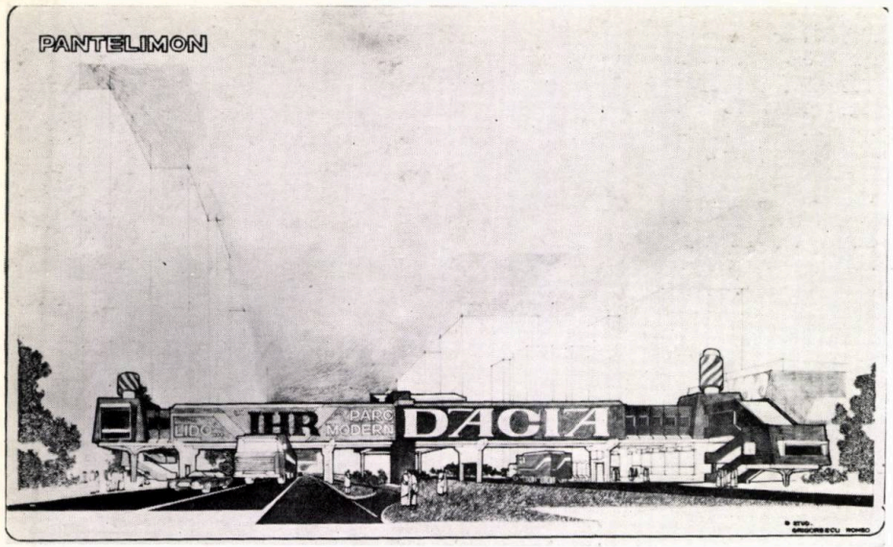

10

10, 11, 12, PROPUNERI AGREMENTĂRI AMBIENTALE PE ŞOSEAUA PANTELIMON
COLECTIV: *stud. arh. anul V: HORIA BOIAN, ROMEO GRIGORESCU, ILIE POPA*
ÎNDRUMĂTOR: *conf. arh. ANTON DÂMBOIANU*

11

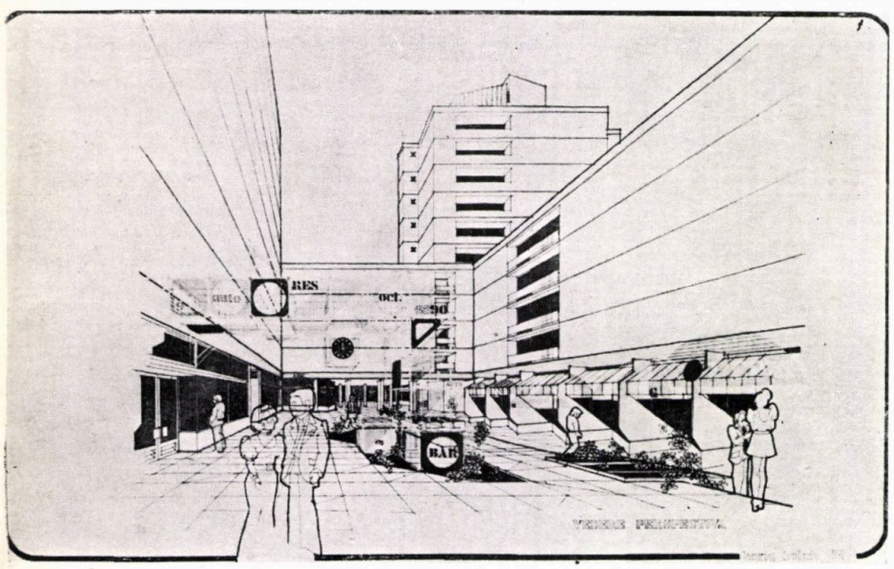

12

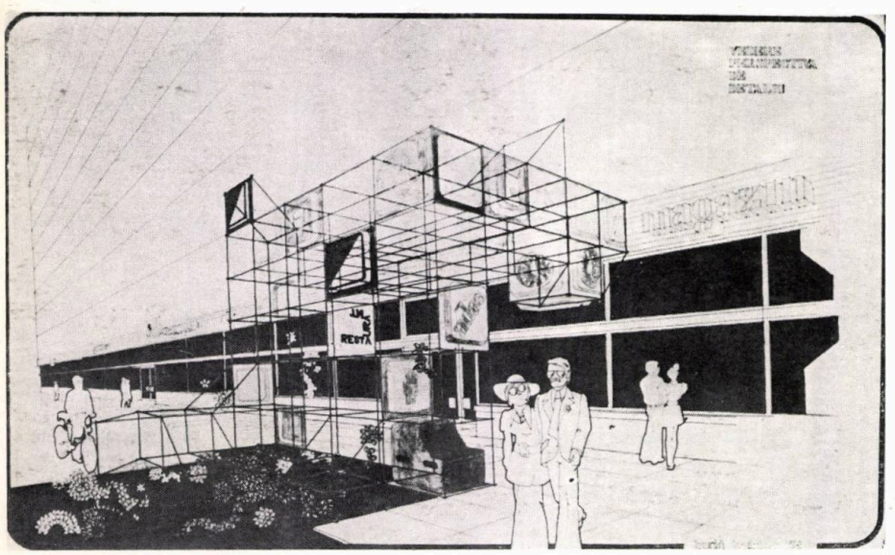

mare în noile cartiere realizat de studenţii Dumitru Plohotniuc şi Dan Georgescu (îndrumători: arh. Bogdan Gheorghiu şi arh. Margareta Moldovan).

Trebuie subliniat că, încă înainte de predarea finală a albumelor solicitate de C.P.M. Constanţa, au fost predate, pe parcurs, o serie de proiecte din domeniul jocurilor pentru copii, după care au şi început să se execute o serie dintre dotările pentru locurile de joacă.

Agrementarea ambientală a arterelor Dorobanţi şi Pantelimon.

În abordarea acestei teme complexe, solicitate de Consiliul popular al Municipiului Bucureşti, s-a pornit de la analizarea situaţiei existente şi propuse de Institutul « Proiect-Bucureşti », prin vizite la faţa locului şi contacte cu reprezentanţii C.P.M.B. şi I.P.B.

Necesitatea dotării cu echipament şi mobilier urban, a agrementării acestor două artere de mare circulaţie cu elementele funcţionale ale străzii, cu un anumit aspect estetic specific zilelor noastre, în vederea obţinerii unui ambient unitar şi expresiv, toate acestea au impus studenţilor anului V adoptarea unor multiple şi variate soluţii.

Propunînd o structură tridimensională, în vederea unificării unor elemente eterogene de pe artera Pantelimon, colectivul îndrumat de prof. dr.arh. Adrian Gheorghiu, format din studenţii Vladimir Arsene, Dan Lazăr, Irina Lazaride, Geta Lupoaie, Vlad Lupoaie, Alexandru Negoescu, Romeo Negrescu, Gheorghe Pătraşcu, Gheorghe Şubovici, a îmbinat formele unor obiecte ambientale (bănci, coşuri de hîrtii, cişmele, corpuri de iluminat), duse pînă la faza de detaliu, cu interesante studii cromatice.

Sub aceeaşi îndrumare, colectivul, format din studenţii Viorica Nedelcu, Mariana Novac, Diana Petrescu, Cristiana Popescu şi Silviu Zaharia, ocupîndu-se de artera Dorobanţi, în afară de o opinie generală proprie, s-a axat în studiul său pe rezolvarea în detaliu a unei familii complexe de obiecte de mobilier urban, în acelaşi timp şi sistem-suport pentru elemente informaţionale, propunînd cu mult rafinament o serie de simboluri comerciale şi caracterele pentru literele unor firme.

Sub îndrumarea conf.arh. Anton Dâmboianu, colectivele de studenţi au abordat problemele generale ale agrementării ambientale, propunîndu-şi în general detalierea unor obiecte unicat: fîntîni, pardoseli, pasaj pietonal denivelat.

Sînt apreciabile propunerile colectivului Horia Boian, Romeo Grigorescu şi Ilie Popa pentru artera Pantelimon şi cele ale colectivului format din Mariana Cleper, Paul Bădulescu, Bogdan Bocăneţ pentru agrementarea arterei Dorobanţi.

Un interesant studiu a fost realizat şi de colectivul de studenţi: Ileana Frăteanu, Nicolae Horvath, Viorica Ianceu, Florin Ionescu, Dorin Laschescu, Valeriu Meţiu, Ernest Pafka, Gheorghe Petrescu, Florian Radu, Iuliu Tivadar, Iuditha Urmösi, care, printre altele, propune realizarea unei fîntîni din elemente modulate la intersecţia şos. Pantelimon cu şos. Vergului.

Proiecte de industrial design

În sprijinul argumentării referitoare la necesitatea pregătirii specialiştilor în industrial design, în cadrul învăţămîntului de arhitectură, în afara faptului că mulţi arhitecţi îndeplinesc cu competenţă aceste atribuţii în diverse unităţi industriale şi institute de cercetare, este producţia de proiecte ale studenţilor arhitecţi în acest domeniu.

Sub îndrumarea directă a autorului acestui articol şi a cadrelor didactice asociate: arh. Horia Constantinescu de la I.P.B., arh. Victor Abraham de la I.P. « Carpaţi »; arh. Florian Dumitriu de la trustul « Carpaţi » şi a celorlalţi membri ai colectivului disciplinei design s-au realizat proiecte ce au fost apreciate de specialişti şi beneficiari.

Trebuiesc menţionate, în mod special, cîteva din aceste realizări: studiu de caroserie şi habitacol pentru un autoturism de mic litraj — autori Walter Hünnel şi Zoia Djukelici din anul VI; pupitre de comandă pentru camere dispecer energetic, studiu realizat pentru ICEMENERG de colectivul Sorin Popescu, Rodica Militaru şi Dragoş Niţescu din anul VI; variante pentru perii rotative de covor — achiziţionate de Romconsult pentru firma « Goertz » din S.U.A., realizate de un colectiv format din studenţii din anul VI: Dan Dron, Dan Patriciu, Mihnea Radu, Gheorghe Vlăducă, Walter Hünnel şi Dorin Ştefan.

Una din ultimile realizări ale studenţilor arhitecţi din domeniul industrial-designului este studiul pentru carcasa maşinii de prelucrare prin procedee electrochimice a metalelor, comandată de Institutul de cercetări în tehnologia metalelor, prezentată în cîteva variante de studenţii din anul V: Ion Cornea, Gert Schuster, Petre Silvan şi Petre Iakner.

Toate acestea demonstrează încă o dată, că nevoilor formării unui specialist apt de a coordona activităţi variate ale domeniului, mai ales în epoca industrializării tuturor activităţiilor omeneşti, nevoii de a pregăti un profesionist de amplă responsabilitate, bazat pe cunoştinţe aprofundate ale fenomenelor sistematizare-arhitectură-design, în esenţă, ale problemelor amenajării ambientului uman la diverse scări, capabil de a ocupa poziţii cheie în angrenajul economico-social şi de a rezolva cele mai complexe probleme ale profesiunii, pornind de la elaborarea studiilor de sistematizare ale unor vaste teritorii şi ajungînd pînă la proiectarea cadrului intim de viaţă şi de muncă, a elementelor de mobilier, a produselor industriale, a obiectelor din imediata apropiere a omului, tuturor acestor deziderate le poate răspunde în condiţiile actuale şi în viitorul apropiat numai un specialist bazat pe o pregătire complexă, multilaterală, interdisciplinară ca cea a arhitectului.

Arh. VLADIMIR POPOV
Şeful disciplinei design din
Institutul de arhitectură « Ion Mincu »

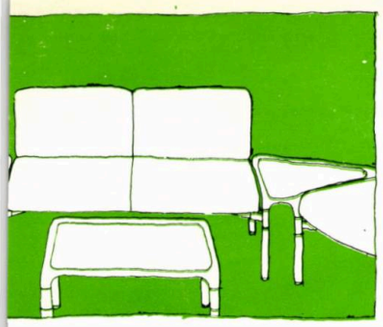

DICȚIONAR program 7000

Este numele dat unei serii de mobilier destinată celor mai diverse forme de comunicare — conversație, conferințe, tratative. Creator: arhitectul decorator HANS PETER PIEHL.

Născut în 1929, își termină studiile la Hanovra, iar apoi se specializează în domeniul mobilierului, lucrînd în atelierul profesorului EIERMANN. În 1954 se numără printre organizatorii Trienalei de la Madrid. În anii '60 conduce studiourile Rosenthal, iar apoi devine arhitect șef al fabricilor de mobilă ERWIN BEHR din WENDLINGEN.

De aproape 10 ani lucrează pentru firma WILKHAHN, cu ajutorul căreia realizează și noul «Program 7000». Acesta este format din cîteva tipuri de mobilier: scaun, fotoliu, măsuță și masă — acestea din urmă fiind în trei variante — dreptunghiulare, trapezoidale și triunghiulare. Mobilierul este realizat pe schelet din țeavă metalică vopsită negru. Elementele scheletului sînt solidarizate cu ajutorul unor piese metalice turnate. Mobilierul poate fi livrat sub formă de piese disparate ansamblabile la fața locului, ceea ce permite un transport ușor și o depozitare economică.

Din combinarea celor cîteva tipuri de bază, se pot obține diverse variante de mobilare, care să se poată adapta celor mai diferite spații și necesităților acestora ce pot varia în timp.

«Program 7000» este rodul unei munci de doi ani, timp în care grupul de design Wilkhahn condus de H. P. Piehl, a trecut prin mai multe variante de materiale și forme, reușind pînă la urmă să obțină un mobilier rațional și funcțional la un preț scăzut. «Program 7000» poate mobila holuri de hotel, foaiere, birouri directoriale, săli de conferință.

A.V.

1

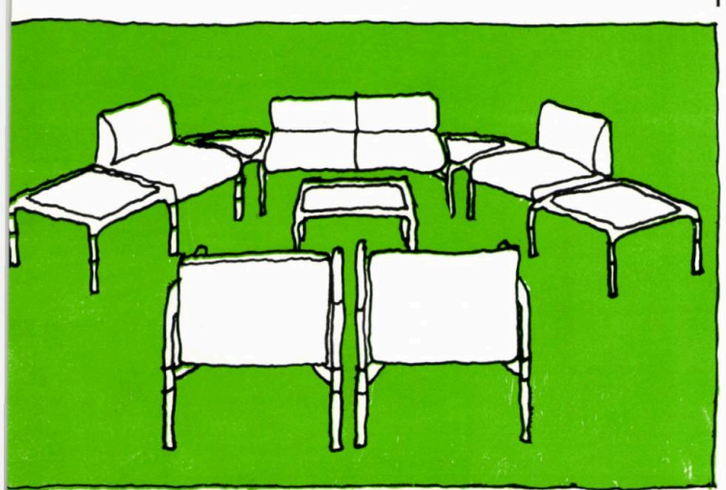

2

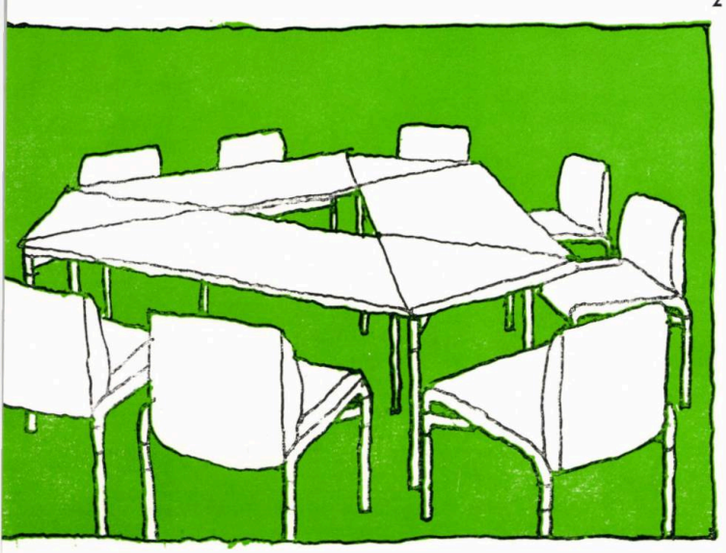

1. mobilier pentru holuri de hotel — odihnă conversație — 2. mobilier pentru săli de conferințe

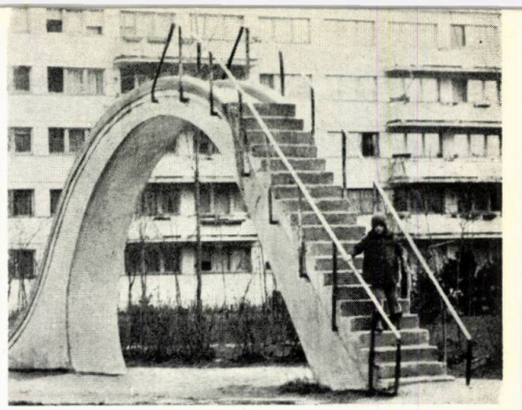

Spații de joc pentru copii în București

SĂ DISCUTĂM DESPRE...

...HAI LA GROAPA CU NISIP...

Cu toții sîntem de acord: pentru copii jocul este tot atît de necesar ca și aerul, ca și hrana, ca și somnul. Lipsa lui poate aduce grave prejudicii morale și fizice. Inteligența unui copil se formează, în linii mari, pînă la vîrsta de patru ani, direct proporțional cu cantitatea și diversitatea semnalelor pe care le primește și a situațiilor pe care trebuie să le rezolve. Or, jocul este acela care îl aduce în contact cu realitatea complexă.

Orașele lipsesc azi pe copii (dar parcă numai pe ei? — asta este însă o altă problemă) de dealuri, de iarba deasă în care se rostogoleau, de copacii în care se puteau cățăra, de scorburile în care se puteau ascunde, de pădurile pline de primejdii și aventuri. Nu mai există nici curți misterioase, nici străzi, ca-n vechile orașe, în care joaca le era

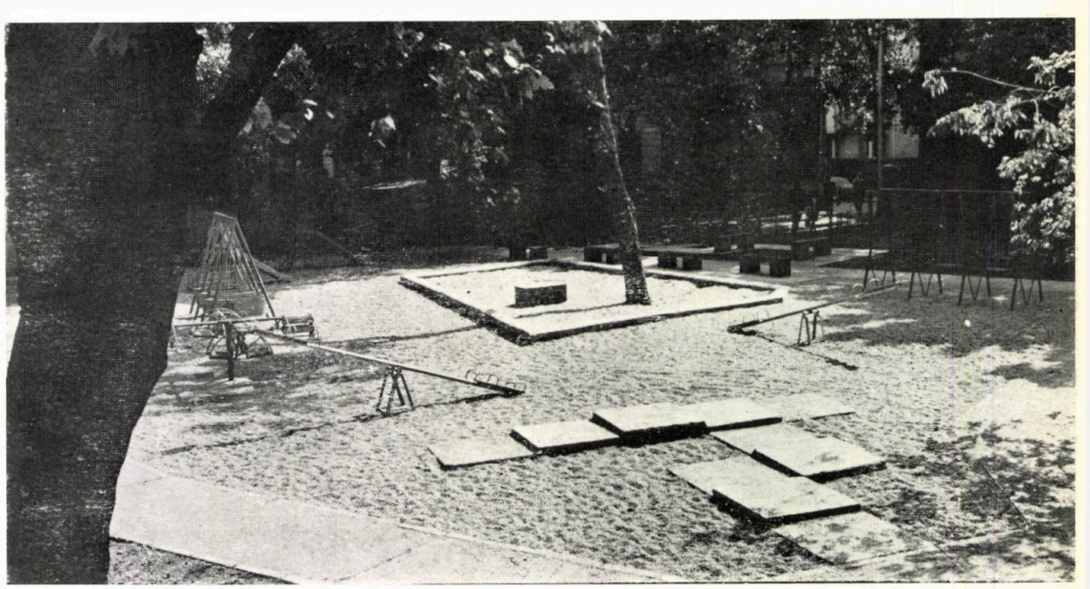

supravegheată de ochii tuturor, fiind intim legată de viața celor mari.

Le oferă, în schimb, avantajul unei mari comunități organizate, servicii, comodități, securitate, ca și spectacolul unei vieți trepidante invadată de o mulțime de senzații, zgomote și culori. Locurile atrăgătoare, în viziunea copiilor și care le stimulează interesul în primul rînd, sînt cele în care se desfășoară viața comună a oamenilor (strada, fabrica, magazinele și piețele). Acestea, însă, aparțin doar adulților și au devenit medii agresive și improprii pentru copii, cărora nu le mai rămîn decît spațiile goale de viață o mare parte a zilei, din vechile parcuri sau noile cartiere, unde joaca lor nesupravegheată și neorganizată poate uneori să îmbrace forme nedorite.

Deci, adultul, pentru a-l lăsa liber de orice constrîngeri spre a fi el însuși, în lumea sa de evenimente reale sau închipuite, cît și pentru a-i putea supraveghea, organiza și orienta jocul, îi oferă copilului un loc care să fie al lui și numai al lui. Necesitatea existenței acestui loc, astăzi, nu o mai pune nimeni la îndoială, așa cum nu se pune la îndoială necesitatea existenței drumurilor și parcajelor, parcurilor și aleilor. Normele de urbanism și tabelele îi precizează suprafața, gradul de dotare, ca și multe alte date legate de amplasament, de relațiile cu spațiile învecinate etc.

Adultul oferă, deci, copilului acest loc și-i spune: aici te poți desfășura în voie, îți poți cheltui energia și fantezia, îți poți dezvolta agilitatea și îndemînarea fizică, aici te poți apropia de mecanisme și mașini uzate, special pregătite pentru tine. Între timp, însă, eu am să încerc să te învăț, cu ajutorul jocului tău, ce înseamnă material și culoare, ce înseamnă să construiești, să inventezi, să intri în contact cu semenii tăi și să colaborezi cu ei pentru realizarea unui scop comun, căci ce altceva vei face cînd vei crește?

Oare așa îi spune? Sau așa ar trebui să-i spună? Pentru că realitatea este de multe ori diferită. Este realitatea spațiilor de joacă, din unele cartiere noi sau din vechile scuaruri ale Bucureștiului, semănînd între ele ca două picături de apă: anoste, monotone, neatractive și, de multe ori, prost întreținute. Aceleași

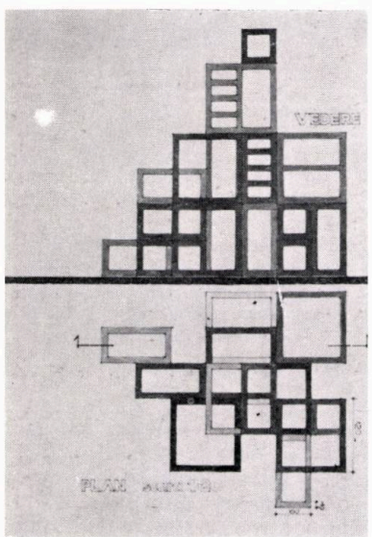

Compoziții plastice cu funcțiune de joc, din mecanisme și materiale uzate

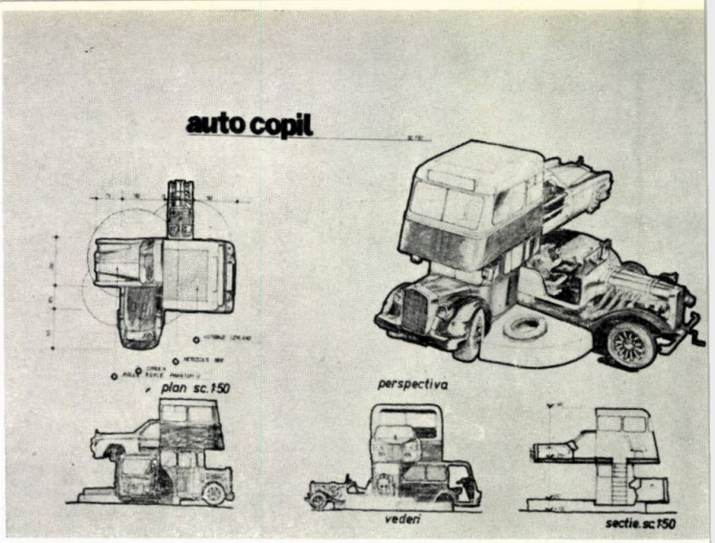

Carcase de automobile scoase din uz, asamblate prin sudură — stud. arh. Sorin Gabrea, an III

O mașinărie din coșuri și cazane — stud. arh. Martin Albert, an III

Un mic carusel dintr-o mare anvelopă de cauciuc — stud. arh. Dumitru Calotă, an III

Sculptură-jucărie din elemente de lemn vopsit, modulate — stud. arh. Cristian Petrescu, an III

Studiu de balansoar — stud. arh. Silvia Costescu, an III

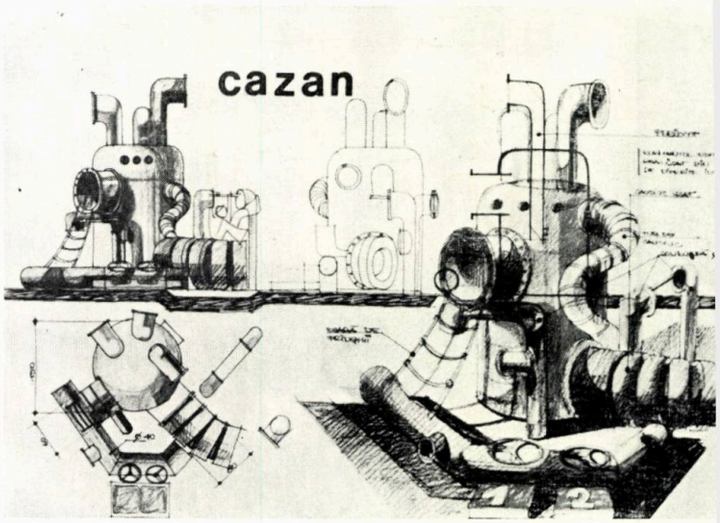

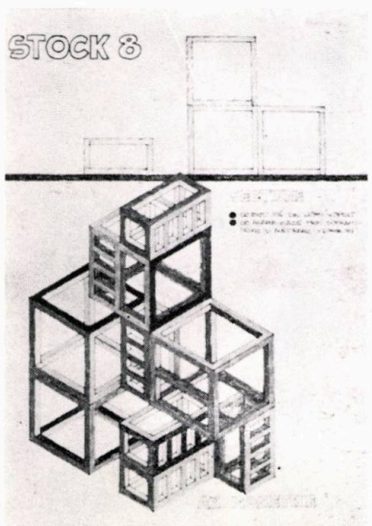

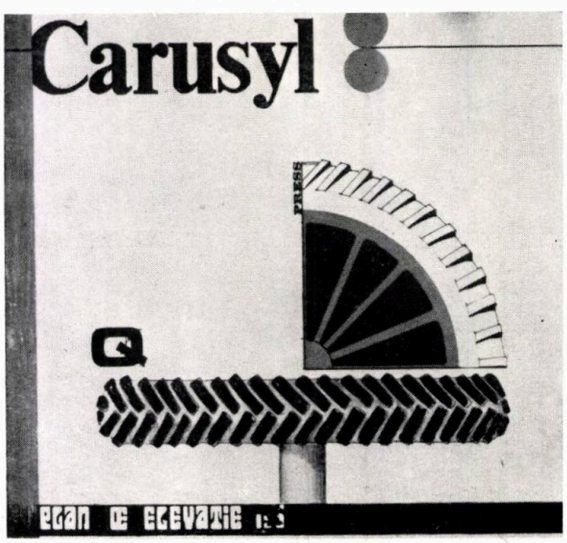

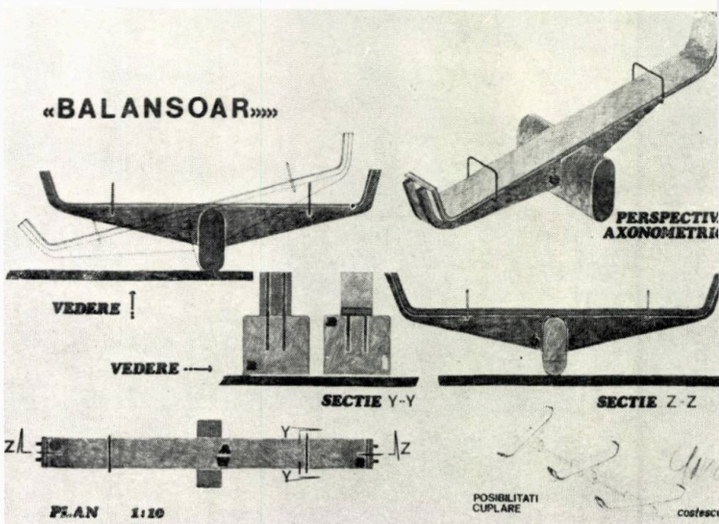

petice de iarbă, pe care scrie « nu călcați », aceleași flori, pe care scrie « nu le rupeți », aceiași copaci, pe care este interzis cățăratul, aceleași gropi de nisip pline cu praf și pietriș, aceleași balansoare și tobogane cu forme banale și, în sfîrșit, aceiași copii avizi să construiască, să dărîme și să transforme, avizi de mișcări ceva mai complicate decît acel du-te-vino al balansoarului, avizi să se ascundă, să se tîrască și să iasă la lumină, să se organizeze pentru a trăi aventuri închipuite, dar nu mai puțin temerare.

Le lipsesc formele în care și-ar putea organiza spații pe măsura lor, imitînd viața celor mari (ascunzișuri misterioase pentru tot soiul de comori), le lipsesc formele pe care s-ar putea cățăra, rostogoli, fugi, urca și coborî, labirintele în care să-și caute cu înfrigurare ieșirea, animalele pe care să călărească, mașinile, trenurile, vapoarele pe care să le conducă. Le lipsesc o mulțime de lucruri care toate ar putea fi realizate cu puțină fantezie și interes, fără investiții prea mari, din materiale și ansamble scoase din uz (mașini vechi, anvelope uzate, copaci rămuroși dărîmați...) sau din beton, fier-beton, piatră, lemn în combinație cu plase de sfoară și pînză groasă, ca să nu mai amintesc de elemente din material plastic turnat, care la noi este încă puțin folosit în domeniul mobilierului.

Urbaniștii prevăd în proiectele lor de sistematizare spațiile pentru locurile de joacă ale copiilor, apoi vin arhitecții specializați în acest domeniu și fac proiectul amenajării și mobilării propriu-zise cu ajutorul unor elemente alese dintr-un catalog care se vede că nu oferă un repertoriu suficient de larg de tipuri, nici în privința formelor și nici a materialelor. Și aici se oprește sarcina specialistului. Mai departe, proiectul urmează (sau nu) să fie realizat prin muncă obștească, de către viitorii locuitori ai cartierului, cu ajutorul industriei locale și sub conducerea unor organisme ale consiliilor populare de sector, care locuitori vor ține seama (sau nu) de sus-numitul proiect. Și astfel ajung să arate cum arată uneori aceste locuri de joacă pentru copii, în cazul în care ele există și locul lor nu este ocupat de mașini parcate sau de alte funcțiuni ale cartierului.

Intențiile binevoitoare, dar de multe ori insuficient susținute de bunul gust și imaginația locuitorilor cartierului, ducînd la schimbarea proiectului inițial, nu pot fi pe deplin condamnate, căci în acest domeniu munca de educare și posibilitățile de informare sînt restrînse Nici radioul, nici televiziunea, nici revistele de mare tiraj nu s-au ocupat în suficientă măsură de problema jocului copiilor și importanța mediului în care se desfășoară el. De altfel, de ce să vorbim de muncă de educare și informare cînd acest domeniu este total lipsit de o muncă de studii și cercetare, la care să participe pe lîngă arhitecți și alte specialități tangente: psihologi, sociologi, medici. Și, în acest fel, să se poată asigura o conducere permanentă din partea unui for competent, care să poată coordona într-un sistem tot ceea ce ar trebui făcut pentru joaca copiilor noștri, care să poată controla tot ceea ce se face și care să impulsioneze acea muncă de educare și informare de care am amintit mai sus.

La Institutul de arhitectură « Ion Mincu », în cadrul disciplinei de arhitectură de interior — design-mobilier — s-au făcut o serie de studii interesante de echipament și mobilier urban, studii care, în parte, au speranța realizării lor practice. La scara unui experiment, care oricum însă este un început.

În urma unui contract încheiat cu Consiliul popular al Municipiului Constanța, privind realizarea unor elemente de mobilier urban pentru zona litoralului, în programa analitică a anului III, a fost introdus, ca element obligatoriu de studiu, crearea unei suite de piese de mobilier și instalații pentru terenurile de joc ale copiilor. S-au studiat balansoare, tobogane, carusele, elemente sculpturale «multifuncționale», realizate fie ca unicate din materiale noi sau din ansamble și subansamble uzate ale întreprinderilor industriale, fie din elemente modulate, componibile pe cele trei axe și transformabile în timp după diverse variante de asamblare. Sub conducerea arhitectului Bogdan Gheorghiu, studenții anului III au realizat proiectele-ofertă, dintre care C.P.M. Constanța a ales o serie ce vor fi realizate după proiectele de execuție elaborate, de astă dată, de studenții anului patru.

Sub conducerea conf. arh. Anton Dâmboianu, studenții anului V au studiat, tot în cadrul unui contract de proiectare, zone de joacă pentru cartierele Pantelimon și Dorobanți.

O altă lucrare interesantă au realizat un grup de trei studenți din anul VI (Cristian, Brăcăcescu Georgeta Uzoni și Cristina Olteanu) sub conducerea arhitectului Vladimir Popov, o lucrare de sinteză, în care elementele de mobilier pentru joc, adunate din documentație sau din proiectele celorlalți studenți, au fost clasificate după diverse criterii de funcțiune, materiale, ușurință a execuției, structură și forme.

Această sinteză apare sub forma unor tabele, care, eventual, ar putea sta la baza unui nou catalog ce ar oferi o mai mare libertate de alegere beneficiarului, după posibilitățile sale.

Pentru distracția și deconectarea noastră, construim teatre, cinematografe, parcuri, stadioane, dar copiilor noștri încă nu le-am oferit spații de joc.

Căci, organizîndu-le jocul, nu le prilejuim doar o simplă distracție ci îi ajutăm să devină oameni inteligenți, sociabili, cu inițiativă și fantezie, educați, formal și estetic, de mediul pe care îl creăm pentru ei.

Arh. ANA VASILACHE
Arh. MARIANA FETTI

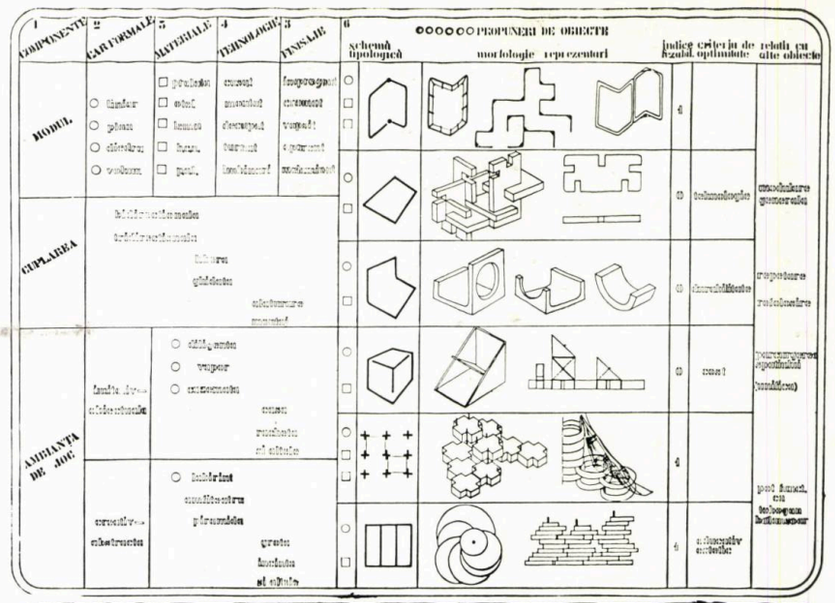

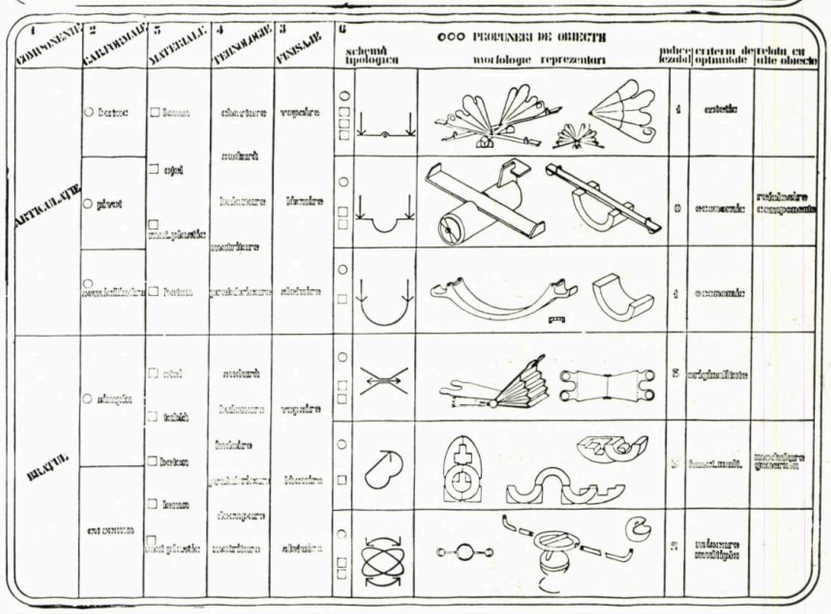

Propunere pentru un catalog de obiecte, cu punerea în evidență a calităților funcțional-plastice și tehnologice pe categorii de funcțiuni specifice. Lucrare de sinteză, colectiv studenți arh. an VI:
Cristian Brăcăcescu, Georgeta Uzoni, Cristina Olteanu

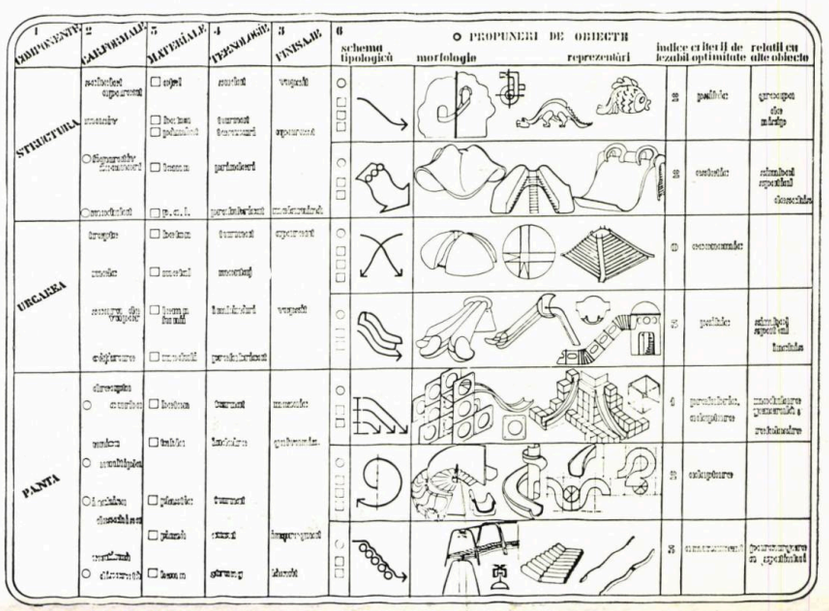

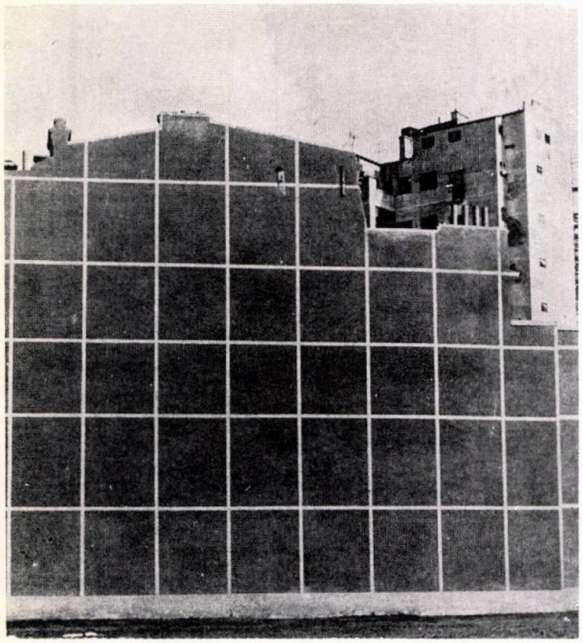

1 2

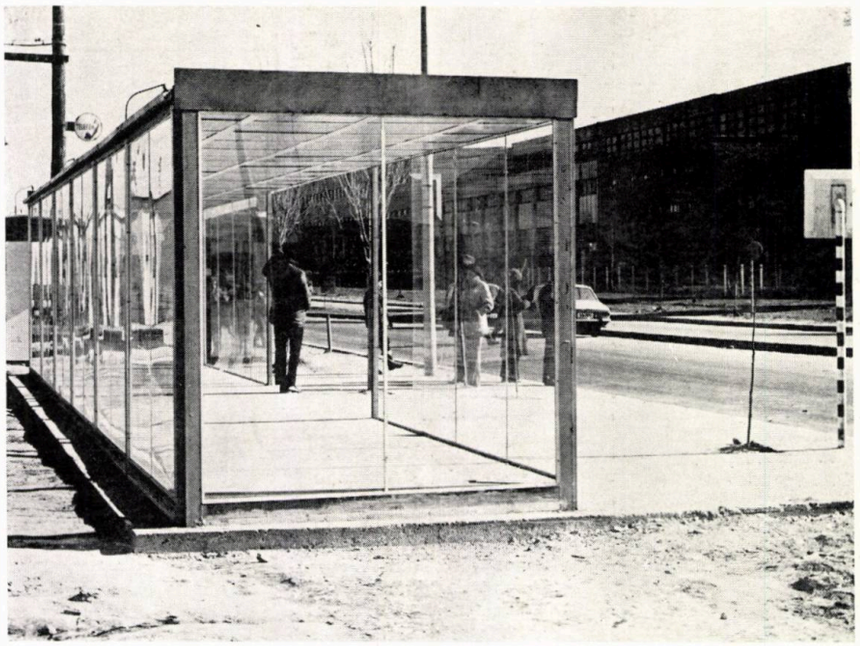

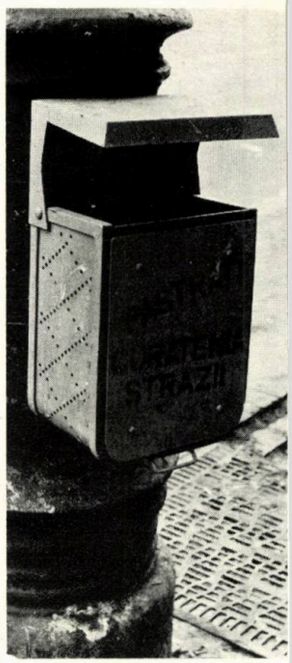

3

4

5

1. Calcanul de lîngă fosta clădire a Teatrului Național, o încercare de a scoate din monotonie o suprafață mare, fără a intra în dezacord cu vecinătatea

2. Stație de transport în comun proiectată de designerul Decebal Scriba. Este formată din trei moduli de 5×2,5 m, unul urmînd să fie ocupat cu comerț

3. S-ar putea spune că acest coș de gunoi mușcă. Dar am văzut și în formă de floare, cu hîrtiile tot pe lîngă el.

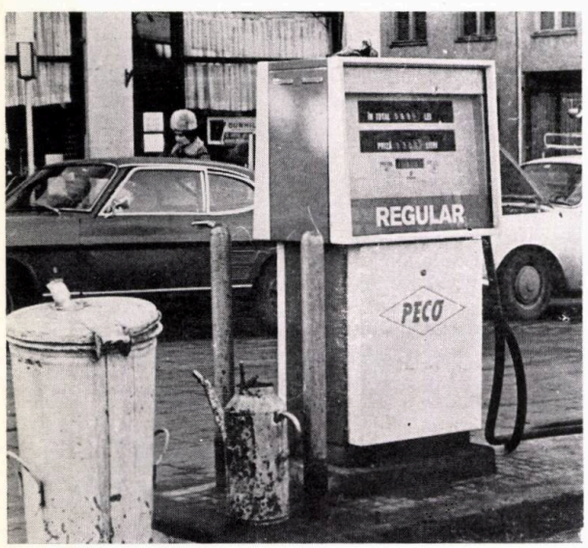

7

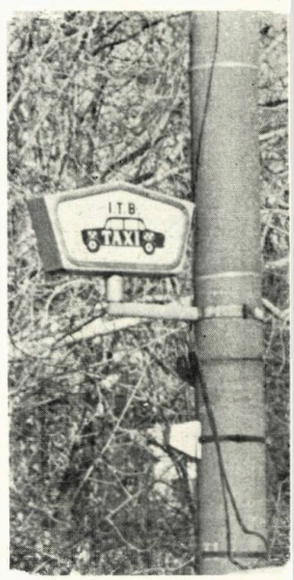

6

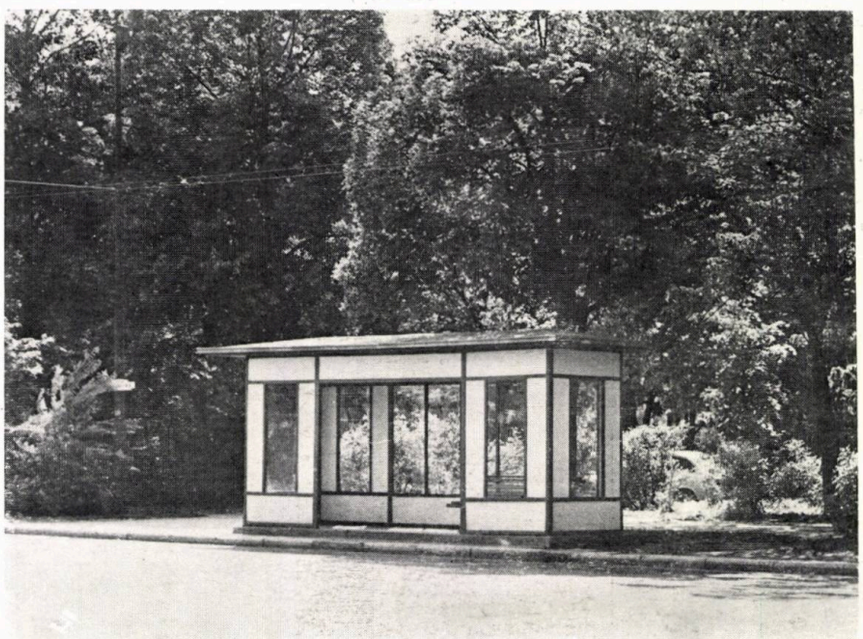

8

9

10

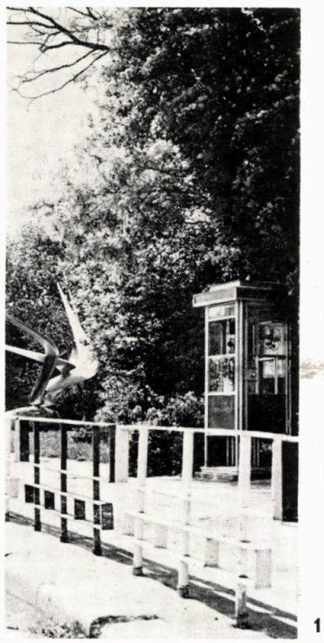

11, 12

4. Unul din indicatoarele vechi de stradă, care împreună cu lampadarele în același stil, dădeau impresia de unitate 5. Cel mai răspîndit dintre tipurile noi de stație pentru transportul în comun. Păcat că un om peste înălțimea medie nu încape în cabina telefonică 6. Indicator într-o stație de taxi 7. Un automat modern de benzină și accesorii nu tot așa, în mijlocul Bucureștiului 8. Am urmărit o evoluție a stațiilor de transport în comun prezentînd trei, dintre care acesta este tipul cel mai vechi 9. O informare corectă și completă 10. Din păcate, improvizațiile abundă și nu supără pe nimeni. Fantezia lor este pe cît de necontrolată, pe atît de nelimitată. Deși un om nu poate sta în picioare, pe o parte sînt flori, una e cu flader și înăuntru tapet cu motive geometrice 11. Se vede că pentru fiecare din aceste obiecte urbane a existat o preocupare, dar diferit, necoordonată. Și dacă mai intervin și adăugiri ulterioare . . . 12. Natura salvează orice, chiar și această cabină telefonică prevăzută cu un ciudat și neașteptat țumburuș 13. Intrarea în parcajul subteran 14. Ceas electric. Arată ora. 15. În afară de cele ale companiilor aeriene, nu sînt multe firme frumoase în București. Un exemplu pozitiv, cu un fundal curb de inox și litere din granit negru

14, 13

15

MOBILIER ȘI ECHIPAMENT URBAN

Azi, imaginea de noapte a unui oraș nu se poate separa de dîrele albe și roșii lăsate de mașinile în mers, proiectele spațio-dinamice ale lui Schöffer vor să transforme pulsația Parisului în lumină și mișcare (turnul cibernetic).

Tot așa imaginea de zi a orașului e dată de ochiul care se oprește asupra sute de intervenții ale vieții moderne: telefoanele publice, ceasurile, băncile din parcuri, oglinzile retrovizoare, inscripțiile, indicatoarele, firmele, chioșcurile de ziare sau produse alimentare, automate de alimentație publică sau obiecte de necesitate curentă, care, din păcate, sînt puține la noi, automate care ar prelungi viața orașului dincolo de orele de închidere, stopurile, stațiile de benzină, panourile de afișaj, și, mai vizibil parcă, stațiile de transport în comun.

Cineva a spus că, așa cum orașele celelalte sînt făcute din clădiri, orașul Las Vegas e făcut din firme. Aceasta poate să ne dea scara la care participă astăzi echipamentul urban la viața unui oraș.

Este normal, deci, ca specialiștii să intervină pentru controlarea imaginii orașului nu numai prin arhitectură, dar și prin obiectele de echipare amintite mai sus și, în multe părți ale lumii, prin încercări de revitalizare ca pictarea calcanelor, a fațadelor chiar, ceea ce înseamnă într-un fel, ieșirea artei în stradă etc.

Am căutat în orașul nostru obiecte în care să găsim unele intervenții ale designului, dar am găsit în acest sens numai *proiecte* meritorii. În timp ce ele, obiectele, sînt de multe ori improvizații, sau, dacă sînt corespunzătoare sînt neîntreținute, iar cînd întîlnim mai multe la un loc ne frapează lipsa de coordonare în proiectarea unor echipamente care ar trebui să fie gîndite împreună.

Am selecționat, pentru a vi le prezenta, cîteva dintre ele, așa cum sînt mai bune sau mai rele, în toate colțurile orașului.

A.D.P

ARTA în oraș

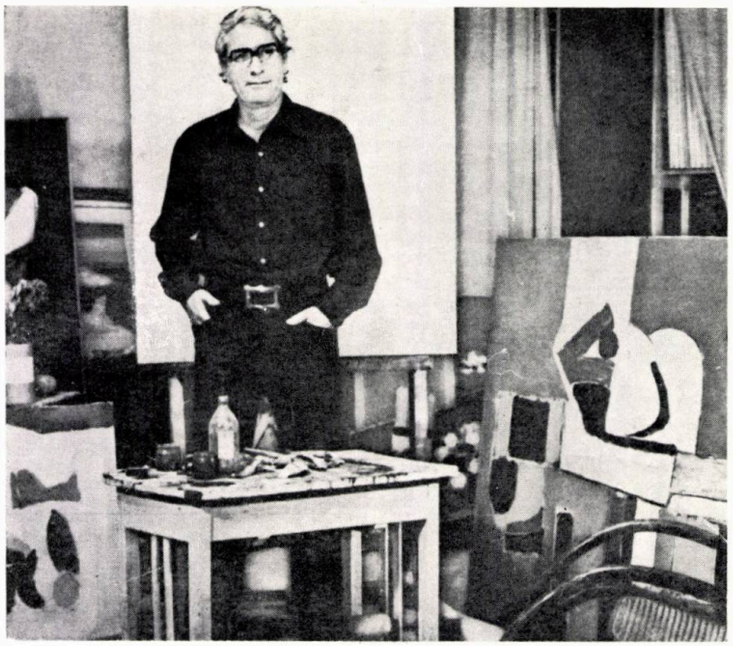

PACEA

Pictorul Pacea este unul din acei rari oameni care acoperă complet conținutul noțiunii de om, suprapunînd-o peste cea de artist, într-o împletire fără scăpare.

Plecînd de la unele gînduri în legătură cu expoziția cu care ne-a vrăjit pictorul Pacea, în legătură cu personalitatea artistului în general, trebuie să spun că m-a tentat întotdeauna să fac paralelisme între artiștii plastici și arhitecți. Am emis chiar părerea că un arhitect conține în mod aproape obligatoriu un artist. Dar asta în cazul unui arhitect obișnuit și al unui artist obișnuit. Mai mult, în cadrul aceleiași bariere, am crezut întotdeauna că pregătirea noastră și tehnică ne dă dreptul la niște « fumuri » în plus.

Totul cade în cazul corifeilor ambelor meserii, indiferent de formație sau profesie. Cît de minunați sînt Cehov sau Hemmingway cînd se adresează direct sufletului, cum ne taie răsuflarea și ni se dezvăluie El Greco sau Matisse, întregi, fără intermediari, fără granițe.

Printre arhitecți, mai ales la Gropius și la Fuller am întîlnit pecetea unor mari artiști, personalități integratoare și multilaterale. Un om care spune: « Curcubeul este culoarea mea favorită » (Gropius la patru ani) și este și arhitect se apropie mult de marii oameni din Renaștere și din totdeauna.

Încheind paranteza despre oamenii mari, adevărați, mi s-au părut întotdeauna a fi cei care intuiesc exact o situație sau un om, care nu se opresc la înveliș, care vibrează cu toată ființa la pulsațiile timpului lor.

Am încheiat paranteza, dar nu m-am apropiat de subiect chiar dacă l-am vizat tot timpul, ceea ce înseamnă că e foarte greu să vorbești despre pictorul Pacea. E greu să vorbești despre un om aparent obișnuit, cu un program, paradoxal, mai fix decît al unui muncitor în fabrică, program care înseamnă atelier dimineața, după amiază și în zilele de sărbătoare.

Dar poate nu e greu să vorbești despre arta sa, care s-a relevat publicului printr-o expoziție uluitoare, cum n-au fost multe în ultimii ani.

Printr-o dreaptă observație, Dan Hăulică spune în catalogul expoziției că ni se prezintă numai aparent naturi moarte, căci într-adevăr nimic nu e mai viu, mai eliberat, mai stenic, decît naturile moarte, obiectul predilect al acestei picturi, în care obiectul devine semn.

Dar o pictură stenică nu înseamnă nezbucium, nu trădează un om care doarme noaptea, căci cînd ar mai descompune, analiza și recompune lumea?

Se pare că trebuie să mulțumim Dobrogei stratificat civilizată, acestui pămînt singular și ars care i-a adăpostit copilăria și l-a învățat să ia din soare atîtea culori.

Arh. ALBA DELIA POPA

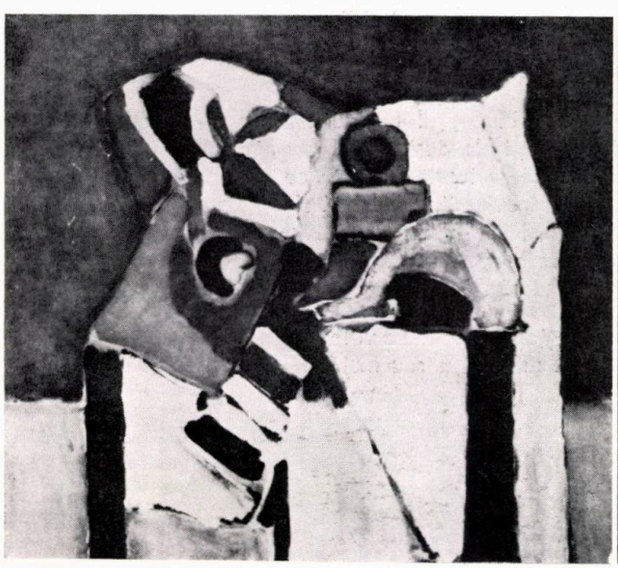

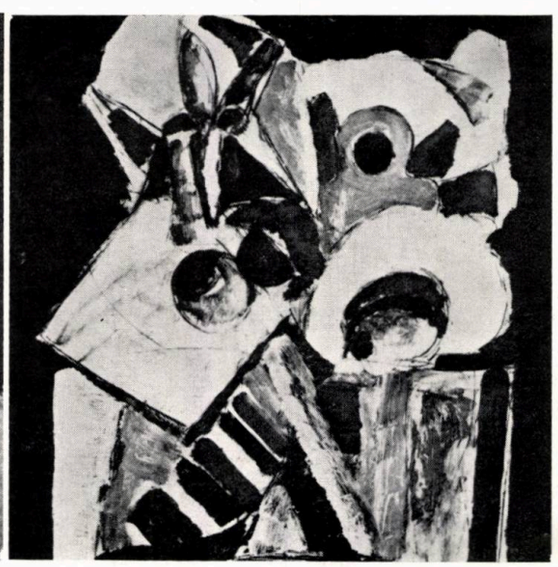

A se impune prin prezența sa însăși, a-și subordona spațiul înconjurător, a fi astfel încît să ți-l apropii mai înainte de a fi aproape de el, a « spune ceva » mai înainte de a citi undeva, pe o placă, ceea ce el reprezintă... toate acestea sînt condiții de prim ordin pentru ca o lucrare de artă monumentală să existe, să fie luată în considerație ca atare, angajînd o mare responsabilitate pentru aceia care se încumetă spre o asemenea realizare și o certă satisfacție pentru cei ce reușesc...

Gîndeam astfel, atunci cînd, aflîndu-mă în drum spre Păuliș-Arad, mă îndreptam spre Monumentul Eroilor, prezență de adîncă semnificație și de mare valoare plastică într-un peisaj, care, fără a avea nimic extraordinar, se exprimă însă prin plenitudinea spațiului desfășurat.

Ansamblul — și îndeosebi structura sa volumetrică, în care « fundalul » este de fapt momentul culminant al compoziției, reușește să rețină acolo, la fața locului, sensul jertfei și al victoriei, revendicînd cu sobrietate copleșitoare amintirea marii bătălii. Simpla — dar deosebit de inspirat imaginată și apoi savant realizata — frîngere și, în același timp, elansare a betonului sînt definitorii în a exprima o idee și prin ea sensul comemorativ al monumentului. Aripile, ca prezență metaforică, într-o interpretare naturalistă sau redusă la esență, au constituit încă de mult, de foarte mult timp, un simbol al victoriei în arta monumentală. Simbolul însă, pentru a nu rămîne doar un simbol, pentru a deveni o participare activă în cadrul în care dăinuie, o valoare spațială, își datorează întreaga sa încărcătură semnificativă viziunii în care este conceput. Rezultînd tocmai din această viziune, monumentul de la Păuliș, este convingător. Imaginea lui se imprimă în memoria trecătorului, servind prin valoarea sa spiritual-estetică intențiile ridicătorilor lui.

Faptul că în realizarea acestei viziuni, așa după cum am aflat ulterior, o deosebită contribuție creatoare o are un arhitect, nu este de neașteptat; temeinicia monumentului constă tocmai în arhitectura unitară a ansamblului — volumetrie și amenajări — în care elementele componente se sprijină unele pe altele într-o organizare plină de un dramatism constrastant cu întinderea liniștită a cîmpului. Plastica de ansamblu este astfel rezultatul unui asiduu efort creator, a cărui transpunere în realitate a însemnat și un important efort de proiectare și construcție. Pentru execuția cofrajelor, spre exemplu, a fost necesară o precisă desfășurare cotată a tuturor elementelor, fiecare avînd o triplă curbură și o înclinare de 8% față de verticală și execuția în negativ a cofrajelor necesare din părți componente, avînd curburi diferite. Au fost executate proiecte pentru săpături, taluzări și drumuri, pentru stereotomia pieselor din piatră și execuția pieselor metalice. O dificultate mare, în proiectare și execuție, s-a dovedit a fi structura de rezistență, implicînd un proiect complex datorită fenomenelor de rezonanță care survin

IMPLICAREA ARHITECTULUI ÎN RECENTA REALIZARE A UNUI MONUMENT

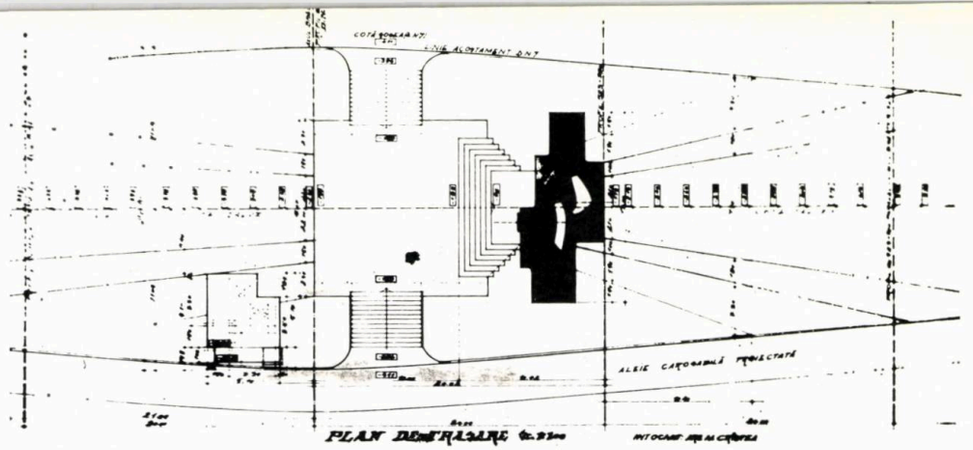

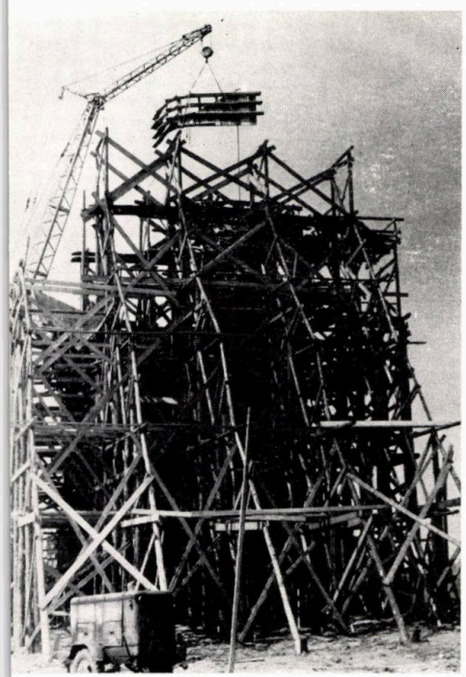

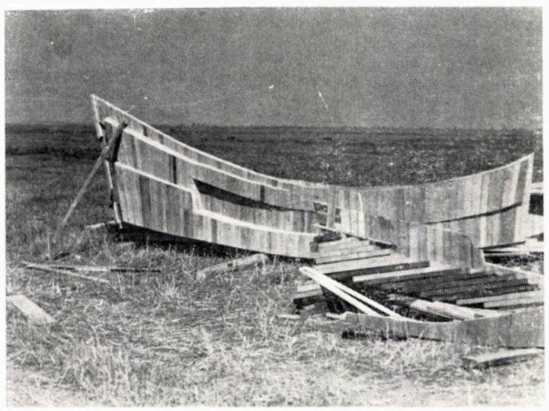

la rafalele de vînt, amplificînd mult solicitările la reazeme — înălțimea întregului ansamblu este de 20 metri.

Imaginile alăturate încearcă, astfel, să înfățișeze ceva din ceea ce a însemnat pentru el însuși, dar și ceea ce trebuie să însemne pentru noi, implicarea unui arhitect — CRISTEA MILOȘ — în realizarea uneia dintre cele mai interesante lucrări de artă monumentală românească.

Creația elementului figurativ — ostașul — aparține sculptorilor Emil Vitroel și Ionel Muntean, iar soluțiile privind structura de rezistență, inginerului Teodor Gabriel.

A.M.S.

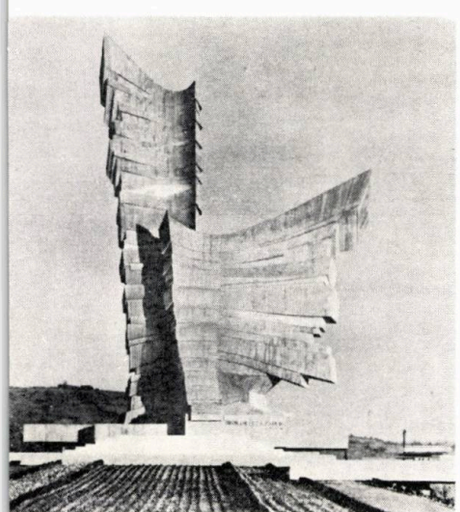

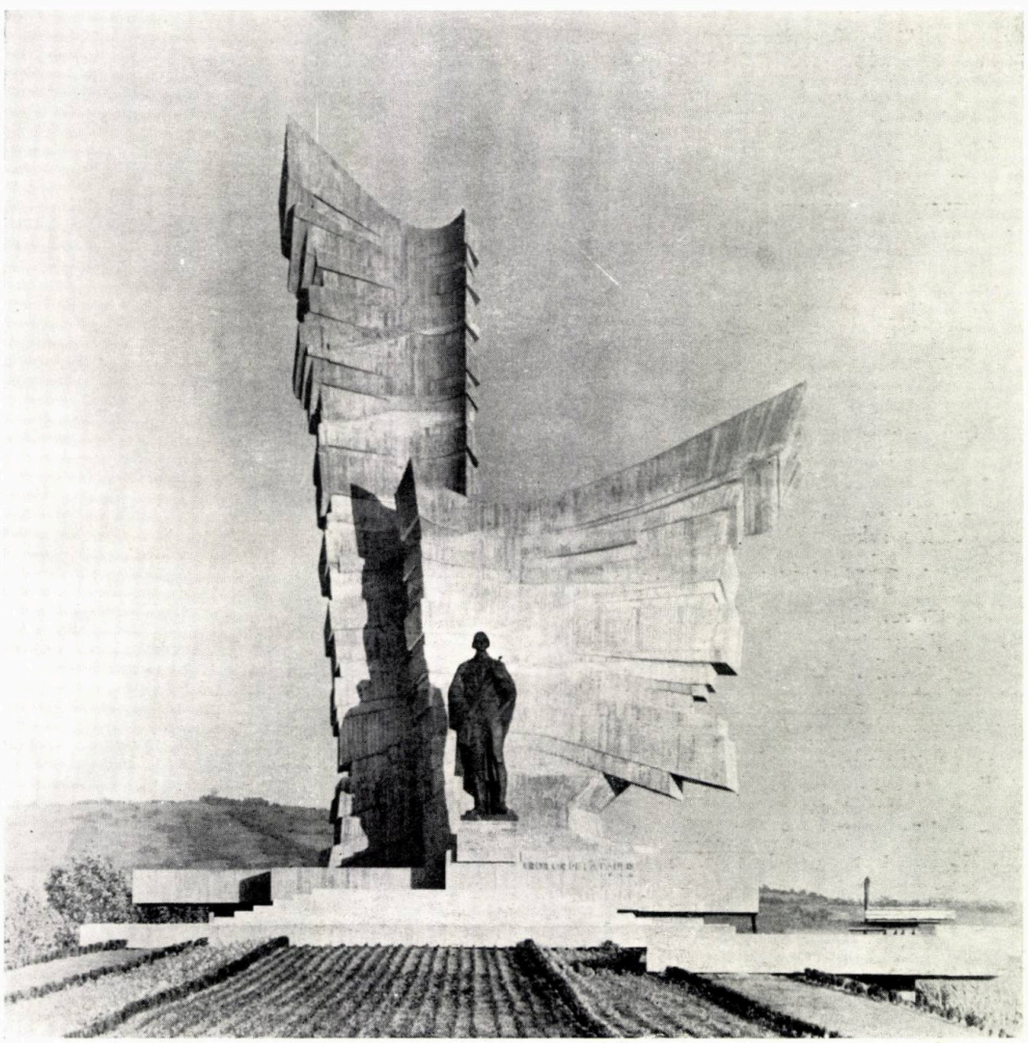

GEAMURI
BUZAU

ÎNTREPRINDEREA DE GEAMURI BUZĂU

Produce și livrează:

- Geam termopan ce asigură o bună izolare fonică și termică. Se utilizează în construcții civile, social-culturale, industriale și la vagoanele de cale ferată
- Cărămizi de sticlă cu goluri. Se folosesc în construcții pentru pereți despărțitori în interior, luminatoare cît și pentru placarea fațadelor
- Geam șlefuit—polizat (cristal) cu dimensiuni maxime: 4000 mm x 2500 mm și grosime între 5—12 mm
- Parbrize din duplex pentru autoturisme: FIAT 1100, 850, 850 S, 124 S, 1300, 1800; FORD CORTINA, TURNIR, TAUNUS M 17, M 15; MOSKVICI 408; OPEL RECORD 1700, CITROEN, MERCEDES 220, 180; SKODA; RENAULT 4, 16; VOLKSWAGEN etc.
- Geam securizat plan și curbat
- Geam emailat în diverse culori pentru placări fațade și blaturi de mese
- Geam prelucrat pentru industria de mobilă
- Oglinzi din geam șlefuit (cristal) și oglinzi venețiene
- Geam tras simplu clar
- La cerere se execută lucrări de montaj, uși securizate, vitrine, fațade etc.

ÎNTREPRINDEREA DE GEAMURI BUZĂU
Aleea Industriei nr. 1
Telefon: 14422—14423
Telex: 056223

Pentru a veni în întîmpinarea exigențelor crescînde de ordin funcțional și estetic, în pas cu cerințele populației, colectivul Întreprinderii « Electrobanat » se preocupă de crearea unor corpuri de iluminat cu eficiență luminoasă cît mai mare, cu un consum de energie cît mai mic și cu o linie modernă.

ÎNTREPRINDEREA „ELECTROBANAT" TIMIȘOARA

str. Gării nr. 1, Tel. 11590, 12205
Telex: 43208

ELBA

produce și livrează corpuri de iluminat de interior și exterior pentru tuburi fluorescente, becuri cu incandescență, vapori de mercur sau sodiu

- Corpuri de iluminat de interior de tipul FIA, FIDA, FLAGS, FIDI sînt concepute pentru iluminatul încăperilor administrative, școli, ateliere de proiectare, spitale, amfiteatre, hoteluri, locuințe, băi, holuri
- Printre corpurile de iluminat exterior se numără și cele destinate pentru magistrale, autostrăzi, piețe, de tipul PVB 7 125 W-400, PVA 2, pentru parcuri și spații verzi
- Corpuri pentru iluminat ornamentale de tipul PFP, PVT și PIP

Prospecte cuprinzînd gama variată a produselor « ELBA » vi se expediază gratuit la cerere.

forexim
forexim
SUPPLIES
— Research
— Studies and designs
— Machinery, equipment and complete plants
— Technical assistance
— Training
IN THE FIELDS OF:
— Sylviculture
— Logging
— Wood processing industry
— Pulp and paper industry
— Building materials industry
ROMÂNIA
București
Calea Victoriei 11
telex 01183731
P.O. Box 533

MOBIROM MOBIROM

TEHNOFORESTEXPORT

TEHNOFORESTEXPORT

EXPORTATION: Moderne Möbel ● Stilmöbel ● moderne Kleinmöbel ● Stil—Kleinmöbel ● geschweifte Stühle ● kunstgeschreinerte Stühle ● Klappstühle ● Hocker ● Anbaumöbel ● Fertighäuser ● Camping (Ferien —) häuschen ● Verpackungsmaterial ● Bierfässer aus Eichenholz ● Fässer aus Eichenholz (nicht zusammengefügt) ● Kisten aus Eichenholz für Agrumen und andere Früchte und Gemüse ● Kisten (nicht zusammengefügt) ● Sportartikel: Boote, Ski, Schlitten, Wurfscheiben, Wurfspiesse, etc.

4 PIAȚA ROSETTI ■ BUKAREST ■ ROMANIA
Tel.: 14.30.02 ■ Telex: 399 ■ B.P. 579

T. P.

Taxele poștale achitate pentru anul 1975 conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/6501/1974

40538

Lei 20

arhitectura

5|75

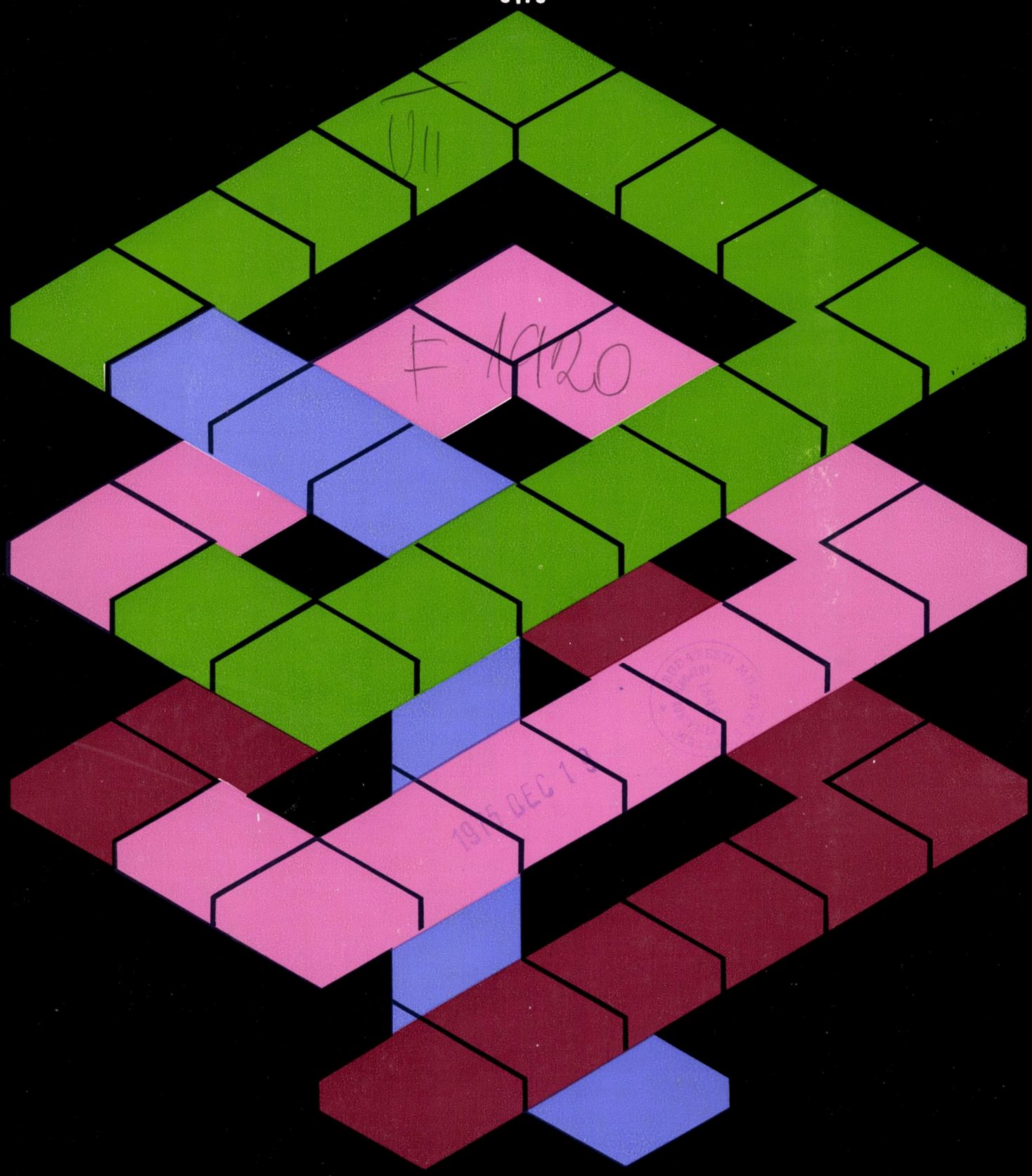

DEC 19

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Episcopiei nr. 9, sector 1, C. P.—2951—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Intreprinderea de Stat pentru Imprimate și Administrarea Publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R. 64.51.301.52, filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal. Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București, bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 14.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
SUBSCRIPTION trough ILEXIM — Departamentul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001, Telex: 011631. Excerpts in english, french, rusian; yearly subscription; West $ 18, East Rbl. 10.
TIPARUL: Intreprinderea Poligrafică « Arta Grafică » București.

REDACTOR ȘEF: Arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

5 | 75

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA
ANUL XXIII, NR. 5 (156)

PREMIILE ANUALE • COMERȚ I

BIBLIOGRAFIE

Georgeta Vrabie și Gabriela Mészáros ● CLĂDIRI COMERCIALE. Selecții bibliografice 2

AGENDA

Arh. Sanda Ignat ● SESIUNEA ANUALĂ DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE A DIRECȚIEI PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL 3
Arh. Ștefan Radu Ionescu ● HANUL LUI MANUC GĂZDUIND EXPOZIȚII ● EXPOZIȚIA DE FOTOGRAFII « ARHITECTURA ÎN BUCUREȘTI DIN PERIOADA 1918—1945 » 3, 4
CRONICA
Conf. arh. Alexandru Iotzu ● AL XII-LEA CONGRES MONDIAL AL U.I.A. IDEAȚIE + TEHNOLOGIE = CREATIVITATE ● REZUMATUL RAPORTULUI GENERAL PREZENTAT LA CONGRES 4
* * * ● CRONICA U.A. 7
Conf. dr. arh. Romeo Belea ● PROFESORUL ARHITECT HORIA MAICU (1905—1975) 8
* * * ● PREMIILE UNIUNII ARHITECȚILOR — 1974 9

COMERȚ — ECHIPAMENT COMERCIAL — MAGAZINE UNIVERSALE

Radu Abagiu, Adjunct al ministrului Comerțului Interior ● SARCINILE ȘI DIRECȚIILE DEZVOLTĂRII CONSTRUCȚIILOR COMERCIALE 13
Arh. Ilie Stoicescu, economist Florin Marinescu ● DIMENSIONAREA ȘI DISTRIBUȚIA TERITORIALĂ A ECHIPAMENTULUI COMERCIAL 14
Sociolog Liviu Damian, sociolog Trăilă Cernescu ● POSIBILITĂȚI DE REDUCERE A ADRESĂRILOR CURENTE CĂTRE CENTRUL BUCUREȘTIULUI 18
Ing. Constantin Pârlea ● SISTEME CONSTRUCTIVE FOLOSITE PENTRU UNITĂȚI COMERCIALE 19
Arh. Gheorghe Leahu ● EXPRIMĂRI PLASTICE ÎN ARHITECTURA MAGAZINELOR UNIVERSALE 21
Ing. Dan Ionescu ● OPTIMIZAREA GRADULUI DE VITRARE LA MAGAZINELE UNIVERSALE 24
Ing. Dan Ionescu, ing. Constantin Dragomir ● PROTECȚIA TERMICĂ LA INSOLAȚIE A MAGAZINELOR UNIVERSALE 26
Arh. Lucia Vlădescu, ec. Clarisse Iser ● MAGAZINUL UNIVERSAL TOMIS—CONSTANȚA 27
Arh. Constantin Săvescu, arh. Mariana Polizu ● MAGAZINUL UNIVERSAL LUXOR — Tg. Mureș 30
Arh. Ion Rizea ● MAGAZINUL UNIVERSAL BUCOVINA — Suceava 34
Arh. Șefchi Lutfi Sait ● MAGAZINUL GENERAL PARÎNGUL — Tg. Jiu 36
Arh. Mihai Bucurescu, ec. Clarisse Iser ● MAGAZINUL GENERAL COZIA — Rm. Vîlcea ● MAGAZINUL UNIVERSAL DACIA — Buzău 37, 38
Arh. Radu Bașca ● MAGAZIN DE TIP BIG — București 40
Arh. Ion Rădăcină ● MAGAZINUL UNIVERSAL BRAȘOV 42
Arh. Radu Slavu ● MAGAZINUL UNIVERSAL NERA — Reșița 46
Arh. Ileana Solon ● MAGAZINUL UNIVERSAL OLTUL — Slatina 48
Arh. Sorin Pentilescu — MAGAZIN GENERAL — Botoșani 49
Arh. Radu Bașca ● MAGAZINUL GENERAL DĂRMĂNEȘTI — Piatra Neamț 50
Arh. Ileana Solon ● MAGAZIN UNIVERSAL DECEBAL — Drobeta-Turnu Severin 51

CRONICA SUBIECTIVĂ
Arh. Mihai Pupăzan ● DESPRE ARHITECȚI 52

ÎNAINTAȘII NOȘTRI
Dr. arh. Radu Patrulius ● GEORGE MATEI CANTACUZINO 1899—1960 (II) 53

RECENZII 60

NE ÎNTREBĂM
Arh. Dumitru Arghiriade ● « LUPOAICA ROMEI » LA AL ȘAPTELEA DECENIU! 62

FIȘE TEHNICE
Rubrică redactată de arh. Marius Smigelschi și arh. Sandu Miclescu 63

ACTUALITĂȚI — DEBUT
Arh. Florin Moldoveanu ● MOTELUL « MINA DE PETROL » — Monteoru 69

CORESPONDENȚĂ
Arh. Dan Mircea Georgescu ● CÎTEVA ASPECTE DE TURISM CULESE DINTR-O CĂLĂTORIE ÎN GRECIA 69

CADRAN
Rubrică redactată de arh. Adrian Panaitescu 72

SCENOGRAFICA
Helmut Stürmer, scenograf ● GÎNDURI DESPRE SCENOGRAFIE 74

DESIGN — ARTE
Arh. Ana Vasilache ● MOBILIER POPULAR — MESELE JOASE ● COMERȚUL CU MOBILA 75
● DICȚIONAR 76
Arh. Alba Delia Popa ● EXPOZIȚIA CONSILIULUI DE DESIGN DIN ANGLIA 77

DESIGN INDUSTRIAL
Arh. Gheorghe Ciobotaru ● UN PUNCT DE VEDERE ● BETONOSCOP CU AFIȘAJ NUMERIC 80

ARTA ÎN ORAȘ
Arh. Cristian Popescu-Ialomița ● SCULPTURA 81

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. EMILIA ABRUDEANU, arh. ZOLTAN BALÁZS, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, arh. RODICA GĂLEȘANU, arh. DINU GHEORGHIU, dr. arh. BORIS GRÜNBERG, arh. MIRCEA LUPU* (președinte), arh. NICOLAE MUNTEANU, conf. arh. ALEXANDRU IOTZU*, arh. CONSTANTIN JUGURICĂ*, ing. NICOLAE LÁSZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. DAN PRODESCU, prof. arh. TIBERIU RICCI, arh. ALEXANDRU M. SANDU*, arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN*, arh. LUCIA VLĂDESCU

* Membri ai Colegiului de redacție

bibliografie

Selecţii bibliografice de Georgeta Vrabie şi Gabriela Mészáros

CLĂDIRI COMERCIALE

GENERALITĂŢI

Bauten für das Verkaufen. München, 1969, 104 p. cu ilustr.

Interier i oborudovanie zdanii torgovobitovogo obslujivaniia. Moskva, 1972, 252 p. cu ilustr.

Kaspar, K., *International shop design. Ladenbauten international*. Teufen, 1967, 168 p. cu ilustr.

Planungs-, Projektierungs-und Rationalisierungsgrundlagen für Kaufhallen. DA, 1974, 12, p. 727—753.

Welikoretzkij, O., *Kaufhallen in der Sowijetunion*. DA, 1974, 12, p. 744—749.

Wolf, K.H., *Zur Kaufhallenentwicklung in der DDR*. DA, 1974, 12, p. 732—743.

REVISTE TEMATICE

Afr, 1963, 255—256. *Magasins. Boutiques. Marchés.*

Afr, 1965, 279—280. *Marchés. Magasins. Boutiques.*

Afr, 1968, 311—312. *Commerce.*

A/R, 1966, 6. *Clădiri comerciale.*

A+W, 1973, 2. *Ladenbauten unserer Zeit.*

Bm, 1971, 11. *Verkaufen.*

CI, 1971, 1. *Stores & Shopping Centres.*

db, 1967, 12. *Kaufhäuser. Läden.*

W, 1971, 3. *Geschäfte.*

W, 1972, 1. *Geschäftshäuser.*

W, 1973, 3. *Einkaufszentren.*

MAGAZINE UNIVERSALE

Czermak, R.R., *Unter den Fittichen der Grossen „Breuninger Markt" in Stuttgart*. db, 1971, 5 p. 535—537; W, 1973, 5, p. 581—584.

Dochow, K-H., *« Centrum » — Warenhaus in Schwedt/Oder*. DA, 1973, 7, p. 412—417.

Heinrichs, G., *Forum Berlin-Steglitz*. A+W, 1973, 2, p. 84—89; DBZ, 1971, 3, p. 355—360; db, 1968, 6, p. 414—415; 1970, 10, p. 836; B+W, 1971, 8, p. 351—354; Det, 1971, 5, pl. I; ar, 1972, 899, p. 59.

Juravlev, A., *Ţentralnii universalnii magazin. Novii corpus*. Str+AM, 1974, 11, p. 14—17.

Jurcsik, K., Levente, V., *Áruház, Szekszárd*. Me, 1972, 5, p. 50—54.

Kammerer, H., *Kaufhaus Domo*. DBZ, 1974, 9, p. 1549—1562.

Leahu, Gh., *Magazinul universal « Central » Piaţa Unirii-Bucureşti*. A/R, 1974, 3, p. 85—88.

Merkel, G., *Kaufhalle « Reform » in Magdeburg*. DA, 1974, 12, p. 736—739.

Mihailovici, V., *Magazinul universal « Moldova-Iaşi »*. A/R, 1973, 5, p. 13; 1973, 3, p. 30.

Riedl, D., *Nový obchodní dum Prior v Brne*. ACSR, 1974, 10, p. 471—477.

Rödl-Kieferle, *Geschäftshaus in Stuttgart-Möhringen*. DBZ, 1974. 1, p. 65—68.

Tănase, Gh., *Supermagazin în cartierul Copou*. A/R, 1973, 3, p. 30.

Velikoretki, O., *« Universam » — magazin*. Str+AM, 1969, 3, p. 14—23; 1975, 2, p. 15—18.

Zorn, K-E., *« Centrum » Warenhaus in Magdeburg*. DA, 1974, 10, p. 624—629.

MAGAZINE DE CONFECŢII ŞI ÎNCĂLŢĂMINTE

Asti, S., *A Milano*. D, 1968, 467, p. 24—25.

Bicocchi, L., G., *In Florence*. D, 1974, 538, p. 34—35.

Cognard, B., Buchet, M., *Le nouveau magasin Charles Jourdan, Faubourg Saint-Honoré*. Afr, 1965, 279—280, p. 68—69.

Czermak, R., *Fachabteilung*. Md, 1971, 3, p. 50—57.

Dress shop, Rue du Faubourg St. Honoré. ar, 1971, 897, p. 297—300.

Frattini, G., *Mailänder Eleganz*. Md, 1974, 2, p. 30—34.

Gehrig, M.T., *Herrenbekleidungsgeschäft, München* Bm, 1971, 11, p. 1378—1380.

MAGAZINE PENTRU COPII

Foster ass., *Un nouvel magasin « Orange Hand »*. D, 1974, 537, p. 26—27.

Huber, V., Feller, U., *Für soielende Konsumenten*. Md, 1975, 5, p. 70—72.

Koerber und Hager, *Fachgeschäfte für Kindermoden und Baby-Ausstattung in Linz*. DBZ, 1974, 9, p. 1531.

Nelson, G., *Magasins d'enfants aux Etats Unis*. AA, 1971, 158, p. LVII.

Reese, I.M., *The Children's Place*. Md, 1973, 2, p. 26—35.

Serban, Ig. Köntza, Al., *Magazinul copiilor*, A/R, 1962, 1, p. 38—39.

MAGAZINE DE MOBILĂ

Ahrends, Burton, Koralek, *Vendere mobili*. D, 1974, 538, p. 9—14; AD, 1974, 10, p. 651—652.

Chanéac & Mounié, *Marché de meubles, Chatillon de Michaille, Genève*. AA, 1972, 160, p. 96—97.

Hollein, H., *Magasin de meubles à Vienne*. AA, 1973, 169, p. XIII; ar, 1973, 915, p. 307—310; D, 1972, 517, p. 40—42.

Ludes, M., *Möbelgeschäftshaus in Recklinghausen*. DBZ, 1972, 6, p. 1043—1044.

MAGAZINE DE MUZICĂ

Cantuniari, Walter, Oroveanu, Coradino, *Music shop, Bucharest*. ar, 1966, 832, p. 467—468; A/R, 1965, 2, p. 33—39.

Ghelman, R., *Magazinul de muzică « Melodia »*, A/R, 1962, 1, p. 40.

Music showroom, Conduit Street, London. ar, 1972, 902, p. 247—248.

MAGAZINE DE BIJUTERII

Buzas, St, Irving, A., *Crown jewels display, Tower of London*. ar, 1968, 854, p. 281—286.

Glass, H.P., *Juweliergeschäft im Southridge. Shopping Center in Greendale*. B+W, 1971, 8, p. 366.

Green, L&A., *Jewellery shop, Bond street London*. ar, 1972, 902, p. 241—243.

Grima, G., *Jeweller's shop, Zurich*. ar, 1975, 939, p. 286—287.

LIBRĂRII

Aalto, A., Aalto, E., *Akateeminen Kijakauppa*. ARK, 1974, 6, p. 41.

Agliardi, P., Zanuso, A., *Supermercato. Un modo nuovo per vendere libri*. D, 1974, 537, p. 37.

Biocchi, L. e G., *In Florence*. D, 1974, 538, p. 36—37.

Kollinger, I., *Kniha n.p., Vodickova ul. Praha 2*. ACSR, 1974, 6, p. 284—285.

Volkmann, B.F., *Uni-Buchhandlung in Santa Cruz, USA*. Bm, 1974, 1, p. 60—61.

FLORĂRII

Agent, V., *Florărie în ansamblul Circului de Stat*. A/R, 1962, 1, p. 44.

Alison, F., *Spirali di fiori*. D, 1972, 506, p. 24

Knapp, H.J., *Blumenläden Vierneisel in Achern bei Baden-Baden*. db, 1967, 12, p. 944—945.

Ungureanu, S., *Florărie în Piaţa M. Eminescu*. A/R, 1962, 1, p. 45.

FRIZERIE — COAFURĂ — COSMETICĂ

Buchsbaum, A., *Beauty parlour and man's shop Long Island, New York*. ar, 1970, 876, p. 129—131; L'a, 1970, 176, p. 108—109.

Delfino, S., Panseca, F, Platania, M., *Figaro a Palermo*. D, 1972, 514, p. 24—25.

Ogus&Finsher., *Beauty shop has simple forms, natural materials to avoid any feminine « prettiness »*, CI, 1968, 8, p. 36—37.

Three hairdressing salons for Vidal Sassoon. ar, 1975, 939, p. 277—284.

AGENŢII DE VOIAJ

Clotel, L., Tusquets, O., *Allestimento a Barcellona*. D, 1972, 515. p. 38.

Gauthier-Delaye, P., *Quelques agences « Air France » en Europe*, Afr, 1963, 255—256, p. 35—50.

Mendelsohn, G., *Agence de voyages Ricou*. Afr, 1963, 255—256, p. 32—34.

PIEŢE, BAZARE

Benne, M., *Marché couvert de Castres*. Afr, 1968, 311—312, p. 68.

Janzen, Ul., *Internationaler Basar Uberseehafen Rostock*. DA, 1966, 1, p. 36—37.

Marandon, G., Morel, J., *Marché couvert des Vallées à la Garenne-Colombes*. Afr, 1965, 279—280, p. 21—23.

Marché couvert de Merville à Lorient. Afr, 1968, 311—312, p. 35—37.

Mouchanov, N., Kirov, Z., *« Bezistena » i restorant « Zlaten rog » v Jambol*. A/BG, 1975, 1, p. 13—15.

Moutois, H., Dubus, Cl., *Le marché couvert de Liège*. Afr, 1965, 279—280, p. 59—62.

Rulea, C., Ioanovici, D., Anania, M., *Bazarul Neptun*. A/R, 1974, 1, p. 69—70.

Updated Bazaar. AF, 1971, vol. 134, 3, p. 58—60.

CENTRE COMERCIALE

Centro commerciale G.E.M., Sens. L'a, 1973, 208, p. XVIII 670— XVIII 674.

Enclosed shopping centres. Edited by Clive Darlow. London, 1972, 224 p. cu ilustr-.

Parent, Cl., *Supermagasin Reims Tinqueux*. AA, 1970, 149, p. 106—113; Afr, 1971, 345—346, p. 19—24; L'a, 1973, 208, p.XVIII 664—667.

Wild, Fr., Pawlik, W., *Warenhaus und Einkaufszentrum*. München, 1972, 132 p. cu ilustr.

ABREVIERI PENTRU PERIODICE

AA = Architecture d'aujourd'hui/F; A/BG = Arhitektura/BG; ACSR = Architektura CSR/CS; AD = Architectural Design/GB; AF = Architectural Form/USA; Afr = Architecture française/F; ar = Architectural Review/GB; A/R = Arhitectura/R; ARK = Arkkitehti Arkkitehten/SF; A+W = Architektur und Wohnform. Innendekoration. Architektur und Wohnwelt/D; Bm = Baumeister/D; B+W = Bauen und Wohnen/CH; CI = Canadian Interior/CDN; D = Domus/I; DA = Deutsche Architektur. Architektur der DDR/DDR; db = Deutsche Bauzeitung/D; DBZ = Deutsche Bauzeitschrift/D; Det = Detail/D; L'a = L'architettura cronache e storia/I; Md = Mœbel Interior Design/D; Me = Magyar Epitömüvészet/H; Str+AM = Stroitelstvo i arhitektura Moskvî/SU; W = Werk/CH.

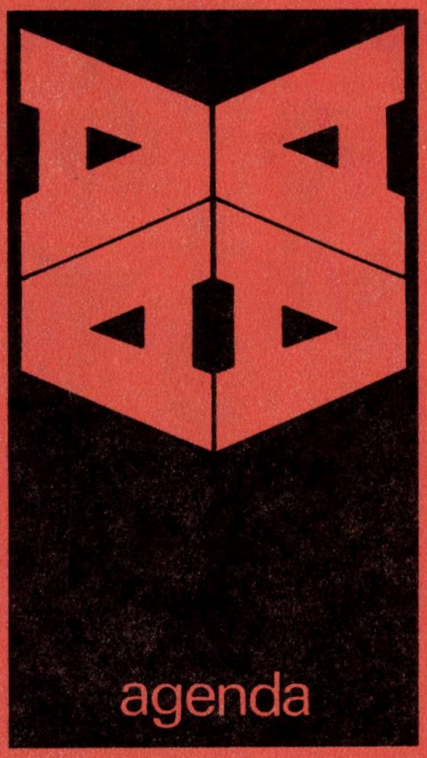

SESIUNEA ANUALĂ DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE A DIRECȚIEI PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

Au intrat în tradiție sesiunile de comunicări științifice ale Direcției Patrimoniului Cultural Național, atît cele lunare cît, mai ales, cele anuale, de mai mare anvergură, care atrag un numeros public de specialitate.

Anul acesta, sub deviza *«un viitor pentru trecutul nostru»*, Sesiunea anuală de comunicări științifice, desfășurată în perioada 15—17 mai, a fost dedicată **Anului European al Patrimoniului Arhitectural — 1975.**

Alături de ceilalți specialiști — arheologi, istorici de artă, pictori restauratori, ale căror cercetări converg către valorificarea cît mai completă a patrimoniului cultural al țării — arhitecții au avut o participare viguroasă, care demonstrează utilitatea și eficiența pregătirii de arhitect, în desfășurarea fructuoasă a cercetărilor complexe în acest domeniu de activitate.

De remarcat marea varietate a preocupărilor pe care le îmbracă activitatea arhitecților restauratori: începînd cu analizele comparative de structură, care, așa cum o demonstrează **arh. Cristian Moisescu,** în comunicarea sa *« Paramentul în arhitectura Țării Românești în sec. XIV—XVI »*, pot aduce indicații prețioase în studiul monumentelor de arhitectură, studii de compoziție și decorație în arhitectura de lemn la *« Casa lui Antonie Mogoș la 100 ani »* **(arh. Mihai Aldea),** pînă la analize ale decorului arhitectural în pictura medievală transilvăneană, ca documente privind *« Arhitectura civilă gotică reflectată în iconografia timpului »* **(arh. Herman Fabini).**

O altă categorie de comunicări este cea prilejuită de lucrările de restaurare în curs, pe șantierele D.P.C.N., lucrări în care arhitectul este chemat să studieze monumentul și epoca din care face parte, să coroboreze rezultatele cercetărilor de arheologie, istoria artei și de arhivă cu cele personale, pentru ca în final, pe baza acestora, să elaboreze un proiect de restaurare științifică bazat pe date concrete.

Comunicarea **arh. Ștefan Balș** *« Rezultatele cercetării de arhitectură la biserica Sf. Gheorghe Nou din București »* concretizează o lungă perioadă de studii minuțioase al căror rezultat va permite redarea în patrimoniul arhitectural a unui important monument de epocă brâncovenească la *« kilometrul 0 »* al Bucureștiului.

Tot în cadrul lucrărilor în curs, recentele cercetări de arhitectură la *« Casa Domnească din Ansamblul Văcărești»* i-au prilejuit **arh. Liana Bilciurescu** sesizarea unor aspecte de deosebit interes privind arhitectura sec. XVIII, o mică parte din rezultatele — spectaculoase — ale cercetărilor întreprinse la acest important monument de arhitectură.

Interesante contribuții la studiul arhitecturii civile, au adus și comunicările **arh. Ion Dumitrescu** *« Un monument de arhitectură din veacul al XVIII-lea — Conacul Filipescu din Filipeștii de Tîrg »* și **arh. Ana Maria Orășanu** *«Cercetări de arhitectură la casa Ion Zidaru din Bistrița-Năsăud »*, pe baza cercetărilor întreprinse la fața locului cu prilejul restaurării și valorificării ambelor monumente, destinate a intra — cu funcții noi — în circuitul public.

Alte studii, bazate în primul rînd pe observații de teren, pe analogii în epocă și pe cercetarea literaturii de specialitate, sînt dedicate *« Cetății țărănești de la Drăușeni în contextul fortificațiilor din Transilvania »* **(arh. Sanda Ignat)** și *«Arhitecturii de lemn din jud. Sălaj»* **(Ioana Panait și arh. Marinel Daia),** cercetare care a dus la identificarea a patru monumente necunoscute din sec. XVII—XIX, important rezultat al muncii de inventariere științifică a monumentelor istorice de arhitectură.

În fine, cu valoare de experiment în D.P.C.N., interesanta comunicare a **arh. Eugenia Greceanu** *« Roman — structura urbană — mărturie a trecutului istoric »*, abordează studiul unui centru istoric, de pe pozițiile unei cercetări complexe de specialitate.

Participarea numeroasă și convingătoare a celorlalți specialiști din D.P.C.N., la Sesiunea anuală 1975 a cuprins studii de istoria artei: **Vasile Drăguț** *« Picturile murale de la Mediaș, o importantă recuperare pentru istoria artei transilvănene »*, **Alex. Efremov** *« Icoanele de la Băjești »*, **M. Iliescu** *« Decorația bisericii din Bordești »*, **M. I. Cantacuzino** *« Observații prilejuite de decapările tencuielilor de la biserica din Sînpetru »*, **B. Irimia** *« Pictura de la Dolheștii Mari »* etc; de arheologie: **L. Munteanu, M. Beldie** *« Cercetări arheologice la biserica Sf. Nicolae din Schei — campania 1975 »*, **A. Bogdan** *« Unele probleme privind fortificațiile medievale ale orașului Sibiu »*, **R. Heitel** *« Arheologia monumentelor și problemele cercetării privind începuturile epocii feudale pe teritoriul Transilvaniei »*; de istorie: **L. Rotman** *« Mahalaua — cadru de dezvoltare socială și spirituală în sec. XIX »*, precum și studii privind tehnica restaurării: **C. Labin și I. Neagoe** *« Fenomenul desprinderii și exfolierii peliculei de culoare din pridvorul bisericii Humor »*, **A. Bretcanu, N. Moțoi,** *« Rășinile sintetice și posibilități de utilizare a acestora în restaurarea operelor și monumentelor de artă »*.

Interesul sesiunii de comunicări a fost sporit de numeroasele și interesantele discuții, pe marginea comunicărilor, cu participarea unor specialiști de prestigiu din întreaga țară.

Arh. SANDA IGNAT

HANUL LUI MANUC GĂZDUIND EXPOZIȚII

Abstras conglomeratului imobiliar derizoriu care pînă nu de mult îl mai încorseta, încă, în armura unui nemeritat anonimat, « MANUCUL » strălucește, astăzi, restaurat cu grijă, animat de funcții utile orașului și beneficiind de notorietatea — neașteptat de repede consolidată — a unui căutat obiectiv turistic.

Nu puțini sînt vizitatorii Bucureștilor doritori să afle cum se poate ajunge mai ușor la renumitul han. Și trebuie recunoscut că interesul crescînd pe care și-l atrage e datorat mai ales arhitecturii sale cu mult caracter.

Echilibrul compozițional al spațiului interior, « protagonist al arhitecturii », frîngerea dinamic-ascendentă a scărilor exterioare, împletindu-se contrapunctic cu ieșindurile foișoarelor și ale poalelor de acoperiș, finețea nuanțată a lucrăturilor în lemn și ștucaturilor, toate și-au regăsit — în urma travaliului creator al unei remarcabile echipe — vioiciunea și expresivitatea, originare. Ultimele intervenții însă — cum ar fi protecția pompieristică a clădirii prin sistem de paratrăznete inabil rezolvat — subminează, involuntar dar oricum regretabil, efortul restaurator al specialiștilor și integritatea arhitecturală a monumentului.

Recent, am putut remarca atentele preocupări ale deținătorilor hanului-monument pentru găsirea unor noi funcții, capabile să deschidă ansamblului și alte perspective de valorificare.

Organizarea, aici, în cadrul « Săptămînii Republicii Federale Germania » (19—25 mai), a expoziției intitulate « Transportul de ieri și de azi » a demonstrat că funcțiilor știute ale hanului — limitate doar la hotelerie, alimentație cu profil gastronomic, comerț și la unele servicii — li se mai pot alătura și altele, de natură a lărgi sfera de interes a monumentului.

Într-un anume fel, standurile expoziției, exponatele însăși, panourile și semnalele, ca și foiala vizitatorilor, au readus în marele spațiu interior al curții ceva din animația și culoarea hanului

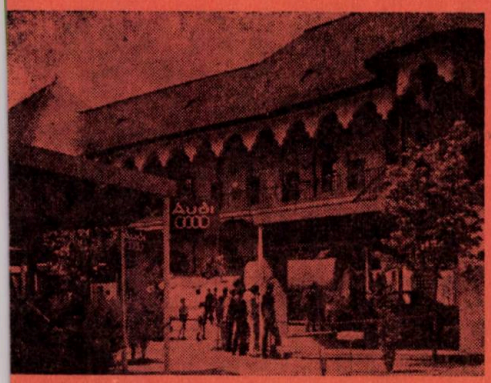

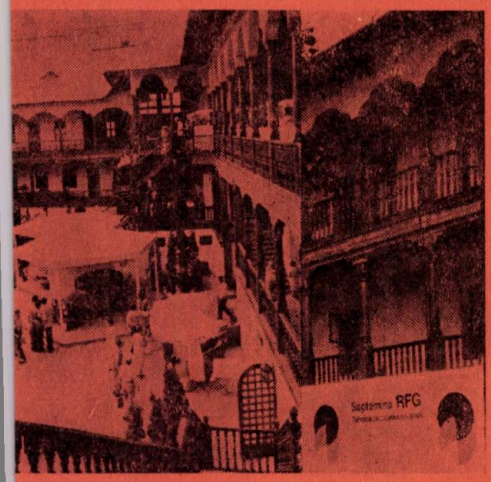

de altădată. Numai că, în locul chervanelor și atelajelor de tot felul, la umbra unui sistem celular de copertine, ușoare, hexagonale — care timp de o săptămînă au mobilat și înviorat incinta — se găseau tipuri vechi și noi de automobile Mercedes, Audi, Volkswagen, iar, într-o parte a aripei dinspre Curtea Veche, puteau fi urmărite evoluțiile și tendințele transporturilor feroviare, rutiere, aeriene și navale din R.F.G., ilustrate prin machete, scheme și fotografii, precum și printr-un montaj cinetic de diapozitive bine realizat și sincronizat cu fondul sonor modern conceput și comentariul dinamic.

Prin deschiderea porților hanului organizării de expoziții, s-a dovedit posibilă îmbogățirea profilului funcțional al acestui ansamblu.

De la expoziții, la organizări de spectacole și concerte, n-ar mai fi decît un pas. Bine înfăptuite, astfel de manifestări nu fac decît să sporească eficiența economică și culturală a monumentului, adăugînd valorilor sale arhitecturale și istorice înscrierea pe orbita celor mai actuale nevoi de viață ale orașului.

Arh. ȘTEFAN RADU IONESCU

EXPOZIȚIA DE FOTOGRAFII «ARHITECTURA ÎN BUCUREȘTI DIN PERIOADA 1918—1945»

În cadrul manifestărilor prilejuite de «*Anul patrimoniului arhitectural european*», Casa arhitectului a găzduit, între 20 mai și 10 iunie a.c., o expoziție de fotografii prezentînd unele dintre realizările arhitecturale cele mai semnificative ale Bucureștilor din perioada interbelică.

Datorate unei pleiade de profesioniști, care prin creația lor au stimulat și au impus înnoiri și dezvoltări necesare, construcțiile și ansamblurile bucureștene prezentate în expoziție au constituit, la vremea realizării lor, răspunsul creator cel mai oportun și mai viguros al breslei dat aspirației legitime la modernitate și vocației spre împliniri urbanistico-arhitecturale ale Capitalei noastre.

Expoziția a marcat, de fapt, traiectoria firească a viului dialog al prezentului cu trecutul, pe care profesioniștii arhitecturii îl poartă permanent în realizările lor, dar față de care sînt mai sensibili astăzi, cînd amplul proces al evaluării critice a moștenirii culturale și științifice se desfășoară ferm în toate compartimentele muncii creatoare.

Spațiul de expunere, tot mai restrîns, al Casei arhitectului nu a permis decît prezentarea nevoit parțială a lucrărilor edificate în acel timp, printr-o suită de cca 140 fotografii reținute dintr-o selecție inițială de peste 500 imagini, care ar fi ilustrat cuprinzător întreaga perioadă.

Privite pe îndelete în tihna propice a sălii de expoziție, ca într-un album cu fotografiile celor apropiați, multe dintre construcțiile bucureștene — altfel bine știute și de mult intrate în tumultul utilizărilor orășenești curente — își dezvăluie noi și nobile calități.

Purtați de curgerea grăbită a pietonilor receptivi mai degrabă la faptul stradal imediat decît la valorile perene — care necesită, dacă nu o răbdătoare analiză, măcar o contemplare nepeiorativ spus turistică, pe care ca oameni ai locului ne simțim stingheriți a o face —, scăpăm deseori prilejul cunoașterii depline a calităților și virtuților de expresie ce caracterizează arhitectura interbelică bucureșteană.

Expoziția ne-a permis ca — prin abila înmănunchiere vizuală, sintetică și elocventă, a unui întreg București adus într-o singură sală — să redescoperim noi trăsături definitorii pentru valoarea deosebită a unor lucrări semnate de cunoscuți arhitecți.

Desigur, după cum remarca președintele de onoare al U.A., acad. prof. arh. Octav Doicescu, în cuvîntul rostit la adunarea evocatoare organizată pe marginea acestei expoziții la 3 iunie a.c., «*anumite realizări, anumite atitudini pot să nu ne mai sensibilizeze astăzi, cînd sîntem într-o altă ipostază socială economică și culturală, cînd noua ipostază ne situează și la o altă scară și la un alt nivel*». Dar nu putem să nu recunoaștem faptul că, prin efortul creator al unor iluștri predecesori, arhitecții Bucureștilor de astăzi sînt beneficiari ai unui prestigios fond urbanistic și arhitectural, integrat firesc valorilor de durată care subliniază și împlinesc personalitatea nouă și cea viitoare a Capitalei.

La realizarea expoziției, arhitectul Simon Julman, depășindu-și atribuțiile strict funcționale, ne-a convins de «*binefacerile spiritului scormonitor*» — cum ar spune Marin Sorescu — fiind bine secondat în intenții de obiectivul fotografic ager al lui Florentin Oiță.

Șt. R. I.

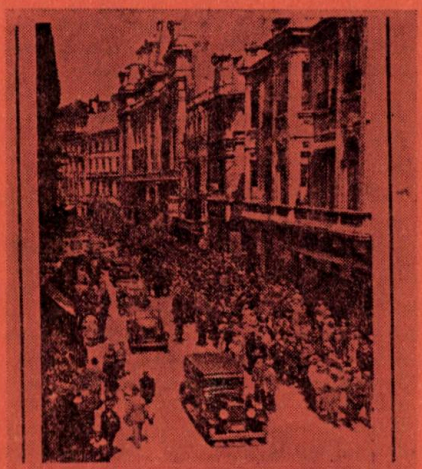

cronica

Al XII-lea Congres mondial al U.I.A.

IDEAȚIE + TEHNOLOGIE = CREATIVITATE

În intervalul 5—9 mai din primăvara acestui an, a avut loc la Madrid cel de-al XII-lea Congres Mondial al Uniunii Internaționale a Arhitecților.

Congresul s-a bucurat de o largă participare, fiind prezenți peste 4 500 arhitecți sosiți din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii.

Tema aleasă pentru a fi dezbătută la acest Congres a fost intitulată:

CREATIVITATEA ARHITECTURALĂ CA REZULTAT AL SUMEI DINTRE IDEAȚIE ȘI TEHNOLOGIE

Titlul are un lung istoric și evoluția lui dovedește interesul deosebit suscitat de subiect, multiplele lui posibilități de analiză cît și evidenta necesitate de a clarifica unele concepte de bază ale profesiunii noastre.

Propusă încă din 1970, prima enunțare a temei a fost «Estetica în arhitectură». Ea a fost succesiv schimbată în «Creativitatea arhitecturală în domeniul tehnologiei» apoi în «Creativitatea în arhitectură în fața evoluției tehnologice» și «Creativitate arhitecturală și tehnologie».

În final se pare că nu s-a adoptat titlul cel mai nimerit, însă el a avut darul să suscite vii discuții și, totodată, să le limiteze într-un domeniu atît de vast ca cel al genezei faptului de arhitectură.

Doresc să dau cîteva informații în legătură cu ideograma congresului, care a urmat un drum tot atît de anevoios și paralel cu precizarea temei.

S-au organizat ad-hoc numeroase concursuri ca să se poată găsi simbolul care să exprime printr-o imagine succintă toată problematica înglobată în topica congresului. Inițial s-a dat cîștig de cauză schiței cristalografice a inițialelor Uniunii Internaționale a Arhitecților, realizată cu ajutorul ordinatorului. În cele din urmă, însă, a fost ales celebrul tablou al lui Bruegel « Turnul lui Babel », considerat ca mult mai elocvent întrucît mitul reprezentat « cîntă magistral conflictul ce există între limitarea tehnologică și provocarea ideației ». Insigna congresului a constat dintr-o stilizare a ziguratului, de asemenea obținută prin ordinator, dar rezultatul obținut pare mai puțin satisfăcător.

Subiectul Congresului a fost, în fond, generat de necesitatea clarificării poziției arhitectului în societatea actuală și de definirea sensului major al arhitecturii.

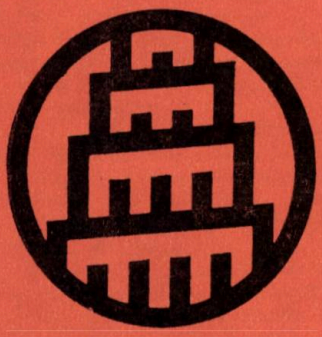

Pe toată durata pregătirilor, de mai bine de cinci ani, tema a fost temeinic analizată din deosebite puncte de vedere în cadrul a numeroase anchete și discuții.

Printre cele mai fructuoase și care au declanșat o adevărată « furtună de idei » au fost cele prilejuite de reuniunea denumită « Tavola Rotonda » ce a avut loc în 1974 la Milano *.

Starea generală de spirit ce s-a degajat la această întrunire și care a influențat profund poziția a numeroși participanți care au avut apoi o activă contribuție la desfășurarea congresului, a fost corect caracterizată de arhitectul De la Hoz: « *O preocupare pentru sensul practic al Congresului reașezînd creativitatea la locul inițial, satisfacerea necesităților umane* ».

Dar De la Hoz, care în calitate de raportor general al congresului avea îndatorirea să se ocupe de organizarea lui tematică, încă înainte de reuniunea de la Milano hotărîse modul de dezbatere a temei și anume stabilise prezentarea unui raport general și a trei referate de bază.

Dominat de un vădit spirit tehnocratic, De la Hoz a transpus tema congresului într-un limbaj matematic și apreciind Creativitatea ca o funcție a două variabile — Ideația și Tehnologia — a ajuns la formula:

$C = f(I + T)$

unde

C (creativitatea) = capacitatea de a cauza existența

I(ideația) = formarea ideilor ordonatoare

T(tehnologia) = ansamblul instrumentelor îngăduind realizarea ideilor.

Formula avea rostul să evidențieze felul în care cei doi factori — Ideația și Tehnologia — actionează asupra Creativității și raportul lor de interdependență. Respectiv, să determine cum se comportă Creativitatea cînd Ideația și Tehnologia capătă diverse valori.

Considerînd deci alternativ fiecare din variabile ca o constantă și reducînd astfel funcția lor la o singură variabilă se capătă succesiv:

1. $C = f(I, K)$

ceea ce îngăduie analiza efectului variabilității ideației asupra creativității, analiză concretizată într-o primă temă principală de arhitectul Arthur Erickson (Vancouver) intitulată:

INFLUENȚA IDEAȚIEI ASUPRA CREATIVITĂȚII ARHITECTURALE

2. $C = f(K, T)$

deci studiul variabilității tehnologiei în raport cu creativitatea, ceea ce în mod analog a determinat tema dezvoltată de Felix Candela (Chicago):

INFLUENȚA TEHNOLOGIEI ASUPRA CREATIVITĂȚII ARHITECTURALE

3. $C = f(I + T)$

Lăsînd, în fine, ambele variabile să acționeze se obține cea de-a treia temă principală, ce a fost încredințată arhitectului Rolf Gutbrod (Stuttgart):

CREAVITITATEA ARHITECTURALĂ CA PRODUS AL IDEAȚIEI ȘI AL TEHNOLOGIEI

Așadar, desfășurarea Congresului a fost structurată pe aceste trei principale teme. Ele au fost dezbătute succesiv în cele trei zile de lucru. Dimineților, aveau loc ședințe plenare în care au fost pe rînd comunicate cîte unul din cele trei rapoarte principale, ce au fost completate de conferințele unor arhitecți invitați anume să detalieze temele analizate.

Subiectele se reluau, după-amiezile, în ședințe de lucru organizate pe grupe de limbi, unde orice participant avea posibilitatea să-și expună punctul de vedere propriu. Rezultatele acestor dezbateri erau comunicate și comentate în ședințe plenare finale.

Trebuie remarcat faptul că raportorul general, arhitectul De la Hoz, a dorit să imprime Congresului un caracter cu precădere pragmatic, solicitînd ca în cadrul referatelor — și al discuțiilor ce le urmau — vorbitorii să insiste mai cu seamă asupra metodologiilor actuale ale procesului de creație, a necesității controlului operațional și a importanței covîrșitoare pe care o are informatica arhitecturală.

Cu o vădită aplecare către științele exacte, considerînd ideația și respectiv creativitatea ca o problemă de interpolare în noianul informațiilor existente, De la Hoz a dorit să promoveze **creatica**, știința ce facilitează extragerea noilor soluții din cunoștințele de bază ale tehnicii creativității, folosind, desigur, tehnica operațională a metodologiilor de programare.

Din cuprinsul celorlalte referate principale și a conferințelor complementare ce le-au urmat, a rezultat că punctul de vedere al lui De la Hoz, fără să fie direct combătut, nu a fost decît parțial acceptat.

Erickson, de exemplu, contestă valoarea absolută a ideației. Creația, afirmă el, conform spiritului culturii occidentale este un act de voință individuală, în timp ce alte culturi universale consideră creația ca o viziune profundă a realității, ca un lung proces de selecție și adaptare. Cultura europeană — raționalistă — a creat spiritul de analiză, științific, predominant actualmente și în arhitectură, ceea ce a determinat în bună măsură neglijarea celorlalți parametri la fel de importanți ca tehnologia, respectiv contextul geomorfologic și spiritual. Și pentru a supraviețui actualului secol, Erickson consideră că umanitatea are imperios nevoie de alte obiective, distincte de simpla bunăstare fizică.

Mai incisivă, hotărîtă și surprinzătoare a fost intervenția lui Candela. După ce arată că tehnologia este în același timp cauza și efectul ritmului vertiginos de creștere al societății și bunurilor de consum — nu totdeauna neapărat necesare — el afirmă că rezultatele datorate tehnologiei și industrializării ce nu mai pot fi stăpînite sînt nesatisfăcătoare. Ele facilitează necontrolat dezvoltarea unei lumi ce nu este decît rezultatul hazardului și al efortului experților, o lume aparent esențialmente științifică, în care Candela nu are încredere fiindcă ea nu este preocupată de problemele umane.

Candela atrage atenția că acestea nu pot fi rezolvate cu « ordinatorul », care nu este decît un « joc » în care se omite că rigoarea matematică și rapiditatea calculului electronic dau rezultate exacte numai în raport cu ipotezele inițiale.

Dar acestea sînt arbitrare și dubioase, fiindcă depind exclusiv de imaginația și capacitatea creatoare a programatorului, care nu poate jongla decît cu date cuantifiabile, aserțiune confirmată și de Karl Schwanzer în conferința sa « Despre rolul ordinatoarelor în ideația creatoare ».

În concluzie, Candela pledează pentru o tehnologie intermediară, care să nu excludă omul, ci să-i furnizeze acele instrumente simple cu care să poată crea din nou valori culturale și umane.

Foarte sceptic în ceea ce privește posibilitățile exclusive ale tehnicii, ca și ale ideației de altfel, a fost și Rolf Gutbrod, cel de-al treilea referent.

Apreciind că mijlocul cel mai eficace de a salva profesiunea noastră este creati-

* Vezi relatarea din revista « Arhitectura » nr. 4/1974.

vitatea, amalgamată activitate a ordinatorului uman, Gutbrod susține că arhitectura trebuie să reflecte o anume filozofie, să păstreze un loc intuiției și să recunoască valorile spirituale ce au fost pierdute. Întrucît soluția nu poate să fie dată de nici o tehnică, oricît ar fi ea de avansată, arhitectul este obligat să aibă temeinice cunoștințe tehnologice pentru a fi capabil să o folosească judicios. Dar numai prin forța sa creatoare, arhitectul va fi capabil să reașeze arhitectura la locul cuvenit și astfel să redevină umană.

Pentru o cît mai corectă prezentare a tuturor tezelor susținute la congres, vom publica rezumatele referatelor principale, ale conferințelor și ale celor mai interesante intervenții. Consider totuși regretabil faptul că cele mai importante din ideile exprimate nu sînt puternic și sugestiv cuprinse în documentul final. Concluziile, astfel cum au fost redactate, ce e drept concis și cu evident spirit tehnic, exprimă mai degrabă punctul de vedere personal al raportorului general. Or, majoritatea arhitecților ce au luat efectiv parte la dezbateri, au insistat asupra faptului că nici tehnologia, nici informatica nu pot fi substituite elementelor obiective și subiective ce dau naștere faptului de arhitectură.

Creativitatea arhitecturală nu este exclusiv determinată de ideație și tehnologie. Procesul de creație face apel, în egală măsură, atît la latura tehnică și cuantifiabilă a arhitecturii, cît și la latura afectivă și necuantifiabilă, generată atît de covîrșitoarea complexitate a necesităților umane, individuale sau colective, cît și de imaginația, intuiția și sensibilitatea arhitectului creator. Numai un perfect echilibru și o fructuoasă colaborare între aceste coordonate pot conduce la rezultate valoroase.

De aceea, consider că cele nouă rezoluții redactate după concluzii exprimă mai fidel consensul major desprins din cadrul dezbaterilor animate ce au avut loc la congres.

Iată mai jos «in extenso» concluziile și rezoluțiile celui de-al XII-lea Congres Mondial al Uniunii Internaționale a Arhitecților.

CONCLUZII RELATIVE LA TEMA CONGRESULUI

În Raportul general au fost semnalate următoarele puncte:

1. Să se determine metodologia de interdependență între Ideație și Tehnologie pe care o întîlnim implicit și în procesul proiectării arhitecturale.

2. Să se ușureze pentru arhitect controlul operațional al metodologiilor care facilitează soluția creativă a problemelor ce îi sînt încredințate.

3. Să se definească baza informativă precisă și să se sistematizeze utilizarea metodologiilor de extrapolare pentru a inova.

Sau, pe scurt, scopurile propuse sînt:

I. Să se reintegreze Arhitectura

II. Să fie supusă Tehnologia

III. Să se introducă Creatica

Pentru a atinge aceste scopuri, trebuie să se înceapă prin a afirma credința noastră în realismul său și apoi să se traducă propunerea în proiecte de acțiune specifică îndreptate către destinatari concreți.

Acești destinatari sînt:

1. Educatorii
2. Arhitecții
3. Societatea

În consecință, vom formula în primul rînd trei declarații de principiu și apoi nouă concluzii — propuneri de acțiune — rezultînd din combinațiile între fiecare grupă de obiective și de destinatari.

0. Premise

0.1. Este posibil și necesar să se reintegreze cele două componente ale arhitecturii — Arta și Tehnica — într-un singur act creator. Aceasta impune căutarea metodologiilor care ajută și reflectă respectivul proces de integrare.

0.2. Arhitectul are obligația de a domina folosirea operațională a tuturor metodologiilor — metodologii de programare, de compoziție și tehnologii — care îngăduie să se dea o soluție problemelor umane.

0.3. Este posibil, de dorit și necesar să se sistematizeze procedeele care să îngăduie arhitectului să extrapoleze metodologic cunoștințele actuale pornind de la o formațiune de bază.

1. Recomandări Centrelor de învățămînt arhitectural

1.1. Pentru a preda arhitectura ca un act unic de creativitate, integrînd Arta și Tehnica, elevul trebuie format într-un spirit de supunere și într-o atitudine utilă pentru societate.

1.2. Este necesar să se actualizeze programele de învățămînt îmbogățindu-le cu toate metodologiile progresiste care ușurează munca creatoare.

1.3. Să se introducă învățămîntul creaticii sau metodologia extrapolării cunoștințelor de bază ca tehnică a invenției arhitecturale.

2. Recomandări Uniunii Internaționale a Arhitecților

Se apreciază necesară crearea unui centru mondial, dependent de U.I.A., de investigație și informare care să aibă destinația:

2.1. Să perfecționeze metodologiile de integrare în proiectarea arhitecturală.

2.2. Să catalogheze, să simplifice și să difuzeze programele necesităților umane și ale tehnicilor de realizare.

2.3. Să definească o prospectivă a necesităților umane pentru a anticipa soluția problemelor viitoare și a dezvolta disciplinele de extrapolare care vor ajuta arhitectul să se orienteze către noi soluții.

3. Recomandări administrației

3.1. Administrația trebuie să înfrunte riscurile inerente experimentării la scară reală a unei arhitecturi ale cărei prejudecăți estetice nu ar putea împiedica o integrare autentică a ideației și a tehnologiei.

3.2. Pentru a controla proliferarea opțiunilor tehnice disponibile și pentru a orienta arhitectul în utilizarea lor, administrația trebuie să le omologheze pe cele ce sînt, după părerea sa, fără idei preconcepute, capabile să asume o indeclinabilă responsabilitate socială.

3.3. Administrația va trebui să finanțeze realizarea experiențelor pilot relative la programe sociale prospective, cu scopul de a dovedi cu anticipare avantajele și inconvenientele lor pentru o mai bună deservire a societății viitoare.

Rezoluții generale

1. Într-o epocă de progres social, științific și tehnic, datoria cea mai importantă a arhitecturii este aceea de a crea pentru om un mediu construit adecvat în cadrul construcției industrializate a locuințelor, necesare pentru satisfacerea nevoilor din toate țările lumii. Arhitecții au o responsabilitate morală foarte importantă în amenajarea urbană: ei trebuie să găsească o soluție adecvată acelor probleme profesionale complexe care implică o deosebită semnificație socială.

2. Ideile și tehnologiile creativității arhitecturale trebuie să răspundă idealului social al omului. Respectul valorilor materiale și spirituale elevate solicită înțelegerea și stăpînirea tehnologiei, care trebuie să fie în serviciul arhitecturii.

3. Creativitatea comportă două faze: un proces rațional, analitic sistematic și deci transmisibil, fundat pe cunoștințele existente și care poate să fie extrapolat grație metodologiilor creaticei și o sinteză neconștientă, instructivă, personală și netransmisibilă.

4. Arhitectura este puternic limitată de condițiile economice, sociale și culturale și în mod cu totul deosebit de condițiile de exploatare ale solului, condiționate de interese străine adevăratelor nevoi ale omului.

5. Trebuie să se țină seama de erorile arhitecturale și urbanistice ale țărilor industrializate pentru a se evita repetarea lor în țările în curs de dezvoltare.

6. U.I.A. trebuie să elaboreze criterii care să îmbunătățească eficacitatea congreselor sale și poziția sa față de administrație.

7. În țările în curs de dezvoltare, administrația și arhitecții trebuie să țină seama de realele valori autohtone și să le ia ca bază a tehnologiilor lor, evitînd dezechilibrările provocate de tehnologiile importate.

8. Distribuția inegală a populației și șomajul în lume, reprezintă o provocare pentru Arhitectură și Urbanism care vor trebui să găsească forme noi pentru a evita deteriorarea mediului înconjurător și să favorizeze utilizarea optimă a energiei și a resurselor naturale.

9. Este absolut necesar ca arhitecții să aibă o participare efectivă în forurile de decizie.

10. Se recomandă înlocuirea normelor restrictive de tipul codurilor, a căror aplicare este obligatorie și limitează creativitatea, prin orientări de tipul ghidurilor, care stimulează creativitatea.

Conf. arh. ALEXANDRU IOTZU

CREATIVITATEA ARHITECTURALĂ

RAFAEL DE LA HOZ (Madrid)

Raport general prezentat la cel de-al XII-lea Congres Mondial al Uniunii Internaționale a Arhitecților (Rezumat)

Scopul afirmat al acestui raport este să formuleze o ipoteză de lucru și apoi o ordine după care tema să fie discutată.

Pornind atît de la sensul major pe care cuvîntul creativitate *îl are în toate limbile oficiale ale Congresului, drept* capacitate de a cauza existența *și în al doilea rînd ca* aptitudine de a inova, *cît și de la accepțiunea unanimă că* arhitectura este amenajarea spațiului spre mai binele omului, *De la Hoz deosebește două grupe de creativitate:*

— creativitatea normală, *care soluționează corect problemele cotidiene ale omului și ale arhitecturii, perfecta lor cunoaștere fiind sursa autenticității;*

— creativitatea inovatoare, *cînd problemele ivite fiind noi sau soluțiile vechi se dovedesc nesatisfăcătoare și arhitectul trebuie să extrapoleze spre originalitate.*

Admițînd acest principiu, studiul temei nu va mai fi decît un simplu joc de probleme și soluții. Pentru a analiza corelarea lor se propun trei premise:

1. Necesitățile omului se împart în două grupe — probleme materiale *(fiziologice, de circulație, de protecție în contra intemperiilor etc.)* și dorințe spirituale *(ordinea, economia, expresivitatea, frumusețea)* — care influențează procesul creator în modalități diferite.

2. În principiu, pentru a rezolva fiecare problemă materială, există totdeauna o tehnică adecvată. Aplicarea fiecărei tehnici produce o formă materială specifică.

3. În ansamblul aspirațiilor spirituale, o dominantă, ideea rectrice, se impune totdeauna și ordonează compoziția finală, facilitînd integrarea diverselor tehnici după o ordine unică.

Conform acestor premise, arhitectura începe să existe atît ca soluție a problemelor umane cît și ca produs al acțiunii reciproce între ideile de compoziție și tehnicile soluțiilor. De aci rezultă cele trei teme principale:

1. Creativitatea ca fruct exclusiv al ideii de compoziție.

Este domeniul formalismului, esteticismului și al utopiei. Necesitățile materiale sînt sacrificate esteticei, tehnica este forțată. Rezultatul e un capriciu, modă, originalitate „ad nauseam".

2. Creativitatea ca rezultat unic al aplicării tehnologiilor.

Este brutalismul, mașinismul, mitificarea tehnologiei, transformarea instrumentului în scop, parada structuralismului.

3. Creativitatea naște concomitent din necesitățile materiale și spirituale, din fuziunea tehnicii cu ideația.

Acesta este echilibrul complex, dificil sau imposibil, fără de care arhitectura nu poate fi considerată ca atare.

În continuare, De la Hoz susține că dacă pînă în prezent arhitectura a fost un fapt unic, realizat deodată, fără să se ridice cel puțin problema reciprocității între ideație și tehnologie, azi ea este disociată. În cadrul creșterilor exponențiale ale oamenilor și ale necesităților lor, a dublării cunoștințelor la fiecare zece ani, arhitectul singur e depășit și nu mai poate fi generalistul, omul universal de altădată. Și De la Hoz consideră că primul obiectiv al Congresului trebuie să fie lămurirea modului în care ideile directrice și tehnicile instrumentale se influențează mutual. Este deci necesar să găsim metodologiile care îngăduie secvențe logice în proiectare, metodologia de interdependență între ideație și tehnologia implicată în procesul de proiectare arhitecturală.

Ca atare, arhitectul este obligat în egală măsură să cunoască problemele omului și să stăpînească întreaga gamă a soluțiilor tehnice.

În epoca noastră de inflație informativă și explozie tehnologică, pentru a facilita cunoașterea metodelor de programare, tehnologie și compoziție, va fi necesar să le transmitem și să le difuzăm pe scară mondială îndată ce vor fi selecționate și simplificate, *îndatorire plină de pragmatism și care constituie cel de-al doilea mare obiectiv al Congresului.*

Așadar, în momentul în care cunoaștem toate metodele de a învăța și facem în mod curent proiecte, facem apel la creativitatea normală.

Cînd dorim să descoperim noul, acesta se naște datorită creativității inovatrice; inovația se naște din originalitatea uneia din părțile ce alcătuiesc ordinea creatoare: necesitățile omului, tehnica sau compoziția. Fiind obligați să ne proiectăm dincolo de cunoștințele actuale — să extrapolăm — creativitatea inovatrice pretinde ca, pe lîngă o bună informație, arhitectul să aibă și o formațiune solidă din punctul de vedere umanistic, științific și artistic.

De la Hoz apreciază că există o disciplină de extragere a noilor soluții din cunoștințele de bază ale tehnicii creativității inovatoare pe care o denumește creatica.

Creatica — cel de-al treilea obiectiv major al Congresului — presupune definirea bazei formative umaniste, științifice și artistice, ca și a ansamblului metodologiilor de extrapolare pornind de la cele necesare pentru inovare.

Cele expuse pînă în prezent alcătuiesc ipotezele de lucru.

Raportorul principal precizează, în continuare, modul în care s-a selectat materialul Congresului și felul în care acesta a fost organizat. Și De la Hoz consideră că scopul final al Congresului — descoperirea secretului creativității arhitecturale — „în fond o introspecțiune, e foarte dificil de atins, mai ales dacă ținem seama de faptul că arhitectura nu este strict o ecuație exactă.

CRONICA U.A.

ȘEDINȚA LĂRGITĂ A BIROULUI U.A.

În vederea sprijinirii amplelor acțiuni de sistematizare, ce se desfășoară la nivelul județelor, Comitetul pentru Problemele Consiliilor Populare a alcătuit colective de îndrumare și control avînd, fiecare, legături permanente cu cîte 2—3 județe. Colectivele sînt compuse din arhitecți și alți specialiști în probleme de sistematizare, pe baza unor propuneri ale Uniunii Arhitecților.

La 30 mai, s-a desfășurat la Casa arhitectului o ședință lărgită a Biroului U.A., la care au participat arhitecții acestor colective. Au avut loc discuții asupra problemelor cele mai actuale ale urbanizării și sistematizării din țara noastră, în lumina indicațiilor recente ale Conducerii de partid și de stat, pe baza unei expuneri prezentate de prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu, președintele Uniunii Arhitecților.

EXPOZIȚII.

Între 6 și 17 mai, expoziția « Pictură-grafică » a arhitectului Ion Fiștioc, cunoscut și consecvent expozant al sălii din strada Episcopiei 9.

Între 20 mai și 10 iunie, expoziția de fotografii « Arhitectura în București din perioada 1918—1945 ».

DEPLASĂRI DOCUMENTARE ÎN ȚARĂ.

Între 9 și 11 mai, un grup de 40 arhitecți din București a efectuat o vizită documentară în municipiile Brașov și Sibiu, precum și în împrejurimile acestora.

DEPLASĂRI ALE ARHITECȚILOR ROMÂNI PESTE HOTARE.

În cadrul programelor de schimburi cultural-științifice între state, s-au deplasat, în Republica Democrată Germană, arhitecții Ion Popescu (din filiala U.A.-Argeș) și Vasile Coardă (din filiala U.A.-Vîlcea), între 12 și 26 mai; în Polonia, arhitecții Gheorghe Hereș (Iași) și Viorel Găgeanu (Brăila), între 25 mai și 8 iunie; în Bulgaria, arhitecții Șerban Popescu-Criveanu (din Institutul Proiect-București) și Dan Budică (filiala U.A. Dolj), între 26 mai și 8 iunie.

PRIMIRI DE ARHITECȚI STRĂINI ÎN ROMÂNIA.

Prin reciprocitate, în cadrul acelorași programe, au efectuat vizite profesionale în România: între 21—30 mai, opt arhitecți din Austria, Cuba și Grecia, între 21 mai — 3 iunie, 14 arhitecți din Bulgaria, Cehoslovacia, R. D. Germană, Polonia, Ungaria, Norvegia și U.R.S.S.

Au fost prezentate oaspeților obiective arhitectural-urbanistice semnificative (monumente istorice, noi realizări, precum și șantiere ale ansamblurilor în curs de execuție) și au avut loc convorbiri profesionale cu arhitecți și alți specialiști din institutele de proiectare vizitate în București, Pitești, Rîmnicu-Vîlcea, Sibiu, Brașov și Constanța.

ADUNAREA ȘI CONGRESUL UNIUNII INTERNAȚIONALE A ARHITECȚILOR.

Între 30 aprilie și 3 mai, s-a desfășurat la Veneția, cea de-a XIII-a Adunare Generală a Uniunii Internaționale a Arhitecților, iar între 5 și 9 mai, Madridul a găzduit lucrările celui de-al XII-lea Congres al Uniunii Internaționale a Arhitecților.

Delegația Uniunii Arhitecților din R. S. România prezentă la lucrările congresului a fost formată din: prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu, președintele U.A., arhitecții Alexandru Iotzu, Constantin Săvescu și Gabriel Cristea.

SISTEMATIZAREA MUNICIPIULUI PLOIEȘTI.

La 12 mai, a avut loc, la Ploiești, o consultare profesională, cu privire la « Sistematizarea zonei centrale a municipiului », luîndu-se în discuție propunerile proiectelor elaborate în cadrul unui concurs local, de către membri filialei U.A.-Prahova. La desfășurarea acestei consultări a participat și o echipă a U.A.

CONFERINȚE ȘI EXPUNERI.

În cadrul ciclurilor de conferințe profesionale, Casa arhitectului a cuprins în programul ei de activitate :

- la 18 mai, în ciclul A, conferința dr. arh. Anca Borgovan despre « Arhitectura și timpul liber », iar
- la 11 mai, în ciclul B, conferința arhitecților Nicolae Thierry și Cornel Bîrsan « Introducere în ergonomie » (Considerații generale, ambianța mediului industrial, concepția locului de muncă).

CONSFĂTUIREA PROIECTANȚILOR ȘI SPECIALIȘTILOR DIN COMERȚ.

În zilele de 8 și 9 mai s-a desfășurat, la Suceava, « Consfătuirea Ministerului Comerțului Interior cu cadrele care activează în sectorul de proiectare, organizare și exploatare a magazinelor universale ». La consfătuire au participat cca 200 delegați, din toate județele țării, printre care și 40 de arhitecți activînd în domeniul proiectării și avizării construcțiilor comerciale, specialiști în mobilier și reclamă, autori ai celor 25 magazine universale recent date în exploatare, reprezentanți ai Conducerii Ministerului Comerțului Interior etc.

Experiența ultimilor 5—6 ani în domeniul construcțiilor comerciale din țara noastră a permis desfășurarea unui bogat schimb de opinii și o utilă dezbatere profesională. Din partea Uniunii Arhitecților, a participat arh. Gh. Leahu, arhitect șef de secție la Institutul « Proiect-București ».

Consfătuirea a permis oportuna reanalizare a sarcinilor viitoare ale proiectanților, în funcție de amplul plan de investiții, prevăzut pentru comerț în cincinalul 1976—1980, în funcție de care, în întreaga țară, urmează a se realiza o suprafață construită de cca 1 300 000 m².

REVISTA BELGIANĂ « ARHITECTON » DEDICĂ UNUL DIN NUMERELE SALE ROMÂNIEI.

Revista belgiană ARHITECTON a Federației regale a asociațiilor arhitecților din Belgia, închină primul său număr din acest an țării noastre, prezentînd date istorico-geografice, politico-economice și culturale, etnografice și turistice. Sînt înfățișate monumente istorice, precum și ansambluri și realizări arhitecturale noi din România.

PRESA CENTRALĂ REFLECTÎND SUCCESUL REVISTEI ARHITECTURA.

Cotidianul « România Liberă » și revista « România Literară » au consemnat premierea revistei noastre la Madrid, în cadrul concursului internațional al revistelor de arhitectură, organizat cu ocazia celui de-al XII-lea Congres al U.I.A.

Cu profund regret anunțăm decesul arhitecților:

GHEORGHE UDRESCU
(29 mai 1904 — 8 mai 1975);
RADU BERINDEI
(24 iunie 1915 — 20 mai 1975).

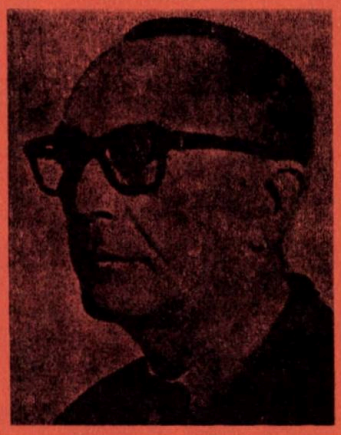

PROFESORUL ARHITECT HORIA MAICU
1905—1975

Ne-am despărțit de profesorul Horia Maicu, arhitectul dascăl, căruia o parte din generațiile de arhitecți în plină activitate îi datorează o frîntură din propria lor formație creatoare.

După mulți ani petrecuți alături de un om de un dinamism, forță și entuziasm determinant de atmosferă fertilă, colaborînd și învățînd din cunoștințele sale, din munca sa, urmărindu-i exprimarea voinței de creație prin mijloacele vastei experiențe, acum, dintr-odată, toate, brutal și tragic, devin amintiri.

Dinamismul, tenacitatea, entuziasmul, pregătirea, experiența și forța omului, arhitectului și profesorului Horia Maicu, atribute ale unei personalități umane și profesionale marcante, au contribuit la formarea multor serii de tineri studenți și arhitecți.

Dascăl prin vocație și dăruire, mentor prin rezultate și afecțiune, amintirea profesorului va dăinui, alături de a celor cărora generația mea, generațiile noastre le-au păstrat un profund respect.

Au rămas acum numai amintiri, dar amintiri vii și persistente.

A rămas și va rămîne și rezultatul zbuciumului și al încrederii, al price-

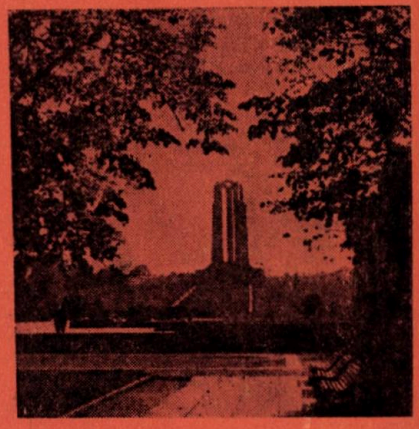

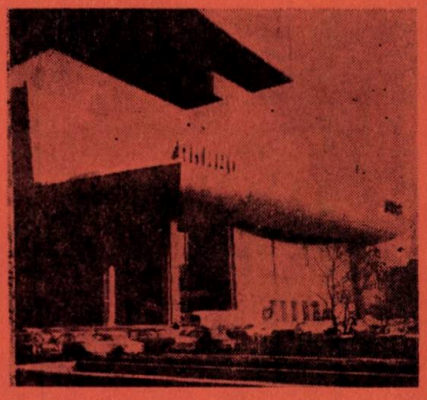

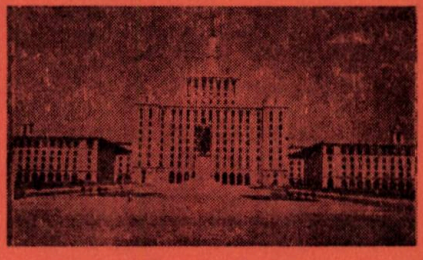

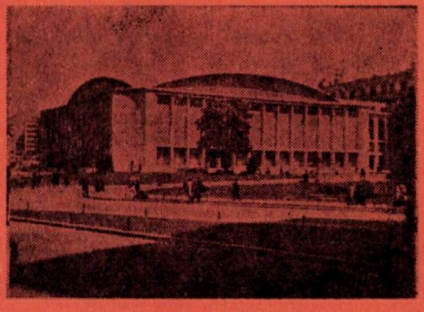

perii și talentului, al muncii și dăruirii pasionate, rezultatul tăiat în piatră, turnat în beton; au rămas serii de tineri studenți-arhitecți, care vor continua la rîndul lor o profesie pe care, ca dascăl, le-a dăruit-o cu pasiune din propria și bogata sa experiență.

Experiență care asigură omului dispărut o viitoare prezență în amintirea noastră, a celor ce rămînem.

Conf. dr. arh. ROMEO BELEA

PREMIILE UNIUNII ARHITECȚILOR—1974

decernate de Comitetul de Conducere U.A.

PREMIUL UNIUNII ARHITECȚILOR

Nicolae Vlădescu, Constantin Frumuzache, Adam Toma, Corneliu Grigore, Cornelia Sucu, Dumitru Iacob, Victor Abraham
Bujor Gheorghiu, Nicolae Rădulescu, Rodica Luca, Dan Voicu

pentru **CENTRUL NAȚIONAL DE FIZICĂ** — Măgurele (construcții de învățămînt și cercetare; sistematizarea ansamblului, construcții de locuințe și cu alte destinații sociale)

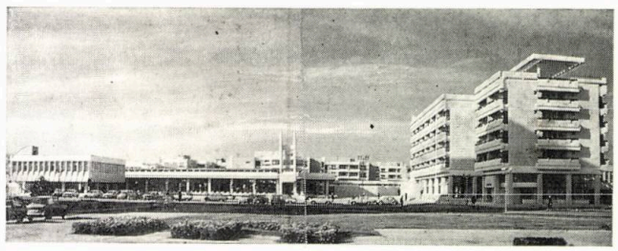

publicat în ARHITECTURA nr. 1/1975

PREMII

Cezar Lăzărescu, Gabriel Cristea, Nicolae László
pentru **PALATUL SPORTURILOR ȘI CULTURII**

publicat în ARHITECTURA nr. 5/1974

Dinu Gheorghiu, Gabriel Tureanu, Gabriel Iordăchescu, Ileana Neicu, Robert Voll, Ștefan Șteblea
pentru **CENTRUL DE FORMARE ȘI PERFECȚIONARE A CADRELOR DIN TURISM ȘI INDUSTRIA HOTELIERĂ**

publicat în ARHITECTURA nr. 5/1974

Sebastian Moraru, Tudor Dumitrașcu
pentru **FACULTATEA DE ÎMBUNĂTĂȚIRI FUNCIARE**

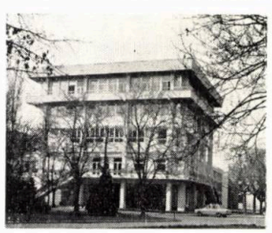

publicat în ARHITECTURA nr. 1/1975

Iulian Deșcu, Ștefan Damianoff, Doina Nicolescu, Eugen Crocos, Ecaterina Stancu, Aurelia Spanili
pentru **ANSAMBLUL ÎNTREPRINDERII DE OȚELURI ALIATE**
din Tîrgoviște

Nicolae Dancu, Şerban Sturdza
pentru **SPITALUL CLINIC** din Timişoara

Alexandru Puşkaş
pentru **HOTEL SANATORIAL** din Sovata

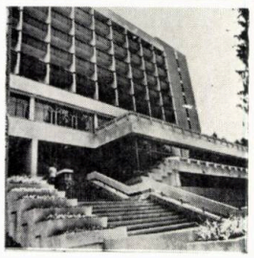

Virgil Niţulescu
pentru **HOTEL « DOROBANŢI »**

publicat în ARHITECTURA nr. 3/1975

Constantin Jugurică, Anca Pruncu, Paul Focşa, Mihai Krochmalnic
pentru **HOTEL « MODERN »**

publicat în ARHITECTURA nr. 3/1975

Ion D. Popescu, Vladimir Perceac, Ion V. Popescu
pentru **ZONA CENTRU-EST** din Piteşti

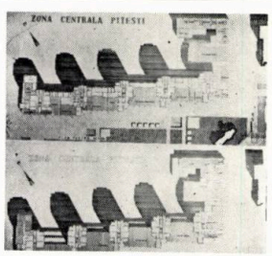

Rodica Mănciulescu
pentru **BISERICA SF. VINERI** din Tîrgovişte (restaurare)

Miloş Cristea
pentru **MONUMENTUL EROILOR** din Păuliş-Arad (arhitectura)

publicat în ARHITECTURA nr. 4/1975

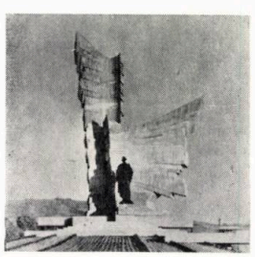

Victor Popa
pentru **ZONA CENTRALĂ** Curtea de Argeș (sistematizare)

Lucia Hagiescu
pentru **CENTRALA TERMOELECTRICĂ** din Brăila

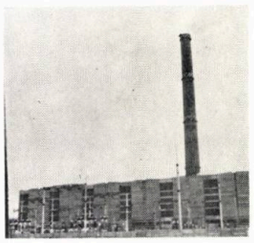

Mircea Lupu
pentru contribuția la ridicarea calității numerelor apărute în 1974, ale revistei **« ARHITECTURA »**

Mircea Ochinciuc, Mircea Lupu
pentru **HOTEL** în Deltă (la mila 14,5)

publicat în ARHITECTURA nr. 4/1974

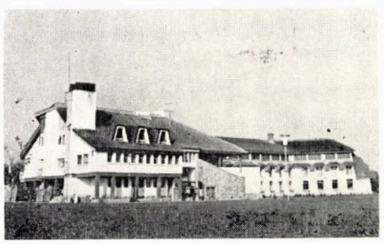

Ioan Spătaru, Mariana Gheorghiu, Matei Lykiardopol
Cornel Borcoman, Cătălin Stanciu
pentru **ÎNTREPRINDEREA « TEHNOTON »** din Iași

Constantin Rulea, Mircea Anania
pentru **CANTINA ACADEMIEI, « ȘTEFAN GHEORGHIU »**

publicat în ARHITECTURA nr. 3/1975

Matei Lykiardopol, Irina Vasiliu
pentru **LABORATOR DE CONSTRUCȚII** al MCI

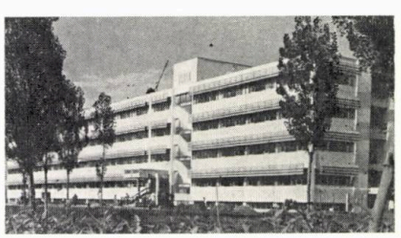

Boris Stuparu
pentru **SALA DE SPORT** în complexul « 23 August » din București

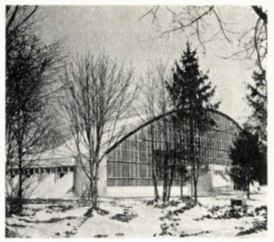

Paul Mihăilescu
pentru **CLĂDIRI DE LOCUIT P + 8** din panouri mari, proiect refolosibil

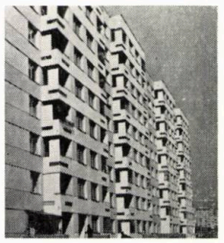

MENȚIUNI

publicat în ARHITECTURA nr. 2/1975

Rodica Vrancu
pentru **SPITAL** în Moinești, cu structură prefabricată

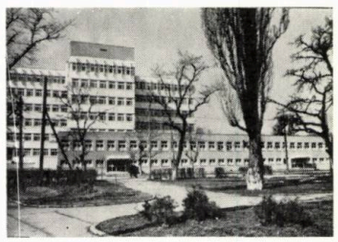

Emilian Machedon, Alice Lepădatu, Ștefania Atanasiu, Julieta Rusiecki
pentru **HOTEL SANATORIAL** din Băile Felix

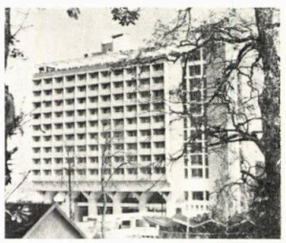

Valentin Donose
pentru **PARCUL TINERETULUI** din București

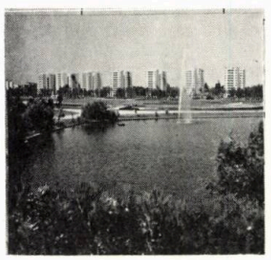

Nicolae Mitroi
pentru **STADION MUNICIPAL** din Brăila

publicat în ARHITECTURA nr. 6/1974

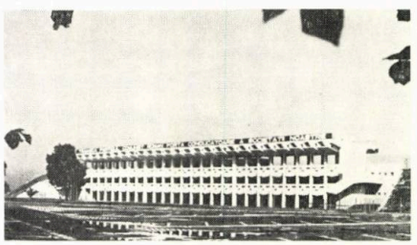

Petre Derer
pentru cartea **« MOBILIER URBAN »**

publicat în ARHITECTURA nr. 4/1975

COMERȚ

RADU ABAGIU
Adjunct al ministrului
Comerțului interior

SARCINILE ȘI DIRECȚIILE DEZVOLTĂRII CONSTRUCȚIILOR COMERCIALE

Dezvoltarea rețelei comerciale de desfacere este în permanentă confruntare cu două mari probleme și anume: dimensiunea cererii în continuă creștere și necesitatea facilitării contactului între consumatori și oferta de mărfuri, în continuă extindere și diversificare.

Documentele Congresului al XI-lea al P.C.R. și îndeosebi Directivele cu privire la planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990, prevăd ca în etapa 1976—1980 volumul desfacerilor cu amănuntul să crească cu 40—45% față de 1975, acordîndu-se prioritate dezvoltării rețelei comerciale pentru dotarea noilor cartiere de locuințe și generalizării formelor moderne și rapide de servire a populației.

De remarcat este faptul că această creștere a desfacerilor se realizează în condițiile creșterii populației țării cu aproximativ 5% și a desfacerilor pe locuitor cu aproximativ 54%, fapt care ilustrează în modul cel mai sintetic perspectivele de creștere și îmbunătățire a consumurilor, adică noile dimensiuni ale cererii de mărfuri din partea populației.

Desfacerea acestui volum important de mărfuri și condițiile generale de comercializare impun tratarea cu toată responsabilitatea a necesității modernizării echipamentului comercial de distribuție pentru ca, în condițiile unor nivele de eficiență economică corespunzătoare, procesul de aprovizionare a populației să reprezinte un autentic factor de confort colectiv, adică să se înscrie plenar în peisajul vieții economice și nivelul de civilizație prevăzute de Congresul al XI-lea al P.C.R.

Un alt factor de deosebită importanță în politica de dezvoltare a echipamentului comercial îl constituie profundele mutații socio-demografice ce se vor produce în societatea românească și îndeosebi, ca reflex al politicii de industrializare, amploarea procesului de urbanizare exprimată prin creșterea ponderii populației urbane de la aproximativ 46% în 1974, la 59—60% în 1980 și aproximativ 80% în 1990.

Creșterea populației urbane cu aproximativ 3,4 milioane locuitori pînă în 1980 și cu circa 10 milioane locuitori pînă în 1990, nu reflectă numai un fenomen spațial, ci conținutul social al procesului de urbanizare, exprimă în fond puternice transformări în modul de viață și comportamentul populației, începînd de la creșterea cîștigului sau a veniturilor reale, condițiile de locuit și condițiile de satisfacere a trebuințelor materiale și spirituale.

Numai în etapa 1975—1980 se prevede construirea unui număr total de aproximativ 815 mii apartamente, iar pînă în 1990 se prevede construcția unui număr de 2,5—3,0 milioane apartamente, în condițiile unor principii de sistematizare urbană și economie a teritoriului care prevăd asigurarea densității raționale și constituirea de ansambluri urbane bine echipate, inclusiv comerciale.

La sfîrșitul anului 1974, sistema comercială locală a Ministerului Comerțului Interior a fost prezentă într-un număr de aproape 240 localități, care concentrează aproximativ 7,4 milioane locuitori, respectiv 76% din totalul populației urbane.

Acestei populații i se adresează o rețea care cumulează o suprafață comercială utilă de circa 2 415 mii m^2 din care aproximativ 728 mii m^2 în sector alimentar, aproape 796 mii m^2 în alimentație publică și aproximativ 891 mii m^2 sector de mărfuri nealimentare. Prin rețeaua comercială s-a vehiculat un volum de desfaceri de peste 68 500 milioane lei, adică aproximativ 9 300 lei desfaceri anuale pe locuitor.

În aceste condiții gradul de echipare comercială a localităților urbane în care este prezentă rețeaua Ministerului Comerțului Interior s-a situat în medie la circa 328 m^2/1000 locuitori, din care aproximativ 99 m^2/1000 locuitori în sectorul alimentar, 108 m^2 în rețeaua de alimentație publică și 121 m^2 în rețeaua de desfacere a mărfurilor nealimentare.

Datele de mai sus permit a trage concluzia că pentru preluarea volumului de desfacere preliminat pentru etapa 1975—1980 actuala rețea este insuficientă, urmînd ca să fie completată pentru a putea prelua desfacerea unui volum de mărfuri în continuă creștere și pentru a se înscrie organic în perspectivele de dezvoltare socio-demografică și urbanistică trasate de Congresul al XI-lea al P.C.R.

Pentru a se alinia acestor comandamente, rețeaua comercială va fi dezvoltată astfel încît în 1980 să atingă un grad de echipare comercială de circa 387 m^2 arie utilă la 1000 locuitori în medie pe comerțul socialist, iar în mediul urban gradul de echipare să atingă 480 m^2, urmînd ca în anul 1990 să se ajungă la 540—550^2 m în medie pe comerțul socialist și respectiv 600—625 m^2 în mediul urban.

Se estimează astfel un necesar total de spații comerciale de circa 8.690 mii m^2 pe total comerț socialist din care aproximativ 5 520 mii m^2 în mediul urban.

Ministerul Comerțului Interior va aloca în planul cincinal 1976—1980 fonduri de investiții pentru construirea a circa 1 300 mii m^2 arie desfășurată de unități comerciale cu amănuntul.

Dezvoltarea rațională a rețelei comerciale, urmărind procesul de dezvoltare urbanistică și corespondența mai organică cu obiceiurile de consum și comportamentul populației, prevede ca aproximativ 60% din suprafața comercială preliminată a se construi în etapa 1976—1980 să fie afectată rețelei de desfacere a mărfurilor de cerere curentă și consum de masă, amplasată în proximitatea consumatorilor la parter de blocuri de locuințe, iar 40% să fie grupată în construcții comerciale independente.

Arh. ILIE STOICESCU, ec. FLORIN MARINESCU

Dimensionarea și distribuția teritorială a echipamentului comercial

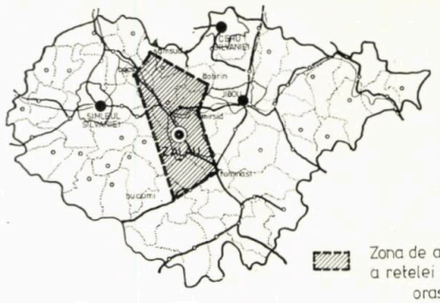

Zona de atractie extraurbana a retelei de comert din orasul Zalau.

proiect IPROCOM 391/1974

1

Problema dimensionării echipamentului comercial și a distribuției sale teritoriale, trebuie înscrisă ca una din problemele esențiale ale economiei urbane, comerțul fiind unul din factorii definitorii ai orașului ca agent economic,[1] iar rețeaua de unități comerciale și de alimentație publică, un component major al gradului de confort urban.

Fie că o recunoaștem sub denumirea de « urbanism comercial »[2] sau de « teorie a localizării comerciale », adaptarea rețelei comerciale la particularitățile dezvoltării aglomerațiilor urbane constituie unul din importantele domenii de aplicare și dezvoltare ale analizei economice spațiale, ale cărei baze au fost puse încă la începutul sec. XIX-lea de I.H. von Thünen (1826) și continuate de Alfred Weber (1909), autorul geometriei spațiale industriale, August Lösch (1940) face prima încercare de definire a ariei elementare a unei piețe, dezvoltînd studiile lui W. Christaller, care în 1935 a emis teoria sa asupra piețelor centrale, teorie care pleacă de la ideea fundamentală că funcția principală a orașului constă în rolul său de piață distribuitoare de bunuri și servicii, inclusiv pentru spațiul rural înconjurător[3].

În prezent teoria economică spațială se dezvoltă în cîteva direcții principale printre care un loc deosebit îl reprezintă extinderea teoriei localizării, inclusiv a localizării echipamentului comercial în marile ansambluri urbane, cu precădere în marile ansambluri urbane în curs de constituire și își propune în esență examinarea forțelor care au determinat evoluția amplasării comerțului și optimizarea acestei amplasări în corespondență cu factorii ecologici și sociologici care influențează localizarea cumpărătorilor de mărfuri și în general comportamentul spațial al populației și consecințele pentru programele de amenajare urbană.

Pe acest fond se înscrie și locul și rolul studiilor și proiectelor de urbanism comercial în schițele și programele de amenajare urbană, care devin din ce în ce mai mult, ca de altfel întreaga creație urbană, o operă multidisciplinară al cărui punct de plecare trebuie să-l constituie studiul tipologiei comportamentului familiilor și indivizilor și clasificarea principalilor factori de localizare a cumpărăturilor de bunuri și servicii.

Studiile de urbanism comercial își propun astfel ca în cadrul cercetărilor de economie și sistematizare urbană, să dea răspunsurile cele mai calificate privind dimensionarea, structura, repartizarea teritorială și treptele de organizare a rețelei de comerț și servicii, pentru o piață potențială dată sau în curs de constituire și pentru un consumator ale cărui nevoi și obiceiuri de cumpărare sînt cunoscute și măsurate, inclusiv în evoluția lor, în vederea atingerii nivelelor optime de eficiență economică și socială.

Studiile și proiectele de urbanism comercial își propun să dea astfel răspuns necesității de încadrare a echipamentului comercial de distribuție în cadrul programelor de amenajare complexă a orașelor în condițiile în care, citîndu-l pe belgianul Ph. Piuchemel « revoluția urbană a sec. 20, este produsul automobilului și macadamului ».

În măsura în care putem considera istoria fenomenului urban ca o istorie a forțelor care împing populația spre a se aglomera în orașe, istoria urbanismului comercial trebuie acceptată ca istorie a evoluției principiilor de organizare, de creștere și de structurare a echipamentului de comerț și servicii, în condițiile diferitelor tipuri de amenajări ale spațiului urban.

Fără pretenția de a epuiza lista tuturor problemelor cu care se confruntă în prezent cercetările și proiectele de urbanism comercial, considerăm util să subliniem unele dintre acestea și anume:

1. Studiul potențialului economic al zonei de amplasament, identificarea și măsurarea factorilor socio-economici și urbanistici care pot influența evoluția pieței bunurilor și serviciilor și segmentarea ariei totale în zone de interes comercial diferențiate.

O atenție deosebită se acordă determinării potențialului comercial al zonei de influență extraurbană, zonă care poate exercita o presiune substanțială asupra echipamentului urban și a cărei participare trebuie luată în considerare la dimensionarea volumului de activitate comercială și a prestațiilor de servicii, inclusiv hoteliere și turistice.

Problema atracției sau gravitației comerciale a făcut obiectul unor studii ample ale căror baze au fost puse încă în 1929 de W.J. Reilly, continuate de P.D. Converse (1938) și mai recent de geograful suedez Sven Godlung (1954).

2. Studierea tipologiei comportamentului familiilor și clasificarea principalilor factori (ecologici și sociologici) de localizare a cumpărăturilor sau de alimentare a indicilor de mobilitate comercială.

Este un fapt îndeobște cunoscut că în condițiile creșterii nivelului de viață al unei colectivități, mobilitatea sa spațială se află în continuă creștere, însă asupra mobilității comerciale acționează o mare varietate de factori dintre care principalele grupe de variabile pot fi:

— caracteristicile generale ale familiilor și condițiilor specifice de trai ale acestora;

— relațiile sociale;

— modul și preferințele pentru petrecerea timpului liber;

— atitudinea cu privire la aglomerație și cu precădere la zona centrală;

— viața rezidențială și mobilitatea;

— categoria socio-profesională și condițiile de muncă.

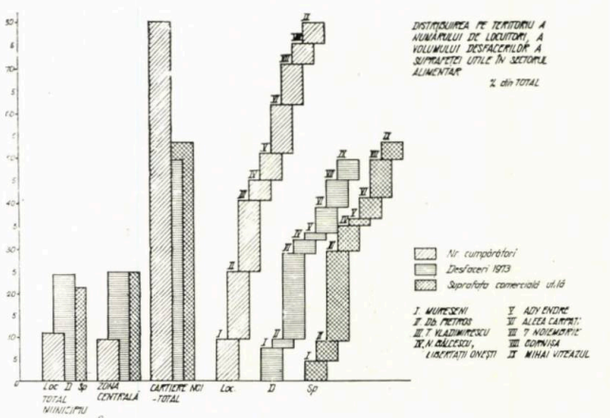

2

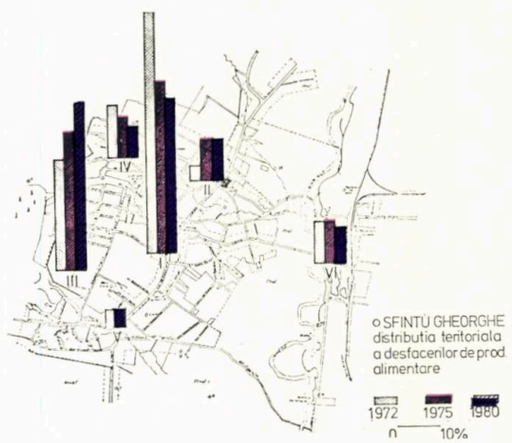

3

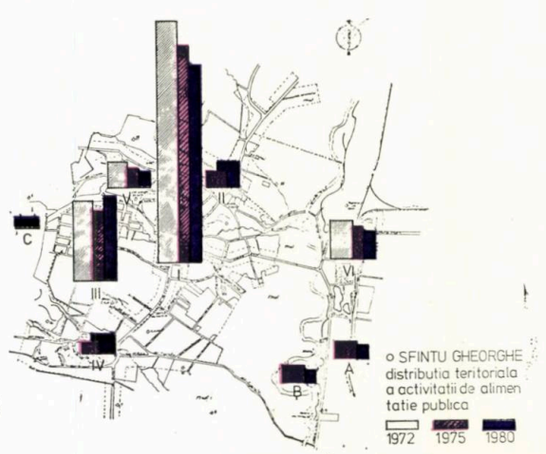

4

[1] După istoricul belgian H. Pirenne, comerțul « . . . este mama orașelor » (H. Pirenne « Les villes de Moyen Âge » Bruxelles 1972).

[2] Termenul de « urbanism comercial » este folosit la cererea autorilor. El reprezintă un punct de vedere al acestora supus discuției (nota redacției).

[3] Printre continuatorii acestor cercetări în noile condiții de dezvoltare urbană apărute după al II-lea război mondial pot fi menționați Claude Pousard «Économie et Espace»— Paris 1955) François Perroux (« Économie du XX-e siècle » Paris 1961) Jean Remy (« La ville, phénomène économique » — Bruxelles, 1966).

Colectivul de elaborare a proiectelor de urbanism comercial: arh. ȘERBAN ROTARU, arh. COSTACHE ZLOTESCU, arh. SORIN PENTILESCU, ec. FLORIN MARINESCU (șef. proiect)

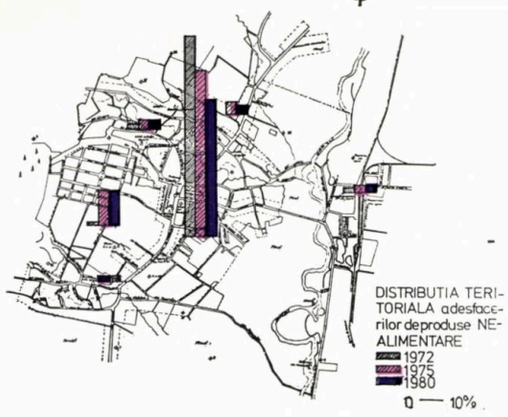

5

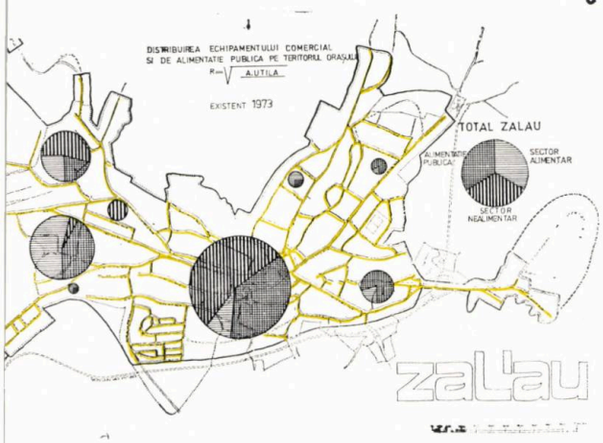

6

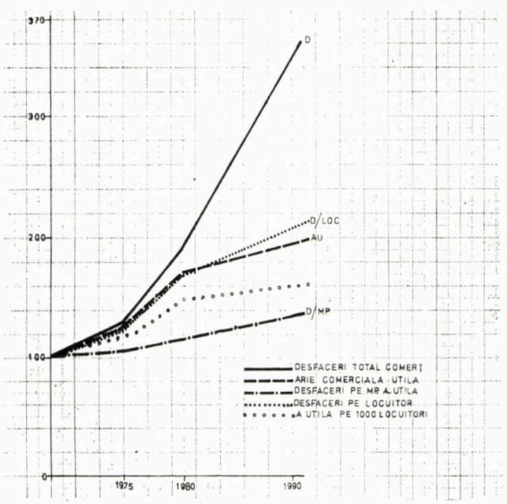

7

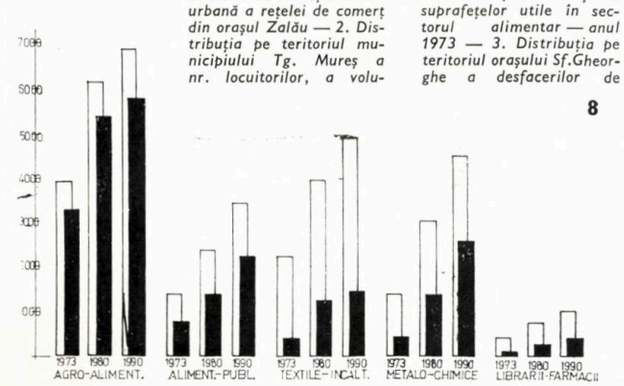

8

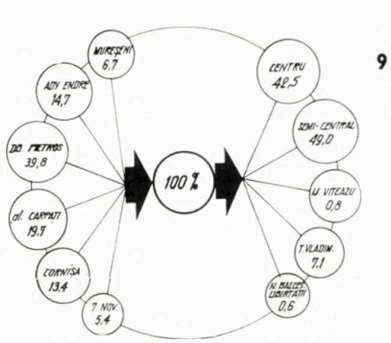

9

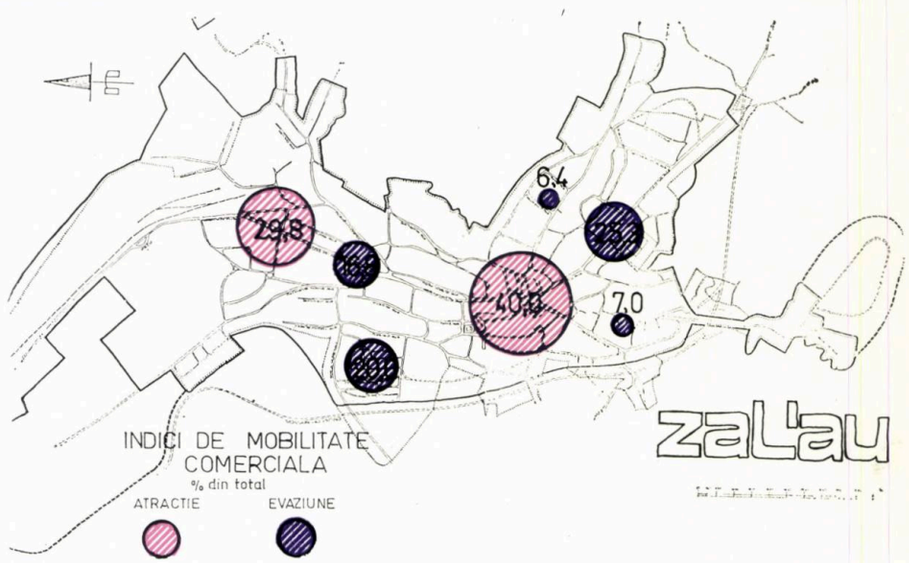

10

Măsurarea indicilor de mobilitate comercială şi a factorilor motivaţionali care-i alimentează constituie un element decisiv în optimizarea distribuirii teritoriale a echipamentului comercial în special a echipamentului destinat mărfurilor de cerere curentă, alimentare şi nealimentare, zonă în care factorul decizional îl constituie proximitatea faţă de locul de consum, de regulă locul de rezidenţă.

De asemenea măsurarea indicilor de mobilitate, constituie o bază ştiinţifică de echilibrare a raportului dintre zona centrală şi zonele extracentrale, în special cele rezidenţiale, ca şi un criteriu de dimensionare şi amplasare în spaţiu a centrelor comerciale de echilibru (sistemul policentrelor comerciale).

3. Determinarea gradului de echipare comercială la scara aglomeraţiei şi pe zone urbane, pe ansamblu şi pe fiecare sector sau grupă de mărfuri şi servicii.

Echipamentul comercial este incontestabil un important factor de confort colectiv, dar, trebuie subliniat, că gradul de confort comercial nu este dat în exclusivitate de volumul absolut al echipamentului, ci este o funcţie a calităţii acestui echipament, a nivelului de organizare tehnologică şi funcţională şi a politicii de distribuţie în conformitate cu particularităţile zonale ale pieţei pe care o deserveşte.

Totodată, echipamentul comercial, considerat ca substanţă economică, se dimensionează şi în funcţie de factorul economic pe care-l produce, efect exprimat într-un anumit nivel de desfacere pe mp de suprafaţă comercială.

Astfel că, în determinarea nivelului optim de echipare comercială, criteriul principal de judecată se constituie la intersecţia între puterea de cumpărare din zona de influenţă şi desfacerea pe unitate de suprafaţă comercială.

După părerea noastră stadiul actual de dezvoltare a reţelei comerciale în mediul urban prezintă nivele foarte diferenţiate de la un oraş la altul şi de la o zonă la alta, în cadrul aceluiaşi oraş, astfel că un nivel mediu de încărcare pe mp, independent de evoluţia desfacerilor pe locuitor, nu poate fi considerat decît orientativ ca bază de calcul pentru dimensionarea reţelei comerciale.

Totodată, considerăm că pentru analizele comparative între nivelele de încărcare a suprafeţelor comerciale în zone sau centre urbane diferite este mai expresivă relaţia între desfacerea pe locuitor şi desfacerea pe mp suprafaţă comercială, relaţie care exprimă mai corespunzător particularităţile zonale şi gradul de echipare comercială.

În general şi în special în zonele comerciale tradiţionale ale oraşelor, necesarul de echipament comercial este acoperit într-o măsură sau alta de reţeaua comercială existentă, fapt care pune problema determinării necesarului suplimentar nu numai ca volum şi structură, ci şi ca profil şi formă de organizare.

4. Considerăm astfel că printre problemele de bază ale urbanismului comercial trebuie inclusă şi problema determinării profilelor pentru unităţile noi, profile care trebuie realizate în strînsă concordanţă cu funcţiile principale ale zonei de amplasament şi cu forţa atracţiei comerciale a zonei respective.

Reţeaua comercială şi de prestări servicii într-o aglomeraţie urbană trebuie interpretată ca un sistem unitar, fiecare sector comercial şi chiar fiecare unitate de o anumită proporţie reprezentînd un subsistem cu funcţii specifice.

Scopul analizei economice constă deci şi în determinarea factorilor de care depinde volumul valoric al vînzărilor, posibil de atras într-o zonă sau alta, avînd în vedere că valoarea desfacerilor este direct proporţională cu masa şi varietatea serviciilor puse la îndemîna pieţei potenţiale (teza concurenţei adiţionale).

De aceea nu poate fi acceptată tratarea unui obiectiv comercial — cu atît mai mult o mare suprafaţă — în mod izolat faţă de ansamblul reţelei din zona de influenţă.

1. Zona de atracţie extraurbană a reţelei de comerţ din oraşul Zalău — 2. Distribuţia pe teritoriul municipiului Tg. Mureş a nr. locuitorilor, a volumului desfacerilor şi a suprafeţelor utile în sectorul alimentar — anul 1973 — 3. Distribuţia pe teritoriul oraşului Sf.Gheorghe a desfacerilor de mărfuri alimentare în anul 1973 şi preliminări pentru anii 1975 şi 1980 — 4. Distribuţia pe teritoriul oraşului Sf. Gheorghe pentru sectorul de alimentaţie publică în anul 1973 şi preliminări pentru anii 1975 şi 1980 — 5. Distribuţia pe teritoriul oraşului Sf. Gheorghe pentru mărfuri nealimentare în anul 1973 şi preliminări pentru anii 1975 şi 1980 — 6. Distribuţia echipamentului comercial şi de alimentaţie publică pe teritoriul oraşului Zalău în anul 1973 — 7. Evoluţia desfacerilor de mărfuri şi a principalilor indicatori de echipare comercială în Tg. Mureş — 8. Evoluţia comparativă a desfacerilor totale de mărfuri pe locuitor şi a desfacerilor pe locuitor în zona de rezidenţă (Tg. Mureş, etapa 1973—1980—1990) — 9. Indicii de mobilitate comercială — sector agroalimentar — înregistraţi în Tg. Mureş în anul 1974 — 10. Indicii de mobilitate comercială — sector agroalimentar — înregistraţi în oraşul Zalău în anul 1974.

11

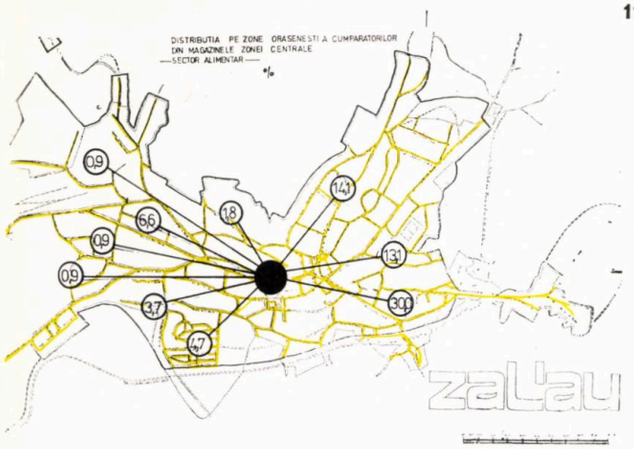

12

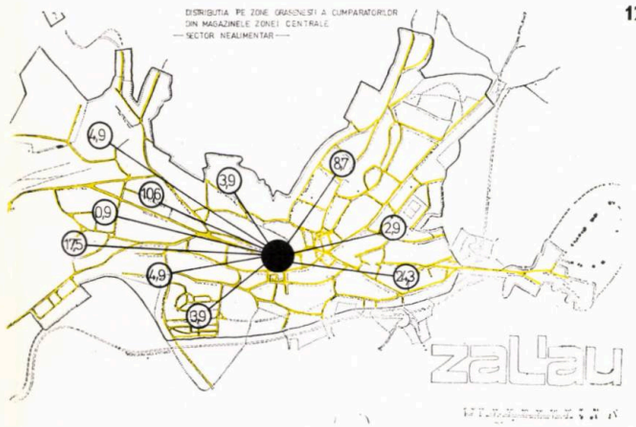

13

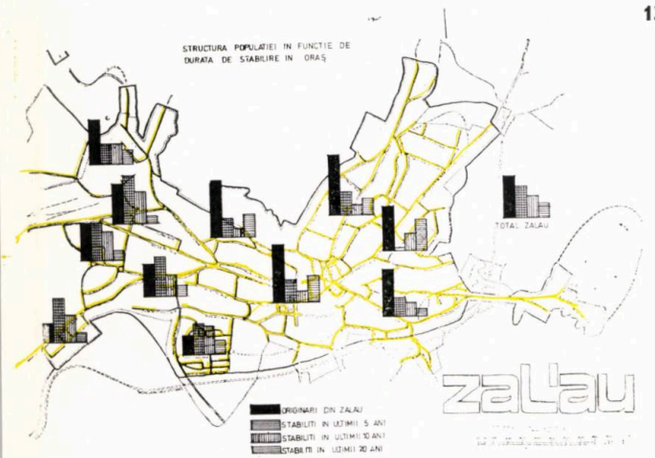

14

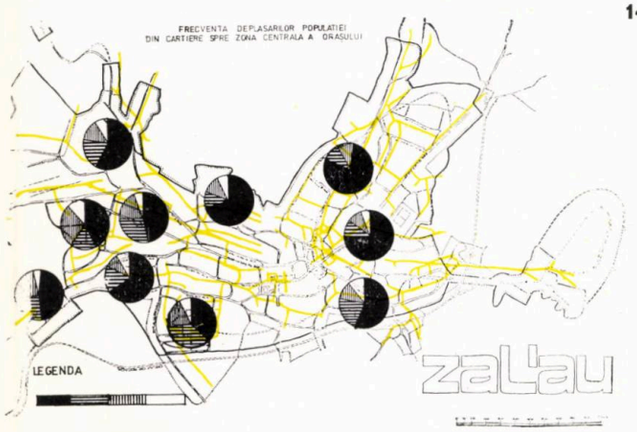

15

11. Distribuţia pe zone orăşeneşti a cumpărătorilor în magazinele alimentare ale zonei centrale în procente — Oraşul Zalău, 1974 — 12. Distribuţia pe zone orăşeneşti a cumpărătorilor pentru magazinele de mărfuri nealimentare ale zonei centrale în procente — Oraşul Zalău, 1974 — 13. Structura populaţiei oraşului Zalău, în funcţie de durata de stabilire în or

16

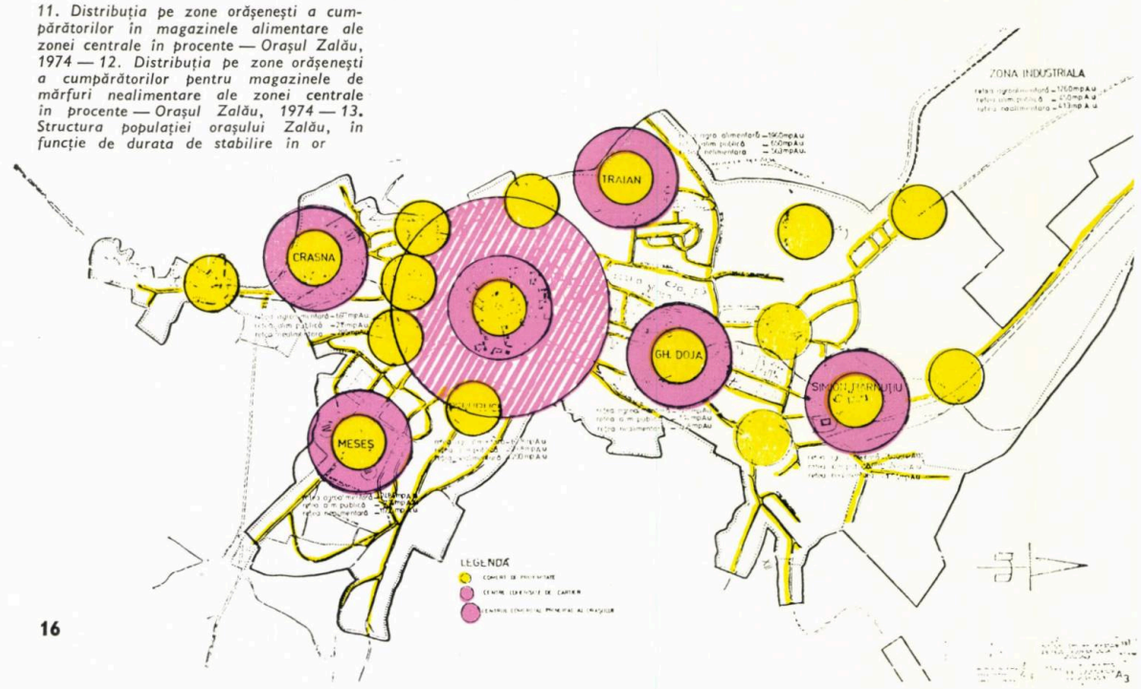

17

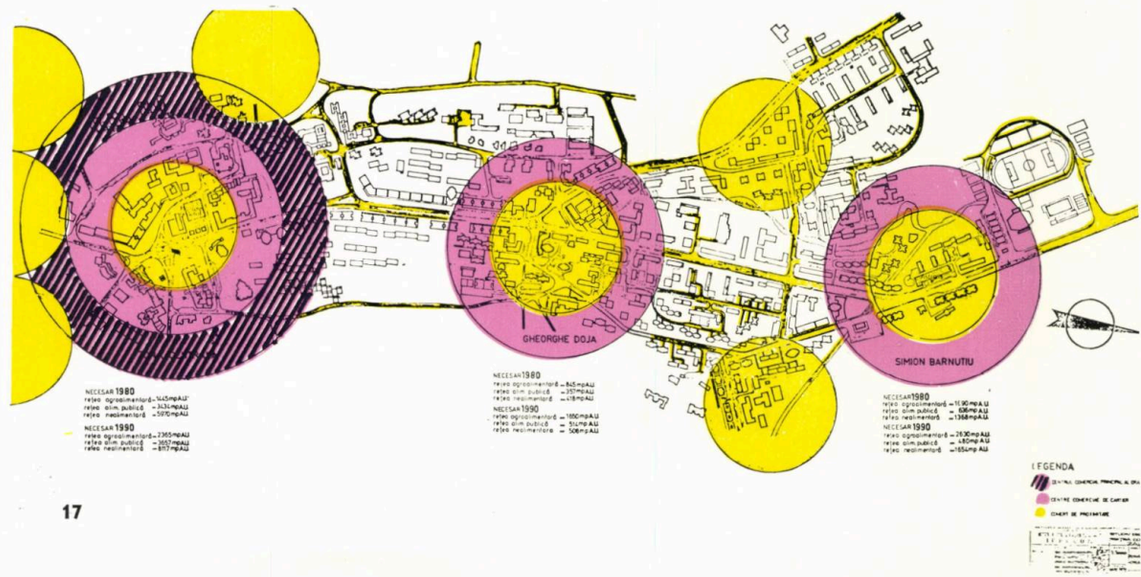

Proiectele de urbanism comercial nu pot astfel evita viziunea de sistem în interpretarea efectului noilor spații comerciale asupra unităților comerciale preexistente.

În acest mod studiile și proiectele de urbanism comercial constituie și un instrument de bază pentru sistematizator în precizarea direcțiilor principale de sistematizare inclusiv remodelarea unor construcții sau chiar a unor artere stradale, în special în zonele de mare densitate comercială, centre comerciale tradiționale sau centre de echilibru comercial.

5. Una din marile probleme, poate principala problemă a urbanismului comercial îndeosebi în condițiile apariției marilor cartiere extracentrale și a valorificării superioare a teritoriului urban prin creșterea densităților în zonele rezidențiale extracentrale, constă în trasarea principiilor directoare de revitalizare a centrelor comerciale tradiționale, în remodelarea echipării comerțului în zonele istorice ale orașelor corespunzător cu dialectica funcțională a acestor perimetre.

Valoarea intrinsecă a centrului urban este o rezultantă a concentrării de funcții specifice, a convergenței căilor de circulație și a mijloacelor de transport ca și a unei imagini transmise de generații privind imaginea despre centru care a generat și funcția sa socială, poate esențială pentru calitatea de centru urban.

Funcția socială a centrului urban apare astfel ca cea mai condensă confirmare a faptului că centrul orașului este produsul vieții sociale, al contactului social între oameni ca și al contactului între oameni și elementele urbanistice reprezentînd materializarea noțiunii de centru.

O mare parte a populației leagă ideea de centru de proporția și valoarea dotărilor comerciale ca și de nivelul activității de comerț.

Modernizarea și remodelarea echipamentului de comerț în zona centrală trebuie, astfel, concepută pe planul unității între aceste două funcții principale, funcția sa socială și funcția sa comercială, fapt care pune în mod specific probleme de densități comerciale, de nivel tehnologic și de urbanistică a dotărilor comerciale centrale.

Recunoașterea importanței și proporției centrului comercial tradițional acceptă intensități diferite în funcție de proporția aglomerației urbane, rolul centrului orașului fiind mult mai pronunțat în orașele mici și mijlocii.

De aci, rezultă o altă concluzie și anume că proporția activității de comerț și a echipamentului comercial — pentru realizarea echilibrului necesar între zona centrală și zonele extracentrale — trebuie dimensionată diferențiat, de la caz la caz, în baza măsurării curenților de circulație și de interes, specifici, pentru populația fiecărui oraș.

★

Inventarierea problemelor care intră în tematica acestor cercetări și proiecte de urbanism comercial, deși nu și-a propus să fie exhaustivă, nu poate neglija două mari direcții de preocupări:

— problema piețelor agroalimentare, volum, funcții, amplasare;

— problema echipării platformelor și zonelor industriale cu rețea de comerț și alimentație publică (îndeosebi acoperirea consumurilor colective).

În esență, problematica studiilor de urbanism comercial face parte organică din cercetările de economie urbană, indispensabile creației urbanistice științifice.

Chiar cu riscul de a repeta, menționăm că problematica urbanismului comercial este o funcție a stadiului de dezvoltare socială și economică, comerțul confruntîndu-se cu probleme specifice iar impactul său asupra vieții urbane fiind de asemenea o funcție istorică.

De aceea considerăm că problemele subliniate mai sus reprezintă realitățile cele mai stringente ale procesului de armonizare între dezvoltarea urbană și echiparea comercială, în condițiile generale ale orașelor noastre.

Este evident că studiile de urbanism comercial, ca în general cercetările de economie urbană, prezintă și anumite limite, impuse îndeosebi de instabilitatea structurilor urbane, de neomogenitatea spațiului economic și de dificultățile de comensurare a tuturor factorilor care pot influența comportamentul menajurilor și al indivizilor.

Considerăm că importanța pe care o prezintă aceste cercetări, efectul social și economic decurgînd din concepția de înscriere a echipamentului comercial în ansamblul dotărilor orășenești, fac ca proiectele de urbanism comercial să prezinte o deosebită eficiență economică în politica de investiții pentru comerț și să asigure sistematizatorului un instrument de lucru strict indispensabil pentru armonizarea funcției comerciale cu ansamblul de funcții urbane specifice unei zone sau alteia.

Importanța și rolul social al acestor studii și proiecte de urbanism comercial este cu atît mai actuală în condițiile specifice orașelor noastre în care dezvoltarea rețelei comerciale de distribuție se confruntă și în prezent și mai ales în perspectivele trasate de Documentele Congresului al XI-lea cu două mari probleme și anume cu dimensiunea cererii de mărfuri, în continuă creștere și îmbunătățire structurală, iar, pe de altă parte, cu necesitatea facilitării contactului dintre consumator și oferta de mărfuri și servicii, de asemenea în continuă creștere și diversificare.

Se prevede că în etapa 1976—1980, volumul desfacerilor de mărfuri să crească cu 40—45% față de nivelul anului 1975.

Ritmul anual de creștere a desfacerilor de mărfuri va reprezenta în etapa 1976—1990 cca. 7,5—8,5%, iar volumul prestațiilor de servicii va crește într-un ritm de 10—11% anual, în concordanță cu cerințele vieții moderne.

Dezvoltarea prevăzută va fi însoțită de adînci schimbări calitative în structura socială a țării, printre altele și în creșterea proporției populației urbane de la cca. 46% în 1974 la cca. 59—60% în 1980 și aproximativ 80% în 1990.

Această creștere a populației urbane cu aproximativ 3,4 milioane locuitori pînă în 1980 și aproximativ 10 milioane locuitori pînă în 1990, nu reflectă numai un fenomen spațial, conținutul social al procesului de urbanizare exprimă în fond și puternice transformări în modul de viață și în comportamentul populației.

Numai în etapa 1975—1980 se prevede construirea unui număr total de apartamente de cca. 815 mii, iar pînă în 1990 se prevede construcția unui număr de 2,5—3 milioane apartamente, în condițiile unor principii de sistematizare urbană și economie a teritoriului, care prevăd asigurarea densității raționale și constituirea de ansambluri urbane bine echipate, inclusiv comercial.

După unele preliminări estimative, numai în mediul urban, deservit de rețeaua de unități aparținînd Ministerului Comerțului Interior, necesitățile suplimentare de spații comerciale de distribuție se apreciază la aproximativ 2200—2500 mii mp.

Acest volum de investiții este, prin el însuși, un argument în favoarea necesității stringente a studiilor și proiectelor de dezvoltare științifică a rețelei comerciale cu amănuntul, în compunerea schițelor și detaliilor de sistematizare urbană.

BIBLIOGRAFIE

— Johann Heinrich von Thünen: « *Die isolierte Stadt in Beziehung auf Landwirtschaft und Nationalökonomie* », *Hamburg, 1826*
— Alfred Weber: « *Über den Standort der Industrien* »
— August Lösch: « *Die räumliche Ordnung der Wirtschaft* »
— W. Christaller: « *Die zentralen Orte in Süddeutschland* »
— Claude Ponsard: « *Économie et espace* », *Ed. Sedes, Paris, 1955*
— Claude Ponsard: « *Histoire des théories économiques spatiales* », *Ed. A. Collin, Paris, 1958*
— Fr. Peroux: « *Économie du XX-e siècle* », *Ed. P.U.F., Paris, 1961*
— Fr. Peroux: « *Les espaces économiques* », *rev. Econ. Appl., Paris, 1956*
— Reilly W.J.: « *Methods for the study of retail relationships, Research of Monogram nr. 4, University of Texas Bulletin* », *1929*
— Jean Remy: « *La ville, phénomène économique* », *Ed. La Vie ouvrière, Bruxelles, 1966*
— M.C. Demetrescu: *Marketing, ed. II-a, Editura Politică, București, 1973*
— Dr. arh. Cezar Lăzărescu: « *Valorificarea teritoriului urban* », *rev. Arhitectura, nr. 3/1974*
— Florin Marinescu: « *Zona de atracție extraurbană a rețelei comerciale din mediul urban* », *rev. Comerțul Modern nr. 3/1970*
— Florin Marinescu: « *Urbanismul Comercial* », *rev. Viața Economică, nr. 42/1971*
— Robert Iahke: « *Der Stadtkern als Ladenzentrum* », *Stuttgart. 1971*
— C. Cornuaud: « *L'attraction de Paris sur sa banlieue* », *Ed. Ouvr., Paris, 1965*
— P.H. Derycke: « *L'économie urbaine* », *Ed. P.U.F., Paris, 1970*

18

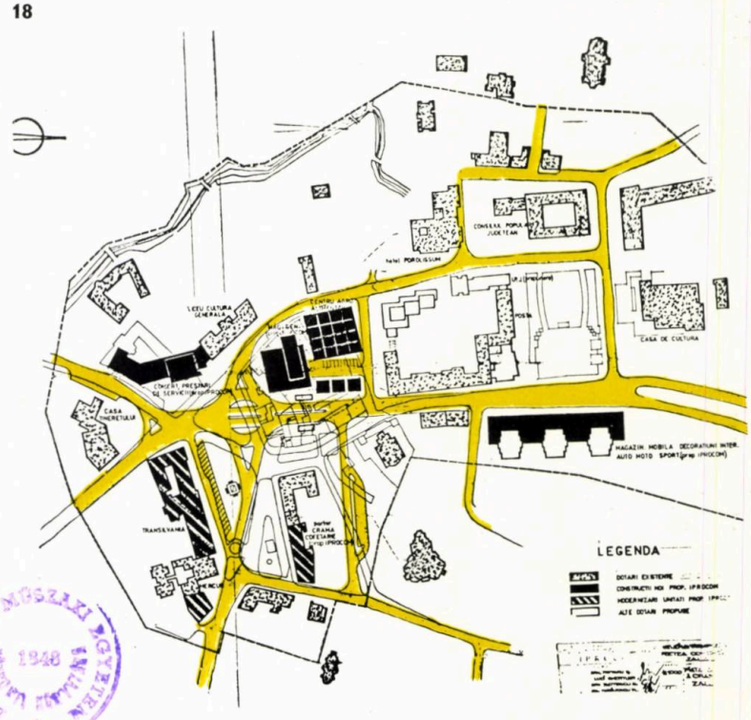

14. Frecvența deplasării populației din cartiere spre zona centrală a orașului Zalău, pentru efectuarea de cumpărături — 15. Echiparea comercială a orașului Zalău — necesar de suprafețe comerciale pe zone și sectoare comerciale — pentru anul 1980 — 16. Echiparea comercială a orașului Zalău — necesar de suprafețe comerciale pe zone și sectoare comerciale — pentru etapa 1990 — 17. Centrul comercial principal și centrele comerciale de echilibru în orașul Zalău — etapa 1980—1990. Dimensionarea echipamentului comercial necesar — 18. Principalele dotări comerciale preliminate în cadrul detaliului de sistematizare a zonei centrale a orașului Zalău —

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ 1948

LIVIU DAMIAN,
TRĂILĂ CERNESCU
sociologi

Posibilităţi de reducere a adresărilor curente către centrul Bucureştiului

În momentul de faţă se constată o puternică congestionare a centrului oraşului Bucureşti.

Într-o anchetă din vara anului 1974 a L.C.S.U.[1] al C.P.M.B. în colaborare cu Institutul de arhitectură « Ion Mincu », cerîndu-se unui eşantion de 3018 persoane să evalueze unele caracteristici ale principalelor subteritorii din centru, s-au înregistrat mari diferenţe între valorile arhitecturale, starea de întreţinere şi chiar calitatea comportamentului populaţiei de la o porţiune la alta, singurul element comun constituindu-l aglomeraţia.

Valorile de flux vehicular şi pietonal în acest teritoriu sînt probabil cele mai mari din ţară.

Faptul îşi are două explicaţii:

1. aci se găseşte o mare cantitate de dotări ce deservesc întreaga colectivitate a populaţiei bucureştene şi chiar a întregii ţări;

2. aci se găsesc, de asemenea, dotări cu caracter strict local spre care afluează atît populaţia rezidentă în zona centrală cît şi populaţia de tranzit, uneori şi ca urmare a distribuţiei neomogene a dotărilor în teritoriul municipiului, pe care o ilustrează Tabelul II.

Este clar că întreţăierea influenţei acestor două categorii de dotări, dintre care numai prima poate fi considerată specifică (funcţională), iar cea de-a doua nespecifică (nefuncţională), generează alterări (disfuncţionalităţi) în desfăşurarea activităţilor celei dintîi. În aceste condiţii, considerăm drept un obiectiv de primă urgenţă al renovării centrului oraşului: *descongestionarea centrului de dotările şi funcţiile ce nu-i sînt specifice.*

Într-un studiu realizat în vara anului 1974[2] ne-am propus să determinăm:

(a) validitatea acestei premise şi (b) posibilităţile de descentralizare teritorială pentru dotările nespecifice funcţiilor centrului.

În acest scop, am luat în considerare două situaţii privind dotările de uz curent ale unor populaţii rezidente în zona centrală a oraşului:

(a) populaţia rezidentă în vecinătatea Gării de Nord-Cal. Griviţei, unde cantitatea (dar nu şi calitatea) dotărilor indică existenţa unui centru de atracţie de nivel supralocal (supraordonat unui centru de mare ansamblu sau de cartier);

(b) populaţia rezidentă în zonele cuprinse între malul sudic al Dîmboviţei şi inelul principal — teritoriu căruia în general îi lipseşte un focar de atracţie comparabil cu cel nord-vestic menţionat (cf. planşa 3).

Problema pe care ne-am propus-o a fost aceea de a determina dacă, în ce măsură şi pentru ce dotări, existenţa unui focar de atracţie de genul celui nord-vestic poate să satisfacă o parte din solicitările pe care populaţia le adresează centrului oraşului. Rezultatele sînt consemnate în tabelul III.

În mod similar, se constată o aceeaşi evaziune din zonele sudice spre centru (Piaţa Unirii-Decebal) pentru produsele agro-alimentare de sezon, opusă orientării populaţiei rezidente în zonele nord-estice, spre Piaţa Ilie Pintilie — fostă « Matache » (cf. pl. 3 şi 4 în care se reprezintă valorile atracţiei Pieţei Pintilie).

Dacă vom lua în considerare cantitatea dotărilor existente în focarul Gara de Nord-Cal. Griviţei, ca satisfăcînd cerinţele curente ale populaţiei, astfel încît adresările către centru să reprezinte adresări specifice (cu caracter rar sau ocazional[3]), atunci reiese că prezenţa unui asemenea centru de dotări reduce mărimea solicitărilor la centru, cu 17% pentru cinematografe, cu 37,2% pentru magazinele de confecţii şi cu 21,8% pentru dotările de alimentaţie publică.

În acelaşi timp, se poate observa că, în condiţiile absenţei unor dotări de zonă în vecinătate (aşa cum este situaţia în sudul zonei centrale), evaziunea populaţiei către alte centre de dotări, deşi este apreciabilă, nu fereşte centrul oraşului de grosul fluxului de solicitări ale populaţiei sudice.

Socotim datele de mai sus ca fiind concludente pentru ideea că descongestionarea oraşului de solicitările curente ale populaţiei este nu numai necesară dar şi posibilă în condiţiile creării unor

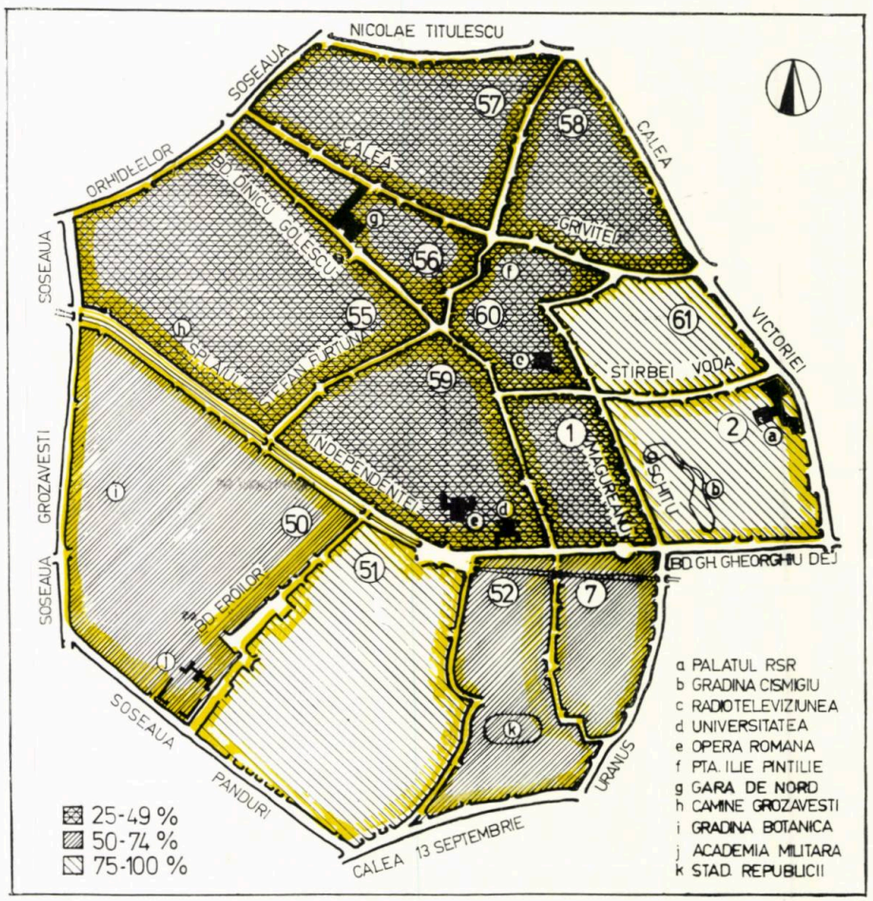

4

1

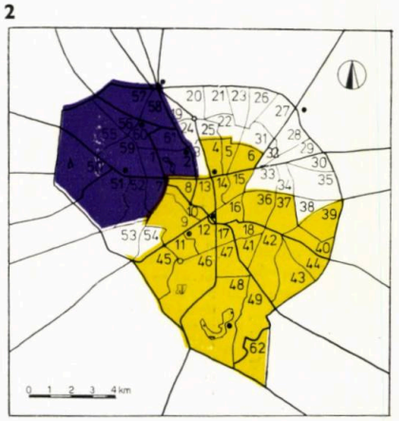

2

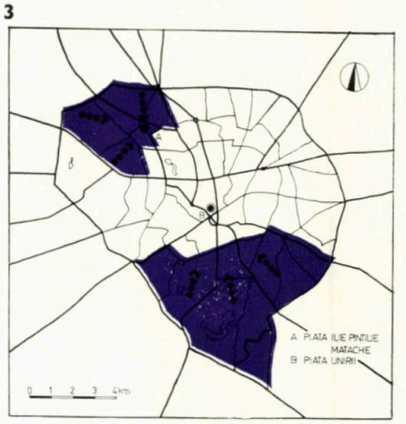

3

[1] Laboratorul de cercetare sociologică urbană al Municipiului Bucureşti.

[2] Este vorba despre ancheta menţionată mai sus, în care dintr-un eşantion de 3 018 gospodării rezidente în zona centrală (interiorul inelului principal de circulaţie) s-au cules date privind, între altele, unele comportamente şi atitudini în şi faţă de centrul oraşului. Pentru înţelegerea celor ce urmează, precizăm că, la propunerea şi cu ajutorul colaboratorilor noştri (arh. Radu Bogdan, arh. Şerban Popescu-Criveanu, arh. Paul Stănescu, pr. Dumitru Guarnieri) de la I.P.B. — Sectorul de sistematizare, zona centrală a fost împărţită în 62 de zone de referinţă pentru care ancheta şi-a propus să obţină informaţii reprezentative statistice (cf. planşelor 1 şi 2).

[3] Ipoteză plauzibilă dar nedemonstrată.

centre de dotări la nivelul inelului principal.

Totodată se impun studii suplimentare pentru determinarea următorilor parametri: (a) morfologia liniară, radială etc. a unor asemenea centre; (b) raportul optim dintre densitatea (numărul dotărilor de un anumit tip permiţînd alegeri) şi mărimea lor; (c) sortimentaţia detaliată atît funcţională cît şi calitativă (ca nivel) a dotărilor învecinate; (d) caracteristicile arhitecturale şi de amenajare ale dotărilor (inclusiv pe linia tradiţiilor populaţiei); (e) poziţia în raport cu liniile majore de acces.

Tabelul I

	Valoare arhitectural (mare — f. mare)	Starea de întreţinere (bună — f. bună)	Conduita populaţiei (bună — f. bună)	Aglomerarea (mare — f. mare)
Bărăţiei — 1848 Lipscani — Curtea Veche Cal. Victoriei — Bd. Magheru	13,6%	6,1%	14,7%	73,3%
	33,5%	16,3%	16,6%	95,5%
	86,6%	64,9%	53,0%	84,6%

Total răspunsuri 3 018 (100%)

Tabelul II

Unitatea teritorială	Suprafaţa în ha	Ponderea (%) populaţiei rezidente	Reţeaua	
			alimentară* volum vînzări (%)	nealimentară volum vînzări (%)
Centrul oraşului	436	8,3	25,0	59,7
Zona semicentrală	1 587	18,1	18,9	16,8
Zona extracentrală	19 107	63,6	54,0	22,2
Zona de agrement	3 166	4,4	0,4	0,1
Comune suburbane	36 204	5,6	1,7	1,2

* Exclusiv alimentaţia publică
(După studiul Institutului de Cercetări Comerciale: Reţeaua comercială şi de prestări de servicii din Bucureşti, partea I, Bucureşti, 1973, pp. 31—46).

Tabelul III

	Total eşantion (100%)	Adresări								
		la centru			în zona Gării de Nord			în alte zone		
		CIN.	REST.	MAG.	CIN.	REST.	MAG.	CIN.	REST.	MAG.
Populaţie rezidentă în nordvest	312	45,9	43,7	50,5	50,9	36,8	49,5	3,1	19,4	—
Populaţie rezidentă în sud	500	62,9	65,5	87,7	—	—	—	37,1	34,5	12,3

Ing. **CONSTANTIN PÂRLEA**

Sisteme constructive folosite pentru unităţi comerciale

Principalele unităţi comerciale proiectate şi executate pînă în prezent se pot grupa în trei categorii, care cuprind cele trei grupe funcţionale importante şi distincte frecvente în operaţiunile comerciale: magazine generale sau universale, pieţe agroalimentare şi depozite pentru mărfuri cu ridicata.

Fiecare din aceste trei grupe funcţionale, necesitînd o tehnologie diferită, se dezvoltă pe anumite trame constructive, care conduc la deschideri şi travei specifice celei mai bune folosiri a spaţiului.

În proiectele întocmite de IPROCOM, ca şi în general în lucrările proiectate de către institutele judeţene de proiectare s-au folosit **trame modulate** astfel ca întrebuinţarea elementelor prefabricate industrializate, în special cele de planşee, să poată acoperi suprafeţe cît mai mari.

Tramele folosite sînt următoarele:

6,00×9,00; 6,00×12,00; 6,00×18,00 şi 9,00×9,00 m, pentru magazine generale sau universale.

6,00×9,00; 6,00×6,00 şi 9,00×9,00 m pentru pieţe agroalimentare.

12,00×12,00; 12,00×15,00 m pentru depozite de mărfuri cu ridicata.

Cîteva exemple de magazine şi pieţe agroalimentare cu diverse trame astfel:

6,00×6,00 = magazin stradal Tîrgovişte, piaţa agroalimentară Tîrgovişte.

6,00×9,00 = supermagazin Tîrgovişte, piaţa agroalimentară T. Măgurele, « BIG » Titan, magazin « Parîngul » (Tg. Jiu), « Crinul » (Alexandria) magazin « Botoşani », Complex comercial Alexandria etc.

6,00×12,00 = magazin « Cozia » (Rm. Vîlcea), «BIG» Berceni, « BIG » Ploieşti.

Soluţiile constructive pentru aceste feluri de unităţi comerciale se pot grupa în următoarele categorii:

— **construcţii cu 1—2 niveluri** proiectate şi executate cu **o structură integral prefabricată,** grinzi, stîlpi, planşee (supermagazin Tîrgovişte, « BIG » Piteşti, « BIG » Titan, Piaţa agroalimentară T. Măgurele, Complex Alexandria etc.)

— **construcţii cu mai mult de 2 niveluri** proiectate şi executate cu **o structură din beton armat monolit şi planşee din elemente prefabricate** (« BIG » Berceni, « BIG » Ploieşti, magazin « Parîngul Tg. Jiu, « Cozia » Rm. Vîlcea, magazin « Botoşani » etc.).

În anumite situaţii, în zone cu grad seismic ridicat, s-au adoptat soluţii cu structură şi planşee din beton monolit (Magazinul « Dacia » — Buzău, Magazinul « Oltul » — Slatina).

Elementele prefabricate de planşeu sînt în general fîşii cu goluri, elemente T sau II, iar pentru acoperiş, la 1—2 niveluri, chesoane drepte sau curbe.

Celelalte elemente preturnate nu sînt industrializate pe scară republicană, elementele fiind confecţionate în ateliere sau direct pe şantier.

În structuri se folosesc materialele obişnuite, ca beton marca B 200 sau B 250 şi oţel PC 60, PC 52 şi OB 38 (37).

O utilizare frecventă la marile magazine o au, în ultimul timp, elementele de planşeu de tip II care, printr-o adaptare simplă, folosesc inimile elementului ca tub de ventilaţie în interiorul magazinului, realizîndu-se o economie însemnată de tablă, susţineri şi prinderi.

În zonele tehnice (camere ventilaţii, trolii, sanitare, escalatoare etc.) se prevede folosirea betonului armat turnat în cofraj, elementele prefabricate fiind costisitoare.

RELAŢIA PROCENTUALĂ ÎNTRE COSTUL FUNDAŢIEI ŞI AL STRUCTURII RAPORTAT DEVIZULUI GENERAL (MAGAZINE)

Obiectul	Tramă m.	Niveluri	Procente din obiect		Indice de cost C + M + I din deviz general	Procent cost fundaţii din total cost rezistenţă
			Fundaţii	Structură		
Magazin stradal Tîrgovişte	6×6	P	1,8	7,6	30,4	19%
Piaţa agroalimentară Tîrgovişte	6×6	P	2,2	12,2	51,7	16,5%
Supermagazin Tîrgovişte	6×9	P+E	5,2	12,7	42,3	29%
BIG Piteşti	6×12	P+E	5,0	10,0	51,0	33%
BIG Titan	6×9	P+E	3,0	12,0	40,0	19,5%
Magazin « CRINUL » Alexandria	6×9	P+E	5,5	13,7	45,2	28,6%
Complex comercial Alexandria	6×9	P+E	5,1	11,5	51,3	30%
Piaţa agroalimentară T. Măgurele	6×9	S+P+E	5,0	13,0	40,0	27,7%
BIG Berceni	6×12	S+P+M+E	5,3	17,0	43,8	24,4%
BIG Armata Poporului	6×12	S+P+M+E	5,0	13,0	43,0	27,7%
BIG Ploieşti	6×12	S+P+M+E	2,6	12,7	40,0	17,5%
Mag. « Parîngul » Tg. Jiu	6×9	P+3 E	2,0	12,0	40,0	14,5%
Mag. « Cozia » — Rm. Vîlcea	6×12	P+3 E	4,3	18,2	65,7	19,4%
Mag. « Dacia » — Buzău	9×9	S+P+3 E	4,2	13,0	51,5	24,6%
Mag. Botoşani	6×9	S+P+3 E	5,9	18,6	55,0	24,2%
Mag. « Oltul » — Slatina	9×9	S+P+5 E	5,0	14,0	47,0	26,4%

TABELUL II

Fundațiile acestor structuri sînt diferite de la lucrare la lucrare, în funcție de natura solului și sarcinilor transmise. Din tabloul următor se poate observa variația — oarecum liniară — a sarcinilor în funcție de tramă și nivele pentru un stîlp central solicitat la nivelul fundației.

Sarcini la nivelul fundației (KN) pentru diverse trame și niveluri.

Niveluri / tramă	2	3	4	5	6	7
6,00×6,00	700	1100	1450	1800	2200	2500
6,00×9,00	1080	1600	2150	2700	3250	3800
6,00×12,00	1450	2150	2900	3600	4300	5000
9,00×9,00	1600	2450	3250	4050	4850	5650

TABELUL I

Natura fundațiilor și soluția de fundare se stabilesc în funcție de teren, cele mai folosite soluții de fundare fiind în general, următoarele:

- fundații izolate cu blocuri din beton simplu și cuzineți din beton armat, — pentru terenuri cu pa > 1,5 daN/cm ^{2}; și fără umiditate; la construcții de la o solicitare de circa 1500 KN pe stîlp central pînă la circa 2800 KN cu pa max. 3,0 daN/cm ^{2};
- fundații cu tălpi continui din beton armat la terenuri cu 1,0 ⩽ pa ⩽ 1,5 daN/cm^2 cu sol avînd umiditate ridicată.

În anume situații (terenuri macroporice, nisipoase, nisipuri mîloase, etc.) se folosesc perne de nisip, loess, etc. cu grosimi de 1,00—2,00 m pentru asigurarea unor tasări uniforme în terenuri cu pa ⩽ 1,0 daN/cm ^{2}.

Fără îndoială că soluția de fundare trebuie studiată de la caz la caz, criteriile de alegere fiind, în genere, următoarele:

— natura terenului de fundare și valoarea lui pa
— tasarea specifică a terenului sub sarcina unitară
— variația apelor subterane.

Din analiza unei serii de proiecte elaborate în cadrul IPROCOM se poate observa (vezi tabelul II) relația procentuală care există între costul fundației și a structurii raportată la obiectul în sine.

În acest tablou, în care sînt sintetizate numai valori procentuale afectînd magazine și piețe agroalimentare, sînt date comparativ în funcție de niveluri și trame, procente de intervenție în cost pe obiect al fundațiilor și structurii.

De asemenea este dat indicele de cost pentru C+M+I al obiectivului (magazin, piață) în funcție de valoarea devizului general (se observă că indicele oscilează între 40%—65%). Acest indice este influențat de o serie de parametri generali (soluția adoptată, niveluri, etc.) cît și de parametri speciali (hrube, demolări, amplasament fără utilități etc.).

În fine, într-o ultimă coloană este considerat procentual costul de fundație din costul total al părții de rezistență.

Înlăturînd cazurile limită (14% și 33%) se pot trage următoarele concluzii:

— contribuția fundațiilor la valoarea generală a părții de rezistență oscilează între 15%—30%, în funcție de teren, număr de niveluri, zone seismice etc.;

— în general la un număr mai mare de niveluri, procentul cu care intervine costul fundației depinde și de soluția de structură aleasă pentru planșee (prefabricate sau monolit).

Desigur nu se pot trage concluzii indicative, întrucît la stabilirea prețului de cost al structurii și în special al fundației, o serie de parametri — uneori accidentali (epuismente, piloți, ape agresive, hrube etc) — intervin într-un sens sau altul influențînd prețul de cost al fundației.

Consumul de materiale importante pentru structura de rezistență variază astfel:

— ciment 0,100—0,230 tone/m ^{2}Ad
— oțel beton 26,0—50,0 kg/m ^{2}Ad

Acest consum, ca și indicii de cost, sînt influențați de o serie de parametrii, printre care: trama, număr de niveluri, zone seismice, soluția adoptată etc.

Ca o remarcă generală:

— pentru construcții cu puține niveluri (1—3) indicele de ciment este ridicat, micșorîndu-se către limita inferioară odată cu creșterea numărului de niveluri;

— indicele de oțel beton este ridicat la construcții cu multe niveluri situate în zone seismice și cu structuri monolite.

Depozitele de mărfuri alimentare și nealimentare sînt, în general, construcții avînd parter, cu travei și deschideri mari, grupate în tramele arătate mai sus (12×12 și 12×15). După stabilirea tehnologiilor adecvate încadrate în aceste trame se dau soluțiile de structură care, în general, respectă proiectele directive sau tip de hale elaborate de IPC (ex. proiect IPC 2146-PE).

Depozitele de mărfuri alimentare au, în afară de compartimentul de depozitare, inclusiv recepție și expediție, rampe pe ambele laturi logitudinale și zone de depozitare a produselor care necesită prevederi frigotehnice (așa-zisul spațiu frigotehnic). Rampele sînt acoperite cu copertine late de 2,50—3,30 m, iar spațiile frigotehnice dezvoltate pe trame 6×9 necesită plafon și pardoseală nivelate și izolate.

PROCENTELE VALORII FUNDAȚIILOR ȘI STRUCTURII DIN PREȚUL DE COST (DEPOZITE)

Obiectul	Trama	Procente din obiect: Fundație	Procente din obiect: Structură	Indice de cost C+M+I din deviz general	Procent cost fundații din total cost rezistență	Obs.
Depozit mărfuri Tulcea	12×12	13,1	20,9	59,3	38,7%	
Depozit mărfuri Deva	12×12	9,4	13,3	54,8	40,7%	
Depozit mărfuri Slobozia	12×12	5,0	11,0	39,0	31,0%	
Depozit aliment. R. Vîlcea	12×12	5,0	16,0	49,0	23,7%	
Depozit ICRM Bacău	12×12	6,0	21,0	51,0	22,3%	
Depozit ICRM Deva	12×15	13,0	16,0	55,0	45,0%	
Depozit mărfuri Tg. Jiu	6×9	5,0	10,0	42,0	33,5%	

TABELUL III

INDICII COMPARATIVI PENTRU DEPOZITE MĂRFURI (FĂRĂ INFRASTRUCTURĂ)

Soluția	Trama	Rezemarea transversală: i b cm/m^2	i a kg/m^2	i k lei/m^2	Rezemarea longitudinală: i b cm/m^2	i a kg/m^2	i k lei/m^2
I	12×12 cu rampe	22,7	20,0	350	23,1	23,2	363
II	12×15 cu rampe	22,7	21,5	373	22,4	22,5	353
III	12×12 fără rampe	22,9	18,3	339	23,3	23,2	358

TABELUL IV

Dacă pentru depozitul propriu-zis, prin adoptarea tramelor tipizate, s-a ajuns la elemente prefabricate de catalog și procurate din industrie, în zona frigotehnică numai planșeul permite folosirea elementelor prefabricate din industrie, recomandîndu-se și adoptîndu-se fîșii înguste cu goluri rotunde de 6,00 m lungime.

Soluția dată în general la aceste depozite în IPROCOM este următoarea:

— acoperișul din chesoane precomprimate sau elemente drepte sau curbe;

— grinzi transversale sau longitudinale din elemente prefabricate sau precomprimate pentru susținerea acoperișului;

— stîlpi preturnați montați în fundații pahar.

Primele elemente (chesoane și grinzi) sînt produse în mod curent de Intreprinderile de Prefabricate ale MEFMC, ultimele (stîlpi) se pretoarnă pe șantier sau (mai indicat) în atelierele de confecții pentru elemente prefabricate ale întreprinderilor.

În general, greutatea elementelor folosite nu a trecut de 110 KN bucată, lucru care a permis organizațiilor de montaj, — dotate cu utilaje — să prefere soluțiile date de proiectanți în aceste cazuri.

Fundațiile, așa cum s-a arătat mai sus, sînt de tip pahar din beton armat și solicită terenul de fundare cu sarcini între 1500—2500 KN, valori care în cazul terenurilor slabe sau cu pa ⩽ 1,3 daN/cm ^{2} conduce la dimensiuni mari sau la soluții auxiliare (perne de piatră, nisip, loess etc.). De altfel din tabloul III se poate observa contribuția la prețul de cost al valorii fundațiilor (procente) și structură.

Se observă că în cazul depozitelor influența procentuală a costului fundațiilor din total structură este apreciabilă (25%—45%), aceasta datorită în genere terenurilor slabe de fundare, a amplasamentelor cu accidente etc. Indicele de cost C+M+I din devizul general are aproximativ aceleași valori ca la magazine și piețe agroalimentare.

Consumul de materiale importante pentru structura de rezistență variază astfel:

— ciment 0,100—0,135 tone/m ^{2}Ad
— oțel beton 19,0—30,0 kg/m ^{2}Ad

În ceea ce privește opțiunea privind trama convenabilă și sistemul constructiv de adoptat, un studiu făcut în cadrul IPROCOM pentru Depozitul de mărfuri Bîrlad (fundare la 2,00 m adîncime cu pa = 1,5 daN/cm ^{2} și grad VIII seismicitate) a condus la indicii din tabelul de mai jos. S-a studiat în toate cazurile rezemări transversale și longitudinale a acoperișului pentru trame de 12×12 (cu și fără rampe) și 12×15 (cu rampe).

Analizînd tabelul se observă că:

— indicele de consum beton (ib) respectiv consumul de ciment variază între 22,4—23,3 cm/m ^{2}

— indicele de consum oțel beton (ia) variază (exceptînd soluția III, rezemare transversală) între 20,0—23,2 kg/m ^{2}

— indicele de preț de cost (ik) variază între 339—373 lei/m ^{2}

Diferențele între soluții nu sînt substanțiale, urmînd ca, de la caz la caz, în funcție de tehnologie, amplasament, tematică, să se stabilească soluția de adoptat.

Dat fiind extinderea și varietatea pe care o ia în dezvoltarea comerțului, atît magazinele generale, cît și sistemele de depozitare, pentru viitor considerăm că trebuiesc cercetate sisteme de structură și execuție care să convină noilor tehnologii și utilaje. Aceste sisteme trebuie să aibă în vedere următoarele:

— adoptarea de partiuri (trame) modulate cu folosirea materialelor ușoare (aluminium, mase plastice, betoane aparente, pereți ușori etc.);

— prefabricate care să acopere suprafețe mari, necesitînd sisteme de montaj adecvate;

— folosirea oțelurilor superioare.

În ceea ce privește proiectarea depozitelor se pot obține îmbunătățiri ale structurii prin:

— mărirea înălțimii de depozitare folosită în general actualmente (6,00 m);

— folosirea acoperișurilor ușoare de deschideri mari, eventual precomprimate.

Fără îndoială totul trebuie pus în concordanță cu dezvoltarea utilajelor de transport și depozitare pentru folosirea cît mai judicioasă a spațiilor construite.

Arh. GHEORGHE LEAHU

Exprimări plastice în arhitectura magazinelor universale

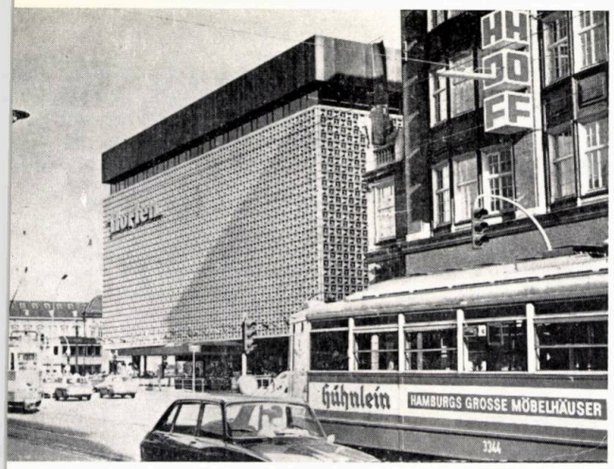

1

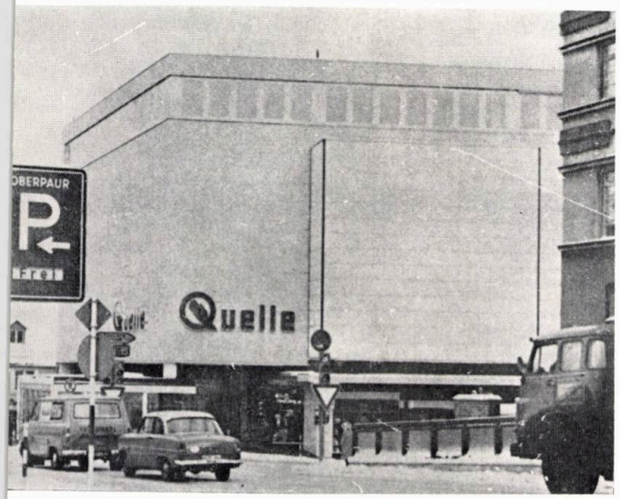

2

3

4

Construcțiile comerciale de anvergură, de tipul magazinului universal, s-au dezvoltat în special în anii de după cel de-al doilea război mondial, în toate țările europene; țări ca R.F.G., Olanda, Belgia, Franța, Italia oferind cele mai numeroase exemple.

Marile prefaceri social-economice din țările socialiste, caracterizate prin dezvoltarea impetuoasă a industriei și urbanizarea fără precedent, asociată cu grelele pierderi suferite de pe urma războiului, a condus în domeniul construcțiilor social-culturale la acordarea priorității problemei locuinței.

În paralel cu locuințele, în toate țările socialiste s-a dezvoltat o vastă rețea de comerț, în special de deservire curentă a populației, totodată acordîndu-se toată atenția modernizării rețelei existente, precum și revitalizării și reintegrării în viața orașelor a vechilor vaduri comerciale.

Această perioadă premergătoare construirii magazinelor universale o regăsim și în Polonia și în Cehoslovacia, Ungaria, U.R.S.S., R.D.G. o regăsim și la noi.

În afară de rețeaua tradițională de pe vechile vaduri comerciale din București; de pe marile bulevarde, de pe Lipscani, Calea Rahovei sau Dudești, Zona Oborului și Calea Moșilor sau de pe străzile « pitorești » ale Galațiului, Brăilei, Constanței, P. Neamț, ale centrelor mai bine organizate din Timișoara, Cluj-Napoca, Brașov, Sibiu, Iași, Craiova, comerțul nostru, pînă foarte de curînd, nu se prezenta decît cu magazinele universale « Victoria », « București », și « Vulturul de Mare », toate din Capitală.

Ultimii ani însă, cincinalul 1970—1975, a produs saltul cantitativ și calitativ care a adus comerțului socialist alături de cele 70 000 de magazine diferite existente în țară în 1975 și prezența plină de prestigiu a unei întregi salbe de mari magazine universale.

Pretutindeni unde s-au constituit noile centre social-administrative ale orașelor noastre, atît de intens primenite, aproape nelipsit apare și marele magazin universal.

După primele încercări ca magazinele « Diana » — Tulcea; « Crinul » — Alexandria, « Trivale » — Pitești și « Modern » — Galați, o întreagă serie de mari magazine vine să îmbogățească cu realizări valoroase din punct de vedere urban și arhitectural noile ansambluri din Focșani, Constanța, Rm. Vîlcea, Tg. Jiu, Deva, Tg. Mureș, Iași, Ploiești, Roșiorii de Vede, Buzău, Suceava, Slatina, Brașov și Reșița, Craiova, București.

Dacă așa cum remarcam mai sus, doar magazinele « Victoria », « București » sau « Vulturul de Mare » din Capitală, erau pînă acum cîțiva ani singurele noastre magazine universale, astăzi putem afirma că avem o școală românească de arhitectură de mari magazine, în care exprimările plastice, rezolvările tehnice, finisajul, mobilierul, intimizarea și decorația au o notă specifică, românească, bazată pe procedeele, materialele și sistemele de execuție proprii țării noastre.

5

6

1. Horten (Hamburg) — 2. Quelle (Aachen) — 3. Kaufhof (Frankfurt a. M.) — 4. Quelle (Koblenz) — 5. Kaufhof (München) — 6. Neckermann (Mainz) — 7. Complexe comerciale zona centrală (Mainz)

7

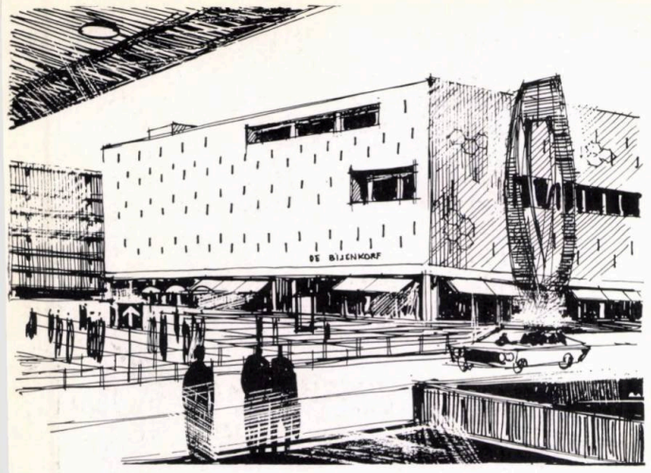

9

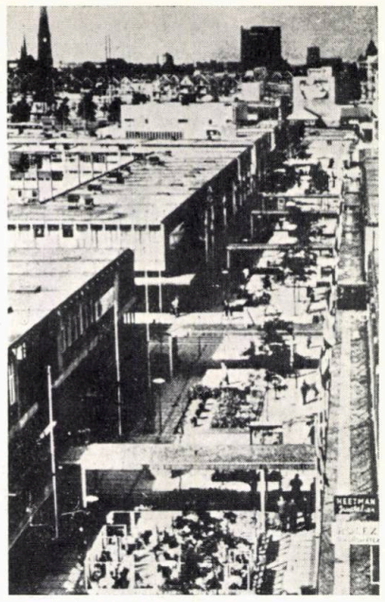

8

10

12

11

14 13

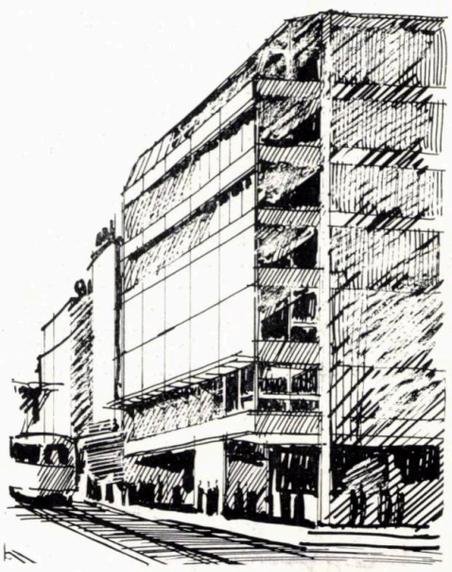

Magazinul universal reprezintă un program de arhitectură cu personalitate distinctă, funcția sa de contact nemijlocit cu marele public, de spațiu amplu foarte intens dotat tehnic cu instalații și utilaje (ventilație și aer condiționat, escalatoare și ascensoare, sprinklere, o mare gamă de instalații de iluminat și forță, radioficare, ceasoficare, automatizare și avertizare incendiu etc.) îi conferă cîteva trăsături care au primit rezolvări diferențiate în diverse țări europene atît ca dotare interioară cît și ca exprimare plastică.

Fără a putea cuprinde în cîteva pagini complexitatea tuturor problemelor pe care « uzina de comerț » — marele magazin universal le generează, se poate face o succintă trecere în revistă a modului în care arhitectura românească de mari unități comerciale se încadrează în arhitectura similară europeană, din punct de vedere al rezolvărilor de plastică arhitecturală.

În R.F.G. cîteva mari firme: Kaufhof, Horten, Neckermann, Quelle, C & A și altele își fac simțită prezența în toate orașele. În special firmele Kaufhof, Quelle și Horten au utilizat de cele mai multe ori fațade blindate sau traforate integral. În ultimii ani firma Kaufhof a dus o intensă campanie de modernizare a fațadelor și interioarelor vechii rețele, înlocuind aproape toate fațadele vitrate, prin fațade blindate.

Aspectul acestor magazine complet închise spre exterior este însă nefavorabil din punct de vedere urbanistic, magazine universale ca: « Horten » (Hamburg) « Quelle » (Aachen) « Kaufhof » (Frankfurt a.M.) Fig. 1, 2, 3 etalîndu-și marile suprafețe claustrate care nu participă în nici un fel la mobilarea și la animarea vieții centrului orașelor respective.

Blindarea sau vitrarea parțială a creat mari controverse profesionale în arhitectura R.F.G. și unele din cele mai recente realizări încearcă să corijeze aspectul de construcție industrială închisă, prin alternarea blindajului cu unele fante vitrate orizontale sau verticale, în spatele cărora sînt plasate unități de alimentație publică, serviciile sau chiar părți din sălile de vînzare ca la magazinul « Quelle » (Koblenz) Fig. 4 O evidentă și reușită căutare de a îmbina alternanța suprafețelor blindate cu cele vitrate o găsim la magazinul « Kaufhof » (München) plasat în splendida zonă pietonală centrală Marienplatz Fig. 5.

Menționăm de asemenea la magazinul « Neckermann » (Mainz) Fig. 6 o rezolvare (pe care o regăsim și la noi la magazinul « Tomis » — Constanța) în care fîșii orizontale înguste, vitrate, plasate deasupra nivelului mobilierului, sînt deschise din loc în loc și prin fante verticale.

Dintre zonele comerciale de mare atractivitate ale R.F.G., în care cumpărătorul este ocrotit prin zone exclusiv pietonale, foarte îngrijit mobilate urban, merită să reținem zona Neuhauserstrasse și Marienplatz (München) Hohestrasse (Köln) și Königstrasse (Nürnberg).

De asemenea centrul orașului Mainz, oferă o rezolvare inedită și modernă; o suită de construcții joase în rezalide, adăpostind atît la parter cît și la etaj magazine și localuri de alimentație publică, cu numeroase treceri acoperite și agrementări ale interspațiilor Fig. 7. O rezolvare asemănătoare, o întîlnim la noi în zona noului centru al orașului Pitești, reușită îmbinare de blocuri de locuit, cu magazine dezvoltate pe parter și un etaj.

Olanda, greu lovită de bombardamente în cel de-al doilea război mondial, a completat spațiile centrale, uneori în întregime distruse, prin restructurări ample, în care comerțul ocupă un loc deosebit.

Două orașe: Rotterdam și Eindhoven cuprind tot ceea ce e mai caracteristic în arhitectura comercială olandeză modernă.

Celebrul centru comercial (cu parter și un etaj) « Lijnbaan » (Rotterdam) Fig. 8, conceput ca o arteră destinată exclusiv pietonilor, a intrat de mult în istoria urbanisticii ca exemplu de rezolvare a spațiilor comer-

ciale și de alimentație publică, într-o strînsă corelare cu tot arsenalul de mobilare urbană: portice, jardiniere, jocuri de apă, plantații, lampadare, pavaje decorative, terase etc.

Prin contrast « De Bijenkorf » (Rotterdam) Fig. 9 rezolvă printr-o exprimare concentrată pe 5 niveluri, funcția de magazin universal clasic. Fațada capsulată, sobră, placată în dale din piatră, are ca singure elemente de contact cu exteriorul cîteva incizii vitrate orizontale, alături de o serie de fante înguste fals vitrate, procedeu reluat în arhitectura olandeză și la Eindhoven.

Eindhoven, oraș industrial modern, de mărimea Brașovului, sediul societății Philips și al uzinelor de automobile DAF, e pentru specialistul în comerț sursă bogată de cunoaștere a unor realizări remarcabile: magazinele universale « De Bijenkorf », « Piazza Galerie » și « Vroom & Dreesmann » situate în inima orașului.

Cele două mari magazine gemene « De Bijenkorf » și mai recentul « Piazza Galerie » vitrate doar la nivelul parterului, au fațadele capsulate, cu o tratare exterioară caracteristică, realizată din fante verticale — false ferestre decorative. Dacă la « De Bijenkorf » fondul general al fațadelor este închis la culoare (verde închis) iar fantele sînt albe, « Piazza Galerie » reprezintă parcă negativul fotografic al lui Bijenkorf: fondul fiind alb, iar fantele închise, imitînd claviatura unui pian uriaș Fig. 10. Interesantă este curtea de legătură dintre cele două mari magazine, elementul principal fiind un mănunchi de conducte de evacuare a aerului din oțel inoxidabil, rezolvate ca o lucrare de artă, subordonînd ca scară întreaga incintă discret și subtil agrementată cu jardiniere, trepte și decorații-șoc, de factură modernă.

Magazinul « Vroom & Dreesmann » (Eindhoven) Fig. 11 cu fațadele sale masive, subliniind printr-o liniatură viguroasă orizontală nivelele, cu plinuri pe înălțimea mobilierului și fîșii vitrate continue la partea superioară a etajelor, amintește ca factură — magazinele universale de la Constanța și Pitești.

În Olanda, am întîlnit și un magazin în întregime vitrat « Voordeel » (Utrecht) Fig. 12 în fîșii orizontale realizînd o alternanță de geam translucid la nivelul parapetelor, respectiv pe înălțimea mobilierului, cu fîșii de geam transparent la partea superioară, sub plafon.

Dintre alte realizări din Europa, vom semnala o varietate de exprimări de fațade. În centrul comercial nou al Varșoviei pe Strada Marschalkowska domină fațadele complet vitrate, magazinul universal « Centrum » din Berlinul răsăritean maschează în spatele unui trafor continuu ritmuri de goluri de ferestre obișnuite, marele magazin « Innovation » (Bruxelles) se caracterizează prin sculpturalitatea unor volume pline din beton aparent riglat, cu o exprimare de mare forță. « Illum » (Copenhaga) închide sălile de vînzare într-o anvelopă de placaje din oțel de culori închise, alternate cu panouri vitrate. « La Rinascente » (Torino) are fațada principală concepută ca o mare suprafață de geam reflectorizant auriu, fără sprosuri.

Printre cele mai recente realizări europene, Praga prezintă două magazine universale din rețeaua Prior, proiectate în Cehoslovacia și construite și echipate aproape în totalitate de firme suedeze.

Magazinul « Maj », de nivel standard, vitrat la nivelul parterului, al etajului 1 și 4, precum și la ultimele două etaje unde sînt plasate o parte din grupurile administrativ-sociale, în rest este blindat. Interesantă este combinarea, pe ample suprafețe plate ale fațadelor, a unor panouri din beton aparent, cu suprafețe metalice vopsite în galben citron foarte intens Fig. 13.

Cel mai mare magazin din Cehoslovacia « Kotva » (51 000 mp. desfășurați) datorită amplasamentului foarte central, prins între construcții existente, se dezvoltă în plan pe o formă de poligon neregulat provenit dintr-o multitudine de hexagoane. Întreaga fațadă e realizată numai din trei materiale: panouri riglate din

17

18

20

8. Lijnbaan (Rotterdam) — 9. De Bijenkorf (Rotterdam) —10. De Bijenkorf și Piazza Galerie (Eindhoven) — 11. Vroom & Dreesmann (Eindhoven) — 12. Voordeel (Utrecht) — 13. Maj (Praga) —14. Kotva (Praga) — 15. Trivale (Pitești) — 16. Tomis (Constanța) — 17. Cozia (Rm. Vîlcea) — 18. Moldova (Iași) — 19. Bega (Timișoara) — 20. Omnia (Ploiești) — 21. Dacia (Buzău) — 22. Luxor (Tg. Mureș) — 23. Bucovina (Suceava)

23

15

16

19

21

22

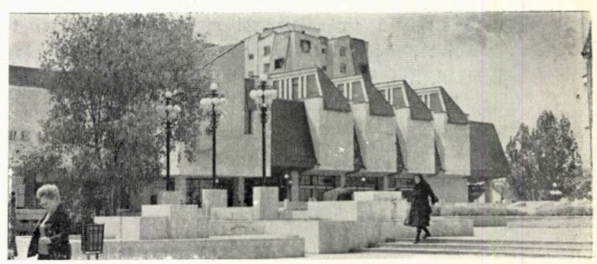

oțel inoxidabil brun intens, alternat cu vitraje brune — aurii și beton aparent. Culoarea generală brună, precum și jocul volumelor și al suprafețelor mixte oțel-sticlă, conferă o deosebită noblețe și modernitate fațadelor, de pe toate direcțiile de acces spre magazin Fig. 14.

Din trecerea în revistă de mai sus, privind unele realizări europene, rezultă că nu există o formulă consacrată de fațadă pentru marele magazin universal, pe care s-o regăsim pretutindeni. Vitrarea completă în mod evident e soluția cea mai nerecomandabilă. Desființarea totală a spațiului perimetral ca fundal utilizabil pentru expunerea mărfurilor, dezavantajul economic în exploatare, privind consumul de energie, deprecierea mărfurilor prin decolorare, sînt numai cîteva din dezavantajele vitrajului total.

De asemenea capsularea integrală a fațadelor, practicată cu bune rezultate în exploatarea spațiului interior, cu folosirea integrală a perimetrului sălilor de vînzare, nu a dat însă satisfacții din punct de vedere urban. Pentru rezolvările extraurbane, formula capsulării este ideală. În centrele urbane noi însă, cu atît mai mult în cele istoricește constituite, închiderea totală a fațadelor aduce în mijlocul orașului marea suprafață inertă care respinge, care nu participă cu nimic la viața străzii, întrerupînd de cele mai multe ori în mod brutal, ritmul obișnuit al ferestrelor oricărui program de arhitectură.

De aceea magazinele capsulate din centrul orașelor Frankfurt sau Aachen, nu sînt prezențe agreabile, cele complet vitrate nu sînt practice, formulele de genul magazinelor « Kaufhof » (München) « Quelle » (Koblenz) « Maj » și « Kotva » (Praga) corespunzînd optim atît ca aspect urban, cît și al exploatării.

Primele magazine universale realizate la noi, magazinele universale « Crinul » (Alexandria) și « Diana » (Tulcea) au fațadele complet capsulate. Dacă magazinul din Alexandria are un amplasament mai retras față de centrul localității, în schimb la Tulcea, în pofida calităților funcționale, importantul volum paralelipipedic, total lipsit de ferestre, nu participă în suficientă măsură prin prezența sa, alături de celelalte clădiri reprezentative ale orașului, la mobilarea urbanistică a pieței centrale.

Magazinul « Trivale » (Pitești) realizat în perioada de început a încercărilor românești de fixare a reperelor arhitecturii noilor magazine universale, se exprimă printr-un volum dezvoltat pe înălțime, cu brîuri orizontale alternate plin-fereastră, procedeu larg folosit, după cum am relevat mai sus și în alte exemple europene Fig. 15.

Un pas înainte, l-a reprezentat magazinul « Tomis » (Constanța) care reia alternanța plin-fereastră în brîuri orizontale, dar cu unele întreruperi verticale prin care se obține o legătură minimă între sala de vînzare și exterior, atît ziua, cît mai ales noaptea Fig. 16. Magazinul « Modern » (Galați) se exprimă printr-o soluție semivitrată cu o arhitectură a fațadelor bine proporționată. În continuare, arhitectura românească de magazine universale începe să-și contureze personalitatea, în care extremele plastice sînt complet eliminate, respectiv nu se realizează alte obiective nici total capsulate, nici total vitrate. Magazinele universale din Focșani, Rm. Vîlcea Fig. 17, Iași Fig. 18, Tg. Jiu, Roșiorii de Vede, Tg. Mureș, Ploiești, Deva, Buzău, Suceava, Slatina, Timișoara Fig. 19, Brașov, intrate deja în circuitul de exploatare, și-au verificat în scurt timp calitățile funcționale și plastice, atît în timpul zilei, cît și noaptea, cînd multitudinea de combinații între plin și vitraj asociată cu reclama luminoasă, a dat de cele mai multe ori efecte neașteptat de interesante.

Viitoarele magazine universale în curs de execuție: Reșița, Craiova, București dezvoltă aceeași exprimare arhitecturală: îmbinarea între plin și gol în raporturi armonioase. În toate rezolvările plastice ale exemplelor enumerate, raportul « plin-gol » a fost controlat cu discernămînt, luîndu-se prin diferite procedee (brise-soleil, copertine, geamuri reflectorizante, draperii, dominanta plinului spre orientările nefavorabile ca însorire etc). măsuri de protecție corespunzătoare a interiorului, respectiv a mărfurilor.

Salba de realizări românești de magazine universale, constituie în contextul construcțiilor europene, un aport prețios la arhitectura comericală contemporană.

Noile magazine universale românești și-au creat o amprentă proprie, optimistă, la scară umană, cu exprimări plastice lipsite de răceala și tehnicitatea austeră a multor exemple din alte țări.

De cele mai multe ori, noile magazine universale din România se compun cu cele mai reprezentative și importante construcții ale noilor centre, trădîndu-și prin fațade destinația comercială specifică, dar nefăcînd notă contrastantă cu arhitectura celorlalte clădiri înconjurătoare. Astfel magazine universale ca cele de la Focșani, Rm. Vîlcea, Tg. Jiu, Slatina, Ploiești, Fig. 20 Deva, Buzău, Fig. 21 se încadrează în mod armonios în ambianța celorlalte construcții ce alcătuiesc centrele de oraș, iar exemple ca magazinul « Luxor » (Tg Mureș) Fig. 22 sau « Bucovina » (Suceava) fig. 23 reprezintă rezolvări de fațade integral fuzionate în arhitectura sitului respectiv.

Dacă așa cum arătam la început, pentru România postbelică doar trei magazine din București erau singurele exemple de magazine universale, ultimii 4—5 ani, ultimul cincinal, a asigurat comerțului într-un interval excepțional de scurt, peste 20 de noi realizări.

Cincinalul 1976—1980 prevede în continuare importanta dezvoltare a bazei comerciale, cu precădere prin completarea și amplificarea spațiilor de comerț din noile cartiere.

Din cei 1.300.000 m². suprafață comercială desfășurată prevăzuți a se construi, o pondere însemnată revine și celor 30 de magazine universale ce se vor construi în întreaga țară, pînă în 1980. Practic, în acest fel, toate localitățile urbane cu peste 50.000 de locuitori din țară, vor beneficia de prezența cîte unui magazin universal.

Pentru noi arhitecții, planul de investiții al Ministerului Comerțului Interior, cu cele 30 de magazine universale prevăzute, reprezintă un excepțional de bogat și interesant cîmp de afirmare, care îndeamnă la noi soluții, la perfecționare, la depășirea a tot ce am realizat anterior.

Din cele prezentate rezultă totodată cît se poate de evident, că arhitectura românească de magazine universale și de comerț modern în general, inexistentă sau slab reprezentată pînă de curînd, se situează astăzi cu demnitate în rîndul realizărilor contemporane europene ale genului.

Ing. DAN IONESCU

Optimizarea gradului de vitrare a fațadelor la magazinele universale

Încă de la începutul apariției acestor tipuri de clădiri, în rezolvarea fațadelor, au existat controverse în ceea ce privește stabilirea unui punct de vedere unanim recunoscut asupra raportului optim dintre plinuri și goluri.

Abordarea unei game întregi de soluții de la fațade total vitrate și pînă la total blindate, întîlnite la magazinele universale recent construite în țară și în străinătate, demonstrează că problema nu este pe deplin clarificată, fiind de multe ori lăsată la inspirația proiectantului, lansîndu-se periodic: moda « vitrat », moda « blindat ».

În condițiile actuale ale penuriei mondiale de combustibil, se impune de urgență găsirea unor criterii care să conducă la alegerea optimă a raportului de plinuri și goluri ale fațadelor.

Pentru clarificarea acestei probleme, a vitrării magazinelor, trebuie avute în vedere criterii tehnico-economice, funcționale, estetice etc.

Din punct de vedere tehnic, golurile de lumină reprezintă puncte slabe termice, ce reduc capacitatea de izolare a construcției. Din aceste considerente la vechile tipuri de construcții, suprafețele golurilor au fost reduse foarte mult. În ultimile decenii cerințele de tehnologie comercială și arhitecturale, au impus mărirea considerabilă a vitrinelor la noile magazine. Statistic s-a constatat că suprafețele ferestrelor s-au mărit față de anul 1927 aproximativ de la 34% la 70% ceea ce a condus la creșteri importante ale pierderilor de căldură și implicit la consumuri sporite de combustibil.

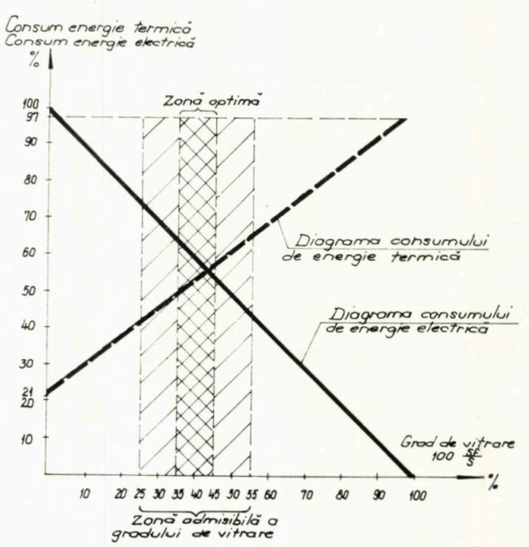

Fig. 1

Pierderile de căldură la un magazin universal, cu excepția ultimului nivel și a subsolului, sînt direct dependente de gradul de vitrare a fațadelor.

Consumul de combustibil, respectiv costul combustibilului, este o funcție direct proporțională cu transmisia căldurii, în baza relației:

$$P = f(Q) = f(K.S.\Delta\ \theta) = S.\Delta\theta.f(K) = c.f\ (K)$$

P-lei — costul combustibilului
K-Kcal/mp h°C — coeficientul de transmisie a căldurii
S-m^2 — suprafața exterioară
$\Delta\theta$ — °C — diferența între temperatura interioară și exterioară de calcul
c — parte constantă

Pentru aceeași suprafață exterioară, aceeași diferență de temperatură și aceeași perioadă de funcționare, consumul de combustibil este direct proporțional cu valoarea coeficientului de transmisie « K ». Din tabelul alăturat rezultă că acest coeficient, pentru materialele uzuale din care se execută pereții fațadelor magazinelor, are o variabilitate foarte mare de la 0,90 Kcal/mp h°c la 5 kcal/mp.h°.C. Implicit, dacă considerăm cu 100% consumul de combustibil pentru o suprafață de fațadă plină din cărămidă de 37,5 cm, acesta crește la 385% la o suprafață de fațadă vitrată cu geam simplu și scade la 70% la o suprafață de fațadă plină cu blocuri din beton celular de 24 cm grosime.

Elemente de alcătuire a suprafețelor de fațadă exterioare	Coef. de transm. k	Cons. de comb. %
1 Ferestre (vitrine) cu tîmplărie de fier, cu geam simplu	5,00	385
2 Idem cu geamuri duble la distanță de 6 cm	3,40	260
3 Idem la distanță de 12 cm	3,10	240
4. Ferestre cuplate din fier	3,00	230
5. Ferestre duble din fier	2,80	215
6. Ferestre (vitrine) cu geam termopan	1,80	140
7. Perete de 24 cm din cărămidă plină	1,70	130
8. Idem de 36,5 cm	1,30	100
9. Perete de 24 cm din cărămidă cu 30% goluri	1,37	105
10. Idem de 36,5 cm	1,02	80
11. Perete de 19 cm din blocuri de beton celular	1,07	82
12. Idem de 24 cm	0,90	70

În consecință pentru alegerea unui bun grad de vitrare, trebuie avute în vedere următoarele criterii, dintre care primele două, în condițiile penuriei de combustibil actuale, au și obligativitate prin legislația tehnică în vigoare:

- gradul de protecție termică a clădirii
- asigurarea iluminatului natural
- funcționalitatea
- mărirea gradului de prefabricare
- arhitecturale
- estetice, plastice, istorice, tradiție etc.
- confort
- protecția împotriva zgomotelor exterioare
- protecția împotriva noxelor exterioare (praf, gaze etc.)

Prin luarea în considerare a primelor două criterii, graficul din fig. 1 asigură alegerea gradului optim de vitrare, cuprins în zona optimă 35%—45%. Celelalte criterii trebuie să conducă fie la încadrarea în aceeași zonă, fie în zona admisibilă a gradului de vitrare cuprinsă între 25%—55%. Depășirea zonei admisibile a gradului de vitrare conduce la consumuri exagerate de combustibil sau energie electrică.

Graficul a fost construit pe baza datelor de mai jos, specifice magazinelor universale.

MODELUL MATEMATIC SCHEMATIC DE NIVEL CURENT AL MAGAZINELOR UNIVERSALE

(NOTA: *forma reală dreptunghiulară nu influențează calculele)*

1. Zonă influențată de iluminatul natural
2. Zonă întunecată care și ziua necesită iluminat artificial
ti = temperatură interioară de calcul iarna
tm = temperatură medie exterioară de calcul pt. 6 luni a orașului București
Pi = putere medie instalată pt. iluminat, indice realizat la magazinele universale

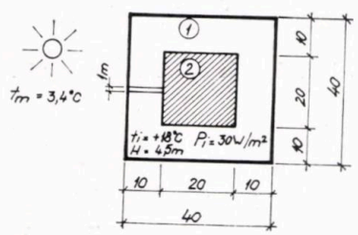

Consum de energie electrică

Consum de energie electrică în zona (1) pe 1 m lățime de fațadă și timp de 1 oră	$30\frac{W}{mp.} \times 1h \times 10m \times 1m$	300Wh
Consum de energie electrică raportat la 1 mp de fațadă	$\frac{300\ Wh}{1m \times 4,5m}$	$67\frac{Wh}{mp}$

Consum de energie termică

Consum de energie termică pe oră și 1 mp de fațadă vitrată	$5\frac{Kcal}{mp\ h°C} \times 1\ mp \times 73\frac{Kcal}{mp}$	
	(18 °C—3,4 °C)	$85\frac{Wh}{mp}$
Idem, fațadă plină cu blocuri de beton celular de 19 cm gros.	$1,07\frac{Kcal}{mp\ h°C} \times 1\ mp \times 16\frac{Kcal}{mp}$	
	(18 °C—3,4 °C)	$18,6\frac{Wh}{mp}$
Convertirea consumurilor pt. comparabilitate, ținînd seama că pierderea de energie termică are loc cca 6 luni pe an, iar cea de energie electrică întreg anul	$67\frac{Wh}{mp}$	$67\frac{Wh}{mp}$
	$\frac{85}{2}\frac{Wh}{mp}$	$42,5\frac{Wh}{mp}$
	$\frac{18,6}{2}\frac{Wh}{mp}$	$9,3\frac{Wh}{mp}$
Convertirea consumurilor implicate în prezenta analiză ținînd cont de funcționare. iluminarea naturală reduce consumul de energie electrică cca 6 ore/zi iar energia termică funcționează cca 9 ore/zi	$67\frac{Wh}{mp}$	$67\frac{Wh}{mp}$ —100%
	$42,5\frac{9}{6}\frac{Wh}{mp}$	$67\frac{Wh}{mp}$ — 97
	$9,3\frac{9}{6}\frac{Wh}{mp}$	$14\frac{Wh}{mp}$ —21%

Graficul poate fi extins și pentru alte construcții civile sau industriale, la care vitrarea are un rol important.

Considerăm că aplicarea în practică a graficului de optimizare a gradului de vitrare a fațadelor, trebuie să conducă la obținerea de economii importante de energie electrică și combustibili, sarcină prioritară în politica energetică a partidului nostru.

Ing. DAN IONESCU
Ing. CONSTANTIN DRAGOMIR

Protecția termică la insolație a magazinelor universale

Dacă în perioada de iarnă prin asigurarea unui grad optim de vitrare a fațadelor se ajunge la un consum minim de combustibil, în perioada de vară datorită insolației, în interiorul unităților comerciale se produce o încălzire excesivă. Aceasta contribuie negativ asupra bunei desfășurări a activității comerciale și produce următoarele neajunsuri:

— alterează mărfurile perisabile;
— decolorează unele mărfuri;
— favorizează transpirația vînzătorilor și a cumpărătorilor;
— scade gradul general de confort al magazinului.

La magazinele fără instalații de venitilarea și condiționarea aerului din calculele și măsurătorile efectuate a rezultat că numai datorită efectului insolației în lunile și la orele cînd aceasta este maximă, temperatura interioară în magazin se ridică cu 8—10°C peste temperatura exterioară.

Pentru reducerea efectelor negative datorate insolației, s-au experimentat următoarele soluții constructive, care au condus la obținerea unor efecte favorabile:

1. Parasolare

Ecrane verticale din materiale ușoare, amplasate în exteriorul clădirii, în fața suprafețelor vitrate, împiedicînd pătrunderea fluxului radiant caloric.

La magazinul universal DACIA din Buzău au fost adoptate parasolare verticale din aluminiu, așezate în fața ferestrelor la fiecare nivel.

Prin modul de execuție cît și prin amplasarea lor favorabilă, pe lîngă protecția termică respectivă, parasolarele au devenit elemente decorative.

Prin amplasarea la o distanță convenabilă față de clădire și avînd o înălțime judicios aleasă pentru a nu diminua efectul estetic al vitrării, este posibil a se asigura în același timp, realizarea unei umbriri a suprafețelor vitrate.

Pentru magazinele universale, în condițiile climatice ale țării noastre, se recomandă ca parasolarele să fie amplasate la o distanță de 1,3—1,5 m cu o înățime constructivă de 1,4—1,6 m. La realizarea magazinului universal DACIA din Buzău (fig. 2) și OLTUL din Slatina (fig. 3), s-au folosit elemente din aluminiu de 1,5 m amplasate de 1,4 m față de clădire. În aceste cazuri: debitul de căldură ce pătrunde prin ferestre, și calculat conform STAS 6648/1—70, este:

$Q_f = \Sigma\ S_f\ [C.F_f\ (R_s\ .\ q_s + R_u\ .\ q_u) + K_f\ \ (t_s - t_i)]$ *în care:*

Q_f — debitul de căldură pătruns prin ferestre, în Kcal/h
S_f — suprafața totală a ferestrelor, în m^2
C — factorul de calitate și umbrire a ferestrei
F_f — raportul dintre suprafața geamului și suprafața totală a ferestrei
R_s — raportul dintre suprafața însorită a ferestrei și suprafața ei totală
q_s — fluxul radiant transmis prin suprafața însorită a ferestrei, în Kcal/m^2h
R_u — raportul dintre suprafața umbrită a ferestrei și suprafața ei totală
qu — fluxul radiant transmis prin suprafața umbrită a ferestrei, în Kcal/m^2h
Kf — coeficientul de transmisie a căldurii, în Kcal/m^2 h°C
t_s — temperatura de calcul a aerului însorit, în °C
t_i — temperatura interioară de calcul, în °C.

Efectuînd calculele cu relația de mai sus, s-a ajuns la concluzia că prin montarea parasolarului, ca în fig. 1, efectul insolației prin ferestre a fost diminuat cu 53% astfel:

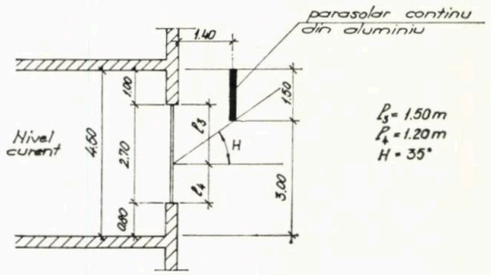

1

● Debitul de căldură datorat insolației pătruns prin ferestrele unui nivel curent.....58.000 Kcal/h

● Debitul de căldură datorat insolației pătruns prin ferestrele unui nivel curent la care s-au montat parasolarele ca în fig. 1, pentru luna iulie ora 8 orientarea E...27.000 Kcal/h

În concluzie parasolarele realizează, în condițiile montajului recomandat, reducerea în medie în cca 60% a fluxului radiant caloric.

Ele se recomandă să fie folosite în special la fațadele vitrate cu orientare E-S-V, îmbinînd calitățile de protecție termică cu cele de ordin estetic.

2. Jaluzele interioare

Realizate din diverse materiale și culori, precum și în numeroase moduri constructive, asigură o bună protecție contra insolației, reducînd efectul acesteia cu cca 40% în cazul folosirii geamului obișnuit la suprafețele vitrate.

Costul relativ ridicat și inconvenientele în exploatarea tehnologică a magazinelor universale au determinat rețineri în adoptarea acestei soluții.

3. Draperii interioare

Inițial cel mai utilizat sistem de protecție împotriva insolației, care asigură o reducere a acestui efect cu 45—55%. Are costul scăzut în comparație cu elementele constructive enumerate dar reduce aproape total efectul comercial al suprafețelor vitrate, implicit al magazinelor și creează dificultăți în exploatarea tehnologică a magazinelor universale.

4. Rulouri interioare

Asigură cel mai bun grad de protecție termică împotriva insolației, realizînd o reducere a acestui efect

2

cu 65—70%. Are costul cel mai scăzut dintre toate elementele constructive utilizate, dar atît din punct de vedere estetic cît și din punct de vedere al efectului comercial este contraindicat.

5. Rulouri exterioare

Gradul bun de protecție termică împotriva insolației (se asigură o reducere ale efectului cu cca 60—65%), precum și efectul pitoresc și comercial datorită posibilităților decorative ale acestora, determină recomandarea folosirii acestui sistem în special la micile magazine. La magazinele universale, manevrarea relativ greoaie a acestor rulouri, precum și numărul lor relativ mare, avîndu-se în vedere întinderea suprafețelor vitrate, determină o reținere în adoptarea acestui sistem.

6. Copertine constructive

Din punct de vedere al protecției termice împotriva insolației, reduce efectul acesteia în funcție de evazarea față de limitele construcției. Se asigură în același timp și o protecție a clienților împotriva averselor. Costul ridicat și consumul de materiale deficitare, impun restricții în folosirea lor în actuala etapă, recomandîndu-se utilizarea lor, executate din materiale ușoare, nedeficitare. — În fig. 4 este arătată influența și modul de calcul al copertinelor.

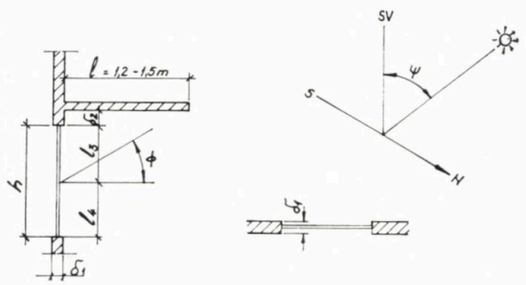

4

$$l_3 = (l_b + \delta_1)\,\frac{tgH}{\cos\varphi} - \delta_2$$

H = unghiul de înălțime (format de direcția razelor solare cu planul orizontal) φ = azimutul

7. Substanțe reflectorizante

În ultimul deceniu s-a folosit în occident pe o scară destul de importantă, experimental și în țara noastră la cofetăria Scala din București (produsul Solar flex), tratarea suprafețelor vitrate cu substanțe chimice reflectorizante. Aceste substanțe, cu diverse denumiri comerciale, asigură o protecție termică împotriva insolației, realizînd o reducere a acestui efect cu cca 80% reflectînd spectrul radiației infraroșii.

Costul foarte ridicat și deteriorarea în timp relativ scurt a calităților substanțelor reflectorizante (între 6—14 luni trebuie reînnoite), determină abordarea cu mare prudență în condițiile țării noastre a acestei soluții, pînă la omologarea unui produs similar realizat în țară.

3

Magazinul Universal TOMIS Constanța

Autor: arh. **LUCIA VLĂDESCU**
Colaboratori: arh. **L. ȘEFCHI** (arhitectură); ing. **C. VERIOTI** (rezistență); ing. **I. MLADEN,** ing. **CĂRTUȚĂ,** ing. **D. COSTĂCHESCU,** tehn. **N. REGEP** (instalații); arh. **V. ZADUNAISCHI,** arh. **M. STAN,** arh. **MARIANA POLIZU** (mobilier); arh. **GH. NICA** (reclamă); ing. **D. SCĂRLĂTESCU** (inst. electr. pe mobilier); econ. **CLARISSE ISER** (tehnologie)

PROIECTANT GENERAL: I.P.J. CONSTANȚA
TEHNOLOGIE ȘI MOBILIER: IPROCOM-BUCUREȘTI

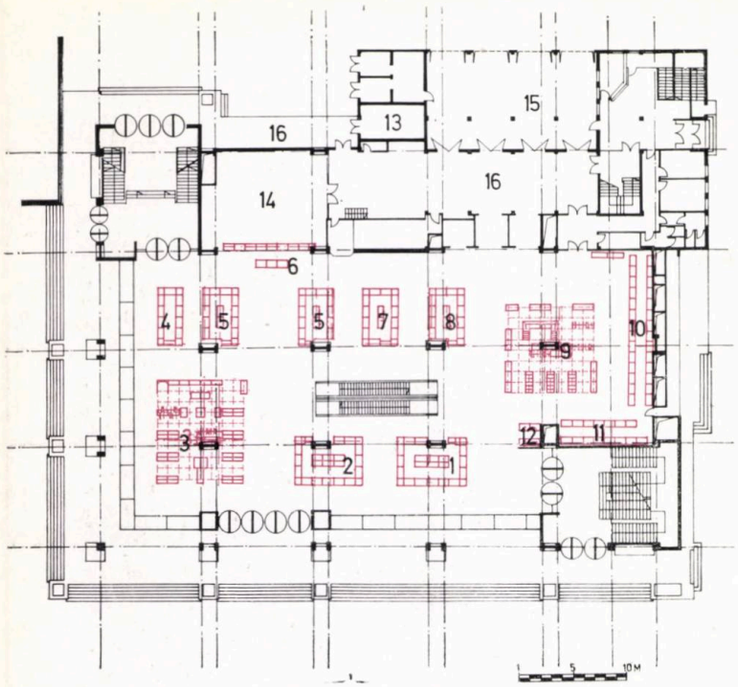

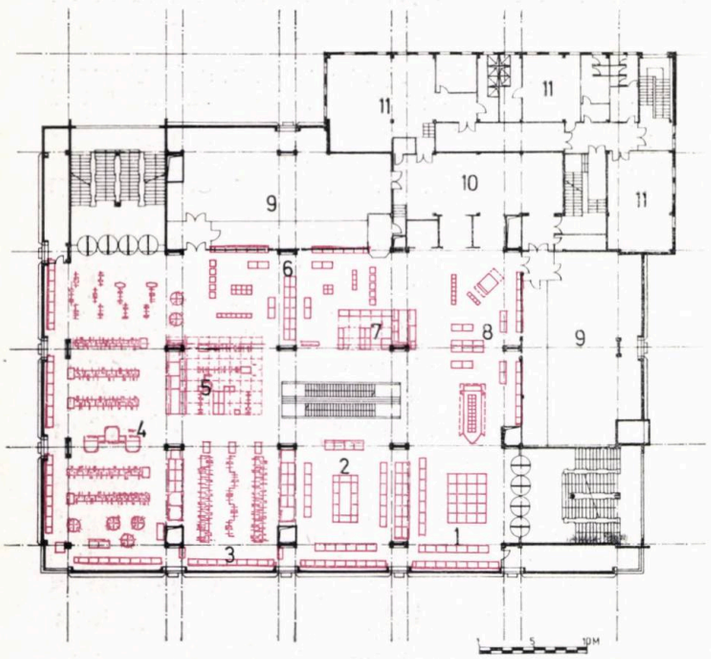

Magazinul este amplasat în centrul orașului Constanța, pe str. Ștefan cel Mare colț cu str. Mihai Viteazul. Construcția, vitrată pe trei laturi, este realizată pe structură de beton armat cu planșee prefabricate tip, traveea 9×11,5.

Parterul este supraînălțat față de nivelul trotuarului.

Circulația pe verticală se realizează pe două scări principale și una secundară, scară rulantă și lifturi.

Aprovizionarea se face la nivelul subsolului.

Pardoselile sînt realizate din mozaic, pereții cu tencuieli obișnuite, iar tavanul din plăci fonoabsorbante, iluminat fluorescent cu lămpi aplicate aparent.

La nivelul parterului, tîmplăria exterioară a fost soluționată cu geamuri tip « Buzău », iar la celelalte niveluri din tablă ambutisată.

Magazinul are o suprafață desfășurată de 11 000 m^2 din care suprafața utilă este de 7 900 m^2, iar suprafața sălii de vînzare 6 000 m^2, construcția fiind realizată pe cinci niveluri: subsol, parter și trei etaje.

Raioanele sînt repartizate, pe niveluri, după cum urmează:

— **la subsol:** produse alimentare

— **la etajul I:** articole pentru femei și copii, precum și un baby-bar;

— **la etajul II:** articole pentru bărbați, țesături și decorațiuni interioare;

— **la etajul III:** articole electrotehnice, menaj, uz casnic, foto, muzicale, sport.

Sistemele de vînzare — autoservire la alimentar și

PLAN PARTER

A. SALA DE VÎNZARE: 1. Cosmetica — 2. Parfumerie — 3. Artizanat-gablonțuri (Boutique) — 4. Papetărie — 5. Galanterie — 6. Lenjerie bărbați — 7. Marochinărie — 8. Ciorapi — 9. Lenjerie femei (Boutique) — 10. Mercerie. pasmanterie — 11. Ceasuri-stilouri — 12. Tutun

B. ANEXE MAGAZIN: 13. Post trafo — 14. Rezervă marfă — 15. Curte de serviciu — 16. Rampă descărcare marfă — recepție

PLAN ETAJ I

A. SALA DE VÎNZARE: 1. Jucării — 2. Articole pentru nou-născuți — tricotaje copii — 3. Confecții copii — 4. Confecții femei — 5. Tricotaje femei (Boutique) — 6. Încălțăminte femei — 7. Marochinărie pălării, umbrele femei (Boutique) — 8. Încălțăminte copii

B. ANEXE MAGAZIN: 9. Rezervă marfă — 10. Recepție marfă — 11. Administrație

menaj-uz casnic și alegerea liberă la toate raioanele care desfac produse nealimentare — asigură servirea optimă a cumpărătorilor, folosirea intensivă a spațiului sălii de vînzare și obținerea unor rezultate economico-financiare superioare.

De asemenea, în cadrul magazinului se practică o serie de servicii specifice marilor magazine începînd cu retușarea confecțiilor și pînă la ghișeul pentru schimb de valută.

Mobilierul este interșanjabil, rezistent, perfect adaptat sistemului de vînzare și pune — în mod optim — în valoare marfa expusă.

Raioanele care desfac produse mai deosebite au fost organizate sub formă de « boutique », rezolvate pe montanți universali cu plafoane decorative.

Arh. LUCIA VLĂDESCU,
ec. CLARISSE ISER

CFR
A C R
LUXOR

Magazinul universal LUXOR Tg. Mureș

Șef proiect complex: arh. **CONSTANTIN SĂVESCU**

Colaboratori: arh. **MIHAELA SAVA,** arh. **AUREL SÎRBU,** arh. **VLADIMIR SLAVU** (arhitectură); ing. **N. TEMELCU,** ing. **E. GEORGESCU** (structuri); ing. **M. NEGRIȘAN,** ing. **E. BUNEA** (inst. sanit.); ing. **A. ISTRATE** (inst. încălzire-ventilații); ing. **T. HASCHI** (inst. electrice); ec. pr. **M. ALEXANDRU** (tehnologie); arh. **MARIANA POLIZU,** arh. **F. PANȚURU** (mobilier)

PROIECTANT GENERAL: ISLGC — BUCUREȘTI
TEHNOLOGIE ȘI MOBILIER: IPROCOM BUCUREȘTI

Există, oare, un specific, din punct de vedere al expresiei plastice, pentru magazinele universale?

Poate marile hale metalice cu coloane de fontă, sau poate imensele suprafețe vitrate, prezente în mediul urban prin iluminația explozivă și prin bogăția de mărfuri care parcă se revarsă înspre exterior sau, poate, volumele blindate.

Acum un an, am participat, împreună cu alți arhitecți și nearhitecți, specialiști în probleme de comerț, la o consfătuire avînd ca scop analiza realizărilor în materie de magazine universale și, în special, de a stabili care este « rețeta » de adoptat în privința plasticii fațadelor. Am constatat cu surprindere cum, cu argumente cînd de ordin funcțional, cînd de ordin estetic se apăra sau se condamna cîte una din cele două soluții extreme, total vitrat sau total blindat, căutîndu-se în final să se construiască o bază teoretică a căii de mijloc — puțin vitrat, puțin blindat — valabilă ca rețetă a « universalului » oriunde și oricînd.

Se simte nevoia unei rețete, a unei linii dinainte stabilite care să-l scutească pe proiectant de efortul căutărilor și de posibilitatea de a avea un punct de vedere, rețetă care să ușureze munca avizatorului?

Nu s-a vorbit nici un moment despre relațiile funcționale care trebuie să se stabilească chiar prin amplasament între magazinul universal și cadrul urbanistic, de fluxurile de pietoni și auto pe care o astfel de construcție le determină.

Nu se vorbește nici un cuvînt despre nevoia eventuală de înscriere a « universalului » în cadrul arhitectural înconjurător.

Și, revenind, este oare nevoie să existe un specific al magazinelor universale? Oare dacă nu vor fi toate tratate potrivit aceleiași rețete, nu vor fi identificate de către omul de pe stradă? Și asta chiar cu riscul de a neglija înscrierea, chiar subordonarea acestuia în ambianța cadrului? Nu cred. Nu ne ajung oare poștele, care indiferent de oraș sau regiune sînt toate aceleași?

Ba, cred chiar mai importantă integrarea magazinului în arhitectura ansamblului pe care îl întregește, considerînd că succesul este confirmat de modul în care magazinul se integrează în căutările zilnice ale cumpărătorilor, de modul în care fluxurile pietonilor se deplasează, după apariția magazinului, către acesta, de valoarea arhitecturală a ansamblului urban realizat.

În general, în orașele noastre investițiile au apărut pe rînd, în funcție de posibilitățile investitorilor fără a exista totdeauna o legătură directă cu nevoile orașului. Edifi-

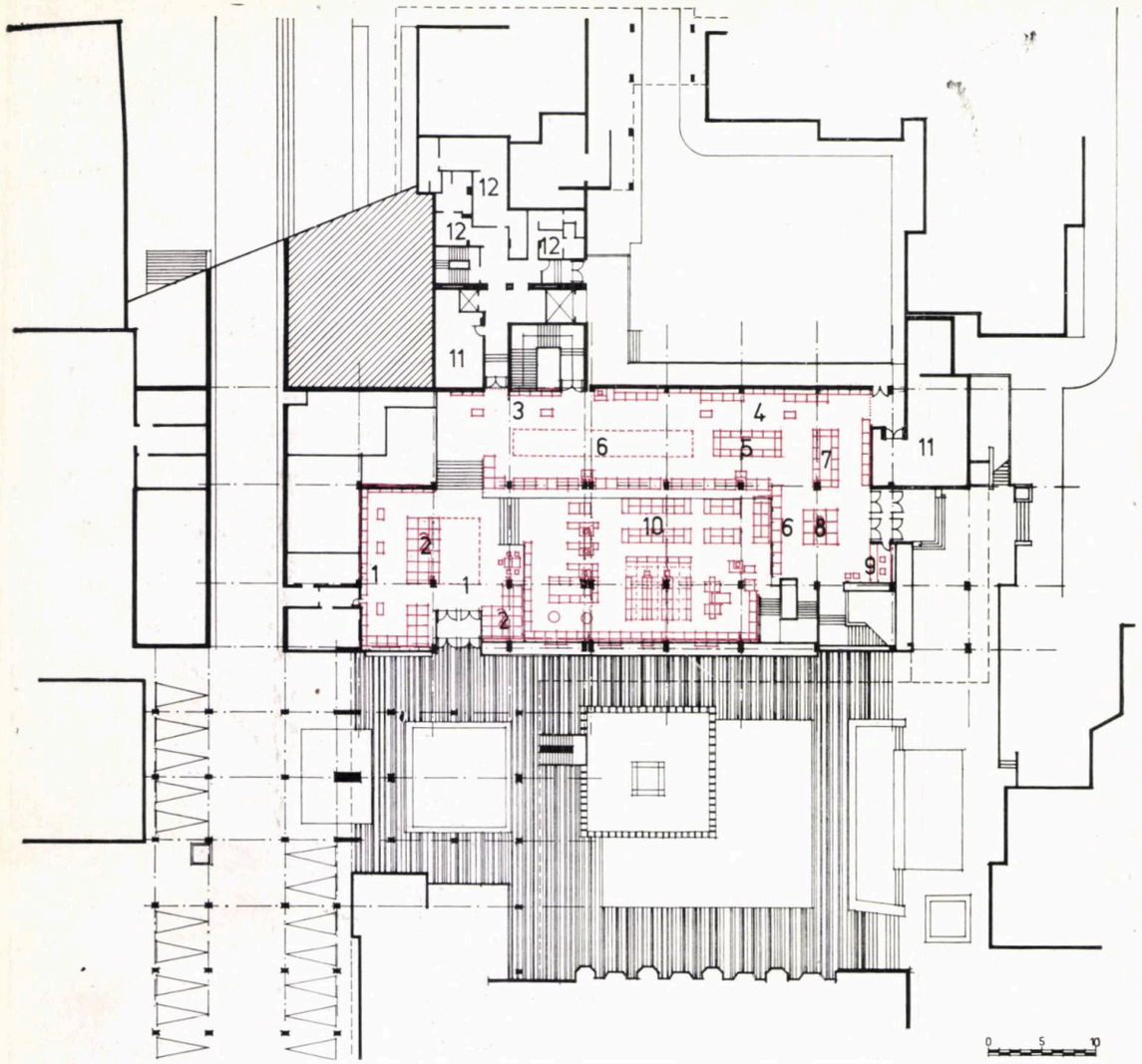

PLAN COTA 1,50
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Artizanat — 2. Parfumerie-cosmetice — 3. Gablonțuri, ceasuri — 4. Tricotaje, lenjerie, ciorapi, galanterie pentru bărbați — 5. Tricotaje, lenjerie, ciorapi, galanterie pentru femei — 6. Mercerie, pasmanterie, nasturi — 7. Dulciuri, cofetărie, răcoritoare — 8. Terasă cofetărie — B. ANEXE: 9. Depozit — 10. Atelier întreținere — 11. Atelier decoratori — 12. Grup sanitar pentru personal — 13. Grup sanitar pentru public — 14. Cooperație — 15. Anexă dulciuri răcoritoare

PLAN COTA + 3,50
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Țesături — 2. Decorațiuni interioare — 3. Încălțăminte pentru femei și bărbați — 4. Confecții pentru femei — 5. Articole deosebite pentru femei — 6. Confecții pentru bărbați — 7. Marochinărie, pălării-umbrele pentru bărbați și femei — B. ANEXE: 8. Depozit — 9. Grup sanitar personal — 10. Odihnă personal — 11. Birouri

PLAN SITUAȚIE — PIAȚA TEATRULUI TG. MUREȘ
1. Teatru 600 locuri — 2. Magazinul universal «Luxor» — 3, 5, 6, 7, 8, Blocuri de locuințe P+9—12 cu magazine la parter — 4. Bloc locuințe cu patru niveluri anexe la magazinul universal — 9. Magazin universal pentru copii «Gulliver» — 10. Spații comerciale — 11. Hotel 200 locuri cu alimentație publică — 12. Blocuri de locuințe — 13. Centrală termică — 14. Spații comerciale

ciile culturale, comerciale, hoteliere și uneori sediile consiliilor populare au apărut eșalonat, rareori existînd posibilitatea grupării lor și a realizării unui ansamblu care să aibă o pondere importantă în textura urbană a orașului.

Orașul Tg. Mureș, ca majoritatea orașelor noastre, a cunoscut, după eliberare, o deosebită dezvoltare. Cu toate acestea, un timp, nu s-a construit în acest oraș nici o dotare mai importantă, ceea ce a dus la situația ca, aproximativ în aceeași perioadă, să apară evidentă necesitatea realizării unor dotări de major interes orășenesc, printre care și magazinul universal. Astfel s-au creat indirect premisele realizării unui ansamblu urban *prin gruparea unor edificii importante care să se poată executa în aproximativ aceeași perioadă.*

Aceasta a fost situația la Tg. Mureș unde nu s-a realizat un magazin universal ci un ansamblu care cuprinde, printre altele, și un magazin universal. Aceasta este situația pe care trebuie să ne-o dorim cînd avem de realizat un edificiu și trebuie să ducem o serioasă acțiune pentru convingerea beneficiarilor și a organelor de decizie că mai importantă este gruparea mai multor investiții și realizarea unor ansambluri decît diseminarea pe suprafața orașului.

Iată de ce, a prezenta magazinul universal din Tg. Mureș este o treabă dificilă, el fiind o parte dintr-un întreg, o parte care privită în afara acestui întreg ar putea contraria prin rezolvările adoptate.

În primul rînd rezolvarea volumetrică este determinată de cadrul arhitectural înconjurător și nu ar putea să reziste în afara acestui cadru, magazinul constituind un element al echilibrului reciproc dintre elemente. De asemenea, plastica fațadelor (nivelurile accesibile publicului vitrate, iar restul volumului alcătuit dintr-o alternanță de plinuri albe, suprafețe vitrate și acoperișuri cu țiglă colorată) trăiește, cred, datorită faptului că este urmarea aceleiași voințe, voință creatoare, care s-a aplicat întregului ansamblu, urmărind continuarea într-o formă prelucrată, a ansamblului arhitectural al centrului istoric al orașului.

Am considerat însă că nu este suficient ca legătura cu restul ansamblului să se realizeze numai prin volumetrie sau tratarea fațadelor; această legătură trebuie să fie și de ordin funcțional.

«Universalul» este amplasat aici nu numai pentru ca prin volumul lui să contureze și să echilibreze un spațiu. Amplasamentul reprezintă o înscriere firească în șirul de magazine care mobilează întreg centrul vechi și care se continuă în noul ansamblu, conducînd către «universal». Aceste spații comerciale se completează cu «universalul» care, la rîndul său se deschide spre exterior, amplificîndu-și proporțiile prin prezența celorlalte spații ale ansamblului.

Faptul că pe un teren fără o denivelare însemnată primele două niveluri ale magazinului beneficiază de o legătură directă cu exteriorul și că la fiecare din aceste două niveluri activitatea comercială se prelungește cu diferite alte unități comerciale ale ansamblului, demonstrează căutarea integrării «universalului» într-un sistem și nu tratarea lui ca o unitate de sine stătătoare.

Acestea au fost intențiile cărora, credem, că în mare le-am dat răspuns.

Acei care nu vor voi, însă, să se încreadă întocmai în această prezentare și se vor duce la Tg. Mureș, vor avea de văzut și multe lucruri care probabil nu le vor fi pe plac; printre acestea, unele care nu plac nici autorilor. Vor putea, de exemplu, să vadă un plafon nereușit (ale cărui circumstanțe atenuante nu e cazul să le înșirăm), vor putea să vadă un mobilier și o mobilare frumos gîndită dar care prin inițiativele — cîteodată justificate — ale beneficiarului direct, au fost uneori îmbunătățite, alteori, însă, maltratate; vor putea să vadă și multe finisaje ieftine pentru că forul tutelar nu a înțeles pericolul pe care-l prezintă această poziție încă de la aprobarea investiției; și vor mai putea, desigur, să vadă multe altele.

Ei vor putea, însă, să vadă, în același timp, pendularea pietonilor între diferitele unități comerciale ale ansamblului, ceea ce confirmă teza «universalului» ca parte componentă a unui ansamblu.

Și ceea ce este sigur, ei vor putea să vadă modul civilizat în care se înțelege a se face comerț în magazinul universal «Luxor», merit direct al beneficiarului, mod de exploatare care îl îndreptățește pe proiectant să considere că nici unul din eforturile sale nu a fost de prisos.

Arh. CONSTANTIN SĂVESCU

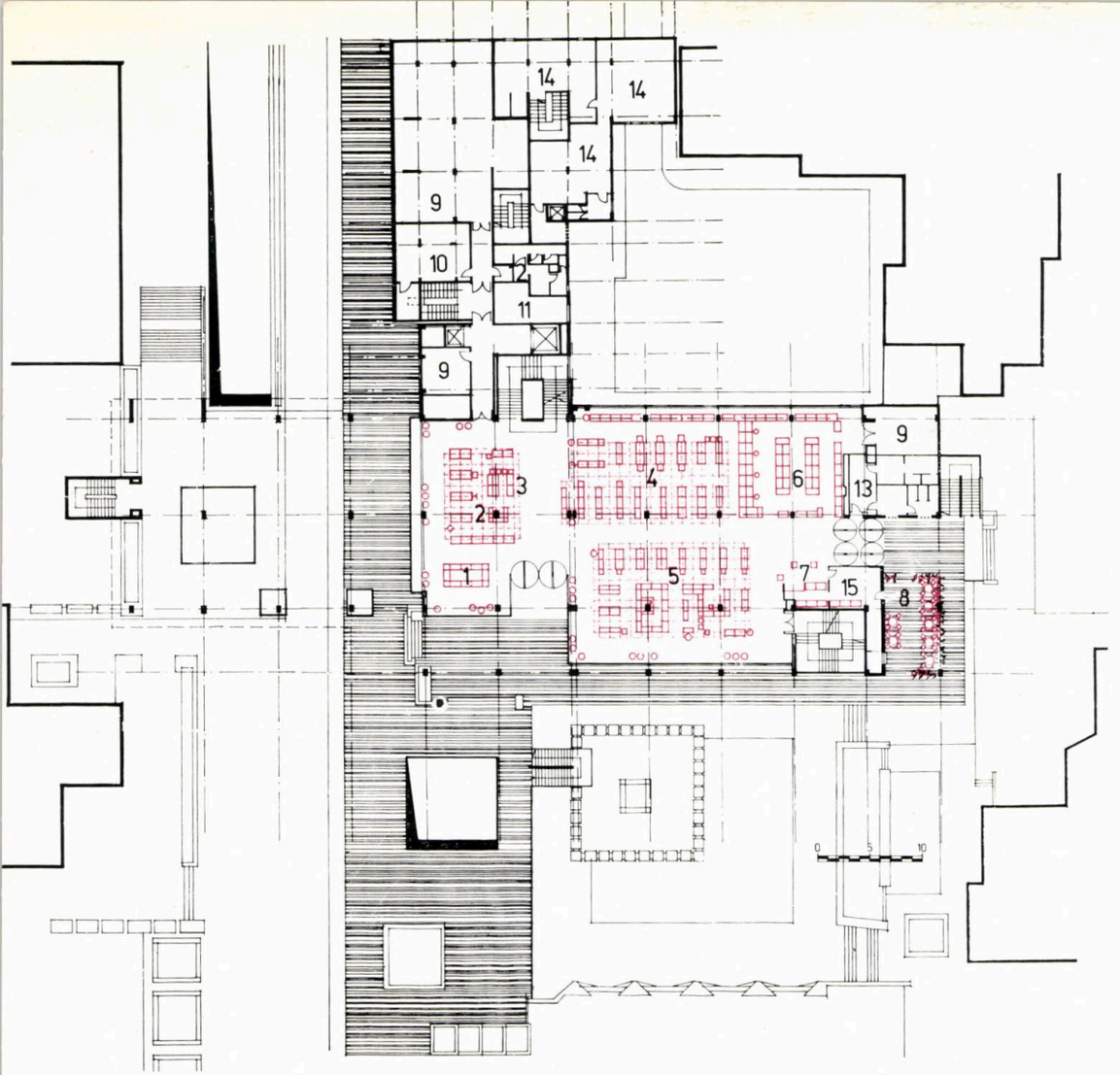

Magazinul « Luxor » este amplasat în Piața Teatrului din Tg. Mureș, în zona dintre strada Bela Bartok și construcția teatrului, conform detaliului de sistematizare al zonei, elaborat de ISLGC.

Construcția este rezolvată într-un volum pe subsol, supantă, parter și etaj, spațiile anexe fiind amplasate în primele patru niveluri ale blocului de locuințe adosat magazinului.

Prin modul de rezolvare, magazinul oferă posibilitatea accesului publicului direct din exterior, atît la nivelul subsolului, cît și la nivelul parterului, ambele bogat vitrate. Ultimul nivel are asigurată lumina naturală, atît prin plafoane tip șed, cît și prin ferestre.

Structura de rezistență este realizată pe stîlpi monoliți din beton armat, travee de 7×9 m, planșee prefabricate T și fundații izolate din beton armat. Au fost asigurate instalații sanitare, încălzire cu radiatoare, ventilație, instalații de sprinklere și hidranți de incendiu, instalații electrice de iluminat general și pe mobilier, instalații de telefonie etc.

Magazinul universal din Tg. Mureș este unitatea reprezentativă a rețelei comerciale din zona centrală a orașului. Profilul său este adecvat comercializării unei game largi de articole din sectorul textile-încălțăminte pentru bărbați și femei, articole din sectorul metalo-chimic și un sortiment foarte restrîns de produse de cofetărie, astfel:

— la subsol: autoservire pentru articole de menaj și uz casnic, electrice mărunte, cristaluri și porțelanuri fine, articole chimice de uz casnic, articole foto, discuri și articole muzicale; la **supantă:** sport-voiaj-camping, electrotehnice, electronice, electrice, corpuri de iluminat; la **parter:** parfumerie-cosmetice (autoservire), mercerie-pasmanterie (autoservire), lenjerie, tricotaje, ciorapi, galanterie pentru bărbați și femei, punct pentru desfacerea produselor de cofetărie; la **etajul I:** articole vestimentare pentru bărbați și femei, țesături, decorațiuni interioare.

Mobilierul utilizat — adecvat tehnologiei preconizate — este de tip interșanjabil — realizat din elemente catalogate pentru compunerea pieselor necesare fiecărui raion în parte, sau, după caz, pentru unele raioane a fost prevăzut mobilier-unicat, folosindu-se montantul universal acolo unde s-a intervenit cu o tratare deosebită pe sistem « boutique ».

Arh. MARIANA POLIZU

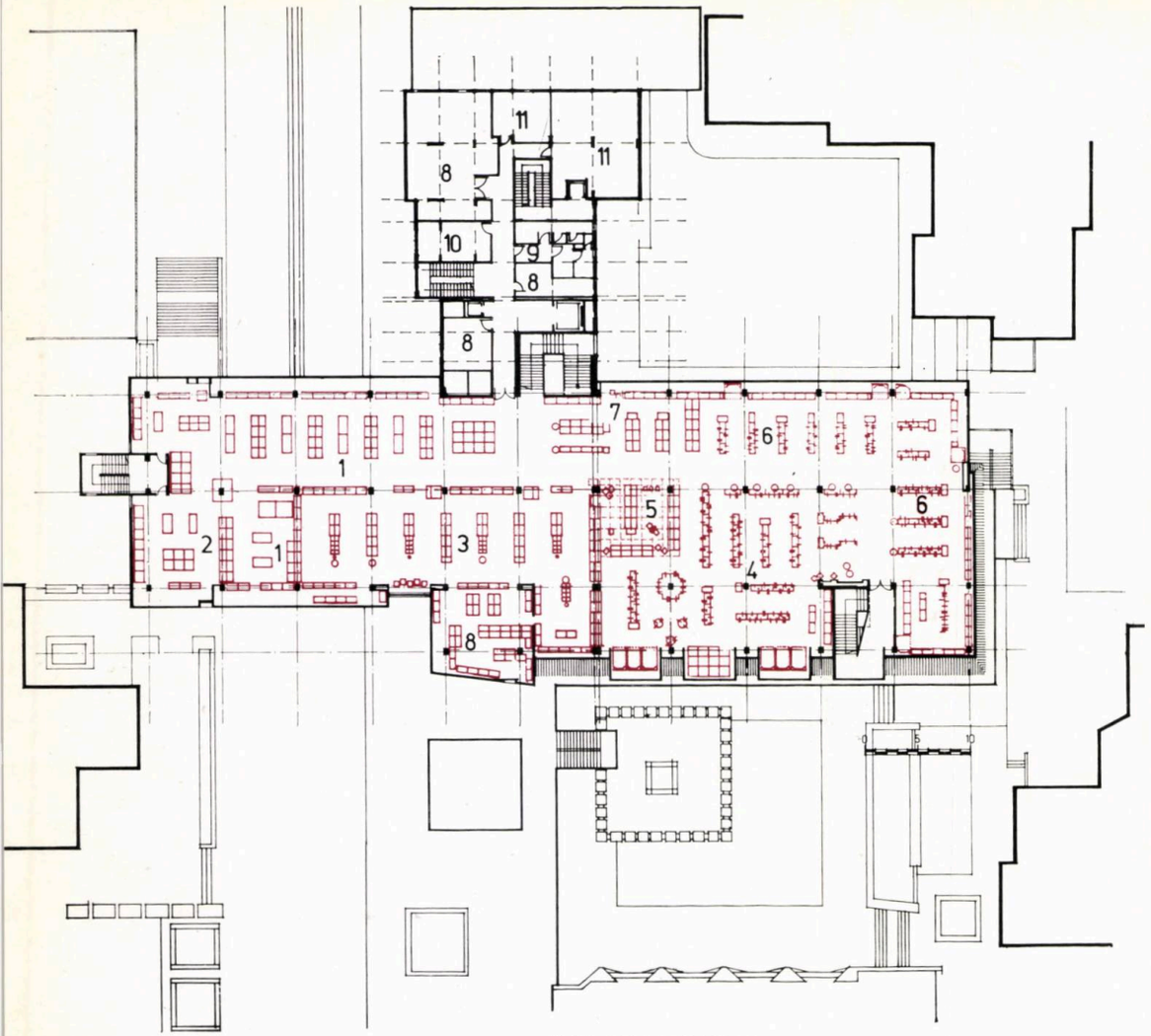

PLAN COTA 7,50-6,35-490

A. SALA DE VÎNZARE: 1. Corpuri de iluminat — 2. Expoziţie mobilă — 3. Articole electrice — 4. Radio-televizoare — 5. Piese schimb radiotelevizoare — 6. Electrotehnice — 7. Piese schimb electrotehnice — 8. Expoziţie electrice-electrotehnice-electronice — 9. Birou rate — 10. Autoservire menaj-uzcasnic, sticlărie, porţelan, electrice mărunte B. ANEXE. 11. Depozit — 12. Grup social personal

Magazinul universal BUCOVINA Suceava

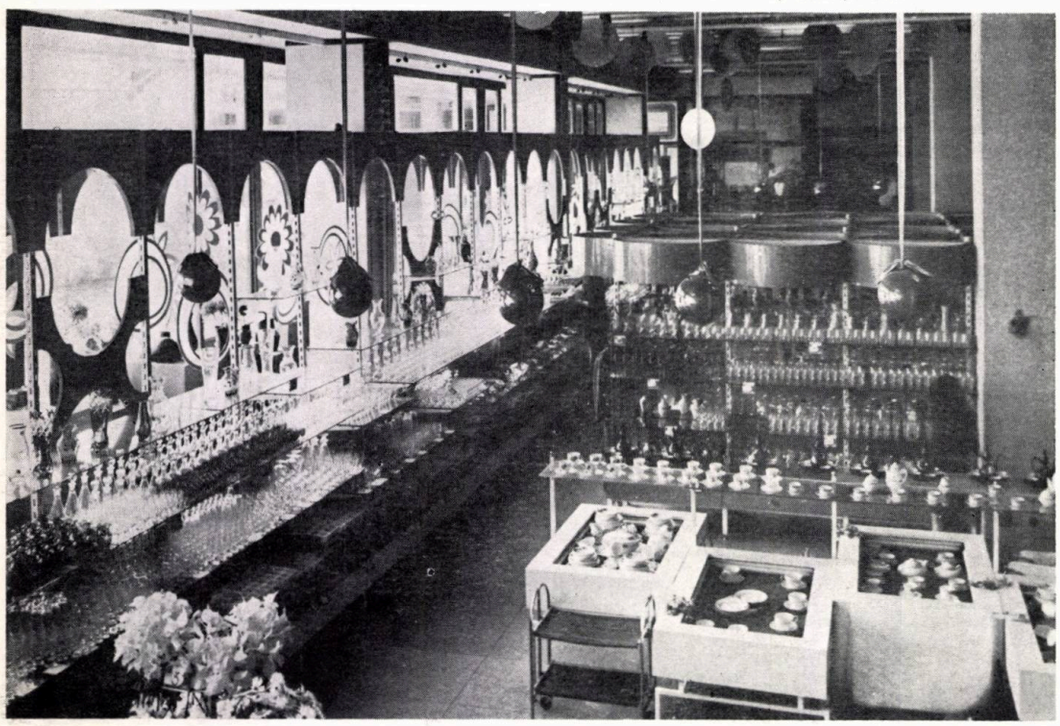

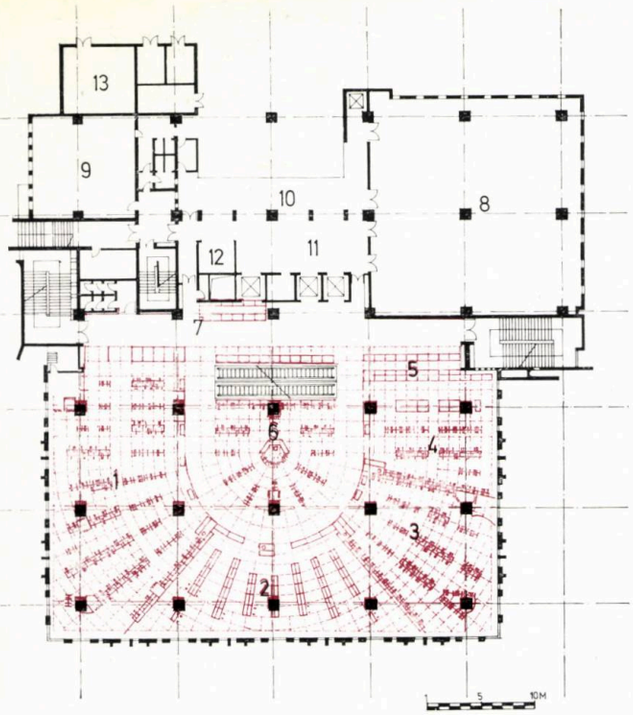

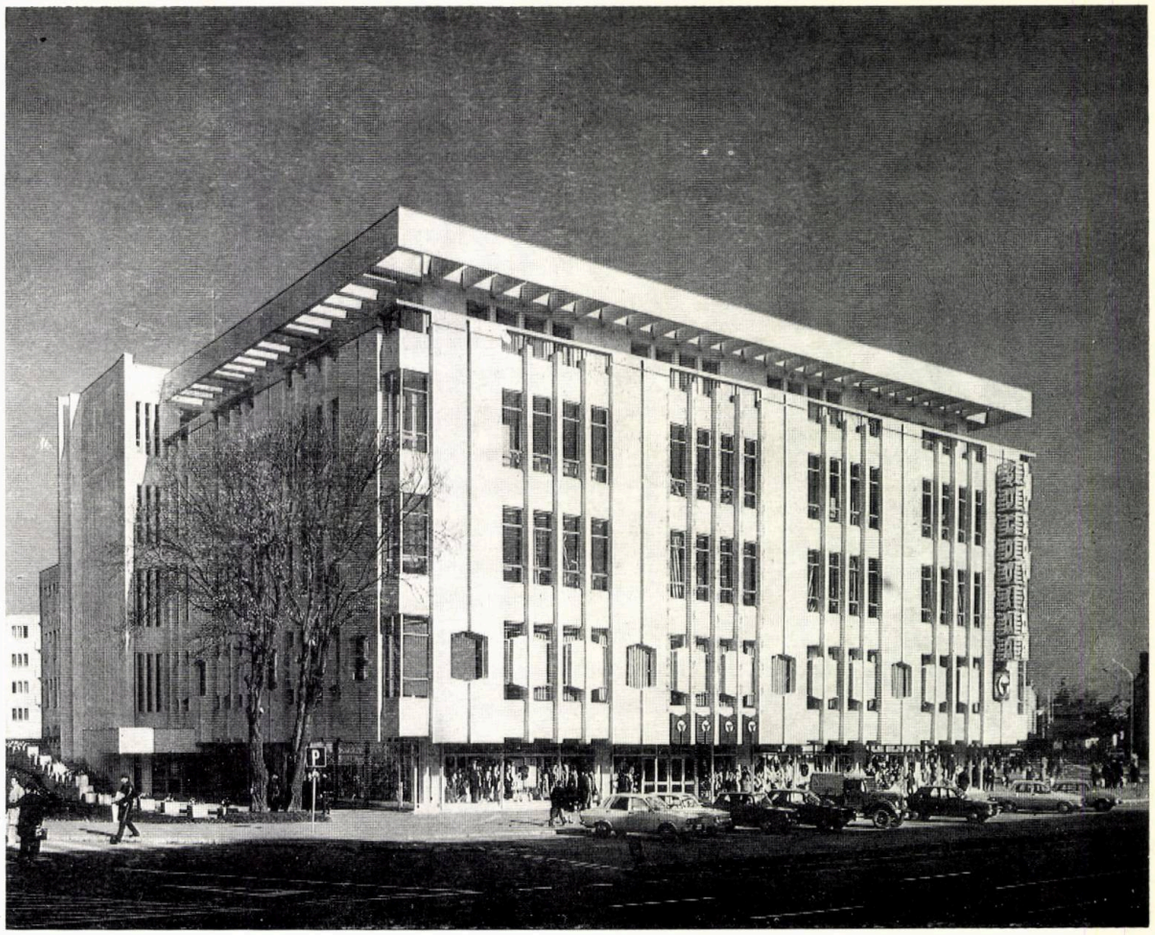

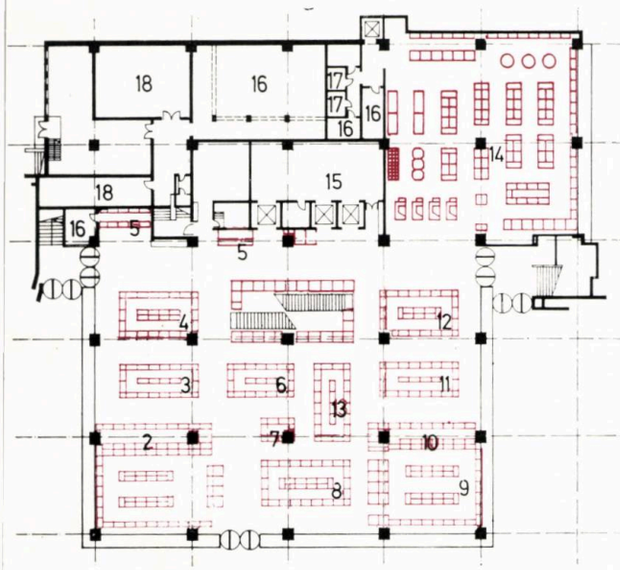

Autori: arh. **ION RIZEA** (șef de proiect complex), arh. **P. COTIȚOSU,** arh. **Șt. MOROHOI**
Colaboratori: ing. **ELENA MELINTE,** ing. **R. PAPUC** tehn. **C. MAIEREAN,** ing. **Al. BULMĂU**

PROIECTANT GENERAL: I.P.J. SUCEAVA
TEHNOLOGIE ȘI MOBILIER: IPROCOM — BUCUREȘTI

Amplasat în zona centrală a orașului, magazinul universal « Bucovina » constituie un punct de atracție și reper de prim ordin al rețelei comerciale a Sucevei.

Propunerea și realizarea au fost făcute conform detaliului de sistematizare al acestei zone care urma să primească magazinul universal și casa de mode. Detaliul prevede ca, în viitorii ani, în afară de aceste

PLAN PARTER
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Artizanat — 2. Mercerie — 3. Pasmanterie — 4. Ciorapi femei — 5. Articole nou-născuți — 6. Bijuterii-gablonțuri — 7. Tutun-ziare — 8. Cosmetice, parfumerie — 9. Jucării — 10. Ceasuri, stilouri, bijuterii — 11. Papetărie — 12. Articole foto — muzică — 13. Tricotaje — 14. Autoservire alimentar — B. ANEXE MAZAGIN: 15. Recepție marfă — 16. Rezervă marfă — 17. Spații frig — 18. Spații tehnice

PLAN ETAJ I
A SALA DE VÎNZARE: 1. Confecții femei — 2. Încălțăminte femei, copii — 3. Tricotaje femei, copii — 4. Lenjerie femei, copii — 5. Galanterie femei, copii — 6. Confecții copii — 7. Marochinărie femei, copii — B. ANEXE MAGAZIN: 8. Rezervă marfă — 9. Grup social — 10. Rampă descărcare marfă — 11. Recepție marfă — 12. Depozitare ambalaje — 13. Post trafo

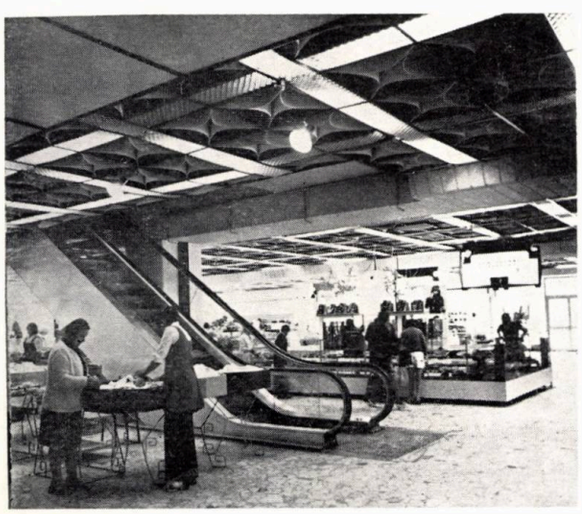

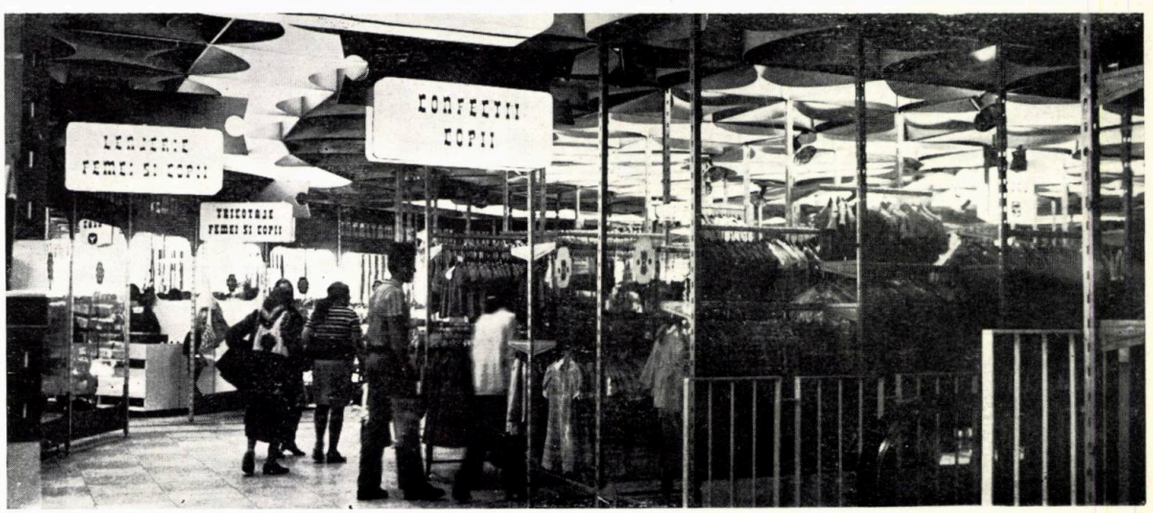

obiective, să se realizeze și alte unități cu profil comercial, la parterul blocurilor ce vor face legătură între piața centrală și zona magazinului, prin strada Ștefan cel Mare.

Construcția are cinci niveluri, P+4, fiind exprimată volumetric printr-un paralelipiped cu o înălțime totală de 27 m. Dimensiunile în plan ale corpului principal sînt de 54×50 m.

Pentru realizarea unei bune funcționalități a spațiilor, sub raportul dispunerii și dimensionării variabile a mobilierului și raioanelor, s-a ales o structură de rezistență din stîlpi și grinzi turnate, cu travee de 9×9 m, frecvent utilizată la magazinele universale.

Înălțimea nivelului, din pardoseală în pardoseală, este de 4,50 m, pentru toate etajele.

Magazinul comercializează un bogat sortiment de mărfuri, estimat la cca 70 000 repere, predominante fiind mărfurile nealimentare.

Cît privește sectorul de alimentație publică, acesta va cuprinde un bar de zi și un restaurant cu autoservire, amplasate la etajul IV și beneficiind de terasa larg deschisă spre peisajul înconjurător.

Soluția realizată a căutat să evite orice interferență între fluxurile cumpărătorilor, personalului și mărfurilor. Astfel:

— **cumpărătorii** au accesul în magazin prin cele două intrări amplasate pe fațadele principală și laterală dreapta, și o evacuare prin intrarea din fațada laterală stînga, toate la nivelul trotuarului; circulația pe verticală este asigurată prin cele două scări, o baterie de escalatoare și trei ascensoare;

— **personalul,** însumînd un efectiv de cca 400 de persoane, are punctul de pontaj la etajul 1, cu intrare din exterior la nivelul parterului; de aici se trece spre vestiarele separate pe sexe, iar, apoi, spre sălile de vînzare;

— **mărfurile** se transportă prin străzile Vasile Bumbac și Republicii, situate în spatele obiectivului. Printr-o curte de serviciu, amplasată la cota +3,40, mărfurile sînt preluate la nivelul unei rampe (cota +4,50), iar, de aici, cu ajutorul ascensoarelor sînt distribuite la depozite.

Proiectul asigură două fluxuri distincte, pentru mărfurile alimentare și pentru cele nealimentare.

Finisajele sălilor de vînzare sînt tratate simplu, cu pardoseli de mozaic în carouri sau mozaic venețian, pereții fiind, în cea mai mare parte, acoperiți cu mobilier și reclamă comercială. Tavanul este fonoabsorbant, demontabil și este rezolvat în modele diferite la fiecare nivel.

Dotările tehnice și mobilarea au fost realizate la un nivel de confort ridicat.

Au fost urmărite și principii de intimizare a spațiilor, prin crearea de compartimentări tip buticuri. Magazinul dispune de ghișee de informații, CEC, bagaje, schimb valutar, comenzi la domiciliu. Cele 40 de raioane principale sînt completate cu ateliere de retuș și cabine de probă.

Lucrări exterioare

Fațadele încearcă să exprime sincer funcțiunea comercială a edificiului, caracterizat prin prezența, în interior, a unor spații ample. Arhitectura, sobră, se integrează notei caracteristice a nordului Moldovei.

Prin registrul transparent al vitrinelor, de la parter, s-a urmărit realizarea unui contact vizual direct între stradă și interior. Cîmpul vitrat este protejat, prin scoaterea în afară a etajelor, cu 2,50 m față de planul parterului.

Arhitectura exterioară este completată de firme luminoase, programate după un anumit ritm de pulsație.

O conlucrare strînsă între proiectant, constructor și beneficiar, pe întreg parcursul execuției, a condus la materializarea întocmai a ideilor din proiect.

Arh. IOAN RIZEA

Magazinul general PARÎNGUL—Tg. Jiu

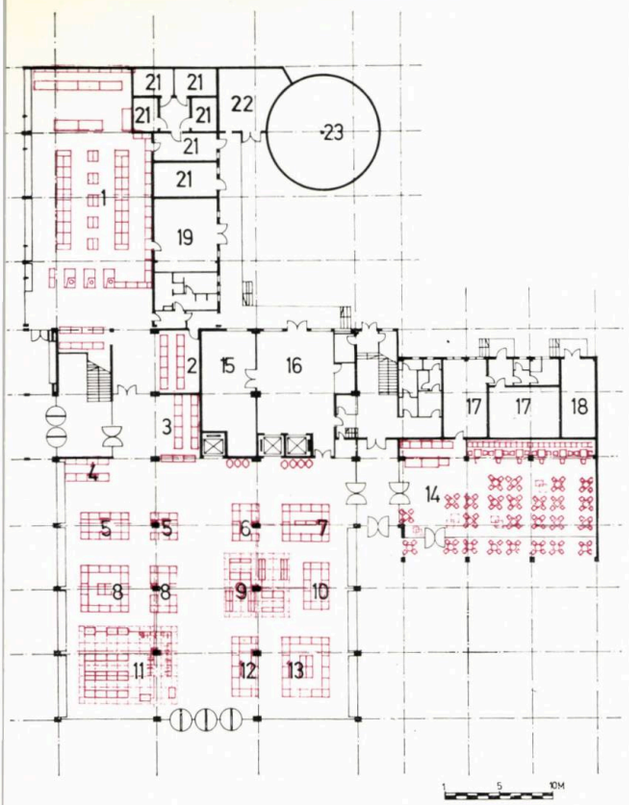

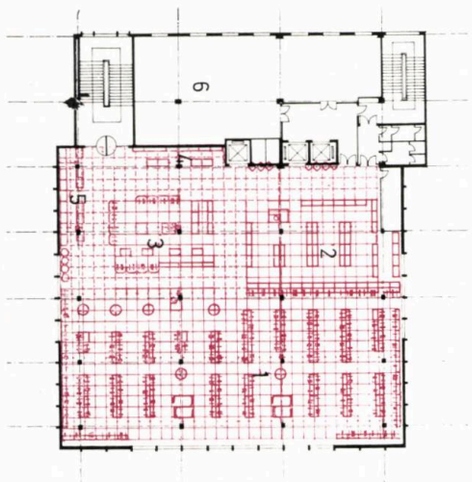

LAN PARTER
SALA DE VÎNZARE: 1. *utoservire produse alimen-re— 2. Pîine — 3. Articole uzicale — 4. Articole foto - 5. Marochinărie — 6. Mer-erie — 7. Pasmanterie — 8. iorapi — 9. Bijuterii-gablon-ri (Boutique) — 10. Galan-rie — 11. Artizanat (Bouti-ue) — 12. Cosmetice — 3. Parfumerie — 14. Cofetărie - B. ANEXE MAGAZIN: 5. Rezervă marfă — 16. ecepție marfă — 17. Anexe ofetărie — 18. Post trafo — 9. Rezervă marfă alimentare - 20. Agregate — 21. Camere ig — 22. Atelier — 23. ezervor apă incendiu*

LAN ETAJ II
. SALA DE VÎNZARE: 1. Con-cții femei — 2. Încălțăminte mei — 3. Lenjerie femei — . Pălării-umbrele femei — . Marochinărie femei — B. NEXE MAGAZIN: 6. Rezervă arfă

LAN DE SITUAȚIE: 1. *+ 3 sector nealimentar — . P + 1 sector alimentație ublică + vestiare — 3. Sector imentar — 4. Rezervor de apă ntru incendiu — 5. Curte serviciu*

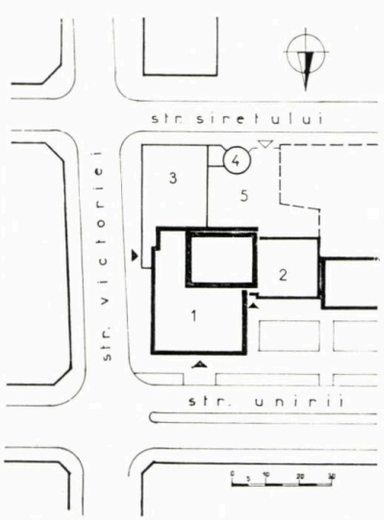

Autori: arh. **MIHAI DOBOȘ,** arh. **ȘEFCHI SAIT LUTFI**
Colaboratori: ec. **MARIA ALEXANDRU** (tehnologie); arh. **ELENA RUSU** (mobilier); ing. **S. MORARU** (rezistență); ing. **D. SCĂRLĂTESCU** (inst. electrice); ing. **H. ZIDROS** (inst. sanitare); ing. **AL. MĂRGĂRITESCU** (încălzire)

PROIECTANT GEMERAL: IPROCOM — BUCUREȘTI

Magazinul, realizat și dat în funcțiune în anul 1974, este amplasat în municipiul Tg. Jiu, la intersecția străzilor Victoriei și Unirii, artere principale ale orașului.

Construcția are o suprafață comercială utilă de 4 187 m ^{2} cu o arie desfășurată construită de 6 398 m ^{2}. Pentru echilibrarea unor procese tehnologice de vînzare și înscrierea în ambianța cu regimurile de construcție preconizate a se realiza în această zonă a orașului, la proiectarea magazinului a fost ales un partiu cu trei volume.

În corpul principal, cu un regim de parter și trei etaje, au fost amplasate la parter raioanele de desfacere pentru articole nealimentare de uz curent (galanterie, cosmetice, bijuterii-gablonțuri, mercerie-pasmanterie); la etajul I — raioane de articole nealimentare pentru bărbați și copii (confecții, încălțăminte, tricotaje, lenjerie, marochinărie etc.); la etajul II — articole pentru femei (confecții, încălțăminte, pălării-umbrele, marochinărie etc.) și la etajul III — țesături, menaj-uz casnic, sport, electrice și electronice.

Pentru realizarea frontului pe str. Victoriei, pînă la intersecția cu str. Siretului, a fost amplasat sectorul alimentar pe un regim de parter. Sectorul de alimentație publică (cofetărie) a fost, de asemenea, amplasat la parter pe un volum cu parter și etaj, cu frontul pe str. Unirii legat de frontul blocului învecinat, formînd o articulație între volumul principal al magazinului și blocul de locuințe.

La etajul acestei articulații au fost plasate vestiarele și birourile magazinului.

Circulația verticală a cumpărătorilor se efectuează cu un ascensor de persoane și pe o scară principală. Pentru circulația mărfurilor s-au prevăzut două ascensoare de mărfuri, unul fiind utilizat la nevoie și de cumpărători. Personalul are acces separat direct la vestiare și la celelalte niveluri printr-o scară secundară care poate fi utilizată și ca scară de evacuare a cumpărătorilor.

Structura magazinului a fost realizată din stîlpi și grinzi preturnați, planșeu prefabricat din beton armat pe deschideri de 9×6 m.

Închiderea construcției este realizată din cărămizi eficiente și blocuri mici din BCA.

Fațada magazinului este semi-vitrată cu panouri din cărămidă, realizîndu-se, astfel, jocuri de plin și gol care permit etalarea mărfurilor în cantități sporite.

Parterul fiind complet vitrat, permite vizibilitatea mărfurilor din magazin direct din exterior.

Finisajele exterioare s-au realizat din tencuieli de terasit și praf de piatră, iar în interior zugrăveli de vinacet, spoieli de var, pardoseli din mozaic de marmură turnate pe loc.

Plafonul spațiilor de vînzare este executat din riflaj de tablă suspendat și vopsit cu duco, colorat diferit pe niveluri.

Mobilierul și utilajele comerciale sînt alcătuite din elemente-tip, adecvate fiecărui raion și sortiment de marfă.

Arh. ȘEFCHI LUTFI SAIT

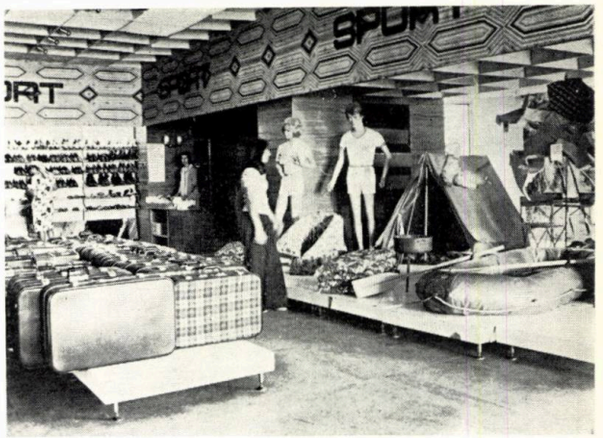

Magazinul general COZIA— Rm. Vîlcea

Autor: arh. **MIHAI BUCURESCU**
Coautor: arh. **ȘERBAN ROTARU**
Colaboratori: ing. **S. MORARU,** ing. **D. SCĂRLĂTESCU,** ing. **H. ZIDROS,** ing. **AL. MĂRGĂRITESCU** (instalații); arh. **AL. CONSTANTINESCU,** tehn. **MARIA HALPERT** (mobilier); ec. **CLARISSE ISER** (tehnologie)

PROIECTANT GENERAL: IRPOCOM — BUCUREȘTI

Magazinul are o suprafață desfășurată de cca 6 500 m ^{2}, din care suprafața utilă este de 4 380 m ^{2}, iar suprafața sălii de vînzare de 3 380 m ^{2}.

Prin degajările făcute, ca urmare a sistematizării zonei centrale, magazinul este pus în valoare, devenind un centru de atracție urbană.

Fațadele sînt vitrate pe perimetrul sălilor de vînzare. O firmă amplă și o emblemă, personalizează caracterul comercial al acestei unități.

Pardoselile sînt realizate din spărturi de marmură și mozaic.

În sălile de vînzare, plafoanele suspendate, executate din lamele metalice, vopsite cu duco alb, maschează instalațiile de ventilație și pe cele de prevenire a incendiilor.

Construcția este rezolvată pe patru niveluri și o terasă.

În cadrul magazinului se desface întregul sortiment de mărfuri nealimentare, cu excepția articolelor pentru copii.

Pe terasă, în timpul sezonului cald, funcționează o cafenea.

Pe niveluri, funcționează următoarele raioane:

La **parter** — articole de menaj și chimicale, uz casnic, papetărie, electrotehnice, radio-televizoare, discuri ,instrumente muzicale, cadouri artizanat, gablonțuri, parfumerie-cosmetice, mercerie, pasmanterie, articole pentru fumători. Tot la parter se află și un bar pentru tineret.

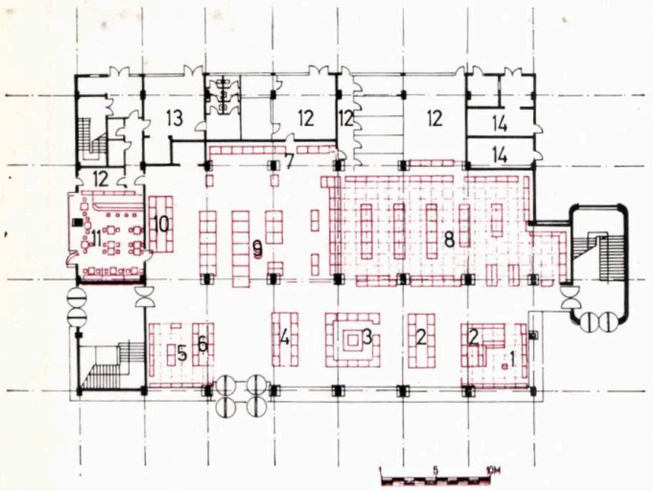

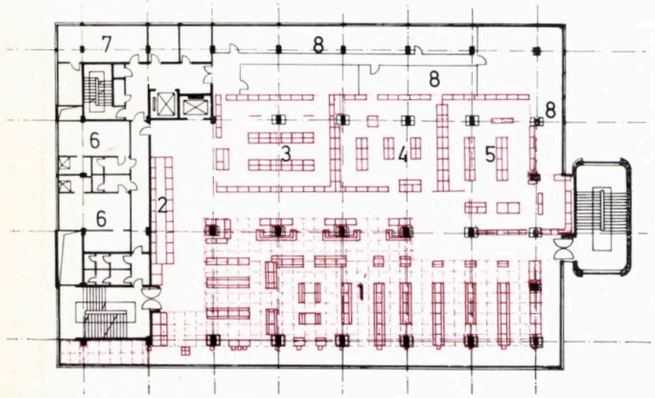

La **etajul I** sînt raioanele cu articole pentru femei; la **etajul II** — articole pentru bărbați; la **etajul III:** țesături, decorațiuni interioare, electrice, sport și articole foto.

La toate raioanele se practică sistemul de vînzare cu alegere liberă și plata la casă sau la vînzător, excepție făcînd raionul cu articole de menaj, care este organizat pentru autoservire.

În afara sistemelor rapide și economicoase de vînzare, se practică și o serie de servicii specifice magazinelor cu mari suprafețe comerciale și anume: masă de croit, retușarea confecțiilor, audierea discurilor etc. etc.

Magazinul este dotat cu mobilier rezolvat pentru prima oară la noi în țară — pe montant universal — asigurînd astfel posibilitatea demontării și montării rapide, în funcție de necesități, de către lucrători fără o calificare specială. Mobilierul este interșanjabil, adaptat specificului mărfurilor și formelor moderne de vînzare.

Elementele de reclamă și informare comercială utilizate, ajută pe cumpărător într-o orientare rapidă și, în concordanță cu mobilierul, creează o ambianță agreabilă, optimistă.

Arh. MIHAI BUCURESCU,
ec. CLARISSE ISER

PLAN PARTER
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Artizanat (Boutique) — 2. Mercerie — 3. Cosmetice — 4. Parfumerie — 5. Cadouri (Boutique) — 6. Gablonțuri — 7. Radio-televizoare — 8. Menaj-chimicale — 9. Electrocasnice — 10. Articole muzicale — discuri — 11. Bar pentru tineret — B. ANEXE MAGAZIN: 12. Rezervă marfă — 13. Recepție marfă — 14. Spații tehnice
PLAN ETAJ I
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Confecții femei (Boutique) — 2. Marochinărie femei — 3. Galanterie — lenjerie — pălării — umbrele femei — 4. Tricotaje femei — 5. Încălțăminte femei — B. ANEXE MAGAZIN: — 6. Grup social — 7 Administrație — 8. Rezervă marfă

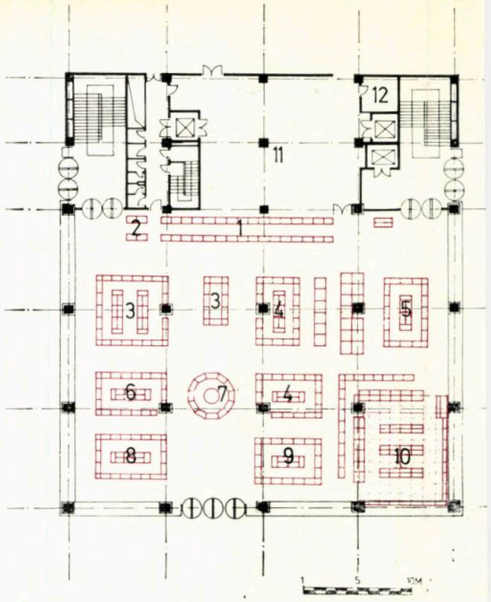

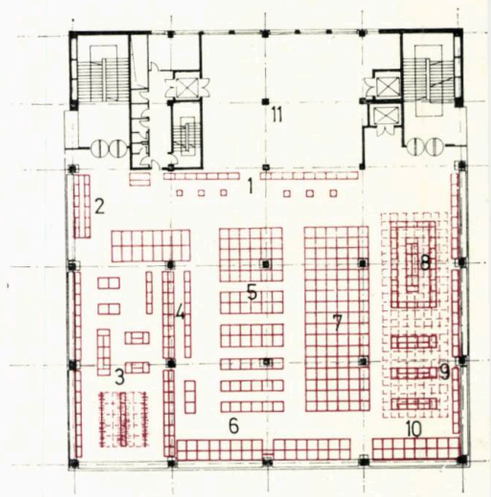

PLAN PARTER
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Ceasuri, stilouri, gablonțuri — 2. Răcoritoare — 3. Mercerie, pasmanterie — 4. Ciorapi — 5. Papetărie — 6. Parfumerie — 7. Cosmetice — 8. Cadouri-artizanat — 9. Marochinărie, galanterie măruntă — 10. Articole nou-născuți, jucării — B. ANEXE MAZAZIN: 11. Rezervă marfă — 12. Recepție marfă
PLAN ETAJ III
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Radio-televizoare, — 2. Articole mărunte sport — 3. Sport-voiaj-camping — 4. Instrumente muzicale-discuri — 5. Electrocasnice — 6. Decorațiuni interioare — 7. Mobilă — 8. Electrice — 9. Electrotehnice — 10. Covoare — B. ANEXE MAGAZIN: 11. Rezervă marfă —

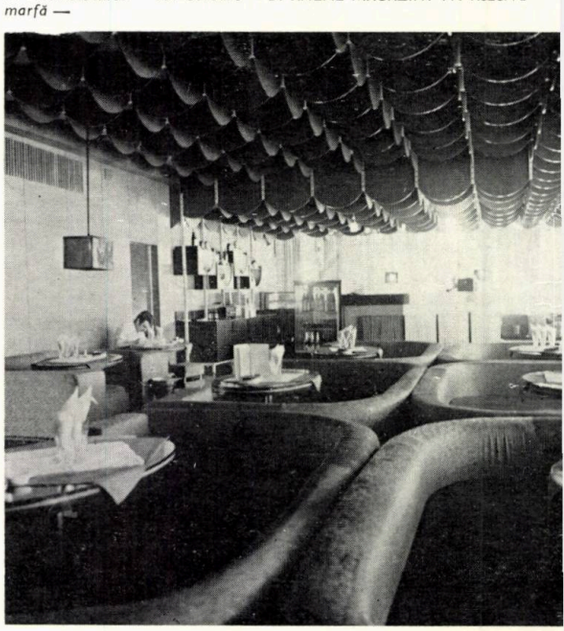

Magazinul universal DACIA Buzău

Autor: arh. **MIHAI BUCURESCU**
Coautor: arh. **ȘERBAN ROTARU**
Colaboratori: ing. **S. MORARU,** (rezistență); ing. **D. SCĂRLĂTESCU** (instalații); ing. **VIORICA GEORGESCU,** ing. **H. ZIDROS** (instalații); arh. **A. CONSTANTINESCU,** arh. **CR. POPESCU-IALOMIȚA,** arh. **DINELA POENARU** (mobilier); ec. **CLARISSE ISER** (tehnologie)
PROIECTANT GENERAL: IPROCOM — BUCUREȘTI

Magazinul universal este amplasat în Piața Daciei, avînd fațadele principale pe trei laturi.

Prin latura situată pe str. Cuza Vodă se face legătura cu vechiul vad comercial al orașului.

Conform detaliului de sistematizare întocmit pentru Piața Daciei, magazinul beneficiază de o perspectivă favorabilă și este pus în valoare de amenajarea pieții propriu-zise.

Fațadele urmăresc exprimarea simplă a unor ample spații comerciale și a unor largi trame constructive (9×9 m).

Pentru protejarea mărfurilor și menținerea unui microclimat favorabil în sălile de vînzare, au fost prevăzute parasolare, iar geamurile au fost tratate cu o soluție colorantă protectoare.

În sălile de vînzare de la parter și etajul IV (bar de zi) sînt pardoseli din marmură, la restul nivelurilor pardoseli din spărturi de marmură.

Acordul cromatic pentru exterior este realizat din alb-crem pentru partea de zidărie, auriu pentru parasolare și galben auriu pentru geamuri și vitrine.

Pentru mascarea conductelor de ventilații și a instalației de sprinklere sînt prevăzute plafoane suspendate din lamele metalice vopsite cu duco alb.

Mobilierul este în general de culoare albă, cu multă sticlă, astfel încît pune în valoare fondul de marfă.

Magazinul are o suprafață desfășurată de 9 300 m², din care aria utilă este de 6 575 m², iar suprafața sălii de vînzare de 5 020 m², și își desfășoară activitatea pe șase niveluri: subsol, parter și patru etaje.

Pe niveluri, raioanele sînt repartizate astfel:

— la subsol: mărfuri alimentare, menaj și de uz casnic;

— la parter: artizanat-cadouri, cosmetice, parfumerie, mercerie, pasmanterie, ceasuri-stilouri, gablonțuri, tacîmuri-cristaluri, ciorapi pentru femei și copii, marochinărie mărunță, papetărie, jucării și articole pentru nou-născuți;

— la etajul I: articole pentru femei și copii (confecții, tricotaje, lenjerie, încălțăminte, marochinărie, galanterie, pălării, umbrele);

— la etajul II: articole pentru bărbați (confecții, tricotaje, cămăși, lenjerie mărunță, ciorapi, marochinărie, cravate, pălării, umbrele, galanterie, încălțăminte și țesături);

— la etajul III: articole din sectorul metalo-chimic, radio, televizoare, electrocasnice, electronice, mobilier, discuri — muzică — foto — sport;

— la etajul IV: un bufet-bar, personalizat cu diapozitive care prezintă aspecte din regiune.

Raioanele sînt organizate cu forme moderne de vînzare: autoservire la produse alimentare, menaj, jucării și alegere liberă la toate raioanele care desfac mărfuri nealimentare.

De asemenea, în cadrul magazinului, se practică serviciile specifice magazinelor universale: transportul unor mărfuri la domiciliul cumpărătorilor, desfacerea de mărfuri cu plata în rate, retușarea confecțiilor etc.

Arh. MIHAI BUCURESCU,
econ. CLARISSE ISER

Magazin de tip B.I.G. București

Autor: arh. **RADU BAȘCA**
Colaboratori: tehn. arh. **L. GHEORGHIU** (arhitectură); arh. **ELENA RUSU** (mobilier); ing. **R. POPESCU** (structură); ing. **D. SCĂRLĂTESCU,** ing. **ILEANA GRUBEANU,** ing. **VIORICA GEORGESCU,** ing. **A. MĂRGĂRITESCU** (instalații); ec. **G. ZAHARIA** (eficiență-tehnologie)
PROIECTANT GENERAL: IPROCOM — BUCUREȘTI

Magazinul, amplasat în Piața Sudului — la intersecția magistralelor șos. Olteniței, calea Văcărești, șos. Berceni și str. Nițu Vasile — marchează accesul în ansamblul Berceni.

Construcția, cu subsol (parțial), parter, mezanin (parțial) și etaj, totalizează 8 525 m² arie desfășurată, din care 5 830 m² arie utilă comercială, respectiv 3 480 m² sală de vînzare.

Destinată aprovizionării populației cu mărfuri de cerere curentă, clădirea adăpostește: la parter spații de desfacere pentru produse alimentare și mărfuri nealimentare de uz casnic, la mezanin spații pentru preparate și produse de cofetărie, patiserie și braserie, la etaj spații pentru desfacerea unei game variate de mărfuri nealimentare, iar la subsol laboratoare pentru preparate tip gospodina, de cofetărie și patiserie.

Concepută ca o unitate comercială reprezentativă, cu profil complex — « totul sub același acoperiș » — construcția oferă prin marile suprafețe perimetrale vitrate, imaginea întregului volum al sălilor de vînzare suprapuse. Acest volum se caracterizează printr-o amploare spațială marcată de: mezaninul parțial integrat în volumul parterului și de scările deschise pentru acces la nivelurile superioare.

Pardoseala parterului și mezaninului este realizată din spărturi de marmură, iar stîlpii sînt finisați cu mozaic spălat.

Structura se compune din stîlpi de beton armat monolit, cu trama de 12×6 m, planșee din elemente prefabricate. Tavanele suspendate sînt executate din plăci profilate din tablă vopsită cu duco, așezate pe profile de aluminiu, din care se detașează desenul benzilor sau casetelor luminoase.

Magazinul este echipat cu instalațiile necesare cerințelor unui mare magazin: termoventilație mecanică, instalații electrice de iluminat și forță, instalații frigorifice, sanitare și de combaterea incendiului, telefonie și radioamplificare.

În exterior, curtea de serviciu organizată pe latura posterioară a magazinului asigură la rampe largi aprovizionarea cu mărfuri. Spațiile verzi amenajate formează cadrul natural al clădirii, iar o grădină de vară completează profilul și ambianța acestei unități comerciale, dată în folosință în februarie 1975.

Arh. RADU BAȘCA

PLAN PARTER

1. Sală de vînzare — autoservire alimentare — 2. Cameră frig — 3. Rezervă marfă — 4. Recepție marfă — 5. Agregate — 6. Cameră deșeuri

PLAN ETAJ

A. SALA DE VÎNZARE: 1. Confecții — 2. Încălțăminte — 3. Electronice — 4. Sticlărie-faianță fină — 5. Muzică-discuri — 6. Tricotaje adulți — 7. Electrice mărunte — 8. Ciorapi — 9. Tricotaje copii — 10. Țesături — 11. Jucării — 12. Lenjerie femei — 13. Lenjerie bărbați — 14. Mercerie-pasmanterie — 15. Articole nou născuți — 16. Galanterie-marochinărie — 17. Papetărie — 18. Articole foto — 19. Cosmetice-parfumerie — 20. Tacîmuri — 21. Gablonțuri

B. ANEXE MAGAZIN: 22. Rezervă marfă — 23. Centrală ventilație — 24. Administrație — 25. Tablou electric

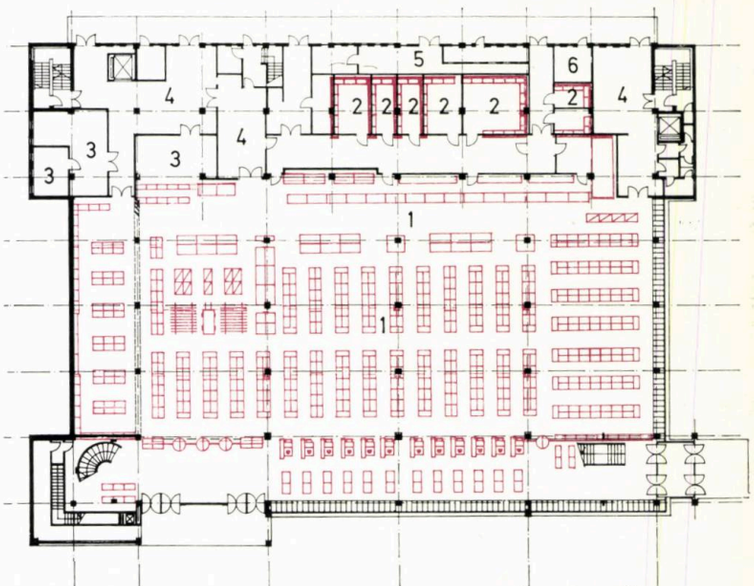

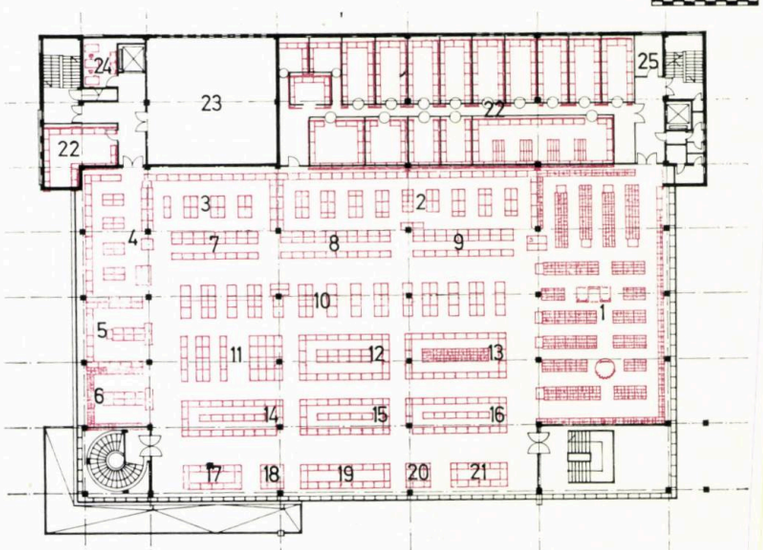

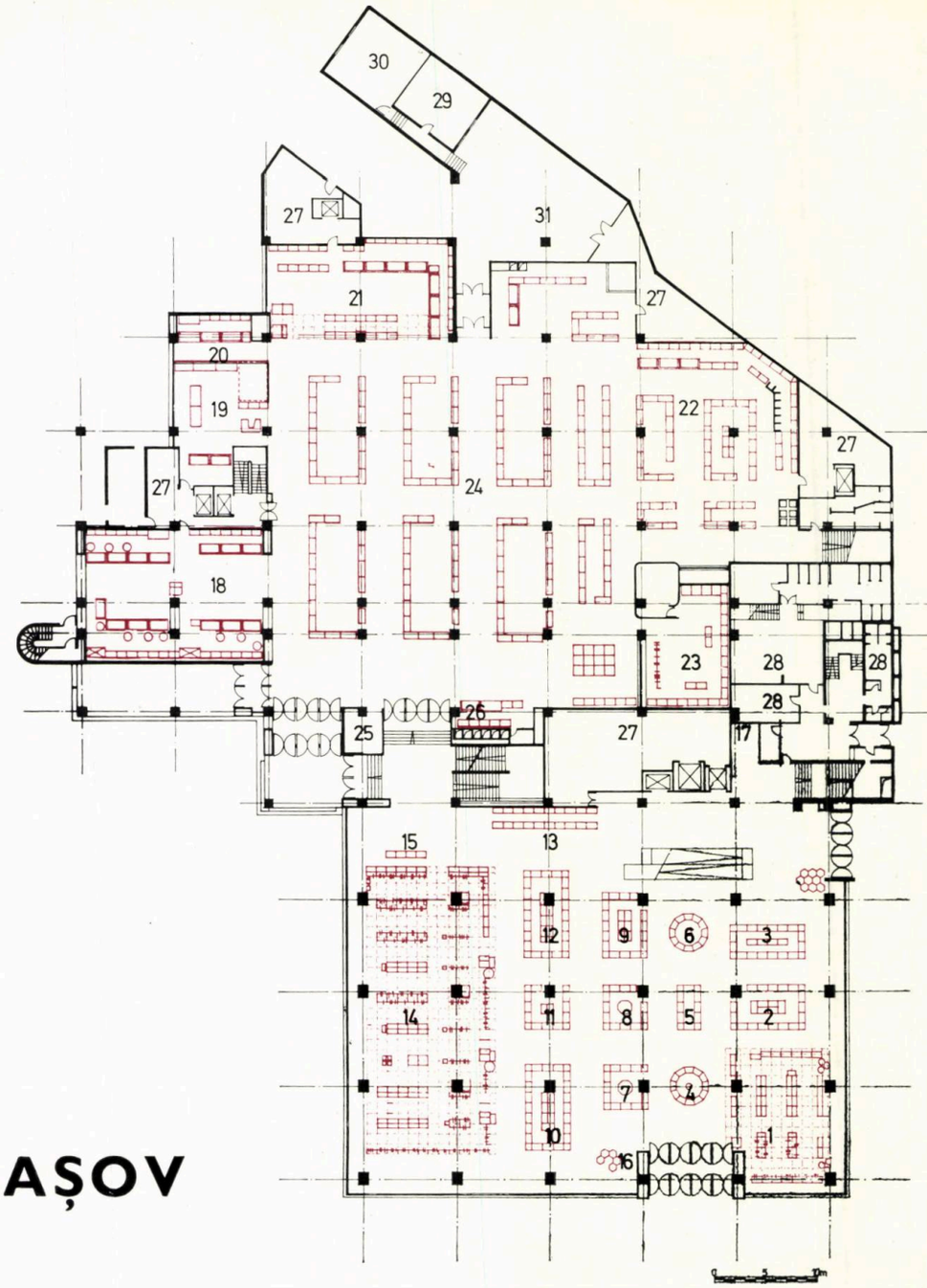

Magazinul universal BRAȘOV

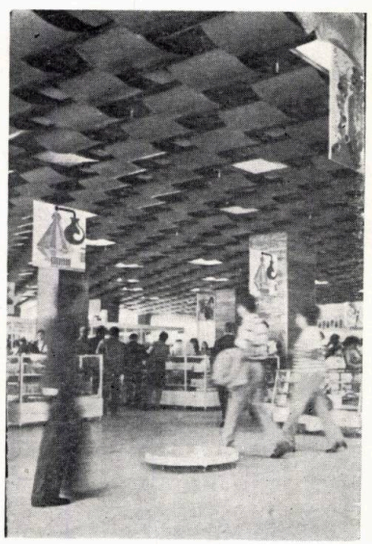

Autor: arh. **ION RĂDĂCINĂ** (șef de proiect)

Colaboratori: arh. **L. IȘA,** tehn. arh. **Z. NECHESCU,** tehn. arh. **A. MAZANEK** (arhitectură); ing. **V. ADAM** ing. **E. SIEGEL** (rezistență); ing. **V. KREUTZER** (inst. electrice); inginerii **E. OLARIU, VIORICA IONESCU, MARIA CRISTESCU** (încălzire și ventilații) ing. **S. POPOVICI** (inst. sanitare); arh. **MARIANA POLIZU** (mobilier)

PROIECT GENERAL: I. PROIECT — BRAȘOV
MOBILIER ȘI TEHNOLOGIE: IPROCOM — BUCUREȘTI

Favorizat de așezarea sa la încrucișarea marilor drumuri comerciale ale Europei, Brașovul a cunoscut încă din secolele XIV—XV o deosebită înflorire economică, legată în bună măsură și de privilegiile acordate de Alexandru cel Bun, Vlaicu-Vodă sau Ștefan cel Mare.

Întreprinzătorii negustori brașoveni, cei mai mulți din ei urmași ai românilor care au întemeiat Scheii Brașovului încă din mileniul trecut, puteau fi întîlniți, cu carele încărcate de produsele meșteșugarilor brașoveni, în mari orașe apusene ca Viena sau Veneția,

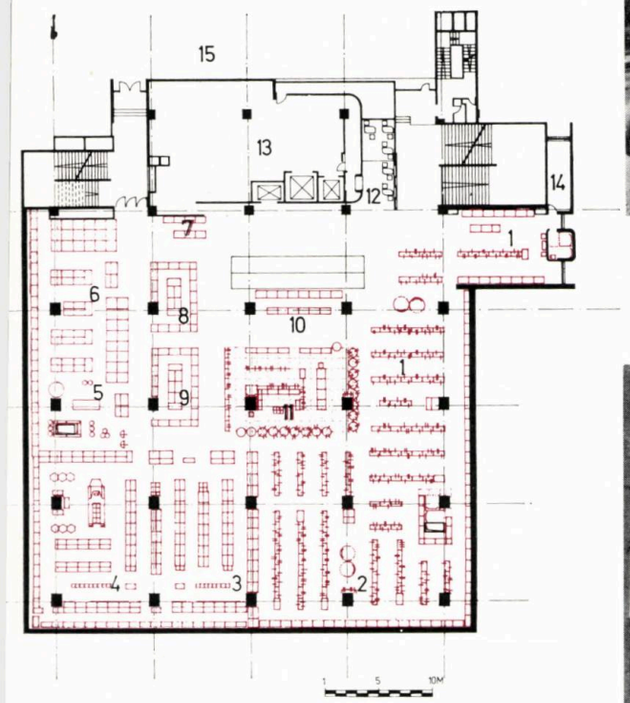

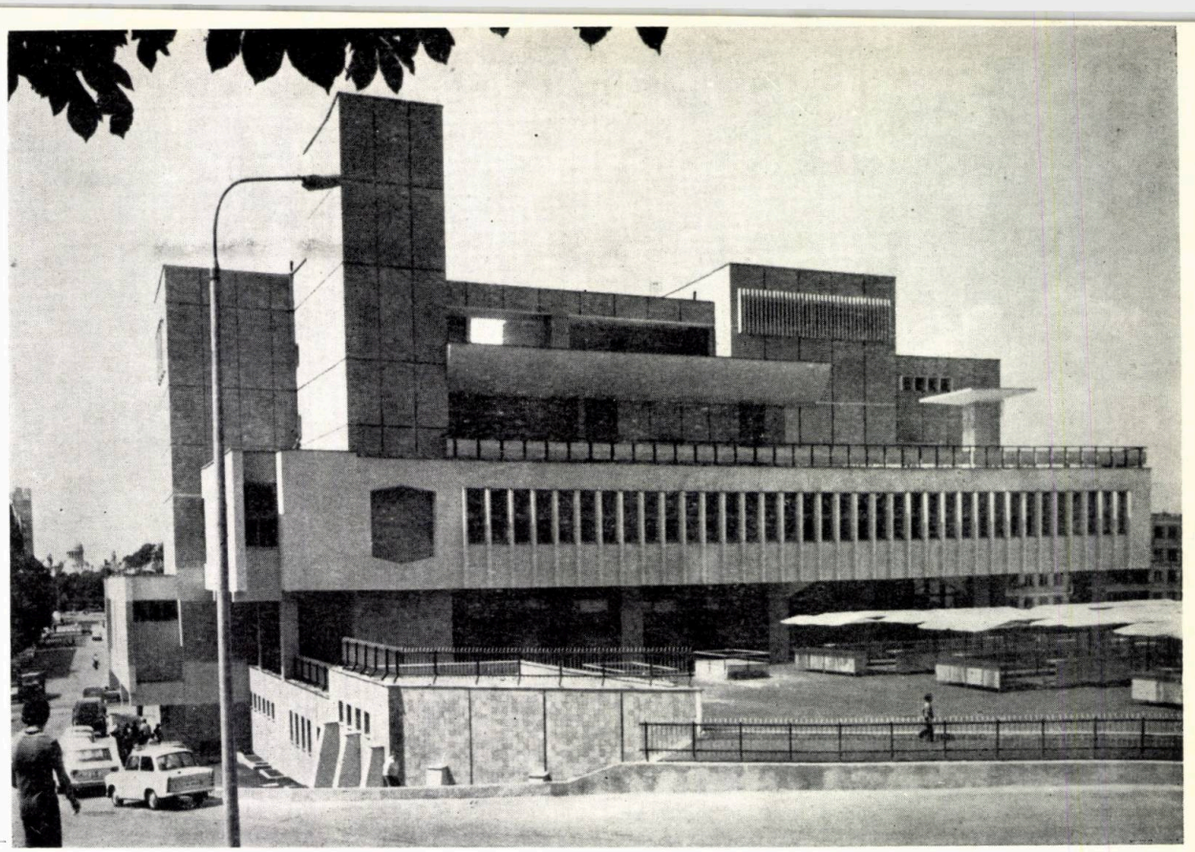

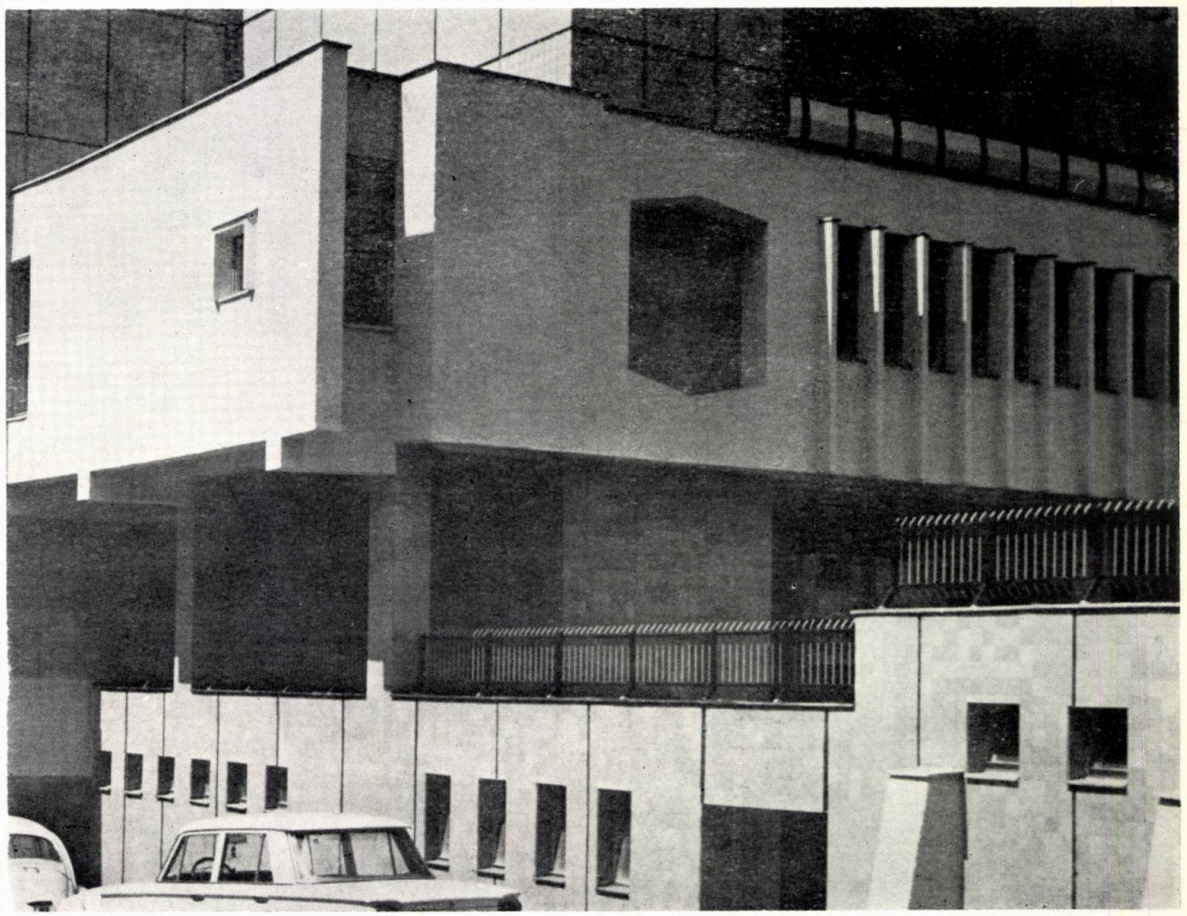

PLAN PARTER
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Artizanat-cadouri (Boutique) — 2. Marochinărie mărunță — 3. Galanterie mărunță — 4. Gablonțuri — 5. Ceasuri-stilouri — 6 Articole podoabă — 7. Cosmetice — 8. Parfumerie — 9. Papetărie — 10. Ciorapi femei, copii — 11. Ciorapi bărbați — 12. Pasmanterie, nasturi, 13. Mercerie — 14. Tricotaje, lenjerie — 15. Tutun-ziare — 16. Noutăți — 17. Loc de joacă pentru copii
B. SALA DE VÎNZARE PRODUSE AGRO-ALIMENTARE: 18. Carne — 19. Lactate-brînzeturi — 20. Pește — 21. Produse Gostat — 22. Legume fructe — 23. U.J.C.M. — 24. Producători — 25. Florărie — 26. Răcoritoare
C. ANEXE: 27. Rezervă marfă — 28. Grup social — 29. Închirieri cîntare — 30. Control sanitar — 31. Recepție marfă.

PLAN ETAJUL I
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Confecții femei — 2. Confecții copii — 3. Încălțăminte femei — 4. Încălțăminte copii — 5. Jucării — 6. Articole pentru nou-născuți — 7. Pălării-umbrele femei — 8. Galanterie femei — ciorapi femei, copii — 10. Marochinărie femei — 11. Articole deosebite pentru femei (Boutique) — 12. Dulciuri copii
B. ANEXE MAGAZIN: 13. Rezervă marfă — 14. Retuș, călcătorie confecții — 15. Platformă piață agro-alimentară.

la tîrgul de la Lipsca sau în porturile îndepărtatului Orient.

Devenit un puternic centru muncitoresc, Brașovul continuă azi, la scara timpurilor pe care le trăim, bogatele sale tradiții comerciale și economice.

Construit în plin centru al orașului, pe un loc cu tradiție comercială, vechea piață, magazinul « Brașov » aduce în peisajul comercial cîteva elemente de noutate care merită a fi relevate. S-a urmărit ca noul ansamblu să aibă un profil complex și complet, pe lîngă magazinul universal propriu-zis funcționînd un mare și modern magazin agroalimentar a cărui terasă este destinată, în timpul verii, pieței centrale a orașului.

Realizarea acestui profil a fost posibilă prin caracteristicile amplasamentului, mărginit pe trei laturi de artere de circulație denivelate cu înălțimea unui nivel de construcție, caracteristici pe care soluția în plan și organizarea în spațiu le folosește la maximum.

Prin aceasta a fost posibil ca, fără a se stînjeni reciproc, pe amplasamentul dat să funcționeze:

— magazinul universal, avînd

— aria totală:	12 464 m²
— aria utilă:	8 938 m²
— aria de vînzare:	7 398 m²

— magazinul agroalimentar, cu

— aria totală:	6 406 m²
— aria utilă:	4 308 m²
— aria de vînzare:	2 515 m²
— terasa cu o suprafață de:	2 708 m²

Iată cîteva caracteristici ale acestor principale unități:

● realizarea activității de aprovizionare, dezambalare, depozitare de ambalaje etc. la subsolul ansamblului, accesul mașinilor făcîndu-se pe o rampă;

● realizarea unui parcaj pentru 85 autoturisme pe terasa magazinului agroalimentar, de unde se poate intra direct în magazin la nivelul etajului I. Vara, terasa funcționează ca piață;

● s-a căutat ca ansamblul să ofere pe toate laturile sale imagini și volume interesante și la fel de importante;

● o arhitectură care prin tratare, volume, proporții și materiale să exprime programul.

Finisajele interioare folosite au urmărit creșterea funcționalității magazinului prin crearea climatului comercial necesar, a unei atmosfere cît mai apropiată de cerințele unui comerț modern.

Sîntem siguri că, dacă descrierea de mai sus nu a putut crea o imagine completă a noului ansamblu comercial brașovean, fotografiile care o însoțesc vor permite cititorului să și-o întregească astfel încît la primul contact pe care-l va avea cu magazinul universal « Brașov » să poată să-și formuleze opiniile critice pe care autorul și cei cu care a colaborat le așteaptă convinși de utilitatea lor.

Arh. ION RĂDĂCINĂ

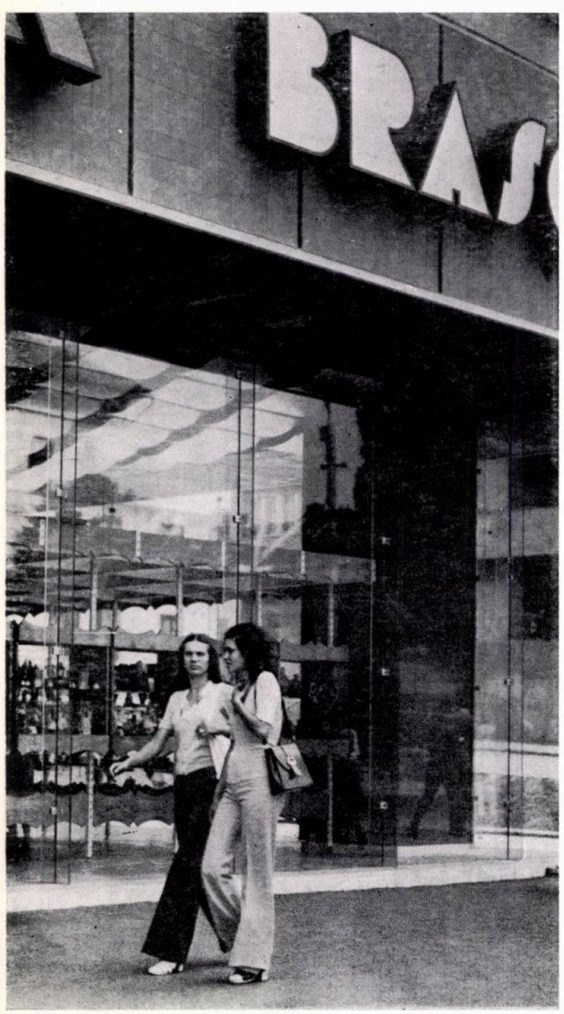

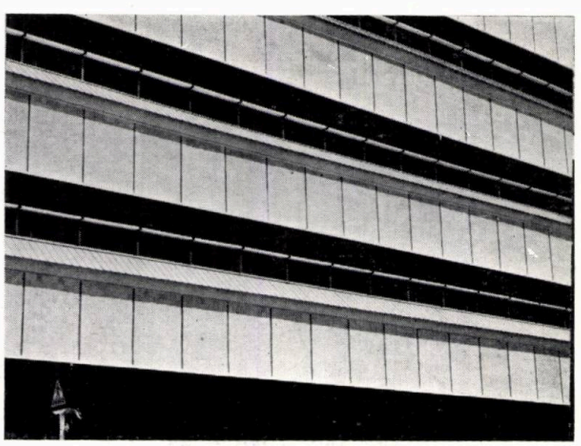

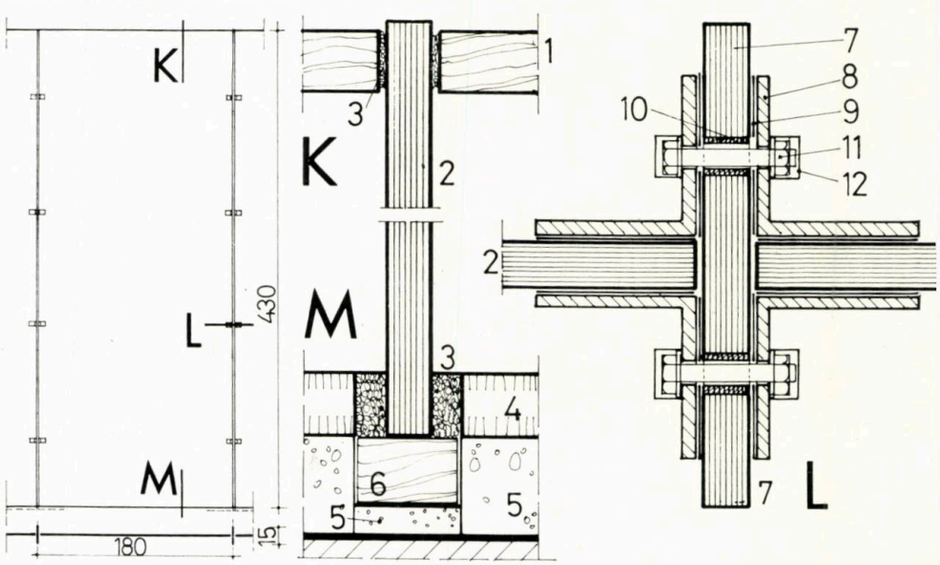

DETALIU VITRINĂ FĂRĂ TÎMPLĂRIE

1. Tavan de lemn, esență exotică, rest de cuțit — 2. Geam de 15 mm grosime cu fețele și canturile șlefuite — 3. Chit elastic — 4. Marmură de 2 cm — 5. Mortar egalizare — 6. Lemn esență moale — 7. Montant sticlă 15 mm cu găuri ∅ 12 mm, 150 mm lățime cu canturile șlefuite — 8. Cornier 50 × 50 × 5, cositorit — 9. Folie elastică pe cornier — 10. Manșon de cauciuc ∅ 10 mm — 11. Șurub și piuliță M 8 — 12. Căpăcel de alamă

Ansamblul comercial din centrul Doman-Reșița Magazinul universal NERA

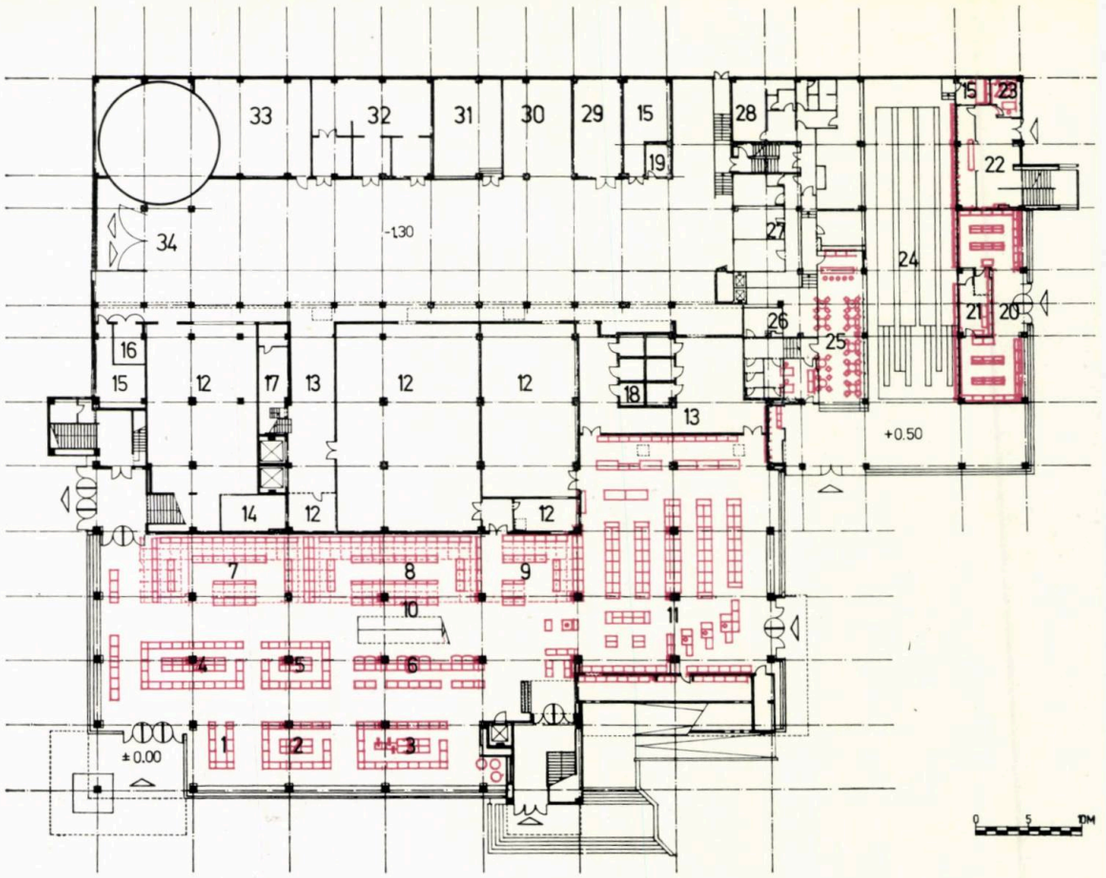

Autori: arh. **GABRIEL RĂDULESCU** (șef proiect); arh. **R. SLAVU,** arh. **LIA DIMA,** arh. **BOGDAN DĂDÂRLAT**
Colaboratori: ing. **M. BARBAIANI,** ing. **M. FILIPIDESCU,** ing. **ONELA BARBAIANI,** ing. **LIANA BĂLTĂȚEANU** (rezistență); ing. **D. BELU,** ing. **A. ISTRATE** (instalații termice și ventilații); ing. **V. BOICU** (instalații electrice); ing. **STELA PELIGRAD,** ing. **Șt. SIMION** (instalații sanitare); ec. **CLARISSE ISER,** arh. **ELENA RUSU** (tehnologie și mobilier comercial)

PROIECTANT GENERAL: I.S.L.G.C — BUCUREȘTI
TEHNOLOGIE ȘI MOBILIER: IPROCOM — BUCUREȘTI

În cadrul rețelei de magazine universale, pe care Ministerul Comerțului Interior a reorganizat-o pe baze noi în ultimii ani, în Reșița s-a construit un ansamblu cu profil complex care răspunde noilor cerințe cantitative și calitative legate de dezvoltarea rapidă a orașului, respectiv corespunzătoare orientărilor moderne în tehnologia comercială.

Amplasamentul, stabilit prin detaliul de sistematizare (vezi revista ARHITECTURA nr. 4/73) elaborat de același colectiv, a ridicat probleme dificile, atît în

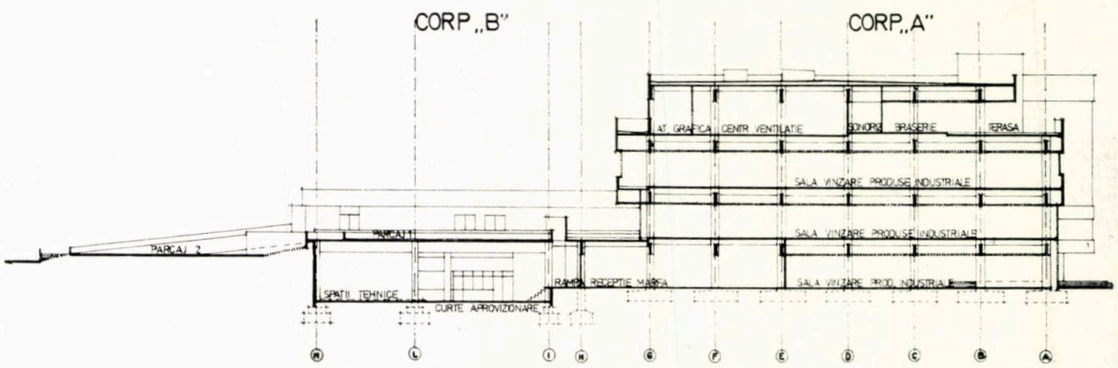

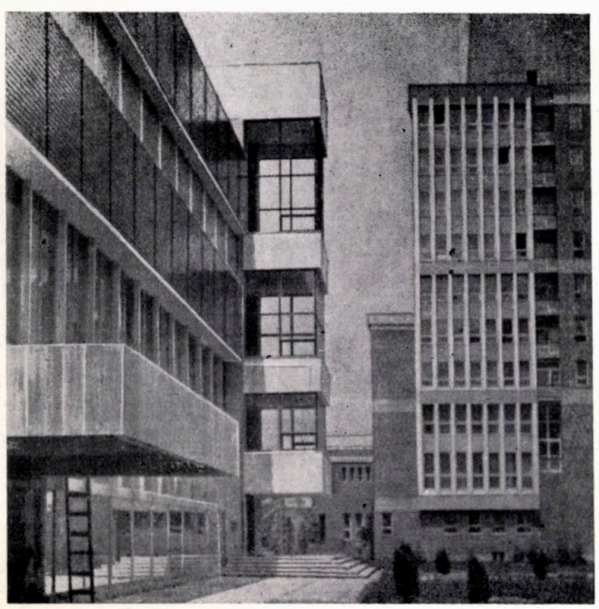

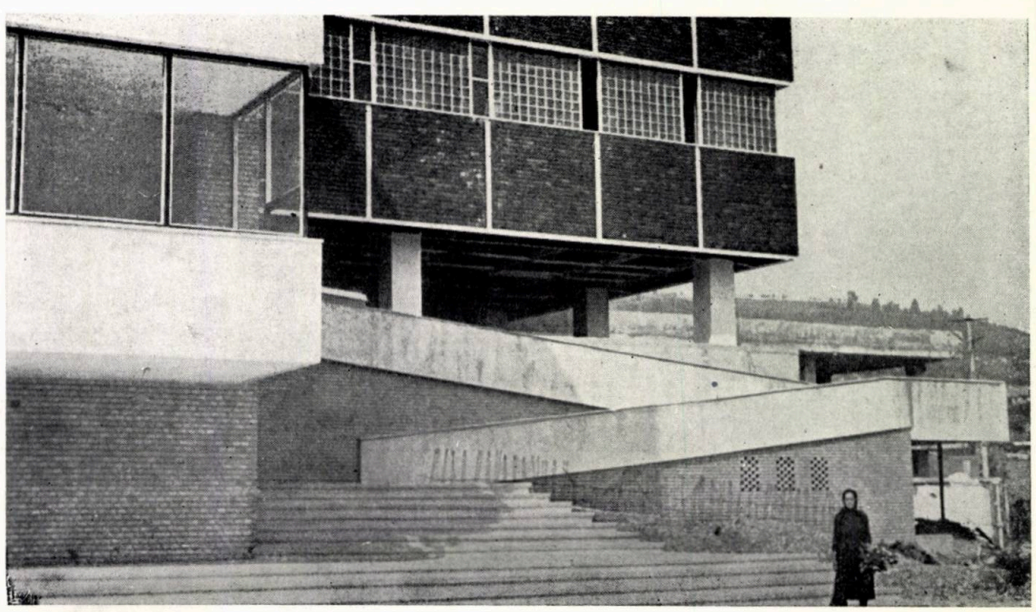

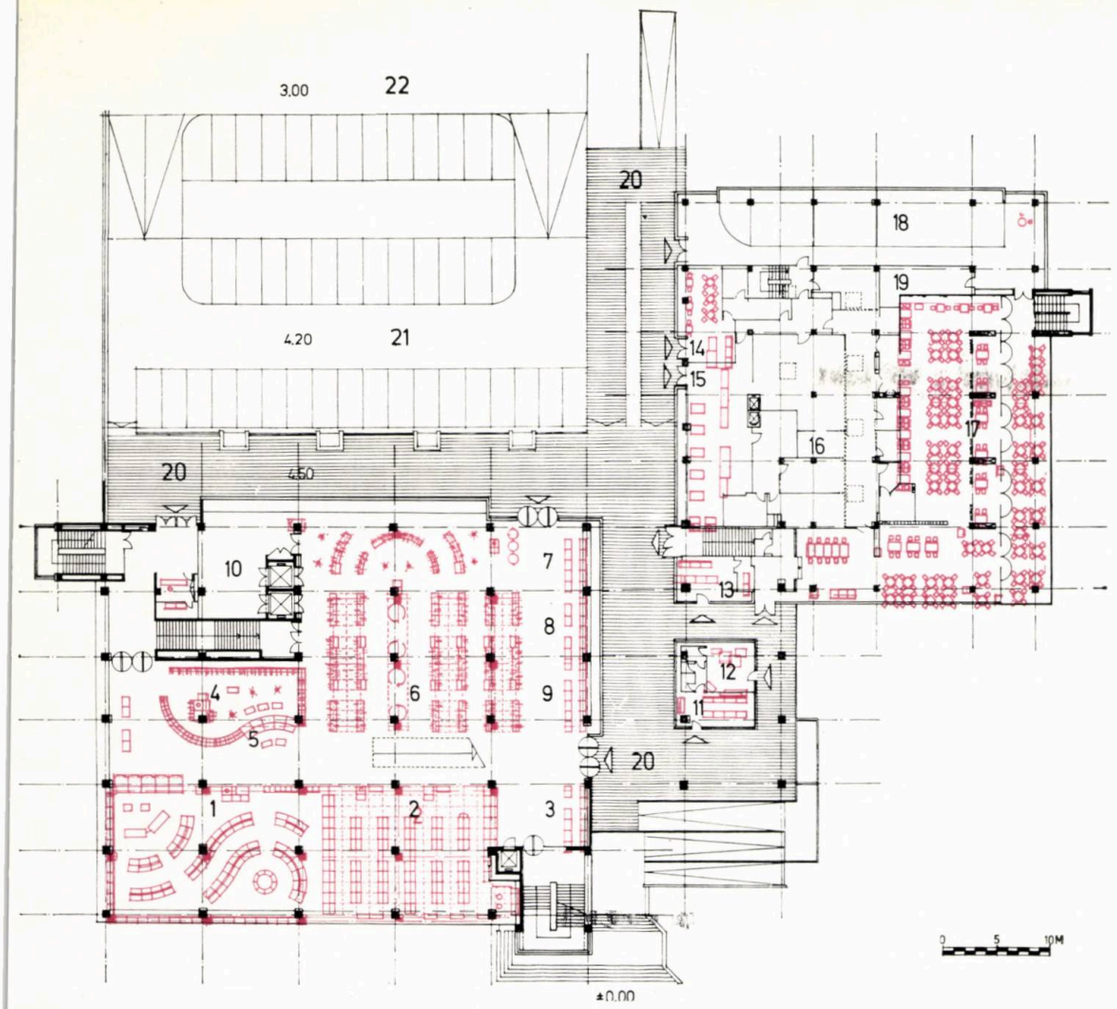

PLAN PARTER — CORP A

A. SALA DE VÎNZARE: 1. Articole fumători — 2. Gablonțuri, bijuterii, ceasuri — 3. Artizanat — 4. Cosmetice — 5. Parfumerie — 6. Marochinărie — 7. Mercerie-pasmanterie — 8. Galanterie — 9. Cafea-dulciuri — 10. Pălării-umbrele-cravate — 11. Autoservire alimentară
B. ANEXE MAGAZIN: 12. Rezervă marfă — 13. Recepție marfă — 14. Centrală ventilație — 15. Spații tehnice — 16. Cameră deșeuri — 17. Tablou electric — 18. Camere frig.

— CORP B

19. Spațiu tehnic — 20. Librărie — 21. Rezervă marfă librărie — 22. Hol acces restaurant (etaj 1) — 23. Administrație — 24. Popicărie — 25. Bar popicărie — 26. Anexe bar — 27. Anexe restaurant (etaj 1) — 28. Grup social

— CORP C

29. Atelier întreținere — 30. Staționare auto — 31. Punct termic — 32. Post trafo — 33. Stație pompe și rezervoare apă — 34. Curte aprovizionare.

PLAN ETAJ I — CORP A

A. SALA DE VÎNZARE: 1. Încălțăminte femei, copii — 2. Jucării, articole nou-născuți — 3. Papetărie — 4. Lenjerie, tricotaje femei — 5. Pălării, umbrele femei — 6. Confecții femei, copii — 7. Tricotaje copii — 8. Lenjerie copii — 9. Ciorapi copii
B. ANEXE MAGAZIN: 10. Recepție marfă.

— *CORP B*

11. Filatelie — 12. Florărie — 13. Drogherie — 14. Cofetărie — 15. nack — bar — 16. Anexe snack — bar, restaurant — 17. Restaurant — 18. Expo mobilă — 19. Administrație. — 20. Platformă pietonală — 21. Parcaj I — 22. Parcaj II

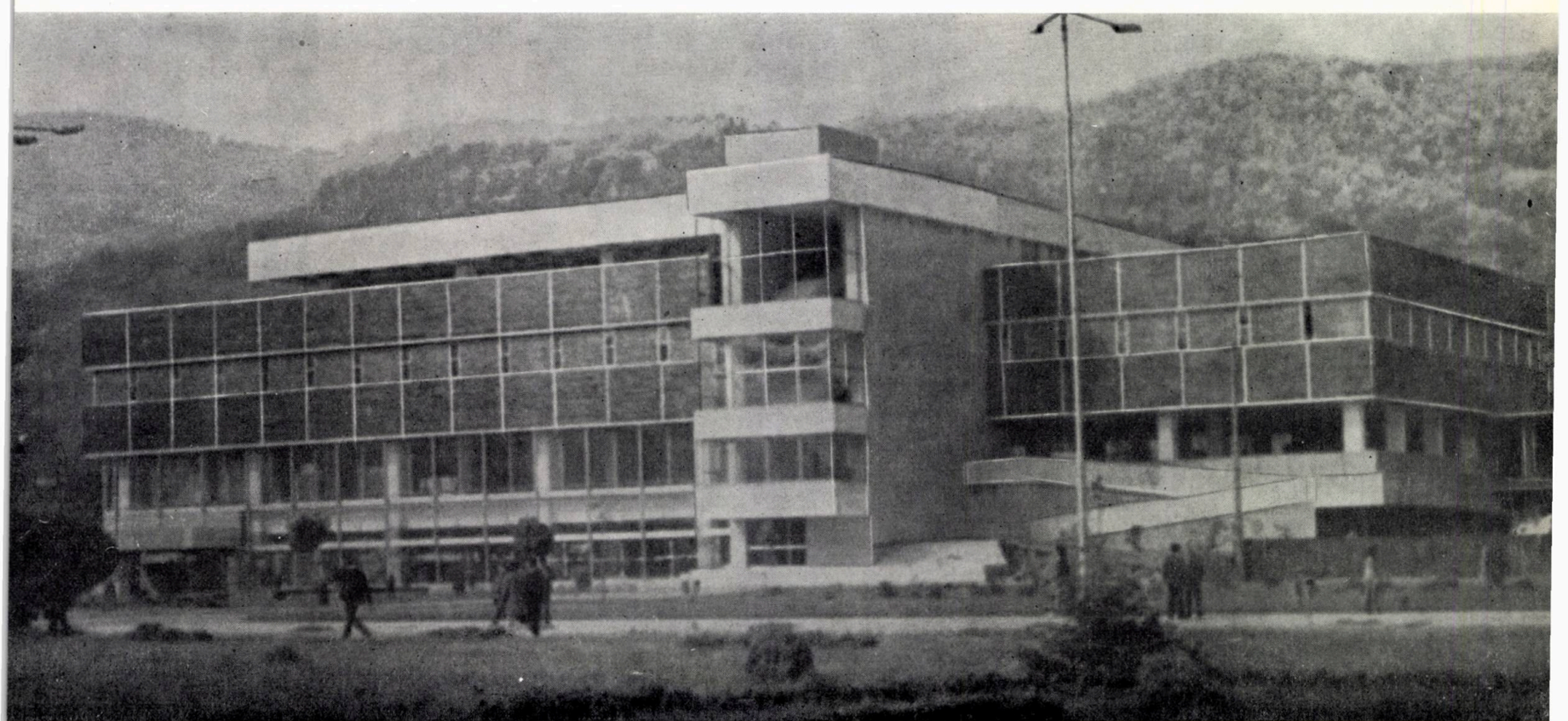

legătură cu natura și forma terenului rezervat, cît și cu relațiile complexe compoziționale cu cadrul construit existent și propus.

Terenul, ca natură și configurație, a necesitat rezolvări specifice. Astfel, pînza de apă freatică, avînd un nivel ridicat și fluctuant, datorat apropierii pîrîului Doman, a impus fundarea pe piloți și renunțarea la subsol.

Panta terenului este destul de accentuată și cotele de sistematizare verticală obligate prin detaliul de sistematizare. Configurația terenului oferă construcția drept cap de perspectivă și permite crearea de intrări pe toate cele patru laturi. Tcate acestea au condus la rezolvarea circulației publicului cu două niveluri de acces. Parterul dinspre artera inelară, ocolitoare a centrului (latura vest), devine etajul I spre piață (latura est). Astfel a fost, totodată, posibilă segregarea fluxului de cumpărători față de cel al mărfurilor, prin acoperirea spațiilor tehnice și curții de aprovizionare cu un parcaj adiacent magazinului.

Ansamblul este format din trei corpuri articulate:

— **corpul « A »** — magazinul universal, dispus pe P + 3 niveluri cu sector alimentar la parter, sector nealimentar (produse industriale) la parter și primele două etaje. La etajul 3, se găsește o braserie cu terasă acoperită și descoperită ce beneficiază de o frumoasă vedere asupra interesantului cadru natural ce înconjură centrul Doman;

— **corpul « B »** — cu P + 1 niveluri, cuprinde funcțiuni de comerț specializat: florărie, filatelie, librărie, drogherie, necesare unei complimentări a deservirii într-o zonă cu mare aflux de public; funcțiuni de alimentația publică: restaurant cu terasă acoperită, snack-bar, cofetărie; funcțiuni cultural-distractive: expoziție și popicărie mecanică;

— **corpul « C »** — format din spații tehnice și curtea de aprovizionare.

Reunirea lor într-un singur ansamblu permite o complexă deservire într-un cadru restrîns, simbioza între comerț, alimentație publică și cultură-distracție, asigurînd cooperarea și sporirea eficienței economice a investiției.

Finisajele interioare folosite sînt capabile să reziste la o intensă uzură: pardoseli de mozaic venețian în sălile de vînzare și placaje de cărămidă, iar, în exterior, placaje de ceramică glazurată și cărămidă, datorită apropierii de o industrie nocivă.

Rezolvarea volumetrică a fost studiată atît pentru o punere în valoare uniformă a celor patru laturi ale ansamblului, cît și ca relație cu verticala puternică a sediului politico-administrativ aflat în imediată apropiere.

Capacități realizate

— total suprafață construită desfășurată:	Ad = 10 996 m²
— total suprafață utilă:	Au = 8 779 m²
total suprafață vînzare	Av = 6 975 m²
din care:	
— magazinul universal:	Ad = 8 527 m²
	Au = 6 251 m²
	Av = 5 034 m²
— restaurant cu terasă:	180+ 80 locuri
— braserie cu terasă:	130+230 locuri
— snack-bar:	30 locuri
— cofetărie:	20 locuri

Arh. RADU SLAVU

Magazinul universal OLTUL—Slatina

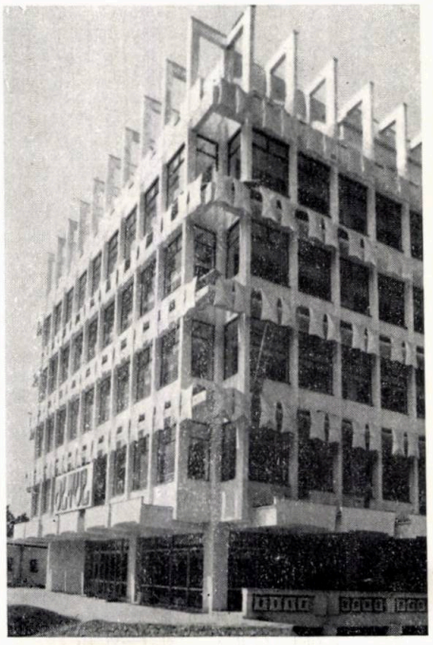

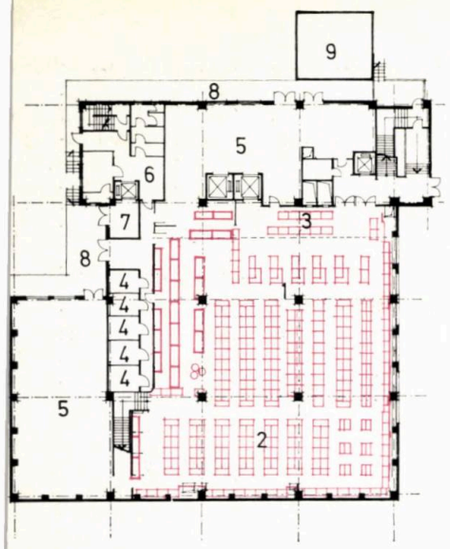

AN SUBSOL
SALA DE VÎNZARE: 1. Autoservire alimentare — Menaj-uz casnic — 3. Cafea dulciuri
ANEXE MAGAZIN: 4. Camere frig — 5. Rezerve arfă — 6. Grup social — 7. Recepție marfă alientație publică — 8. Rampă descărcare marfă 9. Post trafo

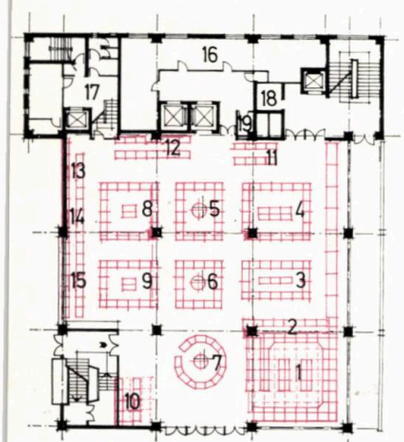

LAN PARTER
. SALA DE VÎNZARE: 1. Artizanat-cadouri (bouque) — 2. Tacîmuri-argintărie — 3. Galanterie — . Marochinărie — 5. Ciorapi — 6. Cosmetice — . Parfumerie — 8. Mercerie — 9. Pasmanterieasturi — 10. Tutun-ziare — 11. Informații-bagaje – 12. Gablonțuri — 13. Ceasuri-stilouri — 14. Artiole foto — 15. Papetărie
. ANEXE MAGAZIN: 16. Rezervă marfă — 17. rup social — 18. Tablou electric — 19. Birou bservare sală

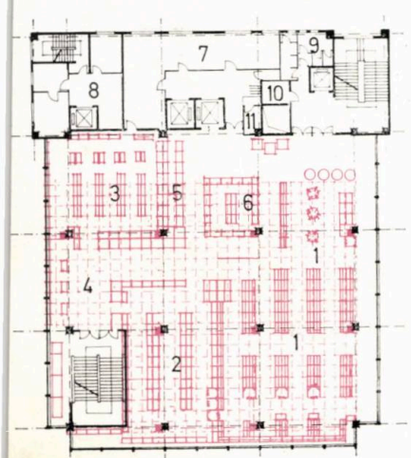

Autor: arh. **ILEANA SOLON**
Coautor: arh. **DINELA POENARU** (mobilier)
Colaboratori: **MARIA ALEXANDRU** (tehnologie); ing. **R. POPESCU** (rezistență); ing. **D. SCĂRLĂTESCU** (electrice); ing. **ILEANA GRUBEANU** (termo-ventilație; ing. **H. ZIDROS** (sanitare), ing. **VIORICA GEORGESCU** (frig), ing. **G. IVANOV** (utilaje)
PROIECTANT GENERAL: IPROCOM — BUCUREȘTI

Magazinul universal din orașul Slatina, unitate reprezentativă a rețelei comerciale, este amplasat în zona centrală pe una din laturile viitoarei piețe administrative.

Construcția are două subsoluri, parter și cinci etaje, cu tramă de 9,00 m și structură monolită. Relieful terenului, cu diferențe de nivel de cca 4,50 m au permis crearea unui subsol, la cota străzii Ana Ipătescu, unde este amenajat raionul cu mărfuri alimentare. Curtea de serviciu, precum și depozitele au acces din str. I. C. Frimu la cota — 4,50 m. Parterul este accesibil din str. Al. I. Cuza. Cumpărătorii pot ajunge la nivelul str. Ana Ipătescu pe o pasarelă creată în consolă de la cota parterului.

Magazinul dispune de o arie utilă de 6 402 m² din care 4 510 m² sală de vînzare. Aria desfășurată este de 9 600 m².

La subsol sînt comercializate produse alimentare. Magazinul este dotat cu o linie frigorifică pentru mezeluri, lactate, brînzeturi.

La parter, sînt amplasate produse nealimentare, de cerere curentă.

Etajul I este destinat comercializării mărfurilor pentru copii.

La **etajul II și III** se desfac variate sortimente de mărfuri pentru femei și bărbați.

Etajul IV cuprinde raioanele de țesături, stofe, mobilier, articole de sport etc.

Etajul V cuprinde o unitate de alimentație publică cu 145 locuri la mese, inclusiv locurile la bar. Profilul este de bar-braserie cu posibilitatea extinderii serviciului pe terasa acoperită, în timpul verii.

Ca imagine de ansamblu, magazinul se înscrie armonios în arhitectura centrului orașului aducînd o notă personală prin tratarea detaliilor de fațadă.

Suprafețele mari vitrate, pe cele trei laturi ale sălilor de vînzare vor fi protejate de razele soarelui prin panouri din aluminiu de 1,30×1,50 m. Aceste panouri sînt tratate cu muchii, pentru a crea imaginea cioplirilor în lemn din arhitectura populară. Plafoanele parterului și subsolului sînt compuse din foi din tablă de aluminiu de 1 mm grosime.

Intrarea vînzătorilor în magazin se face printr-un loc controlat de portar. Toate utilitățile sînt amplasate la nivelul subsolului II (centrala de ventilație, stația de hidrofoare, postul de transformare și centrala telefonică). Pardoselile, la subsol și parter, sînt din spărturi de marmură, iar în rest din mozaic de marmură turnat în carouri cu baghete de sticlă.

Tîmplăria de la parter este din aluminiu.

Mobilierul, reclama interioară și decorația s-au studiat în ansamblu, avîndu-se în vedere crearea unei ambiante atractive, specifică marilor magazine.

Arh. ILEANA SOLON

PLAN ETAJ 2
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Confecții femei — 2. Tricotaje-lenjerie femei — 3. Încălțăminte femei — 4. Pălării-umbrele femei — 5. Marochinărie femei — 6. Tricotaje lenjerie măruntă
B. ANEXE MAGAZIN: 7. Rezervă marfă — 8. Administrație — 9. Grup sanitar pentru public — 10. Tablou electric — 11. Birou observare sală

Magazin general BOTOȘANI

Autor: arh. **SORIN PENTILESCU**
Colaboratori: **MARIA ALEXANDRU** (tehnologie); arh. **MARIANA POLIZU** (mobilier); ing. **C. PÂRLEA** (structură); ing. **D. SCĂRLĂTESCU,** ing. **H. ZIDROS,** ing. **D. DUMITRU,** ing. **C. GHERMAN,** ing. **G. IVANOV** (instalații și utilaje)
PROIECTANT GENERAL: IPROCOM — BUCUREȘTI

Magazinul, a cărei execuție a început de curînd, cuprinde o arie utilă comercială de 4 000 m², ceea ce reprezintă o capacitate medie în cadrul seriei de obiective similare, edificate pînă în prezent în orașele reședință de județ din țara noastră.

Situat în vechiul centru comercial al municipiului, amplasamentul oferă magazinului o poziție privilegiată din punctul de vedere al atracției comerciale. Deși localizarea sa în cadrul sistematizării în zonă a ridicat probleme deosebite în relația cu circulațiile adiacente amplasamentului, ea este de natură să imprime obiectivului un interes major în ambianța urbanistică: magazinul expune cel puțin trei dintre fațade unei perceperi directe, oferindu-se totodată într-o perspectivă ascendentă din lungul Căii Naționale, importantă arteră de circulație a municipiului.

Construcția magazinului se dezvoltă pe cinci niveluri: subsol, parter și trei etaje, din care ultimul parțial.

Accesul publicului se realizează pe toate cele trei laturi expuse arterelor de circulație.

Aprovizionarea cu mărfuri se realizează pe latura ce prezintă unica fațadă oarecum secundară. Curtea de serviciu amplasată aici este mascată de două corpuri parter adăpostind unele funcții-anexă, care realizează totodată articularea volumului major al magazinului cu fronturile construite existente, prezentînd un regim de înălțime mai redus și o alcătuire eterogenă.

PLAN DE SITUAȚIE
1. Magazin general
2. Fronturi construite ce se păstrează
3. Zone construite restructurabile

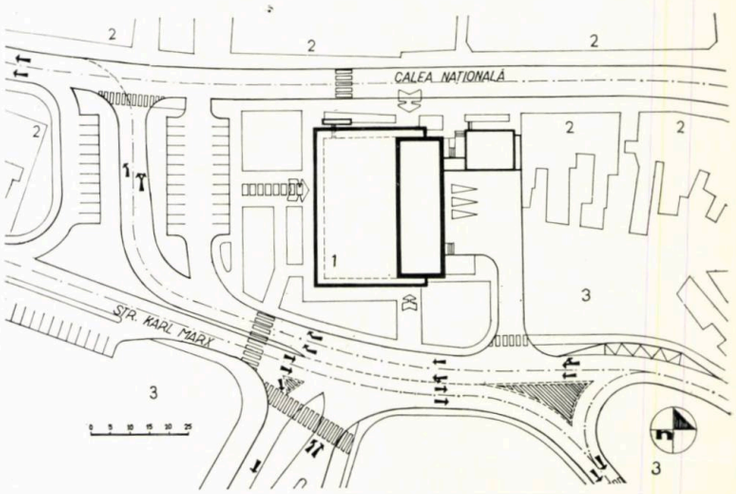

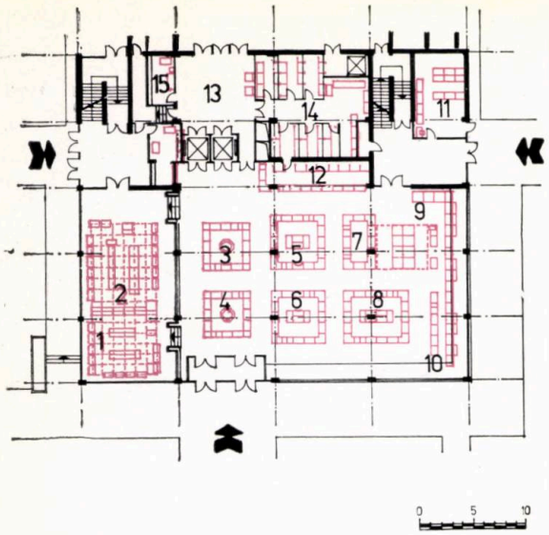

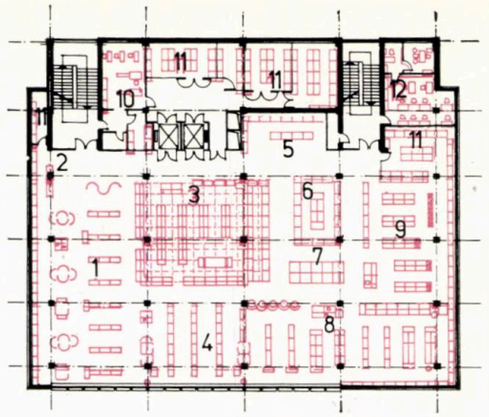

PARTER
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Cristaluri — 2. Artizanat — 3. Parfumerie — 4. Cosmetice — 5. Foto-ceasuri — 6. Gablonțuri — 7. Pasmanterie — 8. Articole electrice mărunte — 9. Electrice — corpuri de iluminat — 10. Discuri — articole muzicale — 11. Tutungerie — 12. Mercerie
B. ANEXE: 13. Recepție generală — 14. Depozit — 15. Birou recepție
ETAJ I
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Confecții femei — 2. Blănuri — articole din piele — 3. Articole nou născuți — 4. Confecții copii — 5. Pălării — umbrele — galanterie — 6. Ciorapi femei — 7. Cărucioare — 8. Tricotaje și lenjerie pt. femei și copii — 9. Încălțăminte pentru femei și copii
B. ANEXE: 10. Atelier de retuș și călcătorie — 11. Depozit — 12. Birou

Circulația verticală interioară, pentru public, personal și mărfuri, se realizează diferențiat prin două scări și o baterie de ascensoare cu acces la fiecare nivel, atît spre sălile de vînzare cît și spre rezervele de mărfuri. Prevederea unor dispoziții constructive în structura de rezistență va permite, în viitor, montarea unui escalator.

Sălile de vînzare ocupă zona cuprinsă între laturile corespunzătoare fațadelor principale, în timp ce rezervele de mărfuri și diferitele anexe sînt dispuse pe latura fațadei secundare.

Subsolul este destinat magazinului general alimentar precum și raionului pentru desfacerea utilajelor electrocasnice grele.

La restul nivelurilor sînt dispuse diferitele raioane pentru mărfuri nealimentare, astfel: la parter articole de mare atracție comercială (gablonțuri, cosmetice, artizanat etc.); la etajele 1 și 2 articole pentru femei, copii, bărbați; la etajul 3, parțial, articole de turism și sport. Terasa circulabilă de peste etajul 2 poate prelua o serie de activități sezoniere: expoziții, prezentarea modei etc.

O mică unitate de alimentație publică de tip cofetărie-patiserie, amplasată la etajul 2, este destinată în primul rînd clientelei magazinului.

Mobilierul, în majoritate din producția catalogată a furnizorului IMIL-Rădăuți, realizează, printr-o dispnnere variată, organizarea sălilor de vînzare, în cadrul unor forme de deservire moderne: autoservire integrală, autoservire asistată, raioane cu vînzător.

Iluminatul general al sălilor de vînzare se conjugă cu unul local, dirijat spre punctele de interes deosebit. Magazinul este dotat cu instalație automată de sprinklere pentru stingerea incendiilor.

Încălzirea spațiilor se realizează prin corpuri statice și aer cald.

Condițiile geotehnice proprii amplasamentului, au condus la adoptarea unui sistem constructiv pe trame de 6×9 m din cadre de beton monolit, și cu planșee, în cea mai mare parte din elemente prefabricate uzinal.

Sălile de vînzare ale etajelor 1 și 2 depășesc — cu 2 m pe fiecare fațadă principală — limitele parterului determinate de stîlpi marginali.

Se creează astfel — odată cu o mai bună utilizare a terenului — o protecție a vitrinelor de la parter, rezultînd totodată o anumită expresie arhitecturală, determinantă pentru compoziția volumetrică de ansamblu.

Tratarea plastică a fațadelor, bazată în principal pe stabilirea unui echilibru în dispunerea suprafețelor vitrate și a plinurilor, se integrează într-o compoziție simplă și unitară în care fiecare fațadă prezintă o individualitate proprie, exprimînd particularitățile funcționale ale partiului.

La stabilirea raportului plin-gol, un rol determinant l-au avut unele considerente de ordin tehnologic și economic:

— cerința unei mobilări intensive, inclusiv perimetrale, a sălilor de vînzare;

— optimizarea consumului de energie electrică și termică depinzînd, în mod diferit, de gradul de vitrare a închiderilor perimetrale.

Arh. SORIN PENTILESCU

Magazinul general DĂRMĂNEȘTI — Piatra Neamț

Autor: arh. **RADU BAȘCA**
Colaboratori: arh. **MIHAELA LEVENTE RADU**, tehn. arh. **MARIA MARINESCU** (arhitectură); ing. **ȘT. CRĂCIUN** (structură), ing. **DANIELA DUMITRU**, ing. **M. VASILESCU**, tehn. **N.DUDĂU**, ing. **H. ZIDROS**, ing. **CECILIA GHERMAN**, ec. **MARIA ALEXANDRU**
PROIECTANT GENERAL IPROCOM — BUCUREȘTI

Magazinul general — amplasat pe bdul. Lenin, magistrala de legătură spre Roman, la intersecția cu șoseaua spre Tg. Neamț — constituie obiectivul principal al centrului de cartier prevăzut pentru ansamblul de blocuri de locuințe « Dărmănești » al municipiului Piatra Neamț.

Necesitatea unui asemenea centru comercial de cartier, a determinat realizarea unui ansamblu de construcții comerciale totalizînd 5 500 m² arie desfășurată, din care 3 800 m² arie utilă comercială, respectiv 2 760 m² sală de vînzare-consumație.

Corpul principal al acestui ansamblu comercial este constituit din clădirea magazinului general, destinat desfacerii mărfurilor alimentare și nealimentare — parter + etaj — avînd aria desfășurată de 3 500 m², din care 2 530 m² arie utilă comercială, respectiv 2 010 m² sală de vînzare.

Restul spațiilor comerciale, comasate într-un corp secundar, cuprind: librărie, farmacie, tutungerie și un complex de alimentație publică (restaurant cu autoservire, berărie, cofetărie), dispuse pe parter și etaj parțial.

Personalizarea ansamblului, se obține prin tratarea volumetrică diferențiată a corpurilor și prin alternanța variată a suprafețelor vitrate, cu panouri de zidărie (dispuse pe unul sau două niveluri), pe care se găsesc unele elemente decorative, executate din ceramica tradițională a regiunii.

Sălile de vînzare necompartimentate ale magazinului general, cu scările interioare deschise, cu structura aparentă integral prefabricată, de mari deschideri (9×9 m), conferă ambianța de mare magazin. Dimpotrivă, sălile de consumație ale unităților de alimentație publică, prin dispunere, variația înălțimilor, organizarea spațiilor și tratarea lor asigură intimitatea necesară. Terasele umbrite și protejate de intemperii completează funcționalitatea acestor unități.

Arh. RADU BAȘCA

PLAN PARTER, CORP PRINCIPAL
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Autoservire — alimentară — 2. Produse Gostat — 3. Pîine — 4. Produse de patiserie — 5. Dulciuri — 6. Cafea — răcoritoare.
B. ANEXE MAGAZIN: 7. Rezervă marfă — 8. Camere frig — 9. Grup social — 10. Recepție marfă
CORP SECUNDAR
11. Farmacie — 12. Anexe farmacie — 13. Librărie — papetărie — 14. Depozit librărie — 15. Restaurant cu autoservire — 16. Berărie — 17. Terasă berărie — 18. Anexă restaurant — berărie — 19. Tutungerie.

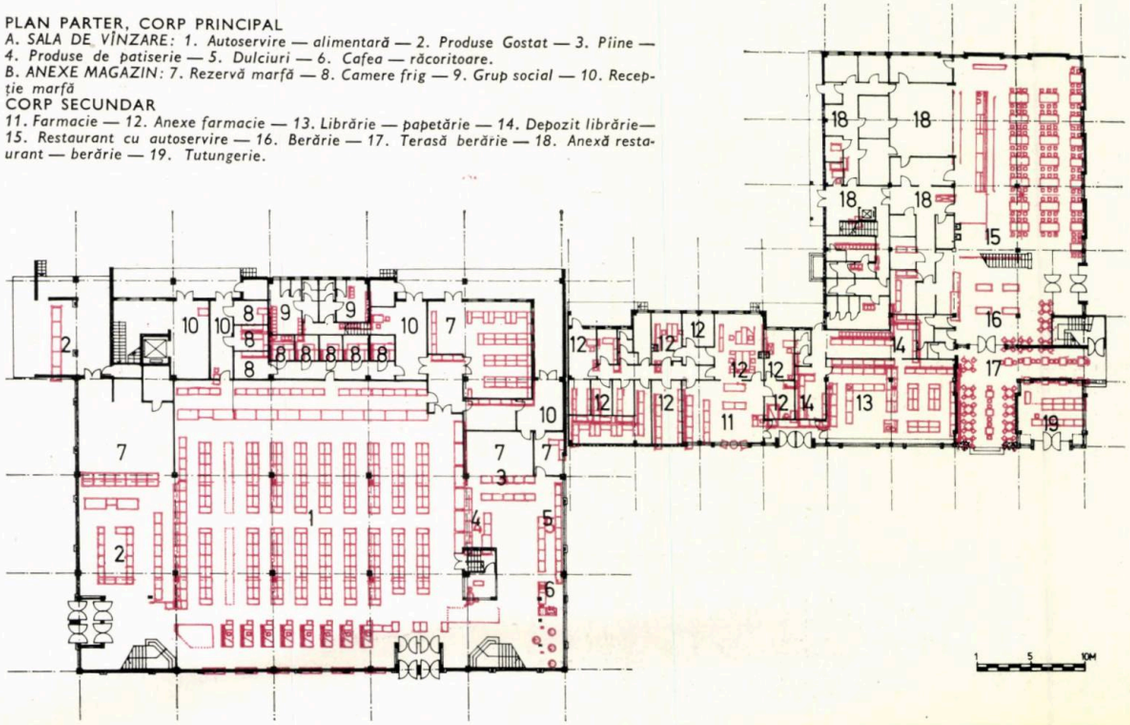

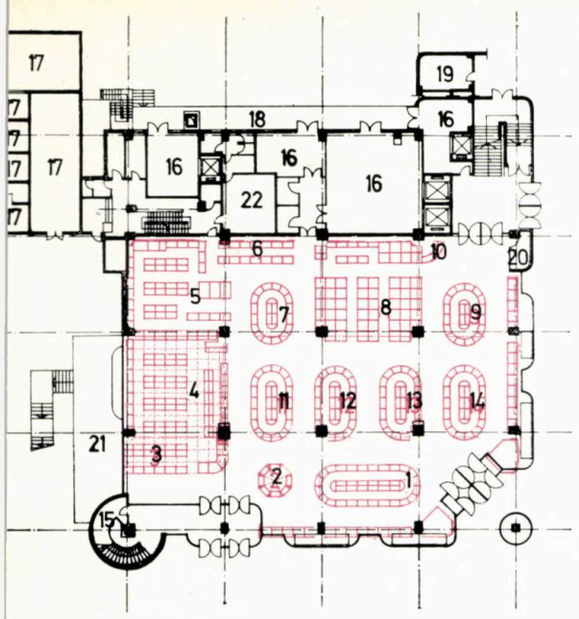

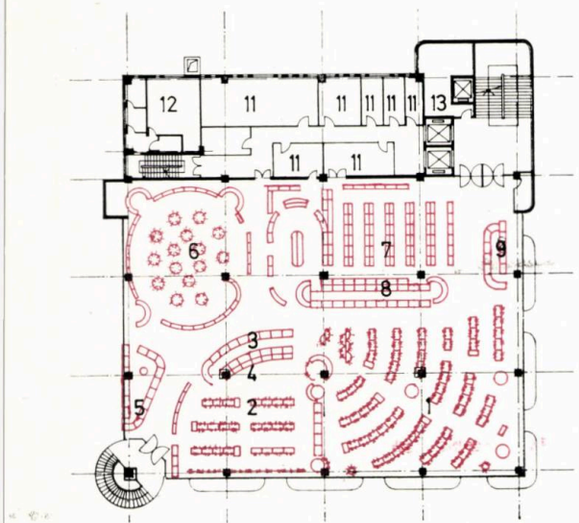

Magazin universal DECEBAL Drobeta-Turnu Severin

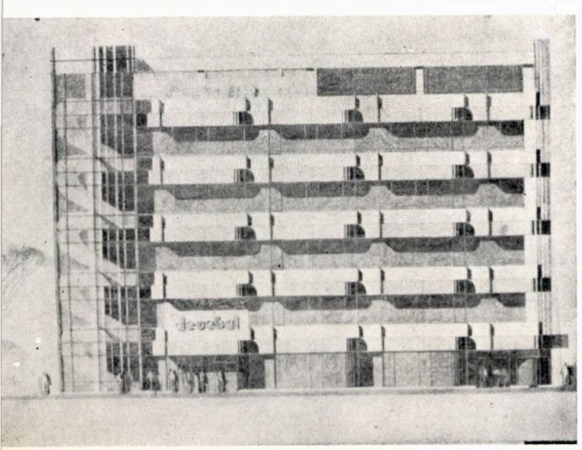

Autor: arh. **ILEANA SOLON**
Coautor: arh. **V. PASCU,** arh. **C. STANCIU**
Colaboratori: cond. arh. **ALEXANDRA POPESCU,** ec. **ELISABETA COȘOIU** (tehnologie); arh. **DINELA POENARU** (mobilier) ing. **Șt. CRĂCIUN** (rezistență); ing. **D. SCĂRLĂTESCU** (electrice); ing. **ILEANA GRUBEANU** (termo-ventilații); ing. **H. ZIDROS** (sanitare). ing. **C. GHERMAN** (frig). ing. **G. IVANOV** (utilaje)

PROIECTANT GENERAL: IPROCOM — BUCUREȘTI

În zona centrală a municipiului Drobeta-Turnu Severin, urmează a se construi un magazin universal cu arie utilă comercială de 7 188 m² și o arie desfășurată de 10 200 m².

Magazinul universal va avea subsol și cinci etaje:

— **subsolul cuprinde** raionul cu autoservire destinat desfacerii produselor alimentare și de menaj-uz casnic;

— **parterul este** destinat desfacerii articolelor nealimentare de cerere curentă: cosmetice, parfumerie, mercerie;

— **etajul I** este destinat desfacerii produselor pentru copii;

— **etajul II** este destinat desfacerii articolelor pentru bărbați și țesăturilor;

— **etajul III este** destinat desfacerii articolelor pentru femei;

— **etajul IV este** destinat desfacerii articolelor pentru dotarea locuinței, articolelor din sectorul metalochimice și de sport;

— **etajul V,** destinat sectorului de alimentație publică, cuprinde sala de consumație cu 107 locuri și spații de producție pentru o braserie cu sortiment restrîns.

Pe terasa descoperită de la etajul V, activitatea se poate extinde în timpul verii cu 152 locuri la mese.

Pentru cumpărători, s-au prevăzut următoarele servicii:

— o casă de comenzi, cu livrarea la domiciliu, pentru produse alimentare;

— camere de retuș pentru confecții și pălării;

— păstrarea bagajelor;

— biroul pentru desfacerea unor mărfuri cu plata în rate;

— atelier pentru probat aparate electrotehnice.

Structura de rezistență este realizată cu stîlpi din beton armat monolit și grinzi prefabricate.

Pentru planșee, s-au prevăzut elemente prefabricate tip π 1,5/9 m.

Planșee monolite s-au utilizat în zona scărilor, a lifturilor și a palierelor intermediare.

Toate instalațiile (termo-ventilație, electrice, sanitare, frigorifice) sînt rezolvate la nivelul de utilare cerut de tehnologia și exploatarea rațională a întregii construcții.

Unele elemente de finisaj sînt deosebite: uși securit la parter, tîmplărie mecanică de aluminiu, pardoseli din marmură la parter și spărturi de marmură la celelalte, niveluri parasolare din profile din aluminiu.

Arh. ILEANA SOLON

PLAN PARTER:
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Gablonț — ceasuri — stilouri — 2. Flori — 3. Tacîmuri — porțelanuri — 4. Artizanat-cadouri (boutique) — 5. Marochinărie — 6. Mercerie — 7. Pasmanterie-nasturi — 8. Electrocasnice — 9. Articole de sezon — 10. Informații — 11. Cosmetice, parfumerie bărbați — 12. Ciorapi bărbați — 13. Ciorapi femei — 14. Cosmetice — parfumerie femei — 15. Birou CEC, valută.
B. ANEXE MAGAZIN: 16. Recepție marfă — 17. Spații tehnice — 18. Rampă descărcare marfă — 19. Casă de comenzi — 20. Birou șef nivel

PLAN ETAJ III
A. SALA DE VÎNZARE: 1. Confecții femei — 2. Tricotaje femei — 3 Lenjerie, tricotaje femei — 4. Pălării, umbrele femei — 5. Peruci, cosmetice — 6. Lenjerie femei — 7. Încălțăminte femei — 8. Galanterie femei — 9. Marochinărie femei.
B. ANEXE MAGAZIN: 10. Birou șef nivel — 11. Rezervă marfă — 12. Grup social — 13. Cameră retuș

DESPRE ARHITECȚI

Dacă nu încetăm să discutăm în fel și chip, și cu diferite ocazii, ce este arhitectura, este firesc să ne întrebăm, măcar cîteodată, « ce este arhitectul ? ».

Nu pentru a stabili, cu malițioase intenții dacă el este cumva o specie aparte sau doar un om obișnuit, ori poate și mai rău. Ci pur și simplu pentru că, la urma urmei, dacă arhitectura este așa sau altfel, motivul constă în aceea că ea se face așa sau altfel, iar arhitectul este în bună măsură responsabil de aceasta.

Desigur că răspunsul cel mai simplu la întrebarea noastră este acela că arhitect se numește cel care se ocupă cu arhitectura. Nu ne rămîne deci, decît să stabilim ce este arhitectura (ceea ce ne și străduim să facem de obicei), pentru ca lucrurile să fie cît se poate de limpezi. Nu tot atît de limpede, însă, ne apare faptul, dacă ne punem problema invers. Anume, dacă vom încerca să ne facem o idee despre arhitectură, definind arhitectul. Desigur că răsturnînd termenii unui silogism riscăm să cădem în păcatul sofismului și al strîmbei judecăți. Cu toate acestea, chiar dacă pare paradoxal, tocmai în numele dreptei judecăți vrem să pornim această discuție. Pentru că, tocmai în numele dreptei judecăți ajungem cîteodată să ne întrebăm dacă arhitectul (corespondentul material al acelei noțiuni abstracte și atît de complexe pe care o asociem cu faptul arhitecturii) există cu adevărat sau nu. Căci s-ar părea că, de cîte ori spunem « arhitect », facem în mod obișnuit doar o generoasă extensiune a noțiunii asupra unei restrînse (chiar dacă majoritare numeric) categorii de specialiști — arhitectul proiectant.

Știm cu toții, însă, și s-a repetat în numeroase ocazii, faptul că extraordinarul avînt al secolului nostru a făcut din arhitectură o chestiune atît de complicată încît o simplă minte omenească nu ar mai putea niciodată singură să ordoneze și să cuprindă mulțimea de factori și de probleme ce-și cer rezolvare.

Și astfel au apărut specialiștii. S-au despărțit mai întîi arhitecții de urbaniști, decoratorii de arhitecți, designerii de decoratori, stiliștii de designeri și tot așa pe diferite ramuri și categorii de probleme. Apoi au apărut sociologii, psihologii, ecologii, și, evident, inginerii specialiști în structuri, specialiști în fundații, specialiști în izolații, în instalații, în circulații etc, etc.

Și iată că, în sfîrșit, o asemenea cantitate de opinii și decizii posibile se cerea ordonată, selectată și sistematizată. Așa că s-a născut — dintr-o intenție sintetizatoare — noțiunea de « generalist ». Dar oare generalistul există, sau poate exista cu adevărat ? Ar fi prea mult pentru un singur om. Subiectiv desigur, cu acoperirea anunțată în titlu, îndrăznim să afirmăm că nu.

Atotstăpînitoarea tehnologie oferă, se pare, un răspuns: computerul. Mașina însă, din păcate, rămîne neputincioasă în fața unui punct esențial: decizia de valoare.

Tocmai asupra acestui punct, de majoră importanță în compunerea actului arhitectural, vrem să oprim discuția noastră. Căci dacă într-adevăr ne preocupă destinul arhitecturii noastre este lesne de înțeles că nu problemele tehnologice sau economice sînt cele insurmontabile. Și dacă sîntem într-adevăr în căutarea adevăratului sens al problemelor arhitecturii noastre, decizia de valoare capabilă să ne arate drumul nu va putea aparține nici mașinii și nici « generalistului » (încărcat și așa cu destile probleme). Și cu atît mai puțin ea nu poate încărca cu atribuții suplimentare vreuna din specialitățile amintite mai sus. Ea ar trebui să aparțină mai curînd unei alte discipline, de sine stătătoare, dar care este, însă, din păcate, dacă nu chiar inexistentă, în mare măsură încă empirică: teoria de arhitectură.

Nu teoria ca obiect al unei programe analitice « învățată » de frica examenului, ci teoria ca climat, ca modalitate de a fi a arhitecturii și, în sfîrșit, ca ipostază a arhitectului. Un climat în atmosfera căruia întregul angrenaj de specialiști, de la sociolog la inginer și de la arhitect la economist, își vor putea găsi reperele deciziilor lor de valoare. Un climat în măsură de a juca rolul coordonator al generalistului — în sensul acestor decizii și în virtutea căruia multe din acțiunile noastre vor avea șanse de a ieși de sub semnul întîmplării.

Astfel, credem (din nou sub pavăza subiectivității declarate), vom putea pune semnul echivalenței între Arhitectură și Arhitect. Înțelegînd prin « Arhitect », nu numai specialiștii operanți, ci și teoreticianul de arhitectură.

Cel ce se va dedica cu precădere unei asemenea discipline își asumă, desigur, o sarcină dificilă. Căci este, hotărît lucru, mai greu de « făcut » un teoretician adevărat decît, poate, orice alt fel de specialist. De aceea, desigur, de multe ori tentativele nu vor fi tocmai încununate de succes. Iar în condițiile instaurării acelui climat de care vorbeam mai sus, selecția noastră va fi în măsură să decidă cu precizie. Pînă atunci însă, avem cred, datoria să încurajăm și să hrănim cu insistență orice încercare și să strigăm ca Heliade Rădulescu: « Scrieți băieți, numai scrieți ! ».

Arh. MIHAI PUPĂZAN

desene de arh. ȘTEFAN COCIOABĂ

George Matei Cantacuzino
1899–1960
(II)

« Noi credem că tot ce e în planul sufletesc valabil pentru individ e valabil și pentru un neam întreg ».

(Citat din Camil Petrescu în cartea lui G.M.C. « Izvoare și Popasuri », p. 192).

1926 Ca publicist, G.M. Cantacuzino debutează la 27 ani cu « *Introducere la studiul arhitecturii* », Ed. Socec, București 1926. În numai 33 pagini ne cucerește cu claritatea stilului său. Chiar din primele rînduri îl găsim de partea celor care luptă împotriva renegări legilor clasice ale arhitecturii:

...Această omitere a clasicismului în evoluția noastră artistică contemporană este surprinzătoare cînd trecutul roman este încă atît de viu, cînd vechea artă bisericească ne înconjură cu exemplele ei atît de mîndre, cînd arta populară reînnoiește mereu exemplele de vigoare și gust, și cînd peisagiul român cu orchestrația lui clasică te pătrunde mereu...

1927 În numărul 10 (vol. XL) al revistei *L'architecture*[1], G.M. Cantacuzino publică un studiu: *L'architecture roumaine* — după știința noastră — primul articol publicat în Occident, în care sînt prezentate cîteva personalități prin lucrările lor din perioada 1906—1926: V. Ștefănescu, Petre Antonescu, Constantin Iotzu, N. Ghika-Budești, Mario Stoppa etc.

Este de reținut pledoaria lui G. M. Cantacuzino — reprezentat și el prin Banca Chrissoveloni — pentru o disciplină clasică:... *Spiritul clasic, această moștenire pe care antichitatea ne-o transmite prin Italia și Franța, este un bun comun al tuturor celor care știu să profite de el și originalitatea consistă mai puțin în inovațiile arbitrare care se fac, decît în inteligența de a-l aplica.*

Desigur că acest gînd era și *o militare pro domo.*

1928 La Paris și Vicenza, G.M. Cantacuzino încheie în 1928 o carte: Palladio, essai critique, editată de Cartea Românească — București[2]

În această lucrare, personalitatea autorului ne este accentuată și prin 12 desene originale prin care vila Capra (Rotonda) apare ca o preferință.

În ultimul capitol, *Conclusions*, citim:

... Ne căutăm pretutindeni pe noi înșine. Fiecare își caută în trecut asemănări proprii spre a exalta și a justifica gusturile și aspirațiile sale...

... Dar a visa spre trecut este și o manieră de a pregăti viitorul.

1929 La Paris, editorii Vincent Fréal et Cie publică în 1929 *Palais de la Banque Chrissoveloni, Bucarest, G.M. Cantacuzène, Aug. Schmiedigen, architectes.*

Lucrarea este prefațată de cunoscutul profesor Georges Gromort sub forma unei scrisori din martie 1929, adresată lui G.M. Cantacuzino. Gromort sesizează plastica palladiană a clădirii:

... « Este un motiv în plus de a ne bucura, că unui popor de care ne leagă atîtea afinități, i s-a arătat odată mai mult lecția pe care putem s-o extragem din enciclopedia vicentină »...

G.M.C. își explică foarte succint poziția: *... Ghidați prin simpatie spre anumite epoci ca și prin considerația de ordin practic spre altele, ne-am preocupat a crea un decor cînd somptuos, cînd sobru...*

1930—1931 Fiind invitat să vorbească la Radiodifuziune, G.M. Cantacuzino începe un ciclu de conferințe cu tema *Arhitectura Românească.* El va continua cu *Casa Țărănească* și încheie șirul a 20 de prelegeri cu zugrăvirea poetică a unui conac moldovean: *În casa veche.*

1932 Toate aceste schițe ale arhitectului tot mai aplecat asupra unor realități românești, sînt reunite și publicate în 1932 sub titlul *Arcade, Firide și Lespezi.* Ed. Cartea Românească, București.

1934 În numărul 5/1934 al revistei *Architecture d'Aujourd'hui* care apărea de cinci ani, G.M. Cantacuzino scrie cel mai important articol de prezentare a arhitecturii românești din anii '30: *Tendances dans l'Architecture Roumaine.* Menționez că nu cunosc actualmente să se fi scris de atunci încoace în reviste străine, vreo prezentare mai amplă datorită unui publicat român.

Fidel punctului său de vedere de a se studia trecutul în funcție de aspecte ce ne privesc direct, explică sec. XIX în care se importă multe formule străine de aspirațiile noastre, precedat de cinci secole de tradiție bizantină (sec. XIV—XVIII); el arată că în ultimii ani ai veacului XIX apar încercări de reînnoire a spiritului bizantin cărora li se opun modelele tradiției pur autohtone sau altele de inspirație clasicizantă. Toate aceste confruntări vor pregăti calea arhitecturii moderne care apare în secolul nostru, între cele două războaie mondiale.

Arhitectura modernă este prezentată în continuare, cu simpatie, nuanțat, prin lucrările arhitecților: Octav Doicescu, Horia Teodoru, soții Lucia și Horia Creangă, echipa Florea Stănculescu — Șt. Peternelli — L. Plămădeală, Marcel Iancu, Dumitru Săvulescu; ca urbaniști sînt citați: inginerul Alexandru Davidescu și arhitecții Ion Davidescu, Roger Bolomey, Duiliu Marcu, Alexandru Zamphiropol. Prezentatorul își înfățișa într-un mic articol separat lucrări de pe faleza Eforiei.

Într-o bună măsură, fără efort ad-hoc — ca Monsieur Jourdain evocat de el nu o dată — G.M. Cantacuzino prezintă Occidentului unde s-a născut stilul internațional, debutul școlii românești moderne, înscris în cel mai important curent al secolului XX.

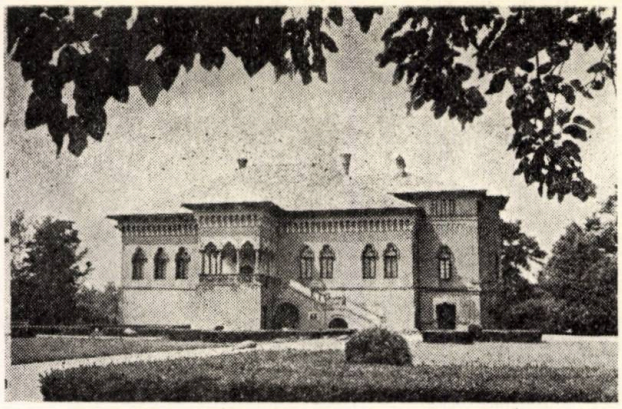

1

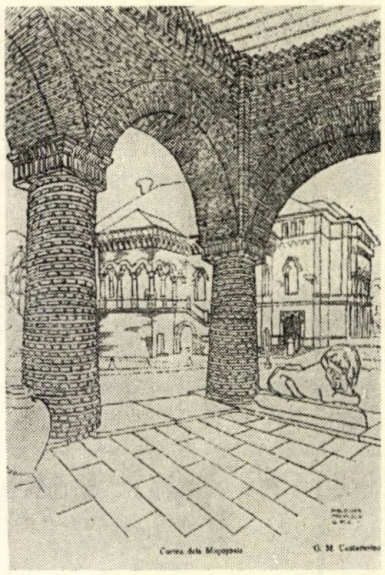

5

2

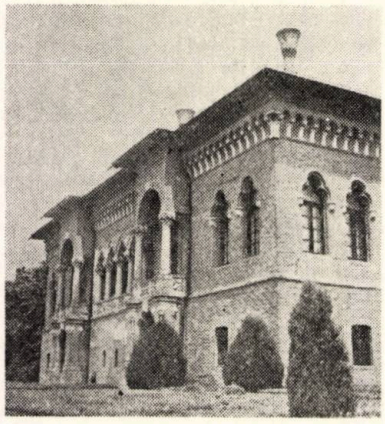

G. M. Cantacuzino şi-a început ucenicia în arhitectură în 1920 cînd arhitectul veneţian Domenico Rupolo, care fusese chemat în 1912, a reluat restaurarea: 1. Mogoşoaia, un palat, o grădină, un peisaj — 2. Faţada spre lac — 3. Loggia faţadei spre lac — 4. Ceardacul faţadei principale — 5. Palatul privit din pridvorul bucătăriei; desen de G.M.C. — 6. Dependinţele curţii restaurate între 1925—1930 — 7. Fostele dependinţe au fost deteriorate într-un incendiu după al doilea război mondial. La refacere, arhitecţii George Negoescu şi Micaela Slomnescu au respectat restaurarea lui G.M.C., care ridicase dubla galerie de arce după modelul de la mănăstirea Comana

— 8. Vilă în parcul Institutului de cercetări pentru mecanizarea agriculturii — 9. Foişorul vilei din parc — 10. Institutul de proiectări energetice pe bdul Republicii — 11. Imobilul Cretzulescu pe Calea Victoriei — 12. Imobil din piaţa Universităţii — 13. Blocul Carlton, cel mai înalt imobil de locuinţe din ţară în 1936

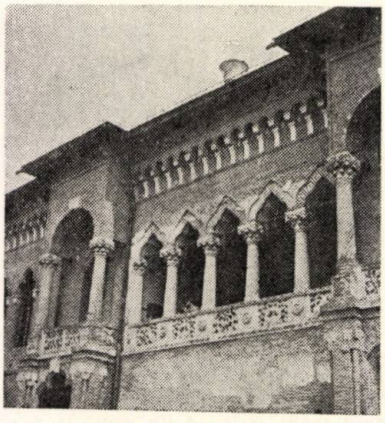

3

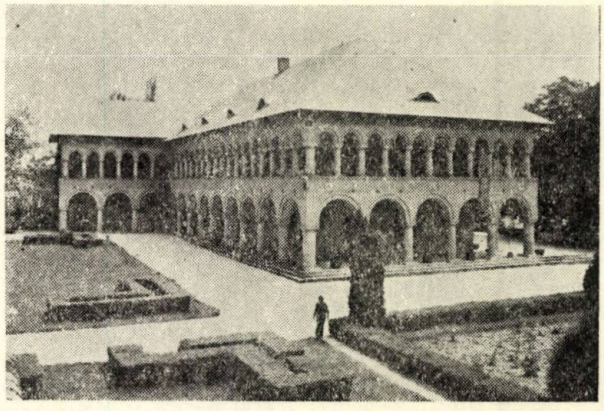

6

4

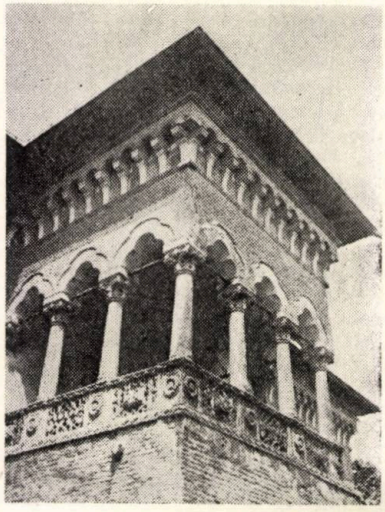

7

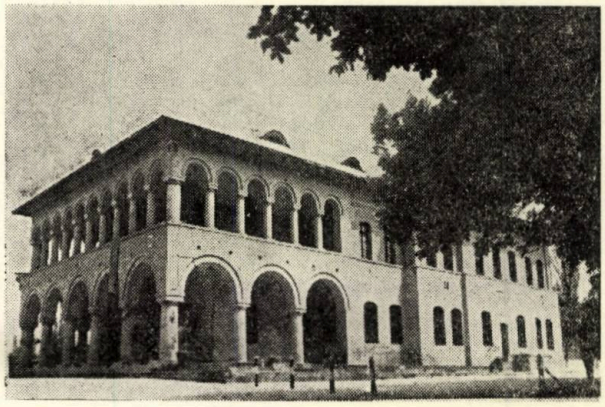

8

11

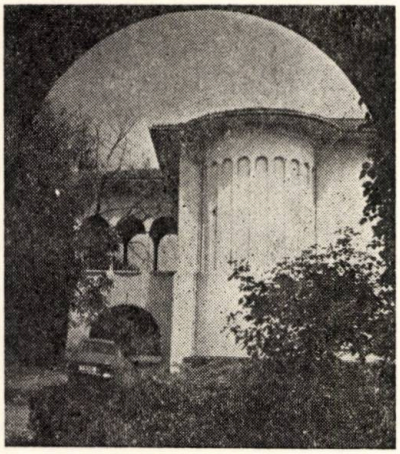

9

1934 *Izvoare şi Popasuri*, Ed. Imprimeria Naţională, Bucureşti 1934, este în întregime dedicată poporului român, ieri, azi şi mîine.

Cele şapte capitole ale cărţii: *Lămuriri*, *Arhitecturi*, *Arte*, *Maeştri*, *Vremuri*, *Văi* şi *Concluzii*, sînt esenţiale în deslușirea fizionomiei sufletului românesc. Cartea constituie chiar şi contribuţia unui istoric care analizează geneze şi deveniri ale artei româneşti, precum şi conexiunile ei cu alte forţe artistice. În această carte se schiţează o serie de valori dintre cele mai reprezentative şi tipice, de la peisaj la obiect şi activităţi, personaje, trecut istoric: Dunărea, Marea Neagră şi Carpaţii contribuind la desăvîrşirea entităţii româneşti, cumpenele puţurilor, fîntînile, vechile reşedinţe bucureştene sau ieşene, hanuri, biserica oltenească şi cea moldovenească, podoabele argintarilor, crestăturile în lemn, ceramica populară, ţesăturile şi scoarţele, catapeteasma, măiestrii şi meşteşuguri, importante mărturii arhitecturale ale trecutului.

... Noi căutăm în mod sincer un decor propriu.

1938 *Pătrar de veghe*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti 1938, este reunirea unor note de călătorie în mai multe centre ale civilizaţiei orientului: Perse-

10

12

13

polis, Beyrouth, Baalbek, Aman, Ierusalim, Bagdad, Ispahan, Antiohia, Damasc, Palmyram Zenobia, Nazaret etc.

Vizitarea minuțioasă a unor vestigii celebre, meditațiile sale, îi desăvîrșesc puterea de a sintetiza: ... *Intimitatea în monumental și umanul în măreție sînt însușirile de seamă ale întregului Orient și lecția dată Evului Mediu de către acest Orient...*

1939—1947 Cele opt caiete ale revistei de bibliotecă *Simetria*, editate timp de nouă ani la Cartea Românească, ne arată că doar în 1944 n-a fost posibilă apariția sa. De ce *Simetria?* — Fiindcă *înseamnă proporție fericită sau comensurabilitate*, adică în esență valori judecate după aceleași criterii, multipli unitari ai elementelor constituante.

La 40 ani, G.M.C. și-a ordonat cu multă rîvnă — după cum am văzut — frămîntările, experiențele și criteriile de valoare. Își va găsi repere spirituale în simetria înțeleasă vitruvian, concepție pe care o consideră în acord cu drumurile creației românești din trecut în prezent și spre viitor.

Dar *Simetria* nu s-a născut numai fiindcă un grup de personalități simțeau un ghies interior de a împărtăși cîteva adevăruri sau puncte de vedere, pentru combaterea unor confuzii și coșmaruri din « bric à brac »-ul începutului de secol.

Schimbările politice din 1933—1939, anii drumului spre război, au afectat profund grupuri de intelectuali români.

Aceleași îngîndurări, aceleași întrebări, au unit pe G.M. Cantacuzino, O. Doicescu, P.E. Miclescu și pe esteticianul Matila Ghyka[4].

Li s-au alăturat repede Marica Cotescu, Haralamb Georgescu, Titu Evolceanu, Nicolae Nedelescu, Ștefan Constantinescu, Al. Brătescu-Voinești, Paul Miracovici, Petre Grant, Mac Constantinescu, Henri Catargi, Ion Ghika-Budești, Ion Pillat, Tudor Vianu, Em. Ciomac, Mihai Rădulescu, George Oprescu, Mihail Hanganu, George Constandaki, Mihai Ralea, Petru Comarnescu și alții. În haosul perioadei negre a războiului, ei căutau capul de compas care să ne înscrie în punctele cardinale ale înclinațiilor noastre firești.

... *Dacă cetățile din Valea Hațegului sunt temelia nației noastre, porturile și cetățile antice ale Mării Negre sunt legăturile noastre cu cea mai nobilă civilizație...*

Articolele de fond ale *Simetriei* se axează în general pe temele arhitecturii românești sau dezbat principii și concepte ale arhitecturii, precum și conexiunile ei cu viața.

G.M.C., redactorul principal, este cel mai fecund dintre scriitorii ei: nouă articole singur, nouă articole în colaborare și nu mai puțin importante zeci de note scrise cu mare sensibilitate și erudiție.

Însușirea sa de a depăși « specialitatea », îngusta cercetare și erudiția pur livrească, au contribuit ca diverse personalități să fie atrase de prestigiul culturii, curajului și demnității sale.

Chiar dacă n-am subscris la toate opiniile, prejudecățile și clișeele *Simetriei*, nu putem să nu admirăm fondul patriotic, combaterea ezitărilor, detașarea elegantă față de polemici. Trebuie subliniat și faptul că în miile de rînduri ale caietelor, nu există unul de ploconeală față de regimul de tristă amintire din anii războiului.

De asemenea, *Simetria* n-a oferit publicitate pentru lucrările arhitecților care o slujeau, nealiniindu-se dictonului « reclama este sufletul comerțului ».

Simetria constituie un frumos gest cultural printre publicațiile de acest gen, ilustrînd o năzuință a meseriei noastre: *de a fi deschisi spre toate.*

1946 Problemele reconstrucției postbelice îl preocupă pe profesorul arhitect și va publica *Despre o estetică a reconstrucției*, Ed. Cartea Românească, București, 1946. Iată că mai mult ca oricînd, probleme acute ale țării îl frămîntă:

... *S-au făcut în domeniul ansamblurilor de construcții sociale foarte multe experiențe, dar prea puține la noi...*

...*că Bucureștiul este cum e, că lipsesc muzee și biblioteci, toate acestea nu pot fi scuze...*

... *La noi în România pînă astăzi peisajul nostru urban, organizările noastre urbane sunt încă efemere și șovăielnice improvizații, în care nimic nu s-a mai afirmat cu hotărîre...*

... *Am putea evita satul înșirat pe mai mulți kilometri de-a lungul șoselelor și totodată s-ar putea prevede și un centru civic cît de modest în fiecare sat...*

... *Într-un plan de reconstruire a țării nu trebue avute în vedere numai acele orașe de provincie care au fost distruse de pe urma războiului...*

... *Viitoarele orașe de provincie vor influența mult asupra aspectului țării...*

...*S'a făcut un proiect măreț pentru a lega Bucureștiul printr-un canal cu Dunărea, deci cu marea. București port maritim, nu e o utopie, dar e stringentă necesitate.*

...*Într-un program de organizare și reconstruire a țării sunt unele probleme de structură care se înscriu în capul dezideratelor firești ale națiunii și care se cheamă: rezolvarea regimului apelor, electrificarea care decurge din normalizarea cursurilor de apă: portul București și complectarea legăturilor cu Ardeal și Dobrogea. La baza acestui program trebuie să fie o concepție unitară, o voință nesovăielnică și o generozitate înțelegătoare și cuprinzătoare a tuturor nevoilor națiunii. Acestea toate formează o Etică. Vrem să servim poporul și să pregătim fericirea lui.*

Nu ne rămîne decît să alăturăm acestor idei care au văzut lumina tiparului acum aproape trei decenii, importante legi adoptate în ultimii ani: Legea privind dezvoltarea economico-socială planificată a României, Legea apelor, Legea fondului funciar, Legea pentru sistematizarea teritoriului și a localităților urbane și rurale, Legea privind protecția mediului înconjurător etc., ca și miile de înfăptuiri care răspund concret programului profesional și etic schițat de G.M.C. din pur atașament de țară.

1964 Cea dintîi traducere în limba română a tratatului vitruvian « *Despre arhitectură* », aparține lui G.M.C. Dar prezentarea și editarea ei se datorește în primul rînd inițiativei, competenței și colegialității profesorului arhitect Grigore Ionescu [5], care s-a consultat și cu academicianul profesor D.M. Pippidi înainte de a remite manuscrisul editurii Academiei R.S. România.

1966 In paralel cu scrierea amintitelor cărți care răspund întru totul a fi așezate la loc de cinste în beletristica românească, G.M.C. a avut o susținută activitate de publicist prin cronicile și articolele apărute în Revista Fundațiilor Regale, Viața Românească, Revista Istorică Română, precum și conferințe-studii constituind laolaltă minunate pagini literare.

Ele definesc scriitorul uitat de critica noastră în ciuda poeziei dar și clarității stilului său și în special a temelor prin care se relevă un cronicar nediletant al civilizației românești. Personal cred că sîntem obligați, nu din solidaritate îngustă de breaslă, ci din respect pentru toate valorile literare, să lăsăm generațiilor de mîine, rînduire între cei vrednici ale condeiului.

G.M.C. publică în Revista Fundațiilor Regale de la 1.VII.1934 la 1.VI.1940 eseuri semnificative: *Formă și Formalism, Artele Populare, Salvarea vechilor orașe, Despre stilul modern, Gheorghe Balș, O Capitală, Considerațiuni asupra arhitecturii funcționale, Modernismul și Arhitectura românească, Iașii, Arcul de Triumf, Muzeul Național, Tradiție și formă, Despre posibilitățile arhitecturii românești* etc. Studiile sale au continuat în Viața Românească, fiind prezentate aci cele din noiembrie 1944 pînă în iulie 1946. Ele încep cu tema: *Un fel de bilanț* și continuă cu zece critici de pictură prilejuite de expozițiile unor artiști sau saloane oficiale.

De altfel G.M.C. nu era debutant în critica de artă: publicase în Revista Istorică Română în 1931, o importantă recenzie a unei cărți de Paul Henry, care se ocupase de biserici moldovene. În aceeași revistă arhitectul prezenta în 1933 un studiu: *Considerații generale ale genezei artei moldovene.*

Toate aceste studii au fost strînse într-un volum intitulat «*Scrieri*», care a apărut la Paris în 1966.

1971 Alt editor parizian a regrupat articolele lui G. M. Cantacuzino din *Simetria* în cinci capitole distincte: editoriale — studii — drumuri — dicționar — — note. Editorii cărții « *Simetrii* » au eliminat din toate articolele redacționale, numele co-semnatarilor: de șapte ori pe O. Doicescu și o dată pe T. Evolceanu. De asemenea nu s-au republicat textele semnate « S » (adică *Simetria*), datorate tot lui G.M.C. El obișnuia să semneze astfel micile note, fruct al vreunei discuții cu P. E. Miclescu (necitat de editori, deși a facilitat fuziunea unor temperamente foarte diferite), O. Doicescu, Marica Cotescu, Al. I. Brătescu-Voinești și alți colaboratori apropiați.

În spiritul *Simetriei* — deci nepolemic — îmi iau libertatea acestor observații și cred că am privi cu mare simpatie contribuții la completarea oricărei omisiuni prilejuite de neștiință, lipsa spațiului grafic, interpertări pur subiective.

Şi desigur mai sînt studii, conferinţe, note, corespondenţă, un material rătăcit şi risipit, avînd în frunte *Scrisorile către Simon* — un « precis » al unor cugetări şi amintiri — care întregesc pe arhitectul scrierilor literare.

« *Dar nu trebuie uitat că la baza tuturor artelor plastice, desenul rămîne cu legile sale riguroase şi disciplina lui neînduplecată, ca o legătură între obiectiv şi subiectiv, între realitate şi impresie* ».

(G.M.C., extras din articolul « Salonul Oficial », Viaţa Românească, ian.-febr., 1941)

G. M. Cantacuzino nu a pictat fiindcă forţa tinereţii sale trebuia să se reverse liric sau prin alte generoase elanuri. Nu a pictat ca să se « deconecteze », să umple ore libere cu o activitate respectabilă. Dar, G.M.C. nu a făcut nici meserie din pictură.

A fost o pură pasiune, fiindcă pictura îl transporta în lumea de forme şi culori, care alcătuiau şi ele bogăţia sa sufletească.

Pentru el, *desen-formă-compoziţie*[6] nu erau noţiuni abstracte, ci un fel propriu de a simţi viaţa.

Pictura nu constituia la el un atu în plus al arhitectului, ci un pur imbold al personalităţii sale evoluate, un răspuns spiritual dat sieşi.

Desigur, e cale lungă între a picta şi a deveni pictor, iar de la afirmarea acestei înzestrări rămîne în faţă drum întins.

Chiar dacă pictorul este un « alt-eu » al profesionistului-arhitect, în pictor la început a dominat arhitectul. G.M.C. a desenat şi a pictat de la 12 ani, pe parcursul a aproape cinci decenii. La Beaux-Arts Paris, s-a aflat în unul dintre cele mai stimulative centre ale diletanţilor, profesioniştilor şi iubitorilor picturii, care va culmina la el într-o pasiune tîrzie. De altfel îşi dorea să trăiască cît de mult, ca să devină un pictor consacrat.

G.M.C. a purces instinctual pe drumul formării logice: « mai întîi desen, pe urmă pictură ». Pictînd, de asemenea a parcurs toată gama exerciţiilor scolastice: natura moartă, peisajul, modelul, portretul, animale şi în special caii, stăruind însă mai mult pe exterioare şi interioare de arhitectură. Desigur, multe tablouri au fost precedate de schiţe, de studii pentru compoziţie, desen, culoare, lumină, finesuri de amănunt.

G.M.C. s-a lăsat judecat de public de timpuriu: în timpul armistiţiului a colindat Moldova cu prietenul său Horia Teodoru, notîndu-şi grafic impresiile. Ei vor expune o serie de desene într-o expoziţie comună la Casa Şcoalelor — Bucureşti, înainte de plecarea la Beaux-Arts. Acolo a continuat vînătoarea de imagini cu H.T. În jurnalul său notează (aprilie 1919) cuvintele pictorului Vuillard[7] cu care vizitase Versailles:... « Aduceţi-vă aminte că desenul este totul şi trece înainte de toate. Acela care ştie să deseneze — a spus Michelangelo — acela ştie mai bine totul şi le înţelege pe toate »...

În iulie 1920 găsim în jurnalul său intenţia de a parcurge doi ani de studiu într-unul singur, la capătul căruia va obţine titlul de « constructor »... . *Atunci voi reveni în ţară. Voi desena mai bine ca acum şi zestrea mea de cunoştinţe arhitecturale va fi precisă. În această vară, poate voi avea prilejul să fac pictură reuşită...*

Viena apare tînărului student o *sinteză de influenţe franceze şi italieneşti, o punte între două estetici diferite.* În iulie 1922 acolo — « *oprire logică* » — în drumul său din Italia spre Franţa, îşi notează în jurnal titlurile a 124 desene şi a 87 gravuri ale lui Dürer, expuse la Albertina.

Colegii săi remarcau cum îşi aducea aminte de orice în arhitectură, dar în pictură mai degrabă de ceea ce aparţinea unei viziuni de arhitect. L-au pasionat: gravorul Piranesi — el însuşi arhitect — cu antichităţile sale romane, Scamozzi cu vederile din Roma, Meryon cu acvaforte pariziene. Nu parcurgea muzeele ca un vizitator grăbit, ci stăruind ore întregi ca să descifreze meşteşugul la Goya, Hubert Robert, Corot, Daumier, Hokusai.

În tăcerea nopţii imagina un dialog între cei doi prieteni Nicolas Poussin şi Claude Lorrain, sau o întîlnire cu umbra lui Ingres. Mărturiseşte intimilor săi că în iarna 1921—1922, cînd studiile sale de arhitectură fuseseră întîrziate, nu se dispensase de ucenicia în pictură, în care găseşte legături mai puternice cu viaţa. A picta devenise atunci pentru el un act de dăruire sufletească. Totuşi, cred că putem privi ghiesul său de a picta şi ca o manieră personală dintre cele mai riguroase pentru abordarea creativă a valorilor arhitecturale plastice, ce se va transforma mai tîrziu într-un viu protest împotriva documentării prin intermediul lentilei fotografice.

Astfel, o parte din desenele sale, de la juvenila sa manifestare publică: « Expoziţia de documente arhitectonice », H. Teodoru — G. M. Cantacuzino, pînă la încheierea anilor de studiu sînt caietele de schiţe ale arhitectului, transformate la el în mape cu picturi. Există sute de schiţe majore, notaţiile grafice ale multor monumente şi situri, pe care gustul său sigur le reţinea în diferite prilejuri. Artistul acestei perioade are o preferinţă pentru compoziţiile statice, echilibrînd inteligenţa cu sensibilitatea.

În conacul din Dărmăneşti[8], pe valea Trotuşului, G.M.C. îşi petrecea sfîrşitul de săptămînă între ai săi, regăsind acolo atmosfera de linişte şi pace, plăcutul vieţii, afecţiunea. Dărmăneştii erau *stînca de care se ancorau atît de profund rădăcinile existenţei mele.* În aceste « *peisaje legendare* » a acuarelat colţuri de natură în care lumina este redată măiestrit. Sînt schiţe de format mai mic decît desenele de la Vicenza dar de o mare sensibilitate; cîteva trăsături de creion însufleţesc transparenţa culorilor de apă. Prin fineţea observaţiei unele ne reamintesc de mai vîrstnicul său văr Pallady[9], care mai înainte de a deveni pictor fusese destinat ingineriei.

G.M.C. se rupea complet din alte activităţi spre a picta. Chiar dacă în opţiunea subiectelor şi în preciziunea analizei rămînea arhitect, pictura îl pasiona din ce în ce mai puternic şi fiindcă nu avea constrîngerile arhitecturi[10], plus cohortele de interpuşi care îţi preiau lucrarea înainte de a se transforma în realitate.

De altfel G.M.C. era un pictor cultivat care îşi domina intelectualmente simţămintele. Aspiraţiile sale apar clar în unele tablouri. De exemplu: pentru el laşii, oraş bogat în monumente-martori ai istoriei noastre e totodată cel mai înaintat bastion latin al Moldovei. De aceea picta vederi ieşene într-o transfigurare italienizantă: o paletă cromatică vie sub un soare arzător.

În multe din tablourile sale, în special din ultimii ani se intuieşte o reverie calmă, opusul « mişcării care deplasează liniile ». Uneori domină melancolia unor evocări paseiste.

« Cu alb şi cu negru poţi face pictură », scria Pallady — sau altădată — « desenul se poate lipsi de culoare ». Împărtăşind acest punct de vedere reluat de atîţi alţii, putem aprecia că în pictură G.M.C. nu a fost un « diletant superior » ci un profesionist care însă n-a pictat nimic din constrîngere profesională.

În afara genului « alb-negru », în multe din lucrările sale nu apare o voită delimitare între desen şi culoare, desenul rămînînd suportul mai afirmat, fără să se bizuie pe efecte în sine ca la Paul Hogarth şi George Simotta, mult mai arhitecţi prin perceperea amănuntului. Pe o construcţie liniară de volume, planuri — şi aci G.M.C. a dovedit sensibilitate de la graţioasa peniţă la tuşa groasă a cărbunelui — cu o preciziune austeră demnă de îndepărtata sa rudă Puvis de Chavannes, a adăugat culoarea într-un dozaj ferit de extravaganţă. În ce priveşte desenul nu trebuie să uităm că G.M.C. a fost student în atelierul lui Umbdenstock care era un scamator al desenului; el anima pasiunea pentru desen lucrînd direct cu stiloul pe care îl descărca ca să accentueze umbre, în timp ce-şi declama teoriile.

Prin opţiuni, pictorul şi tema favorită se definesc. Se vorbeşte de Pallady, dar şi de nudurile sale; ne amintim de Degas, dar nu fără balerine; se vorbeşte de portretele lui Stoenescu, de eroii lui Toulouse-Lautrec; sînt citate des catedralele lui Monet, sau pisicile lui Steinlein; Dufy înseamnă cai şi călăreţi pe o fontă albastră, Watteau galanterie, Claude Lorrain este magicianul porturilor scăldate în aurul asfinţitului.

G.M.Cantacuzino rămîne *pictorul unor monumente ale măreţiei trecutului*, ajungînd la un stil personal în exprimarea caracterului acestor edificii somptuoase şi grandioase. Prin alegerea temelor sale şi viziunea sa romantică, el va fi o individualitate autonomă, aşa cum apare mai recent « izolatul » Bernard Buffet.

În ultimii săi ani se va consacra aproape total picturii. În jurul planşetei cu planurile completărilor la Mitropolia din laşi, cînd nu mai au loc pe pereţi, tablourile se sprijină pe scaune. Din camera sa priveşte pe fereastră anotimpurile ieşene; cîteodată vreun bătrîn îi pozează

14

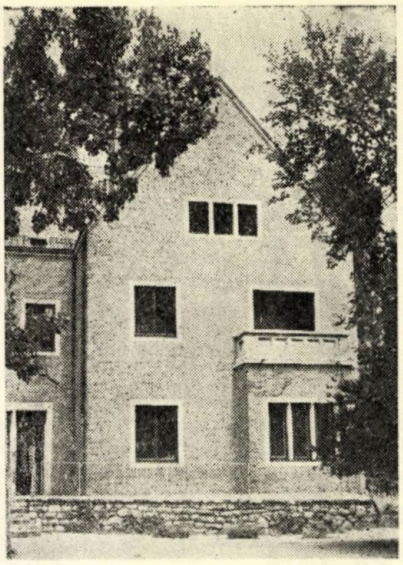

15

17

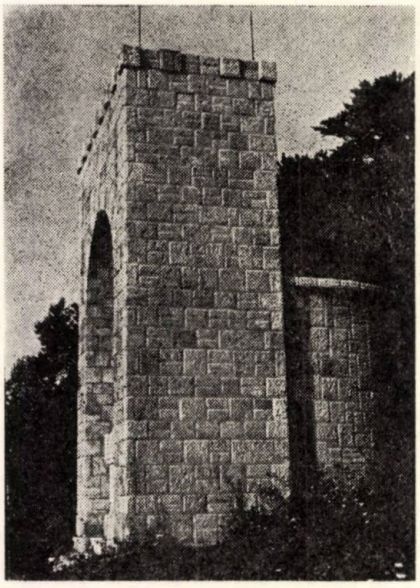

16

19. Le Val-de-Grâce — 20. Le Val-de-Grâce — 21. La Salute — 22. Panteonul din Paris — 23. Arhitectură barocă — 24. Domul Invalizilor — 25. Vila Malcontenta Paladio (Toate aceste lucrări ale lui G. M. Cantacuzino au fost expuse în expoziţii publice de pictură şi desen)

18

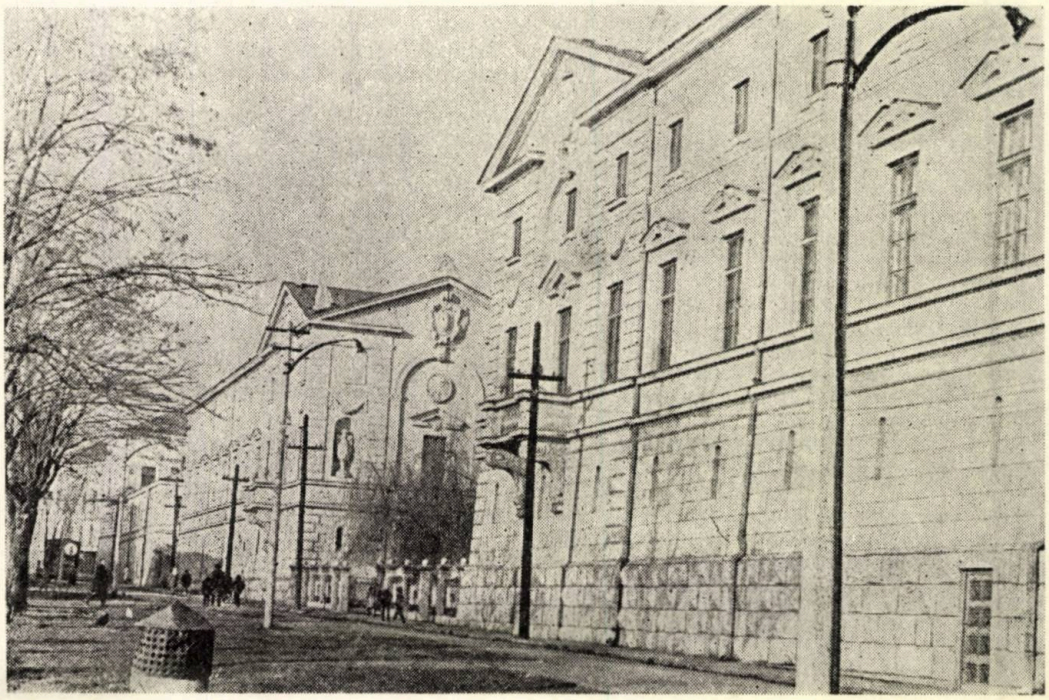

14. Interior vilă pe Intr. Pietăţii — 15. Vilă pe Intr. Pietăţii, faţada spre grădină — 16. Mausoleul lui Octavian Goga la Ciucea, la care a colaborat şi Doamna Veturia Goga (colecţia autorului) — 17. Profesorul supraveghind detaliile ultimei sale lucrări. Vasul se regăseşte pe fotografia 18 (colecţia autorului) — 18. Extensiunea ansamblului Palatului Mitropoliei din Iaşi (colecţia autorului)

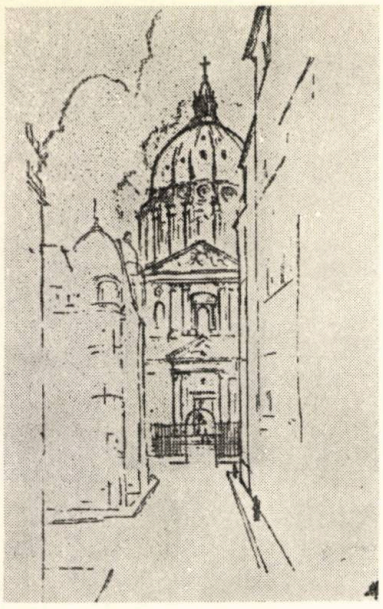

19

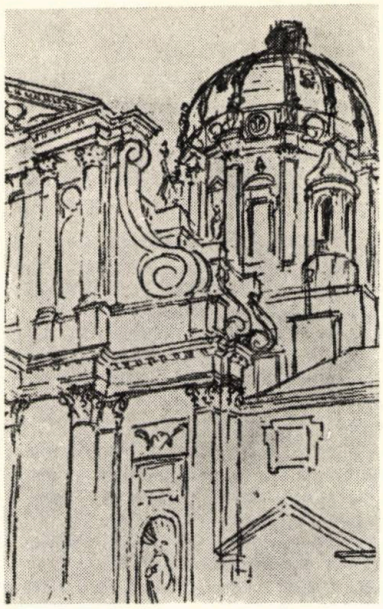

20

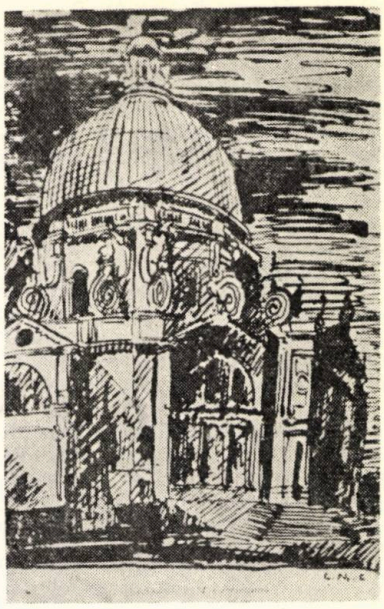

21

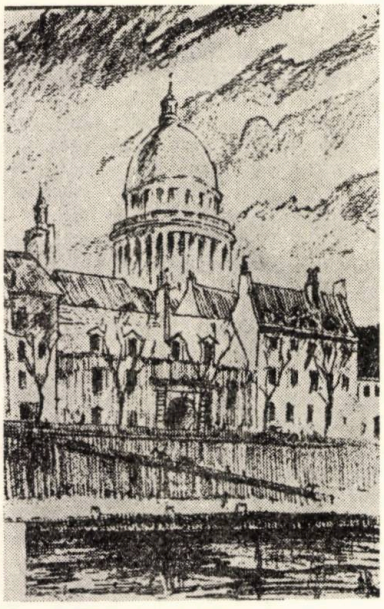

22

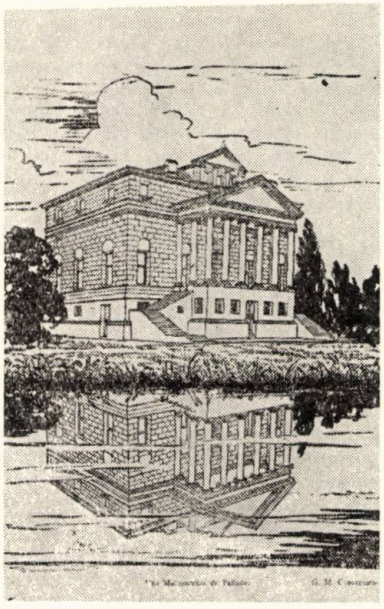

25

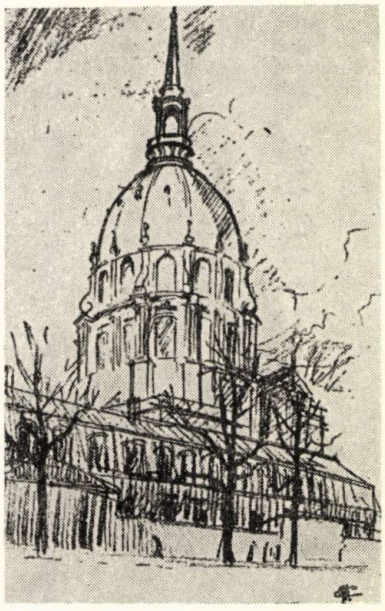

24

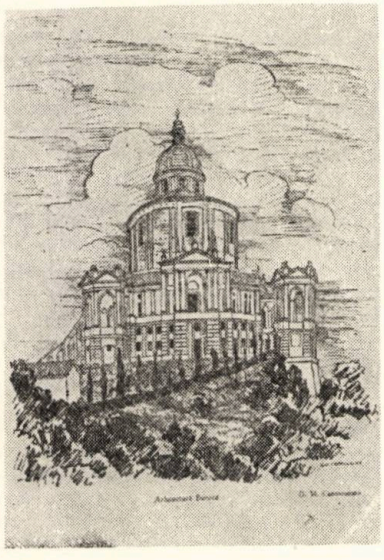

23

« Lucrul de mînă, în care mîna omenească, supravegheată de inteligență, provoacă continua și concreta creare, este necesar pentru continuitatea și dezvoltarea capacității creatoare a intelectului nostru; și această activitate a mîinilor noastre este indispensabilă atît adevăratei inteligențe cît și adevăratei picturi ». (Citat din « Giorgio de Chirico și pictura modernă », note de arhitecta Marica Cotescu, Caietul Simetria V)

Perioada alb-negru este departe, cu un « remember » puternic în ultimii ani bucureşteni. Îmi amintesc de mansarda clădirii pe strada Nuferilor 55, un veritabil atelier în care profesorul cu aceeaşi prestanţă ne explica desenele sale:... *desenul trebuie să ajungă la cîteva trăsături ca scrisul... un scris care să ne permită a citi esenţialul...*

În laşii săi — *oraşul datinei* — va încerca mai mult jocul cu lumina şi culoarea, influenţat şi de frescele mănăstirilor moldoveneşti pe care le cunoştea atît de bine, poate şi prin gene strămoşeşti.

...« Pictorul nostru a pornit din arhitectură. El o profesează neîntrerupt fără să-l despartă şevaletul de planşetă »... spunea Tudor Arghezi la deschiderea ultimei expoziţii a lui G.M.C. în pavilionul de pe malul lacului Herăstrău, în toamna lui 1956.

Dar G.M.C. cunoscuse de mult euforia vernisajelor de expoziţii. Reţinem pe cea de debut din 15 ianuarie 1931, pe care el însuşi a caracterizat-o ca *o colecţie de tentative diverse*, urmată de cele de la Muzeul Toma Stelian, Căminul Artei (Cretzulescu) « prefaţată » tot de Arghezi, şi la Librăria Italiană (calea Victoriei).

Din nefericire fiecare artist avînd marota sa, G.M.C. — generos cum îl ştim pe de-o parte, cu o viaţă plină de avatare pe de alta — a dăruit, a împrăştiat prea multe din picturile sale. O retrospectivă a pictorului G. M. Cantacuzino nu ar fi însă anevoios de organizat, tot printr-un efort concertat al specialiştilor.

Poate îşi vor aminti şi de cuvintele lui Tudor Arghezi [11]:... « Venisem să văd ce a mai putut să izbutească după atîţi ani de tăcere a paletei, arhitectul. Am plecat din mijlocul tablourilor lui, concentrate ca nişte sonete, mai curat şi mai întinerit. Fiecare din poemele în culori din jurul nostru surîde sensibilităţii şi rosteşte parcă pe şoptite, farmecul pămîntului românesc »...

« *Am putea, aducîndu-ne aminte de istoria noastră şi de obîrşia noastră să punem în ceea ce facem, puţină măreţie romană* »
(G.M.C., *Simetria*, I, p. 26)

În cronologia înfăptuirilor arhitecturale importante ale ţării noastre, G.M.C. figurează de cinci decenii. « Istoria arhitecturii româneşti » (vol. II), « Histoire de l'Architecture en Roumanie », « Lexiconul ilustrat de arhitectură modernă » (Capit. « România »), « Chronological History of Romania », « Arhitectura românească în imagini », « Istoria României în date », « Dicţionarul enciclopedic », « Locuinţa în timp şi spaţiu », precum şi numeroase numere din « Arhitectura », ghiduri şi alte publicaţii vor aminti generaţiilor viitoare că la vremea sa G.M.C. a adus contribuţia muncii sale.

Numărul şi diversitatea unor lucrări prestigioase îl confirmă printre cei mai de seamă arhitecţi români ai anilor '30 şi '40.

După dispariţia sa foarte regretată, în timp, personalităţi ale vieţii noastre culturale: academicianul prof. dr. arh. Octav Doicescu, prof. dr. docent Grigore Ionescu, reputatul critic de artă Petru Comarnescu au evocat figura sa. Un grup de arhitecţi francezi l-au omagiat oficial, iar Institutul de arhitectură a cinstit memoria sa printr-o comunicare ţinută la o sesiune ştiinţifică a cadrelor didactice.

A fost neîndoielnic o personalitate multivalentă: un arhitect care a căutat să se explice, deci a devenit şi scriitor; avînd har didactic a adăugat practicii, teoriei şi erudiţiei, autoritatea de a învăţa şi pe alţii; simţul său plastic i-a dat într-una ghies să se revele în pictură.

Dincolo de aceste talente, G. M. Cantacuzino ne lasă amintirea unui umanist al cărui ţel a fost să-şi servească ţara mai presus de orice.

Dr. arh. RADU PATRULIUS

NOTE

1. Revistă publicată de « Société Centrale des Architectes » la Paris, cu colaborarea « Societăţii arhitecţilor diplomaţi de guvern » şi a « Asociaţiei provinciale a arhitecţilor francezi ».
2. Cred că n-am avea decît de cîştigat dacă s-ar reedita şi în românește.
3. În « Chronological History of Romania », Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1974, la pag. 312, în dreptul anului 1931, aflăm că G.M.C. face parte dintr-un grup de istorici care înfiinţează Revista Istorică Română ce va apărea trimestrial pînă în 1947.
4. Matila Costiescu Ghyka (1881—1965). A urmat şcoala de ofiţeri de marină la Brest, intrînd apoi în diplomaţie ca ataşat naval. Ulterior a devenit « visiting professor » de estetică la universităţi din S.U.A. E cunoscut pentru cărţile sale: « Esthétique des proportions dans la nature et dans les arts », « Le nombre d'Or » (« Les Rythmes, Les Rites »), « Essai sur le rythme ».
5. Profesorii Grigore Ionescu şi G.M.C. au parcurs lucrarea împreună chiar la laşi, înaintea dispariţiei premature a traducătorului.
6. Vezi *Simetria*, caietul VI, Dicţionar. p. 115.
7. Edouard Vuillard, 1867—1940, pictor francez din grupul nabi.
8. Opera lui N. Ghika-Budeşti; vezi Arhitectura nr. 4/1974, p. 54.
9. G.M.C. se destăinuia la 6 iunie 1959: « *Chinuit şi eu în munca mea, n-am înţeles adesea dojana unuia care se chinuise mai mult. Dar am vrut să-ţi spun esenţialul gîndurilor mele în privinţa acestui artist (Pallady) şi în ceea ce priveşte arta lui, eu, care i-am fost, poate, singurul ucenic.*
10. El va scrie într-un moment de marasm în *Simetria* VIII, p. 104: . . . *Arhitectura este o artă în care visul şi lirismul n-au loc* . . .
11. Cuvînt introductiv la deschiderea expoziţiei cuprinzînd 150 de tablouri, la 3 octombrie 1956, în Pavilionul A din Parcul de cultură şi odihnă sub egida Secţiei culturale a Capitalei.

BAUTEN DES VERKEHRSWESENS — PARKHÄUSER — TANKSTELLEN — BAHNHÖFE — FLUGHÄFEN (Clădiri din domeniul transportului — parcaje — staţii de benzină — gări — aerogări). Volum apărut sub îngrijirea revistei Deutsche Bauzeitschrift — Material selecţionat şi prelucrat de: S. Nagel şi S. Linke. Editura Bertelsmann GmbH, Gütersloh/Düsseldorf, 1973, 208 pag.

În biblioteca I.S.L.G.C. au intrat, de curînd, cîteva noi volume care fac parte dintr-o serie de 15 cărţi de specialitate a căror apariţie este îngrijită de cunoscuta revistă Deutsche Bauzeitschrift. Ne reţin atenţia modul de prezentare, actualitatea problemelor şi ultimele realizări din domeniul respectiv. Volumele menţionate se referă la clădiri de locuit, clădiri administrative, industriale, clădiri pentru locuri de adunare, cămine, restaurante, hoteluri, şcoli, clădiri pentru sport ş.a.

Fiecare volum cuprinde 300 imagini foto, 300 desene reprezentînd planuri, secţiuni, planuri de situaţie, detalii, care împreună cu textul acoperă cca 200 pagini. Capitolele introductive şi textele ce însoţesc materialul ilustrativ sînt scrise în limbile germană, franceză şi engleză. Se remarcă, în general, calitatea superioară a graficii şi textul bine documentat (care precede grupările specializate de clădiri) din capitolele prezentate, fiecare, de către un alt specialist în ramura respectivă.

Volumul referitor la clădirile aferente transportului şi circulaţiei tratează problema parcajelor, a staţiilor de benzină, a gărilor şi aerogărilor.

Specialistul interesat în **proiectarea parcajelor** găseşte aici indicaţii privind diferite soluţii de parcare: subterane, mascate la suprafaţă prin spaţii verzi, parcaje la nivelul străzii, parcări în garaje cu rampe dispuse în spirală, avînd ac-

cese carosabile într-unul sau două sensuri. Pentru parcarea automobilelor pe străzi, se indică lățimea corespunzătoare a străzii în funcție de modul de așezare a mașinii, respectiv unghiul pe care îl face cu linia trotuarului, știind că pentru un loc de parcare e nevoie de 2,5 × 5m.

Problema parcajelor este prezentată ca o chestiune care impune cercetarea unei grabnice rezolvări, citîndu-se ca exemplu situația din R.F.G. unde, pentru 1975, parcul de mașini personale va fi de ordinul a 20 milioane, iar capacitatea locurilor de parcare doar de cca 4 milioane, din care 1,2 milioane în orașe mari.

Un alt capitol se referă la **proiectarea stațiilor de benzină, a atelierelor de reparații și întreținere pentru autovehicule.** Se dau modele de scheme organizatorice și indicații cu privire la modul de determinare a suprafeței halei, în funcție de specificul lucrărilor care se execută în atelierele respective, se prezintă sisteme constructive corespunzătoare, instalații și dotări necesare.

Gările viitorului sînt prezentate ca obiective ale căror funcțiuni vor evolua în raport cu mijlocul de transport folosit, fără să se poată preciza dacă acesta va fi trenul pe pernă de aer, cel pe șine magnetice, aerotrenul, transrapidul sau altceva. Se apreciază, însă, că în viitor, indiferent de mijlocul de transport folosit, călătoria va fi mai confortabilă, asigurîndu-se dotări mai numeroase, mai multe scări rulante și legături mai directe de la un mijloc de transport la altul. Se preconizează realizarea dezideratului de generalizare a sistemului, deja aplicat în Anglia, de a aduce la același nivel pardoseala trenului cu pavajul peronului, astfel încît călătorul să nu mai fie obligat « să urce în tren » ci pur și simplu să-i calce pragul, așa cum ar trece dintr-o cameră în alta.

Dotările pentru transporturi rapide de mică distanță — respectiv cele care asigură legătura orașelor cu suburbiile — sînt obiectul unui capitol în care se prezintă elemente de dotare necesare acestora, sisteme de comunicare folosite, mod de iluminare, indicatoare ș.a. Reproduceri redînd proiecte realizate și clădiri de acest gen, completează datele din text.

O altă categorie de lucrări, care se înscriu în tematica volumului prezentat, sînt **dotările pentru transporturi aeriene.** Ni se indică diferite categorii de mărime de terenuri de aterizare, aspecte topologice și geografice caracteristice. Pentru aerogări se dau: teme-program, diagrama funcțională și diferite elemente necesare în proiectare.

Construcțiile realizate din domeniul circulației rutiere, a celei pe căi ferate, pe calea aerului și cele pentru comunicații prin radio, televiziune, poștă și telefon, redate în reproducerile din volum, provin din diferite țări și îmbogățesc considerabil cunoștințele și imaginea noastră asupra acestor categorii de clădiri.

Putem recomanda deci cu căldură volumul privind construcțiile din domeniul transportului, atît celor care se ocupă de proiectarea unor asemenea construcții, pentru elementele tehnice pe care le oferă, cît și celor dornici să-și lărgească orizontul pentru a face cunoștință cu clădiri care în viitor vor mobila tot mai mult spațiul urban, în măsura în care ne putem permite să apreciem viitorul unui domeniu care a generat una dintre cele mai fantastice și imprevizibile modificări urbanistice din ultimul secol.

Arh. OFELIA STRATULAT

Virgil Petrovici: **LUMINĂ ȘI CULOARE ÎN SPECTACOL** — Ed. Albatros, București, 1974, 215 pag., 58 ilustrații

Studiul inginerului Virgil Petrovici, cunoscut specialist în domeniul eclerajului teatral și de televiziune, propune cititorului o privire cuprinzătoare asupra luminii ca mijloc de expresie teatrală; o acțiune cu cert caracter de originalitate, aducînd prin interpretarea unei bogate informații o contribuție la structurarea unui mod de înțelegere a acestui domeniu.

Desfășurîndu-se în bună parte ca o retrospectivă istorică a artei spectacolului, lucrarea pune în valoare faptul că, începînd din timpuri îndepărtate, însăși de la sorgintea acestei arte, lumina a avut nu numai rol de agent fizic revelator al realității, condiție a perceperii gestului, ci și o funcție semnificantă. Începînd cu civilizațiile primitive și pînă în ajunul timpurilor noastre, pînă în ajunul electricității, dorința de a folosi expresivitatea luminii naturale, și mai ales cea a focului (flăcării), a condus la crearea unei veritabile tehnologii specifice, a unei veritabile arte a efectelor de lumină; o tehnologie care, împreună cu cea a mașinilor de scenă, ne apare azi fermecătoare în complexitatea sa naivă, dar care a slujit cu fidelitate arta teatrală a acelor epoci, și care, constatăm uneori cu surprindere, ar putea oferi excelente sugestii realizărilor contemporane.

Printr-o continuă raportare la evoluția esteticii generale a spectacolului și a celorlalte forme de cultură, acest expresiv itinerar istoric constituie — în cadrul lucrării — fondul pe care se proiectează prezentarea strădaniilor născute prin introducerea iluminatului electric, moment de schimbări revoluționare în tehnica și arta eclerajului, care, de altfel, coincide și cu binecunoscutele transformări intervenite în estetica teatrală la începutul secolului nostru.

După un scurt tur de orizont al echipamentelor de ecleraj electric în prezentarea concepțiilor actuale în arta și tehnologia iluminării, autorul întreprinde o suită de analize asupra unor realizări remarcabile din epoca modernă, punînd în evidență imensa diversificare atît a posibilităților tehnice cît și a opțiunilor estetice în acești ultimi 70 de ani.

Regretînd parcimonia ilustrației care face cititorului neavizat lectura mai dificilă, lucrarea se constituie ca un bun îndreptar specialistului, om de teatru sau arhitect, în înțelegerea acestei importante componente a spectacolului și a condiționărilor fizice, spațiale și artistice pe care aceasta le dictează.

Desigur, adăugarea la studiul apărut a unei analize a metodelor și mijloacelor tehnice de realizare a luminii în spectacol, așa cum este sugerat în prefața semnată de Liviu Ciulei, ar putea oferi și un îndrumar practic binevenit.

Arh. PAUL BORTNOVSKI

Lajos Kollár: **STATIK UND STABILITÄT DER SCHALENBOGEN UND SCHALENBALKEN** (Statica și stabilitatea arcelor și grinzilor realizate cu profile subțiri), Ed. Akadémiai Kiado, Budapesta, 1973.

Lucrarea analizează, din punct de vedere teoretic, practic ca proiectare și experimental, arcele sau grinzile cu

cele patru secțiuni transversale reprezentate pe coperta cărții. Este vorba de acoperișuri cutate de diverse forme ale ondulei, studiind în paralel probleme de statică, stabilitate, deformabilitate, eficiență etc.

În prima parte, după un scurt istoric, se analizează modul de lucru al acestor elemente. Se enunță sistemul caracteristic de transport de sarcină pe elementul spațial iar apoi, pe baza unui model matematic foarte complet, se pune în evidență starea de tensiune și deformație. Se dau grafice de variație a capacității portante la momente transversale, atît pentru încărcările curente cît și valorile critice ale încovoierii care acționează pe direcția slabă a structurii de tub deschis. Pentru eforturile longitudinale se face un studiu teoretic și se dau și grafice adimensionale pentru eforturile principale folosind ipoteze mai precise cît și simplificatoare cu precizie suficientă cazurilor practice posibile.

În continuare, se studiază formele de pierdere a stabilității elastice, folosind metode analitice sau energetice și studiind atît probleme locale cît și cele de deformații critice de ansamblu.

Exemplele de calcul cuprind o gamă largă de situații prezentînd sintetic nu numai procedura de calcul, ci și un comentariu de comportare a elementului.

Lucrarea conține numeroase încercări pe modele cu concluzii deosebit de interesante, folositoare nu numai pentru susținerea procedurii de calcul, ci și în ceea ce privește modul cum trebuie concepute soluțiile, ca geometrie de ansamblu sau ca proporție. Ultima parte a lucrării conține tabele care ușurează și grăbesc proiectarea inginerească a celor patru tipuri de elemente studiate.

Lucrarea este completă și este astfel concepută încît să fie cît mai utilă inginerilor proiectanți. Trebuie, totuși, să remarcăm că metode actuale, cum ar fi cea a elementului finit cuplat cu calculatorul electronic digital, nu sînt analizate, ceea ce reduce domeniul de variație al diverselor forme posibile și deci lasă descoperită posibilitatea unor cuplări mai complexe a profilelor subțiri. De asemenea, nu sînt prezentate diversele nereguli care au apărut în lume la structuri similare, datorită concepției, realizării, unor fenomene reologice etc.

Ing. TRAIAN POPP

? NE ÎNTREBĂM

« LUPOAICA ROMEI » LA AL ȘAPTELEA DECENIU!

Undeva, spre zona de nord a Capitalei, la o răscruce de străzi în evantai, se află situat — prin aerul umbrit de arbori al scuarului din PIAȚA DOROBANȚI — un monument, pe cît de valoros ca simbol al unității de origine și al iubirii de latinitate, pe atît de ascuns încît mulți din cetățenii Bucureștiului poate că nu l-au văzut încă niciodată.

Monumentul — copie fidelă în bronz după originalul aflat în muzeul CAPITOLIN din Roma, înfățișează lupoaica legendară, care ar fi alăptat pe cei doi copii — Romulus și Remus întemeietorii Romei — și a fost dăruit municipalității Bucureștiului de către Orașul Roma în 1906.

Grupul statuar este așezat pe un soclu de travertin, acesta fiind ridicat pe o bază de piatră de Cîmpulung. Pe latura soclului în direcția căreia privește lupoaica, este înscrisă o stemă cu banderola ce poartă inițialele S.P.Q.R. (Senatus populusque romanus — Senatul și poporul roman), iar pe latura opusă o stemă cu un soldat roman.

Înspre partea din față a lupoaicei — pe soclu — este scris « DARUL ROMEI 1906 »

Profile clasice și baze rotunjite ca și alte motive decorative ornamentează soclul — toate într-o sinteză de o uimitoare simplitate, stabilind o perfectă armonie între subiect și ansamblu.

Bronzul turnat subțire se pare că în trecut a fost deteriorat.

Cu remedierile intervenite lipsește, totuși, degetul arătător de la mîna dreaptă a primului copil.

Inițial, monumentul a fost plasat în piața Sfîntul Gheorghe, azi Piața 1848.

Instabilitatea concepțiilor urbanistice cît și continua transformare a orașului, a dus la mutarea acestui monument, în fața Patriarhiei — în partea de jos a aleii, spre piața Unirii, pentru ca — ulterior — prin restructurarea accesului către dealul Mitropoliei, să fie așezat sub clopotnița veche, chiar în centrul acesteia, de unde apoi a fost adus în Parcul Dorobanți.

Concepții diferite, fiecare din ele temporar justificată atîta timp cît un nucleu urbanistic bine conturat nu luase ființă în plin centrul orașului.

Azi, ne găsim într-o etapă superioară a dezvoltării urbanistice și edilitare a Capitalei, în care volumele unor opere de arhitectură remarcabile și definitive pot permite cuprinderea în contextul lor a unor compoziții sculpturale, care prin calitatea lor artistică și semnificația națională să contribuie la triumful nobleței și frumuseții spiritului contemporan.

Prin analogie, piața Nicolae Bălcescu ar putea reprezenta centrul geografic și istoric, spre care converg, ca la cetățile romane, cele două mari artere perpendiculare — prima avînd direcția N—S și secunda E—V.

Și dacă în scuarul din fața Universității — pe locul școlii de la Sf. Sava — se află monumentul lui Ion Heliade Rădulescu, nume puternic ancorat în cultura poporului român, monumentul lui Mihai Viteazu, de al cărui nume se leagă înfăptuirea pentru întîia oară a idealului de unire sub unica-i cîrmuire a românilor din Țara Românească, Transilvania și Moldova, monumentele cărturarilor Gheorghe Lazăr și Spiru Haret, atunci, cu atît mai mult, în scuarul limitat de cele două mari bulevarde, Nicolae Bălcescu și Republicii, ca și de fronturile Teatrului Național și Hotelului Inter • Continental, amplasarea « Darului Romei din 1906 » ar fi cu mult mai mult decît binevenită.

În acest al șaptelea deceniu de existență a unui monument făcînd parte integrantă din Fondul Național, nimic nu poate fi mai potrivit, mai demn, decît readucerea acestuia din actualul pseudo-anonimat, în ansamblul propus, **mai concret, în spațiul verde existent la punctul de întîlnire a axelor intrărilor Teatrului Național și Hotelului Inter • Continental.**

Amplasarea — ca într-un for a acestei statui — monumentală nu atît prin volumul ei atingînd în înălțime, cu soclu cu tot, circa trei metri, considerent fericit pentru ansamblu, cît mai ales prin valoarea pe care o reprezintă, va constitui un moment vibrant în viața Bucureștiului.

« Darul Romei în al șaptelea deceniu » va fi ca o bijuterie pe o ie cu sclipiri de aur, neasemuită ca un simbol și strălucitoare, în centrul vital al Capitalei noastre de astăzi.

Arh. DUMITRU ARGHIRIADE

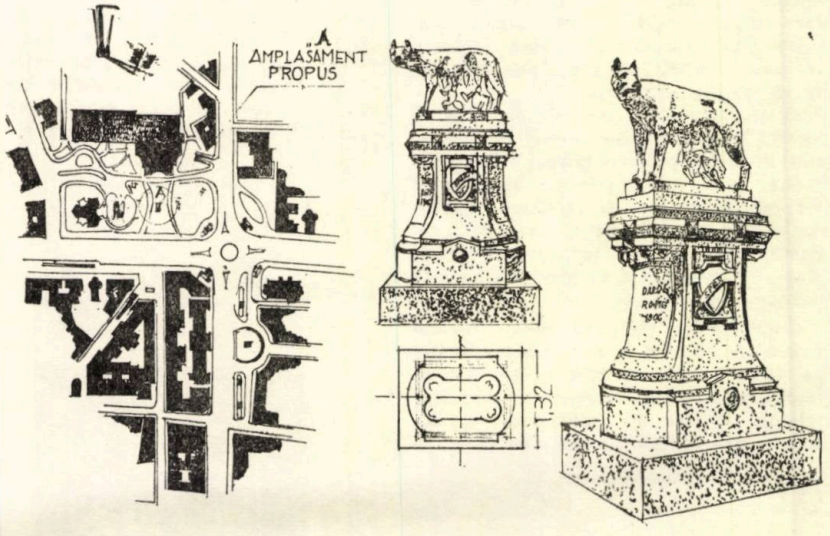

A. FIRME ŞI SEMNALE COMERCIALE

FIŞA TEHNICĂ NR. 0118

FIRME LUMINOASE DIN STIPLEX

A 5/1975

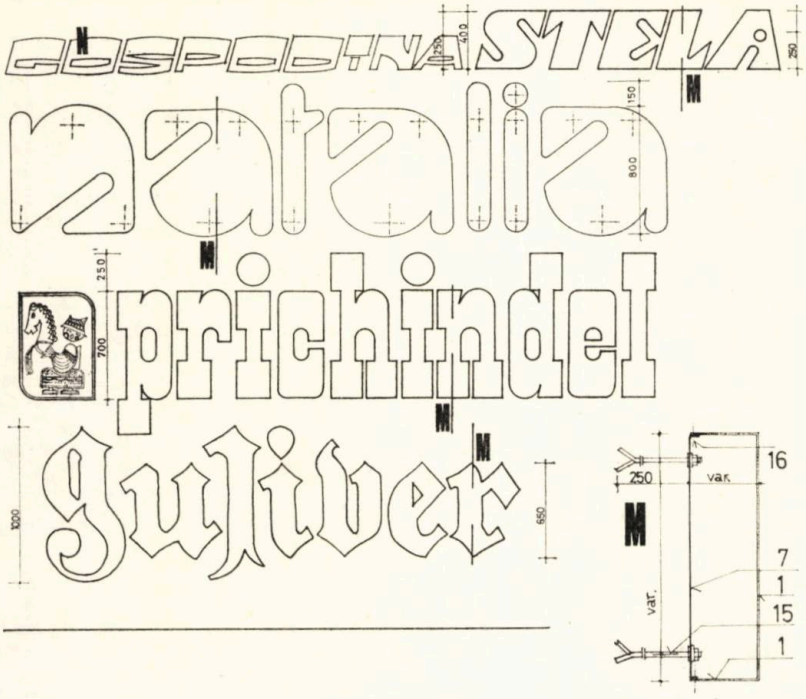

Firmele sînt proiectate şi executate de I.S.E. Reclama comercială. Colectiv de proiectare: şef at. arh. Gh. Bică, arh. Al. Racoviceanu, tehn. S. Gîrlagiu

Literele se realizează din Stiplex de 4 mm şi tablă de 0,75 galvanizată şi vopsită cu Duco. Sînt luminate la interior cu un număr variabil de becuri incandescente sau fluorescente. În funcţie de mărime au 3—4 prinderi cu ajutorul unor bolţuri împuşcate sau praznuri filetate. Stiplexul se prinde pe fundul de tablă cu şuruburi autofiletante. Feţele laterale se mulează la cald, iar cele frontale se decupează.

M. Litere spaţiale simple cu Stiplex în diferite culori
N. Litere spaţiale din tablă inox, fără lumină
O. Casete spaţiale cu fund şi laterale de tablă. Literele sînt realizate din benzi de stiplex aplicate
P. Litere spaţiale cu laterale şi fund dublu de tablă vopsite cu Duco alb
R. Litere cu feţele laterale montate la interiorul fundului de tablă, şi depăşind partea frontală. Aplicaţii din benzi de Stiplex colorat
S. Litere cu aplicaţie pe conturul părţii frontale
T. Litere cu partea frontală în relief realizat din stiplex în două culori
U. Schemă electrică de iluminare interioară cu becuri incandescente. Toată instalaţia se montează pe fundul de tablă al literelor

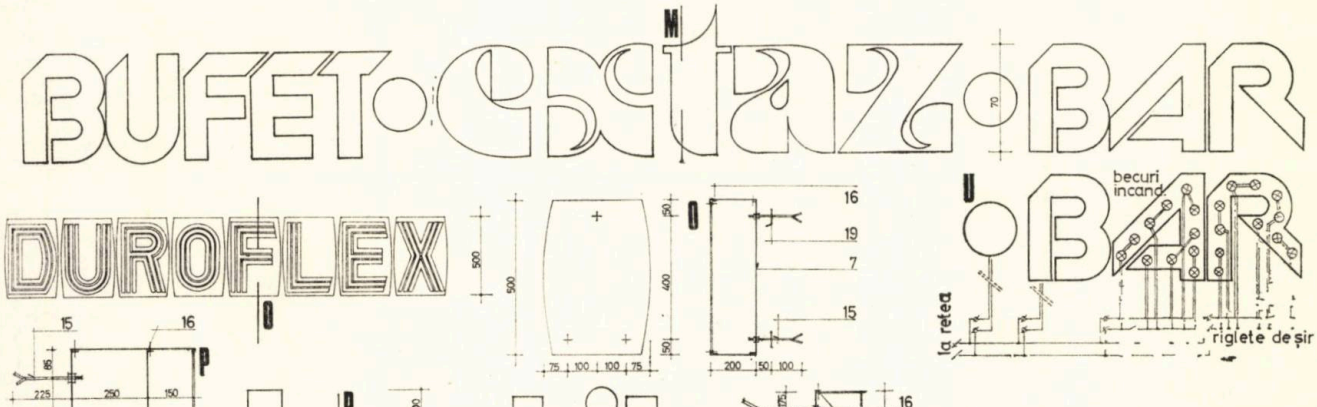

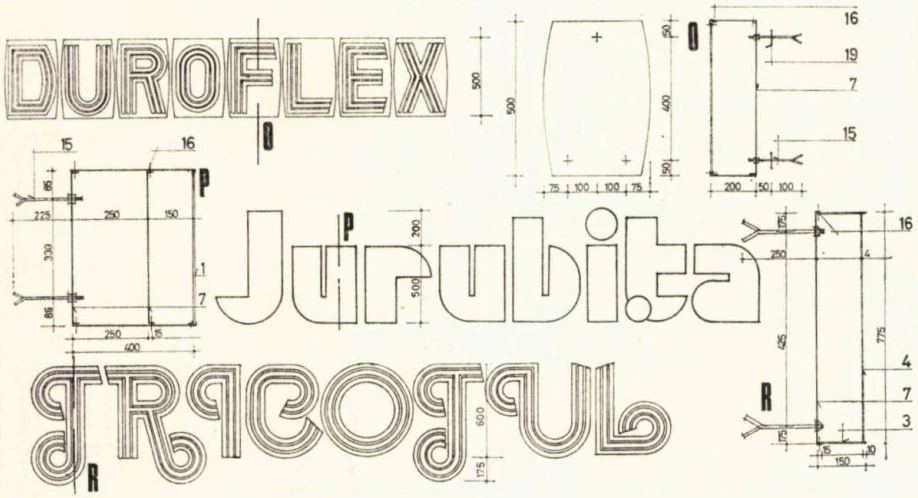

1. *Faţă şi laterale Stiplex 4 mm, diferite culori* — **2.** *Stiplex negru* — **3.** *Stiplex roşu mat* — **4.** *Stiplex alb cu aplicaţii de stiplex roşu* — **5.** *Stiplex galben* — **7.** *Fund tablă 0,75 mm, vopsit cu Duco negru* — **8.** *Idem, vopsit cu Duco alb* — **9.** *Idem, vopsit Duco galben* — **14.** *Bolţuri împuşcate* — **15.** *Prazn de montaj* — **16.** *Şuruburi autofiletante* — **19.** *Rozetă sudată pentru distanţare* — **20.** *Sudură*

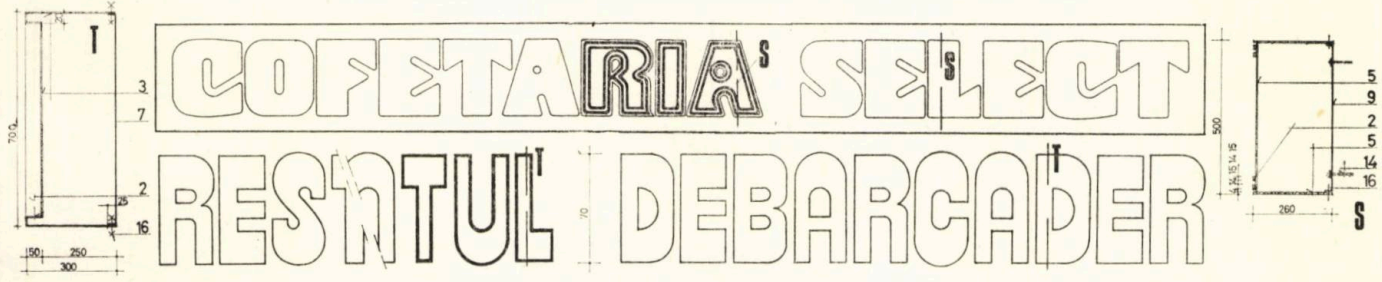

Cîteva firme pe fundal de lemn. Literele sînt menținute cu șuruburi M_6 cu trei piulițe.

K, L. Litere de stiplex cu aplicații de culoare neagră

M, N. Litere spațiale din inox cu becuri de 15 W, montate la interior și iluminînd fundalul de scîndură de stejar

O, P. Litere realizate din trei platbande vopsite cu Duco alb și negru

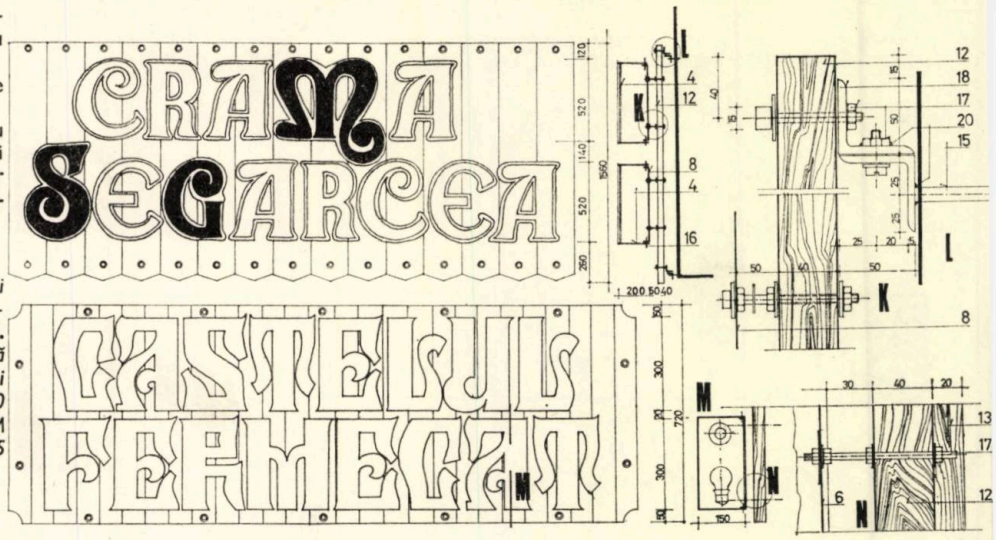

4. Stiplex negru — 6. Tablă inox și bridă de rigidizare de tablă obișnuită — 8. Fund tablă 0,75 vopsită Duco alb — 10. Platbandă 50×3 Duco alb — 11. Platbandă 30×3, vopsită Duco negru — 12. Scînduri stejar de 40 mm — 13. Cusac 40×40 — 15. Praznuri de montaj — 17. Șurub M 6×9,5 + șaibă și piuliță — 18. L 50×50×5 — 20. Sudură

Semnale spațiale realizate din Stiplex și tablă inox pe schelet metalic

R, S. Vedere și secțiune, semnal hexagonal din Stiplex pe o ramă din platbandă și cu o săgeată din tablă inox.

T, U, V. Vedere laterală, schemă-cadru și secțiune orizontală printr-un semnal spațial realizat din două cutii Stiplex cu fund de tablă, montate pe un cadru de țeavă dreptunghiulară.

X, Y. Vedere și schemă cadru, semnal cubic

Z. Semnal circular cu fund de tablă pe schelet de cornier și emblemă cu relief pronunțat, realizate din Stiplex în două culori

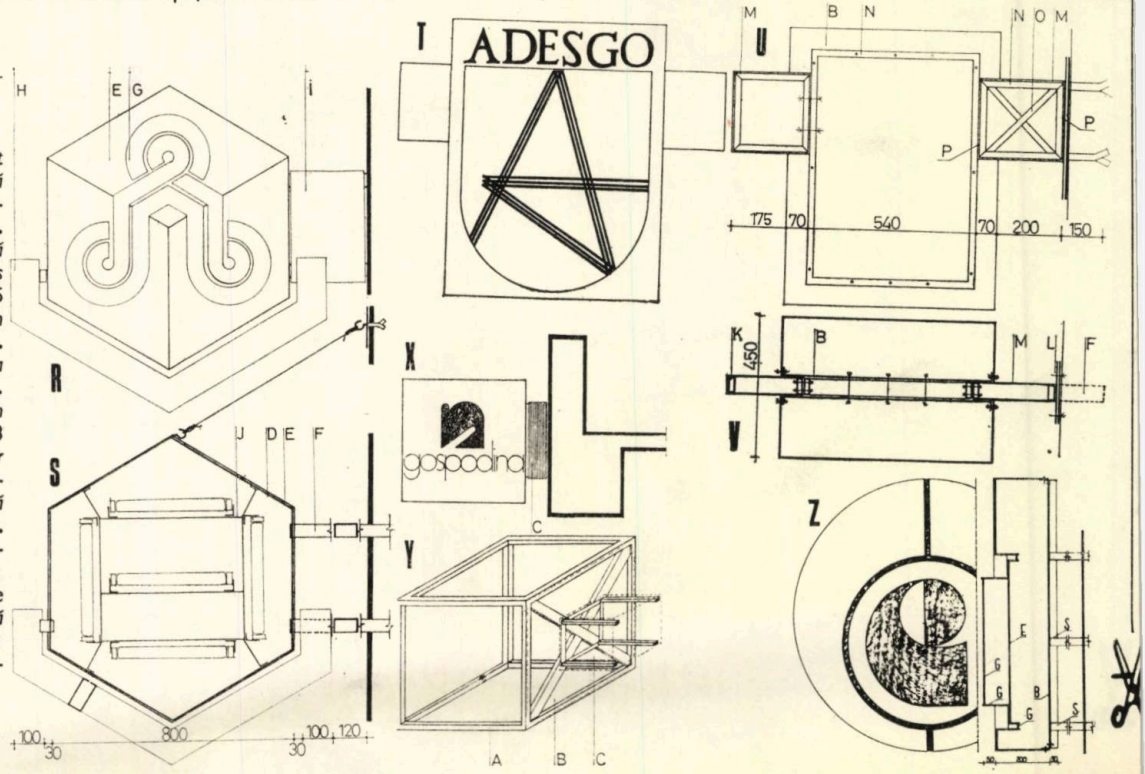

A. Cadru cubic fier pătrat 12×12 mm — B. Tablă 0,75 mm — C. Mască decorativă Inox 0,75 mm — D. Platbandă 50×5 — E. Față casetă Stiplex alb lăptos 4 mm — F. Prazn oțel U 5 — G. Grafică aplicată din Stiplex roșu 4 mm — H. Săgeată spațială cu secțiunea 95×1000 din Inox — I. Mască Stiplex negru 4 mm — J. Cadru platbandă 30×3 mm pentru fixarea tuburilor fluorescente — K. Cadru țeavă 50×20 ×2 — L. Placă fixare 450×200 mm — M. Tablă Inox 1 mm — N. Cadru țeavă rectangulară 50× ×20×2 — O. Diagonale țeavă 50×50×2 — P. Sudură — R. Cornier sudat L 30× ×30×3 — S. Schelet exterior cornier

MOBILIER INTERȘANJABIL CU MONTANT UNIVERSAL

Proiectat în cadrul IPROCOM, mobilierul interșanjabil cu montant universal se execută cu structură din oțel și aluminiu la IMIL Rădăuți și cu structură de oțel la I. I. Băimăreana.

Principiul pe care se bazează este realizarea din piese de serie asamblabile, a unui mare număr de variante constructive și funcționale. Elementele principale de mobilier se pot grupa în: rafturi, gondole « buticuri » sau piese independente.

Modulul de bază este de 1,00 m și înălțimea totală variabilă de la 2,50 pînă la înălțimea sălii de vînzare. În acest caz plafonul realizat din paziile de la partea superioară poate constitui chiar tavanul magazinului.

Pentru unele din utilizările sistemului, vezi în corpul revistei (pag. 35) magazinul universal « Bucovina » — Suceava.

Piesele componente sînt grupate în următoarele serii principale: montanți (m), console (c), polițe (p), pazii (pz), bare (b), casetaje, panouri și accesorii.

Fiecare piesă avînd preț individual, evaluările oricăror tipuri de alcătuiri se fac ușor.

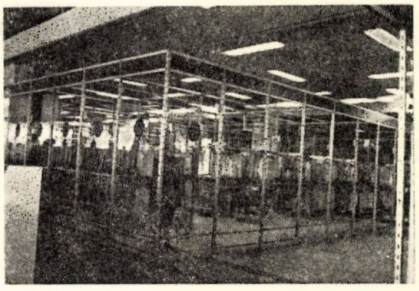

Prezentăm alăturat două tipuri de grupări și anume o gondolă dublă cu două rînduri de bare pentru confecții (secțiunea 1—1) și o gondolă dublă cu polițe din PAL, de diverse dimensiuni (secțiunea 2—2).

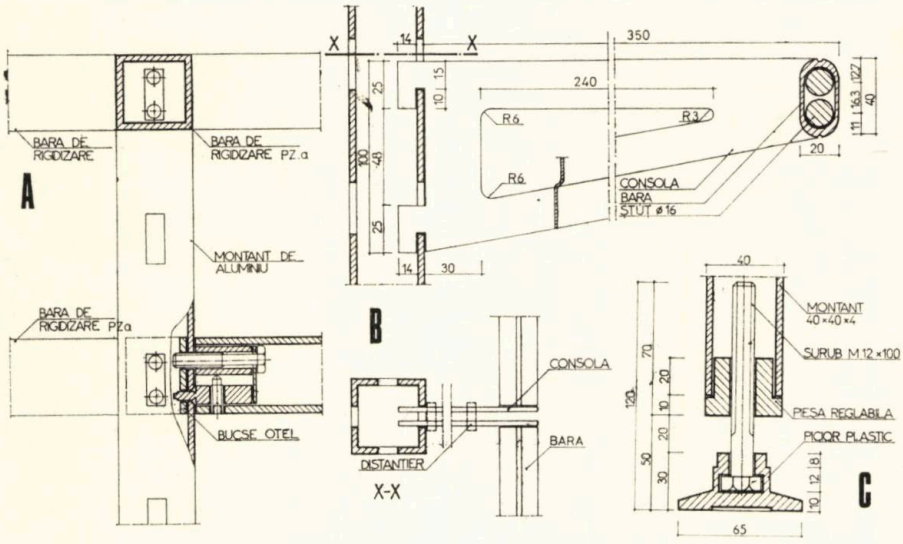

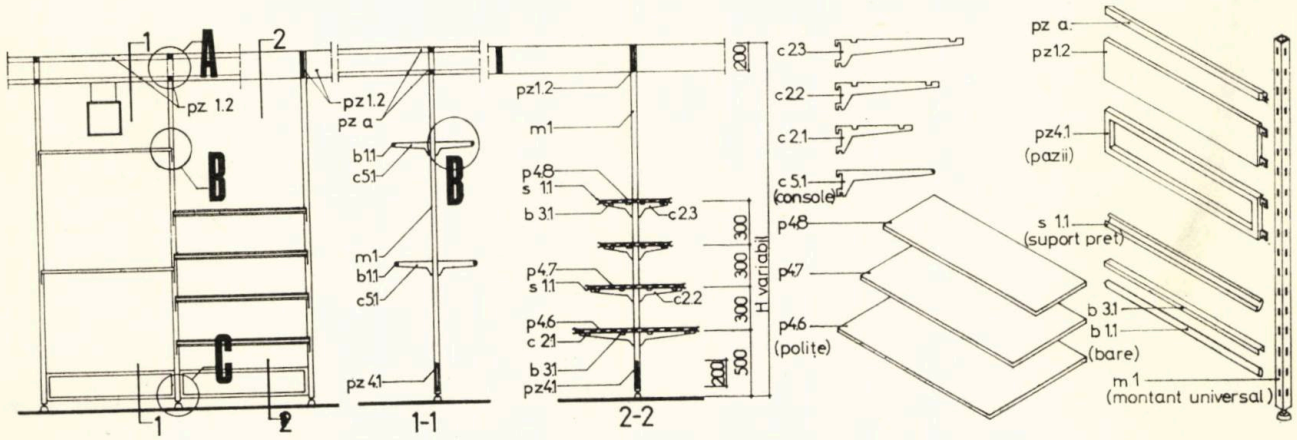

ALTE EXEMPLE DE GRUPĂRI REALIZATE CU MONTANT UNIVERSAL

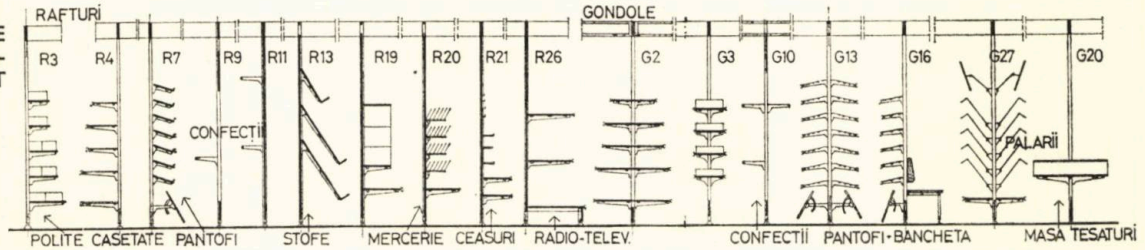

A. MOBILIER COMERCIAL

FIŞA TEHNICĂ NR. 0121

TONET ŞI GONDOLA

A 5/1975

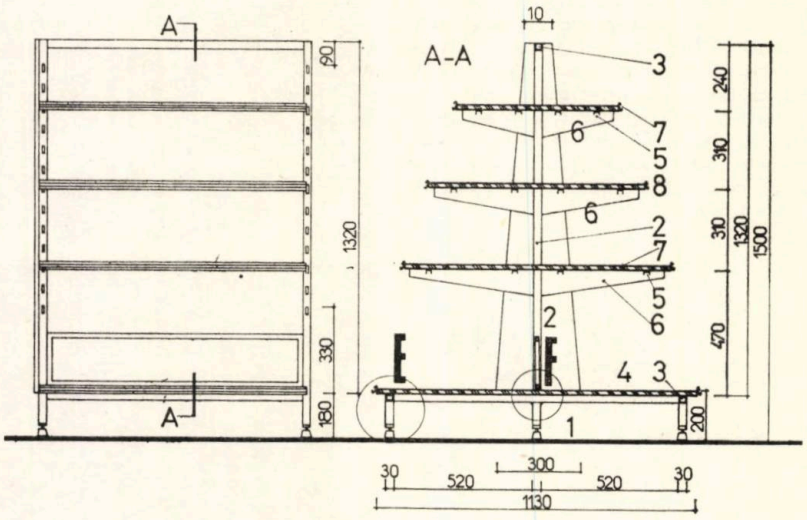

GONDOLA PENTRU ARTICOLE DIVERSE

1. *Picior reglabil 40 × 40 mm* — **2.** *Montanţi ţeavă 40 (50, 60) × 40 mm* — **3.** *Bară rigidizare 30 × 30 × 2 mm* — **4.** *Podium PAL 20 mm finisat cu HDS* — **5.** *Bare de rigidizare poliţe* — **6.** *Console tablă presată* — **7.** *Poliţe PAL 20 mm* — **8.** *Suport preţ*

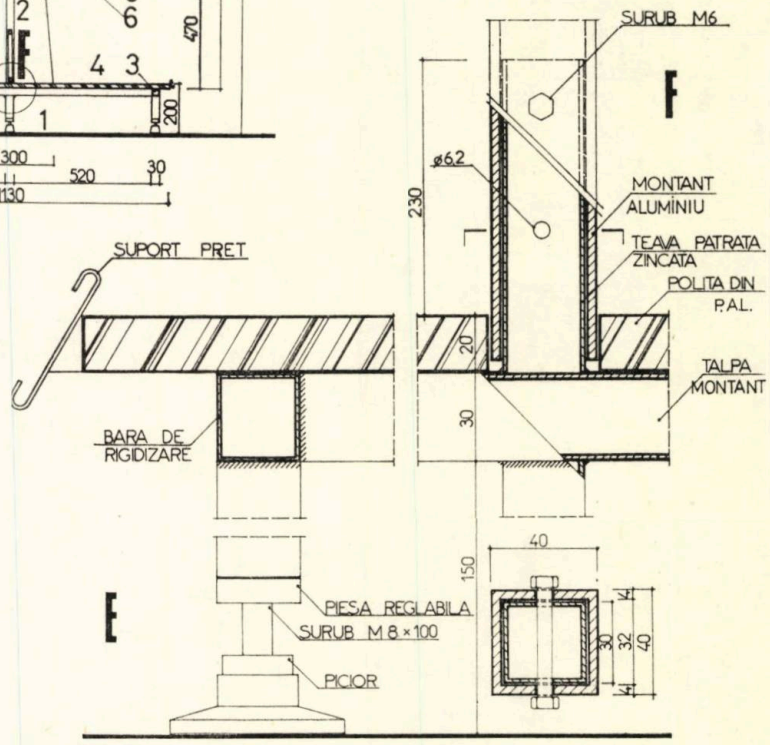

Piesele de mobilier proiectate de IPROCOM sînt executate pe acelaşi principiu ca şi mobilierul interşanjabil prezentat în fişa anterioară. Pe baza unui set standardizat de piese de diferite tipuri şi dimensiuni îmbinate cu îmbinări-tip, se pot executa diverse variante de secţiuni şi desfăşurări (piese izolate sau înşiruite).

Sistemul constructiv se bazează pe schelete metalice transversale rigidizate cu bare longitudinale. Podiumul şi poliţele îndeplinesc, de asemenea, un rol de rigidizare.

Toate îmbinările sînt demontabile, ceea ce permite o uşurinţă în montaj ca şi flexibilitate în timp. Piesele de lemn sînt finisate cu HDS iar cele metalice sînt vopsite cu Duco.

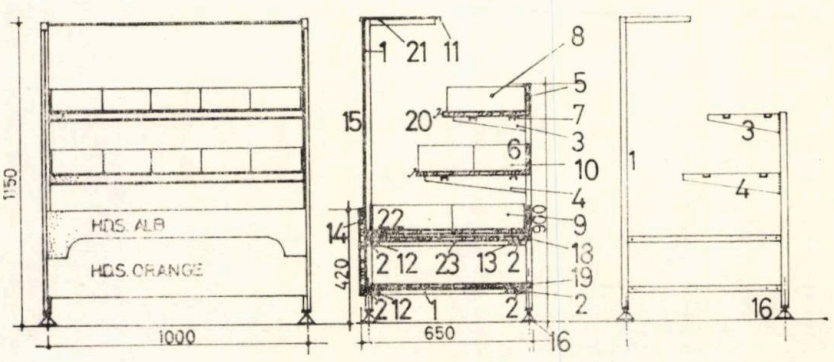

TONET

1. *Schelet metalic ţeavă pătrată* — **2.** *Bară rigidizare schelet, ţeavă patrată 20 × 20 × 2 mm* — **3,4.** *Console de tablă presată sudate de schelet* — **5, 6.** *Poliţe rebord PAL 22 mm finisat cu HDS* — **7.** *Bară rigidizare pentru console, tablă 1,5 mm* — **8, 9, 10.** *Casetaj* — **11.** *Ramă de fixare blat sticlă* — **12, 13.** *Plăcuţe sudate în capătul barelor de rigidizare, pentru montaj* — **14.** *Pazie PAL 20 mm finisat HDS, 1000 × 320 mm* — **15.** *Vitrină sticlă securizată 10 mm, 999 × 730 mm* — **16.** *Picior cu reglaj* — **18, 19.** *Poliţe* — **20.** *Port-preţ* — **21.** *Blat sticlă 10 mm* — **22.** *Sertar cu rebord de sticlă* — **23.** *Glisieră sertar* — **24.** *Ramă fixare*

A. TÎMPLĂRIE DIN P.V.C.

FIȘA TEHNICĂ NR. 0122

FERESTRE ȘI UȘI-FERESTRE, PREZENTARE

A 5/1975

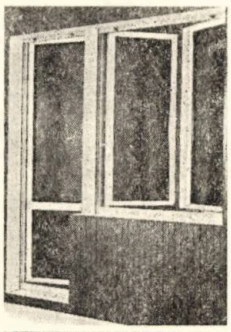

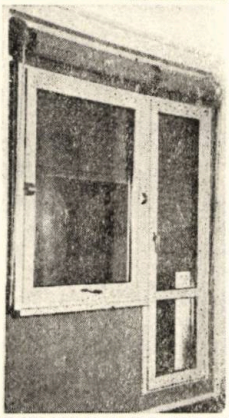

Prezentăm prima serie de confecții din P.V.C. care se produc începînd cu trim.IV/1975 la Intreprinderea de tîmplărie metalică și produse pentru construcții din mase plastice (ITMPCMP) Buzău, sub denumirea de « Plastolz ».

Ferestrele, ușile-ferestre și jaluzelele sînt produse extrudate din P.V.C. rigid, corespunzător utilizării la exterior în condițiile țării noastre.

Profilele principale din P.V.C. sînt întărite prin introducerea în interiorul lor a unui ranfort din tablă zincată de 1 mm grosime format prin îndoire la rece. Montajul profilelor se realizează cu ajutorul unor colțare metalice și sudarea P.V.C.-ului.

ITMPCMP — Buzău realizează confecțiile echipate, inclusiv geamul, gata pentru a fi montate, sau, prin înțelegere între părți, la orice nivel intermediar de echipare. Ferestrele, ușile-ferestre, glasvandurile și celelalte confecții pot fi livrate cu geamuri termoizolante (IZOVIT) sau geam securizat.

La cerere, tocurile pentru ferestre pot fi prevăzute cu accesoriile necesare în vederea echipării lor cu jaluzele din P.V.C.

Tîmplăria din P.V.C. poate fi utilizată pentru închiderile de goluri, cu elemente fixe sau mobile la toate tipurile de clădiri.

În comparație cu celelalte tipuri de ferestre ce pot fi utilizate la clădiri, ferestrele din P.V.C. oferă o serie de avantaje printre care enumerăm:

— reducerea manoperei pe șantier la operația strictă de montare a ferestrei sau a ușii-ferestre (nu mai este necesară montarea geamului și vopsirea).

— simplificarea operațiilor de întreținere în condițiile unei comportări foarte bune în timp, confecțiile nemaitrebuind să fie vopsite periodic;

— un grad de etanșeitate sporit la aer și apă, cu implicații în reducerea consumului de combustibil pentru încălzire, și în creșterea gradului de confort.

Pentru definirea eventualelor comenzi ce vor fi adresate: ITMPCMP Buzău, Aleea Industriilor nr. 5, vor trebui precizate dimensiunile cu modul de deschidere al ochiurilor mobile, poziția și tipul de praznuri.

Se vor indica de asemenea: denumirea tipului confecției, conform tabelului de tipodimensiuni, tipul de geam solicitat, precum și indicația « cu » sau « fără » jaluzele.

Prețurile informative antecalculate sînt: 564 lei/m² ferestre cu geam termopan
271 lei/m² jaluzele

TIPODIMENSIUNI DE FERESTRE CUPLATE CU UȘI-FERESTRE DIN P.V.C.

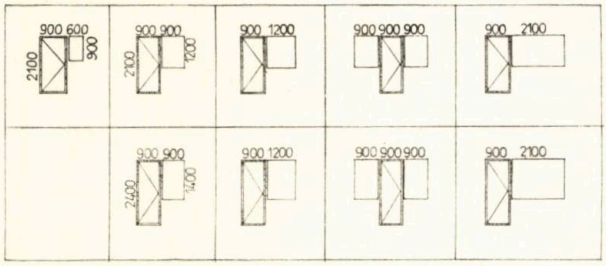

TIPODIMENSIUNI ALE FERESTRELOR DIN P.V.C.

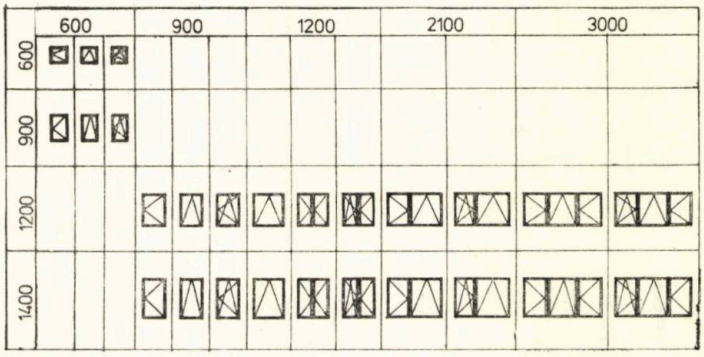

Ferestrele și ușile-ferestre mobile sau fixe cu geam simplu sau termoizolant se realizează cu aceeași gamă de profile.

1. *Profil L pentru toc* — **2.** *Ranfort metalic, țeavă dreptunghiulară zincată de 1 mm* — **3.** *Profil « Z » de cercevea* — **5.** *Profil baghetă pentru geam termoizolant* — **6.** *Profil baghetă pentru geam simplu* — **7.** *Profil consolidare baghetă* — **8.** *Garnitură de fixare geam* — **9.** *Profil lăcrimar* — **10.** *Garnitură de etanșare* — **11.** *Geam termoizolant « IZOVIT »* — **12.** *Geam simplu* — **30.** *Piese de calare pentru geam* — **31.** *Goluri ⌀ 4 mm (cîte 4 la metru) pentru evacuarea apei de condens sau infiltrații*

S. Fereastră fixă — **T.** Ochi mobil cu geam termoizolant — **U.** Ochi mobil cu geam simplu

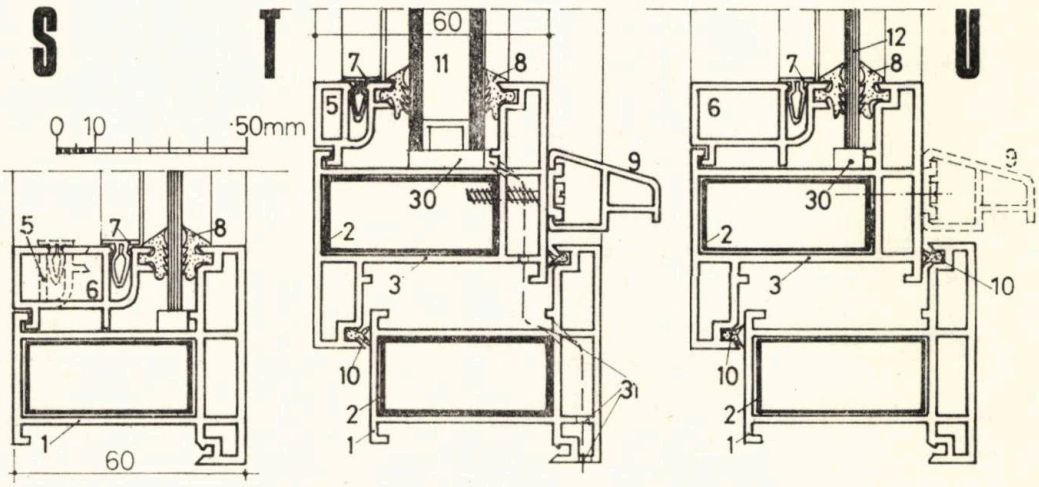

FIȘA TEHNICĂ NR. 0123

A. TÎMPLĂRIE DIN P.V.C.

A 5/1975

FERESTRE ȘI UȘI-FERESTRE, DETALII

1. *Profil « L » pentru toc* — **2.** *Ranfort metalic, țeavă dreptunghiulară zincată de 1 mm* — **3.** *Profil Z — (cercevea)* — **4.** *Profil T (cercevea)* — **5.** *Profil baghetă pentru geam termoizolant* — **6.** *Profil baghetă pentru geam simplu* — **7.** *Profil consolidare baghetă* — **8.** *Garnitură fixare geam* — **9.** *Profil lăcrimar* — **10.** *Garnitură etanșare* — **11.** *Geam termoizolant IZOVIT* — **12.** *Geam simplu* — **13.** *Profil glisieră jaluzele* — **14.** *Profil legare ochi mobil — montant mobil* — **15.** *Profil protecție prag. Puc plastifiat* — **16.** *Profil ghidaj jaluzele* — **17.** *Profile jaluzea* — **18.** *Baghetă lemn* — **19 a.** *Prazn prins cu holț-șurub în diblu sau bolț împușcat* — **19 b.** *Prazn îngropat* — **20.** *Chit Romtix 80 sau Romalchid* — **21.** *Izolație vată minerală* — **22.** *Glaf prefabricat* — **23.** *Solbanc prefabricat* — **24.** *Glaf lemn* — **25.** *Prag scafă mozaicat* — **26.** *Prag profil metalic U — pe picioruțe prazn — ancorate în pardoseală* — **27.** *Covor P.V.C. pe șapă egalizare* — **28.** *Piese de calare* — **29.** *Capac P.A.L. termoizolat cu P.F.L. poros.*

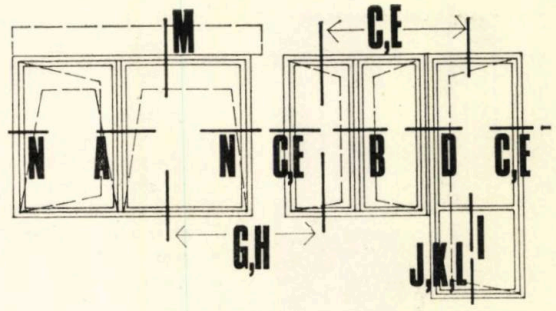

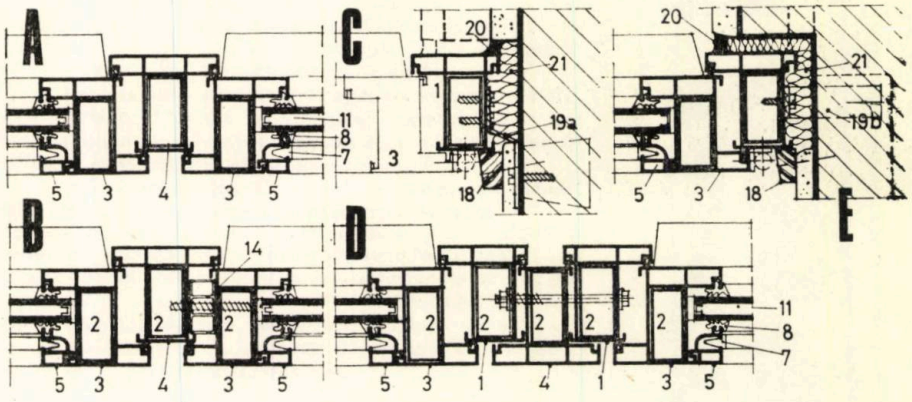

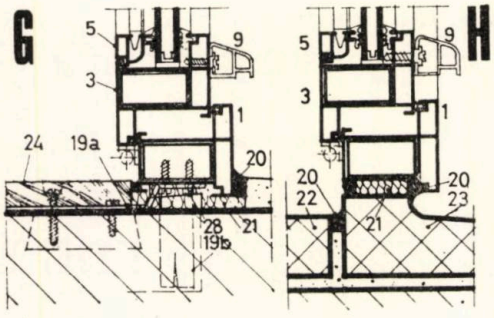

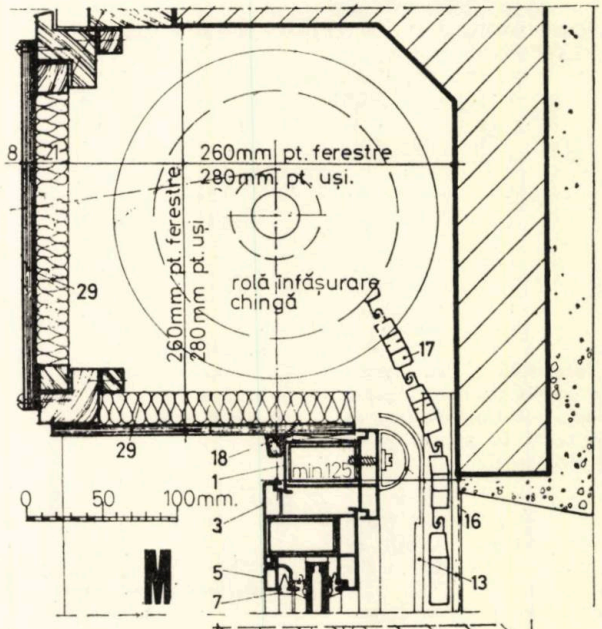

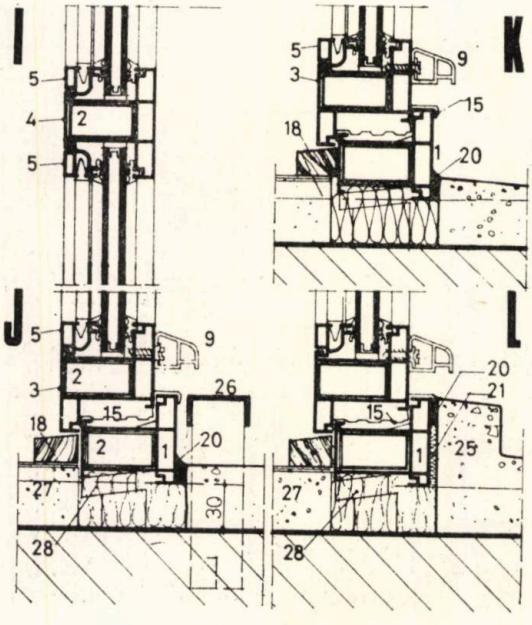

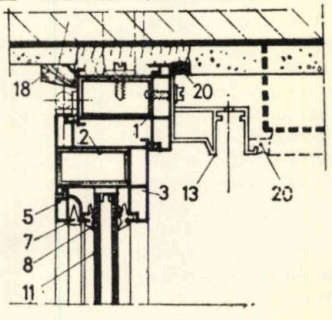

actualitati

MOTELUL „MINA DE PETROL" — MONTEORU

Amplasat în stațiunea Monteoru, la cca 18 km de Buzău, în imediata vecinătate a minelor de petrol, unice în țară, motelul cuprinde: 40 locuri de cazare, în camere de două paturi cu grupuri sanitare proprii și 180 locuri de alimentație publică, distribuite după cum urmează: restaurant 60 locuri, bodegă 40 locuri, cramă 40 locuri și cofetărie 40 locuri.

Motelul este amplasat în parcul stațiunii, pe malul pîrîului Sărata, ocupînd amplasamentul fostului Cazino Monteoru.

Partiul se compune din trei corpuri distincte, avînd dispuse la subsol și parter spațiile necesare alimentației publice și recepției motelului iar, la etaje, cazarea. Un prim corp, orientat spre stațiune, are la subsol crama, la parter restaurantul, bodega și recepția cazării, iar la etajul I, zece camere de cazare. Cel de-al doilea corp, așezat în unghi drept cu primul, se dezvoltă pe parter și două etaje și are la parter cofetăria și anexele acesteia, iar la etaje celelalte zece camere de cazare. Cel de-al treilea corp, amplasat în unghiul pe care-l formează primele două, cuprinde la subsol spațiile de depozitare, iar la parter bucătăria cu anexele acesteia, precum și vestiarele personalului.

În exterior, construcția este completată cu o serie de amenajări de terase și peluze.

ARH. FLORIN MOLDOVEANU

- *Născut la 28 februarie 1944, la Săhăteni-Buzău*
- *Ca student arhitect, și-a făcut pregătirea în atelierele conf. arh. Ignace Șerban și prof. arh. Tiberiu Ricci, din Institutul de arhitectură « Ion Mincu » -București*
- *Diplomat al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » în anul 1970.*
- *Arhitect la Institutul « Proiect-București »*
- *Lucrări personale: motelul « Mina de Petrol » și « Ștrand ape sărate » la Monteoru-Buzău*
- *A participat la elaborarea următoarelor proiecte: Stadion 20 000 locuri-Buzău, Casa științei și tehnicii pentru tineret-Buzău, Ansamblu de locuințe zona Episcopiei-Buzău—în cadrul Institutului de proiectare Buzău; Studii pentru zona centrală a orașului București, precum și Studii de traseu pentru sistemul liniilor I și II de metrou în cadrul Institutului « Proiect-București »*
- *Interes pentru realizările arhitectului Dinu Gheorghiu. Arhitectura, în primul rînd trebuie să fie funcțională. Un partiu răspunzînd funcțiunii cerute poate fi exprimat sincer ca volume, iar arhitectura nu poate fi gîndită decît volumetric.*
- *Hobbies: călătoriile, fotografia*

Debut

1. Windfang — 2. Hol recepție — 3. Acces cazare — 4. Salon restaurant — 5. Restaurant — 6. Hol restaurant — 7. Garderobă — 8. Acces cramă — 9. Bodegă — 10. Oficiu — 11. Tablou electric — 12. Bucătărie caldă — 13. Spălător veselă — 14. Spălător vase — 15. Bucătărie rece — 16. Băuturi — 17. Preparare carne — 18. Preparare pește — 19. Preparare legume — 20. Birou — 21. Recepție alimente — 22. Grup sanitar — 23. Vestiar bărbați — 24. Vestiar femei — 25. Cofetărie — 26. Oficiu cofetărie — 27. Depozit — 28. Terasă— 29. Depozit ambalaje — 30. Curte de serviciu

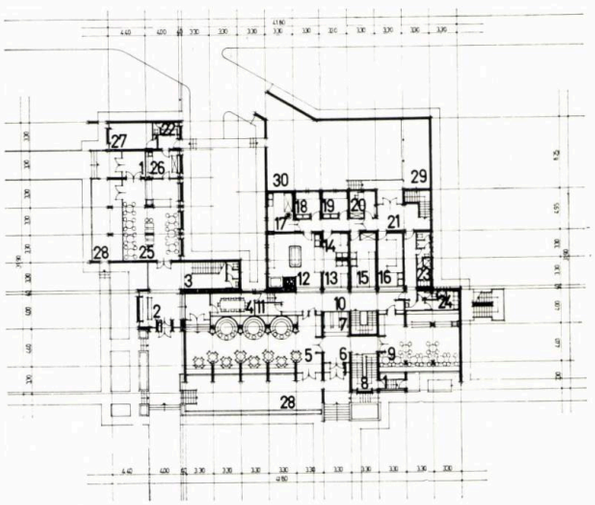

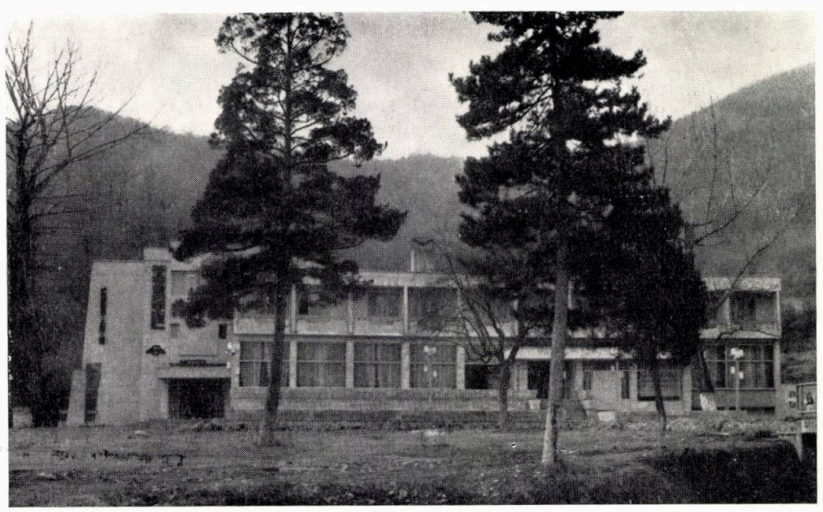

corespondenta

Arh. DAN MIRCEA GEORGESCU

CÎTEVA ASPECTE DE TURISM, CULESE DINTR-O CĂLĂTORIE ÎN GRECIA

Între 28 ianuarie și 6 februarie a acestui an, împreună cu arhitectul Fl. Trișcu, am făcut — în cadrul schimburilor culturale — o călătorie în Grecia, ca răspuns vizitei făcute în țara noastră de doi colegi greci.

Călătoria pînă în Grecia am făcut-o cu avionul, și după mai puțin de trei minute de la decolare, de pe pista Otopenilor, cufundată în ceață, eram în plin soare peste un imens covor de nori albi ce se întindeau pînă în orizonturi, nelăsîndu-te să poți zări ceva dintr-un peisaj care, firește, interesa în cea mai mare măsură. Vocea impersonală a unui difuzor ne-a anunțat după puțin timp că zburăm deasupra Salonicului.

După cîte știam, din hărțile pe care le cercetasem, cu mult interes și atenție înainte de plecare, de aici începea survolarea Mării Egee și faptul mi-a fost confirmat de destrămarea norilor, care mi-a permis să întrezăresc cîteva insule: **Skiatos, Skopelos** din arhipelagul **Sporadelor,** apoi **Evia** (mai cunoscută după numele vechi de **Eubea)** pe care am traversat-o, zburînd deasupra **Aticei** și **Pireului,** pe care, l-am recunoscut cu ușurință dar spre surprinderea mea zborul continua peste mare, peste insula **Salamis** (mai cunoscută sub vechea denumire de **Salamina**) pentru ca, făcînd un viraj larg peste **Egina,** să ne întoarcem și să coborîm către uscat. Am aterizat la **Ellinikon,** aeroportul internațional al Atenei, după numai o oră și treizeci și cinci de minute, distanță care ne desparte de unul din leagănele în care s-a născut o întreagă civilizație, o superbă arhitectură și o cultură și artă unică, care ne copleșește încă astăzi, după mai mult de 2 000 de ani.

Pe pistele aeroportului, avioane din toate colțurile lumii ne-au lăsat impresia că Grecia este un puternic centru de atracție unde se întîlnesc turiști veniți să admire urmele trecutului, cultura și țara ce se așterne la picioarele Olimpului și zeilor, dar și patria lui Hermes — zeul comerțului — azi posesoarea uneia dintre cele mai importante flote comerciale ale lumii.

Clădirea aerogării propriu-zise este realizată după planurile arhitectului Eero Saarinen, incontestabil unul din marii creatori ai timpurilor noastre. Luminoasă, frumoasă, prin proporțiile sale, generos dimensionată, cu o pardoseală de marmură albă strălucitoare și impresionantă, era totuși un șantier pentru că i se adăuga o întreagă aripă, generată probabil de traficul în continuă creștere.

Cum trebuie oare să facem clădirile ca să poată face față exploziilor de creșteri diverse și să nu fim nevoiți la numai cîțiva ani de la terminarea lor să le transformăm, să le adăugăm sau să le amplificăm?

Întîmpinați cu multă curtoazie de reprezentanții Ministerului Culturii și Științei din Grecia încă de la aeroport, am ajuns pe peronul larg al autovehiculelor care flanchează o piață destul de amplă. Aici, prima surpriză: pe una din laturi prezența unei biserici din cărămidă aparentă, cu forme, ocnițe, turle și acoperișuri ca pe la noi, m-a făcut să mă simt imediat « ca acasă ».

Într-un automobil am făcut cei cca 14 km care despart aeroportul de centrul Atenei și am ajuns la hotelul **Elektra** (construit de arh. **Panaitos Tzolakis),** în plin centru, lîngă binecunoscuta **Plateia Syntagmatos** (piața Constituției) dominată de fosta reședință regală a regelui Otton, azi sediul Parlamentului grec, avînd pe una din laturi și hotelurile **Grande Bretagne** și **King George,** îndeobște cunoscute și prin rolul lor în istoria Greciei contemporane.

În holul hotelului, dînd dovadă de o delicatețe care ne-a încîntat, ne-a întîmpinat dna. arhitectă Voula Zervas (colega care ne vizitase țara) care tocmai sosise pentru noi din Creta, și care cerîndu-și scuze pentru absența soțului care nu putea veni decît peste două zile, ne-a dorit un bun sosit foarte călduros, ne-a întrebat cu multă simpatie de arhitecți și alte persoane pe care le cunoscuse în România și ne-a propus — ziua era splendidă — să facem cîțiva pași prin Atena. E lesne de înțeles că în cîteva minute ne-am debarasat de bagaje, pardesie și înarmați cu aparatele de fotografiat conduși de amabila noastră ghidă, am plecat să flanăm prin Atena.

Nu voi încerca de a vă povesti ce am văzut pe pămîntul Eladei, ce m-a încîntat, deci nu voi face un jurnal de călătorie, descrierea peisajelor, locurilor și oamenilor, sau operelor de artă ca și bogăția impresiilor avînd nevoie de un cadru mult mai amplu și poate în afara specificului muncii noastre, ci voi încerca doar să vă fac un punctaj al lucrurilor care ni s-au părut a fi interesant de relatat: obiective turistice, organizarea sau deservirea turistică. Călătoria noastră ne-a dat prilejul să vizităm **Atena** (cu toate că pretenția de a vizita un oraș de 2,5 milioane locuitori în cîteva zile, este ridicolă). **Delfi** — cu faimosul sanctuar al lui Apollo, locul unde Pythia își debita oracolele, două zile de neuitat în Argolida, o călătorie cu vaporul prin **insulele Egina, Paros și Hidra** și în final o excursie de-a lungul coastei de vest a **Aticei** pînă la **cap Sunion** dominat de templul lui Poseidon, stăpînul mărilor.

Atena

● Chiar la hotel ni s-a înmînat cîte o broșură în franceză și engleză « Săptămîna la Atena » editată de « National tourist Organization » în care am găsit informații diverse, adrese și telefoane utile, localuri și muzee, săli de expoziții, monumente, cuvintele cele mai uzuale din limba greacă firește cu traducerea lor etc.

Aici am aflat că Atena are șapte hoteluri de categoria L (lux), 15 categoria A, 28 categoria B și 19 la categoria C, la care se adaugă 38 în localitățile din jur. 34 agenții aviatice leagă Atena de toate continentele iar 21 organizații sau agenții de turism servesc solicitatorii diverși. Un program al plecării vapoarelor de pasageri din Pireu și o hartă a zonei centrale a Atenei completa broșura care mi s-a părut într-adevăr utilă și care mi-a ușurat mult vizitarea.

● La recepția hotelului unde multe pliante te invitau la diverse excursii în și în afara Atenei, « portarul » era în același timp și acela care te înscria la cerere la oricare dintre ele, îți elibera biletul și a doua zi erai un participant al excursiei respective. Foarte comod și în același timp remarcabil, mai ales, că tot personalul vorbea cel puțin două limbi de circulație europeană, în afară de grecește bineînțeles, fapt care ușura orice solicitare sau conversație.

● Muzeul național de arheologie, instalat într-o clădire de pe străzile **Patission** și **Tossitsas** ni s-a părut prea încărcat cu toate că marile muzee ale Europei sînt pline de remarcabile opere de artă ale Greciei antice.

De altfel, am remarcat cu un oarecare regret că multe din piesele cele mai strălucitoare ale vechii Elade lipsesc din locul lor de origine.

● La Atena, unde mi se semnalase, de altfel, de către colegii arhitecți greci, că valoarea terenurilor, în special în cartierele centrale, este exorbitantă, am apreciat o foarte intensă utilizare a terenurilor, dar în același timp și o grijă pentru nevoile circulației orașului, adică conform regulamentului de construcții, clădirile pe majoritatea străzilor centrale se execută în genere în regim închis (calcan la calcan) cu fronturi continui cu același regim de înălțime pe categoria de stradă, dar cu parterul și mezaninul retras cu cîțiva metri de la aliniere, creînd astfel viitorul trotuar pietonal, evident acoperit, luminat de vitrine și dînd posibilitate străzii să-și lărgească în viitor carosabilul prin înglobarea actualelor trotuare.

Efectul este plăcut, judicios în același timp și poate că asta explică într-o oarecare măsură și amploarea frontului comercial.

De altfel, capitala Greciei are și o așa-numită « zone bleu » adică o zonă demarcată în care, în afara parcajelor foarte distinct marcate și cu plată, staționarea automobilelor este interzisă.

● Rețeaua comercială a Atenei, atît în centru cît și spre sau în cartierele mărginașe mi s-a părut a fi de amploare. Străzi întregi, pasaje sau ganguri aveau magazine cel puțin la parter, uneori și la unul sau două etaje.

Între capitalele sau orașele mari ale Europei ce le-am vizitat am avut impresia că numărul magazinelor Atenei este cel mai mare. S-ar putea ca impresia să fie datorită și faptului că unele străzi aveau un caracter oriental de bazar, dar să nu uităm că eram în patria lui Hermes și că grecii au pentru negoț o reală pasiune.

Regret că nu dețin date complete despre rețeaua comercială și mă bazez doar pe impresii, atît în ceea ce privește numărul de unități, suprafețele de vînzare sau « profilul » magazinelor, dar îmi manifest opinia asupra necesității unei mai atente

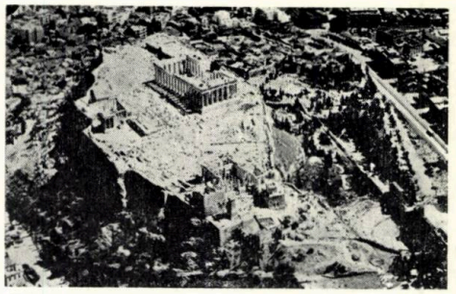

ATENA — ACROPOLE

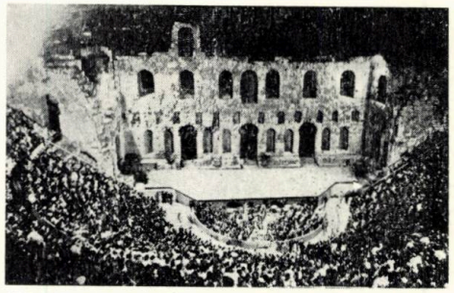

ATENA — TEATRUL HEROD ATTICUS

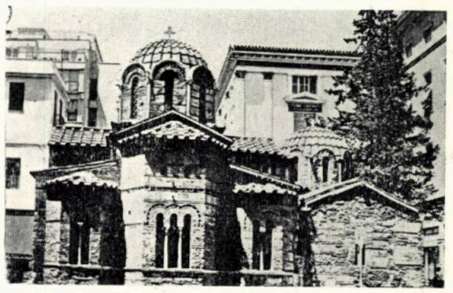

ATENA — BISERICA KAPNICAREA

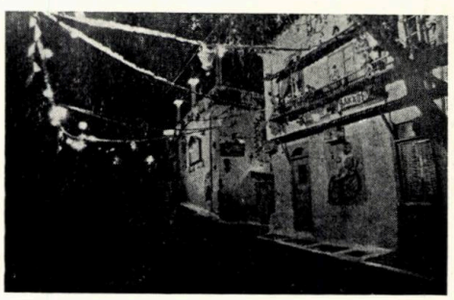

ATENA — CARTIERUL PLAKA

CASĂ SPECIFICĂ

ATENA — PIAȚA SYNTAGMATOS

ATENA — MARILE HOTELURI

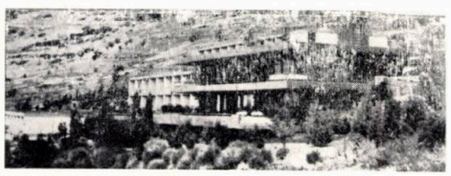

DELFI — HOTEL AMALIA

HYDRA — PORTUL

ATENA — STRADĂ COMERCIALĂ →

POROS — VEDERE DE PE CONTINENT

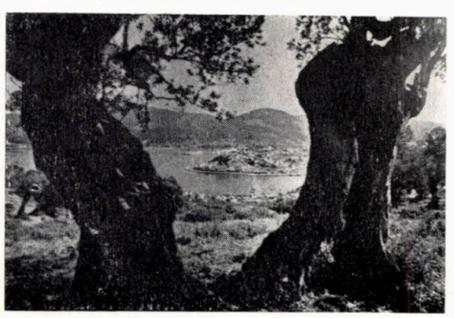

evaluări a fronturilor comerciale ce le propunem în schițele de sistematizare.

● Sub denumirea de « traverne » în Grecia se întîlnesc niște localuri de consum « cu specific », cum le-am zice noi, un fel de cîrciumi, fără nuanța peiorativă pe care limba română o conferă acestui termen.

Asemenea taverne cu denumirile cele mai năstrușnice împînzesc cartierul Plaka, poate cel mai pitoresc din cartierele capitalei Greciei moderne ca și în periferiile orașului, la Pireu sau în localitățile de pe coastele golfului Salonic.

Aici poți găsi tot felul de specialități gastronomice ale bucătăriei grecești, cu deosebire pescărie, crustacee sau miel, aici poți să bei faimosul « **Uzo** », un fel de mastică, sau renumitul vin « **Resina** » în care la preparare i s-a adăugat și rășină de pin, ceea ce îi dă un gust deosebit.

Delfi

Localitatea este situată la 180 km de Atena, dacă se merge pe șosea prin Thine și Livadia, pe versantul meridional al Muntelui Parnas care domină golful de Corint. O falie profundă întoarsă către mare formează un amfiteatru natural de piatră, care închide la baza sanctuarul lui Apollo, care multe secole a fost cel mai mare centru de pelerinaj al antichității.

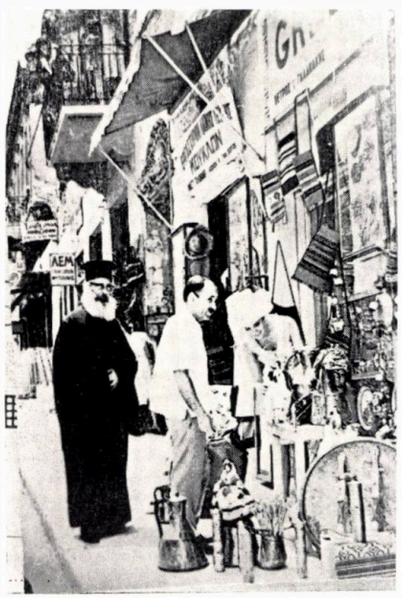

● Inscrierea la această excursie de o zi am făcut-o, cum am mai spus, la recepția hotelului, și dimineața la ora 8 fix am fost anunțați la telefon că autobuzul ne așteaptă.

Pe drum, am aflat că sîntem în **Atica,** că trecem pe lîngă lacurile **Maratonului,** care alimentează Atena cu apă, că locul faimoasei bătălii este în apropiere după un deal, că am ajuns în **Beoția** și trecem pe lîngă **Thive**, antica **Teba**, unde nu ne-am oprit pentru că localitatea nouă, construită peste ruinele celei vechi, nu mai prezintă interes turistic, poate doar sentimental. Apoi ne-am oprit într-un loc de popas special amenajat în afara drumului. Era o platformă destul de amplă (30×30 m) cu loc de parcare și construcție ușoară, modernă, unde, în prima cameră, erau etalate în vitrine și tonete obiecte de artizanat specifice zonei, iar, în a doua, o tejghea de bar unde se puteau comanda cafele, țigări, se găseau cărți poștale, băuturi etc.

Ne-am continuat călătoria traversînd **Livadia,** am vizitat o mănăstire celebră **Osias Lucas,** am trecut prin **Arahova** și traversînd **Delfi** — eram deja în **Focida** — am ajuns la hotelul **Amalia** unde urma să luăm masa. Se făcuse ora prînzului.

● Hotelul **Amalia,** proiectat de arhitectul **Valsamakis,** deosebit de bine realizat, se înscrie în mod fericit în peisajul grandios înconjurător; dispus în terase succesive, pe versantul amfiteatrului de care pomeneam mai sus, nu are nici o ostentație, cu toate că este de clasa I are aer condiționat și confortul cel mai desăvîrșit.

Vederea asupra golfului de **Corint** este de-a dreptul grandioasă iar portul **Itea,** îl vezi la picioare în toată splendoarea sa.

Realizarea merită a fi semnalată ca deosebită și ca o impecabilă dotare turistică.

● Am vizitat sanctuarul, cu interesantele sale monumente, am pășit pe locuri istorice și uimiți de amploarea amănuntelor relatate, am aflat că ghida noastră, licențiată în arheologie și pe punctul de a-și lua și licența în drept, vorbea curent greaca, franceza, engleza și spaniola; o asemenea încadrare turistică merita admirația noastră.

● Am vizitat apoi muzeul din **Delfi,** remarcabilă realizare a școlii franceze de arheologie, care făcuse, de altfel, și săpăturile în sanctuare.

Rar am văzut un muzeu mai inteligent organizat, mai perfect dimensionat, mai evocator al unei întregi epoci. Numărul exponatelor, alese cu cea mai desăvîrșită măiestrie și rafinamentul cel mai perfect, nu cred că depășește 200, dar calitatea lor, așezarea, lumina care cade pe fiecare exponat altfel, realizează o ambinanță unică, comparabilă poate doar cu expoziția **impresioniștilor** de la **Musée du jeu de paume** de la Paris.

● La întoarcerea spre Atena am făcut o oprire la Arahova, orășel centru al emancipării grecilor și loc de unde s-au pornit luptele contra turcilor și care, de asemenea, în ultimul război mondial, a fost un punct pe care trupele naziste l-au evitat. O stradă deosebit de pitorească traversează localitatea, iar magazinele de artizanat și suveniruri sînt elementele principale de dotare ale acestei traversări. Se construia chiar un foarte interesant hotel pe botul de deal al unei dominante ce avea vederea asigurată spre două văi largi. Splendid amplasament.

Două zile în Argolida

● Aceeași înscriere, aceeași colectare și din nou eram într-un autobuz. Plecam în Argolida pentru două zile și am aflat că vom merge pînă la **Nauplia (Nafplion)** unde vom dormi, urmînd ca autobuzul de a doua zi să ne aducă înapoi la Atena.

Ghida ne-a dat pe drum numeroase explicații, semnalînd trecerea pe lîngă celebra mănăstire **Dafni, Eleusis** sau **Megara.** Ne-am oprit, ca toată lumea, la faimosul canal de **Corint** — opera lui **Ferdinand de Lesseps,** realizatorul **Suez**-ului — care desparte **Peloponezul** de restul Greciei.

Amenajarea turistică de lîngă canal este un fel de supermagazin cu localuri de consum și magazine de artizanat.

● **Corintul** vechi așezat între o impunătoare colină — **Acropole** a vechii cetăți — și mare, pe malul căreia este astăzi **Corintul Nou,** este un imens cîmp de ruine cu urme grecești, romane, bizantine și turcești, dominat de cele șapte coloane rămase încă în picioare ale templului lui Apollo.

Aici am văzut două lumi contrastante, o splendidă prezentare a ordinelor capitelurilor clasice grecești **(doric timpuriu, doric ionic, eolic** și **corintic)** în fața unui zid de piatră ca fundal și o reconstituire total neizbutită a unui fragment de portic compus din niște jumătăți de coloane peste care au fost așezate capiteluri și un antablament, compoziția denaturînd complet proporțiile și uluind pe vizitatorul avizat.

● Am vizitat **Micene,** cetatea Atrizilor, am străbătut livezile celor două milioane de portocali, am străbătut orășelul **Argos,** capitala provinciei și am ajuns la malurile golfului **Argolicos** în **Nauplia,** prima capitală a Greciei moderne, după revoluția din 1821. Autobuzul a oprit în fața hotelului **Amphitryon** care domină portul pescăresc. Am luat masa și ne-am despărțit de grupul cu care venisem. După cîteva clipe eram pe esplanada localității. Cred că din cauza serviciilor, cazare, masă, bilete etc, nu am pierdut nici o clipă, nu am așteptat niciodată.

● La ieșirea din Atena, drumul se îndreaptă spre golful **Saronic** și după un viraj la dreapta, depășind niște imense șantiere navale ajungem la poarta de « péage » a autostrăzii ce duce din Atica în Corint. Autobuzul a oprit, instantaneu s-a primit biletul, s-a plătit, s-a dat chiar și restul pregătit gata și cu un schimb de zîmbete ne-am continuat călătoria. Această operație a făcut-o ghida care, ca și colegele ei, cu ocazia vizitării diverselor sanctuare, muzee sau locuri interesante mai dădea și fiecăruia biletul respectiv astfel că te scutea de un sentiment jenant pe care îl încerci cîteodată, cînd într-un grup unul are biletele pentru toți. Aceste bilete imprimate pentru fiecare loc sau muzeu în culori diferite aveau pe ele desenate o vinietă în peniță — fie capul unuia din celebritățile antichității — **Solon, Demostene** etc. — fie o reproducere după un fragment de sculp-

tură, decorație după un vas grecesc etc. De această manieră, biletele care nu se rup, nici nu se rețin, rămîn vizitatorului, care numai le prezintă, și constituie o amintire plăcută și o bună propagandă în același timp.

● A doua zi, exact la aceeași oră, autobuzul cursei respective a adus noii vizitatori, s-a luat masa și ne-am continuat călătoria spre **Epidaur (Epidavros)** orașul lui **Asklepios,** zeul medicinei și al tămăduirilor. Am ajuns cu bine și oprindu-ne lîngă muzeu, am întîlnit cel mai formidabil monument pe care l-am văzut în Grecia, situat în cel mai minunat peisaj posibil; bine conservat, locul unor festivaluri celebre în antichitate ca și astăzi, teatrul din Epidauros, cu o capacitate de 14—16 000 locuri. Ansamblul este desăvîrșit și vizitarea lui merită să fie făcută chiar de la mii de kilometri. Acustica acestui teatru este unică în lume, motiv pentru care se pare că a fost copiat aidoma, amplasat într-un relief asemănător, construit din aceeași marmură dar... fără să se obțină acustica celui de la Epidaur.

Încîntat de frumusețea monumentului de care nu mă săturam admirîndu-l, am asistat la o demonstrație făcută de ghidul unui alt grup de turiști. Eram pe ultima gradenă a teatrului, în axul compoziției, la cca 60 m de prosceniu, o suprafață circulară cu un diametru de cca 25 metri. Ghidul aflat pe această suprafață acoperită cu nisip și marcată în centru de un tambur de marmură, a traversat-o dintr-o margine în alta, bătînd din palme deasupra capului, demonstrînd că zgomotul se aude cu aceeași intensitate. A repetat apoi demonstrația pe o direcție perpendiculară. S-a apropiat de tamburul din centru și ne-a atras atenția să remarcăm diferența de sunet cînd va lăsa să cadă, de la înălțimea pieptului, două monede de 10 și, respectiv, 20 de drahme (echivalente ca mărime monedelor noastre de 1 și 3 lei); am sesizat — de la 60 metri — net diferența. În sfîrșit, ultima demonstrație a fost că, la un moment dat, a oftat ușor și atunci am avut impresia că stă lîngă mine. Uluitor, repet, dar în același timp, am apreciat în mod cu totul deosebit preocuparea și priceperea ghidului de a prezenta lucrurile cît mai interesant, de a face tot timpul ca turiștii pe care îi conducea să se simtă cît mai bine și să fie bine dispuși.

● Drumul înapoi, deosebit de frumos, de-a lungul golfului Saronic, ne-a dat prilejul să admirăm un apus de soare care a schimbat mereu coloritul cerului, mării, caselor și localităților și pe înnoptate am ajuns la Atena unde autobuzul ne-a depus pe fiecare la hotelul său.

Excursia pe mare: Eghina, Poros, Hydra

● Fusesem anunțați de gazdele noastre că pentru luni eram înscriși la o excursie cu vaporul în cele mai apropiate insule ale golfului Saronic și Cicladelor. După o serie de peripeții, ne-am îmbarcat pe vaporul **Meltemi II,** care ne aștepta în portul Pireu.

La bord, peste o sută cincizeci de turiști, auzeai toate limbile pămîntului, iar o serie de difuzoare dădea toate explicațiile în engleză și spaniolă, pentru că majoritatea cunoșteau aceste două limbi.

● Pe vapor ni s-au relatat multe despre insula **Eghina,** prima noastră escală. Ni s-a anunțat, de asemenea, că, la debarcare, putem fie vizita orașul, fie face o excursie la templul **Atena Afea,** situat pe o dominantă a insulei. În prealabil, pentru această excursie, se făceau înscrieri. Ne-am înscris și am obținut biletul cu care, imediat ce vasul a acostat, ne-am instalat în autobuzele ce așteptau și am plecat imediat. La întoarcere ne-am îmbarcat și la cîteva minute vasul a pornit. O organizare perfectă care a funcționat ca acele unui ceasornic.

● Am trecut cu vasul pe lîngă alte multe insule nelocuite, apoi între coasta **Peloponezului** și insula **Poros,** prin fața orașului cu același nume, ale cărui construcții se înșiră de-a lungul malului. De pe vasul, care naviga la cca 50 m de mal, orașul ni s-a perindat în fața ochilor ca într-un film.

În sfîrșit, am ajuns la **Hydra,** una din insulele **Ciclade.** Am intrat într-un mic port cu un golf încîntător înconjurat de un imens amfiteatru cu construcții de un alb strălucitor sau cărămidă aparentă. Era primul nostru contact cu arhitectura mediteraneană. Pe chei, un număr neobișnuit de pisici, corciturі de pisici angora, așteptau vaporul sau, mai degrabă, obișnuite cu acostarea vaselor de pescari, își așteptau mîncarea. Spectacolul era completat de localnici care-și așteptau clienții lîngă niște căluți cu harnașamente viu colorate și înzorzonați. Era o atmosferă veselă și neobișnuită, plină de pitoresc, parcă dintr-o nuvelă de **Sommerset Maugham.** O semnalez, pentru că mi s-a părut deosebită din punct de vedere al prezentării turistice.

Sunion

Cu o zi înaintea plecării, am făcut o excursie de-a lungul coastei de est a golfului **Saronic** sau de vest a **Aticei** trecînd prin localități estivale ca **Faliron, Glifada, Voula, Vouligmeni,** pînă la cap **Sunion,** punctul cel mai nordic al Greciei continentale, un promontoriu îndrăzneț intrînd în mare și care este dominat de amplasamentul templului lui Poseidon. Aici, ofrandele îndulceau mînia zeului și permiteau corăbiilor călătorii fără furtuni și tot aici era primul punct al uscatului, semnalînd Elada la venirea corăbiilor de peste mări.

Amabilitatea gazdelor, competența și deferența cu care ne-au însoțit și explicat pe tot traseul cele întîlnite, ne-au făcut să simțim că ospitalitatea nu este un atribut în exclusivitate românesc. Le mulțumesc și pe această cale.

Sfîrșesc relatarea mea, bucuros că încă o dată am avut prilejul să « refac » călătoria din Grecia, sperînd că am reușit să nu vă plictisesc și că cele relatate pot fi de folos colegilor care au de rezolvat probleme de turism.

cadran

Rubrică redactată de arh. ADRIAN PANAITESCU

CUB UNIFAMILIAL —RIVA SAN VITALE, LUGANO

Arhitect: Mario Botta

În dorința de « a stabili un raport dialectic între obiect și situația orografică » Mario Botta reia unele din principiile raționalismului, atît de natură funcțională (« on vit par étage ») cît și formală, forma cubică a construcției și interpenetrarea spațiului interior cu cel exterior fiind argumentele ultimului.

Dar forma simplă a volumului este oarecum o anvelopă cu o certă libertate față de conținut, mai mult un container realizat din cărămidă și beton, în care se găsesc, la diferite niveluri, planșee funcțional legate de un nucleu vertical de circulație (care — considerăm — face mai dificilă locuirea, fără un mijloc mecanic ajutător).

Structura verticală a funcțiunilor, pornind de jos în sus, este: instalații și depozitare; living și bucătărie; dormitor copii; dormitor părinți; acces și atelier.

Contactul cu exteriorul se face mai ales vizual, prin fîșiile verticale ale golurilor; în interior golurile spațiilor, pe două sau mai multe niveluri, creează o unitate care ar lipsi dacă ocuparea spațiului s-ar face definitiv; emfaza verticală a spațiilor contrastează cu dominanta orizontală a lacului.

Pentru cei doritori să aprofundeze soluția locuirii într-un cub semnalăm revista *Bauen + Wohnen,* februarie 1975, pentru o rezolvare în Luxemburg a arhitectului Rob Krier.

L'architettura, mai 1974

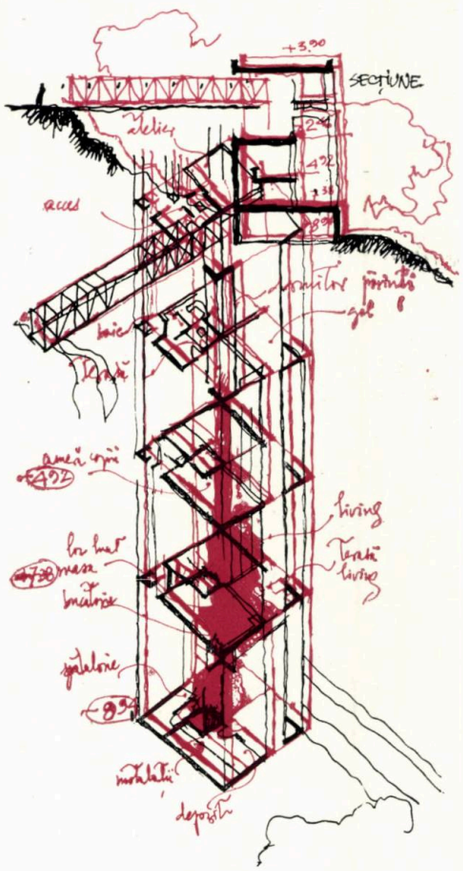

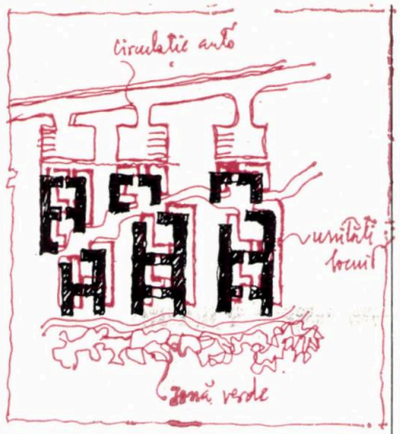

COMPLEX SANATORIAL KURUMAYAMA, JAPONIA

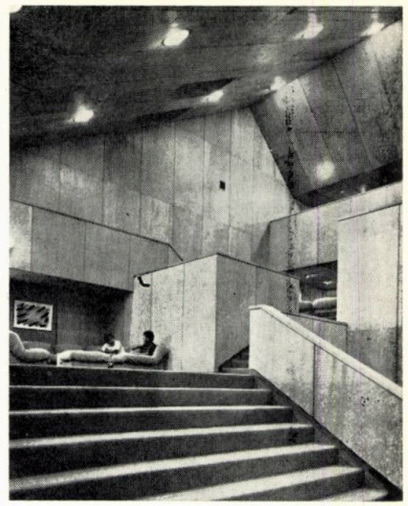

O concepție de niveluri decalate, așezate pe sol, urmărind denivelările acestuia; necesitatea de a caza cca 80 de persoane, în orice sezon, și dorința de a le asigura acestora un spațiu, larg, comun, pentru diverse activități, au stat la baza acestui proiect. După cum se poate vedea, în secțiune și

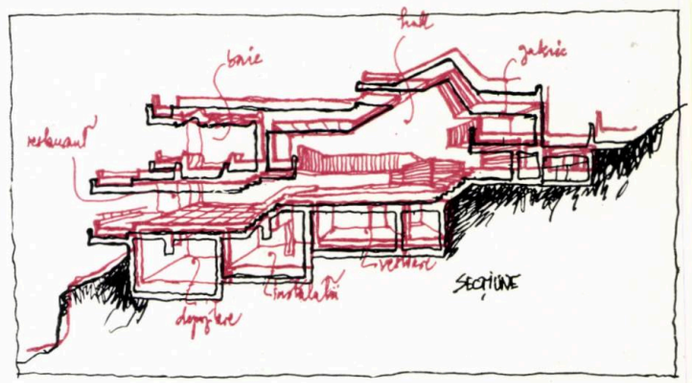

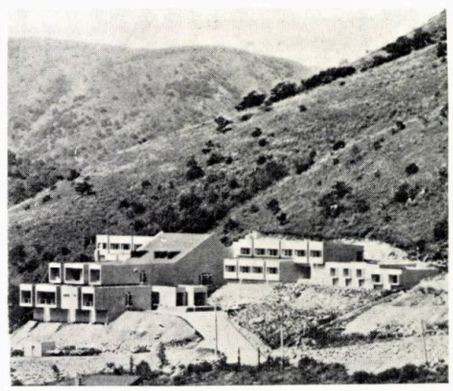

plan, funcțiunile sînt dispuse astfel încît să beneficieze de frumusețea peisajului. Pentru a asigura o maximă intimitate spațiului comun, arhitecții au preferat să îmbrace în lemn plafoanele și pereții, folosind mochetă pentru pardoseli. Prin denivelările create, au rezultat locuri intime, care privesc către spațiile comune. În exterior, s-a încercat o exprimare a unităților de cazare, de unde rezultă aspectul de cutii înșiruite ce formează volumul. Finisajele exterioare, tencuiala albă, contrastează cu terenul și cu terasele de acces spre complex.

Japan Architect, ianuarie 1975

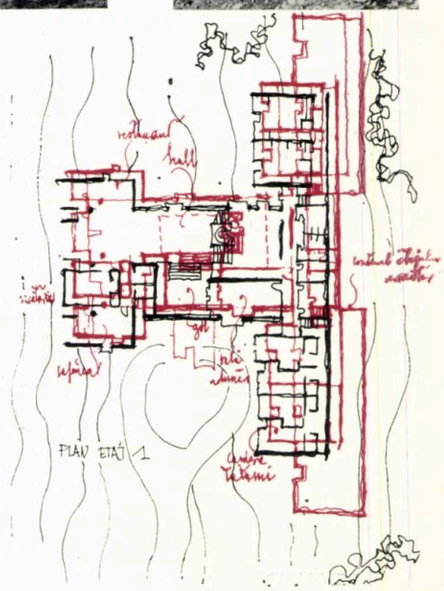

BASILDON, CARTIERUL LAINDON 5

Arhitect: D. Galloway

În căutarea obținerii unei densități cît mai mari, cu construcții joase, semnalăm această realizare a arhitectului englez Galloway.

Ca și în alte soluții, o separare a traficului automobilului de cel al pietonilor, precum și accesul acestora spre zona verde, a definit dispunerea unităților de locuit în ansamblu. Construcțiile au, în general, două niveluri și sînt dispuse în jurul unor curți interioare ce comunică în sens longitudinal. Locuințele sînt duplexuri, patru în formă de L, la colțuri, și patru unități de legătură.

Arhitectura, reținută în expresie, se bazează pe jocul de planuri și niveluri, precum și pe o anumită distribuire a golurilor în planurile fațadelor. Se remarcă de asemenea, nuanțarea între spațiul privat și cel public, precum și relația corectă între volumul construit și spațiul curților. Terenul ocupat este de cca 32 ha, iar numărul locuințelor este de 1 360.

Baumeister, ianuarie 1975

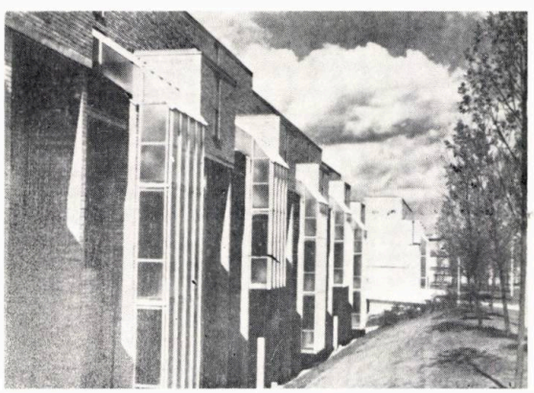

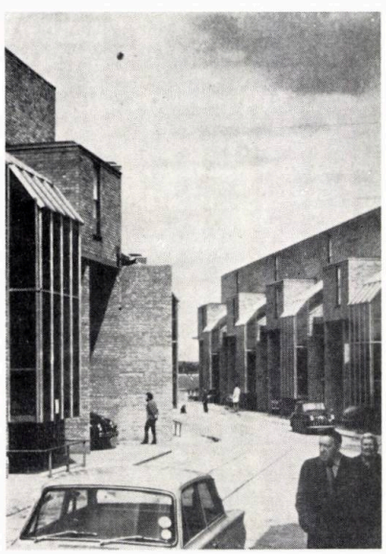

SCENOGRAFICA

GÎNDURI DESPRE SCENOGRAFIE

Nu-mi propun un studiu despre scenografie. Încerc doar să-mi adun cîteva gînduri, desigur subiective, fără pretenție de analiză sau definiție a acestei meserii pe care mi-am ales-o din dragoste față de teatru, în primul rînd. Restul pasiunilor — că sînt, slavă domnului, destule pasiuni fără de care un scenograf nu poate face față acestui meșteșug de artă — mi-au venit pe drum. Cînd zic pasiuni, mă gîndesc de fapt la multiplele meserii și aptitudini necesare unui scenograf. Înainte de toate, indiferent din ce ramură a artelor vine un candidat la scenografie, el trebuie să fie om de teatru. Dacă un scenograf nu nutrește, cel puțin pe ascuns, gîndul de a-l detrona într-o bună zi pe propriul lui regizor, atunci nu va face desigur niciodată gaură în cer în meseria de scenograf. Nu aveam deloc de gînd să intru în polemică cu colegii mei de breaslă, dar mă simt obligat să-l contrazic nițel pe Dan Jitianu în ceea ce privește pledoaria lui pentru scenografularhitect. Eu cred că oricine poate face scenografie, indiferent din ce meserie vine, exact la fel ca și un regizor, sau un scriitor. Totul e să știi să gîndești un spectacol. Restul se poate învăța, chit că acest « rest » este, de fapt, puzderia de lucruri ce trebuie să le știi — meseria de scenografie. Cunosc regizori care pot fi excelenți scenografi fără prea mari cunoștințe de arhitectură și proiectare, dar nu cunosc un arhitect, chiar foarte bun, care să facă bine scenografie, așa, ca destindere, pe lîngă meseria lui. Aș face aici, chiar și împotriva intențiilor mele inițiale, o încercare de categorisire, și anume între două feluri de scenografie: **scenografia-decor** și **scenografia-instrument teatral.** Cînd sînt bine făcute, ambele sînt deopotrivă viabile, dar cea de-a doua mi se pare mie cea mai dificil de gîndit, drumul mai spinos, dar cred că cel mai eficient, cel mai pur, care face din scenografie un moment hotărîtor în stilul unui spectacol.

Încerc să fiu mai clar, prin două exemple aflate la poluri diametral opuse. Pentru prima categorie aleg decoruri care sînt la prima vedere artă plastică pură, arhitectură, moment vizual extrem de penetrant. Ele propun o **lume-decor,** care nu se suprapune, ci contrapunctează realitatea teatrală inițială, a locului gîndit de autor, și de aici rezultă valențe noi ale textului, surprinzătoare. Dar există și pericolul, atunci cînd regizorul nu are cel puțin aceeași personalitate ca scenograful, ca spectacolul să înceapă și să se termine cu decorul, actorul poate deveni marionetă, sau se mai întîmplă să vorbească alt text, nu cel al decorului. Misterul « cutia cu minuni » (nu mă gîndesc deloc la aspectul peiorativ al expresiei), prestidigitația cu decoruri mizează pe efectul psihologic al șocului vizual.

Și acum exemplul de la celălalt pol. Mi-am găsit deunăzi, răsfoind o revistă de teatru (mărturisesc, cu oarecare invidie), realizate gîndurile proprii despre **scenografia-instrument teatral** duse consecvent pînă la capăt de doi oameni de teatru din Berlin, de la « Volksbühne », într-o experiență grăitoare și, cred, demnă de atenție. Spectacolul (este vorba de « Trezirea primăverii » a lui Wedekind) este semnat, ca regie, de doi oameni, într-o muncă colectivă, unul dintre ei fiind scenograf de meserie. Metoda lor de lucru era următoarea: fără nici un fel de proiect de decor, repetițiile încep; se trece la scenă neavînd altceva la îndemînă decît « spațiul gol ». În cursul elaborării mizansenei, scenograful-regizor începe să le dea actorilor la îndemînă « decorul », adică instrumentele de spectacol, asta neînsemnînd numai mobilă sau recuzită, ci pur și simplu elementul cerut de o anume funcție dramatică a « secvenței » de spectacol. Decorul devine maleabil, un element dinamic în creația spectacolului, se « repetă » cu decorul cum se repetă cu un actor, pînă ce se asamblează diferitele compartimente — regie, decor, costum, actor, sunet — la forma și expresia dorită și definitivă, cea de « premieră ». După mărturisirea celor doi autori de spectacol, unele soluții scenografice (ca de ex. acoperirea planșeului la un tablou cu un strat de frunze uscate) au intervenit cu cîteva zile înainte de premieră. Eu personal am putut observa eficiența unei asemenea metode la repetițiile cu piesa « Hamlet », la teatrul ,,Nottara ». Proiectasem inițial un instrument-mobilă, un tron care putea primi diferite funcții practice « de serviciu ». Repetînd cu acest obiect, el a dat nenumărate alte posibilități de întrebuințare, ba și-a depășit funcția inițială, devenind un instrument-simbol prin ceea ce a investit mizansena în acest obiect în decursul repetițiilor. Același obiect, privit înainte și după spectacol, arăta cu totul altfel. Avea în el ceva din spectacol, era capabil să rețină sensuri ale spectacolului. Era, poate, o întîmplare fericită, dar eu consider utilă o asemenea abordare a scenografiei. Cred că scenograful trebuie să fie nu un aranjor, ci un regizor al spațiilor și obiectelor. De aceea, cred că **alegerea justă a spațiului** pentru un anume text, un anume spectacol, este hotărîtoare.

Ideal este acel spațiu, care reușește, în concordanță, sau în contradicție cu cuvîntul rostit pe scenă, să aducă o nouă descoperire de sensuri, o îmbogățire a lecturii autorului. Iată de ce nu cred mai deloc în abordarea teoretică a unui anumit fel de dispunere a scenei. Nu cred, de exemplu, că scena « en ronde » este o cheie de modernism, o inovație trainică. Nu cred că spectatorul așezat cu 10 m mai în față, sau jur-împrejur, este mai aproape de spectacol.

Spectacolul de teatru este o creație de moment și nu unicat. Fiecare piesă de teatru își cere spațiul ei de joc, nerepetabil pentru a doua piesă. Turnanta, culisanta, sală în scenă, scenă în sală, scenă « en ronde », toate sînt demodate a doua zi după invenție; este o invenție scenografică o singură dată, atunci cînd reușește să surprindă, cînd ne descoperă ceva. Iată de ce fiecare spectacol cere recrearea unui spațiu. A fi scenograf înseamnă a fi un permanent inventator, chiar dacă inventi din nou un lucru foarte demodat. Dacă textul rostit spune mai mult în acest spațiu, atunci poți fi mulțumit. Și e tare greu să fi mulțumit... Meserie al naibii de grea.

HÉLMUT STÜRMER scenograf

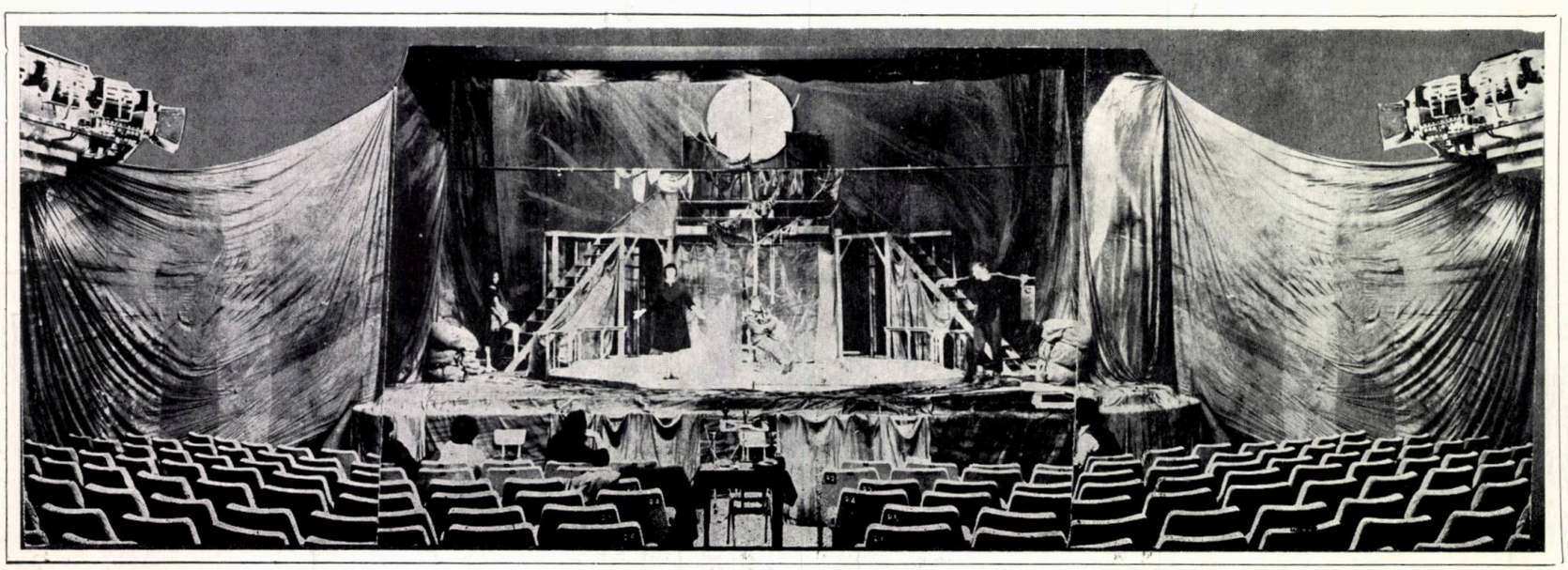

1

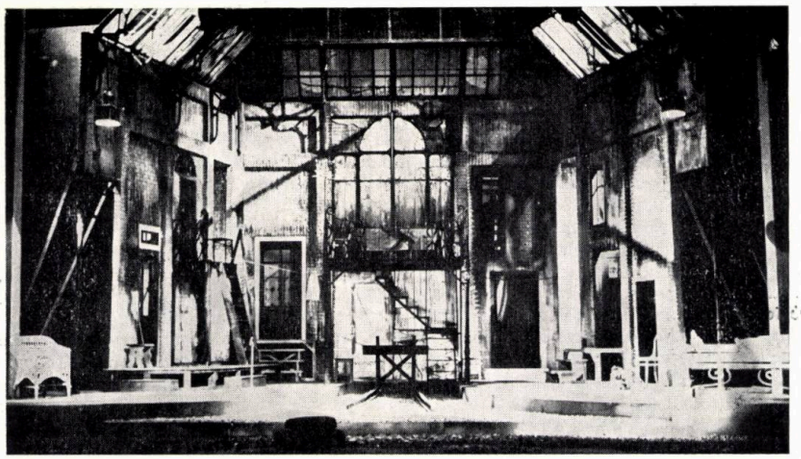

2

3

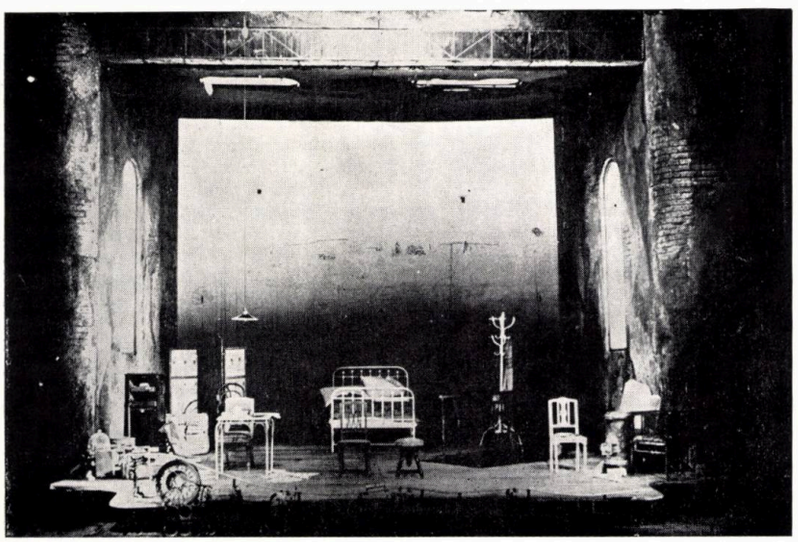

1. „OMUL CEL BUN DIN SÎ-CIUAN" — *Teatrul de stat Sibiu*
2. „CURTEA MIRACOLELOR" — *Teatrul dramatic Brașov*
3. „CHIȚIMIA" — *Teatrul Bulandra*

Scenografia HÉLMUT TÜRMER

Sala « Galateea » a U.A.P. a găzduit, în luna decembrie, 1974 expoziția de scenografie cu titlul « Probleme ale plasticii de spectacol ».

Paul Bortnovschi, Liviu Ciulei, Dan Jitianu, Mihai Mădescu, Dan Nemțeanu, Elena Pătrășcanu-Veakis, Dimitrie Sbiera și Helmut Stürmer au expus schițe și studii de decor și costume, precum și fotografii din spectacolele de teatru recente sau în lucru. Ella Conovici a expus o mască iar spectacolele T.V. au fost prezente prin schițele scenografilor Lucu Andreescu, Armand Crintea, Teodora Dinulescu și Georgeta Itigan.

Pînă acum, nici o revistă nu a publicct vreo cronică a acestei expoziții. Criticul de artă Amelia Pavel a avut amabilitatea să prezinte expoziția la vernisajul din 8 decembrie 1974. De atunci, probabil, nici un critic de artă nu a mai călcat pragul ei. Cum cronicarii dramatici nu rezervă mai mult de două rînduri scenografiei în cronica teatrală sau T.V., înseamnă că ne aflăm într-unul din puținele domenii în care « lumea » își declină competența. Invers decît la fotbal și la film, ceea ce ni se pare un avantaj de invidiat pentru scenografie și scenografi.

Editura « Albatros » a publicat în 1974 volumul « Lumină și culoare în spectacol » de ing. Virgil Petrovici.

Cartea tratează cu competență contribuția creatoare a luminii și culorii, fixînd locul acestei contribuții în întregul artistic al spectacolului și urmărește evoluția acestei probleme în cadrul curentelor estetice și al revoluției tehnice.

Apariția acestui volum este binevenită atît pentru profesioniști cît și pentru spectatori.

D.J.

MOBILIER POPULAR

Mesele joase

Mesele joase, dreptunghiulare sau rotunde, sînt des întîlnite în gospodăriile țărănești. Locul lor este lîngă vatră, în camera în care se mănîncă și se lucrează zi de zi, spre deosebire de masa cu picioare înalte care stă de obicei în camera păstrată oaspeților și sărbătorilor. Astăzi sînt folosite din ce în ce mai rar, fiind înlocuite cu mesele înalte, orășenești. Cu toate acestea mai există sate în care meșteri lemnari mai lucrează astfel de mese joase, împreună cu scăunele cu trei picioare, folosind vechile îmbinări dulgherești, fără cuie de fier.

Mesele joase dreptunghiulare sînt în general lucrate mai rudimentar. Blatul lor este cîteodată format dintr-o singură scîndură groasă sprijinită pe patru picioare fixate în pardoseală. Stînele și adăposturile temporare mai folosesc și astăzi astfel de mese care aparțin de vechea familie a laviței fixate între bîrnele caselor și a paturilor fixate în pardoseală. Mesele dreptunghiulare nu au nici un fel de decorații. Doar sărăcia iobagilor a inventat masa cu farfuriile scobite în grosimea lemnului, astăzi dispărută. Piese aparținînd unor popoare învecinate, ca și relatări orale îndreptățesc presupunerea că acest tip de masă a existat și la noi.

Masa joasă rotundă are și ea origini străvechi. Au cunoscut-o civilizația egipteană, egeeană și romană, iar omul de știință J. Knobloch demonstrează, ca dovadă a răspîndirii sale, că însăși noțiunea de masă în limba germană (Tisch) provine de la latinescul discus.

Mesele joase rotunde sînt răspîndite în întreaga țară ca și la popoarele învecinate din Balcani. Au fost întîlnite în trei variante:

— cu 3 picioare
— cu 2 scînduri transversale
— cu un picior

Masa cu trei picioare este cel mai frumos lucrată în Oltenia, Muntenia și Țara Vrancei. Picioarele sînt fixate în scîndura blatului în șanțuri tăiate oblic. Cîteodată picioarele au formă de semicerc cu crestături asemănătoare arcelor frînte de la arcadele pridvoarelor, ceea ce dă o oarecare eleganță formei simple și robuste.

2

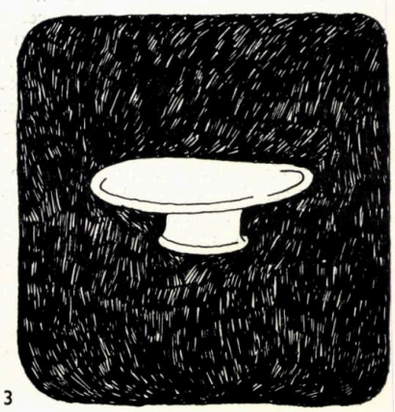

3

design - arte

În Dobrogea, ca și în sudul țării, se găsesc celelalte două tipuri de mese. Cea sprijinită pe două scînduri transversale încrucișate, tăiate în forme curbe, și cea sprijinită pe un singur picior gros, cilindric, numită și « sofra ». Șofrau a este de influență orientală, datorată atît populațiilor turcești din Dobrogea

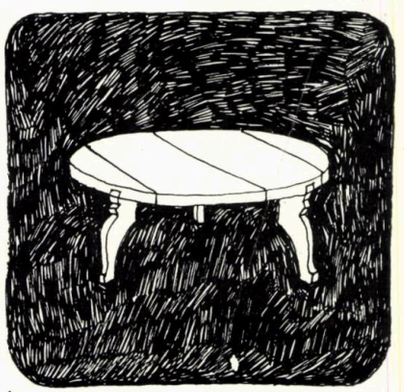

1

cît și imitării mobilierului orășenesc, care în sec. XVIII avea puternice caracteristici orientale.

Muzeul satului din București, ca și muzeele de artă populară din țară posedă multe exemplare frumoase de mese joase.

Uitați-vă cu atenție la îmbinările ingenioase și la formele lor simple. Și ascultați-le lemnul. Vă va vorbi despre grijile și vremea care l-au patinat și l-au lustruit.

A.V.

Desenele și textul după: R. Capesius « Mobilierul țărănesc românesc »

1. Masă din Vilcea 2. Masă din Vrancea 3. Șofra din Dobrogea

Să discutăm despre...

COMERȚUL CU MOBILA

Nu este de ajuns să știi să fabrici mobilă, trebuie să știi să o și vinzi. Nu pentru că dacă n-ai știi, nu s-ar vinde (în general ceea ce se fabrică se vinde, mai ales mobila care e atît de legată de miile și miile de locuințe noi care se construiesc). Deci nu pentru că nu s-ar vinde. Ci pentru a face din vînzare un mijloc de educație estetică, un eveniment civilizat și plăcut, care să economisească timpul și energia oamenilor.

În magazinele de mobilă nu există nici o preocupare specială pentru decorul în care este expusă mobila. În cel mai bun caz, piesele de mobilier umplu spațiul unei camere, spațiu simulat cu ajutorul a trei pereți albi și goi. Pentru a fotografia cîteva mobile necesare unui articol, trebuie să recunosc că nu am avut curajul unei fotografii luate în direct, din magazin (ar fi fost tristă și inexpresivă), ci am ales o fotografie-reclamă, special aranjată pentru a putea fi publicată. Oare n-ar putea sta mobilele la fel de frumos aranjate și într-un magazin ca într-o reclamă sau ca într-o expoziție? Aranjarea ambianței n-ar avea numai o valoare strict comercială, ci ar servi ca un puternic instrument de educare estetică a publicului consumator. Bineînțeles, alegerea și conceperea decorului ar trebui făcută de un specialist decorator care, pe de o parte ar putea varia în timp aceste aranjamente pentru a face magazinul cît mai atractiv și a furniza o cît mai mare cantitate de idei consumatorilor, pe de altă parte ar putea sta la dispoziția lor cu sfaturi de specialitate.

Să trecem însă peste modul în care este expus mobilierul (tot se cumpără, nu-i așa?) și să presupunem că vreți să vă cumpărați o mobilă. Este un pas greu, care vă va cere multe eforturi și mult timp. În suprafața mică pe care o posedă în general magazinele de mobilă se înghesuie toată diversitatea mobilelor necesare unei locuințe. Din această cauză alegerea este restrînsă și aproape niciodată nu găsești ceea ce vrei fără să fi făcut cel puțin o dată (și atunci te poți numi norocos) turul magazinelor și depozitelor de mobilă. Nu e garnitura pe care o cauți, sau cînd e garnitura nu e culoarea lemnului sau luciul lacului pe care ți-l dorești, sau cînd sînt amîndouă nu e stofa de mobilă care să-ți placă (să nu mai vorbim de cazul în care vreți să cumpărați cîteva piese și nu o întreagă garnitură).

Fabricile realizează în general un același tip de mobilă în mai multe variante de culoare de furnir și de stofă. De ce nu ar putea sta la dispoziția cumpărătorilor această alegere pe baza unor eșantioane de furnir și stofe de mobilă? În acest caz cumpărătorul care nu se mulțumește cu ce a găsit în magazin, pe baza unei comenzi ar putea fi satisfăcut de fabrica producătoare, într-o oarecare perioadă de timp. Acest lucru ar cere însă o organizare și o coordonare perfectă între cei ce fabrică și cei ce vînd.

Sigur, un magazin mic care vrea să cuprindă o mare diversitate de tipuri de mobilă nici nu poate satisface exigențele publicului și nici nu-și poate coordona legăturile cu numărul mare de furnizori. O rezolvare provizorie ar fi poate specializarea magazinelor de mobilă existente: unul să vîndă mobilă de bucătărie, celălalt dormitoare, iar un al treilea camere de zi sau mobilier pentru copii.

Rezolvare provizorie, pentru că cea ideală ar fi existența unui mare magazin de mobilier care, cu suprafețele și depozitele sale, pe lîngă o varietate mai mare de alegere oferită cumpărătorilor și o coordonare perfectă cu producătorii, și-ar putea permite organizarea unei deserviri civilizate, asumîndu-și împachetatul și transportul mobilei cumpărate, cu propriile mașini și proprii lucrători (lucrători care, o dată ajunși cu mobila la destinație, ar putea eventual remedia pe loc micile stricăciuni pricinuite de transport).

Un astfel de mare magazin nu ar vinde numai mobilier, ci și toate obiectele necesare decorării și funcționării unei locuințe: de la obiecte pentru baie și bucătărie, pînă la mochete, perdele, lămpi și obiecte pur decorative.

Aici, sfatul unui arhitect-decorator ar avea mai multă substanță și realism, el putînd acum îndemna clientul spre cumpărarea tuturor elementelor care, pe lîngă mobilă, creează ambianța unei locuințe.

În București s-a încercat crearea unor vînzări mixte de mobilier și alte obiecte necesare unui interior (de ex. magazinul « Căminul » din Piața Amzei), dar spațiile mici nu au putut cuprinde diversitatea necesară unui astfel de magazin.

În domeniul confecțiilor, încălțămintei și a altor obiecte de îmbrăcăminte s-a ajuns demult la concluzia necesității și rentabilității marilor magazine universale. Dovadă marele număr de magazine universale care se construiesc astăzi atît în București cît și în toate orașele țării, pe lîngă cele vechi remodernizate.

La aceeași concluzie ar trebui să se ajungă și în ceea ce privește comerțul cu mobilier și toate celelalte obiecte legate de decorația interioară, pentru ca aranjarea unei locuințe frumoase, calde și personale (de care avem cel puțin tot atîta nevoie cît și de îmbrăcăminte) să nu se mai facă cu atîta pierdere de timp și energie.

Arh. ANA VASILACHE

Dicționar

EGIPT (mobilierul egiptean)

Egiptul își datorează dezvoltarea timpurie și durabilă condițiilor climaterice favorabile vieții, bogatelor resurse naturale, ingeniozității locuitorilor săi. Arhitectura și sculptura au găsit aici materiale variate și durabile: granitul roz și negru, alabastrul, gresia și calcarul. Palmierul, sicomorul, salcîmul și ebenul african au servit la fabricarea mobilierului și obiectelor casnice.

Iar Nubia și Sinaiul, aflate sub stăpînirea faraonilor, au furnizat metalele uneltelor, aurul și pietrele prețioase pentru bijuterii și statuetele sacre.

Evoluția artei egiptene e strîns legată de evoluția istorică a societății, care ni se prezintă sub forma unei succesiuni de lungi epoci relativ stabile despărțite de perioade de criză provocate, fie de tulburări interne (răscoale, schimbări de dinastie), fie de invaziile popoarelor învecinate. După unii istorici, istoria Egiptului a fost împărțită în următoarele perioade:

— Imperiul vechi (cca 3100 î.e.n. — 2242 î.e.n. cuprinde dinastiile I—VI)

— Imperiul de mijloc (2160 î.e.n. — 1580 î.e.n. — cuprinde dinastiile XI—XVII și perioada de dominație a hicsoșilor)

— Imperiul nou (1580—1085 î.e.n. — cuprinde dinastiile XVIII—XX)

— Ultima perioadă (1085 î.e.n. — 330 e.n. cuprinde dinastiile XXI—XXX, dominația Ptolemeilor și pe cea romană).

Civilizația egipteană nu a cunoscut ideea artei pentru artă și niciodată nu a cultivat frumosul în sine. Obiectele și monumentele care astăzi trezesc senzații estetice vii și profunde au fost create în scopuri utilitare, iar motivele lor decorative încărcate de simboluri. Pe lîngă scopul utilitar, însă, vechii egipteni au fost într-o perseverentă căutare a perfecțiunii și frumosului. De fapt cuvîntul nfr (nefer) din egipteana veche însemna în același timp « a fi bun, perfect » și « a fi frumos ».

Arta egipteană ajută astăzi la descifrarea civilizației care i-a dat naștere, căci ea nu este numai expresia cea mai nobilă și mai rafinată a acestei civilizații, ci însăși oglinda ei.

Vechea credință a vieții de după moarte ca și importanța acordată acestei vieți, închipuită ca o prelungire (fericită și lipsită de griji) a vieții pămîntene, a făcut ca astăzi istoricii să aibă la dispoziție temple și morminte decorate cu fresce și cuprinzînd nenumărate obiecte, destinate a servi trupul și sufletul celui mort. Frescele vorbesc despre viața publică și particulară a defunctului, iar obiectele i-au făcut viața din mormînt fericită: statuete sacre ce au servit ca adăpost sufletului celui mort, în drumul său spre judecata lui Ossiris, mobile, alimente, haine, vase și veselă, instrumente muzicale și chiar jocuri.

Descifrînd un mare număr de morminte aparținînd îndeosebi Imperiului nou, cunoscutul egiptolog francez Pierre Montet reconstituie mobilierul palatelor faraonului:

« În sălile de recepție ale palatului ca și în casele celor bogați mobilierul consta mai ales din diferite scaune. Unele erau foarte simple semănînd cu o ladă pătrată și avînd un spătar nu mai înalt de o palmă. Simplitatea obiectului era compensată de bogăția materialelor și calitatea execuției. Mult mai elegante și chiar mai confortabile erau jilțurile ajurate, al căror fund, sprijinindu-se pe patru picioare de leu, era prevăzut cu un spătar înalt și cu două brațe. Pentru rege și regină scaunele sînt mai îngrijit lucrate. Fața și dosul spătarului, precum și brațele, sînt decorate cu subiecte luate din lista marilor sculpturi, gravate în lemn, încrustate cu piele sau cu metal bătut cu ciocanul, cu aur, argint, aramă și pietre scumpe. Regele sub forma unui grifon sau a unui sfinx apărat de simbolul șarpelui, al vulturului sau al șoimului, sfîșie cu ghiarele sale un asiatic sau un negru. Regele primește din mîinile reginei floarea dragostei. Regina atîrnă un colier de gîtul soțului ei. Pe marginea scaunului și la capătul brațelor sînt așezate capete de lei sau de șoimi.

Pentru cele mai luxoase scaune, picioarele terminate într-un cap de rață erau încrucișate în formă de X. Barele erau de asemenea terminate prin capete de animale.

Pe jos erau întinse rogojini și peste tot zăceau foarte multe perne, care se puneau și la spatele și sub picioarele persoanelor așezate pe jilțuri.

Scaune frumoase, admirabil conservate au fost scoase din mormîntul lui Tutanka-

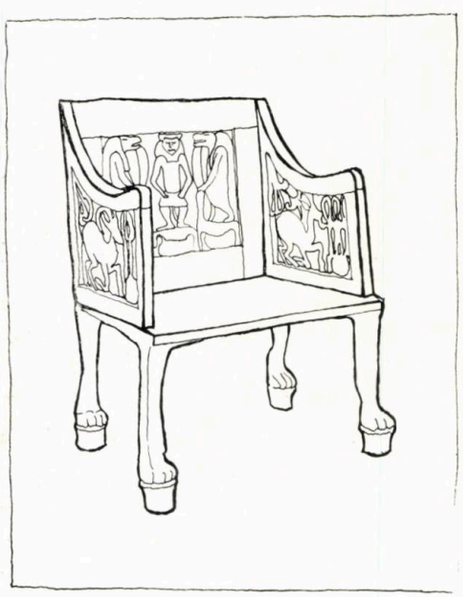

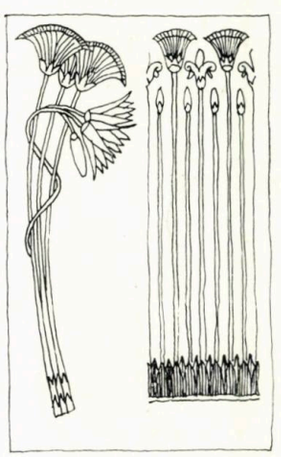

Jeț egiptean

motive decorative des folosite de vechii egipteni: lotusul, papirusul, crinul

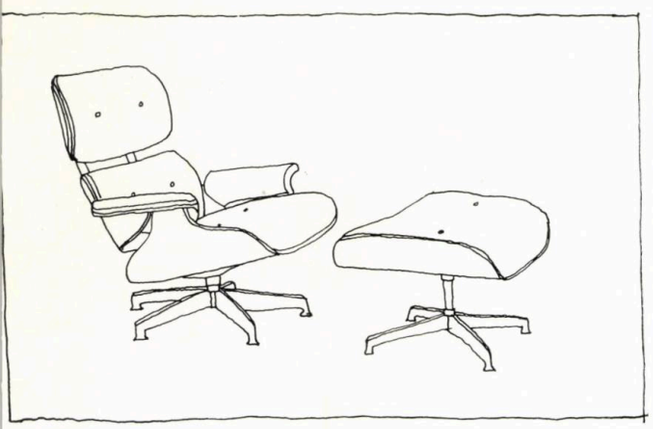

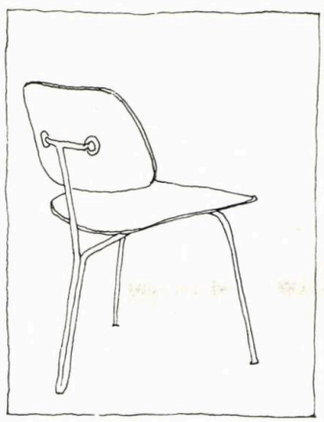

1956: LOUNGE-CHAIR
Scheletul din lemn mulat — palisandru brun-roșcat. Perne din latex îmbrăcat în piele neagră. Picioare din aluminiu negru
1944: SCAUN DIN PLACAJ MULAT. *Ușor și economic*
1971: FOTOLIU REALIZAT DIN POLIURETAN *de 2—7 cm, lipit pe un schelet din plastic turnat, totul îmbrăcat în stofă*

EXPOZIȚIA CONSILIULUI DE DESIGN DIN ANGLIA

București noiembrie '74

mon. În temple și în morminte există de asemenea multe picturi frumoase care le reprezintă.

Sufrageria, cînd era deosebită de sala de recepție, era mobilată cu scaune și măsuțe pentru musafiri, precum și cu mese și etajere pe care se puneau coșurile cu fructe, tăvile cu carne și legume, ulcioarele și vasele.

Aceste mobile erau numeroase, dar mici. Egiptenilor nu le-a trecut niciodată prin minte să construiască mese mari, în jurul cărora să se poată aduna mai mulți convivi. Ei mîncau singuri sau cîte doi.

În camerele de culcare, piesa esențială este patul. Unele sînt foarte simple: un cadru de lemn susținînd o plasă pusă pe patru picioare. Picioarele sînt cîteodată sculptate în formă de picioare de taur sau de leu. Mormîntul lui Tutankamon a păstrat trei paturi somptuoase, fiecare parte a lor reprezentînd un animal întreg vacă, panteră sau hipopotam. Camera mai cuprindea și dulapuri de lemn împodobite cu incrustații, în care se păstrau rufăria și hainele. Obiectele de toaletă, oglinzile, piepteni și acele de cap, precum și perucile se țineau în cutii și sipete de toate formele; produsele cosmetice, uleiurile și parfumurile erau păstrate în cutiuțe de feldspat sau de fildeș. În camerele rezervate membrilor familiei, copiilor și fetelor, se aflau oricînd instrumente de muzică și cutii cu jucării.

Camerele de lucru erau mobilate cu dulapuri de un tip special, în care se strîngeau manuscrisele, rulourile de pergament și de papirus și tot materialul de scris. Scribii n-aveau nevoie de masă; le era de ajuns să întindă papirusul pe genunchi. La nevoie, scriau stînd și în picioare și ținînd papirusul în mîna stîngă întinsă.

În casele cele mai sărace, în care o familie întreagă se îngrămădea pe o suprafață de patruzeci de m² și chiar mai puțin, mobilierul se reducea la rogojini și cîteva oale. Acolo, cîteva etajere și lăzi de lemn constituiau o dovadă de bunăstare».

Arta vechiului Egipt a trăit atîta vreme cît sistemul politic și religios care au creat-o a rămas viabil. În momentul în care vechii zei și-au pierdut, odată cu puterea, pe ultimii fideli, arta veche nu a mai putut supraviețui, decăzînd și dispărînd. Ea nu va transmite nimic din secretele ei noilor generații, care în Egiptul proaspăt convertit începuseră să ridice și să decoreze primele biserici.

CHARLES EAMES

Arhitect și creator de mobilier, s-a născut în 1907 la St. Louis, în Statele Unite ale Americii.

Urmează, ca bursier, cîțiva ani, cursurile de arhitectură ale Universității din Washington. În 1930 își deschide propriul birou de arhitectură, iar în 1936 devine asociatul lui Eliel Saarinen. În același an își începe cariera de profesor la CRANBOOK ACADEMY OF ART.

Colegi și studenți i-au fost în acea vreme FLORENCE SCHUST devenită mai tîrziu FLORENCE KNOLL, ED. BACON (urbanist în Philadelphia), HARRY BERTOIA (sculptor) și arhitecții EERO SAARINEN, RALPH RAPSON, HARRY WEESE.

Participă împreună cu SAARINEN și RAY KAISER (cu care în 1941 se căsătorește) la concursul de mobilier « Organic Furniture Competition » organizat de Muzeul de Artă Modernă din New York, cîștigînd două premii.

După cel de-al doilea război mondial, Charles și Ray Eames deschid în sudul Californiei un laborator de cercetări, avînd ca scop perfecționarea tehnicii lemnului curbat (mulat), în vederea obținerii unor obiecte la prețuri avantajoase. Primesc comenzi chiar de la « Navy Department » pentru realizarea unor structuri și cadre de vapoare și avioane. Tot în acest atelier sînt create vestitele ecrane cinematografice aflate în pavilionul IBM de la Expoziția Mondială de la Bruxelles, cît și în pavilionul S.U.A. de la Expoziția de la Moscova.

În 1949 face mare vîlvă proiectul de extindere al casei sale cu ajutorul unor elemente prefabricate folosite pînă atunci numai la construcțiile industriale.

Faima și-o cîștigă însă Charles Eames cu ajutorul scaunelor sale. În 1946 Muzeul de Artă Modernă din New York îi expune primul său scaun din lemn curbat.

Numeroase alte experiențe, de cele mai multe ori efectuate direct pe machete la scara 1 : 1, îl conduc la realizarea scaunului scoică din fibre de sticlă și a scaunului grilă. În 1957, creează vestitul « lounge-chair », cunoscut astăzi în lumea întreagă, compus dintr-un fotoliu și un taburet, formînd echivalentul fotoliului de club englezesc din secolul XVIII.

Piesele sale de mobilier, aproape 90 la număr, cuprind mese, elemente de depozitare, scaune, unele unicate experimentale, altele cunoscute produse de serie, au fost expuse, în 1973, într-o interesantă expoziție la Muzeul de Artă Modernă din New York, demonstrînd pe deplin vitalitatea sa ca artist, om de știință și artizan, cît și principiile sale de creație rămase neschimbate în cei 33 de ani de activitate: obținerea unor forme economice, pe calea simplității, urmînd logica firească a funcțiunii și a materialului.

A.V.

Exponatele pe care le prezentăm fac parte din cele cca 10 000 de produse industriale, de la jucării pînă la mașini grele și aparataj electronic, de la țesături la plăci ceramice, care au primit viza Consiliului de Design din Anglia și ale căror fișe se găsesc în Indexul Consiliului, la dispoziția comercianților și publicului.

Centrul de Design din Londra, aparținînd Consiliului de Design, are o expoziție permanentă, în continuă schimbare și organizează expoziții tematice sau de informare pe teritoriul țării și în Europa. Scopul acestor expoziții este de a propaga ideea designului, de a promova înțelegerea și folosirea designului de bună calitate, de a explica mecanismul prin care acesta poate veni în ajutorul industriei. Consiliul de Design, avînd rolul de intermediar, ajută la diagnosticarea problemelor și alegerea designerului potrivit.

În același scop a fost organizată și expoziția « Design — Educație și Progres », în urma unui protocol cu Centrul de Estetică a Produselor Industriei Ușoare. Expoziția a fost însoțită de un simpozion în cadrul căruia specialiști și cadre de conducere din cele două țări au schimbat idei, expoziția informînd pe larg despre rolul organizațiilor de design din Anglia și modul lor de acțiune, organizatorii români arătînd stadiul în care se află designul la noi în țară, experiențele ca și contribuțiile teoretice în acest domeniu.

Expoziția s-a bucurat de un real succes în rîndurile vizitatorilor, dintre care studenții de la Arhitectură, cei mai apropiați efectiv și afectiv.

Obiectele, nespectaculoase, legate de tematica cerută de industria ușoară, rămîn totuși o dovadă că frumosul izvorăște de cele mai multe ori din simplitate.

Arh. ALBA DELIA POPA

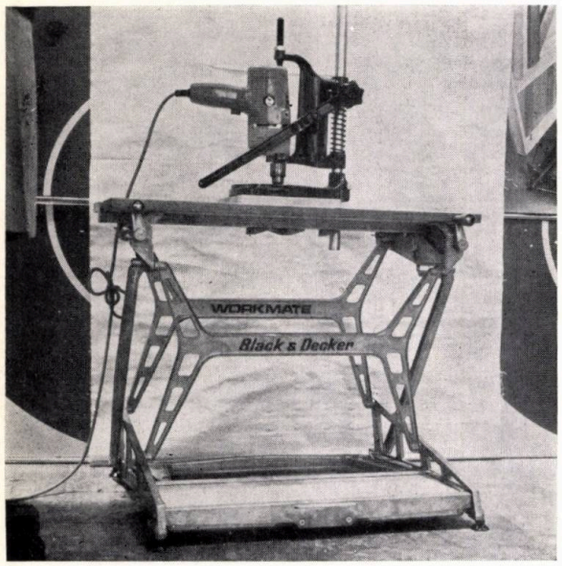

1

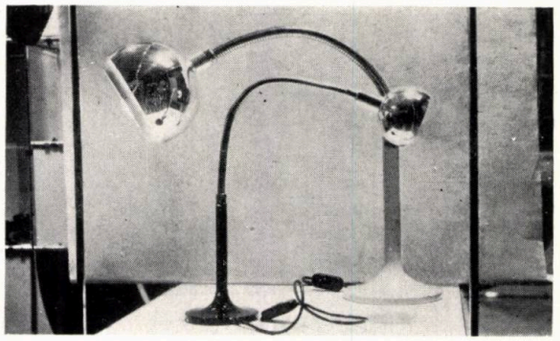

2

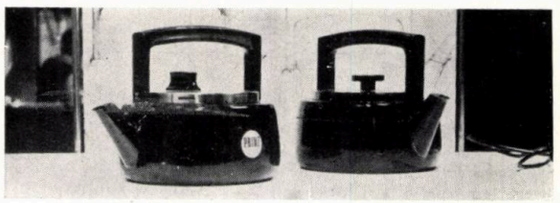

3

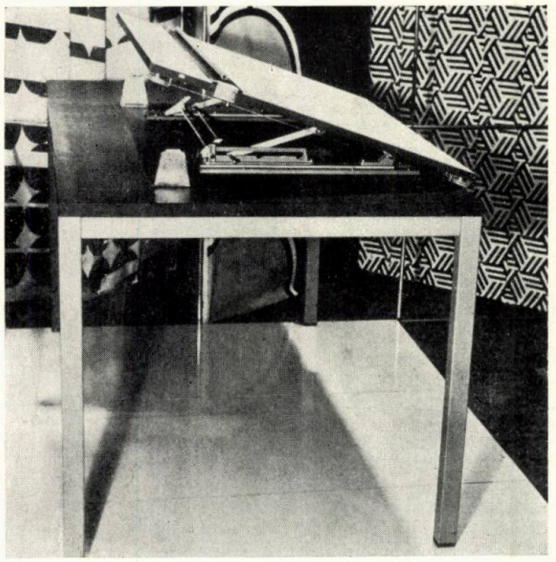

4

5 *1. Firma BLACK & DECKER a perfecționat bancul de lucru Workmate, făcîndu-l pliabil, reglabil, avînd inclusă o menghină și combinînd multe din funcțiunile bancurilor de lucru convenționale.*

2. Lămpi create de ROBERT WELCH pentru LUMITRON LTD, folosind elemente interșanjabile, pentru a reduce reperele. Lampa mai mică este reducerea celei mari, necesitînd aceleași unelte de fabricație.

3. Același creator a desenat și ibricele de oțel emailat, care fac parte dintr-o gamă mai largă de sosiere și cratițe.

4. Planșetă de desen tehnic pe un cadru de metal îmbrăcat în plastic, avînd planșeta reversibilă, cu suprafața din plastic laminat. Este însoțită de instrumente: riglă de desenat arcuri, set de echere reglabile, creioane cu bandă de plastic, rigle etc.

5. Scaun « OBO » creat de ROBIN DAY din polipropilenă. Se realizează printr-o tăietură oblică într-un cilindru cu două gîturi la capete. Pe cadrul astfel obținut, se așează șezutul turnat tot din polipropilenă.

6

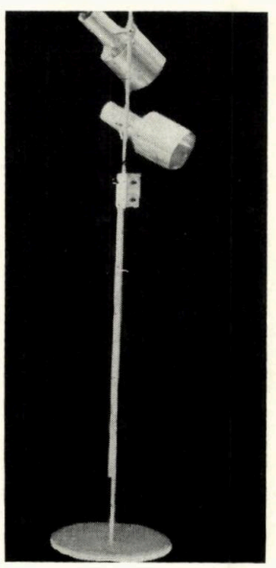

7

8

9

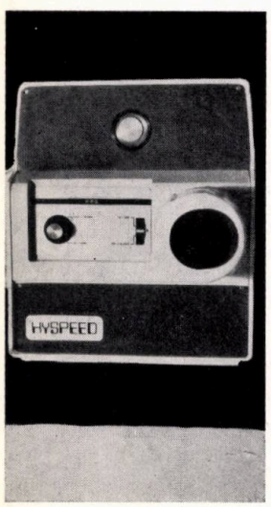

10

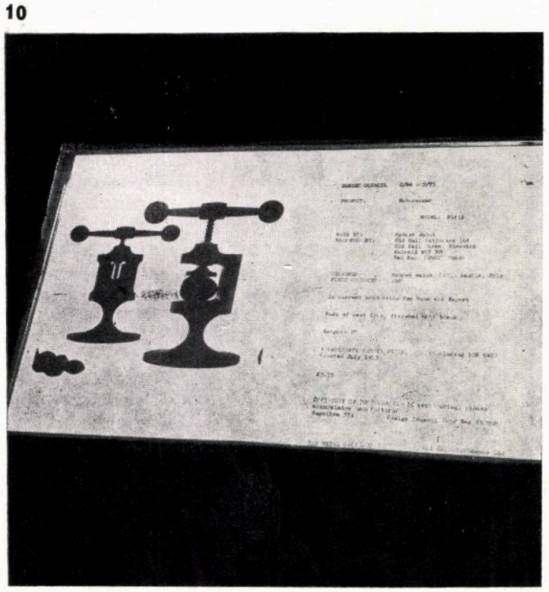

11

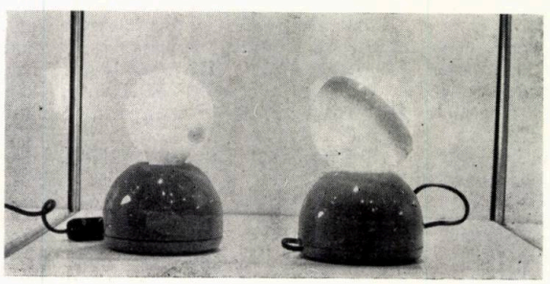

6. Veselă care se poate stivui, creator ALAN TILBURY, cești și farfurioare de cafea și vase din piatră și bazalt.

7. Reflector de podea (cu picior) din aliaj de aluminiu cu acoperire anodică. Corpurile de iluminat pot fi poziționate la orice înălțime pe axul vertical și orientate în ax orizontal. Creat de PETER NELSON.

8. Fotoliu « ORBITA » cu cadru de oțel cromat și tapițerie din PVC sau piele, făcînd parte dintr-o serie. Creat de Abeville Design studio.

9. Cameră de luat vederi HYSPEED, de mare viteză, cu prisme rotative pe 16 mm. Poate lua 40 000 de imagini pe secundă, pe un film lung de 121 m.

10. Una din cele 10 000 fișe din index — fișierul general al Consiliului.

11. Corpuri de iluminat pentru masă, perete sau plafon « DOLLY RANGE » în carcasă de plastic, create de ROBERT BROAD.

12

12. Fotoliu « GAMA-DELTA 2044 », cu corpul din polipropilenă și cadrul din oțel tubular, creat de RONALD DUFTON.

13. Jucărie din oțel cromat cu cinci bile. Impulsul dat uneia din ele se transmite și la celelalte.

14. Bucătărie din elemente componibile. Se remarcă prin simplitatea execuției dulapurilor, avînd totuși un finisaj plăcut, datorită vopsirii în portocaliu-mat. Se mai remarcă chiuvetele din oțel inox, vasele și accesoriile gîndite împreună și armonizate cromatic.

13

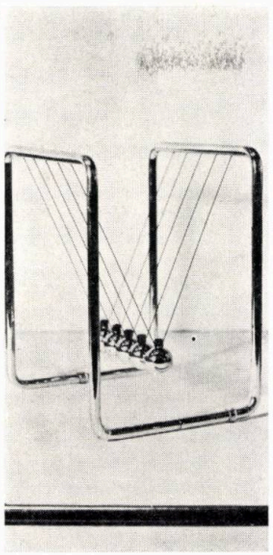

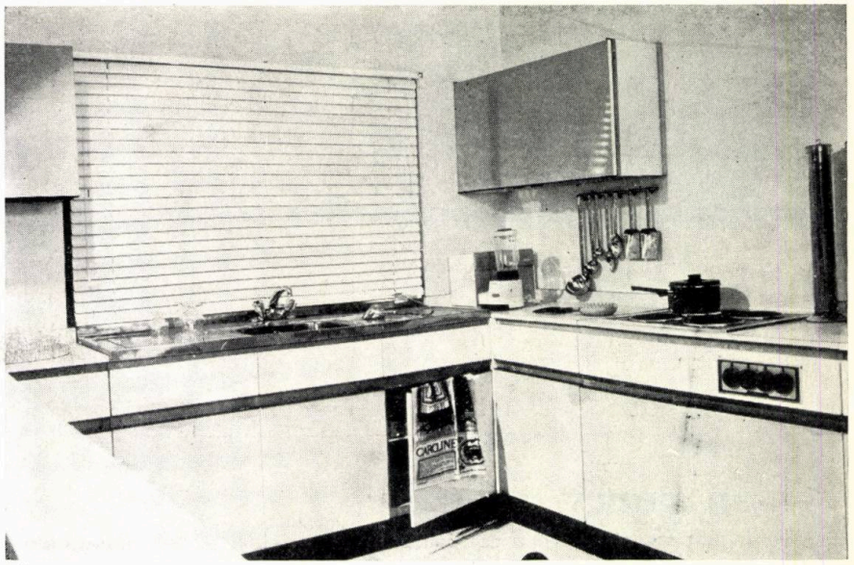

14

15. Obiecte de bucătărie create pentru piața americană. S-a pus accent pe funcționalitate, toate capacele de la caserole servind și la gătit. Autor ROBERT WELCH.

16. Scaune ce se pot stivui « OMK-STAK », avînd șezut și spătar din oțel cu găuri pentru a-i micșora greutatea; cadru de oțel tubular cromat.

17

15

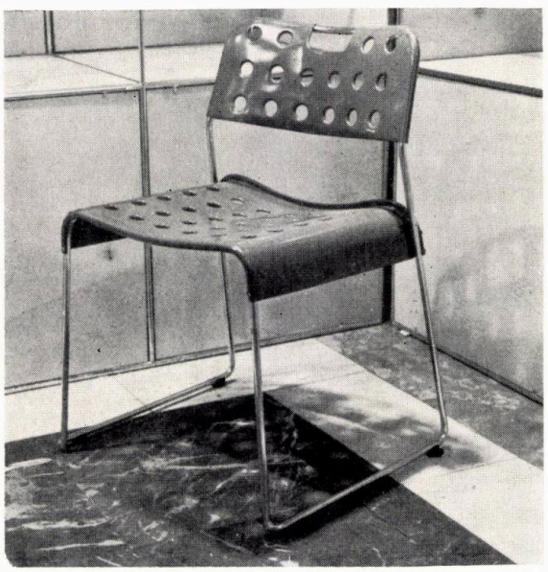

16

18

19

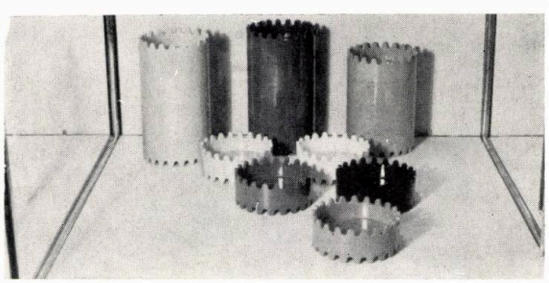

17. Scaun « 700 RANGE » făcînd parte din seria de 700 scaune și mese ce se compun pe cerc, create de DAVID MELLOR. Corpul din plasă de oțel se sprijină pe un cadru de oțel tubular cromat. A primit premiul Consiliului de Design pe anul 1974 pentru bunuri de consum.

18. Un studiu al problemelor ridicate de handicapați fizic a dus la aceste telefoane publice, la care fisele se introduc mecanic și sînt remise ușor, cu disc ajutător pentru cei care nu au controlul degetelor. Pot fi folosite și de cei sănătoși.

19. Containere « STAX » pentru masă sau birou, cu multe destinații, asamblabile prin zimți, realizate din material plastic în toate culorile.

20. Lampa de birou ZEBEDEE reglabilă în orice unghi.

20

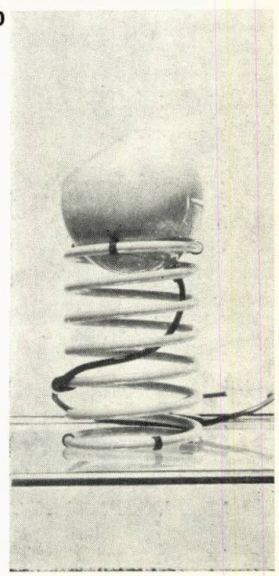

DESIGN INDUSTRIAL

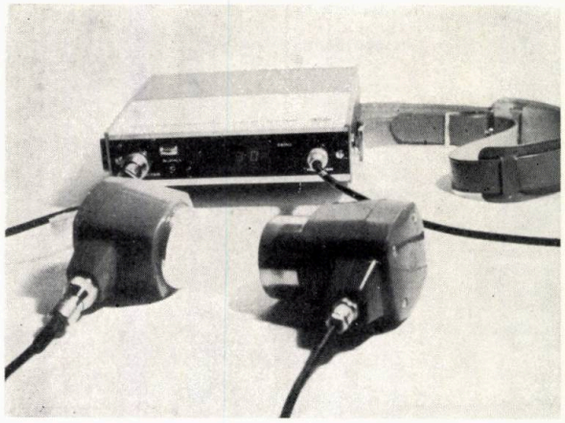

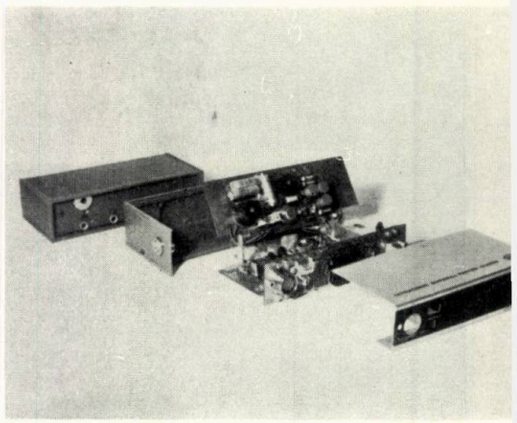

Un punct de vedere

Importanța și eficiența economică a designului sînt lucruri în privința cărora nu mai există nici un fel de dubii. Dat fiind însă stadiul oarecum incipient în care se găsește această știință, metodă și profesiune în țara noastră și rîndurile destul de firave ale designerilor români, este clar că în această perioadă de început nu putem cuprinde toate ariile de activitate creatoare specifice respectivului domeniu. Se pune întrebarea: cu ce să începem? După părerea noastră, a pune pe picioare și a defini **designul industrial** ca metodă înseamnă primul pas spre organizarea pe care ne-o dorim, urmînd ca apoi să extindem preocupările în întregul domeniu al vieții umane și al comunicațiilor vizuale. Apariția unor grupe de designeri în principalele institute de cercetări și proiectări, unele dintre ele intrate în metodologia de cercetare și proiectare ca filieră necesară, este o dovadă a interesului ce se manifestă și la noi față de creatorul de forme estetice utile.

Deocamdată este bine să ne reținem de a trata orice problemă ca intrînd în sfera designului. *În această fază de început, punctul de plecare și domeniul cel mai necesar de intervenit pentru designul românesc este industria*, economia noastră avînd nevoie de obiecte ușor de fabricat și de vîndut și care să satisfacă cerințele funcționale, estetice și economice.

G.C

BETONOSCOP CU AFIȘAJ NUMERIC

Industria construcțiilor va beneficia de un nou aparat pentru verificarea structurii betoanelor puse în operă. Datorită propagării ultrasunetelor prin material și înregistrării vitezei de deplasare a acestora, se poate verifica omogenitatea pînă la 600 cm grosime.

Aparat de larg interes pentru constructori și geologi (pot fi testate rocile), industrializarea și lucrul pe teren au determinat baza concepției. Fiind un produs de serie mare, s-a propus construcția casetei din masă plastică, cu toate avantajele materialului; industrializabil, rezistent la șocuri, ușor, gamă largă de culori. Blocul electronic este un subansamblu autoportant, montajul și verificările făcîndu-se înaintea introducerii în casetă, eliminîndu-se eventualele deteriorări ale acesteia.

Alimentarea cu energie se face printr-un cartuș de baterii sau acumulatori interschimbabil, trusa avînd două astfel de cartușe, în scopul măririi autonomiei.

Traductoarele (emițător și receptor) au ridicat probleme de ergonomie, măsurătorile făcîndu-se atît vara cît și iarna. Pentru micșorarea numărului de matrițe s-a ajuns la o soluție unitară în privința materializării celor două funcțiuni, emițător-receptor.

Prin analiza funcțiunilor de bază s-a ajuns la o structură internă cu un volum minim, avînd în vedere și o integrare maximă a componentelor electronice și electrice autohtone.

Pentru a putea fi utilizat și în lucrări de laborator, cureaua poate fi înlocuită cu un mîner avînd două poziții de lucru.

Pentru comparare, dăm cîteva fotografii ale unor aparate similare ca performanțe.

Arh. GHEORGHE CIOBOTARU

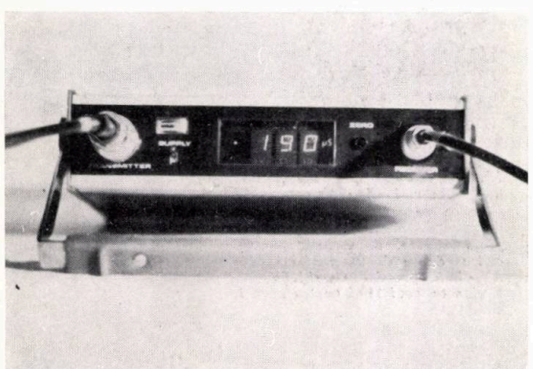

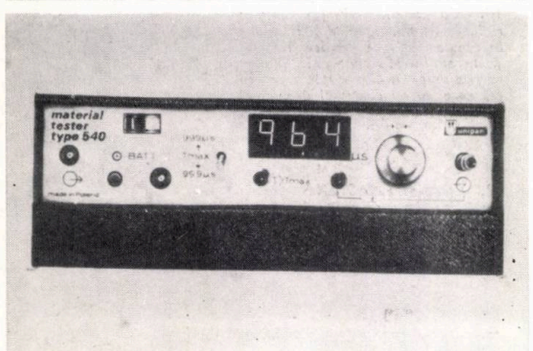

1. BETONOSCOP
   - *casetă masă plastică*
   - *greutate 1,4 kg*
   - *dimensiuni 190×45×180 mm*
2. MATERIALS SOUNDER MS 1 (ANGLIA)
   - *casetă tablă și plastic*
   - *greutate 4,5 kg*
   - *dimensiuni 180×110×160 mm*
3. ULTRASONIC TYPES 540 (POLONIA)
   - *casetă tablă*
   - *greutate 1,6 kg*
   - *dimensiuni 180×116×65 mm*
4. TERRATEST (ANGLIA)
   - *casetă metalică*
   - *greutate 3 kg*
   - *dimensiuni 280×210×130 mm*

2

4

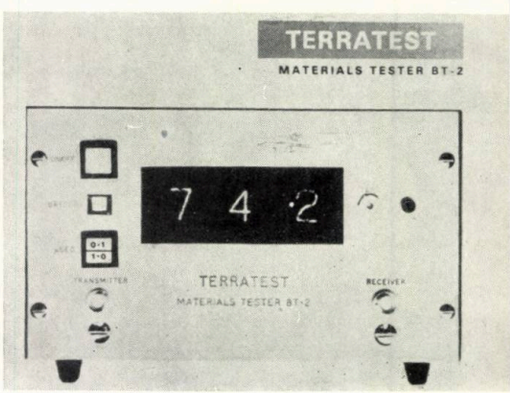

ARTA în oraș

SCULPTURA

Acum cîțiva ani vizitam Muzeul de artă contemporană « Louisiana » de lîngă Copenhaga, un ansamblu de clădiri vechi și moderne în mijlocul unui imens parc, pe malul mării.

Lucrări de mare valoare, în special de Moore și Calder, perfect integrate în peisaj, răsăreau din gazon, se profilau pe orizontul strălucitor al mării sau apăreau surprinzător în luminișurile dintre pîlcurile de copaci bătrîni.

Mi-am dat seama că profunda satisfacție ce o resimțeam se datora nu atît valorii proprii a sculpturilor sau a peisajului, ci mai mult echilibrului general și calităților compoziționale ale întregii ambianțe.

Deopotrivă creații artificiale ale spiritului uman, dar și componente ale cadrului natural alături de întinsele suprafețe gazonate, de grupurile de copaci, de oglinda strălucitoare a mării, obiectele de artă mijloceau integrarea deplină în peisaj.

Mi s-a mai întîmplat să vizitez și ansambluri expoziționale foarte originale, șocante, uneori ostentative, unde lucrări de artă plastică contemporană erau expuse în ambianțe foarte diferite, deseori teoretic nepotrivite unei astfel de destinații.

Aproape întotdeauna, rezultanta acestor combinații era, dacă nu o compoziție cît se poate de plăcută, în tot cazul foarte interesantă și avantajoasă, atît pentru operele de artă, cît și pentru componentele cadrului ambiental; clădiri, curți interioare, oglinzi de apă, spații verzi sau largi perspective în peisaj.

Îmi amintesc de delicatele forme metalice presărate pe imensa pajiște din fața catedralei Sf. Francisc din Assisi, profilate pe decorul de basm al minunatului orășel medieval, de originala expoziție de sculptură modernă din austera curte interioară a unei catedrale din Ravenna, sau de impresionantele compoziții aglomerate în strîmta piațetă a catedralei San Stefano din Bologna, atît de potrivite în sobrietatea și duritatea lor metalică cu fațadele vechilor clădiri de o calmă și severă arhitectură renascentistă.

Structura specifică orașelor noastre, și mă refer în special la București, este foarte potrivită combinațiilor compoziționale cu obiecte de artă plastică decorativă. Ansambluri de clădiri foarte diferite din toate punctele de vedere dar interesant asociate, parcuri întinse chiar în centrul orașelor, nenumărate mici spații verzi presărate peste tot, constituie ambianțe expoziționale ideale.

Nu trebuie să ne sperie ideea că aceste spații nu au fost concepute special pentru expunerea operelor de artă plastică; spontaneitatea, ineditul, contribuie alături de valoarea proprie a obiectelor expuse și a anturajului la calitatea compoziției.

Nu mă refer la lucrări sau ansambluri monumentale tematice în care calitățile evocatoare, scopurile educative introduc parametri deosebiți în cazul amplasării. Lucrările de acest gen, spre deosebire de cele predominant decorative, trebuie concepute odată cu mediul lor ambiental, sau în tot cazul în strînsă corelare cu elementele componente ale unui amplasament prestabilit, de multe ori creîndu-se în mod special o ambianță potrivită pentru un monument cu o temă dată.

Pe de altă parte, nu înseamnă, desigur, că obiectele de artă decorativă pot fi amplasate oriunde, de către oricine și în orice cantitate.

Amplasarea obiectelor artistice spațiale (sculptură) se face în baza unor studii competente, care urmăresc punerea de acord a lucrării cu situl, evită vulgarizarea, devalorizarea din cauza aglomerării etc.

Obiecte-Kitsch se mai pot încă întîlni destul de frecvent, fiind fie de tipul unui element decorativ preluat dintr-o tradiție străină dar decorat cu motive populare românești, într-o tehnică nepotrivită cu ambele surse de inspirație și amplasate fără discernămînt — cum ar fi stîlpișorii totemici de inspirație amerindiană fabricați din ciment și împodobiți cu mozaic colorat, fie de tipul unor imitații naturaliste — căprioare de piatră, orătănii de bronz, pisici de ipsos, sau imense vase decorative cu forme și decorații dubioase, produse în mare serie.

O experiență interesantă de integrare a obiectelor de artă decorativă în ambianța urbană, o putem urmări în cazul orașelor Drobeta-Turnu Severin și Orșova, care găzduiesc lucrări ale studenților de la Institutul de arte plastice, executate în practică, în taberele de sculptură, sau ca lucrări de diplomă. În special la Orșova, ele constituie o prezență bine marcată, contribuind în mare măsură la reușita ambianței noului oraș.

În schimb, în București, unde sînt posibilități mult mai mari de punere în valoare a unor opere de artă modernă prin folosirea multor spații altfel lipsite de un interes deosebit, nu s-a întreprins pînă acum mai nimic. Și sînt atîtea zone în marile parcuri, care ar putea căpăta personalitate, atîtea mici spații verzi care pot fi puse în valoare, ca să nu mai vorbim de posibilitățile pe care le oferă largile perspective spațiale din noile cartiere de locuit.

Pentru a ilustra afirmațiile, am ales două sculpturi decorative, lucrări de diplomă ale absolvenților din promoția 1975 a Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu » — Liviu Russu și Leonard Răchită.

Ambele au fost concepute special pentru a fi amplasate ca elemente decorative și de compoziție în spațiul urban.

« Gînditorului » — opera lui Liviu Russu, o sculptură mai dinamică, cu reliefuri pronunțate, i se potrivește foarte bine un amplasament într-un spațiu verde mai întins, unde largi și liniștite suprafețe gazonate o pot pune mai bine în valoare.

Cealaltă lucrare — « Demonstrație » — a lui Leonard Răchită, de o studiată simplitate în conturul exterior, se încadrează mai bine în spații flancate de construcții, într-o ambianță mai dinamică, mai jucată, alcătuită chiar din elemente eterogene, lucrarea putînd deveni liantul și punctul de convergență al întregului ansamblu.

Propunerile mele se referă la amplasarea acestor lucrări în cîteva puncte binecunoscute ale Bucureștiului. În Cișmigiu, pe calea Victoriei lîngă C.S.P., într-un mic parc dominat de silueta masivă a I.P.I.U., sau, în fine, într-un minuscul spațiu verde delimitat de cele trei corpuri ale unui imobil de locuințe.

Și se mai pot găsi, nenumărate alte posibile amplasamente, care așteaptă să fie valorificate.

Arh. CRISTIAN POPESCU-IALOMIȚA

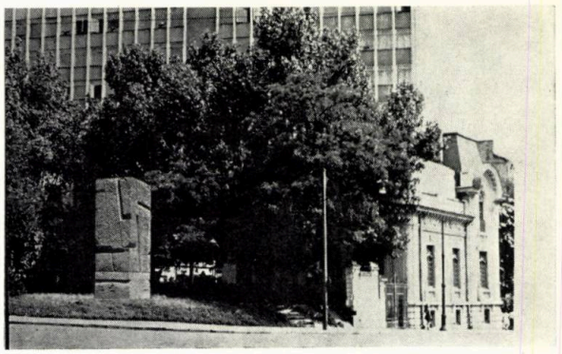

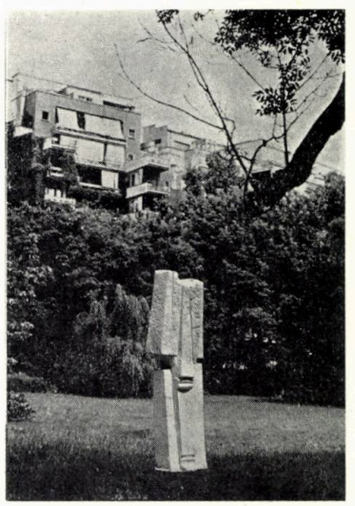

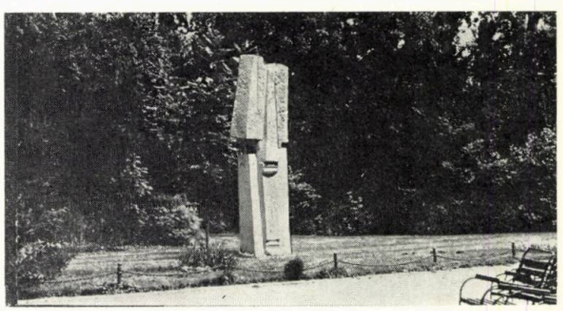

GEAMURI
BUZAU

ÎNTREPRINDEREA DE GEAMURI BUZĂU

Produce și livrează:

- Geam termopan ce asigură o bună izolare fonică și termică. Se utilizează în construcții civile, social-culturale, industriale și la vagoanele de cale ferată
- Cărămizi de sticlă cu goluri. Se folosesc în construcții pentru pereți despărțitori în interior, luminatoare cît și pentru placarea fațadelor
- Geam șlefuit—polizat (cristal) cu dimensiuni maxime: 4000 mm x 2500 mm și grosime între 5—12 mm
- Parbrize din duplex pentru autoturisme: FIAT 1100, 850, 850 S, 124 S, 1300, 1800; FORD CORTINA, TURNIR, TAUNUS M 17, M 15; MOSKVICI 408; OPEL RECORD 1700, CITROEN, MERCEDES 220, 180; SKODA; RENAULT 4, 16; VOLKSWAGEN etc.
- Geam securizat plan și curbat
- Geam emailat în diverse culori pentru placări fațade și blaturi de mese
- Geam prelucrat pentru industria de mobilă
- Oglinzi din geam șlefuit (cristal) și oglinzi venețiene
- Geam tras simplu clar
- La cerere se execută lucrări de montaj, uși securizate, vitrine, fațade etc.

ÎNTREPRINDEREA DE GEAMURI BUZĂU
Aleea Industriei nr. 1
Telefon: 14422—14423
Telex: 056223

COMBINATUL PENTRU LIANȚI CÎMPULUNG MUSCEL

JUDEȚUL ARGEȘ — Telefon 12700

Produce și livrează pe bază de comandă fermă și contract

GRANULIT

DOMENII DE UTILIZARE
— prepararea betoanelor ușoare și foarte ușoare
— izolații termice
— element de rezistență

CARACTERISTICI FIZICO-CHIMICE
— formă elipsoidă
— densitate volumetrică 700—800 kg/m.c.
— rezistență la strivire 25—30 daN/cm^2.

Granulitul se poate livra nesortat sau în trei sorturi
0— 7 granulația 0—7,1 mm
7—16 granulația 7,1—16 mm
16—31 granulația 16—31,5 mm
Prețul de livrare este de 87,65 lei/m^3

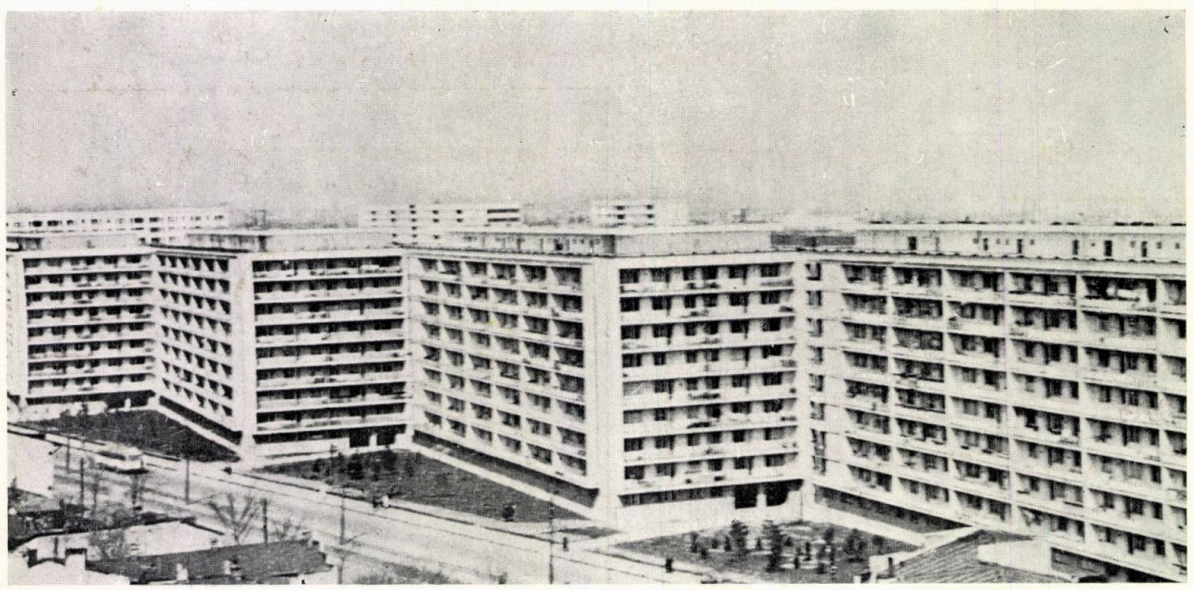

De asemenea mai realizează:

BLOCURI MICI DIN BETON CU AGREGATE UȘOARE (din granulit)

Dimensiuni:
290 × 240 × 88
365 × 240 × 88

În funcție de solicitările beneficiarilor, Combinatul de lianți Cîmpulung poate realiza și alte dimensiuni

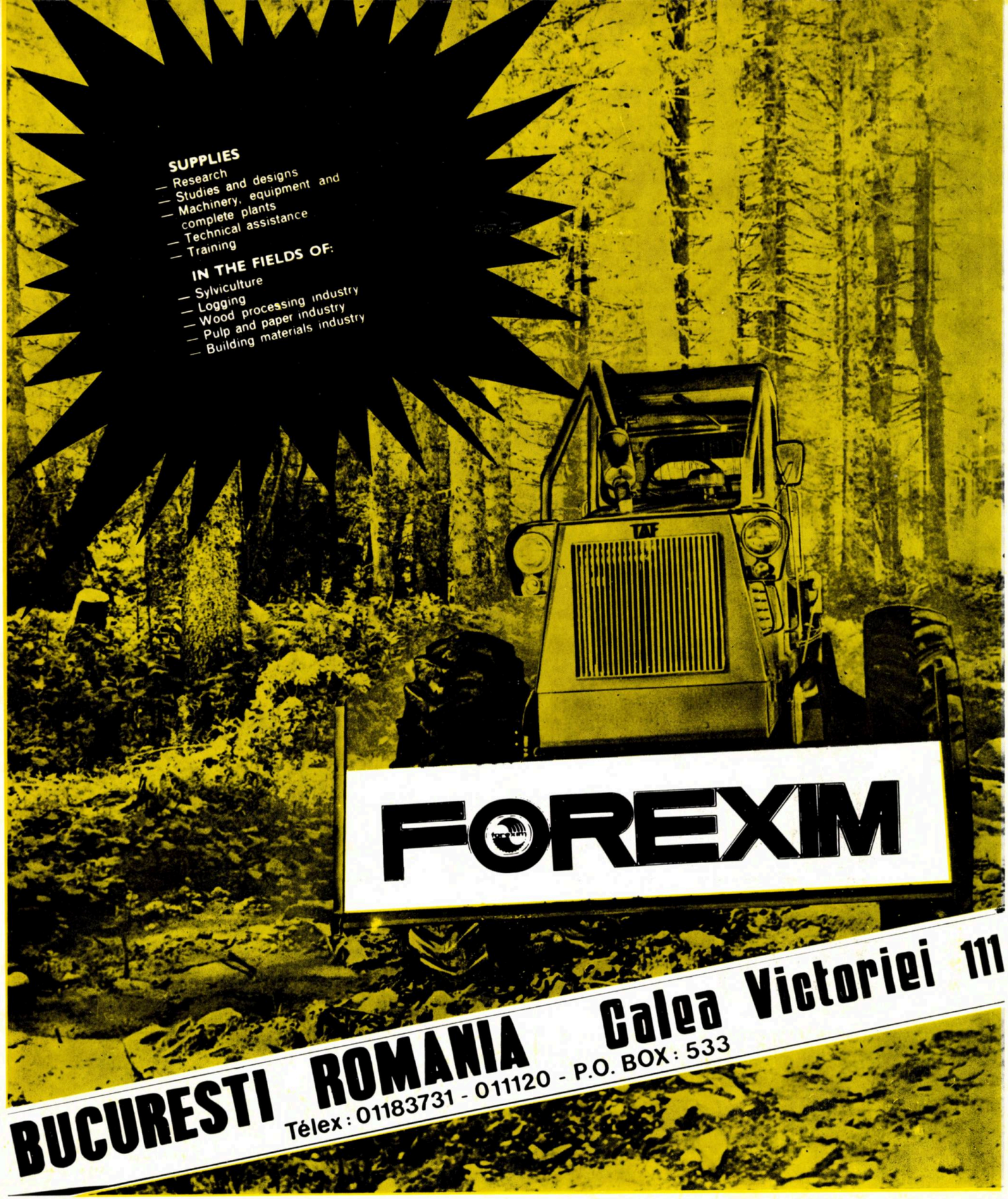
SUPPLIES
— Research
— Studies and designs
— Machinery, equipment and complete plants
— Technical assistance
— Training
IN THE FIELDS OF:
— Sylviculture
— Logging
— Wood processing industry
— Pulp and paper industry
— Building materials industry
FOREXIM
BUCURESTI ROMANIA Calea Victoriei 111
Télex: 01183731 - 011120 - P.O. BOX: 533

MOBIROM MOBIROM

TEHNOFORESTEXPORT

TEHNOFORESTEXPORT

EXPORTATION: Moderne Möbel ● Stilmöbel ● moderne Kleinmöbel ● Stil—Kleinmöbel ● geschweifte Stühle ● kunstgeschreinerte Stühle ● Klappstühle ● Hocker ● Anbaumöbel ● Fertighäuser ● Camping (Ferien —) häuschen ● Verpackungsmaterial ● Bierfässer aus Eichenholz ● Fässer aus Eichenholz (nicht zusammengefügt) ● Kisten aus Eichenholz für Agrumen und andere Früchte und Gemüse ● Kisten (nicht zusammengefügt) ● Sportartikel: Boote, Ski, Schlitten, Wurfscheiben, Wurfspiesse, etc.

4 PIAŢA ROSETTI ■ BUKAREST ■ ROMANIA
Tel.: 14.30.02 ■ Telex: 399 ■ B.P. 579

T. P.

Taxele poştale achitate pentru anul 1975 conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/6501/1974

40538

Lei 20

arhitectura

6|75

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Episcopiei nr. 9, sector 1, C. P. — 2951—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Întreprinderea de Stat pentru Imprimate și Administrarea Publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R. 64.51.301.52, filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal. Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București, bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 14.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
SUBSCRIPTION trough ILEXIM — Departamentul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001, Telex: 011631. Excerpts in english, french, rusian; yearly subscription; West $ 18, East Rbl. 10.
TIPARUL: Întreprinderea Poligrafică « Arta Grafică » București.

REDACTOR ȘEF: Arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

6 | 75

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA
ANUL XXIII, NR. 6 (157)

COMERȚ II

BIBLIOGRAFIE

Georgeta Vrabie și Gabriela Mészáros ● CLĂDIRI COMERCIALE (II) ● Selecții bibliografice 2

AGENDA

Arh. Simon Julman ● ARHITECTURĂ ȘI FILATELIE 3

xxx ● EXPOZIȚIA «ARHITECTURA UNGARĂ» 3

Arh. Marius Smigelschi ● CONSFĂTUIREA PENTRU COMBATEREA ZGOMOTULUI URBAN 4

CRONICA

Arh. Stan Bortnowski ● PROBLEME ALE LOCUIRII URBANE în dezbaterea plenarei lărgite a Comitetului de conducere a U.A. 4

Conf. arh. Alexandru Iotzu ● AL XII-LEA CONGRES MONDIAL AL U.I.A. (II) 5

x x x ● CRONICA U.A. 8

COMERȚ ȘI SERVICII

Arh. Alexandra Florian ● SPAȚII PENTRU COMERȚ ÎN CLĂDIRILE DE LOCUIT 9

Arh. Eugen Cosmatu ● ANSAMBLUL DE LOCUINȚE ȘI MAGAZINE BUCUR din Capitală 11

Arh. Ion Duțu Popescu ● COMPLEXUL COMERCIAL FORTUNA — Pitești 14

Arh. Ion Barabaș ● MODERNIZAREA REȚELEI COMERCIALE A CAPITALEI 16

Arh. Mihaela Petheu ● RESTAURANTUL RIVIERA 18

Arh. Ion Barabaș ● RESTAURANTUL CERNICA 19

●RESTAURANTUL HAVANA ●RESTAURANTUL DOINA («BUFETUL» DE LA ȘOSEA) — restaurare 21

și modernizare ● EXTINDEREA COMPLEXULUI 22

CARU CU BERE ● REORGANIZAREA MAGAZINULUI UNIVERSAL PENTRU COPII MATERNA (fost «Vulturul de Mare») ● REORGANIZAREA 23

HALEI ȘI PIEȚII TRAIAN ● REORGANIZAREA ȘI 24

MODERNIZAREA HALEI ȘI PIEȚII PROGRESUL 25

Arh. Sergiu Baba ● NOI UNITĂȚI «COMTURIST» 26

Arh. Lucian Popovici ● SEDIUL SUCURSALEI DIN BUCUREȘTI AL BĂNCII AMERICANE MANUFACTURERS HANOVER TRUST Co. 28

Cond. arh. Stela Marian ● MAGAZINUL DE PRODUSE COSMETICE MIRAJ 32

Arh. Gheorghe Ionașcu ● PROIECTE PENTRU REȚEAUA DE COMERȚ ȘI SERVICII A COOPERAȚIEI DE CONSUM 32

Arh. Octav Dimitriu ● POPASUL FRUMUȘANI 34

Arh. Mircea Cristescu ● POPASUL VLĂSIA 36

Arh. Georgeta Zaharescu ● CALU BĂLAN — Buftea 36

Arh. Gheorghe Ionașcu ● MOTELUL BUDA din județul Ilfov 39

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

Arh. Adrian Oprea ● DUILIU MARCU NU NUMAI MONUMENTAL 41

Arheolog Aristide Ștefănescu ● UNELE ASPECTE ALE CERCETĂRII INTERDISCIPLINARE ÎN ȘANTIERELE CENTRULUI VECHI AL BUCUREȘTILOR 46

RECENZII 47

CRONICA SUBIECTIVĂ

Arh. Mihai Pupăzan ● DE LA MUȘCATA DIN FEREASTRĂ LA FLORILE DIN PLASTIC 50

FIȘE TEHNICE

Rubrică redactată de arh. Marius Smigelschi și arh. Sandu Miclescu 51

ACTUALITĂȚI — DEBUT

Arh. Radu Tănăsescu ● DETALIU DE SISTEMATIZARE OINAC-GIURGIU 57

CADRAN

Rubrică redactată de arh. Adrian Panaitescu 57

DESIGN — ARTE

Arh. Gheorghe Nica ● RECLAMA COMERCIALĂ ÎN MARILE MAGAZINE UNIVERSALE 60

Arh. Ana Vasilache ● DIN NOU DESPRE FIRME 63

● SIC TRASIT... 64

Arh. Alba Delia Popa ● PE MARGINEA EXPOZIȚIEI ABSOLVENȚILOR ● ARTĂ ȘI DESIGN LA SEDIUL DIN BUCUREȘTI AL BĂNCII AMERICANE MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO. 65 66

ARTA ÎN ORAȘ

Arh. Cristian Popescu Ialomița ● GRAFICĂ PENTRU PEREȚII ORAȘULUI 68

PAGINILE I—IV — Gheorghe Barbu, director în M.C.I. ● UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND LOCUL ȘI ROLUL MAGAZINELOR UNIVERSALE ÎN CADRUL REȚELEI COMERCIALE

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. EMILIA ABRUDEANU, arh. ZOLTAN BALÁZS, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, arh. RODICA GĂLEȘANU, arh. DINU GHEORGHIU, dr. arh. BORIS GRÜNBERG, arh. ȘTEFAN RADU IONESCU*, conf. arh. ALEXANDRU IOTZU*, arh. CONSTANTIN JUGURICĂ*, ing. NICOLAE LÁSZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. MIRCEA LUPU* (președinte), arh. NICOLAE MUNTEANU, arh. DAN PRODESCU, prof. arh. TIBERIU RICCI, arh. ALEXANDRU M. SANDU*, arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN*, arh. LUCIA VLĂDESCU

* Membri ai Colegiului de redacție

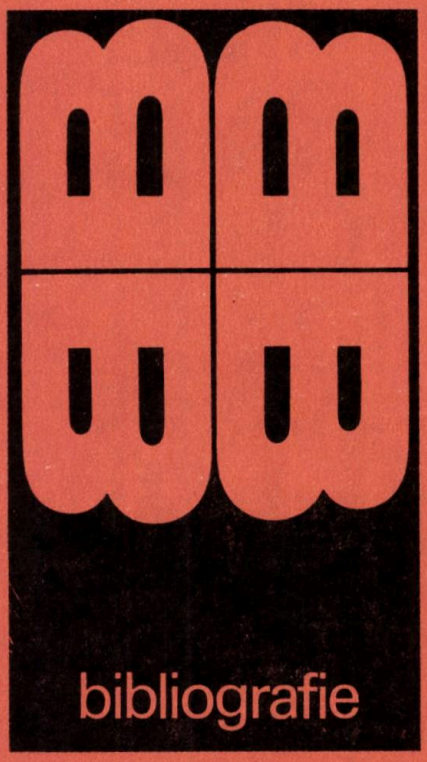

Selecții bibliografice de Georgeta Vrabie și Gabriela Mészáros

CLĂDIRI COMERCIALE

Generalități

Cosmatu, E., Enescu, M., *Magazine*. București, 1967, 224 p. cu ilustr.

Gutmann, R., Koch, Al., *Ladengestaltung. Shop Design 2*. Stuttgart, 1967, 240 p. cu ilustr.

Kaspar, K., *International Shop Design. Ladenbauten-international*. Teufen, 1967, 168 p. cu ilustr.

Rambert, Ch., *Magasins. Devantures. Vitrines. Enseignes*. Paris, 1958, 195 p. cu ilustr.

Numere tematice de reviste.

Afr, 1966, 291—292. *Commerce*.

DBZ, 1971, 7. *Banken, Sparkassen. Postamt*.

Farmacii

Medilanschi, L., *Farmacie pe Bd. Magheru (București)*. A/R, 1962, 1, p. 41.

Menninger, S., *Verkaufsaktive Ladengestaltung von a bis z*. Bad Wörishofen, 1964, p. 673—690.

Mularidis, G., *Farmacie pe Bd. Duca*. A/R, 1962, 1, p. 42.

Peters, P., *Bauten für das Verkaufen*. (Baumeister Quernschnitte 6) München, 1969, p. 12—13.

Rambert, Ch., *Magasins. Devantures. Vitrines. Enseignes*. Paris, 1958, p. 27, 76—77.

Turbil, F., *Pharmacie Deshayes*. Afr, 1963, 255—256, p. 27.

Vigor, P., *Pharmacie Danjou-Rousselot à Caen*. Afr, 1963, 255—256, p. 51.

Ceasornicării

Gutmann, R., Koch, Al., *Ladengestaltung. Shop Design 2*. Stuttgart, 1967, p. 43, 104—105.

Castiglioni, A., and P.G., *Watchmakers' shop Milan*. ar, 1971, 894, p. 105—108; D, 1969, 477, p. 16—24.

Ernst, J., Kaballo, Kl., *Umbau eines Wohn-und Geschäftshauses in Zülpich*. DBZ, 1974, 9, p. 1536.

Foto-Optică

Gutmann, R., Koch, Al., *Ladengestaltung. Shop Design 2*. Stuttgart, 1967, p. 32—35, 207.

Kaspar, K., *International Shop Design. Ladenbauten-international*. Teufen, 1967, p. 80—93.

Peters, P., *Bauten für das Verkaufen*. München, 1969, p. 60—61. (Baumeister Quernschnitte 6).

Aldington, & Craig, *Optikergehäuse*. db, 1972, 4, p. 374—375.

Belgiojoso, L., Peressutti, E., Rogers, E., *Un grande negozio di foto-ottica a Palermo*. D, 1961, 383, p. 25—32.

Fehn, S., *A Oslo, un transparente negozio di ottica*. D, 1963, 409, p. 42—43.

Klint, K.,Wohlert, V., *Laden für optische Instrumente in Kopenhagen*. B+W, 1962, 2, p. 92—94.

Case de economii

Brechler, R., Kiküm, W., *Kreis-und Stadtsparkasse in Warendorf*. DBZ, 1971, 7, p. 1343—1346.

Erdle, H., *Kreissparkasse in Backnang*. DBZ, 1971, 7, p. 1337—1342.

Kreissparkasse Rottweil. DBZ, 1973, 2, p. 225—228.

Bănci

Brandt, J., *Banken und Sparkassen*. München, 1960, 202 p. cu ilustr.

Hieber, S., *Volksbank Metzingen*. DBZ, 1971, 7, p. 1335—1336.

Kappler, E., Nützel, P., Schlegtendal, W., *Dresdner Bank in Nürnberg*. DBZ, 1971, 7, p. 1331—1334.

Sede della Banca d'Italia a Benevento. L'a, 1973, 218, p. XIX 446—452.

Oficii poștale

Postamt. Det, 1973, 5, p. 912—924.

Postamt Peine. DBZ, 1974, 12, p. 2077—2078.

Postamt in Solingen. DBZ, 1971, 7, p. 1359—1360.

Stübler. W., *Postscheckamt Stuttgart*. DBZ, 1971, 7, p. 1351—1354.

Trișcu, A., *Oficiu PTTR, cu agenții de voiaj la Eforie*. A/R, 1961, 4—5, p. 50—52.

Moteluri

Aloi, G., *Alberghi — motel — ristoranti*. Milano, 1961, 407 p. cu ilustr.

Aloi, G., *Hotel. Motel*. Milano, 1970, 327 p. cu ilustr.

Baker, G., Funaro, B., *Motels*. New York, 1955, 264 p. cu ilustr.

Corvin, T., Makra, St., *Motelul. Mici, unități de cazare pentru turism*. București, 1967, 188 p. cu ilustr.

Lăzărescu, C., *Arhitectura construcțiilor turistice moderne din România*. București, 1972, p. 56.

Candilis, G., *Motel à Port-Barcares*. Afr, 1972, 355—356, p. 18.

Konstantinidis, A., *Motel in Olympia (Grecia)*. DBZ, 1970, 7, p. 1319—1320.

Konstantinidis, A., *Motel in Paliouri (Grecia)*. DBZ, 1970, 7, p. 1315—1318.

Lamouche, Y., Sala, J., *Motel à Beaune*. Afr, 1970, 329—330, p. 10—12.

Motel la Cozia. A/R, 1970, 5, p. 30.

Săvescu, C., Bordenache, M., Sava, M., *Motelul « Dacia » Sebeș*. A/R, 1970, 5, p. 28.

Motel Novotel à Rennes. Afr, 1972, 355—356, p. 22—23.

Osabe, M., Nakamura, R., *Space Pack. Motel au bord du lac Biwa*. AA, 1972, 162, p. 22—23.

Polák, J., *Club-Motel in Prag-Pruhonice (Cehoslovacia)*. DBZ, 1973, 7, p. 1347—1348.

Skidmore, Owings, Merrile, *Das Sheraton-Motel in Seattle/Washington (USA)*. DBZ, 1970, 7, p. 1321—1322.

Popasuri rutiere și autoservice-uri

BAB-Raststätte Wülferode Ost. DBZ, 1970, 7, p. 1325.

Brauen, W., Hajnos, M., *Autobahnraststätte bei Kölliken/Elveția*. B+W, 1971, 6, p. 243.

Bundesautobahnmotel und Rasthaus Göttingen West. DBZ, 1970, 7, p. 1327—1328.

Bundesautobahntankstelle Fürholzen-Ostseite. DBZ, 1974, 10, p. 1730.

Bundesautobahn-Rasthaus Wildeshausen. DBZ, 1973, 3, p. 399—400.

Cahen, J.P., *Stations-Service Total et Esso avec restaurants sur l'autoroute n. 1 Lausanne-Gèneve à Bursins*. W, 1970, 5, p. 325—328.

Dardi, C., Zattera, C., *Stazioni di servizio AGIP. Progetti e prototipi*. L'a, 1973, 218, p. XIX 438—445.

Eidenbenz, Eb., Bosshard, R., Meyer, B., *Autobahn-Raststtäte Forrenberg Winterthur (Elveția)*. DBZ, 1971, 12, p. 2515—2516; B+W, 1971, 6, p. 245.

Loewy, R., *Grosstankstelle in Hamburg-Hammerbrook*. DBZ, 1971, 12, p. 2521—2522

Müller, M., Bisig, H., *Autobahn-Rasthaus Fuchsberg (Elveția.)* DBZ, 1973, 3, p. 401—402.

Restaurant Jacques Borel sur l'autoroute Barcelone-Gerone. Afr, 1972, 359—360, p. 6—8.

Service area and resthouse Ja, 1969, 156 p. 65—90.

Tönies, I., Dorn, M., *Bundesautobahnraststätten « Münsterland » bei Roxel*. DBZ 1970, 7, p. 1323—1324.

Wolters, P., *Autobahnraststätte Dammer Berge* / R. F. Germania. B + W, 1971, 6, p. 244.

Abrevieri pentru periodice

AA = Architecture d'aujourd'hui / F; Afr = Architecture française/F; ar = = Architectural Review/GB; A/R = Arhitectura/R; B+W = Bauen und Wohnen/CH; D = Domus/I; db = Deutsche Bauzeitung/D; DBZ = Deutsche Bauzeitschrift/D; Det = Detail/D; Ja = Japan Architect/J; L'a = L'architettura cronache e storia/I; W = Werk/CH.

F 1820

arhitectura

SOMMAIRE **No. 6/1975**

COMMERCE II

BIBLIOGRAPHIE

Georgeta Vrabie et Gabriela Mészáros ● IMMEUBLES COMMERCIAUX (II). Sélections bibliographiques (page 2).

AGENDA

Simon Julman, architecte ● ARCHITECTURE ET PHILATÉLIE (page 3). La philatélie, phénomène ayant de beaucoup dépassé sa fonction strictement utilitaire, s'impose dans le monde contemporain en tant qu'un acte de culture majeur. La série de timbres dédiée à « L'Année européenne du patrimoine architectural », composée de six valeurs et de deux feuillets, est présentée.

x x x ● L'EXPOSITION « ARCHITECTURE HONGROISE » (page 3). Suite aux accords de collaboration passés entre l'Union des architectes de la R. S. de Roumanie et l'Union des architectes de la R. P. Hongroise— la Maison de l'architecte, de Bucarest, a abrité l'exposition de photographies illustrant les prestigieuses réalisations des architectes du pays ami. Au vernissage participaient le professeur émérite Dr architecte Cezar Lăzărescu, président de l'Union des Architectes, le Dr György Biczo, ambassadeur de la R. P. Hongroise à Bucarest, des membres de l'ambassade, des architectes, des personnalités culturelles, une nombreuse assistance.

Marius Smigelschi, architecte ● CONFÉRENCE POUR COMBATTRE LE BRUIT URBAIN (page 4). Au siège du Conseil national des ingénieurs et des techniciens (CNIT) de Bucarest, s'est tenue une conférence dont le thème était: « Protection contre l'action du bruit urbain et ses implications dans l'aménagement et la construction des villes ». La Conférence était organisée par l'Union des Architectes en collaboration avec la Commission de physique des constructions du CNIT et la Commission pour les agglomérations humaines du Conseil national pour la protection de l'environnement.

CHRONIQUE

Stan Bortnowski, architecte ● PROBLÈMES DE L'HABITAT URBAIN dans les débats du plénum élargi du Comité de direction de l'U.A. (page 4). L'article présente le contenu des rapports et des discussions qui ont eu lieu à l'occasion des débats du plénum élargi du Comité de direction de l'U.A. en date du 24 juin 1975. On a mis en relief la manière dont doit être abordé le problème de l'habitat urbain, sous les conditions du développement de nos villes et de l'importance qu'attachent les architectes à ce problème complexe de l'existence de l'homme dans la ville.

Alexandru Iotzu, architecte, maître de conférences ● LE XIIe CONGRÈS MONDIAL DE L'U.I.A. (II) (page 5). Sont exposés en résumé le rapport principal sur le premier thème du Congrès, notamment « L'INFLUENCE DE L'IDÉATION SUR LA TECHNOLOGIE » présenté par l'architecte Arthur Erickson (Vancouver), ainsi que les résumés des conférences tenues en marge du même thème par Hristo Anastasov (Sofia), Otto Frei (Warmbronn), Miguel Fisac (Madrid) et Karl Schwanzer (Vienne). Sont également présentées in extenso les trois communications faites par l'auteur au sujet des thèmes discutés au Congrès.

xxx ● CHRONIQUE DE L'U.A. (page 8).

COMMERCE ET SERVICES À LA POPULATION

Alexandra Florian, architecte ● ESPACES RESERVES AU COMMERCE DANS LES IMMEUBLES D'HABITATION (page 9). Le système de l'implantation des centres commerciaux dans les ensembles d'habitation assure les conditions d'approvisionnement du public, mais ne réussit pas à répondre d'une façon convaincante au besoin de créer en divers points des quartiers, une ambiance pleine de vitalité, ainsi que le font habituellement les zones d'activité commerciale par l'intérêt qu'elles polarisent.

Peut-être cette lacune réside-t-elle aussi dans le fait du sentiment de dépaysement éprouvé par les habitants des nouveaux quartiers résidentiels et la sensation de quartier « dortoir ».

L'organisation des commerces dans le régime de la voirie, installés dans les espaces des niveaux inférieurs des immeubles d'habitation, a pour effet une intense activité déployée tout au long du jour, laquelle confère vie et intérêt aux agglomérations humaines.

Les zones urbaines sont essentiellement caractérisées par le nombre et la diversité des unités commerciales, comprenant les catégories suivantes: petites boutiques de profil unique, grands magasins, bazars et centres de commerce.

En parcourant une rue commerciale, le passant ne retiendra en mémoire qu'une suite de magasins et une succession de devantures. Tout ce qui se trouve au-dessus de ceux-ci ne pénètre nullement dans la conscience de l'individu, de sorte que « la rue urbaine » s'identifie en dernière instance avec les « vitrines ». De là, le rôle particulier qui est dévolu aux architectes dans la réalisation de solutions et d'idées architecturales pleines d'imagination, qui puissent assurer la rentabilité au commerce.

La coopération des deux fonctions — commerce et habitat — dans le même immeuble, mène à des implications mutuelles. L'avantage que présente pour le commerce la possibilité d'organiser des rues commerciales et l'éventuelle coopération des installations édilitaires l'emporte sur les servitudes imposées par l'existence des immeubles d'habitation. Les circulations verticales et les points d'accès des locataires morcèlent l'espace du rez-de-chaussée, rendant plus difficile le mode d'organisation des activités commerciales. Aux fins de trouver des structures pouvant offrir le plus d'espace possible au commerce, on est, parfois, parvenu à des solutions onéreuses pour les logements. Une autre insuffisance fut celle de situer dans le même voisinage les accès des locataires et ceux des marchandises, avec le désagrément du bruit aux moments de l'approvisionnement et de la présence d'outillages et de services encombrants.

Tout cela constitue des problèmes d'étude pour les auteurs de projets en vue de découvrir les solutions les plus avantageuses. On a élaboré des projets d'immeubles ayant le rez-de-chaussée ou le rez et le mezzanine libres, avec la structure cellulaire en diaphragames de béton, solution économique pour le parti des habitations mais inadéquate pour le commerce, auquel seraient imparti des espaces fragmentés, réduits, juste bons pour de petits magasins.

Le passage à des structures de béton armé libère l'espace des niveaux inférieurs mais conduit à une consommation accrue de matériaux, à des prix plus élevés et des technologies d'exécution plus difficiles. L'expérimentation du système des diaphragrames rares ou du noyau central, sans permettre l'obtention de résultats majeurs, s'est intégrée aux indicateurs de consommation de matériau et aux coûts en vigueur.

L'idée de rattacher à des immeubles-tours des espaces de commerce situés au rez-de-chaussée ou au rez et au premier étage, a abouti à la réalisation de rues commerciales d'un réel intérêt. De semblables solutions ont été adoptées à Piteşti, Jassy, Tîrgu Mureş, Rîmnicu Vîlcea, Botoşani, et ont donné de bons résultats.

Le centre commercial FORTUNA de PITEŞTI constitue un exemple heureux, dont le système structural propice à la zone des commerces n'a pas d'implications sur la zone des habitations, les magasins proprement dits déployant leurs vastes espaces de vente hors du périmètre des immeubles d'habitation.

Les espaces affectés aux dépôts, à l'administration, aux sanitaires ont en priorité été groupés sous les immeubles d'habitation, ceux-ci pouvant, à leur tour, être résolus structuralement, selon les solutions les plus adéquates à la fonction respective.

La découverte de systèmes industrialisés, pouvant assurer la flexibilité dans le temps des appartements, est corrélée — dans le cadre des recherches actuelles — en de meilleures conditions, aux demandes des espaces commerciaux.

On cherche de plus en plus fréquemment à ce que l'élaboration des projets d'immeubles d'habitations mène, en vertu de la nouvelle législation en vigueur, à l'obtention de rues pourvues d'équipements commerciaux, pouvant créer une atmosphère d'intérêt et d'animation, devenant des artères de promenade et des centres de contact social pour les habitants des quartiers en question.

Eugen Cosmatu, architecte ● L'ENSEMBLE D'HABITATIONS ET DE MAGASINS BUCUR DE LA CAPITALE (page 11). Un grand et nouvel ensemble est présenté dans l'article, réalisé au carrefour d'importantes voies bucarestoises de circulation, notamment la chaussée Colentina, la chaussée Mihai Bravu et la Calea Moşilor, formant un premier exemple dans notre pays, de l'alliance d'un magasin universel couvrant une vaste aire et d'un nombre élevé d'habitations.

Le magasin universel s'étale sur une superficie utile totale de 31 000 m², dont la surface de vente représente 21 600 m² et dont les logements comportent 852 appartements.

On y a réservé au commerce intégralement le sous-sol et le rez de l'ensemble, ainsi que le mezzanine des immeubles du pourtour.

Ion Duţu Popescu, architecte — LE COMPLEXE COMMERCIAL FORTUNA À PITEŞTI (page 14). Le municipe de Piteşti, dont la population se montait en 1975 à 180 000 habitants, a été équipé d'un nouvel ensemble d'habitations et de commerces qui vient compléter le centre représentatif de la localité. Le complexe commercial et de services se développe sur rez et entresol, couvrant une superficie d'environ 14 000 m²,

87/1975

tandis que les logements, comptant 187 appartements, sont compris en cinq immeubles, à R+M+9 niveaux, dont les rez-de-chaussées et les mezzanines sont occupés par des commerces et des dépôts.

Ion Barabaş, architecte ● MODERNISATION DU RESEAU COMMERCIAL DE LA CAPITALE (page 16). Il est relevé dans l'article l'apport fourni par l'Atelier d'élaboration de projets de la Direction générale commerciale du Municipe de Bucarest à la modernisation du réseau actuel de magasins et d'unités d'alimentation de la capitale.

On y énumère une série de réaménagements de restaurants, magasins et halles commerciales, aux plates-formes extérieures de vente à l'étal, ainsi qu'une suite de réalisations nouvelles, présentées en détail dans les articles suivants.

Mihaela Petheu, architecte ● LE RESTAURANT RIVIERA (page 18).

Ion Barabaş, architecte ● LE RESTAURANT CERNICA ● LE RESTAURANT HAVANA ● LE RESTAURANT DOINA (« Bufetul » de la Chaussée) — restauration et modernisation ● Extension de l'ensemble CARU CU BERE ● Réorganisation du magasin pour enfants MATERNA (ex « VULTURUL DE MARE ») ● REORGANISATION DES HALLES ET DE LA PLACE TRAIAN ● Réorganisation et modernisation des HALLES ET DE LA PLACE PROGRESUL (page 19).

Sergiu Baba, architecte ● DE NOUVELLES UNITÉS « COMTURIST » (page 26). L'Agence COMTURIST, entreprise du Ministère du Tourisme spécialisée dans la vente de marchandises en devises librement convertibles, dispose d'un vaste réseau de magasins qui lui sont propres à Bucarest, Braşov et sur le littoral de la mer Noire. On présente trois des dernières unités réalisées dans la capitale, notamment: le SHOP DOROBANTI, aménagé au mezzanine de l'Hôtel du même nom (présenté dans le no. 3/1975 de notre revue), le magasin de pièces électroniques et la boutique de fourrures, tous deux aménagés au rez-de-chaussée d'un immeuble ancien sis au no. 44 de la rue 30 Decembrie.

Lucian Popovici, architecte ● LA SUCURSALE DU SIEGE DE LA BANQUE AMERICAINE MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO. (page 28). Le rez-de-chaussée de l'immeuble dont le projet datait d'il y a 40 ans et était dû au professeur architecte George Matei Cantacuzino, rez qui était jusqu'ici le siège de l'agence TAROM, a été aménagé et réorganisé afin d'abriter, dans des conditions optimales de fonctionnalité, le siège bucarestois de la Banque américaine Manufacturers Hanover Trust Co.

Sont présentés: le relevé du rez-de-chaussée avant le dernier aménagement, la solution proposée par le bénéficiaire (thème du programme) ainsi que la solution finale suggérée par l'auteur du projet, acceptée par le bénéficiaire et exécutée.

Avec l'aménagement du nouveau local de la banque, la Place de l'Université a pris une nouvelle physionomie.
Stela Marian, architecte ● LE MAGASIN « MIRAJ » d'articles de beauté (page 32).

Gheorghe Ionaşcu, architecte ● PROJETS POUR LE RÉSEAU DE COMMERCE ET DE SERVICES DU CENTROCOOP (page 32). L'Union centrale des coopératives de consommation (CENTROCOOP) coordonne ses propres activités déployées sur le territoire par les 39 unions départementales lesquelles ont, à leur tour, en sous-ordre les coopératives zonales de consommation. L'activité générale du CENTROCOOP cherche à faciliter les échanges de marchandises entre le village et la ville, à produire des biens de consommation et à satisfaire certaines demandes de services de la population, au premier plan se situant cependant son activité commerciale. Le chiffre total des unités CENTROCOOP se montait, fin 1974, dans tout le pays, à 32 864, dont on dénombrait plus de 2 300 magasins universels et complexes de commerce, plus de 10 000 unités d'alimentation publique et environ 220 unités touristiques (27 auberges, 38 chalets, 37 motels et 118 campings). Y font suite près de 22 500 unités de services pour le public, ayant environ 150 divers profils.

Il existe depuis près de 12 ans une section de préparation de projets spécialisée dans l'élaboration des documentations technico-économiques des constructions du réseau du CENTROCOOP, réseau affecté à près de 65% de la population du pays, comprise en 97 villes, 188 centres ouvriers, 36 stations balnéo-climatiques et 2 654 communes.

Rien qu'au cours du prochain quinquennat 1976—1980, on bâtira près de 1 000 nouveaux objectifs, couvrant 716 000 m² d'une aire affectée au commerce, et l'on augmentera de près de 5 000 couverts le nombre des places dans les unités touristiques d'hébergement.

Parmi les types d'unités mises en œuvre par la Section d'élaboration des projets du CENTROCOOP, présentées dans l'article ainsi que dans ceux qui lui font suite, notons: *les magasins mixtes* des communes possédant de petites unités afférentes d'alimentation ● *les magasins universels* pourvus de restaurants, également dans les communes et ● *les supermarchés*, nommés couramment « *supercoops* », que l'on rencontre particulièrement dans les villes, les centres zonaux ou encore dans les localités présentant un intérêt touristique ● *les auberges et les motels* situés le long des itinéraires touristiques et possédant aussi des unités d'alimentation ● *les campings* ● *les chalets* et, en dernier, ● *les villages de vacances*.

Octav Dimitriu, architecte ● LE RELAIS FRUMUȘANI (page 34).
Mircea Cristescu ● LE RELAIS VLĂSIA (page 36).
Georgeta Zaharescu, architecte ● CALU BĂLAN — Buftea (page 36).
Gheorghe Ionașcu, architecte ● Le motel BUDA dans le département d'Ilfov (page 39).

NOS DEVANCIERS

Adrian Oprea, architecte ● DUILIU MARCU NON SEULEMENT SOUS L'ASPECT MONUMENTAL (page 41). La prodigieuse activité créatrice du professeur et académicien Duiliu Marcu (1885—1966) s'est orientée non seulement vers les programmes d'édifices représentatifs de facture monumentale, tels que le Palais de la Place Victoriei, le siège du Comité d'Etat de la Planification, le Palais des Chemins de Fer, l'Académie Militaire de Bucarest, et ainsi de suite, mais aussi vers des bâtiments ayant un caractère utilitaire prononcé, tels que le « centre alimentaire » de Buzău, le restaurant « La Colonade » de la chaussée Kiseleff, de Bucarest (disparu à ce jour), les stations et les postes de transformation de Sinaïa et Bușteni sur la vallée de la Prahova, l'immeuble de bureaux et commerce sis au 61—63 calea Victoriei, les abatoirs de Buzău et de Bacău, le réaménagement de l'hôtel « Athénée Palace » de Bucarest, effectué en 1937, etc.
Aristide Ștefănescu, archéologue ● CERTAINS ASPECTS DE LA RECHERCHE INTERDISCIPLINAIRE SUR LES CHANTIERS DU VIEUX CENTRE DE BUCAREST (page 46).

RECENSIONS

CHRONIQUE SUBJECTIVE

Mihai Pupăzan, architecte ● DU GÉRANIUM DES FENÊTRES AUX FLEURS EN MATÉRIAUX PLASTIQUES (page 50).

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par les architectes Marius Smigelschi et Sandu Miclescu (page 51).

ACTUALITÉS — DÉBUTS

Radu Tănăsescu, architecte ● Détail d'aménagement de l'ensemble d'habitations OÏNAC-GIURGIU (page 57).

CADRAN

Rubrique rédigée par l'architecte Adrian Panaitescu (page 57).

DESIGN — ARTS

Gheorghe Nica, architecte ● PUBLICITÉ COMMERCIALE DANS LES GRANDS MAGASINS UNIVERSELS (page 60). On passe en revue les catégories d'ouvrages spécifiques à la publicité commerciale et les modalités de leur réalisation, à partir de leur classification générale en: publicité intérieure, publicité extérieure, imprimés et matériaux publicitaires. Finalement, toutes ces catégories d'ouvrages doivent aboutir à l'accomplissement d'un ensemble unitaire, en harmonie avec l'architecture du bâtiment et pouvant contribuer à l'individualisation du magasin universel auquel ils sont destinés. On présente des exemples tirés de l'activité du groupe spécialisé de IPROCOM, activité déployée à l'occasion de la réalisation des derniers en date des grands magasins universels du pays (page 60).
Ana Vasilicahe, architecte ● DE NOUVEAU AU SUJET DES ENSEIGNES ● SIC TRANSIT... (page 63).
Alba Delia Popa, architecte ● EN MARGE DE L'EXPOSITION DES DIPLÔMÉS (page 65). ● ART ET DESIGN au Siège de la Banque américaine MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO. de Bucarest (page 67).

L'ART DANS LA VILLE

Cristian Popescu Ialomița ● L'ART GRAPHIQUE SUR LES MURS DE LA VILLE (page 68).

Dpc.

arhitectura

SOMMAIRE No. 6/1975

COMMERCE II

BIBLIOGRAPHIE

Georgeta Vrabie et Gabriela Mészáros ● IMMEUBLES COMMERCIAUX (II).
Sélections bibliographiques (page 2).

AGENDA

Simon Julman, architecte ● ARCHITECTURE ET PHILATÉLIE (page 3). La philatélie, phénomène ayant de beaucoup dépassé sa fonction strictement utilitaire, s'impose dans le monde contemporain en tant qu'un acte de culture majeur. La série de timbres dédiée à «L'Année européenne du patrimoine architectural», composée de six valeurs et de deux feuillets, est présentée.

x x x ● L'EXPOSITION « ARCHITECTURE HONGROISE » (page 3). Suite aux accords de collaboration passés entre l'Union des architectes de la R. S. de Roumanie et l'Union des architectes de la R. P. Hongroise— la Maison de l'architecte, de Bucarest, a abrité l'exposition de photographies illustrant les prestigieuses réalisations des architectes du pays ami. Au vernissage participaient le professeur émérite Dr architecte Cezar Lăzărescu, président de l'Union des Architectes, le Dr György Biczo, ambassadeur de la R. P. Hongroise à Bucarest, des membres de l'ambassade, des architectes, des personnalités culturelles, une nombreuse assistance.

Marius Smigelschi, architecte ● CONFÉRENCE POUR COMBATTRE LE BRUIT URBAIN (page 4). Au siège du Conseil national des ingénieurs et des techniciens (CNIT) de Bucarest, s'est tenue une conférence dont le thème était: « Protection contre l'action du bruit urbain et ses implications dans l'aménagement et la construction des villes ». La Conférence était organisée par l'Union des Architectes en collaboration avec la Commission de physique des constructions du CNIT et la Commission pour les agglomérations humaines du Conseil national pour la protection de l'environnement.

CHRONIQUE

Stan Bortnowski, architecte ● PROBLÈMES DE L'HABITAT URBAIN dans les débats du plénum élargi du Comité de direction de l'U.A. (page 4). L'article présente le contenu des rapports et des discussions qui ont eu lieu à l'occasion des débats du plénum élargi du Comité de direction de l'U.A. en date du 24 juin 1975. On a mis en relief la manière dont doit être abordé le problème de l'habitat urbain, sous les conditions du développement de nos villes et de l'importance qu'attachent les architectes à ce problème complexe de l'existence de l'homme dans la ville.

Alexandru Iotzu, architecte, maître de conférences ● LE XIIe CONGRÈS MONDIAL DE L'U.I.A. (II) (page 5). Sont exposés en résumé le rapport principal sur le premier thème du Congrès, notamment « L'INFLUENCE DE L'IDÉATION SUR LA TECHNOLOGIE » présenté par l'architecte Arthur Erickson (Vancouver), ainsi que les résumés des conférences tenues en marge du même thème par Hristo Anastasov (Sofia), Otto Frei (Warmbronn), Miguel Fisae (Madrid) et Karl Schwanzer (Vienne). Sont également présentées in extenso les trois communications faites par l'auteur au sujet des thèmes discutés au Congrès.

xxx ● CHRONIQUE DE L'U.A. (page 8).

COMMERCE ET SERVICES À LA POPULATION

Alexandra Florian, architecte ● ESPACES RESERVES AU COMMERCE DANS LES IMMEUBLES D'HABITATION (page 9). Le système de l'implantation des centres commerciaux dans les ensembles d'habitation assure les conditions d'approvisionnement du public, mais ne réussit pas à répondre d'une façon convaincante au besoin de créer en divers points des quartiers, une ambiance pleine de vitalité, ainsi que le font habituellement les zones d'activité commerciale par l'intérêt qu'elles polarisent.

Peut-être cette lacune réside-t-elle aussi dans le fait du sentiment de dépaysement éprouvé par les habitants des nouveaux quartiers résidentiels et la sensation de quartier « dortoir ».
L'organisation des commerces dans le régime de la voirie, installés dans les espaces des niveaux inférieurs des immeubles d'habitation, a pour effet une intense activité déployée tout au long du jour, laquelle confère vie et intérêt aux agglomérations humaines.
Les zones urbaines sont essentiellement caractérisées par le nombre et la diversité des unités commerciales, comprenant les catégories suivantes: petites boutiques de profil unique, grands magasins, bazars et centres de commerce.
En parcourant une rue commerciale, le passant ne retiendra en mémoire qu'une suite de magasins et une succession de devantures. Tout ce qui se trouve au-dessus de ceux-ci ne pénètre nullement dans la conscience de l'individu, de sorte que « la rue urbaine » s'identifie en dernière instance avec les « vitrines ». De là, le rôle particulier qui est dévolu aux architectes dans la réalisation de solutions et d'idées architecturales pleines d'imagination, qui puissent assurer la rentabilité au commerce.
La coopération des deux fonctions — commerce et habitat — dans le même immeuble, mène à des implications mutuelles. L'avantage que présente pour le commerce la possibilité d'organiser des rues commerciales et l'éventuelle coopération des installations édilitaires l'emporte sur les servitudes imposées par l'existence des immeubles d'habitation. Les circulations verticales et les points d'accès des locataires morcèlent l'espace du rez-de-chaussée, rendant plus difficile le mode d'organisation des activités commerciales. Aux fins de trouver des structures pouvant offrir le plus d'espace possible au commerce, on est, parfois, parvenu à des solutions onéreuses pour les logements. Une autre insuffisance fut celle de situer dans le même voisinage les accès des locataires et ceux des marchandises, avec le désagrément du bruit aux moments de l'approvisionnement et de la présence d'outillages et de services encombrants.
Tout cela constitue des problèmes d'étude pour les auteurs de projets en vue de découvrir les solutions les plus avantageuses. On a élaboré des projets d'immeubles ayant le rez-de-chaussée ou le rez et le mezzanine libres, avec la structure cellulaire en diaphragames de béton, solution économique pour le parti des habitations mais inadéquate pour le commerce, auquel seraient imparti des espaces fragmentés, réduits, juste bons pour de petits magasins.

Le passage à des structures de béton armé libère l'espace des niveaux inférieurs mais conduit à une consommation accrue de matériaux, à des prix plus élevés et des technologies d'exécution plus difficiles. L'expérimentation du système des diaphagrames rares ou du noyau central, sans permettre l'obtention de résultats majeurs, s'est intégrée aux indicateurs de consommation de matériau et aux coûts en vigueur.
L'idée de rattacher à des immeubles-tours des espaces de commerce situés au rez-de-chaussée ou au rez et au premier étage, a abouti à la réalisation de rues commerciales d'un réel intérêt. De semblables solutions ont été adoptées à Piteşti, Jassy, Tîrgu Mureş, Rîmnicu Vîlcea, Botoşani, et ont donné de bons résultats.
Le centre commercial FORTUNA de PITEŞTI constitue un exemple heureux, dont le système structural propice à la zone des commerces n'a pas d'implications sur la zone des habitations, les magasins proprement dits déployant leurs vastes espaces de vente hors du périmètre des immeubles d'habitation.
Les espaces affectés aux dépôts, à l'administration, aux sanitaires ont en priorité été groupés sous les immeubles d'habitation, ceux-ci pouvant, à leur tour, être résolus structuralement, selon les solutions les plus adéquates à la fonction respective.

La découverte de systèmes industrialisés, pouvant assurer la flexibilité dans le temps des appartements, est corrélée — dans le cadre des recherches actuelles — en de meilleures conditions, aux demandes des espaces commerciaux.

On cherche de plus en plus fréquemment à ce que l'élaboration des projets d'immeubles d'habitations mène, en vertu de la nouvelle législation en vigueur, à l'obtention de rues pourvues d'équipements commerciaux, pouvant créer une atmosphère d'intérêt et d'animation, devenant des artères de promenade et des centres de contact social pour les habitants des quartiers en question.

Eugen Cosmatu, architecte ● L'ENSEMBLE D'HABITATIONS ET DE MAGASINS BUCUR DE LA CAPITALE (page 11). Un grand et nouvel ensemble est présenté dans l'article, réalisé au carrefour d'importantes voies bucarestoises de circulation, notamment la chaussée Colentina, la chaussée Mihai Bravu et la Calea Moşilor, formant un premier exemple dans notre pays, de l'alliance d'un magasin universel couvrant une vaste aire et d'un nombre élevé d'habitations.

Le magasin universel s'étale sur une superficie utile totale de 31 000 m², dont la surface de vente représente 21 600 m² et dont les logements comportent 852 appartements.
On y a réservé au commerce intégralement le sous-sol et le rez de l'ensemble, ainsi que le mezzanine des immeubles du pourtour.

Ion Duţu Popescu, architecte — LE COMPLEXE COMMERCIAL FORTUNA À PITEŞTI (page 14). Le municipe de Piteşti, dont la population se montait en 1975 à 180 000 habitants, a été équipé d'un nouvel ensemble d'habitations et de commerces qui vient compléter le centre représentatif de la localité. Le complexe commercial et de services se développe sur rez et entresol, couvrant une superficie d'environ 14 000 m²,

tandis que les logements, comptant 187 appartements, sont compris en cinq immeubles, à R+M+9 niveaux, dont les rez-de-chaussées et les mezzanines sont occupés par des commerces et des dépôts.

Ion Barabaş, architecte ● MODERNISATION DU RESEAU COMMERCIAL DE LA CAPITALE (page 16). Il est relevé dans l'article l'apport fourni par l'Atelier d'élaboration de projets de la Direction générale commerciale du Municipe de Bucarest à la modernisation du réseau actuel de magasins et d'unités d'alimentation de la capitale.

On y énumère une série de réaménagements de restaurants, magasins et halles commerciales, aux plates-formes extérieures de vente à l'étal, ainsi qu'une suite de réalisations nouvelles, présentées en détail dans les articles suivants.

Mihaela Petheu, architecte ● LE RESTAURANT RIVIERA (page 18).

Ion Barabaş, architecte ● LE RESTAURANT CERNICA ● LE RESTAURANT HAVANA ● LE RESTAURANT DOINA (« Bufetul » de la Chaussée) — restauration et modernisation ● Extension de l'ensemble CARU CU BERE ● Réorganisation du magasin pour enfants MATERNA (ex « VULTURUL DE MARE ») ● REORGANISATION DES HALLES ET DE LA PLACE TRAIAN ● Réorganisation et modernisation des HALLES ET DE LA PLACE PROGRESUL (page 19).

Sergiu Baba, architecte ● DE NOUVELLES UNITÉS « COMTURIST » (page 26). L'Agence COMTURIST, entreprise du Ministère du Tourisme spécialisée dans la vente de marchandises en devises librement convertibles, dispose d'un vaste réseau de magasins qui lui sont propres à Bucarest, Braşov et sur le littoral de la mer Noire. On présente trois des dernières unités réalisées dans la capitale, notamment: le SHOP DOROBANTI, aménagé au mezzanine de l'Hôtel du même nom (présenté dans le no. 3/1975 de notre revue), le magasin de pièces électroniques et la boutique de fourrures, tous deux aménagés au rez-de-chaussée d'un immeuble ancien sis au no. 44 de la rue 30 Decembrie.

Lucian Popovici, architecte ● LA SUCURSALE DU SIEGE DE LA BANQUE AMERICAINE MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO. (page 28). Le rez-de-chaussée de l'immeuble dont le projet datait d'il y a 40 ans et était dû au professeur architecte George Matei Cantacuzino, rez qui était jusqu'ici le siège de l'agence TAROM, a été aménagé et réorganisé afin d'abriter, dans des conditions optimales de fonctionnalité, le siège bucarestois de la Banque américaine Manufacturers Hanover Trust Co.

Sont présentés: le relevé du rez-de-chaussée avant le dernier aménagement, la solution proposée par le bénéficiaire (thème du programme) ainsi que la solution finale suggérée par l'auteur du projet, acceptée par le bénéficiaire et exécutée.

Avec l'aménagement du nouveau local de la banque, la Place de l'Université a pris une nouvelle physionomie.
Stela Marian, architecte ● LE MAGASIN « MIRAJ » d'articles de beauté (page 32).

Gheorghe Ionaşcu, architecte ● PROJETS POUR LE RÉSEAU DE COMMERCE ET DE SERVICES DU CENTROCOOP (page 32). L'Union centrale des coopératives de consommation (CENTROCOOP) coordonne ses propres activités déployées sur le territoire par les 39 unions départementales lesquelles ont, à leur tour, en sous-ordre les coopératives zonales de consommation. L'activité générale du CENTROCOOP cherche à faciliter les échanges de marchandises entre le village et la ville, à produire des biens de consommation et à satisfaire certaines demandes de services de la population, au premier plan se situant cependant son activité commerciale. Le chiffre total des unités CENTROCOOP se montait, fin 1974, dans tout le pays, à 32 864, dont on dénombrait plus de 2 300 magasins universels et complexes de commerce, plus de 10 000 unités d'alimentation publique et environ 220 unités touristiques (27 auberges, 38 chalets, 37 motels et 118 campings). Y font suite près de 22 500 unités de services pour le public, ayant environ 150 divers profils.

Il existe depuis près de 12 ans une section de préparation de projets spécialisée dans l'élaboration des documentations technico-économiques des constructions du réseau du CENTROCOOP, réseau affecté à près de 65% de la population du pays, comprise en 97 villes, 188 centres ouvriers, 36 stations balnéo-climatiques et 2 654 communes.

Rien qu'au cours du prochain quinquennat 1976—1980, on bâtira près de 1 000 nouveaux objectifs, couvrant 716 000 m² d'une aire affectée au commerce, et l'on augmentera de près de 5 000 couverts le nombre des places dans les unités touristiques d'hébergement.

Parmi les types d'unités mises en œuvre par la Section d'élaboration des projets du CENTROCOOP, présentées dans l'article ainsi que dans ceux qui lui font suite, notons: *les magasins mixtes* des communes possédant de petites unités afférentes d'alimentation ● *les magasins universels* pourvus de restaurants, également dans les communes et ● *les supermarchés*, nommés couramment « *supercoops* », que l'on rencontre particulièrement dans les villes, les centres zonaux ou encore dans les localités présentant un intérêt touristique ● *les auberges et les motels* situés le long des itinéraires touristiques et possédant aussi des unités d'alimentation ● *les campings* ● *les chalets* et, en dernier, ● *les villages de vacances*.

Octav Dimitriu, architecte ● LE RELAIS FRUMUȘANI (page 34).
Mircea Cristescu ● LE RELAIS VLĂSIA (page 36).
Georgeta Zaharescu, architecte ● CALU BĂLAN — Buftea (page 36).
Gheorghe Ionașcu, architecte ● Le motel BUDA dans le département d'Ilfov (page 39).

NOS DEVANCIERS

Adrian Oprea, architecte ● DUILIU MARCU NON SEULEMENT SOUS L'ASPECT MONUMENTAL (page 41). La prodigieuse activité créatrice du professeur et académicien Duiliu Marcu (1885—1966) s'est orientée non seulement vers les programmes d'édifices représentatifs de facture monumentale, tels que le Palais de la Place Victoriei, le siège du Comité d'Etat de la Planification, le Palais des Chemins de Fer, l'Académie Militaire de Bucarest, et ainsi de suite, mais aussi vers des bâtiments ayant un caractère utilitaire prononcé, tels que le « centre alimentaire » de Buzău, le restaurant « La Colonade » de la chaussée Kiseleff, de Bucarest (disparu à ce jour), les stations et les postes de transformation de Sinaïa et Bușteni sur la vallée de la Prahova, l'immeuble de bureaux et commerce sis au 61—63 calea Victoriei, les abatoirs de Buzău et de Bacău, le réaménagement de l'hôtel « Athénée Palace » de Bucarest, effectué en 1937, etc.
Aristide Ștefănescu, archéologue ● CERTAINS ASPECTS DE LA RECHERCHE INTERDISCIPLINAIRE SUR LES CHANTIERS DU VIEUX CENTRE DE BUCAREST (page 46).

RECENSIONS

CHRONIQUE SUBJECTIVE

Mihai Pupăzan, architecte ● DU GÉRANIUM DES FENÊTRES AUX FLEURS EN MATÉRIAUX PLASTIQUES (page 50).

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par les architectes Marius Smigelschi et Sandu Miclescu (page 51).

ACTUALITÉS — DÉBUTS

Radu Tănăsescu, architecte ● Détail d'aménagement de l'ensemble d'habitations OÏNAC-GIURGIU (page 57).

CADRAN

Rubrique rédigée par l'architecte Adrian Panaitescu (page 57).

DESIGN — ARTS

Gheorghe Nica, architecte ● PUBLICITÉ COMMERCIALE DANS LES GRANDS MAGASINS UNIVERSELS (page 60). On passe en revue les catégories d'ouvrages spécifiques à la publicité commerciale et les modalités de leur réalisation, à partir de leur classification générale en: publicité intérieure, publicité extérieure, imprimés et matériaux publicitaires. Finalement, toutes ces catégories d'ouvrages doivent aboutir à l'accomplissement d'un ensemble unitaire, en harmonie avec l'architecture du bâtiment et pouvant contribuer à l'individualisation du magasin universel auquel ils sont destinés. On présente des exemples tirés de l'activité du groupe spécialisé de IPROCOM, activité déployée à l'occasion de la réalisation des derniers en date des grands magasins universels du pays (page 60).
Ana Vasilicahe, architecte ● DE NOUVEAU AU SUJET DES ENSEIGNES ● SIC TRANSIT... (page 63).
Alba Delia Popa, architecte ● EN MARGE DE L'EXPOSITION DES DIPLÔMÉS (page 65). ● ART ET DESIGN au Siège de la Banque américaine MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO. de Bucarest (page 67).

L'ART DANS LA VILLE

Cristian Popescu Ialomița ● L'ART GRAPHIQUE SUR LES MURS DE LA VILLE (page 68).

agenda

EXPOZIȚIA « ARHITECTURA UNGARĂ »

Ca urmare a înțelegerilor de colaborare stabilite între Uniunea arhitecților din Republica Socialistă România și Uniunea arhitecților din Republica Populară Ungară, în ziua de 15 septembrie a.c. la Casa arhitectului a avut loc vernisajul expoziției « ARHITECTURA UNGARĂ ».

Cu ajutorul a numeroase panouri fotografice, expoziția ilustrează realizări de prestigiu ale arhitecților din țara prietenă, în domeniul protecției și restaurării monumentelor istorice și în programele arhitecturii contemporane, civilă și industrială, de o largă diversitate tematică.

La vernisaj, au participat **prof. em. dr. arh. Cezar Lăzărescu,** președintele Uniunii, arhitecților, reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe, arhitecți, oameni de cultură, un numeros public.

Au fost prezenți ambasadorul Republicii Populare Ungare la București, **dr. György Biczo,** și membri ai ambasadei.

Conf. dr. arh. Romeo Belea, membru în Biroul Uniunii arhitecților, președinte al Fondului de arhitectură, a rostit cuvîntul de deschidere al acestei manifestări, spunînd printre altele:

« Fenomen complex, arhitectura — act major de cultură materială și spirituală — este o imagine grăitoare a potențialului creator specific al unei țări și, în acest sens, prețuim cu adîncă satisfacție aspirațiile si împlinirile colegilor noștri din Republica Populară Ungară ». Și, în continuare: *« Expoziția pe care o inaugurăm astăzi oferă arhitecților români, studenților arhitecți, specialiștilor din diferite domenii, precum și publicului larg din Capitală, posibilitatea de a cunoaște mai bine și de a putea aprecia la justa lor valoare aceste realizări.*

Este, totodată, un stimulent binevenit pentru adîncirea în viitor a multiplelor relații de colaborare între colegii unguri și români, între popoarele noastre ».

A.

ARHITECTURĂ ȘI FILATELIE

Din manifestările prilejuite de « Anul european al patrimoniului arhitectural »

Fenomen care a depășit cu mult funcția strict utilitară, filatelia s-a impus în lumea contemporană ca un act major de cultură, care surprinde semnificativ activități, momente, personalități. Este o cronică vie cu un puternic rol educativ, mijloc de comunicare vizuală directă, de masă, în care atît evenimentul evocat cît și prezentarea grafică au o pondere egală în procesul transmiterii informației. Remarcabila varietate a tematicii, valoarea grafică a unora dintre emisiuni, participarea la numeroase manifestări internaționale, au impus filatelia românească atenției publicului larg și specialiștilor. Ne bucură să constatăm cu acest prilej, prezența arhitecturii în emisiunile filatelice din ultimii ani și consemnăm apariția recentă a seriei dedicate **« Anului european al patrimoniului arhitectural »** și nu cum din eroare, presupunem, a apărut tipărit sub titlul de « Anul european al ocrotirii monumentelor ».

Seria cuprinde șase valori, reprezentînd efigia lui Traian (55 bani), Columna lui Traian (1,20 lei), efigia lui Decebal (1,55 lei) reconstituirea — alături de situația actuală — a monumentului Tropaeum Traiani de la Adamclisi (1,75 lei), ruinele cetății Drobeta-Turnu Severin (2,00 lei), reconstituirea — alături de situația existentă — a podului lui Traianp este Dunăre (2,25 lei), precum și două colițe, prezentînd statuia Lupoaicei cu Romulus și Remus (10 lei) și imaginea actuală a rotondei mari pe fondul planului de ansamblu al incintei sacre a cetății dacice de la Grădiștea Muncelului. Intenția lăudabilă de a consemna geneza poporului român, prin unele monumente semnificative, nu este însă finalizată prin prezentarea unor exemple de arhitectură cultă și populară restaurată și care, considerăm, ar fi subliniat sugestiv efortul susținut care s-a întreprins și se desfășoară în țara noastră în direcția conservării, restaurării și valorificării **patrimoniului arhitectural.** Exemple precum monumentele din Bucovina, din nordul

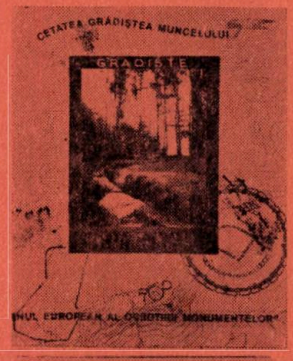

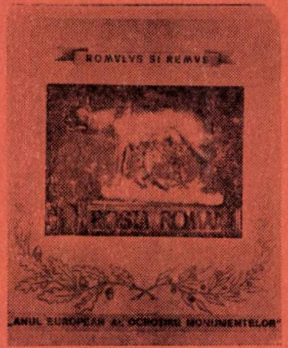

Olteniei, din Tîrgoviște, din Maramureș sau din zona Curții Vechi-Hanul lui Manuc din București, exemple ale arhitecturii sfîrșitului secolului al XIX-lea și din secolul al XX-lea — opere ale unor personalități precum Ion Mincu, Petre Antonescu, Cristofi Cerchez ș.a. — ar fi putut împlini ideea diversității tipologice, a unității de concepție, a permanenței valorilor arhitecturii noastre și a preocupării consecvente pentru ocrotirea și punerea lor în valoare prin încadrarea în situl natural sau urban, prin reîncadrarea în circuitul vieții contemporane. De altfel, ni se pare interesantă constatarea că trei din cele șase timbre ale seriei (cele două efigii și Columna lui Traian) nu au menționat textul « Anul european al ocrotirii monumentelor », sugerînd o inserție discretă într-o emisiune la care nu au fost invitate să participe

Trecînd peste aceste considerente, o grafică îngrijită și o gamă cromatică corectă, contribuie la reușita emisiunii și, sperăm, la perfecționate și mai sensibile prezențe arhitecturale în emisiuni viitoare.

Arh. SIMON JULMAN

CONSFĂTUIRE PENTRU COMBATEREA ZGOMOTULUI URBAN

La 22 iulie 1975 a avut loc la sediul CNIT din București, în organizarea Uniunii arhitecților în colaborare cu Comisia de fizică a construcțiilor din CNIT și Comisia pentru așezări umane a Consiliului național pentru protecția mediului înconjurător, consfătuirea cu tema **« Protecția la acțiunea zgomotului urban și implicațiile sale în sistematizarea și construcția orașelor »**.

Au participat ingineri, arhitecți, medici și alți specialiști cu preocupări în domeniul sistematizării și acusticii construcțiilor din învățămîntul superior, cercetare, proiectare și unități productive.

Arhitecții Sanda Mehedincu și Marius Smigelschi au prezentat referatul « Măsuri constructive și de sistematizare pentru combaterea zgomotului urban » în care s-au sintetizat rezultatele obținute în această direcție pe plan mondial și în România.

Atît din referat cît și din numeroasele luări de cuvînt care au urmat, a rezultat că pe plan mondial și în ultima vreme și pe plan național, acțiunea de combatere și protecție față de zgomotul urban a căpătat un caracter organizat. Ea constituie un obiectiv prioritar, atît pentru ISO (Organizația internațională pentru standarde) și Organizația internațională de fizică aplicată, cît și pentru organismele de cercetare, proiectare și îndrumare din majoritatea țărilor.

În Republica Socialistă România există aprobate o serie de acte normative ce fixează limite admisibile în interiorul clădirilor și în orașe, precum și standarde de măsurare.

S-au realizat, de asemenea, studii privind posibilități de protecție acustică realizabile prin sistematizare, sau alcătuirea construcțiilor, dar introducerea soluțiilor tehnice necesare pentru obținerea confortului acustic se face încă cu dificultate.

De aceea s-a propus ca, pe lîngă acordarea unui sprijin mai susținut cercetărilor privind asigurarea confortului în clădiri, să se sprijine elaborarea unei « metode globale de protecție acustică » (asupra căreia revista își propune să revină), aplicabilă atît în proiectarea curentă cît și în activitatea de îndrumare și control a activității de sistematizare și arhitectură.

M. S.

cronica

PROBLEME ALE LOCUIRII URBANE

în dezbaterea plenarei lărgite a comitetului de conducere a U.A.

Deosebita actualitate a temei a determinat inițiativa Uniunii arhitecților de a aduce în discuție modul în care se cere abordată problema locuirii urbane, în condițiile proprii dezvoltării orașelor noastre și în accepția sub care este privită de către arhitecți complexa problemă a vieții omului în oraș.

Dacă pînă în prezent, prin volumul important al investițiilor, realizările au reușit să aducă o hotărîtoare îmbunătățire a condițiilor de cazare a populației mult sporite a orașelor, este acum timpul să fie privită cu deosebită atenție problema calității vieții urbane, pentru ca prin prevederi corespunzătoare să se întîmpine favorabil creșterea continuă a cerințelor de acest ordin ale populației.

Plenara din 24 iunie 1975 a Uniunii arhitecților a amorsat această dezbatere prin prezentarea a patru referate asupra diferitelor aspecte mai importante ale problemei. Astfel, *arhitectul Al. Iotzu* a făcut expozeul asupra anvergurii cuprinsului actual al noțiunii de *locuire urbană*, insistînd asupra importanței ce trebuie acordată satisfacerii complexului de necesități, dincolo de cerințele fiziologice ale populației; el a menționat rolul ce revine arhitectului ca specialist care poate și trebuie să cuprindă — în ansamblul ei — problema locuirii urbane și a coordonării spațiului construit. *Arhitecta Alexandra Florian* a tratat aspectele locuinței ca atare, privită în contextul locuirii urbane. Arătînd că satisfacția, în condițiile vieții în oraș, pretinde mai mult decît numai cazarea civilizată a locatarilor, a subliniat faptul că azi se pune problema *satisfacerii prin locuință a unor stiluri de viață*, pentru favorizarea desfășurării activităților și funcțiunilor familiilor, corespunzător diferențiate. *Arh. Gh. Sebestyén* a prezentat aspecte economice și sociale ale problemei locuirii urbane. Pornind de la precizări ale noțiunii de *confort urban*, legate de îmbunătățirea bugetului de timp al locuitorilor, a arătat utilitatea dezvoltării dotărilor capabile să creeze timp liber, paralel cu cele în care se poate folosi timpul liber, contribuție la îmbunătățirea locuirii urbane. *Arh. Boris Grünberg* în expunerea sa, analizînd condiția spațiului urban a trecut în revistă o serie de aspecte deficitare

în proiectarea oraşelor şi ansamblurilor, subliniind însă că în marele efort cantitativ al locuinţelor realizate în ultimii 15 ani, au existat preocupări care — cel puţin parţial — au mers şi pe linia unei ridicări calitative a condiţiilor de locuire.

★

Din aprofundarea cuprinsului referatelor şi din substanţa dezbaterilor — la care au participat arhitecţii *Alex. Iosif, Liviu Niculiu, Nona Florescu, Dan Cristescu, Leon Srulovici, O. Alexievici, Th. Sassu, Aurelian Trişcu, Henriette Hart, Ascanio Damian, Alex. Iotzu, Stan Bortnowski* —, precum şi din cuvîntul preşedintelui uniunii — *arh. Cezar Lăzărescu* — la închiderea lucrărilor plenarei, au reieşit numeroase aspecte de actualitate ale problemei locuirii urbane şi oportunitatea abordării ei la întreaga anvergură în conceptele noastre arhitectural-urbanistice, rezultînd şi păreri asupra căilor de acţionare în acest scop. În cele ce urmează, redăm sintetic principalele idei expuse cu acest prilej.

● *Conceptul de locuire* nu se referă exclusiv la locuinţă, ci la *spaţiul global construit de om pentru desfăşurarea vieţii umane*, spaţiu din care locuinţa e numai o parte. Acest spaţiu trebuie să corespundă ansamblului de nevoi ale omului pentru desfăşurarea armonioasă a vieţii individului, familiei şi societăţii, sub toate aspectele: cazare, muncă, recreaţie, odihnă, educaţie, învăţămînt, contacte sociale şi culturale, sănătate, servicii, mijloace de comunicare etc. Confortul urban include, deci, atît condiţia locuinţei, cît şi a dotărilor urbane, ambientul general şi amplitudinea la care se desfăşoară viaţa socială.

● Evidentele progrese tehnologice în construcţia urbană au fost însoţite predominant de atenţia pentru confortul fiziologic, celelalte necesităţi obiective — tot atît de importante, — reflectate în stări şi reacţii ale omului, rămînînd în mare măsură în afara preocupărilor. Totodată, cadrul riguros tehnico-economic a fost asociat cu axarea pe cantitatea de locuinţe ce trebuia oferită cu mare rapiditate, scăpînd neobservate cerinţe de ordin calitativ ale locuirii.

● Locuinţele — ca adăposturi civilizate care în prezent captează eforturile de realizare, constituind azi arhitectura majoră a oraşelor noastre — reclamă unele reconsiderări în scopul perfecţionării locuirii urbane. Alcătuirea locuinţei cere ca, pe lîngă raportarea la talia familiei, să fie privite şi funcţiile, activităţile, preocupările, accepţia de viaţă a indivizilor (pe categorii) şi ale grupului familial. Nesatisfacerea acestora poate conduce la stări conflictuale, antrenînd uzura fizică, deteriorări morale şi chiar alterarea coeziunii familiale. Apare, astfel, necesară o diversificare a modului de soluţionare a partiurilor locuinţelor, dat fiind că, după trecerea de prima etapă cînd locuitorii se mulţumeau să fie *cazaţi*, azi aspiră efectiv la *locuirea într-un cămin* — în accepţia lui complexă —, decurgînd din aceasta avantaje pentru individ şi societate. Satisfacerea acestor nevoi pretinde în primul rînd o pregătire a acţiunilor prin preocupări de cercetare şi un plus de gîndire în proiectare, pentru interpretarea datelor şi enunţarea soluţiilor, antrenînd desigur şi unele adaptări de ordin tehnico-economic. Propunerile deja făcute pentru apartamente flexibile — cu distribuţie amovibilă — constituie un pas important în această direcţie, a cărui aplicare largă pretinde promovarea de procedee industrializate de realizare.

● Buna locuire reclamă, însă, *extinderea funcţiilor locuinţei şi dincolo de cadrul fizic al acesteia*, în dotările şi serviciile din ansambluri. Diferitele categorii de programe de dotări, pe lîngă funcţia lor direct utilitară, împlinesc rolul de economisire a timpului locatarilor, precum şi cel de folosire şi petrecere a timpului liber, contribuţie majoră la calitatea locuirii. În plus, perfecţionarea locuirii va pretinde, în etapa următoare, implantarea în ansambluri a unor dotări capabile să degreveze locuinţa de roluri şi folosinţe care antrenează inconveniente; vor apare astfel necesare rezidenţele pentru vîrstnici şi alte programe de asistenţă socială, centre de instruire a comportamentului familial-gospodăresc şi urban, spaţii pentru îndeletniciri practice şi recreative etc.

Cunoscute sau intuite ca necesare (pe baza unor studii complexe ce s-ar impune), dotările şi serviciile din cartiere sînt realizabile desigur într-o ordine de prioritate, eşalonat. Ele se cer, însă, avute în vedere la conceperea ansamblurilor, prin asigurarea rezervaţiilor de teren pentru viitoarea amplasare judicios distribuită a acestora, preocupare cu atît mai oportună azi, cînd urmărim riguros *raţionala folosire a teritoriului*.

Se remarcă, de asemenea, întîrzierea în care ne găsim cu studiul unor *programe de dotări integrate*, interpretare funcţională şi economică evoluată, prin care se comasează în cadrul aceloraşi spaţii — concepute polivalent — desfăşurarea succesivă în decursul zilei a mai multor activităţi cu specific corespunzător.

Fără prevederea în teritoriu a apariţiei viitoarelor dotări necesare (de orice natură ar fi ele) creşterea firească, treptată, a calităţii locuirii urbane va fi stînjenită, dacă nu chiar inoperantă.

● Dar totodată calitatea locuirii urbane este indisolubil legată de structura generală a oraşului. Construind azi oraşul de mîine este nevoie să-l concepem ca organism unitar, viabil, într-o viziune care angajează problema locuirii în toată complexitatea ei, evitînd simpla însumare de soluţii ale diverselor categorii de specialităţi şi competenţe izolate, neinterpretate conjugat.

Pe lîngă satisfacerea cerinţelor efectiv funcţionale, oraşul are nevoie să i se cultive şi o personalitate, prin obţinerea unităţii lui organic specifice, cu sufletul şi viaţa lui proprie. Această personalizare, condiţie superioară a bunei locuiri, comportă integrare între noile realizări şi fondul existent valoros al oraşului, preocupare pentru alternarea şi echilibrarea judicioasă a regimului de înălţime a construcţiilor, exprimarea particularităţilor naturale ale locului, respectarea scării umane şi armonizarea valorilor plastice — evitarea monotoniei, a poluării vizuale, a slabei calităţi de finisare şi a altor imperfecţiuni ce pot altera condiţia materială şi spirituală a vieţii în oraş.

Trebuie găsit raportul just între om şi mediul construit al spaţiilor urbane noi sau remodelate, asigurînd pe lîngă diversificare şi personalizare şi acel — să-i spunem — lirism care să favorizeze integrarea omului şi pe latura lui afectivă, satisfăcîndu-i-se şi nevoia de ataşare, de asociere, de coeziune.

● Un rol important în specificitatea aşezării, cu efect în ataşamentul şi comportamentul locuitorilor, îl are valorificarea patrimoniului existent; se impune însă găsirea celor mai proprii şi eficiente modalităţi de folosire şi întreţinere a acestor construcţii, cu preocuparea de a se ajunge la o corespondenţă între valoarea arhitecturii exterioare sau valoarea simbolică a construcţiilor, şi o valoare de accepţie contemporană a condiţiilor de viaţă în interiorul clădirilor.

● Lucrăm pentru societatea noastră a cărei înscriere pe drumul evoluţiei trebuie servită, a cărei dezvoltare ca grad de urbanitate trebuie întîmpinată prin actele arhitectural-urbanistice.

Pornind de la baza reală a realizărilor noastre de pînă acum, putem şi trebuie să facem paşi noi în servirea locuirii urbane. Aceşti paşi trebuie însă definiţi şi argumentaţi prin studii aprofundate, ample şi complexe. Pînă la asigurarea unui organism propriu pentru studierea cu continuitate a problemelor, urmărind evoluţia fenomenelor, probleme din care « locuirea urbană » constituie unul din obiectivele esenţiale de studiu. Nucleul existent — cu remarcabil potenţial ştiinţific — al Institutului de arhitectură, cadre didactice şi studenţi, cu asocieri de aporturi şi din rîndul Uniunii arhitecţilor, poate fi în măsură să se angajeze într-o lucrare care — pornind de la realităţile ţării noastre — să expună o privire asupra rezolvărilor în problema locuirii urbane pentru viitorul apropiat, la noi în ţară.

Cercetarea în domeniul locuirii urbane contribuie efectiv, concret, la construcţia vieţii oraşului, cu aport echivalent cu al proiectelor de execuţie; de aceste studii depinde integrarea viitorului apropiat în realizările de azi, precum şi interpretarea realistă a organizării spaţiului urban în raport cu cerinţele locuirii urbane. Şi studiile acestea sînt de neînlăturat azi, cînd în condiţiile marii economii de energie, de materii prime şi de mînă de lucru, trebuie să asigurăm arhitecturii o cît mai sporită valabilitate în timp.

Arh. STAN BORTNOWSKI

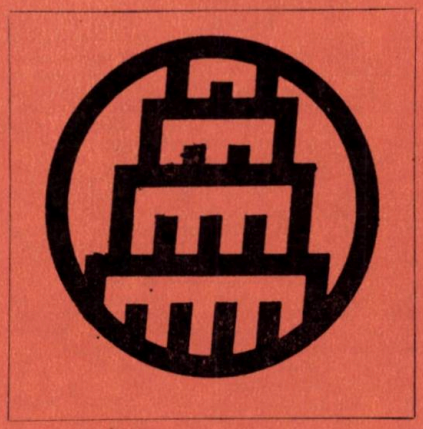

IDEAŢIE + TEHNOLOGIE = CREATIVITATE

Al XII-lea Congres Mondial al U.I.A. (II)

Prima temă: INFLUENŢA IDEAŢIEI ASUPRA TEHNOLOGIEI

INFLUENŢA IDEAŢIEI ASUPRA CREATIVITĂŢII ARHITECTURALE

raport principal — rezumat
Arthur Erickson (Vancouver)

Erickson este de părere că discuţiile în genere se bazează pe o singură viziune a realităţii şi de aceea va încerca să marcheze limitele acestei viziuni, să deschidă noi orizonturi.

După părerea sa, conform echipamentului mintal al culturii occidentale, creaţia este un act de voinţă individuală. Acest concept despre creativitate, care implică un « ego » distinct şi separat, poate şi în contra unei Naturi neutre şi docile, este o invenţie caracteristică a culturii occidentale. Este vorba despre o viziune a realităţii într-un tip de univers antropocentric.

Alte culturi universale au determinat modelele lor culturale în cursul unui lung proces de selecţie şi adaptare pentru a ajunge la soluţii puternic apropiate de mediul lor înconjurător specific. Baza dinamicii culturale a acestor culturi nonoccidentale nu este creaţia şi conservarea, care pînă în prezent constituie prima forţă de acţiune din lume.

În acest sens, omul e considerat ca o parte din natură, nu desprins de ea, şi natura ca un obiect de respect şi adorare. Arta, pentru aceste culturi, este un act de imitare pentru imitare, reprezentînd respectul tradiţiei. Creativitatea constă în perfecţiunea tehnicilor cunoscute, în sistemul de a capta şi reproduce perfect antecedentele. Aşadar două concepte total diferite despre creaţie.

Aşa cum admit azi cei mai mulţi oameni de ştiinţă, realitatea scapă analizei. Totuşi apropierea analitică este încontinuu obligaţia culturală a lumii care în faţă cu realitatea ne surprinde, la fel ca păginismul, alchimia sau vrăjitoria în trecut. Sîntem în fond prizonierii periculoasei ficţiuni care este faptul de a considera apropierea noastră de realitate ca singura raţională. În arhitectură mecanismul etic este într-atîta de fundamental în percepţia noastră, încît funcţionalismul continuă să fi principiul de organizare predominant.

Ultima sută de ani de arhitectură este istoria isprăvilor din ce în ce mai mari în tehnicile de construcţii, încît sîntem în măsură să facem orice, dar este dificil pentru noi să ştim ce trebuie să

facem. Şi aceasta pentru că preocuparea pentru tehnică, considerată ca un scop în sine, a sufocat spiritul în arta noastră. Dacă rasa umană trebuie să supravieţuiască actualului secol, tendinţele tehnologice şi materialismul ce o susţin vor trebui să caute pentru umanitate alte obiective distincte de simpla bunăstare fizică.

Ideaţia occidentală aşadar, care la începutul erei ştiinţifice avea o mare forţă creatoare, a produs un gol în artă şi arhitectură. Şi Erickson se întreabă dacă viziunea nou « ideativă » a altor culturi decît cele occidentale este spiritualmente atît de îndepărtată încît nu ne-ar putea indica un nou sens mai profund decît toate formele de ideaţie de pînă acum.

Ideaţia nu poate fi un obiectiv în sine, chiar dacă slujeşte procesul creator. Ca izvor al creaţiei, ideaţia umană este nelimitată, dar rareori aplicabilă. Pentru ca un act să fie creator, rezultatele sale trebuie să contribuie la contextul căruia aparţine. Cînd confundăm creativitatea cu simpla invenţie sau noul, cădem în capcana mecanicistă care consistă în izolarea procesului de contextul său. În timp ce artiştii sînt permanent în defensivă în ceea ce priveşte metodele creatoare şi caută să raţionalizeze actul de creaţie în cadrul procedeelor logice, în sectoarele logice ale cercetării, ca fizica sau matematicile, oamenii de ştiinţă recunosc că ei depind de intuiţie.

Creativitatea se prezintă azi ca o descoperire a relaţiei ce există între lucruri separate. Misiunea arhitectului constă în a descoperi, în confuziunea care ne înconjură, spaţiile semnificative şi în a da un sens şi o coerenţă ambientului nostru distrus. În arhitectură nu trebuie să ne ocupăm numai de variaţia formelor, ci să restabilim în mod semnificativ pentru timpul nostru, formule subsistente, arhetipurile.

În prima parte a secolului nostru funcţia, în sensul ei pur mecanicist şi fizic, a fost originea ideaţiei. Ştim azi, că aspectul fizic al necesităţilor umane de locuire — căldură şi lumină — este subordonat determinanţilor culturali. Căci necesităţile umane nu pot fi separate de contextul lor, fiind tot atît de inseparabile ca individul de cultură.

Arhitectura a ignorat cultura în aceeaşi măsură în care a ignorat efectele estetice şi fizice ale climatului, neglijînd astfel rădăcinile necesităţilor umane.

Şi Erickson conchide că necesităţile umane în contextul lor — contextul timpului şi al spaţiului, al culturii şi al istoriei, şi toate acestea în relaţie cu restul culturii umane — ar trebui să fie izvorul ideaţiei.

PERFECŢIUNEA CREATOARE « VERSUS » ORIGINALITATE

conferinţă-rezumat
Hristo Anastasov (Sofia)

Anastasov consideră creaţia arhitecturală ca un răspuns inevitabil dat nevoilor umane concrete şi de aceea creaţia nu este provocată de impulsul interior al autorului, o « comandă » fiind totdeauna neapărat necesară.

Creaţia arhitecturală e directă, imediată şi strictă, arhitectura fiind asociată necesităţilor şi aspiraţiilor subiective ale omului şi societăţii.

Creaţia însemnată cu o pecete proprie este originală; ea este apropiată de individualitate şi este o necesitate spirituală atît pentru autor cît şi pentru cel ce foloseşte sau cel ce contemplă opera arhitecturală.

Există unele bariere care se opun originalităţii:
— cantitatea şi rapiditatea
— industrializarea şi tipizarea
— starea de spirit şi măiestria tehnică.

Dacă aspirăm către originalitate, trebuie să fim apţi să descoperim ce este unic în tema ce ne este propusă. Calea către originalitate ni se deschide după soluţionarea a trei condiţii fundamentale incluse în îndatoririle pe care le are arhitectul:

1. integrarea operei arhitecturale în mediul înconjurător natural sau construit;
2. reverberarea justă a prezentului;
3. găsirea răspunsului adecvat pentru necesităţi materiale concrete, aspiraţiile spirituale şi idealurile omului, membru al societăţii contemporane.

În rezolvarea acestor condiţii fundamentale, ceea ce este general se impune şi se desprinde; se descoperă însă mai greu ceea ce este unic şi concret. Se impune deci să ştim ceea ce dorim, ceea ce căutăm. Putem găsi în cadrul condiţiilor fundamentale ale arhitecturii mai multe elemente care să ne apere, caracterul de unicitate, să ne ofere baza pe care să se poată edifica originalitatea, respectiv caracterul unic şi obiectiv dat de tema însăşi. Graţie unei astfel de baze solide se va evita pericolul tentaţiei de a fi original cu orice preţ, nu vom transforma originalitatea în scop în sine.

Adevărata superioritate creatoare se manifestă în plenitudinea ei numai după descoperirea caracterului unic, obiectiv. Începînd din acest moment, creativitatea este neapărat necesară pentru a duce la bun sfîrşit opera originală. Va fi necesar, încheie Anastasov, nu numai talentul şi inspiraţia, dar şi dragostea pentru arhitectură, tenacitatea în urmărirea ţelului şi o încredere în forţele proprii.

FORMAREA IDEII ARHITECTURALE

conferinţă-rezumat
Otto Frei (Warmbronn)

Sînt în univers trei mari grupe de existenţe, care se disting prin felul în care sînt create: cele din natura nonbiologică, cele ce alcătuiesc lumea vie şi în fine grupa produsă de activitatea umană.

Obiectele rezultate din activităţi umane poartă pecetea creativităţii şi diferă cu totul de lucrurile nonbiologice sau de cele din natura vie, fiindcă omul are posibilitatea de a crea lucruri noi. Dar la fel ca obiectele din lumea vie, aproape toate produsele create de activităţile umane îmbătrînesc repede şi uşor.

Dezvoltarea tehnică, în comparaţie cu natura vie, este extrem de primitivă, dar viteza dezvoltării sale este cu mult mai mare.

Produsele tehnice sînt necesare; ele servesc unor scopuri concrete, sînt instrumente ale supravieţuirii şi ameliorării vieţii.

Omul are şi facultatea creativităţii artistice: produsele artei, atît materiale cît şi imateriale se deosebesc de cele tehnice întrucît ele nu îmbătrînesc, sînt atemporale, există şi nu se dezvoltă.

Aşadar, arta se deosebeşte substanţial de lumea naturii vii ca şi de aceea a tehnicii prin scările sale absolute de calitate care depăşesc cu mult scara supravieţuirii fizice. În domeniul artei, inclusiv al arhitecturii, este o scară a calităţii abstracte, care nu depinde decît de puterea creatoare a autorului şi de voinţa sa care e mică şi face produsul independent de dezvoltarea sa. Realitatea tehnică a construcţiilor s-a ameliorat în decursul timpurilor, dar niciodată, de milenii, componenta arhitectonică, adică o calitate artistică autentică, nu a fost relativ atît de redusă. Actuala societate consumă arhitectura trecutului, cu adevărat valabilă, cu titlul de psihoterapie turistică, dar nu solicită o calitate arhitecturală pentru noile construcţii. În multe ţări s-a ajuns la sfîrşitul marelui « boom » al construcţiilor — mai cu seamă al celor de masă — şi el nu va reapare aşa cum l-am cunoscut; simptomul cert al acestei evoluţii este scăderea convingerii că reuşita funcţională şi perfecţiunea tehnică acreditează orice construcţie ca fapt de arhitectură.

Casa, la început, era un instrument de supravieţuire, un bastion în contra vicisitudinilor naturii. Azi, vechiul bastion distruge natura; locuinţa trebuie însă inserată într-o multiplicitate echilibrată, care poate fi dusă pînă la artă, respectiv un mediu ambiant perfect (l'environnement parfait).

Premisele necesare şi susceptibile să ne conducă spre arhitectură şi către o cultură arhitecturală vor fi realizate — precizează Otto Frei — cînd arhitecţii nu vor mai căuta în mod spasmodic soluţiile, cînd vor domina totalitatea proceselor de descoperire a ceea ce vor alege neconstrînşi, cînd se va putea astfel mări creativitatea.

Dar creativitatea singură nu creează arhitectura; ea trebuie să fie întovărăşită de facultatea de a recunoaşte calitatea artistică şi de voinţa de a atinge această calitate.

Cunoaşterea calităţii, respectiv controlul, revine obligatoriu creatorului însuşi; nimeni nu are dreptul de a-l priva de funcţia de a crea, de-a face el însuşi soluţia. Această observaţie e valabilă şi pentru selecţiile pe care le impun, în numele societăţii, juriile artistice, plastice sau administrative.

Otto Frei ajunge la concluzia că în timp ce în domeniile tehnice şi ştiinţifice trebuie să ne supunem legilor naturale cunoscute şi inevitabile, în domeniul activităţii creaţiei artistice nu sînt nici reguli nici scări de valabilitate generală; nu există decît metoda mai mult sau mai puţin eficace pentru a învăţa şi estima posibilităţile individuale.

UTOPIA ARHITECTURALĂ CA PROVOCARE A CREATIVITĂŢII

conferinţă-rezumat
Miguel Fisae (Madrid)

După ce încearcă să facă o clasificare a utopiilor arhitecturale — utopii plastice, formaliste tehnologice, formaliste organic, spaţiale, sociologice, Fisae se întreabă dacă utopiile pot alcătui un drum către creativitatea arhitecturală autentică. El consideră faptul de arhitectură ca o sinteză complexă a trei factori esenţiali:
— necesitatea de a face un spaţiu locuibil
— tehnica necesară care să delimiteze acest spaţiu
— necesitatea de-a avea o dimensiune transcendentă, care să corespundă necesităţilor psihice, sociale şi spirituale.

Faptul de arhitectură, dată fiind complexitatea lui, este evident că are un proces de creaţie şi este probabil că la fel ca tot ceea ce necesită o gestaţie şi acest proces de creaţie să aibă o formă adecvată de dezvoltare — o ortogeneză. Şi Fisae apreciază că ortogeneza creaţiei arhitecturale este dată de ordinea ierarhică a apariţiei factorilor care o compun:
— programul, tehnica, estetica.

Ortogeneza care se desfăşoară normal garantează o creativitate plastică autentică, dar sînt şi geneze care pot provoca malformaţii congenitale determinate de:
— lipsa de cunoştinţe tehnice
— considerarea esteticii plastice ca factor prealabil şi determinant în geneza creativă a faptului de arhitectură.

După această introducere, Fisae încearcă să răspundă la întrebarea iniţială:
— dacă utopia a urmat o dezvoltare ortogenetică firească, este validă şi poate conţine soluţii autentice de creativitate arhitecturală;
— cînd utopia urmează un proces capricios, neierarhizat, numai cu scopul de a obţine o soluţie plastică finală, nu poate fi niciodată utilă creativităţii arhitecturale.

Şi Fisae consideră că arhitectul nu numai că are dreptul să viseze, el e dator să viseze. Dar ca această utopie să poată aduce o adevărată sămînţă de creativitate, ea trebuie să urmeze o ortogeneză tot atît de adevărată ca aceea a unui proiect care ar urma să fie executat de îndată.

DESPRE ROLUL ORDINATOARELOR ÎN IDEAŢIA CREATOARE

conferinţă-rezumat
Karl Schwanzer (Viena)

În cuvîntarea sa, Karl Schwanzer a dorit să precizeze care e rolul ordinatorului în creaţia arhitecturală, care sînt posibilităţile şi limitele instrumentului.

Estimările şi calculele alcătuiesc domeniul principal de aplicare a ordinatoarelor, care, în mod greşit sînt deseori numite « calculatoare ».

Simularea nu este altceva decît trecerea unui anumit model teoretic în ordinator.

Modelul teoretic este o construcţie conceptuală, intenţionat simplificată, care reflectă anume aspecte ale fenomenului natural, îngăduie deducţii şi derivaţii referitoare numai la acele anume aspecte.

Aşadar, creativitatea, în acest caz, constă în:
a) construirea modelului, în modul de a-l concepe;
b) alegerea efectuată pentru multiplele soluţii furnizate de către exerciţiul de simulare.

Ordinatorul are ca principală capacitate producţia unei mai mari varietăţi şi astfel poate deschide noi orizonturi creativităţii. De altfel, cel mai de seamă aspect în aplicarea ordinatorului este găsirea unui număr important de soluţii.

Aşadar, ordinatorul contribuie în două moduri la creativitate:
a) eliberează omul de anumite activităţi penibile, îngăduindu-i să acorde mai mult timp creativităţii;
b) deschide noi perspective puterii creatoare a omului oferindu-i, graţie simulării, soluţii variate dintre care omul are posibilitatea să aleagă în mod creator.

Omul este singur cel ce decide, căci toate modelele nu sînt decît abstractizări ale realităţii şi

nu pot fi aplicate și metodologic interpretate decît în propriile lor limite.

Omul poate și e dator să depășească rezultatele, ca autor al modelelor.

Karl Schwanzer reafirmă în final că puterea de creație aparține omului, iar ordinatorul este un instrument util, dar fără capacitatea de a crea.

A. I.

Comunicări la cele trei teme ale Congresului

Alexandru Iotzu (București)

I. INFLUENȚA IDEAȚIEI ASUPRA CREATIVITĂȚII ARHITECTURALE

Este cert că procesul creației pure este deosebit de complex și implică diferite « stadii » printre care ideația ocupă un loc central, fiind totdeauna precedată de prepararea anterioară procesului de creație, de selectarea aportului aperceptiv și de inspirație.

Evident pentru selectarea și polarizarea acestui imens material funciar, tehnologia poate să ne ofere prin mijloacele ei servicii reale, dar toate aceste operații nu pot fi efectuate decît avînd în vedere un anume concept teoretic prestabilit.

În cazul concret al creației arhitecturale, care nu poate neglija faptul că arhitectura este concomitent act de civilizație și de cultură, determinarea ideii ordinatoare este o operație mintală din cele mai complexe, fiind controlată atît de posibilitățile de execuție care finalizează actul creator, cît și de condițiile de temă pe care le impune comanda individuală sau socială a faptelor de arhitectură. De aceea ideația este un gest intelectual care trebuie să păstreze totala sa autonomie și clarviziune, forța sa de analiză și de prevedere, pentru a fi capabilă să satisfacă multiplele condiții pe care le impune o arhitectură umană.

Ideația, devenită scop în sine, stare caracterizată în arhitectură prin poziția estetizantă, căutarea originalității cu orice preț, formalismul vidat de orice conținut, este tot atît de periculoasă ca ideația lipsită de vigoare și dominată de complexul competenței prea precise a tehnicii sau a eficienței economice imediate. În aceste condiții, ideația pierde potența sa majoră, singura în stare să ne ducă spre realizarea armoniei finale, care satisface în egală măsură necesitățile fiziologice și afective ale omului.

În majoritatea cazurilor, în ultimile decenii și mai ales în domeniul habitatului, ideația a dat dovada unei atitudini pasive sau de o neînțelegere a noilor mutații. Ea a oscilat între reînnoiri brutale căutînd dezordonat realitatea ca urmare a temelor disparate sau a informațiilor oferite de statistică și de tehnică, fără să țină seama de componentele spiritului uman, de felul de a se purta al omului în raport cu mediul construit și de necesitățile lui spirituale.

Singură ideația este în măsură să elibereze creativitatea arhitecturală de domeniul exclusiv al cantității și să-i adauge acea calitate care să poată da arhitecturii valoarea de act de cultură. În acest scop, îi revine ideației îndatorirea de a analiza și de a stăpîni temeinic condițiile temei și să găsească limbajul arhitectural adecvat, propriu epocii noastre, limbaj care să poată oferi construcțiilor posibilitatea de a reflecta cu pregnanță caracterele specifice ale comunității pentru care arhitectura este clădită. În acest fel, faptul de arhitectură va putea primi pecetea lirismului care trebuie să ocupe în viață, strîns legat de științe, un loc central și nu periferic. Astfel pot fi stabilite condițiile pentru un dialog efectiv între om și faptul de arhitectură și aceasta este desigur îndatorirea primordială ce revine ideației.

II. INFLUENȚA TEHNOLOGIEI ASUPRA CREATIVITĂȚII ARHITECTURALE

Sistemul tehnologic are datoria să sprijine creativitatea arhitecturală, să-i furnizeze certitudinea realizării, să faciliteze edificarea mediului construit necesar omului și societății umane.

Dar în zilele noastre, în acest domeniu, s-a pierdut raportul de prioritate care trebuie să existe între scop și mijloace. Tehnologia, transformată ca scop în sine, a căpătat un caracter sacru, a devenit un mit și ca urmare creativitatea arhitecturală e dominată de o seacă linearitate tehnică și vidată de un just raport între elementul « om-societate » și elementul « tehnico-economic ».

Industrializarea construcțiilor este organizată mult prea îngust, cu intenția de a imprima arhitecturii pecetea bunurilor de consum. Dar faptul de arhitectură este o certitudine cu patru dimensiuni care nu poate fi asimilată cu obiectul de consum. O suplețe a tipizării și a industrializării este deci necesară și — ca un corolar — obiectul și ansamblul final nu trebuie să fie tipizate, anonime și stereotipe. Tehnologia singură s-a dovedit capabilă să facă față exclusiv numărului și amploarei mai impresionante a comenzilor sociale. Dar noi avem nevoie de tehnologii care să poată asigura în același timp cea mai mare diversitate, deci de o calitate elevată, o tehnologie care să poată crea relații firești între om și mediul construit, arhitectura trebuind să fie generată în egală măsură, dacă nu în primul rînd de stimulii sociali și afectivi și apoi de cei tehnici și economici. Tehnologia, pentru a atinge aceste țeluri, va trebui să îndepărteze ritmurile prea obositoare, să evite căderea în anonimat a entității umane și transformarea arhitecturii în obiect de consum. Tehnologia va trebui să satisfacă cererile zilelor noastre, dar și exigențele viitorului, pentru ca aglomerările umane, mărimea lor conformă și viața lor probabilă să fie mai bune mîine decît azi, pentru ca acumularea cantitativă să ducă spre un salt calitativ pozitiv și nu negativ.

Va fi deci necesar să se înlăture crezul interdependenței între tehnologie și dezvoltare și să se pună frînă complexului competenței prea precise, specializării prea stricte și izolate care nu au posibilitatea de a discerne în masa problemelor pe care trebuie să le rezolve creativitatea arhitecturală.

Tehnologia, pentru a nu fi aberativă, va trebui să țină seama de condițiile fiecărei comenzi în parte, de specificul conjuncturii în care se edifică. Trebuie îndepărtată confuzia că tehnologia singură poate produce valoroase fapte de arhitectură. Tehnologia impune limite și descătușări care pot deveni tot atît de periculoase dacă se acceptă soluțiile tehnologice ca date imuabile fără să le trecem prin filtrul necesităților spirituale umane.

Desigur numai datorită unor anumite tehnologii va fi posibil să găsim toate coordonatele umane ale armoniei finale, dar pentru aceasta va fi necesar ca aportul tehnologiei să fie bine dominat și judicios dozat. Și este cert că numai în acest fel vom putea facilita nașterea adevăratului lirism care trebuie reflectat de arhitectura zilelor noastre.

III. CREATIVITATEA ARHITECTURALĂ CA PRODUS AL IDEAȚIEI ȘI AL TEHNOLOGIEI

Estetica ne dovedește că procesul complex al creației pure implică pentru elaborarea sa mai multe stadii succesive.

Astfel cum a fost formulată la acest Congres creativitatea arhitecturală, ca funcție a ideației și a tehnologiei, procesul creator al arhitecturii a fost excesiv simplificat și sărăcit de amploarea și complexitatea pe care o posedă, ceea ce ar putea să ne conducă la alterarea sensului și la numeroase concluzii eronate.

Stadiile succesive ale actului de creație arhitecturală: percepția anterioară și selectarea aportului aperceptiv, inspirația, ideația și execuția proiectului nu pot fi disociate și analizate în parte. Toate aceste stadii capătă o certă valoare în funcție de factorii determinanți, provocatori ai fenomenului de arhitectură, care, nefiind luați în considerație sau nestăpîniți, au condus la criza actuală a arhitecturii, pe care de altfel o consider ca generatoare a temei congresului. O sumară analiză a acestei teme, astfel cum a fost formulată ar putea duce la concluzia că insatisfacțiile de azi din domeniul arhitecturii ar putea fi îndepărtate acționînd exclusiv asupra ideației sau a tehnologiei sau asupra interacțiunii lor.

Fenomenul este mult mai complex. Noi considerăm creativitatea arhitecturală ca o etapă importantă în relația cauzală a genezei fenomenului de arhitectură, determinat de om și societate și finalizat pentru aceștia. Și fenomenul de arhitectură nu apare « ad libitum », după bunul plac al autorului, ci pe baza unei comenzi individuale sau sociale și este, în consecință, de la început condiționat de importanți factori sociali, economici, politici și geomorfologici.

Ideația și tehnologia nu pot determina ele singure caracterul specific al faptului de arhitectură. Ele fac parte din stadiile succesive ale gestației arhitecturale și în cadrul numitului proces ele trebuie să

capete importanța cuvenită în funcție de conceptul nostru despre faptul de arhitectură. Ansamblul creativității arhitecturale are îndatorirea de a veghea pentru ca armonia finală să fie obținută. Aceasta nu va fi niciodată atinsă exclusiv de ideație sau de tehnologie dacă fiecare în parte devin scop în sine. Ideația și tehnologia pot să se delimiteze și să se elibereze reciproc. Dar creativitatea nu poate avea finalitatea dorită decît dacă e rezultatul unei dorințe care va reuși să mențină raportul cel mai echilibrat între factorii care concură obiectiv și subiectiv la nașterea faptului de arhitectură. Și sîntem cu toții de acord că fenomenul de arhitectură nu se suprapune cu orice construcție, nu este exclusiv un act de civilizație care satisface nevoia de adăpost a omului, este și un act de cultură, prin faptul că el e dator să răspundă și laturii afective a conștiinței umane.

De aceea, profesiunea noastră este obligată să satisfacă cu cel mai mare discernămînt rolul său de generalist coordonator. Acționînd cu inteligență și luciditate, arhitectul are misiunea delicată de a controla și frîna excesele tehnicienilor și tehnocraților datorate complexului competențe prea precise, să domine tehnologia pentru a fi capabil să pondereze restricțiile sau libertățile oferite de ea și grație unei ideații echilibrate să ia în considerare toți factorii condiției umane.

Arhitecții sînt datori să îndepărteze tensiunea aparent iremediabilă și prin unirea tehnicii celei mai îndrăznețe cu funcția rațională și lirismul cel mai total pot deveni din nou conceptanți de valori economice și spirituale.

Dacă vom crea cu o mai mare vigoare critică și nu ne vom limita să examinăm problemele dintr-un singur punct de vedere, oricare ar fi el, al ideației sau al tehnologiei, al condițiilor economice actuale sau al altor situații de conjunctură, putem spera să realizăm o arhitectură umană, acel mediu construit de om pentru om și colectivitate, care va asigura o mai mare calitate vieții umane.

ERATĂ: în nr. 5/1975 au fost din eroare schimbate clișeele întreprinderii TEHNOTON cu cele ale LABORATORULUI DE CONSTRUCȚII M.C.I.

CRONICA U.A.

ADUNAREA PLENARĂ A COMITETULUI DE CONDUCERE A U.A.

Marți 24 iunie 1975, s-a desfășurat la Casa arhitectului plenara Comitetului de conducere a U.A. Lucrările au fost conduse de prof. dr. arh. Cezar Lăzărescu, președinte al Uniunii arhitecților. Au fost discutate aspecte ale activității Uniunii în primul semestru al anului 1975 și diferite probleme curente. Comitetul a luat cunoștință de desfășurarea și concluziile celui de-al XII-lea Congres Mondial al Uniunii Internaționale a Arhitecților.

În continuare, cu o participare lărgită, plenara a dezbătut tema « *Probleme ale locuirii urbane* » în lumina ultimelor indicații ale Conducerii de partid și de stat. Au prezentat referate: conf. arh. Alexandru Iotzu, arh. Alexandra Florian, dr. arh. Gheorghe Sebestyén și dr. arh. Boris Grünberg, după care au urmat discuții (vezi pag. 4).

ADUNAREA PLENARĂ A FILIALEI U.A. — IAȘI

Schița de sistematizare a municipiului Iași a făcut obiectul dezbaterilor adunării plenare din 27 și 28 iunie 1975, la care a participat și un grup de reprezentanți din activul central U.A.

CICLUL CONFERINȚELOR PROFESIONALE

Marți 17 iunie 1975, ing. Eleodor Săftoiu a conferențiat (pentru ciclul A) despre: « Contribuții la rezolvarea structurală a blocurilor cu apartamente pe plan liber ».

CONFERINȚE, EXPUNERI, DEZBATERI

● Marți 3 iunie, a avut loc la Casa arhitectului o după-amiază de evocare, pe marginea expoziției « Arhitectura în București din perioada anilor 1918—1945 », cu participarea academicianului prof. arh. Octav Doicescu, președintele de onoare al U.A.

● Marți 10 iunie, conf. dr. arh. Alex. Budișteanu și-a expus « Impresii de călătorie din țările Americii Centrale și zonei Mării Caraibilor », cu diapozitive.

● Marți 1 iulie, conf. arh. Alex. Iotzu a conferențiat despre « Creativitate = = Ideație + Tehnologie », considerații pe marginea dezbaterilor Congresului al XII-lea al UIA, de la Madrid.

EXPOZIȚIA DE GRAFICĂ A ARHITECTULUI VASILE MITREA

Galeriile Tribuna din Cluj-Napoca au găzduit, în septembrie 1975, expoziția de grafică « Itinerar european » a arhitectului Vasile Mitrea. Săptămînalul de cultură TRIBUNA din 2 octombrie scotea în evidență, sub semnătura lui Negoiță Irimie, faptul că, îmbrățișînd și această manifestare, « Galeriile Tribuna încununează cu succes eforturile conjugate ale celor trei uniuni de creație: Uniunea Artiștilor Plastici, Asociația Scriitorilor și Uniunea Arhitecților, reușind să se demonstreze fericita osmoză a artelor, tripticul mai sus enunțat ilustrînd în mod elocvent valențele exprimării prin cuvînt, semn plastic și volum arhitectural ». Și mai departe, apreciind lucrările expuse, N.I. notează: « siluetele arhitecturale ale lui Vasile Mitrea au capacitatea de a declanșa dialogul dintre alb-negru, dintre semnul plastic și culoare, dialog la care ne invită expoziția aceasta, ea demonstrînd faptul că preocupările arhitectului depășesc ceea ce s-ar putea denumi « o pasiune de duminică ». »

EXPOZIȚII LA CASA ARHITECTULUI

● 20 mai — 10 iunie: « Arhitectura în București din perioada anilor 1918—1945 » (fotografii)

● 16 iunie — septembrie: Propunerile pentru și premiile anuale ale Uniunii arhitecților pe 1974

● 15 — 30 septembrie: « ARHITECTURA UNGARĂ » (fotografii)

DEPLASĂRI DOCUMENTARE

Un grup de 40 de arhitecți au efectuat, între 13—15 iunie, o deplasare documentară în zonele Pitești, Rîmnicu-Vîlcea, Tîrgu-Jiu, Drobeta-Turnu Severin, Porțile de Fier și Craiova.

DEPLASĂRI DOCUMENTARE ÎN STRĂINĂTATE

În cadrul programelor de schimburi cultural-științifice între state, arhitecții Eugen Cosmatu, Liviu Durbacă (Galați) și Stelian Morohoi (Suceava) au vizitat Uniunea Sovietică, între 10 și 24 iunie.

PRIMIRI DE ARHITECȚI STRĂINI ÎN ROMÂNIA

● La 16 și 27 iunie, a fost primit la Casa arhitectului un grup de 16 arhitecți din Marea Britanie condus de arh. Barbu Călinescu. S-au discutat aspecte privind sistematizarea orașelor și arhitectura contemporană din țara noastră. Arhitecții britanici au efectuat vizite și au purtat convorbiri profesionale cu arhitecții români, în Suceava, Brașov și Constanța.

● În cursul lunii iulie, au fost primiți la Casa arhitectului un grup de 25 arhitecți din U.R.S.S. care au făcut o vizită în țara noastră. S-a purtat un util dialog cu arhitecți din conducerea U.A. și din filialele și cercurile U.A. din Capitală.

GHEORGHE BARBU
Director al Direcției Organizarea comerțului din M.C.I.

UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND LOCUL ȘI ROLUL MAGAZINELOR UNIVERSALE ÎN CADRUL REȚELEI COMERCIALE

Creșterea continuă a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii din România, sporirea volumului desfacerilor de mărfuri și necesitatea îmbunătățirii în mod substanțial a aprovizionării populației, precum și asigurarea unui nivel superior de servire, reclamă luarea unor măsuri deosebite pentru ridicarea pe o nouă treaptă a întregii activități comerciale, printre care și o mai bună organizare, dezvoltare și amplasare a rețelei comerciale.

Pentru îndeplinirea cu succes a rolului important pe care îl are, în cadrul economiei naționale, comerțul socialist trebuie să dispună de o bază tehnico-materială corespunzătoare și în primul rînd de o rețea de magazine și unități de alimentație publică în concordanță cu volumul desfacerilor de mărfuri și nevoile de aprovizionare a populației.

De modul în care este dezvoltată rețeaua de magazine, de amplasarea ei teritorială, de modul de organizare și de profilare, precum și de permanenta existență în unitățile de desfacere a mărfurilor solicitate de consumatori, depinde asigurarea unei bune aprovizionări a populației — sarcină fundamentală a comerțului socialist.

Satisfacerea exigențelor sporite ale cumpărătorilor nu se poate realiza decît în condițiile existenței unei rețele comerciale rațional dezvoltate, cu un număr suficient de magazine bine organizate și utilate, distribuite în raport cu numărul și densitatea populației și dimensionate pe baza unor calcule economice bine fundamentate.

Rețeaua comercială din România s-a dezvoltat necontenit dispunînd, la începutul anului 1975, de 73 000 magazine și unități de alimentație publică. Dintre acestea, sistema Ministerului Comerțului Interior deține 23 000 unități, cu o suprafață comercială utilă de 2,5 mil. m^2, iar cooperația de consum 32 000 unități, cu o suprafață comercială de 2,7 mil. m^2.

Construcțiile comerciale din sistema Ministerului Comerțului Interior și cea a cooperației de consum însumează astăzi cca 1,1 mil. m^2, ceea ce reprezintă aproape de două ori și jumătate mai mult decît s-a construit în cincinalul 1971—1975. În actualul cincinal, rețeaua comercială va crește cu aproape un milion m^2.

Un loc important, în cadrul programului de dezvoltare a rețelei comerciale cu amănuntul din mediul urban, îl va ocupa în actualul cincinal construcția a 35 magazine universale și generale în principalele orașe ale țării.

În conformitate cu « Normele de organizare și dezvoltare a rețelei comerciale cu amănuntul din mediul urban », magazinele universale se realizează în orașele cu peste 50 000 locuitori și au o suprafață comercială utilă de peste 5 000 m^2, iar magazinele generale în orașele sub 50 000 locuitori și au suprafață utilă de la 2 000 la 5 000 m^2.

Pînă în prezent, s-au dat în funcțiune 25 magazine universale și generale, printre care citățm: magazinele universale construite în orașele mari ale țării, cum sînt cele din Constanța, Galați, Iași, Timișoara, Tg. Mureș, Brașov, Ploiești, Suceava, Reșița, Buzău.

Realizarea acestor obiective cu mare capacitate de desfacere atrage după sine importante schimbări calitative în structura rețelei comerciale, ridică pe o treaptă superioară activitatea comercială și conferă o înaltă ținută comerțului din orașele respective.

Suprafețele comerciale mari, de la 4 000 m^2 pînă la 30 000 m^2 (magazinul universal « CENTRAL » București), de care dispun aceste magazine, permit folosirea pe scară largă a noilor tehnologii comerciale impuse de larga varietate sortimentală a mărfurilor alimentare și nealimentare ce se comercializează.

Cele 25 magazine universale și generale realizate pînă în prezent ne îndreptățesc să vorbim — de pe acum — de existența unei **rețele de magazine universale** în România. De menționat că în anul 1974 ponderea desfacerilor de mărfuri prin magazinele universale și generale reprezintă 15,50% din totalul vînzărilor de mărfuri nealimentare.

Activitatea magazinelor universale și generale este foarte apreciată de consumatori, pentru gama largă de sortimente pe care o comercializează, pentru modul de organizare și de prezentare a mărfurilor și de servire a populației. Ele și-au creat un prestigiu care a depășit de mult granițele orașelor și județelor unde sînt amplasate.

De menționat că toate magazinele generale și universale date în exploatare pînă în prezent au obținut rezultate economico-financiare bune, încadrîndu-se în parametri proiectați.

În cadrul obișnuitelor vizite de lucru, Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, Secretar General al P.C.R., a fost în cursul ultimilor ani oaspetele mai multor magazine universale — cum sînt cele din București, Iași și Constanța — și a dat o înaltă apreciere asupra acestor unități.

În acest an, va începe construcția a încă 10 magazine universale, cum sînt cele din orașele: Cluj-Napoca, Sibiu, Oradea, Arad, Brăila, orașe cu vechi tradiții comerciale.

În cincinalul 1976—1980, va continua acțiunea de construcție a magazinelor universale și generale în celelalte capitale de județ și în alte orașe mai mari. Se apreciază că, în următorii 3—4 ani, se va încheia — în linii mari — acțiunea de echipare a principalelor orașe din țară cu magazine universale și generale. În București, se prevede — în afara celor aflate în construcție « CENTRAL » și « BUCUR » — realizarea de magazine universale și în marile cartiere ale orașului.

Conform « Normelor de organizare și dezvoltare a rețelei comerciale din mediul urban », magazinele universale sînt unități reprezentative ale rețelei comerciale orășenești și fac parte din treapta organizatorică « Centru comercial principal al orașului ». Magazinul universal se amplasează, prin urmare, în cadrul acestui centru în perimetrul cu rețeaua comercială cea mai densă și deci în zona cea mai valoroasă din punct de vedere comercial. Magazinele universale date în funcțiune pînă în prezent, cele aflate în construcție, precum și cele ce se găsesc pe planșetele proiectanților, au respectat în general acest principiu în ce privește amplasarea.

Se consideră ca reușite acele amplasamente care au permis realizarea de magazine cu trei fațade, situație ce asigură un front larg de vitrine. Se are în vedere ca, în toate cazurile în care condițiile de teren o permit, magazinele să se construiască cu subsol, iar aprovizionarea cu mărfuri să se facă, de regulă, pe la acest nivel. În ceea ce privește numărul de niveluri, acesta se stabilește în funcție de capacitatea magazinului și de regimul de înălțime a clădirilor vecine.

Prin volumele lor și prin numărul nivelurilor, precum și prin rezolvări inedite care să evite monotonia în formele de arhitectură și să respecte arhitectura locală, magazinele universale trebuie să constituie — în același timp — construcții reprezentative ale orașelor respective.

În privința soluțiilor de fațadă, pînă în prezent s-au adoptat diferite rezolvări: construcții blindate, construcții vitrate și construcții semivitrate. De altfel, fațadele magazinelor construite pe mai multe niveluri constituie una dintre problemele cele mai discutate și controversate în rîndurile proiectanților și specialiștilor din comerț.

Din punct de vedere comercial, al exploatării magazinelor universale, se apreciază că soluția cea mai potrivită o constituie fațada semivitrată și, respectiv, acea variantă care să permită montarea perimetrală a mobilierului de-a lungul pereților laterali, ceea ce oferă condiții optime pentru o bună exploatare a suprafețelor comerciale.

Magazinele universale cu fațade complet vitrate prezintă unele neajunsuri, care constă — printre altele — în reducerea gradului de utilizare a suprafețelor comerciale și în pătrunderea directă a razelor solare în magazin, cu consecințe negative.

In privința parterului, opțiunile sînt pentru vitrine cu deschideri largi, fără tîmplărie, folosindu-se geamuri semisecurizate de dimensiuni mari, montate în rame metalice fixate direct în zid, iar ușile, de la intrările principale în magazin, executate din geam securizat, fără tîmplărie metalică.

Magazinele universale construite pînă în prezent și cele ce se vor construi în viitor sînt prevăzute cu scări rulante. De regulă, scările rulante sînt amplasate pe una din părțile laterale secundare ale sălilor de vînzare și montarea lor permite funcționarea în paralel. Amplasarea scărilor rulante în zona centrală a sălii de vînzare — așa cum s-a procedat la unele magazine — obturează vizibilitatea și fragmentează sala, ocupă prea mult spațiu, diminuează din suprafața comercială.

În ceea ce privește scările de acces pentru public, experiența noastră a dovedit că este bine ca acestea să fie amplasate pe laturile secundare sau pe latura din fund a sălii de vînzare.

O mare atenție se acordă alegerii și folosirii acelor soluții constructive care să permită adoptarea celor mai moderne tehnologii comerciale și utilizarea intensivă a suprafețelor. Astfel, se urmărește:

— ca sălile de vînzare să aibă o formă regulată: pătrată sau dreptunghiu-

lară, fără intrînduri, ieşinduri, alveole etc, cu desfăşurări mari de peste 1 000 m² pe fiecare nivel;

— ca dispunerea reciprocă a spaţiilor de primire, de recepţie, de depozitare, de păstrare, de pregătire a mărfurilor pentru desfacere, precum şi a sălilor de vînzare, să aibă în vedere asigurarea căilor cele mai scurte de mişcare a mărfurilor, să permită separarea căilor de vehiculare a mărfurilor de căile de acces ale cumpărătorilor;

— legătura dintre sălile de vînzare cu cele de depozitare să asigure completarea rapidă a sălii de vînzare cu mărfuri;

— eliminarea zidurilor la compartimentările interioare, la spaţiile de depozitare, această funcţiune urmînd să fie preluată de mobilier.

La proiectarea magazinelor universale se are în vedere, de asemenea, adoptarea acelor soluţii constructive care să permită organizarea proceselor operative pe baza tehnicilor moderne de vînzare şi servire cu mărfuri a populaţiei.

Organizarea proceselor operative urmăreşte satisfacerea următoarelor cerinţe:

— asigurarea celor mai scurte căi de manipulare a mărfurilor, începînd cu operaţiile de primire pînă în momentul eliberării mărfurilor;

— folosirea celor mai perfecţionate metode de primire, recepţionare, sortare, păstrare şi pregătire a mărfurilor pentru vînzare;

— asigurarea unui înalt nivel de servire a cumpărătorilor;

— crearea condiţiilor prielnice pentru lucrătorii magazinului în vederea creşterii productivităţii muncii, folosirii tehnicilor moderne de prezentare şi vînzare a mărfurilor şi uşurării muncii personalului.

O problemă de prim ordin o constituie profilul magazinelor universale, gama sortimentală de mărfuri ce urmează să fie comercializată prin aceste unităţi.

Pornind de la denumirea de magazin universal, se poate menţiona că noţiunea de « universal » nu înseamnă universalitatea sortimentului de mărfuri oferite spre vînzare, deoarece nici un magazin universal nu are şi nici nu poate avea spre vînzare un sortiment într-adevăr universal, complet, de mărfuri fabricate în ţară, ci e vorba de universalitatea nomenclaturii grupelor de mărfuri reprezentate în magazine. O serie de mărfuri sau grupe de mărfuri nu sînt şi nici nu pot fi prezentate în cadrul magazinelor universale, cum ar fi: materiale de construcţii, combustibil, automobile etc.

Orientarea organelor comerciale este ca prin magazinele universale să se comercializeze o gamă cît mai largă de mărfuri alimentare, textile-încălţăminte, metalo-chimice, uneori şi mobilă. Se are în vedere ca toate magazinele universale să dispună de mici unităţi de alimentaţie publică, amplasate, de regulă, la ultimul nivel, dispunînd de accese separate de cele ale magazinului, care să permită prelungirea programului după închiderea magazinului.

La amplasarea raioanelor pe niveluri, se are în vedere ca la subsol să se organizeze desfacerea mărfurilor alimentare, inclusiv a unor mărfuri de uz casnic mărunte. De asemenea, la acest nivel se desfac mărfurile electrocasnice grele: frigidere, maşini de spălat, aspiratoare, motorete etc.

Parterul este spaţiul cel mai valoros şi trebuie tratat ca atare, în sensul că la acest nivel se amplasează raioane care desfac mărfuri de o anumită ţinută: bijuterii, parfumerie, întreaga gamă de articole de cadouri etc.

La primul etaj se amplasează de regulă raioane de mărfuri pentru copii, la etajul II cele pentru femei, la etajul III mărfuri pentru bărbaţi, la ultimul nivel articole de sport, turism, camping etc., în funcţie de numărul nivelurilor.

O atenţie deosebită se acordă dimensionării judicioase a spaţiilor pentru fiecare raion, ţinînd seamă de gama şi varietatea sortimentală a mărfurilor. Se observă la unele magazine universale existente, că cele mai aglomerate raioane sînt cele de cafea-dulciuri, mezeluri, brînzeturi, mercerie-pasmanterie, încălţăminte de femei şi copii. Ne propunem ca, la magazinele universale care în prezent se află în construcţie ca şi la cele încă în proiect, să examinăm cu atenţie suprafeţele prevăzute pentru aceste raioane şi să fie redimensionate în mod corespunzător avînd în vedere particularităţile de servire a cumpărătorilor cu aceste mărfuri: cîntărire, porţionare, măsurare, numărare, alegere şi probare, în cazul încălţămintei pentru femei şi copii etc.

Proiectarea şi executarea mobilierului are în vedere folosirea intensivă a spaţiilor comerciale, atît în plan orizontal cît şi pe verticală, în vederea obţinerii unor desfaceri sporite de mărfuri pe m.p. sală de vînzare.

În acest scop se are în vedere să se proiecteze și să se execute mobilier de mare capacitate, care să preia cantități cît mai mari de mărfuri. Pentru expunerea și desfacerea unor mărfuri în sălile de vînzare se folosesc pe scară tot mai largă paletele, boxpaletele, containerele, podiumurile și chiar pardoselile.

În dotarea magazinelor universale și generale se urmărește utilizarea cu precădere a mobilierului comercial interșanjabil, modulat tip, de catalog, numai în cazuri speciale și justificate pentru anumite raioane proiectîndu-se și executîndu-se mobilier unicat.

Sala de vînzare a magazinelor universale reprezintă cca 80% din suprafața comercială utilă. Limitarea suprafețelor pentru rezervele de mărfuri numai la cca 20% din suprafața comercială utilă are în vedere tendințele moderne de sporire a ponderii suprafeței sălii de vînzare în ansamblul suprafețelor comerciale și care au la bază concepția potrivit căreia întregul sortiment de mărfuri să fie expus în sala de vînzare.

Procentul de ocupare cu mobilier și utilaje a sălilor de vînzare ar trebui să fie de 60—65% și chiar mai mult. Aproape toate magazinele universale, realizate pînă în prezent, au săli de vînzare cu un grad de ocupare cu mobilier și utilaj sub acest procent. Proiectanții noștri au în vedere remedierea acestui neajuns în sensul îndesirii mobilierului.

Tehnologia adoptată urmărește să asigure, de asemenea, organizarea optimă a direcțiilor de deplasare a fluxului de cumpărători în sala de vînzare.

Principiul, care își face tot mai mult loc în comerțul modern, constă în organizarea în asemenea condiții a magazinului, încît cumpărătorul, odată intrat în unitate, să parcurgă întreaga sală de vînzare și toate etajele. O astfel de organizare a fluxului cumpărătorilor se poate realiza prin modul de amplasare a raioanelor, a mobilierului, a utilajelor, în sălile de vînzare, prin dotarea cu scări rulante a magazinelor cu mai multe niveluri etc.

În noile obiective comerciale, specialiștii noștri au în vedere stăvilirea excesului de decorare interioară practicat la unele magazine universale. Decorarea interioară trebuie limitată la strictul necesar, adică la cele legate strict de funcționalitatea magazinelor: indicatoare de raion, de casă, amplasarea raioanelor pe niveluri.

De asemenea, se urmărește limitarea excesului de buticuri. În ce privește intimizarea, organizarea de buticuri, avem în vedere să se reducă numai la unele raioane — cosmetice, artizanat, articole de modă, băuturi, legume-fructe și cam atît. Pentru lucrările de intimizare și decorare interioară, se are în vedere folosirea de materiale ușoare, ieftine, care să poată fi schimbate periodic.

În proiectarea și executarea firmelor, se urmărește, de asemenea, evitarea excesului, precum și monotonia, tratîndu-se diferențiat amplasarea, culoarea, mărimea și caracterul literelor, a formelor și conținutului, care să se încadreze în linia fațadelor.

Organizarea și evidența gestionară — în cadrul marilor magazine — sistemul informațional, publicitatea și reclama comercială au în vedere înfăptuirea lor la nivelul important pe care aceste unități îl ocupă în cadrul comerțului interior.

În ultimă instanță, factorul hotărîtor în buna exploatare a magazinelor, organizarea activității comerciale și nivelului de servire a cumpărătorilor îl constituie calitatea personalului cu care sînt încadrate aceste unități.

De aceea, recrutarea, selecționarea și pregătirea personalului pentru magazinele universale se bucură de toată atenția din partea organelor comerciale.

Am încercat o succintă prezentare privind locul și rolul magazinelor universale și generale, în cadrul comerțului, precum și unele probleme privind concepția generală de proiectare și organizare a magazinelor universale. Spațiul nu a permis tratarea tuturor problemelor pe care le ridică proiectarea și organizarea acestor importante obiective comerciale, a acestor « fabrici de vînzare ».

În încheiere, doresc să subliniez un fapt. Pînă în prezent s-au construit și dat în exploatare în România peste 25 magazine universale, majoritatea reușite ca soluții arhitecturale și ca tehnologie, ceea ce a permis ca proiectanții și tehnologii din țara noastră să acumuleze o bogată experiență.

Bazîndu-ne pe această experiență este evident că trebuie să facem totul ca noua generație de magazine universale și generale, aflate în stadiu de construcție sau proiectare, să constituie o replică puternică față de tot ce s-a realizat pînă în prezent în acest domeniu în țara noastră.

Arh. ALEXANDRA FLORIAN

SPAŢII PENTRU COMERŢ ÎN CLĂDIRILE DE LOCUIT

Procedeul implantării centrelor comerciale în ansamblurile de locuit s-a dovedit a fi un sistem, care, dacă asigură condiţiile de aprovizionare ale populaţiei, nu răspunde necesităţii creării unei ambianţe, unei vieţi intense, animate, în diferite puncte ale cartierului, pe care zonele de activitate comercială le polarizează în mod obişnuit. Poate că lipsa punctelor de interes comercial, răspîndite în ansamblu, este unul din motivele simţămîntului de înstrăinare, pe care locatarii marilor cartiere rezidenţiale îl au, ca şi senzaţia de cartier « dormitor ».

Prin organizarea comerţului în regim stradal, în spaţiile de la nivelurile inferioare ale clădirilor de locuit, se urmăreşte obţinerea unei activităţi intense în tot timpul zilei, care să dea viaţă, să anime prin forfota permanentă, aglomeraţiile umane. În silueta străzii moderne, o importanţă particulară revine magazinelor.

Comerţul, printr-o definiţie simplificatoare, este ansamblul operaţiunilor prin care mărfurile se transmit de la vînzător la cumpărător.

Zonele urbane se caracterizează în mod esenţial prin cantitatea şi diversitatea unităţilor comerciale. În acest context, se includ în categoria unităţilor comerciale: micile magazine cu profil unic, marile magazine, bazarele şi centrele comerciale.

Înşiruirea şi răspîndirea lor în mod judicios, de-a lungul străzilor, creează o unitate urbană cu reciprocităţi naturale asupra zonei de locuit.

Parcurgînd strada comercială, trecătorul nu păstrează în memorie decît o înşiruire de magazine, întreruptă de etalajele unor mari magazine; ceea ce se găseşte deasupra acestei zone nu pătrunde în nici un fel în conştiinţa individului. Pentru cumpărător — şi orice trecător al acestei străzi devine sau trebuie să devină unul — « strada urbană » se identifică în ultimă instanţă cu « vitrinele ».

De aci şi rolul deosebit care revine arhitecţilor în proiectarea şi alcătuirea străzilor comerciale, în ideea de a pune în slujba vînzării rentabile, tehnica şi ideile arhitecturale. Înţelegerea pe care mulţi beneficiari o acordă ideilor noi ale arhitecţilor nu se datoreşte întîmplării. Cu cît tehnicile constructive se diversifică şi metodele de vînzare devin mai rafinate, cu atît mai mult arhitectura comercială trebuie să se dedice experienţei, noului, în ideea atragerii cît mai intense a cumpărătorilor, a realizării unui volum cît mai mare de vînzări. În sălile de vînzare, arhitectul se străduieşte să creeze o ambianţă propice declanşării impulsului cumpărării. Această ambianţă este de o mare varietate, după natura vînzării, specificul magazinului, sistemul de vînzare, clientela comerţului respectiv şi lasă deschis drumul soluţiilor pline de imaginaţie.

Necesitatea de a construi în perimetrul oraşului vechi cu tradiţia amplasării magazinelor la parterul clădirilor, cît şi rezolvările de ansambluri noi care din punct de vedere urbanistic solicită ocuparea parterului cu spaţii comerciale, pun noi probleme proiectanţilor.

Cooperarea dintre două funcţiuni în aceeaşi clădire — comerţul şi locuirea — duce la implicaţii reciproce, cu avantaje şi dezavantaje pentru ambele funcţiuni. Pentru comerţ se detaşează, ca major avantaj, posibilitatea organizării de străzi comerciale şi, eventual, cooperarea instalaţiilor edilitare.

Acest avantaj primează în faţa servituţilor impuse de prezenţa clădirilor de locuit.

Structura blocului în funcţie de partiurile apartamentelor, circulaţiile verticale şi punctele de acces ale locatarilor — numeroasele puncte de instalaţii ale locuinţelor — fragmentează spaţiul rezultat la parter îngreuind modul de organizare al desfăşurării activităţii comerciale. În ideea găsirii unei structuri care să echilibreze cît mai mult spaţiu în plan, s-a ajuns uneori

la soluții oneroase din punct de vedere al consumului de materiale și al indicilor de preț, pentru locuințe.

Un alt neajuns îl constituie situarea acceselor locatarilor în bloc și a mărfurilor, în mod obligatoriu în aceeași zonă. Zgomotul făcut în momentele de aprovizionare, de unele utilaje sau servicii, stînjenesc buna desfășurare a vieții locatarilor.

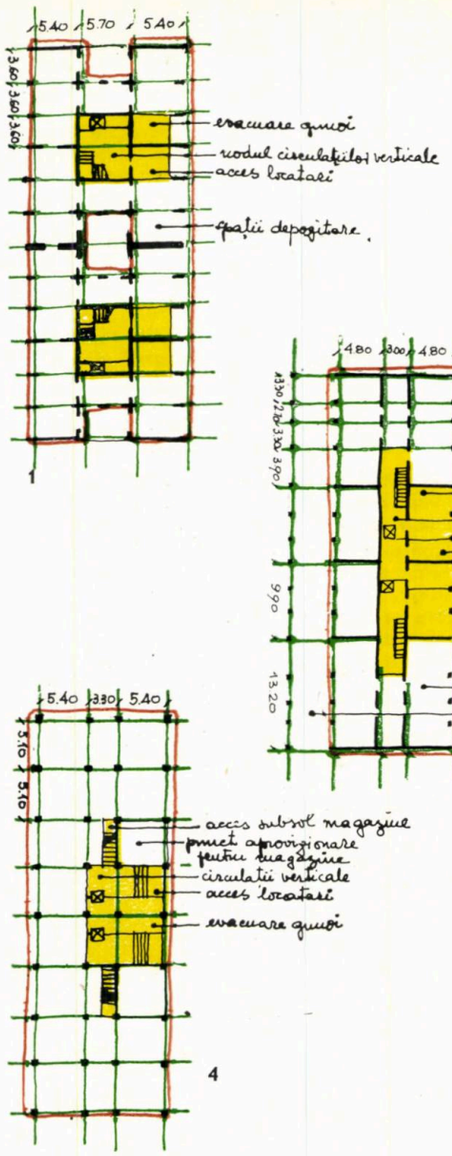

Scheme ale spațiilor libere ce rezultă la nivelurile inferioare ale clădirilor de locuit — după proiecte tip — în funcție de sistemele constructive și modul de rezolvare a partiurilor

Fig. 1 — *Clădiri de locuit cu multe niveluri și curți interioare, în sistem constructiv-diafragme dese. Spațiul rezultat la parter este des compartimentat, fragmentat prin prezența circulației verticale a tronsonului de locuințe, amplasată central. Prin asigurarea accesului locatarilor și evacuării gunoiului se întrerupe brutal suprafața spațiului liber. Soluție constructivă cu indici foarte avantajoși pentru clădiri de locuit, necorespunzătoare pentru desfășurarea activităților comerciale, punînd la dispoziție alveole de arie redusă.*

Fig. 2 — *Clădire de locuit în sistem constructiv diafragme rare, cu gruparea acceselor locatarilor și evacuării gunoaielor menajere, într-un punct comun pentru două tronsoane. Avantajele obținute pentru spațiul comercial sînt nesemnificative, trecerile dintr-o alveolă în alta făcîndu-se prin deschideri mici, sau deseori fiind nepermise. În vederea lărgirii spațiului comercial, se recurge la construirea unor spații în afara zonei de locuințe.*

Fig. 3 — *Partiurile clădirilor de locuit cu nucleu central compact și stîlpi radiali, prezintă avantajul grupării tuturor instalațiilor sanitare ale apartamentelor în nucleu, deci neafectarea de către acestea a zonei comerciale. Parțial, suprafața nucleului poate fi utilizată pentru amenajarea punctelor sanitare, administrative și de depozitare ale magazinelor. Prin extinderea nivelurilor ocupate de comerț și în afara blocului de locuințe, se obține un spațiu mai generos cu mai multe posibilități de organizare. În orice caz, spațiul este punctat de stîlpi, dar nu mai este întrerupt de diafragme verticale compacte.*

Fig. 4 — *Prin rezolvarea structurii clădirilor de locuit în cadre, se urmărește obținerea unei soluții avantajoase pentru desfășurarea activității comerciale, creîndu-se un spațiu larg necompartimentat, întrerupt parțial prin gruparea zonelor locuințelor, necesare la parter, la cîte două tronsoane. Soluția constructivă este însă oneroasă în ce privește indicii de consum și preț, și nu neapărat necesară pentru rezolvarea partiurilor de locuințe.*

Fig. 5 — *În urma studiilor și căutărilor întreprinse pentru a se găsi soluția cea mai indicată, care să elibereze spațiul în mod generos, la primele niveluri ale clădirilor de locuit pentru alte funcțiuni decît locuirea, s-a recurs la gruparea accesului și circulației verticale a locatarilor și a evacuării gunoaielor menajere în afara acestui spațiu. Într-adevăr, și prin posibilitatea de extindere a zonei comerciale în afara clădirii de locuit, spre stradă, se pun la dispoziția comerțului spații larg deschise de întindere apreciabilă, care permit organizarea magazinelor de orice profil și de diverse capacități.*

Toate aceste implicații au devenit probleme de studiu pentru proiectanți, în vederea găsirii soluțiilor cele mai avantajoase, care să răspundă în bune condiții desfășurării atît a vieții locatarilor cît și a activității comerciale.

S-au întocmit proiecte pentru clădiri cu parter sau cu parterul și primul nivel libere, în blocuri avînd ca structură diafragme de beton dese — fagure; sistem economic avantajos pentru clădiri de locuit, dar necorespunzător comerțului prin crearea unor spații fragmentate, de dimensiuni mici, propice numai magazinelor de suprafață redusă.

Trecerea la structura în cadre de beton armat, a eliberat în mod simțitor spațiul pentru comerț, ducînd însă la consumuri mărite de materiale și la costuri mai ridicate, precum și la tehnologii de execuție mai pretențioase.

S-au experimentat, de asemenea, sistemul diafragmelor rare sau nucleu central, fără a se obține rezultate majore, menținînd-se insatisfacția asupra indicatorilor de consum de materiale și preț.

Căutînd să se iasă din rigiditatea oferită de sistemele amintite, din suprafața limitată oferită de partiurile de locuințe, se practică ideea legării unor blocuri punct cu spații comerciale la parter sau parter și etajul întîi, obținîndu-se uneori o stradă comercială de un real interes pentru cumpărători, care polarizează în jurul ei o animație intensă zilnică, permanentă. Astfel de soluții s-au realizat în multe orașe din țară — Pitești, Iași, Tg. Mureș, Rîmnicu Vîlcea, Botoșani — cu bune rezultate.

Desfășurarea activității comerciale cere suprafețe de mari dimensiuni, nefragmentate, care să lase libertate beneficiarilor și proiectanților pentru asigurarea unei etalări corespunzătoare a mărfurilor și organizarea modului de funcționare a magazinelor în deplină concordanță cu arhitectura interioară. Suprafața liberă rezervată comerțului permite organizatorilor să schimbe în timp profilul magazinului, în vederea răspunderii cererii pieții și a obținerii unei rentabilități cît mai ridicate.

Respectînd aceste cerințe imperioase ale unui comerț rațional, căutînd îmbinarea lor cu dezideratele unei raționale construcții de locuințe, se poate considera, soluția suprafeței comerciale ca un element de legătură la nivelurile inferioare ale clădirilor de locuit, drept cea mai indicată.

Prin extinderea acestei suprafețe și în afara perimetrului blocurilor, folosind zonele corespunzătoare clădirilor de locuit pentru spații de depozitare, administrare și sanitare, se sporește zona rezervată expunerii mărfurilor și vînzării. În aceste condiții se pot amplasa optim unități de alimentație publică, magazine cu autoservire și, în general, magazine care necesită întindere mare. Ca un exemplu reușit în acest sens, poate fi citat centrul comercial « Fortuna » din Pitești. În acest caz, sistemul structural propice zonei comerciale nu mai are implicații asupra zonei de locuit, la care se pot utiliza sisteme corespunzătoare din punctul de vedere al consumurilor de materiale și indicilor de preț.

De altfel, căutările contemporane în domeniul clădirilor de locuit, urmăresc găsirea unor sisteme industrializate care să permită obținerea de suprafețe libere cît mai mari pentru alcătuirea apartamentelor, în vederea unei locuiri cît mai variate, în vederea asigurării unei flexibilități în organizarea apartamentului, eventual a unor schimbări în timp. Aceste deziderate se corelează în mai bune condiții cu cerințele impuse de spațiile comerciale.

Studiile recent făcute în institutele de proiectare, pentru întocmirea unor proiecte de clădiri de locuit pe baza noii legislații referitoare la locuințe, urmăresc ca prin realizarea lor să se obțină străzi cu dotări comerciale, care să creeze o atmosferă de interes și animație, să devină artere de plimbare și întîlnire pentru locatarii cartierului respectiv.

Ansamblul de locuințe și magazine BUCUR din Capitală

COLECTIV DE PROIECTARE:

Autori: arhitecții **EUGEN COSMATU** (coordonator lucrare), **MIRCEA SĂNDULESCU** (șef proiect complex), **ANTONIO TEODOROV** (șef proiect magazin)

Colaboratori locuințe: arhitecții **VIOREL BALOLEANU, MARCEL HORNSTEIN, RUXANDRA VERONA, ACHILE IONESCU, MARIA SAVA**
Colaboratori magazine: arh. **GHEORGHE VEREȘ**
Rezistența: inginerii **MIHAI NĂVODARU, GRIGORE ELIESCU, LEONID NEAGOE, EMIL COROIU, EMANOIL PURICEL, GHEORGHE AFANASENCO, ION VÎRȘE, GHEORGHE DOBRESCU**
Instalații încălzire — ventilație: inginerii **CORALIA HĂMBĂȘAN, IOANA GRANT, DAN DELEANU**
Instalații electrice: inginerii **RADU HERA, GABRIELA GRANCEA**
Instalații sanitare: inginerii **PAULA FRUNZĂ, MARIANA CRUCEANU, LULI BIANCO, BERTHOLD RAUCHWERGER,** pr. **ECATERINA CIOLAC**
Instalații frig: inginer **ANGELA DIMA**
Utilaj: inginerii **INOCENȚIU FILIMON** și **VICTORIA DUȚĂ**
Economic: ing. **MARIA CURELEȚ**
Mobilier, tehnologie comercială: IPROCOM — arhitecții **ALEXANDRU CONSTANTINESCU** (șef atelier), **VALENTIN ZADUNAISCHI** (șef proiect)
Economist tehnolog: **CLARISSE ISER**
Proiectant general: INSTITUTUL « PROIECT — BUCUREȘTI »

Situat la confluența unor artere importante — șos. Colentina, șos. Mihai Bravu și cal. Moșilor — și ocupînd integral un amplu teren de formă trapezoidală, complexul de clădiri al acestui mare ansamblu reprezintă un prim exemplu în țara noastră de îmbinare a funcțiunilor unui mare magazin universal cu cele ale unui important număr de locuințe.

Denumirea inițială a ansamblului, în etapa proiectării, reflecta de fapt conținutul funcțional: **A.L.M.O.** = Ansamblul de locuințe și magazine — Obor.

Dispuse perimetral pe conturul amplasamentului, clădirile de locuit formează un volum compact și urban pe trei din laturile trapezului, avînd 10 niveluri pe laturile lungi, dinspre șos. Colentina și parcul Obor, și 14 niveluri pe latura dinspre șos. Mihai Bravu, acest corp reprezentînd punct dominant și cap de perspectivă în axul căii Moșilor.

Ultima latură a trapezului este deschisă spre strada Ziduri Moși, fiind marcată doar de două corpuri punct.

Magazinul universal « Bucur » ocupă în întregime subsolul și parterul amplasamentului și în plus mezaninul blocurilor de pe contur.

Acest fapt a condus la realizarea unei mari suprafețe comerciale dezvoltată în cea mai mare parte pe orizontală, evitînd circulația pe verticală a unui număr de cumpărători, și a creat posibilitatea de acces a cumpărătorilor în magazin pe toate laturile trapezului.

Existența unei vitrine continue, perimetral, de înălțimea a două niveluri, executată din aluminiu, cu dimensiuni mari ale foilor de cristal, contribuie substanțial la plastica și punerea în valoare a construcției.

Pentru a nu întrerupe continuitatea vitrinelor pe întreg perimetrul, cu intrările locuințelor la fiecare tronson și pentru a nu fragmenta suprafața comercială de la parter cu aceste intrări, s-a recurs la soluția de a se crea numai cîte două intrări din stradă pe fiecare latură a trapezului, intrări care conduc prin intermediul unor trepte la o galerie închisă situată la mezanin pe partea interioară a clădirilor.

Această galerie are funcțiunea unei circulații spațioase pe orizontală, care permite colectarea circulațiilor verticale ale tronsoanelor de la locuințe.

Rezolvarea descrisă constituie unul din elementele inedite ale acestui ansamblu și reprezintă un mod de îmbinare a intereselor utilizării cît mai eficiente a suprafețelor de la parter în favoarea comerțului, cu necesitatea asigurării acceselor la blocurile de locuit.

Un alt element inedit al ansamblului îl prezintă construirea unei străzi subterane continue pe întreg perimetrul interior al spațiului delimitat de blocurile de locuințe, care are rolul unei circulații vehiculare grele, atît pentru necesitățile de aprovizionare a depozitelor magazinului, situate la subsol, cît și pentru colec-

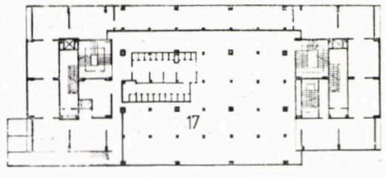

PLAN NIVEL PARȚIAL COTA — 2,97

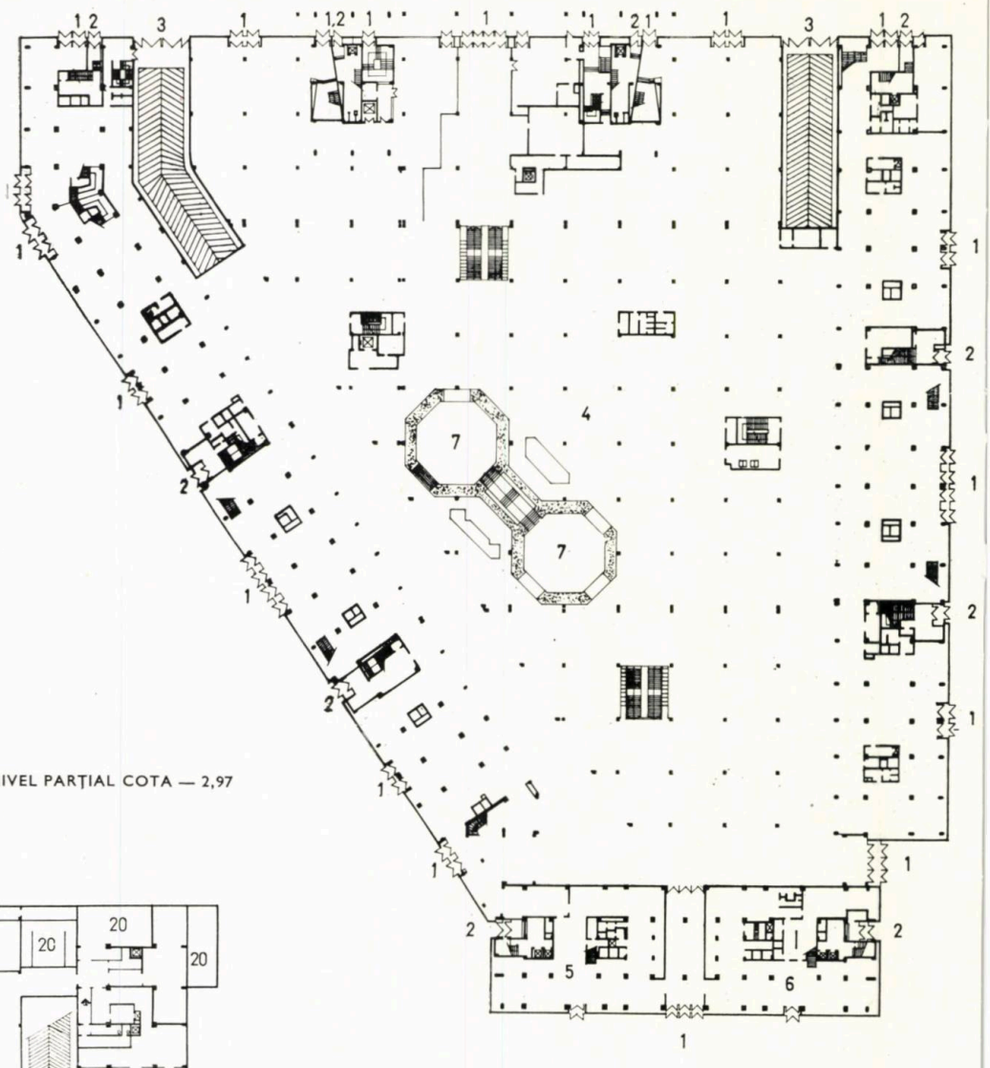

PLAN PARTER

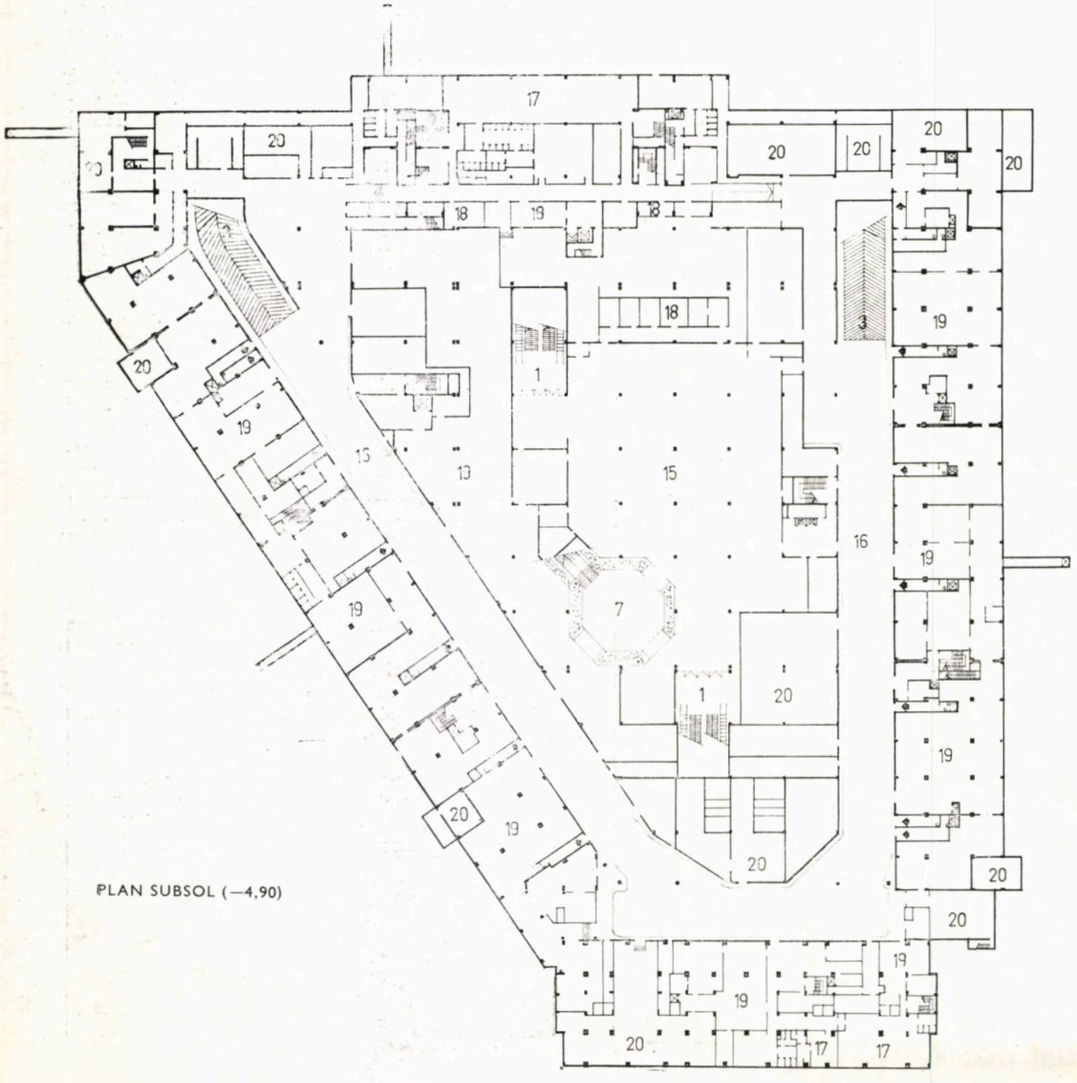

PLAN SUBSOL (—4,90)

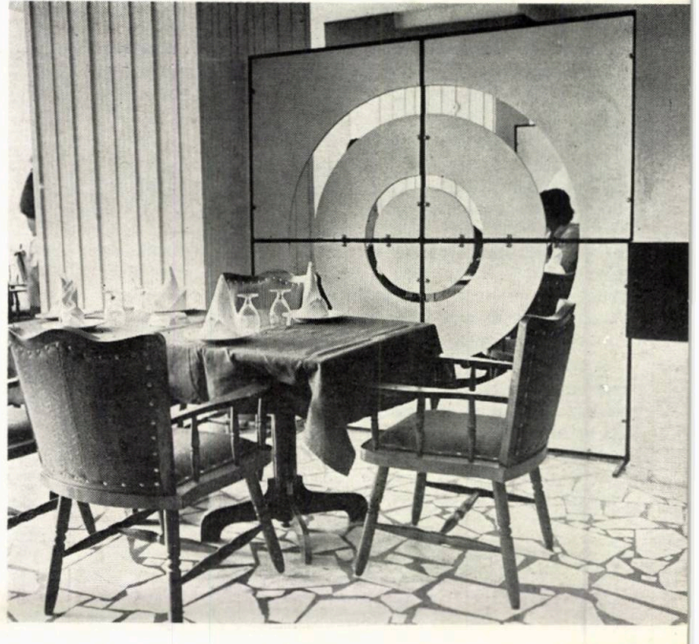

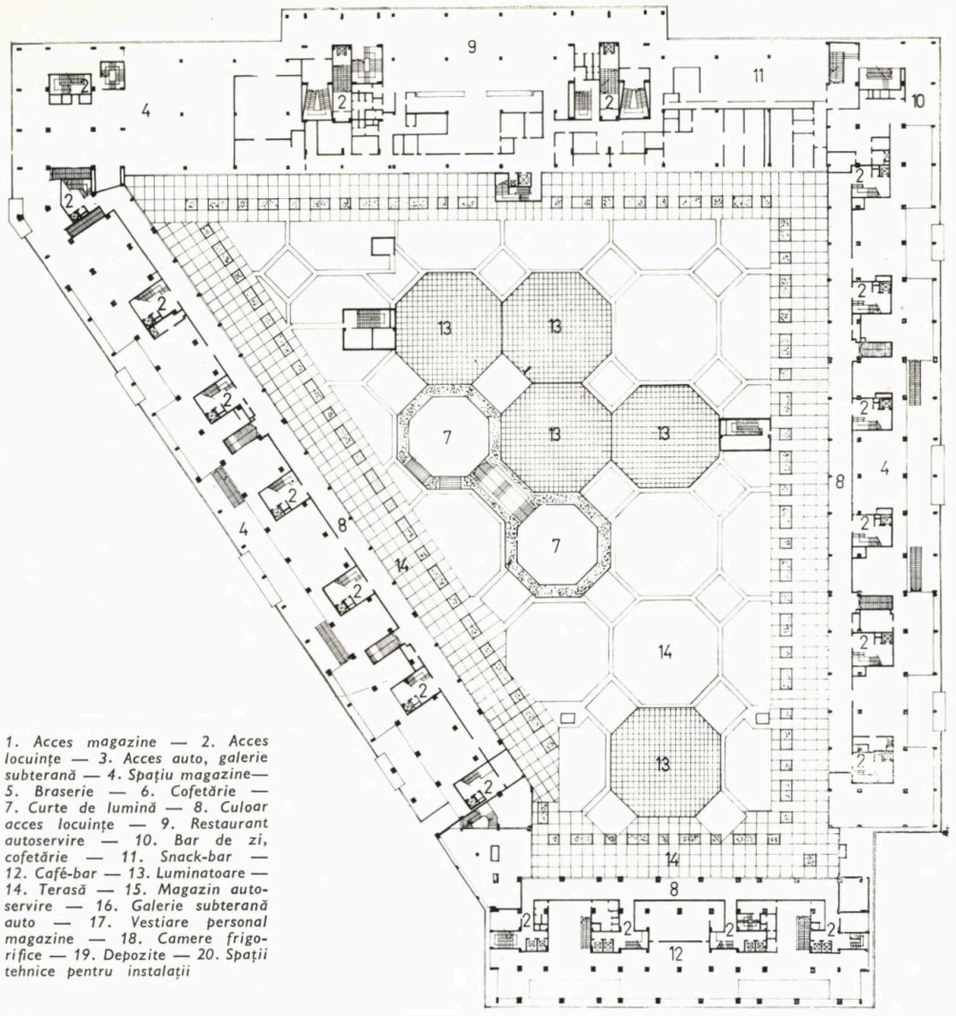

1. Acces magazine — 2. Acces locuințe — 3. Acces auto, galerie subterană — 4. Spațiu magazine— 5. Braserie — 6. Cofetărie — 7. Curte de lumină — 8. Culoar acces locuințe — 9. Restaurant autoservire — 10. Bar de zi, cofetărie — 11. Snack-bar — 12. Café-bar — 13. Luminatoare — 14. Terasă — 15. Magazin autoservire — 16. Galerie subterană auto — 17. Vestiare personal magazine — 18. Camere frigorifice — 19. Depozite — 20. Spații tehnice pentru instalații

PLAN MEZANIN

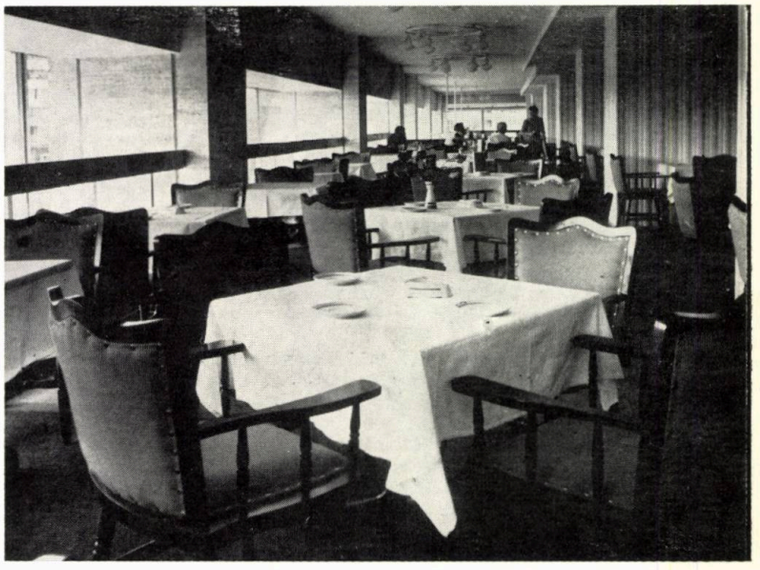

tarea și evacuarea gunoaielor menajere de la fiecare tronson de locuințe.

Această rezolvare, pe de-o parte, elimină zgomotul, pe care atît autocamioanele pentru aprovizionare cît și cele pentru evacuarea gunoaielor l-ar provoca locuitorilor celor 852 apartamente ale locuințelor de pe contur, iar, pe de altă parte, înlesnește aprovizionarea magazinului direct la nivelul depozitelor din subsol.

Magazinul universal se desfășoară pe o suprafață utilă totală de 31 000 m².

Din această suprafață, sala de vînzare ocupă o suprafață totală de 21 600 m² iar suprafața de depozitare ocupă 9 400 m².

Spațiul de vînzare sau de consumație al magazinului universal ocupă întreg parterul ansamblului, atît sub blocurile de locuințe cît și spațiul central pe care acestea îl delimitează; ocupă, de asemenea, mezaninul blocurilor de locuințe și întreg subsolul ansamblului.

Pentru realizarea unei ambianțe deosebite, atît dinspre interiorul magazinului, din centru, cît și dinspre exterior, au fost prevăzute, în zona centrală, două curți interioare complet vitrate dintre care una se află la nivelul parterului, iar cealaltă se desfășoară pe două niveluri, atît la parter cît și la subsol, legătura între ele făcîndu-se prin intermediul unor trepte exterioare. Curțile de lumină vor crea mici oaze de verdeață, ce vor participa în mod pozitiv la ambianța locală.

Aprovizionarea magazinului, așa cum s-a mai arătat, se face prin strada subterană, direct la nivelul subsolului. Din depozitele centrale, mărfurile sînt ridicate apoi la nivelul parterului sau al mezaninului prin lifturi de mărfuri de diferite capacități, în funcție de specificul sortimentelor.

Distribuția raioanelor și a profilelor comerciale pe întreaga suprafață a magazinului s-a făcut ținîndu-se seama, atît de specificul mărfurilor în raport cu importanța arterei stradale lîngă care se află, cît și de specificul și greutatea mărfurilor.

În marea sa majoritate, sistemul de vînzare este cu autoservire sau liberă alegere, avînd și unele raioane cu vînzători.

Magazinul cuprinde întreaga gamă a profilelor comerciale specifice marilor magazine universale, atît pentru mărfuri alimentare, industriale cît și unități de alimentație publică.

Întreg mobilierul este proiectat de IPROCOM-București, într-o concepție nouă și unitară, alegîndu-se soluțiile cele mai moderne, adecvate specificului mărfurilor.

Pentru a se putea realiza spații mari, libere, corespunzătoare amenajării unui magazin universal, structura de rezistență a blocurilor de locuit este monolită cu deschideri mari de 6 m.

În ceea ce privește spațiul magazinului din centru, construit pe parter și subsol, acesta este realizat dintr-o structură mixtă, stîlpi monoliți cu o tramă de 9×9 m, iar elementele orizontale prefabricate.

Finisajele interioare au fost alese în concordanță cu specificul profilului comercial, prevăzîndu-se pardoseli din marmură, mozaic venețian, mozaic în plăci sau turnat, mochetă, etc.

Magazinul este prevăzut cu instalații de ventilație mecanică, fiind create toate posibilitățile de a se introduce condiționare în viitor.

Instalațiile pentru iluminat sînt în marea lor majoritate fluorescente, dar și cu anumite zone în care iluminatul este incandescent, acolo unde specificul profilului comercial a necesitat acest lucru, îndeosebi la alimentația publică.

Datorită dimensiunilor lui, pe de-o parte, și a poziției lui în zona cu cea mai veche tradiție a vadului comercial al Capitalei, magazinul universal « Bucur » va deveni unul dintre cele mai căutate magazine universale din țară.

Arh. EUGEN COSMATU

Zona centrală Est-Pitești
Complexul Comercial FORTUNA

Autor: arh. **ION DUȚU POPESCU**
Coautori: arhitecții **V. PERCEAC, ION V. POPESCU**
Colaboratori: Arh. **M. DONEA;** tehn. arh. **MARIETA GHIȚULESCU;** inginerii **ANGHEL STERIAN, T. VASILESCU, C. UDREA, VICTORIA IVANA, MARIA CHIOTAN,** tehn. **Gh. NIȚĂ,** tehn. **C. DAMIAN**
Proiectant general: **I.P.J. ARGEȘ**

Luînd în considerare ritmul înalt de creștere a populației orașelor din întreaga țară — printre care și Municipiul Pitești, care, datorită industrializării intensive din ultimii 12 ani, a atins în anul 1975 cifra de cca 180 000 locuitori —, a fost necesară și creșterea în ritm similar a gradului de urbanizare, întrucît în condițiile moștenite din trecut, orașul nu mai putea răspunde din nici un punct de vedere cerințelor complexe actuale. Datorită acestui fapt, s-a ajuns la necesitatea sporirii rapide a fondului de locuințe în cartierele noi, ca: zona sud, zona nord, Războieni, Trivale, Găvana și la extinderea, în curs de realizare, a cartierelor Trivale și Exercițiu, iar, pe terasa superioară a orașului, a cartierului Soarelui, care împreună vor totaliza, în final, cca 28 000 apartamente. Acest ritm rapid de creștere a populației și a fondului de locuințe a atras după sine necesitatea imperioasă a întocmirii unui amplu studiu de organizare a teritoriului urban, în care să fie integrat cît mai eficient și nucleul de bază, adică zona centrală a Municipiului Pitești.

Este vorba de vechiul centru al orașului, alcătuit în trecut din clădiri tipice zonelor comerciale avînd la parter spații comerciale, cu totul necorespunzătoare, iar la etaj locuințe cu un confort subderizoriu și insalubre.

Pentru realizarea unei zone centrale reprezentative, care să corespundă dezvoltărilor actuale, s-a impus restructurarea și asanarea vechiului centru, cu propuneri de demolare a fondului construit vechi prezentînd un avansat grad de uzură și cu prevederea reconstruirii complete a unor zone insuficient ocupate — imobiliar — și echipate — edilitar.

Studiul noului centru elimină circulația vehiculară în favoarea celei pietonale, prin prevederea unor artere perimetrale avînd legături cu celelalte zone ale teritoriului urban.

În acest mod, s-au putut crea spații optime afectate circulației pietonale și zonelor verzi, mobilate cu oglinzi de apă, arbuști și amenajări floricole care să agrementeze noul centru. Urmărindu-se adoptarea acestor principii, în anul 1968, s-a trecut la proiectarea definitivă a primei etape — zona centrală est — iar în anul 1970, la execuția ei, astfel încît la finele anului 1974 ansamblul a putut fi dat în folosință.

S-a realizat, astfel, un mare complex comercial și de servire a populației, cu parter și mezanin, care cuprinde: spații pentru alimentația publică — produse industriale — și alimentare ce se desfășoară pe o suprafață de cca 14 000 m², pe două niveluri.

În cadrul acestui complex, se înglobează armonios și cinci blocuri cu P + M + 9 niveluri, cuprinzînd 187 apartamente proprietate personală, ale căror partere și mezanine sînt ocupate parțial cu spații comerciale și, în rest, cu depozitele acestora.

Întregul ansamblu se dezvoltă pe trei laturi și, parțial, pe o a patra înspre strada 1 Mai. Astfel, o latură este spre Casa de cultură a sindicatelor, înspre care se crează și un spațiu liber. Această aripă este prevăzută

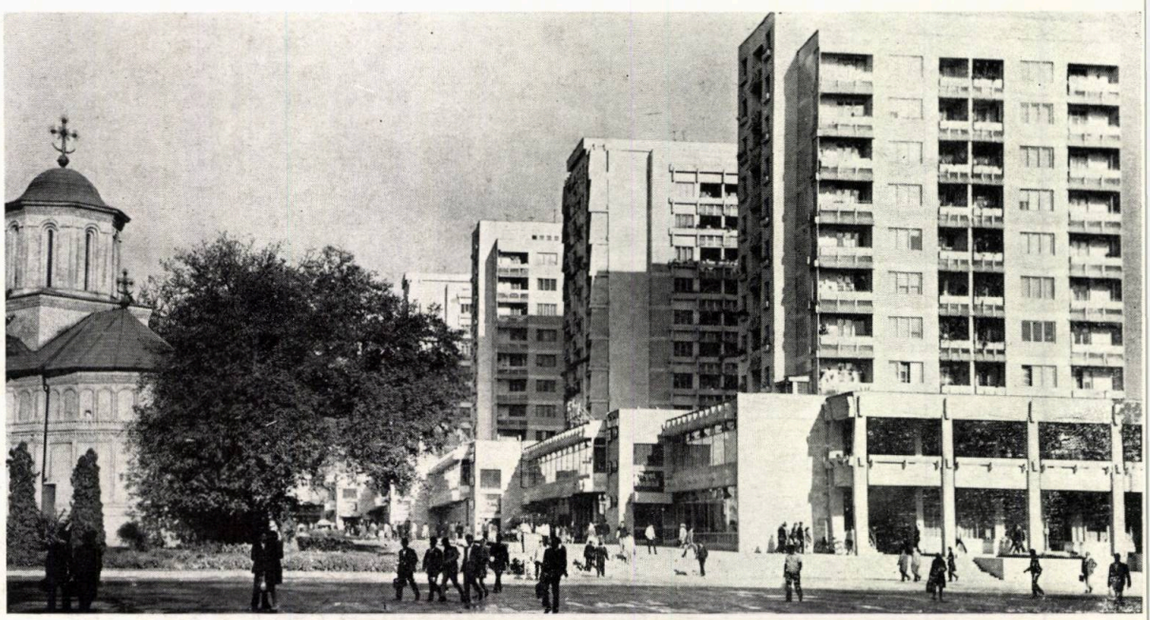

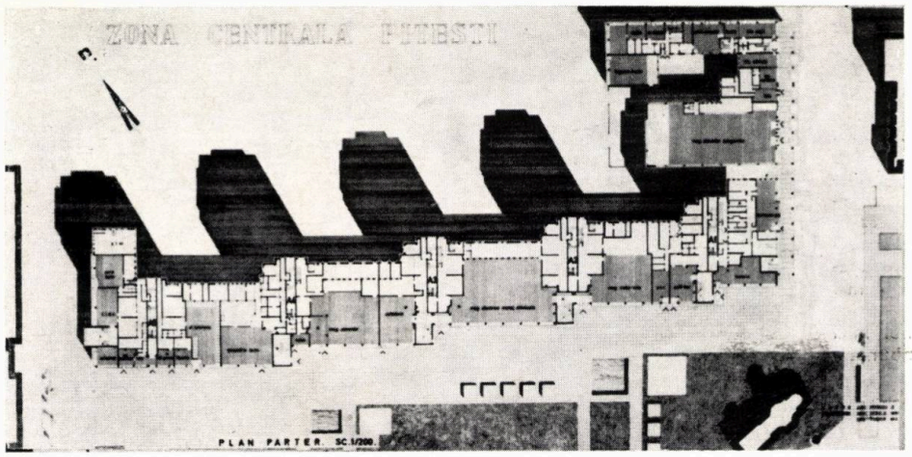

PLAN PARTER

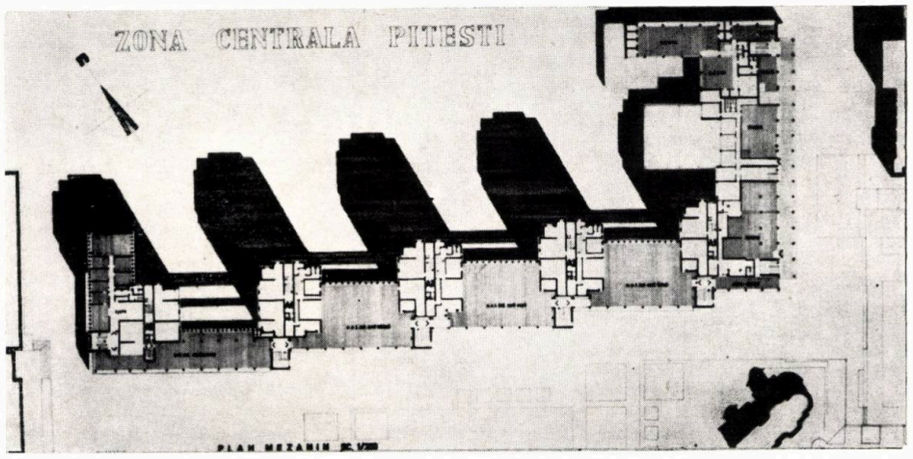

PLAN MEZANIN

cu un portic larg la parter, din care se accede la galeria situată la mezanin, prin două scări comode. Parterul cuprinde: o farmacie, un magazin alimentar cu autoservire și spații pentru servirea populației, iar mezaninul, birourile Direcției comerciale județene, un magazin « Muzica », o librărie și servicii către populație. Pe direcția N—S, s-a creat o largă arteră pietonală a întregii zone centrale, mobilată cu spații verzi și oglinzi de apă, înspre care se desfășoară a doua latură a complexului, tot cu parter și mezanin și cu o lungime de cca 190 m, avînd patru retrageri de cîte 6 m ce urmăresc retragerile blocurilor, astfel încît s-a asigurat și o perspectivă favorabilă dinspre noul hotel și aripa magazinului universal « TRIVALE » către piața politico-administrativă. La fiecare retragere a acestei laturi, s-au prevăzut casele scărilor prin care se accede la unitățile comerciale din parter ca și la cele de la etaj, realizîndu-se, astfel, o circulație continuă. Magazinele, înlănțuindu-se, constituie, de fapt, un mare magazin universal soluționat diferit de exemplele cunoscute, și denumit « FORTUNA ».

Spațiile din parter ale aripei lungi cuprind: unități de alimentație publică, alimentare, produse industriale, un spațiu larg pentru telefoane, florărie și artizanat, iar la etaj, toate tronsoanele cuprind sectoare cu produse industriale, confecții pentru femei, bărbați și copii, papetărie, jucării etc. și un sector de alimentație.

Latura a treia, care se întoarce spre str. 1 Mai și este paralelă cu magazinul « TRIVALE », cuprinde: o librărie, o agenție CEC și ADAS, fiind tot pe parter și mezanin.

În spatele acestor laturi, s-a creat o amplă curte de serviciu pentru aprovizionarea cu mărfuri a spațiilor comerciale de la parter iar, pe scări și ascensoare de mărfuri (separate de cele pentru accesul locatarilor din blocuri), se asigură aprovizionarea spațiilor comerciale de la mezanin.

Rezolvarea plasticii arhitecturale a ținut cont de existența obiectivelor din jurul acestui complex, proiectat de diferite institute și într-o perioadă eșalonată pe cca zece ani.

Nu a fost deloc ușor ca la proiectarea întregului ansamblu să se asigure armonizarea finală a unor prezențe arhitecturale încă disparate, diferențiate ca program și realizate în etape diferite.

Putem afirma, că fizionomia actuală a ansamblului centrului piteștean reflectă unitatea prin diversitate a nucleului reprezentativ, bine particularizat, la realizarea căruia sîntem fericiți de a ne fi adus modestul nostru aport.

Arh. ION DUȚU POPESCU

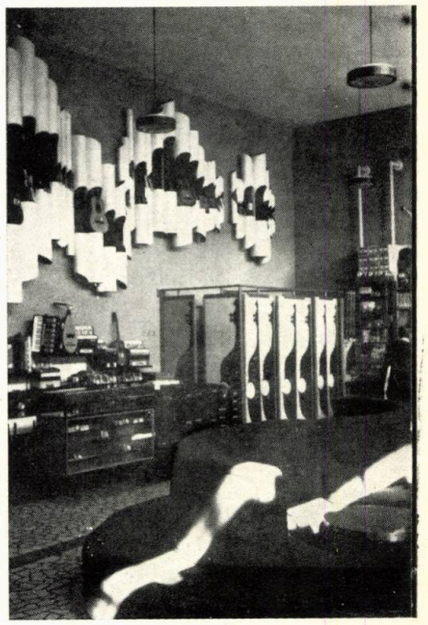

Arh. ION BARABAŞ
Şeful atelierului de proiectare
al D.G.C.M.B.

MODERNIZAREA REŢELEI COMERCIALE A CAPITALEI*

În cadrul acţiunii de modernizare organizată a reţelei comerciale existente, s-a înfiinţat, cu peste zece ani în urmă, Atelierul de proiectare al Direcţiei generale comerciale a Municipiului Bucureşti.
Existenţa unui colectiv specializat pentru întocmirea de documentaţii şi acordare de asistenţă tehnică la modernizarea unităţilor comerciale ale Capitalei, s-a dovedit, pe parcursul timpului, a fi necesară şi justificată, atît prin obiectivele realizate pînă în prezent, cît şi prin preocupările de viitor, tot mai complexe şi mai extinse.

S-a început cu modernizarea unor mici unităţi din zona centrală, la care îmbunătăţirea condiţiilor de expunere, vînzare şi depozitare, înlocuirea finisajelor « tradiţionale » — pînă atunci PFL şi zugrăveli cu... model, după gustul şi fantezia şefilor de unitate — prin finisaje în concordanţă cu destinaţia fiecărui spaţiu şi armonizate în ansamblu, au reprezentat primele prevederi. Au constituit, totodată şi maximele satisfacţii ale perioadei de început, atît pentru beneficiar cît şi pentru proiectant. Ca exemple, citäm magazinele de pe arterele principale centrale, calea Victoriei, bdul. Bălcescu ş.a.: Jupiter, Armonia, Lîna de Aur, Electrolux, Aroma, Turist, Bomboneria Bălcescu, Restaurantul Ciocîrlia, Restaurantul Opera etc.
Zecile de unităţi modernizate, astfel, cu denumiri şi specific distinct, au schimbat, în acest interval de timp, şi au înviorat fizinonomia arterelor centrale comerciale ale oraşului.
Introducerea masivă a formelor moderne de expunere şi de vînzare, în comerţul alimentar, nealimentar şi în alimentaţia publică, a pus problema adaptării spaţiilor existente la noile cerinţe, realizarea unor unităţi considerate etalon pentru sectoarele respective, dovedindu-se încă o dată marile posibilităţi existente în acest domeniu. După mai modestele începuturi, făcute cu magazinele alimentare « Furnica », Piaţa Pajura, nealimentare: « Porţelanul », « Fantezia » şi « Familia », restaurantele cu autoservire « Simplon », « Central », « Calul Bălan », etc, s-au realizat, în ultimii ani, obiective de tipul supermagazinelor din Halele « Traian », « Pantelimon », « 7 Noiembrie » şi « Progresul », care exemplifică elocvent cele arătate anterior.
Marile hale de carne care, fie că se menţin definitiv în cadrul sistematizării zonelor respective (Traian, Pantelimon, 7 Noiembrie, Progresul), fie doar provizoriu pentru o etapă mai scurtă sau mai îndelungată (Hala Unirii, pentru care atelierul nostru a asigurat tehnologia) îşi trăiesc o nouă existenţă, asigurînd perfect condiţiile cerute de formele moderne de vînzare într-o ambianţă corespunzătoare.
O altă direcţie, spre care s-a îndreptat atenţia în modernizarea comerţului, a fost diversificarea reţelei comerciale prin crearea unor unităţi specializate, în care mărfurile sau produsele specifice să fie prezentate sau oferite consumului ali-

* Contribuţiile Atelierului de proiectare al Direcţiei generale comerciale a Municipiului Bucureşti.

1

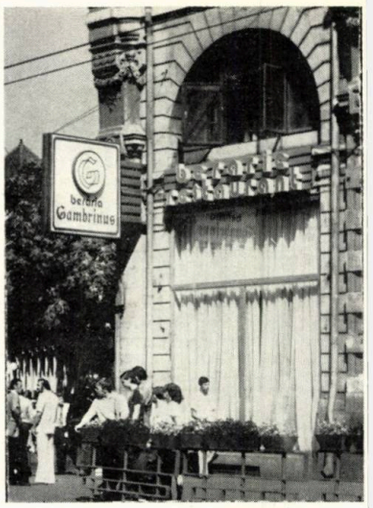

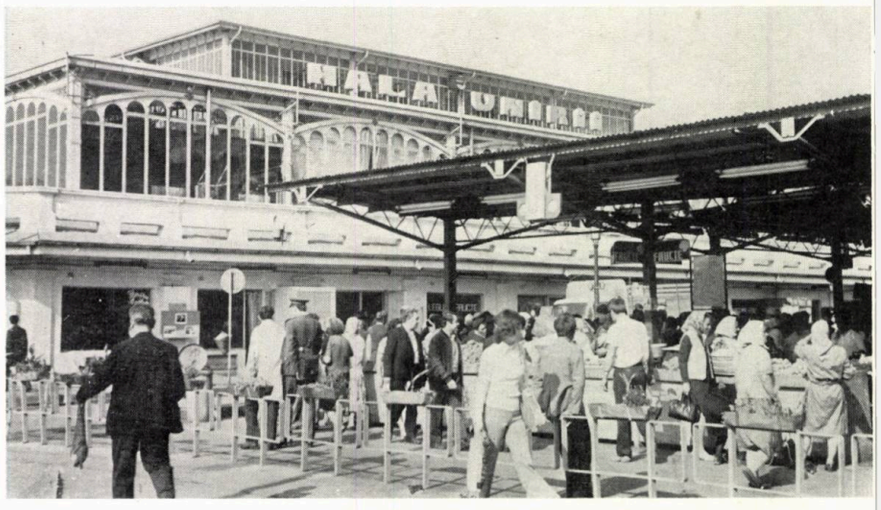

6

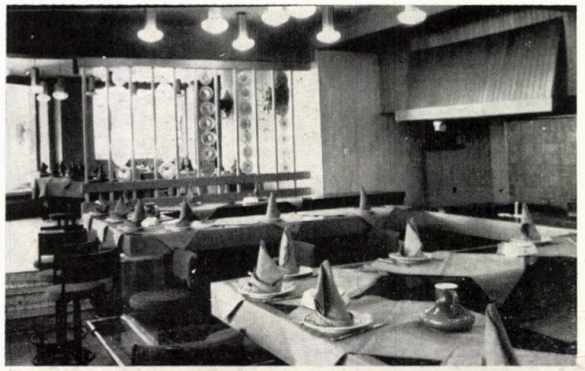

8

9, 10,

3

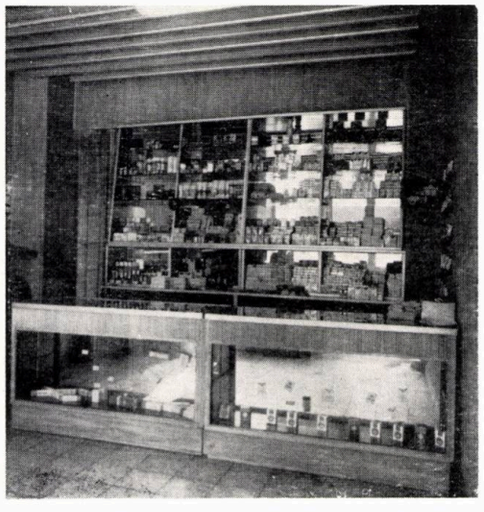

4

mentației publice într-o ambianță unitară, caracteristică, astfel:

■ **pescării etalon,** în fiecare sector al Capitalei, dintre care se remarcă, prin originalitate și bun gust, cele din calea Victoriei 61, calea Călărași 33 și bdul Dinicu Golescu 25;

■ **magazinele « MATERNA »,** specializate în vînzarea articolelor pentru copii, dintre care cel din strada Bărăției 33 (Fost Vulturul de Mare), deși a suscitat multe discuții, se dovedește a constitui o formulă valabilă și pentru alte situații;

■ în domeniul **alimentației publice,** s-au realizat unități cu un profil avînd un specific bine precizat, unități apreciate și mult solicitate de către vizitatori din țară și străinătate: « Pescarul », « Doi Cocoși », « Cernica », « Doina », « Hanul cu Prepeleac », crama și bodega « Carul cu Bere », « Plosca de Aur », « Salonul Spaniol », « Codrii Cosminului », « Riviera» , « Havana » sînt cîteva dintre exemplele ce pot fi citate.

De asemenea, în ultima perioadă, se caută noi formule de localuri de alimentație, în care satifacerea cerințelor consumatorilor să se facă în condiții de sortimente, timp și ambianță corespunzînd gradului de civilizație și exigențelor actuale ale societății noastre. Unități ca: Bar-Expres, Trifoiaș, Brădet, constituie, deja, exemple de amenajare, atît ca profil cît și ca ambianță de ceea ce tind să devină multe din unitățile de alimentație publică din Capitală.

În acțiunea de reintegrare a spațiilor comerciale — azi ocupate impropriu de birouri, depozite, etc. — în vechile vaduri ale orașului și readucerii lor în circuitul unei eficiente valorificări economice, s-au realizat unele lucruri bune; din păcate, însă, fondurile, timpul de execuție și proiectare limitate — și nu o spunem ca scuză — nu ne-au permis, la multe din zecile de magazine realizate, folosirea acelor soluții și materiale de finisaj adecvate profilului și poziției acestora. Sînt totuși notabile magazine ca: Agenda, Rubinul, Discul de Cristal, cît și unele dintre firmele executate pentru fațadele acestora.

În cadrul preocupării municipalității pentru îmbunătățirea aspectului exterior al spațiilor comerciale și al mobilării stradale, au fost realizate chioșcuri din aluminiu în pasajul Victoria, s-a înlocuit tîmplăria de lemn, uzată fizic și moral, prin tîmplărie de aluminiu, la zeci de magazine dintre care mai izbutite ni se par cele din Piața Amzei, parterul imobilului Patria și parterul hotelului Cișmigiu.

Din realizările menționate și din cele multe necitate dar care schimbă încet, încet — alături de realizările altor colective de proiectare — ambianța spațiilor comerciale bucureștene și o dată cu aceasta ambianța în care fiecare dintre noi ne petrecem o parte din timp, rezultă necesitatea continuării acestei acțiuni și în viitor. În condițiile actuale, în care multe din arterele principale sînt deja cuprinse în detalii de sistematizare sau chiar fac obiectul unor proiecte de execuție ce se aplică, se poate ataca problema reorganizării și modernizării tuturor spațiilor comerciale, existente în clădirile ce se mențin, în vederea realizării lor o dată cu restul dotărilor de pe aceste artere.

Avantajele oferite de un astfel de colectiv complex de 25—40 proiectanți, legat direct de factorii ce răspund de organizarea comerțului Capitalei, sînt ilustrate prin realizările de pînă acum ce au fost amintite.

1. Chioșcuri aluminiu pasaj Victoria — 2,3. Parterul hotelului Cișmigiu — 4. Unitate « Tutunul » la parterul hotelului Cișmigiu — 5. Hala și Piața Unirii — 6,7,8. Expres-Bar — Cal. Victoriei — 9. Restaurant dietetic « Mureșul », str. Lipscani — 10. Bar de zi « Cireșica » — Bdul Gheorghe Gheorghiu-Dej — 11. Magazin « Rubinul » — Str. Smîrdan

Restaurantul RIVIERA

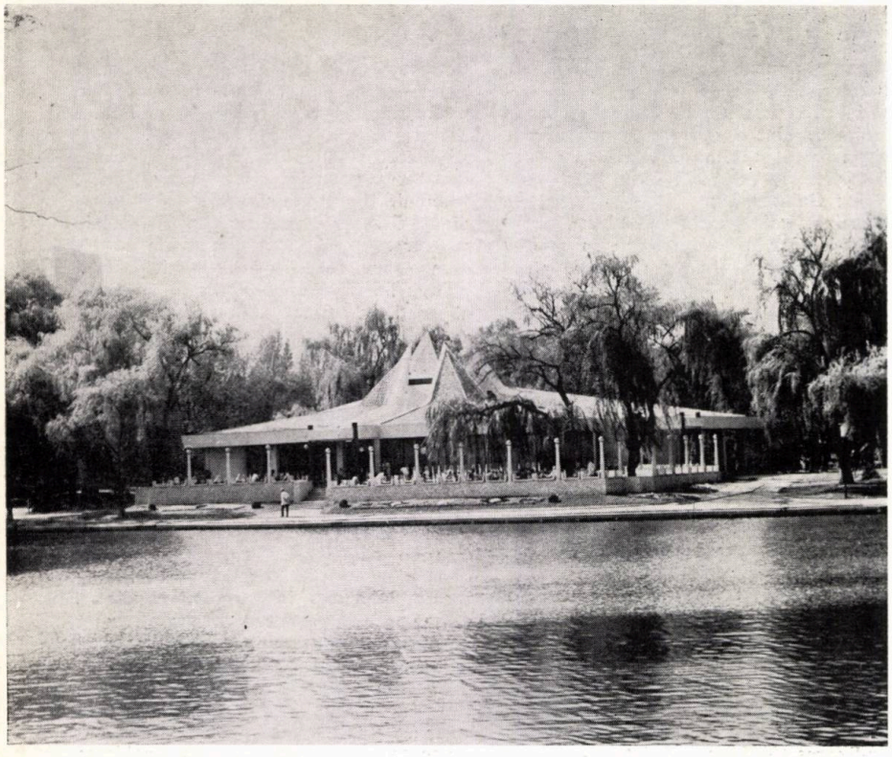

— Capacitate: Salon — 180 locuri
Terase — 240 locuri
Cofetărie — 120 locuri
— Indicatori spațiali:
— Suprafața desfășurată totală: 1 439 m²
— Suprafața spații consumație: 800 m²
— Suprafața servicii și spații: 639 m²

Restaurantul « RIVIERA » a fost conceput pentru a întregi funcționalitatea parcului « 23 AUGUST », zonă de agrement foarte solicitată a Capitalei.

Amplasamentul a fost astfel ales, încît să se obțină optima punere în valoare, reciprocă, atît a construcției cît și a naturii înconjurătoare.

Concepția partiului pornește de la necesitatea stabilirii unei relații deschise, de interacțiune, între parc și restaurant, astfel încît partea pentru public, respectiv terasele și salonul, a fost amplasată către lac și peluze, pereții exteriori fiind prevăzuți cu tîmplărie glisantă din aluminiu, ceea ce reprezintă o premieră la noi.

Partea de servicii, dimpotrivă, a fost proiectată blindat, pentru ca operațiunile specifice aprovizionării unui restaurant să nu stinghereasă parcul.

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arhitecții **MIHAELA PETHEU** (șef proiect) și **PETRE MORARU** (tîmplăria din aluminiu).
Rezistență și instalații: inginerii **GHEORGHE GHEORGHE, GHEORGHE PANTAZI, PRIMAVERA PETROVICI, MUGUREL ȘTEFAN**
Proiectant: ATELIERUL DE PROIECTARE D.G.C.M.B.
Executant: TRUSTUL DE CONSTRUCȚII INDUSTRIALE ȘI AGROZOOTEHNICE (T.C.I.A.Z.)

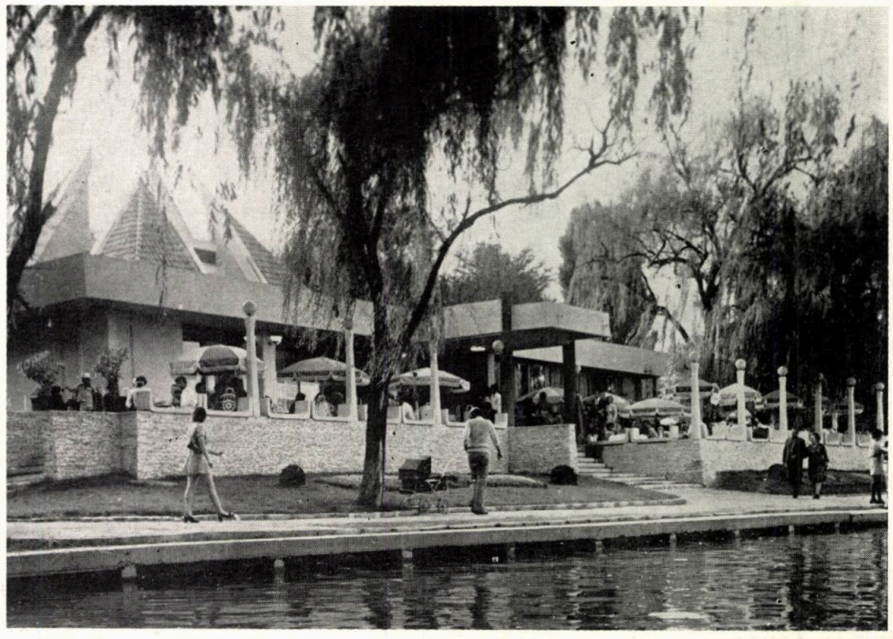

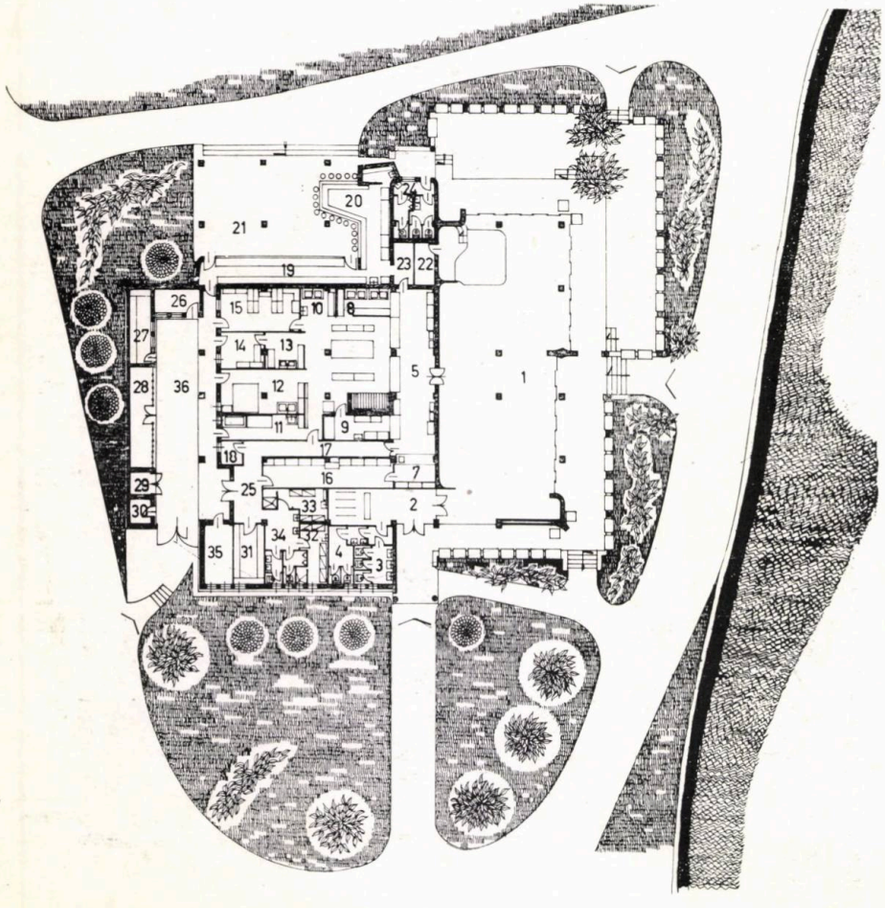

PLAN PARTER: *1. Salon — 2. Hol intrare cu garderobă — 3. WC femei — 4. WC bărbați — 5. Oficiu — 6. Bucătării — 7. Bar — 8. Spălător veselă — 9. Bufet — 10. Spălător vase — 11. Preparări + depozit pește — 12. Preparări + depozit carne — 13. Preparări legume — 14. Depozit legume — 15. Depozit produse uscate — 16. Depozit băuturi — 17. Coridor — 18. Bucătar șef — 19. Preparări + vînzare la ghișeu — 20. Snack-bar — 21. Terasa acoperită — 22. Depozit orchestră — 23. Sas — 24. Grup sanitar terasă — 25. Recepție marfă — 26. Depozit murături — 27. Depozit putini brînză — 28. Depozit ambalaj — 29. Cameră ghiață — 30. Gunoi — 31. Depozit inventar — 32. Vestiar femei — 33. Vestiar bărbați — 34. Grup social — 35. Punct termic — 36. Terasă descoperită*

SECȚIUNE: *1. Salon — 2. Oficiu — 3. Centrală ventilație — 4. Bucătărie — 5. Preparări*

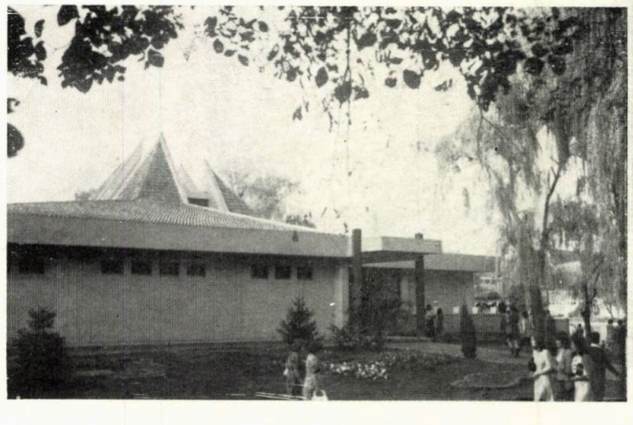

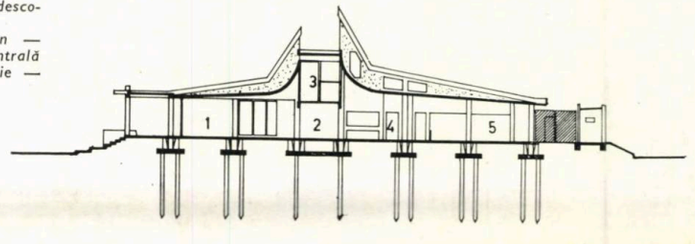

Restaurantul CERNICA

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arh. **ION BARABAȘ** (șef proiect), tehn. **ROMEO CIOCAN**
Rezistență și instalații: inginerii **EMANOIL NICULESCU, MIRCEA RUSU, NICOLIN GEORGESCU**
Proiectant: ATELIERUL DE PROIECTARE D.G.C.M.B.
Executant: C.C.M.B. — I.C.M.1

Este interesant de specificat că poziția parcului, situat la 6 m sub nivelul bdului Muncii, a condus la alegerea acoperișului ca element major al compoziției. Deci atît materialul din care urma să fie realizat, precum și forma sa, au fost primele puncte de rezolvat. Forma aleasă a rezultat din secționarea în patru a unui acoperiș de turn din Maramureș.

Depărtînd părțile rezultate și legîndu-le între ele, cu patru fîșii de plafon curbate ce se unesc într-un horn, s-a obținut forma finală existentă.

Ca învelitoare, s-au întrebuințat olanele glazurate, cu aspect cald, dantelat, care au relief și sînt plăcute ochiului.

Partiul a fost conceput pe o tramă de 5 m (în ambele direcții) creîndu-se patru pătrate, două de cîte 100 m² și două de 225 m². Între aceste pătrate, două coridoare pe tramă de 5×3,25 m, perpendiculare.

Totul a fost astfel gîndit, încît, pe timp de vară, restaurantul să poată avea posibilități de acces pe trei laturi, iar pe timp de iarnă, numai pe o latură și anume pe cea amplasată spre bdul. Muncii, unde s-a executat și o scară de acces în parc.

Structura de rezistență este alcătuită din stîlpi prefabricați, cu fundații pahar pe piloți, grinzi și planșee monolite.

S-a prevăzut încălzirea salonului cu aer cald prin plafon.

Pentru mascarea tubulaturii de ventilație, s-a prevăzut plafon fals, din scînduri de lemn, care urmărește panta acoperișului.

Restaurantul a fost racordat la rețelele de instalații din parc precum și la termoficare.

În privința mobilierului, este de specificat că, dacă cel pentru terasă s-a executat conform proiectului, pentru cel din salon s-a prevăzut mobilier de tip « colonial », care se livrează curent de către furnizori și care, în termenul scurt rezervat pentru darea în folosință, a constituit o rezolvare « de urgență ».

Arh. MIHAELA PETHEU

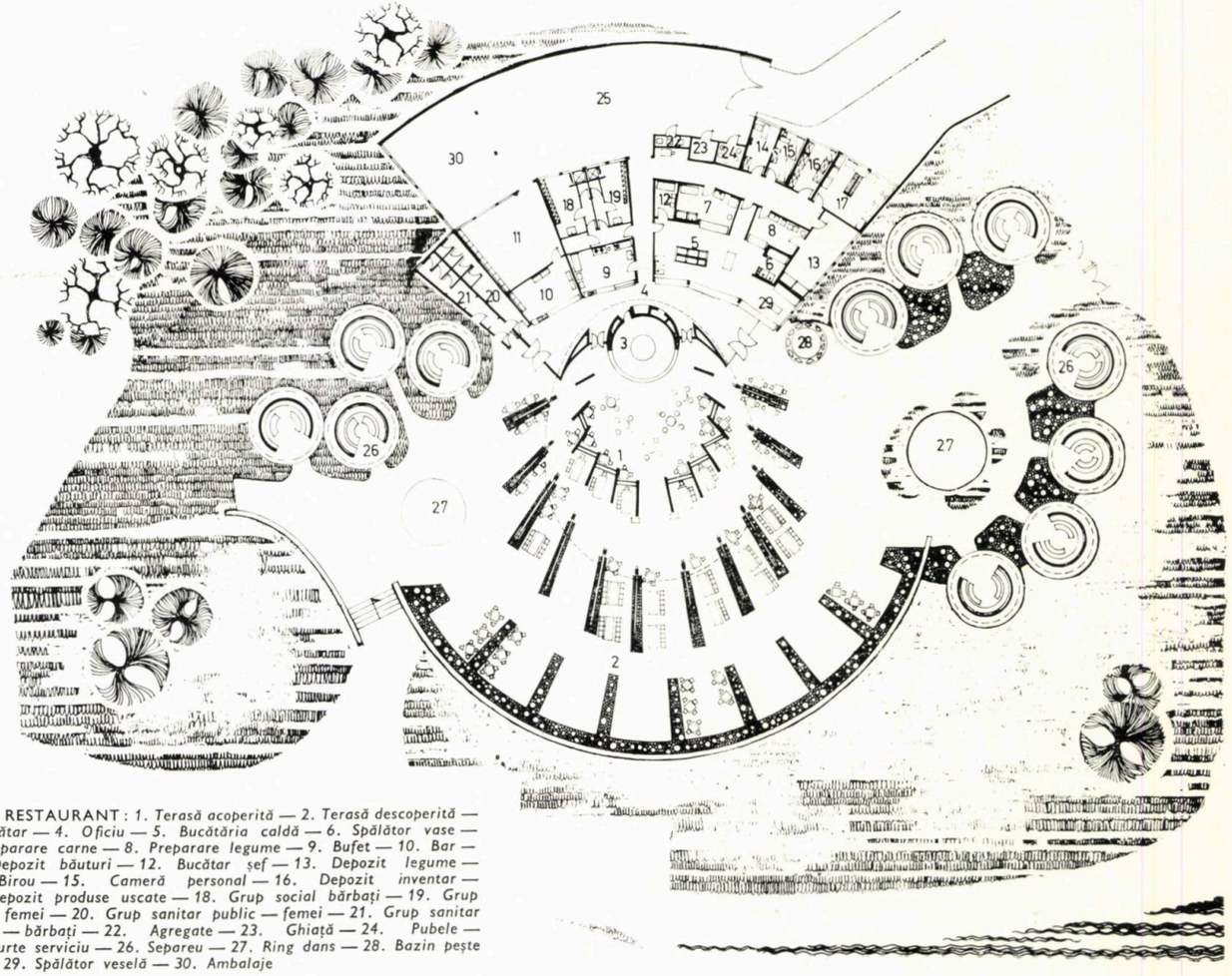

PLAN RESTAURANT: *1. Terasă acoperită — 2. Terasă descoperită — 3. Grătar — 4. Oficiu — 5. Bucătăria caldă — 6. Spălător vase — 7. Preparare carne — 8. Preparare legume — 9. Bufet — 10. Bar — 11. Depozit băuturi — 12. Bucătar șef — 13. Depozit legume — 14. Birou — 15. Cameră personal — 16. Depozit inventar — 17. Depozit produse uscate — 18. Grup social bărbați — 19. Grup social femei — 20. Grup sanitar public — femei — 21. Grup sanitar public — bărbați — 22. Agregate — 23. Ghiață — 24. Pubele — 25. Curte serviciu — 26. Separeu — 27. Ring dans — 28. Bazin pește viu — 29. Spălător veselă — 30. Ambalaje*

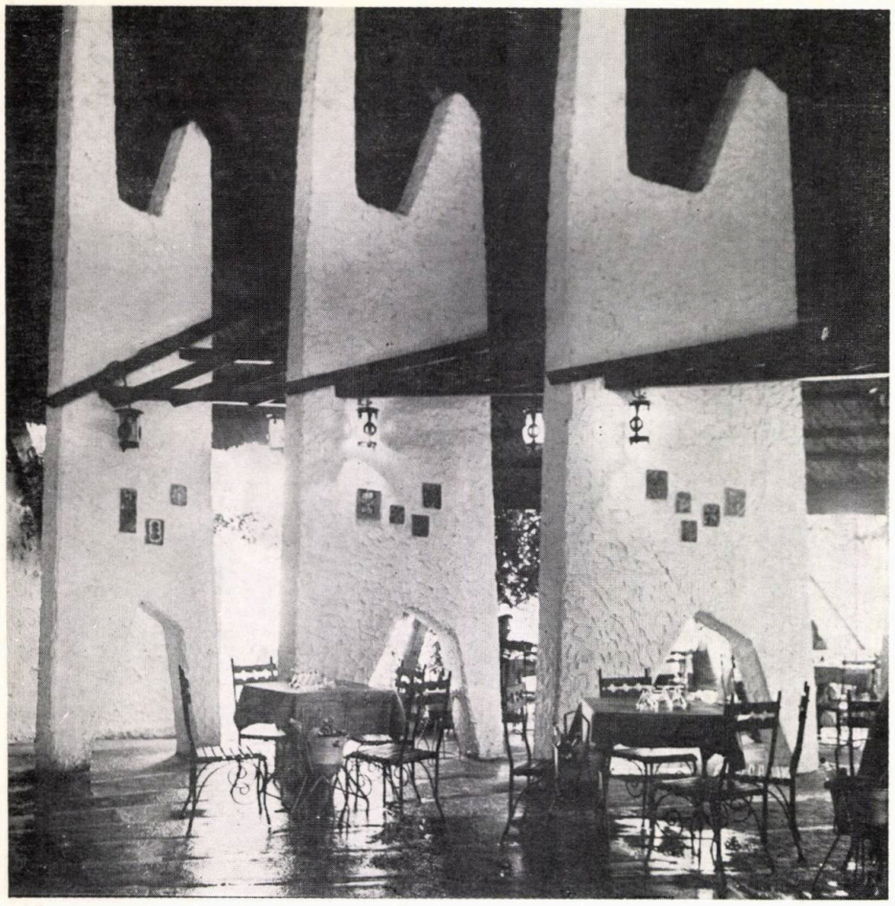

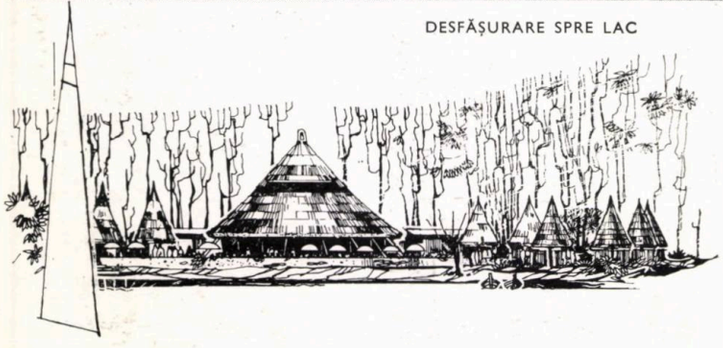

DESFĂȘURARE SPRE LAC

Capacitate: Terasa de vară

— pavilion acoperit 128 locuri
— separeuri 72 locuri
— terasă descoperită 300 locuri
Total = 500 locuri

Indicatori spațiali:

— Suprafața desfășurată totală 1 728 m²
— Suprafața spații consumație 828 m²
— Suprafața servicii și spații tehnice 502 m²

Din dotările prevăzute pentru zona de agrement de pe malul lacului Cernica s-a executat, printre altele, și un restaurant cu o capacitate totală de 500 locuri.

Amplasamentul a fost ales pe malul lacului, într-un loc deosebit de pitoresc, într-o alveolă a pădurii de stejar, în apropierea oglinzii de apă.

Prevăzut să funcționeze doar pe timpul verii a fost conceput și realizat cu ample terase, parțial, acoperite și cu posibilitate de închidere și funcționare în restul anului doar pentru un număr restrîns de locuri (cca 50).

Pornind studiul de la caracteristicile amplasamentului, într-o zonă de destindere, la umbra unei păduri de stejar, pe malul unui lac în parte acoperit cu stuf, mai aproape de sat decît de oraș, am ajuns treptat la soluția care în prezent a și fost verificată prin satisfacția adusă celor cărora, odată ajunși aici, li se oferă împreună cu sortimentele specifice și o ambianță deosebită.

Terasele descoperite, orientate spre lac și realizate pe un plan semicircular, asigură posibilitatea tuturor locurilor din alveolele dispuse în evantai, atît de a profita de panorama lacului cît și o bună deservire dinspre servicii.

O parte din locurile acoperite sînt asigurate în jurul unui imens grătar-spectacol, al cărui horn troncconic formează și centrul structurii de rezistență a acoperișului, învelit cu stuf tăiat de pe lac; cealaltă parte dintre locurile acoperite sînt pentru cei ce, în astfel de ocazii, preferă o detașare mai deplină față de cei din jur, o retragere împreună cu cei apropiați, în liniștea și intimitatea oferită de separeurile-colibe circulare, realizate din împletitură de răchită și învelite cu stuf.

Intenția a fost ca toate locurile pentru consumatori să fie separate și în același timp legate de punctele de interes comun; partiul ales, sistemul constructiv, formele și materialele folosite, într-o interpretare modernă a locurilor și spațiilor de adăpost de vară — șure, șoproane, colibe — folosite în zonele de lacuri și păduri, îți întăresc senzația de destindere, de relaxare, începută odată cu intrarea în zona dominată de elementele naturale: pădure, apă, aer curat.

Deși în prezent principalele intenții au fost atinse, regretul proiectantului începe acolo unde singur știe, cu cît de puține eforturi în plus, ar fi putut asigura realizarea pînă la capăt a unității și caracterului restaurantului respectiv.

Pardoseli din cărămidă pe muchie și lespezi din piatră, împletitură din răchită la chioșcuri și gard, executarea supantei la pavilionul central, intrarea în restaurant conform detaliilor, denivelările teraselor descoperite, mobilierul pentru terasă și chioșcuri — care azi lipsesc — ar fi completat fericit întreaga realizare.

De asemenea, unele modificări aduse chiar proiectului de sistematizare, în timpul execuției restaurantului (prelungirea plajei ștrandului pînă dincolo de acesta, crearea debarcaderului în incinta ștrandului) au dus la modificarea acceselor, iar renunțarea la unul din ele micșorează — cel puțin deocamdată — din efectul dezvoltării partiului în două direcții opuse.

Plantațiile prevăzute, și realizate din arbori, arbuști și plante agățătoare perene, agrementează și compartimentează terasele unității.

Corpurile de iluminat din metal și sticlă, de inspirație tradițională, suspendate în chioșcuri și în pavilionul central și montate ca felinare pe terasa descoperită, întregesc și dau unitate ansamblului.

Plăcile din ceramică smălțuită, de factură modernă, dar inspirate ca desen colorit și montaj, din cele tradiționale, dau culoare și mișcare elementelor de arhitectură pe care sînt aplicate, de altfel destul de sobru tratate. În rest, spațiile anexă rezolvate într-un volum neutru, tencuit alb, pe care se profilează elementele de structură și decor ale spațiilor pentru public, au asigurate toate condițiile cerute de un restaurant modern.

Un ultim detaliu — semnificativ de altfel — aproape de intrare, un bazin de pește viu — neterminat nici în prezent — lasă în fază de intenție, una din prevederile proiectului, ce ar fi adus un plus de specificitate localului.

Cu toate micile neîmpliniri arătate, această unitate reprezintă, după părerea noastră, una dintre primele spărturi realizate în șablonul ce exista în alimentația publică.

Arh. ION BARABAȘ

Restaurantul HAVANA

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **ELOY MONTIEL GÓMEZ** și **RICARDO PEREZ PADRON** — Republica Cuba, **ION BARABAȘ**
Instalații: inginerii **GHEORGHE PANTAZI** și **PRIMAVERA PETROVICI**, tehn. **MUGUREL ȘTEFAN**
Proiectant: INIT — Republica Cuba și ATELIERUL DE PROIECTARE: D.G.C.M.B.

Executant: I.A.R.T.C. — Amenajări construcții

F.M.I.L.-RĂDĂUȚI — Mobilier
I.N.C.R.E.S.T. — Instalații de ventilație
R.E.C.O.M. — Firma

COMBINATUL FONDULUI PLASTIC — Vitralii și fîntîna decorativă

Capacitate — Salon restaurant 155 locuri
— Salon protocol 14 locuri
— Bar de zi 59 locuri

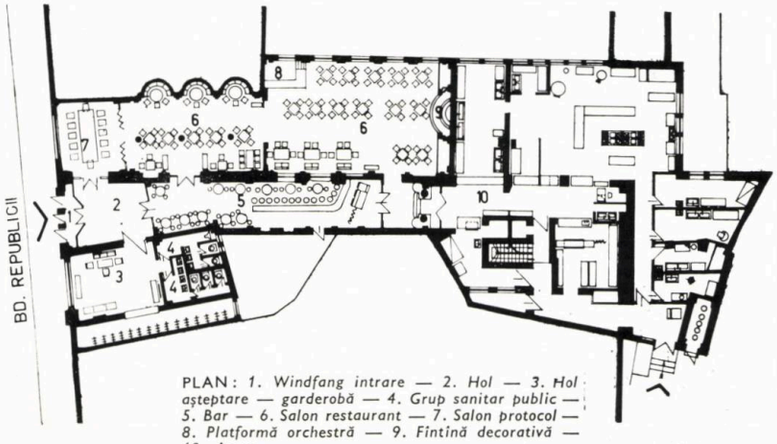

PLAN: *1. Windfang intrare — 2. Hol — 3. Hol așteptare — garderobă — 4. Grup sanitar public — 5. Bar — 6. Salon restaurant — 7. Salon protocol — 8. Platformă orchestră — 9. Fîntînă decorativă — 10. Anexe*

Restaurantul « Havana » din București (fost restaurantul « Universității ») a fost realizat în cadrul Protocolului încheiat între Ministerul Comerțului Interior din R. S. România și Institutul Național de Industrie Turistică din Republica Cuba, prin colaborare atît ca proiectare cît și ca execuție.

Partea română a asigurat întocmirea proiectului de execuție și realizarea lucrării pe baza schițelor și planurilor întocmite de partea cubaneză.

La întocmirea proiectului de execuție, proiectantul român — în funcție de condițiile de climă și de legislație specifice, de posibilitățile de execuție și solicitările părții cubaneze — a proiectat o serie de lucrări de arhitectură, decorație și mobilier, fațadă, firmă, windfang, intrare, spațiu bar, lambriuri, galerii, cache-radiatoare, preluînd și prelucrînd — în condițiile unei documentații minime existente în țară — elementele specifice utilizate de proiectantul cubanez la restul ansamblului.

Pentru asigurarea autenticității specificului preconizat, s-au solicitat, și partea cubaneză a asigurat, obiectele de decorație (draperii, tablouri, discuri de aramă ciocănită, pirogravuri, lămpi bar, artizanat etc.).

De asemenea, pentru închegarea ambianței s-a asigurat executarea întregului inventar de servire, uniforme, liste-meniu specifice, conform schițelor și asistenței asigurate atît de proiectantul cubanez cît și de cel român.

A fost o experiență interesantă de colaborare al cărui rezultat este ilustrat de succesul acesitei unități, de aprecierile de care se bucură încă de la început din partea celor ce o vizitează.

Arh. ION BARABAȘ

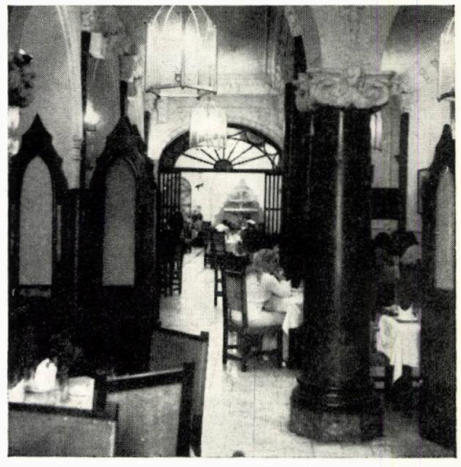

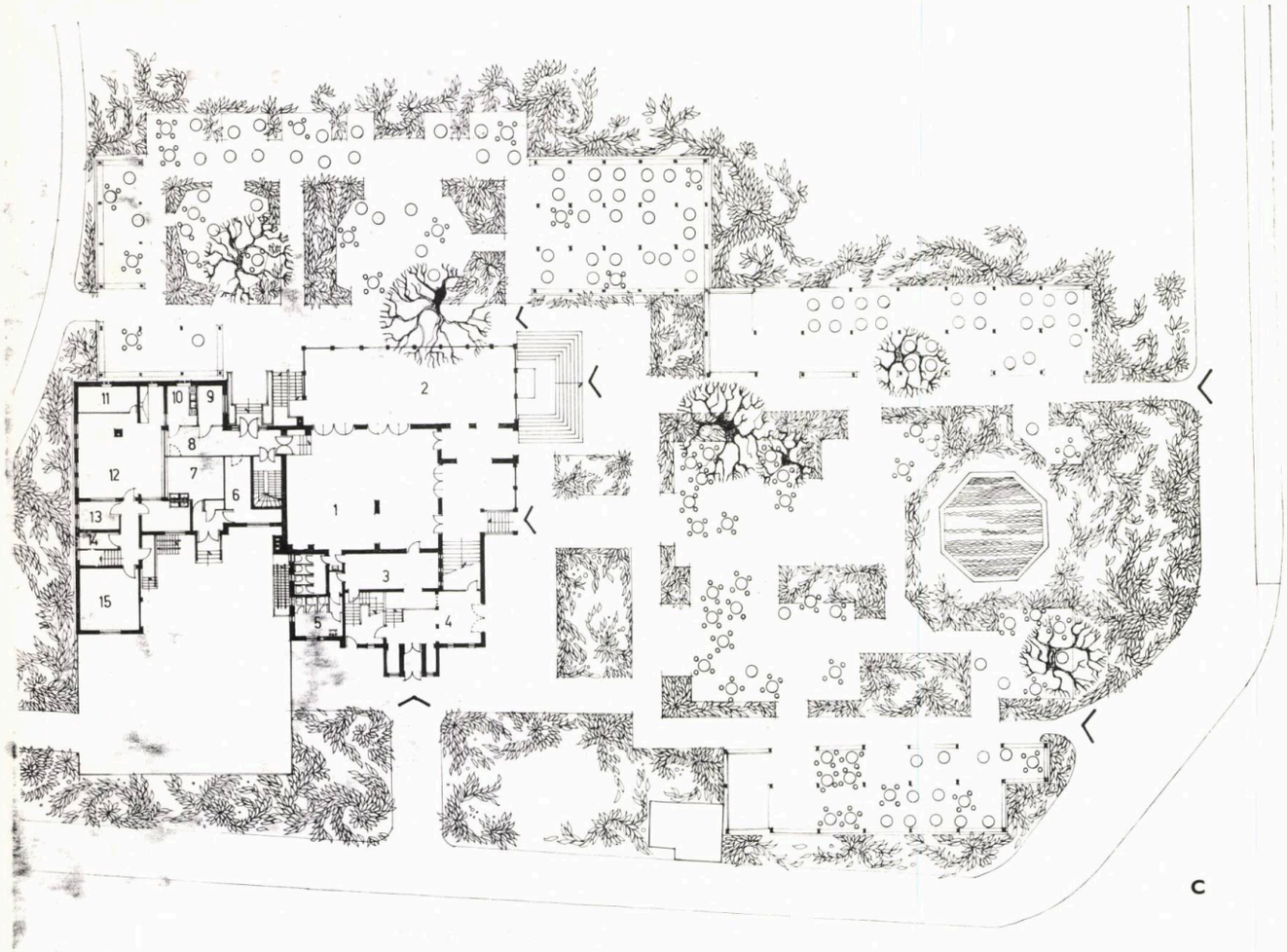

C

D

SECȚIUNE CRAMĂ

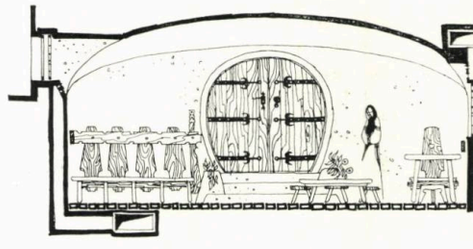

A. PLAN ETAJ: *1. Salon — 2. Terasă — 3. Spălător veselă — 4. Birou — 5. Oficiu — 6. Vestiar bărbați — 7. Vestiar femei — 8. Cameră cuptoare — 9. Laborator cofetărie — 10. Depozit.* **B.** PLAN SUBSOL: *1. Sala cramă — 2. Pivniță vinuri — 3. Depozit băuturi îmbuteliate — 4. Grup sanitar — 5. Centrală termică — 6. Centrală ventilație — 7. Primire marfă — 8. Depozit.* **C.** PLAN PARTER: *1. Sală de consumație — 2. Terasă — 3. Hol primire — 4. Garderobă — 5. Grupuri sanitare — 6. Bar — 7. Carne — 8. Oficiu — 9. Bufet — 10. Spălător — 11. Bucătar șef — 12. Bucătărie — 13. Legume — 14. Cameră pubele — 15. Depozit*

Restaurantul DOINA („Bufetul" de la șosea) restaurare și modernizare

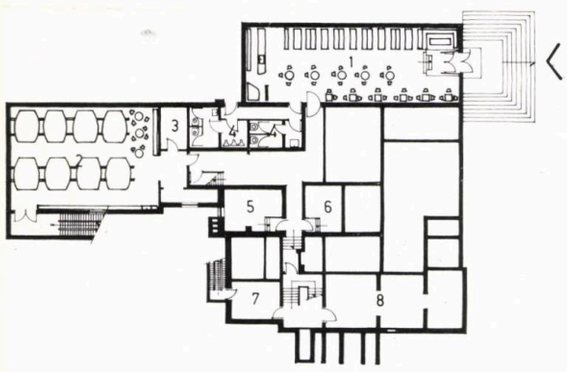

B

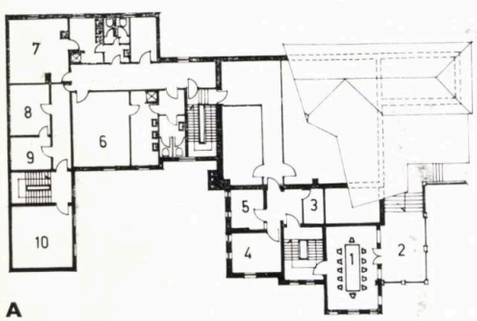

A

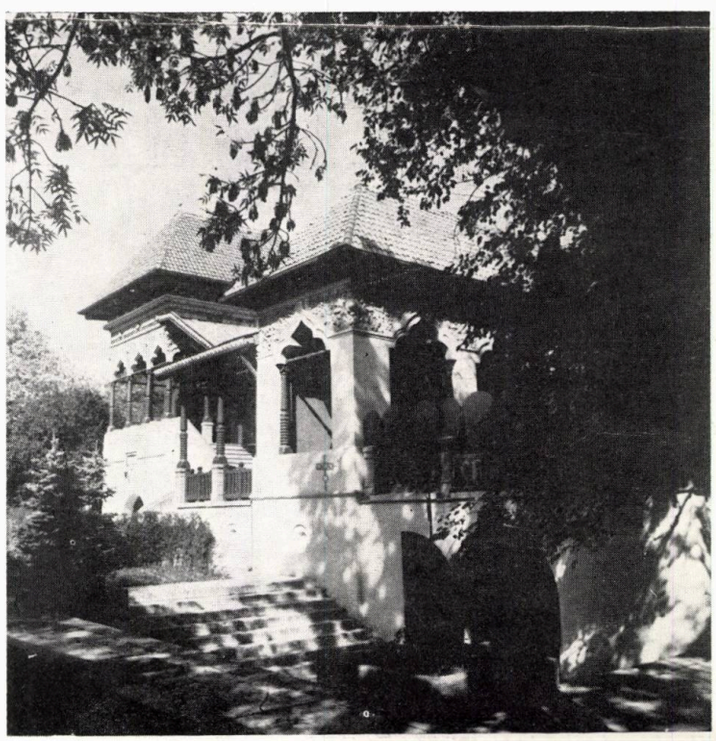

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arh. **ION BARABAȘ** (șef proiect)

Rezistență și instalații: inginerii: **EMANOIL NICULESCU, NICOLIN GEORGESCU, MIRCEA RUSU**

Proiectant: ATELIERUL DE PROIECTARE D.G.C.M.B.

Executant: C.C.M.B. — I.C.M. 5

Capacitate înainte de modernizare		**după modernizare**	
— Salon restaurant:	120	120	locuri
— Salon banchete	—	24	locuri
— Cramă	—	66	locuri
— Terasă restaurant	200	400	locuri
— Terasă, braserie, cofetărie	400	300	locuri

Indicatori spațiali

— Suprafață desfășurată totală	1 570	2 630	m²
— Suprafață spații consumație	180	310	m²
— Suprafață serviciu și spații tehnice	910	1 480	m²

D. PLAN PARTER—RELEVEU ÎNAINTEA RESTAURĂRII ȘI MODERNIZĂRII: *1. Intrare — 2. Garderobă — 3. Hol — 4. Salon — 5 . Terasă — 6. Pergole — 7. Grup sanitar — 8. Curte serviciu — 9. Locuință insalubră — 10. Depozit — 11. Curte locatari*

Extinderea complexului CARU CU BERE

Cunoscut ca « Bufetul de la șosea » sau « Cîrciuma Românească », creație remarcabilă a arhitectului Ion Mincu, a funcționat mulți ani în condiții necorespunzătoare, oferind un spectacol dezolant, atît ca edificiu de o deosebită valoare, cît și ca unitate de alimentație publică.

Prin grija organelor municipale din București, s-a pus problema — și s-a rezolvat — a revitalizării acestui obiectiv de mare interes prin semnificațiile sale și prin amplasarea sa.

Studiul întocmit a urmărit rezolvarea următoarelor probleme:

- restaurarea imobilului-monument de arhitectură
- crearea de condiții corespunzătoare desfășurării proceselor tehnologice necesitate de o astfel de unitate de alimentație
- crearea de noi spații — grădină, restaurant, cramă — în disponibilitățile realizate prin reorganizarea suprafețelor existente și fluxurilor
- realizarea mobilierului, decorațiilor și amenajărilor horticole în spațiile de consumație — salon, cramă, grădină, terasă—, în concordanță cu arhitectura monumentului și ambianța generală.

În condițiile unui colectiv restrîns de proiectanți, presați de termenele de execuție, considerăm, că prin consultările permanente făcute atît la proiectare cît și la execuție cu D.M.I.A. (în prezent D.P.C.N.), s-a putut asigura în bune condiții aducerea imobilului la starea și aspectul inițial, prevăzîndu-se și executîndu-se lucrări de: învelitoare cu olane pentru întreaga clădire rezultată din reorganizare; înlocuirea elementelor degradate de piatră, la scară, cu altele tot din piatră de Albești (Argeș) prelucrată identic; curățirea vopsitoriei vechi de pe elementele de lemn și tratarea cu lazur de ulei; repararea și înlocuirea pieselor din ceramică smălțuită, degradate, de la cornișă; îmbrăcarea în plante agățătoare a corpului de clădire adăugit.

S-a căutat a se menține, pe cît posibil, pardoselile existente din cărămidă, iar în spațiile nou create sau acolo unde au fost degradate, s-au prevăzut pardoseli identice (la cramă și terasă). Elementele originale de plafon, de lambriu, existente la interior, au fost menținute sau completate cu altele identice. Fațadelor li s-a acordat o atenție deosebită, finisîndu-se în culorile găsite la ultimul strat, cît și în cele menționate în documentele vremii. Mobilierul pentru saloane și cramă s-a prevăzut din lemn și stofă cu motive naționale; pentru terasă și grădină s-a folosit convențional un mobilier din fier vopsit alb, romantic, cu aer de epocă.

Pentru grădină s-a prevăzut păstrarea pergolelor existente și recondiționarea lor, iar cele noi s-au executat identic cu cele existente.

Separarea grădinii de vară, de parc, s-a realizat prin plasă de sîrmă între garduri vii, decorative.

Bazinul existent s-a păstrat, creîndu-se un havuz, cu joc de apă iluminat.

Revitalizat, cu elementele de structură și finisaj consolidate și restaurate, cu o funcțiune ce îi asigură în permanență o bună eficiență economică și interesul publicului, « Bufetul de la șosea » își reia drumul pe care l-a lansat cu peste 80 de ani în urmă arhitectul Ion Mincu.

Arh. ION BARABAȘ

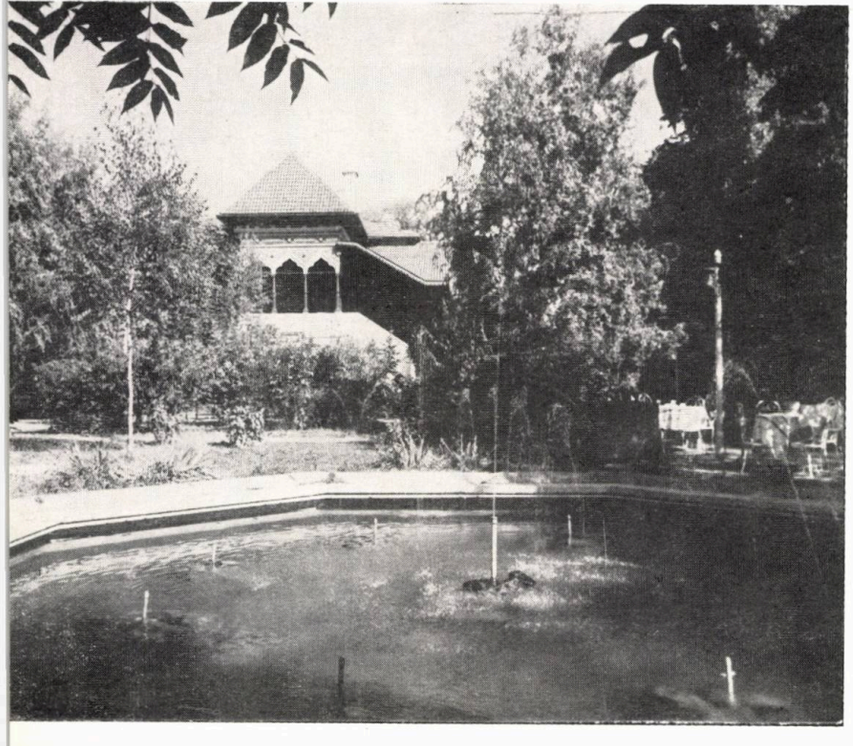

D

A. PLAN PARTER: *1. Salon restaurant « Caru cu Bere », existent — 2. Acces locatari — 3. Acces cramă — 4. Acces cramă — 5. Bar de zi « Caru cu bere » — 6. Preparare — 7. Grup sanitar — 8. Acces locatari. — 9. Acces serviciu* **B.** PLAN PARTER — RELEVEU ÎNAINTE DE EXTINDERE: *1. Salon restaurant « Caru cu Bere » — 2. Acces locatari și cramă — 3. Acces cramă — 4. Birouri — 5. Acces locatari — 6. Centrala termică.* **C.** PLAN SUBSOL: *1. Salon vînătoresc — 2. Salon cramă — 3. Degustări vinuri — 4. Pivniță de vinuri — 5. Garderobă — 6. Bufet-bar — 7. Spălător veselă și pahare — 8. Carmangerie — 9. Oficiu cramă — 10. Centrală termică ventilații — 11. Depozit inventar — 12. Depozit gheață — 13. Centrala termică locatari — 14. Umplere sticle vin — 15. Cameră gunoi — 16. Anexe comune cu restaurantul (bucătărie, preparări, depozite).* **D.** PLAN SUBSOL RELEVEU ÎNAINTE — DE EXTINDERE: *1 Salon vînătoresc — 2. Salon cramă — 3. Spălător veselă — 4. Depozit — 5. Depozit băuturi — 6. Carmangerie — 7. Centrală termică și ventilație — 8. Boxe lemne-cărbuni, locatari — 9. Centrală termică locatari*

B

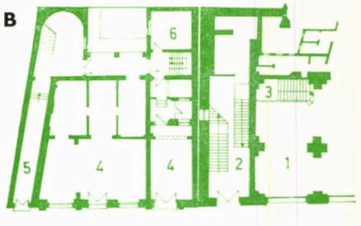

C

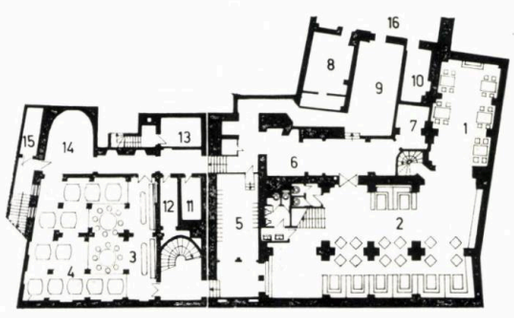

A

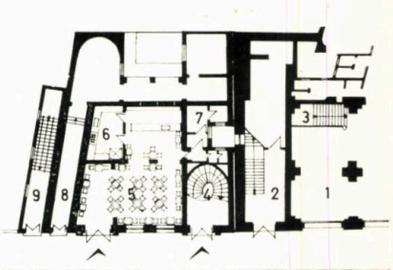

STR. STAVROPOLEOS

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arh. **ION BARABAŞ** (şef proiect)
Rezistenţă şi instalaţii: inginerii **EMANOIL NICULESCU** şi **GHEORGHE PANTAZI**
Proiectant: ATELIERUL DE PROIECTARE D.G.C.M.B.
Executant: I.C.R.A.L.

Capacitate	**înainte de extindere**	**după extindere**
— Cramă	200	200 locuri
— Degustări vinuri	—	25 locuri
— bodegă (bar de zi)	—	60 locuri
Indicatori spaţiali		
— Suprafaţa desfăşurată totală	460	830 m²
— Suprafaţa spaţii consumaţie	220	332 m²
— Suprafaţa servicii şi spaţii tehnice	100	268 m²

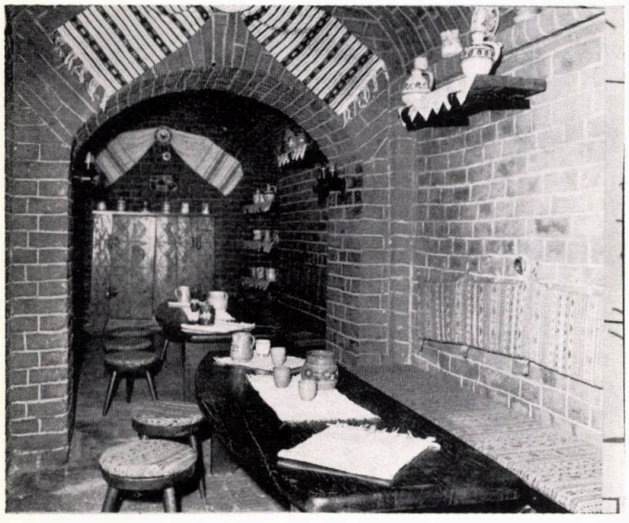

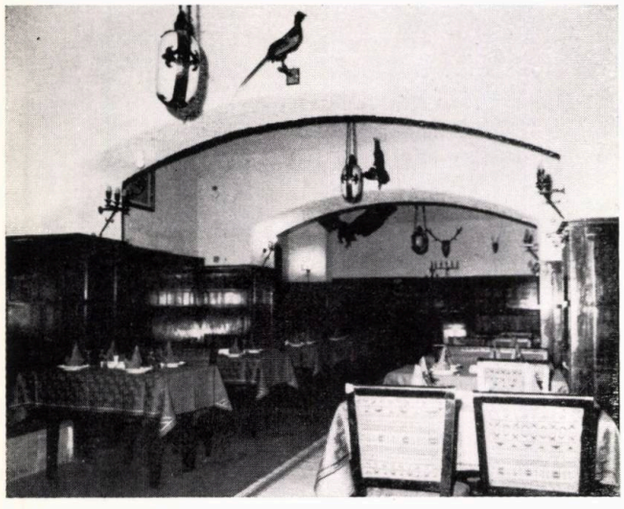

Reorganizarea magazinului universal pentru copii MATERNA (fost „Vulturul de Mare“)

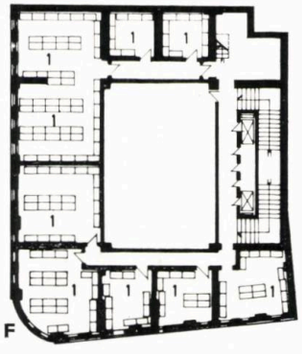
F

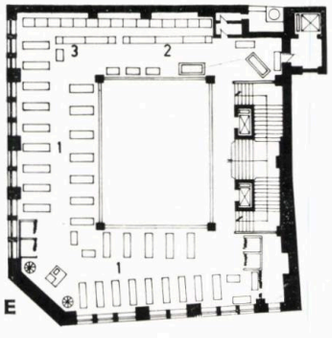
E

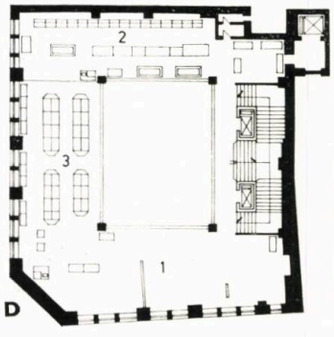
D

C

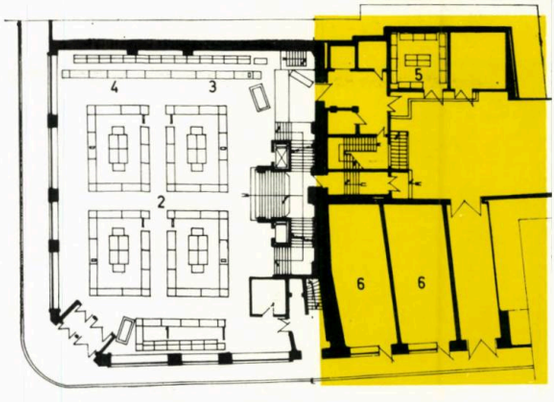
B

CALEA MOSILOR

STR. BARATIEI

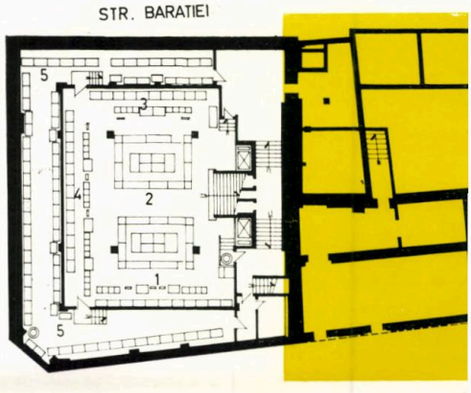
A

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: tehn. **ROMEO CIOCAN** (şef proiect)
Rezistenţă şi instalaţii: inginerii **GHEORGHE GHEORGHE, GHEORGHE PANTAZI,** tehn. **MUGUREL ŞTEFAN**
Mobilier: tehn. **ROMEO CIOCAN** şi arh. **MIHAELA PETHEU**
Executant: C.C.M.B. — I.C.M. 4

Capacitate:

Indicatori spaţiali	**înainte de reorganizare**	**după reorganizare**
— Suprafaţa desfăşurată totală	2 773	3 507 m²
— Suprafaţă spaţii vînzare	1 424	1 657 m²
— Suprafaţă depozite şi anexe	690	799 m²

A. SUBSOL: *1. Încălţăminte femei — 2. Încălţăminte copii de la 0—2 ani — 3. Încălţăminte copii de la 2—6 ani — 4. Încălţăminte copii de la 6—14 ani — 5. Depozit de mină.* **B.** PARTER: *1. Marochinărie — 2. Articole igienă — 3. Articole nou-născuţi — 4. Articole femei gravide — 5. Depozit de mină.* **C.** ETAJ 1: *1. Confecţii — 2. Alimente pentru copii — 3. Tricotaje galanterie — 4. Vestiar — 5. Depozit de mină.* **D.** ETAJ 2: *1. Confecţii — 2. Galanterie — 3. Tricotaje.* **E.** ETAJ 3: *1. Landouri şi mobilier mic — 2. Ţesături pentru copii — 3. Menaj pentru copii.* **F.** ETAJ 4: *Depozite de mină*

Reorganizarea HALEI ȘI PIEȚEI TRAIAN

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **IOANA PREDOESCU** (șef proiect)
Rezistență și instalații: inginerii **GHEORGHE GHEORGHE** și **GHEORGHE PANTAZI**
Proiectant: ATELIERUL DE PROIECTARE D.G.C.M.B.
Executant: C.C.M.B. — I.C.M. 1

	Capacitate înainte de modernizare	după modernizare
— Magazine alimentare	1 000 m²	2 200 m²
— Platou producători	56	120 locuri
Indicatori spațiali:		
— Suprafață desfășurată totală	1 180	2 400 m²
— Suprafața totală spații vînzare	500	1 200 m²
— Suprafața totală depozite și anexe	200	800 m²
— Suprafață plafon	500	980 m²

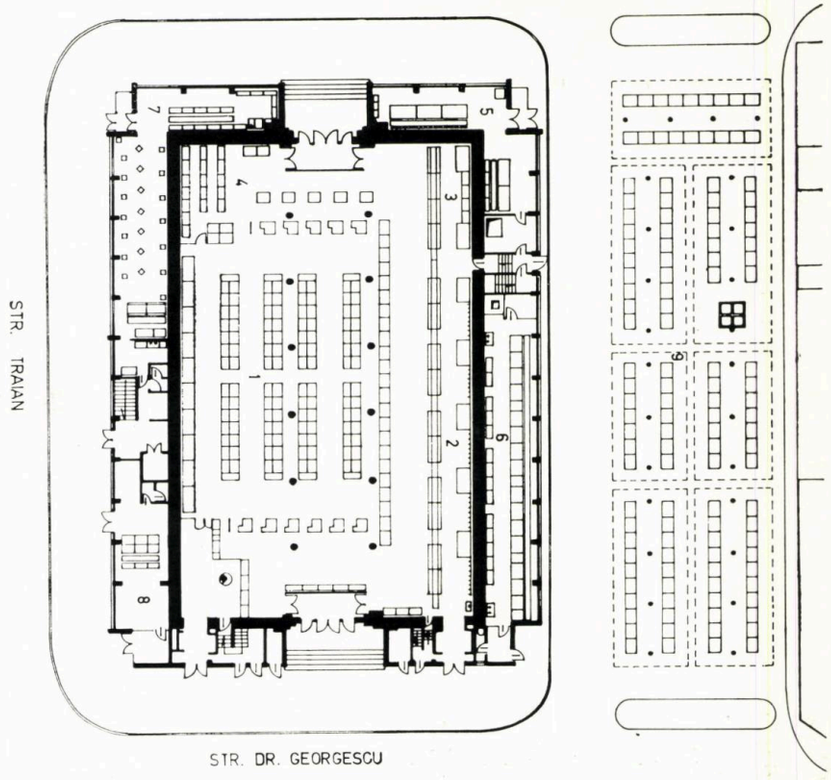

PLAN PARTER — CONSTRUCȚII: *1. Magazin alimentar-autoservire — 2. Raion carne — 3. Raion gospodina — 4. Raion dulciuri — 5. Magazin mezeluri-brînzeturi — 6. Magazin I.L.F. — 7. Cofetărie — 8. Magazin pîine — 9. Platou piață*

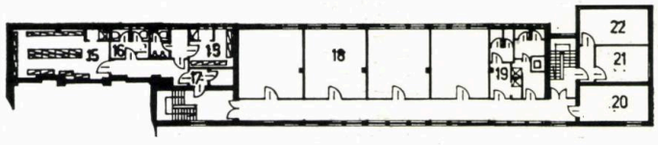

Reorganizarea și modernizarea HALEI ȘI PIEȚEI PROGRESUL

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arh. **MIHAELA PETHEU** (șef proiect) și arh. **IOANA PREDOESCU**
Rezistență și instalații: inginerii **GHEORGHE GHEORGHE, GH. PANTAZI** și **NICOLIN GEORGESCU**
Proiectant: ATELIERUL DE PROIECTARE D.G.C.M.B.
Executant: C.C.M.B. — I.C.M. 6

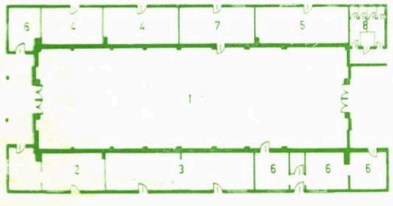

	Capacitate înainte de modernizare	după modernizare
— Magazine alimentare	600	2 355 m²
— Platou producători	120	200 locuri
Indicatori spațiali		
— Suprafața desfășurată totală magazine	800	3 148 m²
— Suprafața spații vînzare	466	1 400 m²
— Suprafață depozite și aneze	639	458 m²
— Suprafață platou	600	1 290 m²

PARTER: *1. Windfang — 2. Alimentară autoservire — 3. Pescărie — 4. Măcelărie — 5. Grup social — 6. Cafea-dulciuri — 7. Pîine — 8. Mezeluri-brînzeturi — 9. Cameră gunoi — 10. Magazin I.L.F. — 11. Cameră producători — 12. Punct alimentar-gospodina — 13. Depozit cîntare — 14. W.C. public.* ETAJ: *15. Vestiar — 16. Grup sanitar — 17. Cameră curățenie — 18. Dormitoare — 19. Grup sanitar pentru dormitoare — 20. Cameră lenjerie — 21. Birou administrație piață — 22. Cabinet medic piață — 23. Platou piață*

RELEVEUL SITUAȚIEI ANTERIOARE AMENAJĂRII: *1. Hala (băcănie, măcelărie, pește) — 2. Magazin pîine — 3. Magazin mezeluri — brînzeturi — 4. Magazin I.L.F. — 5. Magazin lapte — 6. Depozit băcănie — 7. Depozit măcelărie — 8. Grup sanitar*

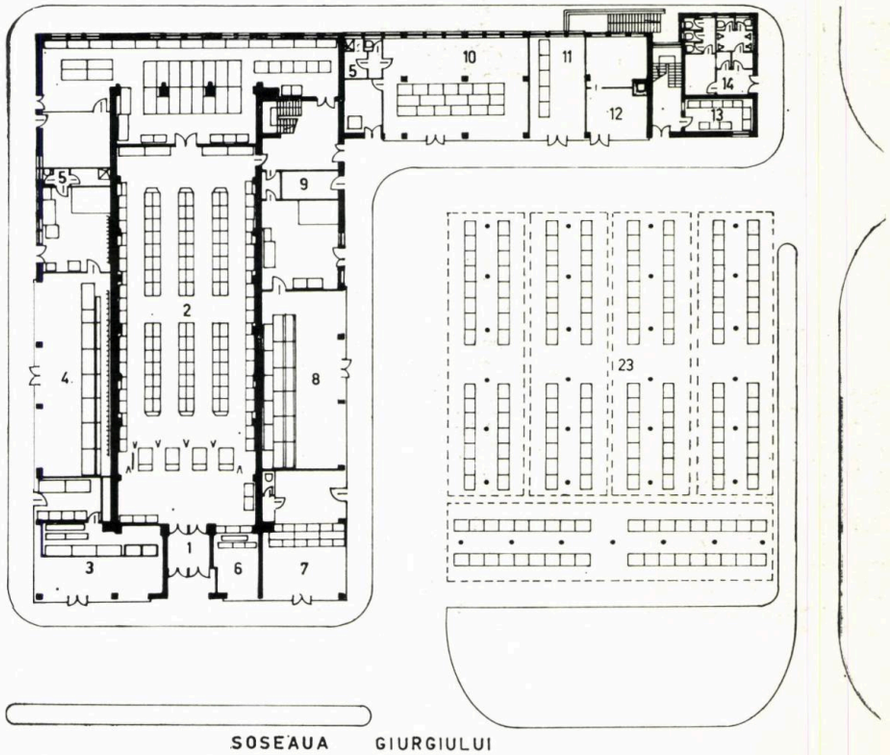

NOI UNITĂŢI „COMTURIST"

Agenția « COMTURIST », întreprindere specializată în vînzarea de mărfuri pe valută liber convertibilă aparținînd de Ministerul Turismului, dispune de o bogată rețea de magazine în București, Brașov și pe litoral.

Una din preocupările majore ale agenției este și îmbogățirea rețelei cu noi unități și reamenajarea unor magazine mai vechi la nivelul cerințelor actuale, avînd în vedere contactul lor nemijlocit cu turiștii străini.

Prezentăm, în numărul de față al revistei, trei dintre recentele realizări ce lărgesc rețeaua destinată comerțului turistic din Capitală.

Shop Dorobanți

Amplasat la mezaninul hotelului cu același nume (vezi ARHITECTURA nr. 3/1975), în spațiul rezervat inițial garajului, magazinul are o suprafață de 550 m² inclusiv anexele, care cuprind: un birou contabilitate, mic vestiar și grup sanitar, separat pe sexe, un depozit.

Din experiența unor magazine de pe litoral, s-a dovedit necesar ca și în București să se înființeze un magazin cu profil general în care turistul străin să găsească întreaga gamă a produselor **« Comturist ».**

Suprafața, deși mică pentru un profil general, a fost valorificată la maximum. Astfel, s-a folosit integral singurul perete longitudinal prin amplasarea pe acesta a rafturilor de expunere și dispunerea spre mijlocul magazinului a unor vitrine tip « boutique », prin care s-a urmărit ca turistul să fie condus și invitat, totodată, spre rafturi.

Vitrinele expun marfa aflată în rafturi în mod vizibil spre culoarul de trecere, fiind asigurate cu geam semicristal și panouri decorative, cu și fără oglinzi. Prin jocul panourilor și forma lor, prin prezența oglinzilor de forme diferite, s-a urmărit și realizat o mare varietate, deși elementele folosite sînt restrînse ca număr. La partea lor superioară, vitrinele au pazii drepte și curbe, de culoare roșie, care se profilează distinct pe tavanul alb, fiind legate de rafturile de la perete, prin alte pazii, care fac corp comun cu acestea.

În dreptul rafturilor, plafonul este mai jos. S-a mascat laterala rabițului printr-o pazie mai lată, în așa fel încît să rămînă loc și pentru lămpile fluorescente a căror lumină cade direct pe marfă. Fundalul rafturilor este de culoare albă, mergîndu-se pe ideea că marfa este aceea care trebuie să se vadă în primul rînd.

Ștenderele mobile pentru confecții, cabina de probă și cărucioarele mobile pentru băuturi, completează ansamblul din dreapta intrării.

Spre stradă, s-au creat în jurul stîlpilor insule de rafturi, dispuse spate la spate. Ultimul raft, cel de lîngă fereastră, are fundalul din geam transparent. Urmărindu-se neobturarea imaginii dintr-o parte în alta, dintr-un raion în altul; paziile rafturilor trec și prin fața stîlpului și-l îmbrățișează, dînd impresia că acesta face parte integrantă din mobilier. S-au prevăzut toneți « plini » pentru depozitare și ambalare și toneți pentru expunere cu mare suprafață de geam și cu podium în trepte, ele continuînd și prelungind, atît ca imagine, cît și fizic, marfa din rafturi și aducînd-o mai aproape de cumpărător.

Prin dispunerea mobilierului, s-au creat, astfel, insule și alveole, care au mărit suprafața de expunere și de vînzare, ducînd în final la o intimizare a spațiului și la personalizarea raioanelor, imaginea schimbîndu-se după fiecare travee, datorită mobilierului și mărfurilor diferite. În ultima travee, s-a organizat o microexpoziție de covoare, acestea putînd fi prezentate complet desfășurate vertical, așezate orizontal pe podium sau rulate în rafturi.

Mobilierul executat de I.J.I.L. Maramureș este din PAL melaminat și cu montanți universali. Cromatica: alb și roșu în două nuanțe.

În asamblarea elementelor, s-au urmărit contrastele coloristice. Paziile sînt roșii și se « citesc » pe tavanul alb, blaturile rafturilor sînt roșii și se « citesc » pe fundalul alb, iar toneții și podiumurile decupează insule albe pe fondul roșu al mochetei.

O problemă dificilă a generat înălțimea redusă a magazinului, datorată destinației inițiale. Cromatica, amplasarea și mobilierul propriu-zis au atenuat această impresie, magazinul devenind în final intim, apropiat, uman.

Magazinul de piese electronice din strada 30 Decembrie nr. 44

Este printre puținele unități « COMTURIST » cu profil strict specializat. Mobilierul executat de Fabrica de geamuri Buzău, face casă bună cu aparatura electronică, prin exactitatea și precizia lui. El este confecționat din sticlă securit și din aluminiu, ceea ce ridică mult nota de eleganță a magazinului. Lateralele rafturilor sînt din sticlă incoloră de 10 mm grosime, iar blaturile sînt din sticlă securizată oranj. Ele dispar aproape pe fondul general în roșu venețian al magazinului.

Astfel, aparatura electronică, în general de culoare neagră, se detașează de rest, părînd că plutește și, în orice caz, ceea ce este esențial, atrage atenția.

Oglinzile din spatele rafturilor amplifică imaginea magazinului și dau posibilitatea unei vederi și a spatelui aparatului ceea ce, în cazul pieselor tehnice, are deosebită importanță.

Spre stradă, vitrine tot din sticlă și aluminiu maschează registrul radiatoarelor.

Fotolii și măsuțe oferă cumpărătorului odihnă și loc de audiții muzicale.

Prevăzut cu « service », magazinul are un prim spațiu, lîngă intrare, unde se execută operațiunea de preluare a aparaturii defecte și audițiile muzicale de încercare a aparatelor mai speciale; a doua parte presupune vînzarea propriu-zisă.

Peretele de fundal, decorativ, a fost tratat ca atare, el însuși dînd senzația de tehnicitate, de mecanism bine gîndit și pus la punct.

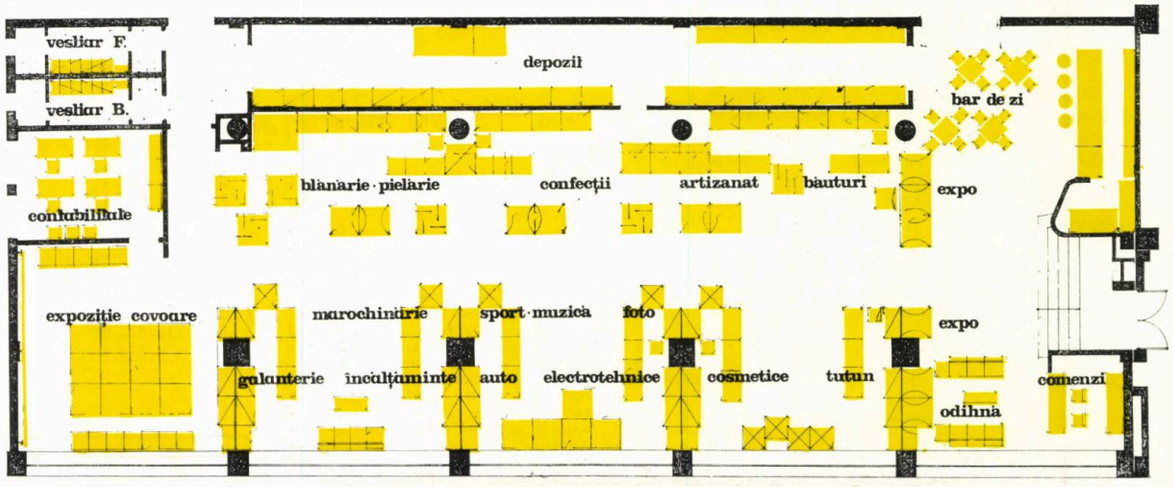

Magazinul de blănărie din strada 30 Decembrie nr. 44

Profilul este mai larg: blănărie, pielărie, artizanat, băuturi, marochinărie, încălțăminte.

Execuția mobilierului s-a făcut de către I.P.L.M. București. Cromatica: alb, roșu, oranj.

Magazinul este dotat cu rafturi și tonețti de vînzare și expunere, cu vitrine expunere, cabina de probă și un podium de prezentare pentru covoare și manechine.

Datorită înălțimii mari, s-a executat un plafon decorativ în dreptul celor două tronsoane de rafturi.

Amplasate la parterul imobilului în care se află sediul agenției « COMTURIST », cele două magazine devin, implicit, cartea de vizită și de prezentare a întreprinderii pentru oricine ia contact cu ea.

Avînd deja trei magazine nou proiectate, trei în lucru la fabricile producătoare și altele în lucru pe planșetele proiectanților, agenția « COMTURIST » își aduce contribuția la îmbogățirea rețelei comerciale cu magazine moderne, bine organizate și prezentate.

Arh. SERGIU BABA

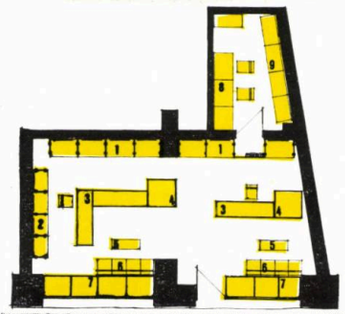

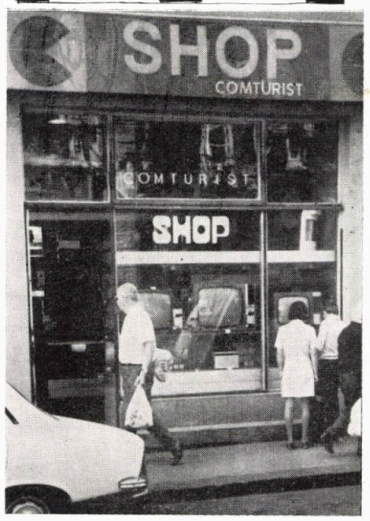

PLAN: *1. Rafturi pentru aparatură mare — 2. Rafturi pentru aparatură mică — 3. Tonet vînzare și expunere — 4. Vitrină expunere — 5. Măsuță sticlă securit — 6. Fotolii — 7. Vitrine la stradă — 8. Masă lucru service — 9. Rafturi depozitare.*

PLAN: *A. Rafturi expunere — B. Cabina probă — C. Vitrine la stradă — D. Tonet vînzare — E. Vitrine expunere — F. Podium prezentare — G. Plafon decorativ — H. Spațiu depozitare*

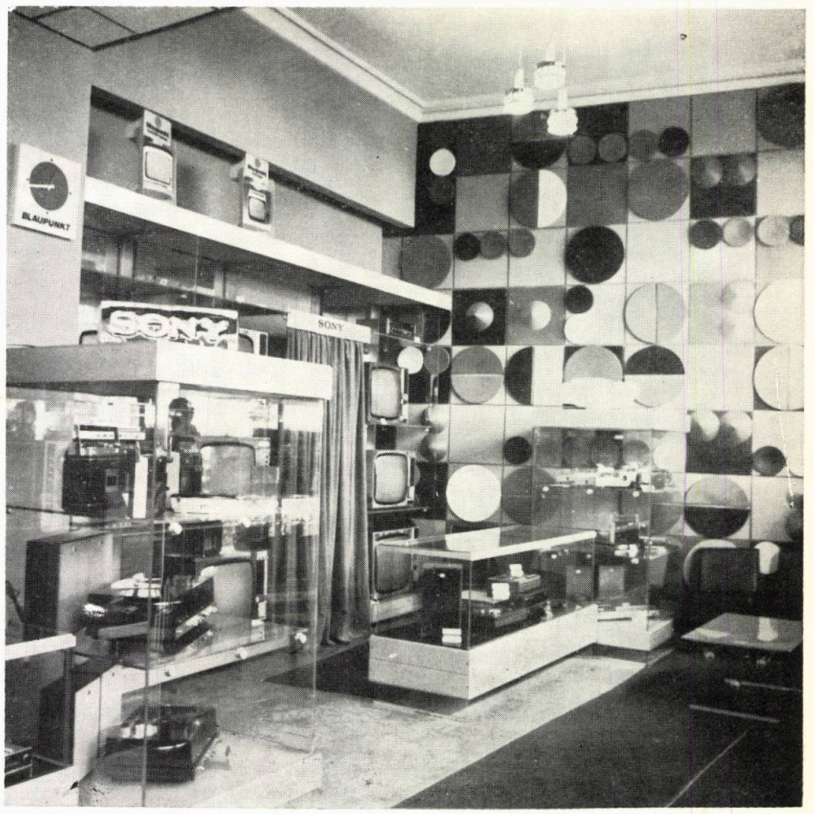

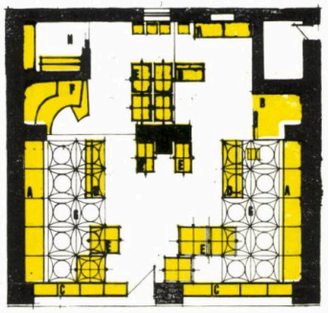

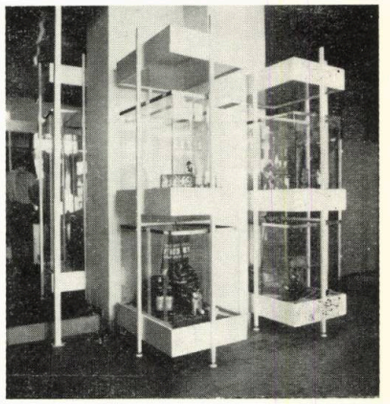

Sediul sucursalei din București al băncii americane Manufacturers Hanover Trust Co.

COLECTIV DE PROIECTARE:
Autor: arh. **LUCIAN POPOVICI**
Colaboratori
Arhitectură: arh. **LILIANA VERGULESCU** ș.a.
Rezistență: inginerii **LUIGI CORA** și **CORNELIA IONESCU**
Instalații electrice: inginerii **N. BĂDAN** și **N. NIȚULESCU**
Instalații aer condiționat, ventilații, încălzire — sanitare: ing. **D. GHERGHINESCU**
Proiectant și antreprenor general: ARCOM — București

Cadrul arhitectural al Pieții Universității înregistrează împrospătări fizionomice, datorate prezenței unui nou obiectiv recent realizat. Este vorba de amenajarea sediului din București al băncii americane MANUFACTURERS HANOVER TRUST Co.

Cu grija unei cît mai fidele încadrări în ansamblul proiectat, cu 40 de ani în urmă, de regretatul prof. arh. G. M. Cantacuzino, parterul corpului central al clădirii a fost placat cu piatră de Codru-Babadag. Planurile mari sînt șpituite iar linia arcelor, cheile și brîul sînt frecate. Prin retragerea parapatelor ferestrelor s-au desființat solbancurile, iar golurile au căpătat o proporție zveltă.

Corpurilor laterale ale fațadei, li s-a păstrat finisajul inițial — tencuieli zugrăvite în culori de apă — înnoirea constînd în adăugarea ancadramentelor la goluri și a brîului, realizate tot din piatră de Codru. Pentru a se crea impresia de masivitate, la intrare, acolo unde privirea poate pătrunde în interior, pereții laterali ai vestibulului au fost placați cu același material ca și fațada. Lucrările de pietrărie au fost făcute de Intreprinderea de marmură — București.

Tîmplăria exterioară este din aluminiu eloxat, culoare bronz, și a fost confecționată de firma AMAX — R. F. Germania, care a livrat și geamurile.

Intrarea principală este marcată de inscripții și embleme din bronz lustruit, executate de Combinatul fondului plastic — București.

La interior, modificările au afectat o suprafață de cca 500 m² urmărind satisfacerea numeroaselor funcțiuni date prin temă.

I. Spațiul rezervat publicului:
- vestibul de intrare;
- holul cu alveolă pentru așteptare și, respectiv, pentru secretare;
- ghișeul cu loc pentru casier și camera seifului;
- anexe (vestiar, grup sanitar și oficiu pentru protocol)

II. Spațiul rezervat conducerii băncii:
- biroul directorului;
- biroul locțiitorului directorului;
- sală de tratative;
- alveolă amenajată în cadrul holului pentru biroul directorului adjunct;
- anexe (comune cu cele descrise la pct. I).

III. Spațiul rezervat funcționarilor:
- patru birouri;
- arhivă și depozit pentru imprimate, la subsol;
- încăpere pentru preparat și servit ceai-cafea, la subsol;
- anexe (vestiar, grup sanitar)

IV. Spații tehnice și anexe generale:
- centrală termică și camera turnului de răcire, la subsol;
- două încăperi pentru centrale de ventilație, aer condiționat și tablouri electrice, la mezanin;

SOLUȚIA REALIZATĂ: *1. Hol de primire — 2. Birou director — 3. Sala de tratative — 4. Birou locțiitor de director — 5, 6, 7, 8. Birouri funcționari — 9. Grup sanitar funcționari — 10. Anexe directori — 11. Încăpere pentru preparat și servit ceaicafea funcționari — 12. Centrala termică — 13. Turnul de răcire — 14. Depozite — 15. Intrare de serviciu — 16. Încăpere Xerox — 17. Ghișeu — 18. Vestibul de intrare*

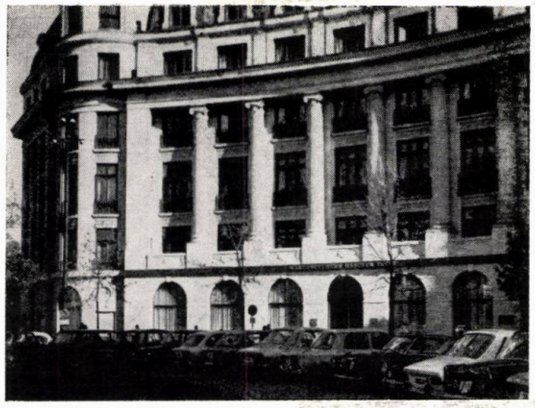

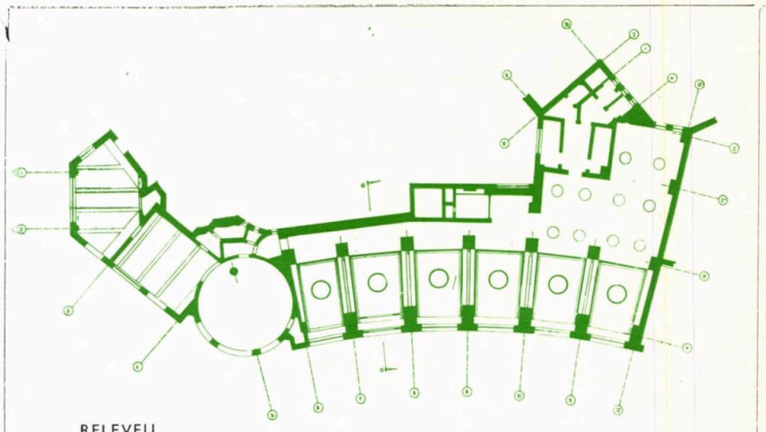

RELEVEU

PLAN TEMA PROPUNERE

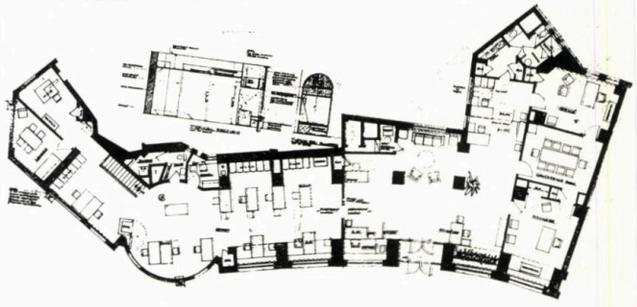

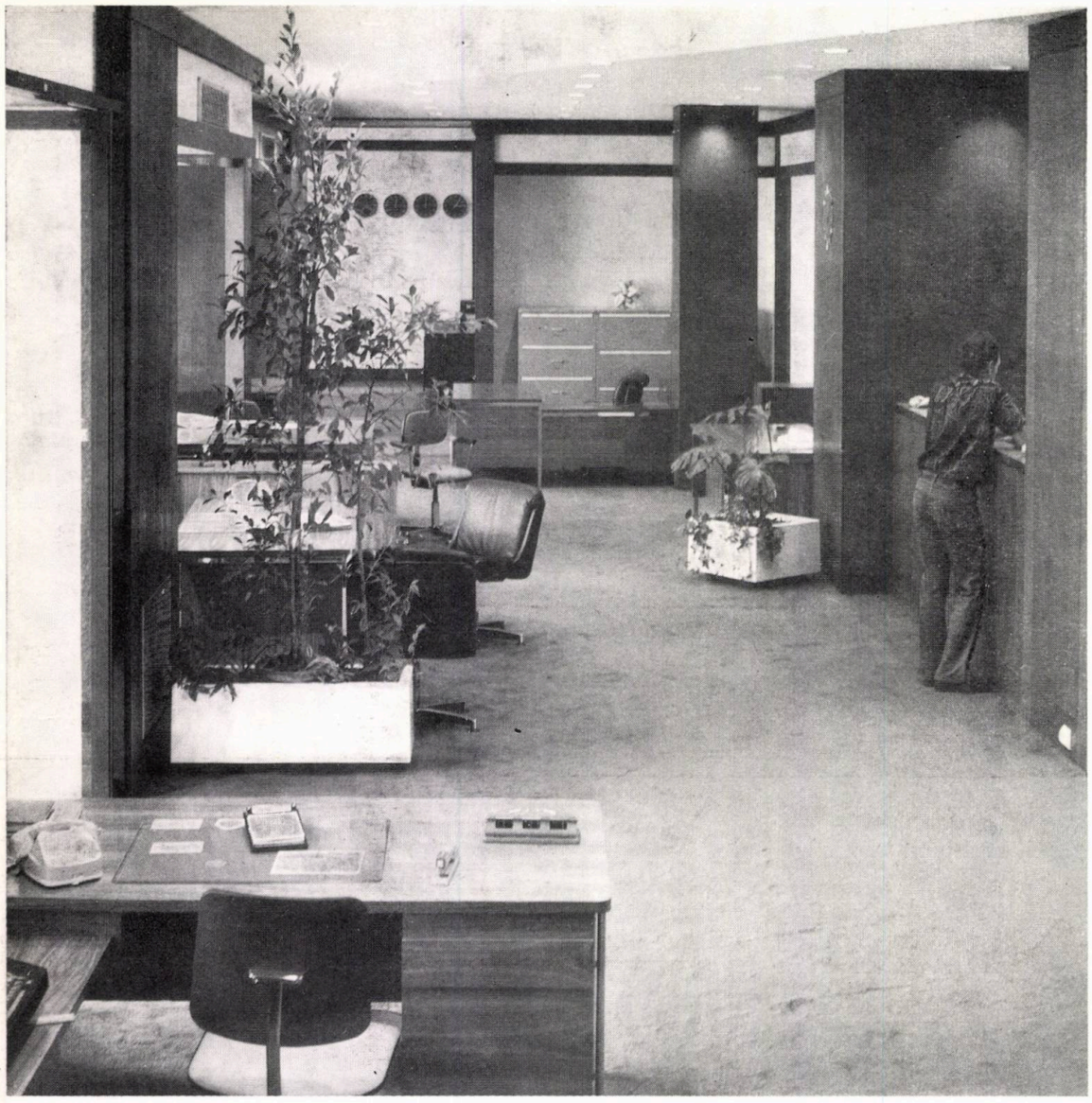

- încăpere pentru Xerox și centrală de ceasuri și cea de alarmă la fum;
- depozit de materiale și piese de schimb, la subsol;
- intrare secundară și depozit pentru cutii de gunoi;
- cameră pentru curățenie.

Principalele dificultăți în găsirea soluției finale au reieșit din dimensiunea redusă a spațiului alocat precum și din forma și proporțiile acestui spațiu. Structura clădirii prezintă deschideri mici cu cadrele de beton armat dispuse radial, avînd centrul comun cu cel al semicercului pieței, iar fațada urmează linia curbă ce formează frontul acesteia.

Preluînd datele constructive ce reieșeau din releveu, planul-temă a prevăzut delimitarea funcțiunilor prin ziduri care să urmeze dispoziția structurii. Ar fi rezultat încăperi mici cu forme dezordonate, grupări întîmplătoare de mobilier și un aspect general neinteresant.

Cerîndu-ni-se să dezvoltăm planul-temă, la nivelul de proiect de execuție, ne-am propus să realizăm o restructurare a spațiilor care să ofere imagini și posibilități de mobilare mai bune, constituind un cadru de lucru mai confortabil și mai atrăgător, atît pentru funcționarii băncii cît și pentru partenerii lor de afaceri.

Pentru a pune în valoare spațiul ce se cerea să fie amenajat și a atenua incomoditățile impuse de structură, studiile întreprinse de proiectanți au urmărit:

A. Integrarea funcțiunilor principale într-un volum unitar în care alveole, cu grupări de mobilier și amenajări specifice, să rezolve diferitele necesități date prin temă;

B. Încadrarea acestui volum într-o rețea rectangulară al cărei modul este placa plafonului suspendat (60 × 60 cm);

C. Prevederea unor finisaje care să concretizeze ideea de unitate spațială, prin realizarea de suprafețe continue la plafon și pardoseală și a aceluiași mod de tratare a pereților;

D. Accentuarea celor mai importante alveole funcționale, prin prezența unor elemente decorative și prin încorporarea unor creații artistice;

E. Studierea cu aceeași perseverență, atît a ansamblului cît și a detaliilor constructive și de design.

Studiul aplicării rețelei rectangulare modulate a plafonului a fost împins și asupra desenului generat de lămpi. Și astfel:

- fiecare lampă este egal depărtată de cele vecine ei — 120 cm;
- se încadrează desenului ordonat al plafonului fiecărei alveole sau încăperi;
- face parte dintr-un șir de lămpi ce străbate prin mai multe alveole;
- trecerile dintre alveole sînt dispuse simetric față de aceste șiruri de lămpi.

Noua formă generată de plafonul suspendat la cota + 320 cm este delimitată de plafoane coborîte la cota + 270 cm ce acoperă suprafețele care nu se încadrează în noua modulare și, totodată, determină poziția noilor pereți. Pentru a da posibilitatea de separare sau închidere a unor alveole, pereții sînt completați cu o serie de uși-panouri încadrate și ele în noua rețea modulară.

Și alegerea culorilor s-a făcut cu intenția sublinierii ideii de realizare a unui ansamblu unitar ordonat și amplu.

Plafonul suspendat — plăci Armstrong cu elemente metalice de încadrare și suspendare Donn product, ambele din R. F. Germania — este de culoare albă, ca și cel de la cota + 270, care este însă vopsit cu vinacet.

Lambriurile, ramele, bolnițele, plintele și panourile glisante sînt din PAL furniruit cu stejar-friz, băițuite brun și ceruite mat. Ele au fost confecționate și montate de Fabrica de mobilă MILITARI — București.

Tîmplăria interioară din lemn are același finisaj și a fost livrată și montată de Combinatul PIPERA — București.

Panourile tapetate, din birourile directorilor și din sala de tratative, sînt din postav de lînă de culoarea nisipului, furnizate de firma Filzfabrik Fulda — R. F. Germania. În celelalte încăperi pentru public și funcționari, s-a folosit un tapet plastic, de culoare albă, produs de firma Diez — R. F. Germania. Pereții grupurilor sanitare sînt placați cu marmură de Alun, pardoselile

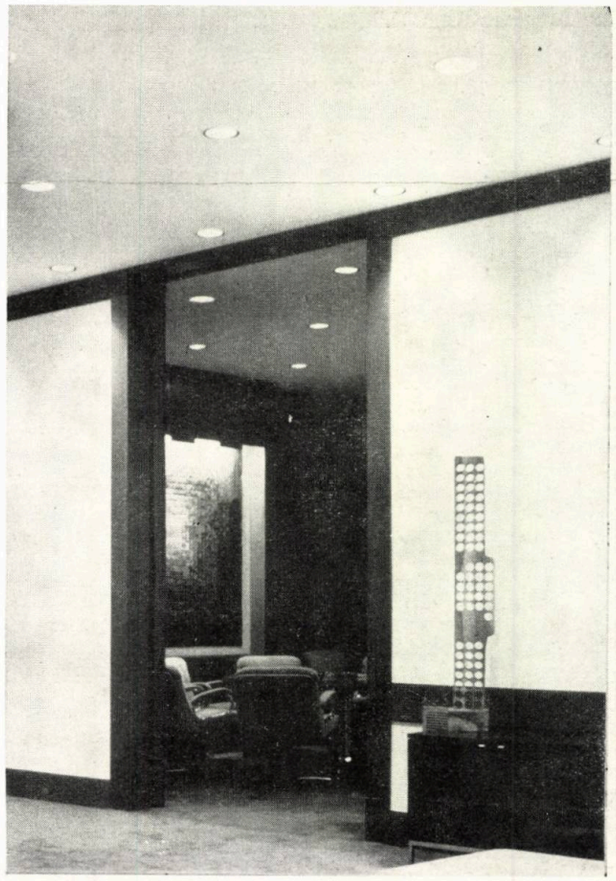

din marmură de Ruşchiţa, iar plafoanele sînt vopsite cu vinacet alb.

Pardoseala generală este mochetă din lînă verde, montată pe un suport din fibre neţesute aglomerate pe un caroiaj din material plastic. Mocheta şi accesoriile au fost furnizate de firma Karastan — S.U.A.

În încăperea pentru ceai-cafea a funcţionarilor şi în oficiul pentru protocol, pardoseala este din plăci de PVC dur, tip Tidestone, furnizate de firma Armstrong-R. F. Germania. Placajul nişelor de preparare este din plăci de gresie culoare negru metalizat, produse de Fabrica Cesarom — Bucureşti.

Depozitele, încăperile tehnice şi circulaţiile din podul tehnic, peste placa de la + 270 cm, au pardoseli din PVC de culoare vernil.

Scările pliante ce fac legătura cu mezaninele, unde se află cele două centrale de aer condiţionat şi centrala telefonică, sînt din aluminiu turnat, produse ale firmei Columbus-R. F. Germania.

Lucrările de construcţie au fost executate de Trustul de construcţii industriale — Bucureşti.

Nivelul foarte ridicat de confort se datorează şi prevederii unor instalaţii şi aparate de bună calitate şi cu aspect atrăgător:

1. Aer condiţionat în toate încăperile, cu excepţia anexelor — agregate Trane-Belgia, automatizările Sauter-Elveţia şi Honneywell — R. F. Germania, grile de introducere şi absorbţie Hardt + Cooley — Belgia.

2. Încălzire centrală pentru furnizarea agentului termic de condiţionare şi a apei calde la grupurile sanitare şi spălătoare; cazane, radiatoare, obiecte sanitare şi armături Ideal Standard — R. F. Germania.

3. Control reostatic la încăperile de primire şi în birouri — reostate Thorn — Austria, lămpi în plafonul + 320 Erco-R.F. Germania şi aplice în anexe — Siemens — R. F. Germania.

4. Centrala telefonică automată şi aparatele telefonice sînt livrate de firma Iskra—R S. F. Iugoslavia.

5. Centrala de ceasuri şi cea de avertizare la fum, telexurile, aparatele electrice şi echipamentele din oficiul de protocol şi încăperea ceai-cafea a funcţionarilor, au fost furnizate de firma Siemens. Mobilierul fix din aceste două încăperi a fost livrat de firma Almamö — R. F. Germania. Lucrările de instalaţii au fost executate de Trustul de instalaţii şi automatizări — Bucureşti.

Holul, are, în faţa intrării, alveola de aşteptare delimitată de un perete decorativ executat din calupuri de marmură neagră de Moneasa — design L. Popovici — pe care se proiectează lucrarea din oţel inoxidabil a sculptorului Ctin. Lucaci. Peretele fundal este acoperit de o imagine a extremităţii sudice a insulei Manhattan, înfăţişînd cartierul băncilor din New York, fotografia este de R. T Kahn.

Mobilierul .— design B. Vogtherr — are carcasele de culoare neagră din material plastic armat cu fibre de sticlă, iar tapiseria de culoare portocalie. Piesele decorative din ceramică şi porţelan sînt realizări ale sculptorului Patriciu Mateescu. Designul panoului din vitrina holului L. Vergulescu. Pe peretele dintre uşile ce duc din hol către sala de tratative şi către biroul directorului se proiectează lucrarea în lemn de nuc a sculptorului O. Maitec. Sala de tratative este dominată de prezenţa tapiseriei realizată de pictoriţa Lena Constante prin asamblarea de motive decorative populare autentice. Ea a preluat resturi din cămăşi ţărăneşti, păstrate de bătrînele unui sat din Munţii Poiana Ruscăi ca model pentru nepoatele lor. Biroul directorului adăposteşte o sculptură în bronz de P. Balogh şi una în lemn de O. Maitec, iar biroul locţiitorului directorului o sculptură în zinc de P. Balogh (pag. 67).

Vasele de flori şi scrumierele din sticlă sînt desenate de L. Popovici. Spaţiile rezervate publicului au plante decorative furnizate de Grădina botanică din Bucureşti, ce sînt prezentate în jardiniere albe din material plastic armat cu fibre de sticlă furnizate de firma Sintoform din R. F. Germania.

Arh. LUCIAN POPOVICI

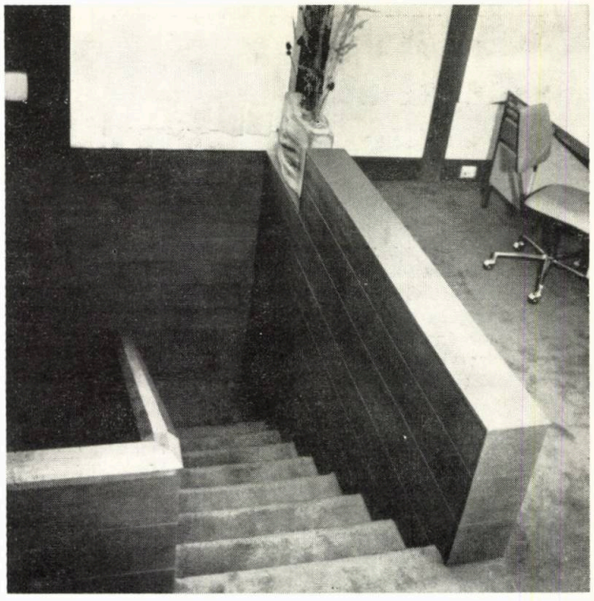

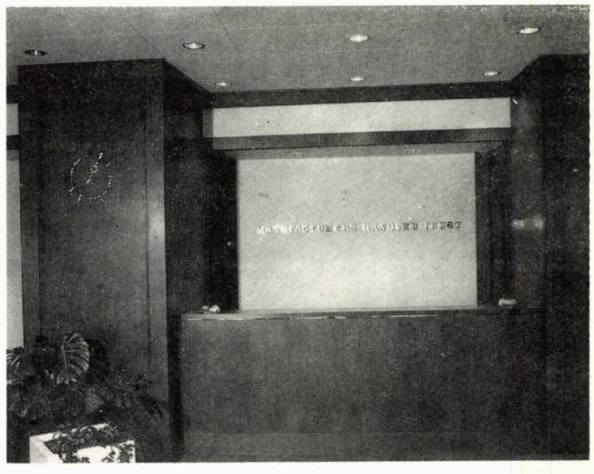

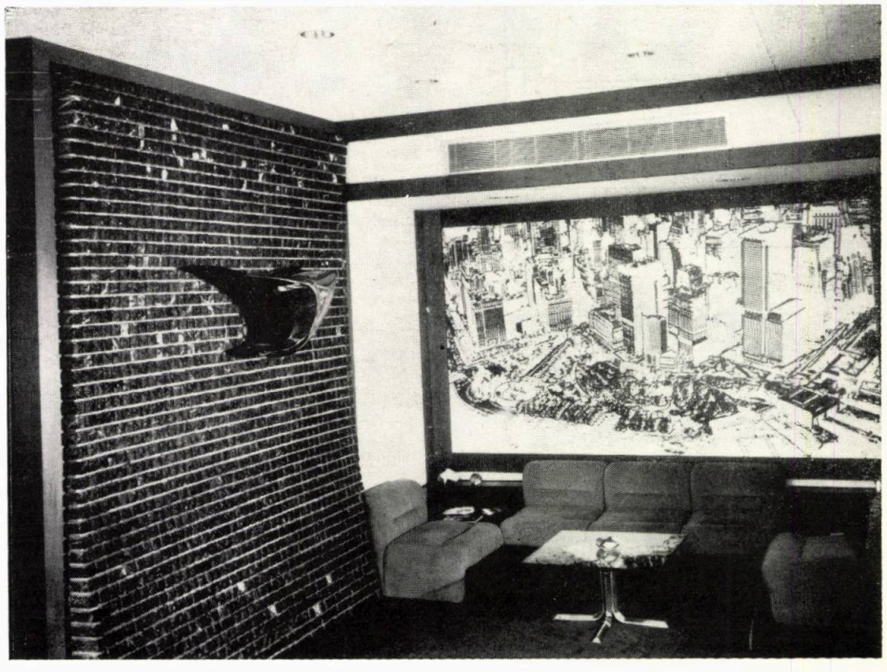

Magazinul de produse cosmetice Miraj

Noul magazin de prezentare și desfacere a produselor întreprinderii MIRAJ, din strada Colonadelor nr. 3, redă circuitului o serie de spații comerciale, multă vreme ineficient folosite.

Magazinul prezintă și testează interesul și preferințele cumpărătorilor pentru produsele cosmetice ale întreprinderii, urmărindu-se, în acest scop, crearea unui spațiu de vînzare cît mai degajat și optima etalare a produselor.

Conceput ca un **spațiu-vitrină,** larg deschis spre fluxul stradal, magazinul realizează un contact direct cu publicul, pe care îl informează explicit și îl atrage implicit.

Sistemul de modulare a rafturilor, din plexiglas transparent, ancorate pe un fundal neutru și luminate în cant, asigură o suprafață mare de expunere pentru marfă și buna evidențiere a acesteia. Tonetele din material plastic mulat — armat cu fibră de sticlă — oferă, datorită modulării, multiple posibilități de mobilare a spațiului.

Cei doi stîlpi centrali au fost placați cu oglinzi, pentru a li se atenua dimensiunile foarte mari și pentru a se amplifica senzația unui spațiu generos, primitor. Plafonul din casete rectangulare translucide, din material plastic, oferă, seara, o mare suprafață de iluminare. Marele cîmp vitrat, placarea în piatră a fațadei, firmele, asigură o linie modernă magazinului și o încadrare fără stridențe în contextul arhitectural al Pieții Universității din imediata vecinătate.

Cond. arh. STELA MARIAN

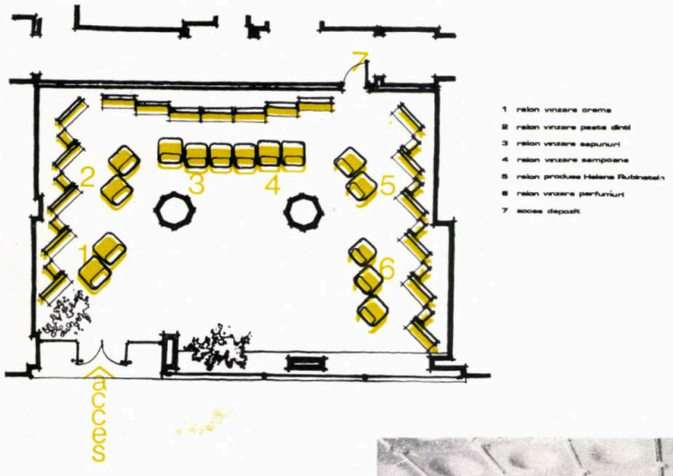

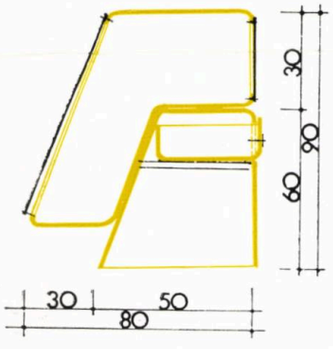

Arh. GHEORGHE IONAȘCU

Proiecte pentru rețeaua de comerț și servicii a cooperației de consum

Integrată sistemului economiei socialiste, cooperația de consum din țara noastră își desfășoară activitatea mai ales în mediul rural, prin efortul comun a peste 7,5 milioane membri. Activitatea de comerț și servicii a CENTROCOOP deservește cca 65 % din populația țării, concentrată în 97 orașe, 188 centre muncitorești, 36 stațiuni balneo-climaterice și 2 654 comune.

Uniunea centrală a cooperativelor de consum (CENTROCOOP) coordonează activitatea în teritoriu prin cele 39 uniuni județene, care, la rîndul lor, au în subordine cooperativele de consum zonale cu sedii în orașe sau localități cu perspective de a deveni centre urbane. Cooperativele de consum sînt organizații socialiste obștești, care desfășurînd activități economice au ca obiect înlesnirea schimbului de mărfuri între sat și oraș, producerea unor bunuri de consum și satisfacerea unor cereri de servicii ale populației.

Principala activitate a cooperației de consum rămîne, însă, cea comercială. Volumul desfacerilor de mărfuri către populație, la nivelul anului 1974, pe total rețea, depășea 35 miliarde lei, cunoscînd creșteri importante față de anii anteriori. Suprafața comercială utilă a unităților cooperației de consum, care asigură această desfacere, număra la finele anului 1974 — 2 673 mii m² din care 1 875 mii m² unități cu amănuntul iar 978 mii m² unități de alimentație publică. La această suprafață participă 32 864 unități comerciale, din care peste 2 300 magazine universale și complexe comerciale și peste 10 000 unități de alimentație publică. Se mai adaugă cca 220 unități turistice, dintre care: 27 hanuri, 38 cabane, 37 moteluri și 118 campinguri. Tot în rețeaua cooperației de consum, funcționează și cca 22 500 unități de prestări servicii pentru populație, cu 150 de profile și cu un volum total de activitate de aproape un miliard lei.

Pentru ridicarea nivelului de servire și al desfacerilor de mărfuri, CENTROCOOP-ul realizează, în fiecare an, noi spații comerciale. Volumul investițiilor în cincinalul 1971—1975 a atins cca trei miliarde lei, iar pentru cincinalul următor sînt prevăzute în plan peste patru miliarde lei, ceea ce va însemna construirea a cca 1 000 obiective noi, reprezentînd 716 mii m² arie desfășurată pentru comerț, 5 000 locuri la mese în unități de alimentație și 1 200 locuri cazare.

Rețeaua comercială și de alimentație a cooperației se dezvoltă odată cu localitățile arondate, corespunzător necesităților crescînde ale populației. Noile spații constituie fie complexe comerciale independent comasate, fie unități la parterul blocurilor de locuințe. La sate, se construiesc **magazine mixte** cu mici unități de alimentație publică, în comune, **magazine universale** cu restaurante, iar în orașe sau în centre zonale, **complexe comerciale** și **supermagazine,** denumite curent « **Supercoop-uri** ».

În zonele pitorești de interes turistic, cooperația de consum construiește unități de tipul **hanurilor, cabanelor, motelurilor, campingurilor și, mai recent,** al **satelor de vacanță.**

O secție de proiectare, specializată în elaborarea documentațiilor construcțiilor rețelei CENTROCOOP, ființează de cca 12 ani. Ea este subordonată Centrului de investiții, proiectare și construcții din cadrul Centralei de producție, prestări și construcții.

Prin activitatea ce desfășoară, secția de proiectare a CENTROCOOP urmărește să-și consolideze colectivul închegat al specialiștilor, pentru a răspunde tuturor cerințelor investițiilor cooperației prin proiecte de calitate.

Deși, la prima vedere, s-ar părea că proiectarea unor « magazine sătești » nu ridică dificultăți deosebite, totuși programele complexe și diferențiate din ultimii ani au solicitat pe arhitecți, determinînd o colaborare mai strînsă și schimburi de idei între elaboratorii părților de specialitate. Noile obiective, printre care complexele comerciale, magazinele universale, restaurantele, micro-complexele pentru prestări de servicii, participă de regulă la crearea nucleelor viitoarelor centre civice ale localităților. Alegerea celor mai corespunzătoare terenuri, improprii pentru agricultură, și evitarea pe cît posibil a demolărilor, constituie preocupări importante în activitatea de proiectare. Forma terenurilor, suprafețele lor reduse, vecinătățile și cerințele sistematizării, determină, deseori, imposibilitatea adoptării unor secțiuni și proiecte tip ori refolosibile, închegarea unui partiu ne-

fiind rezolvabilă decît ca soluție de unicat. Procesul dirijării raționale a materialelor de construcții, și în special a lemnului, ne aduce în raza de preocupări probleme de încadrare a unităților proiectate în arhitectura specifică locală, deseori fiind necesar să putem acoperi spațiile în șarpante, fără a utiliza lemnul. Rezolvările găsite se referă, de pildă, la proiectarea unor șarpante din elemente de beton. Hanul de la Ilișești-Suceava a fost proiectat și executat cu șarpantă și căpriori preturnați din beton, pe șantier, cu învelitoarea din plăcuțe mici de azbociment imitînd șița și cu pereți exteriori tencuiți în imitație de caplama de scînduri. La o execuție îngrijită — urmărită îndeaproape de proiectant pe șantier — aspectul exterior a răspuns cerințelor.

O altă problemă, pentru a cărei rezolvare ne străduim a ne aduce aportul, este aplicarea la construcțiile cooperației de consum — în condițiile specifice de execuție, dificile, ale șantierelor proprii, de mică desfășurare dar cu obiective numeroase împînzite pe raza mai multor județe — a industrializării execuției.

Dificultatea problemei reiese și din prezentarea succintă a încercărilor de rezolvare care de cîțiva ani se succed, fără a fi găsit încă o formulă propice, care să satisfacă majoritatea problemelor.

În urmă cu cca 10 ani, cînd secția noastră de proiectare era încă în perioada de început a activității, ISCAS-București a întocmit, la comanda CENTROCOOP o gamă largă de proiecte tip, pe parter sau parter și etaj, pentru **magazinele cu bufet**. Variantele respective se regăseau an de an în lista de proiecte tip adaptate la teren, în diverse regiuni ale țării. Treptat, arhitecții secției au constatat că amplasarea repetată a acestor proiecte tip, asemănătoare între ele, în toată țara, contribuie la o supărătoare uniformizare, fără vreo legătură cu factura ansamblurilor existente, diferite de la o localitate la alta și mai ales de la o regiune la alta. S-au încercat rezolvări propunînd diferențierea tratării exterioare a fațadelor proiectelor tip de magazin, corespunzător zonei de amplasare, fără modificarea partiului. Din păcate, inițiativa proiectării nu a fost îmbrățișată și nici sprijinită de către factorii de decizie, sub diverse motive, printre care figura și dificultatea obținerii avizului ISCAS pentru modificările (neesențiale) ale proiectelor tip. Lipsa unui curent de opinie fermă din partea tuturor arhitecților, ca și atenția redusă a factorilor decizionali la aceste propuneri, au plasat problema pe un plan secund. Prin 1972, întraga gamă de proiecte tip de magazine a fost scoasă din uz. Partiurile nu mai corespundeau cerințelor iar modularea traveii nu permitea prefabricarea nici măcar parțială. Urmează diverse încercări ale conducerii CENTROCOOP de a găsi rezolvări, prin sprijinul ISART, pentru o nouă gamă de proiecte tip, concepute astfel încît să permită industrializarea execuției.

Avînd în vedere evoluția încă lentă a problemei, arhitecții din colectivul secției noastre, au trecut la încercarea unor soluții mai apropiate de posibilitățile reale de execuție ale constructorilor. Astfel, în prima jumătate a anului 1975, după consultări tehnice cu Șantierul 6 Timișoara, s-au elaborat două proiecte de complexe comerciale, cu prefabricate turnate pe șantier. Soluția elimină transportul prefabricatelor, precizia de montaj nu este constrîngătoare și se solicită puțină mînă de lucru, într-o durată de execuție redusă. Partiul poate fi conceput liber, prevăzîndu-se doar o modulare corespunzătoare prefabricării. Este o rezolvare pe care sperăm să o folosim și să o dezvoltăm în continuare.

Spațiile comerciale de la parterul blocurilor de locuințe, ca și complexele comerciale cu alimentație publică și cazare care au o legătură mai strînsă cu centrele civice, sînt proiectate de regulă în afara secției noastre, prin institutele județene de proiectare.

Cea mai mică unitate comercială a cooperației de consum este **magazinul mixt cu bufet,** destinat satelor și putînd a fi rezolvat cu parter sau cu parter și etaj. Programul este relativ simplu, sălile de vînzare-consum fiind situate spre fațada principală, iar anexele dispuse spre latura din spate, spre curtea de serviciu. Acoperirea poate fi în terasă sau cu șarpantă, permițînd integrarea cît mai bună în specificul local.

În satele mai mari, cu peste 1 000 — 1 500 locuitori, s-a trecut la proiectarea unor **magazine mixte cu alimentație publică pe două niveluri** (P+1), la parter fiind amplasată partea de alimentație publică, iar la etaj magazinul. Acest tip de unitate are o arie desfășurată de pînă la 400 m² și valori de investiție cuprinse între 500 — 800 mii lei.

Pentru comune, programul este ceva mai amplu. În cadrul centrelor civice amplasăm, de astă dată, **magazine universale**

A. MAGAZIN MIXT CU ALIMENTAȚIE PUBLICĂ *(construcție parter) pentru sate: 1. Magazin mixt (sală vînzare) — 2. Bufet (sală mese) — 3. Depozit alimente-băuturi — 4. Preparări — 5. Dezambalare.* **B** MAGAZIN MIXT CU ALIMENTAȚIE PUBLICĂ *(P + 1) pentru sate* — PLAN PARTER. *1. Bufet (sală mese) — 2. Preparări — 3. Depozit alimente — 4. Depozit băuturi* PLAN ETAJ. *5. Magazin nealimentar* **C.** MAGAZIN UNIVERSAL CU ALIMENTAȚIE PUBLICĂ ȘI PRESTĂRI SERVICII PLAN PARTER: *1. Sală alimentație publică — 2. Magazin alimentar — 3. Magazin metalochimice, electro-tehnice—4. Depozit alimente-băuturi — 5. Preparări alimentație publică — 6. Depozit alimente — 7. Dezambalare.* — PLAN ETAJ: *8. Magazin nealimentar — 9. Frizerie — 10. Croitorie.* **D.** COMPLEX COMERCIAL-BALȘ — PLAN PARTER: *1. Electrotehnice — 2. Metalochimice — 3. Librărie-papetărie — 4. Încălțăminte.* PLAN ETAJ I: *5. Foto-sport-muzică — 6. Galanterie — 7. Mercerie — 8. Marochinerie — 9. Cosmetice — 10. Confecții.*

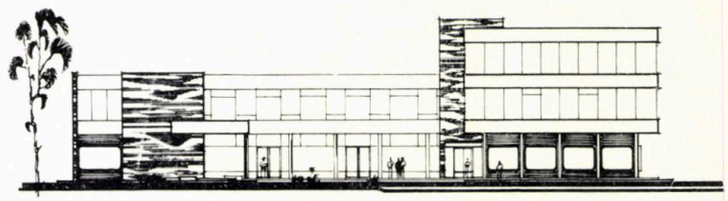

FAȚADA PRINCIPALĂ

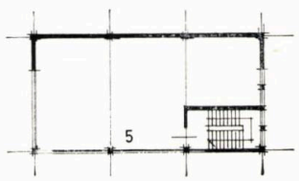

PLAN ETAJ I

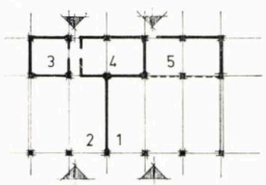

A

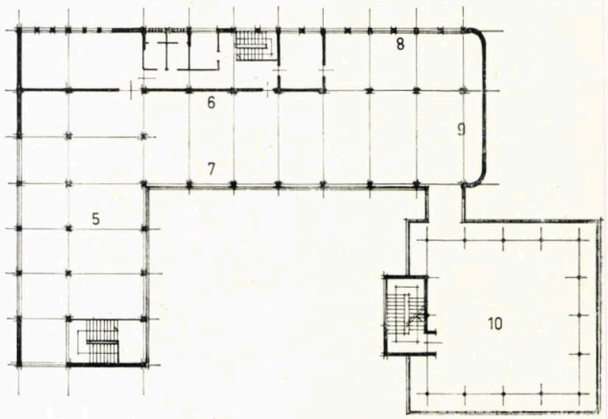

D

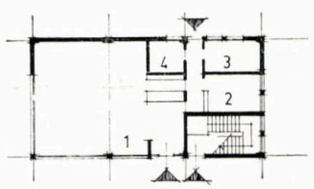

B

C

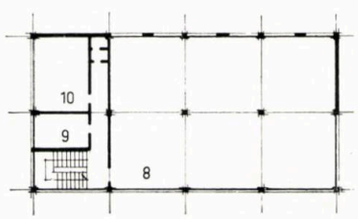

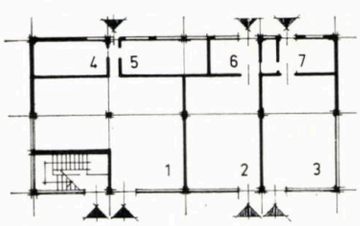

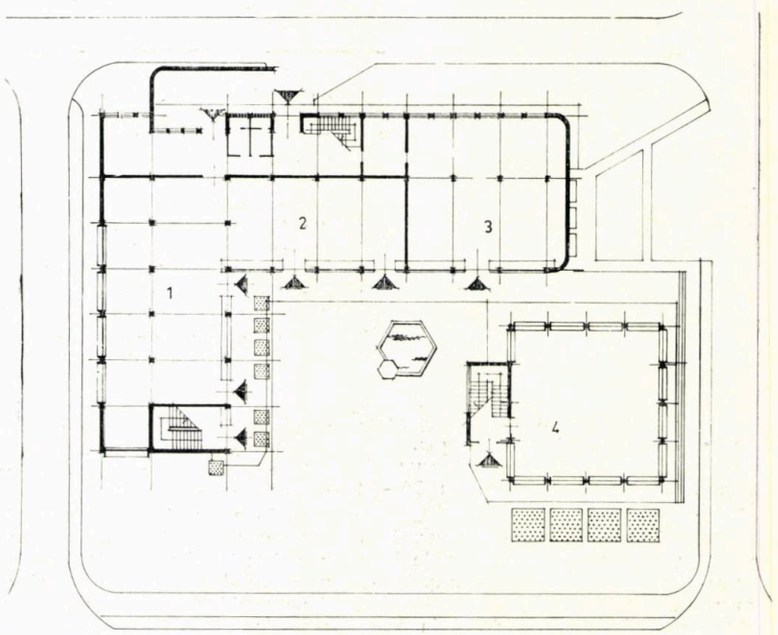

PLAN PARTER

cu birt sau restaurant, în construcții P+1. Parterul este ocupat de magazinul alimentar care se separă de magazinul nealimentar, de un magazin metalochimice — electrotehnice (mărfuri mai greu de manipulat) și de restaurantul cu anexe. La etaj, este situat magazinul nealimentar, cu celelalte raioane (textile, încălțăminte, galanterie, tricotaje, mercerie, marochinerie, confecții, librărie etc) și prestări servicii (croitorie, frizerie-coafor, cizmărie). Magazinul nealimentar de la etaj este conceput ca o singură încăpere, tip hală, în care compartimentarea raioanelor de vînzare se rezolvă prin mobilier.

Magazinul universal cu restaurant și prestări are o arie desfășurată cuprinsă între 400 și 1 000 m². Atunci cînd această unitate măsoară 800 — 1 000 m² și are în componenta ei toate funcțiunile amintite, respectiv: comerț, alimentație publică și prestări, este intitulată de regulă **« complex comercial ».**

Partiul complexului este conceput pe o rețea de travei de 6,00 m, în deschideri de 6—9,00 m. Pînă în prezent, structura a fost proiectată din cadre etajate de beton armat monolit cu 2—3 deschideri. Așa cum s-a mai arătat, încercăm în prezent introducerea elementelor prefabricate de șantier (stîlpi cu console și grinzi) la structură, menținînd planșeele din fîșii prefabricate cu goluri. Pereții rămîn din cărămidă, în special la exterior, fiind mult mai ieftini și mai ușor de executat decît orice prefabricat și dînd posibilitatea tratării diferențiate a exteriorului. Față de această orientare apreciem proiectul de travee tip pentru magazine — întocmit în ultima perioadă în afara secției noastre de către ISART și conceput a fi integral prefabricat, cu o precizie de montaj exagerată și necesitînd mînă de lucru de înaltă calificare pentru operațiuni complexe — ca nerealist, mai ales că ținem cont și de prețul ridicat al construcției într-o astfel de soluție.

În comunele situate pe drumuri naționale de interes turistic sau în comune mai mari cu mulți retribuiți, ori în orașe, în loc de birturi se prevăd restaurante cu cîte 80—120 locuri și anexele necesare. Aceste anexe se dimensionează corespunzător, spre a putea asigura semipreparate și pentru birturile satelor componente ale comunei. În general însă, preparatele și semipreparatele de carmangerie și cofetărie se aduc din laboratoarele centrelor zonale.

În acest sens, colectivul nostru a întocmit în urmă cu doi ani și un studiu tehnico-economic, nelocalizat, în mai multe variante, pentru un astfel de laborator de carmangerie și cofetărie — studiu avizat de o serie de factori și difuzat în rețea ca ghid în amenajarea sau construirea unor unități de acest gen.

Complexele comerciale mai cuprind, uneori, și cîte o cofetărie cu 20—40 locuri.

La proiectarea complexelor urmărim să asigurăm încălzirea spațiilor de la o centrală termică de zonă, sau printr-o microcentrală proprie.

În comunele foarte mari sau în orașe ori centre zonale, programul se referă la **supermagazine** sau **supercoopuri,** cu suprafețe desfășurate ce depășesc 1 000 m², mergînd pînă la 5—6 000 m². Aceste complexe cuprind la parter magazine alimentare (toată gama de articole) și nealimentare grele și, de la caz la caz, restaurante, iar la etajele superioare raioanele de mărfuri nealimentare. În funcție de cerințele sistematizării supercoopul are P+1 pînă la P+3-4 niveluri.

Criteriile de eficiență economică, avute în vedere, cer ca vînzările anuale pe m² arie utilă să depășească 20 000 lei, la complexele comerciale și 30 — 35 000 lei/m² la supercoopuri, luîndu-se în considerare nivelul retribuției medii și perspectivele dezvoltării social-economice ale localităților. Pe această bază, proiectanții stabilesc necesarul de spații comerciale în dimensionarea noilor obiective la nivelul anilor 1980.

Printre complexele comerciale de tip « Supercoop », date recent în folosință, menționăm pe cele de la Corabia și Balș în județul Olt, Măgurele-Ilfov **(prezentat în nr. 1/75 al revistei),** și Orăștie în județul Hunedoara.

Supercoopul din Corabia (autor arh. Iancu Popescu) este conceput la scara întregului oraș, în centrul căruia se află. Are o arie desfășurată de cca 5 000 m² (P+2). **Supercoopul din Balș** (autor arh. Gh. Ionașcu) este dimensionat la nivelul cerințelor actuale fiind amplasat în centrul noului cartier. Aria desfășurată măsoară 2 000 m², spațiile fiind în totalitate destinate comerțului de mărfuri nealimentare.

În localitățile cu cerere mare de servicii, în care există o rețea dezvoltată, CENTROCOOP-ul întocmește proiecte pentru **complexe de prestări de servicii** în construcții independente (parter și etaj) sau la parterul blocurilor de locuințe. Aceste complexe de prestări cuprind 8 pînă la 12 secții.

Alte programe se referă la **unitățile turistice,** cuprinzînd alimentație publică și cazare, **de regulă restaurant** cu 80 — 120 locuri în sală **și corp de cazare** cu P+1-2 niveluri cu 50—60 paturi.

Dintre unitățile turistice ale CENTROCOOP, realizate în ultimii ani după proiectele secției noastre, amintim pe cele de la Ilișești — jud. Suceava, Agapia — jud. Neamț, Buda — jud. Ilfov, « Calu Bălan » din Buftea, « Bucura » din Hațeg — jud. Hunedoara, Bran — jud. Brașov și Caransebeș—jud. Caraș Severin. CENTROCOOP a mai realizat și alte unități, construite după proiectele altor organizații de proiectare, printre care « Casa Arcașului » din Tg. Neamț și Motelul Cheia—Jud. Prahova.

Aria de preocupări a colectivului nostru se va extinde în perioada următoare cu o serie de probleme noi.

Dintre acestea, menționăm: frecvența sporită a supercoopurilor, ce se vor proiecta în orașe și viitoarele localități cu caracter urban și necesitatea unei colaborări mai strînse cu alte organizații de proiectare la elaborarea diverselor obiecte din ansamblurile ce vor constitui nucleele centrelor civice viitoare.

Popasul FRUMUȘANI

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **OCTAV DIMITRIU** (șef proiect), **MIOARA DIMITRIU** și **VERA SENCIUC**
Rezistența: ing. **ADRIAN GOLDFARB**
Instalații tehnico-sanitare și electrice: inginerii **VASILE MARCU** și **ANA ENE**
Proiectul a fost elaborat în cadrul ATELIERULUI DE PROIECTARE AL IJECOOP-ILFOV — ÎNTREPRINDEREA DE CONSTRUCȚII ȘI PROIECTĂRI BUCUREȘTI.
Confecții speciale: U.P.A. « CARPAȚI »
Anul dării în folosință: 1973

Unitatea se află în localitatea Pasărea, sat component al comunei Frumușani, pe drumul național nr. 4, București-Oltenița, la km 26, într-o pădurice de stejari bătrîni de mare frumusețe, constituind totodată și rezervație (stejari brumării « îngemănați »).

Grație naturii pitorești a locului, în acest punct, s-a constituit în timp locul de agrement preferat al populației din zonă, unitatea căpătînd în prezent și interes turistic datorită oportunei sale amplasări la o arteră intens circulată.

Concepția care a stat la baza proiectului a urmărit realizarea unei unități de alimentație publică cu caracter arhitectural românesc-tradițional, cu finisări rustice, șarpante din lemn, învelitori ceramice și elemente decorative ponderat folosite.

Întrucît unitatea a fost prevăzută a avea un caracter predominant sezonier, partiul rezervă o importantă suprafață teraselor acoperite, dispuse pe trei laturi și delimitînd terasa descoperită ce formează o **grădină-patio** în care se păstrează excelente exemplare din arboretul pădurii.

Accesul se face printr-o poartă generoasă, primitoare, reflectînd tradiția ospitalieră românească și constituind accent în desfășurarea liniară a teraselor dinspre șosea.

S-au realizat următoarele spații:

- sală bufet-restaurant, cu 48 locuri, în suprafață de 65 m²
- terase acoperite, cu 94 locuri și o suprafață totală de 130 m²
- terasă descoperită (grădină de vară) cu o capacitate de cca 104 locuri și o suprafață de 200 m²
- spații de producție și anexe gospodărești în suprafață de 180 m²

Compartimentarea alveolară a teraselor s-a obținut prin panouri separatoare din răchită împletită pe rame din lemn.

Tîmplăria, din lemn de stejar, are feroneria și grilele forjate, « lucrate » cu grijă.

Unitatea de producția auxiliară « CARPAȚI » a furnizat principalele elemente structural-decorative, din lemn și din fier forjat, precum și corpurile de iluminat, ce se înscriu în specificul urmărit al ansamblului realizat.

Arh. OCTAV DIMITRIU

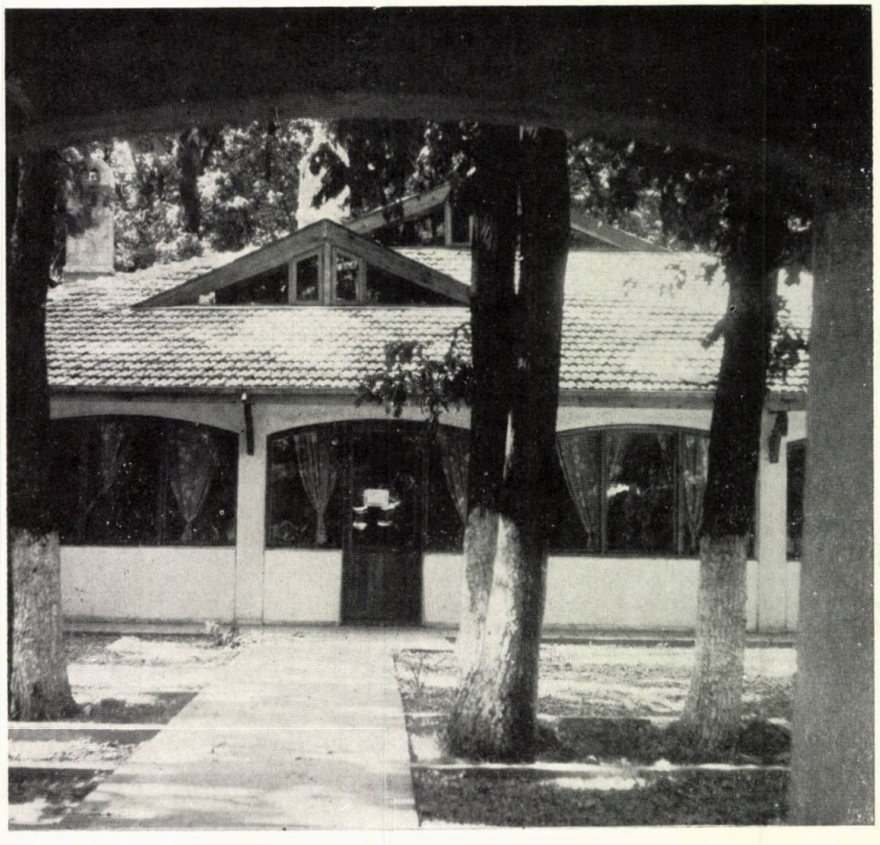

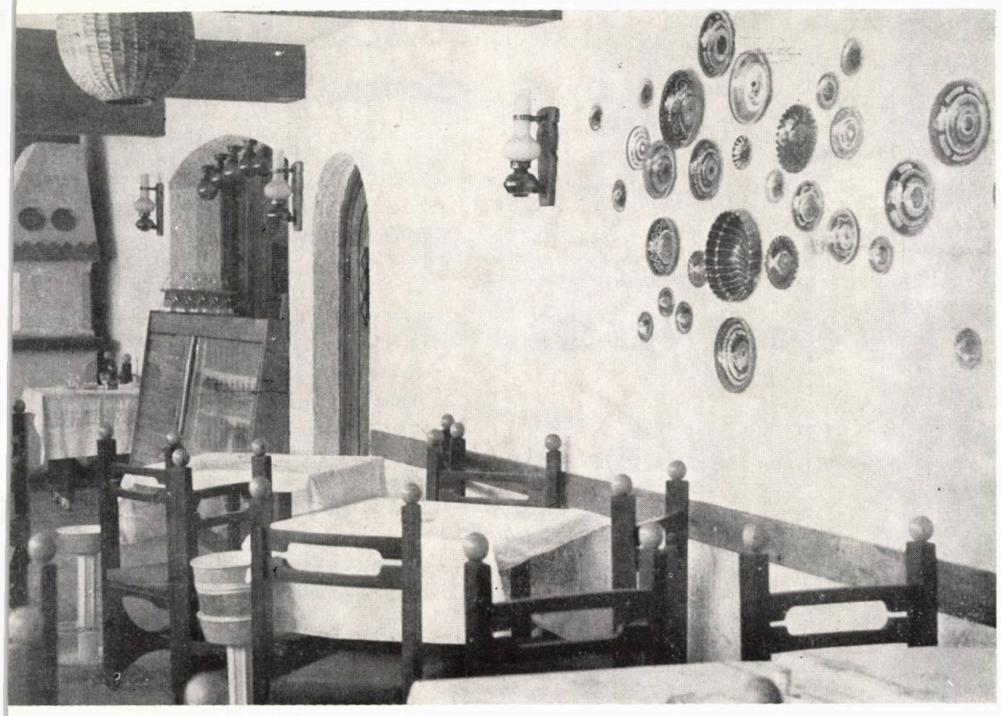

PLAN : *1. Acces principal — 2. Grădină de vară — 3. Terase acoperite — 4. Sală bufet-restaurant — 5. Bar băuturi — 6. Depozit băuturi — 7. Oficiu — 8. Spălător — 9. Bucătărie — 10. Depozit alimente — 11. Vestiar — 12. Depozit ambalaje — 13. Depozit ghiață și cărbuni — 14. Curte de serviciu — 15. Acces aprovizionare — 16. Parcaj biciclete — 17. Parcaj auto*

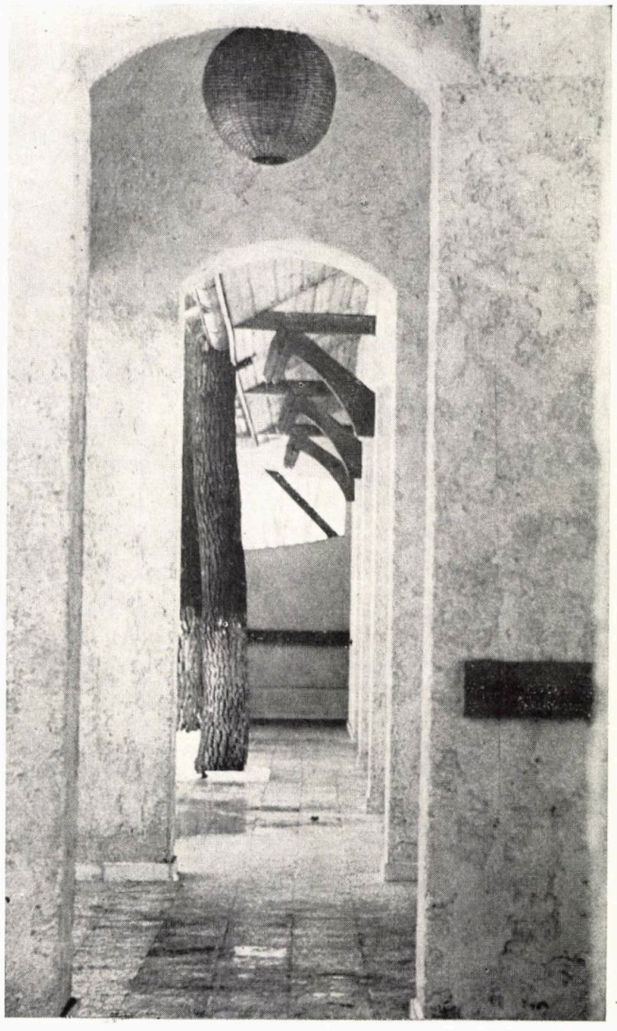

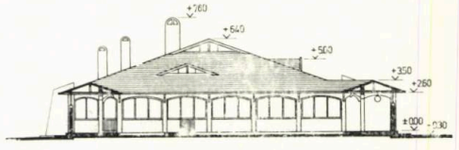

SECȚIUNE PRIN CURTEA GRĂDINĂ-DE-VARĂ PARALELĂ CU AXUL ȘOSELEI

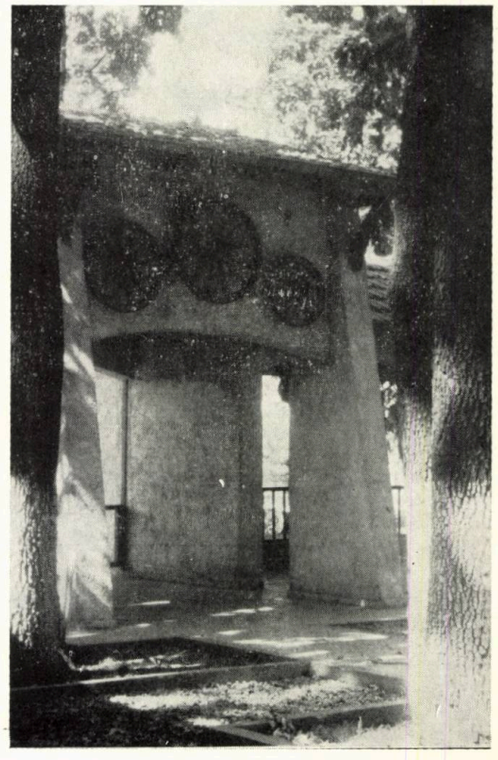

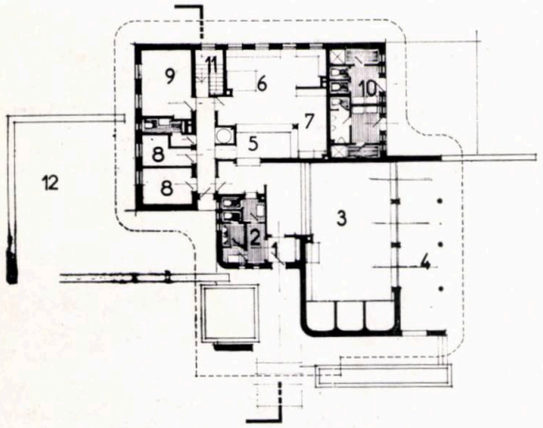

PLAN PARTER: *1. Vestibul — 2. Grup sanitar — 3. Sală bufet-restaurant — 4. Terasă — 5. O ciu — 6. Bucătărie — 7. Spălător — 8. Depozite — 9. Locuință — 10. Grupul sanitar al campingului — 11. Acces subsol — 12. Curte serviciu*

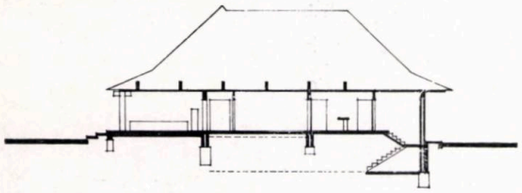

SECȚIUNE

FAȚADĂ DINSPRE ȘOSEA

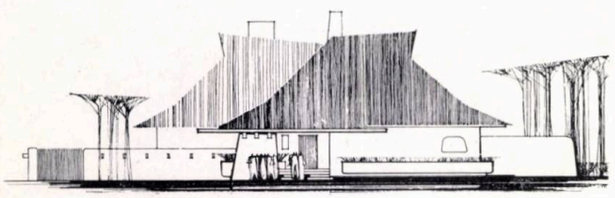

Popasul VLĂSIA

Autor: arh. **MIRCEA CRISTESCU**

Pe vechea legătură rutieră a Capitalei cu Pitești — DN7 —, CENTROCOOP a apreciat printr-un studiu oportunitatea amplasării unei unități turistice de tip **camping sezonier,** cu partea de alimentație publică tratată sub forma unui **bufet-restaurant permanent.** Popasul, amenajat în pădurea Rîioasa — rămășiță a străvechiului codru al Vlăsiei — într-un loc liniștit și pitoresc, se găsește dincolo de ieșirea din Chitila, la aproximativ 20 km de București, pe partea dreaptă a drumului național.

Artera foarte solicitată face ca unitatea să prezinte interes, atît pentru turiștii aflați în tranzit, cît și pentru bucureștenii doritori să-și petreacă *week-end*-ul sau doar o seară agreabilă.

Ansamblul se compune dintr-o construcție principală, cuprinzînd bufetul cu bucătăria și anexele acesteia, precum și grupul sanitar al campingului. Un parcaj cu acces facil din șosea, se află în fața construcției respective, în jurul său grupîndu-se căsuțele campingului, în număr deocamdată restrîns dar cu posibilități de extindere în funcție de solicitările viitoare.

Zidăria văruită, învelitoarea din șiță, streașinile bogate, determină încadrarea perfectă a construcției în peisaj, albul pereților detașîndu-se pe fondul închis al pădurii și conferind popasului un aspect intim, cald și primitor, binevenit. S-a încercat, de fapt, o tratare arhitecturală în spiritul caselor tradiționale din șesul vlăscean.

Bufetul-restaurant dispune de 63 locuri la mese, cu alveole izolate și cu o vedere larg deschisă spre terasa ce se desfășoară pînă sub arborii pădurii, avînd o parte acoperită. În afara vestibulului și grupului sanitar, construcția înglobează: un oficiu, bucătăria, spălătorul, barul de băuturi și depozitele cu acces din curtea de serviciu. O cameră birou-locuință, destinată responsabilului, se află de asemenea în corpul principal al ansamblului.

Alimentarea cu apă se face dintr-un puț.
Evacuarea apelor uzate în fose și drenuri.
Încălzirea utilizează gaze naturale.

Arh. MIRCEA CRISTESCU

CALU BĂLAN — Buftea

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **GEORGETA ZAHARESCU** (șef proiect)
Colaboratori: pr. **GABRIEL ISAIA,** pr. **EMANUELA DUMITRACHE**
Rezistență: inginer **VICTORIA ARDELEANU,** proiectanții **DAN GÎDEI, FULVIA FOTIADE**
Drumuri: proiectant **VIORICA NUȚU**
Instalații sanitare: proiectant **FLORIN RĂCEANU**
Instalații electrice: ing. **EDUARD DEUTSCH,** pr. **ANGELA DRAGOMIR**
Încălzire: inginerii **ILEANA IUGA, ION BUCIUMEANU**
Mobilier: arhitecții **GEORGETA ZAHARESCU, FRANCISCA STOENESCU**
Documentație economică: **GHEORGHE CHIVU**
Proiectul a fost elaborat în cadrul SECȚIEI DE PROIECTARE CENTROCOOP — BUCUREȘTI.
Constructor: TRUSTUL JUDEȚEAN DE CONSTRUCȚII — ILFOV.

Pe malul lacului Buftea, vizavi de Studioul cinematografic, cooperația de consum a județului Ilfov realizează o unitate turistică.

Amplasamentul de află între lac și o alee de promenadă străjuită de două șiruri de pini, avînd o vedere frumoasă asupra întregii oglinzi de apă.

Unitatea turistică se va compune, în final, din:

— un restaurant cu 200 locuri în sală și 160 locuri pe terasă descoperită;

— spații de cazare pentru 60 paturi, cu posibilitate de extindere la 80 paturi;

— un parcaj pentru 50 autoturisme.

Pînă în prezent, s-au realizat și dat în funcție partea de alimentație publică și, parțial, parcajul, pentru 30 autoturisme, urmînd ca, în etapa II-a, să se construiască partea de cazare și să se completeze parcajul cu locuri pentru încă 20 autoturisme.

Ținînd seama de mediul natural înconjurător, ca și de faptul că amplasamentul se află într-o zonă de agrement a Capitalei în curs de dezvoltare, la rezolvarea ansamblului s-a adoptat o soluție pavilionară, mai ușor de înscris în sit și neantrenînd condiții rigide la amplasarea viitoarelor investiții.

La cererea beneficiarului, restaurantul a fost rezolvat cu sala pe plan inelar și cu un regim de funcționare permanent.

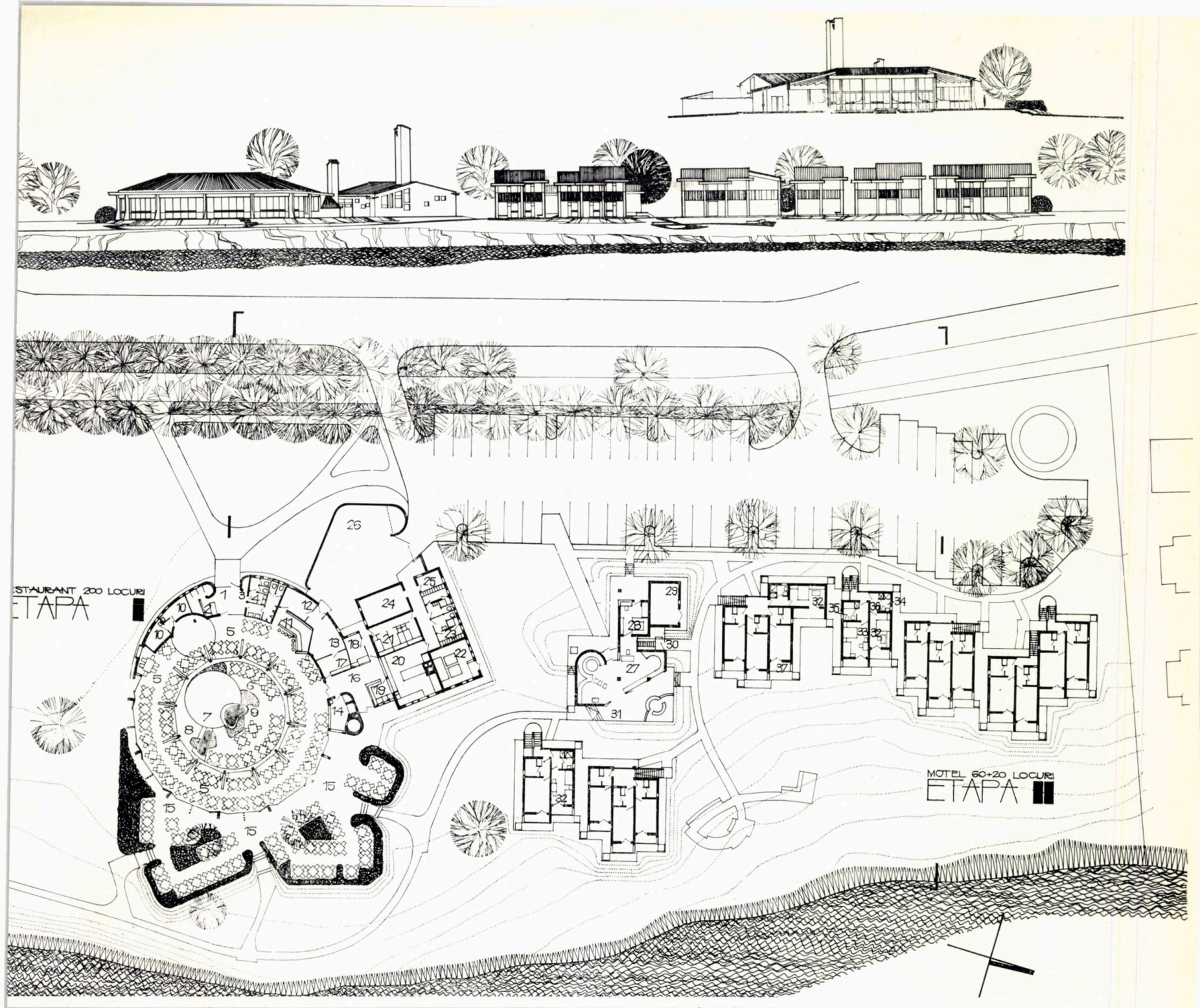

PLAN DE ANSAMBLU

RESTAURANT: *1. Vestibul — 2. Garderobă artizanat — 3. Cabină telefon — 4. Grup sanitar public — 5. Sală de mese 200 locuri — 6. Terasă descoperită interioară — 7. Ring de dans — 8. Podium orchestră — 9. Bazin decorativ — 10. Vestiar artiști — 11. Bar — sală — 12. Răcit băuturi — 13. Depozit băuturi — 14. Preparări grătar, cuptor pîine — 15. Terasă acoperită exterioară — 16. Oficiu — 17. Bar băuturi — 18. Bufet — 19. Spălător veselă — 20. Bucătărie — 21. Preparări carne, zarzavat, pește — 22. Centrală termică și ventilație — 23. Vestiar personal — 24. Depozit alimente — 25. Birou responsabil — 26. Curte de serviciu*

RECEPȚIE CAZARE: *27. Hol recepție-televizor — 28. Cabină recepție camping (din etapa I) — 29. Cameră pompe (din etapa I) — 30. Acces depozit subsol — 31. Terasă*

CORPURI CAZARE: *32. Cameră cu două paturi — 33. Cameră cu trei paturi — 34. Grup sanitar cu duș — 35. Grup sanitar cu cadă — 36. Vestibul și dulap înzidit — 37. Loggie*

Sala este intim legată de terasa interioară, pe care o înfășoară, ca și de natura exterioară, datorită unei vitrări maxime a pereților. În cursul verii, prin plierea ușilor-ferestre, spațiul sălii se unifică cu terasele. Acest lucru s-a realizat prin dispunerea radiatoarelor radial, în dreptul stîlpilor dinspre curtea interioară. Elementele constructive, care cuprind aceste radiatoare, realizează și o intimizare a spațiului prin alveolare.

Pentru cazare s-au prevăzut: un pavilion de recepție-administrație și căsuțe cu 4, 6 și 8 camere, avînd cîte trei paturi, dispuse pe parter și etaj.

În compoziția generală s-a urmărit separarea funcțiunilor restaurant-cazare. Căsuțele au fost dispuse liber în jurul unei peluze deschise spre lac. Se crează, în acest fel, un substanțial spor de confort și intimitate, față de o rezolvare tip bară, de exemplu.

Structura de rezistență este mixtă: zidărie portantă, stîlpi sau sîmburi din beton armat, peste care reazemă planșee prefabricate din beton armat (elemente T radiale, la sala de consumații), atît la

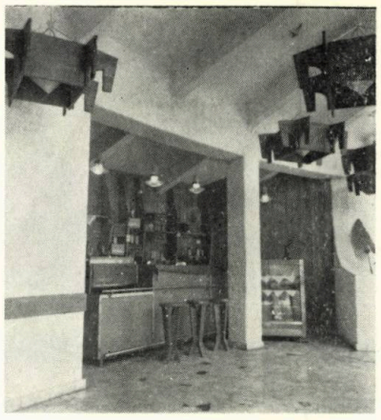

restaurant cît și la pavilioanele de cazare. Planșeele de acoperiș urmăresc panta învelitorii din olane și rămîn cu intradosul aparent, ceea ce oferă volumelor interioare caracter și o notă aparte.

Alimentarea cu apă, canalizarea și încălzirea au fost rezolvate cu mijloace proprii, iar instalațiile electrice prin racordarea la rețeaua publică.

Arh. GEORGETA ZAHARESCU

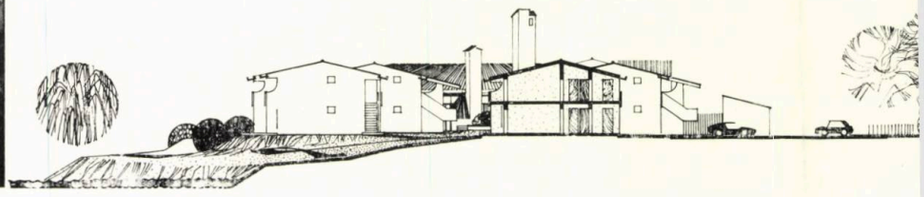

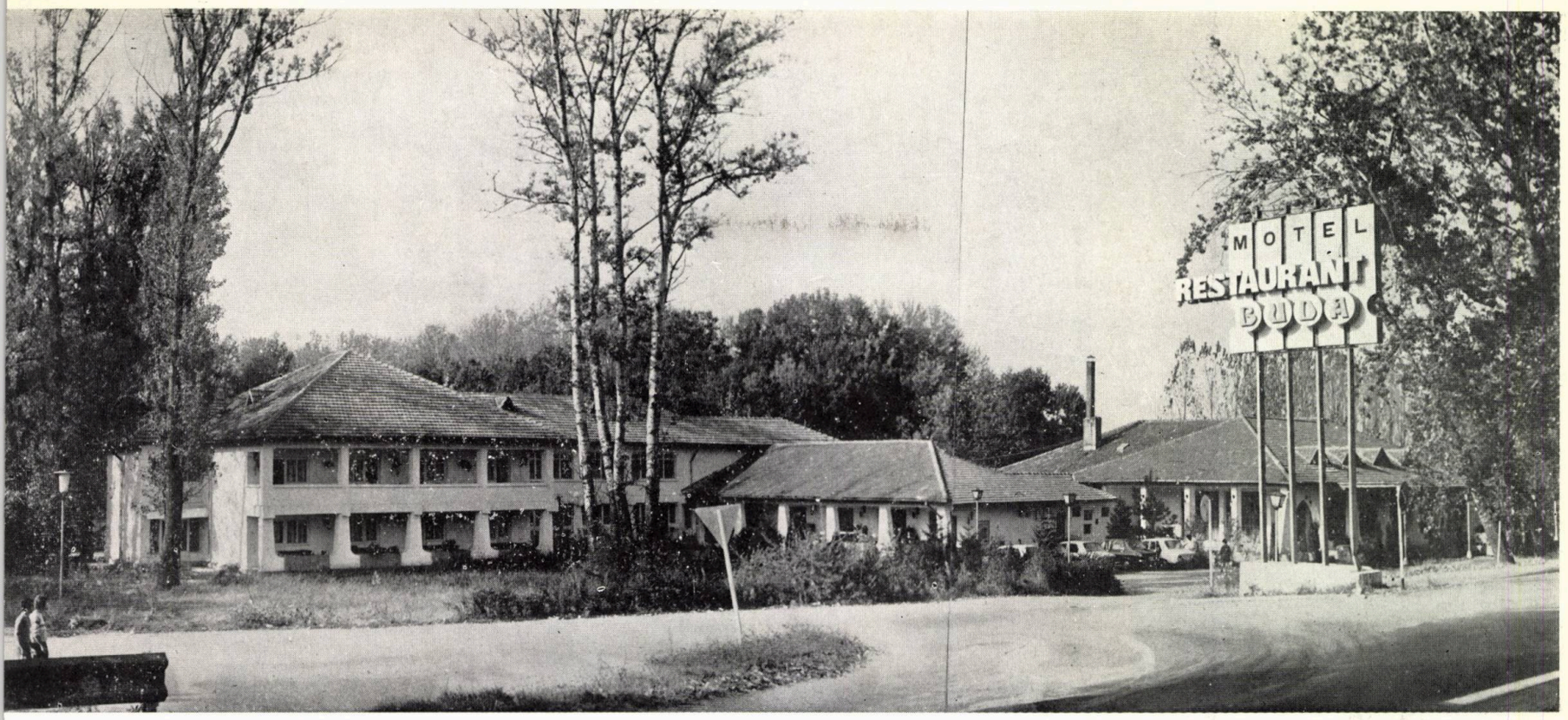

Motelul BUDA din județul Ilfov

Autor: arh. **ADRIAN POPOVICI**
Colaboratori: ing. **MARIA ELENA POPOVICI** (rezistență); ing. **ILEANA IUGA,** tehn. **CONSTANTIN BARBU**, tehn. **SOFIA MORARU** (instalații)

Unitate a CENTROCOOP, motelul « Buda » este amplasat pe șoseaua București-Alexandria (DN6), la cca 19 km de București, într-o pădure din lunca Argeșului.

Amplasamentul a fost dictat de faptul că era un loc tradițional de popas, neamenajat, pe artera respectivă, precum și o solicitată zonă de plajă și destindere pentru bucureșteni.

Motelul dispune de un restaurant cu 124 locuri în sală, completat cu 400 locuri pe terasele acoperite și descoperite din jur. Într-o etapă ulterioară, legat de restaurant, s-a construit și corpul de cazare cu parter și etaj, cuprinzînd cca 60 paturi.

Ansamblul este armonios integrat în cadrul natural și dispune de un parcaj pentru autoturismele vizitatorilor. Aria desfășurată a construcției măsoară cca 1 800 m², din care etajul parțial ocupă 450 m².

Proiectanții au fost preocupați și de ocuparea rațională a terenului cu diversele pavilioane și amenajări exterioare.

Construcția este executată din cărămidă, avînd structura din beton armat monolit. Acoperișul din țiglă sprijină pe o șarpantă de lemn.

Fiind dotat și cu înălzire centrală, motelul oferă o găzduire oportună și confortabilă, în tot timpul anului.

Arh. GHEORGHE IONAȘCU

PLAN PARTER: *1. Sală restaurant — 2. Terasă acoperită — 3. Terasă descoperită — 4. Oficiu — 5. Spălător — 6. Bar de băuturi cu depozit — 7. Grătar — 8. Bucătărie — 9. Depozit alimente — 10. Laborator băuturi răcoritoare — înghețată — 11. Centrală termică — 12. Grup sanitar personal — 13. Grup sanitar public — 14. Grup sanitar camping — 15. Oficiu cazare — 16. Camere cu două paturi*
PLAN ETAJ: *16. Camere cazare cu două paturi*

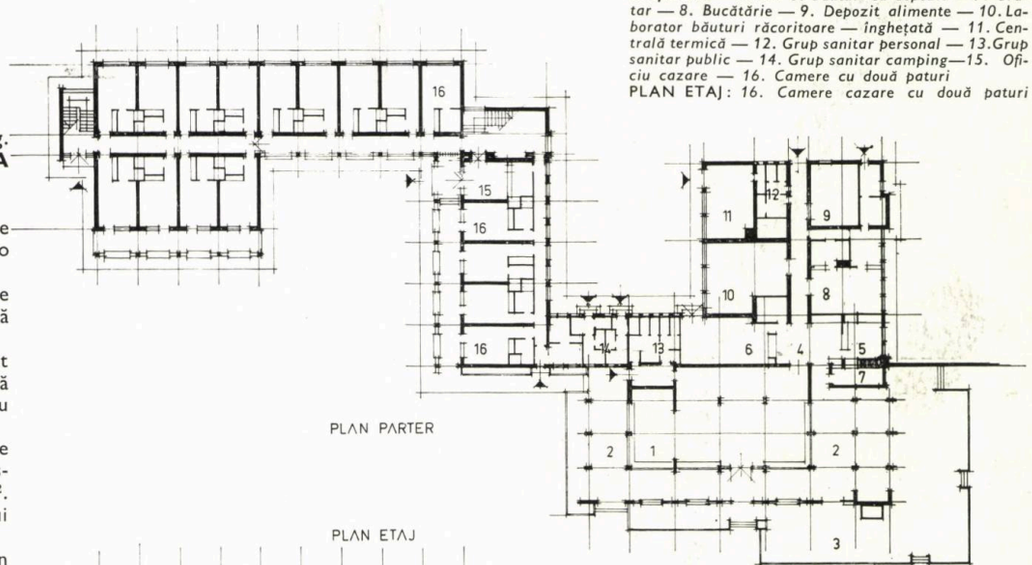

PLAN PARTER

PLAN ETAJ

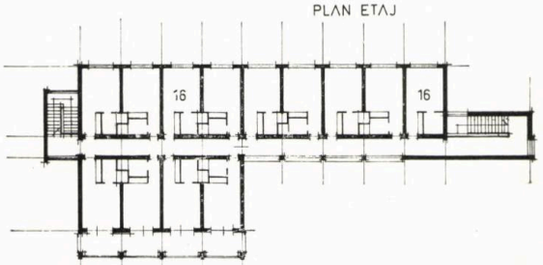

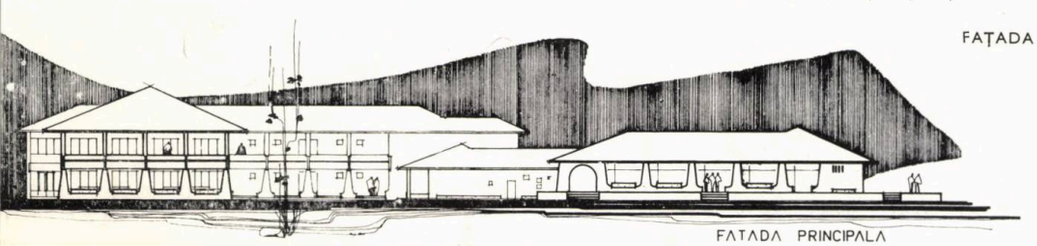

FAȚADA PRINCIPALĂ

FAȚADA PRINCIPALĂ

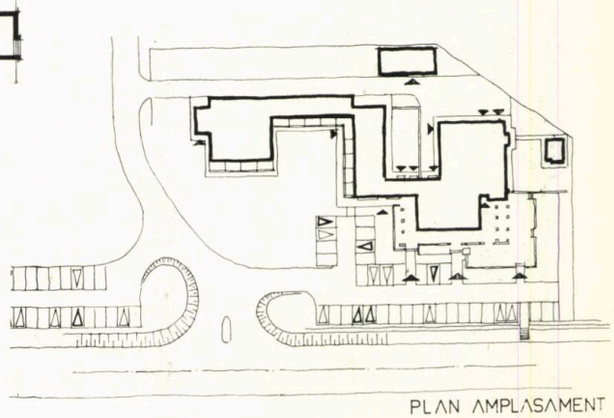

PLAN AMPLASAMENT

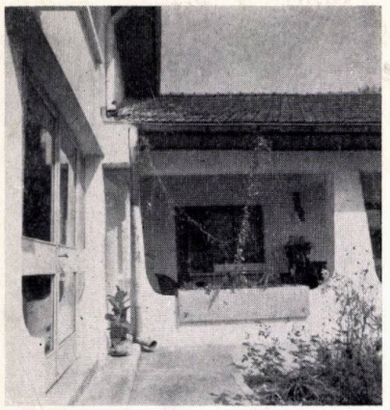

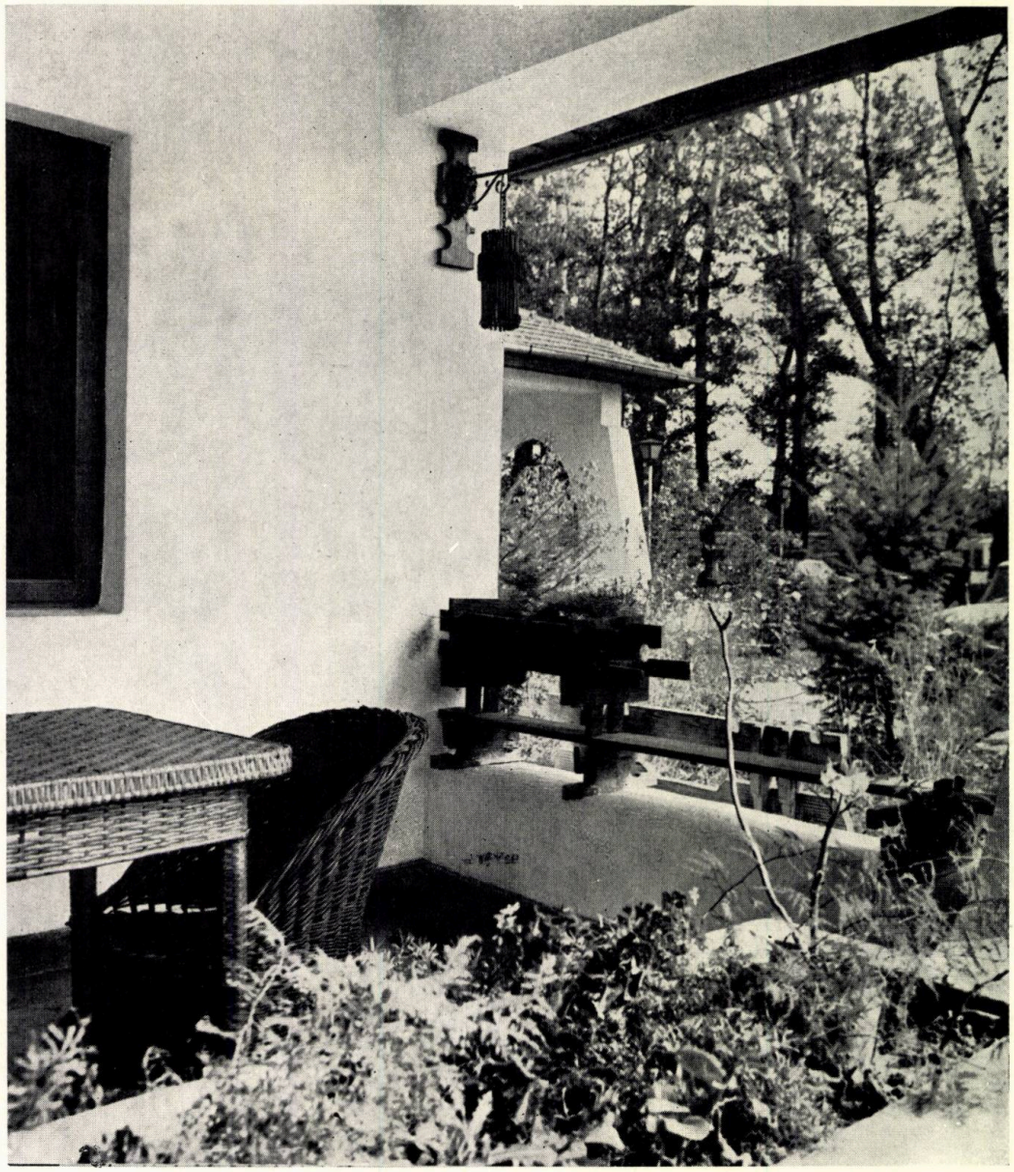

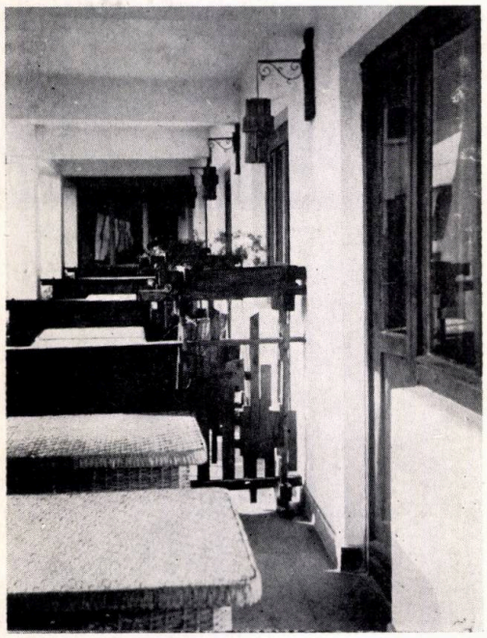

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

Nu numai monumental

DUILIU MARCU s-a născut în 1885; a terminat liceul la Craiova în 1904; a plecat la Paris, în 1906, unde a studiat arhitectura. A obținut diploma de arhitect în 1911.

Întors în țară, a elaborat diverse proiecte proprii și alături de alți arhitecți. Pînă la primul război mondial, a realizat cîteva lucrări în București și Craiova.

Între cele două războaie, a realizat lucrări importante concepute, într-o primă perioadă, în arhitectura academismului clasic francez, cît și în spiritul prelucrării tradițiilor vechii arhitecturi românești, pentru ca, începînd din 1930, să practice și să militeze pentru o arhitectură nouă, modernă, fiind — prin lucrările ce le va concepe în următorii 30 de ani — unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai arhitecturii românești.

Academicianul profesor arhitect DUILIU MARCU a fost primul președinte al Uniunii arhitecților din R. S. România, de la înființare pînă la moartea sa, în 1966.

DUILIU MARCU

În cei 50 de ani de activitate profesională, arhitectul DUILIU MARCU a elaborat proiecte pentru cele mai diverse programe: sistematizări de orașe, clădiri publice, imobile cu apartamente sau birouri, locuințe individuale, lucrări industriale, săli de spectacole ca și spații pentru comerț, alimentație publică și servicii.

Astfel, pe lîngă lucrările sale cu caracter reprezentativ, cum sînt: Palatul din Piața Victoriei, sediul Comitetului de stat al planificării, Palatul CFR, Academia militară, Teatrul din Timișoara, pavilioane la expoziții internaționale etc. Duiliu Marcu a proiectat și realizat și **lucrări cu un pronunțat caracter utilitar,** cum sînt: « centrul alimentar » din Buzău, Pavilionul Artelor și restaurantul « La Colonade » de pe șos. Kiseleff din București (astăzi dispărute), restaurantul României la Expoziția internațională din Paris — 1937, stațiile de transformare din Sinaia și Bușteni, cinematograful « Capitol » din Timișoara, reamenajarea hotelului « Athénée Palace » din București, imobilul cu birouri și spații pentru comerț din cal. Victoriei nr. 61—63 abatoarele orașelor Buzău și Bacău ș.a.

Prima categorie de lucrări — a celor reprezentative — este formată din lucrări la care prin volumetrie, proporții, euritmie, compoziții cu traveația marcată, cît și prin materialele utilizate, se realizează monumentalul, justificat prin tema pe care o ilustrează, prin rolul social și urbanistic pe care îl are opera de arhitectură. Aceste lucrări mult mai bine cunoscute publicului au determinat profilul de arhitect oficial, care a practicat și a reușit o arhitectură monumentală modernă la noi.

În schimb, lucrările cu caracter utilitar ca și locuințele unifamiliale — mai puțin cunoscute, chiar și arhitecților — demonstrează o altă gamă de posibilități ale arhitectului Duiliu Marcu, care s-a apropiat de aceste teme cu discreție și echilibru, rezolvîndu-le simplu, oficiind o arhitectură fără nimic ostentativ.

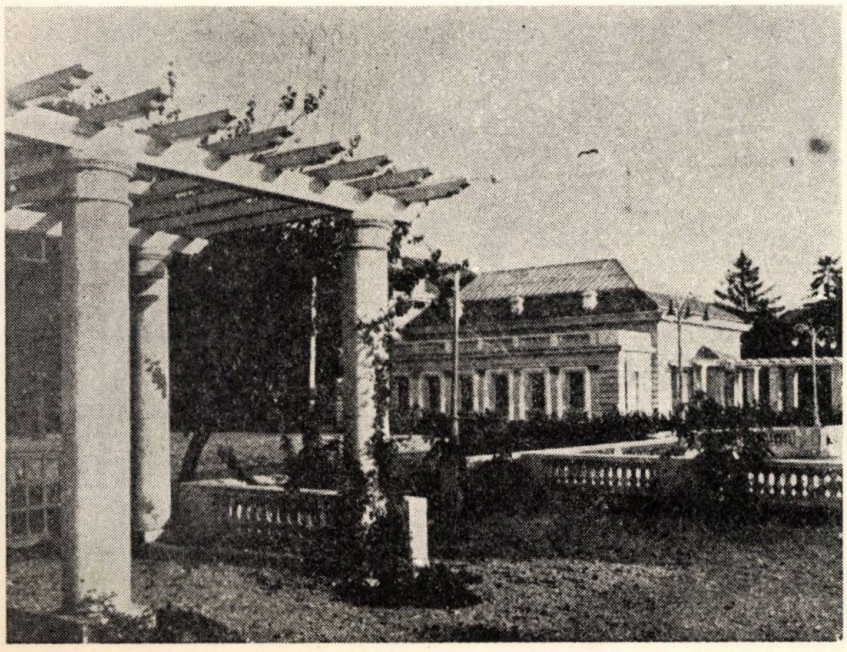

A. PAVILIONUL ARTELOR ȘI RESTAURANTUL « LA COLONADE » DIN PARCUL KISELEFF, *București, edificate în anul 1927 pentru funcție muzeală și expozițională și ca o dotare a zonei, concepute într-o arhitectură în stilul renașterii franceze, au format un ansamblu dintre cele mai căutate de bucureșteni, pînă cînd, într-o noapte, din ordinul municipalității antebelice, acest frumos ansamblu a fost dărîmat, pentru a se degaja amplasamentul în vederea ridicării unui complex statuar cu existență efemeră.*

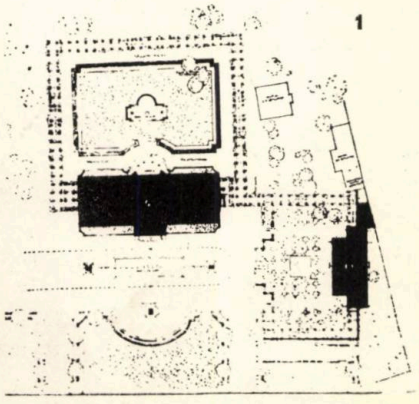

1

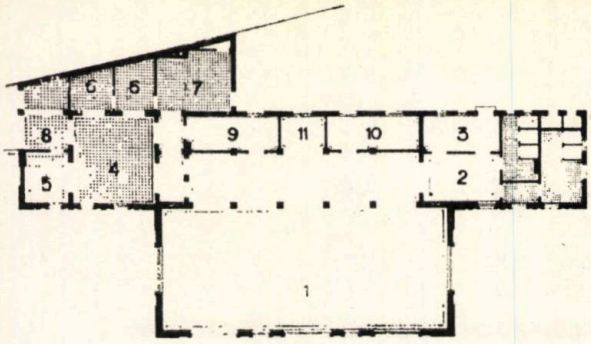

RESTAURANTUL. PLAN:

RESTAURANTUL. FAȚADA PRINCIPALĂ.

3

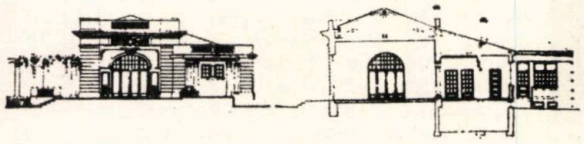

1. PLANUL DE ANSAMBLU, *în axul principal* PAVILIONUL ARTELOR, *în dreapta* RESTAURANTUL « LA COLONADE » *și grădina de vară* **2.** PLANUL RESTAURANTULUI: *1. Sala restaurantului — 2. Vestibul — 3. Vestiar — 4. Oficiu — 5. Bufet — 6. Veselă — 7. Spălător vase — 8. Oficiu — 9. Vinuri — 10. Bufet rece — 11. Casa.* **3.** FAȚADELE *și* SECȚIUNEA RESTAURANTULUI. **4.** DETALIU DE FAȚADĂ *și* BALUSTRADĂ. **5.** DETALIU PERGOLĂ **6.** GRĂDINA DE VARĂ

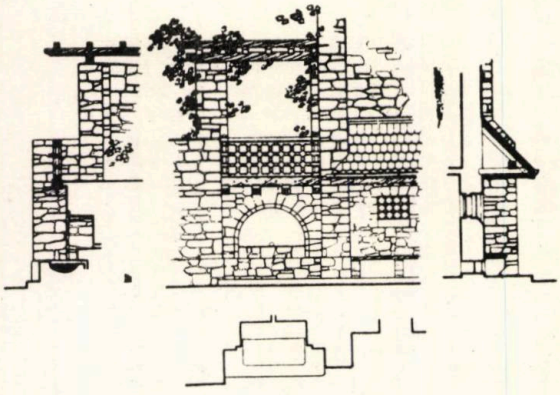

8

B. STAȚIILE DE TRANSFORMARE PENTRU ILUMINATUL PUBLIC AL ORAȘELOR SINAIA ȘI BUȘTENI — *deși sînt obiecte de strictă dotare edilitară, au fost concepute cu o pregnantă preocupare de a le face agreabile în peisajul local al stațiunilor prahovene. De remarcat că, deși toate au același program, fiecare prezintă o altă soluție, păstrînd aceeași manieră.* **7.** STAȚIA DE TRANSFORMARE DIN SINAIA, *la intrarea în Parc,* FAȚADE. **8.** DETALII LA STAȚIA DE TRANSFORMARE DE SUB POIANA OPLER — SINAIA

7

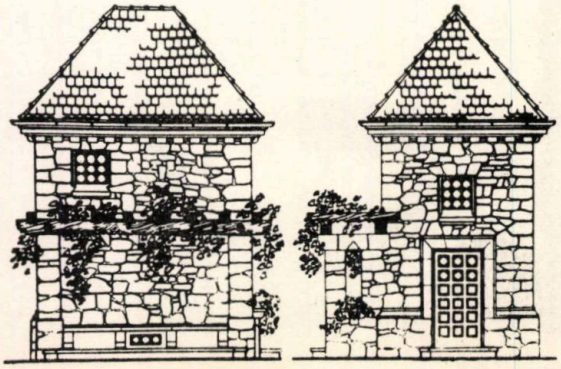

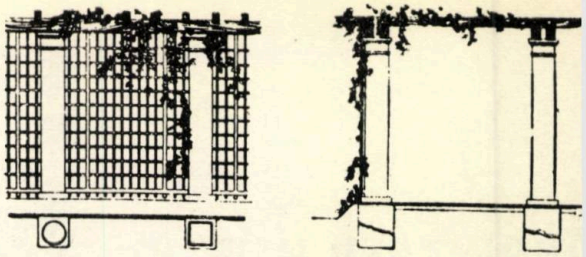

DETALIU DE PERGOLĂ.

5

Dacă în lucrările sale reprezentative Duiliu Marcu a folosit cu predilecție ritmul verticalelor, la aceste lucrări utilitare predomină lungile filări orizontale, plinurile cu suprafețe simple, realizate cu materiale locale, din cărămidă și piatră, aparente, încălzite de asocierea abilă și delicată a unor elemente din lemn, ceramică, sau fier forjat.

Indiferent de înscrierea lor stilistică, de categoria temelor, cărora le-au răspuns, de scara la care trebuiau să fie rezolvate, lucrările lui Duiliu Marcu păstrează ferm trei constante, pe parcursul întregii și neobositei sale activități creatoare: simplitatea savantă a concepțiilor sale față de care nu a făcut niciodată compromisuri, claritatea și acuratețea funcțională a planurilor și studiul rafinat al detaliilor care au menținut operele

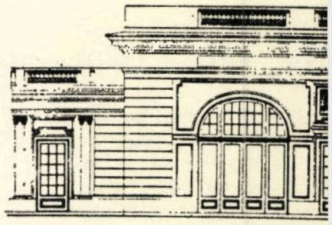

RESTAURANTUL. DETALIU DE FAȚADĂ.

4

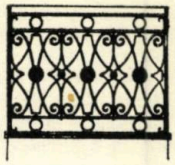

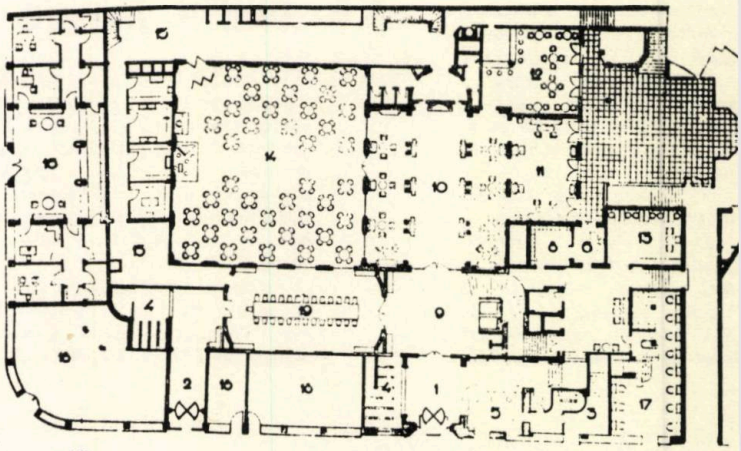

10

9

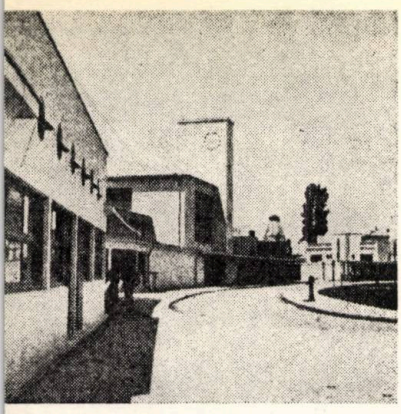

14

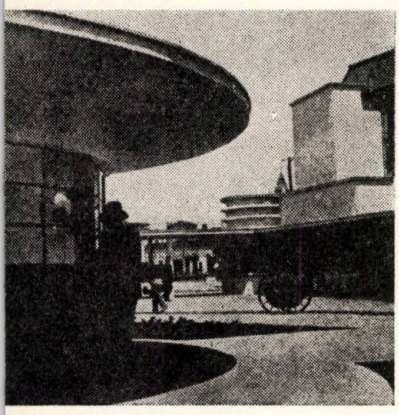

17

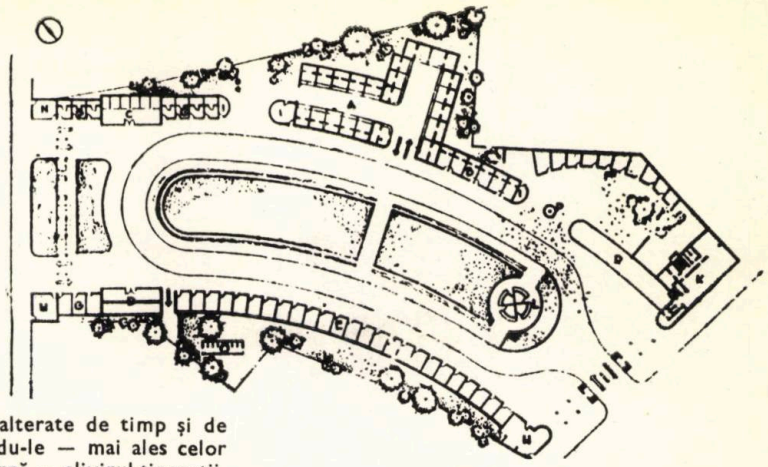

12

sale proaspete, nealterate de timp şi de intemperii, dăruindu-le — mai ales celor de concepţie modernă — elixirul tinereţii.

Exemplele de arhitectură utilitară din opera arhitectului Duiliu Marcu, pe care le prezentăm în conformitate cu tematica acestui număr al revistei, pot fi — mai ales pentru tinerii arhitecţi şi pentru studenţi — un prilej de meditaţie asupra personalităţii unui mare arhitect, ca şi asupra posibilităţilor pe care le oferă programele de arhitectură « minoră », faţă de care acest arhitect s-a apropiat cu acelaşi respect ca şi atunci cînd trebuia să îmbogăţească patrimoniul nostru arhitectural cu opere monumentale.

Arh. ADRIAN OPREA

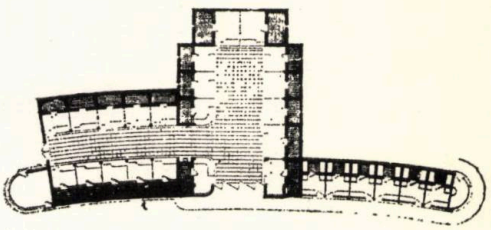

13

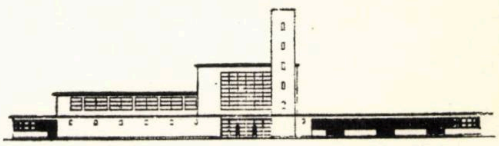

0. « CENTRUL ALIMENTAR » DIN BUZĂU, *amplasat între două străzi, pe un teren neregulat, situaţie fructificată în avantajul unui ansamblu deosebit de funcţional, cu o volumetrie variată rezultată din necesităţile temei, o arhitectură simplă adecvată scopului utilitar al acestei pieţe alimentare.* **12.** PLAN DE ANSAMBLU: *A. Hala de carne — B. Hala de peşte — C. Hala de păsări — D. Hala de produse lactate — E. Hala de legume — F. Hala de fructe — G. Magazin — H. Bufet — I. Flori — K. Restaurant — L. Răcoritoare — M. Poştă — N. Tutungerie — O. WC public — P. Fintină — R. Portic.* **13.** HALA DE CARNE — PLAN ŞI FAŢADĂ. **14, 15, 16.** IMAGINI ALE ANSAMBLULUI. **17.** CHIOŞC RĂCORITOARE

15 16

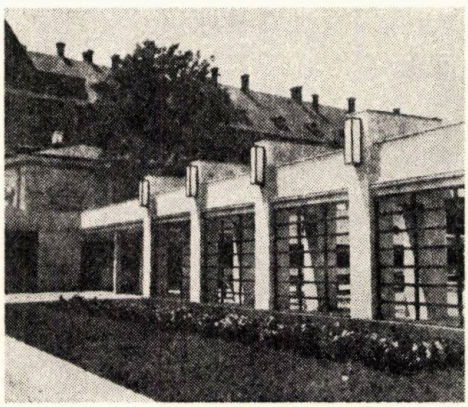

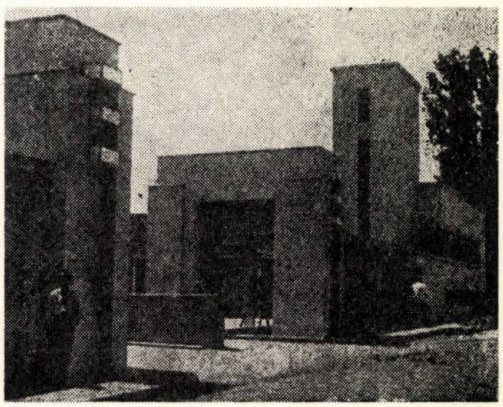

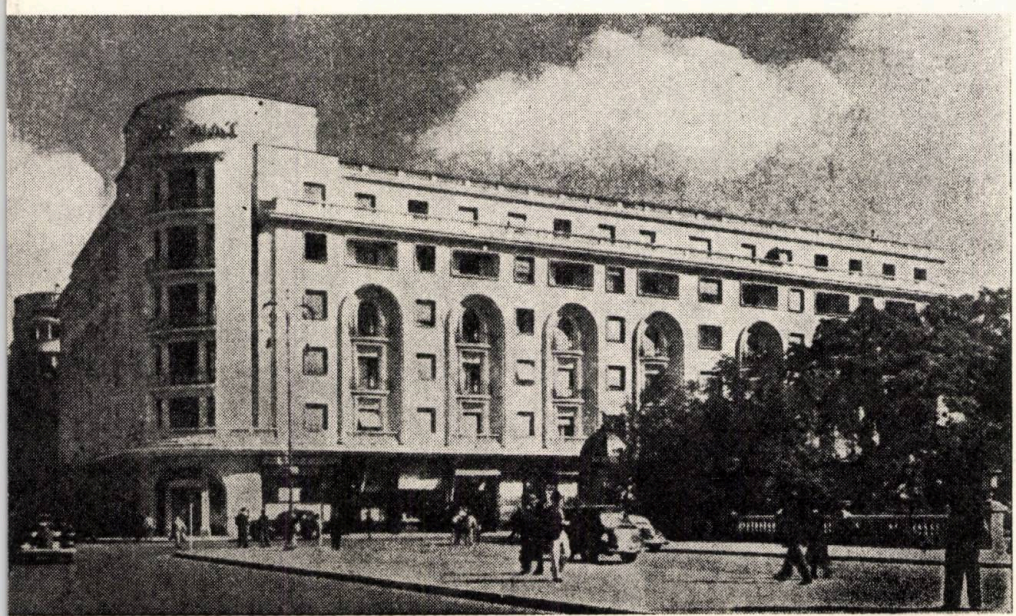

C. HOTELUL « ATHÉNÉE PALACE » *din Bucureşti, construcţie datînd din 1912, ce a fost transformată, extinsă şi modernizată de către D.M. în 1937. A deţinut zeci de ani calitatea de cel mai prestigios hotel bucureştean. Prezentăm planul parterului — aşa cum a fost restructurat, pentru o utilizare maximală a spaţiului şi totuşi fără a se face concesii funcţionale.* **9.** HOTELUL « ATHÉNÉE PALACE » *din Bucureşti, înaintea transformării din 1937.* **10.** PLANUL PARTERULUI, *după transformare: 1. Intrare în hotel — 2. Intrare la restaurant — 3. Bagaje — 4. Garderobă — 5. Recepţie — 6. Director — 8. Seifuri — 9. Vestibul — 10. Hol de onoare — 11. Salon — 12. Bar — 13. Sală de lectură a corespondenţei — 14. Restaurant — 15. Oficiu — 16. Birou de voiaj — 17. Coafor — 18. Magazin — 19. Sală de banchete.* **11.** HOTELUL ATHÉNÉE PALACE *după transformare*

11

18

19

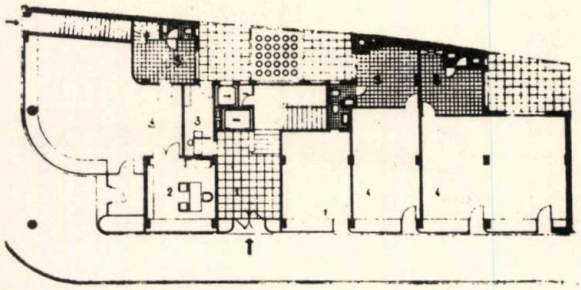

20

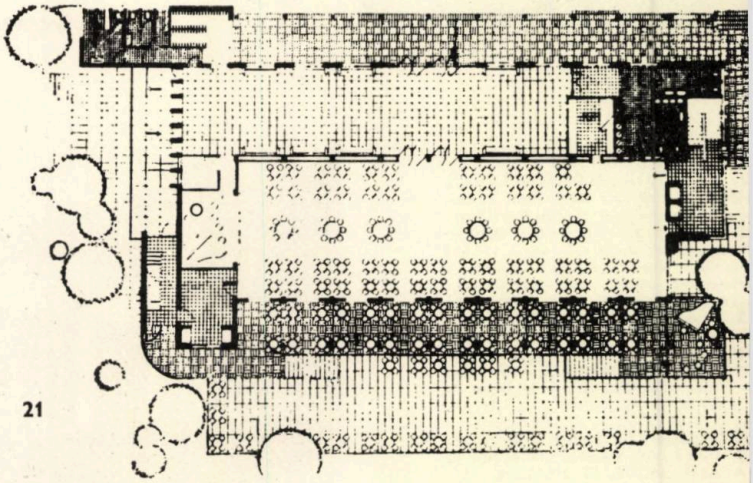

21

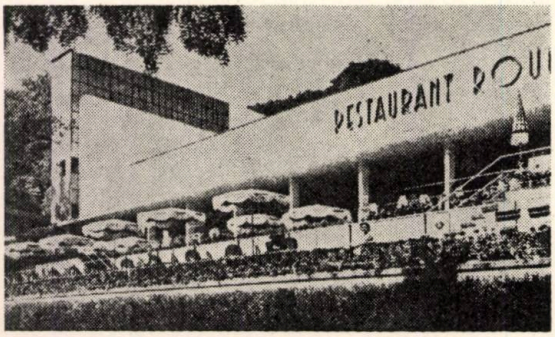

22

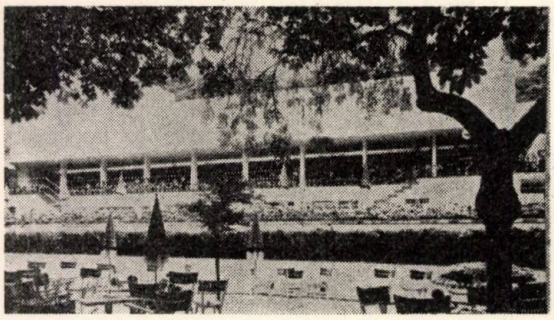

23

24

25

26

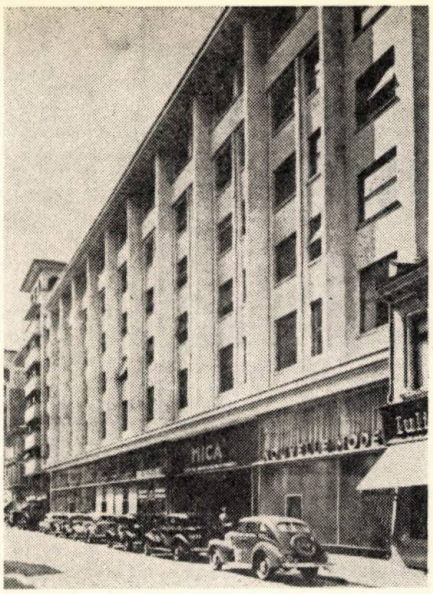

G. IMOBILUL CU BIROURI, APARTAMENTE ŞI SPAŢII COMERCIALE DIN BUCUREŞTI-CALEA VICTORIEI NR. 63—69 *constituie una dintre cele mai valoroase şi interesante lucrări de acest tip realizate în Bucureşti. Lucrarea a fost edificată în două faze: corpul din spate în 1931, iar cel din faţă în 1937, avînd soluţii de avangardă pentru acea vreme, cele mai pretenţioase materiale de finisaj şi o execuţie ireproşabilă. Această lucrare a fost considerată şi pe plan internaţional un exemplu demn de cercetat şi urmat. Parterul formînd un spaţiu unitar cu mezaninul, a fost ocupat cu spaţii comerciale — desfăşurate spre Calea Victoriei şi în jurul curţii interioare — ca o prelungire a străzii — soluţie ce oferă şi astăzi un prilej de meditaţie arhitecţilor, asupra unui mod fericit de a concepe astfel de funcţiuni.* **26, 27.** FRONTUL SPRE CALEA VCTORIEI. **28.** PLANUL PARTERULUI: *1. Cofetărie — 2. Magazine — 3. Portar — 4. Vestiar* **29.** COFETĂRIA — IMAGINEA INIŢIALĂ. **30.** CURTEA INTERIOARĂ

27

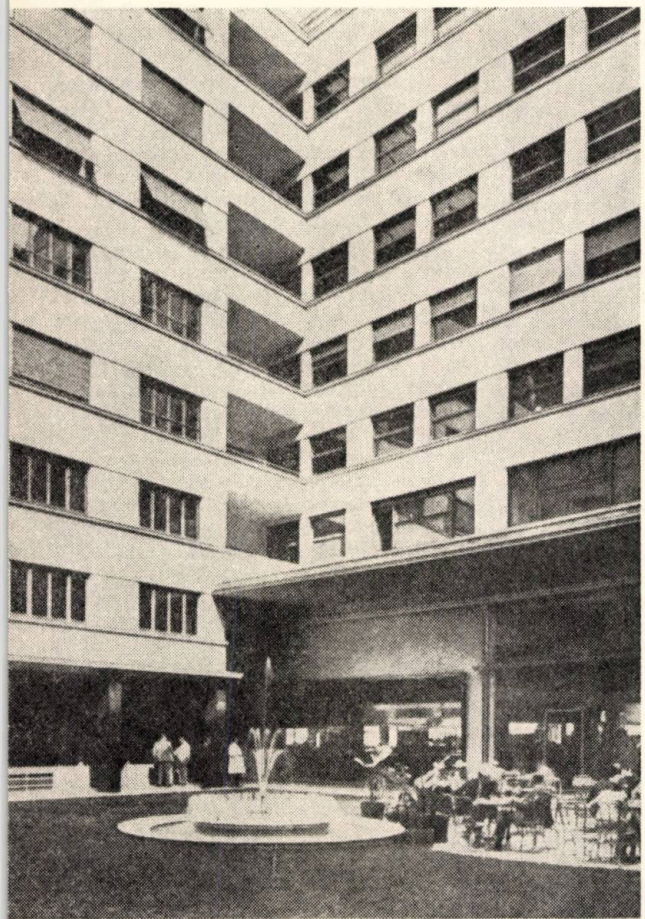

29

30

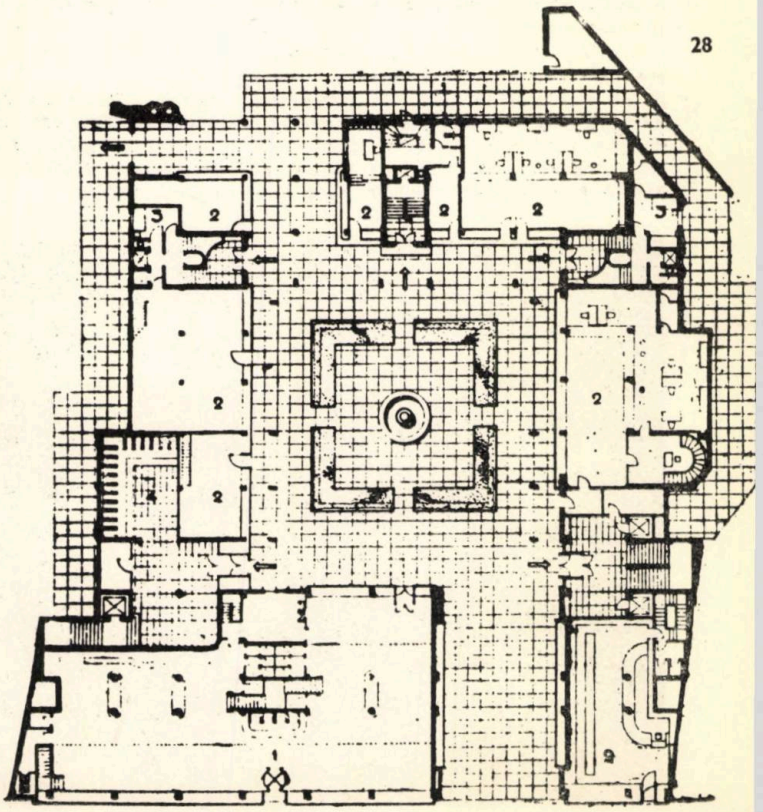

28

E. BLOCUL CU APARTAMENTE ŞI SPAŢII COMERCIALE DIN BUCUREŞTI, BD. MAGHERU NR. 14 *este prevăzut la parter cu cca 400 m² utilizaţi pentru magazine şi accese. Prezentăm planul acestui nivel ca exemplu de rezolvare tipică pentru astfel de programe.* **18.** BLOCUL MAGISTRAŢILOR. **19.** ASPECT ACTUAL. **20.** PLANUL INIŢIAL AL PARTERULUI: *1. Hol de sosire — 2. Birou — 3. Portar — 4. Magazine — 5. Anexe şi depozite magazine*

F. RESTAURANTUL ROMÂNESC LA EXPOZIŢIA INTERNAŢIONALĂ DE LA PARIS — 1937, *realizat în imediata apropiere a pavilionului României — concepţia rezultată, ca şi serviciile oferite publicului au făcut ca acest restaurant să fie una din reuşitele cele mai prestigioase ale Expoziţiei internaţionale din 1937.* **21.** PLANUL RESTAURANTULUI ROMÂNESC. **22, 23, 24.** IMAGINI EXTERIOARE. **25.** IMAGINE INTERIOARĂ

UNELE ASPECTE ALE CERCETĂRII INTERDISCIPLINARE ÎN ȘANTIERELE CENTRULUI VECHI AL BUCUREȘTILOR

În zilele noastre, asistăm la mari prefaceri în peisajul orașului contemporan. Enorme cantități de pămînt sînt dislocate și se procedează la asanarea și sistematizarea cartierelor. Toate acestea reprezintă operații urbanistice curente, urmărind să asigure locuitorilor cetății condiții optime de viață și activitate, măsurile luate vizînd, în același timp, și o eficientă supraveghere a evoluției generale a orașului.

Operațiunea, devenită o chestiune de rutină, comportă însă o grijă deosebită, atunci cînd intervenții de acest fel se petrec în perimetrul vechi al orașului, într-o zonă în care regimul demolărilor și al construcțiilor are **un caracter special,** așa cum este zona Curtea Veche din București. Renunțarea la o serie de imobile, nevaloroase, se face cu mult discernămînt, iar noile edificii, amplasate în spațiile devenite libere, cer arhitectului proiectant adoptarea unor soluții care să nu contravină atmosferei generale, frontului stradal, sau caracterului unitar al ansamblului.

Acestea sînt, în general, operațiuni esențiale și la adoptarea celor mai bune soluții concură, de cele mai multe ori, un mare număr de specialiști din domenii diverse (arhitecți, istorici, istorici de artă, ingineri etc.), fiecare dintre ei optînd pentru acele rezolvări care servesc cel mai bine scopul propus: de a conserva și prezenta publicului, edificii-monumente, ansambluri, cu o funcționalitate bine stabilită, care să contribuie și la educația estetică și patriotică a cetățenilor. Astfel, riscul de a distruge — și deci de a pierde fără putința de a mai recupera — bunuri culturale, vestigii ale altor epoci, este mult diminuat. Dar interesante mărturii istorice și de cultură pot să apară și în cadrul unor lucrări de mai mică amploare: amenajări gospodărești, instalații și lucrări în imobile ori stradale, lucrări ce se fac în mod curent în timpul exploatării construcțiilor, mai vechi sau mai noi. Și, în aceste condiții, colaborarea interdisciplinară trebuie să se stabilească rapid, pentru salvarea vestigiilor și adoptarea unor soluții corespunzătoare. O situație de acest gen s-a desfășurat nu de mult în fața specialiștilor, în strada Blănari nr. 21, în imediata apropiere a bisericii Sf. Nicolae-Șelari. Atenția arheologilor a fost concentrată aici asupra cîtorva elemente și anume: la —3 m, în pămîntul castaniu-brun, deranjat de numeroasele înhumări ale necropolei din apropierea lăcașului de cult, ctitorie inițială din secolul al XVII-lea, se află înșiruiți, pe direcția nord-est-sud-vest, pari și țăruși din stejar, ce se păstrează în poziție verticală și destul de bine conservați. Cu cîțiva ani în urmă, în timpul cercetărilor de la Hanul cu Tei, întîlneam o situație asemănătoare impusă de existența probabilă a unui baltac. Descoperirea din strada Blănari, constituie încă un reper al acestui element topografic dispărut.

Marele incendiu din 23 martie 1847 care a distrus 1800 case din zona centrală a Bucureștilor. Acuarelă de Mustacoff, aflată în colecțiile Muzeului de istorie a municipiului București

În săpătura destul de restrînsă (8 × 3 m), s-au putut observa și cîteva ziduri ale unor construcții din secolul al XVIII-lea, lucrate din cărămidă de grosimea 3,5/4 cm, cu mortar albicios, avînd numeroase cuiburi de var nestins, dezafectate în veacul trecut cînd zona a cunoscut o adevărată febră a construcțiilor, determinată de cîteva elemente favorabile. Pe de o parte, a fost tradiția comercială a centrului vechi al orașului, care a atras numeroși negustori în jurul unor străzi vechi cum este cea a Lipscanilor (Ulița Mare), iar, pe de altă parte, posibilitatea deschiderii unor noi artere de circulație prin parcelarea teritoriului Curții Vechi, dar mai ales prin « sistematizarea » realizată după incendiul din 23 martie 1847, a cărui violență maximă s-a manifestat îndeosebi în această parte a orașului.

Stratul gros de arsură, măsoară în strada Blănari 0,20—0,40 m și acoperă o serie de construcții afectate de această calamitate. Aria distrugerilor provocate a mai putut fi urmărită și prin sondajele ce s-au efectuat pe strada Bărăției, în curtea interioară a magazinului « Materna ». Prăvălii și locuințe construite la începutul secolului al XIX-lea au fost acoperite cu un strat gros de arsură provenită din suprastructura și acoperișul din lemn, la cea mai mare parte a caselor existente pînă la mijlocul veacului trecut. Unele încăperi conțin un frumos inventar ceramic, compus din farfurii de proveniență locală, dar și din exemplare importate din Anglia, ce prezintă atît scene orientale cît și monumente românești, ba chiar bucureștene. Toate acestea și numeroase vase de sticlă au fost surprinse acolo de incendiu și scoase la lumină, acum, cu prilejul extinderii și modernizării magazinului (fost « Vulturul de Mare »).

Păienjenișul de ziduri este accentuat și de intervențiile constructorilor de la începutul secolului nostru, care au folosit în fundații unele ziduri mai vechi și au demontat parțial altele. Și chiar și astfel de « colaborări » interdisciplinare dau rezultate bune. În perspectiva viitoarelor analize rămîn încă o serie de probleme legate de evoluția orașului, a înfățișării sale, a arterelor de circulație și traseului acestora. Sînt probleme atît urbanistice cît și istorice, pentru rezolvarea cărora colaborările viitoare pot și trebuie să-și aducă un valoros aport.

Arheolog ARISTIDE ȘTEFĂNESCU

Arh. Marcel Melicson: ARHITECTURA MODERNĂ. Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1975, 359 pag., numeroase imagini alb-negru

« Hélas Madame, le simple n'est pas facile! »

Le Corbusier

În sfîrşit în literatura noastră de specialitate o carte despre ARHITECTURA MODERNĂ!

Exclamaţia se datoreşte faptului că aş fi citit cu tot atîta silinţă acest opus şi acum 35 ani — la începutul studenţiei — dar atunci cărţile consacrate evoluţiei arhitecturii timpurilor noi erau rare chiar şi acolo unde se născuse arhitectura modernă.

Orice pledoarie *pro domo sua* se făcea numai în cercuri esoterice şi nimeni nu ar fi crezut că din 1909 în 1939, Robie House, Notre Dame du Raincy, Casa Schröder, Şcoala Bauhaus — Dessau, Magazinele Schocken, Casa Garches, Casa Poissy, Pavilionul Germaniei la Barcelona, vila Tugendhat, Rockefeller Center, Stadionul din Florenţa, vila Mathes, Casa de pe cascadă, vila Mairea şi Pavilionul Finlandei la Expoziţia din New York vor deveni jaloane istorice în dezvoltarea arhitecturii moderne.

Estetica de inginer era atunci una, cea de arhitect alta. Le Corbusier propovăduia pe imaginea unui zgîrie-nori ratat, să se asculte de sfaturile inginerilor dar nu de arhitecţi, după ce enunţase că « arhitectura n-are nimic de-a face cu stilurile ».

Desigur, trei decenii de arhitectură modernă nu puteau convinge masele largi, nici în ţări unde arhitectura paseistă excelentă domina şi nici chiar în locuri cu un fond istoric valoros mai rarefiat.

Arhitectura se judeca în anii '40 estetic, necum psihologic. Noilor criterii de valoare le-a trebuit obişnuinţă, timp şi educare.

Colegul Marcel Melicson a meditat mult timp asupra arhitecturii specifice a timpurilor noi, publicînd de altfel în anii 1967—68, în revista Arhitectura, « Fişe pentru o istorie a gîndirii arhitecturale contemporane (I—XV) ».

Autorul pleacă la drum de la mijlocul secolului trecut — « acel stupid secol al XIX-lea » — arătîndu-ne că în următorii 40 ani în multe activităţi umane se produc hotărîtoare revoluţii. Sînt patru decenii la **hotarul dintre două lumi,** urmate de **cotitura decisivă** etapă oprită în anul izbucnirii primului război mondial. Un Chicago din cottage-uri de lemn distrus de incendiu în 1871 devine din 1883 un oraş al caselor înalte. Această verticalizare a arhitecturii prilejuieşte de la 1875 la 1925, curentul Şcolii din Chicago.

În Europa, la început de secol se cere un stil inedit, deci *arta 1900 = art nouveau*, cu protagoniştii respectivi, trecîndu-se de la *noii raţionalişti* prin diferite episoade la intolerantul *Adolf Loos* şi la casele preeriilor lui *Wright*, lucrări care singure l-ar fi consacrat între cei mai mari arhitecţi ai lumii.

O a treia etapă intitulată **avangarda artistică şi arhitectura** debutează cu un extras din manifestul grupării *De Stijl* din 1918, ocupîndu-se de *expresionism, cubism, purism, neoplasticism, constructivismul rus*, curente care activează pînă în jur de 1925 împotriva academismului sclerozant.

De la această dată autorul ne introduce în **funcţionalismul obiectiv** cu Germania care avea să preia rolul de lider al arhitecturii moderne. *Walter Gropius* şi *Bauhaus*-ul său, *arhitectura obiectivă a lui Mies van der Rohe*, sînt momentele principale de teorie şi practică încheiate în 1930 prin casa Tugendhat la Brno.

Un pas mai departe — nu cronologic — îl reprezintă intrarea în scenă a lui Le Corbusier cu **funcţionalismul liric,** părăsindu-l la concepţiile *maşina de locuit* şi *oraşul radios*.

A şasea etapă a cărţii se desfăşoară între **1930—1950,** două decenii în care « stilul internaţional » ne demonstrează arhisuficient că nu egalizează arhitectura între poli şi ecuator. Cum graniţele între momentele mari ale împărţirii cronologice propuse nu pot fi tranşant demarcate fiindcă ne aflăm în domeniul înfăptuirilor care pleacă din trecut spre viitor, autorul readună protagoniştii noştri în ansamblul Weissenhof. Ni se prezintă şi «proiectul manifest » al arhitecturii moderne, Palatul Ligii Naţiunilor. Dar la capătul unui adevăr, trebuie să recunoaştem că în arhitectură există şi un adevăr contrar, aşa că autorul opune funcţionalismului, *arhitectura organică*. Deci din nou Wright şi în plus Mendelsohn, Häring, Scharoun, Aalto, urmînd în continuare alte tendinţe principale ale etapei. România, în care arhitectura modernă s-a născut între cele două războaie mondiale, încheie capitolul cel mai dens.

În final — foarte sintetic — autorul indică cîteva din direcţiile divergente ale arhitecturii moderne după 1950, exemplificîndu-le prin cîteva lucrări. De la această dată, revoluţia tehnologică impusă de exploziile demografică şi urbană, aducînd cu sine pe « tot mai mult, tot mai repede şi tot mai economic » marchează etapa de contraste între performanţele extraordinare ale unicatelor şi mare serie a producţiei de larg consum. Este etapa cînd cei patru mareşali ai arhitecturii moderne intră în eternitate, nu înainte de a fi

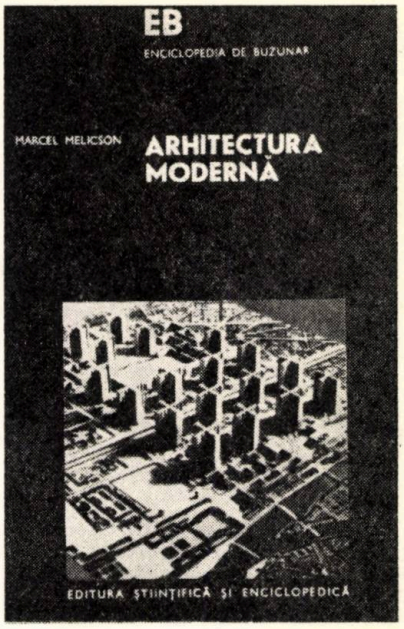

constatat ivirea unor discontinuităţi şi compromisuri în cîmpul arhitecturii moderne.

Capitolul constituie probabil şi cuprinsul următoarei cărţi a lui Marcel Melicson, cînd după perioada reconstrucţiei ne va prezenta al treilea pătrar al veacului XX — « acest zorit secol al XX-lea » — aş afirma...

Cartea este admirabil compusă şi echilibrată, merit primordial în parcurgerea unei atît de vaste teme, în profunzime şi cu un acompaniament vizual minim. Putem critica formatul şi numărul de coli, dar din nefericire vedem în toată literatura de specialitate pe plan mondial acele « formate de buzunar », pentru contribuţii foarte semnificative la înţelegerea timpurilor trecute, prezente şi viitoare. Nu afirmăm cele de sus dintr-o tînjire pentru ediţiile de « bibliofili » ale vreunei « L'architecture Française » a lui J. F. Blondel (formate *in folio*), dar amintim acele dimensii ale cărţilor de arhitectură editate la Meridiane.

Astfel am anticipa bucuros reapariţia acestei pasionante cărţi cu mici intervenţii la imagini, ca de pildă reconsiderarea *Arhitecturii în România:* numai exemple de arhitectură modernă şi exclusiv menţinute în cronologia consecvent urmărită de autor. Ar fi util — poate — completări la arhitectura noastră între cele două războaie mondiale, părîndu-mi-se că nu pot lipsi: Marcel şi Iuliu Iancu, Ion Boceanu, Richard Bordenache, Henriette Delavrancea, Octav Doicescu, G. M. Cantacuzino, Gr. Ionescu, Marcel Locar, P. E. Miclescu, Herman Stern şi alţii, care au cel puţin cîte o realizare de arhitectură funcţională foarte reuşită. Şi alte imagini, de altfel, ar trebui reportate în perioada 1950—1975 pentru păstrarea originalei separaţii în timp propuse.

La capătul cărţii sîntem recunoscători autorului că ne-a plimbat în gîndirea şi înfăptuirea unei producţii valoroase de

arhitectură, de-a lungul unui secol plasat simetric pe intersecția veacurilor XIX—XX.

Comentariile sale sînt de o vervă remarcabilă, autorul avînd și un deosebit talent de a sintetiza esențialul.

Dar dincolo de meritele cărții, trebuie să ne amintim că ne găsim într-un moment în care publicul regretă că marile ansambluri nu sînt la înălțimea unicatelor litoralului, acelea pe deasupra și de o mai temporară utilizare. Vedem case de cultură cu « personalitate », dar școli mari pretutindeni aceleași, ca și alte teme de arhitectură tot mai repetabile.

Am trecut de la cal la cal-putere, însă consimțim cu regret la industrializarea locuinței. Sîntem îndemnați să acceptăm că « utilul » este în totalitatea sa și « frumos ». Ba chiar sîntem poftiți a nu mai vorbi de « frumusețe » ci de « expresivitate »...

De aceea mă reîntorc la exclamația de la începutul recenziei: ce binevenită este cartea lui Marcel Melicson!

Pentru toți cititorii un gest de cultură.

Dr. arh. RADU PATRULIUS

recenzii ● recenzii ● recenzii

E. Leblanc-Bazou — G. Coronio — J. P. Joly: THE URBAN ENVIRONMENT AMENITIES AND CITYSCAPE (Mediul construit urban — comodități și peisaj urban), Ed. IFHP-CRU, Paris. 187 p.

Lucrarea gravitează în jurul conceptului de « spațiu interstițial urban », definit ca spațiu vital pentru organismul urban și avînd funcțiuni multiple. Ideea pornește de la observația că în orice activitate umană și, implicit, în alcătuirea fizică corespunzătoare acestei activități (și chiar în natură), există cu necesitate momente de pauză, de vid, de « respiro », esențiale desfășurării normale a activității respective (e.g. vestibulul în locuință, grădina în fața casei, valea între dealuri, ritmul activității cardiace etc.) Într-un țesut urban discontinuu spațiul interstițial reprezintă « negativul », spațiul care leagă și separă în același timp unitățile structurale ale orașului, grupurile de locuințe, unitățile de vecinătate sau cartierele.

Autorii lucrării atribuie acestui spațiu interstițial un dublu rol: *funcțional*, de structurare a texturii urbane, și *social*, rol de legătură între diferitele unități urbane mai dens construite și rol de centru al vieții comunitare. Spațiul interstițial ar urma să preia necesitățile viitoare foarte ridicate de odihnă și recreare. Planurile de orașe schițate în lucrare ar avea următoarele caracteristici:

— ele sînt evolutive; orașele pot crește foarte mult în limitele actuale; păstrînd principiile prescrise de autori, aceste orașe ar putea atinge ușor cîteva milioane de locuitori fără să apară probleme în funcționarea lor;

— ele oferă diverselor activități un cadru plăcut și stimulativ datorită configurației urbane de tip « arhipelag », alcătuită din insule sau nuclee cu densități de la 50 loc/ha la 600 loc/ha;

— spațiul interstițial (dintre nucleele construite) ar constitui pînă la 60% din suprafața totală a orașului și ar fi folosit ca zonă de recreare și agrement, spațiu neconstruit, teren de rezervă, teren necesar amplasării rețelelor de circulație primare și secundare și, în sfîrșit, loc de amplasare a unor dotări social-culturale. Aceste spații, la care se poate ajunge pe jos în maximum zece minute, ar oferi condiții psihice și fizice optime dezvoltării creativității și desăvîrșirii personalității umane;

— nucleele urbane construite la diferite densități ar fi astfel distribuite încît să confere orașului monumentalitate, caracter și identitate și să dea orășeanului un sentiment de siguranță, de apartenență, de armonie.

Autorii analizează în detaliu tipologia formelor spațiului interstițial, precum și întreaga gamă de servicii urbane ce se recomandă a fi amplasate în acest spațiu. Cu deosebire acest capitol al lucrării considerăm că este valoros și valoroase sînt diagramele ce analizează factorii care determină amplasarea dotărilor în oraș. Este atent analizat procesul de alegere a unui amplasament pentru o dotare, precum și procesul de decizie, atît a cumpărătorului, cît și a firmei. Și întrucît lucrarea se referă la orașul bazat pe o economie de liber schimb, nu lipsește din analiză nici factorul valorii și prețului terenurilor urbane, ca determinant major al amplasării optime. Un capitol întreg cuprinde o prezentare foarte detaliată a tuturor serviciilor urbane considerate necesare, dotări social-culturale, comerciale și de deservire.

Din păcate, întreaga lucrare este o ilustrare a contradicției care, credem, există între exprimarea bunelor intenții și realizarea lor concretă, între discursul filozofic și general calitativ și operaționalizarea sa necesar și posibil de argumentat numai prin studii cantitative. Într-adevăr, ideea unei pauze, a unei respirații, a unor « plămîni » în țesutul compact urban nu este nouă și este agreată și susținută de mulți autori. Ideea ca aceste spații să fie structurate într-un sistem și să li se atribuie anumite funcțiuni precise, de importanță vitală pentru oraș, este, din nou, demnă de luat în considerație. Dar de aici și pînă la a face propunerile « concrete » pe care le aduc cei trei autori este cale lungă. Un oraș alcătuit din nuclee ale căror densități variază între 50 și 600 loc/ha, nuclee ale căror centre formează triunghiuri echilaterale cu latura de 1 500 m și care lasă între ele un spațiu interstițial acoperind 60—70% din întreaga suprafață a orașului, este greu de închipuit. Ce se va întîmpla cînd spațiul interstițial, terenul de rezervă, va fi acoperit de zone rezidențiale, industrii și alte activități urbane? Cum va funcționa și cît va costa sistemul de transport în comun? Cum va crește și cum se va dezvolta orașul? Sînt întrebări care nu primesc răspuns în lucrare. Iar variantele de oraș prezentate, pe scena urbană a economiilor de piață, ar putea chiar să pună sub semnul întrebării seriozitatea autorilor lor.

Arh. MIRCEA ENACHE

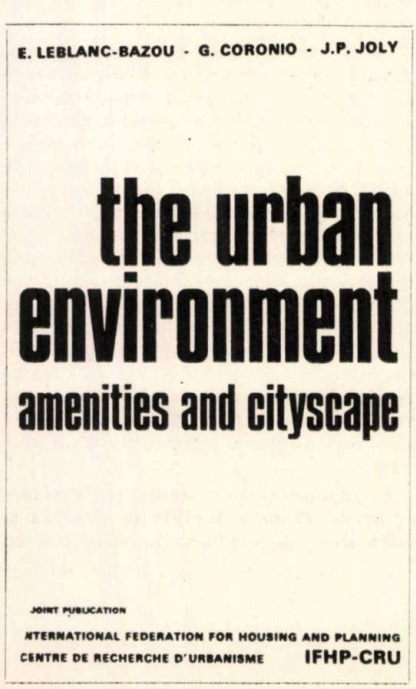

Tonev Liuben Kompoziția na sîvremenniia grad. (Compoziția orașului contemporan). Sofia, 1971, Izdatelstvo na bîlgarskata Akademia na naukite, 338 p. cu ilustrații

Lucrarea are o introducere și trei capitole de texte ilustrate prin 260 figuri.

Introducerea arată importanța problemelor de plan și amenajare spațială a orașului contemporan. Organizarea de spații urbane și crearea unui mediu material destinat diverselor necesități funcționale ale vieții urbane constituie una din sarcinile principale ale urbanismului. Autorul examinează în această lucrare compoziția orașelor, centrul urban și cartierele rezidențiale. Problemele speciale ale spațiilor verzi, zonelor industriale și circulației urbane, nu sînt examinate în detaliu.

Capitolul I expune problemele: orașul și compoziția sa, dezvoltarea orașelor în perioada capitalismului și analizează cercetările teoreticienilor de avangardă în urbanism, făcînd o expunere succintă și sistematică a diferitelor lor concepții. În final, autorul răspunde acestor teoreticieni printr-o critică aprofundată, făcută de pe pozițiile marxism-leninismului.

Capitolul II este consacrat compoziției de plan a orașului: privește orașul în ansamblul ei, analizează planurile cartierelor rezidențiale — domeniu spre care se îndreaptă îndeosebi eforturile urbaniștilor din lumea întreagă —, expune schemele și normele sale proprii privind acest subiect. Analizează centrele civice, aspectele principale ale problemei comunicării și sistemul spațiilor verzi în orașe.

Capitolul III examinează problematica generală a compoziției spațiale a orașului și importanța sa socială, dîndu-se exemple din urbanismul istoric sau contemporan. În special, autorul se ocupă de chestiunea ansamblurilor arhitecturale și trece în revistă noile tendințe ale urbanismului contemporan de a crea o siluetă general urbană. Pune problema compoziției spațiale a cartierelor rezidențiale și se ocupă de amenajarea spațială a centrului urban, care are o mare importanță pentru valoarea sa civică.

În concluziile lucrării, autorul relevă încercarea sa de a examina compoziția planurilor și compoziția spațială a **orașului contemporan.** Lucrarea se încheie prin « Apelul » primei Conferințe balcanice a arhitecților care a avut loc la Sofia în mai 1966 și a avut ca temă principală « Compoziția orașului contemporan ».

Recherche pour un habitat personnalisé à structures traditionnelles et équipements industrialisés. Paris, Editions Eyrolles, 1971, 167 p. cu ilustrații

De la « mașină pentru a adăposti », locuința trebuie să devină « mașină pentru a locui ».

Se studiază posibilitatea ca locuința să se adapteze personalizat la modul de viață al locatarilor. O oarecare adaptabilitate permite fiecărei familii să modifice locu-

inţa iniţială în funcţie de principalele mutaţii intervenite în număr sau calitate.

Rezultatele cercetărilor oglindite în această carte au scopul de a crea o locuinţă deosebită, eliberată de rigiditatea ei tradiţională.

În prima parte, autorii prezintă concluziile cercetătorilor care se referă la « structurile-suport » ale locuinţei (suportul psihologic şi suportul material).

În partea a doua, consacrată locuinţei propriu-zise, se definesc condiţiile realizării unei personalizări a spaţiului de locuit, aplicîndu-se ipotezele expuse în prima parte. Se propun apoi soluţii formale însoţite de exemple de aplicare pentru locuinţa personalizată.

Obiectivul cărţii este personalizarea spaţiului de locuit. Noţiunea de personalizare exprimă nevoia de libertate, de creare a unei expresii personale pe care nu o poate rezolva apartamentul standard, decît printr-o « arcadă falsă sau un tapet de hîrtie pictat ».

Tema tratată deschide noi perspective în căutarea unei locuinţe personalizate cu structuri tradiţionale şi instalaţii industrializate.

Klaus Göbel und Konrad Gatz, Constructions en brique. Paris, Editions Eyrolles, 1971. 224 p. cu ilustraţii

Materiale şi tehnici noi apar la orizontul arhitecturii.

Printre materialele de construcţie, cărămida, folosită de circa 5000 ani, rămîne unul dintre materialele de prim ordin. Este şi acum utilizată pentru lucrări curente, dar din ce în ce mai mult este întrebuinţată la elaborarea formelor şi structurilor noi. Se valorifică în condiţii noi proprietăţile şi particularităţile fizice şi tehnice pe care le oferă cărămida. Aceasta este manifestarea unei noi tendinţe spre o creaţie riguros plastică, dar şi diferenţiată.

Pentru a înţelege situaţia actuală şi tendinţele folosirii cărămizii, se tratează pe scurt rolul pe care l-a avut construcţia în cărămidă începînd cu arhitectura tradiţională pînă la arhitectura de azi.

Folosirea cărămizii are o tradiţie. Kahn, Rudolph, Johnson, Alvar Aalto în Olanda, Schwarz Rudolph şi Franz Hart în Germania şi mulţi tineri folosesc cărămida în arta modernă de a construi.

Partea ilustrativă din carte prezintă operele marcante ale construcţiilor în cărămidă grupate după destinaţia lor: locuinţe individuale, cartiere de locuinţe, locuinţe colective, şcoli, clădiri administrative, culturale etc. Exemplele sînt din diferite ţări: Anglia, R. F. Germania, Franţa, Italia, Belgia, Olanda, S.U.A.

Autorii încearcă să pună în lumină toate posibilităţile arhitectonice şi constructive actuale ale construcţiilor în cărămidă, dificultăţile, posibilităţile şi legile lor de folosire.

Detaliile de construcţie sînt reprezentate prin desene precise.

Interîer i oborudovanie zdanii torgovo bîtovogo obslujivaniia. Interiorul şi echiparea clădirilor comerciale şi de deservire. Moskva, Izdatelstvo Literaturî po Stroitelstvu, 1972, 254 p. cu ilustraţii

Sînt examinate particularităţile proiectării interioarelor clădirilor comerciale, de deservire şi de alimentaţie publică.

Un loc important este acordat alegerii celor mai raţionale propuneri pentru echipare şi determinării gabaritului ei corespunzător rolului tehnologico-funcţional. Sînt lămurite de asemenea problemele proiectării grupelor diferite de echipare.

Fiecare capitol conţine fotografii, scheme, desene, care ilustrează practica contemporană în rezolvarea amenajării interioarelor şi echipării clădirilor comerciale şi de deservire.

Capitolul I: « Interiorul şi echiparea clădirilor comerciale ».

Capitolul II: « Interiorul şi echiparea clădirilor de alimentaţie publică ».

Capitolul III: « Interiorul şi echiparea clădirilor de deservire publică ».

Capitolul IV: « Metodele finisării şi materialele recomandate ».

Magazinele se împart în alimentare şi nealimentare. Aceste magazine se divid în întreprinderi cu mărfuri universale şi specializate. Ele se pot amplasa în componenţa centrelor comerciale, în clădiri de locuit sau în clădiri de sine stătătoare.

Cartea se adresează proiectanţilor, arhitecţilor, constructorilor, pictorilor precum şi specialiştilor interesaţi în exploatarea clădirilor comerciale, de alimentaţie şi deservire publică.

În final se dă o bibliografie a publicaţiilor care au stat la baza redactării prezentei cărţi.

Industriebauten. Herausgegeben von der Deutschen Bauzeitschrift. Ausgewählt und bearbeitet von S. Nagel und S. Linke. DBZ-Baufachbücher 5. Gütersloh, Bertelsmann Fachverlag, 1972, 208 p. cu ilustraţii

Clădirile industriale moderne sînt variate şi bogate în forme. Arhitectura industrială reuneşte sarcinile tehnice, sociale şi artistice şi reflectă evident profundele schimbări ale societăţii de azi.

Tehnicienii, arhitecţii, constructorii şi specialiştii trebuie să găsească soluţiile cele mai potrivite pentru rezolvarea multiplelor şi complicatelor probleme care se ridică în timpul proiectării industriale.

Cartea dă numeroase exemple de realizări recente din industrie. Ele sînt grupate în patru capitole: clădiri cu puţine niveluri şi hale industriale; clădiri cu etaje şi construcţii speciale; laboratoare şi clădiri de cercetare; clădiri sociale ale industriilor.

Introducerea se ocupă în general de construcţiile industriale, iar fiecare capitol este precedat de un rezumat al ideilor. Detaliile articolelor oferă arhitecţilor şi studenţilor puncte de vedere critice, soluţii verificate în practică, spre a fi folosite în munca cotidiană.

Capitolul I, rezervat clădirilor cu puţine niveluri şi halelor industriale este cel mai cuprinzător şi expune avantajele considerabile şi numeroase ale acestor genuri de clădiri. Halele industriale prezintă aceleaşi avantaje ca şi construcţiile cu puţine niveluri exceptînd construcţia lor portantă.

Capitolul II defineşte termenul de construcţie specială în industrie.

Capitolul III arată că numărul laboratoarelor şi clădirilor pentru cercetare creşte concomitent cu dezvoltarea ştiinţei şi tehnicii. Ele trebuie să răspundă exigenţelor complexe de ordin uman şi tehnic.

Capitolul IV precizează locul important pe care-l ocupă clădirile sociale în evoluţia arhitecturii industriale. Ele reprezintă factorii stimulatorii ai productivităţii personalului şi randamentului uzinei.

Prezentări de Georgeta Vrabie şi Gabriela Mészáros

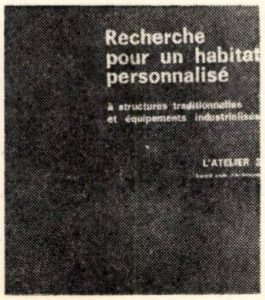

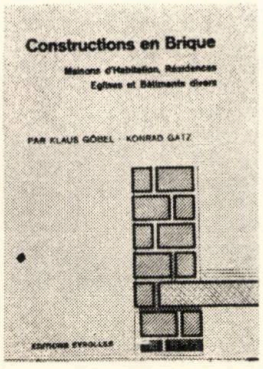

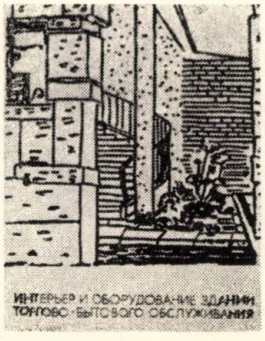

Cronica subiectivă

De la mușcata din fereastră la florile din plastic

Sîntem, incontestabil, posesorii unei culturi populare dintre cele mai complexe și mai interesante. Și dacă nu scăpăm prilejul de a o afirma, faptul se datorează desigur nu numai unor măgulitoare sentimente de mîndrie, ci, în același timp și unor, poate și mai măgulitoare speranțe, mai mult sau mai puțin declarate, în adevărul proverbului « din stejar, stejar răsare », mărturisindu-ne prin aceasta speranța și încrederea în continuitatea unei lăudabile tradiții.

În măsura în care putem considera satul românesc, în ansamblul său, un corolar al acestor înclinații, se naște deci în mod firesc întrebarea în ce fel este posibilă, și ca urmare realizată, această continuitate în condițiile dezvoltării și ale transformărilor pe care acesta le înregistrează în zilele noastre.

Căci dacă urbanizarea este un fenomen implacabil, dictat de mersul istoriei și ale cărui efecte duc în ultimă instanță la dizolvarea « satului » și transformarea lui în ceea ce numim astăzi « localitate urbană », nu este însă mai puțin adevărat că aceste transformări pot, și chiar se cer a fi controlate sub toate aspectele. Iar unul din aceste aspecte, deloc neglijabil, este legat tocmai de conservarea și perpetuarea acelor tradiții stilistice care constituie esența a ceea ce definim prin « specific național ».

Iată de ce ne găsim îndreptățiți de a ne apleca din nou atenția (măcar în această cronică), de această dată, asupra destinului acelui farmec și pitoresc ce definesc satul românesc, sau mai precis, asupra direcțiilor pe care le iau metamorfozele sale. Căci nu rareori constatările sînt de-a dreptul neliniștitoare.

Să facem, bunăoară, o plimbare pe șoseaua națională ce leagă Rîmnicu-Vîlcea de Horezu și merge apoi mai departe spre Tîrgu-Jiu. Drumul străbate sate recunoscute pentru arhitectura populară specifică nordului Olteniei, și în care totodată numărul caselor noi este aproape majoritar. Condițiile pentru a putea trage concluzii sînt prin urmare îndeplinite.

Să urmărim, deci, arhitectura noilor construcții. Ceea ce ne frapează în primul rînd este adoptarea, aproape unanimă, a unei noi formule funcționale (sau mai bine-zis « antifuncționale », dacă urmărim dispoziția încăperilor), cu totul diferită de tradiționala « casă cu prispă », dar care încearcă să reproducă, în schimb, aerul « vilelor » de tîrg. Și, ca o garanție de autenticitate, un nou « element specific » străbate zona: coloana. Între Rîmnic și Tg. Jiu și de acolo mai departe în sus pe valea Jiului, « coloana » din piatră artificială, turnată la infinit într-o matriță, ia cele mai incredibile și fanteziste poziții într-o uluitoare demonstrație de inventivitate și imaginație. Este așezată răsturnat, cu capitelul în jos, este suprapusă pe două sau pe trei rînduri din ce în ce mai mici, înglobată în zid, retezată pe jumătate și așezată cap la cap cu capitelele unite ș.a.m.d.

Ce l-o fi făcut pe meșterul popular să-și părăsească obiceiurile și măsura? Poate că s-a dus într-o zi la Rîmnic și o fi văzut acolo clădirea noii primării. Și întors acasă, inspirat, s-a pus pe treabă. Și i-a venit o idee și mai grozavă decît ceramica aplicată pe ziduri: cioburi de oglindă! Și multe altele — picturi în ulei în cele mai fanteziste culori, ciubucuri de tablă vopsite cu argintiu etc., etc.

Și astfel, așa cum odinioară orașul se năștea organic din emanciparea satului, de data aceasta satul încearcă parcă a se « emancipa » pe socoteala orașului, împrumutîndu-i elemente dar mistificîndu-le pe măsura înțelegerii și a mijloacelor sale.

Fenomenul nu este inedit. Frecvența lui poate deveni însă un pericol pentru însăși substanța culturii noastre populare. Ea trebuie să constituie pentru specialiști un semnal de alarmă, căci dacă gestul în sine este pînă la un punct lăudabil și natural, el aflîndu-și izvorul în substanța fenomenului mai complex al urbanizării, desfășurarea sa necontrolată poate duce, însă, la rezultate regretabile. Urbanizarea nu presupune însă renegarea unei tradiții stilistice. Dimpotrivă. Astăzi cînd însăși arhitectura urbană se găsește în căutarea unei stilistici specifice, ar fi de dorit, teoretic, ca ea să-și afle poate reperele tocmai în orientările noilor forme ale arhitecturii populare.

Din acest punct de vedere, lucrurile sînt însă categoric prea complicate pentru a fi rezolvate în această rubrică. Nașterea naturală a unei alte formule stilistice, zămislită organic din fondul tradițional, este o chestiune în primul rînd de timp, ce devine cu atît mai dificilă în condițiile ritmului rapid de evoluție al așezărilor sătești. Pe de altă parte, modelarea conștientă a unei asemenea orientări este desigur o problemă cu atît mai delicată.

În schimb evitarea unor forme denaturate, ce pot deveni chiar nocive, este o problemă ce stă la îndemîna specialiștilor.

Dar oare specialiștii în măsură de a exercita un control avizat asupra acestor probleme sînt în același timp și din punct de vedere practic în situația de a decide? Iar atunci cînd sînt, o fac oare întotdeauna cu conștiința responsabilității? Sînt întrebări al căror răspuns îl dorim afirmativ. Căci conservarea substanței autentice a arhitecturii noastre populare este și trebuie să fie nu numai o reală posibiliate, ci chiar o obligație și poate mai mult decît atît — o chestiune de conștiință profesională.

Arh. MIHAI PUPĂZAN

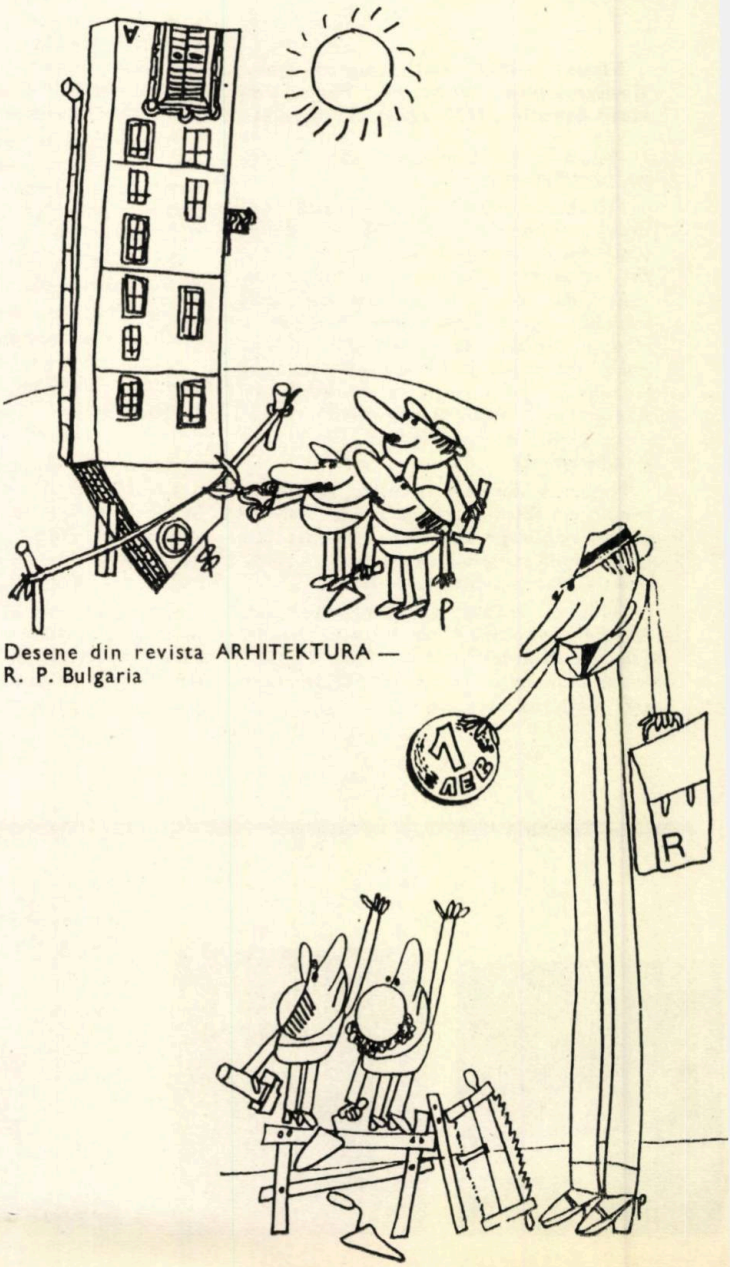

Desene din revista ARHITEKTURA — R. P. Bulgaria

A. SEDIUL DIN BUCUREȘTI AL BĂNCII AMERICANE MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO.

FIȘA TEHNICĂ NR. 0124

PREZENTARE GENERALĂ, DETALII

A. 6/1975

Sediul din București al Băncii americane Manufacturers Hanover Trust Co este amenajat la parterul unei clădiri existente (pentru prezentarea de ansamblu vezi pag. 28).

Volumul interior a fost micșorat prin realizarea unui pod tehnic pentru instalații.

Plafonul general de la cota +3,20, realizat cu plăci Armstrong și elemente de încadrare și suspendare Donn Product, coboară în anumite zone la cota +2,70 cu un planșeu circulabil din beton și profile metalice.

Lambriurile, ramele, holnițele și plintele, sînt din PAL furniruit cu stejar-friz, băițuite brun și ceruite mat. Mocheta din lînă verde, montată pe un suport din pîslă din fibre nețesute aglomerate și un caroiaj din material plastic, este furnizată de firma Karastan — SUA.

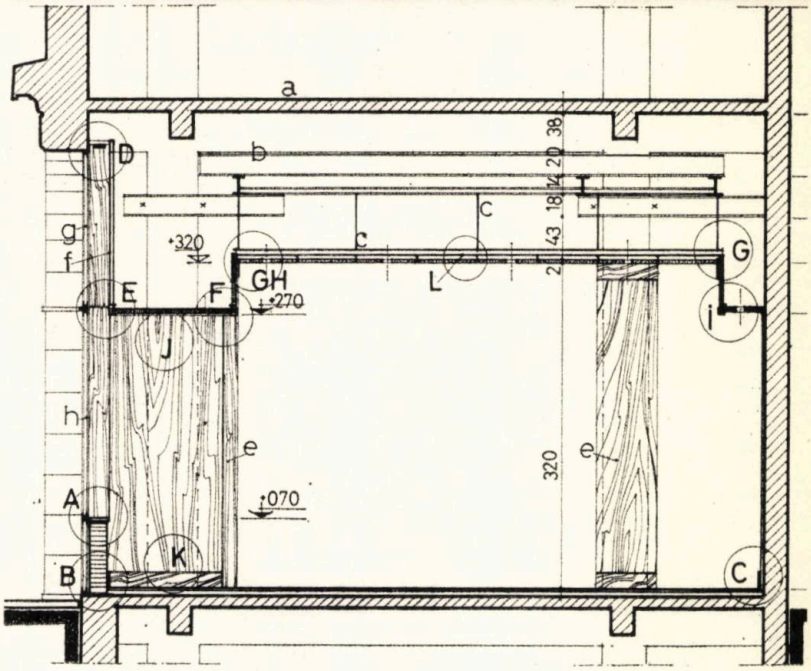

Secțiune transversală de ansamblu

a. *Planșeu existent* — **b.** *Profile I 20* — **c.** *Lonjeroane realizate din profile I.M. Iași* — **d.** *Plafon suspendat din plăci Armstrong* — **e.** *Lambriu stejar* — **f.** *Panou dublu placat furniruit pentru închiderea podului tehnic* — **g.** *Vitrină fixă în arc de cerc* — **h.** *Vitrină aluminiu eloxat*

Detaliile A, B — parapet
Detaliul L — plafon suspendat tip ARMSTRONG
Celelalte detalii sînt prezentate pe verso

1. *Vitrină cu geam termopan AMAX* — **2.** *Chit plastic* — **3.** *Glaf PAL masivuit și furniruit* — **4.** *Izolație termică polistiren celular* — **5.** *Mochetă* — **6.** *Tencuială* — **7.** *Parapet cărămidă* — **8.** *Mortar de ciment* — **9.** *Tencuială praf de piatră* — **10.** *Grilă* — **11.** *Plintă PAL masivuit și furniruit* — **12.** *Mochetă* — **13.** *Suport pîslă* — **14.** *Șapă egalizare* — **15.** *Cusaci montați în șapă*

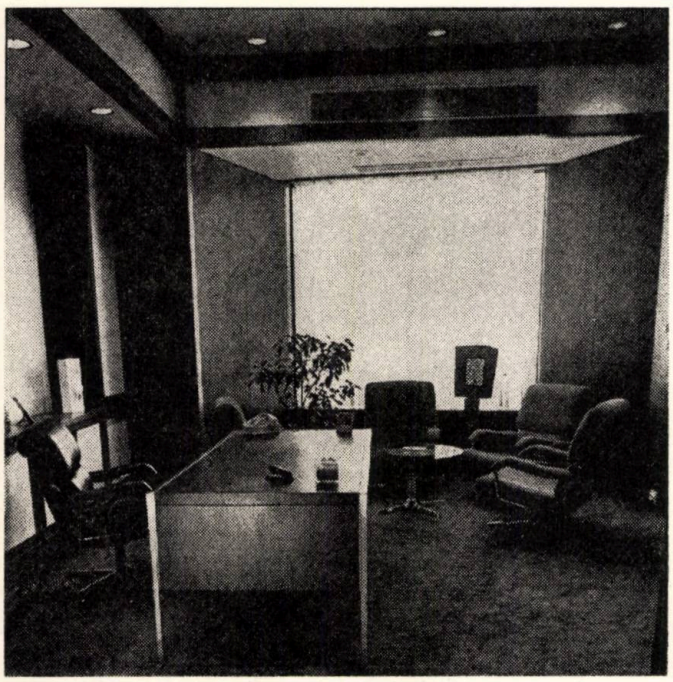

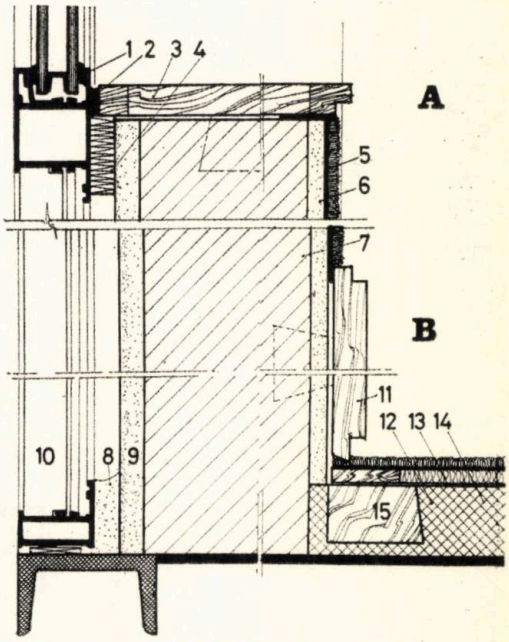

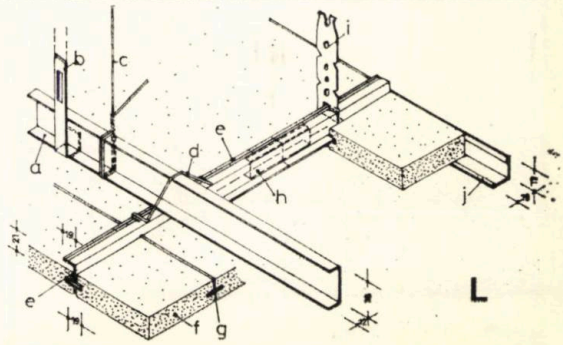

A. SEDIUL DIN BUCUREȘTI AL BĂNCII AMERICANE MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO.

FIȘA TEHNICĂ NR. 0125

DETALII

A. 6/1975

1. *Toc existent* — **2.** *Vitrină fixă din profile aluminiu eloxat, masive, pentru a permite arcuirea* — **3.** *Geam termopan* — **4.** *Timplărie aluminiu eloxat Amax* — **5.** *Panou dublu placat furniruit cu stejar* — **6.** *Holniță mică stejar* — **7.** *I-8* — **8.** *Placă beton armat 6 cm* — **9.** *L 50×50×5* — **10.** *Grilă aer climatizare, aluminiu eloxat* — **11.** *Covor PVC* — **12.** *Tencuială + zugrăveală Vinacet* — **13.** *Pervaz* — **14.** *Placă beton armat de 4 cm* — **15.** *Agrafă de prindere din tablă îndoită* — **16.** *Plăci fenoabsorbante Armstrong* — **17.** *Holniță mare, PAL masivuit și furniruit* — **18.** *Profil de perete al plafonului suspendat* — **19.** *Corp de iluminat* — **20.** *Distanțieri lemn.* — **21.** *Profil Z (vezi detaliul L)* — **22.** *Piesă rilogă, profil din fișii material lemnos sau aglomerate cu trei profile de ghidaj și două locașuri pentru cable* — **23.** *Cusaci montați în șapă* — **24.** *Tipli pentru montaj lambriu* — **25.** *Plintă* — **26.** *Tapet semilavabil* — **27.** *Tencuială gletuită* — **28.** *Pisla suport mochetă* — **29.** *Mochetă* — **30.** *Piesă pentru montajul mochetei (arici) permițînd un montaj și eventuale reparații ușor de realizat.*

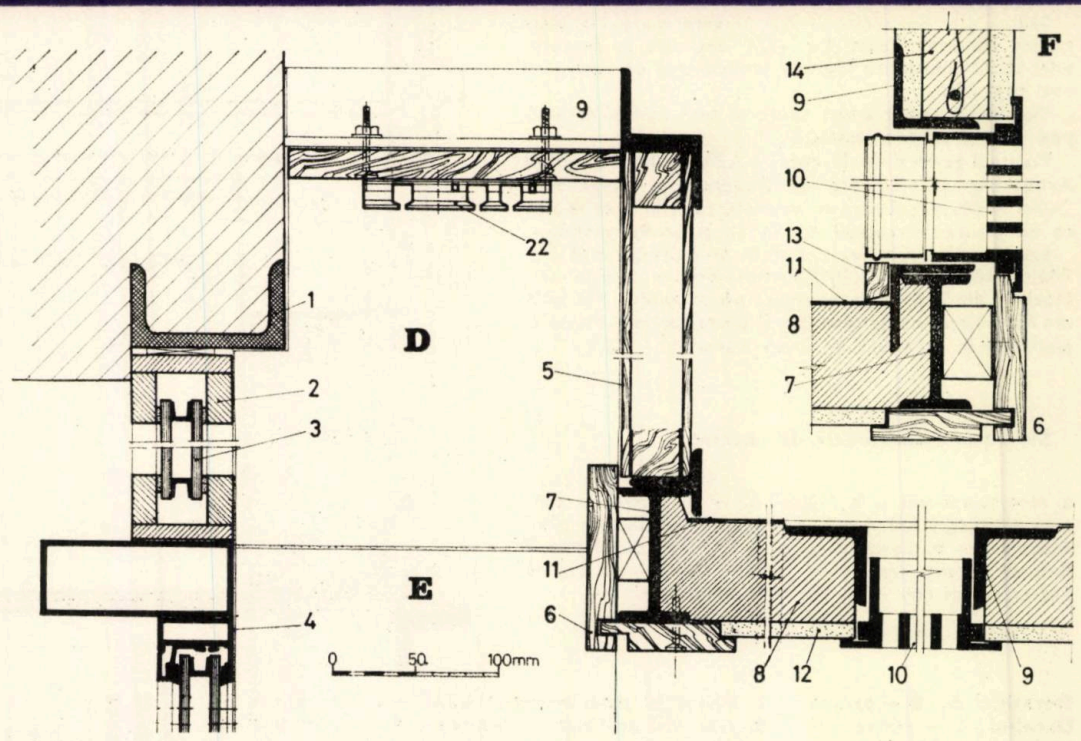

D-I Detalii plafon suspendat

C. Detaliu plintă

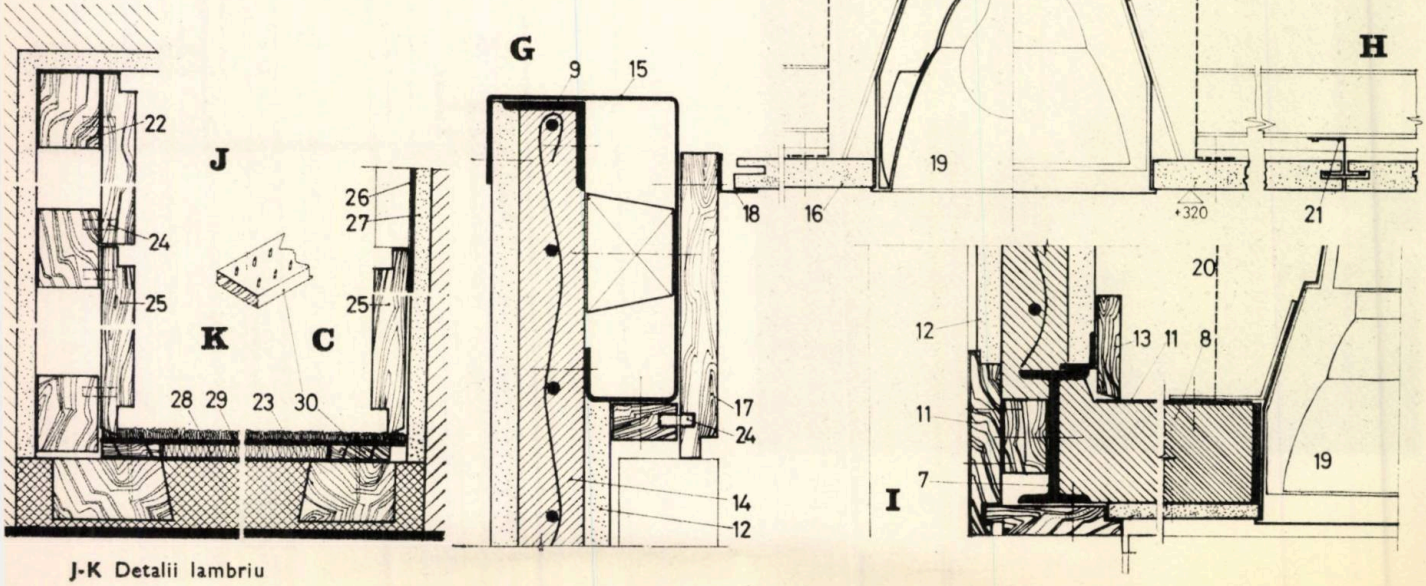

J-K Detalii lambriu

A. TÎMPLĂRIE DE ALUMINIU DIN PROFILE SERIA 45-IPAL SLATINA

FIȘA TEHNICĂ NR. 0126

VITRINE LA ANSAMBLUL DE LOCUINȚE ȘI MAGAZINE „BUCUR"

A. 6/1975

Proiectele sînt întocmite în Institutul Proiect București, Șef atel. Ing. I. Filimon

Vitrina, avînd înălțimea de 6,50 m (parter cu supantă), este realizată cu profile de aluminiu eloxat natur. Pentru a asigura rezistența montanților pe o astfel de înălțime, a fost necesară realizarea unor stîlpi din profile laminate care au fost îmbrăcați în aluminiu

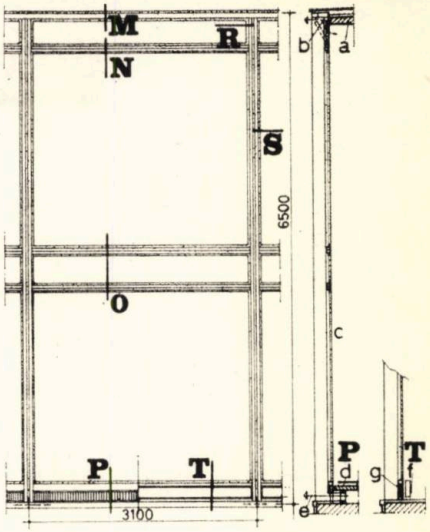

Vedere panou vitrină cu indicarea a două variante de rezolvare la partea inferioară.

a. *Copertină* — **b.** *Ventilație naturală și gură de evacuarea fumului* — **c.** *Porțiune vitrată* — **d.** *Blat vitrină* — **e.** *Ventilație subsol* — **f.** *Element de încălzire* — **g.** *Panou termoizolat*

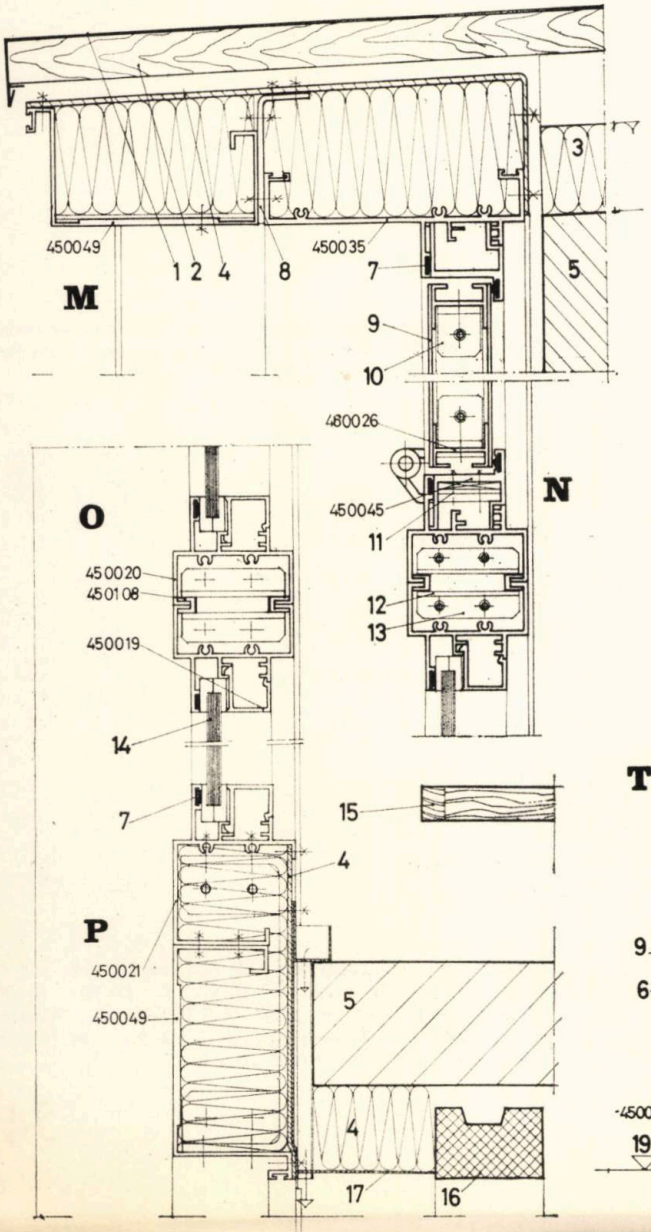

1. *Tablă galvanizată* — **2.** *Scîndură de 25 mm* — **3.** *Termoizolație* — **4.** *Tablă zincată de 2 mm* — **5.** *Placă beton* — **6.** *Termoizolație vată minerală* — **7.** *Garnitură cauciuc* — **8.** *Tablă aluminiu 3 mm* — **9.** *Tablă aluminiu 2 mm* — **10.** *L 30×30×4 la colț* — **11.** *Șurub M6 zincat* — **12.** *Cleme montaj* — **13.** *Cleme de capăt* — **14.** *Geam semicristal* — **15.** *Blat vitrină* — **16.** *Trafor mozaic* — **17.** *Tablă 1 mm vopsită cu miniu de plumb* — **18.** *Profil cornier 16×30×3* — **19.** *Nivel mozaic* — **20.** *Platbandă 100×10* — **21.** *Platbandă 40×10*

Profilele de aluminiu sînt notate cu numărul de catalog IPAL Slatina

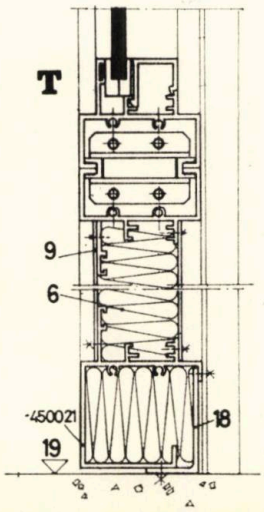

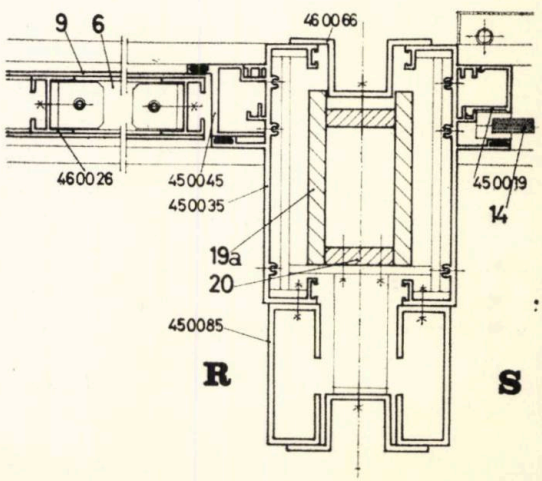

A. TÎMPLĂRIE DE ALUMINIU DIN PROFILE SERIA 45-IPAL SLATINA

FIŞA TEHNICĂ NR. 0127

UŞI PORTAL, PERDEA DE SOARE PENTRU VITRINE

A. 6/1975

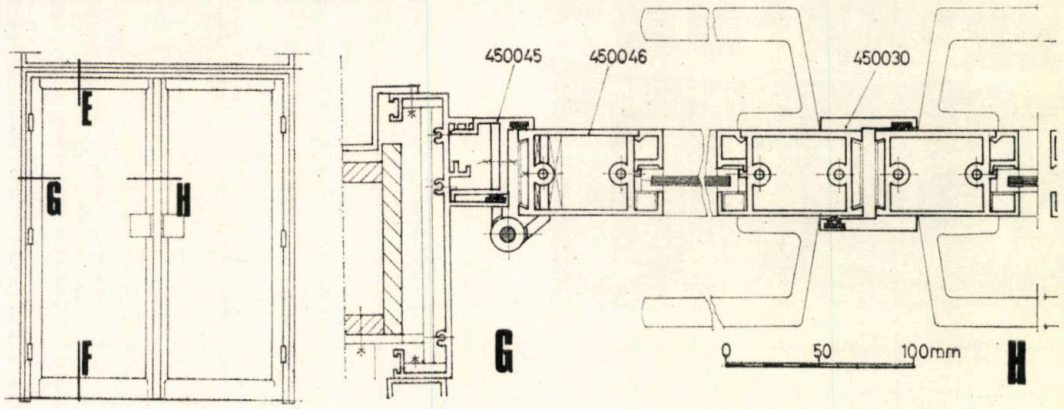

Portal în două canaturi realizat cu profile din seria 45. Profilele sînt notate cu numărul de catalog IPAL Slatina

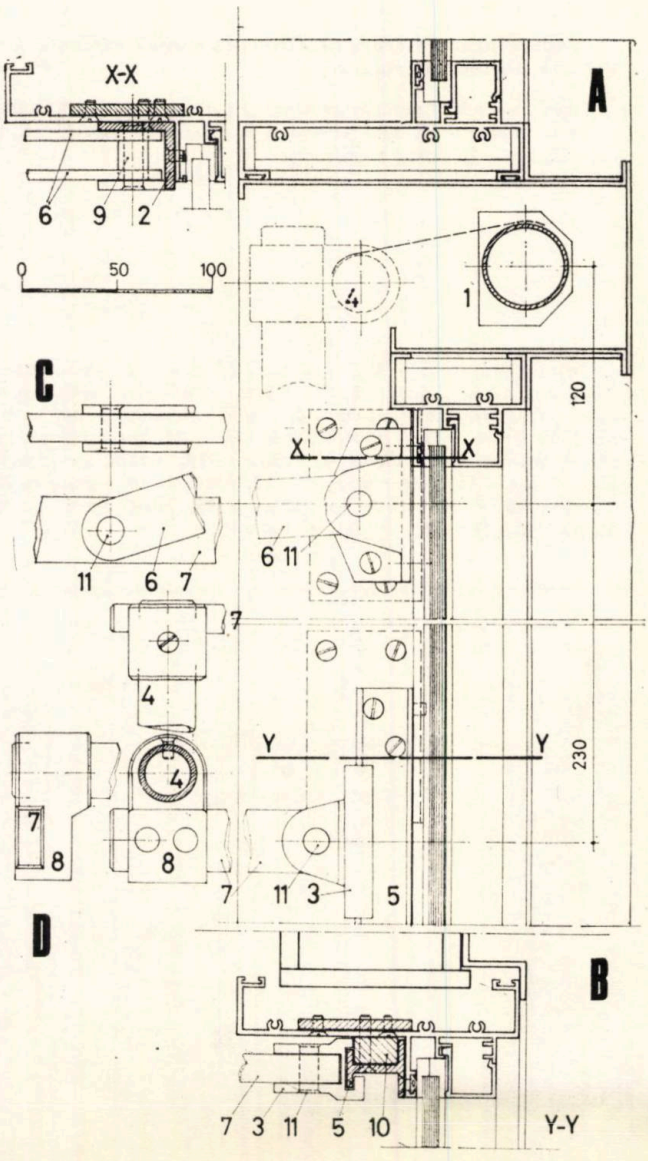

Perdea de soare pentru vitrine, cu braţe din aluminiu. Este necesară realizarea în tîmplărie a unei traverse orizontale speciale ce adăposteşte ruloul

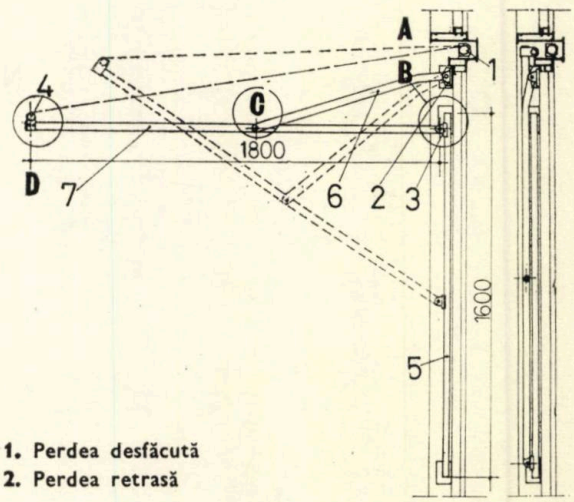

1. Perdea desfăcută
2. Perdea retrasă

1. *Rulou oţel* — **2.** *Lagăr Al.* — **3.** *Glisieră Al.* — **4.** *Ţeavă ⌀ 30 × 3 Al.* — **5.** *Profil 76.0119* — **6.** *Pirghie profil 100.04.00* — **7.** *Pirghie profil 100.05.00* — **8.** *Manşon profil 100.05.00* — **9.** *Bucşă profil 100.08.00* — **10.** *Adaos profil 100.07.00* — **11.** *Nit ⌀ 10—30*

A. ÎNVELITORI PE PLACĂ DE BETON ARMAT — ȘIȚĂ DE AZBOCIMENT ȘI ȚIGLĂ PROFILATĂ

FIȘA TEHNICĂ NR. 0128

DETALII

A. 6/1975

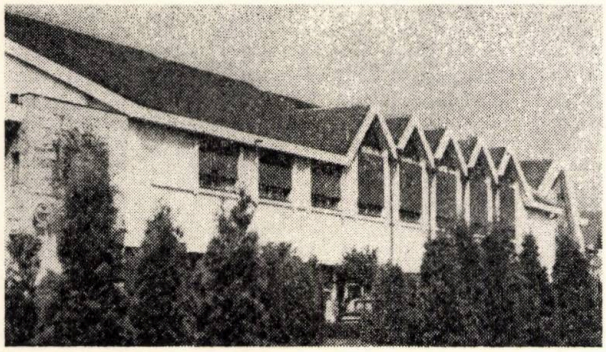

A. Scurgere la șenou (termoizolație din B.C.A.)
B. Atic în pantă, cu rigolă (termoizolație din B.C.A.)
C. Soluția cu termoizolație din polistiren celular.

În varianta cu termoizolație din B.C.A., cuiele șipcilor trec prin cartonul asfaltat. În soluția cu termoizolație de polistiren celular, datorită cartonului asfaltat care este deasupra șipcilor semiîngropate, găurile cuielor sînt mai puțin periculoase.

O observație s-ar putea face cu privire la faptul că există pericolul pătrunderii apei care eventual ajunge la cartonul asfaltat, pe sub șapa de protecție slab armată a rigolelor. Cum însă panta învelitorii e mare, pericolul este redus.

Învelitori de țiglă pe planșeu înclinat de beton armat la Complexul Cioplea — Predeal (șef proiect arh. Corneliu Popa).

S-au utilizat două tipuri de alcătuiri în funcție de termoizolația adoptată.

1. *Țiglă profilată* — **2.** *Șipci orizontale 18 × × 38* — **3.** *Șipci pe linia de cea mai mare pantă, bătută în cuie în betonul celular* — **4.** *Carton asfaltat și strat de difuzie, carton perforat* — **5.** *Mortar egalizare 1,5 cm* — **6.** *Termoizolație de BCA — 6,3 cm* — **7.** *Barieră de vapori și strat de difuzie* — **8.** *Mortar de egalizare pe placa de beton* — **9.** *Șapă de protecție armată cu rabiț* — **10.** *Hidroizolație din două pînze asfaltate + + trei straturi bitum* — **11.** *Carton perforat* — **12.** *Mortar suport* — **13.** *Șipci trapezoidale pe linia de cea mai mare pantă, semiîngropate în șapa de protecție* — **14.** *Șapă de protecție slab armată* — **15.** *Termoizolație polistiren celular* — **16.** *Aerisire strat de difuzie*

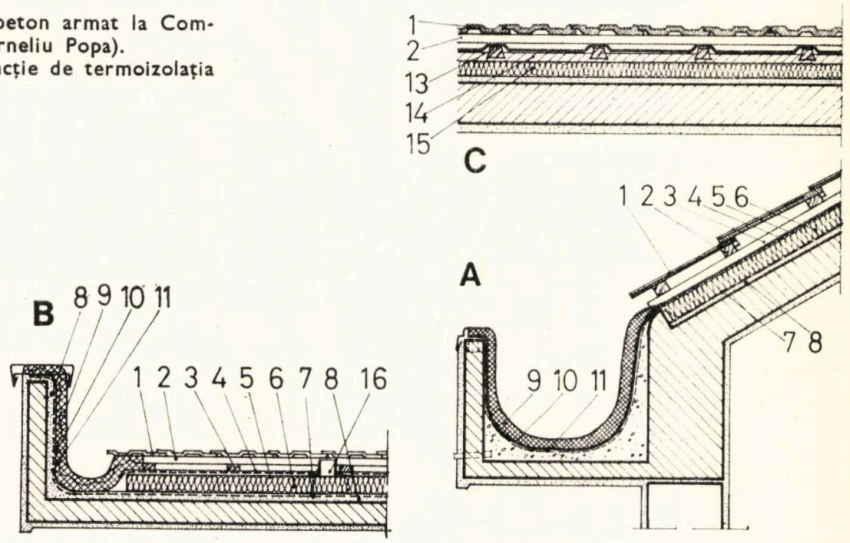

Datorită faptului că panta învelitorii de șiță de azbociment de la **Institutul pedagogic Suceava** este de numai 25% a fost necesară ca măsură de precauție realizarea unei hidroizolații. (vezi și ARHITECTURA nr. 1/1975)

Soluția cu șipci trapezoidale semiîngronate, pe linia de cea mai mare pantă, face ca găurile cuielor pentru șipcile suport ale învelitorii să fie mai puțin periculoase

1. *Șiță de azbociment 400 × 100 mm, așezată dublu* — **2.** *Șipci de brad 28 × 48 la 100 mm distanță* — **3.** *Hidroizolație 1 carton + 2 pînză + 4 bitum* — **4.** *Șapă de egalizare* — **5.** *Șipci trapezoidale pe linia de cea mai mare pantă, înglobate în șapă* — **6.** *Izolație termică BCA-12 cm* — **7.** *Barieră de vapori cu strat difuzie* — **8.** *Șorț tablă galvanizată* — **9.** *Cadru din șipci de brad 40-48 mm* — **10.** *Jgheab de tablă* — **11.** *Tablă galvanizată 0,5 mm*

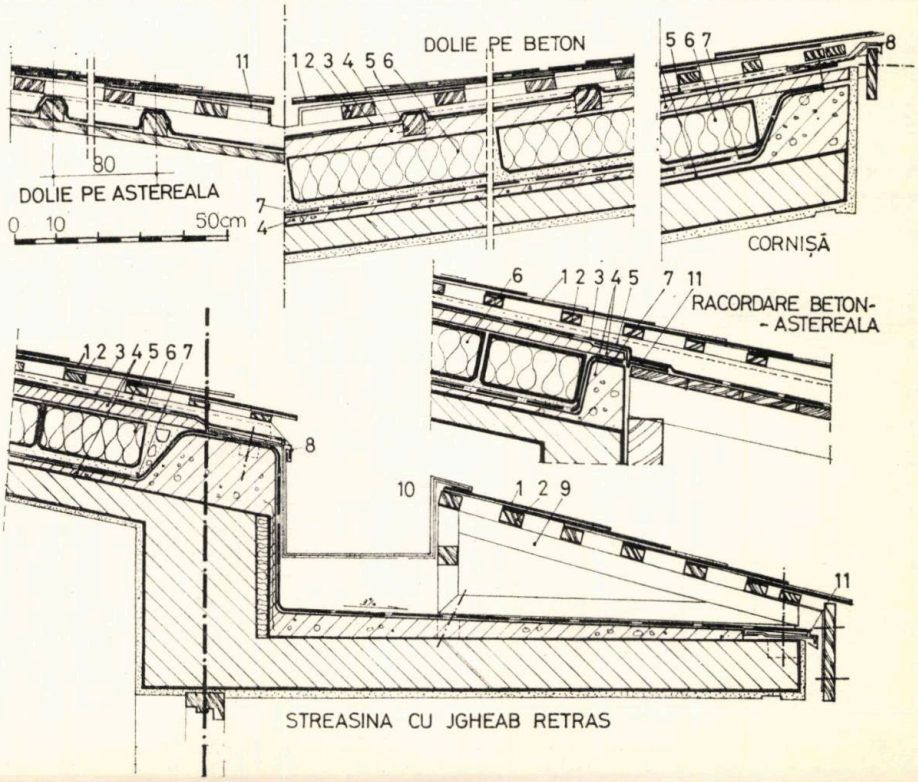

A. ÎNVELITOARE DIN STUF, ÎNVELITOARE DE OLANE PE PLACĂ DE BETON CU PANTĂ

FIȘA TEHNICĂ NR. 0129

DETALII

A. 6/1975

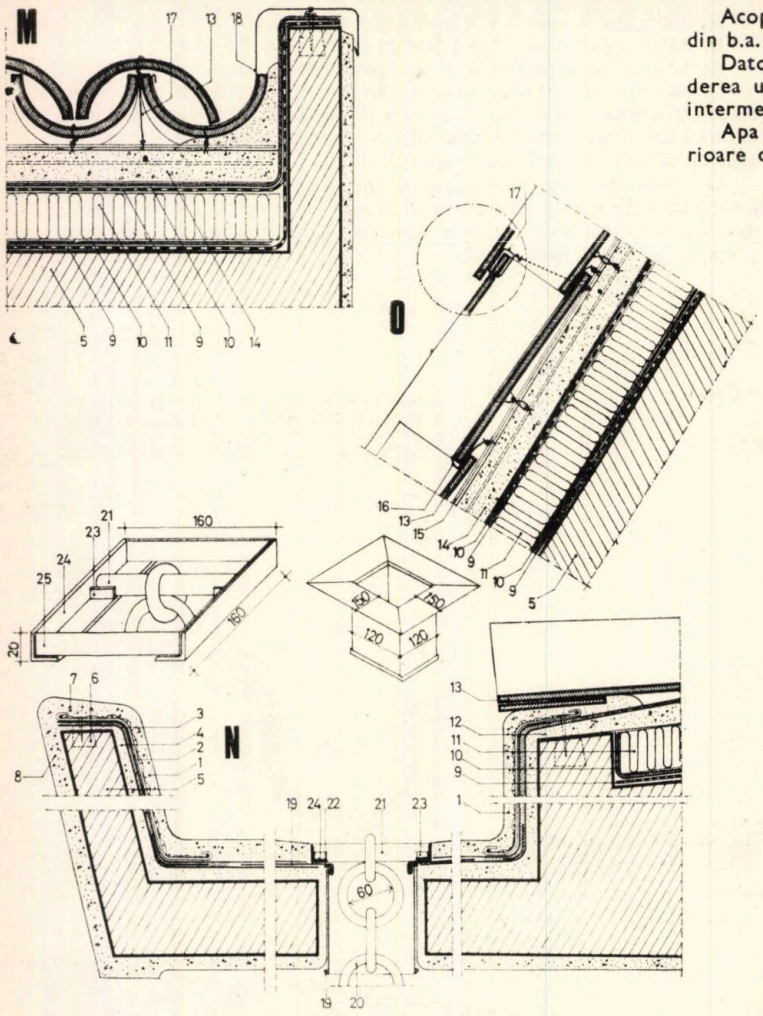

Acoperișul în patru corpuri al restaurantului Riviera este realizat din b.a. cu învelitoare din olane (vezi și pag. 18).

Datorită pantei care ajunge pînă la 135% a fost necesară prevederea unui sistem de agățare cu sîrmă galvanizată a olanelor, prin intermediul unei plase de sîrmă de oțel ⌀ 3 mm vopsită cu miniu.

Apa se scurge în șenouri marginale și de aici prin scurgeri exterioare cu lanț.

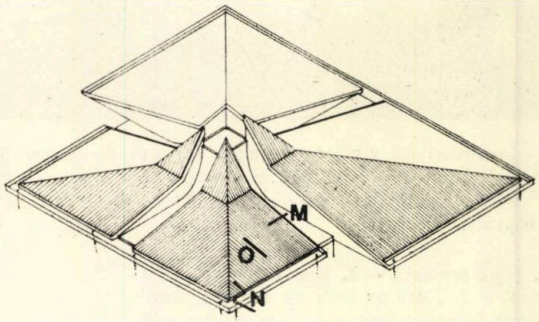

1. *Tencuială mortar ciment* — **2.** *Rabiț pe rețea O.B.* — **3.** *Hidroizolație 1P+1C+3B* — **4.** *Strat suport* — **5.** *B.A. monolit sau prefabricat* — **6.** *Diblu lemn pentru prinderea hidroizolației și rabițului* — **7.** *Mozaic marmură cu ciment alb* — **8.** *Mozaic șpițuit* — **9.** *Strat difuzie — carton perforat* — **10.** *Barieră vapori + 2 B* — **11.** *B.C.A. — 6,3 cm* — **12.** *Șapă egalizare* — **13.** *Olane 300×140×100* — **14.** *Șapă armată 3,5 cm cu plasă sudată A 3×200/3×200* — **15.** *Plasă sudată uzinată, vopsită cu minium de plumb — A 3×200/3×200* — **16.** *Sîrmă pentru fixarea jgheaburilor* — **17.** *Sîrmă pentru fixarea capacelor* — **18.** *Șorț tablă 0,5 mm* — **19.** *Tablă galvanizată 0,5 mm* — **20.** *Lanț oțel beton ⌀ 8 mm* — **21.** *Țeavă 3/8 țoli* — **22.** *Cositor* — **23.** *Opritor din platbandă 15×10×3* — **24.** *Cornier 20×20×2,5* — **25.** *Platbandă 155×17×2,5*

Acoperiș cu învelitoare din stuf și șarpantă aparentă la interior, la restaurantul Cernica (vezi și prezentarea din corpul revistei la pagina 19)

1. *Învelitoare stuf* — **2.** *Pane (lanteți) 4,8×10 cm cu reazeme 2,8×12* — **3.** *Căpriori 12×25* — **4.** *Popi 12×15* — **5.** *Platbandă 40×5 prinsă cu buloane ⌀16* — **6.** *Placă 250×250×10 mm cu mustăți ⌀16* — **7.** *Perete de beton tencuit*

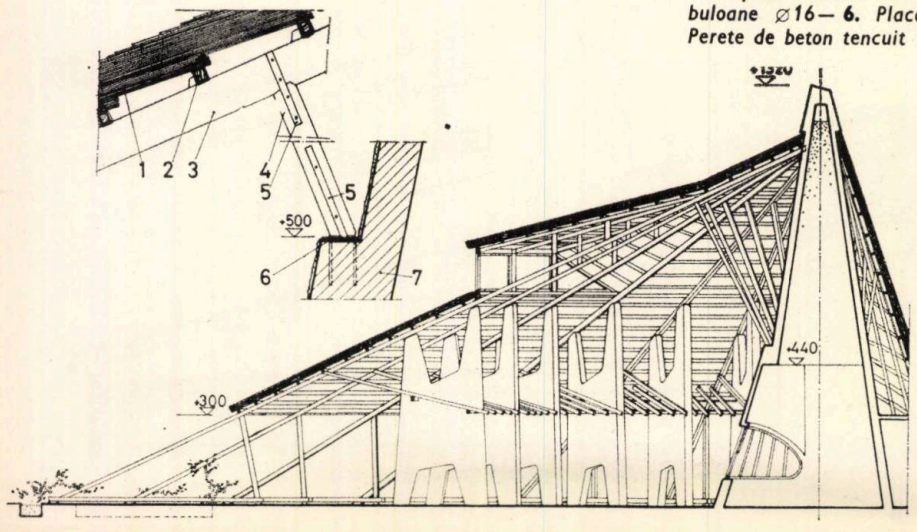

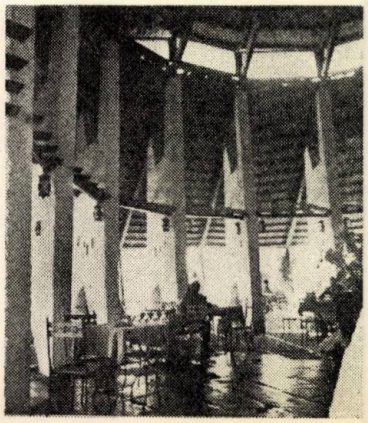

actualitati

debut

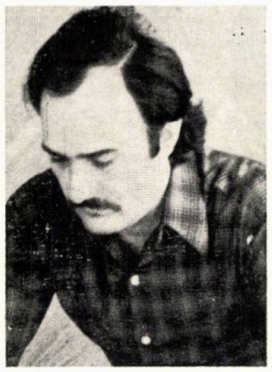

ARH. RADU TĂNĂSESCU

■ *Născut la 13 mai 1944.*
■ *Diplomat al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din București, promoția 1968.*
■ *Arhitect la Institutul de proiectări Ilfov.*
■ *Lucrări executate: schițe și detalii pentru localități rurale, detalii de sistematizare pentru locuințe, zone industriale, zone de agrement, stațiuni balneare etc. și Schița de sistematizare a municipiului Giurgiu.*
■ *Ambiția și abilitatea de moment a urbanistului nu trebuie să fie singurele elemente definitorii ale activității sale creatoare.*

Condiția imperioasă a viabilității produselor gîndirii noastre o constituie adaptabilitatea lor noului mod de a trăi și gîndi al omului de mîine. Greșim mult neîndrăznind să gîndim curajos.

■ *Hobby: fotografia, drumeția, electronica.*
■ *Dorință: timp liber pentru . . . hobby.*

DETALIU DE SISTEMATIZARE OINAC—GIURGIU

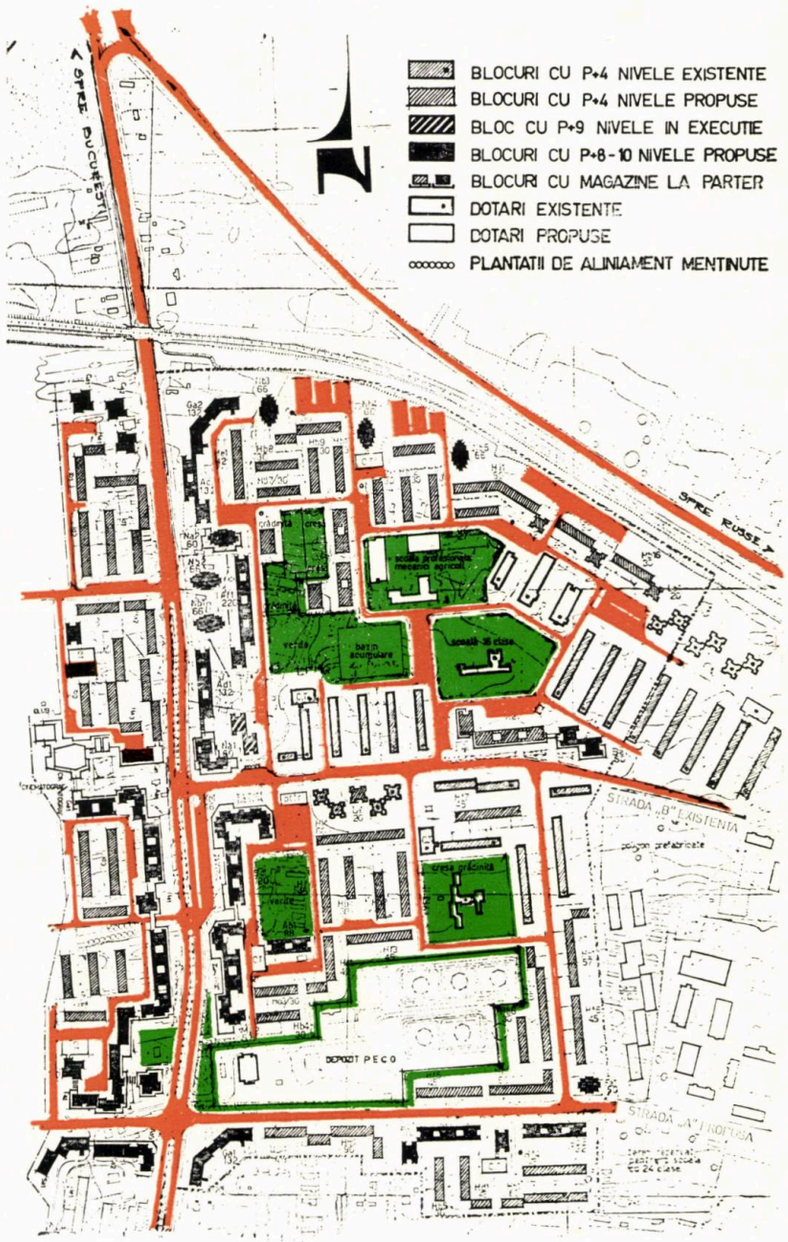

Zona studiată este situată în partea de nord a municipiului Giurgiu, în imediata apropiere a căii ferate Giurgiu-Russe și, respectiv, a drumului european 20 Russe — Salonic.

Avînd în vedere această vecinătate, la amplasarea blocurilor s-a urmărit crearea unui front construit cît mai variat care să ofere o imagine favorabilă către aceste căi de circulație.

Ținînd seama de traficul intens pe calea ferată — și respectiv pe drumul E 20 — în această zonă au fost propuse foarte puține blocuri înalte, acestea urmînd a fi realizate în special de-a lungul Căii București, principala arteră de circulație a municipiului.

În majoritate, aceste blocuri vor avea la parter dotări comerciale și de deservire, alimentație publică, săli de expoziții, etc.

Școlile, creșele și grădinițele, terenurile de joacă pentru copii, au fost amplasate grupat în interiorul zonelor de locuit.

De reținut este faptul că, în cincinalul 1976—1980, în cadrul acestui ansamblu de locuit urmează a fi construite cca 4000 apartamente.

Pentru a facilita realizarea acestor construcții, la cea mai mare parte a blocurilor s-a propus folosirea secțiunilor tip, iar pentru frontul la Calea București s-au folosit și unicate, cu scopul de a crea un cadru urbanistic interesant și reprezentativ.

Arh. RADU TĂNĂSESCU

cadran

Rubrică redactată de arh. ADRIAN PANAITESCU

ȘCOALA PROFESIONALĂ DE PREGĂTIRE HOTELIERĂ, BUDAPESTA

Arhitect: György Kévés

Așa cum am mai arătat și în alte rînduri, construcțiile curente din Budapesta ating un nivel extrem de ridicat în ceea ce privește imaginea arhitecturală, în primul rînd pe baza unui finisaj excelent și exigent. Iată, în acest caz, o construcție avînd parter și parter și două etaje, realizată pe structură metalică pe tramă de 7,50 X7,50 m. Pe coloane metalice reazemă o rețea de grinzi îmbinate prin șuruburi la fața locului. Pentru pereții exteriori, perete cortină din aluminiu; pentru cei interiori, o structură din profile metalice îmbrăcate cu panouri din carton tencuit.

În toată clădirea s-a folosit un plafon suspendat antifoc, realizat pe baza unei licențe italiene.

Partiul, extrem de simplu, cuprinde o bară parter și două niveluri în care se află sălile de clasă, pe schema de circulație verticală și grupuri sanitare în mijlocul coridorului, și un corp parter, legat de primul printr-o aripă, în care

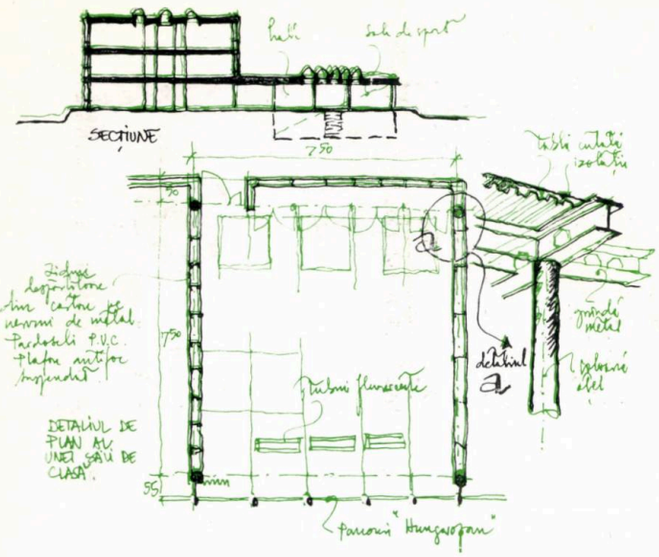

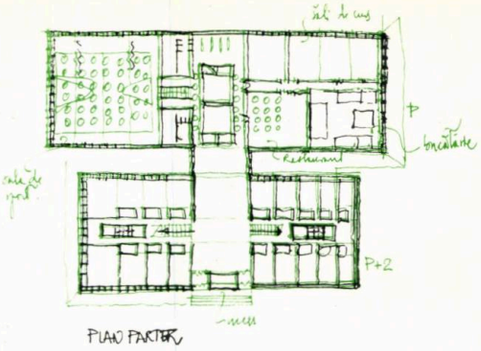

se află sala de sport, vestiare, bucătărie, restaurant, bibliotecă etc.

Adoptarea structurii metalice a condus automat la libertatea fațadei și la posibilitatea aplicării unui panou identic, asigurînd edificiului o remarcabilă prestanță.

Magyar epitömüvészet, 1974/5

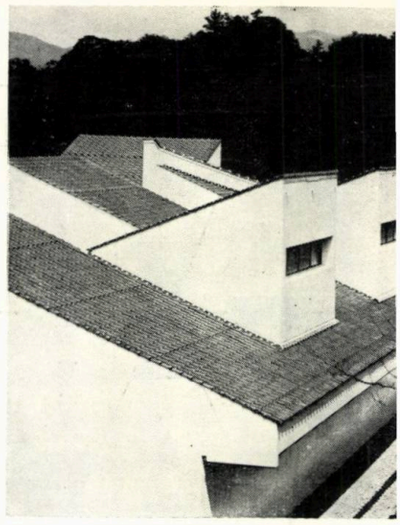

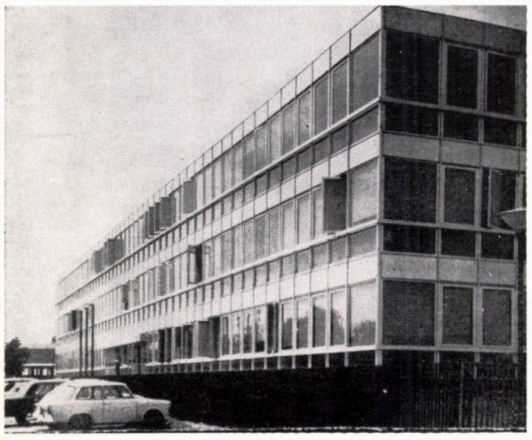

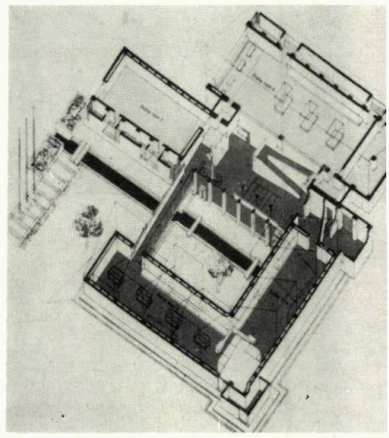

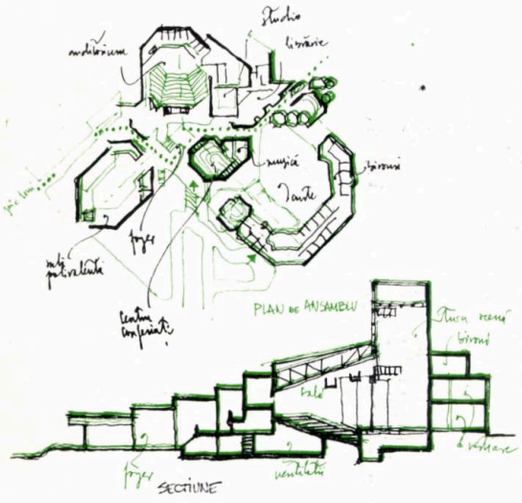

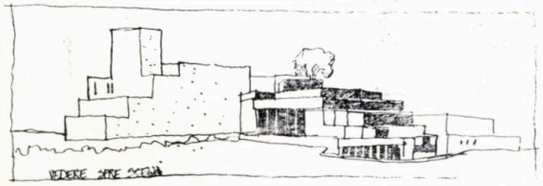

Arhitecți: Renton Howard Wood Levin

Aflat într-un complex de clădiri, pe drumul pietonal principal din cadrul incintei, Centrul de artă al Universității Warwick cuprinde activitățile teatrale, de conferințe, muzică precum și o bibliotecă și clădiri administrative.

Terenul prezintă o pantă ușoară folosită în amenajările exterioare, în intenția de a transforma centrul într-un forum al studențimii. Terenul și direcțiile pietonale au condus la forma în plan a construcțiilor, așezate la unghiuri variate, folosind în special diagonala.

Accesul se face printr-un spațiu comun care separă direcțiile spre diversele activități; acesta este legat de o cofetărie și un bar. Teatrul conține 530 locuri dispuse într-un singur spațiu, oferind posibilități variate pentru punerea în scenă, în special prin avansarea prosceniumului în sală. Există anexe pentru orice fel de spectacol, inclusiv proiecții cinematografice. Celelalte dotări: sala de muzică, sala de conferințe, sînt legate de același foaier.

Față de ansamblul clădirilor realizate anterior, într-o arhitectură fără prea mare specific, noile construcții încearcă o plastică mai variată, atît ca direcții de compoziție cît și ca volumetrie. Accentul pus pe legarea spațială a funcțiunilor importante pare să fie cel mai reușit element al centrului, în special prin folosirea denivelărilor, a luminii artificiale și a culorilor puternice.

Arhitectural Review, mai 1975

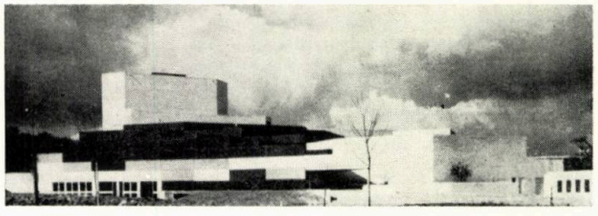

UNIVERSITATEA WARWICK: CENTRUL DE ARTĂ

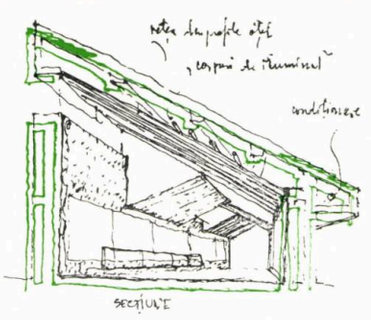

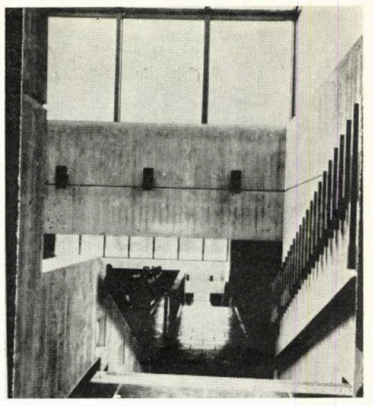

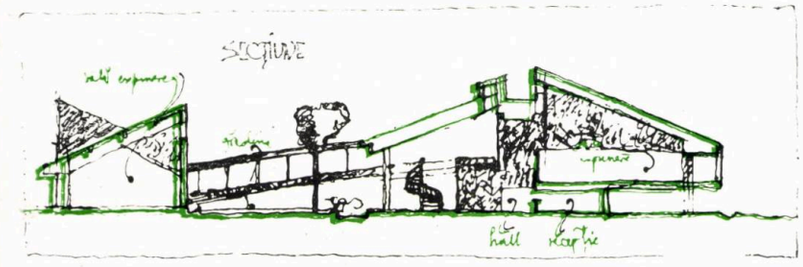

MUZEUL KURAYOSHI, JAPONIA

Arhitecți: Nikken Sekkei, Osaka

O soluție dezvoltată în jurul unui patio, pe un teren învecinat cu un parc; o localitate cu construcții acoperite cu țiglă a sugerat arhitecților Nikken Sekkei o arhitectură cu volume acoperite în pantă, învelite cu țiglă și contrastînd cu zidurile albe, văruite.

Circulația în cadrul muzeului — destul de mic — a fost concepută ca oferind maximum de spectacol în interior; găsim astfel trepte, rampe, scări elicoidale.

Pregătirea trecerii de la exterior spre interior se face printr-un spațiu liber cu pilotis. Sălile de expunere, acoperite cu planșee în pantă de 30° definesc, prin sistemul de luminare silueta variată a ansamblului. După cum vedem în secțiune, ruperea în sens longitudinal a sălilor, prin soluția de iluminare, asigură o compartimentare pe modul de 6×9 m și, în același timp, unifică spațiul general. Legătura cu patio-ul se face prin rampa deschisă către acesta, ce se închide pe o latură și asigură continuitatea circulației în cadrul muzeului.

În interior, jocul reținut al materialelor: cărămidă smălțuită pentru pardoseli, ziduri albe văruite, platforme din metal asigurînd o iluminare indirectă, unifică spațiile arhitecturale.

Japan Architect, ianuarie 1975

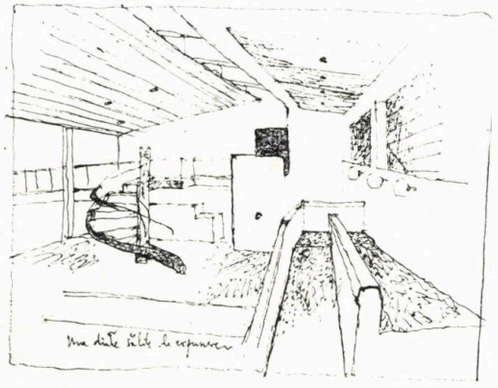

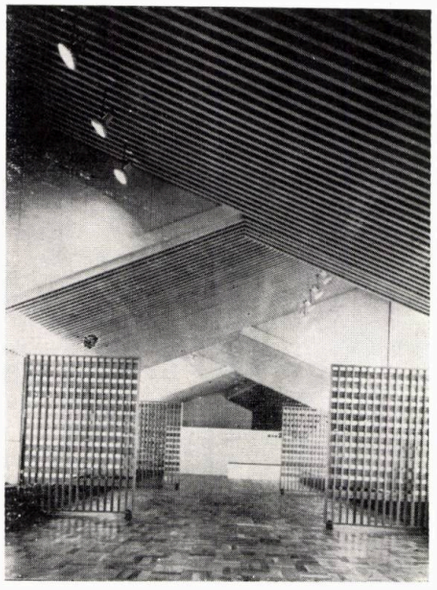

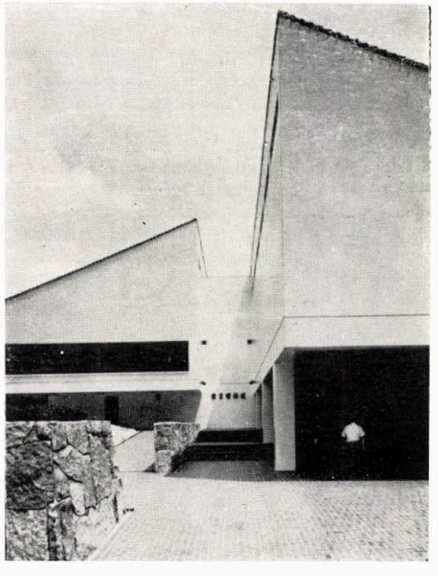

CENTRUL DE PREGĂTIRE A CADRELOR-FIRMA „SIEMENS" MÜNCHEN

Pentru cei la curent cu arhitectura daneză, această nouă construcție a *arhitecților Friis și Moltke*, realizată în Republica Federală Germania, amintește o construcție asemănătoare, « Scanticon » lîngă Aarhus, a acelorași autori. Condițiile terenului sînt asemănătoare, iar elementele formale se regăsesc. Spre deosebire de Scanticon, aici dispoziția volumetrică este mai puțin rigidă, mai complexă, iar spre pantă se află dispuse spațiile comune și nu camerele de hotel. Funcțiunea cuprinde o zonă de cazare pentru 60 de persoane și un corp comun ce conține săli de adunări, săli de conferințe, biblioteca și săli de mese cu anexe. Pentru relaxare există la nivelurile inferioare spații de club, bar, iar în zona cazării se află o sală de gimnastică și o piscină.

Spațiul principal de adunări provine dintr-o extindere în dimensiuni a scărilor de acces la diversele niveluri, precum și dintr-o amplificare spațială, folosind lumină zenitală, a acestora.

Folosirea betonului aparent la interior și exterior, a unor panouri decorate « à la Mondrian » în spațiile comune, a materialelor de finisaj destul de simple caracterizează o imagine sobră și în același timp elegantă a interioarelor.

Compoziția, foarte abilă din punctul de vedere al integrării în teren, se rezumă la o serie de platforme așezate decalat pe teren, înecate în vegetație.

Arkitektur DK, nr. 2/75

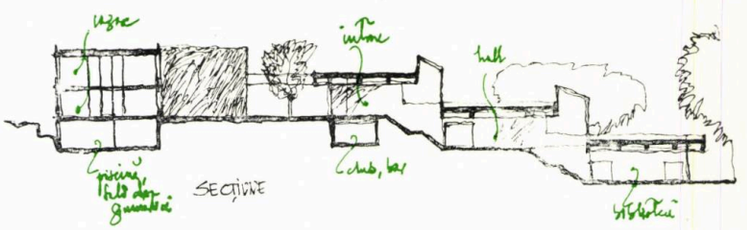

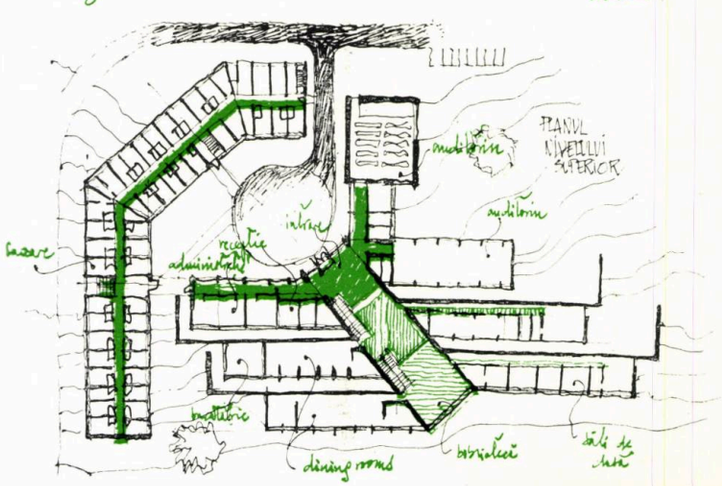

design - arte

Arh. GHEORGHE NICA

RECLAMA COMERCIALĂ ÎN MARILE MAGAZINE UNIVERSALE

Magazinul universal reunește, într-un spațiu unic, un mare număr de magazine specializate, cumpărătorul găsind aici mărfurile cele mai diverse, de la obiecte mărunte de uz casnic, pînă la frigidere, mobilă și, uneori, chiar autoturisme.

Aceasta generează un program vast, la realizarea căruia concură mai multe specialități: arhitectură, mobilier, tehnologie, reclamă comercială, instalații etc.

Spațiul oferit de acest număr al revistei « ARHITECTURA », îl vom folosi pentru ilustrarea terenului de activitate al uneia din specialitățile sus pomenite și anume: reclama comercială.

Sub acest generic se întîlnesc 3 categorii de lucrări, distincte:

— reclama interioară
— reclama exterioară
— tipărituri și material publicitar

strîns legate între ele prin elemente comune, finalul fiind un ansamblu de lucrări unitar, care individualizează magazinul căruia i se adresează.

La baza studiului, stă elaborarea însemnelor — firma și emblema — simboluri grafice sugestive, proprii magazinului, care devin apoi un laitmotiv, regăsit în toate lucrările legate de reclama magazinului.

RECLAMA INTERIOARĂ

O primă grupă de lucrări din această categorie sînt indicatoarele de profil, elemente funcționale, de informare, care participă totodată și la crearea ambianței comerciale specifice magazinului. Dat fiind numărul mare de raioane, de grupe de mărfuri, din cadrul unui magazin universal, indicatoarele de profil asigură informarea imediată a cumpărătorului asupra nivelului, zonei în care găsește marfa căutată.

Se prevăd:

— indicatoare generale — amplasate la intrările magazinului, indicînd conținutul fiecărui nivel:

— indicatoare de nivel — pe palierele scărilor și la sosirea scării rulante, la fiecare nivel;

— indicatoare de raion — amplasate în locuri cît mai vizibile din toate direcțiile;

— indicatoare de casă — deasupra punctelor de încasat și marcat;

— indicatoare de sortiment de obicei în raioanele alimentare și de menaj — uz casnic, unde sortimentul de marfă este foarte variat;

— indicatoare de măsuri, numere, talii, la raioanele de confecții, tricotaje, încălțăminte etc. și, în sfîrșit,

— indicatoare pentru servicii, informații, bagaje, schimb valutar, puncte alimentație publică, loc de joacă pentru copii.

În general, indicatoarele sînt iluminate fluorescent, ceea ce asigură o vizibilitate maximă asupra lor, funcționînd ca accente de lumină și culoare în cadrul iluminatului general al magazinului. Excepție fac indicatoarele de sortiment și cele de măsuri, care sînt percepute doar în cadrul raionului, de la mică distanță, putînd fi neluminoase.

Indicatoarele fac obiectul unui design minuțios, care ia în considerație elemente de gabarit (al instalației electrice interioare, al textului aplicat pe fețe), vizibilitate, formă, culoare.

Formele și culorile alese pentru indicatoare sînt corelate cu cele ale mobilierului, pentru a asigura o imagine unitară.

Profilul indicatorului se aplică pe fețele acestuia fie sub forma unui text, fie a unui simbol grafic, fie folosind împreună aceste două sisteme. Caracterul adoptat pentru texte trebuie să fie citeț, fără licențe grafice, pentru a nu se crea greutăți și confuzii în perceperea conținutului.

Simbolul raionului e necesar să aibă o grafică simplă, sugestivă, să fie judicios dimensionat, pentru a putea fi perceput și tradus ușor, din mers, de la distanță.

Avînd în vedere structura eterogenă a masei vizitatorilor magazinului, oameni cu un grad diferit de pregătire și înțelegere, înclinăm pentru folosirea simbolurilor ajutate de texte, pînă la introducerea generalizată în magazine a unui sistem de simboluri unice, care, prin repetare, vor deveni obișnuite pentru cumpărători, putînd fi folosite singure, fără pericolul unor confuzii.

Toate textele care apar în magazin, fie pe indicatoare, fie pe mobilier, pazii, frize etc., trebuie să aparțină aceluiași caracter, diferențiate doar prin culoare și dimensiune. Folosirea concomitentă a mai multor caractere diferite creează o impresie neplăcută de dezordine și trebuie evitată.

A doua grupă de lucrări, din această categorie, este cea care crează efectiv ambianța comercială, elemente de decorație interioară cu specific comercial, publicitar, în care fantezia și inventivitatea arhitectului decorator găsesc un cîmp nelimitat de exprimare, avînd la dispoziție nenumărate mijloace, din care amintim cîteva:

● **Panouri de grafică** — legate de mobilier, rezolvă diferența de înălțime de la cota superioară a mobilierului pînă la cota plafonului, slujind drept fundal pentru etalarea mărfurilor. Grafica poate fi neutră, decorativă, poate folosi teme comerciale legate de raionul în care este amplasată, făcînd reclama unor produse, mărci de fabrici producătoare etc. Pot fi concepute panouri independente — viniete grafice ilustrînd conținutul raioanelor în care se amplasează, folosite alături de indicatoarele de profil. Panouri de grafică pot placa suprafețele de zidărie neacoperite de mobilier, în zonele de circulație ale magazinului, pot fi folosite ca panouri de compartimentare între

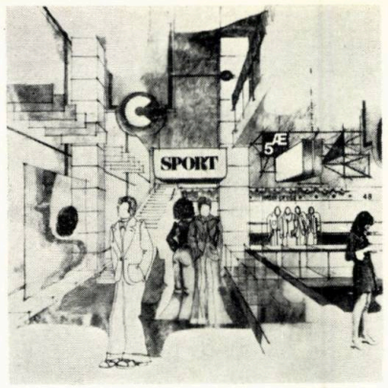

1

2

3

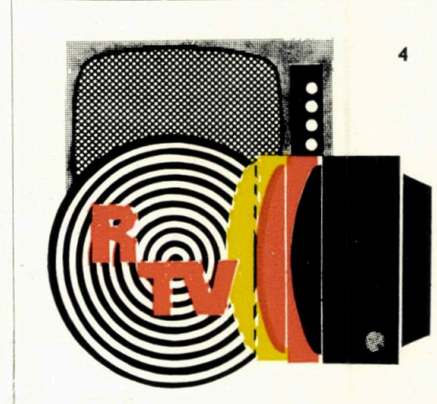

4

1. Proiect de amenajare magazin BUCUR-OBOR. 2, 3, 4, Viniete grafică pentru raioane în magazinul universal BRAȘOV. 5, 6. Grossfoto-uri pentru raionul de încălțăminte copii (BRAȘOV) și pentru raionul de electrice (BUCUR-OBOR)

5

6

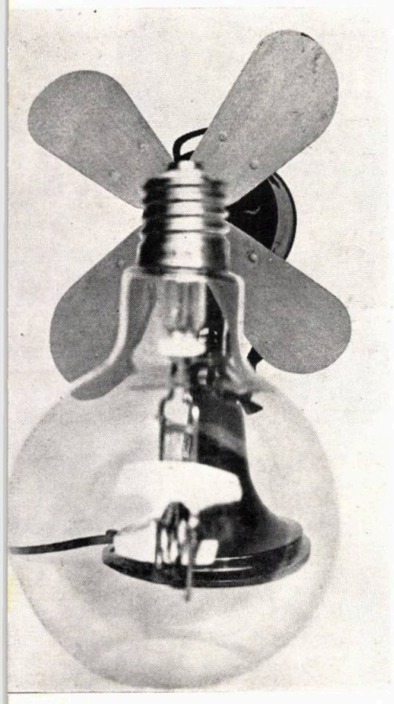

7

7. Indicator de casă la magazinul BUCUR. 8. Grossfoto propus la raionul Decorațiuni interioare al magazinului BRAȘOV. 9. Panou grossfoto pentru raion confecții femei la magazinul NERA din Reșița. 10. Panou grossfoto pentru raion articole adolescenți la magazinul BUCUR. 11, 12, 13. Schițe costume personal la magazinul BRAȘOV.

sala de vînzare și depozitele de mînă, camere de retuș etc.

● **Grossfoto-uri** — fotografii de dimensiuni mari, făcînd reclama unor produse, concepute pentru a fi privite de la distanță, capete de perspectivă pentru circulațiile importante ale magazinului, panouri fundal pentru expoziții de nivel, vitrine etc.

● **Intimizări** — amenajări create pentru a diferenția unele raioane cu caracter special, funcționînd sub forma unor buticuri.

Apar astfel ca puncte de interes deosebit, de surpriză în cadrul rezolvării generale a nivelului la care sînt amplasate. Numărul acestor intimizări trebuie ales cu grijă, pentru a nu încărca excesiv decorația magazinului. Intimizarea se poate realiza cu elemente suspendate, coborînd sub forma unui plafon, deasupra raionului ales, sub nivelul plafonului general al magazinului. Pentru raioanele dezvoltate insular, se poate realiza cu amenajări făcute la nivelul unor podiumuri de expunere. Sau prin tratarea deosebită a unor ziduri mărginind un raion dezvoltat perimetral.

Aceste amenajări devin un suport pentru elemente de reclamă, etalare de marfă, iluminat suplimentar cu spoturi de lumină, dînd raionului acel aspect inedit de care vorbeam înainte. Se urmărește, în general, ca acest suport fix să permită schimbări de decor cît mai variate, cu posibilități numeroase de expunere a mărfii, știut fiind că reclama interioară a magazinului se împrospătează periodic ca și în cadrul unor evenimente comerciale importante (primăvara, luna cadourilor, campanii de reduceri de prețuri etc.), cînd aspectul general al magazinului suferă transformări importante.

● **Steaguri-eșarfe** — din material textil imprimat cu însemnele magazinului, suspendate deasupra circulațiilor importante, la intrări, casele scărilor, marcînd și înviorînd prin ritm și culoare zonele de circulație.

● **Panouri izolate cu anunțuri** ale magazinului, servicii oferite de acesta, sloganuri comerciale, concepute grafic într-o formă cît mai atrăgătoare, participă de asemenea la crearea ambianței comerciale.

● **Etichete de preț** — de dimensiuni mari, cu o grafică simplă, în culori vii,

9

10

fac reclama unor anumite produse, pe care considerente de ordin comercial le scot în evidență din cadrul fondului de marfă general al magazinului.

● **Suporți de etalare** — diverși, pentru toate grupele de mărfuri, concepuți pentru o etalare statică sau, pentru anumite produse, prevăzuți cu dispozitive mecanice ce permit o etalare dinamică.

● **Uniformele personalului** — sînt incluse de asemenea în studiul ambianței. Se realizează în culori diferențiate pe niveluri, respectînd culoarea dominantă a etajului, regăsită în toate elementele caracteristice: mobilier, plafon, frize, indicatoare, uneori și pardoseli și plafoane.

● **Vitrinele** — constituie o expoziție permanentă a magazinului și fac obiectul unui studiu special, avînd în vedere atît elementele fixe ale vitrinei: plafon, blat de etalare, laterale, fundal (în capul vitrinelor închise) cît și amenajarea pro-

8

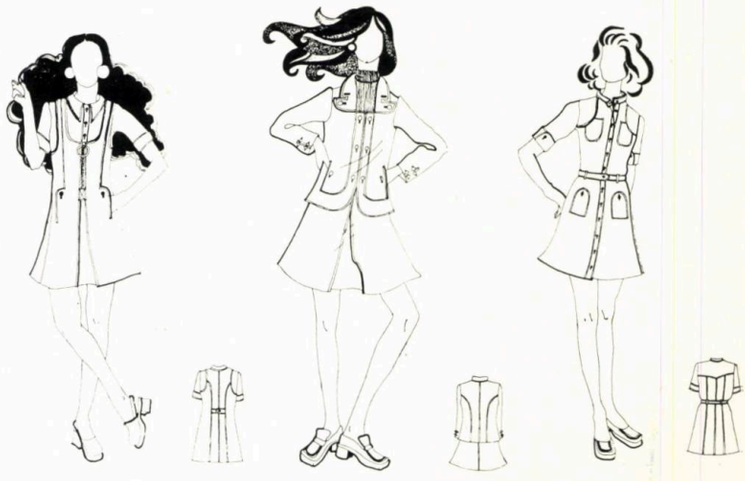

11
12
13

priu-zisă a vitrinei cu toate elementele de decor, etalare, incluzînd elemente de grafică, fotografie, dispozitive de etalare, iluminat, conform unei tematici precis stabilite.

Se practică tot mai frecvent sistemul vitrinelor deschise, permiţînd trecătorului să perceapă din stradă interiorul magazinului, ceea ce duce la organizarea unor vitrine cu dublă faţă, aerisite, cu elemente de fundal — blickfanguri — de dimensiuni reduse, pentru a nu obtura vederea în magazin.

● **Reclama auditivă** — realizată prin scurte scenarii de reclamă alternate cu muzică, difuzate prin staţia de radioamplificare a magazinului, completează lista mijloacelor de reclamă interioară, fără să o încheie, lista rămînînd deschisă oricăror amenajări, sugerate de particularităţile magazinului studiat, de organizarea interioară diferită de la un magazin la altul.

RECLAMA EXTERIOARĂ

Are în vedere, în primul rînd, amplasarea firmelor şi emblemelor luminoase pe faţadele magazinului. E bine ca, încă de la elaborarea proiectului de arhitectură, studiul faţadelor să ia în consideraţie viitorul amplasament al firmelor magazinului, pentru a asigura o încadrare armonioasă a acestora în ansamblul faţadei, ştiut fiind că deseori firmele au dimensiuni foarte mari, devenind o importantă componentă a faţadei.

Un amplasament optim permite perceperea firmei din cît mai multe puncte diferite şi de la distanţă. Dimensiunile firmelor sînt dictate de distanţa de la care sînt percepute, de raportul lor cu elementele de faţadă pe care sînt amplasate. Textul înscris trebuie să fie citeţ, scurt, uşor de perceput, un rol important în acest sens avîndu-l şi denumirea magazinului, care nu întotdeauna este cea mai inspirată: cuvinte lungi, nesemnificative, fără rezonanţă comercială, din care rezultă firme greoaie, de mare întindere, costisitoare. Trebuie avut în vedere atît aspectul nocturn cît şi cel diurn al firmelor, astfel încît ele să fie o prezenţă vie, continuă pe faţadele magazihului, la orice oră. Uneori, se apelează la diferite dispozitive de dinamizare — programatoare cu mai multe faze — pentru a înviora şi îmbogăţi aspectul nocturn al firmelor, sporind totodată gradul de atenţionare.

Firmele pot fi amplasate şi independent de clădire, sub forma unui stîlp — semnal publicitar, soluţie costisitoare, justificată numai atunci cînd magazinul beneficiază de o poziţie deosebită, e amplasat pe o importantă arteră rutieră sau comercială, la o intersecţie majoră, într-un spaţiu degajat, permiţînd ca semnalul să fie astfel amplasat, încît să constituie un capăt de perspectivă, perceptibil de la mare distanţă.

În condiţiile oferite de fiecare caz în parte, pe faţade se mai pot prevedea accente luminoase subliniind detalii de arhitectură, marcînd accesele importante în magazine, accesele către eventuale unităţi de alimentaţie publică funcţionînd sub acelaşi acoperiş cu magazinul etc.

Atunci cînd vitrinele magazinului nu sînt protejate de copertine, portice, pentru a împiedica degradarea mărfurilor expuse, sub acţiunea razelor soarelui, cît şi pentru a crea o circulaţie acoperită în faţa vitrinelor, e bine să se prevadă **parasolare,** devenind şi acestea un suport pentru reclamă, prin imprimarea pe pînză a însemnelor magazinului şi a unor texte publicitare.

Se prevăd de asemenea şi umbrele de soare, imprimate, pentru terasele unităţilor de alimentaţie publică din ansamblu.

Un mijloc des folosit sînt steagurile şi eşarfele publicitare, plantate pe faţade sau pe suporţi independenţi în jurul magazinului, de-a lungul arterelor comerciale, folosite cu precădere în perioada evenimentelor comerciale importante.

Reclama exterioară se completează cu panouri de grafică publicitară, amplasate în jurul magazinului, pe arterele care conduc către acesta, în zonele aglomerate ale oraşului, în punctele de intrare în oraş: autostrăzi, aeroport, gări, autogări, anunţînd călătorilor în trecere prin oraş existenţa magazinului, profilul lui, serviciile oferite, adrese etc.

Se plantează astfel de panouri publi-

14, 15, 16. Embleme. 17, 18, 19. Hîrtie de ambalaj. 20, 21, 22, 23. Pungi sacoşe. 24. Afiş de anunţare a deschiderii magazinului BRAŞOV. 25. Proiect de firmă la magazinul BUCUR

citare și pe vehiculele de transport în comun ale orașului.

Mijloacele de transport ale magazinului devin și ele un excelent suport de reclamă mobil, avînd imprimate vizibil firma și emblema magazinului.

În sfîrșit, acolo unde este posibil nu trebuie uitată nici reclama în cinematografe și la televiziune, cu scurte filme de reclamă făcute chiar în magazin.

TIPĂRITURI

Sînt mijlocul cel mai eficient de reclamă, datorită mobilității și circulației pe o rază foarte mare, adeseori depășind granițele orașului.

Materialele publicitare tipărite ocupă un volum vast în cadrul proiectului de reclamă avînd drept element comun firma și emblema magazinului, reluată în diferite tratări grafice.

Setul de tipărituri proprii magazinului universal cuprinde:

- pungi-sacoșe din hîrtie sau polietilenă. realizate în mai multe dimensiuni, fiind destinate unor grupe de mărfuri diferite: alimentare, cafea-dulciuri, artizanat-cadouri, cosmetice-parfumerie, confecții.
- hîrtia de ambalaj, tipărită într-o singură variantă coloristică sau diferențiată pe grupe mari de mărfuri pe niveluri ale magazinului.
- afiș, afișet, destinate popularizării magazinului, atît în perioada premergătoare deschiderii, cît și apoi, în timpul funcționării.
- etichete de preț, tipărite în mai multe dimensiuni, în funcție de grupele de mărfuri la care se folosesc.
- pliantul, cuprinde descrierea magazinului, a formelor de vînzare, cu planuri schematice de distribuție și organizare interioară, de amplasament în oraș, cu indicarea serviciilor oferite, a unor adrese și telefoane utile, completat cu imagini din interiorul și exteriorul magazinului.
- liste meniu pentru unitățile de alimentație publică cuprinse în ansamblu, acestea oferind și alte mijloace de reclamă: veselă, tacîmuri, șervețele de masă.
- hîrtia și plicurile pentru corespondența magazinului, ecusoanele vînzătorilor, banda de împachetat, devin de asemenea mijloace publicitare, prin tratarea lor corespunzătoare.

În sfîrșit, se practică și sistemul cadourilor publicitare: brelocuri, scrumiere, calendare, agende, semne de carte, orare, tricotaje, imprimate toate cu emblema magazinului etc.

Închei această succintă trecere în revistă a căilor de realizare a reclamei comerciale a unui magazin universal, amintind cîteva din realizările ultimilor ani, cînd astfel de magazine-vedetă s-au dat în folosință în cîteva mari orașe ale țării: Constanța, Iași, Timișoara, Ploiești, Suceava, Brașov, Galați, Alexandria, Slatina, Buzău, altele fiind în curs de realizare, cu termene apropiate de dare în folosință, la București (ansamblul « BUCUR-OBOR » și magazinul « CENTRAL » din Piața Unirii), la Arad, Brăila, Bacău, Oradea.

1

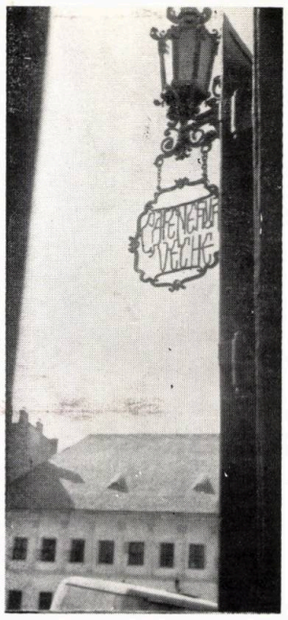

2

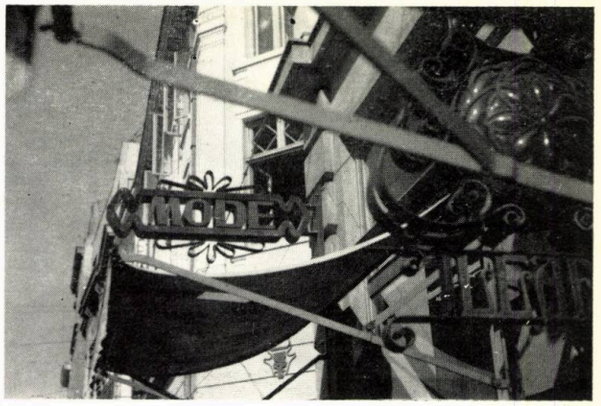

3

DIN NOU DESPRE FIRME

firmele din piața Amzei. 5. Se încadrează armonios în vechea arhitectură, firmele de pe b-dul Gheorghe Gheorghiu-Dej. 7. E frumos contrastul între literele voluminoase și golul geamului. Păcat că execuția este slabă. 8. O firmă anostă, lipsită de fantezie pe frumoasa stradă a Academiei, vizavi de Institutul de arhitectură (!). 9. Sugestivă și frumos desenată, firma unei cooperative.

A. V.

4

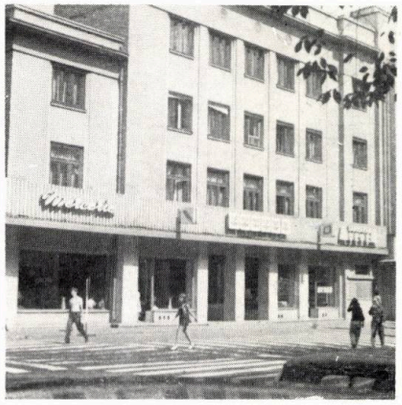

5

6

1, 2, 3. Firme din centrul istoric al orașului — se înscriu foarte bine în atmosfera vechilor străzi comerciale. 4. Un nou restaurant (Havana) în piața Universității își anunță cu personalitate și bun gust, apariția. 5. Sărăcăcioase și lipsite de personalitate apar

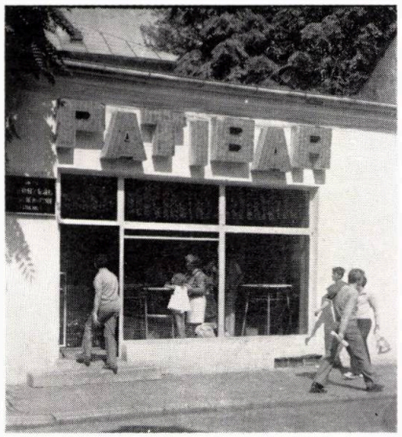

7

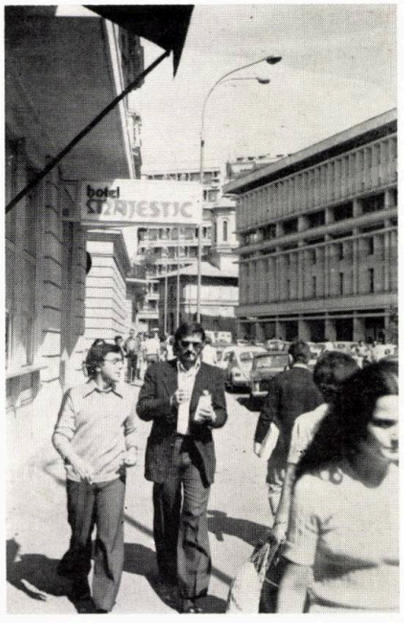

8

9

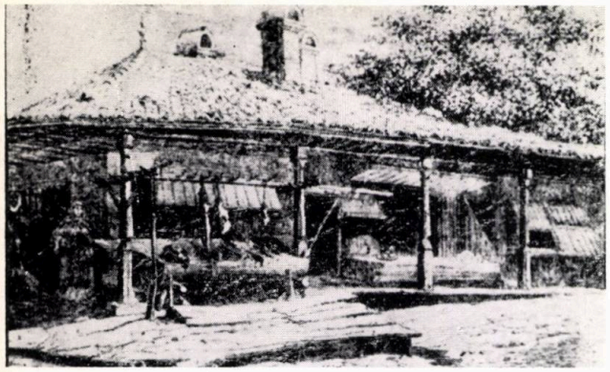

1

2

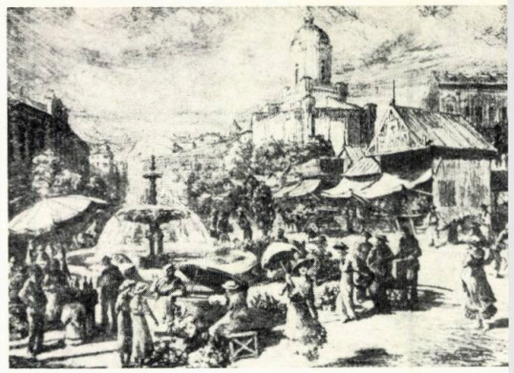

3

8

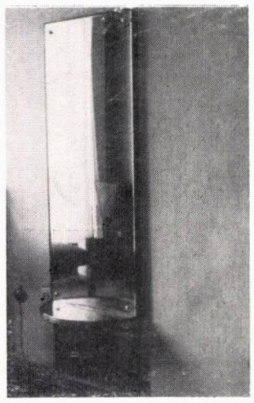

6

5

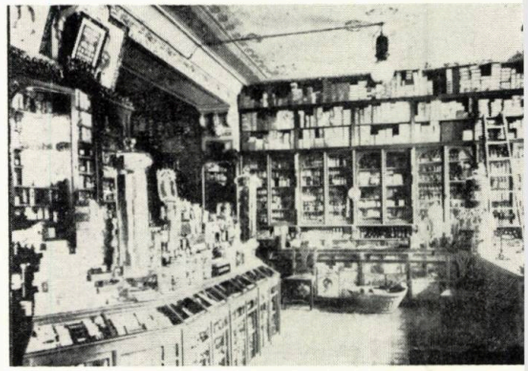

7

9

Spre aducere aminte:

1. Măcelărie și brutărie — după D. Lancelot — Muzeul de istorie a Municipiului București. 2. O bărbierie din București, 1824 — după Ch. Doussault — Muzeul de istorie a Municipiului București. 3. Piața Florilor din fața bisericii Sf. Anton, gravură de A. Poitevin-Scheletti din albumul « Bucureștii pitoresc », 4. Hanul cu Tei — gravură de A. Poitevin Scheletti. 5. Drogherie de pe strada Academiei în Bucureștiul anilor 1900 — după cartea lui Frederic Damé — « Bucarest en 1906 ». 6. Terasa și restaurantul Oteteleșanu pe locul Palatului Telefoanelor — Calea Victoriei. 7. Scaun păstrat de la restaurantul Capșa. 8. Mobilă aparținînd hotelului « Ambasador » de pe vremea arhitectului Culina. 9, 10, 11. Mobilele au aparținut « Jockey-Club »-ului și se află astăzi la Uniunea arhitecților. 12. Vederea barului — proiect de reamenajare a hotelului Athénée Palace, lucrat în atelierul arh. Duiliu Marcu. 13, 14, 15. Mobilier aparținînd hotelului și restaurantului Athénée Palace în jurul anilor 1930, proiectat în atelierul arh. Duiliu Marcu. 16. Vedere interioară — cofetăria Nestor la origine, așa cum a gîndit-o Duiliu Marcu. Simplitatea zidurilor albe și a vitrinelor, la care astăzi s-a renunțat.

SIC TRANSIT...

10

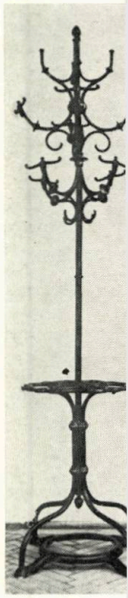

11

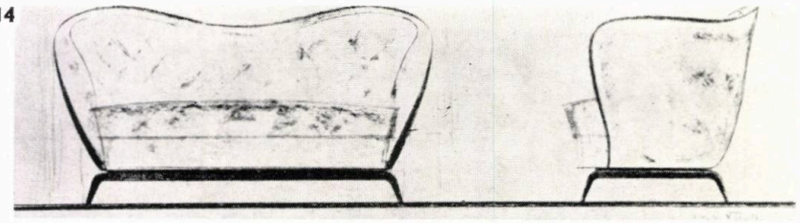

14

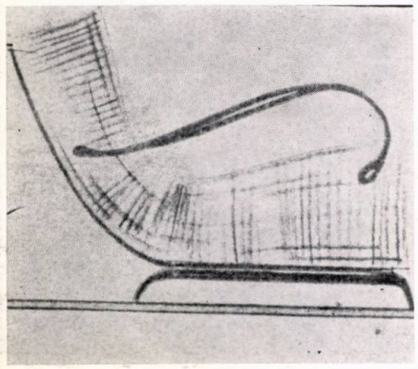

13

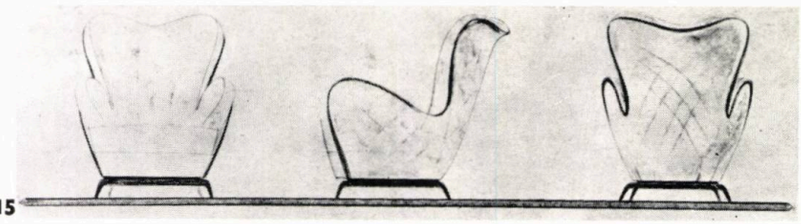

15

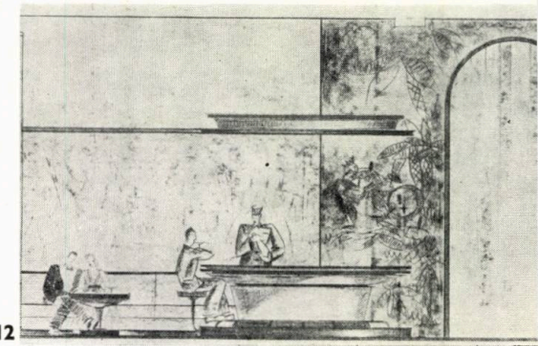

12

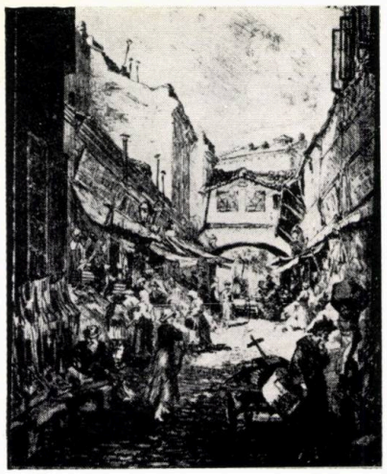

4

Mobilele ca și decorația sînt perisabile. Păstrează pentru un timp relativ scurt, neschimbată, ideea creatorului. Aceasta este poate și partea ingrată a meseriei.

Timpul, evenimentele și oamenii produc modificări, orașul își păstrează, își transformă sau chiar își distruge clădirile. Dacă însă învelișul lor exterior se poate păstra de-a lungul zecilor și chiar sutelor de ani, dacă unele locuințe își pot păstra chiar ambianța interioară de-a lungul unei generații sau chiar a mai multora (și acest lucru din ce în ce mai rar), spațiile publice (restaurante, cluburi, magazine, gări) răspunzînd nemijlocit necesităților societății sînt cele care se adaptează cel mai rapid acestora ca și modei mereu schimbătoare.

Iar în aceste dese schimbări, cu voia sau fără voia oamenilor, din știința sau neștiința lor, s-au pierdut și se mai pot pierde încă valori autentice. Mobilier vechi lucrat de meșteșugari-artiști, mobilier purtînd semnătura unor arhitecți români de renume, ambianțe cu un anumit farmec și specific, care merită să fie păstrate și integrate în noul care se naște. Poate chiar numai pentru a păstra o tradiție. Sau poate pentru că omul are nevoie să știe că este o verigă între antecesorii și urmașii săi. Sau poate pentru că așa cum scrie Adrian Păunescu:

« Cine are părinți, încă nu e pierdut
Cine are părinți, are încă trecut »

Arh. ANA VASILACHE

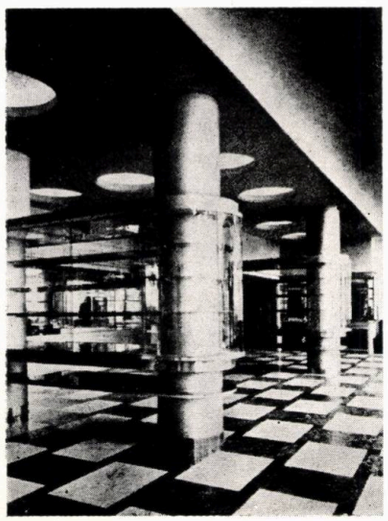

16

PE MARGINEA EXPOZIȚIEI ABSOLVENȚILOR

Multe lucruri s-au scris despre creația industrială pentru lumea reală, și multe dintre ele ar fi adevărate dacă lumea reală ar fi mai puțin reală

Victor Papanek

În luna august s-a desfășurat la galeria Orizont, în sala rezervată manifestărilor din cadrul Atelierului 35 expoziția absolvenților secției de design a Institutului de arte plastice, cu participări și de la alte secții (ceramică, sticlă).

Realizările absolvenților, pe care revista noastră le prezintă în fotografiile alăturate, consecventă în preocuparea de a semnala și susține manifestările de design, sînt rezultate ale unor contracte cu întreprinderi beneficiare, înscriindu-se în acțiunile de integrare a învățămîntului cu producția și cercetarea. Unele dintre ele sînt precedate de studii serioase și răspund unor nevoi reale (scaunele din poliester armat cu fibră de sticlă, autoutilitara). În restul cazurilor, și acesta este valabil pentru aproape întregul mod de concepere din institutele și secțiile noastre de creație, aceste nevoi sînt cele bănuite a fi ale industriei și nu ale consumatorilor. Adică, în cazul studenților, de exemplu, fiecare își alege pentru diplomă un subiect pe care-l presupune de actualitate și apoi caută un beneficiar dornic de a-și lărgi gama sortimentelor. În loc ca industria să prezinte, în urma studierii nevoilor consumatorilor, o listă de cerințe, în ordinea priorităților, studierea acestora putînd fi făcută și cu ajutorul studenților de la facultățile respective, în cadrul acțiunii de integrare.

De aceste studii preliminare, urmate de actul creației propriu-zise, continuat și el de cercetarea influenței, nocive sau nu, a produsului în mediul social de destinație, se ocupa Victor Papanek în lucrarea « Cum să rezolvăm contradicțiile dintre teorie și practică ».

Ni se pare oportună menționarea ei aici nu pentru că specialiștii n-ar cunoaște-o, ci pentru că ea subliniază diferența dintre cum se face și cum ar trebui să se facă designul, chiar în țările unde se practică demult.

Papanek este profesorul și designerul care militează pentru o mai adîncă ancorare în societate a designerului, care trebuie să ia în considerare mari grupe umane, nevoi importante nu cazuri izolate.

ERATĂ: În numărul 5/1975, la pagina 80 — rubrica „Design industrial" imaginea nr. 3 reprezintă BETONOSCOPUL, iar imaginea nr. 1 reprezintă aparatul ULTRASONIC TYPES 540.

Pornind de la trecerea în revistă a principalelor atitudini ale designerilor din lume, de la « retragerea talentului de pe piață », încetarea oricărei activități creatoare, la dăruirea tuturor cunoștințelor, la participarea totală, trecînd prin atitudinea « clasică » de a proiecta orice i se cere fără a se interesa de consecințele sociale, ecologice, politice etc., este analizat actul creației.

Trei scheme ajută la sesizarea diferitelor puncte de vedere. Prima descrie așa-zisul proces de creație pur, clasic. Punctul A indică problema (a designa un televizor). Creatorul sau studentul alege diferite modele, materiale, execuții etc. și ajunge la o listă de idei sau o serie de posibilități (axa BC). Plecînd de aici și cu ajutorul serviciului comercial (unde e cazul) sau al unor alți factori, se selecționează versiunea definitivă D).

Schema a doua arată procesul de creație așa cum ar trebui să fie după părerea autorului. Pe axa 1—2 ar trebui să existe toate cauzele care fac oportună apariția

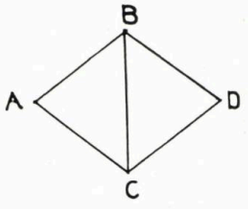

fig 1

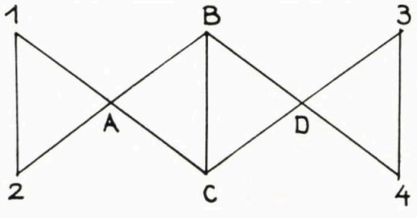

fig 2

pe piață a produsului, motivație care determină însiși parametri produsului. Ajungînd în punctul A, procesul de creație urmează derularea clasică a selecției și a modificărilor pînă în B—C. De aici se continuă cu o echipă pluridisciplinară, de economiști, ergonomi, ingineri, specialiști în marketing. Dar procesul de creație nu se oprește în D. Justificînd soluția teoretică se ajunge la axa 3—4. Acest ultim triunghi are ca scop examinarea în detaliu a consecințelor realizării, din punct de vedere: politic, social, ecologic, economic etc, adică ce s-ar întîmpla dacă ar apare respectivul produs. Acest triunghi se obligă să examineze și dacă muncitorii care făuresc sau folosesc produsul sînt mulțumiți de el, dacă permite muncitorilor să se dezvolte, dacă ajută la economisirea materialelor și surselor de energie, etc. Este evident că și aceste răspunsuri nu pot fi date decît de o echipă pluridisciplinară.

Acest ultim triunghi (D-3-4) prin caracteristica sa de a da soluții generale în loc de rlăspunsuri precise, are riscul ca în cazul unui exces de zel să fie legat de primul (fig. 3), neglijînd aspectul central — procesul de creație.

Problema pusă creației industriale de astăzi și de mîine este de a înțelege că important este procesul nu produsul, fără a însemna un potop de vorbe în loc de creație concretă.

Ce concluzi putem trage? Desigur că, în cazul nostru, o lucrare de diplomă are ca scop principal testarea calităților

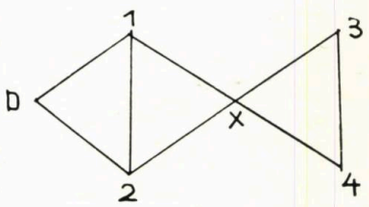

fig 3

creatoare ale studentului. Dar ea este, în același timp, în viziunea despre care am vorbit înainte, a integrării, și o lucrare cu finalitate practică (dintre obiectele din expoziție, unele vor intra în producția de serie). Iată de ce credem că este necesară abordarea proiectării oricărui produs, ca în cazul al doilea descris. Cu atît mai mult învățămîntul superior, care imprimă absolvenților săi o conduită teoretică și practică pe mai mulți ani, uneori pentru toată viața, ar trebui să promoveze acest mod responsabil de a vedea creația industrială. Practic, s-ar putea realiza prin alcătuirea echipelor pluridisciplinare, formate tot din studenți.

Apreciind ca meritorii lucrările foștilor studenți, apreciind eforturile pe care ei le vor face pe tărîmul designului, eforturile sporite și de numărul mic al lucrătorilor angajați în acest domeniu, sîntem siguri că vor parcurge cu pași hotărîți acest cîmp, știind că actul creator de calitate înseamnă un pas înainte și o extensie a științului.

Arh. ALBA DELIA POPA

(continuare în pag. 66)

1

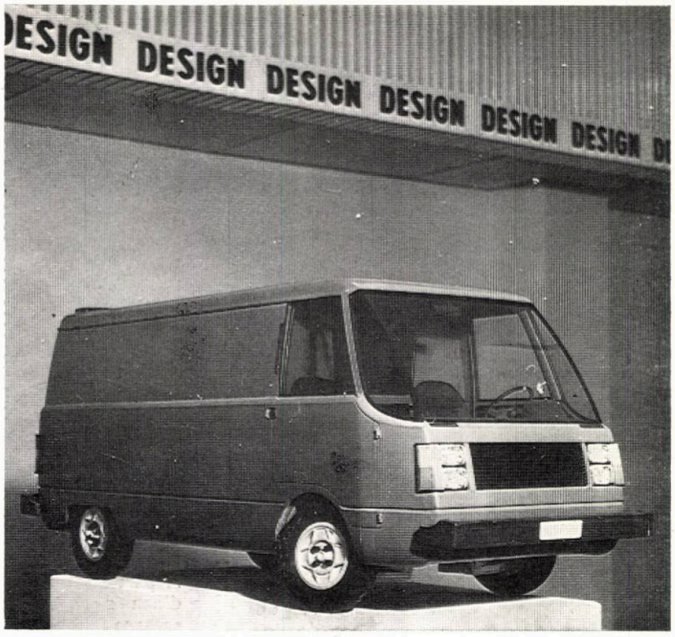

2

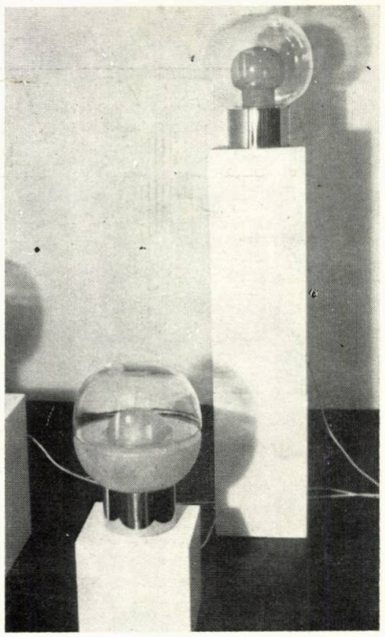

3

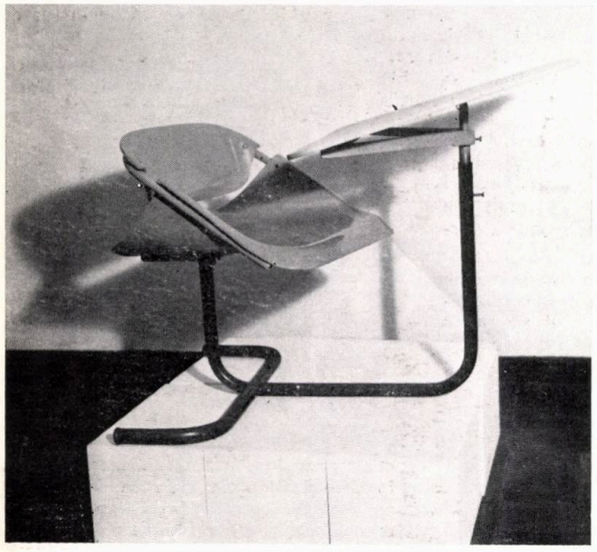

4

1. Scaun din poliester armat cu fibră de sticlă; culoarea verde, maron — GEZA ASZTALOS
2. Autoutilitară TV 125 — EUGEN HOLTIER
3. Lămpi — IRINA GEORGESCU
4. Pupitru reglabil, pentru diferite vîrste — GEZA ASZTALOS
5. Servici masă din sticlă transparentă și opacă — IOANA COJA NICOLESCU
6. Cîntar pentru 5 kg — RADU DUMA
7. Scaun cu rotile, poliester armat cu fibră de sticlă — GEZA ASZTALOS

5

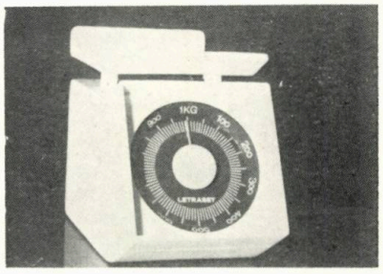

6

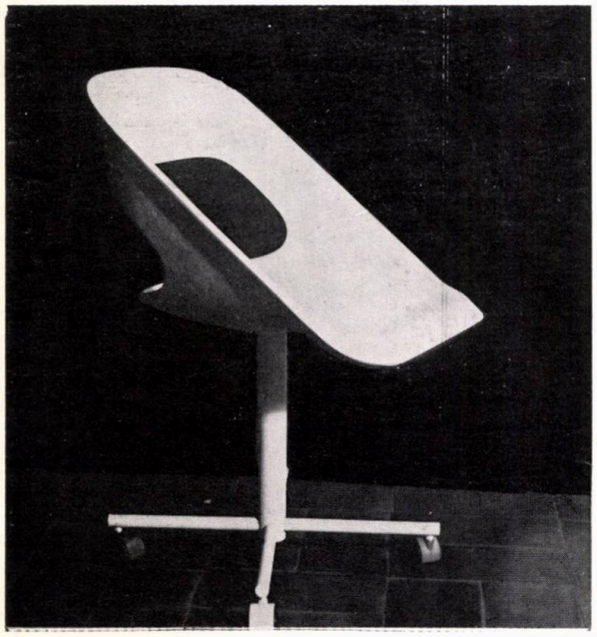

7

ARTĂ ȘI DESIGN LA SEDIUL SUCURSALEI DIN BUCUREȘTI AL BĂNCII AMERICANE MANUFACTURERS HANOVER TRUST CO.

Realizarea sediului băncii Manufacturers Hanover Trust Co. din București este, pentru cine are treabă înăuntru, un prilej de satisfacție a ochiului, iar dacă are norocul să-l întîlnească pe principalul autor al transformărilor și amenajărilor de aici, arh. Lucian Popovici, totul devine o excursie în timp și spațiu. Argument în favoarea frumoasei meserii de arhitect, coordonator al elementelor din cîmpul vizual.

Trecînd prin dificile'e probleme constructive ale schimbării destinației unui spațiu, beneficiind de posibilitatea folosirii unor instalații moderne și eficiente (condiționarea aerului, reglarea treptată a luminii artificiale cu ajutorul întrerupătoarelor cu reostat, « cooling water » etc.) proiectantul a stăpînit spațiul nou creat și l-a îmbogățit în diferite moduri.

La intrare te iau în primire deopotrivă peisajul Manhattan-ului și ochiul auriu de lumină mov, mesaj cochiliform al unei ere de început, nesfîrșită ocazie de « schimb de priviri ». Dacă privirea îți scapă, pe lîngă sculptura lui Constantin Lucaci, pe mocheta verde primejdios de moale, se înșiră în stînga birourile, avînd cap de perspectivă peretele cu ceasurile care indică ora exactă a continentelor.

În dreapta, cînd ușile glisante sînt deschise, se poate vedea biroul directorului, cu fotolii negre și portocalii, camera de consiliu cu tapiseria în tentă mov și fotoliile galbene.

Finisajele, de la lambriuri furniruite cu stejar sau din stejar masiv, la plăcile tavanului, la marmura de Alun a grupurilor sanitare, contribuie la impresia de perfecțiune pe care o lasă și în acest caz arhitectura modernă.

Obiectele de artă și design selecționate de arhitect pentru a îmbogăți spațiul, primele autohtone, celelalte produse de firme străine fac preocupările rubricii de față și sînt prezentate în fotografiile alăturate.

Desigur, că la operele de artă, sculpturi din metal și lemn, obiecte decorative din faianță și porțelan, tapiserii frumoase, aparținînd unor artiști cunoscuți, nu putem remarca decît alegerea lor paralel cu munca generală de amenajare, nu la sfîrșit, ceea ce a dus la găsirea unor locuri special tratate să le primească (tapiseria Lenei Constante, sculptura în inox a lui Constantin Lucaci).

Obiectele pe care ne-am obișnuit să le numim « de design », înțelegînd prin aceasta un spor de funcționalitate și calități estetice (chiar dacă neglijăm celelalte condiții: serie, muncă de echipă pentru concepție, cunoașterea beneficiarului etc.) sînt prezente, sînt corespunzătoare, sînt perfecte, de la mobilier la mașini de scris, robinete, coșuri de gunoi și le reținem pe retina noastră, în cel mai banal caz, pentru documentare. Într-un caz mai bun, pentru a ne pune întrebări și probleme și, în cel mai bun caz, pentru a răspunde la acestea.

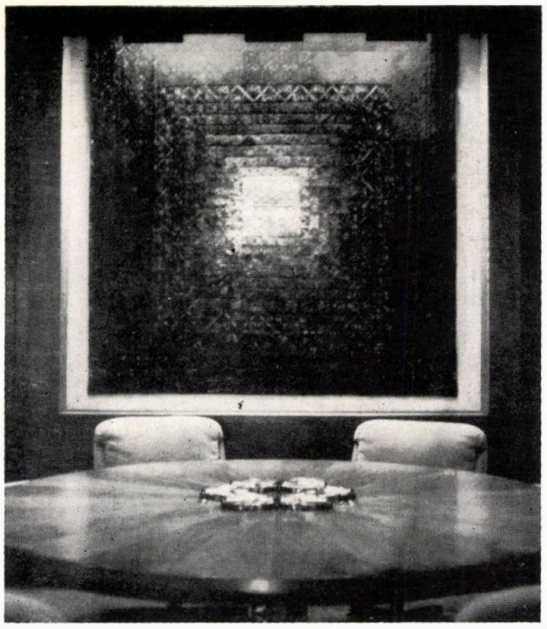

1

2

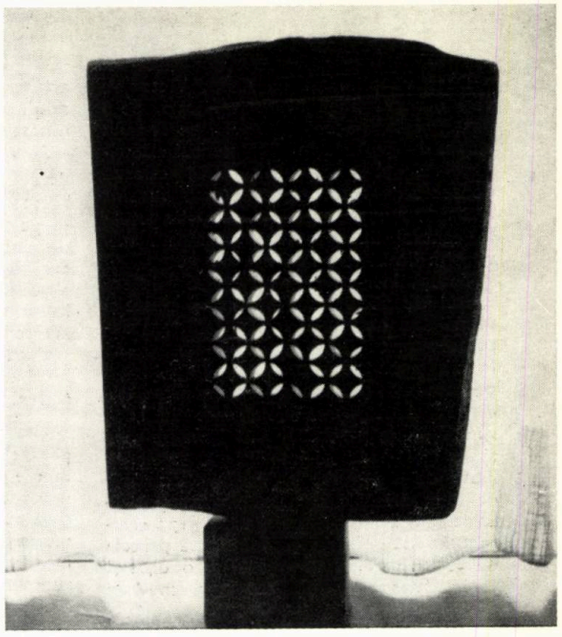

3

Dacă, aici ca și într-o expoziție cum a fost Designul finlandez, ne întrebăm și ne întreabă publicul nespecialist cînd o să se găsească și la noi, e normal să ne întrebăm, e bine să ne punem probleme, e foarte bine dacă înțelegem că se vor găsi atunci cînd vom fi pregătiți: materiale, proiecția modelelor, mai multă preocupare etc.

Dacă, văzînd vasul cu flori vă întrebați ce-i cu el, e bine să știți că e de Patriciu Mateescu. Florile sînt de la arhitect pentru a încălzi atmosfera, și de la noi pentru arhitect.

Arh. ALBA DELIA POPA

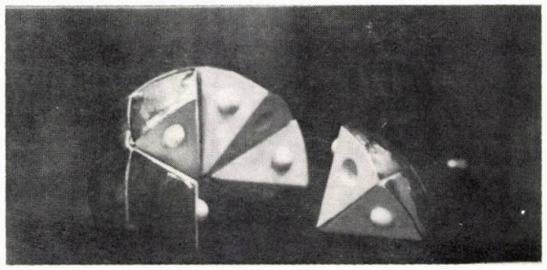

4

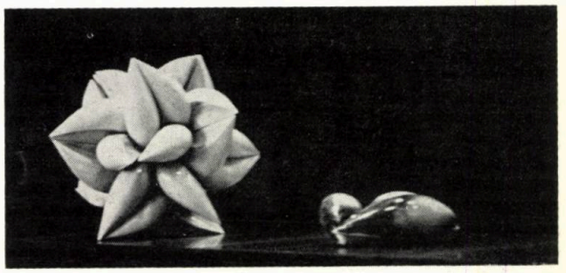

5

1. Lena CONSTANTE — tapiserie făcută din piepți și mineci (resturi) de cămăși populare din Transilvania. Culori în degradeu de la mov-albăstrui la gri-alb. 2. Ambianța biroului directorului. 3. Sculptură în lemn — Ovidiu MAITEC. 4. Obiecte decorative din porțelan alb și argintiu — Patriciu MATEESCU. 7. Scaun reglabil pentru birou. 5. Scrumiere porțelan, modul care se regăsește și în vasul decorativ — Patriciu MATEESCU. 6. Ochi — veioză de porțelan. Autor: Patriciu MATEESCU. 8. Coș pentru hîrtii cu compartiment pentru deșeuri mai mici. Plastic. 9. Sculptură în lemn Ovidiu MAITEC. — 10. Sculptură metal — Peter BALOGH. 11. Vas decorativ desenat de arh. Lucian Popovici. 12. Explicație în text

6

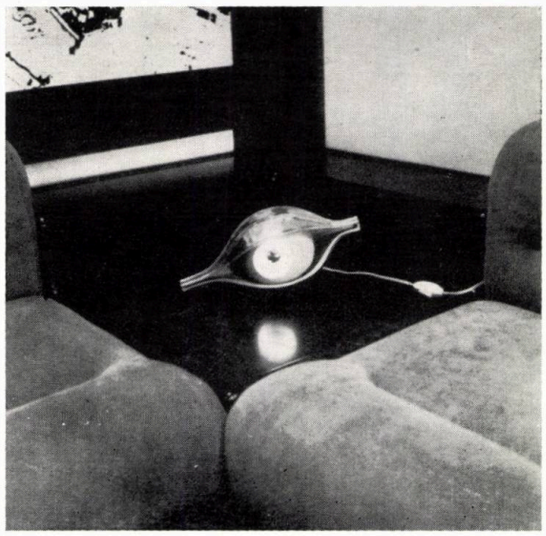

7

8

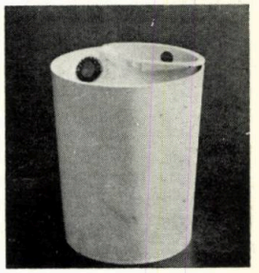

9

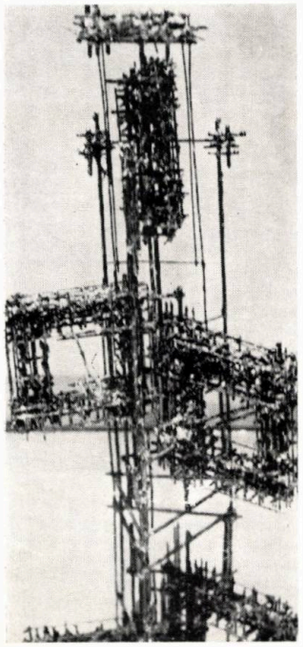

10

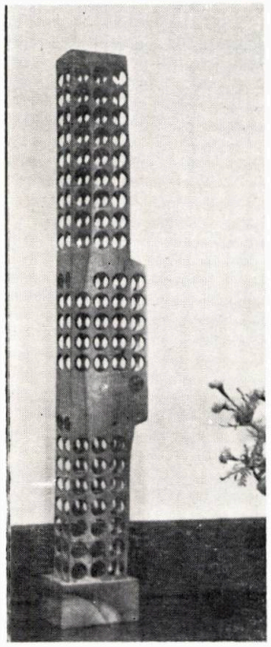

11

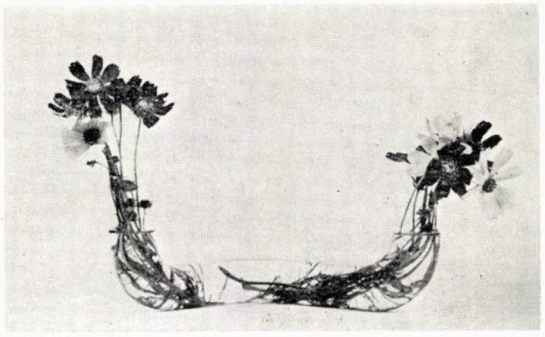

12

ARTA în oraș

GRAFICĂ PENTRU PEREȚII ORAȘULUI

Dacă vă plimbați pe Calea Victoriei, veți observa lîngă blocul « Mica », pe o parte, și lîngă agenția O.N.T., pe cealaltă parte, două pauze în aliniamentul clădirilor, oferind privirii cîte trei calcane deosebit de respingătoare, care nu sînt nici măcar zugrăvite. Și nu sînt singurele în centrul Bucureștiului, ca să nu mai vorbim de zonele mai mărginașe.

Totuși, într-un oraș cu multe cartiere destul de vechi, este normal să existe și să mai apară astfel de accidente în contextul lui structural și vizual, fie că sînt goluri în aliniamentele construite, deocamdată neplombate, apărute prin demolarea clădirilor uzate, spații delimitate de mari suprafețe de perete orb, fie calcane care ajung la dimensiuni impresionante amplificate de rigida lor bidimensionalitate și de lipsa oricărui element de compoziție arhitecturală, rezultate din obligația arhitectului de a folosi pînă la limită parcela de teren sperînd că o dată și o dată și vecinii vor construi în același mod și clădirile se vor cupla.

În situația destul de frecventă în cartierele centrale ale Bucureștiului, de alternanță a clădirilor moderne, cu multe niveluri, cu vile cu cel mult un etaj, impresia vizuală produsă de aceste calcane este accentuată de comparația instinctivă cauzată de percepția simultană a uriașelor suprafețe extrem de sărăcăcioase și a micilor construcții care deseori etalează o plastică de fațadă cu tratament arhitectural și decorativ încărcat, determinînd practic scoaterea lor reciprocă din scară.

În ultima vreme, se acordă în presa de specialitate străină mai multă atenție acestor probleme, căutîndu-se, natural, de pe o multitudine de poziții determinate de complexitatea și importanța actului arhitectural și artistic, în contextul larg al existenței urbane, soluții pentru anihilarea efectelor neplăcute produse de aceste mari suprafețe moarte, pentru găsirea unor funcțiuni specifice care să le transforme în elemente ambientale active.

Cea mai frecventă modalitate de recuperare funcțională a acestor elemente inerte, de integrare a lor în ambianța urbană, este acoperirea totală sau parțială cu elemente de grafică, de cele mai multe ori abstracte, de factură pur geometrică sau « op », fie acoperind întreaga suprafață cu un macromodel unic, fie repetînd un micromodel după o lege simplă sau compusă, care implică valabilitatea simultană a mai multor elemente componente ale unui element primar.

Uneori tratamentul plastic respectă o logică simbolistă, alteori devenind și mai comunicativ servește unor scopuri de reclamă și publicitate, sau poate părăsi grafismul pur, efectele « op » sau « pop », în favoarea unui manifest angajament social-politic.

Oricum, construcțiile banale care reprezintă o mare parte a ambientului orășănesc prezintă mari avantaje și pentru artistul care vrea să lucreze la o scară gigantică, oferind posibilitatea realizării de mari suprafețe decorative pe lîngă care mii de oameni trec în fiecare zi, și care prin dimensiunile și poziția lor nu pot rămîne neobservate.

Indiferent însă de modalitatea, de realizarea și de scopul lor indirect (atunci cînd există), macrografia urbană trebuie să respecte cerințele unei decorativități deosebite, avînd în primul rînd scopul de a transforma porțiuni neutre, inactive din punct de vedere al ambianței urbane, în zone de interes, în factori de comunicabilitate și educație, în excitanți și catalizatori ai vieții și atmosferei urbane.

Bazîndu-ne pe considerentele expuse mai sus, sîntem de părere că depistarea și rezolvarea selectivă corespunzătoare a acestor porțiuni ale spațiului intraurban este o necesitate care în condițiile orașului contemporan nu mai poate fi tratată cu indiferență.

Am încercat să exemplificăm afirmațiile, fiind convinși că deși modalitățile de rezolvare pe care le-am propus nu sînt, probabil, cele mai potrivite, diferența între ce este și ceea ce ar putea fi va apare suficient de evidentă pentru a fi convingătoare.

Arh. CRISTIAN-POPESCU-IALOMIȚA

1

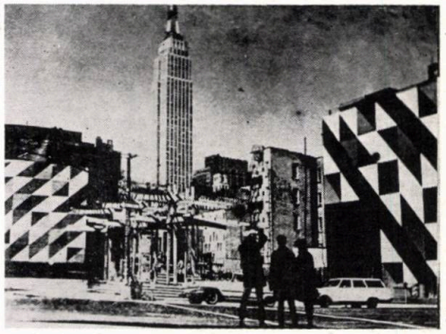
3

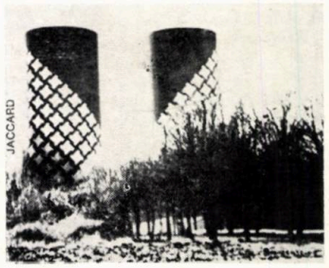

2

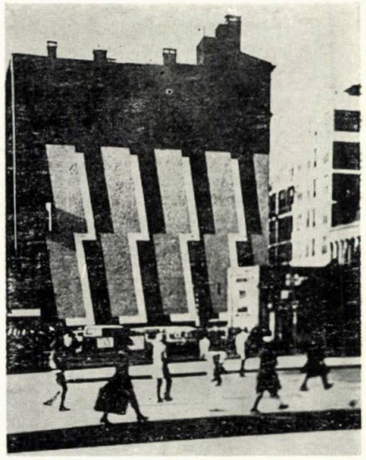
4

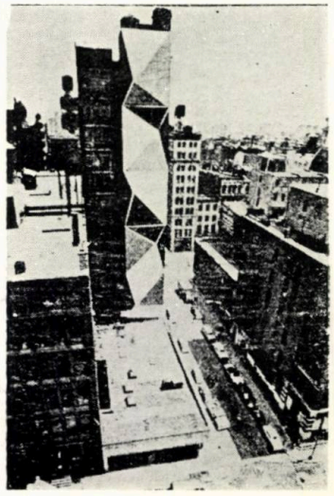
5

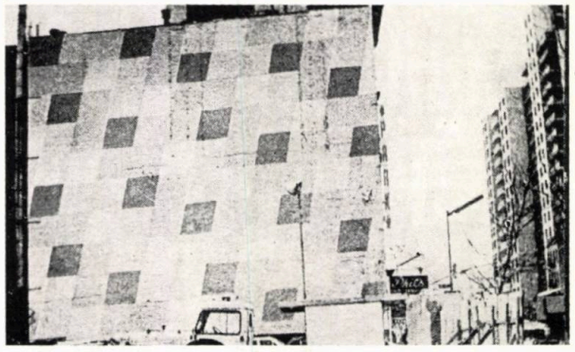
6

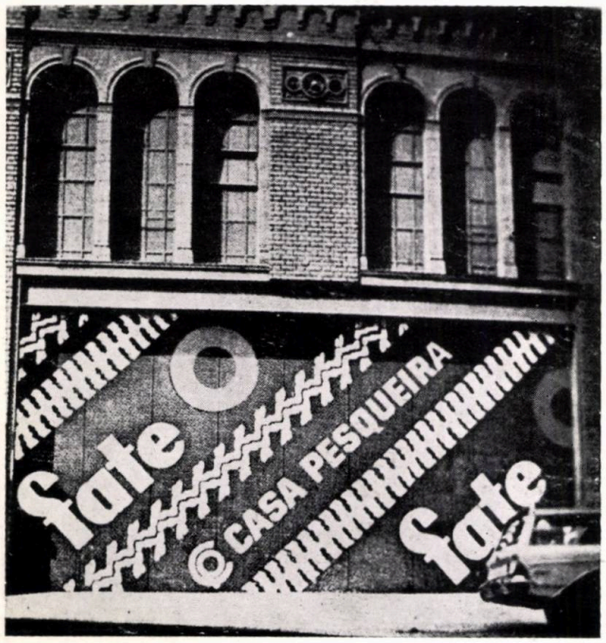

7

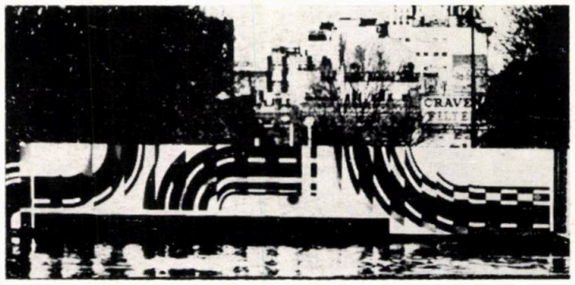

10

1. Macrografie angajată în scopuri electorale la Caracas-Venezuela (A-A. 173). 2. Pentru noul oraș Marne la Vallée, lîngă Paris, în cadrul unui concurs pentru decorarea a două castele de apă în scopul transformării lor în obiecte « polisemantice », Jaccard propune o rezolvare simbolistă, sugerînd un fluture (Domus — 528). 3, 4, 5, 6. La New York, mai mulți artiști plastici — JASON CRUM, TANIA, ALLAN D'ARCANGELO și ROBERT WIEGAND, în colaborare cu un urbanist, au realizat mai multe lucrări de macrografie urbană, prezentate într-o expoziție la Muzeul de artă modernă (A.A. — 145 și 155). 7. Justo Solsona și Alfredo Herrera — decorație pentru un magazin auto la Buenos Aires (Domus 519). 8. În noul cartier «L'Arlequin» din Grenoble macrografia joacă un rol deosebit în realizarea ambianței generale, avînd atît un scop pur decorativ, cît și un caracter informativ și orientativ, fiind concepută în corelație cu elementele de publicitate, reclamă și mobilier urban (A.A. — 174). 9. Decorație pentru un castel de apă. 10. Les Mason a creat pentru elementele de închidere a șantierului Galeriilor Naționale din Melbourne o grafică specială din elemente modulate, care privite dintr-un sens sînt colorate, privite din sensul opus sînt alb-negru, iar percepute în ansamblu reprezintă o compoziție deosebită, foarte dinamică, amplificată prin reflectarea într-o oglindă de apă învecinată (Graphis 1974). 11. Calcanul imobilului de pe strada Biserica Enei, lîngă Baia Centrală. 12. Vedere de pe Calea Victoriei, cu aspectul actual al golurilor de la Nr. 71 și 104. 13, 14, 15, 16, 17. Propuneri pentru amenajarea calcanelor ce mărginesc golurile de pe Calea Victoriei. 18. Propunere de amenajare a calcanului de pe str. Biserica Enei.

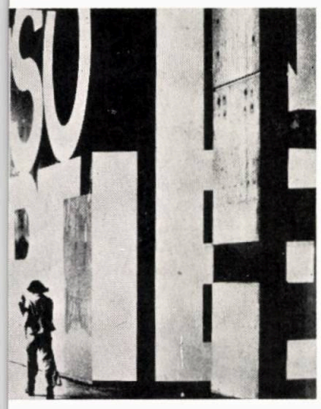

8

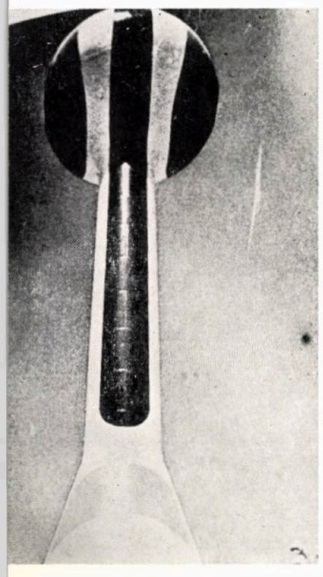

9

11

18

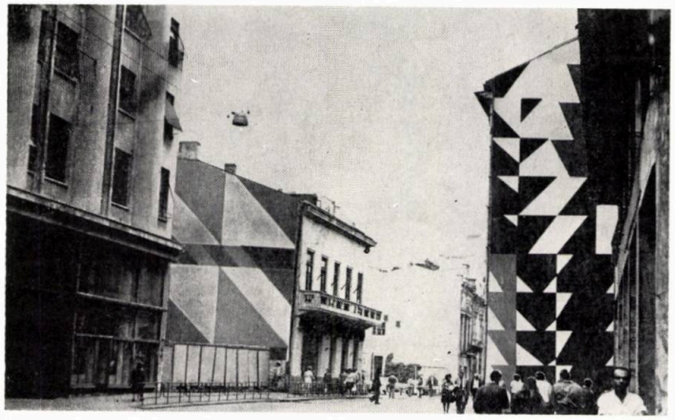

13

12

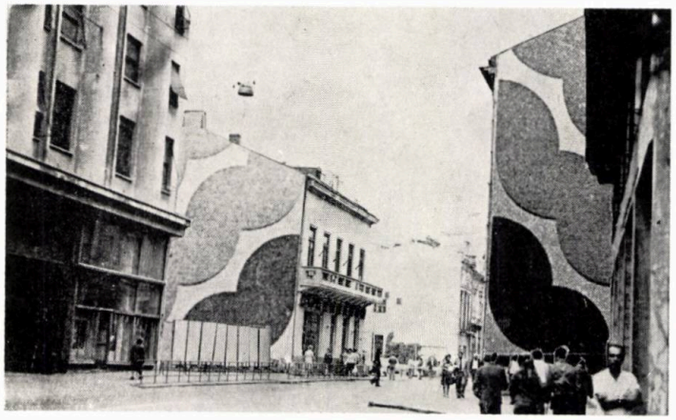

14

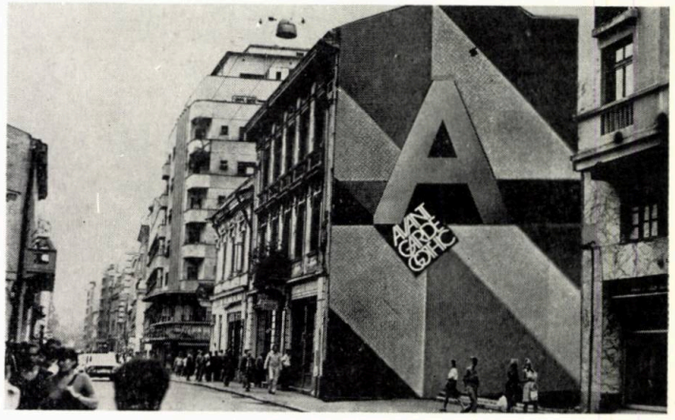

15

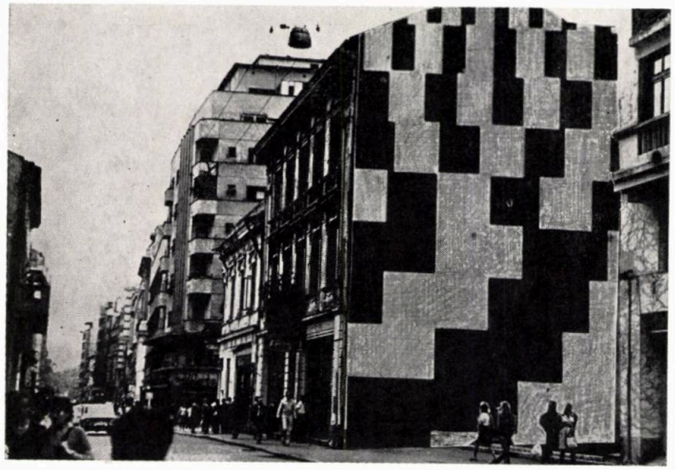

16

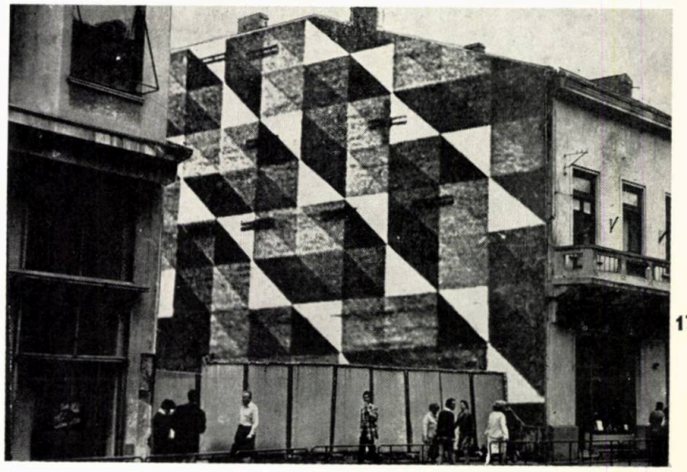

17

UN MOBILIER DE CALITATE
ÎMPODOBEȘTE LOCUINȚA!

CENTRALA DE PRELUCRARE A LEMNULUI BUCUREȘTI

Șos. Pipera nr. 48, sector 2, Tel. 33 00 80
vă oferă pentru căminul dv.
MOBILIERUL CU FINISAJ MAT REALIZAT DE

Întreprinderea de prelucrare a lemnului ARAD

cunoscută prin tradiția și experiența ei în prelucrarea lemnului, prin tehnologiile moderne pe care le aplică în producție.

Mobilier în stilurile
- RENAȘTERE
- REGENCE
- LUDOVIC XV și LUDOVIC XVI
- CHIPPENDALE
- CLASIC ENGLEZ
- BASQUE
- RUSTIC

realizat cu o mare măiestrie,
apreciat pe multe meridiane ale globului

C.P.L. ARAD oferă de asemenea
SALTELE DETAȘABILE CU MIEZ ELASTIC
într-o gamă variată de culori și dimensiuni
● elegante ● durabile ● confortabile

precum și
FOTOLII SELECT I, II și III

Pentru construcțiile moderne, pereți despărțitori, luminatoare, separeuri, ghișete, stații așteptare transport în comun, etc., cărămizile din sticlă sînt ideale.

CENTRALA INDUSTRIEI STICLEI ȘI CERAMICII FINE BUCUREȘTI

Bd. Muncii nr. 171, sector III

telefon 43.35.74

Oferă aceste produse, alături de corpuri de iluminat executate în cele mai variate modele, culori și modalități de finisare, precum și toate categoriile de geamuri — trase, emailate, ornament și securizate.

Folosiți pentru ușile interioare ale locuințelor geamul ornament securizat.

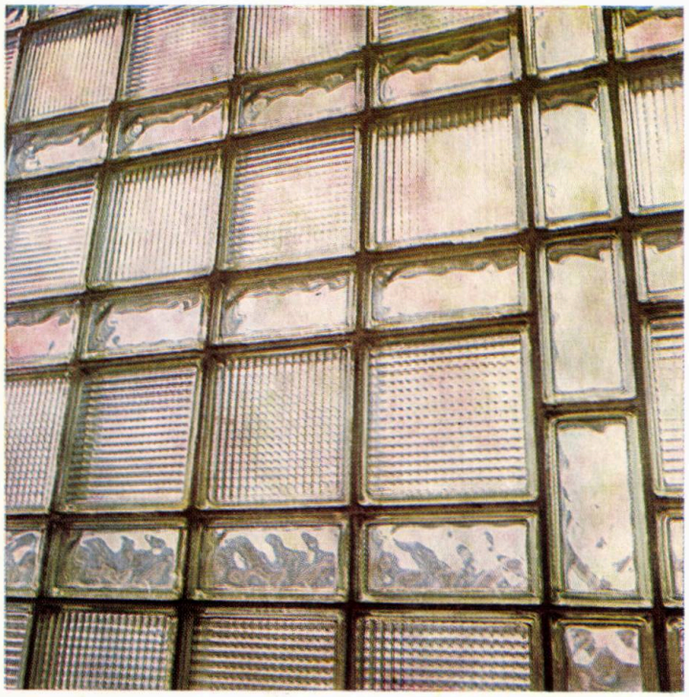

forexim

SUPPLIES

- Research
- Studies and designs
- Machinery, equipment and complete plants
- Technical assistance
- Training

IN THE FIELDS OF:

- Sylviculture
- Logging
- Wood processing industry
- Pulp and paper industry
- Building materials industry

ROMANIA
Bucuresti
Calea Victoriei 111
telex 01188731
P.O.Box 533

MOBIROM MOBIROM

TEHNOFORESTEXPORT

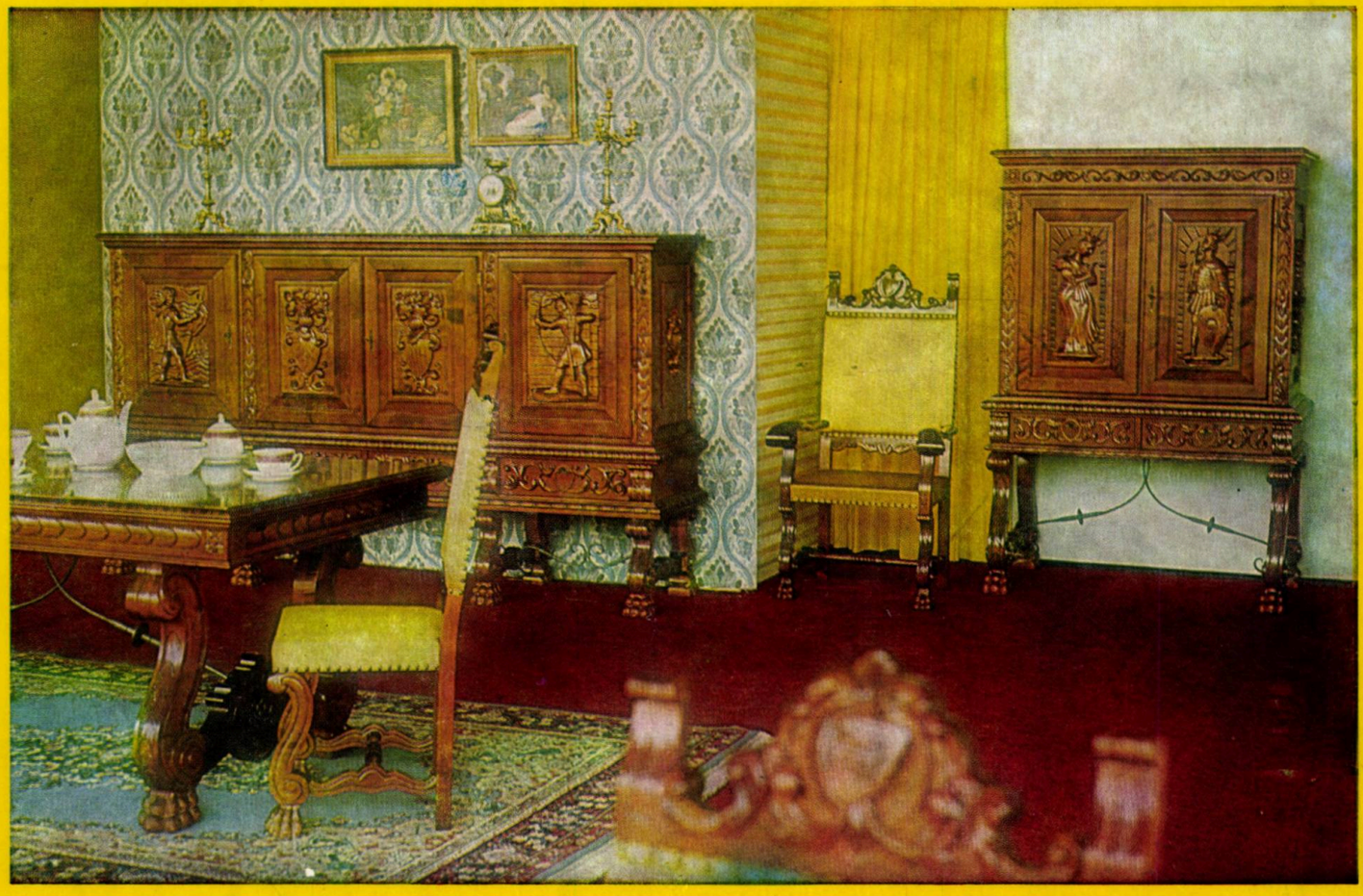

TEHNOFORESTEXPORT

EXPORTATION: Moderne Möbel ● Stilmöbel ● moderne Kleinmöbel ● Stil—Kleinmöbel ● geschweifte Stühle ● kunstgeschreinerte Stühle ● Klappstühle ● Hocker ● Anbaumöbel ● Fertighäuser ● Camping (Ferien —) häuschen ● Verpackungsmaterial ● Bierfässer aus Eichenholz ● Fässer aus Eichenholz (nicht zusammengefügt) ● Kisten aus Eichenholz für Agrumen und andere Früchte und Gemüse ● Kisten (nicht zusammengefügt) ● Sportartikel: Boote, Ski, Schlitten, Wurfscheiben, Wurfspiesse, etc.

4 PIAȚA ROSETTI ■ BUKAREST ■ ROMANIA
Tel.: 14.30.02 ■ Telex: 399 ■ B.P. 579

T. P.

Taxele poștale achitate pentru anul 1975 conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/6501/1974

40538

Lei 20